

Hegel

Mantık Bilimi

(BÜYÜK MANTIK)

Çeviren

Aziz Yardımlı

idea

Hegel

Mantık Bilimi

(BÜYÜK MANTIK)

idea

Georg Wilhelm Friedrich Hegel
Mantık Bilimi
(BÜYÜK MANTIK)

Georg Wilhelm Friedrich Hegel

Mantık Bilimi

(BÜYÜK MANTIK)

Çeviren:
Aziz Yardımlı

idea • istanbul

İdea Yayınevi

Şarap İskelesi Sk. 2/106/107 34425 Karaköy, Beyoğlu — İstanbul
iletisim@ideayayinevi.com / www.ideayayinevi.com / www.ideasatis.com

Bu çeviri için © AZİZ YARDIMLI 2008, 2014

Birinci baskı 2008; İkinci baskı: 2014

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü

İdea Yayınevinin ön izni olmaksızın

yeniden üretilemez.

G. W. F. Hegel

Mantık Bilimi

Wissenschaft der Logik

Baskı: Umut Matbaacılık

Fatih Cad. Yüksek Sok. No 11, Merter — İstanbul

Printed in Türkiye

ISBN 978 975 397 089 1

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM NESNEL MANTIK [BİRİNCİ KİTAP]

Birinci Yayına Önsöz 15
İkinci Yayına Önöz 19

GİRİŞ

Mantığın Genel Kavramı 29
Mantığın Genel Bölümlenişi 42

BİRİNCİ KİTAP VARLIK ÖĞRETİSİ

Bilimin Başlangıcı Ne İle Yapılmalı? 49
Varlığın Genel Bölümlenişi 58

Birinci Kesim: Belirlilik (Nitelik) 60

Bölüm Bir. Varlık 60

A. VARLIK 60

B. YOKLUK 60

C. OLUŞ 61

a. Varlığın ve Yokluğun Birliği 61

Not 1 [Varlık ve Yokluğun Sıradan Düşünmedeki Karşıtlığı] 61

Not 2 ['Varlık ve Yokluğun Birliği, Özdeşliği' Anlatımının
Kusuru 66

Not 3 [Bu Soyutlamaların Yalıtılması] 69

Not 4 [Başlangıcın Kavranamazlığı] 77

b. Oluşun Kıpıları 78

c. Oluşun Ortadan Kalkması 79

Not ['Ortadan Kaldırma' Sözcüğünün İki Anlamı] 79

Bölüm İki. Belirli-Varlık 81

A. GENEL OLARAK BELİRLİ VARLIK 81

a. Genel Olarak Belirli-Varlık 81

b. Nitelik 82

Not [Nitelik ve Olumsuzlama] 83

c. Birşey 85

B. SONLULUK 87

- a. Birşey ve bir Başkası* 87
- b. Belirlenim, Yapı ve Sınır* 92
- c. Sonluluk* 96
 - α . Sonluluğun Dolaysızlığı 97
 - β . Sınırlama ve Gerek 98
 - Not [Gerek] 100
 - γ . Sonlunun Sonsuza Geçışı 102

C. SONSUZLUK 103

- a. Genel Olarak Sonsuz* 103
- b. Sonlunun ve Sonsuzun Alması Belirlenimleri* 104
- c. Olumlu Sonsuzluk* 107
 - Geçiş 113
 - Not 1 [Sonsuz İlerleme] 113
 - Not 2 [İdealizm] 117

Bölüm Üç. Kendi-İçin-Varlık 118**A. GENEL OLARAK KENDİ-İÇİN-VARLIK 118**

- a. Belirli-Varlık ve Kendi-İçin-Varlık* 119
- b. Bir-İçin-Varlık* 120
 - Not [*Almanca 'Was für ein Ding' ('Ne tür bir Şey') Anlatımı*] 120
- c. Bir* 123

B. BİR VE ÇOK 124

- a. Kendi İçinde Bir* 124
- b. Bir ve Boşluk* 125
 - Not [Atomizm] 125
- c. Birçok Bir. İtme* 126
 - Not [*Leibniz'in Monadı*] 126

C. İTME VE ÇEKME 128

- a. Birin Dışlanması* 128
 - Not [*Birin ve Çoğun Birliği*] 130
- b. Çekmenin bir Biri* 131
- c. İtmenin ve Çekmenin Bağlantısı* 132
 - Not [*Kant'ın Özdeği Çekme ve İtme Kuvvetlerinden Kurması*] 135

İkinci Kesim: Büyüklük (Nicelik) 142

Not 142

Bölüm Bir. Nicelik 142**A. ARI NİCELİK 142**

- Not 1. Ari Nicelik Tasarımı 143
- Not 2. Kant'ın Uzay, Zaman ve Özdeğin Bölünemezliği ve Sonsuz Bölünebilirliği Antinomisi 145

B. SÜREKLİ VE KESİKLİ BÜYÜKLÜKLER 152

Not. Sürekli ve Kesikli Büyüklüklerin Olağan Ayrımı 153

C. NİCELİĞİN SINIRLANMASI 154

Bölüm İki. Nice 154**A. SAVI 154**

Not 1 Aritmetikte Hesaplama Türleri; Kant'ın Sentetik A Priori Sezgi Önergeleri] 156

Not 2. Sayısal Ayrımların Felsefi Kavramları Anlatımında Kullanımı 162

B. UZAMLI VE YEĞİN BÜYÜKLÜKLER 165

a. Ayrımları 165

b. Uzamlı ve Yeğîn Büyüklüklerin Özdeşliği 168

Not 1 Bu Birliğin Örnekleri 169

Not 2 Kant'ın Derece Belirlenimini Ruha Uygulaması 171

c. Nicenin Başkalaşımı 171

C. NİCEL SONSUZLUK 172

a. Nicel Sonsuzluk Kavramı 172

b. Nicel Sonsuz İlerleme 173

Not 1 Sonsuza İlerlemenin Büyük Ünü 174

Not 2 Kant'ın Dünyanın Uzayda ve Zamanda Sınırlanışı ve Sınırlanmayışı Üzerine Antinomisi 179

c. Nicenin Sonsuzluğu 182

Not 1. Matematiksel Sonsuzun Kavram-Belirliliği 184

Not 2. Ayrışmalı Kalkülüsün Amacının Uygulamasından Türetilmesi 209

Not 3. Nitel Büyüklük Belirliliği İle Bağıntılı Daha Öte Biçimler 231

Bölüm Üç. Nicel Oran 239**A. DOĞRU ORAN 240****B. TERS ORAN 242****C. KUVVETLERİN ORANI 245**

Not 247

Üçüncü Kesim Ölçü 249**Bölüm Bir. Özgül Nicelik 253****A. ÖZGÜL NİCE 254****B. ÖZGÜLLEŞTİREN ÖLÇÜ 256**

a. Ölçün 256

b. Özgülleştiren Ölçü 256

Not 257

c. İki Yanın Nitelikler Olarak İlişkisi 258

Not 260

C. ÖLÇÜDE KENDİ-İÇİN-VARLIK 261**Bölüm İki. Olgusal Ölçü 264****A. KENDİNE-BAĞIMLI ÖLÇÜLERİN İLİŞKİSİ 265**

a. İki Ölçünün Bileşimi 265

b. Ölçü-İlişkilerinin Dizisi Olarak Ölçü 267

c. Seçici Eğinim 269

Not. Kimyasal Eğinim Üzerine Berthollet; ve Berzelius'un
Onun Üzerine Kuramı 271

B. ÖLÇÜ İLİŞKİLERİNİN DÜĞÜMLÜ ÇİZGİSİ 278

Not. Nodal Çizgi Örnekleri; 'Doğa Sıçrama Yapmaz' Düzgüsü
280

C. ÖLÇÜSÜZ 282

Bölüm Üç. Özün Oluşu 284

A. SALTİK AYRIMSIZLIK 284

B. FAKTÖRLERİNİN TERS ORANI OLARAK AYRIMSIZLIK 284

Not. Özekçek ve Özekkaç Kuvvetler 287

C. ÖZE GEÇİŞ 290

[İKİNCİ KİTAP] ÖZ ÖĞRETİSİ 293

Birinci Kesim. Kendi İçine Yansıma Olarak Öz 298

Bölüm Bir. Görünüş 298

A. ÖZSEL-OLAN VE ÖZSEL-OLMAYAN 298

B. GÖRÜNÜŞ 299

C. YANSIMA 302

1. Koyan Yansıma 303

2. Dış Yansıma 305

Not 306

3. Belirleyen Yansıma 307

Bölüm İki. Özsellikler ya da Yansıma-Belirlenimleri 310

Not. Önermeler Biçiminde Yansıma-Belirlenimleri 310

A. ÖZDEŞLİK 312

Not 1. Soyut Özdeşlik 312

Not 2. Birinci Kökensel Düşünce Yasası; Özdeşlik Önermesi 313

B. AYRIM 316

1. Saltık Ayrım 316

2. Türlülük 317

Not. Türlülük Önermesi 320

3. Karşıtlık 322

Not. Matematiğin Karşıt Belirlenimleri 325

C. ÇELİŞKİ 327

Not 1. Olumlunun ve Olumsuzun Birliği 331

Not 2. Dışlanmış Orta Yasası 333

Not 3. Çelişki Önermesi 334

Bölüm Üç. Zemin 338

Not. Zemin Yasası 339

A. SALTİK ZEMİN 340

a. Biçim ve Öz 340

b. Biçim ve Özdek 343

c. Biçim ve İçerik 347

B. BELİRLİ ZEMİN 348*a. Biçimsel Zemin 348*

Not. Genelemeli Zeminlerden Biçimsel Açıklama Yöntemi 349

b. Olgusal Zemin 352

Not. Zeminliden Ayrı Bir Zeminden Biçimsel Açıklama Yolu 353

*c. Tam Zemin 356***C. KOŞUL 358***a. Görelî Koşulsuz 358**b. Saltık Koşulsuz 360**c. Olgunun Varoluşa Çıkışı 362***İkinci Kesim. Görüngü 366****Bölüm Bir. Varoluş 367****A. ŞEY VE ÖZELLİKLERİ 369***a. Kendinde-Şey ve Varoluş 369**b. Özellik 372*

Not. Aşkınsal İdealizmin Kendinde-Şeyi 373

*c. Şeylerin Etkileşimi 374***B. ŞEYLERİN ÖZDEKLERDEN OLUŞMASI 375****C. ŞEYİN ÇÖZÜLÜŞÜ 377**

Not. Özdeğin Gözenekliliği 378

Bölüm İki. Görüngü 381**A. GÖRÜNGÜNÜN YASASI 382****B. GÖRÜNGÜ DÜNYASI VE KENDİNDE VAR OLAN DÜNYA 386****C. GÖRÜNGÜNÜN ÇÖZÜLÜŞÜ 389****Bölüm Üç. Özsel İlişki 391****A. BÜTÜN VE PARÇANIN İLİŞKİSİ 392**

Not. Sonsuz Bölünebilirlik 395

B. KUVVET VE BELİRİŞİNİN İLİŞKİSİ 396*a. Kuvvetin Koşullanmışlığı 397**b. Kuvvetin Uyarılması 398**c. Kuvvetin Sonsuzluğu 400***C. DIŞIN VE İÇİN İLİŞKİSİ 400**

Not. İç ve Dışın Dolaysız Birliği 402

Üçüncü Kesim. Edimsellik 405**Bölüm Bir. Saltık 405****A. SALTIĞIN AÇIMLAMASI 406****B. SALTIKYÜKLEM 408****C. SALTIĞIN KİPLERİ 409**

Not. Spinoza'nın ve Leibniz'in Felsefeleri 410

Bölüm İki. Edimsellik 413**A. OLUMSALLIK YA DA BİÇİMSEL EDİMSELLİK, OLANAK VE ZORUNLUK 415****B. GÖRELİ ZORUNLUK YA DA OLGUSAL EDİMSELLİK, OLANAK VE ZORUNLUK 418**

- C. SALTİK ZORUNLUK 421
- Bölüm Üç. Saluk İlişki 424*
 - A. TÖZSELLİK İLİŞKİSİ 425
 - B. NEDENSELLİK İLİŞKİSİ 427
 - a. *Biçimsel Nedensellik 427*
 - b. *Belirli Nedensellik İlişkisi 429*
 - c. *Etki ve Tepki 434*
 - C. ETKİLEŞİM 436

İKİNCİ BÖLÜM ÖZNEL MANTIK YA DA KAVRAM ÖĞRETİSİ

- Önsöz 441
- Genel Olarak Kavram 443
- Bölümleme 457
- Birinci Kesim. Öznel 460*
 - Bölüm Bir. Kavram 460*
 - A. EVRENSEL KAVRAM 461
 - B. TİKEL KAVRAM 465
 - Not 470
 - C. TEKİL 474
 - Bölüm İki. Yargı 478*
 - A. BELİRLİ-VARLIK YARGISI 483
 - a. *Olumlu Yargı 484*
 - b. *Olumsuz Yargı 487*
 - c. *Sonsuz Yargı 491*
 - B. YANSIMA YARGISI 492
 - a. *Tekil Yargı 494*
 - b. *Tikel Yargı 494*
 - c. *Evrensel Yargı 495*
 - C. ZORUNLUK YARGISI 498
 - a. *Kategorik Yargı 498*
 - b. *Hipotetik Yargı 499*
 - c. *Ayrık Yargı 500*
 - D. KAVRAMIN YARGISI 503
 - a. *Önesürümlü Yargı 504*
 - b. *Belkili Yargı 505*
 - c. *Apodiktik Yargı 506*

Bölüm Üç. Tasım 508**A. BELİRLİ-VARLIK TASIMI 509***a. Tasımın Birinci Betisi 510**b. İkinci Beti: Ti-Te-E 515**c. Üçüncü Beti: Te-E-Ti 518**d. Dördüncü Beti: E-E-E, ya da Matematiksel Tasım 519**Not. Sıradan Tasım Görüşü 521***B. YANSIMA TASIMI 524***a. Tümlük Tasımı 525**b. Tümevarım Tasımı 527**c. Andırım Tasımı 529***C. ZORUNLUK TASIMI 531***a. Kategorik Tasım 532**b. Hipotetik Tasım 533**c. Ayrık Tasım 535***İkinci Kesim. Nesnellik 538****Bölüm Bir. Mekanik 542****A. MEKANİK NESNE 543****B. DÜZENEKSEL SÜREÇ 545***a. Biçimsel Düzeneksel Süreç 546**b. Olgusal Düzeneksel Süreç 548**c. Düzeneksel Sürecin Ürünü 550***C. SALTİK MEKANİK 550***a. Özek 550**b. Yasa 553**c. Mekanîğin Geçişi 553***Bölüm İki. Kimyasallık 554****A. KİMYASAL NESNE 554****B. KİMYASAL SÜREÇ 555****C. KİMYASALLIĞIN GEÇİŞİ 557****Bölüm Üç. Erekbilim 559****A. ÖZNEL EREK 564****B. ARAÇ 565****C. YERİNE GETİRİLMİŞ EREK 567****Üçüncü Kesim. İdea 575****Bölüm Bir. Yaşam 579****A. DİRİMLİ BİREY 582****B. YAŞAM-SÜRECİ 586****C. CİNS 588****Bölüm İki. Bilgi İdeası 590****A. GERÇEĞİN İDEASI 597***a. Analitik Bilgi 599**b. Sentetik Bilgi 605*

1. Tanım 605

2. Bölümleme 610

3. Teorem 614

B. İYİNİN İDEASI 623

Bölüm Üç. Saluk İdea 627

ARKASÖZ. AZİZ YARDIMLI 645

TÜRKÇE-ALMANCA SÖZLÜK 649

ALMANCA-TÜRKÇE SÖZLÜK 655

Dizin 661

BİRİNCİ BÖLÜM

NESNEL MANTIK

Birinci Yayına Önsöz

Felsefi düşünme yolunun yaklaşık yirmi beş yıldır aramızda uğradığı tam dönüşüm, tinin öz-bilincinin bu zaman döneminde eriştiği daha yüksek duruş noktası bugüne dek *Mantığın* şekli üzerinde ancak çok az etkide bulunmuştur.

Bu dönemden önce Metafizik adı verilen şeyin deyim yerindeyse kökleri ve dalları koparılmış ve kendisi bilimlerin arasından yitmiştir. Bir zamanların varlıkbiliminin, ussal ruhbiliminin, evrenbiliminin ya da giderek eski doğal tanrıbilimin bile sesleri şimdi nerede duyulabilir, ya da nerede buna izin verilebilir? Örneğin ruhun özdeksel-olmayan doğası üzerine, düzeneksel ve sonsal nedenler üzerine araştırmalara yönelik bir ilgi bugün nerede bulunacaktır? Tanrının varoluşu üzerine daha önceki tanıtılamalardan bile yalnızca tarihsel olarak ya da ahlaksal ve duygusal yükselme amacıyla söz edilir olmuştur. İşin gerçeği bundan böyle önceki Metafiziğin bir yandan içeriği üzerine, öte yandan biçimi üzerine, ya da her ikisi üzerine de ilginin yitmiş olduğudur. Eğer bir ulusun örneğin anayasa kuramına, kanılarına, törel alışkanlık ve erdemlerine ilgisini yitirmesi dikkate değer bir olgu ise, Metafiziğini yitirmesi, kendi arı özü ile ilgilenen tinin bundan böyle ulusun yaşamında edimsel bir varoluş taşınamaması da en azından eşit ölçüde dikkate değer olmalıdır.

Kant felsefesinin dışrak öğretisi — *anlağın deneyimin ötesine geçmemesi gerektiği*, yoksa bilgi yetisinin kendi başına *kuruntulardan* başka birşey doğuramayan *kuramsal usa* dönüşeceği kanısı — kurgul düşüncenin yadsınmasını bilimin kendisi adına aklamaya yönelik bir girişimdi. Bu popüler öğretisi modern eğitibilimden gelen şu çılgılık ile desteklendi: Zamanın zorunluğu bakışların dolaysız gereksinime çevrilmesini ister, ve bilgi için deneyim nasıl birincil ise, kamusal ve kişisel yaşamda beceri için de genel olarak uygulama ve pratik kültür özsel yanlardır, yalnızca onlar gereklidir, ve kuramsal içgörü ise giderek zararlıdır. — Böylece bilim ve sıradan insan-anlağı Metafiziği yıkmak için işbirliği yaparken, *kültürlü ama Metafiziksiz bir ulus* gibi tuhaf bir görünüm ortaya çıktı — tıpkı başka bakımlardan eksiksiz olarak süslenmesine karşın kutsal-ların kutsalından yoksun bir tapınak gibi. — Eski zamanlarda kurgul gizemlerin ve ne yazık ki bağımlı bir Metafiziğin koruyucusu olan Tanrı-bilim duygular karşısında, pratik ve popüler olan karşısında ve bilgince bir tarihçilik karşısında bu bilimden vazgeçmişti. Bu değişikliğe uygun

olarak, halkları tarafından kurban edilen ve ilksiz-sonsuz üzerine düşünmeyi ve yalnızca onun hizmetindeki bir yaşamı — herhangi bir yarar uğruna değil ama kutluluk uğruna yaşanan bir yaşamı — sürdürme gibi bir amaçla dünyadan çekilen o *yalnız ruhlar* da yitmiştir; bir yitış ki, bir başka bağlamda özsel olarak hemen önce sözü edilen olay ile bir görülebilir. — Böylece, bu karanlığın ve kendi içine dönmüş tinin kendi ile bu renksiz uğraşının dağılıp yitışinden sonra, varoluş çiçeklerinin parlak dünyasına dönüşmüş gibi göründü — ve, bilindiği gibi, hiçbir *siyah* çiçek yoktur.

Mantık için işler Metafizik için olduğu kadar kötü gitmedi. Mantığın yararlığının ve böylece amacının sanki insan onunla *düşünmeyi öğreniyor-muş* gibi görülmesi — bir bakıma sanki insan ancak anatomi ve fizyoloji çalıştıktan sonra sindirim yapmayı ve yürümeyi öğrenirmiş gibi —, bu önyargı çoktandır yitmiştir, ve pratik olma tını hiç kuşkusuz Mantık için kardeşi için olduğundan daha iyi bir yazgı düşünmüyordu. Buna karşın, belki de belli bir biçimsel yararlık uğruna, ona bilimler arasında bir yer ayrıldı ve giderek kamu öğretiminde ele alınan konulardan biri olarak kalmayı bile sürdürdü. Bu daha iyi talih gene de yalnızca dışsal yazgıyı ilgilendirir, çünkü uzun süren bir gelenek boyunca Mantığın şekli ve içeriği aynı kalmıştır, üstelik bu aktarmalar sürecinde içeriğin sürekli olarak sulandırılmış ve hafiflemiş olmasına karşın; edimsel yaşamda olduğundan daha az olmamak üzere bilimlerde de doğmuş olan yeni tinin henüz Mantıkta hiçbir izi yoktur. Ama tinin tözsel biçimi kendini bir kez yeniden şekillendirdikten sonra, önceki kültürün biçimlerini saklama isteği bütünüyle boşa çıkar; bunlar daha şimdiden köklerinde yaratılan tomurcuklar tarafından yerlerinden itilen solmuş yapraklar gibidir.

Bilimselin alanında da evrensel değişimin bu *gözardı edilmesi* aşamalı olarak sona ermeye başlamaktadır. Ayrımsanmaksızın, yeni düşünceler giderek onlara karşı olanlar tarafından bile öğrenilip özümsemektedir, ve bunlar o düşüncelerin kaynak ve ilkeleri konusunda gürültü patırtı çıkarmayı ve onlara karşı çıkmayı sürdürseler de, sonuçlarına katlanmakta ve etkilerine karşı direnmede başarısız olmaktadır; sürekli olarak önemsizleşen olumsuz tutumlarına olumlu bir anlam ve bir içerik verebilmenin biricik yolu yeni düşünme kipleri ile geçinmektir.

Öte yandan yeni bir yaratıcılık sürecini başlatan mayalanma zamanı tamamlanmış görünmektedir. İlk görüngüsünde böyle bir yaratı genellikle önceki ilkenin yerleşik dizgeselleştirilmesine karşı fanatik bir düşmanlık gösterir; bir yandan kendini tikelin genişlemesinde yitirme gibi bir korku içinde iken, öte yandan bilimsel gelişimin gerektirdiği emekten kaçınır ve böyle birşey için gereksinim içinde ilkin boş bir biçimselciliğe sarılır. Gerecin işlenmesi ve geliştirilmesi için istem o zaman daha da ivergenleşir. Tıpkı bir bireyin kültüründe olduğu gibi bir çağın kültüründe de öyle bir dönem vardır ki, ilgi öncelikle ilkenin

açınmamış yeğînliği içinde kazanılmasına ve ileri sürülmesine yöneliktir. Ama daha yüksek istem onun bilim olmasına döner.

Şimdi Bilimin nesnesi için ve biçimi için bugüne dek başka bakımlardan ne yapılmış olursa olsun, asıl Metafiziği ya da Arı Kurgul Felsefeyi oluşturan Mantık Bilimi şimdiye dek çok fazla gözardı edilmiştir. Bu bilim ve onun bakış açısı ile daha tam olarak ne anladığımı *Giriş* bölümünde geçici olarak sundum. Bu bilime bir kez daha başından başlamanın zorunluğu, konunun kendisinin doğası, ve onu yeniden kurma üsteni için yararlı olabilecek ön çalışmaların eksikliği haktanır yargıçlar tarafından dikkate alınabilir — üstelik yıllarca süren bir çalışmanın bu girişime daha büyük bir eksiksizlik vermeyi başaramamış olmasına karşın. — Özsel bakış açısı şimdi gerekli olan şeyin genel olarak bilimsel irdelemenin yeni bir kavramı olduğudur. Felsefe, eğer bilim olacaksa, başka bir yerde belirttiğim gibi,¹ yöntemini matematik gibi altgüdümlü bir bilimden ödünç alamaz, tıpkı iç sezginin kesin inancaları ile doyum bulamayacak ya da dışsal derin-düşüncenin zeminlerine dayalı uslamalardan yararlanamayacak olması gibi. Tersine, kendini bilimsel bilgide *devindiren* yalnızca *içeriğin doğası* olabilir, çünkü aynı zamanda içeriğin bu *kendiyansımasıdır ki belirlenimini* ilkin kendisi koyar ve *üretir*.

Anlak belirler ve belirlenimlere sarılır; *Us* olumsuz ve *eytişimseldir*, çünkü Anlağın belirlenimlerini hiçliğe çözer; *olumludur*, çünkü *evrenseli* üretir ve onda tikeli kavrar. Tıpkı Anlağın genel olarak Ustan ayrı birşey olarak alınması gibi, genellikle eytişimsel *Us* da olumlu Ustan ayrı birşey olarak alınır. Ama gerçekliği içindeki *Us Tindir* ki, her ikisinden de, anlayan Ustan olduğu gibi usamlama yapan Anlaktan da daha yüksektir. O olumsuz olandır, eytişimsel *Usun* olduğu gibi Anlağın da niteliğini oluşturmaktadır; yalın olanı olumsuzlar, böylece Anlağın belirli ayırımını koyar; onu da benzer olarak çözer ve böylece eytişimseldir. Ama bu sonucun yokluğunda kalmaz, tersine onda o denli de olumludur ve böylece ilkin yalın olmuş olanı yeniden kurmuş, ama kendi içinde somut olan bir evrensel olarak kurmuştur; bunun altına verili bir tikel alınmaz, ama o belirleme ediminde ve onun çözülmesinde tikel de daha şimdiden kendini belirlemiştir. Yalınlığında kendine belirliliğini ve bunda kendi ile eşitliğini veren ve böylelikle Kavramın içkin gelişimi olan bu tinsel devim bilmenin Saltık Yöntemi ve aynı zamanda içeriğin kendisinin içkin ruhudur. — İleri sürüyorum ki, felsefe ancak bu kendini yapılaştıran yolda nesnel, tanıtlanmış bilim olmaya yeteneklidir. — *Tinin Görüngübilimi*'nde *Bilinci* bu yolda açıklamaya çalıştım. Bilinç somut olarak Tindir, ve dahası dışsallığa yakalanmış bilmedir; ama bu nesnenin daha ileri devimi, tıpkı tüm doğal ve tinsel yaşamın gelişimi gibi, Mantiğın içeriğini oluşturan *arı özselliklerin* doğası üzerine dayanır.

¹*Tinin Görüngübilimi*, Birinci yayıma Önsöz. — Asıl açılımla yöntemin bilgisidir ve yerini Mantiğın kendisinde bulur. [1831 Notu].

Kendini kendi yolunda dolaysızlığından ve dışsal somutlaşmasından kurtaran görüñgüsel Tin olarak bilinç anı bilme olur ki, o *an özselliklerin* kendilerini kendilerinde ve kendileri için oldukları gibi kendine nesne alır. Onlar anı düşünceler, kendi özünü düşünen Tindir. Öz-devimleri tinsel yaşamlarıdır ve onlar yoluyladır ki bilim kendini oluşturur ve kendisi yalnızca onların açıklamasıdır.

Bununla *Tinin Görüñgübilimi* adını verdiğim bilimin Mantık ile ilişkisi de belirtilmiştir. Dışsal ilişkiye gelince, *Bilim Dizgesi*'nin¹ “Görüñgübilim”i kapsayan birinci bölümünü bir ikinci bölümün izlemesi kararlaştırılmıştı ve bu Mantığı ve felsefenin iki olgusal bilimini, “Doğa Felsefesi”ni ve “Tin Felsefesi”ni kapsayacak ve Bilim Dizgesi tamamlanmış olacaktı. Ama Mantığın kendisinin gerektirdiğı zorunlu genişleme beni bu bölümü ayrı olarak yayımlamaya götürdü; bu böylece genişletilmiş bir düzlemde “Tinin Görüñgübilimi”ni izleyen ilk çalışmayı oluşturur. Daha sonra yukarıda sözü edilen iki olgusal Felsefe Bilimi tarafından izlenecektir. — Mantığın bu birinci cildi Birinci Kitap olarak *Varlık Öğretisini* kapsar; şimdiden baskıya verilen² ikinci kitap birinci cildin ikinci altbölümü olarak *Öz Öğretisini* kapsar; ve ikinci cilt ise *Öznel Mantığın* ya da *Kavram Öğretisini* kapsayacaktır.

Nürnberg, 22 Mart 1812

¹Bamberg ve Würzburg, Göbhard, 1807. Bu başlık önümüzdeki Paskalyada basılacak olan ikinci yayımda bundan böyle bulunmayacaktır. — Tümcenin ilerisinde sözü edilen ve öteki felsefi bilimleri toplu olarak kapsayacak olan tasarlanmış bir ikinci bölümün yerine o günden bu yana *Felsefi Bilimler Ansiklopedisi*'ni yayımlandım ve bunun üçüncü yayımı geçen yıl çıktı. [1831 yayımına Not.]

²[“şimdiden baskıya verilen” sözcükleri ikinci yayımda çıkarıldı.]

İkinci Yayına Önsöz

Birinci cildi yayımlanmış olan *Mantık Bilimi*'nin bu yeniden gözden geçirilişinde hiç kuşkusuz kendi başına konunun ve onu açıklamanın güçlüğü'nün olduğu gibi ilk yayımdaki işlenişinin kendisinde taşıdığı eksikliğin de bütünüyle bilincindeyim; sonraki yıllarda bu eksikliği gidermek için bu bilim üzerine ne denli çabalamış olsam da, henüz okurun hoşgörüsüne sığınmak için yeterince nedenimin olduğuna inanıyorum. Ama böyle bir istemin gerekçesi ilk olarak hiç kuşkusuz içerik için önceki Metafizikte ve Mantıkta başlıca salt dışsal gerecin bulunması üzerine dayandırılabilir. Özellikle sonuncusu günümüze dek olmak üzere, ikisinin de evrensel olarak ve yineleyerek işlenmiş olmasına karşın, böyle bir çalışma kurgulayan ile çok az ilgilenmiştir; gerçekte bütününde aynı gereç yinelenmiş, kimi zaman önemsiz ve yüzeysel olma noktasına dek inceltilmiş, ve kimi zaman eski yükün çoğu yeniden ortaya getirilerek Mantığın yanısıra sürüklenmiş, ama sık sık bütünüyle ve yalnızca mekanik olan böyle bir çaba yoluyla felsefi içerik hiçbirşey kazanamamıştır. Düşüncenin ülkesini felsefi olarak, e.d. kendi için etkinliği içinde, ya da, yine aynı şey, zorunlu gelişimi içinde sunmanın bu nedenle yeni bir girişim olması ve ona baştan başlanması gerekiyordu; ama o kazanılmış gereç, tanıdık düşünce biçimleri çok önemli bir kaynak olarak, giderek zorunlu bir koşul olarak ve minnettarlık ile kabul edilecek bir öngerek olarak görülmelidir, üstelik sundukları yalnızca şurada ya da burada zayıf bir ipucu ya da bir iskeletin dirimsiz kemiklerinin üst üste atılmış düzensiz bir yığını olsa bile.

Düşünce biçimleri ilkin insan *dilinde* sergilenir ve saklanır; günümüzde zaman zaman insanın kendini hayvanlardan ayırdetmesini sağlayan şeyin düşünce olduğunu anımsamak gereksiz olmayacaktır. İnsan için içsel birşeye, genel olarak tasarıma dönüşen, onun kendisinin kıldığı tüm şeylerin içerisine dil yayılmıştır, ve insanın dile dönüştürdüğü ve onda anlattığı herşey örtülü olarak, karışık olarak ya da işlenmiş olarak bir Kategori kapsar; mantıksal olan insana böylesine doğaldır, ya da daha doğrusu, onun kendine özgü *doğasının* kendisidir. Ama eğer genel olarak doğa fiziksel olmakla tinsel olanın karşısına koyulacak olursa, o zaman denmelidir ki mantıksal olan hiç kuşkusuz doğaüstü olandır ki, insanın doğa ile her ilişkisinin, duygusunun, sezgisinin, isteginin, gereksiniminin, itkisinin içine yayılır ve onu salt biçimsel bile olsa genel olarak insansal birşeye, tasarımlara ve ereklere dönüştürür. Bir

dil eğer mantıksal anlatımlarında varsıl ise, e.d. düşünce-belirlenimleri için onlara özgü ve ayrı ayrı anlatımlar taşıyorsa, ilgeçlerden, tanımliklardan birçoğu düşünceye dayalı böyle ilişkiler ile bağlanmışsa, bu bir dilin üstünlüğüdür; Çin dilinin gelişiminde bu evreye ulaşmamış ya da ancak yetersiz bir düzeyde ulaşmış olması gerekir; ama bu parçacıkların yalnızca eklerden, takılardan vb. biraz daha bağımsız olarak bütünyle ikincil bir işlevleri vardır. Bir dilde düşünce-belirlenimlerinin adlarda ve eylemlerde kendilerini göstermeleri ve böylece nesnellik biçimi ile damgalanmaları çok daha önemlidir; Alman dilinin bu noktada başka modern diller karşısında birçok üstünlüğü vardır; giderek sözcüklerinden kimileri yalnızca değişik değil ama karşıt anlamlar taşıma gibi bir özgünlük bile gösterir, öyle ki onda dilin kurgul tinini tanımamak olanaksızdır; böyle sözcüklerle karşılaşmak ve sözlükte karşıt anlamlar taşıyan bir sözcükte karşıtların birliğinin safça sergilendiğini bulmak düşünce için sevindirici olabilir, gerçi kurgul düşüncenin bu sonucu anlağa saçma gelse de. Felsefe buna göre hiçbir özel terminolojiye gereksinmez; hiç kuşkusuz yabancı dillerden kimi sözcüklerin ödünç alınması gerekse de, bunlar kullanım yoluyla daha şimdiden felsefenin ülkesinde yurttaşlık haklarını kazanmıştır, ve belirleyici olanın olgunun kendisi olduğu yerde duygusal bir arılaştırmacılık en yersiz şey olacaktır. — Genel olarak kültürün ve özel olarak bilimlerin ilerlemesi, giderek genellikle en alışıldık kategorilerde (örneğin bütün ve parçalar, bir şey ve özellikleri ve benzerleri) devindikleri için görgül ve duygusal bilimlerin ilerlemesi bile adım adım daha da yüksek düşünce ilişkilerini gün ışığına çıkarır ya da en azından onları daha büyük evrenselliğe ve böylelikle dikkatin daha yakınına yükseltir. Örneğin fizikte *kuvvet* düşünce-belirleniminin başat olmuş olmasına karşın, daha yakın zamanlarda en önemli rolü oynayan kategori her şeye, giderek ışığa bile pek fazla rasgele sokulan *ku tupsallık* kategorisidir — bir ayrım belirlenimi ki, onda ayrı yanlar *ayrılmamacasına* bağlıdır. Bu yolda bir belirliliğe, örneğin kuvvete bağımsızlık kazandıran soyutlama ya da özdeşlik biçiminin ilerisine geçilmesinin ve *belirlenme* biçiminin, Ayrımın — ki aynı zamanda ayrılamaz bir moment olarak Özdeşlikte kalır — vurgulanmasının ve yaygın bir düşünce yapılmasının sonsuz önemi vardır. Doğa nesnelerini sıkı sıkıya tutan olgusalıktan ötürü doğa incelemesi kendisiyle birlikte öyle bir zorlama getirir ki, onda bundan böyle gözardı edilemeyen kategorilerin saptanmaları gerekir, üstelik bu *eşit ölçüde* geçerli sayılmaları gereken başkalarına karşı çok büyük tutarsızlıkla yapılsa bile; ve tinsel alanda kolayca yapılmasına karşın, burada karşıtlığın soyutlanmasına ve evrenselliğe geçilmesine izin verilmez.

Ama mantıksal nesneler ve anlatımları kültürde evrensel olarak tanındık olsalar bile, başka bir yerde söylendiği gibi,¹ *tanındık olan* bu nedenle

¹[*Tinin Görüngübilimi*, (s. 38, § 31): “Tanındık olan tanındık olduğu için bilinen değildir.”].

bilinen değildir; ve tanıdık olan ile uğraşmak zorunda kalmak giderek dayançsızlık bile yaratabilir, ve her yerde kullandığımız, konuşulan her tûmcede dile getirdiğimiz düşünce-belirlenimlerinden daha tanıdık ne olabilir? Bilmenin bu tanıdık olanın ötesine ilerleyiş süreci üzerine, bilimsel düşünmenin bu doğal düşünme ile ilişkisi üzerine evrensel kıpırların belirtilmesi bu *Önsözün* konusu olmalıdır; bu kadarı, daha önce *Girişte* kapsananlar ile birlikte, bir bilim durumunda asıl sorun olarak onun kendisinin verilmesinden önce istenen türde genel bir düşünce verebilmek için, mantıksal bilmenin anlamını ortaya koyabilmek için yeterli olacaktır.

İlk olarak düşünce biçimlerinin özbilinçli sezgide ve tasarımılamada olduğu gibi isteğimizde ve istememizde de, ya da daha doğrusu tasarımısal istekte ve istemede (ve tasarımılama olmaksızın hiçbir insan isteği ya da istemesi yoktur) içine batmış oldukları gereçten kurtarılımaları, bu evrenselliklerin kendileri için vurgulanmaları ve *Platon'un*, ama daha sonra başlıca *Aristoteles'in* yaptığı gibi, kendileri için irdeleme konusu edilmeleri sonsuz bir ilerleme olarak görülmelidir; bu onlar üzerine bilginin başlangıcını verir. “İlkin,” diyordu Aristoteles, “yaşam rahatlıkları ve ilişkileri açısından hemen hemen zorunlu herşeyin sağlanmasından sonradır ki insanlar felsefi bilgi ile uğraşmaya başladılar.”¹ “Mısır’da,” diye daha önce belirtmişti, “matematik bilimi erken gelişmiş, çünkü orada rahipler sınıfı erken bir dönemde boş zamandan yararlanabilecek bir duruma gelmiştir.”² — Gerçekte arı düşünceler ile uğraşma gereksinimi insan tininin daha şimdiden uzun bir yolu arkada bırakmış olmasını gerektirir; bu gereksinim, denebilir ki, zorunluğun daha şimdiden doyurulmuş gereksinimlerine, insan tininin erişmiş olması gereken gereksinimsizliğe gereksinimdir — sezginin, imgelemin vb. gerecinin, içlerinde düşünce belirlenimlerinin örtülerek gizlendikleri isteğin, itkinin, istencin somut çıkarlarının soyutlanması gereksinimi. Kendine gelen ve salt kendi içinde varolan düşünmenin dingin uzaylarında ulusların ve bireylerin yaşamlarını devindiren çıkarlar suskunlaşır. “Birçok bakımdan” diyordu Aristoteles aynı bağlamda, “insanın doğası bağımlıdır; ama bir kullanım uğruna araştırılmayan bu bilim kendinde ve kendi için özgür olan biricik bilimdir, ve bu nedenle bir insan iyeliği olarak görünmez.”³ — Genel olarak felsefi düşünce henüz somut nesneler ile, Tanrı, Doğa, Tin ile ilgilenmeyi sürdürmektedir; ama Mantık bunlarla yalnızca kendileri için eksiksiz soyutlamaları içinde ilgilenir. Bu nedenle genellikle ilkin gençlerin öğretiminde bu Mantığa bir yer ayrılır, çünkü gençlik henüz somut yaşamın çıkarları ile ilgilenmez ve onlar açısından rahatlık ve boş zaman içinde yaşar; ve ilkin salt kendi öznel ereklere uğrunadır ki o çıkarların nesneleri üzerinde etkin olmanın araç

¹[*Metafizik*, I, 2, 982b.]

²[Aynı yer, I, 1, 981b.]

³[Aynı yer, I, 2, 982b.]

ve olanaklarını kazanmakla uğraşması, ve giderek bunda bile henüz kuramsal olarak davranması gerekir. Aristoteles'in yukarıda değinilen düşüncesine aykırı olarak Mantık Bilimi bu *araçlar* arasında sayılır; onunla uğraş bir ön çalışmadır, yeri okuldur, ve yaşamın ciddiliğinin ve gerçek erekler uğruna etkinliğin ilkin onun arkasından gelmesi gerekir. *Yaşamda kategoriler kullanılır*; kendileri uğruna irdelenmenin onuru yerine öyle bir noktaya indirgenirler ki, orada dirimli içerik üzerindeki ansal işlemlerde onunla ilgili tasarımların yaratılmasında ve değiş tokuşunda *hizmet ederler*. Bunu bir yandan evrensellikleri yoluyla *kısaltmalar* olarak yerine getirirler, çünkü bir tasarım kendi içinde dışsal varoluş ve etkinlik alanındaki tekilliklerin nasıl sonsuz bir çokluğunu kapsar: Çarpışma, savaş, ulus, okyanus ya da hayvan vb.; ve Tanrı ya da sevgi vb. tasarımlarında, böyle tasarımlamanın *yalınlığında* tasarımların, etkinliklerin, durumların vb. nasıl sonsuz bir çokluğu özetlenir! Öte yandan, kategoriler *nesnel ilişkilerin* daha yakından belirlenmesine ve bulunmasına hizmet eder, ama buraya karışan düşüncenin içerik ve ereği, doğruluk ve gerçekliği bütünüyle bulunan şeyin kendisine bağımlı kılınır ve düşünce-belirlenimlerine içeriği belirlemede kendileri için hiçbir etkinlik yüklenmez. Kategorilerin yukarıda doğal manuk denmiş olan böyle bir kullanımı bilinçsizdir; ve bilimsel derin düşüncede onlara anlıkta araç olarak hizmet etme gibi bir ilişki verildiği zaman, genel olarak düşünce başka ansal belirlenimlere altgüdümlü birşey yapılmış olur. Duyumlarımız, itkilerimiz, ilgilerimiz açısından onların bize hizmet etmelerinden söz etmeyiz; tersine, bağımsız kuvvetler ve güçler olarak geçerlidirler, öyle ki şöyle ya da böyle duyumsamanın, şunu ya da bunu istemenin, ilgimizi ona yöneltmenin kendisi 'biz' olan şeydir. Ama yine belki de duygularımız, itkilerimiz, tutkularımız, ilgilerimiz ve hiç kuşkusuz alışkanlıklarımız durumunda onlara iye olduğumuzun, ve üstelik onlarla içsel birliğimizden ötürü bize birer araç olarak hizmet ettiklerinin bilincinde olmaktan çok, tersine bizim kendimizin onların hizmetinde olduğumuzun bilincindeyizdir. Yüreğin ve anlığın bu tür belirlenimleri kendilerini kimi zaman kendimiz olarak bilincinde olduğumuz ve içinde özgürlüğümüzü bulduğumuz o *evrensellik* ile karşıtlık içinde *tikel* olarak gösterir, ve kendimizi bu tekelliklere yakalanmış, egemenlikleri altına düşmüş görürüz. Buna göre, ister salt kuramsal olsunlar, isterse duyuma, itkiye, istence ait bir gereç kapsıyor olsunlar, tüm tasarımlarımızın içerisine yayılan düşünce biçimlerinin bize hizmet ettüklerini, onların bize değil ama bizim onlara iye olduğumuzu düşünbilmek çok daha güçtür; *bizde* onlara karşı geriye kalan nedir, nasıl olur da *biz*, *ben* onlardan daha evrensel olan olarak kendimi onların, kendileri evrensel olarak evrensel olanların *üzerine* koyarım? Kendimizi bir duyguya, bir ereğe, bir çıkara teslim ettiğimiz ve onda sınırladığımız ve özgür olmadığımızı duyumsadığımız zaman, kendimizi oradan çıkarıp içine geri çekilebileceğimiz ve özgürlüğe geri dönebileceğimiz

yer bu öz-pekinlik alanı, arı soyutlamanın, düşünmenin yeridir. Ya da benzer olarak, *şeylerden* söz etmek istediğimiz zaman, *doğalarını* ya da *özlerini* onların *Kavramları* olarak adlandırırız, ve bu salt düşünme için vardır; ama şeylerin kavramları söz konusu olduğunda, onlara egemen olduğumuz ya da düşünce-belirlenimlerinin — ki o şeyler bu belirlenimlerin birer karmaşasıdır — bize hizmet ettikleri ise hiç söylene-
mez; tersine, düşüncemiz kendini onlara sınırlamalı, ve özencimiz ya da özgürlüğümüz onları kendine uydurmayı istememelidir. Öyleyse, öznel düşünme ediminin bizim en asıl, en içsel etkinliğimiz olması ve şeylerin (*Ding*) nesnel kavramlarının olgunun kendisini (*Sache selbst*) oluşturması ölçüsünde, o edimin dışına çıkamayız ve üzerinde duramayız, tıpkı şeylerin doğasının ötesine de geçemeyeceğimiz gibi. Ama gene de bu son belirlenimi gözardı edebiliriz; belli bir düzeye dek birincisi ile çakışır, çünkü düşüncelerimizin olgu ile bir bağıntısını verir, ama bu yalnızca boş birşeydir, çünkü onunla olgu kavramlarımız için bir kural olarak alınmış olur, oysa tam bu olgu bizim için ona ilişkin kavramlarımızdan başka birşey olamaz. Eleştirel Felsefe bu üç *terimin* ilişkisini öyle bir yolda anlar ki, biz *düşünceleri kendimiz* ve *olgular* arasına birer aracı olarak yerleştirir ve bunu bu aracın *bizi olgular ile* biraraya bağlamak yerine, tersine onlardan dışlayacağı bir yolda yaparız; oysa bu görüşe yalın bir gözlem ile karşı çıkılabilir ve tam bu bizim ötemizde ve kendileri ile bağıntılı düşüncelerin ötesinde öteki uçta durması gereken olguların kendilerinin düşünce-şey olduklarını, bütünüyle belirsiz olarak yalnızca *birer* düşünce-şey olduklarını, boş soyutlamanın sözde kendinde-şeyi olduklarını söyleyebiliriz.

Gene de düşünce-belirlenimlerini yalnızca kullanım için ve birer araç olarak alan ilişkiyi geçersiz kılan bakış açısı konusunda bu söylenenler yeterli olabilir; ama onunla bağıntılı bir başkası, düşünce-belirlenimlerinin genellikle dış biçimler olarak alınmasına götüren bakış açısı çok daha önemlidir. — Tüm tasarım, erek, ilgi ve eylemlerimizin içerisinde işleyen düşünme etkinliği, söylendiği gibi, bilinçsizce iş başındadır (doğal mantık); bilincimizin önüne aldığı şey içeriktir, tasarımların nesneleridir, ilgiyi dolduran şeylerdir; bu ilişkiye göre düşünce-belirlenimleri *biçimler* olarak geçerlidir ki, yalnızca *içeriğin üzerine* eklenirler, içeriğin kendisi değildirler. Ama, daha önce belirtildiği ve genel olarak kabul edildiği gibi, eğer görüngülerin ve geçici anlatımların çokluluk ve olumsuzluklarındaki *doğa*, kendine özgü öz, gerçekten *kalıcı* ve *tözsel* olan şey olgunun *kavramı*, *kendinde evrensel* olan ise, ve her bir bireysel insan sonsuz ölçüde kendine özgü olmasına karşın tüm özgünlüğünün birincil olarak *insan* olmada, her bir tekil hayvan birincil olarak *hayvan* olmada buluyorsa, o zaman bu temel uzaklaştırılınca, birey başka yüklemeler ile ne denli varsıl olarak donatılı olursa olsun, o öğeye de tıpkı başkaları gibi bir yüklem denebilse bile, böyle bir bireyin ne olacağını söylemek olanaksızlaşır. Vazgeçilemez temel, kavram, evrensel,

ki düşüncenin (ama “düşünce” sözcüğünde imlenen tasarımdan soyutlandığı düzeye dek) kendisidir, *yalnızca* bir içeriğe *eklenmiş* ilgisiz bir biçim olarak görülemez. Ama tüm doğal ve tinsel şeylerin bu düşünce-leri, giderek tözsel *içerik* bile henüz çeşitli belirlilikler kapsar ve henüz kendisinde bir ruh ve bir beden, Kavramın ve görelî bir Olgusallığın ayrımını taşır; daha derin temel kendi için ruh ya da arı Kavramdır ki, nesnelerin en içi, onların kendilerinin olduğu gibi giderek öznel olarak düşünölmelerinin de yalın yürek vuruşudur. Tini diriltten ve onda devinen ve etkin olan bu *mantıksal* doğayı bilince getirmek — görev budur. İçgüdüsel etkinliği anlıksal ve özgür etkinlikten ayırdeden şey genel olarak bu ikincinin bilinçli olarak yerine getirilmesidir; anlığı devindiren şeyin içeriği özne ile dolaysız birliğin dışına çıkarılıp nesnellik olarak onun önüne getirildiği zaman daha önce düşünmenin içgüdüsel etkinliğinde kategorilerinin bağlarına yakalanmış ve sonsuz türlüölüğü içindeki gerece dağılmış olan Tinin özgürlüğü başlar. Bu örüntüde orada burada bağlanmış daha sağlam düğömler vardır ki, Tinin yaşam ve bilincinin destek ve yön noktalarıdır ve sağlamlık ve güçlerini yalnızca bilincin önüne getirildiklerinde onun özselliliğinin kendilerinde ve kendileri için varolan kavramları olmalarına borçludurlar. Tinin doğası için en önemli nokta yalnızca *kendinde* ne olduğunun *edimsel olarak* ne olduğu ile ilişkisi değil, ama *kendini ne olarak bildiğinin* edimsel olarak ne olduğu ile ilişkisidir; Tin özsel olarak bilinç olduğu için, bu kendini-bilme *edimselliğinin* temel belirlenimidir. Salt içgüdüsel kipte itkiler olarak etkin olan ve bilince ilkin tekilleşerek ve dolayısıyla başkalaşabilir ve birbirleri ile karışmış olarak giren, ama bu nedenle Tine tekilleşmiş ve güvenilmez bir edimsellik sağlayan bu kategorileri arılaştırmak ve böylelikle onlarda Tini özgürlüğe ve gerçekliğe yükseltmek — bu öyleyse en yüksek mantıksal uğraştır.

Bilimin hem kendi için hem de gerçek bilginin koşulu olarak yüksek bir değeri taşıdığı önceden kabul edilen başlangıcı olarak belirttiğimiz şey, Kavramların ve genelde Kavram kıpılarının, e.d. düşünce-belirlenimlerinin ilkin gereçten ayrı ve yalnızca ona eklenmiş biçimler olarak ele alınması — bu yaklaşım hemen mantığın konusu ve ereği olarak verilen gerçeklik için baştan sona yetersiz olduğunu gösterir. Çünkü böyle salt içerikten ayrı biçimler olarak göröldüklerinde, onları sonlu olarak damgalayan ve kendi içinde sonsuz olan gerçekliği anlamaya yeteneksiz kılan bir belirlenim içinde duruyor olarak kabul edilirler. Dahası, gerçek olan sınırlanmışlık ve sonluluk ile hangi bakımdan biraraya getirilirse getirilsin, bu onun olumsuzlanma yanı, gerçeklikten ve edimsellikten yoksun olma yanıdır, ve yalnızca sonunu gösterir, gerçek olan olarak olduğu olumlamayı değil. Salt biçimsel kategorilerin kısırlığı karşısında sağlam sağduyunun içgüdüsel sonunda öylesine güçlü olduğu duygusuna kapılmıştır ki, bir küçümseme tutumuna girerek onlarla tanışıklığı okul mantığının ve okul metafiziğinin alanına terk etmiştir;

aynı zamanda bu ipuçlarının bilincinin kendi başına taşıdığı değeri gözden kaçırmıştır, ve doğal mantığın içgüdüsel etkinliği içinde, özellikle düşünce belirlenimlerinin kendileri ile tanışıklığı ve onların bir bilgisini bile bile yadsıyarak, arılaştırılmamış ve dolayısıyla özgür-olmayan düşünceye tutsak olduğunun bilinçsizliği içindedir. Böyle biçimlerin yalın temel-belirlenimi ya da ortak biçim-belirlenimi *özdeşliktir* ki, bu 'toplama' mantığında özdeşlik yasası olarak, $A = A$ olarak, çelişki ilkesi olarak ileri sürülür. Sağlıklı us böyle gerçeklik yasalarını elinde tutan ve henüz onların peşinden giden okul için saygısını öylesine yitirmiştir ki, onunla ve yasaları ile alay eder ve böyle yasalara göre "Bitki bir — bitkidir," "Bilim — bilimdir" vb. gibi doğru bildirimlerde bulunabilen birini dayanılmaz bulur. Gerçekte anlağın başlıca işlevlerinden biri olan tasım üretmenin kurallarını veren formüllere gelince, o sağlıklı us bunların bilgide bir yerlerinin olduğunu ve orada geçerli olmalarının gerektiğini, aynı zamanda usun düşünmesi için özel gereç olduklarını gözden kaçırmada ne denli haksız olursa olsun, gene de böyle formüllerin en azından yanılgıların ve sofistliklerin de eşit ölçüde ayrımsız araçları oldukları, gerçeklik nasıl belirlenirse belirlensin daha yüksek gerçeklik için, örneğin dinsel gerçeklik için kullanışsız oldukları, ve genel olarak gerçekliği değil ama bilgilerin bir doğruluğunu ilgilendirdikleri konusunda doğru bilinci saptamıştır.

Düşünmeyi gerçekliği bir yana atarak irdeleyen bu yolun eksikliği ancak düşünsel irdelemeye yalnızca genellikle dışsal biçime ait sayılan şeyin değil ama içeriğin de getirilmesi ile giderebilir. Çok geçmeden açığa çıkar ki, sıradan derin-düşünmede ilkin İçerik olarak Biçimden ayrılmış olan şeyin gerçekte Biçimsiz, kendi içinde belirlenimsiz olması gerekir — yoksa salt boş birşey, bir kendinde-şey soyutlaması olacaktır —, tersine, İçeriğin kendisinde Biçimi taşır, aslında ancak Biçim yoluyla bir dirilik ve iç değer kazanır ve yalnızca bir İçerik görünüşüne olduğu gibi böylelikle bu görünüşe dışsal birşeyin görünüşüne dönüşen de Biçimin kendisidir. İçeriğin mantıksal irdelemeye bu getirilişi ile nesne olan bundan böyle *şeyler* değil ama *asıl olgu*, *şeylerin Kavramıdır* [*die Sache, der Begriff der Dinge*]. Gene de burada anımsatılabilir ki, bir kavramlar çokluğu, bir olgular çokluğu *vardır*. Ama bu çokluğun nasıl kısıtlandığı bir yandan daha önce belirtilmiştir: Kavram genelde düşünce olarak, evrensel olarak, çoğullukları içinde belirsiz sezginin ve tasarımın önünde yüzen şeylerin tekilliği karşısında ölçüsüz bir kısaltmadır; ama öte yandan *bir* Kavram kendinde ilk olarak *genelde* Kavramdır, ve bu yalnızca *birdir* ve tözsel temeldir; ama ikinci olarak hiç kuşkusuz *belirli* bir Kavramdır ki, ondaki bu belirlilik İçerik olarak görünen şeydir; Kavramın belirliliği ise bu tözsel birliğin bir Biçim-belirlenimidir, bütünlük olarak Biçimin bir kısıpı, belirli Kavramın temeli olan *Kavramın kendisinin* bir kısıpıdır. Bu Kavram duyusal olarak sezilmez ya da tasarımılanmaz; yalnızca *düşünmenin* nesnesi, ürünü ve içeriği ve

kendinde ve kendi için var olan olgu, var olanın Logosu, Usu, şey adını taşıyanın gerçekliğidir; Mantık Biliminin dışında bırakılması gereken en son şey Logostur. Bu nedenle bu bilimin içerisine alınması ya da ondan atılması salt keyfi bir sorun olmamalıdır. Salt dışsal Biçimler olan düşünce-belirlenimleri gerçek anlamda kendilerinde irdelenirse, bu ancak sonluluklarını ve kendileri için olma gereğinin gerçeksizliğini, ve gerçeklikleri olarak Kavramı ortaya koyar. Buna göre, Mantık Bilimi genel olarak anlığımıza içgüdüsel ve bilinçsiz olarak yayılan ve dilde kendilerini gösterdikleri zaman bile nesnelleştirilmeyip gözden kaçırılan düşünce-belirlenimlerini ele alırken, ayrıca derin-düşünme tarafından ayıklanan ve onun tarafından öznel, gerece ve içeriğe dışsal Biçimler olarak saptanan düşünce-belirlenimlerinin de bir yeniden yapılandırılması olacaktır.

Kendinde ve kendi için hiçbir nesnenin açılması böylesine sağın olarak içkin bir plastikliğe kendi zorunluğu içindeki düşünmenin gelişimi denli yetenekli değildir; hiç biri bu istemi kendisi ile birlikte bu düzeyde getirmez; düşünmenin bilimi bu bakımdan matematiği bile aşmalıdır, çünkü hiçbir nesne kendisinde bu özgürlüğü ve bağımsızlığı taşımaz. Böyle bir açıklama, kendi türünde matematiksel çıkarsamanın gidiş yolunda görüldüğü gibi, gelişiminin hiçbir basamağında o basamakta dolaysızca ortaya çıkmayan ve ona önceki basamaktan alınmış olmayan bir düşünce-belirleniminin ve derin-düşünce ögesinin bulunmamasını ister. Ama açıklamada böylesine soyut bir eksiksizlikten hiç kuşkusuz genel olarak vazgeçilmelidir; bilimin saltık olarak yalın olan ile, eş deyişle en evrensel ve en boş olan ile başlaması gerektiği, bu olgu açıklamayı daha öte tek bir sözcük bile eklemeksizin yalnızca yalın olanın tam bu kendisi bütünüyle yalın anlatımına kısıtlayacaktır; olgunun doğasına göre ancak olumsuzlayıcı derin-düşünceler kabul edilebilecektir ki, bunların işlevi onlar olmadığında tasarım ya da kuralsız düşünme tarafından içeri karıştırılabilecek şeyleri engellemek ve uzaklaştırmak olacaktır. Gene de gelişimin yalın içkin ilerleyişine böyle karışmalar kendi başlarına olumsaldır, ve böylelikle onları önleme çabasının kendisi bu olumsuzluk ile lekeli olacaktır; bundan başka, *tüm* böyle noktaları karşılamayı istemek tam olarak bunlar sorunun dışında yattıkları için boşunadır, ve en azından dizgesel bir doyum için istenecek tamamlanmışlık ölçüsünde yerine getirilemeyecektir. Ama modern bilincimizin kendine özgü dinginliksizliği ve dağınıklığı bizi az çok yakında yatan gözlem ve görüşleri dikkate almaya zorlar. Plastik bir söylem kabul etmede ve anlamada da plastik bir tutumu ister; ama *kendigözlem* ve görüşlerini — ki kişinin *ego*-düşüncesi kendini bunlarla sergileme dayançsızlığı içindedir — Platon'un yazılarında görülen ve yalnızca asıl soruna kulak veren o dinleyiciler gibi sessizce ve kendiliğinden reddedecek denli plastik gençler ve yetişkinler modern bir diyalogda yer alamazlar; ve böyle okurları beklemek ise hiçbir biçimde

söz konusu değildir. Tersine, kendilerine görüşlerinin ve karşıcıkışlarının birer varsayım olan ve kullanılmadan önce kendileri eleştiriye gereksinen kategoriler kapsadığını gösterecek yalın bir gözlemi bile yapamayan karşıtlar tarafından çok sık ve çok sert saldırılara uğradım. Bu konudaki bilinçsizlik inanılmayacak boyutlara varır; gösterilen yanlış anlama öylesine temeldendir ki, irdelenen bir kategori durumunda bu kategorinin kendisini değil ama *başka birşeyi* düşünecek denli kötü, e.d. eğitimsiz tutumdan doğar. Bu bilinçsizlik özellikle aklanamayacak bir durumdadır, çünkü böyle *başka birşey* başka düşünce-belirlenimleri ve başka kavramlardır, ve bir mantık dizgesinde tam olarak bu öteki kategoriler için kendi yerleri bulunmuş ve kendileri irdeleme altına alınmış olmalıdır. Bu bilinçsizlik herşeyden çok mantığın ilk Kavramları ya da ilkeleri olan *Varlık*, *Yokluk* ve *Oluş* üzerine karşıcıkış ve saldırıların büyük çoğunluğunda açıktır; ama bu sonuncusu, *Oluş*, kendisi yalın bir belirlenim olarak — ki en yalın çözümleme bunu gösterir — öteki iki belirlenimi kıpılar olarak kapsar. Titizlik başlangıcın üzerine herşeyin kurulacağı zemin olarak başka herşeyden önce yoklanmasını, aslında ilkin kendi sağlamlığını tanıtlayınca dek daha ileri gidilmemesini, ve eğer durum böyle değilse ondan sonuçlanan herşeyin yadsınmasını gerektiriyor görünür. Bu titizlik aynı zamanda düşünme çabasını en yüksek düzeyde kolaylaştırmayı sağlama üstünlüğünü de taşır; bütün gelişimi bu tohumda kapalı olarak önünde bulur ve onunla, yerine getirmesi en kolay olanla işini bitirdiği zaman kendini bütün işi bitirmiş görür, çünkü o en yalın olandır, yalının kendisidir; bu kendi ile böylesine doyum bulan titizliğin özsel olarak kendini salık vermesine yol açan şey gerekli olan en küçük düşünce çabasıdır. Yalın olana bu kısıtlama kendi için yalın kalmayı istemeyen ama ona kendi gözlemlerini birlikte getiren düşünmenin özencini özgürce oynamaya bırakır. İlkin *yalnızca* ilke ile uğraşma ve böylelikle *daha ötesi* ile ilgilenmeme gibi haklı bir nedenle, bu titizlik kendi işinde bunun tersini yapar, çünkü *daha ötesini*, e.d. salt ilke olandan başka kategorileri, başka varsayımları ve önyargıları birlikte getirir. Böyle ‘Sonsuzluk sonluluktan ayrıdır,’ ‘İçerik biçimden başka birşeydir,’ ‘İç dıştan başka birşeydir’ ve ‘Dolaylılık da benzer olarak dolaysızlık değildir’ gibi varsayımlar, sanki böyle şeyler bilinmiyormuş gibi, aynı zamanda bilgilendirme amacıyla ortaya sürülür ve tanıtlanmaktan çok anlatılır ve inancaları verilir. Böyle didaktik bir tavırda — başka bir sözcük bulamıyorum — bir aptallık yatar; ama olgu açısından, bir yandan bu tür önermeleri yalnızca varsaymak ve dosdoğru kabul etmek aklanamaz birşey iken, öte yandan daha da çoğunu, öyle bir bilgisizliği ele verir ki, bu böyle sonsuzluk olmaksızın bir sonlunun gerçek birşey olup olmadığı, yine böyle soyut sonsuzluğun, dahası biçimsiz bir içeriğin ve içeriksiz bir biçimin, ya da hiçbir dışı olmayan bir içi ve içselliksiz bir dışsallığın vb. *gerçek birşey* ya da *edimsel birşey* olup olmadığı gibi soruları yoklamanın tam olarak mantıksal düşünmenin gereksinimi

ve işi olduğu olgusunu bile ayımsayamaz. — Ama düşünmenin ona plastik bir tavır kazandıran ve raslantısal gözlemlerin dayançsızlığının üstesinden gelmesini sağlayan bu eğitim ve disiplini yalnızca daha ileri giderek, çalışarak ve bütün açınımlı üreterek sağlanabilir.

Platonik açıklama söz konusu edildiğinde, modern zamanlarda felsefi bilimin bağımsız bir yapısını yeniden kurmak için çalışan birine Platon'un *Devlet* üzerine kitabını baştan sona yedi kez yeniden elden geçirmiş olduğu öyküsü anımsatılabilir. Bunun anımsanması, onda imleniyor görünebileceği ölçüde bir karşılaştırma, yalnızca modern dünyaya ait olmakla daha derin bir ilkenin, daha güç bir nesnenin ve daha geniş kapsamlı bir gerecin karşısında duran bir çalışma için onu yetmiş yedi kez baştan ele alacak boş zamanın sağlanmış olması istemine götürmelidir. Bununla birlikte, görevin büyüklüğü göz önüne alındığında, dışsal bir zorunluğun belirlediği koşullar altında, zamanın ilgilerinin büyüklük ve çok-yanlılıklarının kaçınılmaz oyalamaları altında, giderek günlerin gürültülü şamatasının ve kendini o ilgilere sınırlamakla gururlanan bir kibrin sağır edici gevezeliğinin yalnızca düşünceye dayalı bilginin izin verdiği tutkusuz dinginliğe katılacak bir yer bırakıp bırakmadığı kuşkusu altında, yazar başarılabilir olanla yetinmek zorunda kalmıştır.

Berlin, 7 Kasım 1831

Giriş

MANTIĞIN GENEL KAVRAMI

Başka hiçbir bilimde olgunun kendisi üzerine ön gözlemler olmaksızın başlama konusunda Mantuk Biliminde olduğundan daha güçlü bir gereksinim duyulmaz. Başka her birinde, ele alınan nesne ve bilimsel yöntem birbirinden ayrıdır; yine, İçerik saltuk bir başlangıç yapmaz, ama başka kavramlara bağımlı ve çepeçevre başka gereçler ile bağlantılıdır. Buna göre, bu öteki bilimlerin zeminler ve bunların bağları üzerine olduğu gibi yöntem üzerine de sayılı bir yolda konuşmalarına izin verilir ve bunlar tanımların ve benzerlerinin tanıdık ve onaylanan lemmatik biçimleri olarak alınıp doğrudan doğruya uygulamaya koyulurlar; yine o bilimlerin içerdikleri genel kavramları ve temel belirlenimleri düzenlemek için sıradan uslamla tıründen yararlanmalarına da izin verilir.

Buna karşı Mantık bu derin-düşünme biçimlerinden ya da düşünme kural ve yasalarından hiç birini varsayamaz, çünkü bunlar onun içeriğinin kendisinin bir bölümünü oluşturur ve ilkin onun içerisinde temellendirilmeleri gerekir. Ama yalnızca bilimsel yöntemin bildirimi değil, genel olarak *bilimin kavramının* kendisi de bilimin içeriğine aittir, ve hiç kuşkusuz onun en son sonucunu oluşturur; Mantığın ne olduğu buna göre önceden bildirilemez; tersine, ne olduğunun bu bilgisi ilkin bütün açınının en son sonucu olarak ve tamamlanışı olarak ortaya çıkabilir. Benzer olarak, nesnesi, *düşünme*, ya da daha belirli olarak, *kavramsal düşünme*, özsel olarak onun içerisinde ele alınır; Mantığın kavramı kendini kendi sürecinde üretir ve bu nedenle üzerine önceden konuşulamaz. Buna göre bu Giriş bölümünde verilen ön söylemin amacı Mantuk Kavramını temellendirme ya da içeriğini ve yöntemini önceden bilimsel olarak aklama gibi birşey değil, ama sıradan uslamlamalara dayanan tarihsel bir anlamda kimi açıklamalar ve gözlemler yoluyla bu bilimi irdeleyecek bakış açısını tasarımsal düşüncenin kendisine yaklaştırmaktır.

Mantuk genel olarak düşünmenin bilimi olarak alındığında, bununla bu düşünmenin bir bilginin *salt Biçimini* oluşturduğu, Mantığın tüm *İçeriği* soyutladığı ve bir bilgiye ait sözde ikinci *bileşenin*, *Özdeğin* başka bir yerden alınması gerektiği, böylelikle bu özdeğin ondan baştan sona bağımsız olduğu Mantığın gerçek bilginin yalnızca biçimsel koşullarını verebileceği, ama olgusal gerçekliğin kendisini kapsayamayacağı, giderek olgusal gerçekliğe götüren bir *yol* bile olamayacağı, çünkü gerçekliğin sözcüğün tam anlamıyla özsel yanının, içeriğin onun dışında yattığı anlaşılır.

Ama *ilk olarak* Mantığın tüm *İçeriği* soyutladığını, düşünülen şey ile ilgilenmeksizin ve doğasını dikkate alamadan yalnızca düşünme kurallarını öğrettiğini söylemek bütünüyle uygunsuzdur. Çünkü düşünmenin ve düşünme kurallarının onun nesnesi olması gerektiği için, onlarda doğrudan doğruya kendine özgü içeriğini bulur; onlarda bilginin o ikinci bileşenini, doğası ile kaygılandığı bir özdeği bulur.

Ama *ikinci olarak* bugüne dek üzerlerine Mantık Kavramının dayandığı tasarımlar bir yandan daha şimdiden genel olarak yitip gitmiştir; öte yandan, bütünüyle yitmelerinin ve bu bilimi daha yüksek bir duruş noktasından kavramanın ve onun bütünüyle değişmiş bir şekil kazanmasının zamanı gelmiştir.

Bugüne dek Mantık Kavramı sıradan bilinçte ilk ve son olarak varsayılan bir bölünmeye, bilginin *İçeriği* ve *Biçimi*, ya da *Gerçeklik* ve *Pekinlik* arasındaki bölünmeye dayanmıştır. İlk olarak bilginin gerecinin hazır bir dünya olarak düşünmenin dışında kendinde ve kendi için bulunduğu, düşünmenin kendi başına boş olduğu ve bir biçim olarak dışarıdan o özdeğin üzerine eklendiği, böylelikle kendini doldurduğu, ve ilkin bu yolla bir içerik kazanarak gerçek bir bilme olduğu varsayılır.

Bundan sonra, bu iki bileşen (çünkü bunların bileşenlerin ilişkisi içinde durmaları gerekir, ve bilgi onlardan düzeneksel ya da en iyisinden kimyasal bir yolda bileştirilir) birbirine karşı öyle bir hiyerarşi içinde durur ki, nesne kendi başına tamamlanmış ve hazır, edimselliği için düşünmeden bütünüyle vazgeçebilen birşey olarak, buna karşı düşünme ise eksik birşey olarak görülür ki, kendini ilkin bir gereç üzerinde tamamlayabilecek ve dahası yumuşak ve belirsiz bir biçim olarak kendini özdeğine uygun kılması gerekecektir. Gerçeklik düşüncenin nesne ile bağdaşmasıdır, ve bu bağdaşmayı ortaya çıkarabilmek için — çünkü bu kendinde ve kendi için bulunan birşey değildir —, düşünce-nin kendini nesneye uyarlaması ve uydurması gerekir.

Üçüncü olarak, özdek ve biçim, nesne ve düşünme arasındaki türülülük o bulutsu belirsizlik içinde bırakılmadığı, tersine daha belirli olarak alındığı zaman, her biri ötekinden ayrılmış bir alan olarak görülür. Düşünme buna göre gereci kabul edişinde ve biçimlendirişinde kendi ötesine gitmez, ama onu kabul edişi ve kendini ona uygun kılması kendi kendisinin bir değişkisi olarak kalır, böylelikle kendi başkası olmaz; ve dahası, özbilinçli belirleme yalnızca düşünmeye aittir; öyleyse nesne ile bağıntısında da kendi dışına çıkarak nesneye gitmez; nesne bir kendinde şey olarak salt düşünmenin bir öte-yanı olarak kalır.

Öznenin ve nesnenin birbiri ile ilişkisi üzerine bu görüşler sıradan, görüngüsel bilincimizin doğasını oluşturan belirlenimleri anlatır; ama bu önyargılar sanki Usun içerisinde de aynı ilişki yer alıyormuş gibi, sanki bu ilişki kendinde ve kendi için gerçeklik taşıyormuş gibi Usun alanına getirildikleri zaman birer yanılgıdan başka birşey değildirler ki, felsefe onların tinsel ve doğal evrenin tüm bölümleri boyunca yerine

getirilen çürütülmesidir; ya da daha doğrusu, felsefeye girişi yasakladıkları için, felsefenin girişinde kendileri yadsınmalıdır.

Eski metafizik bu bakımdan düşünce üzerine modern zamanlarda yürürlükte ve yaygın olandan daha yüksek bir kavram taşıyordu. Çünkü yalnızca düşünme yoluyla şeylerde ve şeylere ilişkin olarak bilinenin onlarda gerçekten gerçek olan olduğunu temel alıyor, böylelikle dolaysızlıkları içinde değil ama ilkin düşüncenin biçimine yükseltilmiş olarak, düşünülen şeyler olarak gerçeklik taşıdıklarını kabul ediyordu. Bu metafizik düşünmenin ve belirlenimlerinin nesnelere yabancı birşey olmadığını, ama tersine onların özü olduğunu, ya da *şeylerin* ve onları *düşünmenin* (dilimizin de onların bir akrabalığını anlatması gibi) kendilerinde ve kendileri için bağdaşma içinde olduklarını, içkin belirlenimleri içindeki düşüncenin ve şeylerin gerçek doğalarının bir ve aynı içerik olduğunu savundu.

Ama *derin-düşünen* Anlak felsefeyi gasp etti. Başka bakımlardan sık sık bir belgi olarak kullanılan bu anlatımın ne demek olduğunu sağıın olarak bilmemiz gerekir; onunla genel olarak soyutlamacı ve dolayısıyla ayırıcı ve ayırmasında direten Anlak anlaşılır. Usa karşı döndüğünde *sıradan sağduyu* olarak davranır ve gerçekliğin duyusal olgusalılık üzerine dayandığı, düşüncelerin *yalnızca* düşünceler olduğu, ve bunun ilkin duyusal algının onlara içerik ve olgusalılık vermesi anlamında böyle olduğu, usun kendinde ve kendi için kaldığı sürece yalnızca beynin kuruntularını ürettiği görüşünü dayatır. Usun bu kendini yadsıması üzerine gerçeklik kavramı yiter; us yalnızca öznel gerçekliği, yalnızca görüngüleri, yalnızca olgunun kendisinin doğasının karşılık düşmediği birşeyi bilmeye sınırlanır; *bilme sanıya* indirgenir.

Gene de bilginin üstlendiği ve bir yitik olarak ve geriye doğru bir adım olarak görünen bu dönüşün daha derin temeli vardır ki, genel olarak usun modern felsefenin daha yüksek tinine yükselmesi onun üzerine dayanır. Ama bu yaygınlık kazanmış tasarımın zemini anlağın belirlenimlerinin kendi kendileri ile *zorunlu çatışması* üzerine içgörüde aranacaktır. — Daha önce sözü edilen gözlem somut dolaysızın *ötesine* geçerek onu *belirlemek* ve *ayırmaktır*. Ama *o denli de* kendisi bu *ayırıcı* belirlenimlerinin *ötesine geçmeli* ve ilkin onları *bağıntılamalıdır*. Aralarındaki çatışma bu bağınıtlama bakış açısından ortaya çıkar. Derin-düşünmenin bu bağınıtlama edimi kendinde Usa aittir; o belirlenimlerin üzerine çıkan ve çatışmalarının içgörüsüne ulaşan yükseliş Usun gerçek kavramına doğru büyük olumsuz adımdır. Ama sonuna dek gidemeyen içgörü onu çelişkiye düşürenin Us olduğunu sanma gibi bir yanlış anlamaya düşer; çelişkinin tam olarak Usun Anlağın kısıtlamalarının üzerine yükselişi ve onların çözülüşü olduğunu anlamaz. Buradan yükseğe son adımı atmak yerine, bilme etkinliği anlak-belirlenimlerinin doyumsuzluğundan duyusal varoluşa geri kaçmış, sağlamlık ve tutarlığı orada bulduğu sanısına kapılmıştır. Ama öte yandan bu bilgi kendini yalnızca

görüngülerin bilgisi olarak bildiği için, bunların doyumsuzluğu kabul edilir, ve gene de aynı zamanda sanki şeyleri kendilerinde olmasa da görüngü alanının içerisinde doğru olarak bilebilirmişiz, sanki orada bir bakıma yalnızca *nesnelerin türü* ayrıymış ve türlerden biri, e.d. kendilerinde-şeyler değil ama öteki tür, e.d. görüngüler bilginin alanına düşermiş gibi bir varsayımda bulunulur. Tıpkı bir insana doğru bir içgörü yükleniyormuş, ve bu gene de gerçek olanı değil ama yalnızca gerçek olmayanı görebilme gibi ek bir koşul ile veriliyormuş gibi. Bu ne denli saçma olursa olsun, gene de nesneyi kendinde olduğu gibi bilemeyen bir gerçek bilgi kadar saçma değildir.

Anlağın biçimlerinin Eleştirisi daha önce sözü edilen sonucu, bu biçimlerin *kendilerinde-Şeyler* üzerine hiçbir *uygulamasının* olmadığı sonucunu getirmiştir. — Bunun anlamı bu biçimlerin kendilerinde gerçek olmayan şeyler olmasından başka birşey değildir. Ama öznel us için ve deneyim için geçerli kalmalarına izin veriliyorsa, o zaman Eleştiri onlarda hiçbir değişim ortaya çıkarmamış, tersine onları özne için tıpkı daha önce nesne için geçerli olmuş olan aynı şekil içinde bırakmıştır. Ama eğer kendinde-Şey için yetersiz iseler, kendisine ait olmaları gereken anlak da onlara katlanmamalı ve onlarla yetinmemelidir. Eğer *kendilerinde-Şeylerin* belirlenimleri olamıyorlarsa, kendisine en azından bir kendine şeyin değerinin verilmesi gereken anlağın belirlenimleri olmaları da daha az olanaklıdır. Sonlu ve sonsuz belirlenimleri aynı çatışmanın içindedir — ister zaman ve uzaya, evrene uygulansınlar, isterse Tinin içerisindeki belirlenimler olsunlar; tıpkı birbirleri ile ister bir tuval üzerinde isterse palet üzerinde birleştirilmiş olsunlar, siyah ve beyazın griyi vermeleri gibi. Eğer *evren* tasarımıımız onun üzerine sonsuz ve sonlu belirlenimlerinin aktarılması ile çözülüyorsa, her ikisini de kendi içinde kapsayan *Tinin* kendisi kendi içinde kendi ile çelişen birşey, kendi kendini çözen birşeydir. — Bir ayrımı oluşturabilecek olan şey üzerine uygulandıkları ya da içinde bulundukları gerecin ya da nesnenin yapısı değildir; çünkü nesne çelişkiyi kendisinde ancak o belirlenimler yoluyla ve onlara göre taşır.

O Eleştiri öyleyse nesnel düşünce biçimlerini yalnızca şeyden uzaklaştırmış, ama özcede onları bulduğu gibi bırakmıştır. Başka bir deyişle, bu biçimleri kendilerinde ve kendileri için, ya da kendilerine özgü içeriklerine göre irdelememiş, ama yalnızca sayılıtlar olarak doğrudan doğruya öznel mantıktan almıştır; öyle ki kendilerinde bir çıkarsamaları ya da giderek öznel-mantıksal biçimler olarak bir çıkarsamaları bile söz konusu edilmemiştir — eytişimsel irdelemeleri bütünüyle bir yana.

Aşkınsal İdealizmin daha tutarlı bir yolda geliştirilmesi Eleştirel Felsefenin kalıt bıraktığı *kendinde-Şey* hayaletinin, tüm içerikten ayrılmış bu soyut gölgenin hiçliğini tanımış ve onu bütünüyle yoketmeyi amaçlamıştır. Bu felsefe Usun belirlenimlerini kendi içinden sergilemesine izin veren bir başlangıcı da yapmıştır. Ama bu girişimin yola çıkışındaki

öznel tutum onun tamamlamasına izin vermemiştir. Daha sonra bu tutumdan ve onunla birlikte o başlangıçtan ve arı bilimin geliştirilmesinden de vazgeçilmiştir.

Ama genel olarak Mantık ile anlaşılan şey metafiziksel imleme hiçbir gönderme olmaksızın irdelenir. Bu bilimin henüz kendini içinde bulduğu durumda hiç kuşkusuz sıradan bilinçte olgusal olarak ve gerçek bir olgu olarak geçerli olacak türde bir içeriği yoktur. Ama bu nedenle içerikli bir gerçeklikten yoksun biçimsel bir bilim değildir. Gerçeklik alanı hiç kuşkusuz Mantıkta eksik olan o gerekte aranmayacaktır — üstelik bilimin doyumsuzluğu genellikle bu eksikliğe yüklense bile. Mantıksal biçimlerin içeriksizliği daha çok yalnızca onları irdeleme ve ele alma tarzında yatar. Katı belirlenimler olarak birbiri dışına düşükleri ve örgensel bir birlikte birarada tutulmadıkları zaman, bunlar ölü biçimlerdir ve onlara özünü ve onların dirimli somut birliği olan tinden yoksundurlar. Ama böylelikle sağlam İçerikten, kendinde tözsel bir doluluk olacak olan bir özdekten yoksundurlar. Mantıksal Biçimlerde eksik olan İçerik bu soyut belirlenimlerin sağlam bir temelinden ve somutlaşmasından başka birşey değildir; ve onlar için böyle tözsel bir öz genellikle dışarıda aranır. Ama mantıksal Usun kendisi tözsel ya da olgusal olandır, tüm soyut belirlenimleri kendi içinde birarada tutar ve onların sağlam, saltık olarak somut birlikleridir. Öyleyse genellikle bir özdek denilen şeyi uzakta aramak gereksizdir; eğer Mantiğin tözsel bir içerikten yoksun olması gerekiyorsa, bu onun nesnesinin değil ama yalnızca bu nesneyi anlayış tarzının suçudur.

Bu gözlem bundan sonra Mantiğin ona göre irdeleneceği bakış açısının, onun bu bilimi irdelemenin daha önceki yollarından ne ölçüde ayrıldığıнын, ve Mantiğin gelecekte her zaman üzerine kurulacağı bu biricik gerçek duruş noktasının bir bildirimine götürür.

Tinin Görünüşbilimi’nde bilinci kendisinin ve nesnesinin ilk dolaysız karşıtlığından saltık bilme noktasına dek ileriye devimi içinde betimlemiştim. Bu yol *bilincin nesne ile ilişkisinin* tüm biçimlerinin içerisinde geçer ve *Bilim Kavramını* sonucu olarak alır. Bu Kavram öyleyse (Mantiğin kendisinin içerisinde ortaya çıkmasından ayrı olarak) burada hiçbir aklamaya gereksinmez, çünkü aklanmasını o çalışmada kazanmıştır; ve tüm şekilleri gerçeklikleri olarak bu Kavrama çözülen bilinç yoluyla bu üretilişinden başka hiçbir aklamaya yetenekli değildir. Bilim Kavramının sıradan uslamlama yoluyla temellendirilmesi ya da durulaştırılması en çoğundan Kavramın tasarımın önüne getirilmesine ve onunla tarihsel bir tanışıklığın ortaya çıkarılmasına izin verir; ama Bilimin, ya da daha tam olarak Mantiğin bir tanımı *tanımlanmasını* yalnızca üretilişinin o zorunluğunda bulur. Herhangi bir bilimin onunla saltık başlangıç yaptığı bir tanım bilimin konusu ve amacı altında *onaylanmış* ve *tanınmış* olarak *tasarımlanan* şeyin belirli ve doğru anlatımından başka hiçbirşeyi kapsayamaz. Şunun altında tam olarak bunun tasarımılanması gerektiği

salt tarihsel bir inancadır ki, onun açısından ancak şu ya da bu tanıdık şeylere başvurulabilir ya da aslında yalnızca şunun ya da bunun tanıdık sayılması gibi bir dilek öne sürülebilir. Ve her zaman şurada biri, orada bir başkası bir durumu ve örneği ortaya sürecektir ki, buna göre şu ya da bu anlatımda daha da çoğu ve daha başkası anlaşılacak ve dolayısıyla tanımına daha tam ya da daha genel bir belirlenim kabul edilerek bilim de ona göre düzenlenecektir. — Daha da ötesi, neyin ve hangi sınırlar ve alan içerisine kabul edilmesi ya da dışarıda bırakılması gerektiği konusunda uslamlamalar getirilir; ama uslamlamamanın kendisi ölçüsüz bir çokluk ve ölçüsüz bir türülülük gösteren öyle görüşlere ve sanılara açıktır ki, en sonunda bunlar üzerine sağlam bir kararı ancak özenç verebilir. Bilime tanımları ile başlayan bu yöntemde *nesnesinin* ve dolayısıyla bilimin kendisinin *zorunluğunu* gösterme gibi bir gereksinimden hiç söz edilmez.

Buna göre arı bilimin kavramı ve onun çıkarsanması *Tinin Görüngü-bilimi*'nin onun çıkarsamasından başka birşey olmaması ölçüsünde bu çalışmada varsayılr. Saltuk bilme tüm bilinç kiplerinin *gerçekliğidir*, çünkü *Görüngübilim*'in o sürecinin ortaya çıkardığı gibi, yalnızca saltuk bilmede *nesnenin kendinin-pekinliğinden* ayrılması tam olarak çözülmüştür, ve Gerçeklik bu Pekinlik ile eşitlenirken bu Pekinlik de Gerçeklik ile eşitlenir.

Arı bilim böylelikle bilincin karşıtlığından kurtuluşu varsayar. *Kendinde o denli de Olgu olduğu ölçüde Düşünceyi*, ya da *kendinde o denli de arı Düşünce olduğu ölçüde Olgu*yu kapsar. *Bilim* olarak Gerçeklik kendini açındıran arı özbilinçtir ve Kendinin şeklini taşır, öyle ki *kendinde ve kendi için var olan* [yalnızca] *bilinçli Kavramdır* ve *genel olarak Kavram ise kendinde ve kendi için var olandır*. O zaman bu nesnel düşünme arı bilimin *İçeriğidir*. Buna göre biçimsel olmaktan, edimsel ve gerçek bir bilgi için özdeğe gereksinmekten öylesine uzaktır ki, dahaçok yalnızca onun içeriği saltık olarak Gerçek olandır, ya da eğer gene de özdek sözcüğünü kullanmayı istersek, gerçek özdektir — ama bir özdek ki biçim ona dışsal değildir, çünkü bu özdek dahaçok arı düşünce, böylelikle saltuk Biçimin kendisidir. Mantık böylece arı Usun dizgesi olarak, arı Düşüncenin ülkesi olarak anlaşılmalıdır. *Bu ülke örtüsüzce kendinde ve kendi için olduğu gibi Gerçekliktir*. Bu nedenle şöyle de anlatılabilir ki, bu içerik *Doğanın ve sonlu bir Tinin yaratılışından önce kendi ilksiz-sonsuz özü içinde olduğu gibi Tanrının betimlenişidir*.

Anaxagoras *Nous*, *Düşünce* evrenin ilkesidir, evrenin özü *Düşünce* olarak belirlenecektir düşüncesini ilk bildiren olarak övülür. Böylelikle evrenin entellektüel bir görüşü için temeli atmıştır ki, bu görüşün arı şekli *Mantık* olmalıdır. Mantıkta düşünmenin dışında kendi başına temelde yatan birşey *üzerine* düşünme ile ilgilenmeyiz, ne de gerçekliğin salt *ayırmaçlarını* vermeleri gereken biçimler ile ilgileniriz; tersine, düşünmenin zorunlu biçimleri ve kendi belirlenimleri İçerik ve en yüksek Gerçekliğin kendisidir.

Bunun hiç olmazsa bir tasarımını elde etmek için sanki Gerçeklik elle tutulabilir birşey olmalıymış sanısı bir yana bırakılmalıdır. Böyle bir dokunulabilirlik örneğin giderek Tanrının düşüncesinde olan Platonik İdealara bile yüklenmiştir — sanki varolan, ama bir başka evrende ya da bölgede olan şeylermiş gibi, ve sanki edimsellik dünyası o bölgenin dışında bulunuyormuş ve o İdealardan ayrı ve ancak bu ayrılık yoluyla olgusal tözsellik taşıyormuş gibi. Platonik İdea evrenselden, ya da daha belirli olarak, nesnenin Kavramından başka birşey değildir; birşey yalnızca Kavramında edimsellik taşır; Kavramından ayrı olduğu düzeye dek edimsel olmaya son verir ve bir hiçliktir; elle tutulurluk ve duyuşal kendi-dışındalık yanı bu hiçlik yanına aittir. — Ama öte yandan kişi sıradan mantığa ilişkin kendi tasarımlarına başvurabilir; çünkü örneğin tanımların yalnızca bilen özneye düşen belirlenimleri değil, ama nesnenin en özsel ve en iç doğasını oluşturan belirlenimlerini kapsadığı kabul edilir. Ya da eğer verili belirlenimlerden başkaları çıkarsanacaksa, çıkarsananın nesneye dışsal ve yabancı birşey olmadığı, ama daha çok onun kendisine ait olduğu, bu düşünmeye varlığın karşılık düştüğü varsayılır. — Genel olarak kavram, yargı, tasım, tanımlama, bölümleme vb. biçimlerinin kullanımında onların salt özbilinçli düşünmenin değil, ama nesnel anlağın da biçimleri oldukları imlenir. — *Düşünce* onda kapsanan belirlenimi öncelikle bilince yükleyen bir anlatımdır. Ama, *Anlak*, *Us nesnel dünyadadır*, ve Tinin ve Doğanın *evrensel yasaları* vardır ki, yaşamları ve başkalaşimleri kendilerini onlara uydururlar dendiği ölçüde, düşünce-belirlenimlerinin o denli de nesnel değerleri ve varoluşları olduğu kabul edilmiş olur.

Eleştirel Felsefe hiç kuşkusuz daha şimdiden *Metafiziği Mantığa* çevirmişti, ama, daha önce anımsatıldığı gibi, o da sonraki idealizm gibi nesnenin önünde ürkererek mantıksal belirlenimlere özsel olarak öznel bir imlem verdi; ama bu yolla bu felsefeler aynı zamanda kendisinden kaçtukları nesne ile yüklü kaldılar, ve onlar için bir kendinde-Şey, sonsuz bir engel geride bir öte-yan olarak kaldı. Ama bilincin karşıtlığından kurtuluş — ki bilim bunu varsayabilmelidir — düşünce-belirlenimlerini bu ürktücü, tamamlanmamış duruş noktasının üstüne yükseltir ve onların böyle bir kısıtlama ve gönderme olmaksızın, kendilerinde ve kendileri için oldukları gibi, mantuksalın ya da arı-ussalın kendisi olarak irdelenmelerini ister.

Kant bunun dışında mantığa, eş deyişle sıradan anlamda mantık denilen bir belirlenimler ve önermeler topluğuna başka bilimlerden çok erken bir dönemde tamamlanmış olma talihini yükler; Aristoteles'ten bu yana geriye doğru hiçbir adım atmamış, ama ileriye doğru da hiçbir adım atmamıştır —, ikincisi, çünkü tüm görünüşe karşın bitmiş ve tamamlanmış görünmektedir. — Eğer Mantık Aristoteles'ten bu yana hiçbir değişime uğramamışsa — ve gerçekte modern mantık ders kitapları irdelendiğinde değişimler çoğu kez atlamalardan oluşur —, o zaman

çıkarılacak vargı hiç kuşkusuz özellikle bütünsel bir yeniden-toparlama gereksiniminde olduğudur; çünkü tinin iki bin yıl süren çabaları onun için düşüncesi üzerine ve kendi içindeki arı özelliği üzerine daha yüksek bir bilinç üretmiş olmalıdır. Kılgsal ve dinsel dünyaların tininin, ve olgusal ve ideal her türünde bilimin tininin yükseldiği şekillerin Mantığın şekli ile, tinin bu kendi arı özü üzerine bilincinin şekli ile karşılaştırması öylesine büyük bir ayrımı ortaya serer ki, bu ikinci bilincin birincilerde erişilen yüksekliklere baştan sona uygunsuz olduğu ve ona yaraşmadığı en yüzeysel irdelemenin bile gözünden kaçamaz.

Gerçekte Mantığın bir yeniden-şekillendirilmesi gereksinimi çoktandır duyuluyordu. Ders kitaplarında görülen biçimi ve içeriği ile Mantık denebilir ki küçümsenmeye başlamıştır. Henüz kullanılması sümektedir, ama bunun nedeni o sıradan içeriğin ve o boş biçimlerle uğraşın bir değerinin ve yararının olduğu kanısına olmaktan çok, bir mantıktan bütünüyle yoksun kalınamayacağı gibi bir duyguya ve önemli olduğuna ilişkin bir geleneğin ve alışkanlığın henüz sürmekte olmasına bağlıdır.

Ona ruhbilimsel, eğitbilimsel ve giderek fizyolojik gerekçesiyle uzun bir süredir yapılan genişletmeler daha sonra neredeyse evrensel olarak bozulmalar olarak görülmüştür. Bu ruhbilimsel, eğitbilimsel, fizyolojik gözlemlerin, yasaların ve kuralların büyük bir bölümü, ister mantıkta isterse başka herhangi bir yerde ortaya çıksınlar, kendilerinde ve kendileri için oldukça sık ve basmakalıp görünürler. Bundan başka, örneğin kişinin kitaplarda okuduklarını ya da sözel olarak duyduklarını iyice düşünmesi ve sınaması, ya da eğer iyi göremiyorsa, gözlük takarak gözlerine yardımcı olması gerektiği gibi kurallar, sözde uygulamalı mantık ders kitaplarında ciddi olarak paragraflar biçiminde düzenlenen ve gerçekliğe erişmek için yardımcı olarak ortaya sürülen böyle kurallar herkese gereksiz geliyor olmalıdır, ama ancak mantığın çok kısa ve ölü içeriğini başka türlü herhangi bir yolda genişletmede sıkıntı çeken yazarın ya da öğretmenin dışında.¹

Böyle içerik söz konusu olduğunda, bunun bu kadar küt olmasının nedeni daha önce yukarıda belirtilmiştir. Belirlenimleri katılıkları içinde kırırdamaksızın geçerli sayılır ve birbirleri ile yalnızca dışsal bir bağıntı içerisine getirilir. Yargılarda ve tasımlarda işlemler başlıca belirlenimlerin nicel yanlarına indirgenir ve onlar üzerine temellendirilir; herşey dışsal bir ayrım üzerine, salt bir karşılaştırma üzerine dayanır, bütünüyle analitik bir yordama ve kavramsız bir hesaplama çevrilir. Sözde kural ve yasaların, özellikle tasımların türetilmesi eşitsiz uzunluktaki çubukların onları büyüklüklerine göre yeniden sıralamak ve kümelenlendirmek için parmakla gösterilmesinden çok daha iyi değildir

¹[İkinci yayımda çıkarılan not:] Bu bilim üzerine Fries'in yakınlarında çıkan *System der Logik* (Heidelberg, 1811) başlıklı çalışmada insanbilimsel temellere geri dönülür. Temelde yatan tasarımın ya da sanının hem kendinde hem de uygulamasındaki sığıltı beni bu önemsiz yayımı dikkate alma sıkıntısından bağıshyor.

— tıpkı çocukların renkli bir yapbozun birbirlerine uyan parçalarını biraraya getirme oyunlarında olduğu gibi. — Buna göre bu düşünme hiç de haksız olmayarak sayma ile ve sayma ise yine bu düşünme ile eşitlenmiştir. Aritmetikte sayılar kavramsız birşey olarak kabul edilirler ki, eşitlik ya da eşitsizliklerinin, e.d. bütünüyle dışsal olan ilişkilerinin dışında hiçbir anlamları yoktur ve ne kendilerinde ne de bağıntılarında birer düşüncedirler. Dörtte üç üçte iki ile çarpıldığında sonucun yarım ettiği düzeneksel yolda hesaplandığı zaman, bu işlem kabaca mantıksal bir betide şu ya da bu tasım türünün kabul edilebilir olup olmadığını hesaplamak denli çok ya da az düşünce kapsar.

Mantığın bu ölü kemiklerinin tin tarafından iç değer ve içerik kazanmak üzere dirileştirilebilmesi için, *Yöntemi* onu arı bilim olmaya yetenekli kılabilecek biricik yöntem olmalıdır. İçinde bulunduğu durumda onda bilimsel yöntemin bir önsezisini tanımak bile güçtür. Kabaca bir görgül bilimin biçimini taşır. Görgül bilimler, olmaları gerektiği gibi olabilmek için, kendilerine özgü o yöntemi, gereçlerini olanaklı olduğu ölçüde tanımlama ve sınıflandırma yöntemini bulmuşlardır. Arı matematiğin de kendi yöntemi vardır ki, bu onun soyut nesneleri için ve bunları irdelemede kullandığı biricik belirlenim olan nicel belirlenim için uygundur. Bu yöntem üzerine ve genel olarak matematikte yer alabilen bilimselliğin altgüdümlü doğası üzerine söylenebilecek özel noktaları *Tinin Görüngübilimi*'ne Önsözde belirttim;¹ ama bu Mantığın kendisinin içerisinde de daha yakından irdelenecektir. *Spinoza*, *Wolff* ve başkaları onu felsefeye de uygulama, kavramsız niceliğin dışsal ilerleyişini Kavramın ilerleyişi yapma ayartmasına kapılmışlardır, ki kendinde ve kendi için bir çelişkidir. Bugüne dek felsefe henüz Yöntemini bulmuş değildir; matematiğin dizgesel yapısını kıskançlıkla gözlemiş ve — belirtildiği gibi — onu ödünç almış ya da yalnızca verili gerecin, görgül önermelerin ve düşüncelerin bir karışımı olan bilimlerin yöntemlerine başvurmuş, ya da giderek tüm yöntemin yadsınması gibi kaba bir yolu denemiştir. Ama felsefi bilimin gerçek Yöntemi olabilecek biricik şeyin açıklaması Mantığın kendisinin incelemesine düşer; çünkü Yöntem Mantığın içeriğinin iç öz-deviminin biçimi üzerine bilinçtir. *Tinin Görüngübilimi*'nde bu Yöntemin bir örneğini daha somut bir nesne üzerinde, *bilinç* üzerinde ortaya koymuştum.² Burada bilinç şekilleri vardır ki, bunlardan her biri kendi olgusallaşmasında aynı zamanda kendini çözer, olumsuzlanmasını sonucu olarak alır, ve böylelikle daha yüksek bir şekle geçer. *Bilimsel ilerlemeyi başarabilmek için* — ve bunun bütünüyle *yalın* içgörüsü için çabalamak özeldir — gereken tek şey şu mantıksal ilkenin bilgisidir: Olumsuz olan o denli de olumludur ya da kendi ile çelişen kendini hiçliğe, soyut yokluğa değil, ama özel olarak yalnızca *tikel* içeriğinin olumsuzlanmasına çözer, ya da böyle bir

¹ [*Tinin Görüngübilimi*, §§ 42s.]

² Ve daha sonra başka somut nesneler ve karşılık düşen felsefe bölümleri üzerinde.

olumsuzlama tüm olumsuzlama değil, ama kendini çözen *belirli olgunun olumsuzlaması*, böylelikle belirli olumsuzlamadır, öyleyse sonuç ondan sonuçladığını özsel olarak kapsar — ki aslında bir genelemedir, çünkü yoksa dolaysız birşey olurdu, bir sonuç değil. Sonucun, olumsuzlamanın, *belirli* olumsuzlama olduğu için, bir *içeriği* vardır. Olumsuzlama yeni bir Kavram, ama öncekinden daha yüksek, daha varsıl bir Kavramdır; çünkü onun olumsuzlanması ya da karşıtı yoluyla daha varsıl olmuştur, öyleyse onu, ama ondan da çoğunu kapsar, kendisinin ve karşıtının birliğidir. Kavramlar dizgesinin kendini genel olarak bu yolda oluşturmaması, ve durdurulmayan, arı olan, dışarıdan içeriye hiçbirşey almayan sürecinde kendini tamamlaması gerekir.

Bu Mantık Dizgesinde izlediğim — ya da daha doğrusu bu Dizgenin kendisinde izlediği — Yöntemin daha öte eksiksizleştirmeye, ayırtıda daha öte geliştirilmeye açık olmadığını ileri süremem; ama aynı zamanda biliyorum ki, bu biricik gerçek Yöntemdir. Bu daha şimdiden nesnesinden ve içeriğinden ayrı birşey olmadığı için kendiliğinden açıktır; — çünkü onu ileriye devindiren şey içeriğin içselliği, *kendisinde taşıdığı Diyalektiktir*. Açıktır ki bu Yöntemin gidişini izlemeyen ve onun yalın dizemine uygun olmayan hiçbir açıklama bilimsel sayılamaz, çünkü bu olgunun kendisinin gidişidir.

Bu yöneme uygun olarak anımsatabilirim ki, bu çalışmada kitapların, kesimlerin ve bölümlerin düzenlenişleri ve başlıkları ve ayrıca onlara bağlı açıklamalar bir ön gözlem amacıyla verilmişlerdir ve aslında yalnızca *tarihsel* değer taşırlar. Bilimin içeriğine ve kütlesine ait değildirlir; tersine, daha şimdiden açıklamanın bütünü üzerinden geçmiş olan ve buna göre kıpılarının sırasını bunlar olgunun kendisi tarafından ortaya çıkarılmadan önce bilen ve belirten dışsal derin-düşüncenin düzenlemeleridirler.

Başka bilimlerde de böyle ön belirlemeler ve bölümlemeler benzer olarak kendilerinde böyle dışsal bildirimlerden başka birşey değildirlir; ama bilimin içerisinde bile bunlar bu karakterin üstüne yükseltilmezler. Giderek Mantıkta da örneğin belki de “Mantığın iki anabölümü vardır, Öğeler Öğretisi, ve Yöntembilim” denebilir; sonra Öğeler Öğretisi altında doğrudan doğruya diyelim ki şu *Başlık* gelebilir: Düşünme Yasaları; arkasından, *Birinci Bölüm: Kavramlar Üzerine; Birinci Kesim: Kavramların Açıklığı Üzerine* vb. Bu herhangi bir çıkarsama ya da aklama olmaksızın getirilen belirlenimler ve bölümlemeler bilimsel çerçeveyi ve böyle bilimlerin bütün bağlantısını oluştururlar. Böyle bir mantık kavramların ve gerçekliklerin ilkelerden *çıkarsanması* gerektiği üzerine konuşmayı bir ödev sayar; ama Yöntem dediği şey durumunda, onun bir çıkarsaması düşünceği en son şeydir. Düzenleme belki de türdeşleri birarada kümelenmekten, daha yalın olanı karmaşık olanın önüne almaktan ve başka dışsal noktalardan oluşur. Ama bir iç ve zorunlu bağlam söz konusu olduğunda, bölüm başlıklarının bir listesini vermek

yeterli görülür ve geçişler yalnızca şöyle yapılır: *Şimdi ikinci bölüm başlıyor, ya da: Şimdi yargılara geliyoruz, vb.*

Bu dizgede bulunan başlık ve bölümlerin de bir içindekiler tablosundan başka bir imlemlerinin olması gerekmez. Ama bunun dışında bağlamın *zorunluğu* ve ayrımların *içkin ortaya çıkışı* kendilerini olgunun kendisinin ele alınışında göstermelidirler, çünkü Kavramın kendisinin açınmakta olan belirleniminin içerisine düşerler.

Kavramın kendisinin ilerlemesini sağlayan şey yukarıda sözü edildiği gibi kendi içinde taşıdığı *olumsuzdur*; bu gerçek Diyalektiği oluşturur. Mantığın yalıtılmış bir bölümü olarak görülen ve ereği ve duruş noktası açısından bütünüyle yanlış tanındığı söylenebilecek *Diyalektik* bu yolla bütünüyle başka bir konum kazanır. — Giderek *Platonik* Diyalektik bile *Parmenides*'in kendisinde ve daha da doğrudan olmak üzere başka yerlerde bir yandan yalnızca sınırlı önesürümleri kendi kendileri yoluyla çözme ve çürütme amacını taşır, ama öte yandan bütününde sonuç olarak Yokluğu alır. Diyalektik genellikle olgunun kendisine ait olmayan dışsal ve olumsuz bir edim olarak görülür, ve sağlam ve gerçek olanı sarsmak ve devirmek için öznel bir takıntı olarak zeminini salt kibirde bulduğu ya da en azından eytişimsel olarak irdelenen nesnenin hiçbirinden başka hiçbirşeye götürmediği düşünülür.

Kant Diyalektiği daha yükseğe çıkardı — ve bu onun en değerli yanlarından biridir —, çünkü onu sıradan tasarıma göre taşıdığı özenç görünüşünden kurtarıp *Usun zorunlu bir etkinliği* olarak gösterdi. Diyalektik yalnızca bir göz boyama ve yanılsamalar üretme sanatı sayıldığı için, doğrudan doğruya hileli bir oyunu oynadığı ve bütүн gücünün yalnızca aldatmacayı gizlemesi üzerine dayandığı, sonuçlarının yalnızca düzmece sonuçlar ve öznel birer görünüş olduğu varsayımına gidildi. Kant'ın arı usun antinomileri üzerine eytişimsel açıklamaları, bu çalışmanın gidişinde yapacağımız gibi daha ayrıntılı olarak irdelendiklerinde, hiç kuşkusuz büyük bir övgüyü hak etmezler; ama temelde yatan ve geçerli kılınan genel düşünce *yanılsamanın nesnelliği* ve düşünce-belirlenimlerinin *doğasına* ait olan *çelişkinin zorunluğudur*; bu ilk olarak hiç kuşkusuz bu belirlenimlerin Us tarafından *kendilerinde-Şeylere* uygulanış yolunda böyledir; ama doğaları tam olarak Usun kendisinde ne oldukları ve kendinde olan açısından ne olduklarıdır. Bu sonuç, *olumlu yanında kavrandığında*, bu düşünce-belirlenimlerinin iç *olumsuzluğundan*, onların öz-devimli ruhundan, genel olarak tüm doğal ve tinsel dirimselliğin ilkesinden başka birşey değildir. Ama yalnızca eytişimselin soyut-olumsuz yanında durup kalınırsa, o zaman sonuç yalnızca Usun Sonsuz bilmeye yeteneksiz olduğu biçimindeki o tanıdık sonuçtur; — tuhaf bir sonuç, çünkü sonsuz olan ussal olan olduğu için, Usun ussal olanı bilmeye yetenekli olmadığı anlamına gelir.

Burada alındığı gibi bu diyalektikte, ve böylelikle karşıtları birlikleri içinde ya da olumluyu olumsuzda kavramada yatan şey *kurgul olandan*

başkası değildir. Diyalektiğin bu yanı en önemli, ama henüz yeterince alıştırma yapmamış, özgür olmayan düşünme gücü için en güç yanıdır. Eğer bu düşünme yolu henüz kendini duyuşsal-somut tasarımlardan ve sıradan uslamalamalardan çekip çıkarmak ile uğraşıyorsa, ilkin soyut düşünmede alıştırma yapmalı, Kavramlara *belirlilikleri* içinde sarılmayı ve onlardan yola çıkarak bilmeyi öğrenmelidir. Mantığın bu amaca yönelik bir açılımının yöntemde yukarıda sözü edilen bölümlere ve daha ayrıntılı içerik açısından ise tekil Kavramlar için verilen belirlenimlere sarılması, ve bunu eytişimsel olana girmeksizin yapması gerekecektir. Dışsal şekil açısından böyle bir açılımı bu bilimin sıradan sunumuna benzeyecek, ama bunun dışında içerik açısından ondan ayrılacak ve her zaman soyut ama kurgul olmayan düşünmede alıştırma yapma amacına hizmet edecektir— bir amaç ki ruhbilimsel ve insanbilimsel eklemeler yoluyla popülerleştirilmiş mantık tarafından hiçbir zaman gerçekleştirilemez. Anlığa yöntemli olarak düzenlenmiş bir bütünün imgesini verecek, ama gene de yapının ruhu, diyalektikte yaşayan yöntem kendini orada göstermeyecektir.

Son olarak *bireyin Mantık için eğitimi ve onunla ilişkisi* açısından belirtebilirim ki, bu bilim tıpkı dilbilgisi gibi iki değişik bakış açısında ya da değerde görünür. Onunla ve genel olarak bilimlerle ilk kez tanışan biri için birşey, ve ona bilimlerden geri dönen biri için başka birşeydir. Dilbilgisi öğrenmeye başlayan biri onun biçim ve yasalarında kuru soyutlamalar, olumsal kurallar, genel olarak yalıtılmış bir belirlenimler kütlesi bulur ki, yalnızca dolaysız anlamlarında yatan şeyin değer ve imlemini gösterirler; bilgi onlarda ilkin onlardan başka hiçbirşey bilmez. Buna karşı, bir dile yetenekli olan ve aynı zamanda başka dilleri onunla karşılaştıracak bir düzeyde tanıyan biri, ancak böyle biri bir ulusun dilinin gramerinde onun tininin ve kültürünün bir duygusunu edinebilir; aynı kurallar ve biçimler bundan böyle dolu ve dirimli bir değer taşırlar. Dilbilgisi yoluyla genel olarak Tinin anlatımını, Mantığı tanıyabilir. Yine böyle, bilime yaklaşan biri Mantıkta ilkin yalıtılmış bir soyutlamalar dizgesi bulur ki, kendi içinde sınırlı olmakla, başka bilgileri ve bilimleri kucaklamaz. Tersine, evren-tasarımının varsıllığı ile, başka bilimlerin olgusal görünen içeriği ile karşı karşıya koyulduğunda, ve bu varsıllığın *özünü*, Tinin ve evrenin *iç doğasını, gerçekliği* açığa serme konusunda saltık bilimin verdiği söz ile karşılaştırıldığında, o zaman bu bilim soyut şekli içinde, arı belirlenimlerinin renksiz, soğuk yalınlığı içinde sanki verdiği sözden başka herşeyi yerine getirecekmiş ve o varsıllık ile karşıtlık içinde tözsellikten yoksunmuş gibi görünür. Mantık ile ilk tanışıklıkta imlemi ilkin yalnızca kendisine sınırlanır; içeriği yalnızca düşünce-belirlenimleri üzerinde yalıtılmış bir uğraş olarak görünür ki, bunların *yanısıra* başka bilimsel uğraşların kendilerine özgü gereç ve tözsellikleri vardır ve mantıksalın belki de bunlar üzerinde biçimsel bir etkisi olabilse de, bu etki daha çok onun kendisinden kaynaklanır ve

bilimsel şekil ve bunun incelemesi açısından gerektiğinde hiç kuşkusuz bir yana atılabilir. Öteki bilimlerin doğru yöntemi, bir tanımlar, belitler, teoremler ve bunların tanıtılarının vb. dizisi olarak bütününde bir yana atmışlardır; doğal mantık denilen şey kendini kendi başına onlarda geçerli kılmıştır ve düşünmenin kendisi üzerine yönelik herhangi bir bilgi olmaksızın işini yürütür. Ama bu bilimlerin gereç ve içeriği kendini mantıksal öğeden bütününüyle bağımsız tutar ve ayrıca duyu, duygu, tasarım ve her tür kılğısal çıkara daha çok seslenir.

Böylece hiç kuşkusuz Mantık ilkin çok iyi anlaşılan ve görülen ama erimi, derinliği ve daha öte imlemi başlangıçta kaçırılan birşey olarak öğrenilmelidir. Ancak başka bilimlerin daha derin bir bilgisi üzerine mantıksal öğe öznel tin için salt soyut bir evrensel olmanın üzerine yükselir ve kendini tikelin varsıllığını kendi içinde kapsayan evrensel olarak göstermeye başlar — tıpkı aynı özdeyişin onu bütününüyle doğru olarak anlayan bir gencin dilinde onda kapsanan iç değeri bütün gücüyle anlayabilen yaşam deneyimli bir insanın anlığında taşıdığı imlemi ve erimi taşıması gibi. Böylece mantıksalın değeri ilkin kendisi bilimlerin deneyiminin sonuçlarında gösterildiği zaman anlaşılır; orada kendini anlığa evrensel gerçeklik olarak sunar — başka gereçlerin ve olgusalılıkların *yanısıra tikel* bir bilgi olarak değil, ama tüm bu geri kalan içeriğin özü olarak.

Şimdi mantıksal öğe hiç kuşkusuz incelemenin başında anlık için bu bilinçli güç içinde bulunmasa da, gene de o inceleme yoluyla onu tüm gerçekliğe götüren gücü kendi içerisine kazanır. Mantık Dizgesi bir gölgeler ülkesi, tüm duyusal somutlaşmadan özgürleşmiş yalın özselliklerin evrenidir. Bu bilimi incelemek, bu gölgeler ülkesinde yaşamak ve çalışmak bilincin saltık kültürü ve disiplindir. Bilinç Mantıkta duyusal sezgilerden ve amaçlardan, duygulardan, salt sanısal tasarım-evreninden uzak bir uğraş içindedir. Olumsuz yanından görüldüğünde, bu uğraş sıradan uslamamalarda ilerleyen düşünmenin ve şu ya da bu karşıt nedenleri yeğleyen ya da geçerli sayan özencin olumsuzlığından uzak durmaktan oluşur.

Ama düşünce böylelikle herşeyden önce özerklik ve bağımsızlık kazanır. Soyutlamalarda ve duyusal dayanak olmaksızın Kavramlar yoluyla ilerlemede kendini kendi yerinde duyumsar ve kendini öyle bir bilinçsiz güce geliştirir ki, bununla tüm başka bilgiler ve bilimlerin karmaşasını ussal biçim içinde özümser, onları özsel yanlarında yakalar ve kavrar, onlarda dışsal olanı sıyırıp bu yolda onlardan mantıksal olanı çekip çıkarır, ya da yine aynı şey, mantıksalın önceden inceleme yoluyla kazanılan soyut temelini tüm gerçekliğin tözsel değeri ile doldurur ve ona bundan böyle başka tikelerin yanında bir tikel olarak durmayan, tersine tüm bunların üzerine yayılan ve onların özü, Saltık -Gerçek olan bir evrenselin değerini verir.

MANTIĞIN GENEL BÖLÜMLENİŞİ

Bu bilimin *Kavramı* üzerine ve aklanmasının nereye düştüğü üzerine söylenenlerde burada genel *Bölümlemenin* yalnızca *geçici* olabileceği, bir bakıma yalnızca yazarın bilim ile daha şimdiden tanışık olması ve buna göre burada Kavramın kendi gelişiminde belirleyecek olduğu ana ayrımları *tarihsel olarak* önceden bildirebilecek bir konumda olması ölçüsünde verilebileceği sonucu çıkar.

Gene de *bölümleme* için neyin gerekli olduğunu önceden genel olarak anlaşılır kılabilen bir girişimde bulunulabilir, üstelik bununla tam anlaşılmasını ve aklanmasını ilkin bilimin içerisinde kazanacak olan yöntemin bir uygulamasına başvurmak zorunlu olsa da. — Öyleyse burada herşeyden önce *bölümlemenin Kavram* ile bağıntılı ya da daha doğrusu onun kendisinde yatıyor olması gerektiğini varsaydığımızı anımsatmalıyız. Kavram belirsiz değil, tersine kendinde *belirlidir*, bölümleme ise onun bu *belirliliğini açmış* olarak anlatır; Kavramın *Yargısıdır*, dışsal olarak alınan herhangi bir nesne *üzerine* bir yargı değil, ama Kavramın kendi içinde yargılanması, e.d. *belirlemesidir*. Tıpkı üçgenlerin sınıflandırılmasını sağlayan dik-açılılık, dar-açılılık vb., eş-kenarlık vb. gibi belirlenimlerin üçgenin kendisinin belirliliğinde, e.d. genellikle üçgenin kavramı denilen şeyde yatmaması gibi, yine genelde hayvanın, ya da memelilerin, kuşların vb. kavramı olarak geçerli olan şeyde de onların memelilere, kuşlara vb. ve bu sınıfların daha öte cinslere bölünmesini saptayan belirlenimler bulunmaz. Böyle belirlenimler başka bir yerden, görgül sezgiden alınır, ve o sözde kavrama dışarıdan eklenirler. Bölümlemenin felsefede ele alınışında Kavramın kendisi kendini onların kökenini kapsıyor olarak göstermelidir.

Ama *Girişte* Mantık Kavramının kendisi onun dışında yatan bir bilimin sonucu olarak bildirilmiş, böylelikle burada aynı yolda bir *varsayım* olarak alınmıştır. Mantık buna göre kendini arı düşüncenin bilimi olarak belirler ki, ilkesi olarak *arı bilmeyi*, soyut değil ama tersine somut olarak dirimli birliği alır — bir birlik ki, onda bilinçte *kendi için var olan* öznel birşey ve böyle *var olan* ikinci bir şey, bir nesne arasındaki karşılık üstesinden gelmiş olarak, ve Varlık kendinde arı Kavram olarak ve arı Kavram gerçek Varlık olarak bilinir. Böylece bu iki yan mantıksal olanda kapsanan iki *kıptır*. Ama bunlar şimdi *ayrılmamacasına* var olan kıpılar olarak bilinirler, bilinçte olduğu gibi her biri *ayrıca kendi başına da var olan* kıpılar olarak değil; ama aynı zamanda *ayrı* olarak (gene de kendi için var olan olarak değil) bilinmeleri yoluyla birlikleri soyut, ölü, devimsiz değil, tersine somuttur.

Bu birlik aynı zamanda *öge* olarak mantıksal ilkeyi oluşturur, öyle ki onda doğrudan bulunan o ayrının açınımlı yalnızca bu ögenin *içerisinde* ilerler. Çünkü bölümleme, belirtildiği gibi, Kavramın yargısı, daha şimdiden ona içkin belirlenimin ve dolayısıyla ayrımının koyulması olduğu

için, bu koyma ediminin yeniden o somut birliğin belirlenimlerine bir çözülmesi olarak anlaşılmaması gerekir — sanki bunlar kendileri için geçerliymişler gibi —, çünkü bu burada önceki duruş noktasına, bilincin karışıklığına boş bir gerileme olacaktır; ama bu karışıklık yitmiştir; o birlik öge olarak kalır, ve bölümlenmenin o ayrımları ve genel olarak açınım bundan böyle onun dışına çıkmaz. Böylelikle daha önce (*gerçekliğe doğru yolda*) kendileri için var olan belirlenimler, örneğin öznel ve nesnellik ya da giderek düşünce ve varlık ya da kavram ve olgusalılık, hangi bakımdan belirlenmiş olurlarsa olsunlar, *şimdi gerçeklikleri içinde*, e.d. birlikleri içinde, *Biçimlere* indirgenmiştir. Buna göre, ayrımları içinde *kendilerinde* bütün Kavram olarak kalırlar, ve Kavramın kendisi bölümlenmede yalnızca kendi belirlenimleri altında koyulur.

Böylece bir kez *var olan* Kavram olarak, bir ikinci kez *Kavram* olarak irdelenecek olan şey bütün Kavramdır; ilk durumda salt *kendinde* Kavramdır — olgusallığın ya da varlığın Kavramı; ikinci durumda ise Kavram olarak Kavram, *kendi için var olan* Kavramdır (somut biçimleri adlandıırırsak, düşünen insanda olduğu gibi, ama ayrıca, ve hiç kuşkusuz bilinçli olmaksızın, *bilinçli* Kavram olması ise söz konusu bile olmaksızın, duyumsayan hayvanda ve genel olarak örgensel bireysellikte; ama yalnızca örgensel olmayan Doğada *kendinde* Kavramdır). — Mantık buna göre ilk olarak *Varlık olarak Kavramın* ve *Kavram olarak Kavramın* Mantığına — ya da eğer daha yaygın, ama gene de çok belirsiz ve bu nedenle birçok anlama gelebilen bir anlatımı kullanabilirsek — *nesnel* ve *özel* Mantığa bölünecektir.

Ama Kavramın kendi içindeki birliğinin temelde yatan ögesine ve dolayısıyla belirlenimlerinin ayrılmazlığına göre, bu sonuncular *ayrıldıkları* ve Kavramın *ayrımı* içinde koyuldukları ölçüde bir de en azından birbirleri ile *bağıntı* içinde duruyor olmalıydılar. Bundan bir *dolaylılık* alanı, *yansıma belirlenimlerinin* bir dizgesi olarak, Kavramın *kendi-içinde-Varlığına* geçmekte olan Varlığın bir dizgesi olarak Kavram doğar ki, bu yolda Kavram henüz *Kavram olarak* kendi için koyulmuş değil, ama aynı zamanda ona dışsal birşey olarak dolaysız Varlık ile yük-lüdür. Bu *Öz Öğretisi*dir ki Varlık Öğretisi ve Kavram Öğretisi arasında orta noktada durur. Bu Mantık çalışmasının genel bölümlenmesinde bu öğreti *nesnel* Mantık altına alınmıştır, çünkü Özün daha şimdiden İç olmasına karşın, *Özne* karakteri kesinlikle Kavram için ayrılmıştır.

Kant¹ yakınlarda genellikle mantık denilen şeyin karşısına bir yenisi

¹Anımsatmam gerek ki, bu çalışmada Kant felsefesine sık sık göndermede bulunmamın nedeni (ki bu birçoklarına gereksiz görünebilir) — daha sağın belirliliği ve açıklamasının tikel bölümleri bu çalışmada ya da başkalarında nasıl görülmüş olursa olsun — bu felsefenin modern Alman felsefesinin temelini ve başlangıç noktasını oluşturmuş olması ve bu değerinin ona yüklenebilecek hiçbirşeyden zarar görmeden kalmasıdır. Ona Nesnel Mantıkta da sık sık göndermede bulunulmasının nedeni Mantıksalın önemli, daha belirli yanlarına ayrıntılı olarak girmesi, ama buna karşı daha sonraki felsefi açıklamaların bunlara çok az dikkat etmiş ve kimi durumlarda çoğu

daha, yani bir *aşkınsal mantığı* çıkarmıştır. Burada *nesnel mantık* denilen şey bölümsel olarak onda *aşkınsal mantık* olan şeye karşılık düşecektir. Onu genel mantık dediği şeyden ayırır, çünkü (α) *nesneler* ile *a priori* bağıntılı olan kavramları irdeler ve böylelikle nesnel bilginin tüm *içeriğini* soyutlamaz, ya da bir *nesneyi* arı olarak düşünmenin kurallarını kapsar ve (β) aynı zamanda bilgimizin kökenini nesnelere yüklenemeyeceği ölçüde ele alır. — Kant'ın felsefi ilgisinin özellikle yönelik olduğu yan bu ikincisidir. Başlıca düşüncesi *kategorileri öznel Ben* olarak özbilinç için doğrulamaktır. Bu belirlenim nedeniyle bakış açısı bilincin ve karşıtlığının içerisinde takılır ve duygunun ve sezginin görgül ögesi dışında geriye birşey daha, düşünen özbilinç tarafından koyulmayan ve belirlenmeyen bir *kendinde-Şey*, düşünmeye yabancı ve dışsal birşey kalır, üstelik *kendinde-Şey* gibi bir soyutlamanın kendisinin düşünmenin, ama yalnızca soyutlamacı düşünmenin bir ürünü olduğu kolayca görülse de. — Eğer başka Kantçılar *nesnenin Ben* yoluyla belirlenmesini Benin nesnelleştirmesinin bilincin kökensel ve zorunlu bir edimi olarak görülmesi gerektiği yolunda anlamışlarsa — öyle ki bu kökensel edimde henüz Benin kendisinin tasarımı yoktur, çünkü bu yalnızca o bilincin bir bilinci ya da giderek o bilincin bir nesnelleştirilmesi olacaktır —, o zaman bilincin karşıtlığından kurtulmuş olan bu nesnelleştirme edimi daha yakından yalnızca genelde *düşünme* olarak alınabilecek olan şeydir.¹ Ama bu edime bundan böyle bilinç denmesi gerekir; bilinç kendi içinde Benin ve o kökensel edimde bulunmayan nesnesinin karşıtlığını kapsar. “Bilinç” adlandırması ona giderek *düşünme* anlatımının verdiğiinden de çok öznellik görünüşü verir; ama düşünme burada genel olarak saltık anlamda *sonsuz düşünme* olarak, bilincin sonluluğu ile yüklü olmayan düşünme olarak, kısaca *genelde düşünme* olarak alınacaktır.

Şimdi Kant felsefesinin ilgisi düşünme-belirlenimlerinin sözde *aşkınsal* yanına yönelik olduğu için, bu belirlenimlerin kendilerinin ele

kez yalnızca ham — ama öcü alınmamış — bir küçümseme göstermiş olmalarıdır. Aramızda en yaygın olan felsefecilikte Kant'ın Usun hiçbir gerçek içeriği bilemeyeceği ve saltık gerçeklik açısından inanca yöneltilmesi gerektiği gibi sonuçlarının ötesine *geçilmez*. Ama Kant'ta sonuç olan şey bu felsefecilikte dolaysızca başlangıç noktası olarak alınır, ve kendisinden o sonucun ortaya çıktığı ve felsefi bilgi olan önceki açıklama başından kesilip atılır. Kant felsefesi böylece kendini herşeyin daha şimdiden tanıtlanmış ve tamamlanmış olduğu kanısı ile rahatlatan düşünme tembelliği için bir yastık olarak hizmet eder. Buna göre hilgi için ve böyle verimsiz ve kuru bir rahatlıkta bulunmayan belirli bir düşünce içeriği için o önceki açıklamaya geri dönülmelidir.

¹Eğer Benin *nesnelleştirme* edimi anlatımı anlığın başka ürünlerini, örneğin düşlemi anımsatabilirse, o zaman belirtmek gerek ki bir nesnenin belirlenmesinden ancak onun içerik kıpılarının *duyguya ve sezgiye ait olmamaları ölçüsünde* söz ediyoruz. Böyle bir nesne bir düşüncedir, ve belirlenmesi bir yandan üretilmesi, öte yandan, varsayılmış birşey olduğu sürece, üzerine daha öte düşünceler taşımak, onu düşünerek daha öte geliştirmek demektir.

alınması boş bir sonuç vermiştir; Ben ile o soyut ve tümüne ortak ilişki olmaksızın, kendilerinde ne oldukları, birbirlerine karşı belirliliklerinin ve birbirleri ile ilişkilerinin ne olduğu bir irdeleme konusu yapılmamıştır; buna göre, bu felsefe tarafından doğalarının bilgisine en küçük bir katkıda bile bulunulmamıştır. Bu noktayla bağıntılı biricik ilginç yan kendini İdeaların Eleştirisinde gösterir. Ama felsefenin edimsel olarak ilerleyebilmesi için düşünmenin ilgisinin biçimsel yanın, Benin, bilinç olarak bilincin, e.d. bir öznel bilmenin bir nesne ile soyut bağıntısının irdelemesi üzerine çekilmesi ve bu yolda *sonsuz Biçimin*, e.d. Kavramın bilgisinin getirilmesi zorunluydu. Gene de bu bilgiye erişebilmek için, içinde o biçimin Ben olarak, bilinç olarak bulunduğu o sonlu belirlilik bir yana atılmalıydı. Biçim, böyle tam olarak arılığı içinde düşünülürken, kendini *belirleme*, e.d. kendine İçerik verme, ve dahası bunu zorunluğu içinde, bir düşünce-belirlenimleri dizgesi olarak verme yeteneğini kapsayacaktır.

O zaman Nesnel Mantık daha çok evren üzerine yalnızca *düşünceler* yoluyla kurulması gereken bilimsel yapı olarak önceki *Metafiziğin* yerini alır. — Eğer bu bilimin gelişiminin son şeklini dikkate alırsak, o zaman Nesnel Mantık ilkin dolaysızca *Ontolojinin* yerini alır — o önceki *Metafiziğin* genel olarak *Ensin* doğasını araştırması gereken bir bölümü; *Ens Varlığı* olduğu gibi *Özü* de kendi içinde kapsar ki, Alman dili bu ayırım için sevindirici bir yolda değişik anlatımlar ayırmıştır. — Dahası, Nesnel Mantık ayrıca geri kalan *Metafiziği*, Ruh, Evren, Tanrı gibi ilkin tasarımdan alınan tikel dayanakları arı düşünce-biçimleri ile kavramaya çalışan *Metafiziği* de kendi içinde kapsar; ve bu irdeleme yolunda *düşünmenin belirlenimleri özsel olanı* oluşturur. Ama Mantık bu Biçimleri o dayanaklardan, *tasarımın* öznelerinden özgür olarak alır ve doğalarını ve değerlerini kendilerinde ve kendileri için irdeler. Eski Metafizik bunu gözardı etti ve bu Biçimleri *eleştiri olmaksızın*, Kant'ın anlatımına göre kendinde-Şeyin, ya da daha doğru olarak Ussal Olanın belirlenimleri olmaya yetenekli olup olmadıkları ve nasıl öyle oldukları konusunda ön bir araştırma olmaksızın kullanmış olma gibi haklı bir suçlamaya hedef oldu. — Nesnel Mantık buna göre onların gerçek eleştirisidir — bir eleştiri ki, onları *a posteriori* olana karşı soyut *a priorilik* biçimine göre değil, ama kendilerini tikel içeriklerinde irdeler.

Öznel Mantık Kavramın Mantığıdır, — öyle bir *Özün* Mantığıdır ki, bir Varlık ile ya da onun Görünüşü ile bağıntısını ortadan kaldırmıştır ve belirlenimi içinde bundan böyle dışsal olmayan, ama özgür, kendine-bağımlı, kendini kendi içinde belirleyen öznelin ya da daha doğrusu *Öznenin* kendisidir. — *Öznel* anlatımı olumsal ve özençli olana bağlı, genel olarak *bilinç* biçimine ait belirlenimlere bağlı yanlış anlamaları kendisi ile birlikte taşıdığı için, daha sonra öznel ve nesnel belirlenimleri arasında Mantığın kendi içerisinde daha tam olarak geliştirilecek olan ayırma burada herhangi bir özel ağırlık verilmeyecektir.

Mantık öyleyse genel olarak *nesnel* Mantığa ve *öznel* Mantığa ayrılır; ama daha belirli olarak üç bölüm kapsar.

- I. *Varlık Mantığı*,
- II. *Öz Mantığı* ve
- III. *Kavram Mantığı*.

BİRİNCİ KİTAP
VARLIK ÖĞRETİSİ

Bilimin Başlangıcı Ne İle Yapılmalı?

Ancak yakın zamanlarda felsefede bir *başlangıç* bulmada yatan güçlüğün bilinci kendini göstermiş, ve bu güçlüğün nedeni gibi onu çözme olanağı da çeşitli tartışmalara konu olmuştur. Felsefenin başlangıcı ya *dolaylı* ya da *dolaysız* birşey olmalıdır, ve ne biri ne de öteki olabileceğini göstermek kolaydır; böylece her iki başlama yolu da çürütülmüş olur.

Bir felsefenin *ilkesi* hiç kuşkusuz bir başlangıcı da anlatır, ama öznel olmaktan çok *nesnel* bir başlangıcı, *tüm şeylerin* başlangıcını anlatır. İlke herhangi bir belirli *içeriktir*: Su, Bir, Nous, İdea, — Töz, Monad vb.; ya da eğer bilginin doğası ile bağıntılı ise ve böylelikle nesnel bir belirlenimden çok bir ölçüt olacaksa — Düşünme, Sezgi, Duyum, Ben, Öznelliğin kendisi —, o zaman burada da benzer olarak ilginin yöneldiği şey içerik-belirlenimidir. Öte yandan, genel olarak başlangıç söylemi sunmanın olumsal bir tür ve tarzı anlamında öznel birşey olarak, dikkate değmez ve ilgisiz birşey olarak kalırken, ne ile başlanacağı sorusuna bir yanıt bulma gereksinimi de bir ilke için duyulan gereksinim karşısında önemsizleşir, çünkü *olguya* yönelik ilgi, *gerçek* olanın ne olduğuna, herşeyin *salık zemininin* ne olduğuna yönelik ilgi yalnızca ilkede yatıyor görünür.

Ama başlangıç çevresindeki modern güçlük inakçı olarak bir ilkenin tanıtılması ile ilgilenenlerin ya da kuşkucu olarak inakçı felsefeciliğe karşı öznel bir ölçüt bulmakla ilgilenenlerin henüz bilmedikleri, ve pistolden çıkar gibi iç tanrısal bildiristen, inançtan, entellektüel sezgiden vb. başlayan ve *Yöntemden* ve Mantıktan bağışık tutulmayı isteyenlerin bütünüyle yadsıdıkları daha öte bir gereksinimden doğar. Eğer daha önceki soyut düşünme ilkin ilke ile yalnızca *içerik* olarak ilgilenmiş, ama gelişimin ilerleyişinde öteki yana, *bilmenin* davranışını dikkate almaya itilmişse, o zaman *öznel* edim de nesnel gerçekliğin özsel bir kısıpı olarak kavranır, ve bununla Yöntemin İçerik ile, *Biçimin İlke* ile birleşmesi gereksinimi kendini gösterir. Böylece ilkenin başlangıç da olması, ve düşünme için *birinci* olanın düşünmenin *sürecinde* de *ilk* olması gerekir.

Burada irdelenmesi gereken şey yalnızca *mantıksal* başlangıcın nasıl görüldüğüdür; iki yana göre alınabileceği daha önce belirtilmişti ve buna göre ya dolaylı kipte sonuç olarak ya da dolaysız kipte asıl başlangıç olarak alınıyordu. Zamanımızın kültüründe öylesine önemli görünen soru, gerçekliğin bilgisinin saluk olarak başlayan dolaysız bir bilgi ya

da bir inanç mı, yoksa dolaylı bir bilgi mi olduğu sorusu burada ele alınmayacaktır. Böyle bir irdelemenin *geçici* olarak ele alınabilecek olması ölçüsünde, bu başka bir yerde yerine getirilmiştir (bkz. *Felsefî Bilimler Ansiklopedisi*, 3'üncü yayım, "Ön-kavram," § 61vs). Burada oradan yalnızca şunu alıntılayabiliriz ki, ne gökte, ne doğada, ne de tinde ya da ne olursa olsun başka hiçbir yerde dolaylılığı olduğu gibi dolaysızlığı da kapsamayan hiçbirşey *yoktur*, öyle ki bu iki belirlenim *ayrılmamış* ve *ayrılmaz* olduklarını ve karşıtlıkları ise bir hiç olduğunu gösterir. Ama *bilimsel tartışma* söz konusu olduğunda, bu içinde dolaysızlık ve dolaylılık belirlenimlerinin ve öyleyse karşıtlıkları ve gerçeklikleri üzerine tartışmanın yer aldığı her mantıksal önermede böyledir. Bu karşıtlığın düşünme, bilme ve bilgi ile bağıntı içinde daha somut dolaysız ya da dolaylı *bilme* şeklini kazanması ölçüsünde, Mantık Biliminin içerisinde irdelenecek olan şey genelde bilginin doğası iken, bilginin daha somut biçimi ise Tinin Biliminin ve Görüngübiliminin içerisine düşer. Ama bilginin durulaştırılmasına bilimden *önce* varmayı istemek onun bilimin *dışında* tartışılmasını istemek demektir; oysa bilimin *dışında* bu en azından bilimsel yolda yerine getirilemez ve burada biricik özsel nokta ise bilimselliklerdir.

Başlangıç özgürce kendi için var olan düşünmenin ögesinde, *arı bilmede* yapılacaksa *mantıksaldır*. Böylelikle arı bilmenin *bilincin* en son, saltık gerçekliği olması yoluyla *dolaylıdır*. Giriş bölümünde *Tinin Görüngübilimi*'nin bilincin bilimi, onun açıklaması olduğu, ve bilincin bilim *Kavramını*, e.d. arı bilgiyi sonucu olarak getirdiği belirtilmişti. Mantık bu düzeye dek görüngüsel Tinin bilimini varsayımı olarak alır ve bu bilim arı bilme olan duruş noktasının zorunluğunu ve böylelikle tanıtlamasını da upkı onun dolaylılığı gibi kapsar ve gösterir. Görüngüsel Tinin bu bilimde görgül, *duyusal* bilinçten başlanır, ve bu sözcüğün asıl anlamında *dolaysız* bilmedir; o çalışmada bu dolaysız bilmede neyin imlendiği tartışılır. Tanrısal gerçekliklere inanç, iç deneyim, iç bildiriliş yoluyla bilme vb. gibi başka bilinç biçimleri, üzerlerine biraz düşünüldüğünde, kendilerini dolaysız bilme biçimleri olarak getirilmeye çok uygunsuz olarak gösterirler. O incelemede dolaysız bilinç ayrıca bilimde de ilk ve dolaysız olandır, böylelikle varsayımdır; Mantıkta ise kendini o irdelemenin sonucu olarak tanıtlamış olan şey varsayımdır — arı bilme olarak İdea. *Mantık arı Bilim*, e.d. açınının bütün bir erimi içindeki arı bilmedir. Ama bu İdea o sonuçta kendini gerçeklik olmuş pekinlik olarak belirlemiştir — bir pekinlik ki, bir yandan bundan böyle nesneye karşı değildir, tersine onu içselleştirmiştir ve onu kendi kendisi olarak bilir, ve öte yandan kendinin bilgisinden nesnel olana karşı ve yalnızca onun yok edilmesi olan bir bilgi olarak vazgeçmiş, kendini bu özelliğin dışına çıkarmıştır ve dışlaşması ile birlik içindedir.

Şimdi arı bilmenin bu belirleniminden sonra, başlangıcın arı bilmenin bilimine için kalabilmesi için yapılacak tek şey başka bakımlardan

taşınabilecek tüm sanıları, tüm gözlemleri irdelemek, ya da daha doğrusu bunları bir yana atarak yalnızca *ortada bulunanı* kabul etmektir.

Arı bilme bu *birlik içinde yoğunlaşmış* olarak bir başkası ile ve dolaylılık ile tüm bağıntıyı ortadan kaldırmıştır; ayrımsız olandır; böylece bu ayrımsızın kendisi bilme olmaya son verir; ortada yalnızca *yalın dolaysızlık* bulunur.

Yalın dolaysızlığın kendisi bir yansıma anlatımıdır ve kendini dolaylı olandan ayrımı ile ilişkilendirir. Öyleyse bu yalın dolaysızlık gerçek anlamında *arı Varlıktır*. Tıpkı *arı* bilmenin bütünüyle soyut olarak genelde bilmeden başka birşey demek olmaması gibi, arı Varlık da genelde *Varlıktan* başka birşey demek değildir; Varlık, başka birşey değil, ve tüm daha öte belirlenim ve içerik olmaksızın.

Burada Varlık başlayandır, öyle ki dolaylılık yoluyla, ama aynı zamanda kendini ortadan kaldırma olan dolaylılık yoluyla ortaya çıkıyor olarak tasarımlanır; ve sonlu bilmenin, e.d. bilincin sonucu olarak arı bilme varsayımdır. Ama eğer hiçbir varsayım yapılmayacak ve başlangıcın kendisi *dolaysız olarak* alınacak olursa, o zaman başlangıç kendini yalnızca Mantığın, kendi uğruna düşünmenin başlangıcı olması yoluyla belirleyecektir. Ortada yalnızca *genel olarak düşünmeyi* irdeleme kararı bulunur ki, yine bir özenç olarak görülebilir. Böylece başlangıç *saltık* ya da — ki burada eşanlamlıdır — soyut bir başlangıç olmalıdır; *hiçbirşeyi varsaymamalı*, hiçbirşey yoluyla dolaylı olmamalı, hiçbir zemini olmamalıdır; tersine, kendisi bütün bilimin zemini olmalıdır. Öyleyse saltık olarak dolaysız olan, ya da daha doğrusu yalnızca *dolaysızın* kendisi olmalıdır. Tıpkı başkasına karşı bir belirlenim taşıyamaması gibi, kendi içinde de hiçbir belirlenim, hiçbir içerik kapsayamaz, çünkü böyle birşey bir ayırdetme ve ayırdedilenlerin birbirleri ile bir bağıntısı ve böylelikle bir dolaylılık olacaktır. Başlangıç öyleyse *arı Varlıktır*.

İlkin yalnızca bu kendisi en yalın olanın, mantıksal başlangıca ait olanın bu yalın açımına aşağıdaki daha öte gözlemleri de ekleyebiliriz; ama gene de bunlar kendi başına tamamlanmış olan o açımın durulaştırmaları ve doğrulamaları olarak hizmet edemezler, çünkü bunlara daha çok yalnızca önceden yolumuza çıkabilecek tasarımlar ve gözlemler neden olurlar, ve önceki tüm başka önyargılar gibi bilimin kendi içerisinde ele alınmalı ve oradaki irdelemeleri dayançla beklenmelidir.

Saltık-Gerçek olanın bir sonuç olması, ve evrik olarak, bir sonucun bir ilk Gerçeği — ki gene de bir ilk olduğu için nesnel olarak irdelendiğinde zorunlu değilken, öznel yandan ise bilinen birşey değildir — varsayması gerektiği içgörüsü yakın zamanlarda felsefenin yalnızca *hipotetik* ve *problematik* bir Gerçek ile başlayabileceği ve buna göre felsefeciliğin ilkin yalnızca bir arayış olabileceği düşüncesinin doğmasına yol açmıştır. Bu görüş felsefeciliğinin son zamanlarında sık sık *Reinhold* tarafından vurgulanmıştır, ve felsefi *başlangıcın* kurgul doğası ile bağıntılı gerçek

bir ilgi üzerine dayandığı için hakkı verilmelidir. Bu görüşün ayrıntılı bir tartışması aynı zamanda genel olarak mantıksal ilerlemenin anlamı üzerine bir ön anlayış getirmek için de bir fırsat olacaktır, çünkü o görüş kendi içinde doğrudan doğruya ilerleme ile ilgili noktalar kapsar. Kendini öyle bir yolda sunar ki, bu görüş üzerine felsefede ilerleme daha çok bir gerileme ve bir temellendirme olur, ve başlangıç noktasının yalnızca keyfi bir sayıltı değil, ama aslında bir yandan *Gerçek*, öte yandan *ilk Gerçek* olduğu sonucu ilkin onun yoluyla ortaya çıkar.

Kabul edilmelidir ki, ilerlemenin *zemine*, *kökensel olana* ve *gerçek olana* bir gerileme olduğu, başlangıç olarak alınanın ona bağımlı olduğu ve gerçekte ondan üretildiği düşüncesi özsel bir düşüncedir ve kendini Mantığın içerisinde daha yakından gösterecektir. — Böylece bilinç kendisi ile başladığı dolaysızlıktan ileriye doğru yolunda en iç *gerçekliği* olarak saltık bilmeye geri döner. Bu sonuncusu, zemin, o denli de ilk olanın kendisinden üretildiği şey, ilkin dolaysızın kendisi olarak ortaya çıkmış olandır. — Bu saltık Tin açısından, kendini tüm varlığın somut, son, ve en yüksek gerçekliği olarak gösteren Tin açısından çok daha yüksek bir düzeyde böyledir, çünkü Tinin gelişimin *Ereğinde* kendini özgürce dışlaştırıp *dolaysız* bir varlığın şekline bıraktığı, öyle bir dünyanın yaratılışına karar verdiği kabul edilir ki, o sonucu öncelemiş olan gelişmeye düşen ve başlangıcına göre bu evrik konumu yoluyla ilke olarak sonuca bağımlı birşeye dönüştürülen herşeyi kapsar. Bilim için özsel olan şey başlangıcın arı dolaysızlık olması değil, ama bilimin bütünüünün kendi içinde ilk olanı o denli de son olarak ve son olanı o denli de ilk olarak alan bir daire olmasıdır.

Buna göre öte yandan devimin *zemin*i olarak kendisine geri döndüğü şeyin *sonuç* olarak görülmesinin eşit ölçüde zorunlu olduğu açıktır. Bu bakımdan ilk olan o denli de zemin, ve son olan ise türevsel birşeydir; ilk olandan yola çıkılarak doğru çıkarsamalar yoluyla zemin olarak sonuncuya gelindiği için, bu zemin bir sonuçtur. Dahası, başlangıcı oluşturan *ilerleme* yalnızca onun daha öte bir belirlenimi olarak görülecektir, öyle ki başlangıç tüm sonraki sürecin temelinde yatmayı sürdürür ve ondan yitmez. İlerleme yalnızca bir *başkasının* türetilmesinden ya da gerçek bir başkaya geçilmiş olmasından oluşmaz; — ve bu geçiş yapılar yapılmaz o denli de kendini yeniden ortadan kaldırır. Böylece felsefenin başlangıcı tüm izleyen gelişimde bulunan ve kendini saklayan temeldir, daha öte belirlenimlerine baştan sonra içkin kalandır.

O zaman, bu ilerleme yoluyla başlangıç bu belirlilikte genelde dolaysız ve soyut birşey olarak taşıdığı tek-yanlılığı yitirir; dolaylı birşey olur, ve böylelikle bilimsel ilerlemenin çizgisi kendini *bir daire* yapar. — Aynı zamanda açıktır ki, başlangıcı oluşturan henüz gelişmemiş ve içeriksiz birşey olduğu için, başlangıçta henüz gerçekten bilinmez; ve ilkin hiç kuşkusuz bütün bir gelişimi içindeki bilim onun tamamlanmış, içerikli ve ilk kez gerçekten temellendirilmiş bilgisidir.

Ama ilkin saltık zemin olarak ortaya çıkan *sonuç* olduğu için, bu bilginin ilerlemesi geçici birşey değildir, ne de problematik ve hipotetiktir; tersine, olgunun ve içeriğin kendisinin doğası tarafından belirlenmelidir. O başlangıç ne keyfi birşey ve geçici bir sayılıdır, ne de keyfi görünmesine ve isteğe bağlı olarak varsayılmasına karşın sonuçta haklı olarak başlangıç yapıldığı gösterilen birşeydir; ne de durum geometrik bir önermenin tanıtılması için yapılması istenen çizimlerde olduğu gibidir, çünkü orada tam olarak o çizgileri çizmede ve bundan sonra tanıtılmanın kendisinde o çizgilerin ya da açıların karşılaştırması ile başlamada doğru birşeyin yapıldığı ancak sonradan açığa çıkacaktır; oysa tanıtılmayı özsel olarak ilgilendiren şey bu çizgilerin çizilmesi ya da karşılaştırmalar değildir.

Böylece Bilimde niçin arı Varlık ile başlandığının *zemini* dolaysızca Bilimin kendisinde verilir. Bu arı Varlık arı bilmenin ona geri döndüğü birliktir, ya da bu bilmenin kendisi henüz Biçim olarak birliğinden ayrı tutulacaksa, o zaman Varlık o denli de arı bilmenin içeriğidir. Bu yolda alındığı zamandır ki bu *arı Varlık*, bu Saltık-Dolaysız o denli de saltık olarak dolaylı olandır. Ama Arı-Dolaysız olarak yalnızca bu tek-yanlılığı içinde alınması da eşit ölçüde özseldir, *salt şu nedenle ki*, burada başlangıçtır. Eğer arı belirsizlik olmasaydı, eğer belirli olsaydı, dolaylı birşey olarak, şimdiden daha ileri götürülmüş birşey olarak alınırdı; belirli birşey bir ilk olan karşısındaki bir *başkasını* imler. Öyleyse Varlık olmak ve bunun dışında hiçbirşey olmamak *başlangıcın kendisinin doğasında* yatar. Buna göre felsefenin içerisine girebilmek bundan başka hiçbir ön hazırlığı, daha öte derin-düşünceleri ve bağlantı noktalarını gerektirmez.

Başlangıcın felsefenin başlangıcı olması olgusundan aslında onun için *daha yakın* hiçbir *belirlenim* ya da *olumlu* bir içerik çıkaramayız. Çünkü burada başlangıçta, henüz olgunun kendisinin bulunmadığı yerde, felsefe boş bir sözcük ya da aklanmadan kabul edilmiş herhangi bir tasarımdır. Arı bilme onun yalnızca *soyut* başlangıç olması gerektiği biçimindeki bu olumsuz belirlenimi verir. Arı Varlığın arı bilmenin *içeriği* olarak alınması ölçüsünde, arı bilme kendi içeriğinden geri çekilmeli, onu kendi başına bırakmalı ve daha öte belirlememelidir. — Ya da, arı Varlık nesnesi ile birleşmesinin en yüksek doruğundaki bilmeyi kendi içine soğuran birlik olarak görüleceği için, bilme bu birlikte yitniş ve bu birlikten geriye hiçbir ayırım ve dolayısıyla onun için hiçbir belirlenim bırakmamıştır. — Ve bunun dışında daha belirli bir başlangıç yapmak için kullanılabilecek herhangi birşey ya da herhangi bir içerik söz konusu değildir.

Ama şimdiye dek başlangıç olarak kabul edilen *Varlık* belirlenimi de bir yana bırakılabilir, ve böylece yalnızca arı bir başlangıç yapılması istenebilir. O zaman ortada *başlangıcın* kendisinden başka hiçbirşey bulunmaz, ve yapılacak tek şey onun ne olduğunu görmektir. — Bu konum aynı zamanda bir yandan hangi gözlemden ötürü olursa olsun Varlık

ile başlamaktan ve özellikle Varlığın Yokluğa geçmesinin sonuçlarından hoşnut kalmayanların, öte yandan bir bilimde bir *tasarımın varsayılması*, daha sonra bunun *çözümlemesi*, ve böyle bir çözümlemenin sonucunun bilimdeki ilk belirli kavramı vermesi ile başlamaktan başka hiçbir yol bilmeyenlerin yararı için de bir öneri olarak getirilebilir. Eğer biz de bu yöntemi izleyecek olsaydık, o zaman hiçbir tikel nesnemiz olmazdı, çünkü başlangıcın, *düşünmenin* başlangıcı olarak, bütünüyle soyut, bütünüyle genel, tüm içerikten yoksun salt bir biçim olması gerekirdi; böylelikle elimizde genel olarak salt bir başlangıç tasarımıyla başka hiçbirşey olmazdı. Oyleyse yalnızca bu tasarımda neyin bulunduğunu görmemiz gerekir.

Henüz Yokluk vardır, ve Birşeyin oluşması gerekir. Başlangıç arı Yokluk değil, ama öyle bir Yokluktur ki, ondan Birşey çıkacaktır; öyleyse Varlık da daha şimdiden başlangıçta kapsar. Başlangıç öyleyse her ikisini, Varlığı ve Yokluğu kapsar; Varlık ve Yokluğun birliğidir, — ya da Olmayandır ki, aynı zamanda Olandır, ve Olandır ki aynı zamanda Olmayandır.

Dahası, Varlık ve Yokluk başlangıçta *ayrıldedilmiş* olarak bulunurlar; çünkü başlangıç başka birşeye gönderme yapar; — başlangıç Varlık-olmayandır ki, bir başkası olarak Varlık ile bağıntılıdır; başlayan henüz *yoktur*; ilkin Varlığın yolundadır. Başlangıç buna göre Varlığı öyle bir Varlık olarak kapsar ki, kendini Varlık-olmayandan uzaklaştırmış ya da onu ona karşıt birşey olarak ortadan kaldırmıştır.

Ama dahası, başlayan daha şimdiden *vardır*; ama o denli de henüz *yoktur*. Öyleyse karşıtlar, Varlık ve Yokluk, onda dolaysız birlik içindedirler; ya da başlangıç onların *ayrışmamış birliğidir*.

Başlangıcın çözümlemesi böylelikle Varlığın ve Yokluğun birliği kavramını — ya da, yansımalı biçimde, ayrılmışlığın ve ayrılmamışlığın birliği kavramını —, ya da özdeşliğin ve özdeşsizliğin özdeşliği kavramını verecektir. Bu kavram saltığının en ilk, en arı, e.d. en soyut tanımı olarak görülebilirdi — ki gerçekten de böyle olurdu, eğer genel olarak sorun tanımların biçimleri ve saltık olanın adı ile ilgili olsaydı. Bu anlamda, o soyut kavram bu saltığın ilk tanımı olur ve böylece tüm daha öte belirlenim ve açınımlar yalnızca onun daha belirli ve daha varsıl tanımları olurlardı. Ama Varlık Yokluğa geçtiği ve böylece ikisinin birliği ortaya çıktığı için başlangıç olarak *Varlık* ile doyum bulamayanların bırakalım *başlangıç* tasarımı ile ve onun çözümlemesi ile (ki, hiç kuşkusuz doğru olsa da, benzer olarak Varlık ve Yokluğun birliğine götürür) başlayan bu başlangıçtan Varlık ile yapılan başlangıçtan daha büyük bir doyum elde edip edemeyeceklerini görelim.

Ama henüz bu yöntem üzerine yapılacak daha öte bir irdeleme vardır. O çözümleme başlangıç tasarımı bilinen birşey olarak varsayar; böylece başka bilimlerin örneklerine göre davranmış olur. Bunlar nesnelerini varsayarlar ve keyfi olarak herkesin o nesne hakkında aynı tasarımı

taşıdığını ve onda aşağı yukarı bilimlerin çözümleme, karşılaştırma ve başka uslamamalar yoluyla şu ya da bu biçimde elde ettikleri belirlemler ile aynı belirlenimleri bulabileceğini kabul ederler. Ama saluk başlangıcı oluşturanın da benzer olarak başka bakımlardan tanıdık birşey olması gerekir; şimdi eğer bu somut ve böylelikle kendi içinde çeşitli yollarda belirlenmiş birşey ise, o zaman bu *bağıntı* — ki *kendi* içinde budur — tanıdık birşey olarak varsayılır; böylelikle *dolaysız* birşey olarak ortaya koyulur ki, *gene de değildir*, çünkü yalnızca ayırdedilenlerin bağıntısı olarak bir bağıntıdır, böylelikle *dolaylılığı* kendi içinde kapsar. Dahası, somut birşey durumunda, çözümlemenin ve çeşitli belirleme yollarının olumsuzluğu ve keyfiligi kendini gösterir. Hangi belirlenimlerin vurgulanacağı herkesin dolaysız olumsal tasarımıyla neyi *önünde bulacağına* bağlıdır. Somut birşeyde, sentetik bir birlikte kapsanan bağıntı ancak rasgele bulunmadığı ama tersine bu birliğe geri dönen kısıpların kendilerinin devimi yoluyla üretildiği ölçüde *zorunlu* bir bağıntıdır — bir devim ki, analitik yöntemin, e.d. olgunun kendisine dışsal iken özneye içsel olan çözümleme etkinliğinin karşıtıdır.

Burada ayrıca kendisi ile başlangıç yapılanın niçin somut birşey, *kendi içerisinde* bir bağıntı kapsayan birşey olamayacağının nedeni de daha tam olarak imlenir. Çünkü böyle birşey kendi içerisinde bir dolaylılığı ve bir ilkten bir başkasına geçişi varsayar ki, somut olanın yalınlaştırılması bu işlemin sonucu olacaktır. Ama başlangıcın kendisinin daha şimdiden hem bir *ilk*, *hem de* bir başkası olmaması gerekir; böyle kendi içinde bir *ilk ve* bir başkası olan birşey daha şimdiden bir ilerlemişliği imler. Buna göre, başlangıcı oluşturan şey, başlangıcın kendisi çözümlenemez birşey olarak, yalın ve doldurulmamış dolaysızlığı içinde ve öyleyse *Varlık* olarak, bütünüyle boş birşey olarak alınacaktır.

Eğer soyut başlangıcın irdelemesi konusundaki dayançsızlıktan ötürü başlangıcın başlangıç ile değil ama doğrudan doğruya *olgu* ile yapılması gerektiği söylenecek olursa, o zaman bu olgu o boş Varlıktan başka birşey değildir; çünkü olgu olan kendini ilkin bilimin ilerlemesinde ortaya koyması gerekendir ve onun tarafından önceden tanıdık olarak varsayılmaz.

Bir başlangıç yapabilmek için boş Varlıktan başka hangi biçim kabul edilirse edilsin, daha önce belirtilen eksiklikleri gösterecektir. Bu başlangıç ile doyumsuz kalanlar bırakalım bu eksikliklerden kaçınabilmek için başka türlü başlama görevini kendi üstlerine alsınlar.

Ama burada felsefenin özgün bir başlangıcından, yakın zamanlarda ün kazanmış olan o *Ben* ile başlangıçtan söz etmeden geçemeyiz. Bu bir yandan bütün bir sonuçlar dizisinin bir ilk gerçeklikten türetilmesi gerektiği düşüncesinden, öte yandan ilk gerçekliğin tanıdık ve dahası *dolaysızca pekin* birşey olması gereksiniminden doğmuştur. Bu başlangıç genel olarak olumsal olan ve bir özneye şöyle, bir başkasında başka türlü üretilebilecek bir tasarım değildir. Çünkü Ben, bu dolaysız

özbilinç, bir yandan kendisi dolaysız birşey olarak, öte yandan başka herhangi bir tasarımdan çok daha yüksek bir anlamda tanıdık birşey olarak görünür; tanıdık başka herşey hiç kuşkusuz Bene aittir, ama henüz ondan ayrı, böylelikle hemen olumsal bir içeriktir; buna karşı, Ben kendi kendisinin yalın pekinliğidir. Ama genel olarak Ben *aynı zamanda* da somut birşeydir, ya da daha doğrusu Ben en somut olan-
dır, — sonsuz türölülük içindeki dünya olarak kendinin bilinci. Benin felsefenin başlangıcı ve zemini olabilmesi için bu somutluğun ayrılması gerekir, — saltık edim ki, onunla Ben kendi kendisinden arındırılır ve soyut Ben olarak kendinin bilincine varır. Ama bu arı Ben şimdi dolaysız Ben *değildir*, ne de bilincimizin tanıdık ve alışıldık Benidir, ki bilimin dolaysızca ve herkes için onunla bağlanması gerekir. O edim aslında öznel ve nesnel arasındaki ayrımın yitişini içeren arı bilmenin duruş noktasına yükselişten başka birşey olmayacaktır. Ama böyle *dolaysızca* istendiği yolda bu yükseliş öznel bir konutlamadır; kendini gerçek istem olarak tanımlayabilmek için, somut Benin dolaysız bilinçten arı bilmeye ilerleyişi onun kendisinde kendi zorunluğu yoluyla gösterilmeli ve sergilenmeliydi. Bu nesnel devim olmaksızın arı bilme, üstelik *entellektüel sezgi* olarak belirlenmiş bile olsa, keyfi bir duruş noktası olarak ya da giderek bilincin görgül *durumlarından* biri olarak görünür ki, onun açısından herşey gelip onu herkesin kendi içinde bulup bulmadığına ya da üretip üretemeyeceğine dayanır. Ama bu arı Benin özsel arı bilme olmasının gerekmesi ve arı bilmenin ise bireysel bilinçte dolaysızca bulunmayıp tersine ancak Benin kendini o duruş noktasına yükselten saltık edimi yoluyla o bilinçte koyulması ölçüsünde, felsefenin bu başlangıcından doğması gereken üstünlük, e.d. başlangıcın saltık olarak tanıdık birşey olduğu, onu herkesin dolaysızca kendi içinde bulacağı ve daha öte derin-düşüncenin onunla bağlanabileceği birşey olduğu sanısı yiter; o arı Ben, tersine, soyut özelliği içinde sıradan bilinç için tanınmayan birşey, onun orada bulamadığı birşeydir. Böyle bir başlangıç daha çok bir aldanmanın zararını getirir, öyle ki söz konusu olanın tanıdık birşey olması, görgül özbilincin Beni olması gerekirken, gerçekte bu bilinçten bütünüyle uzakta olan birşeydir. Arı bilmenin Ben olarak belirlenmesi sınırlarının unutulması gereken öznel Benin sürekli olarak anımsatılışına neden olur, ve Benin daha öte gelişiminde ortaya çıkması gereken önermeler ve ilişkiler sanki sıradan bilinçte yer alıyorlarmış ve daha şimdiden onda bulunabilirlermiş gibi bir düşünceyi yaratır, çünkü gerçekte kendisine ilişkin olarak ileri sürüldükleri şey odur. Bu karışıklık dolaysızca durulaştırma yerine daha çok yalnızca çok daha şaşırtıcı bir güçlük ve tam bir yön bozukluğu yaratır; dışa doğru tam olarak en kaba yanlış anlamalara neden olmuştur.

Dahası, genel olarak Benin *öznel* belirliliği söz konusu olduğunda, arı bilme hiç kuşkusuz Beni bir nesnede üstesinden gelinemez karşısını bulma biçimindeki sınırlı anlamından kurtarır. Ama bu nedenle bu

özel tutumu ve arı bilmenin Ben olarak belirlenmesini sürdürmek en azından *gereksiz* olacaktır. Bu belirlenim yalnızca kendisi ile birlikte o rahatsız edici ikircimi getirmekle kalmaz, ama, daha yakından irdelendiğinde, özel bir Ben olarak kalmayı da sürdürür. Benden başlayan bilimin edimsel gelişimi o gelişimde nesnenin Ben için sürekli olarak bir *başkası* belirlenimini taşıdığını, ve dolayısıyla başlangıcı oluşturan Benin gerçekte bilincin karşıtlığının üstesinden gelmiş arı bilme olmadığını, tersine henüz görüngüye gömülü kaldığını gösterir.

Burada özel bir nokta olarak belirtilebilir ki, *Benin kendinde hiç kuşkusuz* arı bilme olarak ya da entellektüel sezgi olarak belirlenebilmesine ve başlangıç olarak ileri sürülebilmesine karşın, Bilimde ilgilendiğimiz şey *kendinde* ya da *içsel* olarak bulunan değil, ama içsel olanın *düşünmedeki* varoluşu ve böyle bir içsellikğin bu varoluştaki taşıdığı *belirliliktir*. Ama bilimin *başlangıcında* entellektüel sezgiye ya da — eğer bunun nesnesine İlksiz-Sonsuz, Tanrısal, Saltık denirse — İlksiz-Sonsuz ya da Saltık olana ilişkin olarak *var olan* ne ise, bu ilk, dolaysız, yalın belirlenimden başka birşey olamaz. Ona salt Varlık sözcüğünün anlattığından daha varsıl hangi ad verilirse verilsin, irdelenebilecek biricik nokta böyle bir saltığın *düşünen* bilmeye ve bu bilmenin bildirimine nasıl girdiğidir. Entellektüel sezgi hiç kuşkusuz dolaylılığın ve tanıtlamacı, dışsal derindüşünmenin zorlu bir yadsınmasıdır. Oysa yalın dolaysızlığın ötesinde bildirdiği ise somut birşey, kendi içinde değişik belirlenimler kapsayan birşeydir. Gene de böyle birşeyin bildirimi ve açıklaması, daha önce belirtildiği gibi, dolaylı kılıcı bir devimdir ki, belirlenimlerin *birinden* başlar ve ötekine ilerler, üstelik bunun da birinciye geri dönmesine karşın; — bir devimdir ki, aynı zamanda keyfi ya da önesürümlü olmayabilir. Buna göre, böyle açıklamada *başlangıç* yapılan şey somut olanın kendisi değil, ama yalnızca devimin başlangıcı olan yalın dolaysızdır. Bundan başka, eğer somut birşey başlangıç yapılırsa, somut olanda kapsanan belirlenimlerin bağlantısının gereksindiği tanıtlama eksik kalır.

Öyleyse eğer Saltık olanın ya da İlksiz-Sonsuz olanın ya da Tanrının anlatımında (ve *Tanrının* başlangıcın onunla yapılması konusunda tartışmasız hakkı vardır), eğer bunların sezgisinde ya da düşünceğinde arı Varlıkta olandan *daha çoğu imleniyorsa*, o zaman bunda *imlenenin* bilmede ilkin tasarımılanan değil ama düşünülen olarak *ortaya çıkması* gerekir; onlarda imlenen ne denli varsıl olursa olsun, *ilkin* bilmede ortaya çıkan belirlenim yalın birşeydir, çünkü yalnızca yalın olanda arı başlangıçtan daha öte hiçbirşey yoktur; yalnızca dolaysız olan yalındır, çünkü yalnızca dolaysız olanda henüz birşeyden bir başkasına bir ilerlemişlik yoktur. Böylelikle Saltığı ya da Tanrıyı tasarımılananın daha varsıl biçimlerinde Varlığın ötesinde söylenmesi ya da kapsanması gereken herşey başlangıçta salt boş bir sözcük ve yalnızca Varlıktır; daha öte hiçbir imlemi olmayan bu yalınlık, bu boşluk öyleyse saltık olarak felsefenin başlangıcıdır.

Bu içgörünün kendisi öylesine yalındır ki, bu başlangıç böyle olarak hiçbir hazırlık ya da daha öte sunuş gerektirmez; ve onun üzerine bu ön uslamaların ona götürmekten çok tüm ön hazırlıkları uzaklaştırmaktan başka bir amaçları olamaz.

Varlığın Genel Bölümlenişi

Varlık *ilkin* genel olarak Başkasına karşı belirlidir; *ikinci olarak*, kendini kendi içerisinde belirleyendir; *üçüncü olarak*, bölümlenmenin bu öncelemeleri bir yana atıldığında, soyut belirsizlik ve dolaysızlıktır, ki Varlık bunda başlangıç olmalıdır.

İlk belirlenime göre Varlık kendini Öz karşısında ayırır, çünkü daha sonra açınımında bütünlüğünü Kavramın yalnızca *biralanı* olarak tanıtlar ve bir kıpı olarak bu alanın karşısına bir başka alan çıkarır.

İkinci belirlenime göre Varlık içerisine kendi yansımasının belirlenimlerinin ve bütün deviminin düştüğü alandır. Varlık burada kendini üç belirlenim içinde koyacaktır:

- I. genelde *Belirlilik* olarak; *Nitelik*;
- II. *ortadan kaldırılmış* Belirlilik olarak; *Büyüklik*, *Nicelik*;
- III. *nitel olarak* belirli *Nicelik* olarak; *Ölçü*.

Bu bölümleme burada, tıpkı Girişte genel olarak bu bölümlemeler üzerine anımsatıldığı gibi, geçici bir bildirimdir; belirlenimlerinin ilkin Varlığın kendisinin deviminden ortaya çıkmaları, kendilerini bu yolla tanımlamaları ve aklamaları gerekir. Bu bölümlemenin kategorilerin Nicelik, Nitelik, İlişki ve Kiplik olarak olağan sunuluşundan ayrılması üzerine — ki, bunun dışında, onların Kant'ta yalnızca onun kategorileri için başlıklar olmaları gerekir, oysa gerçekte kendileri kategoriler, ama yalnızca daha genel kategorilerdir —, burada anımsatılacak hiçbirşey yoktur, çünkü bütün açıklama genel olarak kategorilerin olağan düzen ve imlemlerinden sapmayı gösterecektir.

Belki de yalnızca şunu belirtebiliriz ki, başka yerlerde *Nicelik* belirlenimi *Nitelik* belirleniminin önüne alınır, ve bu — çoğunlukla olduğu gibi — hiçbir neden gösterilmeden yapılır. Daha önce gösterildiği gibi, başlangıç *Varlık olarak* Varlık ile, buna göre nitel Varlık ile yapılır. Nite- liğin Nicelik ile karşılaştırmasından kolayca görüleceği gibi, birincisi doğal olarak ilktir. Çünkü Nicelik daha şimdiden olumsuz olmuş Nite- liktir; *Büyüklik* bundan böyle Varlık ile bir olmayan ama daha şimdiden ondan ayırılan belirlilik, ortadan kaldırılmış, ilgisiz olmuş Nitelik. Varlığın başkalaşabilirliğini kapsar, ama olgunun kendisinin, belirlenimi olduğu Varlığın, onun yoluyla başkalaşımı söz konusu olmaksızın; buna karşı nitel belirlilik ise Varlığı ile birdir, ne onun ötesine geçer, ne de

onun içerisinde durur, ama onun dolaysız sınırlanmışlığıdır. Nitelik buna göre *dolaysız* belirlilik olarak ilk belirliliktir ve başlangıç onunla yapılacaktır.

Ölçü bir *İlişkidir*, ama genel olarak *İlişki* değil, tersine Nitelik ve Niceliğin birbirleri ile belirli *İlişkisidir*; Kant'ın *İlişki* altında topladığı kategoriler bütünüyle başka bir yerde karşımıza çıkacaktır. *Ölçü* eğer dilersek bir Kiplik olarak da görülebilir; ama Kant'ta kipliğin bundan böyle içeriğin bir belirlenimini oluşturmaması, tersine yalnızca içeriğin düşünme ile, öznel olanla bağıntısını ilgilendirmesi gerektiği için, bütünüyle heterojen olan ve buraya ait olmayan bir bağıntıdır.

Varlığın üçüncü belirlenimi Nitelik kesiminin içerisine düşer, çünkü soyut dolaysızlık olarak kendini onun kendi alanı içerisindeki öteki belirliliğine karşı tekil bir belirliliğe indirger.

Birinci Kesim **Belirlilik (Nitelik)**

Varlık belirsiz dolaysızdır; Öze karşı olduğu gibi kendi içerisinde kapsayabileceği her belirliliğe karşı da belirlilikten özgürdür. Bu yansız Varlık dolaysızca yalnızca kendisinde olduğu gibi Varlıktır.

Belirsiz olduğu için, niteliksiz Varlıktır; ama *kendinde* ona belirsizlik karakteri yalnızca *belirli* ya da nitel olanla karşıtlık içinde gelir. Ama genel olarak Varlığın karşısına *belirli* Varlık çıkar ve böylelikle Varlığın belirsizliğinin kendisi onun Niteliğini oluşturur. Buna göre gösterilecektir ki, *ilk* Varlık kendinde belirlidir, ve böylelikle,

İkinci olarak *belirli-Varlığa* geçer, *belirli-Varlıktır*; ama bu sonlu Varlık olarak kendini ortadan kaldırır ve Varlığın kendi kendisi ile sonsuz bağıntısına,

Üçüncü olarak *kendi-için-Varlığa* geçer.

Birinci Bölüm **Varlık**

A. VARLIK

Varlık, arı Varlık, — daha öte belirlenim olmaksızın. Belirsiz dolaysızlığında yalnızca kendine eşittir ve başkasına karşı da eşitsiz değildir, ne içerisinde ne de dışarıya doğru bir türülülük taşır. Herhangi bir belirlenim yoluyla, ya da onda ayırdedilecek ve onun bir başkasından ayırdedilmiş olarak koyulmasını sağlayacak herhangi bir içerik yoluyla arılığı içinde saptanamazdı. Arı belirsizlik ve boşluktur. — Eğer burada sezmeden söz edilebilirse, onda sezilecek *hiçbirşey* yoktur; ya da salt bu arı, boş sezmenin kendisidir. Ne de onda düşünülebilecek birşey vardır, ya da eşit ölçüde yalnızca bu boş düşünmedir. Varlık, bu belirsiz dolaysız, gerçekte *Yokluktur* ve Yokluktan ne daha çoğu ne de daha azıdır.

B. YOKLUK

Yokluk, arı Yokluk; kendi ile yalın eşitlik, tam boşluktur, belirlenimsizlik ve içeriksizliktir; kendi içinde ayrılaşmamışlıktır. Burada sezme ya da düşünme söz konusu edilebildiği ölçüde, birşeyin mi yoksa *hiçbirşeyin* mi sezildiği ya da düşünüldüğü arasında bir ayrım vardır. Öyleyse hiçbirşeyi sezmenin ya da düşünmenin bir anlamı vardır; ikisi ayırdedilir, böylece

Yokluk bizim sezmemizde ya da düşünmemizde *vardır*; ya da daha doğrusu boş sezmenin ve düşünmenin kendisidir ve arı Varlık ile aynı boş sezme ya da düşünmedir. Yokluk böylelikle arı Varlık olanla aynı belirle-nim ya da daha doğrusu belirlenimsizlik ve öyleyse bütününde aynıdır.

C. OLUŞ

a. Varlığın ve Yokluğun Birliği

Öyleyse arı Varlık ve arı Yokluk aynıdır: Gerçeklik olan ne Varlık ne de Yokluk, ama Varlığın Yokluğa ve Yokluğun Varlığa geçmiş olmasıdır — geçmesi değil. Ama o denli de gerçeklik ayırdedilmemişlikleri değil, tersine *aynı olmamaları*, *saltık olarak ayrı olmaları*, ama o denli de ayrıl-mamış ve ayrılamaz olmaları ve dolaysızca *her birinin karşısında yitmesidir*. Gerçeklikleri öyleyse birinin ötekinde bu dolaysız yitış *devimidir*: *Oluş*; bir devim ki, onda ikisi ayırdedilirler, ama öyle bir ayrım yoluyla ki, eşit ölçüde dolaysızca kendini çözmüştür.

Not 1 [Varlık ve Yokluğun Sıradan Düşünmedeki Karşılığın]

Yokluk genellikle *Birşey* ile karşıtlık içinde alınır; ama *Birşey* daha şimdi-den belirli olarak vardır ki, kendini başka *Birşey*den ayırdeder; böylece *Birşeye* karşıt olan *Yokluk* o denli de herhangi *Birşeyin* *Yokluğu*dur, belirli bir *Yokluktur*. Ama burada *Yokluk* belirsiz yalınlığı içinde alınacaktır. — Eğer Varlığın karşıtı olarak *Yokluk* yerine *olumsuz-Varlığın* ya da *Olmamanın* alınması daha doğru sayılırdı, o zaman sonuç açısından bunda karşı çıkılacak hiçbirşey olmazdı, çünkü *olumsuz-Varlıkta Varlık* ile bağıntı kapsanır; ikisi de, hem Varlık hem de olumsuzlanması, *tek bir* sözcükte, *Yoklukta*, *Yok-Olanda* anlatılırlar, tıpkı *Oluştur* olduğu gibi. Ama ilk olarak karşıtlık biçimi ile, e.d. aynı zamanda *bağıntı* biçimi ile değil, tersine soyut, dolaysız olumsuzlama ile, salt kendi için *Yokluk* ile, bağıntısız değilleme ile ilgileniyoruz ki, eğer isteseydik bunu salt *değil* sözcüğü ile de anlatabilirdik.

Yalın *arı Varlık* düşüncesi ilkin Eleatikler tarafından, ve öncelikle Parmenides tarafından Saltık olarak ve biricik Gerçeklik olarak bildirilmiş, ve ondan kalan fragmanlarda kendini ilk kez saltık soyutlaması içinde ayımsayan düşüncenin katıksız coşkusu ile anlatılmıştır: *Yalnızca Varlık vardır, ve Yokluk hiçbir biçimde yoktur*. — Bilindiği gibi, Doğunun dizge-lerinde, özsel olarak Budizm'de *Yokluk*, Boşluk saltık ilkedir. — Derin kavrayışlı Herakleitos o yalın ve tek-yanlı soyutlamanın karşısına daha yüksek bütünsel Oluş Kavramını çıkararak şöyle dedi: *Varlık ancak Yokluk kadar vardır*, ya da: *Herşey akıştadır*, ki *Herşey Oluştur* demektir. Halksal, özellikle Doğuya özgü özdeyişler — örneğin, Varolan herşey yitişinin tohumunu doğuşunun kendisinde taşır, ve evrik olarak, Ölüm yeni

bir yaşama giriştir — temelde Varlığın ve Yokluğun aynı birleşmesini anlatırlar. Ama bu anlatımların bir dayanağı vardır ki, geçiş onda olur; Varlık ve Yokluk zamanda birbiri dışında tutulur, onda kendi aralarında değiştikleri tasarımlanır, ama soyutlanmaları içinde düşünülmezler ve dolayısıyla kendilerinde ve kendileri için aynı oldukları düşünülmez.

“*Ex nihilo nihil fit*” metafizikte kendisine büyük önem yüklenen önermelerden biridir. Burada ya yalnızca içeriksiz totoloji görülecektir: Yokluk Yokluktur; ya da, eğer *Oluş* onda edimsel bir anlam taşıyacaksa, o zaman, *Yokluktan* yalnızca *Yokluk olduğu için*, onda gerçekte bir *Oluş* bulunmayacaktır, çünkü onda Yokluk Yokluk olarak kalır. *Oluş* Yokluğun Yokluk olarak kalmamasını, ama kendi Başkasına, Varlığa geçmesini imler. — Geç metafizik, özellikle Hristiyan metafizik Yokluktan Yokluk gelir önermesini yadsırken, Yokluktan Varlığa bir geçişi ileri sürdü; ve bu önermeyi sentetik olarak ya da salt tasarımsal olarak almış olmasına karşın, gene de giderek en eksik birleşmede bile içinde Varlık ve Yokluğun çakıştıkları ve ayrılıklarının yittiği bir nokta kapsanır. — “*Yokluktan Yokluk olur, Yokluk yalnızca Yokluktur*” önermesi kendine özgü önemini genel olarak *Oluşa* ve dolayısıyla ayrıca dünyanın Yokluktan yaratılışına karşıtlığı yoluyla taşır. “Yokluk yalnızca Yokluktur” önermesini ileri sürenler, giderek bunu heyecanla yapanlar onunla Eleatiklerin soyut *kamutanrıcılığı*nı, ve olgunun özü açısından Spinoza’nın kamutanrıcılığı’nı doğruladıklarının bilinçsizidirler. “Varlık salt Varlıktır, Yokluk salt Yokluktur” önermesini ilke alan felsefi görüş özdeşlik-dizgesi adını hak eder; bu soyut özdeşlik kamutanrıcılığın özüdür.

Eğer Varlık ve Yokluğun aynı oldukları sonucu kendi için şaşırtıcı ya da paradoksal görünüyorsa, o zaman bu burada daha öte dikkate alınmayacaktır; tersine, kendini felsefede böylesine toy gösteren ve bu bilimde sıradan bilinçte ve o sözde sağ duyuda olduğundan bütünüyle başka belirlenimlerin bulunduğunu unutan o şaşkınlığa şaşırmak gerekir — bir sağ duyu, bir anlama yetisi ki, kesinlikle sağlam anlama değil, ama daha çok soyutlamalara dek ve soyutlamalara duyulan inanca ya da daha doğrusu boşinanca dek eğitilmiş anlamadır. Varlık ve Yokluğun bu birliğini her örnekte, *her* edimsel şeyde ya da düşüncede göstermek güç olmayacaktır. Yukarıda dolaysızlık ve dolaylılık üzerine (ki bu sonuncusu bir *başkası* ile bağıntıyı, böylelikle *olumsuzlamayı* kapsar) söylenmiş olan aynı şey *Varlık* ve *Yokluk* üzerine de söylenmelidir: *Ne gökte ne de yerde hiçbir yerde her ikisini de, Varlığı olduğu gibi Yokluğu da kendi içinde kapsamayan hiçbir şey yoktur*. Hiç kuşkusuz, burada *herhangi bir şey*, *edimsel bir şey* söz konusu olduğu için, bunda o belirlenimler bundan böyle Varlık ve Yokluk olarak o tam gerçeklik yoksunlukları içinde bulunmazlar, tersine, daha öte bir belirlenim içindedirler ve örneğin *olumlu* ve *olumsuz* olarak ayırmsanırlar — birincisi koyulmuş, yansımış Varlık, ikincisi koyulmuş, yansımış Yokluk olarak; ama olumlu kendi soyut temeli olarak Varlığı, olumsuz ise Yokluğu kapsar. — Böylece Tanrının kendisinde

Nitelik, *Etkinlik*, *Yaratış*, *Güç* vb. özsel olarak olumsuzun belirlenimini kapsarlar: Bir *başkasının* üretilişidirler. Ama o önesürümün örnekler yoluyla görgül olarak durulaştırılması burada bütününü gereksiz olacaktır. Varlık ve Yokluğun bu birliği bundan böyle ilk gerçeklik olarak geri alınmamacasına temelde yattığı ve izleyen herşeyin ögesini oluşturduğu için, Oluş dışındaki tüm daha öte mantuksal belirlenimler, belirli-Varlık, Nitelik, genel olarak felsefenin tüm Kavramları, bu birliğin örnekleridirler. — Ama kendine sağlam diyen sıradan insan anlayışına, Varlığın ve Yokluğun ayrılmazlığını yadsıdığı düzeye dek, birini ötekinden (Birşeyi Sınırdan, ya da yukarıda anımsatıldığı gibi Sonsuzu, Tanrıyı Etkinlikten) ayrı olarak kapsayan bir örnek bulma görevi verilebilir. Bu ayrılmış olanlar yalnızca boş düşünce-şeyler, Varlık ve Yokluğun kendileridirler, ve o anlak tarafından gerçekliğe karşı, ikisinin her yerde önümüzde olan ayrılmazlıklarına karşı yeğlenen şeyler onlardır.

Böyle bir mantuksal önerme durumunda sıradan bilincin içine düşeceği karışıklıkları tüm yanlarında karşılamayı isteme gibi bir amacımız olamaz, çünkü bunları tüketmek olanaksızdır. Yalnızca bir kaçına değinebiliriz. Böyle bir karışıklığın başka birçok zemininden biri de bilincin böyle soyut mantuksal önermeye somut Birşeyin tasarımlarını getirmesi ve söz konusu olanın böyle somut Birşey değil, ama yalnızca arı Varlık ve Yokluk soyutlamaları olduğunu ve yalnızca bunlara sarılmak gerektiğini unutmasıdır.

Varlık ve olumsuz-Varlık; *öyleyse* benim olmam ya da olmamam, bu evin olması ya da olmaması, bu yüz Talerin servetim içinde olup olmaması aynıdır. — O önermeden bu çıkarsama ya da onun bu uygulaması anlamını bütününü değiştirir. Önerme arı Varlık ve Yokluk soyutlamalarını kapsar; uygulama ise onlardan belirli bir Varlık ve belirli bir Yokluk yapar. Ama, belirtildiği gibi, burada söz konusu olan belirli Varlık değildir. Belirli bir Varlık, sonlu bir Varlık başkası ile bağıntılı birşeydir; bir içeriktir ki, başka bir içerik ile, bütün bir evren ile zorunluk ilişkisi içinde durur. Bütünün karşılıklı olarak belirleyen bağlantısı açısından metafizik şu — temelde totolojik — önermeyi ileri sürebiliyordu: Eğer tek bir zerrecik yok edilecek olsaydı, bütün evren çökerdi. Söz konusu önermeye karşı getirilen örneklerde birşey kendi olup olmamasına karşı ilgisiz görünmez, ama Varlıktan ya da olumsuz-Varlıktan ötürü değil, onu başkası ile biraraya bağlayan *içeriğinden* ötürü. Eğer belirli bir içerik, herhangi bir belirli-Varlık *varsayılırsa*, o zaman bu belirli-Varlık, *belirli* olduğu için, başka içerik ile bir bağıntılar çokluğu içinde durur; kendisi ile bağıntı içinde durduğu belli bir başka içeriğin olup olmaması onun için ilgisiz değildir; çünkü salt böyle bir bağıntı yoluyla ki özsel olarak ne ise odur. Aynı durum *tasarım* yetisi için de geçerlidir (çünkü tasarım yetisinin daha belirli anlamında olumsuz-Varlığı Edimsellik ile karşıtlık içinde alırız), ki bunun bağlamında belirli olarak başkası ile bağıntı içinde tasarımılanan bir içeriğin Varlığı ya da bulunmayışı ilgisiz değildir.

Bu irdeleme Tanrının belirli-Varlığının varlıkbilimsel tanıtının Kant tarafından eleştirisinde ana kıpılardan birini oluşturan şeyi kapsar, gerçi burada yalnızca o tanıtılamada genelde Varlık ve Yokluk arasında, *belirli* Varlık ve olumsuz-Varlık arasında yapılan ayrımı dikkate alacak olsak da. — Bilindiği gibi o sözde tanıtılamada tüm olgusalılıkları, dolayısıyla benzer olarak olgusalılıklardan biri olarak kabul edilen Varoluşu da kendisinde taşıyan bir Varlığın Kavramı varsayılıyordu. Kant'ın eleştirisi başlıca *Varoluşun* ya da Varlığın (ki burada anlamdaşlar olarak geçerlidirler) bir *özellik* ya da bir *olgusal yüklem* olmadığını, e.d. bir Şeyin *kavramına* eklenebilecek birşeyin bir kavramı olmadığını savunur.¹ — Kant'ın bununla demek istediği şey Varlığın bir içerik belirlenimi olmadığıdır. Öyleyse, diye sürdürür, olanaklı olan edimsel olandan daha çoğunu kapsamaz; yüz edimsel Taler yüz olanaklı Talerden en küçük bir fazlasını kapsamaz; — eş deyişle, birincide ikincide olandan başka hiçbir içerik-belirlenimi yoktur. Bu yalıtılmış olarak görülen içerik için olmak ya da olmamak gerçekte ilgisizdir; onda Varlığın ya da Varlık-olmayanın hiçbir ayrımı kapsanmaz, bu ayrım ona hiçbir biçimde dokunmaz; yüz Taler olmadığı zaman daha az, ve olduğu zaman daha çok olmayacaktır. Bir ayrım ilkin başka bir yerden gelmelidir. — “Ama,” diye anımsatır Kant, “servet durumum söz konusu olduğunda, yüz edimsel Talerde onun salt kavramında (e.d. olanağında) olduğundan daha çoğu vardır. Çünkü *nesne* edimsellikte yalnızca kavramımda analitik olarak kapsanmaz, tersine *kavramıma* (ki *durumumun* bir *belirlenimidir*) *sentetik* olarak *eklenir*, ama kavramımın dışındaki bu Varlık yoluyla düşüncedeki bu yüz Talerin kendisi en küçük bir biçimde artmaksızın.”

Burada (eğer Kant'ın kafa karıştırıcı bir hantallık yüklü anlatımlarına bağlı kalırsak) iki değişik durum *varsayılır*. Biri, Kant'ın kavram dediği şey — ki bununla bir tasarın anlaşılmalıdır —, ve öteki, servet durumu. Biri için olduğu gibi öteki için de, ya da, servet durumu için olduğu gibi tasarın için de yüz Taler bir içerik-belirlenimidir, ya da, Kant'ın anlatımına göre, bunlar böyle bir kavrama *sentetik olarak* eklenirler; Ben yüz Talere *ie olan* ya da *ie olmayan* olarak, ya da giderek yüz Taleri *tasarımlayan* ya da *tasarımlamayan* olarak hiç kuşkusuz ayrı bir içeriktir. Daha genel olarak anlaşıldığında, Varlık ve Yokluk soyutlamalarının her ikisi de belirli bir içerik kazandıklarında soyutlamalar olmaya son verirler; Varlık o zaman olgusalılık, 100 Talerin belirli Varlığı, ve Yokluk olumsuzlama, 100 Talerin belirli olumsuz-Varlığıdır. Bu içerik-belirleniminin kendisi, yüz Taler, soyut olarak kendi başına ayırımsandığı zaman da değişmeksizin birinde ötekinde olanla aynıdır. Ama dahası, Varlık servet durumu olarak alındığı için, yüz Taler bir durum ile bağıntı içine girer ve bu durum açısından böyle yüz Taler olan belirlilik ilgisiz değildir; bunların olmaları ya da olmamaları yalnızca bir *başkalaşmadır*;

¹Kant, *An Usun Eleştirisi*, [B] 626s.

belirli-Varlık alanına aktarılmışlardır. Buna göre, eğer Varlık ve Yokluğun birliğine karşı gene de şunun ya da bunun (100 Taler) olmasının ya da olmamasının ilgisiz olmadığına diretilecek olursa, yüz Talere *iye olmam* ya da *iye olmamam* arasındaki ayrımı salt Varlık ve Varlık-olmayan arasındaki bir ayrıma çevirmemiz bir aldatmacadır, — bir aldatmaca ki, gösterildiği gibi, böyle örneklerde bulunan *belirli-Varlığı* gözardı eden ve salt Varlık ve Varlık-olmayana sarılan tek-yanlı soyutlamaya dayanır, — tıpkı, evrik olarak, ayırmsanması gereken soyut Varlığın ve Yokluğun belirli bir Varlığa ve Yokluğa, bir belirli-Varlığa dönüştürülmesi gibi. Varlığın ve Yokluğun, eş deyişle bir *Birşeyin* ve bir *Başkasının* olgusal ayrımını ilkin *belirli-Varlık* kapsar. — Tasarımın göz önünde tuttuğu soyut Varlık ve arı Yokluk ve bunların salt sanal ayrımları yerine bu olgusal ayrımdır.

Kant'ın anlattığı gibi, böylece “Varoluşu yoluyla birşey toplu deneyimin bağlamına girer,” “bu yolla ek bir *algı* nesnesi daha elde ederiz, ama bu yolla o nesneye ilişkin *kavramımız* artmış olmaz.” — Bu, açıklamamızdan ortaya çıktığı gibi, şunu demeye varır: Birşey belirli Varoluş olduğu için, Varoluş yoluyla özsel olarak *başkaları* ile ve bunların arasında bir de algılayan bir özne ile bağlantı içindedir. Yüz Taler Kavramı, der Kant, algı yoluyla arttırılmaz. — *Kavram* burada daha önce belirtildiği gibi *yalıtılmış olarak* tasarımılanan yüz Taler demektir. Bu yalıtılmış yolda bu yüz Taler hiç kuşkusuz görgül bir içeriktir, ama kopuk, *başkaları* ile hiçbir bağlantı ve *başkalarına* karşı hiçbir belirlilik olmaksızın; kendi ile özdeşlik biçimi onları başkası ile bağıntıdan sıyrır ve algılanıp algılanmamalarına karşı ilgisizleştirir. Ama bu sözde yüz Taler *kavramı* düzmece bir kavramdır; kendi ile yalın bağıntı biçimi böyle sınırlı ve sonlu bir içeriğin kendisine ait değildir; bu ona öznel anlak tarafından eklenmiş ve ödünç alınmış bir biçimdir; yüz Taler kendi ile bağıntılı birşey değil ama başkalaşabilir ve geçici birşeydir.

Göz önünde yalnızca belirli bir Varlığı, belirli-Varlığı tutan düşünme ya da tasarılama yolu bilimin Parmenides tarafından yapılmış o sözü edilen başlangıcına geri gönderilmelidir — Parmenides ki, kendi tasarımını ve böylelikle ayrıca geleceğin de tasarımını *arı düşünceye*, genel olarak Varlığa durulaştırmış ve yükseltmiş ve böylelikle bilimin ögesini yaratmıştır. — *Bilimde ilk olanın* kendini *tarihsel olarak* da *ilk* olarak göstermesi gerekirdi. Ve Eleatik *Biri* ya da *Varlığı* düşüncenin bilmesinde ilk adım olarak görmeliyiz; *Su* ve bu türden özdeksel ilkelerin hiç kuşkusuz birer evrensel olmaları *gerekir*, ama özdekler olarak arı düşünceler değildirler; ve *Sayı* ise ilk yalın ya da kendi içinde kalıcı düşünce değil, ama kendine bütünüyle dışsal düşüncedir.

Tikel sonlu Varlıktan bütün bir soyut evrenselliği içindeki Varlık olarak Varlığa geri gönderme en ilk kuramsal istem olduğu gibi en ilk kılğısal istem olarak da görülecektir. Örneğin yüz Taler söz konusu olduğunda ona *iye olmamın* ya da *olmamamın* servet durumumda bir değişiklik yapıp yapmadığı konusunda, daha da ötesi, benim olmam ya da olmamam,

başka birşeyin olması ya da olmaması gibi noktalar üzerine gürültü patırtı koparıldığı zaman, — böyle bir yüz Taler iyeliği ilgisiz bir sorun olarak alan servet durumlarının olacağı bütünüyle bir yana —, kendimize anımsatabiliriz ki, insanın kendini duygusal tutumunda öyle bir soyut evrenselliğe yükseltmesi gerekir ki, onda gerçekte serveti ile nicel ilişkisi ne olursa olsun yüz Taler gibi birşeyin olması ya da olmaması onun için ilgisiz bir sorun olmalıdır, tıpkı kendisinin olup olmamasının, e.d. sonlu yaşamda olup olmamasının vb. ilgisiz bir sorun olması gerektiği gibi (çünkü denmek istenen bir durum, belirli bir Varlıktır) — *si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae* demişti bir Romalı,¹ ve bir Hristiyan kendinde bu ilgisizliğin çok daha fazlasını bulmalıdır.

Henüz belirtilmesi gereken şey yüz Talerin ve genel olarak sonlu şeylerin üzerine yükselme ile varlıkbilimsel tanıtlama ve bunun Kant tarafından sözünü ettiğimiz eleştirisi arasındaki doğrudan bağıntıdır. Bu eleştiri popüler örneği yoluyla kendini evrensel olarak usayatkın kılmıştır; kim yüz edimsel Talerin salt olanaklı yüz Talerden ayrı olduğunu ve servet durumumda bir ayrım oluşturduğunu bilmez? Bu ayrım yüz Talerde öylesine açıktır ki, bu nedenle kavram, e.d. boş olanak olarak içerik-belirliliği, ve Varlık birbirinden ayrıdır; *dolayısıyla* Tanrı Kavramı da onun Varlığından ayrıdır, ve tıpkı yüz Talerin olanağından onun edimselliğini çekip çıkaramayışım gibi, Tanrı Kavramından da onun Varoluşunu “çekip çıkaramam”; oysa varlıkbilimsel tanıtlamanın Tanrının varoluşunun onun Kavramından bu çekilip çıkarılışından oluşması gerekir. Şimdi Kavramın Varlıktan ayrı olduğunun hiç kuşkusuz doğru olmasına karşın, gene de Tanrı yüz Talerden ve başka sonlu şeylerden bütünüyle başka birşeydir. Onlarda Kavramın ve Varlığın ayrı olması, Kavram ve olgusalığın, ruh ve bedenin ayrılabilir olması, böylece geçici ve ölümlü olmaları *sonlu şeylerin tanımıdır*; buna karşı Tanrının soyut tanımı tam olarak Kavramının ve Varlığının *ayrılmamış ve ayrılamaz* olmalarıdır. Kategorilerin ve Usun gerçek eleştirisi tam olarak bilgi yetisinin bu ayrımı anlamasını sağlamak ve sonlunun belirlenim ve ilişkilerini Tanrıya uygulamasının önüne geçmektir.

Not 2 [‘Varlık ve Yokluğun Birliği, Özdeşliği’ Anlatımının Kusuru]

Varlık ve Yokluk üzerine önermeye karşı isteksizliği arttıran bir başka neden daha vardır ve şudur: Varlığın ve Yokluğun irdelemesinden çıkan sonucun “*Varlık ve Yokluk bir ve aynıdır*” önermesi yoluyla anlatımı eksiktir. Vurgu öncelikle *bir ve aynı* olma üzerine getirilir, tıpkı genel olarak öznenin ne *olduğunu* ilkin yüklem bildirdiği yargılarda olduğu gibi. Buna göre anlam ayrımın yadsınması olarak görünür, üstelik gene de aynı zamanda önermede dolaysızca bulunmasına karşın; çünkü önerme

¹[Horace, *Odele* (Kitap III, 3.3 7-8): Çatırdayıp çökse bile çevresinde dünya, korkusuzca durur yığınlar ortasında.]

her iki belirlenimi de, Varlığı olduğu gibi Yokluğu da anlatır ve onları ayırdedilmiş olarak kapsar. — Aynı zamanda onların soyutlanması ve yalnızca birliğin saklanması gerektiği gibi bir amaç da söz konusu olamaz. Bu anlam kendini açıkça tek-yanlı olarak gösterecektir, çünkü soyutlanması gereken şey de benzer olarak önermede bulunur ve adlandırılır. — Şimdi “*Varlık ve Yokluk aynıdır*” önermesinin bu belirlenimlerin özdeşliğini bildirmesi, ama gerçekte eşit ölçüde her ikisini ayırdedilmiş olarak da kapsaması ölçüsünde, önerme kendi içinde çelişir ve kendini siler. Eğer buna sıkı sıkıya sarılırsak, o zaman burada öyle bir önerme bulunur ki, daha yakından irdelendiğinde kendi kendisinin yitmesine yol açan devimi taşıdığını gösterir. Ama bu yitış yoluyla kendisinde yer alan şey asıl içeriğini oluşturması gereken şeydir — *Oluş*.

Önerme böylelikle sonucu *kapsar*, *kendinde* budur. Ama burada dikkat edilmesi gereken durum sonucun kendisinin önermede *anlatılmaması* biçimindeki eksiklikler; önermede bu eksikliği saptayan şey dışsal bir derin-düşünme edimidir. Bu konuda burada hemen başlangıçta genel bir yolda belirtmeliyiz ki, önerme, *bir yargının biçiminde*, kurgul gerçeklikleri anlatmak için uygun değildir; bu olgu ile yakından tanışıklık kurgul gerçekliklere ilişkin birçok yanlış anlamayı gidermek için yararlı olacaktır. Yargı özne ve yüklem arasında *özdeş* bir bağıntıdır; onda öznenin yüklem belirliliğinden başka birçok belirlilik daha taşıdığı olgusu gibi yüklem öznenin daha geniş olduğu olgusu da soyutlanır. Ama şimdi içerik kurgul ise, öznenin ve yüklem *özdeşsizlikleri* de özsel bir kıpıdır; ama bu yargıda anlatılmaz. Modern felsefede pek çok şeyin kurgul düşünce ile tanışık olmayanlara paradoksal ve tuhaf bir ışık altında görünmesine yol açan şey çoğu kez kurgul sonuçların anlatımı için kullanılan yalın yargı biçimidir.

Kurgul gerçekliği anlatabilmek için, eksiklik ilk olarak yukarıda da bildirilen karşıt önermenin eklenmesiyle giderilebilir: “*Varlık ve Yokluk aynı değildir*.” Ama o zaman daha öte bir eksiklik doğar, çünkü bu önermeler bağıntısızken, ve dolayısıyla içeriklerini yalnızca bir antinomi biçiminde sergilerlerken, bu arada gene de içerikleri bir ve aynı şey ile bağıntılıdır ve iki önermede anlatılan belirlenimlerin bütünüyle birleşmiş olmaları gerekir, — bir birleşme ki ancak *bağdaşmazların bir dinginliksizliği* olarak, *bir devim* olarak anlatılabilir. Kurgul bir içeriğe yapılan en yaygın haksızlık onu tek-yanlı yapmak, e.d. onu çözülebileceği önermelerden yalnızca birine indirgemektir. O zaman bu önermenin ileri sürüldüğü yadsınamaz; *ama bildirim yanlış olduğu denli de doğrudur*, çünkü bir kez önermelerden *biri* kurgul içeriğin dışına alınır alınmaz, en azından öteki de benzer olarak dikkate alınmalı ve bildirilmelidir. — Burada deyim yerindeyse talihsiz “birlik” sözcüğüne özellikle değinmek gerekir; *birlik özdeşlikten* de daha çok olmak üzere öznel bir yansımayı anlatır; başlıca *karşılaştırmadan*, dışsal derin-düşünmeden kaynaklanan bağıntı olarak alınır. Bu derin-düşünme iki *ayrı nesnede* aynı şeyi gördüğü ölçüde

ortada öyle bir birlik bulunur ki, karşılaştırılan nesnelerin kendilerinin bu birliğe karşı eksiksiz *ilgisizlikleri* varsayılır ve böylece bu karşılaştırma ve birlik nesnelerin kendilerini ilgilendirmez ve onlara dışsal bir edim ve belirlemedir. Birlik buna göre bütünüyle *soyut* aynılığı anlatır, ve ona ilişkin olarak ileri sürülen şeylerin kendilerini açıkça ayrı olarak göstermeleri ölçüsünde kulağa sert ve çarpıcı gelir. Buna göre birlik yerine bu düzeye dek yalnızca *ayrılmamışlıktan* ve *ayrılmazlıktan* söz etmek daha doğru olurdu; ama böylelikle bütünün bağıntısının *olumlu yanı* anlatılmamış olurdu.

Böylece ortaya çıkmış olan bütün, gerçek sonuç *Oluştur* ki, Varlık ve Yokluğun salt tek-yanlı ya da soyut birliği değildir. Tersine, arı Varlığın dolaysız ve yalın olması, bu nedenle o denli de arı Yokluk olması, ayırmalarının *var* olması ama o denli de *kendini ortadan kaldırması* ve *var olması* deviminden oluşur. Sonuç öyleyse o denli de Varlık ve Yokluğun ayırımını ileri sürer, ama salt *sanısal* bir ayırım olarak.

Sanılır ki, Varlık daha çok Yokluğun salt başkası olduğu, hiçbirşey saltık ayırımlarından daha açık değildir ve hiçbirşey bunu bildirebilmekten daha kolay görünmez. Ama bunun olanaksız olduğu, *söylenemez* olduğu kanısını edinmek de eşit ölçüde kolaydır. *Varlık ve Yokluğun ayırımında direktmeyi isteyenler kendilerine pekala onun neden oluştuğunu bildirme görevini verebilirler*. Eğer Varlık ve Yokluğun onları birbirlerinden ayırdedecek herhangi bir belirlilikleri olsaydı, o zaman, anımsatıldığı gibi, belirli Varlık ve belirli Yokluk olurlardı, henüz burada oldukları gibi arı Varlık ve arı Yokluk değil. Ayırımları bu nedenle bütünüyle boştur, ikisinden her biri aynı yolda belirsiz olandır; ayırım buna göre onların kendilerinde değil, ama yalnızca bir üçüncüde, *Sanıda* bulunur. Ama Sanı, Görüş bu açıklama alanına uygun düşmeyen bir öznelilik biçimidir. Ama Varlığın ve Yokluğun onda kalıcı oldukları üçüncü de burada kendini gösteriyor olmalıdır; ve gerçekten de göstermiştir; *Oluştur*. Onda Varlık ve Yokluk ayırdedilenler olarak bulunurlar; Oluş ancak onların ayırdedildikleri düzeye dek vardır. Bu üçüncü onlardan başka birşeydir; — kalıcılıklarını yalnızca bir başkasında bulurlar, ki eşit ölçüde kendileri için kalıcı değildirler demektir. Oluş Varlığın olduğu gibi Varlık-olmayanın da kalıcılığıdır; ya da kalıcılıkları yalnızca Birde olmaları, *Birdeki* Varlıklarıdır; tam olarak bu kalıcılıklarıdır ki eşit ölçüde ayırımlarını ortadan kaldıran şeydir.

Varlık ve Yokluğun ayırımını bildirme istemi o zaman kendi içinde ayrıca *Varlığın ve Yokluğun neler olduklarını* söyleme istemini de kapsar. Bunlardan birini olduğu gibi ötekini de yalnızca birbirlerine *geçiş* olarak kabul etmeye karşı direnenler ve Varlık ve Yokluk üzerine şunu ya da bunu ileri sürenler, bırakalım üzerine konuştuklarının *ne* olduğunu bildirsinler, e.d. Varlığın ve Yokluğun birer *tanımını* versinler ve bunların doğru olduklarını gösterebilirler. Mantıksal kurallarını başka durumlarda geçerli saydıkları ve uyguladıkları eski bilimin bu ilk istemini karşılamaksızın, Varlık ve Yokluk üzerine tüm o önesürümler yalnızca bilimsel

hiçbir geçerlikleri olmayan inancalardır. Eğer başka bir yerde Varoluşun, ilkin Varlık ile anlamdaş görülmesi ölçüsünde, *Olanığın tümleci* olduğu söylenmişse, o zaman bununla bir başka belirlenim olan Olanak varsayılmış ve böylece Varlıktan dolaysızlığı içinde değil, giderek kendine-bağımlı olarak da değil, ama koşullu olarak söz edilmiş olur. *Varoluş* anlatımını *dolaylı* olan Varlık için saklı tutacağız. Ama Varlık belki de arı aydınlık imgesi altında, puslu olmayan görmenin duruluğu olarak *tasarımlanır*, ve Yokluk ise arı gece olarak —, ve ayrımları bu çok tanıdık duyusal ayrılığa bağlanır. Oysa gerçekte bu görmenin kendisi daha sağın olarak tasarımılanırsa, o zaman saltık aydınlıkta saltık karanlıkta olduğundan ne daha azının ne de daha çoğunun görüldüğü, görme-lerden birinin öteki denli iyi olduğu, arı görmenin Yokluğu görmek olduğu kolayca algılanabilir. Arı aydınlık ve arı karanlık iki boşluk türüdür ki, aynıdırlar. Birşey ancak belirli aydınlıkta — ve aydınlık karanlık yoluyla belirlenir —, öyleyse karanlıklaşmış aydınlıkta, ve o denli de ancak belirli karanlıkta — ve karanlığı ancak aydınlık yoluyla belirleriz —, aydınlatılmış karanlıkta ayırdedilebilir, çünkü ilkin karanlıklaşmış aydınlık ve aydınlanmış karanlık kendilerinde ayrımı taşırlar ve dolayısıyla belirli Varlık, *belirli-Varlıktırlar*.

Not 3 [*Bu Soyutlamaların Yalıtılması*]

Kıyıları olarak ayrılmazlıkları içindeki Varlık ve Yokluğu alan birlik aynı zamanda onların kendilerinden ayrı ve böylece onlara karşı bir *Üçüncüdür* ki, kendine en özgü biçimi içinde *Oluştur*. *Geçiş Oluş* ile aynı şeydir, yalnızca, birincide her birinden ötekine geçişin yapıldığı iki terim daha çok birbirlerinin dışında dinginlikte olarak ve geçiş *aralarında* yer alıyor olarak tasarımılanır. Varlıktan ya da Yokluktan nerede ve nasıl söz edilirse edilsen, bu *Üçüncü* bulunuyor olmalıdır; çünkü o ikisi kendileri için kalıcı değildirler, tersine yalnızca Oluştur, bu üçüncüde varolurlar. Ama bu üçüncünün birçok görgül şekli vardır ki, bunlar onun o ürünlerini, Varlık ve Yokluğu, her birini kendi için tutabilmek ve onları geçişe karşı korunuyor gösterebilmek için soyutlama tarafından bir yana atılır ya da gözardı edilirler. Soyutlamanın bu yalın davranışına karşı, eşit ölçüde yalın olarak, yalnızca o görgül varoluş anımsatılabilir ki, onda o soyutlamanın kendisi bir belirli-Varlığı olan Birşeydir. Ya da yoksa ayrılamaz olanın ayrılmasını yerine getirmesi gereken şey bir başka derin-düşünme biçimidir. Böyle bir belirlenimde kendinde ve kendi için onun kendisinin karşıtı bulunur, ve olgunun doğasına geri dönüp ona baş vurmaksızın, o derin-düşünme belirlenimi kendini sunduğu gibi alınarak ve kendi başkası onun kendisinde gösterilerek kendi içinde çürütülebilir. Derin-düşünmenin tüm kıvrak dönüşlerini ve parlak buluşlarını, tüm sıradan usamlamalarını yakalamayı istemek ve böylece onun kendi ile çelişkisini kendisinden gizlemesini sağlayan

tüm kaçış ve sıçrayışlarını uzaklaştırmaya ve olanaksız kılmaya çalışmak, boşuna çabalamak olacaktır. Bu nedenle ben de kendimi ne Varlığın ne de Yokluğun gerçek şeyler oldukları, tersine yalnızca Oluşun onların gerçekliği olduğu önermesine yönelik pekçok sözde karşıcılığı ve çürütmeyi dikkate almaktan bağışlıyorum; öyle çürütmelerin hiçliğini görebilen ya da daha doğrusu öyle parlak buluşları kendiliğinden bir yana atabilen düşünce eğitimi ancak anlak-biçimlerinin eleştirel bilgisi yoluyla sağlanabilir; ama bu tür suçlamalarda en verimli olanlar hemen kendi derin-düşünceleri ile ilk önermelerin üstüne atılırlar ve bunu Mantığın daha öte bir incelemesi yoluyla bu kaba düşüncelerin doğası üzerine hiçbir bilinç kazanmaksızın ya da kazanmış olmaksızın yaparlar.

Varlık ve Yokluk birbirinden yalıttığı ve biri geçişin olumsuzlanacağı bir yolda ötekinin alanının dışına koyulduğu zaman ortaya çıkan kimi görüngülerin irdelenmesi gerekir.

Parmenides sıkı sıkıya Varlığa sarılmıştı ve aynı zamanda Yokluk için onun *hiçbir biçimde var olmadığını* söylemede en tutarlı olan oydu; yalnızca Varlık vardır. Varlık böyle bütünüyle kendi için alındığında belirsiz olandır, öyleyse başkası ile hiçbir bağıntısı yoktur; buna göre öyle görünür ki, *bu başlangıçtan*, bu başlangıcın kendisinden, daha öte hiçbir *ilerleme* yapılamaz, ve bir ilerleme ancak *dışarıdan* yabancı birşeyin ona bağlanmasıyla olabilir. İlerleme, e.d. Varlığın Yokluk ile aynı olması, böylelikle bir ikinci, saltık başlangıç olarak görünür — bir geçiş ki, kendi içindir ve Varlığa dışarıdan eklenmiştir. Eğer Varlığın bir belirliliği olsaydı hiçbir biçimde saltık başlangıç olmazdı; o zaman bir başkasına bağımlı olur ve dolaysız olmaz, başlangıç olmazdı. Ama eğer belirsiz ve böylelikle gerçek başlangıç ise, o zaman onun da onu bir başkasına iletebilecek hiçbirşeyi yoktur, aynı zamanda *sondur*. Ondan birşeyin çıkması tıpkı ona birşeyin girmesi denli olanaksızdır; Parmenides'te olduğu gibi Spinoza'da da Varlıktan ya da saltık Tözden olumsuza, sonluya ilerlenemez. Eğer gene de ilerlenecekse — ki bu, belirtildiği gibi, bağıntısız ve dolayısıyla ilerlemesiz Varlıktan ancak dışsal bir yolda olabilir —, o zaman bu ilerleme ikinci bir başlangıç, yeni bir başlangıçtır. Böylece Fichte'nin en saltık ve koşulsuz temel ilkesi, $A = A$, *savdır*; ikincisi *karşı-savdır*; bunun *bölümsel olarak* koşullu, *bölümsel olarak* koşulsuz (böylelikle kendi içinde çelişki) olması gerekir. Bu dışsal derin-düşünme yoluyla bir ilerlemedir ki, bir Saltık olarak onunla başladığı şeyi yeniden olumsuzladıktan hemen sonra — karşısav ilk özdeşliğin olumsuzlanmasıdır —, ikinci koşulsuzunu aynı zamanda kesinlikle koşullu birşeye çevirir. Ama ilerleme için, e.d. ilk başlangıcı ortadan kaldırmak için genel olarak bir aklama olsaydı, o zaman bu birincinin kendisinde bir başkasının kendini onunla bağıntılayabileceğinin imleniyor olması gerekirdi; öyleyse *belirli birşey* olması gerekirdi. Ama böyle bir şeyi *Varlık* ya da giderek saltık Töz bile ileri sürmez; tam tersine. Varlık *dolaysız*, henüz saltık olarak *belirsiz olandır*.

Soyut birşeyden daha uzak birşeye ve ikisinin bir birleşmesine ilerlemenin olanaksızlığı üzerine belki de unutulmuş ama en güzel betimlemelerden biri *Eleştirel Felsefenin Usu Anlağa İndirgeme Girişimi Üzerine* [*Über das Unternehmen des Kritizismus, die Vernunft zu Verstande zu bringen*] incelemesinde Jacobi tarafından Kant'ın özbilincin *a priori* sentezine karşı kendi polemiğini güçlendirmek için yapılmıştır (*Werke*, III. Bd. [Leipzig 1816]). Sorunu *arı olanda*, diyelim ki bilince, uzaya ya da zamana ait birşeyde, bir sentezin ortaya çıkışını ya da üretilişini göstermek olarak bildirir (s. 113). “Uzay *Bir* olsun, zaman *Bir* olsun, bilinç *Bir* olsun. ... Şimdi yalnızca bu üç Birden birinin kendi içinde *arı olarak* kendini nasıl bir çoklu yaptığını söyleyin, ... her biri salt *Birdir* ve *başka birşey* değildir; salt tekdüzeliktir, *Şu* ya da *Bu* ya da *O* olmaksızın bütününde *kendi gibi olandır*; çünkü bu *Şu* ya da *Bu* ya da *O* henüz belirsiz olanın sonsuz = 0 denkleminde uykudadır ki, *belirli olanın*, her belirlinin ve tüm belirlinin ilkin ondan doğması gerekir! O üç sonsuzluğa ... *sonluluğu* getiren nedir? *A priori* uzayı ve zamanı sayı ile ve ölçü ile dölleyerek onları birer *arı çokluya* dönüştüren nedir? *Arı kendiliğindenliği* (Ben) ... salınma geçiren nedir? Onun arı seslisi sessizini nereden alır, ya da daha doğrusu onun *sessiz*, kesintisiz *seslenişi* nasıl kendi kendisini kesintiye uğratar ve böylece en azından bir tür sesli, bir tür *vurgu* kazanabilir?” — Kolayca görüldüğü gibi, Jacobi soyutlamanın *özsüzlüğünü* çok belirli olarak anlamıştır — bu ister sözde saltık, e.d. yalnızca soyut uzay ya da soyut zaman ya da soyut arı bilinç, Ben olsun; bu soyutlamalarda direktmesinin nedeni bir başkasına, e.d. bir sentezin koşuluna, ve sentezin kendisine ilerlemenin olanaksızlığını ileri sürmektir. Burada ilgi odağı olan sentez *dışsal olarak* daha şimdiden bulunan belirlenimlerin bir bağlanması olarak alınmamalıdır; sorun bir yandan bir birinci karşısındaki ikincinin, belirsiz bir başlangıç karşısındaki belirlinin üretilmesi, ama öte yandan *içkin* sentez, *a priori* sentezdir — ayrı kıpıların kendinde ve kendi için var olan birlikleri. *Oluş* Varlık ve Yokluğun bu içkin sentezidir; ama sentezin en yakın anlamı dışsal olarak karşı karşıya bulunan şeylerin dışsal olarak biraraya getirilmesi olduğu için, sentez ya da sentetik birlik adı haklı olarak kullanımdan düşülmüştür. — Jacobi Benin arı seslisinin sessizini *nasıl* aldığını, belirsizliğe belirliliği *neyin* getirdiğini sorar. *Ne?* sorusuna yanıt kolaydır, ve bu soru Kant tarafından kendi yolunda yanıtlanmıştır; ama *Nasıl?* sorusu hangi türde ve tarzda, hangi ilişkiye göre vb. demektir, ve böylece tikel bir kategorinin bildirimini ister; ama tür ve tarz, anlak-kategorileri burada söz konusu olamazlar. *Nasıl?* sorusunun kendisi derin-düşüncenin kötü alışkanlıklarından biridir, çünkü bu düşünce kavranabilirlik ister, ama orada kendi katı kategorilerini varsaydığı için kendi sorusunun yanıtına karşı silahlendiğini önceden bilir. Sentezin *zorunluluğuna* ilişkin bir sorunun daha yüksek anlamı da Jacobi’de bulunmaz, çünkü o, belirtildiği gibi, sentezin olanaksızlığını ileri sürebilmek için soyutlamalarda direktmeyi sürdürür.

Uzay soyutlamasına varma işlemini betimlemesi (s. 147) özellikle çarpıcıdır. “Bir süre için açıkça herhangi birşeyi gördüğümü, işittiğimi, ellediğimi ve ona dokunduğumu unutmaya çalışmalıyım — kendimi kesinlikle dışlamaksızın. Açıkça, açıkça, açıkça tüm devimi unutmali ve tam olarak bu *unutmayı*, değil mi ki en zor şeydir, en büyük kaygım yapmalıyım. Nasıl genel olarak herşeyi düşüncemden uzaklaştırırsam, onu da bütünyle ve herşeyi ile *bir yana atmalıyım* ve geriye sonsuz *değişmez* uzayın *zorla* durdurulan sezgisinden başka hiçbirşey kalmamalı. Buna göre, ondan ayrı olmama karşın gene de ona bağlı birşey olarak kendimi *yine onun içerisinde düşünmeyebilirim*; onun beni yalnızca *kuşatmasına* ve *içime yayılmasına* izin vermeyebilirim, ama bütünyle ona *geçmeli*, onunla bir olmalı, kendimi ona dönüştürmeliyim; kendimden geriye *bu sezgimin* kendisinden başka hiçbirşey bırakmamalı, böylece onu gerçekten kendine-bağımlı, bağlantısız, biricik ve tek *tasarım* olarak görebilmeliyim.”

Sürekliliğin bu bütünyle soyut arılığında, e.d. tasarımın belirsizliğinde ve boşluğunda bu soyutlamaya uzay mı, yoksa arı sezgi mi yoksa arı düşünme mi dendiği ilgisizdir; tümü de Hintlinin dışsal olarak devinmeksizin ve benzer olarak duyumda, tasarımda, düşlemede, istekte vb. kıpırdamaksızın yıllarca yalnızca burnunun ucuna bakarken, yalnızca içinden *Om, Om, Om* derken ya da hiçbirşey demezken *Brahman* adını verdiği şeyle aynıdır. Bu kût, boş bilinç, bilinç olarak ayırmısandığında, *Varlıktır*.

Bu boşlukta, der Jacobi şimdi, Kant’ın inancasına göre başına gelmesi gerekenin tersini yaşar; kendini bir *çoğul* ve *çoklu* olarak değil, ama daha çok tüm çoğulluktan ve çokluktan yoksun bir Bir olarak bulur; aslında, “*Olanaksızlığın* kendisi, tüm çoklunun ve çoğulun *yok edilişiyimdir*, ... arı, saltık olarak yalın, değişmez özümden en küçük birşeyi *yeniden kuramam* ya da kendi içimde düşleyemem. ... Böylece (bu arılıktaki) ... tüm birbiri dışındalık ve yanyanalık, ancak tüm bu birbiri dışındalığın ve yanyanalığın üzerine dayanan çokluluk ve çoğulluk kendini bir *arı olanaksızlık* olarak açığa serer.”

Bu olanaksızlık şu totolojiden başka birşey demek değildir: Soyut birliğe sıkı sıkıya sarılırsın ve tüm çoğulluğu ve çokluluğu dışlarım, kendimi ayırmısız ve belirsiz olana sınırlar ve ayrımlı ve belirli herşeye gözlerimi kaparım. Kant’ın özbilincin arı *a priori* sentezi, e.d. bu birliğin kendini ayırma ve bu ayırma sırasında kendi kendisini saklama etkinliği Jacobi tarafından aynı soyutlamaya inceltir. O “*kendinde sentezi*,” “*kökensel yargı edimini*” Kant [s. 125] tek-yanlı olarak “*kendinde Koşak*” yapar — bir *Dir, Dir, Dir* yapar, başlangıç ve son olmaksızın, Ne, Kim ve Hangisi olmaksızın. Yinelemenin sonsuza ilerleyen bu yinelemesi en arı sentezin biricik işi, işlevi ve üretimidir; onun kendisi yalın, arı, saltık yinelemenin kendisidir.” Ya da gerçekte orada hiçbir ara, e.d. hiçbir olumsuzlama, ayırdetme olmadığı için, bir yineleme değil ama yalnızca

ayrışmamış, yalın Varlıktır. — Ama bu o zaman gene de bir sentez midir, eğer Jacobi tam olarak birliği sentetik birlik yapan şeyi atlıyorsa?

Herşeyden önce belirtmek gerek ki, Jacobi böyle saltık, e.d. soyut uzay, zaman ve ayrıca bilinç üzerinde takılıp kaldığı zaman, bu yolda *görgül* olarak yanlış birşeye gelir ve sarılır; görgül olarak bulunacak hiçbir uzay ve zaman yoktur ki, sınırsızca uzaysal ve zamansal olsun, ya da sürekliliği içinde çok yanlış olarak sınırlı belirli-Varlık ve başkalaşım tarafından doldurulmamış olsun, öyle ki bu sınırlar ve başkalaşım ayrılmamış ve ayrılmaz olarak uzaysallığa ve zamansallığa aittirler; benzer olarak, bilinç de belirli duyum, tasarım, istek vb. ile doludur; herhangi bir tikel içerikten ayrılmış olarak varolmaz. — Dahası, görgül *geçiş* kendiliğinden açıktır; bilinç hiç kuşkusuz boş uzay, boş zaman ve boş bilincin kendisini ya da arı varlığı kendine nesne ya da içerik yapabilir; ama bunda durup kalmaz, tersine yalnızca onun ötesine geçmekle kalmaz ama kendini böyle bir boşluktan ileriye daha iyi bir içeriğe, e.d. herhangi bir yolda daha somut bir içeriğe, başka bakımlardan ne denli kötü olursa olsun bu düzeye dek daha iyi ve daha gerçek bir içeriğe doğru zorlar; tam böyle bir içerik genel olarak sentetik bir içeriktir (sentetik sözcüğü daha genel anlamında alınmak üzere). Böylece Parmenides yanılısıma ve sanı ile, varlığın ve gerçekliğin karşıtı ile yüz yüzedir; böylece Spinoza yüklemeler, kipler, uzam, devim, anlak, istenç vb. ile. Sentez o soyutlamaların gerçeklik yoksunluğunu kapsar ve gösterir; onda bunlar kendi başkaları ile birlik içindedirler, öyleyse kendileri için kalıcı olarak değil, saltık olarak değil, tersine baştan sona göreceli olarak bulunurlar.

Ama burada ilgilendiğimiz şey boş uzayın vb. görgül hiçliğinin gösterilmesi değildir. Bilinç soyutlama yaparak kendini hiç kuşkusuz öyle belirsiz şeylerle de doldurabilir, ve arı uzay, zaman, arı bilinç, arı varlık *düşünceleri* böyle sıkı sıkıya tutulan soyutlamalardır. Arı uzay vb. düşüncesinin, e.d. *kendinde* arı uzayın vb. hiçlik olarak gösterilmesi gerekir, e.d. gösterilmesi gereken şey böyle olarak daha şimdiden kendi karşıtı olduğu, kendinde daha şimdiden karşıtının ona yayıldığı, kendi için daha şimdiden kendi dışına çıkmışlık, belirlilik olduğudur.

Ama bu kendini onlarda dolaysızca gösterir. Bunlar, Jacobi'nin gereğinden öte betimlediği gibi, soyutlamanın sonuçlarıdır, kesinlikle *belirsiz* olarak belirlenmişlerdir, ki bu — geriye en yalın biçimine döndüğünde — Varlıktır. Ama tam bu *belirsizlik* onun belirliliğini oluşturan şeydir; çünkü belirsizlik belirliliğe karşıttır; böylelikle karşıt olan olarak kendisi belirli ya da olumsuzdur, ve dahası arı, bütünüyle soyut olumsuzdur. Böylece Varlığı kendisinde taşıyan bu belirsizlik ya da soyut olumsuzlama dışsal olduğu gibi içsel derin-düşüncenin de onu Yokluk ile eşitlediği, onu boş bir düşünce-şey olarak, hiçbirşey olarak bildirdiği zaman anlattığı şeydir. — Ya da şöyle de anlatılabilir: Varlık belirlenimsiz olduğu için, kendisi olan o (olumlu) belirlilik değil, Varlık değil, ama Yokluktur.

Bu Mantıkta genel olarak *Varlık* ile yapılmış olan başlangıcın arı yansımasında geçiş henüz gizlidir; *Varlık* salt dolaysız olarak koyulduğu için, *Yokluk* onda salt dolaysızca ortaya çıkar. Ama tüm izleyen belirlenimler, örneğin hemen gelen *belirli-Varlık*, daha somuttur; o soyutlamaların çelişkisini ve dolayısıyla geçişlerini kapsayan ve üreten şey belirli-Varlıkta daha şimdiden *koyulmuştur*. O yalınlık ve dolaysızlık olarak Varlıkta onun eksiksiz soyutlamanın sonucu olduğunun, ve böylece salt bu nedenle soyut olumsuzluk, Yokluk olduğunun anısı geride bilimin dışında kalmıştır, ve bilim kendi içerisinde, belirtik olarak *Özden* başlamak üzere, o tek-yanlı *dolaysızlığı* dolaylı bir dolaysızlık olarak sergileyecektir ki, orada Varlık *Varoluş* olarak ve bu Varlığı dolaylı kılan şey ise Zemin olarak *koyulur*.

O anımsama ile Varlıktan Yokluğa geçiş giderek kolay ve önemsiz birşey olarak tasarımlanabilir ya da, söylendiği gibi, *açıklanabilir* ve *kavranabilir kılınabilir*, hiç kuşkusuz bilimin başlangıcını oluşturan Varlık Yokluktur, çünkü herşey soyutlanabilir ve herşey soyutlandığı zaman geriye Yokluk kalır. Ama, şöyle sürdürürsek, başlangıç böylece olumlu birşey değil, Varlık değil, ama tam olarak Yokluktur, ve Yokluk o zaman ayrıca *Sondur*, en azından dolaysız Varlık kadar, üstelik ondan da çok. En kısa yol böyle uslamlamayı kendi başına bırakmak ve sonra bekleyip kendisiyle övündüğü sonuçların doğasının ne olduğunu görmektir. O uslamlamamanın sonucunun Yokluk olacağı ve şimdi başlangıcın (Çin felsefesinde olduğu gibi) Yokluk ile yapılması gerektiği, tek bir parmağımızı oynatmamıza bile neden olmamalıdır, çünkü biz daha bunu yapmadan bu Yokluk kendini Varlık yapmıştır (bkz. yukarıda B. Yokluk). Ama dahası, *herşeyin* bu soyutlaması — ki bu ‘herşey’ henüz *var olan* birşeydir — varsayıldıktan sonra, onu daha sağın olarak ele almak gerekir; var olan herşeyin soyutlamasının sonucu ilk olarak soyut Varlık, genelde *Varlıktır*; tıpkı Tanrının varoluşunun evrenin olumsal varlığından evrenbilimsel tanıtında — ki bunda böyle olumsal varlığın üzerine yükseliriz — gene de *Varlığın* birlikte getirilmesi, Varlığın *sonsuz Varlığa* belirlenmesi gibi. Hiç kuşkusuz bu arı Varlığı soyutlamak da *olanaklıdır*, Varlık da daha önce soyutlanmış herşeyin arasına eklenebilir; o zaman geriye Yokluk kalır. Şimdi eğer Yokluğun *düşünülmesini*, e.d. Varlığa dönmesini unutmayı istersek ya da bununla ilgili hiçbirşey bilmiyorsak, o ‘*olanaklı*’nın biçiminde *ilerlenebilir*; başka bir deyişle (Tanrı korusun!), Yokluk da soyutlanabilir (tıpkı dünyanın yaratılışının da Yokluğun bir soyutlaması oluşu gibi), ve sonra geriye kalan Yokluk değildir, çünkü o bile soyutlanmıştır, ama böylece yine Varlığa geri dönülmüştür. Bu ‘*olanaklı*’ dışsal bir soyutlama oyunu verir ki, orada soyutlamanın kendisi yalnızca olumsuzun tek-yanlı bir edimidir. Herşeyden önce bu ‘*olanaklı*’nın kendisinde onun için Varlığın Yokluk denli ilgisiz olduğu ve ikisinden biri yiter yitmez eşit ölçüde ötekinin ortaya çıktığı imlenir; ama Yokluğun ediminden mi yoksa Yokluktan mı başlandığı da eşit

ölçüde ilgisizdir; Yokluğun edimi, e.d. salt soyutlama salt Yokluktan ne daha çok ne de daha az gerçeklik taşır.

Platon'un *Parmenides*'te Biri ele alırken kullandığı diyalektiğin de daha çok dışsal derin-düşünmenin bir diyalektiği olarak görülmesi gerekir. Varlık ve Birin her ikisi de Eleatik biçimlerdir ki, aynıdır. Ama ayırdedilmeleri de gerekir; ve Platon onları o diyalogda böyle alır. Birden bütün ve parçalar, kendi içinde, bir başkasında olma vb., gibi, beti, zaman vb. gibi çeşitli belirlenimleri uzaklaştırdıktan sonra, sonuç Varlığın Bire ait olmadığıdır, çünkü Varlık bir Birşeye bu kiplerden birine göre olmanın dışında ait değildir (141 e). Platon sonra şu önermeyi ele alır: "*Bir vardır*"; ve bu önermeden Birin *var olmamasına* geçişin nasıl yapıldığını görmek için Platon'un kendisine bakmamız gerekir; bu varsayılan "*Bir vardır*" önermesinin iki belirleniminin *karşılaştırılması* yoluyla olur: Önerme Biri *ve* Varlığı kapsar, ve "*Bir vardır*" yalnızca "Bir" dendiğinde olduğundan daha çoğunu kapsar. *Ayn* olmaları olgusunda önermenin kapsadığı olumsuzlama kıpısı gösterilir. Bu yolun bir varsayımının olduğu ve dışsal bir derin-düşünce kapsadığı açıktır.

Bir burada Varlık ile öyle bir bileşim içine koyulur ki, soyut olarak *kendi için* sıkı sıkıya tutulması gereken Varlık en yalın yolda ve düşünmeye bir gönderme olmaksızın bir bileşim içine alınmış gösterilir, ama bu bileşim ileri sürülmesi gerekenin karşısını imler. Dolaysızlığı içindeki Varlık bir *özneye* ait olarak alınır, bildirilmiş birşeydir, genel olarak bir görgül *belirli-Varlığı* vardır ve böylelikle sınırın ve olumsuzun alanında durur. Anlak Varlık ve Yokluğun birliğine karşı direnirken ve dolaysızca bulunana baş vururken ne tür sözler ya da deyimler kullanırsa kullansın, tam bu deneyimin kendisinde *belirli* Varlıktan, bir sınır ya da olumsuzlama ile birlikte olan Varlıktan, yadsıdığı o birlikten başka hiçbirşey bulmayacaktır. Dolaysız Varlığın önesürümü böylece kendini görgül bir varoluşa indirger ki, bunun *gösterilmesini* yadsıyamaz, çünkü sarılmak istediği şey düşünmenin dışındaki dolaysızlıktır.

Yokluk açısından da durum böyledir, ama karşıt yolda; ve bu gözlem tanındıktır ve onun üzerine yeterince sık olarak yapılmıştır. Yokluk dolaysızlığı içinde alındığında kendini *var olan* olarak gösterir; çünkü doğasına göre Varlık ile aynıdır. Yokluk düşünülür, tasarımlanır, ondan söz edilir, öyleyse *vardır*; Yokluk düşünmede, tasarımlamada, konuşmada vb. Varlığını bulur. Ama dahası bu Varlık bir de ondan ayrıdır; buna göre denir ki, Yokluk hiç kuşkusuz düşünmede, tasarımlamada vardır, ama tam bu nedenle *yoktur*, böyle olarak ona Varlık ait değildir, oysa yalnızca düşünme ya da tasarılma bu Varlıktır. Bu ayırdetmede o denli de Yokluğun bir Varlık ile *bağıntı* içinde durduğu yadsınmaz; ama bağınıta, üstelik ayrımı kapsamasına karşın, Varlık ile bir birlik bulunur. Yokluk hangi yolda sözü ediliyor ya da belirtiliyor olursa olsun, kendini bir Varlık ile bileşim içinde ya da — eğer dilersek — değme içinde, bir Varlıktan ayrılmamış olarak, tam olarak bir *belirli-Varlık* içinde gösterir.

Ama böylece bir belirli-Varlıkta Yokluk gösterildiği zaman, genellikle henüz onun Varlıktan bu ayrımı göz önünde tutulur, öyle ki Yokluğun belirli-Varlığının hiçbir biçimde Yokluğun kendisine ait birşey olmadığı, kendisinde kendi için Varlık taşımadığı, Varlık *olarak* Varlık *olmadığı*, ve Yokluğun yalnızca Varlığın bulunmayışı, karanlığın böylece yalnızca aydınlığın *bulunmayışı*, soğukun sıcaklığın bulunmayışı vb. olduğu sanılır. Karanlığın ancak göz ile bağıntı içinde, olumlu etmen ile, aydınlık ile dışsal karşılaştırma içinde anlamı vardır; benzer olarak soğukluk yalnızca duyumumuzdaki birşeydir; buna karşı aydınlık, sıcaklık tıpkı Varlık gibi kendi başlarına nesnel, olgusal, etkin şeylerdirler, o olumsuzdan, Yokluktan bütünüyle başka bir nitelik ve değer taşırlar. Sık sık oldukça önemli bir derin-düşünce ve imlemleri bir bilgi olarak karanlığın *yalnızca* aydınlığın *bulunmayışı* ve soğukluğun *yalnızca* sıcaklığın *bulunmayışı* olduğunun ileri sürüldüğünü görebiliriz. Görgül nesneler alanındaki bu keskin gözlem üzerine görgül olarak belirtilebilir ki, karanlık hiç kuşkusuz kendini aydınlıkta etkin olarak gösterir, çünkü onu renge belirler ve ilkin bu yolla onun kendisine görülebilirlik verir, çünkü, daha önce söylendiği gibi, görme arı aydınlıkta ancak arı karanlıkta olduğu kadar olanaklıdır. Ama görülebilirlik gözdeki etkerliktir, ki onda o olumsuzun tıpkı olgusal ve olumlu olarak geçerli olan aydınlık kadar payı vardır; benzer olarak soğukluk kendini suda, duyumumuzda bilinir kılar, ve eğer ona o sözde nesnel olgusalılığı yadsırsak, o zaman bu yolla ona karşı hiçbirşey kazanılmış olmaz. Ama daha öte bir karşıcıkış olarak belirtilebilir ki, daha önce olduğu gibi burada da sözü edilen şey belirli içerikli bir olumsuzdur, ve boş soyutlamada Varlığın ne altında ne de üstünde olduğu Yokluğun kendisinde durup kalmak söz konusu değildir. — Ama soğukluk, karanlık ve bu tür belirli olumsuzlamalar doğrudan doğruya kendileri için alınacak ve burada ele alınmalarına götüren evrensel belirlenimleri açısından neyin ortaya koyulduğunu göreceğiz. Bunların genel olarak Yokluk değil, ama aydınlığın, sıcaklığın vb., belirli birşeyin, belirli bir içeriğin Yokluğu olmaları gerekir; böylece belirli, eğer deyim yerindeyse, içerikli Yokluklardır. Ama, birazdan görüleceği gibi, bir belirliliğin kendisi bir olumsuzlamadır; böylece bunlar olumsuz Yokluklardır; ama olumsuz bir Yokluk olumlu birşeydir. Yokluğun belirliliği (daha önce bir özcede ya da başka herhangi bir biçimde bir *belirli-Varlık* olarak görünen) yoluyla olumlu birşeye çevrilmesi anlık-soyutlamasına takılan bilince en paradoksal şey olarak görünür; olumsuzlamanın olumsuzlamanın olumlu birşey olduğu içgörüsü öylesine yalın olduğu için, ya da belki de yalınlığının kendisinden ötürü öylesine önemsiz birşey olarak görünür ki, kibirli anlağın onu dikkate alması bile gerekmez, üstelik doğru olmasına karşın; ve yalnızca doğru olmakla kalmaz, ama böyle belirlenimlerin evrenselliğinden ötürü sonsuz uzamı ve evrensel uygulanışı vardır, öyle ki onu dikkate almak bütünüyle yerinde olurdu.

Varlığın ve Yokluğun birbirlerine geçişinin belirlenimi üzerine şunu

da belirtebiliriz ki, bu benzer olarak daha öte bir yansıma belirlenimi eklemeksizin anlaşılmalıdır. Dolaysız ve bütünüyle soyuttur, çünkü geçişi yapan kıpıların kendileri soyuttur; e.d. bu kıpıların her birinde onun ötekine geçmesine aracı olan kıpının belirliliği henüz koyulmuş değildir; Yokluk henüz Varlıkta *koyulmuş* değildir, üstelik Varlık *özel olarak* Yokluk olsa da, ve evrik olarak. Buna göre burada daha öte belirli dolaylılık biçimlerini uygulamak ve Varlık ve Yokluğu herhangi bir ilişki içinde görmek kabul edilmeyecektir, — o geçiş henüz bir ilişki değildir. Öyleyse şunları söylemek geçersizdir: “Yokluk Varlığın *Zeminidir*” ya da “Varlık Yokluğun *Zeminidir*,” “Yokluk Varlığın *Nedenidir*” vb.; ya da “Yokluğa geçiş ancak birşeyin *var* olması koşulu altında olabilir, ya da Varlığa geçiş ancak Varlık-olmayanın *koşulu altında* olur.” Bağıntının türü aynı zamanda bağıntılı yanlar daha öte belirlenmeksizin daha öte belirlenemez. Zemin ve Sonuç vb. bağlantıları bundan böyle bağlanan yanlar olarak salt Varlığı ve Yokluğu almaz, ama kesinlikle bir Zemin olan Varlığı, ve koyulmuş olmasına ve kendine-bağımlı olmamasına karşın gene de soyut Yokluk olmayan birşeyi alır.

Not 4 [*Başlangıcın Kavranamazlığı*]

Buraya dek söylenenlerden özdeğin *bengiliğini* tanıtlamaları gereken tasarımlar olarak *evrenin başlangıcına* ve yokoluşuna karşı, e.d. genel olarak *Oluşa*, ortaya çıkış ve ortadan yitişe karşı diyalektiğin durumunun ne olduğu açıktır. — Kant’ın Evrenin uzayda ve zamanda sonluluğu ya da sonsuzluğu üzerine antinomisi Nicel Sonsuzluk kavramı durumunda daha yakından irdelenecektir. — O yalın ve sıradan diyalektik Varlık ve Yokluk karşıtlığında directmeye bağlıdır. Evrenin bir başlangıcının, ya da herhangi birşeyin başlangıcının olanaklı olmadığı şu yolda tanıtlanır:

Birşey ne var olduğu sürece, ne de var olmadığı sürece başlayabilir; çünkü var olduğu sürece, ilk olarak başlaması söz konusu değildir; ama var olmadığı sürece, başlaması da söz konusu değildir. — Eğer Evrenin ya da Birşeyin başlamış olması gerekiyorsa, o zaman Yoklukta başlamış olmalıdır, ama Yoklukta başlangıç yoktur ya da Yokluk başlangıç değildir; çünkü başlangıç kendi içinde bir Varlık kapsar, oysa Yokluk hiçbir Varlık kapsamaz. Yokluk yalnızca Yokluktur. Bir Zeminde, Nedende vb., — eğer Yokluk böyle belirlenirse — bir olumlama, Varlık kapsanır. Aynı nedenle Birşey sona da eremez. Çünkü o zaman Varlığın Yokluğu kapsamış olması gerekirdi; ama Varlık yalnızca Varlıktır, kendi kendisinin karşısı değil.

Açıktır ki, bu tanıtlamada Oluşa, ya da başlama ve sona ermeye, Varlık ve Yokluğun bu *birliğine* karşı onları önesürümlü olarak yadsımdan ve Varlık ve Yokluğun her birine ötekinden ayrı olarak gerçeklik yüklemekten başka hiçbirşey getirilmiş değildir. — Bu diyalektik gene de en azından tasarımsal derin-düşünceden daha tutarlıdır. Bu sonuncusu için Varlık ve Yokluğun yalnızca ayrı olmaları eksiksiz gerçeklik olarak

geçerlidir; ama öte yandan başlamayı ve sona ermeyi eşit ölçüde gerçek belirlenimler olarak geçerli sayar; ama bunlarda Varlık ve Yokluğun ayrılmazlığını olgusal olarak kabul eder.

Varlığın Yokluktan saltık ayrılmışlığı varsayımında — sık sık duyulduğu gibi — başlangıç ya da Oluş hiç kuşkusuz *kavranamaz* olandır; çünkü başlangıcı ya da Oluşu ortadan kaldıran bir varsayımda bulunulmasına karşın başlangıç ya da Oluş *yine* kabul edilir, ve böyle koyulan ve çözümü olanaksız kılınan bu çelişki *kavranamaz* denilen şeydir.

Önceki diyalektik anlağın yüksek analiz tarafından *sonsuz-küçük nicelik* üzerine verilen kavrama karşı kullandığı aynı diyalektiktir. Bu kavramın daha ayrıntılı bir irdelemesi daha sonra ele alınacaktır. — Bu nicelikler öyle bir yolda belirlenmişlerdir ki, *yitişlerinde vardırlar*: Yitişlerinden *önce* değil, çünkü o zaman sonlu niceliklerdirler; yitişlerinden *sonra* değil, çünkü o zaman hiçbirşeydirler. Bu arı kavrama karşı böyle niceliklerin *ya Birşey ya da Hiçbirşey* oldukları, Varlık ve Varlık-Olmayan arasında hiçbir *ara-durumun* (durum burada uygunsuz, barbarca bir anlamdır) olmadığı yolunda karşı çıkılır ve bu sürekli olarak yinelenir. — Burada da benzer olarak Varlık ve Yokluğun saltık ayrılığı kabul edilir. Ama buna karşı gösterilmiştir ki, Varlık ve Yokluk gerçekte aynıdırlar, ya da, o aynı dili kullanırsak, *Varlık ve Yokluk arasında bir ara-durum olmayan hiçbirşey yoktur*. Matematik en parlak başarılarını anlağın karşı çıktığı o belirlenimlerin kabul edilmesine borçludur.

Varlığın ve Yokluğun saltık ayrılmışlığı üzerine yanlış varsayımı getiren ve onda takılıp kalan o uslamlamacılığa *Diyalektik* değil ama *Sofistlik* denir. Çünkü Sofistlik eleştiri olmaksızın ve düşüncesizce geçerli sayılan temelsiz bir varsayımdan başlayan uslamlamadır; ama böyle saltık olarak ayrılmış görünen şeylerin kendi kendileri yoluyla, özsel doğaları yoluyla birbirlerine geçmelerini ve [ayrılıkları üzerine] varsayımın kendi kendisini ortadan kaldırmasını sağlayan daha yüksek ussal devime Diyalektik deriz. Birliklerini, Oluşlarını gerçeklikleri olarak göstermek Varlık ve Yokluğun kendilerinin eytişimsel içkin doğalarıdır.

b. Oluşun Kıpıları [Ortaya Çıkış ve Yitip Gidiş]

Oluş, ortaya çıkış ve ortadan yitiş, Varlığın ve Yokluğun ayrılmamışlığıdır; Varlığı ve Yokluğu soyutlayan birlik değil, ama *Varlığın ve Yokluğun* birliği olarak bu *belirli* birliktir, ya da öyle bir birliktir ki, onda Varlık gibi Yokluk da *vardır*. Ama Varlık gibi Yokluk da, her biri kendi başkasından ayrılmamış olarak var olduğu için, *yoktur*. Öyleyse bu birlikte *vardırlar*, ama yiten, yalnızca *ortadan kaldırılmış* kıpılar olarak. İlkın tasarımılanmış *kendilerine-bağımlılıklarından* henüz *ayrı* ama aynı zamanda ortadan kaldırılmış *kıpılara* indirgenirler.

Bu ayırdedilmişliklerine göre ayrımsandıklarında, her biri bu *ayırde-dilmişlikte başkası* ile birlik olarak vardır. Oluş öyleyse Varlığı ve Yokluğu

her biri kendisi Varlığın ve Yokluğun birliği olan *böyle iki birlik* olarak kapsar; biri dolaysız olarak ve Yokluk ile bağıntı olarak Varlık; öteki dolaysız olarak ve Varlık ile bağıntı olarak Yokluk: Belirlenimler bu birliklerde eşitsiz değerlerdedir.

Oluş bu yolda çifte belirlenim içindedir; birinde Yokluk dolaysız olarak vardır, e.d. belirlenim kendini Varlık ile bağıntılayan, e.d. ona geçen Yokluktan başlar; ötekinde Varlık dolaysız olarak vardır, e.d. belirlenim Yokluğa geçen Varlıktan başlar, — *Ortaya Çıkış* ve *Yitip Gidiş*.

İkisi de aynı şeydir, Oluş; ve bunlar böyle ayrı yönler olarak bile karşılıklı olarak birbirlerine yayılır ve birbirlerini karşılıklı olarak felç ederler. Biri *Yitip Gidiştir*; Varlık Yokluğa geçer, ama Yokluk da eşit ölçüde kendi kendisinin karşısı, Varlığa geçiş, *Ortaya Çıkıştır*. Bu Ortaya Çıkış öteki yöndür; Yokluk Varlığa geçer, ama Varlık o denli de kendini ortadan kaldırır ya da daha doğrusu Yokluğa geçiş, Yitip Gidiştir. — Bunlar kendilerini karşılıklı olarak ortadan kaldırmazlar, biri ötekini dışsal olarak ortadan kaldırmaz, tersine her biri kendini kendi içinde ortadan kaldırır ve kendisinde kendi karşıtıdır.

c. Oluşun Ortadan Kalkması

Ortaya çıkmanın ve yitip gitmenin aralarında kurdukları denge ilk olarak Oluşun kendisidir. Ama bu eşit ölçüde *dingin bir birlik* içerisine yerleşir. Varlık ve Yokluk bu birlikte yalnızca yiten kıpılar olarak vardılar; ama genel olarak Oluş yalnızca onların ayrılıkları yoluyla vardır. Yitişleri öyleyse Oluşun yitişi ya da yitişin kendisinin yitişidir. Oluş desteksiz bir dinginliksizliktir ki, *dingin bir sonuca çöker*.

Bu şöyle de anlatılabilir: Oluş Varlığın Yoklukta ve Yokluğun Varlıkta yitişi ve genel olarak Varlığın ve Yokluğun yitişidir; ama aynı zamanda onların ayrını üzerine dayanır. Öyleyse kendi içinde kendi ile çelişir, çünkü kendi içinde birleştirdiği belirlenimler birbirlerine karşıt olan belirlenimlerdir; ama böyle bir bileşim kendini yokeder.

Sonuç yitmişliktir, ama *Yokluk* olarak değil; yoksa yalnızca daha önce ortadan kaldırılmış belirlenimlerden birine bir geniş düşünüş olurdu, Yokluğun *ve Varlığın* sonucu değil. Sonuç Varlığın ve Yokluğun *dingin bir yalınlık* olmuş birlikleridir. Ama *dingin yalınlık Varlıktır*, gene de bundan böyle kendi başına değil, ama bütünün belirlenimi olarak.

Oluş Varlığın ve Yokluğun birliğine geçiş olarak, ama *var olan* ya da bu kıpıların tek-yanlı *dolaysız birliklerinin* şeklini taşıyan birliğine geçiş olarak alındığında, *belirli-Varlıktır*.

Not ['*Ortadan kaldırma*' sözcüğünün iki anlamı]

Ortadan kaldırma ve *ortadan kaldırılmış* (*ideal, düşünsel*) felsefenin en önemli kavramlarından biri, temel bir belirlenimdir ki, açıkça her yerde

yineler, anlamı belirli olarak ayımsanacak ve özellikle Yokluktan ayırde-dilecektir. Kendini ortadan kaldıran bu yolla bir Yokluk olmaz. Yokluk *dolaysız olandır*; buna karşı ortadan kaldırılmış olan ise *dolaylı olandır*, var olmayandır, ama *sonuç* olarak, ki bir Varlıktan ortaya çıkmıştır; buna göre *kendisinden gelmiş olduğu belirliliği henüz kendinde taşır*.

Ortadan kaldırma dilde çifte bir anlam taşır ve saklamayı, *sürdür-meyi* olduğu gibi, aynı zamanda sona erdirmeyi, *sonlandırmayı* da imler. Saklamanın kendisi bile daha şimdiden kendisinde olumsuz bir öge kapsar ve birşey onu saklayabilmek için dolaysızlığından ve böylelikle dışsal etkilere açık bir belirli-Varlığından uzaklaştırılır. — Böylece ortadan kaldırılan birşey aynı zamanda saklanan birşeydir ki, yalnızca dolaysızlığını yitirmiş, ama bu nedenle yok olmuş değildir. '*Ortadan kaldırma*'nın verilen iki belirlenimi bu sözcüğün sözlükteki iki anlamı olarak gösterilebilir. Ama bir dilin bir ve aynı sözcüğü iki karşıt belirlenim için kullanmaya başlaması hiç kuşkusuz dikkate değerdir. Dilde kendilerinde kurgul bir imlem taşıyan sözcükler bulmak kurgul düşünme için sevindiricidir; Almanca'da bu tür birçok sözcük vardır. Latince '*tollere*'nin [*yükseltmek, kaldırmak ve yok etmek* olarak] çifte anlamı (ki Cicero'nun nüktesi "*tollendum esse Octavium*" ile ün kazanmıştır) bu kadar ileri gitmez; olumlu belirlenim yalnızca "*yükseltme*"yi anlatır. Birşey ancak karşıtı ile birlik içine girdiği düzeye dek ortadan kaldırılır; yansıtılmış birşey olarak bu daha yakın belirleniminde uygun bir yolda bir *moment* olarak adlandırılabilir. Bir kaldırma durumunda *ağırığa* ve bir noktadan *uzaklığa*, etkilerinin aynılığından ötürü, onun mekanik *momentleri* denir, üstelik bir ağırlık gibi reel bir belirlenim ve bir çizgi gibi salt uzaysal, ideal bir belirlenim tüm başka bakımlardan ayrı olsalar da (bkz. *Felsefi Bilimler Ansiklopedisi*, 3. yayım [1830], § 261 Not). — Felsefenin uygulamısal dilinin yansımali belirlenimler için Latince anlatımları kullanmasından zaman zaman söz edeceğiz ve bunun nedeni ya anadilin bunlar için hiçbir anlatımının olmaması, ya da eğer varsa, burada olduğu gibi onun anlatımlarının daha çok dolaysız olanı anımsatırken, yabancı dilin ise daha çok yansımali olanı anımsatmasıdır.

Varlık ve Yokluğun bundan böyle *kıpılar* olmakla kazandıkları daha yakın anlam ve anlatım onları kendi içinde saklayan birlik olarak belirli-Varlığın irdelemesinde ortaya çıkacaktır. Varlık Varlıktır, ve Yokluk Yokluktur, ama yalnızca birbirlerinden ayırde-dilmişlikleri içinde; ama gerçekliklerinde, birliklerinde bu belirlenimler olarak yitmişlerdir ve şimdi her biri başka birşeydir. Varlık ve Yokluk aynıdır; *ama aynı oldukları için, bundan böyle Varlık ve Yokluk değildirler* ve ayrı bir belirlenim taşırlar; Oluştta ortaya çıkış ve yitip gidiş idiler; başka türlü belirlenmiş bir birlik olarak belirli-Varlıkta yine başka türlü belirlenmiş kıpılardır. Bu birlik şimdi temelleri olarak kalır ki, ondan bundan böyle soyut Varlık ve Yokluk imlemlerinde ortaya çıkmazlar.

Bölüm İki Belirli-Varlık

Dasein belirli Varlıktır; belirliliği *var olan* belirlilik, *Niteliktir*. Niteliği yoluyla *Birşey* bir *Başkasına* karşıdır, *başkalaşabilir* ve *sonludur*, yalnızca bir *Başkasına* karşı değil, ama kendinde bütünüyle olumsuz olarak belirlidir. Sonlu Birşeye karşı bu olumsuzlanması ilkin *Sonsuz* olandır; içinde bu belirlenimlerin göründükleri soyut karşıtlık kendini karşıtıksız Sonsuzluğa, *kendi-için-Varlığa* çözer.

Belirli-Varlığın ele alınışı böylece üç altbölüme ayrılır:

- A. Genel olarak belirli-Varlık,
- B. Birşey ve Başkası, Sonluluk,
- C. Nitel Sonsuzluk.

A. GENEL OLARAK BELİRLİ VARLIK

Belirli-Varlık

- (a) *genel olarak* alındığında belirliliği ilkin
- (b) *Nitelik* olarak ayırdd edilir. Ama bu belirli-Varlığın bir belirleniminde olduğu gibi ötekinde de alınacaktır — *Olgusallık* olarak ve *Olumsuzlama* olarak. Ama bu belirliliklerde belirli-Varlık o denli de kendi içine yansır; ve böyle olarak koyulduğunda
- (c) *Birşeydir*, belirli olarak var olandır.

a. Genel Olarak Belirli-Varlık

Oluştan ortaya belirli-Varlık çıkar. Belirli-Varlık Varlığın ve Yokluğun yalın birliğidir. Bu yalınlıktan ötürü *dolaysız olanın* biçimini taşır. Dolaylılığı, Oluş, arkasında yatar; kendini ortadan kaldırmıştır, ve buna göre belirli-Varlık başlangıcın ondan yapılacağı bir ilk olarak görünür. İlkin tek-yanlı *Varlık* belirlenimindedir; kapsadığı öteki belirlenim, *Yokluk*, benzer olarak kendini onda ve ona karşı gösterecektir.

Salt Varlık değil, ama *belirli-Varlıktır*; etimolojik olarak alındığında, *Dasein*, *oradaki-Varlık* belli bir *yerdeki* Varlık demektir; ama uzay belirlenimi buraya ait değildir. Belirli-Varlık, Oluşuna göre, genel olarak bir *olumsuz-Varlık* ile *Varlıktır*, öyle ki, bu *olumsuz-Varlık* Varlık ile yalın birlik içine alınır. Olumsuz-Varlık öyle bir yolda Varlığa alınır ki, somut bütün Varlık ya da dolaysızlık biçimindedir, genel olarak *belirliliği* oluşturur.

Bütün benzer olarak Varlık biçiminde, e.d. Varlık *belirliliğindedir* — çünkü Varlık Oluştaki kendini aynı yolda yalnızca bir kıpı olarak, ortadan kaldırılmış, olumsuz olarak belirli bir Varlık olarak göstermiştir; ama *bizim için derin-düşüncemizde* böyledir, henüz kendisinde böyle *koyulmuş* değildir. Ama genel olarak belirli-Varlığın belirliliği koyulmuş

belirliliktir ki, “*Dasein*,” “*oradaki*-Varlık” anlatımında da imlenir. — İkisini her zaman açıkça birbirinden ayırdetmek gerekir; yalnızca bir Kavramda *koyulmuş* olan o Kavramın gelişmiş irdelemesine, içeriğine aittir. Henüz onun kendisinde *koyulmuş* olmayan belirlilik ise, ister Kavramın kendisinin doğasını ilgilendirsün, isterse dış bir karşılaştırma olsun, bizim derin-düşüncemize aittir; bu son türden bir belirliliğe dikkati çekmek yalnızca gelişmenin kendisinde sergilenen olan gidişin durulaştırılmasına ya da önceden belirtülmesine hizmet edebilir. Bütünün, Varlığın ve Yokluğun birliğinin *tek-yanlı* Varlık *belirliliğinde* olması dışsal bir derin-düşüncedir; ama Olumsuzlamada, Birşey ve *Başkasında* vb. *koyulmuş* olarak bulunacaktır. — Burada o sözü edilen ayrıma dikkati çekmek gerekliydi; ama derin-düşüncenin dikkati çekmeye izin verebileceği herşeyi hesaba katmak kendilerini sorunun açınımlarında göstermesi gerekenleri önceden belirtme gibi bir genişlemeye götürecektir. Bu tür düşünceler genel bir görüşü ve böylelikle anlamayı kolaylaştırmaya hizmet edebilseler de, hiç kuşkusuz daha ilerisi için aklanmamış önesürümler, zeminler ve temeller olarak görünme gibi bir sakıncayı da birlikte getireceklerdir. Buna göre olmaları gerekenden daha çoğu olarak alınmamalı, ve olgunun kendisinin ilerleyişinde bir kıpı olandan ayırddedilmelidirler.

Belirli-Varlık önceki alanda *Varlığa* karşılık düşer; gene de Varlık belirsiz olandır ve bu nedenle onda hiçbir belirlenim ortaya çıkmaz. Ama belirli-Varlık belirliliğinden ötürü *somut* bir Varlıktır; buna göre onda bir dizi belirlenim, kıpılarının değişik ilişkileri kendilerini gösterirler.

b. Nitelik

Belirli-Varlıkta Varlık ve Yokluk onda bir oldukları dolaysızlıktan ötürü, birbirlerinin ötesine geçmezler; belirli-Varlık ne denli var olan ise o denli de olumsuz-Varlıktır, belirlidir. Varlık *Evensel* değil, belirlilik *Tikel* değildir. Belirlilik henüz kendini *Varlıktan koparmamıştır*; hiç kuşkusuz bundan böyle kendini ondan koparmayacaktır, çünkü bundan böyle temelde yatan gerçek olumsuz-Varlığın Varlık ile birliğidir; tüm daha öte belirlenimler temel olarak onda ortaya çıkarlar. Ama burada belirliliğin Varlık ile içinde durduğu bağıntı ikisinin dolaysız birliğidir, öyle ki henüz bu birlikte hiçbir ayrımlaşma *koyulmuş* değildir.

Belirlilik böylece *var olan* belirlilik olarak kendi için yalıtıldığında *Niteliktir*, — bütününüyle yalın ve dolaysız bir belirlilik. Genel olarak *Belirlilik* daha evrensel olandır ki, nicel olabileceği gibi daha öte *belirli birşey* de olabilir. Bu yalınlıktan ötürü genel olarak Nitelik üzerine daha öte söylenecek birşey yoktur.

Ama Varlığı olduğu gibi Yokluğu da kendi içinde kapsayan belirli-Varlığın kendisi *dolaysız* ya da *var olan* belirlilik olarak Niteliğin tek-yanlılığı için ölçüttür. Belirlilik eşit ölçüde Yokluk belirleniminde de koyulacak,

ama böylelikle dolaysız ya da *var olan* belirlilik o zaman ayrılmış, yansımış bir belirlilik olarak koyulmuş olacaktır; Yokluk böylece bir belirliliğin belirli ögesi olarak eşit ölçüde yansımış birşey, bir *değilleme*-dir. Nitelik, *var olan* Nitelik olarak ayırdedilmiş yanında alındığında, *Olgusalıktır*; bir değilleme ile yüklü olarak, genelde *Olumsuzlama* olarak, eşit ölçüde bir Niteliktir, ama bir eksiklik olarak geçerlidir ve kendini daha öte Sınır olarak, Engel olarak belirler.

İkisi de bir belirli-Varlıktır; ama *var olma* üzerine vurgu ile Nitelik olarak *Olgusalılıkta* onun belirlilik ve öyleyse Olumsuzlama da kapsadığı gizlenir; buna göre Olgusalılık yalnızca olumlu birşey olarak geçerli sayılır ki, ondan değilleme, sınırlanmışlık, eksiklik dışlanır. Olumsuzlama salt eksiklik olarak alındığında Yokluk olan şey olacaktır; ama bir belirli-Varlık, bir Niteliktir, yalnızca bir olumsuz-Varlık ile belirlenir.

Not [*Nitelik ve Olumsuzlama*]

Olgusalılık / *Realität* çok-anlamlı bir sözcük olarak görünebilir, çünkü değişik, giderek karşıt belirlenimlere ilişkin olarak kullanılır. Felsefi anlamda belki de *salt görgül* Olgusalılıktan değersiz bir belirli-Varlık olarak söz edilebilir. Ama eğer düşüncelerin, kavramların, kuramların *hiçbir Olgusalılık taşımadıkları* söylenirse, bu hiçbir *edimselliklerinin* olmadığı anlamına gelir; *kendinde* ya da Kavramda örneğin bir Platonik Devlet İdeası pekala doğru olabilir. Burada İdeaya değeri yadsınmaz ve Olgusalılığın *yanısıra* yerini alır. Ama sözde *salt* İdealara karşı, *salt* Kavramlara karşı yalnızca olgusal olan gerçek birşey olarak geçerli sayılır. — Bir yandan, bir içeriğin gerçekliğine ilişkin kararın dışsal belirli-Varlığa yüklenmesinin anlamı da tıpkı İdeanın, Özün ya da giderek iç duygunun dışsal belirli-Varlığa ilgisiz olarak tasarlanması ve giderek olgusalılıktan ne denli uzaksa o denli eşsiz sayılması ile eşit ölçüde tek-yanlıdır.

“Olgusalılık” anlatımı durumunda başlıca Tanrının varoluşunun varlıkbilimsel denilen tanıtılmasının temelinde yatan önceki metafiziksel *Tanrı Kavramından* söz etmek gerekir. Tanrı *tüm olgusalılıkların toplamı* olarak belirlenirdi ve bu toplama ilişkin olarak kendi içinde hiçbir çelişki kapsamadığı, Olgusalılıklardan hiç birinin başkalarını ortadan kaldırmadığı söylenirdi; çünkü bir Olgusalılığın yalnızca hiçbir Olumsuzlama kapsamayan bir eksiksizlik olarak, *olumlu birşey* olarak alınması gerekirdi. Böylece Olgusalılıklar birbirlerine karşıt ve birbirleri ile çelişkili değildiler.

Bu Olgusalılık Kavramı durumunda, onun tüm Olumsuzlamadan ayrı düşünülüşünde bile kalıcı olduğu kabul edilir; ama böylelikle tüm belirliliği ortadan kaldırılmıştır. Olgusalılık Niteliktir, belirli-Varlıktır; bununla olumsuzun kısıpını kapsar ve ancak bu yolladır ki o olan, Olgusalılık olan belirli birşeydir. Olgusalılık alınması gerektiği gibi *üstün* denilen *anlamda* ya da *sonsuz* olarak — sözcüğün sıradan anlamında

— alındığında, belirlenimsizliğe genişler ve anlamını yitirir. Tanrının iyiliğinin sıradan değil, üstün anlamda iyilik olması, türeden ayrı değil, ama onun tarafından *kıvama getirilmiş* olması gerekir (Leibniz'in bir dolaylılık anlatımı), tıpkı evrik olarak türenin iyilik tarafından kıvama getirilmesi gibi; ve böylece iyilik bundan böyle iyilik değil, ne de türe bundan böyle türedir. Gücün bilgelik yoluyla kıvama getirilmesi gerekir, ama o zaman bundan böyle güç olarak güç değildir, çünkü bilgelige altgüdümlü olacaktır; — bilgeliliğin güce genişletilmesi gerekir, ama o zaman ereği ve ölçüyü belirleyen bilgelik olarak yiter. Sonsuzun kendini daha sonra sunacak olan gerçek Kavramı ve *saltık* birliği bir *kıvama getirme*, *karşılıklı sınırlama* ya da *karışma* olarak anlaşılmamalıdır, ki o zaman belirsizlik ve bulanıklık içinde tutulan yüzeysel bir bağıntıdır ve ancak kavramsız tasarıma doyum verebilir. — Olgusalılık, Tanrının o tanımında belirli nitelik olarak alındığı gibi, belirliliğinin ötesine genişletildiği zaman, Olgusalılık olmaya son verir; soyut Varlık olur; Tanrı olgusal herşeydeki *an* olgusal olarak ya da tüm Olgusalılığın *toplama* olarak aynı belirlenimsizlik ve içeriksizliktir, onda herşeyin bir olduğu boş Saltıktır.

Öte yandan, Olgusalılık belirliliği içinde alındığı zaman, özel olarak olumsuzun kısıpını kapsadığı için, tüm Olgusalılıkların toplamı o denli de tüm Olumsuzlamaların bir toplamı, tüm çelişkilerin toplamı olur; o zaman ilk olarak saltık *güç* gibi birşey olur ki, onda belirli herşey söylenir; ama Olgusalılık kendisi ancak henüz karşısında onun tarafından ortadan kaldırılmamış birşey olduğu düzeye dek var olduğu için, yerine getirilmiş, sınırlanmamış güce genişletilmiş olarak düşünülüşü zaman, soyut Yokluk olur. Tanrı Kavramını anlatması gereken o tüm olgusal-lardaki olgusal, tüm *belirli-Varlıktaki Varlık* soyut Varlıktan başka birşey değildir, Yokluk olan ile aynıdır.

Belirlilik olumlu olarak koyulmuş Olumsuzlamadır; ve Spinoza'nın önermesi şöyledir: *Omnis determinatio est negatio* —, *Tüm belirleme olumsuzlamadır*. Bu önermenin sonsuz önemi vardır; yalnızca, genel olarak Olumsuzlama biçimsiz soyutlamadır; ama kurgul felsefeye onun için Olumsuzlamanın ya da Yokluğun bir enson olduğu suçlaması yüklenmemelidir; Olumsuzlama onun için ancak Olgusalılığın onun için gerçek olması kadar bir ensondur.

Belirliliğin Olumsuzlama olduğu önermesi zorunlu olarak Spinoza'nın *Tözünün Birlik* olduğu — ya da yalnızca tek bir Tözün var olduğu — sonucuna götürür. Spinoza *Düşüncüyü* ve *Varlığı* ya da uzamı, yani göz önünde tuttuğu iki belirlenimi bu birlik içinde bir olarak koymak zorundaydı; çünkü bunlar belirli Olgusalılıklar olarak Olumsuzlamalardır ki, sonsuzlukları birlikleridir; Spinoza'nın daha sonra ele alacağımız tanımına göre birşeyin sonsuzluğu onun olumlanmasıdır. Buna göre Spinoza onları yüklemeler olarak, e.d. tikel bir kalıcılıkları, bir kendinde-ve-kendi-için-Varlıkları olmayan, ama yalnızca ortadan

kaldırılmış olan şeyler olarak, yalnızca kıpılar olarak kavradı; ya da daha doğrusu kıpılar olarak bile değil, çünkü Töz kendinde bütünüyle belirlenimsiz olandır, ve yüklemeler de tıpkı kipler gibi dışsal bir anlık tarafından getirilen ayrımlardır. — Benzer olarak, bireylerin tözselliliği o önerme karşısında kalıcılığını yitirir. Birey başka herşeye sınırlar koyması yoluyla kendi ile bağıntıdır; ama bu sınırlar böylelikle onun kendisinin de sınırlarıdır, başkası ile bağıntıdır, ve birey belirli-Varlığını kendisinde taşımaz. Hiç kuşkusuz yalnızca tüm yanlara göre sınırlı olandan *daha çoğudur*, ama bu '*daha çoğu*' Kavramın bir başka alanına aittir; Varlığın metafiziğinde birey salt belirli birşeydir; ve böyle birşeyin, genel olarak sonlu olanın kendinde ve kendi için olmasına karşı belirlilik kendini özsel olarak Olumsuzlama olarak geçerli kılar, sonlu olanı yakalar ve herşeyi soyut birliğe, Töze çeken anlağın aynı olumsuz deviminde yitmeye bırakır.

Olumsuzlama dolaysızca Olgusallığın karşısında durur: Daha sonra, yansımış belirlenimlerin asıl alanlarında, *Olumlu* ile karşıtlık içinde durur ki, bu sonuncusu Olumsuzlamaya yansımış Olgusalıktır — Olgusalılık, ki onda Olumsuz *görünüştendir*, ve Olumsuz ki, genel olarak Olgusalılıkta henüz gizlidir.

Nitelik ancak *dışsal bir bağıntıda* kendini *içkin belirlenim* olarak gösterdiği zaman *Özelliktir*. Örneğin şifalı bitkilerin Özellikleri ile yalnızca genel olarak birşeye *özgü* belirlenimleri değil, ama öyle belirlenimleri anlarız ki, bunlar onun başkaları ile bağıntısında kendisini kendine özgü bir yolda *sürdürmesini*, üzerine uygulanan yabancı etkilere dayanabilmesini, ama ayrıca kendi belirlenimlerini başkasında *geçerli* kılmasını — gerçi bunu kendinden uzakta tutmasa da — sağlarlar. Öte yandan, örneğin beti, şekil gibi daha dingin belirlenimlere hiç kuşkusuz Özellikler denmez; giderek belki de Nitelikler bile denmez, çünkü başkalaşabilir olarak, böylece Varlık ile özdeş olmayan belirlenimler olarak düşünülürler.

Qualierung ya da *inqualierung*, Jakob Böhme'nin derine, ama karanlık bir derine dalan felsefesinin bir anlatımıdır, ve bir Niteliğin (ekşilik, acılık, ateşlilik vb.) kendi içindeki devimini imler, ama ancak olumsuz doğası (*Qual*, eziyet) içinde kendini başkasından ortaya koyduğu ve sağlamlaştırdığı düzeye dek; ya da, genel olarak Niteliğin kendini çatışma içinde üretmesini ve sürdürmesini sağlayan içkin dinginliksizliğini imler.

c. Birşey

Belirli-Varlıkta belirliliği Nitelik olarak ayırdedildi; belirli olarak var olan Nitelikte ayrım *vardır* — Olgusallığın ve Olumsuzlamanın. Şimdi bu ayrımlar belirli-Varlıkta ne denli bulunsalar da, o denli de birer hiçtirler ve ortadan kaldırılırlar. Olgusallığın kendisi Olumsuzlama kapsar,

belirli-Varlıktır, belirsiz, soyut Varlık değil. Benzer olarak Olumsuzlama da belirli-Varlıktır, soyut olması gereken Yokluk değildir, ama burada kendinde olduğu gibi, var olan olarak, belirli-Varlığa ait olarak koyulur. Böylece Nitelik bütününde belirli-Varlıktan ayrılmaz, ki bu yalnızca belirli, nitel Varlıktır.

Ayrılığın bu ortadan kaldırılışı onun salt bir geri alınışından ve dışsal olarak bir kez daha atılmasından, ya da yalın başlangıca, genel olarak belirli-Varlığa yalın bir geri dönüşten daha çoğudur. Ayrım atılamaz; çünkü *vardır*. Öyleyse gerçekten bulunan genel olarak belirli-Varlık, ondaki ayrım, ve bu ayrımın ortadan kaldırılmasıdır; başlangıçtaki gibi ayrımsız olarak değil, ama *ayrımın ortadan kaldırılması yoluyla yine* kendine eşit olarak belirli-Varlık, belirli-Varlığın bu ortadan kaldırma yoluyla *dolaylı kılınmış* yalınlığı. Ayrımın bu ortadan kaldırılmışlığı belirli-Varlığın kendi belirliliğidir; böylece *kendi-içinde-Varlıktır*; belirli-Varlık *belirli olarak var olandır, Birşeydir*.

Birşey yalın olarak var olan kendi ile bağıntı olarak *Olumsuzlamanın ilk Olumsuzlamasıdır*. Belirli-Varlık, yaşam, düşünme vb. kendilerini özsöl olarak *belirli olarak var olana, yaşayana, düşünene* (Ben) vb. belirlerler. Bu belirlenimin çok büyük önemi vardır, eğer evrensellikler olarak belirli-Varlık, yaşam, düşünme vb. düzeyinde, ayrıca Tanrılık (Tanrı yerine) düzeyinde durup kalınmayacaksa. *Birşey* tasarım yetisi için haklı olarak *olgusal olanın* geçerliğini taşır. Gene de *Birşey* henüz çok yüzeysel bir belirlenimdir; tıpkı *Olgusalılık* ve *Olumsuzlama* gibi, belirli-Varlık ve belirliliği de, gerçi bundan böyle boş belirlenimler — Varlık ve Yokluk — olmasalar da, gene de bütünüyle soyut belirlenimlerdir. Bu nedenle en yaygın anlatımlar arasındadırlar, ve felsefi olarak eğitimsiz derindüşünce en çok onları kullanır, ayrımlarını onlarda şekillendirir, ve onlarda gerçekten iyice ve sağlam olarak belirlenmiş şeyler bulduğu sanısı içindedir. — Olumsuzun olumsuzu *Birşey* olarak Öznenin yalnızca başlangıcıdır; — ilkin yalnızca bütünüyle belirsiz kendi-içinde-Varlık. Daha sonra kendini ilkin kendi-için-var-olan vb. olarak belirleyecek, ve ancak en sonunda ancak Kavramda Öznenin somut yeğinliğini kazanacaktır. Tüm bu belirlenimler için kendi ile olumsuz birlik temelde yatar. Ama bunlarda *ilk Olumsuzlama, genel olarak Olumsuzlama* hiç kuşkusuz ikinciden, Olumsuzlamanın Olumsuzlamasından ayırdedilecektir; bu ikincisi somut, *saltık* Olumsuzluk iken, buna karşı ilki yalnızca *soyut Olumsuzluktur*.

Birşey Olumsuzlamanın Olumsuzlaması olarak *var olandır*, çünkü bu ikinci Olumsuzlama yalın kendi ile bağıntının yeniden kuruluşudur; — ama *Birşey* böylelikle eşit ölçüde *kendisinin kendi ile dolaylılığıdır*. Giderek *Birşeyin* yalınlığında, sonra daha da belirli olarak kendi-için-Varlıkta, Öznde vb. kendi ile dolaylılık bulunur; daha şimdiden Oluşturabile bulunur, ama yalnızca bütünüyle soyut dolaylılık olarak; yalın [kendine] *özdeş* olarak belirlendiği düzeye dek, *Birşeyde* kendi ile dolaylılık

koyulur. — Bilginin ileri sürülen ve dolaylılığı dışlamış olması gereken salt dolaysızlığı ilkesine karşı, genel olarak dolaylılığın bulunuşu üzerine dikkat çekilebilir; ama dolaylılık kıpısına dikkat çekmek için daha öte hiçbir gerek yoktur; çünkü her yerde ve her yanda, her Kavramda bulunur.

Bu kendi ile dolaylılık, ki Birşey *kendinde* odur, yalnızca Olumsuzlamanın Olumsuzlaması olarak alındığında, yanları olarak somut belirlenimler taşımaz; böylece yalın birliğe çöker, ki *Varlıktır*. Birşey *vardır* ve sonra ayrıca bir belirli-Varlıktır; dahası, *kendinde* o denli de *Oluştur* ki, gene de bundan böyle kıpıları olarak yalnızca Varlığı ve Yokluğu almaz. Bunlardan biri, Varlık, şimdi belirli-Varlıktır ve dahası bir belirli-Varlıktır. İkincisi de eşit ölçüde bir *belirli-Varlıktır*, ama Birşeyin olumsuzu olarak belirlidir, — bir *Başkası*. Birşey Oluş olarak bir geçiştir ki, kıpılarının kendileri Birşeylerdir ve bu nedenle geçiş bir *başkalaşımdır*; — daha şimdiden *somut* olmuş bir Oluş. — Ama Birşey kendini ilkin yalnızca Kavramında başkalaştırır; henüz dolaylı kılan ve dolaylı kılınan olarak *koyulmuş* değildir; ilkin yalnızca kendini kendi ile bağıntısında yalınlığı içinde sürdüren olarak, ve olumsuzu ise eşit ölçüde nitel birşey olarak, yalnızca genelde bir *Başkası* olarak koyulur.

B. SONLULUK

a) Birşey *ve* Başkası; ilkin birbirlerine karşı ilgisizdirler; bir Başkası da dolaysızca bir belirli-Varlık, bir Birşeydir; Olumsuzlama böylece ikisinin de dışına düşer. Birşey *kendinde* kendi *başkası-için-Varlığına* karşıdır. Ama belirlilik onun *Kendinesine* de aittir ve

b) onun *belirlenimidir* ki, eşit ölçüde *Yapıya* geçer; bu, belirlenim ile özdeş olarak, içkin ve aynı zamanda olumsuzlanmış başkası-için-Varlığı, Birşeyin *Sınırnı* oluşturur, ki

c) Birşeyin kendisinin içkin belirlenimidir ve Birşey böylece *Sonlu* olandır.

Genel olarak *belirli-Varlığı* irdelediğimiz ilk altbölümde belirli-Varlık, ilk olarak alındığı gibi, *var olanın* belirlenimini taşıyordu. Açınımının kıpıları, Nitelik ve Birşey, bu nedenle eşit ölçüde olumlu belirlenimlerdir. Öte yandan, bu altbölümde belirli-Varlıkta yatan olumsuz belirlenim kendini açındırır, ve önceki altbölümde ilkin yalnızca genel olarak Olumsuzlama, *ilk* Olumsuzlama iken, şimdi ise Birşeyin *kendi-içinde-Varlık* noktasına, Olumsuzlamanın Olumsuzlamasına dek belirlenir.

a. Birşey *ve* bir Başkası

1. Birşey *ve* Başkası ikisi de ilkin birer *belirli-Varlık* ya da *Birşeydir*.

İkinci olarak, her biri eşit ölçüde bir *Başkasıdır*. Hangisine ilk olarak ve salt bu nedenle *Birşey* deneceği ilgisizdir (Latince'de tek bir önermede

bulundukları zaman ikisine de *aliud*, ya da “biri, bir başkası,” *alius alium* denir; bir karşılık durumunda *alter alterum* anlatımı andırımlıdır). Eğer bir belirli-Varlığa *A*, ötekine ise *B* dersek, o zaman ilkin *B* Başkası olarak belirlenir. Ama *A* da eşit ölçüde *B’nin* Başkasıdır. İkisi de aynı yolda *Başkalarıdır*. ‘*Bu*’ sözcüğü ayrımı ve olumlu olarak alınacak olan Birşeyi saptamaya hizmet eder. Ama ‘*Bu*’ tam bu ayırdetmenin ve bir Birşeyin öne çıkarılmasının Birşeyin kendisinin dışına düşen öznel bir belirtme edimi olduğunu anlatır. Bütün belirlilik bu dışsal gösterme edimine düşer; giderek ‘*Bu*’ anlatımı bile hiçbir ayrım kapsamaz; ne olursa olsun tüm ve her bir Birşey ne denli ‘*Bu*’ ise o denli de Başkasıdır. “*Bu*” ile eksiksiz olarak belirli birşeyin anlatılacağı *sanılır*; Anlağın işi olarak Dilin, tekil bir nesnenin *Adında* olmanın dışında, yalnızca Evrensel-leri anlatuğu gözden kaçırılır; ama bireysel ad bir evrenseli anlatmıyor olması anlamında anlamsız birşeydir, ve aynı nedenle salt koyulmuş ve keyfi birşey olarak görünür, upkî özel adların da keyfi olarak alınmaları, verilmeleri ya da benzer olarak değiştirilebilmeleri gibi.

Böylelikle Başkalık böyle saptanan belirli-Varlığa yabancı bir belirlenim olarak ya da tek bir belirli-Varlığın *dışındaki* Başkası olarak görünür; bir yandan, bir belirli-Varlık yalnızca bir üçüncünün *karşılaştırma edimi* yoluyla, öte yandan yalnızca onun dışında olan Başkasından ötürü Başkası olarak belirlenir, ama kendi için Başkası değildir. Aynı zamanda, belirtildiği gibi, her belirli-Varlık, giderek tasarım için bile, kendini o denli de bir başka belirli-Varlık olarak belirler, öyle ki tek bir belirli-Varlık yoktur ki yalnızca bir belirli-Varlık olarak belirlenmiş olun, ve bir belirli-Varlığın dışında ve öyleyse kendisi bir Başkası olmasın.

İkisi de hem *Birşey* hem de *Başkası* olarak belirlenir, böylece *aynıdır*lar, ve henüz aralarında hiçbir ayrım bulunmaz. Ama belirlenimlerin bu *aynılığı* o denli de yalnızca dışsal derin-düşünceye, ikisinin *karşılaştırma-sına* düşer; ama ilk koyulduğu gibi *Başkası*, kendi için Birşey ile bağıntı içinde Başkası olsa da, *onun dışında kendi için* de bir Başkasıdır.

Buna göre, *üçüncü olarak*, *Başkası* yalıtılmış olarak, kendi ile bağıntı içinde alınacaktır; *soyutluğu içindeki* Başkası olarak; ya da Platon’un τὸ ἐτερονον olarak. Platon onu bütünlüğün kıpılarından biri olarak *Bir* ile karşıtlık içine koyar ve *Başkasına* bu yolda kendine özgü bir *doğa* yükler. Böylece *Başkası*, salt böyle olarak alındığında, Birşeyin Başkası değil, ama kendinde Başkası, e.d. kendi kendisinin Başkasıdır. — *Fiziksel Doğa* kendi belirlenimine göre böyle bir Başkasıdır; *Tinin Başkasıdır*; bu belirlenimi böylece ilk olarak salt bir göreliliktir ki, onunla Doğanın kendisinin bir Niteliği değil, ama yalnızca ona dışsal bir bağıntı anlatılır. Ama Tin gerçek Birşey olduğu ve Doğa buna göre kendisinde yalnızca Tine karşı ne ise o olduğu için, kendi için alındığı düzeye dek Doğanın Niteliği tam olarak kendisinde Başkası olmak, *kendi-dışında-var-olan* (uzay, zaman, özdek belirlenimlerinde) olmaktır.

Başkası kendi için kendisinde Başkasıdır, böylelikle kendi kendisinin

Başkası, böylece Başkasının Başkasıdır, — öyleyse kendi içinde saltık olarak benzemez olan, kendini olumsuzlayan, kendini *başkalaştırandır*. Ama eşit ölçüde kendi ile özdeş kalır, çünkü kendini ona başkalaştırdığı şey *Başkasıdır* ki, daha öte hiçbir belirlenim taşımaz; ama kendini başkalaştıran ayrı bir yolda değil ama aynı yolda, bir Başkası olarak belirlenir; buna göre bu sonuncuda *yalnızca kendi ile birleşir*. Böylece Başkalığın ortadan kaldırılması ile kendi içine yansımış birşey olarak, kendi ile *özdeş* Birşey olarak koyulur ki, böylelikle aynı zamanda onun bir kısıpı olan Başkalık ondan ayrıdır ve Birşey olarak onun kendisine ait değildir.

2. Birşey kendini olumsuz belirli-Varlığında *saklar*; özsel olarak onunla *birdir* ve özsel olarak onunla *bir değildir*. Öyleyse başkalığı ile *bağıntı* içinde durur; salt Başkalığı değildir. Başkalık bir ve aynı zamanda onda kapsanır ve ondan *ayrılır*; *başkası-için-Varlıktır*.

Belirli-Varlık böyle olarak dolaysız olan, bağıntısız olandır; ya da *Varlık* belirlenimindedir. Ama belirli-Varlık olumsuz-Varlığı kendi içinde kapsayan olarak *belirli*, kendi içinde olumsuzlanmış Varlıktır ve sonra ilk olarak Başkasıdır, — ama olumsuzlanmasında aynı zamanda kendini de kapsadığı için, *yalnızca başkası-için-Varlıktır*.

Kendini olumsuz belirli-Varlığında kapsar ve Varlıktır, ama genel olarak Varlık değil, tersine Başkası ile bağıntısına *karşı* kendi ile bağıntı olarak, eşitsizliğine karşı kendi ile eşitlik olarak. Böyle bir Varlık *kendinde-Varlıktır*.

Başkası-için-Varlık ve kendinde-Varlık Birşeyin *iki kısıpını* oluşturur. Burada *iki çift* belirlenim bulunur: 1. *Birşey* ve *Başkası*; 2. *Başkası-için-Varlık* ve *kendinde-Varlık*. Birinciler belirliliklerinin bağıntısızlığını kapsar; Birşey ve Başkası birbiri dışına düşer. Ama gerçeklikleri bağıntılarıdır; başkası-için-Varlık ve kendinde-Varlık buna göre bir ve aynı Birşeyin *kısıpları* olarak koyulmuş o belirlenimlerdir — belirlenimler ki, bağıntılardır ve birliklerinde, belirli-Varlığın birliğinde kalırlar. Böylelikle her biri kendisi kendi içinde aynı zamanda ondan ayırdedilen kısıpını da kapsar.

Varlık ve Yokluk belirli-Varlık olan birliklerinde bundan böyle Varlık ve Yokluk olarak bulunmazlar, — yalnızca birliklerinin dışında Varlık ve Yoklukturlar; böylece dinginliksiz birliklerinde, Oluşt, ortaya çıkış ve ortadan yitistirler. — Varlık Birşeyde *kendinde-Varlıktır*. Varlık, kendi ile bağıntı, kendi ile eşitlik, şimdi bundan böyle dolaysız değil, ama yalnızca başkalığın olumsuz-Varlığı olarak (kendi içine yansımış belirli-Varlık olarak) kendi ile bağıntıdır. — Benzer olarak Birşeyin kısıpı olarak olumsuz-Varlık Varlığın ve olumsuz-Varlığın bu birliğinde genel olarak olumsuz belirli-Varlık değil, ama Başkası, ve daha belirli olarak, ve Varlığın ondan *ayırdedilmesine* göre, aynı zamanda kendi olumsuz belirli-Varlığı ile *bağıntı*, başkası-için-Varlıktır.

Böylelikle *kendinde-Varlık* ilk olarak olumsuz belirli-Varlık ile olumsuz bağıntıdır, Başkalığı onun dışında taşır ve ona karşıtur; bu düzeye dek Birşey *kendindedir*, Başkalıktan ve başkası-için-Varlıktan çekilmiştir. Ama

ikinci olarak olumsuz-Varlığın kendisi de onda bulunur; çünkü kendisi başkası-için-Varlığın *olumsuz-Varlığıdır*.

Ama *başkası-için-Varlık* ilk olarak Varlığın yalın kendi ile bağıntısının olumsuzlamasıdır ki, bu bağıntının ilkin belirli-Varlık ve Birşey olması gerekir; Birşey bir Başkasında ya da bir Başkası için olduğu düzeye dek kendi Varlığından yoksundur. Ama, ikinci olarak, arı Yokluk olarak olumsuz belirli-Varlık değildir; olumsuz belirli-Varlıktır ki, kendisinin kendi içine yansımış Varlığı olarak kendinde-Varlığı gösterir, tıpkı evrik olarak kendinde-Varlığın başkası-için-Varlığı göstermesi gibi.

3. Her iki kıpı da bir ve aynı olanın, yani Birşeyin belirlenimleridir. Birşey, başkası-için-Varlığından kendi içine geri döndüğü düzeye dek, *kendindedir*. Ama Birşey *kendinde* (burada vurgu ‘-de’nin üzerine düşer) ya da *onda* bir belirlenim ya da durum da taşır, ama ancak bu durumun dışsal olarak *onda* olması, bir başkası-için-Varlık olması ölçüsünde.

Bu daha öte bir belirlenime götürür. *Kendinde-Varlık* ve başkası-için-Varlık ilk olarak ayırdırlar; ama Birşeyin *kendinde* ne ise bunu *onda* da taşıması, ve evrik olarak başkası-için-Varlık olarak ne ise kendinde de o olması, — bu kendinde-Varlığın ve başkası-için-Varlığın özdeşliğidir, ve bu Birşeyin kendisinin iki kıpının bir ve aynı Birşeyi olması, ve öyleyse bunların ayrılmamacasına onda bulunmaları belirlenimine göre böyledir. — Bu özdeşlik belirli-Varlık alanında biçimsel olarak daha şimdiden verilidir, ama daha kesin olarak Özün irdelemesinde ve sonra *İçsellik* ve *Dışsallık* ilişkilerinde, ve en belirli olarak Kavramın ve Edimselliğin birliği olarak İdeanın irdelemesinde kendini gösterir. — ‘*Kendinde*’ ile yüksek birşeyin anlatıldığı sanılır, tıpkı ‘*İç*’ ile olduğu gibi; ama Birşey *kendinde yalnızca* ne ise, *onda* da *yalnızca* odur; “kendinde” yalnızca soyut, böylelikle giderek dışsal bir belirlenimdir. “*Onda* hiçbirşey yok,” ya da “*Onda* birşey var” anlatımları, gerçi biraz bulanık olarak da olsa, *birşeyde* olanın onun *kendinde-Varlığına*, iç gerçek değerine de ait olduğunu imler.

Belirtilebilir ki, burada *kendinde-Şeyin* anlamı kendini gösterir; çok yalın bir soyutlama olmasına karşın, uzun bir süredir çok önemli bir belirlenim, bir bakıma üstün birşey sayılmaktadır, tıpkı ‘Şeylerin kendilerinde ne olduklarını bilemeyiz’ önermesinin de derin bir bilgelik sayılması gibi. — Şeylere tüm başkası-için-Varlıktan soyutlandıkları düzeye dek, eş deyişle, genel olarak tüm belirlenimden yoksun hiçlikler olarak düşünüldükleri düzeye dek kendinde denir. Bu anlamda hiç kuşkusuz kendinde-Şeyin *ne* olduğu bilinemez. Çünkü *Ne?* sorusu *belirlenimlerin* verilmesini ister; ama onların kendilerine ilişkin olarak verileceği Şeylerin aynı zamanda *kendilerinde-Şeyler* olmaları, eş deyişle tam olarak belirlenimsiz olmaları da gerektiği için, soru düşüncesizce yanıtlanması olanaksız bir soruya döner, ya da ona yalnızca saçma bir yanıt verilir. — Kendinde-Şey o hakkında onda herşeyin bir olduğundan başka hiçbirşeyin bilinmediği Saltık ile aynıdır. Buna göre bu kendilerinde-Şeylerin

içinde ne olduğu hiç kuşkusuz çok iyi bilinir; böyle olarak gerçekliksiz, boş soyutlamalardan başka birşey değildirler. Ama kendinde-Şeyin gerçekte ne olduğu, gerçekten kendinde ne olduğu sorusunun açılması Mantıktır ki, onda gene de '*kendinde*' ile soyutlamadan daha iyi birşey, yani birşeyin Kavramında ne olduğu anlaşılır; ama Kavram kendi içinde somuttur, yalnızca Kavram olarak kavranabilir ve kendi içinde belirli olarak ve belirlenimlerinin bağlamı olarak bilinebilir.

Kendinde-Varlık ilk olarak başkası-için-Varlığı karşıt kıpısı olarak alır; ama *koyulmuşluk* da onunla karşıtlık içindedir; bu anlatımda hiç kuşkusuz başkası-için-Varlık da yatar, ama, belirli olarak, kendinde olmayanın onda *olumlu* olduğu kendinde-Varlığına daha şimdiden yer almış olan geri bükülmesini kapsar. *Kendinde-Varlık* genellikle Kavramı anlatmanın soyut bir yolu olarak alınır; *koyma edimi* aslında ilkin Öz alanına, nesnel yansıma alanına aittir; Zemin onun tarafından zemindirilmiş olanı koyar; daha da ötesi, Neden bir Etki, bir belirli-Varlık üretir ki, kendine-bağımlılığı *dolaysızca* olumsuzlanır ve '*olgununu*,' Varlığını bir Başkasında taşıma anlamını taşır. Varlık alanında belirli-Varlık Oluştan yalnızca *ortaya çıkar*, ya da Birşey ile birlikte bir Başkası, Sonlu ile birlikte Sonsuz koyulur, ama Sonlu Sonsuzu üretmez, onu *koymaz*. Varlık alanında Kavramın *kendini-belirlemesi* ilkin yalnızca *kendindedir*, — böylece ona bir geçiş denir; Varlığın Birşey ve Başkası ya da Sonlu ve Sonsuz gibi yansımali belirlenimleri de, özsel olarak birbirlerine gönderme yapmalarına ya da başkası-için-Varlık olarak bulunmalarına karşın, *nitel olarak*, kendileri için kalıcı olarak geçerlidirler; *Başkası vardır*, Sonlu tıpkı Sonsuz gibi *dolaysızca var olan* ve kendi başına sağlam duran bir varlık olarak geçerlidir; her birinin anlamı kendi Başkası olmaksızın da tamamlanmış olarak görünür. Öte yandan Olumlu ve Olumsuz, Neden ve Etki, yalıtılmış olarak alınabilseler de, aynı zamanda biri öteki olmaksızın hiçbir anlam taşımaz; *kendilerinde* birbirlerinde görünüşleri, her birinde kendi Başkasının görünüşü bulunur. — Değişik belirlenim alanlarında ve özellikle açılımının ilerleyişinde ya da daha tam olarak Kavramın kendi açınımına doğru ilerleyişinde en özsel noktalardan biri her zaman henüz *kendinde* olanı ve *koyulmuş* olanı, Kavramda oldukları gibi belirlenimleri ve koyulmuş olarak ya da başkası-için-varlık olarak belirlenimleri açıkça ayırtetmektir. Eleştirel felsefeciliğin de aralarında olduğu metafiziksel felsefeciliğin anlamadığı şey yalnızca eytişimsel gelişime ait olan bu bir ayrımdır; metafiziğin tanımları, tıpkı varsayımları, ayrımları ve sonuçları gibi, yalnızca *var olanı* ve dahası *kendinde-var-olanı* ileri sürmeyi ve üretmeyi isterler.

Başkası-için-Varlık, Birşeyin kendi ile birliği içinde, onun *Kendindesi* ile özdeştir; başkası-için-Varlık böylece Birşeydedir. Böyle kendi içine yansımış belirlililik öyleyse yine *yalın olarak var olandır*, ve böylelikle yine bir Niteliktir, — *Belirlenim*.

b. Belirlenim, Yapı ve Sınır

Onda Birşeyin başkası-için-Varlığından kendi içine yansıdığı *Kendinde* bundan böyle soyut *Kendinde* değil, ama başkası-için-Varlığının olumsuzlanması olarak onun yoluyla dolaylıdır ki, bu böylece onun kıpısıdır. Yalnızca Birşeyin kendi ile dolaysız özdeşliği değil, ama öyle bir özdeşliktir ki, onunla Birşey *kendinde* ne ise *onda* da odur; başkası-için-Varlık *ondadır*, çünkü *Kendinde* başkası-için-Varlığın ortadan kaldırılması, *ondan* kendi içine geri dönüştür; ama o denli de, soyut olduğu için, daha şimdiden özsel olarak Olumsuzlama ile, başkası-için-Varlık ile yük-lüdür. Burada yalnızca Nitelik ve Olgusallık değil, var olan belirlilik değil, ama kendinde-var-olan belirlilik bulunur, ve açınım onu bu kendi içine yansımış belirlilik olarak *koymaktadır*.

1. Niteliğe — ki *Kendinde* yalın Birşeyde özsel olarak öteki kıpısı ile, *ondaki-Varlık* ile birliği içinde odur — *Kendindenin Belirlenimi* denebilir, ama ancak bu sözcüğün daha sağın anlamda genel olarak *Belirlilikten* ayırdedildiği düzeye dek. Belirlenim kendinde-Varlık olarak olumlu belirliliktir ki, Birşey belirli-Varlığında onu belirleyebilecek olan Başkası ile karışmasına karşın onunla uyum içinde kalır, kendini kendi ile eşitliği içinde sürdürür, ve belirlenimini kendi başkası-için-Varlığında geçerli kılar. Birşey ancak herşeyden önce onun Başkası ile ilişkisi yoluyla çeşitli yönlerde büyüyen daha öte belirliliğin Birşeyin kendinde-Varlığı ile uyum içinde olduğu, onun doluluğu olduğu düzeye dek Belirlenimini *yerine getirir*. Belirlenim birşey *kendinde* ne ise bunun *onda* da olmasını imler.

İnsanın Belirlenimi düşünen Ustur: Genel olarak düşünce onun yalın belirliliğidir, ve insan onunla hayvandan ayırdedilir; insan *kendinde* düşüncedir, ama ancak bu da başkası-için-Varlığından, onu dolaysızca Başkası ile bağlayan kendi doğallığından ve duyusallığından ayırdedildiği düzeye dek. Ama düşünce de *ondadır*; insanın kendisi düşüncedir, düşünen olarak *belirli varlığı vardır*, düşünce onun varoluşu ve edimselliğidir; ve dahası, düşünce onun belirli-Varlığında ve onun belirli-Varlığı düşüncede olduğu için, düşünce *somuttur*, içerik ve doluluk ile alınacaktır; düşünce düşünen Ustur, ve böyle olarak insanın *Belirlenimidir*. Ama bu Belirlenim bile yine yalnızca *kendinde* bir *Gerek* olarak bulunur, e.d. Kendinesine katılan doluluk ile birlikte genel olarak *Kendindenin* biçiminde, bu belirlenim ona katılmamış belirli-Varlık ile, e.d. aynı zamanda henüz dışsal olarak karşısında duran dolaysız duyusallık ve Doğa olan belirli-Varlık ile *karşılık* içindedir.

2. *Kendinde-Varlığın* belirlilik ile doldurulması yalnızca başkası-için-Varlık olan ve Belirlenimin dışında kalan belirlilikten de ayrıdır. Çünkü nitel olanın alanında ortadan kaldırılmışlıkları içindeki ayrımlar birbirlerine karşı dolaysız, nitel Varlıklarını da sürdürürler. Birşeyin *onda* taşıdığı bir yandan kendini böyle böler ve bu yana göre Birşeyin dışsal

belirli-Varlığıdır ki, ayrıca *onun* belirli-Varlığıdır, ama Birşeyin kendinde-Varlığına ait değildir. — Belirlilik böylece *Yapıdır*.

Şöyle ya da böyle yapılanmış olarak Birşey dış etkilere ve ilişkilere yakanır. Yapının ona bağımlı olduğu bu dışsal bağıntı ve bir Başkası tarafından belirlenme olumsal birşey olarak görünür. Ama bu dışsallığa teslim edilmek ve bir *Yapı* taşımak Birşeyin Niteliğidir.

Birşeyin değiştiği düzeye dek, başkalaşım Yapıya düşer; Yapı Birşeyde bir Başkasına dönüşendir. Birşeyin kendisi Belirliliğini değil, yalnızca başkalığının bu kararsız yüzeyini etkileyen başkalaşımda kendini saklar.

Belirlenim ve Yapı böylece birbirinden ayrıdır; Birşey Belirlenimine göre Yapısına karşı ilgisizdir. Ama Birşeyin *onda* taşıdığı şey bu tasımın ikisini bağlayan orta terimidir. Daha doğrusu, *Birşeyde*-Olma kendini daha çok o iki uca ayrılma olarak gösterdi. Yalın orta terim genel olarak *Belirliliktir*; özdeşliği Yapıya olduğu gibi Belirlenime de aittir. Ama Belirlenim kendi için Yapıya ve ikincisi birinciye geçer. Bu önceki söylenenlerde imlenir; bağlantı daha çok şudur: Birşey *kendinde* ne ise bunun *onda* da bulunduğu düzeye dek başkası-için-Varlık ile yüklüdür; buna göre Belirlenim genel olarak Başkası ile ilişkiye açıktır. Belirlilik aynı zamanda kıpıdır, ama aynı zamanda kendinde-Varlıktan ayrı, Birşeyin olumsuzluğu, bir başka belirli-Varlık olma nitel ayrımını kapsar. Böyle Başkasını kendi içinde tutan belirlilik, kendinde-Varlık ile birleştğinde, Başkalığı kendinde-Varlığa ya da Belirlenime getirir ki, bu sonuncusu bu yolla Yapıya indirgenir. — Evrik olarak başkası-için-Varlık Yapı olarak yalıtıldığında ve kendi için koyulduğunda, kendisinde genel olarak Başkası olanla, kendisindeki Başkası, e.d. kendi Başkası ile aynıdır; ama böylece *kendi ile bağıntılı* belirli-Varlık, bir belirlilik ile kendinde-Varlık ve öyleyse *Belirlenimdir*. — Bu nedenle, Belirlenimin ve Yapının ayrıca birbiri dışında da tutulacakları düzeye dek, dışsal birşeyde, genel olarak bir Başkasında temellenmiş görünen Yapı Belirlenime de *bağımlıdır*, ve yabancı olanın belirlemesi aynı zamanda Birşeyin kendi için Belirlenimi tarafından belirlenir. Ama dahası, Yapı Birşey kendinde ne ise ona da aittir: Birşey Yapısı ile başkalaşır.

Birşeyin bu başkalaşımı bundan böyle Birşeyin salt başkası-için-Varlığına göre ilk başkalaşımı değildir; o ilk başkalaşım yalnızca kendinde var olan, iç Kavrama ait olan başkalaşımdı; başkalaşım bundan böyle Birşeyde de koyulmuştur. — Birşeyin kendisi daha öte belirlenir ve Olumsuzlama ona içkin olarak, onun açınmış kendi-içinde-Varlığı olarak koyulur.

İlk olarak, Belirlenimin ve Yapının birbirine geçişi ayrımlarının ortadan kalkmasıdır; böylelikle belirli-Varlık ya da genel olarak Birşey koyulur, ve bu kendi içinde eşit ölçüde nitel Başkalık kapsayan o ayrımdan doğduğu için, iki Birşey vardır, ama bunlar birbirlerine karşı yalnızca genel olarak Başkaları değildirler — çünkü yoksa olumsuzlama henüz soyut olur ve yalnızca karşılaştırmaya düşerdi; tersine, olumsuzlama

bundan böyle Birşeylere *içkindir*. Bunlar *belirli olarak var oldukları* için birbirlerine karşı ilgisizdirler, ama bu olumlanmaları bundan böyle dolaysız değildir, her biri Belirlenimde kendinde-Varlığa yansımış olan Başkalığın ortadan kaldırılması *dolayısıyla* kendi ile bağıntılıdır.

Birşey böylece *kendi içinden* Başkası ile ilişkilidir, çünkü Başkalık kendi kıpısı olarak onda koyulur; kendi-içinde-Varlığı olumsuzlamayı kendi içinde kapsar ki, genel olarak onun aracılığıyla şimdi olumlu belirli-Varlığını taşır. Ama Başkası bundan nitel olarak da ayrıdır ve böylelikle Birşeyin dışında koyulur. Yalnızca kendi Başkasının olumsuzlaması Birşeyin Niteliğidir, çünkü Birşey kendi Başkasının bu ortadan kaldırılması olarak Birşeydir. Aslında ilkin böylelikle ki Başkası bir belirli-Varlığın kendisinin karşısına çıkar; ilk Birşeye Başkası yalnızca dışsal olarak karşıttır, ya da gerçekte saltık olarak, e.d. Kavramlarına göre bağlantılı oldukları için, bağlantıları belirli-Varlığın Başkalığa, Birşeyin Başkasına *geçmiş* olması, Birşeyin tıpkı Başkası kadar bir Başkası olmasıdır. Şimdi kendi-içinde-Varlığın onda kapsanan ama aynı zamanda *var olan* olarak ayrı olan Başkalığın olumsuz-Varlığı olduğu düzeye dek, Birşeyin kendisi Olumsuzlama, *bir Başkasının onda sona ermesidir*; Başkasına karşı olumsuz olarak ilişkiye giriyor ve böylelikle kendini saklıyor olarak koyulur; — bu Başkası, Olumsuzlamanın Olumsuzlaması olarak Birşeyin kendi-içinde-Varlığı onun *kendinde-Varlığıdır*, ve aynı zamanda bu ortadan kaldırma *onda* yalın Olumsuzlama olarak, yani onun ona dışsal başka Birşeyi Olumsuzlaması olarak bulunur. İkisinin *tek bir* belirliliği vardır ki, bir yandan Olumsuzlamanın Olumsuzlaması olarak Birşeyin kendi-içinde-Varlığı ile özdeş iken, öte yandan, bu Olumsuzlamalar başka Birşeyler olarak birbirlerine karşıt oldukları için, onları kendi içlerinden birleştirir ve o denli de her birinin ötekini olumsuzlaması yoluyla birbirinden ayırır, — *Sınır*.

3. *Başkası-için-Varlık* Birşeyin kendi Başkası ile belirsiz, olumlu ortaklığıdır; Sınırdaki başkası-için-olumsuz-Varlık, Başkasının nitel Olumsuzlaması öne çıkar ki, bu yolla kendi içine yansımış Birşeyden ayrı tutulur. Bu Kavramın kendini gene de daha çok karışıklık ve çelişki olarak gösteren açınımını görmemiz gerekir. Bu çelişki hemen Birşeyin kendi içine yansımış Olumsuzlaması olarak Sınırın onda Birşey ve Başkası kıpılarını *ideal olarak* kapsamaması, ve bunların ayırdedilmiş kıpılar olarak aynı zamanda belirli-Varlık alanında *olgusal olarak*, *nitel olarak ayrımları içinde* koyulmaları olgusunda bulunacaktır.

α) Birşey öyleyse dolaysızca kendi ile bağıntılı belirli-Varlıktır ve ilk olarak Başkasına karşı bir Sınırı vardır: Sınır Başkasının olumsuz-Varlığıdır, Birşeyin kendisinin değil; Birşey Sınırdaki kendi Başkasını sınırlar. — Ama Başkasının kendisi genel olarak bir Birşeydir; öyleyse Birşeyin Başkasına karşı taşıdığı Sınır Birşey olarak Başkasının da Sınırı, onun ilk Birşeyi *kendi* Başkası olarak kendisinden ayrı tutmasını sağlayan Sınırı, ya da *o Birşeyin bir olumsuz-Varlığıdır*; böylece yalnızca Başkasının

olumsuz-Varlığı değil, bir Birşeyin olduğu gibi öteki Birşeyin de, böylece genel olarak *Birşeyin* olumsuz-Varlığıdır.

Ama Sınır özsel olarak eşit ölçüde Başkasının olumsuz-Varlığıdır, ve böylece Birşey aynı zamanda Sınırı yoluyla *vardır*. Birşey sınırlayan olduğu için, hiç kuşkusuz kendisi sınırlanmaya indirgenir; ama Sınırı, Başkasının onda sona ermesi olarak, aynı zamanda kendisi yalnızca Birşeyin Varlığıdır; *Birşey ne ise Sınırı yoluyla odur ve onda Niteliğini taşır*. — Bu ilişki Sınırın yalın Olumsuzlama ya da *ilk* Olumsuzlama olmasının dış görüngüsü iken, Başkası ise aynı zamanda Olumsuzlamanın Olumsuzlaması, Birşeyin kendi-içinde-Varlığıdır.

Birşey öyleyse dolaysız belirli-Varlık olarak başka Birşeye karşı Sınırdır, ama Sınırı *kendisinde* taşır ve o denli de onun olumsuz-Varlığı olan Sınırın dolaylılığı yoluyla Birşeydir. Sınır Birşeyin ve Başkasının *var olmasını olduğu gibi olmamasını* da sağlayan dolaylılıktır.

β) Şimdi Birşeyin Sınırında *var olduğu ve olmadığı* ve bu kıpıların dolaysız, nitel bir ayrım oldukları düzeye dek, Birşeyin olumsuz belirli-Varlığı ve belirli-Varlığı birbirinin dışına düşer. Birşey belirli-Varlığını Sınırının dışında (ya da, böyle de düşünülebileceği gibi, *içerisinde*) taşır; benzer olarak Başkası da, Birşey olduğu için, onun dışındadır. Sınır ikisi *arasındaki orta terimdir* ki, onda sona ererler. *Belirli-Varlıklarını* birbirlerinin ve *Sınırlarının ötesinde* taşırlar; Sınır her birinin olumsuz-Varlığı olarak her ikisinin Başkasıdır.

Birşeyin Sınırından bu ayrımına göre *çizgi* yalnızca Sınırının, *noktanın* dışarısında çizgi olarak görünür; ve *yüzey* çizginin dışarısında yüzey olarak, *cisim* yalnızca sınırlayıcı yüzeyinin dışında cisim olarak. — Tasarım-sal düşünce — Kavramın kendi-dışındalığı — Sınırı, ve özellikle ayrıca uzaysal nesneler bağlamında, ilk olarak bu yana göre alır.

γ) Ama dahası, Sınırın dışında olduğu gibi Birşey, sınırlanmamış Birşey yalnızca genel olarak belirli-Varlıktır. Böyle olarak kendi Başkasından ayırddilmiş değildir; yalnızca belirli-Varlıktır, öyleyse kendi Başkası ile aynı belirlenimi taşır, her biri yalnızca genel olarak Birşeydir, ya da her biri Başkasıdır; böylece ikisi *aynıdır*. Ama bu birincil olarak dolaysız belirli-Varlıkları şimdi belirlilik ile Sınır olarak koyulur ki, bunda ikisi de oldukları gibidir, birbirinden ayrıdır. Ama Sınır eşit ölçüde onların *ortak* ayırddilmişlikleridir, birlikleri ve ayrılıklarıdır, belirli-Varlık gibi. İkisinin — belirli-Varlığın ve Sınırın — bu çifte özdeşliği şunu imler: Birşey belirli-Varlığını yalnızca Sınırdır taşır, ve Sınır ve dolaysız belirli-Varlık ikisi de aynı zamanda birbirlerinin olumsuzu oldukları için, yalnızca Sınırında var olan Birşey o denli de kendini kendisinden ayırır ve kendi ötesini, olumsuz-Varlığını gösterir, bunu Varlığı olarak bildirir ve böylece ona geçer. Bunu önceki örneğe uygularsak, 'Birşey ne ise yalnızca Sınırında odur' belirlenimini alalım. — Böylece *nokta* salt çizginin onda yalnızca sona ermesi ve belirli-Varlık olarak onun dışında olması anlamında *çizginin* Sınırı değildir; — *çizgi* salt yüzeyin

çizgide yalnızca sona ermesi anlamında *yüzeyin* Sınırı değildir; ve *cismin* Sınırı olarak *yüzey* için de benzer olarak. Tersine, noktada çizgi o denli de *başlar*; nokta onun saltık başlangıcıdır; giderek çizginin iki yanında da sınırlanmamış olarak, ya da, şöyle de anlatılabilir, sonsuza uzatılmış olarak tasarımılandığı düzeye dek, nokta onun *ögesini* oluşturur, tıpkı çizginin yüzeyin ögesini, yüzeyin cismin ögesini oluşturması gibi. Bu *Sınırlar* sınırladıklarının *ilkesidirler*; tıpkı Birin, örneğin yüzüncü olarak, Sınır, ama ayrıca bütün yüzün ögesi olması gibi.

Öteki belirlenim Birşeyin ona içkin olduğu Sınırındaki dinginliksizliğidir, Birşeyi kendi ötesine gönderen *çelişki* olmaktır. Böylece nokta bu kendi kendisinin çizgi oluş diyalektiği, çizgi yüzey oluş diyalektiği, yüzey bütünsel uzay oluş diyalektiğidir. Çizgi, yüzey ve bütün uzay için şöyle ikinci bir tanım verilir: Noktanın *devimi* yoluyla çizgi, çizginin devimi yoluyla yüzey ortaya çıkar, vb. Ama noktanın, çizginin vb. bu *devimi* olumsal birşey olarak ya da yalnızca böyle tasarımlanmış birşey olarak görülür. Bu gene de gerçekte şuna geri çekilir: Onlardan çizginin vb. ortaya çıkması gereken belirlenimler onların *öğeleri* ve *ilkeleridir*, ve bunlar aynı zamanda onların Sınırlarından başka birşey değildir; ortaya çıkış böylece olumsal olarak ya da yalnızca öyle tasarımlanmış olarak görülmez. Nokta, çizgi, yüzeyin kendileri için kendileri ile çelişmeleri, kendilerini kendilerinden iten başlangıçlar olmaları, böylece noktanın kendi Kavramı yoluyla kendi içinden çizgiye geçmesi, *kendi içinde devinmesi* ve çizgiyi ortaya çıkarması vb., — tüm bunlar Birşeye içkin Sınırın kavramında imlenirler. Gene de uygulamanın kendisi uzayın irdelemesine aittir; ona burada yalnızca kısaca değinirsek, nokta bütünüyle soyut Sınırdır, ama *bir belirli-Varlıkta*; bu henüz bütünüyle belirsiz olarak alınır, sözde saltık, e.d. soyut *uzaydır*, salt sürekli birbiri dışındalıktır. Sınırın soyut Olumsuzlama değil ama *bu belirli-Varlıkta* olmasıyla, *uzaysal* belirlilik olmasıyla nokta uzaysaldır, soyut olumsuzlamanın ve sürekliliğin çelişkisidir ve böylelikle çizgiye vb. geçiş ve geçmişliktir, tıpkı aynı nedenle bir çizginin ve yüzeyin *olmamaları* gibi.

Birşey kendi içkin Sınırı ile kendisinin çelişkisi olarak koyulur ki, bununla kendi dışına ve ötesine yöneltilir ve itilir, *Sonludur*.

c. Sonluluk

Dasein belirlidir; Birşeyin bir Niteliği vardır ve onda yalnızca belirli değil, ama sınırlıdır; Niteliği Sınırdır ki, onunla yüklü olarak ilkin olumlu, dingin belirli-Varlık olarak kalır. Ama bu Olumsuzlama açınır, öyle ki belirli-Varlığı ve bunun içkin Sınırı olarak Olumsuzlama arasındaki karşıtlığın kendisi Birşeyin kendi-içinde-Varlığıdır ve bu böylelikle kendisinde yalnızca Oluştur, Birşeyin Sonluluğunu oluşturur.

Şeylere ilişkin olarak *onların sonlu olduklarını* söylerken bununla onların yalnızca bir belirlilik taşıdıklarını değil, Niteliğin yalnızca Olgusalılık

ve kendinde-var-olan belirlenim olduğunu değil, sonlu şeylerin salt sınırlı olduklarını değil — ki böyle olarak Sınırlarının dışında henüz belirli-Varlıkları olacaktır —, ama tersine olumsuz-Varlığın onların doğası olduğunu, Varlıklarını oluşturduğunu anlarız. Sonlu şeyler *vardırlar*, ama kendileri ile bağıntıları kendileri ile *olumsuz olarak* bağıntılı olmaları ve tam olarak bu kendi ile bağıntıda kendilerini kendi ötele-rine, Varlıklarının ötesine göndermeleridir. *Vardırlar*, ama bu Varlığın gerçekliği *Sonlarıdır*. Sonlu olan genel olarak Birşey gibi yalnızca değiş-mekle kalmaz ama *yitip gider*, ve yitip gitmesi yalnızca olanaklı değildir, öyle ki yitip gitmeksizin olabilsin. Tersine, genel olarak sonlu şeylerin Varlıkları yitip gitmenin tohumunu kendi-içinde-Varlıkları olarak taşı-maktır; doğum saatleri ölüm saatleridir.

α. Sonluluğun Dolaysızlığı

Şeylerin Sonluluğu üzerine düşünce bu hüznü kendisi ile birlikte getirir, çünkü Sonluluk doruğa itilmiş nitel Olumsuzlamadır, ve böyle belirleni-min yalınlığında bundan böyle şeylere yok olma belirlenimlerinden *ayrı* bir olumlu Varlık kalmaz. Yokluğun ve yitip gitmenin Varlığa karşı soyut karşıtlığına geri dönen Olumsuzlamanın bu nitel yalınlığından ötürü, Sonluluk anlağın en dikkatli kategorisidir; genel olarak Olumsuzlama, Yapı, Sınır kendilerini kendi başkaları ile, belirli-Varlık ile uzlaştırırlar; giderek soyut Yokluktan bile kendi başına bir soyutlama olarak vaz-geçilir; ama Sonluluk *kendinde durağanlaşmış* olarak Olumsuzlamadır ve buna göre olumlaması ile keskin karşıtlık içinde durur. Sonlu hiç kuşkusuz akışa getirilir; kendisi Sonuna, ama yalnızca Sonuna belir-lenmektedir; — daha doğrusu kendini olumlu olarak olumlanmasına, Sonsuza getirmeyi ve onunla birleştirilmeyi reddedmiştir; öyleyse kendi Yokluğundan ayrılmaz olarak koyulur ve bu yolla kendi Başkası ile, olumlu olanla tüm uzlaşmadan koparılır. Sonlu şeylerin belirlenimi *Sonlarından* daha öte bir belirlenim değildir. Anlak olumsuz-Varlığı şey-lerin belirlenimi yaparak ve aynı zamanda onu *geçicilikten uzaklaştırarak* ve *saltık* yaparak Sonluluğun bu hüznünde diretir. Geçicilikleri yalnızca kendi Başkalarında, olumlu olanda yitip gidebilir; böylece Sonlulukları onlardan ayrılır; ama bu onların değişmez, e.d. onların Başkalarına, e.d. olumlularına geçmeyen Nitelikleridir; *böylece ilksiz-sonsuzdur*.

Bu çok önemli bir gözlemdir; ama Sonlunun saltık olduğu gibi bir duruş noktasını hiçbir felsefe ya da görüş ya da anlak kendi üstüne almayı kabul etmeyecektir; Sonlunun önesürümünde karşıtı kesin ola-rak bulunur; Sonlu sınırlı olandır, geçici olandır; Sonlu *yalnızca* Son-ludur, geçici olmayan değil; bu onun belirleniminde ve anlatımında dolaysızca imlenir. Ama önemli olan nokta onu ele alırken *Sonluluğun Varlığında* diretilerek *geçiciliğin* kalmaya mı bırakıldığı, yoksa *geçicili-ğin ve yitip gitmenin yitip gittiği* midir. Ama bunun olmadığı olgusu tam

olarak Sonlu olan üzerine *geçip gitmeyi* Sonlu olanın *en son* belirlenimi yapan görüşte imlenir. Kesin önesürüm Sonlunun Sonsuz ile uzlaşmaz ve birleşmez olduğu, Sonlunun Sonsuza saltuk olarak karşıt olduğudur. Sonsuza Varlık, saltuk Varlık yüklenir; böylece ona karşı Sonlunun sıkı sıkıya onun olumsuzu olarak tutulması sürdürülür; Sonsuz ile birleşmeyerek, saltuk olarak kendi yanında kalır; olumlu olandan, Sonsuzdan olumlama kazanacak, ve böylece yitip gidecektir; oysa Sonsuz ile birleşme olanaksız olduğu bildirilen şeydir. Eğer Sonsuz ile karşıtlığında kalmayacak ama yitip gidecekse, o zaman, daha önce belirtildiği gibi, tam olarak yitip gidişi en son belirlenimdir, olumlu olan değil, ki bu yalnızca yitip gidişin yitip gidişi olacaktır. Oysa eğer Sonlu olumluda yitip gitmeyecek, ama Sonu *Yokluk* olarak kavranacaksa, o zaman yine o ilk, soyut, kendisi çoktandır yitip gitmiş olan Yoklukta kalmış oluruz.

Gene de *yalnızca* Yokluk olması gereken ve aynı zamanda kendisine düşüncede, tasarımda ya da konuşmada bir varoluş yüklenen bu Yoklukta yukarıda Sonlunun durumunda belirtilmiş olan aynı çelişki yer alır, ama o ilk Yokluk durumunda yalnızca *yer alırken*, Sonlulukta ise *kesinlikle* vardır. Orada öznel olarak görünür; burada ise Sonlunun *sürekli olarak* Sonsuza karşıt olduğu, kendinde hiçlik *olduğu*, ve kendinde hiçlik *olarak* var olduğu ileri sürülür. Bunun bilincine varmak gerekir; ve Sonlunun açınımı onun kendisinde bu çelişki olarak kendi içinde çöktüğünü, ama bununla çelişkiyi edimsel olarak çözdüğünü, yalnızca Sonlunun geçici olduğunu ve yitip gittiğini değil, ama yitip gitmenin, Yokluğun enson belirlenim olmadığını, ama kendisinin yitip gittiğini gösterir.

β. Sınırlama ve Gerek

Bu çelişki hiç kuşkusuz *Birşeyin* sonlu olmasında ya da Sonlunun *var* olmasında soyut olarak doğrudan doğruya bulunur. Ama *Birşey* ya da Varlık bundan böyle soyut olarak koyulmaz, tersine kendi içine yansır ve kendi-içinde-Varlık olarak açınır ki, kendisinde bir Belirlenim ve bir Yapı ve daha da belirli olarak bir Sınır taşır; bu ise Birşeye içkin olarak ve onun kendi-içinde-Varlığının Niteliğini oluşturarak Sonluluktur. Sonlu Birşeyin bu Kavramında hangi kıpıların kapsandıklarını görmemiz gerekir.

Belirlenim ve Yapı kendilerini dışsal yansıma için *yanlar* olarak gösterdiler; ama birincisi daha şimdiden başkalığı Birşeyin *Kendinesine* ait olarak kapsıyordu; başkalığın dışsallığı bir yandan Birşeyin kendi içsellikindedir, öte yandan dışsallık olarak ondan ayrı kalır, henüz genel olarak dışsallıktır, ama Birşeyde bulunur. Ama dahası, başkalık *Sınır* olarak, kendisi Olumsuzlamanın Olumsuzlaması olarak belirlendiği için, Birşeye içkin başkalık iki yanın bağıntısı olarak koyulur, ve Belirlenimin olduğu gibi Yapının da ona ait olduğu Birşeyin kendi ile birliği onun

kendi kendisine karşı dönmüş bağıntısı, onun kendinde var olan Belirleniminin onun içkin Sınırı ile bu Sınırı onda olumsuzlayan bağıntısıdır. Kendi ile özdeş kendi-içinde-Varlık böylece kendi ile kendi olumsuz-Varlığı olarak bağıntılıdır, ama Olumsuzlamanın Olumsuzlaması olarak, aynı zamanda kendisinde belirli-Varlığı saklı tutan olumsuz-Varlığı olumsuzlayan olarak, çünkü belirli-Varlık onun kendi-için-Varlığının Niteliğidir. Birşeyin kendi Sınırı, böylece onun tarafından aynı zamanda özsel olan olumsuz birşey olarak koyulduğunda, yalnızca genelde Sınır değil, ama *Engeldir*. Ama yalnızca olumsuzlanmış olarak koyulan şey Engel değildir; Olumsuzlama iki-kenarlıdır, çünkü onun tarafından olumsuzlanmış olarak koyulan şey *Sınırdır*; ve bu ise genel olarak Birşeye ve Başkasına ortak olandır, genel olarak belirlenimin *kendinde-Varlığının* da belirliliğidir. Bu kendinde-Varlık böylelikle onun ondan da ayırdedilen Sınırı ile, Sınır olarak kendisi ile olumsuz bağıntı olarak *Gerektir*.

Genel olarak Birşeyde olan Sınırın Engel olabilmesi için Birşey aynı zamanda kendi içinde *Sınırın ötesine geçmeli*, kendi içinde *Sınır ile bir olumsuz-Varlık olarak* bağıntılı olmalıdır. Birşeyin belirli-Varlığı bir bakıma Sınırının *yanında* dinginlik ve ilgisizlik içinde yatar. Ama Birşey Sınırının ötesine ancak kendisi Sınırın ortadan kaldırılmışlığı olduğu, ancak ona karşı olumsuz kendinde-Varlık olduğu düzeye dek geçer. Ve Sınır *belirlenimin* kendisinde Engel olarak bulunduğu için, Birşey böylelikle *kendi ötesine* geçer.

Gerek öyleyse çifte belirlenim kapsar: *Bir kez* Olumsuzlamaya karşı kendinde var olan belirlenim olarak, *ikinci kez* bir olumsuz-Varlık olarak, ki Engel olarak belirlenimden ayırdedilse de, aynı zamanda kendisi kendinde-var-olan bir belirlenimdir.

Sonlu böylece kendini belirleniminin Sınırı ile bağıntısı olarak belirlenmiştir; bu bağıntıda belirlenim *Gerek*, Sınır ise *Engeldir*. Böylece ikisi de Sonlunun kısımları, böylelikle ikisi de, Gerek gibi Engel de, kendileri sonludur. Ama yalnızca Engel Sonlu olarak *koyulur*; Gerek yalnızca kendinde, böylelikle bizim için sınırlıdır. Daha şimdiden onun kendisine içkin Sınır ile bağıntısı yoluyla sınırlıdır, ama bu sınırlanması kendinde-Varlıkta örtülüdür, çünkü belirli-Varlığına göre, e.d. Engele karşı belirliliğine göre, kendinde-Varlık olarak koyulur.

Olması gereken *vardır* ve aynı zamanda *yoktur*. Eğer *olsaydı*, salt olması *gerekmezdi*. Öyleyse Gerek özsel olarak bir Engel taşır. Bu Engel ona yabancı birşey değildir; *yalnızca olması gereken şey* belirlenimdir ki, şimdi gerçekte olduğu gibi, yani aynı zamanda yalnızca bir belirlilik olarak koyulur.

Öyleyse Birşeyin kendinde-Varlığı, onun kendinde-Varlığını oluşturan şeyin bir ve aynı bakımdan *olumsuz-Varlık* olması yoluyla, belirleniminde kendini *Gereğe* indirger; ve hiç kuşkusuz öyle bir yolda ki, kendi-içinde-Varlıkta, Olumsuzlamanın Olumsuzlamasında, o kendinde-Varlık Olumsuzlamalardan biri (olumsuzlayan) olarak öteki ile bir birliktir ki,

aynı zamanda nitel olarak başka bir Sınırdır ve bu birliğin onunla bir *bağıntı* olmasını sağlar. Sonlunun Engeli dışsal birşey değildir; tersine, onun kendi belirlenimi ayrıca onun Engelidir; ve bu sonuncusu kendisi olduğu denli de Gerektir; bu ikisine ortak olandır ya da daha doğrusu ikisinin özdeş oldukları yerdir.

Ama şimdi, dahası, Gerek olarak Sonlu Engelinin *ötesine* geçer; onun Olumsuzlanması olan aynı belirlilik ayrıca ortadan kaldırılır ve böylece onun kendinde-Varlığıdır; Sınırı ayrıca Sınırı değildir.

Böylelikle *Gerek* olarak Birşey *Engelinin üzerine yükselir*, ama evrik olarak ancak *Gerek* olarak *Engelini* taşır. İkisi ayrılmazdır. Birşeyin Belirleniminde Olumsuzlamanın olması ölçüsünde bir Engeli vardır, ve belirlenim ayrıca Engelin ortadan kaldırılmışlığıdır.

Not [*Gerek*]

Gerek yakın zamanlarda felsefede, başlıca Ahlak ile *bağıntı* içinde ve ayrıca genel olarak metafizikte kendinde-Varlığın ya da *kendi ile* *bağıntı*nın ve *belirliliğin* ya da Sınırın özdeşliğinin en son ve saltık kavramı olarak büyük bir rol oynamıştır.

Yapabilirsin, çünkü yapman gerek. — Çok şey anlatması gereken bu anlam Gerektir Kavramında yatar. Çünkü Gerektir Engelin üzerinde olmaktır; onda Sınır ortadan kaldırılır ve Gereğin kendinde-Varlığı böylece kendi ile özdeş *bağıntı*dur, böylelikle *Yapabilme* soyutlamasıdır. — Ama tersi de eşit ölçüde doğrudur: *Yapamazsın, çünkü yapman gerek.* Çünkü Gerekte o denli de Engel olarak Engel yatar; o olanak biçimciliği Engelde ona karşı bir olgusalılık, nitel bir başkalık taşır ve ikisinin birbiri ile *bağıntısı* çelişkidir, ve böylece Yapamamak ya da daha doğrusu olanaksızlıktır.

Gerekte Sonluluğun *ötesine*, Sonsuzluğa geçiş başlar. Gerektir daha öte açınında o olanaksızlığa göre kendini sonsuza ilerleme olarak gösteren şeydir.

Engelin ve *Gereğin* biçimi açısından iki önyargı daha tam olarak eleştirilebilir. İlk olarak Düşüncenin, Usun vb. Engeli üzerine *büyük* vurgu getirilir ve Engelin *ötesine geçemeyeceği* ileri sürülür. Bu önesürümde birşeyin Engel olarak belirlenmesinde daha şimdiden onu *ötesine* geçildiğinin bilinçsizliği yatar. Çünkü bir belirlilik, Sınır, yalnızca genel olarak kendi başkası ile, *engellenmeyi* ile karşıtlık içinde bir Engel olarak belirlenir; bir Engelin başkası tam olarak onun *ötesinde* olandır. Taş, metal Engellerinin *ötesine* geçmezler, çünkü bu *onlar için* Engel değildir. Gene de eğer anlık düzeyindeki düşüncenin böyle 'Engelin *ötesine* geçilemez' gibi genel önermelerinde düşünce Kavramda neyin yattığını görmeye yönelmiyorsa, o zaman onu böyle önermelerin en az edimsel olduklarını gösteren edimselliğin kendisine yöneltebiliriz. Tam olarak düşüncenin edimsellikten daha yüksek birşey olması, kendini onun

uzağında daha yüksek bölgelerde tutması *gerektiği* ve öyleyse kendisi bir *Gerek* olarak belirlendiği için, bir yandan Kavrama ilerlemezken, öte yandan edimsel dünyaya karşı olduğu gibi Kavrama karşı da eşit ölçüde gerçek olmayan bir ilişki içinde durur. — Taş düşünmediği için, giderek duyumsaması bile söz konusu olmadığı için, engellenmişliği *onun için* bir Engel değildir, e.d. onda olmayan duyum, tasarın, düşünme vb. için ondaki bir olumsuzlama değildir. Ama giderek taş bile Birşey olarak belirleniminin ya da kendinde-Varlığının ve belirli-Varlığının ayrımını taşır, ve bu düzeye dek Engelinin ötesine geçer; kendinde olduğu Kavram onun kendi başkası ile özdeşliği kapsar. Eğer asidin etkisine açık bir baz ise, oksitlenebilir, yüksüzleşebilir vb. Oksitlenmede, yüksüzleşmede vb. Engeline, yalnızca baz olarak var olmayı ortadan kaldırır; onun ötesine geçer, tıpkı asidin asit olarak var olma Engeline ortadan kaldırması gibi; ve yakıcı bazda olduğu gibi asitte de Engelinin ötesine geçme *Gereği* öyle bir düzeyde bulunur ki, bunlar ancak zor yoluyla — susuz, e.d. salt yüksüz-olmayan — asit ve yakıcı baz olarak tutulabilirler.

Oysa bir varoluş Kavramı salt soyut kendinde-Varlık olarak değil, ama kendi için var olan bütünlük olarak, itki olarak, yaşam, duyum, tasarın vb. olarak kapsıyorsa, o zaman Engeli aşarak onun ötesinde olmayı kendi içinden, kendi gücüyle yerine getirir. Bitki bir tohum olarak var olma Engelinin ötesine, benzer olarak çiçek, meyva, yaprak olarak var olma Engelinin ötesine geçer; tohum açılmış bitki olur, çiçek solar vb. Duyumsayan varlık açlığın, susuzluğun vb. Engeline bu Engelin ötesine geçme itkisidir ve bu öteye geçmeyi yerine getirir. *Acı* duyar, ve acı duymak duyumsayan doğanın ayrıcalığıdır; onun Kendisindeki bir olumsuzlamadır, ve olumsuzlama onun duygusunda *bir Engel olarak* belirlenir, çünkü duyumsayan varlık o belirliliğin ötesindeki bütünlük olan *Kendisinin* duygusunu taşır. Eğer belirliliğin ötesinde olmasaydı, onu kendi olumsuzlanması olarak duyumsamayacak ve acı çekmeyecekti. — Ama usun, düşüncenin Engelin üstüne ve ötesine geçememesi gerekir, — us, ki *evrensel*dir, kendi için *genelde*, e.d. *tüm* tikelliğin üstünde ve ötesindedir, yalnızca Engelin ötesine geçiştir. — Hiç kuşkusuz Engelin ötesine geçmenin ve onun ötesinde olmanın her örneği ondan gerçek bir kurtuluş, gerçek bir olumlama değildir; giderek Gereğin kendisi bile ve genel olarak soyutlama böyle tamamlanmamış bir öteye geçiştir. Ama bütünüyle soyut evrensele gönderme Engelin ötesine geçilemeyeceği biçimindeki eşit ölçüde soyut inancaya karşı, ya da genelde Sonsuza gönderme bile Sonlunun ötesine geçilemeyeceği inancasına karşı yeterlidir.

Burada Leibniz'in görünürde dahice bir düşlemine değinilebilir: Eğer bir mıknaşın bilinci olsaydı, kuzeye doğru yönelmesini istencinin bir belirlenimi olarak, özgürlüğünün bir yasası olarak görürdü. Tersine, eğer bilinci, ve böylelikle istenci ve özgürlüğü olsaydı, düşünen bir varlık olurdu; böylelikle uzay onun için *tüm* yönleri kapsayarak *evrensel* olur,

ve böylelikle kuzeye doğru *tek bir yön* daha çok özgürlüğü için bir Engel olurdu, tıpkı insan için de tek bir noktaya saplanmanın bir Engelleme olması, ama bitki için olmaması gibi.

Öte yandan *Gerek* Engelin ötesine geçiş, ama henüz yalnızca *sonlu bir geçiştir*. Buna göre konumunu ve geçerliğini Sonluluk alanında bulur ki, burada engellenmişliğe karşı kendinde-Varlığa sarılır ve bunu genel olarak hiçliğe karşı kural olarak ve özsel birşey olarak ileri sürer. Ödev tikel istence karşı, bencil isteğe ve keyfi çıkara karşı dönmüş bir *Gerektir*; ve istencin kıvraklığı içinde kendini doğru olandan yalıtabilmesi ölçüsünde, ona bir *Gerek* olarak gösterilir. Ahlakın Gereğini çok yüksekte tutanlar ve Gereğin bir enson gerçeklik olarak tanınmadığı zaman ahlakın yok olacağını sananlar, ve anlık düzlemindeki uslamlamaları ile var olan herşeyin karşısına bir *Gerek* ve böylelikle 'daha iyi bir bilme' çıkarabilmekten sonu gelmez bir doyum alanlar, ve tam bu nedenle Gerekten yoksun bırakılmaya öylesine isteksiz olanlar, alanlarının Sonluluğu açısından Gereğin tam olarak tanındığını anlamazlar. — Ama edimsel dünyanın kendisinde Us ve Yasa yalnızca olmaları *gerekecek* kadar kötü ve umutsuz bir durumda değildirler — ki yalnızca kendinde-Varlık soyutlaması bu durumda kalır —, tıpkı Gereğin o dünyanın kendisinde hiçbir zaman sora ermez olmaması, ya da yine aynı şey, Sonluluğun saltık olmaması gibi. Kant ve Fichte felsefeleri *Gereği* Usun çelişkilerinin en yüksek çözüm noktası olarak saptarlar; oysa bu, tersine, yalnızca Sonlulukta ve böylelikle çelişkide diretmenin duruş noktasıdır.

γ. Sonlunun Sonsuza Geçiş

Gerek kendi için Engeli ve Engel Gereği kapsar. Birbirleri ile bağıntıları Sonlunun kendisidir ki, ikisini de kendi-içinde-Varlığında kapsar. Belirleniminin bu kıpıları birbirlerine nitel olarak karşıtırlar; Engel Gereğin olumsuzluğu olarak ve *Gerek* eşit ölçüde Engelin olumsuzluğu olarak belirlidir. Sonlu böylece kendi içinde kendi ile çelişkilidir; kendini ortadan kaldırır, yitip gider. Ama onun bu sonucu, genel olarak olumsuz, (1) *belirleniminin* kendisidir. çünkü olumsuzun olumsuzudur. Böylece Sonlu yitip gidişinde yitip gitmemiştir; ilk olarak yalnızca bir *başka* Sonlu olmuştur ki, gene de eşit ölçüde bir başka Sonluya geçiş olarak yitip gidiştir, ve bu *sonsuza* dek böyle sürer. Ama (2) bu sonuç daha yakından irdelendiğinde, Sonlu yitip gidişinde, bu kendi olumsuzlanmasında kendinde-Varlığına erişmiş, onda *kendisi ile birleşmiştir*. Kıpılarından her biri tam olarak bu sonucu kapsar; *Gerek* Engelin ötesine, e.d. kendi kendisinin ötesine geçer; ama kendi ötesi ya da kendi başkası yalnızca Engelin kendisidir. Ama Engel dolaysızca kendi ötesini, kendi başkasını gösterir, ki *Gerektir*; bu ise Engel ile aynı *kendinde-Varlık* ve *belirli-Varlık* ikilenişidir, aynı şeydir; kendi ötesine gitmede buna göre benzer olarak yalnızca kendi ile birleşir. Bu *kendi ile özdeşlik*, olumsuzlamanın olumsuzlaması,

olumlu Varlıktır ve böylece Sonlunun, belirlenimi için ilk olumsuzlamayı taşıması gereken Sonlunun başkasıdır; — bu başkası *Sonsuzdur*.

C. SONSUZLUK

Sonsuz yalın Kavramında ilk olarak Saltığın yeni bir tanımı olarak görülebilir; belirlenimsiz kendi-ile-bağıntı olarak *Varlık* ve *Oluş* olarak koyulur. *Belirli-Varlığın* biçimleri Salüğün tanımları olarak görülebilecek belirlenimler dizisinin dışına düşerler, çünkü o alanın biçimleri kendileri için dolaysızca yalnızca belirlilikler olarak, genelde sonlu olarak koyulurlar. Ama Sonsuz kendinde saluk olarak kabul edilir, çünkü açıkça Sonlunun olumsuzlanması olarak belirlidir ve böylelikle Sonsuzda engellenmişlik ile bağıntı belirtik olarak bulunur — ki Varlık ve Oluş, kendilerinde hiçbir engellenmişlik taşıyor ya da göstermiyor olmalarına karşın, belki de ona yetenekli olabilirler — ve ona böyle bir engellenmişlik yadsınır.

Ama böyle bile olsa, Sonsuz henüz gerçekte engellenmişlikten ve Sonluluktan kurtulmuş değildir; başlıca sorun Sonsuzluğun gerçek Kavramını kötü sonsuzluktan, Usun Sonsuzunu anlağın sonsuzundan ayırdetmektir; gene de bu sonuncusu *sonlulaştırılmış* Sonsuzdur, ve tam olarak Sonsuzu Sonludan arı ve uzak tutma girişiminin kendisinde onun yalnızca sonlulaştırıldığı görülecektir.

Sonsuz

a) *yalın belirleniminde* Sonlunun olumsuzlanması olarak olumludur;
b) ama böylece *Sonlu* ile *almaşık belirlenim* içindedir ve soyut, *tek-yanlı Sonsuzdur*;

c) bu Sonsuzun tıpkı Sonlu gibi *tek bir süreç* olarak kendini ortadan kaldırması — bu *gerçek Sonsuzdur*.

a. Genel Olarak Sonsuz

Sonsuz olumsuzlamanın olumsuzlaması, olumlama, kendini engellenmişlikten yeniden kurmuş olan *Varlıktır*. Sonsuz *vardır*, ve ilk dolaysız Varlıktan daha yeğin anlamda vardır; gerçek Varlıktır, engelin üzerine yükseliştir. Sonsuzun adı üzerine yürek ve anlık ışıdamaya başlar, çünkü onda tin yalnızca soyut olarak kendi ile birlikte kalmaz, ama kendini kendisine, düşüncesinin, evrenselliğinin, özgürlüğünün ışığına yükseltir.

Sonsuzun Kavramı için ortaya ilk olarak çıkan şey belirli-Varlığın kendinde-Varlığında kendini sonlu olarak belirlemesi ve engelin ötesine geçmesidir. Sonlunun doğasının kendisi kendi ötesine geçmek, olumsuzlamasını olumsuzlamak ve sonsuz olmaktır. Sonsuz böylelikle Sonlunun *üzerinde* kendi için hazır birşey olarak durmaz, öyle ki Sonlu onun *dışında* ya da *altında* kalıcılığını taşısın ve sürdürsün. Ne de yalnızca öznel bir us olarak *bizim* Sonlunun ötesine Sonsuza geçmemiz

söz konusudur — örneğin Sonsuzun us-kavramı olduğu ve us yoluyla zamansalın üzerine yükseldiğimiz söylendiği zaman bunun ona dışsal kalan o yükselme ile hiçbir ilgisi olmayan Sonlunun ondan herhangi bir zarar görmeden yer alması gibi. Ama Sonlunun kendisinin Sonsuza yükseltildiği düzeye dek, bunu ona yapan hiçbir biçimde ona yabancı bir güç değildir; tersine, engel olarak — hem genelde engel, hem de Gerek biçimindeki engel olarak — kendi ile bağıntılı olmak ve onun ötesine geçmek ya da daha doğrusu kendi-ile-bağıntı olarak engeli olumsuzlamış ve onun ötesinde olmak onun doğasıdır. Genel olarak Sonsuzluk genel olarak Sonluluğun ortadan kalkmasında oluşmaz; tersine, Sonlu yalnızca doğası yoluyla kendisi Sonsuz olmaktadır. Sonsuzluk onun *olumlu belirlenimidir*, gerçekte kendinde olduğu şeydir.

Böylece Sonlu Sonsuzda yitmiştir, ve *var olan* yalnızca *Sonsuzdur*.

b. Sonlunun ve Sonsuzun Almaşık Belirlenimi

Sonsuz *vardır*; bu dolaysızlıkta aynı zamanda bir *başkasının*, Sonlunun *olumsuzlanmasıdır*. Böylece *var olan* olarak, ve aynı zamanda bir *başkasının olumsuz-Varlığı* olarak, genel olarak belirli bir varlık biçimindeki Birşey kategorisine geri düşmüştür; daha tam olarak — Sonsuz kendi içine yansımış, genel olarak belirliliğin ortadan kaldırılması dolayısıyla sonuçlanmış belirli-Varlık, böylelikle belirliliğinden ayırdedilerek *koyulmuş* belirli-Varlık olduğu için — bir Sınırı olan Birşey kategorisine geri düşmüştür. Sonlu, bu belirliliğe göre, *olgusal belirli-Varlık* olarak Sonsuzun karşısında durur; böylece nitel *bağıntı* içinde durarak birbirlerine dışsal *kalırlar*; Sonsuzun *dolaysız Varlığı* olumsuzlamasının *Varlığını*, Sonlunun ilk olarak Sonsuzda yitmiş görünen *Varlığını* yeniden uyandırır.

Ama Sonsuz ve Sonlu yalnızca bu bağıntı kategorilerinde değildirler; iki yan birbirlerine karşı salt *başkaları* olmanın ötesinde belirlenir. Başka bir deyişle, Sonluluk engel olarak koyulmuş engeldir; belirli-Varlıktır ki, *kendinde-Varlığına* geçme, sonsuz *olma belirlenimi* ile koyulmuştur. Sonsuzluk Sonlunun Yokluğu, onun *kendinde-Varlığı* ve *Gereğidir*, ama bu aynı zamanda kendi içine yansımış, yerine getirilmiş Gerek olarak, yalnızca kendi ile bağıntılı, bütününü olumlu Varlıktır. Sonsuzlukta tüm belirliliğin, başkalaşımın, tüm engelin ve onunla birlikte Gereğin kendisinin yitmiş, ortadan kaldırılmış olarak koyulmuş, Sonlunun Yokluğunun koyulmuş olmasının doyumu bulunur. Sonlunun bu olumsuzlaması olarak kendinde-Varlık belirli ve böylece olumsuzlamanın olumsuzlaması olarak kendi içinde olumludur. Bu olumlama gene de nitel olarak kendi ile *dolaysız bağıntıdır*, *Varlıktır*; böylelikle Sonsuz Sonluyu bir *başkası* olarak karşısında bulan bir Varlık kategorisine indirgenir; olumsuz doğası *var olan* olumsuzlama ve böylelikle ilk ve dolaysız olumsuzlama olarak koyulur. Sonsuz bu yolda Sonluya karşı karşıtlık ile yüklüdür, ki bu sonuncusu, başkası olarak, aynı zamanda olgusal

belirli-Varlık olarak kalır, gerçi başkalığında, Sonsuzda, aynı zamanda ortadan kaldırılmış olarak koyulsa da; bu Sonsuz Sonlu-Olmayandır, — olumsuzlanma belirliliğindeki bir Varlık. Sonluya, var olan belirlilikler alanına, olgusalıklar alanına karşı Sonsuz belirsiz boşluktur, Sonlunun öte-yanıdır ki, kendinde-Varlığını belirli-Varlığında kapsamaz.

Böylece Sonluya karşı Sonsuz, birbirlerine karşı *birer başkası* olan terimlerin nitel bağıntısı içine koyulan Sonsuz *kötü-Sonsuz* olarak, Anlak Sonsuzu olarak adlandırılacaktır ki, bu onun için en yüksek gerçeklik, saltık gerçeklik olarak geçerlidir; Anlak onları böyle uzlaştırarak gerçekliğe erişmiş olduğu sanısı ile doyum bulsa da, uzlaştırılmamış, çözülmemiş, saltık çelişki içine düştüğünün bilincini kazanabilir, ve bunu bu kategorilerinin uygulamasına ve açıklamasına yöneldiği zaman her yanda içine düştüğü çelişkileri görerek yapabilir.

Bu çelişki Sonlunun Sonsuzun karşısında belirli-Varlık olarak kalmasında doğrudan doğruya bulunur; böylelikle *iki* belirlilik vardır; *iki dünya vardır* ki, biri sonsuz, öteki sonludur ve bağıntılarında Sonsuz yalnızca Sonlunun *Sınırdır* ve böylelikle yalnızca belirli, *kendisi sonlu bir Sonsuzdur*.

Bu çelişki içeriğini daha belirgin biçimlere açındırır. — Sonlu olgusal belirli-Varlıktır ki, olumsuz-Varlığına, Sonsuza geçildiği zaman bile öyle kalmayı sürdürür; — bu, Sonsuz, gösterildiği gibi, Sonluya karşı belirliliği olarak yalnızca ilk, dolaysız olumsuzlamayı taşır, tıpkı Sonlunun o olumsuzlamaya karşı olumsuzlanmış birşey olarak yalnızca bir *başkasının* imlemini taşıması ve buna göre henüz Birşey olması gibi. Böylelikle kendini bu sonlu dünyanın üzerine yükselten Anlak kendi en yüksek varlığına, Sonsuza çıktığı zaman, onun için bu sonlu dünya bir bu-yan olarak kalmayı sürdürür, öyle ki Sonsuz yalnızca Sonlunun *ötesine* koyulur, ondan ayrılır ve tam olarak bu yolla Sonlu Sonsuzdan *ayrılır*, — ikisi *değişik yerlere* koyulur: Sonlu bu-yandaki belirli-Varlık olarak, Sonsuz ise, Sonlunun *Kendindesi* olmasına karşın, gene de bir öte-yan olarak erişilmesi olanaksız karanlık bir uzağa koyulur ki, *dışarısında* Sonlu bulunur ve bulunmayı sürdürür.

Böyle ayırıldıklarında eşit ölçüde özsel olarak onları ayıran olumsuzlama yoluyla birbirleri ile *bağıntılıdır*lar. Kendi içlerine yansımış Birşeyler olarak onları bağıntılayan bu olumsuzlama karşılıklı olarak birinin ötekine karşı *Sınırdır*, ve hiç kuşkusuz öyle bir yolda ki, her biri *Sınırı onda* salt başkasına karşı taşımaz, ama olumsuzlama onların *kendinde-Varlığıdır*, böylece her biri *Sınırı* kendisinde kendi için, başkasından ayrılığı içinde taşır. Ama Sınır ilk olumsuzlama olarak vardır ve böylece ikisi de kendilerinde sınırlı, sonludur. Gene de her biri kendi ile olumlu olarak bağıntılı olmakla Sınırının olumsuzlanmasıdır; böylece Sınır olumsuz-Varlığı olarak dolaysızca kendisinden iter, ve ondan nitel ayrılmışlık içinde onu bir *başka Varlık* olarak kendi dışına koyar, Sonlu kendi olumsuz-Varlığını bu Sonsuz olarak, ve Sonsuz ise aynı yolda onu

Sonlu olarak koyar. Sonludan Sonsuza zorunlu olarak, e.d. Sonlunun belirlenimi yoluyla geçilmesi ve Sonlunun kendinde-Varlık olmaya yük-seltilmesi kolayca kabul edilir, çünkü Sonlu, gerçi belirli-Varlık olarak sürse de, gene de aynı zamanda *ayrıca kendinde* hiçlik olarak, öyleyse belirlenimine göre kendini çözen olarak da belirlenir; Sonsuz ise hiç kuşkusuz olumsuzlama ve Sınır ile yüklü olarak, ama aynı zamanda ayrıca *kendinde-var-olan* olarak belirlenir, öyle ki bu kendi ile bağıntılı olumlama soyutlaması onun belirlenimini oluşturur ve bu nedenle sonlu belirli-Varlık onda bulunmaz. Ama, gösterildiği gibi, Sonsuzun kendisi yalnızca olumsuzlama *dolayısıyla*, olumsuzlamanın olumsuzlaması olarak, olumlu Varlıkta sonuçlanır, ve bu olumlama, yalnızca yalın, nitel Varlık olarak alındığında, onda kapsanan olumsuzlama yalın dolaysız olumsuzlamaya ve böylelikle belirliliğe ve Sınıra indirgenir ki, bu sonra benzer olarak Sonsuzun kendinde-Varlığı ile çelişki içinde ondan dışlanmış olarak, ona ait olmayan, tersine onun kendinde-Varlığına karşıt birşey olarak, Sonlu olarak koyulur. Böylece her biri kendi içinde ve kendi belirleniminden kendi başkasının koyulması olduğu için, *ayrılmazdırlar*. Ama bu birlikleri nitel başlıklarında *gizlidir, yalnızca temelde yatan içsel* birliktir.

Böylece bu birliğin görünüş yolu belirlenir; *belirli-Varlıkta* koyulmuş olarak, birlik Sonlunun Sonsuza ve evrik olarak bir dönüşü ya da geçişi biçiminde bulunur; öyle ki Sonsuz Sonluda ve Sonlu Sonsuzda, başkası başkasında yalnızca *ortaya çıkar*, e.d. her biri başkasında ayrı olarak *dolaysızca* ortaya çıkar ve bağıntıları yalnızca dışsal bir bağıntıdır.

Geçişlerinin süreci şu ayrıntılı şekli taşır. Sonlunun ötesine Sonsuza geçilir. Bu öteye geçiş dışsal bir edim olarak görünür. Bu Sonlunun ötesindeki boşlukta ne doğar? Ondaki olumlu öge nedir? Sonsuzun ve Sonlunun ayrılmazlığından ötürü (ya da bu kendi yanında duran Sonsuzun kendisi sınırlı olduğu için) Sınır ortaya çıkar; Sonsuz yitmiş, ve onun başkası, Sonlu, içeri girmiştir. Ama Sonlunun bu girişi Sonsuza dışsal bir olay olarak ve yeni Sınır ise Sonsuzun kendisinden doğmayan, ama benzer olarak verili bulunan bir Sınır olarak görünür. Böylelikle karşımızda boş yere ortadan kaldırılmış olan önceki belirlenime geri dönüş bulunur. Ama bu yeni Sınırın kendisi yalnızca ortadan kaldırılması ya da ötesine geçilmesi gereken türde birşeydir. Böylelikle yine boşluk, Yokluk doğmuştur ki, onda benzer olarak o belirlilik ile, yeni bir Sınır ile karşılaşılır — *ve bu Sonsuza dek böyle gider*.

Önümüzde *Sonlunun ve Sonsuzun alması belirlenişi* bulunur; Sonlu yalnızca Gerek ile ya da Sonsuz ile bağıntı içinde sonlu, ve Sonsuz yalnızca Sonlu ile bağıntı içinde sonsuzdur. Ayrılmadırlar ve aynı zamanda birbirlerine karşı saltık olarak başkalarıdırlar; her biri kendi başkasını kendisinde taşır; böylece her biri kendisinin ve kendi başkasının birliğidir ve belirliliğinde belirli-Varlıktır, kendisinin olduğu ve kendi başkasının olduğu *değildir*.

Bu kendi kendisini ve olumsuzlanmasını olumsuzlayan almasıık belir-
lenim *Sonsuza ilerleme* olarak ortaya çıkan ve birçok şekilde ve uygula-
mada bir *enson* olarak geçerli sayılan şeydir ki, düşünce bundan böyle
onun ötesine geçmez, ve “ve bu sonsuza kadar *böyle sürer*” anlatımına
geldiğinde genellikle hedefine erişmiştir. — Bu ilerleme *görelî* belirle-
nimlerin karşıtlarına dek sürüldükleri ve böylece ayrılmaz birlik içinde
olmalarına karşın gene de her birine ötekine karşı kendine-bağımlı bir
belirli-Varlığın yüklendiği her yerde ortaya çıkar. Bu süreç buna göre
bir *çelişkidir* ki, çözümez, ama her zaman yalnızca *bulunduğu* bildirilir.

Soyut bir ‘öteye geçme’ bulunur ki, tamamlanmamış kalır, çünkü *bu*
‘öteye geçme’nin kendisinin *ötesine geçilmez*. Sonsuz bulunur; hiç kuşkusuz
ötesine geçilir, çünkü yeni bir Sınır koyulur, ama böylelikle daha çok
yalnızca Sonluya geri dönmüş olur. Bu kötü Sonsuzluk kendinde o
bitimsiz Gerek ile aynı şeydir; hiç kuşkusuz Sonlunun olumsuzlanmasıdır,
ama gerçekte kendini ondan kurtaramaz; Sonlu *Sonsuzun kendisinde*
onun başkası olarak yeniden ortaya çıkar, çünkü bu Sonsuz yalnızca
kendi başkası olarak Sonlu ile *bağıntı içinde* vardır. Sonsuza ilerleme
buna göre yalnızca kendini yineleyen tekdüzeliktir, bu Sonlunun ve
Sonsuzun bir ve aynı usandırıcı almasıdır.

Sonsuz ilerlemenin Sonsuzluğu genel olarak Sonlu ile yüklü kalır,
bununla sınırlı ve kendisi *sonludur*. Ama böylelikle sonsuz ilerleme ger-
çekte Sonlunun ve Sonsuzun birliği olarak koyulmuş olur. Ama bu birlik
üzerine düşünülmez. Gene de yalnızca bu birliktir ki Sonluda Sonsuzu ve
Sonsuzda Sonluyu uyandırır, deyim yerindeyse sonsuz ilerlemenin güdü-
lendiricisidir. Bu ilerleme o birliğin *Dışındır* ki, tasarımsal düşünce onda,
bir ve aynı almasıın sonu gelmez yinelemesinde, Sınırı aşarak Sonsuzluğa
ilerlemenin boş dinginliksizliğinin o bitimsiz yinelemesinde durup kalır;
bu Sonsuzda yeni bir Sınır *bulsa* da, ona ancak Sonsuza olduğu kadar
tutunabilir. Bu Sonsuz erişilemez bir *öte-yanın* sağlam belirlenimini taşır
— erişilemez bir öte yan, çünkü erişilmemesi *gerekir*, çünkü *öte-yanın, var*
olan olumsuzlamanın belirliliği bırakılmaz. Sonsuz bu belirlenime göre
Sonluyu bir *bu-yan* olarak karşısına alır ki, bu da benzer olarak kendini
Sonsuza yükseltmez, çünkü bir *başkasının* bu belirlenimini, böylelikle
bitimsiz birşeyin, kendini kendi öte-yanında yeniden ve hiç kuşkusuz o
öte-yandan ayrı olarak üreten *belirli-Varlığın* belirlenimini taşır.

c. Olumlu Sonsuzluk

Gösterildiği gibi, Sonlunun ve Sonsuzun bu ileri geri gidip gelen alma-
şık belirlenimlerinde gerçeklikleri kendinde daha şimdiden *bulunur*, ve
gerekli olan yalnızca bulunanın kabul edilmesidir. Bu birinden ötekine
ve sonra yine geriye gidip geliş Kavramın dış olgusallaşmasını oluşturur;
bu olgusallaşmada Kavramın kapsadığı şey *koyulur*, ama *dışsal* olarak,
birbiri dışına düşünüyor olarak; gereken şey yalnızca Kavramın kendisini

veren *birliğin* onlarda doğduğu bu değişik kıpıların karşılaştırılmasıdır; — Sonsuzun ve Sonlunun *birliği*, daha önce sık sık sözü edildiği ama burada özellikle anımsanması gerektiği gibi, gerçekten olduğu gibi alınan birlik için düzgün bir anlatım değildir; ama bu bozuk belirlenimin düzeltilmesi de Kavramın o önümüzde yatan dışlaşmasında bulunuyor olmalıdır.

Bunların en yakın, yalnızca dolaysız belirlenimine göre alındığında, Sonsuz yalnızca *Sonlunun ötesine geçiş* olarak vardır; belirlenimine göre Sonlunun olumsuzlanmasıdır; böylece Sonlu yalnızca ötesine geçilmesi gerekendir, kendinin kendinde olumsuzlamasıdır, ki Sonsuzluktur. Böylelikle *her birinde ötekinin belirliliği* yatar, ki sonsuz ilerlemenin bakış açısından birbirlerinden dışlanmış olmaları ve yalnızca sırayla birbirlerini izlemeleri gerekir; biri öteki olmaksızın, Sonsuz Sonlu ve Sonlu Sonsuz olmaksızın koyulamaz ve kavranamaz. Sonsuzun ne olduğu, yani *Sonlunun olumsuzlanması olduğu söylendiğinde*, Sonlunun kendisi de birlikte söylenir; Sonsuzun belirlenimi *ondan yoksun* olamaz. Sonsuzda Sonlunun belirlenimini bulabilmek için gereken tek şey *söyleneni bilmektir*. Sonlu söz konusu olduğunda onun hiç olduğu kolayca kabul edilir, ama tam olarak hiçliği Sonsuzluktur ki, Sonlu eşit ölçüde ondan ayırtamazdır. — Bu kavrayışta kendi *başkaları* ile *bağıntılarına* göre alınmış görünebilirler. Eğer birbirleri ile *bağıntısız* olarak ve böylece yalnızca “*Ve*” yoluyla birleşmiş olarak alınırlarsa, o zaman birbirlerine karşı kendilerine-bağımlı olarak, her biri kendinde var olan olarak durur. Böyle alındıklarında nasıl bir doğada olduklarına bakmamız gerekir. Sonsuz, böyle saptandığında, *ikisinden biridir*; ama *yalnızca* ikisinden biri olarak kendisi sonludur, bütün değil, ama yalnızca bir yandır; karşısında duranda Sınırını taşır; böylece *sonlu Sonsuzdur*. Yalnızca *iki Sonlu* bulunur. Sonsuzun Sonluluğu, öyleyse Sonlu ile birliği tam olarak Sonludan *ayrılmasında*, böylelikle *tek-yanlı birşey* olarak saptanmasında yatar. — Sonlu kendi yanından kendi için Sonsuzdan uzaklaştırılmış olarak alındığında *bu kendi ile bağıntıdır* ki, onda göreliliği, bağımlılığı, geçiciliği uzaklaştırılır; Sonlu Sonsuzun olması gereken aynı kendine-bağımlılık ve aynı olumlamadır.

İki irdeleme yolu ilkin başlangıç noktaları olarak ayrı belirlilikleri almış görünürler, çünkü birincinin yalnızca Sonsuzun ve Sonlunun bir-biri ile, her birinin kendi başkası ile *bağıntısı* olması, ve ikincinin onları birbirlerinden tam yalıtılma içinde tutması gerekir; ama buna karşın iki yol da bir ve aynı sonucu verir; Sonsuz ve Sonlu, ikisinin birbirleri ile onlara dışsal ama özsel olan ve onsuz hiç birinin ne ise o olmayacağı *bağıntılarına* göre, her biri kendi belirleniminde kendi başkasını kapsar, tıpkı o denli de *her birinin kendi için* alındığında, *kendisinde* irdelendiğinde, kendisinde kendi başkasını kendi kıpsı olarak taşıması gibi.

Bu Sonlunun ve Sonsuzun — kınanan — birliğini, kendisi Sonsuz olan birliği verir ki, bunda Sonsuz kendi kendisini ve Sonluluğu kendi

içinde kapsar ve öyleyse Sonluyu ondan ayıran ve öte yana koyandan başka bir anlamda Sonsuzdur. Şimdi bunların ayırdedilmeleri de gerektiğine göre, her birinin kendisi, daha önce gösterildiği gibi, kendi içinde ikisinin birliğidir; buna göre böyle iki birlik ortaya çıkar. Ortak öge, iki belirliliğin birliği, birlik olarak onları ilkin olumsuzlanmış olarak koyar, çünkü her birinin ne ise ayrılığı içinde o olması gerekir; öyleyse birliklerinde nitel doğalarını yitirirler; — Sonsuzun ve Sonlunun birliğinde onlara birbirleri dışında alındıklarında taşımaları gereken Niteliğe göre sarılmada direten ve buna göre o birlikte çelişkiden başkasını, çelişkinin ikisinin nitel birliğinin olumsuzlanması yoluyla çözülüşünü de görme-yen tasarıma karşı önemli bir düşünce; böylece ilk olarak Sonsuzun ve Sonlunun yalın, genel birliği yanlışlanır.

Ama dahası, şimdi ayrı olarak da alınacakları için, Sonsuzun bu kıpı-ların her birinin kendisi olan birliği her birinde ayrı bir yolda belirlenir. Belirlenimine göre Sonsuz olan ondan ayırdedilen Sonluluğu kendisinde taşır; birincisi bu birlikte *Kendindedir*, ve ikincisi yalnızca belirlilik, ondaki Sınırdır; ama bir Sınır ki, Kendindenin salt başkası, karşıtıdır; Sonsuzun genel olarak kendinde-Varlık olan belirlenimi bu tûr bir Niteliğin eklenmesi yoluyla bozulur; böylece *sonlulaştırılmış bir Sonsuzdur*. Aynı yolda, genel olarak Sonlu yalnızca olumsuz-kendinde-Varlık olduğu için, ama o birliğe göre benzer olarak kendisinde karşı-tını taşıdığı için, değerinin üzerine, ve dahası deyim yerindeyse sonsuz ölçüde üzerine yükseltilir; Sonlu *sonsuzlaştırılmış* Sonlu olarak koyulur.

Aynı yolda daha önce Sonsuzun ve Sonlunun yalın birliğinin anlak tarafından yanlışlanması gibi, şimdi çifte birlik de yanlışlanır. Bu burada benzer olarak iki birlikten birinde Sonsuzun olumsuzlanmış olarak değil, ama daha çok kendinde-Varlık olarak alınması yoluyla olur ki, bunda öyleyse belirlilik ve Sınır koyulmuş olmayacaktır; çünkü bu yolla kendinde-Varlık indirgenecek ve bozulacaktır. Evrik olarak, Sonlu da yine olumsuzlanmış birşey olarak kavranmaz, gerçi kendinde hiçlik olsa da, öyle ki Sonsuz ile birleşmesinde olmadığı şeye yükseltilir ve bu yolla belirlenimine karşı sonsuzlaştırılır — bir belirlenim ki, yitmek yerine, tersine bitimsiz kılınır.

Anlağın Sonluyu ve Sonsuzu yanlışlaması, birbirleri ile bağıntılarına nitel ayırım olarak sarılması ve belirlenimlerinde ayrılmış, aslında saltık olarak ayrılmış olduklarını ileri sürmesi bu kıpıların Kavramının anlağın kendisi için ne olduğunun unutulmasında temellenir. Bu Kavrama göre, Sonlunun ve Sonsuzun birliği onların dışsal bir biraraya getirilişleri değil, ne de belirlenimlerine ters düşen uygunsuz bir birleşmedir ki, bunda kendilerinde ayrı ve karşıt, birbirlerinden bağımsız olarak var olan, böylelikle bağdaşmaz belirlenimler birbirlerine bağlanacaktır; tersine, her biri kendinde bu birliktir, ve bu yalnızca kendi kendisinin bir *ortadan kaldırılmasıdır* ki, onda hiç biri ötekine karşı bir kendinde-Varlığın ve olumlu belirli-Varlığın üstünlüğünü taşımaz. Daha önce

gösterildiği gibi, Sonluluk yalnızca kendini aşmadır; öyleyse kendisinde Sonsuzluğu, kendi başkasını kapsar. Benzer olarak, Sonsuzluk yalnızca Sonlunun aşılması olarak bulunur; öyleyse ötsel olarak kendi başkasını kapsar ve böylelikle kendisinde kendi başkasıdır. Sonlu onun dışında bulunan bir güç olarak Sonsuz tarafından ortadan kaldırılmaz; tersine, kendini ortadan kaldırmak onun Sonsuzluğudur.

Bu ortan kaldırma öyleyse genel olarak başkalaşma ya da başkalık değil, *Birşeyin* ortadan kaldırılması değildir. Sonlunun kendini onda ortadan kaldırdığı şey Sonluluğun olumsuzlanması olarak Sonsuzdur; ama Sonluluğun kendisi çoktandır yalnızca bir *olumsuz-Varlık* olarak belirlenmiş belirli-Varlıktır. Öyleyse yalnızca kendini *olumsuzlamada ortadan kaldıran olumsuzlamadır*. Böylece kendi yanından Sonsuzluk Sonluluğun ve böylelikle genelde belirliliğin olumsuzu olarak, boş öte-yan olarak belirlenir; Sonluda kendini ortadan kaldırması boş kaçıştan bir geri dönmedir, kendisinde bir *olumsuz* olan öte-yanın bir *olumsuzlanmasıdır*.

Öyleyse bulunan şey ikisinde de aynı olumsuzlamanın olumsuzlamasıdır. Bu ise *kendinde* kendi ile bağıntı, olumlama, ama kendine geri dönüş olarak, e.d. olumsuzlamanın olumsuzlamasının olduğu *dolaylılık* yoluyla. Ötsel olarak göz önünde tutulması gereken nokta bu belirlenimlerdir; ama ikinci ötsel nokta sonsuz ilerlemede de *koyuldukları* ve onda nasıl koyulduklarıdır, — yani henüz en son gerçeklikleri içinde koyulmamış olmalarıdır.

İlk olarak sonsuz ilerlemede ikisi de, Sonsuz gibi Sonlu da, olumsuzlanır, — ikisi de aynı yolda aşılır; *ikinci* olarak birbiri ardına ayrı olarak, her biri kendi için olumlu olarak koyulur. Böylece bu iki belirlenimi ayrılıkları içinde karşılaştırırız, tıpkı dış bir karşılaştırma olan karşılaştırmamızda Sonluyu ve Sonsuzu irdelemenin iki yolunu — ilk olarak bağıntıları içinde ve ikinci olarak her biri kendi için alınmak üzere — ayırmamız gibi. Ama sonsuz ilerleme daha çoğunu anlatır; onda ayırdedilenlerin *bağlantıları* da koyulur, üstelik ilkin yalnızca geçiş ve alması biçiminde olsa da; gerçekte orada bulunanı görmek için gerekli olan tek şey yalın bir derin düşüncedir.

İlk olarak Sonlunun ve Sonsuzun sonsuz ilerlemede koyulan olumsuzlaması yalın olarak, böylelikle ayrı olarak ve yalnızca birbirini izliyor olarak alınabilir. Sonludan başladığında, Sınır aşılır, Sonlu olumsuzlanır. Şimdi öyleyse onun öte-yanı, Sonsuz bulunur, ama bunda yine Sınır *ortaya çıkar*; böylece önümüzde Sonsuzun aşılması bulunur. Bu ikili ortadan kaldırma gene de bir yandan genel olarak yalnızca dışsal bir olay, kıpıların bir almasıdır, öte yandan henüz bir *birlik olarak koyulmuş* değildir; bu her bir öteye geçiş ayrı bir başlangıç, yeni bir edimdir, öyle ki iki süreç birbiri dışına düşer. — Ama dahası, sonsuz ilerlemede bunların *bağıntısı* da bulunur. *İlkin Sonlu* vardır; *sonra* ötesine geçilir, ve Sonlunun bu olumsuzu ya da öte-yanı Sonsuzdur; *üçüncü* olarak bu olumsuzlamanın yine ötesine geçilir, yeni bir Sınır, yine bir *Sonlu* ortaya

çıkır. — Bu tamamlanmış, kendi kendisini kapayan devimdir ki, başlangıcı oluşturan geri dönmüştür; ortaya çıkan *kendisinden başlanmış olanla aynıdır*, e.d. Sonlu yeniden kurulur; öyleyse *kendisi ile birleşmiş, kendi ötesinde yalnızca kendini yeniden bulmuştur*.

Sonsuz açısından da durum aynıdır. Sonsuzda, Sınırın öte-yanında, yalnızca yeni bir Sınır ortaya çıkar ki, aynı yazgıyı taşır, Sonlu olarak olumsuzlanmak zorundadır. Böylece yeniden ortada bulunan şey daha önce yeni Sınırdaki yitimiş olan *aynı* Sonsuzdur; Sonsuz buna göre ortadan kaldırılması yoluyla, yeni Sınırı aşması yoluyla ne Sonludan daha öte uzaklaşmış olur — çünkü Sonlu yalnızca Sonsuza geçmektir —, ne de kendisinden, çünkü *kendi kendisine ulaşmıştır*.

Böylece ikisi de, Sonlu gibi Sonsuz da, bu kendi olumsuzlanması yoluyla kendine geri dönme *devimidir*, yalnızca kendi içlerinde *dolaylılık* olarak vardırlar, ve her birinin olumlusu her birinin olumsuzlanmasını kapsar ve olumsuzlamanın olumsuzlamasıdır. — Böylece *sonuçturlar*, ve buna göre *başlangıçlarının* belirleniminde oldukları şey değildirlir; — Sonlu kendi yanında bir *belirli-Varlık* değil ve Sonsuz belirli-Varlığın öte-yanında, e.d. sonlu olarak belirlenenin öte-yanında bir *belirli-Varlık* ya da *kendinde-Varlık* değildir. Anlağın Sonlunun ve Sonsuzun birliğine karşı böylesine isteksiz olmasının nedeni yalnızca Engeli ve Sonluyu kendinde-Varlık gibi *bitimsiz* olarak varsaymasıdır; bu nedenle her ikisinin de sonsuz ilerlemede bir olgu olarak bulunan olumsuzlamasını *gözardı eder*, tıpkı orada yalnızca bir bütünün kısımları olarak bulunmalarını ve yalnızca karşıtları dolayısıyla, ama özsel olarak o denli de karşıtlarının ortadan kaldırılması dolayısıyla ortaya çıkmalarını da göz ardı etmesi gibi.

Eğer ilk olarak kendi içine geri dönüş Sonlunun kendine geri dönüşü gibi Sonsuzun kendine geri dönüşü olarak da görülmüşse, o zaman bu sonucun kendisinde yukarıda kınanan bozukluk ile birlikte giden bir yanlışlık kendini gösterir; bir kez Sonlu, bir ikinci kez Sonsuz *başlangıç-noktası* olarak alınır, ve ancak bu yolla *iki* sonuç doğar. Ama hangisinin başlangıç olarak alınacağı bütünüyle ilgisizdir; böylelikle sonucun *iki-liliğine* yol açan ayrım kendiliğinden uzaklaşır. Bu benzer olarak sonsuz ilerlemenin iki yana göre sınırsız olan çizgisinde belirtiktir, ki bunda kıpılardan her biri kendini eşit olarak sırayla ortaya çıkıyor olarak gösterir ve hangi noktanın seçileceği ve ikisinden hangisinin başlangıç olarak alınacağı bütünüyle dışsal bir sorundur. — Onda ayırde edilirler, ama her biri eşit ölçüde yalnızca ötekinin kısıpidır. İkisinin de, Sonlu gibi Sonsuzun da kendileri ilerlemenin kısıpları oldukları için, ikisi de *ortak olarak Sonludur*, ve onda ve sonuçta eşit ölçüde ortaklaşa olumsuzlandıkları için, bu sonuca her ikisinin o Sonluluğunun olumsuzlaması olarak gerçeklik ile Sonsuz denir. Ayrımları böylece her ikisinin de taşıdığı *çifte anlamdır*. Sonlu ilk olarak yalnızca ona karşı duran Sonsuza *karşı* Sonlu olma, ve ikinci olarak Sonlu ve *aynı zamanda* ona karşı duran Sonsuz olma çifte anlamını taşır. Sonsuz da iki kıpıdan biri olma — böylece

kötü-Sonsuzdur —, ve onda her ikisinin, Sonsuzun ve onun başkasının yalnızca kıpılar oldukları Sonsuz olma çifte anlamını taşır. Öyleyse Sonsuz gerçekte bulunduğu biçimiyle süreçtir ki, [bir yandan] onda kendini belirlenimlerinden yalnızca *biri* olmaya, Sonlunun karşıtı ve böylelikle kendisi yalnızca Sonlulardan biri olmaya indirger, ve [öte yandan] bu kendisinden ayrımını kendisinin olumlanmasına ortadan kaldırır ve bu dolaylılık yoluyla *gerçek Sonsuz* olur.

Gerçek Sonsuzun bu belirlenimi Sonlunun ve Sonsuzun bir *birliği*-nin daha önce kınanan *formülünde* kavranamaz; *birlik* soyut, devimsiz kendi-ile-aynılıktır, ve kıpılar eşit ölçüde devimsiz, yalnızca var olan kıpılardır. Oysa Sonsuz, tıpkı iki kıpısı gibi, daha çok özsel olarak yalnızca *Oluş* olarak, ama şimdi kıpılarında *daha öte belirlenmiş Oluş* olarak vardır. Oluş ilk olarak soyut Varlığı ve Yokluğu belirlenimleri olarak alır; başkalaşma olarak, belirli-Varlığı, Birşey ve Başkasını, ve şimdi ise Sonsuz olarak Sonluyu ve Sonsuzu belirlenimleri olarak alır ki, kendileri Oluştadırlar.

Bu Sonsuz kendi-içine-geri-dönmüşlük olarak kendi ile bağıntıdır, *Varlıktır*, ama belirlenimsiz, soyut Varlık değil, çünkü olumsuzlamayı olumsuzluyor olarak koyulur; böylelikle o denli de *belirli-Varlıktır*, çünkü genel olarak olumsuzlamayı, böylelikle belirliliği kapsar. *Vardır ve oradadır*, önümüzde bulunur. Yalnızca kötü-Sonsuz *öte-yandır*, çünkü *yalnızca olgusal* olarak koyulmuş Sonlunun olumsuzlamasıdır, — böylece soyut, ilk olumsuzlamadır; *yalnızca* olumsuz olarak belirlenmiş olduğu için, onda *belirli-Varlığın* olumlaması bulunmaz; yalnızca olumlu birşey olarak sıkı sıkıya tutulduğunda, *orada* bile *olmaması gerekir*, erişilemez olması gerekir. Ama bu erişilemezlik onun yüksekliği değil, tersine eksikliğidir ki, en son zeminini Sonlu olarak Sonlunun *var olan* olarak sıkı sıkıya tutulmasında bulur. Gerçek olmayan erişilemez olandır; ve böyle bir Sonsuzun gerçek olmadığının görülmesi gerekir. — Sonsuza ilerlemenin imgesi doğru *çizgidir* ki, Sonsuz yalnızca onun her iki Sınırında ve her zaman yalnızca çizginin — ki belirli-Varlıktır — olmadığı yerdedir, ve çizgi bu olumsuz-belirli-Varlığının ötesine, e.d. belirsiz olana doğru *uzanır*; kendi içine geri bükülen gerçek Sonsuzluk olarak Sonsuzluğun imgesi *daire* olur ki, kendine erişmiş olan çizgidir, *başlangıç noktası ve sonu* olmaksızın kapalı ve bütünüyle bulunandır.

Gerçek Sonsuzluk böylece soyut olumsuzlamaya karşı *olumlu* olarak koyulmuş genelde *belirli-Varlık* olarak alındığında daha önceki *yalın* olarak belirli Olgusalıktan daha yüksek bir anlamda *Olgusalılık*-tır; burada somut bir içerik kazanmıştır. Olgusal olan Sonlu değil ama Sonsuzdur. Böylece Olgusalılık daha öte Öz, Kavram, İdea vb. olarak belirlenir. Gene de böyle Olgusalılık gibi daha erken, daha soyut bir kategoriye daha somut olanlar durumunda yinelemek ve onu onun kendinde olduğundan daha somut olan belirlenimlerin yerine kullanmak gereksizdir. Örneğin böyle ‘Öz ya da İdea olgusal olandır’ demek gibi

bir yinelemenin nedeni eğitimsiz düşünme için Varlık, belirli-Varlık, Olgusalılık, Sonluluk gibi en soyut kategorilerin en tanınmış kategoriler olmasıdır.

Burada Olgusalılık ya da Realite kategorisine geri dönmemizin daha belirli nedeni onun karşısında olumlu olduğu olumsuzlamanın burada olumsuzlamanın olumsuzlaması olmasıdır; böylelikle kendisi sonlu belirli-Varlığın olduğu o Olgusalığa karşıttır. — Olumsuzlama böylece İdeallik olarak belirlenir; ideal olan¹ gerçek Sonsuzda bulunduğu gibi sonlu olandır, — bir belirlenim olarak, bir içerik olarak, ki ayrıdır, ama *kendine-bağımlı olarak var olan* değildir, *kıpı* olarak *vardır*. İdealite sonlu belirli-Varlığın olumsuzlanması yoluyla tam olarak anlatılmayan bu daha somut anlamı taşır. — Ama Realite ve İdealite ile bağıntı içinde Sonlu ve Sonsuz karşıtlığı öyle bir yolda alınır ki, Sonlu reel olan olarak, Sonsuz ise ideal olan olarak geçerli sayılır; tıpkı daha sonra Kavramın da ideal birşey olarak, dahası *yalnızca* ideal birşey olarak, ve ona karşı genelde belirli-Varlığın ise reel olan olarak görülmesi gibi. Bu yolda hiç kuşkusuz olumsuzlamanın o sözü edilen somut belirlenimi için ‘ideal’ anlatımını ayırmanın bir yararı yoktur; o karşıtlıkta yine kötü-Sonsuza özgü olan soyut olumsuzlamanın tek-yanlılığına geri dönülür ve Sonlunun olumlu belirli-Varlığında diretilir.

Geçiş

İdealiteye Sonsuzluğun *Niteliği* denebilir; ama özsel olarak Oluş süreci ve böylelikle bir geçiştir, tıpkı belirli-Varlıktaki Oluşun süreci gibi; şimdi bu geçişi belirteceğiz. Sonluluğun, e.d. genel olarak Sonluluğun ve eşit ölçüde ona yalnızca karşı duran, yalnızca olumsuz Sonsuzluğun ortadan kaldırılması olarak bu kendi içine geri dönüş *kendi ile bağıntı, Varlıktır*. Bu Varlık onda olumsuzlama olduğu için *belirli-Varlıktır*; ama dahası, özsel olarak olumsuzlamanın olumsuzlaması, kendi ile bağıntılı olumsuzlama olduğu için, ona *kendi-için-Varlık* denilen belirli-Varlıktır.

Not 1 [*Sonsuza İlerleme*]

Sonsuz — kötü Sonsuzluğun alışıldık anlamında — ve *Sonsuza İlerleme*, tıpkı Gerek gibi, en son *çözüm* olarak ortaya sürülen bir *çelişkinin* anlatımıdır. Bu Sonsuz duysal tasarımın Sonlunun üzerine, düşünceye bir ilk yükselişidir ki, gene de içeriği yalnızca Yokluk olarak, *kesinlikle* ‘var olmayan’ olarak koyulur — sınırlanmışın ötesine bir kaçış ki, kendini

¹ ‘*Das Ideale*’ ‘*das Ideelle*’den daha belirli bir anlam (Güzelin ve onun çağrıştırdıklarının anlamını) taşır; birincisi henüz buraya ait değildir; bu nedenle ‘*ideell*’ anlatımı kullanılır. Realite durumunda ise dil kullanımında bu ayrım bulunmaz; ‘*das Reelle*’ ve ‘*Reale*’ hemen hemen anlamdaşlar olarak kullanılır ve anlatımlara birbirlerine karşı ayrıntılar yüklemek bir kazanç sağlamaz.

kendi içinde toplamaz ve olumsuzlu olumluya geri getirmeyi bilmez. Bu *tamamlanmamış derin-düşünme* gerçek Sonsuzun iki belirlenimini — Sonlunun ve Sonsuzun *karşılığını* ve Sonlunun ve Sonsuzunu *birliğini* — tam olarak kendi önünde bulur, ama *bu iki düşünceyi bir araya getirmez*; biri kesin olarak ötekini ortaya çıkarır, ama bu derin-düşünme onları yalnızca *kendi aralarında değişmeye* bırakır. Bu birbirine değişme, sonsuz ilerleme iki belirlenimin *birliği* ve *karşılığı* arasındaki çelişkinin üzerinde diretildiği her yerde kendini sergiler. Sonlu kendinin ortadan kaldırılmasıdır, olumsuzlanmasını, Sonsuzluğu kendi içinde kapsar — ikisinin *birliği*; Sonlunun *ötesine*, onun öte-yanı olarak Sonsuza geçilir — ikisinin *ayrılması*; ama Sonsuzun ötesinde bir başka Sonlu vardır: Öte, Sonsuz Sonluluğu kapsar, — ikisinin *birliği*; ama bu Sonlu da Sonsuzun bir olumsuzudur, — ikisinin ayrılması vb. — Böylece nedensellik ilişkisinde Neden ve Etki ayrılamazdır; bir Etkisi olmayacak bir Neden Neden değildir, tıpkı bir Nedeni olmayacak Etkinin bundan böyle Etki olmaması gibi. Buna göre bu ilişki *Nedenlerin* ve *Etkilerin* sonsuz İlerlemesini verir; birşey Neden olarak belirlenir, ama bir Sonlu olarak (ve aslında tam olarak Etkiden ayrılması nedeniyle sonludur) kendisinin bir Nedeni vardır, e.d. ayrıca Etkidir; böylelikle Neden olarak belirlenen *aynı şey* Etki olarak da belirlenir, — Neden ve Etkinin *birliği*; şimdi Etki olarak belirlenenin yeni bir Nedeni vardır, e.d. Nedenin Etkisinden *ayrılması* ve ayrı bir Birşey olarak koyulması gerekir; ama bu yeni Nedenin kendisi yalnızca bir Etkidir, — Neden ve Etkinin *birliği*; bir başkasını Nedeni olarak alır, — iki belirlenimin ayrılması vb., *Sonsuza* dek.

Böylece ilerlemeye şu daha kendine özgü biçim verilebilir: Sonlunun ve Sonsuzun *tek bir* birlik olduğu önesürümünde bulunulur; bu yanlış önesürüm karşıt önesürüm yoluyla düzeltilmelidir: Saltık olarak ayrı ve birbirlerine karşıttırlar; bu yine ayrılmaz oldukları, bir belirlenimde ötekinin yattığı bildirilerek, birlikleri öne sürülerek düzeltilmelidir, ve bu Sonsuza dek böyle gider. — Sonsuzun doğasını görebilmek için yapılması gereken şey kolaydır ve bu sonsuz ilerlemenin, anlağın açınmış Sonsuzunun iki belirlenimin *birbirine değişmesi* olarak, iki kıpının *birliği* ve *ayrılığı* olarak oluşmuş olduğunun bilincini taşımak, ve sonra bu birliğin ve bu ayrılığın kendilerinin ayrılamaz olduklarının daha öte bilincini taşımaktır.

Bu çelişkinin çözümü iki önesürümün *eşit doğruluğunun* ve eşit yanlışlığının kabul edilmesi değil — bu yalnızca sürmekte olan çelişkinin bir başka şeklidir —, ama ikisinin *ideallığının* kabul edilmesidir ki, bunda ayrımları içinde, karşılıklı olumsuzlamalar olarak, yalnızca *kıplardır*; o tek-düze birbirine değişim bir olgu olarak *birliklerinin* olduğu gibi *ayrılıklarının* da olumsuzlamasıdır. Onda eşit ölçüde bir olgu olarak yukarıda gösterilen şey de bulunur: Sonlu kendi ötesine, Sonsuza düşer, ama eşit ölçüde Sonsuzun ötesinde kendini yeniden üretilmiş bulur, böylelikle orada yalnızca kendisi ile birleşir, tıpkı Sonsuzun da yaptığı gibi; öyle

ki, aynı olumsuzlamanın olumsuzlaması *olumlamada* sonuçlanır ve bu sonuç böylelikle kendini onların gerçekliği ve kökenselliği olarak gösterir. Böylelikle ayırdedilenlerin *ideallığı* olarak bu Varlıkta çelişki soyut olarak yitmemiş, ama çözülmüş ve uzlaşmıştır, ve düşünceler yalnızca tamamlanmış değil, ama *biraraya getirilmiştir*. Kurgul düşüncenin doğası buradaki ayrıntılı örnekte kendini belirli tarzında gösterir: Yalnızca karşıt kırıları birlikleri içinde kavramaktan oluşur. Her bir kıpı, ve hiç kuşkusuz bir olgu olarak, karşıtını kendisinde taşıdığını ve bunda kendi ile biraraya geldiğini gösterdiği için, olumlu gerçeklik bu kendi içinde devinen birlik, iki düşüncenin biraraya getirilmesi, Sonsuzluklarıdır — dolaysız değil ama sonsuz olan kendi ile bağıntı.

Felsefenin özü düşünce ile yakından tanışık olanlar tarafından sık sık şu soruya verilen yanıtta görülmüştür: *Sonsuz nasıl olur da kendisinden çıkarak Sonluluğa varır?* — Bunun *kavranılabilir* kılınamayacağı sanılır. Kavramına ulaşmış olduğumuz Sonsuz bu açıklamanın ilerleyişinde kendini *daha öte belirleyecek* ve biçimlerinin tüm türölülüğünde istenen şeyi, *Sonsuzun nasıl*, eğer böyle anlatmayı istersek, *Sonluya vardığını* gösterecektir. Burada bu soruyu yalnızca dolaysızlığı içinde ve daha önce irdelenen ve genellikle Sonsuza yüklenen anlam açısından irdeliyoruz.

Bir felsefenin olup olmadığının bütününde bu sorunun yanıtlanmasına bağlı olması gerekir, ve kararın buna dayanmasını istediklerini ileri sürenler aynı zamanda sorunun kendisinde bir tür bilmece, yenilmez bir tılsım taşıdığına ve bununla sorunun yanıtlanmasına ve dolayısıyla felsefeye ve ona ulaşılmasına karşı sağlam bir güvence bulduklarına inanırlar. Başka konular durumunda bile *sorunun nasıl sorulacağını* anlamak belli bir eğitimi öngerektirirken, felsefi konular durumunda ise sorunun uygun olmadığı yanıtından daha iyisinin alınabilmesi için bu daha da geçerlidir. — Böyle sorular durumunda genellikle sorunun sözcüklere bağlı olmadığı, ama önemli olan noktanın sorunun şu ya da bu yolda anlatımında anlaşılabilir olduğu uygun bir sayıltı olarak ileri sürülür. Soruda kullanılan '*ortaya çıkma*' ve buna benzer duyusal tasarımları içeren anlatımlar onların sıradan tasarımın alanından doğdukları ve yanıt için de gündelik yaşamda geçerli olan tasarımların ve duyusal bir benzetmenin şeklinin beklendiği kuşkusunu yaratırlar.

Eğer Sonsuzun yerine genel olarak Varlık alınırsa, o zaman *Varlığın belirlenmesi*, ondaki bir olumsuzlama ya da Sonluluk, daha kolay kavranabilir görünür. Varlık hiç kuşkusuz kendisi belirsiz olandır, ama belirli olanın karşıtı olduğu onda dolaysızca anlatılmaz. Öte yandan Sonsuz bunu anlatır; Sonsuz Sonlu-*olmayandır*. Bununla Sonlunun ve Sonsuzun birliği dolaysızca dışlanmış görünür; tamamlanmamış derin-düşünce bu nedenle bu birliğe en büyük dikbaşlılıkla karşı çıkar.

Ama, gösterildiği gibi, ve Sonlu ve Sonsuz belirlenimlerine daha öte girmeden dolaysızca açıktır ki, o derin-düşünme tarafından kabul edilen anlamda Sonsuz — yani Sonlu ile karşıtlık içinde duran Sonsuz

— Sonlu ile karşıtlık içinde durduğu için, kendisinde kendi Başkasını taşır, buna göre daha şimdiden sınırlıdır ve kendisi sonludur, kötü-Sonsuzdur. ‘*Sonsuz nasıl sonlu olur?*’ sorusuna yanıt böylece *önce* sonsuz olmak ve ancak daha sonra sonlu olmak, Sonluluğa çıkmak zorunda olan bir Sonsuzun *bulunmadığı*, tersine, kendi için daha şimdiden sonsuz olduğu denli de sonlu olduğu biçimindedir. Soru Sonsuzun bir yanda kendi için olduğunu ve ondan çıkarak (ya da nereden çıkmış olursa olsun) ayrılık içine giren Sonlunun ondan ayrı olarak gerçekten olgusal olduğunu kabul ettiği zaman, söylenmesi gereken şey aslında bu ayrılmanın *kavranamaz* olduğudur. Ne böyle Sonlunun ne de böyle Sonsuzun bir gerçekliği vardır; ama gerçek olmayan kavranamazdır. Ama eşit ölçüde denmelidir ki, kavranabilirler; onları giderek tasarımı oldukları gibi alarak birinde ötekinin belirleniminin yattığını görmek, bu ayrılmazlıkları üzerine yalın bir içgörü taşımak bile onları kavramak demektir; *bu ayrılmazlık onların Kavramıdır*. — Öte yandan o Sonsuzun ve Sonlunun *kendilerine-bağımlılıklarında* o soru gerçek olmayan bir içerik kurar ve kendi içinde daha şimdiden onların gerçek olmayan bir bağıntılarını kapsar. Bu nedenle soruyu yanıtlamak yerine, tersine daha çok kapsadığı yanlış varsayımları, e.d. sorunun kendisini yadsımak gerekir. O Sonsuzun ve Sonlunun gerçekliğine ilişkin soru yoluyla duruş noktası değişir, ve bu değişim ilk sorunun neden olması gereken sıkıntının o soru üzerine geri dönmesine yol açar; o *sorumuz* ilk sorunun kaynağı olan derin-düşünme için *yenidir*, çünkü böyle derin düşünme kurgul ilgiyi kapsamaz — bir ilgi ki, kendi için ve belirlenimleri bağıntılamadan önce bunların varsayılmış oldukları gibi gerçek birşey olup olmadıklarını saptamaya yönelir. Ama o soyut Sonsuzun ve eşit ölçüde kendi yanında durup kalması gereken Sonlunun gerçeklikten yoksun olduklarının kabul edildiği düzeye dek, Sonlunun Sonsuzdan çıkması üzerine söylenecek tek şey Sonsuzun *kendi içinden* Sonluluğa çıktığı, çünkü soyut birlik olarak alındığı yolda kendisinde hiçbir gerçeklik, hiçbir kalıcılık taşımadığıdır; böylece evrik olarak Sonlu hiçliğinin aynı zemininden Sonsuzluğa gider. Ya da daha doğrusu söylenmesi gereken şey Sonsuzun ilksiz-sonsuzluk içinde Sonluluğa çıkmış olduğu, kendi başkasını *kendisinde* taşımaksızın ve yalnızca kendi için alındığında saltık olarak arı *Varlıktan* daha öte *var* olmadığıdır.

Sonsuzun Sonluya nasıl çıktığı sorusu henüz daha öte bir varsayımı, *kendinde* Sonsuzun kendi içinde Sonluyu içerdiği, böylelikle kendinde kendisinin ve kendi başkasının birliği olduğu varsayımını kapsayabilir, öyle ki güçlük özsel olarak ikisinin varsayılmış birliği ile karşıtlık içinde olan *ayrılmaları* ile bağıntılıdır. Üzerinde diretilen karşıtlık bu varsayımda yalnızca bir başka şekil taşır; *birlik* ve *ayrım* birbirinden ayrılır ve yalıtılır. Ama birincisi soyut belirsiz birlik olarak değil de daha şimdiden o varsayımda olduğu gibi *Sonlunun* ve *Sonsuzun* belirli birliği olarak alınır, o zaman daha şimdiden ikisinin ayrılığı da onda bulunur — bir

ayrılık ki, aynı zamanda onların ayrı birer kendine-bağımlılığa salınışları değildir, tersine onları *ideal* olarak birlik içinde bırakır. Sonlunun ve Sonsuzun bu *birlikleri* ve *ayrılıkları* Sonluluğun ve Sonsuzluğun oldukları o aynı ayrılmazlıktır.

Not 2 [*İdealizm*]

Sonlu idealdir önermesi *İdealizmi* oluşturur. Felsefenin *İdealizmi* yalnızca Sonluyu gerçekten var olan birşey olarak tanımamaktan oluşur. Her felsefe özsel olarak *İdealizmdir* ya da en azından onu ilkesi olarak alır, ve o zaman soru yalnızca bu ilkenin edimsel olarak ne ölçüde yerine getirildiğidir. Felsefe bu düzeye dek din gibidir; çünkü din de benzer olarak Sonluluğu gerçek bir Varlık olarak, bir enson ya da Saltuk olarak, ya da koyulmamış, yaratılmamış, ilksiz-sonsuz birşey olarak tanımaz. Idealist ve realist felsefelerin karışıklığı buna göre anlamsızdır. Genel olarak sonlu belirli-Varlığa gerçek, enson, saltık Varlık yükleyen bir felsefe felsefe adına yaraşmaz; eski ya da yeni felsefelerin ilkeleri, Su ya da Özdek ya da Atomlar *düşünceler*, evrenseller, ideal kıpılardır, dolaysızca bulundukları gibi, e.d. duyusal tekillikleri içindeki şeyler değil; giderek Thales'in Suyu bile böyle değildir, çünkü görgül su olmasına karşın, bunun dışında aynı zamanda tüm başka şeylerin *Kendindeleri* ya da *Özleridir*, ve bu şeyler kendilerine-bağımlı, kendi içlerinde temellenmiş değil, tersine bir başkasından, Sudan *koyulmuş*, eş deyişle *idealdir*. Daha önce ilkeyi evrensel, *İdeal* olarak adlandırırken — tıpkı özellikle Kavramın, İdeanın, Tinin de *İdeal* olarak adlandırılması gerektiği gibi —, sonra yine tekil duyusal şeyleri de ilkede, Kavramda *ideal* olarak, özellikle Tinde ortadan kaldırılmış olarak adlandırdık; bu nedenle burada geçerken kendini Sonsuzun durumunda göstermiş olan bu çifte yana dikkati çekmek gerekir, eş deyişle, bir kez *İdeal* somut olan, gerçekten var olan iken, ikinci kez bunun kıpıları da eşit ölçüde *İdealdir*, onda ortadan kaldırılmıştır; ama gerçekte tek bir somut bütün vardır ki, kıpılar ondan ayrılmazdır.

İdeal ile denmek istenen başlıca *tasarım* biçimidir, ve genel olarak benim tasarımımda ya da Kavramda, *düşüncede*, *imgelemde* vb. olana *ideal* denir, öyle ki giderek genel olarak imgesel olan bile *İdeal* sayılır, — tasarımlar ki yalnızca reel olandan ayrı olmaları değil, ama özsel olarak reel *olmamaları* gerekir. Gerçekte Tin sözcüğün asıl anlamında *idealist* olandır; onda, üstelik duyumsarken, tasarımlarken bile, ama özellikle düşünen ve kavrayan olduğu sürece, içerik sözde *reel belirli-Varlık* olarak bulunmaz; Benin yalınlığında böyle dışsal varlık yalnızca ortadan kaldırılmış olarak bulunur, *benim içindir*, *ideal* olarak bendedir. Bu öznel *İdealizm*, ister genel olarak bilincin bilinçsiz *İdealizmi* olsun, isterse bilinçli bir yolda ilke olarak bildirilmiş ve saptanmış olsun, yalnızca *tasarım biçimini* ilgilendirir, ki buna göre bir içerik benimdir; bu biçim öznelğin dizgesel *İdealizminde* nesnelliğin ya da realitenin biçimine karşı,

o içeriğin *dışsal belirli-Varlığının* biçimine karşı biricik gerçek, dışlayıcı biçim olarak ileri sürülür. Böyle İdealizm biçimseldir, çünkü tasarımı-lamanın ya da düşünmenin *içeriğini* dikkate almaz — içerik ki, tasarımı-lamada ya da düşünmede bütünüyle sonluluğu içinde kalabilir. Böyle İdealizm ile hiçbirşey yitirilmemiştir, çünkü bir yandan böyle sonlu içeriğin olgusallığı, sonluluk ile dolu belirli-Varlık saklanırken, öte yandan bunun soyutlanması ölçüsünde, o denli de böyle içeriğin *kendinde* hiçbir öneminin olmaması gerekir; ve onunla hiçbirşey kazanılmamış, çünkü hiçbirşey yitirilmemiştir, çünkü Ben, tasarım, Tin aynı sonluluk içeriği ile dolu kalır. Öznel ve nesnel biçimlerinin karşıtlığı hiç kuşkusuz sonlulukların bir karşıtlığıdır; ama *içerik* duyumda, sezgide ya da giderek daha soyut tasarım ya da düşünme ögesinde alındığında bile bir sonluluklar bolluğu kapsar ki, bunlar sözü edilen salt bir sonluluk kipinin, öznel ve nesnel biçiminin dışlanması ile yitmezler, ne de kendiliklerinden uzaklaşırlar.

Bölüm Üç Kendi-İçin-Varlık

Kendi-için-Varlıkta nitel Varlık tamamlanır; kendi-için-Varlık sonsuz Varlıktır. Başlangıcın Varlığı belirlenimsizdir. Belirli-Varlık ortadan kaldırılmış, ama yalnızca dolaysız olarak ortadan kaldırılmış Varlıktır; böylece ilk olarak yalnızca kendisi dolaysız olan birinci olumsuzlamayı kapsar; hiç kuşkusuz Varlık da benzer olarak kapsar, ve ikisi belirli-Varlıkta yalın birlik içinde birleşirler, ama tam bu nedenle kendilerinde henüz birbirlerine *eşitsizdirler*, ve birlikleri henüz *koyulmuş değildir*. Belirli-Varlık bu nedenle ayrım ya da düalizm alanı, sonluluk bölgesidir. Belirlilik genel olarak belirliliktir, görelî bir belirlenmişliktir, saltuk değil. Kendi-için-Varlıkta Varlık ve belirlilik ya da Olumsuzlama arasındaki ayrım koyulur ve eşitlenir; Nitelik, Başkalık, Sınır, tıpkı Olgusallık, kendinde-Varlık, Gerek vb. gibi, Olumsuzlamanın Varlıktaki tamamlanmamış anlatımlarıdır ki, bunlarda ikisinin ayrımı henüz temelde yatar. Ama Sonlulukta Olumsuzlama Sonsuzluğa, Olumsuzlamanın *koyulmuş* Olumsuzlamasına geçtiği için yalın kendi ile bağıntıdır, öyleyle kendinde Varlık ile eşitlenmiştir, — *saltık belirlenmişlik*.

Kendi-için-Varlık *ilk olarak* dolaysızca kendi-için-var-olandır, — *Bir*.

İkinci olarak Bir Birlerin Çoğulluğuna geçer, — *İtme*; ve Birlerin bu başkalığı onların idealliklerinde ortadan kalkar, — *Çekme*.

Üçüncü olarak, İtmenin ve Çekmenin karşılıklı değişen belirlenimi, ki bunda ikisi dengeye çökerler, ve kendi-için-Varlıkta doruğuna itilen Nitelik *Niceliğe* geçer.

A. GENEL OLARAK KENDİ-İÇİN-VARLIK

Kendi-için-Varlığın genel Kavramı kendini göstermiştir. Şimdi kendi-için-Varlık anlatımının o Kavram için kullanılmasını aklamak için yapılması gereken tek şey söz konusu Kavramın *kendi-için-Varlık* anlatımı ile bağladığımız tasarıma karşılık düştüğünü göstermektir. Ve gerçekten de karşılık düşüyor görünür; birşeyin başkalığı, başkası ile bağıntıyı ve ortaklığı ortadan kaldırdığı, onları geri ittiği, onları soyutladığı düzeye dek 'kendi için' olduğunu söyleriz. Başkası onda yalnızca ortadan kaldırılmış birşey *olarak*, *onun kıpsı* olarak bulunur; kendi-için-Varlık öyle bir yolda Sınırın, Başkalığının ötesine geçmekten oluşur ki, kendi-için-Varlık bu olumsuzlama olarak sonsuz kendi içine *geri dönüştür*. — Bilinç, giderek böyle olarak bile, kendinde kendi-için-Varlık belirlenimini kapsar, çünkü duyumsadığı, sezdiği vb. bir nesneyi *tasarımlar*, e.d. nesnenin içeriğini *kendi içinde* taşır ve nesne bu kipte *ideal birşey* olarak bulunur; sezme ediminin kendisinde, genel olarak olumsuzluğu ile, başkası ile karışmasında bilinç *kendi kendisindedir*. Kendi-için-Varlık sınırlayıcı başkasına karşı bir polemik tutumu, olumsuz bir tutumdur ve onun bu olumsuzlanması yoluyla kendi-içine-yansımasıdır — üstelik bilincin bu kendi içine geri dönüşünün ve nesnenin ideallığının *yanı sıra* nesnenin *olgusalılığı*nın da saklanması karşın, çünkü nesne *aynı zamanda* dışsal bir belirli-Varlık olarak bilinir. Bilinç böylece *görüngüseldir*, ya da bir yandan ona dışsal olan başka bir nesneyi bilme ve öte yandan kendi için olma, nesneyi ideal olarak kendisinde taşıma, yalnızca böyle başkası ile olma değil ama onda ayrıca kendi kendisi ile olma ikiciliğidir. Öte yandan *öz-bilinç tamamlanmış* ve koyulmuş olarak *kendi-için-Varlıktır*; bir *başkası* ile, dış bir nesne ile o bağıntı yanı uzaklaştırılmıştır. Öz-bilinç böylece Sonsuzluğun bulunuşunun en yakın örneğidir — bir Sonsuzluk ki, hiç kuşkusuz bütünüyle soyuttur, ve gene de aynı zamanda genel olarak kendi-için-Varlıktan bütünüyle başka somut bir belirlenimdir, çünkü bu sonuncunun Sonsuzluğu henüz bütünüyle yalnızca nitel bir belirlilik taşır.

a. Belirli-Varlık ve Kendi-İçin-Varlık

Kendi-için-Varlık, daha önce anımsatıldığı gibi, yalın Varlığa çökmüş Sonsuzluktur; *belirli-Varlıktır*, ama ancak olumsuzlamanın olumsuzlaması olan Sonsuzluğun olumsuz doğasının bundan böyle Varlığın *dolaysızlığının* koyulmuş biçiminde, yalnızca genelde olumsuzlama olarak, yalın nitel belirlilik olarak bulunduğu düzeye dek. Ama böyle belirlilikte belirli-Varlık olan Varlık hemen kendi-için-Varlığın kendisinden de ayrıdır ki, bu sonuncusu ancak belirliliği o sonsuz belirlilik olduğu düzeye dek kendi-için-Varlıktır; gene de belirli-Varlık aynı zamanda kendi-için-Varlığın kendisinin kıpsıdır; çünkü kendi-için-Varlık hiç kuşkusuz

olumsuzlama yüklü Varlığı da kapsar. Böylece belirlilik, ki genel olarak belirli-Varlıkta bir *başkası* ve *başkası-için-Varlıktır*, kendi-için-Varlığın sonsuz birliğine geri bükülür, ve belirli-Varlık kıpısı kendi-için-Varlıkta *Bir-için-Varlık* olarak bulunur.

b. Bir-için-Varlık

Bu kıpı Sonlunun Sonsuz ile birliğinde ya da ideal birşey olarak nasıl bulunduğunu anlatır. Kendi-için-Varlık olumsuzlamayı *kendisinde* bir belirlilik ya da Sınır olarak ve böylelikle onun için bir başkası olan bir belirli-Varlık ile bağıntı olarak da taşımaz. Şimdi bu kıpı *Bir-için-Varlık* olarak belirtilmiş olsa da, henüz onun için olacağı hiçbirşey bulunmaz, — kıpısı olacağı Bir yoktur. Gerçekte kendi-için-Varlıkta henüz bu tür birşey saptanmış değildir; onun için Birşeyin (ve burada hiçbir Birşey yoktur) olacağı şey, genel olarak öteki yan olması gereken şey, benzer olarak kıpıdır, kendisi yalnızca Bir-için-Varlıktır, henüz Bir değildir. — Böylelikle henüz önümüzde Bir-için-Varlıkta göz önüne getirilebilecek iki yanın ayırdedilmemişliği bulunur; yalnızca *bir* başkası-için-Varlık vardır, ve yalnızca bir başkası-için-Varlık olduğu için, bu da yalnızca Bir-için-Varlıktır; onun için ya da onda bir belirlenimin kıpı olarak bulunması gereken şeyin, ve onda bir kıpı olması gereken şeyin, yalnızca *bir* idealliyi vardır. Böylece *Bir-için-Varlık* ve *kendi-için-Varlık* birbirleri karşısında hiçbir gerçek belirlilik oluşturmazlar. Eğer bir an için ayırım kabul edilir ve burada bir *kendi-için-var-olandan* söz edilirse, o zaman başkalığın ortadan kaldırılmışlığı olarak kendi-için-var-olanın kendisi ortadan kaldırılmış başkası olarak kendi ile bağıntılıdır ve öyleyse *Bir içindir*; kendi başkasında yalnızca kendi ile bağıntılıdır. İdeal olan zorunlu olarak *Bir içindir*, bir *başkası* için değil; onun için olduğu Bir yalnızca onun kendisidir. — Öyleyse Ben, genel olarak Tin ya da Tanrı idealdirler, çünkü sonsuzdurlar; ama kendileri-için-var-olanlar olarak Bir için olandan ideal olarak ayrı değildirler. Çünkü yoksa yalnızca dolaysız olurlar ya da daha tam olarak belirli-Varlık ve bir başkası-için-Varlık olurlardı, çünkü eğer Bir için olma kıpısı onlara ait olmasaydı onlar için olacak olan şey kendileri değil ama bir başkası olurdu. Buna göre *onun için* olan onun kendisi olduğu düzeye dek Tanrı *kendi içindir*.

Kendi-için-Varlık ve Bir-için-Varlık öyleyse idealliğin değişik anlamları değil, ama onun özsel, ayrılmaz kıpılarıdır.

Not [Almanca 'Was für ein Ding' ('Ne tür bir Şey') Anlatımı]

Dilimizde niteliğe ilişkin soru için ilkin tuhaf görünen o birşeyin '*Bir şey için ne?*' [*Was für ein Ding?*] olduğu anlatımı burada irdelenen kıpıyı kendi-içine-yansımasında öne çıkarır. Bu anlatım kökeninde idealistiktir, çünkü bu A şeyinin *bir başka B şeyi için* ne olduğunu, bu insanın bir başka insan için ne olduğunu sormaz, — tersine *bu şeyin, bu insanın,*

bir şey için, bir insan için ne olduğunu sorar, öyle ki bu Bir-için-Varlık aynı zamanda bu şeye, bu insanın kendisine geri dönmüştür; başka bir deyişle, *var olan*, ve *onun için* var olduğu şey, bir ve aynı şeydir, — bir özdeşlik ki, ideallik de o olarak irdelenmelidir.

İdealite ilk olarak ortadan kaldırılmış belirlenimlere *onda* ortadan kaldırılmış oldukları şeyden ayrı olarak aittir; öte yandan, bu ikincisi reel olan olarak alınabilir. Ama böylece ideal olan yine kıpılardan biri, reel ötekidir; ama ideallik her iki belirlenimin de benzer olarak yalnızca *Bir için* olmaları ve yalnızca *Bir için* geçerli olmalarıdır, ve bu *bir*ideallik böylelikle ayrımsız olarak realitedir. Bu anlamda özbilinç, tin, Tanrı salt kendi ile sonsuz bağıntı olarak ideal olandır; Ben Ben içindir, ikisi de aynıdır, Ben iki kez adlandırılır, ama böylece ikisinden her biri yalnızca Bir içindir, idealdır; tin yalnızca tin için, Tanrı yalnızca Tanrı içindir, ve yalnızca bu birlik Tanrıdır, tin olarak Tanrıdır. — Ama özbilinç bilinç olarak *kendisinin* ve bir *başkasının*, ya da idealliğinin ve realitesinin ayırımına girer; birincide tasarımıyan olarak bulunurken, ikincide ise tasarımı belirli bir içerik taşır ki, henüz ortadan kaldırılmamış olumsuz birşey olarak, belirli-Varlık olarak bilinme yanını taşır. Gene de düşünceye, tine, Tanrıya *yalnızca* ideal birşey demek öyle bir duruş noktasını varsayar ki, onda sonlu belirli-Varlık olgusal olan olarak geçerlidir ve ideal olan ya da Bir-için-Varlık yalnızca tek-yanlı bir anlam taşır.

Önceki bir Notta [s. 117] idealizmin ilkesi verilmiş ve bir felsefe durumunda asıl sorunun ilkenin ne düzeye dek yerine getirildiğine bağlı olduğu söylenmişti. Onu yerine getirmenin tarzı üzerine şimdi ele aldığımız kategori ile bağıntı içinde daha öte bir gözlemde bulunabiliriz. Bu yerine getirme ilk olarak sonlu belirli-Varlığın henüz kendi-için-Varlığın yanısıra kendine-bağımlı bir kalıcılık sürdürüp sürdürmediğine, ama bunun dışında Sonsuzun kendisinde '*Bir için*' kıpısının, ideal olanın kendi ile ideal olan olarak bir ilişkisinin koyulmuş olup olmadığına bağımlıdır. Böylece Eleatiklerin Varlığı ya da Spinoza'nın Tözü tüm belirliliğin onun kendisinde idealite koyulmuş olmaksızın yalnızca soyut olumsuzlamasıdır; — Spinoza'da, aşağıda daha öte değinileceği gibi, Sonsuzluk bir şeyin yalnızca saltık *doğrulaması*, böylelikle devimsiz birliktir; Töz buna göre kendi-için-Varlık belirlenimine bile ulaşmaz, kaldı ki Özne ve Tin belirlenimlerine ulaşabilsin. Soylu Malebranche'nin idealizmi kendi içinde daha belirtiktir ve şu temel düşünceleri kapsar: Tanrı tüm ilksiz-sonsuz gerçeklikleri, tüm şeylerin idealarını ve eksiksizliklerini kendi içinde kapsadığı ve böylece bunlar yalnızca *onun* oldukları için, onları yalnızca Onda görürüz; Tanrı bizde nesnelerin duyumlarını duyusal hiçbirşey kapsamayan bir eylem yoluyla uyandırır, böylelikle nesnenin yalnızca onun özünü temsil eden ideasını değil, ama belirli-Varlığının duyumunu da elde ettiğimizi imgeleliz. (*De la recherche de la Verité, Eclaircissements sur la nature des idées* etc. [Paris 1674].) Öyleyse tıpkı şeylerin ilksiz-sonsuz gerçekliklerinin ve

idealarının (özelliklerinin) Tanrıda olmaları, ideal olmaları gibi, gibi belirli-Varlıkları da Tanrıda idealdir, edimsel bir belirli-Varlık değildir; bizim nesnelerimiz olmalarına karşın, yalnızca *Bir içindirler*. Spinoza'da eksik olan bu belirtik ve somut idealizm kıpsı burada bulunur, çünkü saltık ideallik bilme olarak belirlenir. Bu idealizm ne denli arı ve derin olsa da, o ilişkiler bir yandan henüz düşünce için belirsiz olan çok şeyi kapsar, ve öte yandan içerikleri ise doğrudan doğruya bütünüyle somuttur (günah ve esenlik vb. hemen kapsamlarına girerler); onlara temel olması gereken mantıksal Sonsuzluk belirlenimi kendi için yerine getirilmez, ve böylece o yüce ve dolu idealizm, hiç kuşkusuz arı kurgul bir tinin ürünü olmasına karşın, henüz onu gerçekten temellendirebilecek arı kurgul bir düşüncenin ürünü değildir.

Leibniz'in idealizmi soyut Kavramın sınırının daha içerisinde yatar. — Leibniz'in *tasarımlayan* varlığı, *Monad*, özsel olarak ideal birşeydir. Tasarımlama bir kendi-için-Varlıktır ki, onda belirlilikler Sınırlar değil ve böylelikle bir belirli-Varlık da değil, ama yalnızca kıpılardır. Tasarımlama da hiç kuşkusuz benzer olarak daha somut bir belirlenimdir, ama burada idealitenin imleminden daha öte bir imlemi yoktur; çünkü Leibniz'in durumunda genel olarak bilinçsiz olan bile tasarımılayan, algılayan birşeydir. Bu dizgede öyleyse başkalık ortadan kaldırılır; tin ve beden ya da genel olarak monadlar birbirleri için birer başkası değildirler, birbirlerini sınırlamaz, birbirleri üzerinde hiçbir etkide bulunmazlar; genel olarak bir belirli-Varlığı temel alan tüm ilişkiler yitip gider. Çokluluk yalnızca ideal ve içseldir, monad onda yalnızca kendi ile bağıntılı kalır, başkalaşımın monadın içerisinde gelişir ve onun başkaları ile bağıntıları değildirler. Olgusal belirlenime göre monadların birbirleri ile belirli ve var olan bağıntıları olarak alınan şey bağımsız, yalnızca *eşzamanlı* bir Oluştur ki, her birinin kendi-için-Varlığında kapalıdır. — *Birçok monadın* olması, bunların böylelikle başkaları olarak da belirlenmesi monadların kendilerini ilgilendirmez; bu bir üçüncünün onların dışına düşen derin-düşüncesidir; *kendilerinde birbirlerine karşı başkaları* değildirler; kendi-için-Varlık bir belirli-Varlığın *eşliğinden* ayrı olarak arılığı içinde tutulur. — Ama burada aynı zamanda bu dizgenin tamamlanmamışlığı imlenir. Monadlar yalnızca *kendilerinde* ya da Monadlar Monadı olarak *Tanrıda* ya da *giderek dizgede* böyle tasarımılayan varlıklar olarak bulunurlar. Başkalık da eşit ölçüde bulunur — ister tasarımılayanın kendisine, isterse onları başkaları olarak, çoğulluk olarak gören üçüncünün kazanacağı herhangi bir belirlenime düşsün. Belirli-Varlıklarının çoğulluğu yalnızca dışlanır, ve hiç kuşkusuz yalnızca geçici olarak, çünkü monadlar yalnızca genel olarak soyutlama yoluyla başkası-olmayanlar olarak koyulur. Eğer başkalıklarını koyan bir üçüncü ise, o zaman başkalarını ortadan kaldıran da bir üçüncüdür; ama *onları ideal kılan bu bütün devim* onların dışına düşer. Gene de eğer düşüncenin kendisinin bu deviminin yalnızca tasarımılayan bir monadın içerisine düştüğü

anımsatılabilirse, aynı zamanda böyle düşünmenin *içeriğinin* kendisinin *kendi içinde kendine dışsal* olduğu belirtilebilir. Saluk idealliğin birliğinden (monadlar monadından) dolaysızca, kavramsızca (yaratma tasarımı yoluyla) belirli-Varlığın soyut (bağıntısız) *çoğulluğu* kategorisine ve bundan eşit ölçüde soyut olarak geriye o birliğe geçilir. İdeallik, genel olarak tasarımlama, tıpkı benzer olarak bilince yükseltilmiş tasarımlama gibi, biçimsel birşey olarak kalır. Tıpkı Leibniz'in yukarıda sözü edilen kurgusunda, eğer bir bilinci olsaydı kuzeye yönelmesini özgürlüğünün bir belirlenimi olarak görecektir olan pusula iğnesi durumunda bilincin yalnızca belirlenimine ve içeriğine ilgisiz olan tek-yanlı bir biçim olarak düşünülmesi gibi, monadlardaki idealite de çoğulluğa dışsal kalan bir biçimdir. İdealitenin onlara içkin olması, doğalarının tasarımlama olması gerekir; ama ilişkileri bir yandan belirli-Varlıklarının alanına düşmeyen ve buna göre önceden saptanmış olan uyumlardır; öte yandan bu *belirli-Varlıkları* başkası-için-Varlık olarak ya da dahası ideallik olarak da kavranmaz, ama yalnızca soyut çoğulluk olarak belirlenir; çoğulluğun idealliği ve onun uyuma daha öte belirlenimi bu çoğulluğun kendisine içkin ve uygun değildir.

Örneğin Kant ve Fichte'nin idealizmleri gibi daha başka idealizmler *Gereğin* ya da *sonsuz İlerlemenin* ötesine geçmez ve belirli-Varlık ve kendi-için-Varlık ikiciliğinde kalır. Bu dizgelerde kendinde-Şey ya da sonsuz dürtü hiç kuşkusuz Bene girer ve yalnızca bir '*onun-için*' olur; ama olumsuz kendinde-Varlık olarak sürüp giden özgür bir başkalıktan ortaya çıkar. Ben buna göre hiç kuşkusuz ideal birşey olarak, kendi için var olan olarak, sonsuz kendi-ile-bağıntı olarak belirlenir; ama *Bir-için-Varlık* o öte-yanın ya da öte-yana doğru yönün yitişine dek tamamlanmaz.

c. Bir

Kendi-için-varlık kendi kendisinin ve kıpısının, Bir-için-Varlığın yalın birliğidir. Yalnızca *bir* belirlenim bulunur, ortadan kaldırmanın kendi-ile-bağıntısı. Kendi-için-Varlığın *kıpıları ayrımsızlığa* çökmüştür ki, dolaysızlık ya da Varlıktır, ama bir *dolaysızlık* ki, onun belirlenimi olarak koyulan olumsuzlamada temellenir. Kendi-için-Varlık böylece *kendi-için-var-olan birşeydir* ve, bu dolaysızlıkta iç anlamı yittiği için, kendi kendisinin bütünüyle soyut Sınıridir, — *Bir*.

Birin *gelişiminin* aşağıdaki açıklamasında yatan güçlük üzerine ve bu güçlüğü zeminine üzerine önceden dikkat çekilebilir. Kendi-için-Varlık olarak Birin *Kavramını* oluşturan *kıpılar* gelişmede *birbiri dışına* düşerler; bunlar (1) genel olarak olumsuzlama, (2) *iki* olumsuzlama, (3) böylelikle *aynı* olan ikisi (4) saltık olarak karşıttır; (5) kendi ile bağıntı, genel olarak özdeşlik, (6) *olumsuz* bağıntı ve gene de *kendi ile*. Bu kıpıların burada ayrılmalarının nedeni *dolaysızlık* biçiminin, *Varlık* biçiminin kendi-için-var-olan birşey olarak kendi-için-Varlığa girmesidir;

bu dolaysızlık yoluyla *her bir kıpı ayrı, var olan bir belirlenim* olarak *koyulur*; ve gene de eşit ölçüde *ayrılmazdırlar*. Böylelikle her belirlenimin karşıtı da eşit ölçüde ileri sürülmelidir; bu çelişki, *kıplarının* soyut yapısı ile, güçlüğü oluşturan şeydir.

B. BİR VE ÇOK

Bir kendi-için-Varlığın kendi ile yalın bağıntısıdır ki, onda kıpıları kendi içlerine çökmüşlerdir ve onda kendi-için-Varlık buna göre *dolaysızlık* biçimini taşır ve buna göre kıpıları şimdi *belirli olarak var olurlar*.

Olumsuzun kendi ile bağıntısı olarak Bir belirlemedir, — ve *kendi ile* bağıntı olarak sonsuz *kendini*-belirlemedir. Ama şimdiki dolaysızlıktan ötürü bu *ayrım*lar bundan böyle yalnızca bir ve aynı kendini-belirleme-nin kıpıları olarak değil, ama aynı zamanda *var olan* olarak koyulurlar. Bütünlük olarak kendi-için-Varlığın *ideallığı* böylece ilk olarak *realiteye*, ve dahası en sağlam, en soyut realiteye, *Bir* olarak realiteye döner. Kendi-için-Varlık Varlığın ve belirli-Varlığın başkası ile bağıntısının ve kendi ile bağıntısının saltık birleşmesi olarak *Birde* *koyulmuş* birliğidir; ama bundan sonra, Varlık belirliliği *sonsuz olumsuzlama* belirleniminin *karşısına*, kendini-belirlemenin karşısına da çıkar, öyle ki Bir *kendinde* ne ise şimdi *onda* yalnızca odur ve böylelikle olumsuz ondan ayırdedilen bir başkasıdır. Kendini Birden ayrı olarak *bulunuyor* gösteren şey onun kendi öz-belirlenimidir; böyle kendinden ayırdedilmiş olarak Birin kendi ile birliği *bağıntıya* indirgenir, ve *olumsuz* birlik olarak kendi kendisinin bir *başkası* olarak olumsuzlanmasıdır, Birin bir *başkası* olarak kendisinden, Birden *dışlanmasıdır*.

a. Kendi İçinde Bir

Bir kendinde yalnızca *vardır*; bu Varlığı bir belirli-Varlık, bir başkası ile bağıntı olarak belirlilik, bir yapı değildir; Bir kategorilerin bu dairesini olumsuzlamış olmaktır. Bir böylece hiçbir başkalaşıma yetenekli değildir; *başkalaşamazdır*.

Belirsizdir, ve gene de bundan böyle Varlık gibi değil; belirsizliği belirliliktir ki, kendi ile bağıntıdır, saltık belirlenmişliktir; *koyulmuş* kendi-içinde-Varlıktır. Kavramına göre kendi ile bağıntılı olumsuzlama olarak kendi içinde ayrım taşır, — kendisinden öteye başkasına bir yön, ki gene de dolaysızca geri döner, çünkü kendini-belirlemenin bu kıplarına göre gideceği hiçbir başkası yoktur, ve kendi içine geri döner.

Bu yalın dolaysızlıkta belirli-Varlığın ve ideallığın kendisinin dolaylılığı ve böylelikle tüm türülülük ve çokluluk yitmiştir. Onda *hiçbirşey* yoktur; bu *Yokluk*, kendi ile bağıntı soyutlaması, burada kendi-içinde-Varlığın kendisinden ayırdedilir, *koyulmuş birşeydir*, çünkü bu kendi-içinde-Varlık bundan böyle Birşeyin yalınlığı değildir, ama dolaylılık

olarak somut olma belirliliğini taşır; soyut olarak Bir ile özdeş olmasına karşın, onun belirleniminden ayrıdır. Böylece bu Yokluk *Birdeki Yokluk* olarak koyulur, *Boşluk* olarak Yokluktur. — Boşluk böylece dolaysızlığı içindeki Birin *Niteliğidir*.

b. Bir ve Boşluk

Bir olumsuzlamanın kendi ile soyut bağıntısı olarak Boşluktur. Ama Yokluk olarak Boşluk yalın dolaysızlıktan, Birin olumlu da olan Varlığından saltık olarak ayrıdır, ve *tek bir* bağıntı, yani Birin kendisinin bağıntısı içinde durdukları için, türölülükleri *koyulur*; ama var olandan ayrı olmakla Boşluk olarak Yokluk var olan Birin *dışındadır*.

Kendi-için-Varlık, bu yolda Bir *ve* Boşluk olarak belirlendiği için, yine bir *belirli-Varlık* kazanmıştır. — Bir ve Boşluk kendi ile olumsuz bağıntıyı ortak, yalın temelleri olarak taşırlar. Kendi-için-Varlığın kıpıları bu birlikten ortaya çıkar, kendilerine dışsal olurlar; kıpıların *yalın* birliği yoluyla *Varlık* belirlenimi içeri girdiği için, birlik kendini *tek bir* yana, böylece belirli-Varlığa indirger, ve bunda karşısında öteki belirlenimi, genelde olumsuzlama, aynı yolda Yokluğun belirli-Varlığı olarak, Boşluk olarak durur.

Not [Atomizm]

Bu belirli-Varlık biçiminde Bir eskilerde *atomistik ilke* olarak bulunan kategori basamağıdır ki, buna göre şeylerin özü *Atom* ve *Boşluktur* (τὸ ἄτομον ya da τὰ ἀτομوتا καὶ τὸ χενόν). Bu biçime gelişmiş soyutlama Parmenides'in *Varlığından* ve Herakleitos'un *Oluşundan* daha büyük bir belirlilik kazanmıştır. Yalın Bir ve Boşluk belirliliğini tüm şeylerin ilkesi yapan bu soyutlama dünyanın sonsuz karmaşasını bu yalın karşıtlığa indirgemede ve birinciye ikinciden bilme yürekliliğini göstermede ne denli *yüksek* olsa da, tasarımsal derin-düşünce için *burada* Atomları ve *yanlarında* Boşluğu tasarımlamak da eşit ölçüde *kolaydır*. Buna göre atomistik ilkenin her zaman kabul görmüş olması hayret edilecek birşey değildir; bir somutluk ve türölülük görünüşü kazanmak için eklenmesi gereken eşit ölçüde sıradan ve dışsal *bileşiklik* ilişkisi Atomların kendileri ve Boşluk ile eşit ölçüde popülerdir. Bir ve Boşluk kendi-için-Varlık, tam *dışsallığa* batmış en yüksek nitel kendi-içinde-Varlıktır; Birin dolaysızlığı ya da Varlığı, tüm başkalığın olumsuzlanması olduğu için, bundan böyle belirlenebilir ya da başkalaşabilir olarak koyulmaz; onun saltık katılığı için öyleyse tüm belirlenim, çokluluk, bağlantı saltık olarak dışsal bağıntı olarak kalır.

Gene de ilk düşünürler durumunda atomistik ilke bu dışsallık içinde kalmamış, tersine soyutlamasının dışında kurgul bir belirlenim de taşımış, *Boşluk devimin kaynağı* olarak kabul edilmiştir — ki bu Atom ve Boşluk arasında bu iki belirlenimin salt bitişikliğinden ve birbirlerine

karşı ilgisizliğinden bütünüyle başka bir bağıntıdır. Boşluğun devimin kaynağı olması birşeyin daha şimdiden dolu bir uzaya değil ama yalnızca bir boşluğa devinebileceği, çünkü böyle dolu bir uzayda açık bir yer bulamayacağı gibi önemsiz anlamı taşımaz; böyle bir anlayışta Boşluk devimin *zemini* değil, ama yalnızca varsayımı ya da koşulu olacaktır, tıpkı devimin kendisinin de bulunuyor olarak varsayılması ve özsel olanın, onun bir zeminin unutulması gibi. Boşluğun devimin zeminini oluşturduğu görüşü genel olarak Olumsuzda Oluşun, öz-devimin dinginliksizliğinin zemini yattığı biçimindeki daha derin düşünceyi kapsar; oysa 'olumsuz' bu anlamda Sonsuzun gerçek olumsuzluğu olarak alınır. — Boşluk *devimin zeminidir*, ama ancak Birin kendi *olumsuzu* ile, Bir ile, e.d. kendi kendisi ile, ama gene de belirli bir varlık olarak koyulmuş olarak kendisi ile *olumsuz* bağıntısı olarak böyledir.

Ama başka bakımlardan eskilerin Atomların şekli, konumu, devimlerinin yönü üzerine daha öte belirlenimleri oldukça keyfi ve dışsaldır ve Atomun temel belirlenimi ile doğrudan çelişki içinde durur. Moleküller ile, parçacıkları ile fizik Atomdan, bu en yüksek dışsallık ve böylelikle en yüksek Kavramsızlık ilkesinden tıpkı bireylerin tekil istencinden başlayan Devlet kuramı gibi sıkıntı çeker

c. Birçok Bir İtme

Bir ve Boşluk en yakın belirli-Varlığı içindeki kendi-için-Varlığı oluşturur. Bu kıpılardan her biri belirlenimi olarak olumsuzlamayı alır ve aynı zamanda bir belirli-Varlık olarak koyulur. Birinci belirlenime göre Bir ve Boşluk bir başkasının kendi başkası ile bağıntısı olarak olumsuzlamanın olumsuzlama ile *bağıntısıdır*; Bir Varlık belirleniminde olumsuzlama, Boşluk olumsuz-Varlık belirleniminde olumsuzlamadır. Ama Bir özsel olarak yalnızca bağıntılı *olumsuzlama* olarak kendi ile bağıntıdır, e.d. kendisi onun dışındaki Boşluğun olması gereken şeydir. Ama her ikisi de *olumlu* birer belirli-Varlık olarak da *koyulurlar*, biri genelde kendi-için-Varlık olarak, öteki genelde belirsiz bir belirli-Varlık olarak, ve her biri öteki ile bir *başka belirli-Varlık* olarak bağıntılıdır. Birin kendi-için-Varlığı gene de özsel olarak belirli-Varlığın ve başkasının ideallığıdır; bir başkası ile değil, ama yalnızca *kendi ile* bağıntılıdır. Ama kendi-için-Varlık Bir olarak, kendi için *var olan* olarak, *dolaysızca* bulunan olarak saptandığı için, kendi ile *olumsuz* bağıntısı aynı zamanda *var olan* birşey ile bağıntıdır; ve bağıntı eşit ölçüde olumsuz olduğu için, bağıntılı olduğu şey bir *belirli-Varlık* ve bir *başkası* olarak belirlenmiş kalır; *kendi ile* özsel bağıntı olarak başkası Boşluk olarak belirsiz olumsuzlama değildir, ama benzer olarak *Birdir*. Bir böylelikle *birçok Birin Oluşudur*.

Ama aslında bu hiçbir biçimde bir *Oluş* değildir; çünkü *Oluş Varlıktan Yokluğa* bir geçişir; öte yandan, *Biryalnızca Bir* olur. Bir, bağıntılı olan,

olumsuzu bağıntı olarak kapsar, öyleyse onu kendi içinde taşır. Oluş yerine öyleyse ilk olarak Birin kendi içkin bağıntısı bulunur; ve ikinci olarak, bağıntı olumsuz olduğu ve Bir aynı zamanda var olduğu için, Bir kendini *kendinden* iter. Birin kendi ile olumsuz bağıntısı *İtmedir*.

Bu itme böylece *birçok Birin* koyulması, ama Birin kendisi yoluyla koyulması olarak, Birin kendisinin kendi-dışına-çıkmasıdır, ama dışındaki öyle şeylere ki, kendileri yalnızca Birlerdirler. Bu *Kavrama* göre İtme, *kendinde* var olan İtmedir. İkinci İtme bundan ayrıdır ve dışsal derin-düşüncenin tasarımıının ilkin göz önüne getirdiği şeydir; Birin üretimi olarak değil, ama yalnızca varsayılmış, daha şimdiden *bulunan* Birlerin karşılıklı uzak tutulmaları olarak. O zaman o *kendinde* var olan İtmenin kendini ikinci, dışsal İtmeye nasıl belirlediğini görmemiz gerekir.

İlkin genel olarak birçok Birin hangi belirlenimleri taşıdığını saptamamız gerekir. Birçoğun Oluşu ya da Birçoğun üretilme-süreci koyulma-süreci olarak dolaysızca yiter; üretilenler Birlerdir, başkası için değildirler, ama sonsuz olarak kendileri ile bağıntılıdır. Bir yalnızca kendini *kendinden* iter, öyleyse oluşmaz, ama *daha şimdiden vardır*; itilen olarak tasarımılanan şey benzer olarak bir *Birdir*, *var olan* birşeydir; itme ve itilme ikisi için de aynı yolda geçerlidir ve bir ayırma yol açmaz.

Birler böylece birbirlerine karşı *varsayılrıya* da *önceden-koyulurlar*; — *koyulurlar*: Birin kendini kendinden itmesi yoluyla; — *önceden: koyulmamış* olarak koyularak; koyulmuşlukları ortadan kaldırılır, yalnızca kendileri ile bağıntılı olarak birbirlerine karşı *var olan* şeylerdirler.

Çoğulluk böylelikle bir *başkalık* olarak değil, ama Bire bütünüyle dışsal belirlenim olarak görünür. Bir, kendini kendinden ittiği için, kendi ile bağıntı olarak kalır — ilkin itilmiş olarak alınan gibi. Birlerin birbirlerine karşı *başkaları* olmaları, çoğulluk belirliliğinde biraraya toplanmaları öyleyse Birleri ilgilendirmez. Eğer çoğulluk Birlerin birbirleri ile bir bağıntısı olsaydı, o zaman birbirlerini sınırlar ve olumlu olarak kendilerinde bir başkası-için-Varlık taşırlardı. Bağıntıları — ve bunu *kendinde* var olan birlikleri yoluyla taşırlar —, burada *koyulduğu* gibi, bir bağıntı olarak belirli değildir; yine önceden koyulmuş *Boşluktur*. Boşluk sınırları, ama onlara dışsal olan sınırlarıdır ki, onda *birbirleri için* olmamaları gerekir. Sınır sınırlanmış olanların *var oldukları* denli de *olmadıkları* yerdır; ama Boşluk arı olumsuz-Varlık olarak belirlenir, ve onların sınırını yalnızca bu oluşturur.

Birin kendini kendisinden İtmesi Birin kendinde ne olduğunun açılmasıdır; ama *dağılmış* olarak Sonsuzluk burada *kendi dışına çıkmış Sonsuzluktur*; Sonsuzun, Birin dolaysızlığı yoluyla kendi dışına çıkmıştır. Birin Bir ile eşit ölçüde yalın bir bağıntısı olduğu denli de tersine Birin saltık bağıntısızlığıdır; Birin kendi ile yalın olumlu bağıntısına göre birincisi, ve olumsuz olarak yine aynı kendi ile bağıntıya göre ikincisidir. Ya da Birlerin çoğulluğu Birin kendisinin koyma edimidir; Bir Birin kendi ile *olumsuz* bağıntısından başka birşey değildir, ve bu bağıntı,

öyleyse Birin kendisi, birçok Birdir. Ama eşit ölçüde çoğulluk Bire saltık olarak dışsaldır; çünkü Bir tam olarak başkalığın ortadan kaldırılmasıdır; İtme onun kendi ile bağıntısı ve kendi ile yalın eşitliğidir. Birlerin çoğulluğu engelsizce kendini üreten çelişki olarak Sonsuzluktur.

Not [*Leibniz'in Monadı*]

Leibniz'in idealizmine daha önce değinilmişti. Burada eklenebilir ki, kendi-için-var-olan olarak belirlenmiş *tasarımlayan monaddan* başlayan bu idealizm yalnızca yukarıda irdelenen İtmeye dek ve hiç kuşkusuz yalnızca genel olarak *çoğulluğa* dek ilerlemiştir ki, bunda Birlerin her biri yalnızca kendi içindir, başkalarının belirli-Varlığına ve kendi-için-Varlığına karşı ilgisizdir, ya da genel olarak Bir için hiçbir başkası yoktur. Monad kendi için bütünüyle kapalı evrendir; başkalarından hiç birine gereksinmez; ama kendi tasarımlama ediminde taşıdığı bu iç çokluk onun kendi için var olma belirleniminde hiçbirşeyi değiştirmez. Leibniz'in idealizmi *çoğulluğu* dolaysızca verili bir çoğulluk olarak alır ve onu monadların bir *İtmesi* olarak kavramaz; buna göre çoğulluğu yalnızca soyut dışsallık yanına göre alır. *Atomizmde* ideallik Kavramı yoktur; Biri *kendisinde* kendi-için-Varlık ve onun-için-Varlık kıpılarını kapsayan ve öyleyse ideal birşey olarak kavramaz; onu yalnızca yalın, kuru kendi-için-var-olan birşey olarak alır. Ama salt ilgisiz çoğulluğun ötesine geçer; atomlar birbirlerine karşı daha öte bir belirlenim içinde çıkarlar, gerçi bu aslında tutarsız olsa da; buna karşı monadların o ilgisiz bağımsızlığında çoğulluk katı *temel-belirlenim* olarak kalır, öyle ki bağıntıları yalnızca monadlar monadına ya da onları irdeleyen felsefeciye düşer.

C. İTME VE ÇEKME

a. Birin Dışlanması

Birçok Bir var olan Birlerdir; belirli-Varlıkları ya da birbirleri ile bağıntıları bağıntı-olmayandır, onlara dışsaldır, — soyut Boşluk. Ama şimdi kendileri *var olan* başkaları olarak kendileri ile bu olumsuz bağıntıdır, — gösterilmiş çelişki, Varlığın dolaysızlığı içinde koyulmuş Sonsuzluk. Böylelikle şimdi İtme onun tarafından itileni *dolaysızca* önünde *bulur*. Bu belirlenimde İtme *dışlamadır*; Bir kendisinden yalnızca onun tarafından üretilmemiş, koyulmamış birçok Biri iter. Bu itme karşılıklı ya da tüm yanlardan itme olarak görelî, Birlerin Varlığı tarafından sınırlıdır.

Çoğulluk ilk olarak koyulmamış başkalıktır, Sınır yalnızca Boşluktur, yalnızca onda Birlerin *bulunmadıkları* şeydir. Ama Birler o denli de Sınırdadırlar; Boşluktaadırlar, ya da İtmeleri *ortak bağıntılandır*.

Bu karşılıklı İtme birçok Birin koyulmuş *belirli-Varlığıdır*; kendi-içinde-Varlıkları değildir, ki buna göre ancak bir üçüncüde çoğulluk olarak

ayırdeedileceklerdir, ama, kendilerinin onları saklayan ayrışmalarıdır. — Birbirlerini karşılıklı olarak olumsuzlarlar, birbirlerini yalnızca *Bir için* oldukları gibi koyarlar. Ama aynı zamanda o denli de yalnızca bu *Bir için* olmayı *olumsuzlarlar*; bu *idealliklerini iterler* ve *vardırılar*. — Böylece ideallikte saltuk olarak birleşmiş olan kıpılar ayrılırlar. Bir kendi-için-Varlığında ayrıca *Bir içindir*, ama onun için olduğu bu Bir onun kendisidir; kendisinden ayrımı dolaysızca ortadan kaldırılır. Ama çoğullukta ayırdedilmiş Birin bir Varlığı vardır; Bir-için-Varlık, dışlamada belirlendiği gibi, buna göre bir başkası-için-Varlıktır. Her biri böylece bir başkası tarafından itilir, ortadan kaldırılır, ve kendi için değil ama Bir için olan ve hiç kuşkusuz bir başka Bir olan bir Bir yapılır.

Birçok Birin kendi-için-Varlığı kendini böylece karşılıklı İtmelerinin dolaylılığı yoluyla onların öz-sakinimi olarak gösterir; Birler bu İtmede birbirlerini karşılıklı olarak ortadan kaldırır ve başkalarını salt başkası-için-Varlıklar olarak koyarlar; ama öz-sakinim aynı zamanda bu ideallığı itmeden ve Birleri bir başkası için olmayan olarak koymaktan oluşur. Ama Birlerin bu öz-sakinimi birbirleri ile olumsuz bağıntıları yoluyla dahaçok çözülmeleridir.

Birler yalnızca *var* olmakla kalmaz, ama kendilerini karşılıklı dışlamaları yoluyla saklarlar. Şimdi, ilk olarak Birlerin olumsuzlanmaları karşısında tırlülüklerine sağlam destek veren şey *Varlıkları*, ve hiç kuşkusuz başkası ile bağıntılarına karşı *kendinde-Varlıklarıdır*; bu kendinde-Varlık *Birler* olmalarıdır. Ama *tümü de budur*; kendinde-Varlıklarında tırlülüklerinin sağlam noktasını bulmak yerine, tersine onda *aynıdırılar*. İkinci olarak belirli-Varlıkları ve birbirleri ile ilişkileri, e.d. *kendi-kendilerini-Bir-olarak-koymaları* karşılıklı olumsuzlamadır; ama bu benzer olarak tümünün *bir ve aynı belirlenimidir* ki, onun yoluyla öyleyse kendilerini dahaçok özdeş olarak koyarlar, — tıpkı kendinde aynı olmaları yoluyla başkası tarafından koyulacak idealliklerinin *onların kendi* ideallikleri olması gibi, ki öyleyse bunu o denli az iterler. — Böylelikle Varlıklarına ve koyma edimlerine göre *tek bir* olumlu birliktirler.

Birlerin bu irdelemesi, her iki belirlenimlerine göre, yani var olmaları ölçüsünde olduğu gibi birbirleri ile bağıntılı olmaları ölçüsünde de kendilerini yalnızca bir ve aynı ve ayırdeedilemez olarak göstermeleri bizim yaptığımız bir karşılaştırmadır. — Ama birbirleri ile *bağıntılarının* kendisinde onlarda neyin *koyulduğunu* da görmek gerekir. — *Vardırılar*, ve bu var olmaları bu bağıntıda varsayılır, — ve ancak birbirlerini karşılıklı olarak olumsuzladıkları ve bu idealliklerini, olumsuzlanmışlıklarını aynı zamanda kendilerinden uzak tuttıkları, e.d. karşılıklı olumsuzlamayı olumsuzladıkları düzeye dek vardırılar. Ama ancak olumsuzladıkları düzeye dek vardırılar; böylece, bu olumsuzlamaları olumsuzlandığı için, Varlıkları olumsuzlanır. Hiç kuşkusuz, *var oldukları* için, bu olumsuzlama yoluyla olumsuzlanmazlar, bu olumsuzlama onlar için yalnızca dışsal birşeydir; başkasının bu olumsuzlaması onlardan seker ve yalnızca

yüzeylerine dokunur. Ama ancak başkalarının olumsuzlanması yoluyla kendi içlerine geri dönerler; yalnızca bu dolaylılık olarak vardırlar, bu kendi içlerine geri dönüşleri kendi öz-sakınımları ve kendi-için-Varlıklarıdır. Olumsuzlamaları genel olarak ya da olumsuzlayıcı olarak var olan Birlerin gösterdiği direnç nedeniyle etkili olmadığı için, kendi içlerine geri dönmezler, kendilerini saklamazlar ve var olmazlar.

Daha önce Birlerin aynı oldukları, her birinin başkası ile aynı *Bir* olduğu gözlemi yapılmıştı. Bu yalnızca bizim bağıntılamamız, dışsal bir biraraya getirme değildir; tersine, İtmenin kendisi bağıntılamadır; Birleri dışlayan Bir kendini onlarla, Birler ile, e.d. kendi kendisi ile bağıntılar. Birlerin birbirleri ile olumsuz ilişkileri böylelikle yalnızca bir *kendi-ile-biraraya-gelmedir*. İtmelerinin ona geçtiği bu özdeşlik tûrlülüklerinin ve dışsallıklarının ortadan kaldırılmasıdır ki, aslında dışlayanlar olarak bunu birbirlerine karşı sürdürmeleri gerekir.

Birçok Birin bu kendini-bir-Bire-koyması *Çekimdir*.

Not [*Birin ve Çoğun Birliği*]

Kendi-için-var-olan Birin doruğuna itilmiş kendine-bağımlılık soyut, biçimsel kendine-bağımlılıktır ki, kendini yok eder; en yüksek, en dik-kafalı yanılgıdır ki, kendini en yüksek gerçeklik olarak alır, — ve daha somut biçimlerde soyut Özgürlük olarak, arı Ben olarak, ve daha da ötesi Kötülük olarak görünür. Öyle bir Özgürlüktür ki, kendini özünü bu soyutlamaya koyacak denli yanlış anlar, ve bu kendi-ile-olmada kendini arılığı içinde kazanmış olmakla böbürlenir. Bu kendine-bağımlılık daha belirli olarak kendi özü olanı olumsuz olarak görme ve onunla olumsuz ilişkiye girme yanılgısıdır. Böylece kendi kendisine karşı olumsuz ilişkidir ki, kendi Varlığını kazanmayı isterken onu yok eder, ve bu edimi yalnızca bu edimin hiçliğinin sergilenişidir. Uzlaşma bu olumsuz tutumun ona karşı olduğu şeyin daha çok onun kendi özü olarak tanınmasıdır, ve yalnızca *kendi* kendi-için-Varlığının olumsuzluğuna sarılmak yerine onun *salınışıdır*.

Eski bir önerme vardır ki, *Birin Çok* olduğunu ve özellikle *Çokun Bir* olduğunu ileri sürer. Burada Birin ve Çokun önermelerde anlatılan gerçekliğinin uygunsuz bir biçimde görüldüğü, bu gerçekliğin bir önermede dingin birlik olarak koyulan Varlık olarak değil ama yalnızca bir Oluş olarak, bir süreç olarak, bir İtme ve Çekme olarak kavranması ve anlatılması gerektiği gözlemini yineleyebiliriz. Yukarıda Platon'un *Parmenides*'teki diyalektiği, Çokun Birden, yani "Bir vardır" önermesinden türetilmesi söz konusu edilmiş ve anımsatılmıştı. Kavramın iç diyalektiği belirtilmiştir; dışsal bir derin-düşünce olarak '*Çok Birdir*' önermesinin diyalektiğini kavramak en kolayıdır; ve bu burada dışsal olarak kavranabilir, çünkü nesne, *Çok olanlar*, birbirlerine dışsaldırlar. Çok olanların, *Birçoğun* birbirleri ile bu karşılaştırması hemen herhangi

Birin tıpkı bir başkası gibi saltuk olarak belirli olduğunu gösterir; her biri Birdir, her biri çoğulluktaki Birdir, başkalarını dışlayarak vardır, — öyle ki saltuk olarak aynıdırlar, saltuk olarak yalnızca *bir* belirlenim bulunur. Bu *olgudur*, ve yapılması gereken yalnızca bu yalın olguyu kavramaktır. Anlağın dikbaşlılığının bunu kavramayı reddetmesinin biricik nedeni göz önüne ayrımı *da* ve hiç kuşkusuz haklı olarak getirmesidir; ama o olgudan ötürü bu ayrımın dışarıda kalması söz konusu değildir, tıpkı o olgunun da ayrıma bakılmaksızın kesinlikle varolması gibi. Anlağın ayrım olgusunu anlayışındaki saflığı bir bakıma ona ayrımın yine geri döneceği söylenerek avutulabilir.

b. Çekmenin bir Biri

İtme Birin kendini ilk olarak çoğulluğa dağıtmasıdır ki, bunların olumsuz ilişkileri güçsüzdür, çünkü birbirlerini var olanlar olarak varsayarlar; İtme yalnızca ideallığın *Gereğidir*; ama ideallık Çekimde reelleşir. İtme Çekmeye, birçok Bir tek bir Bire geçer. İkisi, İtme ve Çekme, ilkin aynıdırlar, birincisi Birlerin realitesi olarak, ikincisi onların koyulmuş idealitesi olarak. Çekme öyle bir yolda İtme ile bağıntılıdır ki, birincisi ikinciyi *varsayım* olarak alır. İtme Çekme için gereci sağlar. Eğer hiçbir Bir olmasaydı, çekecek hiçbirşey olmazdı; sürekli Çekim ya da Birlerin kaynaşması tasarımı Birlerin eşit ölçüde sürekli bir üretimini varsayar; duysal uzaysal Çekme tasarımı çekilmekte olan Birlerin akışını sürekli kılar; çekim özeğinde yiten atomların yerine, boşluktan bir başka çokluk ortaya çıkar, ve eğer kişi isterse boşluktan bu çıkış sonsuza dek sürer. Eğer Çekim yerine getirilmiş olarak, e.d. Çokluk tek bir Bir noktasına getirilmiş olarak tasarımlanırsa, o zaman yalnızca dingin bir Bir olacak ve bundan böyle herhangi bir Çekim bulunmayacaktır. Çekimde belirli olarak var olan idealite henüz kendisinin olumsuzlanması belirlenimini, onlarla *bağıntılı* olduğu birçok Biri de kendisinde taşır, ve Çekme İtmeden ayrılamazdır.

Çekme ilkin *dolaysızca* bulunan birçok Birin her birine eşit yolda aittir; hiç birinin başkalarına karşı bir önceliği yoktur; böylece Çekmede bir denge, aslında Çekmenin ve İtmenin kendilerinin bir dengesi, ve belirli olarak var olan idealite olmaksızın süredurumlu bir dinginlik bulunacaktır. Ama burada böyle bir Birin başkaları karşısında bir önceliği söz konusu olamaz, çünkü bu aralarında belirli bir ayrımı varsayacaktır; tersine, Çekim Birlerin bulunan ayrışmamışlığının koyulmasıdır. İlk olarak Çekimin kendisi başkalarından ayırdedilen bir Birin *koyulmasıdır*; bunlar yalnızca İtme yoluyla kendilerini saklamaları gereken dolaysız Birlerdir; ama onların koyulmuş olumsuzlaması yoluyla Çekimin Biri üretilir ki, bu öyleyse dolaylı birşey, *Bir olarak koyulmuş Bir* olarak belirlenir. İlk Birler, dolaysız Birler olarak, ideallikleri içinde kendi içlerine geri dönmezler, ama bu ideallığı bir başkasında taşırlar.

Ama bir Bir reelleşmiş, Birde koyulmuş idealliktir; İtmenin dolaylılığı yoluyla çekicidir; bu dolaylılığı kendi içinde *belirlenimi* olarak kapsar. Böylece çekilen Birleri bir nokta olarak kendi içine soğurmaz, e.d. onları soyut olarak ortadan kaldırmaz. İtmeyi kendi belirleniminde kapsadığı için, bu belirlenim aynı zamanda Birleri Birçok olarak kendi içinde kapsar; deyim yerindeyse çekişi yoluyla kendi için birşey elde eder, bir uzam ya da doluluk kazanır. Böylece onda genel olarak İtmenin ve Çekmenin birliği vardır.

c. İtmenin ve Çekmenin Bağntısı

Birin ve *Çoğun* ayrımı şimdi kendini bunların birbirleri ile *bağıntılarının* ayrımına belirlemiştir ki, bu bağntı İtme ve Çekme olarak iki bağntıya ayrılır; bunların her biri ilkin bağımsız olarak ötekinin dışında durur, öyle bir yolda ki gene de ikisi özsel olarak biraraya bağlıdır. Henüz belirsiz birlikleri şimdi daha yakından saptanmalıdır.

İtme Birin temel belirlenimi olmakla ilk ve *dolaysız* olarak görünür, tıpkı onun İtme tarafından üretilmelerine karşın gene de aynı zamanda dolaysız olarak koyulan Birleri gibi; ve buna göre İtme ona böyle varsayılmış olarak dışarıdan eklenen Çekmeye karşı ilgisizdir. Öte yandan Çekme İtme tarafından varsayılmaz ve böylece bu ikincinin koyulmasında ve Varlığında hiçbir payının olmaması gerekir, sanki İtme kendinde daha şimdiden kendi olumsuzlanması değilmiş ve Birler daha şimdiden kendilerinde olumsuzlanmamış gibi. Bu yolda İtmeyi soyut olarak kendi için buluruz, tıpkı benzer olarak Çekmenin *var olan şeyler* olarak Birlere karşı dolaysız bir belirli-Varlık yanını taşıması ve onlara bir başkası olarak gelmesi gibi.

Buna göre salt İtmeyi böyle kendi için alırsak, o zaman birçok Birin belirsiz olana, İtmenin kendisinin alanının dışarısına dağılışıdır; çünkü İtme çoğul olanların birbiri ile bağntılarının olumsuzlanmasıdır; bağntısızlık soyut olarak alınan çoğulluğun belirlenimidir. Ama İtme salt Boşluk değildir; Birler bağntısız olarak itici ya da dışlayıcı değildir — ki belirlenimlerini bu oluşturur. İtme, olumsuz olmasına karşın, gene de özsel olarak *bağıntıdır*; karşılıklı uzak tutma ve kaçma uzak tutulandan ve kaçılandan kurtulma değildir, dışlayan *dışladığı ile bağlantı içinde* durmayı sürdürür. Ama bu bağntı kısıpı Çekimdir ve böylelikle İtmenin kendisinin içindedir; o soyut İtmenin olumsuzlanmasıdır ki, bu sonuncuya göre Birler yalnızca kendileri ile bağntılı dolaysız varlıklar olacaklardır, birbirlerini dışlayıcı değil.

Ama belirli olarak var olan Birlerin İtmesi ile, ve böylelikle ayrıca dışsal olarak onda ortaya çıkıyor olarak koyulan Çekme ile başladığında, ayrılmazlıkları içindeki iki belirlenim henüz ayırdedilen belirlenimler olarak birbirleri dışında tutulurlar; gene de açığa çıkmıştır ki, salt İtme Çekme tarafından varsayılmakla kalmaz, ama ayrıca eşit ölçüde İtmenin

Çekme üzerinde geri-bağıntısı da yer alır ve birinci de eşit ölçüde ikincide kendi varsayımını taşır.

Bu belirlenime göre ayrılmazdırlar ve aynı zamanda Gerek ve Engel olarak her biri ötekine karşı belirlenir. Gerekleri *kendinde var olan* olarak soyut belirlilikleridir ki, gene de böylelikle saltık olarak kendi ötesini gösterir ve *başkası* ile bağıntılıdır, ve böylece her biri *başkası* dolayısıyla *başkası* olarak vardır; kendilerine-bağımlılıkları bu dolaylılıkta birbirleri için bir *başka* belirleme olarak koyulmuş olmalarından oluşur. — İtme Çokluğun koyulması olarak, Çekme Birin koyulması olarak, ikincisi aynı zamanda çoğulluğun olumsuzlanması olarak ve birincisi çoğulluğun idealliğinin Birde olumsuzlanması olarak bulunur — öyle ki Çekme de yalnızca İtme *dolayısıyla* Çekmedir, tıpkı İtmenin Çekme dolayısıyla İtme olması gibi. Ama burada *başkası* yoluyla kendi ile dolaylılığın gerçekte olumsuzlanması ve bu belirlenimlerden her birinin kendisinin kendi ile dolaylılığı olması — bu olgu onların daha yakın bir irdelemesinden açıktır ve onları Kavramlarının birliğine geri getirir.

İlk olarak, her birinin *kendi kendisini* varsayması, varsayımında yalnızca kendi ile bağıntılı olması — bu ilkin henüz görelî olan İtmenin ve Çekmenin ilişkisinde daha şimdiden bulunur.

Görelî İtme dolaysızca verili olmaları gereken birçok *bulunan* Birin birbirlerini karşılıklı olarak uzak tutmalarıdır. Ama birçok Birin olması İtmenin kendisidir; taşıyabileceği varsayım yalnızca kendisinin koyma edimidir. Dahası, Birlere onların koyulmuş olmaları — ki böylece *daha şimdiden* var olacaklardır — olgusundan ayrı olarak ait olabilecek *Varlık* belirlenimi benzer olarak İtmeye de aittir. İtme Birlerin kendilerini Birler olarak sergilemelerini ve saklamalarını, Birler olarak *var olmalarını* sağlayan şeydir. Varlıkları İtmenin kendisidir; İtme böylece bir başka belirli-Varlığa karşı görelî bir belirli-Varlık değildir, ama her durumda yalnızca kendi ile ilişkilidir.

Çekme genel olarak Birin, olgusal Birin koyulmasıdır ki, ona karşı çoğul olanlar kendi belirli-Varlıkları içinde yalnızca ideal ve yiten olarak belirlenir. Böylece Çekme hemen kendini varsayar ve bunu başka Birlerin ideal olmaları belirleniminde yapar, öyle ki yoksa bunların kendileri için olmaları ve *başkaları için*, öyleyse herhangi bir çeken Bir için de iten olmaları gerekir. Birler bu itme-belirlenimine karşı idealliği ilkin Çekme ile ilişki yoluyla kazanmazlar; tersine, ideallik varsayılır, Birlerin *kendinde* var olan ideallığıdır, çünkü bunlar Birler olarak — çeken olarak tasarılan Bir de aralarında olmak üzere — birbirinden ayırdedilmezler, bir ve aynıdırlar.

Dahası, her biri kendi için olan iki belirlenimin bu kendi-kendini-varsayması her birinin ötekini kısı olarak kendi içinde kapsamı demektir. Genel olarak *kendini-varsayma* Birde kendini kendi *olumsuzu* olarak koymadır, — İtme; ve onda varsayılan varsayan ile *aynıdır*, — Çekme. Her birinin *kendinde* yalnızca kısı olması her birinin kendi kendisinden

başkasına geçmesi, kendini kendi içinde olumsuzlaması ve kendini kendi başkası olarak koymasındır. Bir böyle olarak kendi-dışına-çıkma olduğu için, kendisi yalnızca kendini kendi başkası olarak, Birçok olarak koymaktır; ve Birçok benzer olarak yalnızca kendi içinde çökmek ve kendini kendi başkası olarak, Bir olarak koymak ve tam olarak bu edimde yalnızca kendi ile bağıntılı olmak, her birinin kendi başkasında kendini oluşturmalarıdır; — böylece daha şimdiden kendinde kendi-dışına-çıkma (İtme) ve kendini-Bir-olarak-koyma (Çekme) ayrılmaz olarak bulunurlar. Ama dolaysız, *belirli olarak var olan* Birleri varsayan görelî İtmede ve Çekmede her birinin kendinde bu kendi olumsuzlaması olduğu ve böylelikle kendisinin kendi başkasında sürekliliği olduğu da *koyulur*. Belirli olarak var olan Birlerin *İtmesi* Birin başkalarının karşılıklı olarak uzak tutulması yoluyla öz-sakinimidir, öyle ki 1) öteki Birler *onda* olumsuzlanırlar — ve bu onun belirli-Varlık ya da başkası-için-Varlık yanısıdır; ama bu böylelikle Birlerin idealliği olarak Çekimdir; ve 2) Bir başkaları ile bağıntı olmaksızın *kendinde* vardır; ama yalnızca genel olarak Kendinde çoktandır kendi-için-Varlığa geçmiş olmakla kalmaz, ama Bir *kendinde*, belirlenimine göre, Birçoğun o Oluşudur. — Belirli-olarak var olan Birlerin *Çekimi* onların idealliği ve Birin koyulmasıdır ki, bunda böylelikle Çekim Birin olumsuzlaması ve üretilmesi olarak kendini ortadan kaldırır, Birin koyulması olarak kendinde kendi olumsuzluğu, İtmedir.

Bununla kendi-için-Varlığın gelişimi tamamlanır ve sonucuna ulaşır. Bir *sonsuz kendi ile bağıntı* olarak, e.d. koyulmuş olumsuzlamanın olumsuzlaması biçimindeki kendi ile bağıntı olarak dolaylılıktır ki, kendini kendi saltık (e.d. soyut) *başkalığı* (Birçok) olarak kendinden iter ve bu olumsuz-Varlığı ile olumsuz olarak bağıntılı olduğu, e.d. onu ortadan kaldırdığı için, tam bu nedenle kendi ile bağıntıdır; ve Bir yalnızca bu Oluştur ki, bunda onun *başlama*, e.d. dolaysız birşey, var olan birşey olarak koyulma, ve benzer olarak bir sonuç biçiminde kendini Bir olarak, e.d. eşit ölçüde *dolaysız*, dışlayıcı Bir olarak yeniden kurma belirlenimi yitmiştir; onun kendisi olan süreç onu her durumda yalnızca ortadan kaldırılmış birşey olarak koyar ve kapsar. Belirli olarak var olan başka Bir ile *bağıntının*, böylece kendisi ayrı bir İtme ve Çekme olan bağıntının ilkin yalnızca görelî ortadan kaldırılmaya belirlenen ortadan kaldırılması kendini o denli de dolaysız olan ve belirli olarak var olan Birlerin dışsal bağıntılarının olumsuzlanması yoluyla sonsuz dolaylılık bağıntısına geçiş olarak ve sonucu için yalnızca öyle bir Oluş sürecini taşıyor olarak gösterir ki, kıpılarının desteksizliğinde yalın dolaysızlığa çöküş ya da daha doğrusu ona kendi-ile-birlikte-gidiştir. Bu Varlık bundan böyle *kazandığı* belirlenime göre *Niceliktir*.

Niteliğin Niceliğe bu geçişinin kıpılarını kısaca gözden geçirirsek, nitel olan temel belirlenimi olarak Varlığı ve dolaysızlığı taşır ve bunda Sınır ve belirlilik Birşeyin Varlığı ile öylesine özdeştir ki, Birşeyin başkalaşması

onun yitmesidir; böyle *koyulmakla*, Sonlu olarak belirlenir. Bu birliğin dolaysızlığından ötürü — ki onda *ayrım* yitmiştir, ama *kendinde Varlığın* ve *Yokluğun* birliğinde bulunur —, ayrım genelde *başkalık* olarak o birliğin *dışına* düşer. Başkası ile bu bağıntı nitel belirliliği kendi ile bağıntı olarak taşıyan dolaysızlık ile çelişir. Bu başkalık kendini kendi-için-Varlığın sonsuzluğunda ortadan kaldırır; kendi-için-Varlık olumsuzlamanın olumsuzlamasında kendisinde bulunan ayrımı Bire ve Çoka ve bunların bağıntılarına olgusallaştırır ve nitel olanı gerçek birliğe, e.d. bundan böyle dolaysız olmayan, ama kendi ile bağdaşan olarak koyulmuş birliğe yükseltmiştir.

Bu birlik böylece (α) *Varlıktır*, yalnızca *olumlu* olarak, e.d. olumsuzlamanın olumsuzlaması yoluyla kendi ile dolaylı *dolaysızlık* olarak; Varlık onda ortadan kaldırılmış olarak koyulan belirliliklerinin, Sınırının vb. *içine yayılan* birlik olarak koyulur; — (β) *belirli-Varlıktır*; böyle belirlenime göre olumlu Varlığın kısıpı olarak olumsuzlama ya da belirliliktir; gene de bundan böyle dolaysız değil, ama kendi içine yansımış, kendini başkası ile değil ama kendi ile bağıntılayan belirliliktir; saltuk olarak ya da *kendinde* belirlenmişliktir, — Bir; genel olarak başkalığın kendisi kendi-için-Varlıktır; — (γ) *kendi-için-Varlık*, belirlilik yoluyla kendini sürdüren o Varlık olarak, ki onda Bir ve kendinde-belirlenmişliğin kendisi ortadan kaldırılmış olarak koyulur. Bir kendi ötesine geçmiş olarak ve aynı zamanda *birlik* olarak belirlenir; böylelikle Bir, saltuk olarak belirli Sınır öyle bir Sınır olarak koyulur ki, Sınır değildir, Varlıkta ama ona ilgisizdir.

Not [*Kant'ın Özdeği Çekme ve İtme Kuvvetlerinden Yapılaşdırması*]

Çekme ve İtme bilindiği gibi genellikle *Kuvvetler* olarak görülür. Onların bu belirleniminin ve bununla bağlanan ilişkilerin onlar için ortaya çıkan Kavramlar ile karşılaştırılması gerekir. — Kuvvetler olarak tasarımılandıklarında, kendilerine-bağımlı olarak görülürler, öyle ki doğaları yoluyla birbirleri ile bağıntılı değildirler, e.d. her biri yalnızca karşıtına geçmesi gereken bir kıpı olarak değil, ama kendini kararlı olarak ötekine karşı tutması gereken birşey olarak görülür. Dahası, bir *üçüncüde*, *Özdekte* biraraya geliyor olarak tasarımılanırlar, ama gene de öyle bir yolda ki bu Bir-Oluş gerçeklikleri olarak geçerli sayılmaz; tersine, her biri bir İlk olarak ve kendinde-ve-kendi-için-var-olan birşey olarak görülür, ve Özdeğin ya da bunun belirlenimlerinin ise onlar tarafından koyulması ve üretilmesi gerekir. Özdeğin *kendi içinde* Kuvvetler *taşıdığı* söylendiğinde bu birlikleri ile öyle bir bağlantı anlaşılır ki, onda aynı zamanda kendi içlerinde birbirlerinden özgür olarak var oldukları varsayılır.

Kant bilindiği gibi *Özdeği İtme ve Çekme kuvvetlerinden yapılaşdırması* ya da en azından, kendi anlamına göre, bu yapılaşdırmanın metafiziksel öğelerini saptamıştır. — Bu yapılaşdırmayı daha yakından incelemek yararsız olmayacaktır. Yalnızca kendisi değil, ama belirlenimlerinde de

yalnızca *deneyime* ait görünen bir nesnenin bu *metafiziksel* açıklaması dikkate değerdir, çünkü bir yandan Kavramın bir sınaması olarak en azından daha yeni doğa felsefesine — duyuşal olarak verili olanın bir algısı olarak Doğayı bilimin temeli yapmayan, ama onun belirlenimlerini saltık Kavramdan türeten felsefeye — bir dürtü vermiştir; öte yandan birçok durumda Kant'ın o yapılaştırması fizik için felsefi bir başlangıç ve temel olarak görülmüş ve ötesine geçilmemiştir.

Böyle duyuşal Özdek gibi bir varoluş, tıpkı uzay ve uzay-belirlenimleri gibi hiç kuşkusuz Mantığın bir nesnesi değildir. Ama Çekme ve İtme kuvvetleri de, duyulur Özdeğin kuvvetleri olarak görüldükleri ölçüde, burada irdelenen Birin ve Birçoğun ve bunların birbirleri ile bağıntılarının arı belirlenimleri üzerine dayanır (bu bağıntılara İtme ve Çekme dememin nedeni bunların en açık adlar olmasıdır).

Kant'ın Özdeği bu kuvvetlerden çıkarsamada bir *yapılaştırma* dediği yöntemi, daha yakından irdelendiğinde, bu adı hak etmez, eğer başka her derin-düşünce türüne, giderek analiz yapan bir derin-düşünceye bile bir yapılaştırma adı verilmeyecekse; ve son zamanlarda doğa felsefecileri gerçekten de en düz uslamlamaya ve keyfi bir imgelem yetisinin ve derin-düşünce tasarımların en temelsiz karışımına '*yapılaştırma*' adını vermişlerdir ve bu felsefecilerin özellikle kullandıkları ve her yerde öne sürdükleri şey o sözde çekme-kuvveti ve itme-kuvveti faktörleridir.

Başka bir deyişle, Kant'ın yöntemi temelde *analitiktir*, yapılaştırmacı değil. *Özdek tasarımı varsayar* ve sonra varsaydığı belirlenimleri sürdürmek için hangi Kuvvetlerin gerekli olduğunu sorar. Böylece bir yandan Çekme-Kuvvetini ister, *çünkü Çekme olmaksızın yalnızca İtme yoluyla aslında hiçbir Özdek belirli olarak var olamaz* (*Anfangsgründe der Naturwissenschaft* [A], s. 53vs). Öte yandan İtmeyi de benzer olarak Özdekten türetir ve bunun nedeni olarak *Özdeği içine-işlenemez olarak tasarımladığımızı*, çünkü onu bize bildiren *dokunma duyusuna* kendini bu belirlenim altında sunduğumuzu ileri sürer. Dahası, buna göre İtme Özdek *Kavramında* hemen düşünülür, çünkü onda dolaysızca *verilidir*; buna karşı Çekme ise Kavrama *tasımlaryoluyla* eklenir. Ama bu tasımlar da az önce söylenmiş olanlar üzerine temellendirilir, yani salt İtme-Kuvveti taşıyacak bir Özdek bizim Özdek ile tasarımladığımız şeyi tam olarak anlatmayacaktır. — Bu, açıktır ki, deneyim üzerine düşünen bilginin yöntemidir, öyle ki bu bilgi ilkin görüngüde belirlenimler *algılar*, sonra bunları temele koyar ve bunların sözde *açıklaması* için karşılık düşen *temel-gereci* ya da *Kuvvetleri* varsayar ki, görüngünün o belirlenimlerini üretmeleri gerekir.

İtme-Kuvvetinin ve Çekme-Kuvvetinin bilgi tarafından Özdekte bulunma yolu ile ilgili olarak sözü edilen ayrım açısından Kant daha öte belirtir ki, Çekme-Kuvveti de hiç kuşkusuz Özdek *Kavramına* eşit ölçüde *aittir*, *üstelik onda kapsanmasa bile*. Kant bu son anlatımın altını çizer. Ama burada hangi ayrımın yatması gerektiğini anlamak güçtür;

çünkü bir şeyin *Kavramına* ait olan bir belirlenim gerçekten de *onda kapsanıyor olmalıdır*.

Güçlüğü oluşturan ve bu boş gerekçeye neden olan şey Kant'ın Özdek Kavramına daha başından tek-yanlı olarak yalnızca *dokunma duyusu* yoluyla *algılamamız* gereken *içine-işlenemezlik* belirlenimini yüklemesi, bu nedenle bir başkasının kendi uzağında tutulması olarak İtme-Kuvvetinin dolaysızca verili olmasıdır. Ama dahası, Özdek Çekim olmaksızın *belirli olarak var* olamayacaksa, o zaman bu önesürüm için algıdan alınan bir Özdek tasarımı temelde yatar; öyleyse Çekme belirlenimi de benzer olarak algıda bulunuyor olmalıdır. Hiç kuşkusuz Özdeğin başkası-için-Varlığı (direnc göstereni) ortadan kaldırın kendi-için-Varlığının dışında, ayrıca *kendileri-için-var-olan parçaların birbirleri ile bir bağıntısını*, uzaysal bir *uzamı* ve *iç-tutunmayı* da taşıdığı, katılıkta, sağlamlıkta çok sağlam bir iç-tutunmasının olduğu da pekala algılanabilir. Açıklayıcı fizik bir cismin parçalanması vb. için bir Kuvvet ister ki, bu cismin parçalarının karşılıklı *Çekiminden* daha güçlü olacaktır. Derin-düşünce bu algıdan tıpkı İtme-Kuvveti durumunda yaptığı gibi yine dolaysızca Çekme-Kuvvetini türetebilir ya da onu *verili* olarak alabilir. Gerçekte, eğer Kant'ın Çekme-Kuvvetinin türetilmesini sağlamaları gereken tasımları irdelenecek olursa (özdeğin olanağının ikinci bir temel kuvvet olarak bir çekme kuvvetini gerektirdiği teoreminin tanıtı; yine aynı yer), bunlar, açıktır ki salt İtme yoluyla Özdeğin *uzaysal* olamayacağı düşüncesinden başka birşey kapsamaz. Özdek uzay dolduran olarak varsayıldığı için, ona süreklilik yüklenir ve bunun zemini olarak Çekme-Kuvveti kabul edilir.

Şimdi Özdeğin böyle sözde bir 'yapılaştırılması' en çoğundan analitik bir değer taşısa da — ki bu bile arı olmayan açıklama ile zayıflatılır —, gene de temel düşünce, özdeğin temel kuvvetleri olarak bu iki karşıt belirlenimden türetilmesi, büyük değerini her zaman koruyacaktır. Kant'ın başlıca ilgisi sıradan-mekanik tasarımlama yolunun uzaklaştırılmasına yöneliktir, çünkü bu yol belirlenimlerden birinde, içine-işlenemezlik, *kendi-için-var-olan noktasallık* belirleniminde durup kalır ve karşıt belirlenimi, özdeğin kendi içindeki *bağıntıyı* ya da yine tikel Birler olarak görülen bir özdekler çokluğunun birbirleri ile bağıntısını *dışsal birşey* yapar — bir tasarımlama yolu ki, Kant'ın dediği gibi, yalnızca basınç ve dürtüden başka, dolayısıyla yalnızca dışarıdan etkiden başka hiçbir devindirici Kuvvete izin vermeyecektir. Bilginin bu *dışsallığı* devimin her zaman özdekte daha şimdiden dışsal olarak *bulunduğunu* varsayar ve onu içsel birşey olarak görmeyi ve devimin kendisini özdekte kavramayı düşünmez, ki bu sonuncusu tam bu nedenle kendi için devimsiz olarak ve süredurumlu olarak kabul edilir. Bu duruş noktasının önünde yalnızca sıradan mekanik bulunur, içkin ve özgür devim değil. — Kant Çekimi — Özdeklerin birbirlerinden ayrı olarak alındıkları düzeye dek birbirleri ile bağıntılarını, ya da genel olarak kendine-dışsallığı içindeki Özdeği — Özdeğin kendisinin bir Kuvveti yaptığı düzeye dek hiç

kuşkusuz o dışsallığı ortadan kaldırır; ve gene de öte yanda Kant'ın özdeğin içerisindeki iki temel-kuvveti dışsal ve kendileri için birbirlerine karşı bağımsız kalır.

Böylece bu iki Kuvvetin onlara bir bilginin duruş noktasından yüklenen ve kendi başına duran ayrımları da, tıpkı içerik-belirlenimi açısından *sözde sağlam* birşeye çevrilen başka her ayrımın kaçınılmaz olarak kendini göstereceği gibi, bir hiçtir, çünkü bu iki Kuvvet, yukarıda gerçeklikleri içinde irdelenirken görüldüğü gibi, yalnızca birbirlerine geçen kıpılardır. — Bu daha öte ayrım belirlenimlerini Kant'ın onları gösterdiği gibi irdeleyeceğim.

Kant Çekim-Kuvvetini *içe yayılan* bir Kuvvet olarak belirler ki, onun yoluyla bir özdek bir başkasının parçaları üzerinde *değme noktasının ötesinde* bile *dolaysızca* etkide bulunabilir; buna karşı İtme-Kuvveti bir *yüzey Kuvveti* olarak belirlenir ve onun yoluyla özdekler yalnızca ortak değme yüzeyinde birbirleri üzerine etkiyebilirler. Bu ikincinin yalnızca bir yüzey Kuvveti olması açısından belirtilen neden şöyledir: “Birbirlerine *değen* parçalar her biri ötekinin etkime uzayını sınırlar, ve itici Kuvvet uzak parçalardan hiç birini arada yatan parçaların aracılığı yoluyla olmaksızın devindiremez; ve bir özdeğin bunların içinden geçerek genişleme kuvvetleri (ki burada itici kuvvetler demektir) yoluyla bir başkası üzerinde dolaysız etkide bulunması olanaksızdır” (*Anfangsgründe der Naturwissenschaft, Erkärung und Zusatz*, s. 67).

Ama hemen anımsamak gerek ki, özdeğin *daha yakın ya da daha uzak* parçalarının kabul edilmesinde *Çekme açısından* da aynı *ayrım* benzer olarak ortaya çıkacaktır, ve buna göre bir atomun bir *başkası* üzerinde *etkide bulunmasına* karşın, daha uzak bir *üçüncüsü*, ki onunla ilk çeken atom arasında *başka* atom bulunacaktır, ilkin ona daha yakın olan aradaki atomun çekim alanına girecek, ve öyleyse birincisi üçüncü üzerinde *dolaysız*, yalın bir etki uygulamayacaktır; buradan Çekme-Kuvveti için de İtme-Kuvveti için olduğu gibi dolaylı bir etki doğacaktır; dahası, Çekme-Kuvvetinin *gerçek yayılması* zorunlu olarak özdeğin tüm parçalarının *kendilerinde ve kendileri için* çekici olmalarından oluşabilir, belli bir sayıda atomun edilgin ve yalnızca bir atomun etkin olarak davranmasından değil. — Ama İtme-Kuvvetinin kendisi açısından hemen belirtmek gerek ki, sözü edilen pasajda birbirlerine *değen* parçalar ve öyleyse *tamamlanmış* bir özdeğin *sağlamlığı* ve *sürekliliği* bulunur ki, içinden bir itme kuvvetinin geçmesine izin vermeyecektir. Ama bundan böyle parçaları birbirine *değen* ve boşluk yoluyla birbirinden ayrılmayan özdeğin bu sağlamlığı daha şimdiden *İtme-Kuvvetinin ortadan kaldırılmışlığını* varsayar; birbirlerine değen parçalar burada egemen olan duysal İtme tasarımına göre birbirlerini itmeyen parçalar olarak alınırlar. Öyleye bütününüyle totolojik olarak şu çıkar ki, İtmenin olmadığının kabul edildiği yerde hiçbir İtme yer alamaz. Ama bundan İtme-Kuvvetinin belirlenimi için daha öte hiçbirşey çıkmaz. — Ama değen parçaların

birbirlerine yalnızca henüz kendilerini *birbirlerinin dışında* tuttukları düzeye dek değdikleri üzerine düşünülürse, bu tam olarak İtme-Kuvvetinin yalnızca özdeğin yüzeyinde değil, ama yalnızca Çekim alanı olması gereken alanın içerisinde olduğu vargısına götürür.

Kant bundan sonra Çekme-Kuvveti yoluyla özdeğin bir *uzayı yalnızca kapladığı, ama onu doldurmadığı* belirlenimini kabul eder (aynı yer); özdek Çekme-Kuvveti yoluyla uzayı doldurmadığı için, bu kuvvet *boş uzay* boyunca etkide bulunabilir, çünkü araya girebilecek hiçbir özdek ona sınır koyamaz. — O ayrım kabaca yukarıda oluşmuş olan gibidir, çünkü orada bir belirlenim bir şeyin kavramına ait olabiliyor, ama onda kapsanması gerekmiyordu; böylece burada özdeğin bir uzayı yalnızca kaplaması, ama onu *doldurmaması* gerekir. Sonra, eğer özdeğin ilk belirleniminde durup kalırsak, *İtme* vardır ki, onun yoluyla Birler kendilerini birbirlerinden uzak tutarlar ve *birbirleri ile* yalnızca olumsuz olarak — ki burada *boş uzay yoluyla* demektir — *bağıntılıdır*lar. Ama burada uzayı boş tutan şey *Çekme-Kuvvetidir*; uzayı atomlar arasındaki bağıntısı yoluyla *doldurmaz*, e.d. atomları birbirleri ile *olumsuz bir bağıntı* içinde *tutar*. — Burada Kant'ın bilinçsizce olgunun doğasında yatan şeyi yerine getirdiğini, Çekme-Kuvvetine tam olarak ilk belirlenime göre karşıt kuvvete yüklediği şeyi yüklediğini görürüz. O iki kuvvetin ayrımının saptanması işi ile uğraşırken, biri ötekine geçiyordu. Böylece öte yandan, eğer İtme yoluyla özdek bir *uzay dolduracaksa*, sonuçta Çekme-Kuvvetinin bıraktığı uzay onun yoluyla yiter. Gerçekte İtme boş uzayı ortadan kaldırmada atomların ya da Birlerin olumsuz bağıntısını, e.d. İtmelerini de ortadan kaldırır; e.d. İtme kendi kendisinin karşıtı olarak belirlenir.

Ayrımların bu silinmesine, başlangıçta belirtildiğini gibi, Kant'ın karşıt kuvvetleri açıklamasının analitik olmasından doğan karışıklık da eklenir; ve ilkin öğelerinden türetilmesi gereken özdek bütün bir söylem boyunca daha şimdiden hazır ve yapılandırılmış olarak sunulur. Yüzey kuvvetinin ve içe yayılan kuvvetin tanımında her ikisi de devindirici kuvvetler olarak kabul edilir ki, onlarla *özdeğin* bu yollardan birinde ya da ötekinde etkin olabilmesi gerekir. — Öyleyse burada kuvvetler olarak sunulurlar — özdeğin ilkin onlar yoluyla ortaya çıktığı şey olarak değil, ama özdeğin, daha şimdiden hazır olduğu için, onlar yoluyla yalnızca devindirildiği bir şey olarak. Ama söz konusu olan şey değişik özdeklerin birbirleri üzerinde etkili olmalarını ve devindirilmelerini sağlayan kuvvetler olduğu sürece, bu onların özdeğin kısıları olarak taşımaları gereken belirlenim ve bağıntıdan bütünüyle başka bir şeydir.

Çekme ve itme kuvvetlerinin *özekçek* ve *özekkaç kuvvetler* olarak daha öte belirlenimleri aynı karşıtlığı oluşturur. Bunlar özsel bir ayrım sağlıyor görünürler, çünkü kendi alanlarında sağlam bir Bir, bir özek vardır ki, ona karşı öteki Birler kendileri için olmayan varlıklar olarak davranırlar, ve buna göre kuvvetlerin ayrımı *tek bir* özeksel Bir ve onun karşısında kararlı olarak durmayan başkaları arasındaki varsayımsal

ayırma bağlanabilir. Ama eğer açıklama olarak kullanılacaklarsa — ki bu amaçla İtme ve Çekme kuvvetleri gibi ters nicel oran içinde oldukları kabul edilir, öyle ki biri artarken öteki azalır —, o zaman devimin görüngüsünün, ki *o kuvvetler* bunun açıklaması için kabul edilmişlerdir, ve eşitsizliğinin yalnızca bu kuvvetlerin sonucu olması gerekir. Ama yalnızca özek-cisim çevresindeki yörüngesinde dönen bir gezegenin eşitsiz hızı gibi bir görüngünün o kuvvetlerin karşıtlığı üzerine dayalı açıklamalarından en yakın birini almak hemen bu tür açıklamalarda egemen olan karışıklığı ve kuvvetlerin büyüklüklerini birbirinden ayıklamanın olanaksızlığını görmek için yeterli olacaktır, öyle ki her zaman açıklamada azaldığı kabul edilen biri pekala artıyor olarak da kabul edilebilir, ve evrik olarak; bunu sezgisel olarak açık kılmak burada verilebilecek olandan daha ayrıntılı bir açımılamayı gerektirecektir; ama bunun için zorunlu olan noktalar daha sonra *ters orantı* ile bağıntı içinde ele alınacaklardır.

İkinci Kesim Büyüklük (Nicelik)

Niceliğin Nitelikten ayrımı belirtilmiştir. Nitelik ilk, dolaysız belirlilik, Nicelik ise Varlığa ilgisizleşmiş belirliliktir, bir Sınırdır ki o denli de bir Sınır değildir; kendi-için-Varlıktır ki, saltık olarak başkası-için-Varlık ile özdeştir, — birçok Birin itilmesidir ki, dolaysızca itmeme, onların sürekliliğidir.

Kendi-için-var-olan şimdi başkasını dışlamayan, ama daha çok kendini olumlu olarak onda sürdüren olarak koyulduğu için, *belirli-Varlığın* bu süreklilikte yine ortaya çıktığı düzeye dek başkalıktır, ve belirliliği *aynı zamanda* bundan böyle yalın kendi ile bağıntı içinde değildir, bundan böyle belirli olarak var olan Birşeyin dolaysız belirliliği değildir, ama kendini kendinden iten olarak, kendi ile bağıntıyı belirlilik olarak daha çok bir başka (kendi için var olan) belirli-Varlıkta taşıyor olarak koyulur; ve bunlar *aynı zamanda* ilgisiz, kendi içlerine yansımış, bağıntısız Sınırlar oldukları için, genel olarak belirlilik *kendi dışındadır*, saltık olarak kendine *dışsal belirlilik* ve eşit ölçüde dışsal bir Birşeydir; böyle bir Sınır, Sınırın kendinde ilgisizliği ve Birşeyin Sınıra karşı ilgisizliği Birşeyin *nicel* belirliliğini oluşturur.

İlk olarak *arı Nicelik belirli* Nicelik olarak kendisinden, *Niceden* ayırde-dilecektir. Birincisi olarak *ilkin* kendi içine geri dönmüş olgusal kendi-için-Varlıktır ki, henüz kendisinde hiçbir belirlilik taşımaz, — sağlam, kendini kendi içinde sürdüren sonsuz birlik.

Bu, *ikinci olarak*, belirliliğe ilerler ki, bu onda aynı zamanda bir belirlilik olmayan belirlilik olarak, yalnızca dışsal bir belirlilik olarak koyulur. Belirlilik *Nice* olur. Nice ilgisiz belirlilik, e.d. kendi ötesine geçen, kendi kendisini olumsuzlayan belirliliktir; bu başkalığın başkalığı olarak, *sonsuz* ilerlemeye bozulur. Ama sonsuz Nice ortadan kaldırılmış ilgisiz belirliliktir, Niteliğin yeniden kuruluşudur.

Üçüncü olarak, nitel biçimdeki Nice nicel *Orandır*. Nice yalnızca genel olarak kendi ötesine geçer; Oranda ise öyle bir yolda kendi ötesine, kendi başkalığına geçer ki, belirlenimini onda bulduğu bu başkalık aynı zamanda koyulmuştur, bir başka Nicedir; böylece Nice kendi içine geri dönmüştür ve başkalığında kendi ile bağıntılıdır.

Bu Oranın temelinde henüz Nicenin dışsallığı yatar; birbirleri ile ilişkili olanlar *ilgisiz* Nicelerdir, e.d. kendileri ile bağıntılarını böyle kendi-dışında-Varlıkta taşırlar; — Oran böylece Niteliğin ve Niceliğin yalnızca biçimsel birliğidir. Diyalektiği onların saltık birliğine, *Ölçüye* geçişidir.

Not

Birşeyde onun Sınırı Nitelik olduğu için özsel olarak onun belirliliğidir. Ama Sınır ile nicel Sınırı anlarsak, o zaman örneğin bir tarla bu Sınırını değiştirdiği zaman daha sonra da daha önce olduğu gibi tarla olarak kalır. Öte yandan eğer nitel Sınırı değişirse o zaman onu tarla yapan şey bu belirliliği olduğu için, bir otlak, orman vb. olur. — Bir kırmızı, ister koyu ister açık olsun, her zaman kırmızıdır; ama Niteliği değişirse, kırmızı olmaya son verir, mavi vb. olur. — Yukarıda görüldüğü gibi, *büyüklüğün* Nice olarak belirlenimi, yani *taşıdığı belirliliğe* ilgisiz bir Varlığın kalıcı olarak temelde yatması, başka her örnekte kendini gösterir.

Verili örneklerde olduğu gibi, *büyüklük* anlatımı ile anlaşılan şey *Nicedir*, Nicelik değil; ve özsel olarak bu nedenledir ki yabancı bir dilden alınan bu ad kullanılmalıdır.

Matematikte *büyüklük* için verilen tanım benzer olarak Niceyi ilgilendirir. Genellikle bir büyüklük *arttırılabilen* ya da *azaltılabilen* olarak tanımlanır. Ama arttırmak birşeyi daha *büyük*, azaltmak ise daha *az büyük* yapmak demektir. Burada genel olarak büyüklüğün kendi kendisinden bir *ayrımı* yatar, ve büyüklük böylece büyüklüğü değiştirilebilen birşey olur. Tanım onda tanımlanması gereken belirlenimin kendisinin kullanılması ölçüsünde uygunsuz görünür. Onda aynı belirlenimin kullanılmaması gerekli olduğu için, '*daha çok*' ya da '*daha az*' olumlama olarak bir toplamaya — ki hiç kuşkusuz Nicenin doğasına göre benzer olarak dışsaldır —, ve eşit ölçüde dışsal bir olumsuzlama olarak bir çıkarmaya çözülebilir. Nicede *başkalaşmanın* doğası genel olarak kendini olgusallığın olduğu gibi olumsuzlamanın da bu *dışsal* biçimine belirler. Buna göre o eksik anlatımda önemli olan ana kıpı, eş deyişle başkalaşımın ilgisizliği yanlış anlaşılamaz, öyle ki onun '*daha çok*'u ya da '*daha az*', kendine karşı ilgisizliği, Kavramının kendisine yatar.

Bölüm Bir Nicelik

A. ARI NİCELİK

Nicelik ortadan kaldırılmış kendi-için-Varlıktır; dışlanan Bir ile yalnızca olumsuz olarak ilişkili olan iten Bir onunla *bağıntıya* geçmekle başkasına kendi ile özdeş olarak davranır ve böylelikle belirlenimini yitirmiştir; kendi-için-varlık Çekmeye geçmiştir. İten *Birin* saltık kırılğanlığı bu *birliğe* erimiştir ki, gene de, bu Biri kapsayan olarak, aynı zamanda içkin İtme tarafından belirlenir, *kendi-dışında-olmanın birliği* olarak kendi ile *birliktir*. Çekme bu yolda Nicelikte *Süreklilik* kıpısı olarak bulunur.

Süreklilik öyleyse kendi ile yalın, kendine eşit bağıntıdır ki, hiçbir Sınır ve dışlama tarafından kesintiye uğratılmaz; ama gene de *dolaysız bir birlik* değil, kendileri için var olan Birlerin bir birliğidir. *Çokluğun birbiri-dışındalığı* bu birlikte henüz saklanmaktadır, ama aynı zamanda ayrılaşmamış, *kesintiye uğramamış* birşey olarak. Çokluk Süreklilikte kendinde olduğu gibi koyulur; birçok olanların her biri öteki ile bir, her biri öteki ile aynıdır ve Çokluk buna göre yalın, ayrılaşmamış aynılıktır. Süreklilik birbiri-dışındalığın bu *kendi-ile-aynılık* kıpısıdır, ayırdedilen Birlerin kendilerini onlardan ayırdedilenlerde sürdürmesidir.

Buna göre büyüklük Süreklilikte dolaysızca *Kesiklilik* kıpısını taşır, — şimdi Nicelikteki bir kıpı olarak İtme. — Süreklilik kendi-ile-aynılıktır, ama Birçoğun kendi-ile-aynılığı, ki bunlar gene de dışlayıcı olmazlar; ilkin İtme kendi-ile-aynılığı Sürekliliğe genleştirir. Kesiklilik buna göre kendi yanında biraraya toplanan Kesikliktir ki, onun Birleri bağıntıları olarak boşluğu, olumsuzu değil, ama *kendi* Sürekliliklerini alır, ve Birçoktaki bu kendi ile aynılığı kesintiye uğratmazlar.

Nicelik bu Süreklilik ve Kesiklilik kıpılarının birliğidir, ama ilkin bunlardan birinin, *Sürekliliğin biçiminde*, ve kendine-eşit dolaysızlık biçimine çökmüş olan kendi-için-Varlığın diyalektiğinin sonucu olarak. Kendi-için-Varlık henüz kıpılarını açındırmamış ve kendi içerisinde koymamış olduğu sürece, Nicelik böyle olarak bu yalın sonuçtur. — Onları ilkin gerçeklikte olduğu gibi koyulan kendi-için-Varlık olarak *kapsar*. Kendi-için-Varlık belirlenimine göre kendini ortadan kaldıran kendi ile bağıntı, sonu gelmez bir kendi-dışına-çıkma idi. Ama itilen kendisidir; buna göre İtme kendi kendisinin üretici akışıdır. İtilenin kendi-ile-aynılığı nedeniyle bu ayrılaşma kesintiye uğramayan Sürekliliktir; ve kendi-dışına-çıkma nedeniyle bu Süreklilik, kesintiye uğramış olmaksızın, aynı zamanda bir Birçokluktur ki, eşit ölçüde dolaysızca kendi ile aynılığı içinde kalır.

Not 1 [*Arı Nicelik Tasarımı*]

Arı Niceliğin henüz bir Sınırı yoktur ya da henüz Nice değildir; ve giderek Nice olduğu sürece bile *Sınır* tarafından kısıtlanmaz; tersine, Sınır tarafından kısıtlanmamış olmaktan, kendi-için-Varlığı ortadan kaldırılmış bir kıpı olarak kendi içinde taşımaktan oluşur. Kesikliliğin onda bir kıpı olması Niceliğin saltık olarak kendi içinde her yerde Birin *olgusal olanağı* olduğu söylenerek, ama evrik olarak, Birin eşit ölçüde saltık olarak sürekli olduğu söylenerek anlatılabilir.

Kavramsız *tasarım* için Süreklilik kolayca *bileşim*, eş deyişle Birlerin birbirleri ile *dışsal* bir bağıntısı olur ki, bunda Bir saltık kırılganlığı ve dışlayıcılığı içinde saklanmış olarak kalır. Ama gördüğümüz gibi, Bir kendinde ve kendi için Çekmeye, İdeallğine geçer ve buna göre Süreklilik ona dışsal değildir, tersine onun kendisine aittir ve onun özünde

temellenir. Birler için Sürekliliğin bu *dışsallığı* genel olarak Atomculuğun takıldığı ve onu tasarımsal düşünme için vazgeçilmesi güç kılan şeydir. — Öte yandan Matematik zamanı zaman-noktalarından, genel olarak uzayı ya da ilkin çizgiyi uzay-noktalarından, yüzeyi çizgilerden, bütün uzayı yüzeylerden *oluşturan* bir metafiziği yadsır; böyle süreksiz Birleri geçerli saymaz. Giderek örneğin bir yüzeyin büyüklüğünü sonsuz çoklukta çizginin *toplama* olarak tasarımlanacağı bir yolda belirlediği zaman bile, bu Kesiklilik salt geçici tasarım olarak geçerlidir, ve çizgilerin *sonsuz* Çoğulluğunda daha şimdiden onların Kesikliliğinin ortadan kaldırılmışlığı yatar, çünkü oluşturmaları gereken uzay gene de sınırlı bir uzaydır.

Nicelik üzerine aşağıdaki yolda konuşurken *Spinoza*'nın göz önünde tuttuğu başlıca nokta salt Nicelik tasarımına karşı arı Nicelik Kavramıdır (Törebilim, I, Ön. 15, Not):

*"Quantitas duobus modis a nobis concipitur, abstracte scilicet sive superficialiter, prout nempe ipsam imaginamur; vel ut substantia, quod a solo intellectu fit. Si itaque ad quantitatem attendimus, prout in imaginatione est, quod saepe et facilius a nobis fit, reperietur finita, divisibilis et ex partibus conflata, si autem ad ipsam, prout in intellectu est, attendimus, et eam, quatenus substantia est, concipimus, quod difficillime fit, ... infinita, unica et indivisibilis reperietur. Quod omnibus, qui inter imaginationem et intellectum distinguere sciverint, satis manifestum erit."*¹

Eğer istenirse, arı Niceliğin daha belirli örnekleri uzayda ve zamanda, ayrıca genel olarak özdekte, ışıktaki vb., Benin kendisinde bulunur; yalnızca, daha önce belirtildiği gibi, Nicelik ile Niceyi anlamamak gerekir. Uzay, zaman vb. uzamlar, çoğulluklardır ki, bir kendi-dışına-çıkış, bir akıştırlar ve gene de karşıtlarına, Niteliğe ya da Bire geçmezler, tersine kendi-dışına-çıkış olarak birliklerinin bitimsiz bir *kendini-üretişidirler*. Uzay bu saltık *kendi-dışındalıktır* ki, o denli de saltık olarak kesintisizdir; sürekli bir başka-oluş ya da başkalaşımdır ki, kendi ile özdeş kalır; — Zaman ise saltık bir *kendi-dışına-çıkış*, Birin, bir zaman-noktasının, *Şimdinin* bir üretilişi, ve dolaysızca onun yok oluşu ve sürekli olarak bu yitişin yokoluşudur; öyle ki olumsuz-Varlığın bu kendini-üretişi eşit ölçüde yalın kendi ile aynılık ve kendine özdeşliktir.

Nicelik olarak *Özdeğe* gelince, Leibniz'in ilk Söyleminden saklanan *yedi Önermeden* biri, ikincisi, şöyledir (Yapıtlarının I'inci Bölümünün son

¹["... nicelik bizim tarafımızdan şu iki yolda kavranır: bir kez soyut olarak ya da yüzeysel olarak, eş deyişle, onu imgelediğimiz gibi; ya da töz olarak, ki yalnızca anlık tarafından bu yolda düşünülür. Öyleyse eğer niceliği sık sık ve kolayca yaptığımız gibi imgelemde olduğu gibi görececek olursak, onu sonlu, bölünebilir, ve parçalardan oluşmuş olarak buluruz; ama anlakta olduğu gibi görürsek ve töz olarak kavrarsak — ki çok güçtür — o zaman, daha önce yeterli olarak tanıtladığımız gibi, onu sonsuz, bir, ve bölünmez olarak buluruz. Bu imgelemi ve anlağı birbirinden ayırdetmeyi bilenlere yeterince açık gelecektir."]

sayfası): “*Non omnino improbabile est, materiam et quantitatem esse realiter idem.*”¹ — Gerçekte bu kavramlar arasındaki ayrım yalnızca Niceliğin arı düşünce-belirlenimi iken, Özdeğin ise dışsal varoluşta aynı şey olması demektir. — Arı Nicelik belirlenimi bir saltık başkalaşma olan, kendi-için-Varlığın olumsuz özgürlüğüne doğru sonsuz bir uzaklaşma ya da tüm yanlardan itilme olan *Bene* de aittir — bir belirlenim ki, gene de bütünüyle yalın Süreklilik olarak kalır, evrenselliğin ya da kendi-ile-olmanın Sürekliliğidir ki, sonsuz çokluluktaki sınırlar tarafından, duyumların, sezgilerin vb. içeriği tarafından kesintiye uğratılmaz. — *Birçokluğu yalın birlik* olarak kavramaya isteksiz olanlar, ve onun *Kavramının*, yani çoğul olanların her birinin başka her biri ile aynı, eş deyişle Birçoğun bir Biri olduğu Kavramının yanısıra — çünkü burada yeşil, kırmızı vb. gibi daha öte belirlenmiş olarak Birçok değil, ama kendinde ve kendi için görülen Birçok söz konusudur—, bir de bu birliğin bir *tasarımını* isteyenler böyle şeyleri çıkarsanmış Nicelik kavramını yalın sezgide bulunuyor olarak sunan sürekliliklerde yeterince bulacaklardır.

Not 2 [*Kant’ın Uzay, Zaman ve Özdeğin Bölünemezliği ve Sonsuz Bölünebilirliği Antinomisi*]

Uzay, zaman, özdek vb.nin sonsuz bölünebilirliği çatışkısı ya da *antinomisi* Kesikliliğin ve Sürekliliğin bu yalın birliği olarak Niceliğin doğasından gelir.

Bu antinomi yalnızca Kesikliliğin de Süreklilik gibi ileri sürülmesinin zorunlu olması olgusundan oluşur. Tek-yanlı Kesiklilik önesürümünü sonsuz ya da saltık *bölünmüşlüğü*, böylelikle bölünemez olanı ilke olarak verir; buna karşı tek-yanlı Süreklilik önesürümünü ise sonsuz *bölünebilirliği* verir.

Kant’ın *Arı Usun Eleştirisi* bilindiği gibi dört (evrenbilimsel) *antinomi* düzenler ve bunlardan *ikincisi Niceliğin kıpıları* tarafından oluşturulan *karşıtlığı* ilgilendirir.

Kant’ın bu antinomileri her zaman Eleştirel Felsefenin önemli bir bölümü olarak kalacaklardır; eski Metafiziğin devrilmesine yol açan başlıca etmeni oluştururlar ve daha yakın zamanların felsefesine başlıca geçiş olarak görülebilirler, çünkü özellikle sonluluk kategorilerinin *içerikleri* açısından birer hiç oldukları kanısının doğmasına yardımcı olmuşlardır; bu eski metafizik bir öznel idealizmin biçimsel yolundan daha doğru bir yoldur, çünkü bu idealizme göre o kategorilerin eksiklikleri kendilerinde ne olduklarına değil, ama yalnızca öznel olmalarına bağlı olmalıdır. Ama bu açıklama büyük değerine karşın çok eksiktir;

¹[“Özdek ve Niceliğin gerçekte aynı olmaları hiç de olasılık dışı değildir.” — Bu Söylem — *De Principio Individui*, 1663 — ilkin 1837’de tam olarak yayımlandı. Leibniz, *Die philosophischen Schriften*, yay. haz. C. J. Gerhardt, Berlin 1875vs., Cilt 4, s. 15s.; 2. Corollarium, s. 26.]

bir yandan kendi içinde engellenmiş ve dolaşıktır, öte yandan bilginin sonlu kategorilerden başka hiçbir düşünce biçiminin olmadığını varsayan sonucu açısından çarpıktır. — Her iki bakımdan da bu antinomiler duruş noktalarını olduğu gibi yöntemlerini de daha yakından aydınlatacak, ve herşeyin çevresinde döndüğü başlıca noktayı ona dayatılan yararsız biçimden kurtaracak daha sağın bir eleştiriyi hak ederler.

İlk olarak Kant'ın dört evrenbilimsel antinomisine kategorilerin şeması dediği şeyden aldığı bölümlleme ilkesi yoluyla bir tamamlanmışlık görünüşü vermeyi istediğini belirtmem gerekir. Ama usun antinomik ya da daha doğrusu diyalektik doğası üzerine daha derin bir içgörü genel olarak *her* Kavramı karşıt kıpıların birliği olarak gösterir ki, dolayısıyla tümüne de antinomik önesürümler biçimi verilebilir. Oluş, belirli-Varlık vb. ve başka her Kavram kendi tikel antinomisini verebilir ve dolayısıyla ne kadar Kavram varsa o kadar çok antinomi kurulabilir. Eski kuşkuculuk kendini bilimlerde karşılaştığı tüm kavramlarda bu çelişkiyi ya da antinomiye gösterme sıkıntısından bağışlamamıştı.

Dahası, Kant antinomileri Kavramların kendilerinde değil, ama evrenbilimsel belirlenimlerin daha şimdinden *somut* olan biçiminde ele almıştır. Antinomiye arı olarak alabilmek ve yalın Kavramı içinde irdeleyebilmek için gerekli olan şey düşünce-belirlenimlerini evren, uzay, zaman, özdek vb. tasarımlarına uygulanmış ve onlarla karışmış olarak değil, ama o belirlenimler üzerinde hiçbir gücü ve etkisi olmayan bu somut gereç olmaksızın almaktı, çünkü antinomilerin özünü ve zeminini yalnızca o belirlenimler oluşturur.

Kant antinomilerin sofistek uydurmalar olmadıklarını, ama (Kant'ın anlatımı ile) usun zorunlu olarak *çatması* gereken çelişkiler olduklarını belirtir, ki önemli bir görüştür. — “Us antinomilerin doğal zeminini gördüğü zaman bundan böyle onların görünüşü tarafından ayartılmasa da, her zaman onlar tarafından aldatılacaktır” [B 449]. Başka bir deyişle, algı dünyasının sözde aşkınsal ideallığı yoluyla elde edilen eleştirel çözümün sözde çatışmayı *öznel* birşey yapmaktan başka hiçbir sonucu yoktur — bir sonuç ki, onda yanılısama hiç kuşkusuz her zaman aynı yanılısama olarak, e.d. önceki gibi çözümsüz olarak kalır. Çatışmanın gerçek çözümü ancak bir ve aynı Kavram için zorunlu olan iki karşıt belirlenimin tek-yanlılıkları içinde ve her biri kendi başına alındığında geçerli olamayacaklarının, ama gerçekliklerini yalnızca ortadan kaldırılmışlıklarında, yalnızca Kavramlarının birliğinde taşıdıklarının anlaşılmasından oluşabilir.

Kant'ın antinomileri, daha yakından irdelendiğinde, bir belirlenimin *her biri* ötekinden *yalıtılmış* olarak kendi için alınan iki karşıt kıpısının bütünüyle yalın kategorik önesürümünden başka hiçbirşey kapsamaz. Ama orada bu yalın kategorik ya da daha doğrusu assertorik önesürüm sıradan uslamalamalardan kurulan derme çatma bir çatı ile örtülür ki, bununla bir tanıtlama görünüşü üretilir ve daha yakın bir irdelemenin

göstereceği gibi önesürümün salt assertorik yapısının örtülüp tanınmaz kılınması amaçlanır.

Buraya ait olan antinomi *özdeğin* sözde *sonsuz bölünebilirliğini* ilgilendirir ve Nicelik Kavramının kendi içinde kapsadığı Süreklilik ve Kesiklilik kısıplarının karşıtlığı üzerine dayanır.

Antinominin *Savı* Kant'ın sunuşuna göre şöyledir:

“Evrendeki her bir bileşik töz yalın parçalardan oluşur, ve hiçbir yerde yalın olandan ya da onun bileşiği olandan başka hiçbirşey varolmaz.” [B 462]

Burada yalın olanın, atomun karşısına, sürekli olanın çok gerisinde duran bir belirlenim olarak *bileşik* çıkarılır. — Bu soyutlamalara verilen dayanak, yani dünyadaki tözler, burada duyusal olarak algılanabilir oldukları biçimiyle şeylerden daha ötesi değildir ve antinomik olanın kendisi üzerinde hiçbir etkisi yoktur; pekala uzay ya da zaman da alınabilirdi. Şimdi, *Sav süreklilik* yerine yalnızca *bileşimden* söz ettiği için, aslında doğrudan doğruya analitik ya da *totolojik* bir önermedir. Bileşiğin kendinde ve kendi için *Bir* olmaması, tersine yalnızca dışsal olarak birleştirilen birşey olması ve *başkasından oluşması* onun dolaysız belirlenimidir. Ama bileşik olanın başkası yalın olandır. Öyleyse bileşiğin yalından oluştuğunu söylemek totolojiktir. — Eğer birşeyin *neden oluştuğu* sorulursa, *birleştirilmesi* o birşeyi oluşturan *bir başkasının* belirtilmesi istenir. Eğer mürekkep yine mürekkepten oluşturulursa, o zaman onun başkasından oluşmasına ilişkin soru anlamını yitirir ve soru yanıtlanmamış ama yalnızca kendini yinelemiş olur. O zaman daha öte bir soru söz konusu şeyin *birşeyden oluşmuş olmasının* gerekip gerekmediğidir. Ama bileşik saltık olarak bir bileşim olması ve başkasından oluşmuş olması gerektirir. — Eğer bileşiğin başkası olan yalın yalnızca *görelî olarak yalın* ve kendinde yine bileşik olan *birşey* olarak alınırsa, o zaman soru yine önceki gibi yanıtlanmamış kalır. — Tasarımsal düşünme belki de göz önünde yalnızca şu ya da bu bileşiği tutar ki, şu ya da bu birşey *onun* yalını olarak verilecek, ve bu da kendi için bir bileşik olacaktır. Ama burada söz konusu olan *genel olarak bileşiktir*.

Şimdi Kant'ın *Savı tanıtlamasına* gelince, bu da Kant'ın geri kalan tüm antinomik önermeleri tanıtlaması gibi *apagojik* olma *dolambacını* yapar ki, bütünüyle gereksiz olduğunu gösterecektir.

“Varsayalım ki,” diye başlar, “bileşik tözler yalın parçalardan oluşmuş olmasın; o zaman, eğer *tüm* bileşim düşüncede *ortadan kaldırılırsa*, hiçbir bileşik parça, ve (yukarıdaki önkabule göre) ayrıca hiçbir yalın parça da olmayacak, dolayısıyla geriye hiçbirşey kalmayacak, sonuçta hiçbir töz verili olmayacaktır.” [Aynı yer.]

Bu vargı bütünüyle doğrudur: Eğer bileşik hiçbirşey yoksa, ve bileşik herşey düşüncede uzaklaştırılırsa, o zaman geriye hiçbirşey kalmaz; — bu kabul edilecektir, ama bu totolojik fazlalık atlanabilir ve tanıtlama hemen izleyen şeyle başlayabilirdi:

“Öyleyse ya düşüncede tüm bileşimi ortadan kaldırmak olanaksızdır,

ya da bunun ortadan kaldırılmasından sonra geriye hiçbir bileşim olmaksızın kalıcı olan, e.d. yalın olan kalmalıdır. Ama ilk durumda bileşik yine tözlerden oluşmayacaktır (*çünkü bunlarda bileşim yalnızca tözlerin olumsal bir ilişkisidir ki,¹ bu ilişki olmaksızın, kendileri için kalıcı özler olarak sürmelidirler*). Şimdi bu durum varsayım ile çeliştiği için, geriye yalnızca ikincisi kalır, yani, Evrende tözsel bileşik yalın parçalardan oluşur” [B 462, 464].

Asıl sorunu oluşturan ve karşısında önceki herşeyin bütünüyle fazlalık olduğu zemin geçerken bir ayraç içinde verilir. İkilem şudur: Kalıcı olan ya bileşiktir ya da yalın. Eğer kalıcı olan birincisi, e.d. bileşik olsaydı, o zaman kalıcı olan tözler olmazdı, çünkü *bunlar için bileşim salt olumsal bir ilişkidir*, oysa tözler kalıcıdır; öyleyse kalıcı olan yalın olmalıdır.

Açıktır ki apagojik dolambaç olmaksızın da yapılabilir ve “Bileşik töz yalın parçalardan oluşur” Savını şu zemin dolaysızca tanıt olarak izleyebilirdi: Bileşim salt tözlerin *olumsal* bir ilişkisidir, dolayısıyla onlara dışsaldır ve tözlerin kendilerini ilgilendirmez. — Eğer bileşimin olumsallığı doğru ise, o zaman öz hiç kuşkusuz yalın olmalıdır. Ama herşeyin çevresinde döndüğü bu olumsallık tanıtlanmaz, tersine doğrudan doğruya, ve üstelik geçerken ayraç içinde, kendiliğinden anlaşılan birşey ya da ikincil bir sorun olarak kabul edilir. Hiç kuşkusuz bileşimin olumsallık ve dışsallık belirlenimi olduğu kendiliğinden açıktır; ama eğer önemli olan nokta süreklilik yerine salt olumsal bir birliktelik olsaydı, üzerine bir antinomi kurma çabasına değmezdi; ya da daha doğrusu hiçbir antinomi kurulamazdı; buna göre, parçaların yalınlığı önesürümü, anımsatıldığı gibi, yalnızca totolojiktir.

Apagojik dolambaçta böylece ondan sonuçlanması gereken önesürümün kendisi ile karşılaşırız. Buna göre tanıtılma kısaca şöyledir:

Tözlerin yalın parçalardan oluşmadıklarını, ama yalnızca bileşik olduklarını varsayalım. Ama şimdi tüm bileşim düşüncede ortadan kaldırılabılır (*çünkü salt olumsal bir ilişkidir*); öyleyse ortadan kaldırılmasından sonra, eğer tözler yalın parçalardan oluşmuyorlarsa geriye hiçbir töz kalmaz. Ama elimizde tözlerin olması gerekir çünkü onları kabul etmiştik; bizim için herşeyin yitmemesi, tersine birşeyin geriye kalması gerekir; çünkü töz dediğimiz böyle kalıcı birşeyi varsaymıştık; öyleyse bu birşey yalın olmalıdır.

Bütünü görebilmek için vargıyı da irdelemek gerekir; bu şöyle sunulur: “Buradan dolaysızca *şu çıkar* ki, evrenin şeyleri toplu olarak yalın özlerdir, *bileşim onların salt dışsal bir durumlarıdır*, ve ... us ögesel-tözleri ... yalın özler olarak düşünmelidir” [B 464].

Burada bileşimin dışsallığının, e.d. olumsallığının daha önce tanıtılama da ayraç içinde verildikten ve kullanıldıktan sonra *sonuç* olarak sunulduğunu görürüz.

¹Tanıtılamanın kendi fazlalığına ek olarak burada bir de dil fazlalığı vardır: Çünkü bunlarda (e.d. tözlerde) bileşim yalnızca tözlerin olumsal bir ilişkisidir.

Kant antinominin çatışan önermelerinde bir bakıma (genellikle denildiği gibi) bir avukat tanıtı gibi birşeye götürecektir bir göz boyama aradığı görüşünü güçlü bir biçimde protesto eder. İrdelenen tanıtı yönelik suçlama onun bir göz boyama olmasından çok boş yere sıkıntı çektiren bir dolandırma olmasına bağlıdır, öyle ki yalnızca bir tanıtılmanın dışsal şeklini üretmeye yarar ve sonuç olarak ortaya çıkması gereken şeyin tanıtılmanın — araçlar içine alınmış — eksenini olduğu olgusunu bütün saydamlığı içinde göstermez; sonuçta bütününde bir tanıtılma yoktur ve ortada yalnızca bir varsayım vardır.

Karşısav şöyledir:

“*Evrende bileşik hiçbir şey yalın parçalardan oluşmaz, ve evrende hiçbir yerde yalın hiçbirşey yoktur*” [B 463].

Tanıtılma benzer olarak apagojik bir dönüş yapar ve bir başka yolda önceki kadar bozuktur.

“Varsayalım ki,” der, “bir bileşik şey (töz olarak) yalın parçalardan oluşmuş olsun. Tözlerin tüm *dışsal ilişkileri*, dolayısıyla tüm bileşimleri de yalnızca *uzayda* olanaklı olduğu için, bileşik ne denli parçadan oluşuyorsa, doldurduğu uzay da o denli parçadan oluşuyor olmalıdır. Şimdi, uzay yalın parçalardan değil, ama uzaylardan oluşur. Öyleyse bileşiğin her parçası bir uzay doldurmalıdır. Ama bileşik herşeyin saluk olarak ilk parçaları yalındır. Öyleyse yalın herşey bir uzay doldurur. Şimdi bir uzay dolduran tüm olgusal şeyler kendi içlerinde parçaları birbiri dışında bulunan bir çoklu kapsadıkları ve dolayısıyla ... tözlerden oluşan birer bileşik oldukları için, yalın herşey tözsel bir bileşik olacaktır; ki kendi ile çelişir.” [Aynı yer.]

Bu tanıtılma bozuk işlemlerin bütün bir *yuvası* (Kant’ın başka bir yerde kullandığı bir anlatım) olarak adlandırılabilir.

İlk olarak apagojik dönüş temelsiz bir yanılısamadır. Çünkü sayılı, e.d. *tözsel herşeyin uzaysal* olması, *uzayın* ise *yalın parçalardan oluşmaması*, doğrudan bir önesürümdür ki tanıtılanacak olanın dolaysız zemini yapılır ve bununla bütün bir tanıtılma tamamlanır.

Bundan sonra bu apagojik tanıtılma ‘Tözlerden tüm bileşim *dışsal* bir ilişkidir’ önermesi ile başlar, ama tuhaf bir biçimde bunu yine hemen unuttur. Çünkü bileşimin yalnızca *uzayda* olanaklı olduğu, ama uzayın yalın parçalardan oluşmadığı, dolayısıyla bir uzay dolduran olgusal şeyin bileşik olduğu vargısını çıkarmaya geçer. Eğer bir kez bileşim dışsal bir ilişki olarak alınırsa, o zaman bileşimin ancak onda olanaklı olması gereken uzaysallığın kendisi tam bu nedenle tözler için dışsal bir ilişkidir ki, onları hiç ilgilendirmeyen ve doğalarına dokunmaz, tıpkı uzaysallık belirleniminden çıkarsanabilecek daha başka herşey gibi. Tam bu nedenle tözlerin uzaya koyulmamış olmaları gerekirdi.

Dahası, burada içine tözlerin yerleştirildiği uzayın yalın parçalardan oluşmadığı varsayılır; çünkü bir sezgidir, eş deyişle, Kant’ın belirlenimine göre, bir tasarımdır ki, ancak tek bir nesne yoluyla verilebilir, ve

sözde diskursif bir kavram değildir. — Bilindiği gibi sezgi ve kavram arasındaki bu Kantçı ayrım sezgi konusunda pekçok saçmalığa yol açmış, ve kavrama çabasından bağışlanmak için sezginin değer ve alanı bilgisinin bütününe genişletilmiştir. Burada önemli olan nokta uzayın, ayrıca sezginin kendisi gibi, aynı zamanda *kavranması* gerektiğidir — eğer kişi herhangi bir biçimde kavramayı istiyorsa. Böylece ortaya çıkan soru uzayın, sezgi olarak yalın süreklilik olsa bile, Kavramına göre yalın parçalardan oluşuyor olarak kavranmamasının mı gerektiği, ya da uzayın yalnızca tözlerin düştüğü aynı antinomiye düşüp düşmeyeceğidir. Gerçekte, eğer antinomi soyut olarak anlaşılacak olursa, anımsatıldığı gibi, genel olarak Niceliği ve böylelikle o denli de uzay ve zamanı ilgilendirir.

Ama, tanıtılamada kabul edildiği gibi, uzay yalın parçalardan oluşmadığı için, bunun yalın olanın yalın olma belirlenimine uygun olmayan bu öğeye koyulmamasının zemini olmuş olması gerekir. — Ama uzayın Sürekliliği ve bileşim arasındaki çarpışma burada ortaya çıkar; ikisi birbiri ile karıştırılır, birincisi ikincinin yerine alınır (ki vargıda bir *quaternio terminorum* verir). Kant'ta uzayın *tek* olması ve parçalarının yalnızca sınırlamalar üzerine dayanması onun kesin belirlenimidir, öyle ki bunlar “her şeyi kapsayan tek bir uzayı bir bakıma (onun *bileşimini* olanaklı kılacak) *bileşenleri* olarak öncelemezler.” (*Arı Usun Eleştirisi*, 2. yayım [B], s. 39). Burada Süreklilik bütünüyle doğru ve belirli olarak uzayın bileşenlerden bileşimi ile karşıtlık içinde uzaya yüklenir. Öte yandan, uslamlamada tözlerin uzaya koyulmasının “parçaları birbiri dışında *bulunan* bir çokluyu” ve dahası “öyleyse bir bileşiği” getirmesi gerekir. Buna karşı, değinildiği gibi, uzayda bir çokluluğun bulunuş yolunun kesinlikle bileşimi ve uzayın birliğini önceleyen bileşenleri dışlaması gerekir.

Karşısavın tanıtına notta Eleştirel Felsefenin öteki temel tasarımı da vurgulu olarak getirilerek cisimlerin ancak *görüngüler* olarak birer *kavramlarını* taşıdığımız anımsatılır; ama böyle alındıklarında, zorunlu olarak tüm dışsal görüngünün olanağının koşulu olan uzayı varsayarlar. Böylelikle tözler ile denmek istenen şey yalnızca onları gördüğümüz, tattığımız, onlara dokunduğumuz vb. gibi cisimler ise, o zaman burada aslında söz konusu edilen şey kavramlarında oldukları gibi tözler değil, ama yalnızca duyusal olarak algılandıkları gibi tözlerdir. Karşısavın tanıtının öyleyse kısaca şöyle anlaşılması gerekirdi: Görmemizin, dokunmamızın vb. bütün deneyimi bize yalnızca bileşiği gösterir; giderek en iyi mikroskoplar ve en ince bıçaklar bile yalın birşeye *çatmamızı* sağlamamışlardır. Öyleyse us da yalın birşeye çatmayı istememelidir.

Böylelikle bu sav ve karşısav karşıtlığını daha sağın olarak görmeyi ve bunların tanıtılarını tüm yararsız fazlalık ve karışıklıktan kurtarmayı istersek, karşısavın tanıtının (tözleri uzaya yerleştirerek) assertorik olarak Sürekliliği varsaydığını, ve savın tanıtının (bileşimin tözlerin bağıntı türü olarak kabul edilmesiyle) assertorik olarak *bu bağıntının*

olumsallığını kabul ettiğini ve böylece tözleri *saltık Birler* olarak kabul ettiğini buluruz. Bütün antinomi böylece kendini Niceliğin iki kıpısının ayrılmasına ve doğrudan doğruya ve hiç kuşkusuz saltuk olarak ayrı ayrı ileri sürülmesine indirger. Salt *Kesiklilik* yanına göre alındıklarında töz, özdek, uzay, zaman vb. saltuk olarak bölünmüşlerdir, ve ilkeleri Birdir. *Süreklilik* yanına göre, bu Bir yalnızca ortadan kaldırılmış bir Birdir; bölünme bölünebilirlik olarak, bölünme *olanağı* olarak, olanak olarak kalır ki, edimsel olarak Atoma ulaşamaz. Şimdi giderek bu karşıtlıklar üzerine söylenmiş olanlarda verilen belirlenimde durup kalsak bile, Sürekliliğin kendisinde Atom kıpısı kapsanır, çünkü Süreklilik bütününde bölünmenin olanağıdır, upkı o bölünmüşlüğü, Kesikliliğin Birlerin tüm ayrımını ortadan kaldırması gibi — çünkü yalın Bir başkaları gibi bir Birdir —, ve öyleyse onların aynılıklarını ve dolayısıyla Sürekliliklerini de kapsar. İki karşıt yandan her biri kendinde kendi başkasını kapsadığı ve hiç biri öteki olmaksızın düşünülemez için, bundan şu çıkar ki bu belirlenimlerden hiç birinin, kendi başına alındığında, gerçekliği yoktur; tersine, gerçekliği yalnızca birlikleri kapsar. Bu onların gerçek eytişimsel irdelemeleri ve o denli de gerçek sonuçlarıdır.

Eski *Eleatik Okulun* eytişimsel örnekleri, özellikle *devimi* ilgilendirenler, Kant'ın irdelenen antinomilerinden sonsuz ölçüde daha ustaca ve daha derindir; bunlar da benzer olarak Nicelik Kavramı üzerine dayanır ve çözümlerini onda bulurlar. Onları burada irdelemek fazla uzun bir iş olacaktır; uzay ve zaman Kavramlarını ilgilendirirler ve bunlar ele alınırken ve Felsefe Tarihinde irdelenebilirler. Yaratıcılarının uslarına en büyük onuru kazandırır; *sonuçları* olarak Parmenides'in anı Varlığını getirirler, çünkü tüm belirli varlığın kendi içinde çözülüşünü gösterirler ve böylelikle kendilerinde Herakleitos'un *akışdırlar*. Bu nedenle yalnızca sofistlikler oldukları yolundaki sıradan açıklamadan daha köklü bir irdelemeyi hak ederler; çünkü bu önesürüm, Diogenes'in sıradan insan anlayışına çok aydınlatıcı gelen örneğini izleyerek, görgül algıya sarılır. Bir diyalektikçi ona devimin kapsadığı çelişkiyi gösterdiği zaman, Diogenes'in kafasını fazla yormadan sessizce ileri geri yürüyerek gözün kanıtına başvurduğu söylenir — öyle bir önesürüm ve öyle bir çürütme ki, hiç kuşkusuz düşüncelerle uğraşmaktan ve kendini düşüncenin, hiç kuşkusuz uzaklarda değil ama sıradan bilincin kendisinin içinde oluşan düşüncenin yol açtığı karışıklıklara sıkı sıkıya sarılarak onları yalnızca düşünce yoluyla çözmekten çok daha kolaydır.

Aristoteles'in bu eytişimsel şekiller için getirdiği çözüm büyük övgüye değer ve onun gerçekten kurgul uzay, zaman ve devim kavramlarında kapsanır. Üzerine o tanıtıların en ünlüsünün dayandığı sonsuz bölünebilirliğin (ki, yerine getirilmiş gibi tasarımı olduğu için sonsuz bölünmüşlük ile, atomlar ile aynıdır) karşısına Aristoteles uzay için olduğu gibi zaman için de geçerli olan Sürekliliği çıkarır, öyle ki sonsuz, e.d. soyut çoğulluk yalnızca *kendinde*, *olanağı* göre, Süreklilikte kapsanır.

Soyut Süreklilik karşısında olduğu gibi soyut çoğulluk karşısında da edimsel olan bunların somut biçimleri, zamanın ve uzayın kendileridir, tıpkı bu sonunculara karşı yine devim ve özdeğin daha somut olmaları gibi. *Soyut* olan yalnızca kendinde ya da yalnızca olanağa göre vardır; yalnızca olgusal birşeyin kıpısı olarak vardır. *Dictionnaire*'inde Zenon üzerine yazdığı makalede Aristoteles'in çözümünü "pitoyable" bulan Bayle özdeğin yalnızca *olanağa göre* sonsuza bölünebilir olmasının ne demek olduğunu anlamaz; eğer özdek sonsuza bölünebilir ise, o zaman *edimsel olarak* sonsuz bir parçalar çokluğunu kapsamalı, ve dolayısıyla bu sonsuz *en puissance* bir sonsuz değil, ama olgusal ve edimsel olarak varolan bir sonsuz olmalıdır yanıtını verir. — Tersine, giderek *bölünebilirliğin* kendisi bile *parçaların* bir *varolması* değil, ama yalnızca bir olanaktır, ve genel olarak Çoğulluk Süreklilikte yalnızca bir kıpı olarak, ortadan kaldırılmış olarak koyulur. Keskin anlama yetisi — ki Aristoteles hiç kuşkusuz bunda da aşılamazdır — onun kurgul Kavramlarına erişip onları yargılamaya yetkin değildir, tıpkı yukarıda örneklenen duysal tasarımların hantallığının Zenon'un usamlamalarını cürütme yetkinliğinde olmamaları gibi; o anlık böyle sonsuz çoklukta parçalar gibi düşünce-şeyleri, soyutlamaları gerçek ve edimsel şeyler olarak görme yanılgısına düşer; ama bu duysal bilinç kendine görgül olanın üzerine, düşünceye yükselme iznini vermez.

Kant'ın antinomileri çözümü de benzer olarak yalnızca usun *duysal algının ötesine geçmemesi* ve görüngüyü olduğu gibi alması gerektiği görüldüğünden oluşur. Bu çözüm antinominin kendisinin içeriğini bir yanda bırakır; onun belirlenimlerinin *Kavramlarının* doğasına erişemez ki, bunlardan her biri, kendi için yalıtıldığında, hiçbirşeydir ve kendinde yalnızca kendi başkasına geçiştir; bu ikisi Niceliği birlikleri olarak alırlar ve gerçekliklerini onda bulurlar.

B. SÜREKLİ VE KESİKLİ BÜYÜKLÜKLER

1. Nicelik Süreklilik ve Kesiklilik olarak iki kıpı kapsar. Kendi belirlenimleri olarak her ikisinde de koyulacaktır. — Nicelik daha şimdiden onların *dolaysız birliği*dir, e.d. ilk olarak kendisi belirlenimlerinden yalnızca birinde, Süreklilikte koyulur ve böylece *sürekli Büyüklüktür*.

Ya da, Süreklilik hiç kuşkusuz Niceliğin kıpılarından biridir ki, ilkin öteki ile, Kesiklilik ile tamamlanır. Ama Nicelik ancak *ayrı* kıpıların birliği olduğu düzeye dek somut birliktir. Öyleyse bunlar ayrı olarak da alınacaklardır, ama gene de yine çekmeye ve itmeye çözülmeyecekler, tersine gerçekliklerine göre her biri öteki ile birliği içinde, e.d. *bütün* olarak *kalacaktır*. Süreklilik ancak kesikli olanın birliği olarak tutarlı, sağlam birliktir; böyle *koyulduğunda* bundan böyle yalnızca bir kıpı değil ama bütün Niceliktir, — *sürekli Büyüklük*.

2. *Dolaysız* Nicelik sürekli Büyüklüktür. Ama Nicelik genel olarak

dolaysız birşey değildir; dolaysızlık bir belirliliktir ki, ortadan kaldırılmışlığı Niceliğin kendisidir. Öyleyse ona için belirliliğinde koyulacaktır, ve bu Birdir. Nicelik *kesikli Büyüklüktür*.

Kesiklilik, Süreklilik gibi, Niceliğin kıpısıdır, ama kendisi de bütün Niceliktir, çünkü ondaki, bütündeki bir kıpıdır, ve öyleyse ayrı bir kıpı olarak bütünün, öteki kıpı ile birliğinin dışına çıkmaz. — Nicelik kendinde birbiri-dışındalıktır, ve sürekli Büyüklük olumsuzlama olmaksızın kendini sürdüren, kendi içinde kendine benzer kalan bir bağlantı olarak bu birbiri-dışındalıktır. Ama kesikli Büyüklük sürekli olmayan ve kesintiye uğramış olarak bu birbiri-dışındalıktır. Bu Birler çoğulluğu ile gene de önümüzde bir kez daha Atomların çoğulluğu ve Boşluk, genel olarak itme bulunmaz. Kesikli Büyüklük Nicelik olduğu için, Kesikliliğinin kendisi süreklidir. Kesiklideki bu Süreklilik Birlerin birbirleri ile aynı olmalarından ya da aynı *birliği* taşımalarından oluşur. Kesikli Büyüklük öyleyse *aynı şey olan* birçok Birin birbiri-dışındalığıdır; genelde birçok Bir değil, ama *bir birliğin Çokluğu* olarak koyulur.

Not [*Süreklilik ve Kesikli Büyüklüklerin Olağan Ayrımı*]

Süreklilik ve kesikli Büyüklüklerin sıradan tasarımlarında bu Büyüklüklerden *her birinin* her iki kıpıyı da, Sürekliliği olduğu gibi Kesikliliği de kendinde taşıdığı, ve ayrımlarının yalnızca iki kıpıdan hangisinin *koyulmuş* belirlilik ve hangisinin yalnızca kendinde var olan belirlilik olduğuna bağlı olduğu gözden kaçırılır. Uzay, zaman, özdek vb. sürekli Büyüklüklerdir, çünkü kendi kendilerinden itiliş, akışkan bir kendidışına-çıkıştırlar ki, aynı zamanda nitel bir başkasına bir geçme ya da onunla ilişkiye girme değildirler. Birin onlarda her yerde koyulabilecek olması biçimindeki saltık olanağı taşırlar; ama salt boş bir başkalık olanağı olarak değil (örneğin bu taşın yerinde bir ağacın durması olanaklıdır dendiğinde olduğu gibi); tersine, Biri ilke olarak kendi içlerinde taşırlar, ve bu onları oluşturan belirlenimlerden biridir.

Evrik olarak kesikli Büyüklükte süreklilik gözden kaçırılmamalıdır; bu kıpı, gösterildiği gibi, birlik olarak Birdir.

Süreklilik ve kesikli Büyüklükler Niceliğin *türleri* olarak görülebilirler, ama ancak Büyüklük herhangi bir dışsal belirlilik altında değil, *kendi* kıpılarının *belirliliği* altında koyulduğu sürece; cinsten türe olağan geçiş birinciye ona *dışsal* herhangi bir bölümlene zeminine göre *dışsal* belirliliklerin yüklenmesine izin verir. Dahası, sürekli ve kesikli Büyüklükler henüz birer Nice değildirler; yalnızca iki biçiminden her biri içindeki Niceliğin kendisidirler. Belki de genel olarak ancak Nicelikte bir belirlilik olmada Nice ile ortak oldukları ölçüde Büyüklük olarak adlandırılabilirler.

C. NİCELİĞİN SINIRLANMASI

Kesikli büyüklük ilkin Biri ilke alır; ikinci olarak Birlerin çoğulluğudur; üçüncüsü, özsel olarak sürekli; aynı zamanda ortadan kaldırılmış birşey olarak, *birlik* olarak Birdir, böyle olarak Birlerin kesikliliğinde kendini-sürdürmedir. Buna göre kesikli büyüklük *tek bir* büyüklük olarak koyulur, ve bunun belirliliği Birdir ki, bu koyulmuşlukta ve belirli-Varlıkta *dışlayıcı* Bir, birlikteki bir Sınırdır. Kesikli büyüklüğün böyle olarak dolaysızca sınırlı olmaması gerekir; ama sürekli büyüklükten ayrı olarak bir belirli-Varlık ve bir Birşeydir ki, belirliliği Birdir ve bir belirli-Varlıkta olmakla ayrıca ilk olumsuzlama ve Sınırdır.

Dahası, bu Sınır — birlik ile bağıntılı ve *ondaki* olumsuzlama olmak —, Bir olarak o denli de *kendi ile bağıntılıdır*; böylece kuşatan, kapatan Sınırdır. Sınır burada kendini ilkin belirli-Varlığının Birşeyinden ayır-detmez, tersine Bir olarak dolaysızca bu olumsuz noktanın kendisidir. Ama burada sınırlı olan Varlık özsel olarak sürekliliktir ki, bunun yoluyla Sınırın ve bu Birin ötesine geçer ve ona karşı ilgisizdir. Olgusal kesikli Nicelik böylece *bir* Nicelik ya da Nicedir, — bir belirli-Varlık ve Birşey olarak Nicelik.

Sınır olan Bir kesikli Niceliğin birçok Birini kendinde kapsadığı için, onları o denli de onda ortadan kaldırılmış olarak koyar; salt genel olarak süreklilikteki Sınır olduğu için burada sürekli ve kesikli büyüklükler ayrımı ilgisizdir; ya da daha doğru olarak, *birinin* olduğu gibi *ötekinin* de sürekliliğindeki Sınırdır; *her ikisi de* Nice olmaya geçer.

Bölüm İki
Nice

Nice — *ilkin* bir belirlilik ya da genel olarak Sınır ile Nicelik — tam belirliliği içinde *Sayıdır*. Nice kendini

ikinci olarak ilkin uzamlı Niceye (ki bunda Sınır belirli olarak var olan *Birçokluğun* sınırlanışıdır) ve sonra, bu belirli-Varlık kendi-için-Varlığa geçtiği için, *yeğin* Niceye, *Dereceye* ayrımlaştırır ki, *kendi için* olarak ve böylece *ilgisiz Sınır* olarak eşit ölçüde dolaysızca belirliliğini *kendi dışında* bir başkasında taşır. Bu belirtik çelişki olduğu için, böylece yalın olarak kendi içinde belirlendiği ama belirliliğini kendi dışında taşıdığı ve onun için kendi dışını gösterdiği için, Nice

üçüncü olarak kendinde dışsal olarak koyularak *nicel Sonsuzluğa* geçer.

A. SAYI

Nicelik Nicedir ya da bir Sınırı vardır — hem sürekli hem de kesikli büyüklük olarak. Bu türlerin ayrımının burada ilkin hiçbir imlemi yoktur.

Nicelik ortadan kaldırılmış kendi-için-Varlık olarak daha şimdiden kendinde ve kendi için Sınırına karşı ilgisizdir. Ama böylelikle o denli de onun için Sınır ya da bir Nice olmak ilgisiz değildir; çünkü Biri, saltık belirlenmişliği kendi içinde kendi kısıpı olarak kapsar ki, bu böylece Niceliğin sürekliliğinde ya da birliğinde koyulmuş olarak onun Sınır, ama yalnızca Bir olmuş olan ve öyle kalan Sınırdır.

Bu Bir öyleyse Nicenin ilkesidir, ama *Niceliğin* Biri olarak. Böylece *ilk* olarak sürekli, *birdirlik*; *ikinci* olarak kesiklidir, Birlerin kendinde var olan (sürekli büyüklükte olduğu gibi) ya da koyulmuş olan (kesikli büyüklükte olduğu gibi) çoğulluğudur ki, bunlar birbirleri ile eşitliği ve o sürekliliği ve aynı birliği taşırlar. *Üçüncü* olarak bu Bir yalın bir Sınır olarak o denli de birçok Birin olumsuzlanması, başkalığının onun kendisinden dışlanması, *başka* Nicelere karşı belirlenmesidir. Bir bu düzeye dek (α) *kendi ile bağıntılı*, (β) *kuşatıcı*, (γ) *başkalarını dışlayıcı* Sınırdır.

Nice, bu belirlenimlerde tam olarak koyulduğunda, *Sayıdır*. Tam olarak koyulmuşluk Sınırın *çoğulluk* olarak belirli-Varlığında ve böylelikle Birlikten ayırdedilmişliğinde yatar. Sayı bu nedenle kesikli büyüklük olarak görünür, ama Birlikte eşit ölçüde süreklilik de taşır. Böylece o denli de eksiksiz *belirliliği* içindeki Nicedir, çünkü onda Sınır Biri, saltık olarak belirli olanı ilkesi olarak alan belirli *çoğulluk* olarak bulunur. Biri yalnızca *kendinde*, yalnızca ortadan kaldırılmış olarak kapsayan — ve böylece Birlik olarak koyulmuş — süreklilik belirsizlik biçimidir.

Salt Nice olarak Nice genel olarak sınırlıdır; Sınır soyut, yalın belirlililidir. Ama Sayı olduğu için, bu Sınır *kendi içinde çoklu* olarak koyulur. Belirli-Varlığını oluşturan birçok Biri kapsar, ama onları belirsiz bir yolda kapsamaz; tersine, Sınır belirliliği onlara düşer; Sınır başka belirli-Varlığı, e.d. başka çoğullukları dışlar, ve onda kuşatılan Birler belirli bir çokluk ya da *Miktardır* ki, Sayıda olduğu gibi, kesiklilik olarak alındığında onun için başkası *Birimdir*, Miktarın sürekliliğidir. *Miktar*ve *Birim* Sayının kıpılarını oluşturur.

Miktar söz konusu olduğunda daha yakından görülmesi gereken şey onu *oluşturan* birçok Birin Sınırdaki nasıl bulunduklarıdır; Miktar için onun Birçoktan *oluştugu* anlatımı doğrudur, çünkü Birler onda ortadan kaldırılmamışlardır, ama *vardırlar*, yalnızca dışlayıcı Sınır ile koyulmuşlardır ki, ona karşı ilgisizdirler. Ama Sınır onlara karşı ilgisiz değildir. Belirli-Varlık durumunda, ilk olarak Sınırın onunla ilişkisi belirli-Varlığın Sınırının bu yanında olumlu birşey olarak süreceği, ve Sınırın, olumsuzlamanın ise belirli-Varlığın dışında, onun kıyısında bulunacağı biçiminde saptanmıştı; benzer olarak, birçok Bir durumunda bunların kesintiye uğratılması ve başka Birlerin dışlanması kuşatılan Birlerin dışına düşen bir belirlenim olarak görünür. Ama orada, nitel alanda, Sınırın belirli-Varlığın içine yayılıp onun gittiği kadar gittiği ve Birşeyin kendi belirlenimine göre sınırlı, e.d. sonlu olduğu görülmüştü. — Nicel alanda söz gelimi yüz gibi bir Sayı öyle bir yolda tasarımılanır ki, ancak

yüzüncü Bir birçok Biri yüz olacakları bir yolda sınırlar. Bir yandan bu doğrudur; ama öte yandan yüz Bir arasından hiç birinin herhangi bir önceliği yoktur, çünkü yalnızca eşittirler; her biri benzer olarak yüzüncüdür; dolayısıyla tümü de sayıyı yüz yapan Sınıra aittir; Sayı belirliliği için hiç birinden vazgeçemez; böylelikle ötekiler yüzüncü Bire karşı Sınırın dışarısında ya da içerisinde genel olarak Sınırdan ayrı olacak bir belirli-Varlık oluşturmazlar. Miktar buna göre kuşatıcı, sınırlayıcı Bire karşı bir çoğulluk değildir, tersine belirli bir Nice olan bu sınırlamayı kendisi oluşturur; birçok Bir tek bir Sayı, *tek bir İki, tek bir On, tek bir Yüz* vb. oluşturur.

Sınırlayıcı Bir şimdi başkalarına karşı belirlenmişliktir, Sayının başkalarından ayırdedilmesidir. Ama bu ayırdetme nitel belirlilik olmaz, tersine nicel kalır, yalnızca karşılaştırma yapan *dışsal* derin-düşünceye düşer; Sayı Bir olarak kendi içine geri dönmüş ve başkalarına karşı ilgisiz olarak kalır. Sayının başkalarına bu *ilgisizliği* onun özsel belirlenimidir; *kendinde belirlenmişliğini*, ama aynı zamanda *kendisinin dışsallığını* oluşturur. — Sayı öyleyse saltık olarak belirli Bir olarak *sayısal* bir Birdir ki, aynı zamanda yalın dolaysızlık biçimini taşır ve bu nedenle başkaları ile bağıntı ona bütünüyle dışsaldır. Dahası, Bir Sayı olarak *belirliliğini*, bu belirliliğin *başkası ile bağıntı* olması ölçüsünde, kendi içindeki kısımları olarak *Biriminin* ve *Miktarının* ayrımında taşır; Miktarın kendisi *Birlerin çoğulluğudur*, e.d. bu saltık dışsallık Birin kendisindedir. Sayının ya da Nicenin bu çelişkisi genel olarak kendi içinde Nicenin Niteliğidir ki, bunun daha öte belirlenimlerinde bu çelişki kendini açındırır.

Not 1 [*Aritmetikte Hesaplama Türleri; Kant'ın Sentetik A Priori Sezgi Önergeleri*]

Uzaysal büyüklük ve sayısal büyüklük genellikle öyle bir yolda iki tür olarak görülür ki, uzaysal büyüklük kendi için tıpkı sayısal büyüklük gibi belirli bir büyüklük olarak alınır; ayrımlarının yalnızca ayrı Süreklilik ve Kesiklik belirlenimlerinden oluştuğu düşünülür; ama Nice olarak aynı düzlemde dururlar. Geometri genel olarak uzaysal büyüklükte sürekli büyüklüğü ve Aritmetik ise sayısal büyüklükte kesikli büyüklüğü nesne alır. Ama nesnelerindeki bu benzemezliğe, sınırlanmışlıklarının ya da belirlenmişliklerinin aynı kipte ve aynı tamamlanmışlık düzeyinde olmaması eşlik eder. Uzaysal büyüklüğün salt genelde sınırlanmışlığı vardır; bütünüyle belirli bir Nice olarak görülecek olduğu düzeye dek, Sayıya gereksinir. Genel olarak Geometri uzaysal betileri *ölçmez*, ölçme-sanatı değildir, ama onları yalnızca *karşılaştırır*. Giderek tanımlarında bile belirlenimler bir ölçüde kenarların, açılarının *eşitliğinden*, ya da *eşit uzaklıktan* türetilir. Böylece daire, yalnızca ondaki tüm olanaklı noktaların tek bir özekten uzaklıklarının *eşitliği* üzerine dayandığı için, belirlenimi için Sayıya gereksinmez. Eşitlik ya da eşitsizlik üzerine dayalı bu

belirlenimler asıl geometrik belirlenimlerdir. Ama yeterli değildirler, ve başkaları için, örneğin üçgen, dörtgen için Sayı gereklidir ki, ilkesinde, Birde, kendi-için-belirlenmişliği kapsar, bir başkasının yardımı yoluyla ve öyleyse karşılaştırma yoluyla belirlenmişliği değil. Uzaysal büyüklük hiç kuşkusuz Noktada Bire karşılık düşen bir *belirtlilik* kapsar; ama Nokta, kendi dışına çıktığı düzeye dek, bir başkası olur, Çizgi olur; ötsel olarak yalnızca *uzayın* bir Biri olduğu için, *bağıntıda* bir Süreklilik olur ki, onda noktasallık, kendi-için-belirlenmişlik, Bir, ortadan kaldırılır. Kendi-için-belirlenmişliğin kendi-dışındalıkta kendini saklaması gerektiği ölçüde, Çizgi Birlerin bir çokluğu olarak tasarımlanmalı ve *Sınıra* kendi içinde *birçok* Birin belirlenimi verilmeli, e.d. Çizginin büyüklüğü — ve benzer olarak öteki uzaysal belirlenimler — Sayı olarak alınmalıdır.

Aritmetik Sayıyı ve betilerini irdeler, ya da daha doğrusu onları irdelemez, ama onlarla işlem yapar. Çünkü Sayı ilgisiz belirliliktir, süredurumludur; *dışarıdan* etkinleştirilmeli ve bağıntı içine getirilmelidir. Bağıntı kipleri *hesaplama türleridir*. Aritmetikte Sayılar ardışık olarak getirilir, ve açıktır ki biri ötekine bağımlıdır. Gene de ilerleyişlerine yol gösteren ipucu Aritmetikte öne çıkmaz. Ama bu öğelerin ders kitaplarında sunulduğu için haklı olarak ileri sürülen dizgesel düzenleme Sayının kendisinin Kavram-belirlenimlerinden kolayca elde edilebilir. Bu yönetici belirlenimlerin burada kısaca belirtilmesi gerekir.

Sayı, ilkesinden, Birden ötürü genel olarak dışsal bir toplaktır, saltık olarak analitik bir betidir ki, hiçbir iç bağlantı kapsamaz. Böylece yalnızca dışsal olarak üretilmiş olduğu için, tüm hesaplama Sayıların üretimi, bir *sayma*, ya da, *daha belirli olarak, biraraya toplamadır*. Her zaman yalnızca aynı şeyi yapan bu dışsal üretimin bir türlü lülüğü ancak toplanmaları gereken Sayıların birbirlerine karşı bir ayrımında yatıyor olabilir; böyle ayrımın kendisi başka bir yerden ve dışsal belirlenimden alınmalıdır.

Sayının belirliliğini oluşturan nitel ayrım, gördüğümüz gibi, *Birim* ve *Miktar* ayrımıdır; buna göre Sayının hesaplama türlerinde karşılaşılacak tüm Kavram-belirliliği kendini bu ayrıma indirger. Ama Niceler olarak Sayılara ait olan ayrım dışsal Özdeşlik ve dışsal Ayrım, *eşitlik* ve *eşitsizlik* ki, yansıma-kıpılarıdır ve Öz alanının belirlenimleri altında Ayrımı irdelerken ele alınacaklardır.

Dahası, önceden belirtmek gerek ki, Sayılar genel olarak iki yolda, ya biraraya toplama yoluyla, ya da daha şimdiden biraraya toplanmış olanın ayrılması yoluyla üretilebilir; — çünkü her iki durumda da uygulanan belirli sayma yolu aynı olduğu için, Sayıların toplanmasına *olumlu* hesap türü, ayrılmasına ise *olumsuz* hesap türü denebilecek şey karşılık düşer; hesaplama türünün belirleniminin kendisi bu karışıklıktan bağımsızdır.

1. Bu gözlemlerden sonra hesap türlerini belirtmeye geçebiliriz. Sayının *ilk* üretimi genel olarak Birçoğun biraraya toplanmasıdır, öyle ki

bunların her biri yalnızca *Bir* olarak koyulur — *Numaralandırma*. Birler birbirlerine dışsal oldukları için kendilerini duysal bir imge altında sunarlar, ve Sayının üretilmesini sağlayan işlem parmaklar ile, noktalar ile vb. bir saymadır. Dördün, beşin vb. ne olduğu ancak *gösterilebilir*. Sınır dışsal olduğu için, saymanın nerede kesileceği, ne kadarının biraraya toplanacağı olumsal, keyfi birşeydir. Hesaplama türlerinin ilerlemesinde ortaya çıkan Miktar ve Birim ayrımı bir Sayılar *dizgesine* temel olur — ikili, onlu vb.; böyle bir dizge bütününde keyfi bir seçime, hangi Miktarın değişmez Birim olarak alınacağına bağlıdır.

Numaralandırma yoluyla ortaya çıkan *Sayılar* bir kez daha numaralandırılırlar; ve böyle dolaysızca koyulmuş olarak henüz birbirleri ile herhangi bir bağıntı olmaksızın, eşitliğe ve eşitsizliğe ilgisiz olarak belirlenirler, birbirlerine karşı büyüklükleri olumsaldır ve buna göre genel olarak *eşitsizdirler*: *Toplama*. 7 artı 5'in on iki ettiği parmaklar ile ya da başka bir yolda 7'ye 5 Birin daha sayılarak eklenmesi yoluyla öğrenilir ve sonra bunun sonucu bellekte *ezber* saklanır; çünkü işlemde içsel hiçbirşey yoktur. Benzer olarak $7 \times 5 = 35$ olduğu parmaklarla vb. sayılarak öğrenilir, bir yediye daha başkaları eklenir, ve bu beş kez yapılarak sonuç benzer olarak ezberde saklanır. Bu sayma, toplamaları, çarpımları bulma zahmeti yalnızca ezberlenerek öğrenilmesi gereken hazır toplama ve çarpma tabloları yoluyla giderilir.

Kant (*Arı Usun Eleştirisi*'ne Giriş, V) " $7 + 5 = 12$ " önermesini sentetik bir önerme olarak görmüştür. "Başlangıçta," der, "hiç kuşkusuz bunu çelişki önermesine göre yedi ve beşin bir *toplamanın kavramından* doğan salt analitik bir önerme olarak düşünebiliriz (elbette!)." Toplaman kavramı bu iki sayının biraraya toplanması, ama sayılar oldukları için hiç kuşkusuz dışsal, e.d. kavramsız bir yolda birleştirilmesi, ve yediden ileriye doğru birbirine eklenecek olan ve miktarları beşte belirlenen Birler tükeninceye dek sayılması *gerektiği* gibi soyut bir belirlenimden daha öte bir anlam taşımaz; ve sonuç başka bakımlardan *tanıdık* olan o on iki adını taşır. "Ancak," diye sürdürür Kant, "daha yakından bakılırsa 7 ve 5'in toplamının kavramının her iki sayının tek bir sayıda *birleşmesinden* başka hiçbirşey kapsamadığı bulunur ki, bunda ikisini birleştiren tek sayının *hangisi* olduğu konusunda hiçbirşey *düşünülmez* ... Böyle olanaklı bir toplama ilişkin kavramımı ne denli ayrıştırırsam ayrıştırayım, gene de orada on iki ile karşılaşmam." Toplaman *düşünülmesi* ile, kavramın ayrıştırılması ile, probleminden sonuca geçişin hiç kuşkusuz hiçbir ilgisi yoktur; "bu *kavramların* ötesine geçerek sezgi, beş parmak vb. yardıma çağrılmalı ve böylece *sezgide verilen* beşin birimleri yedi *kavramına* eklenmelidir," diye ekler. Beş hiç kuşkusuz sezgide verilir, e.d. keyfi olarak yinelenen düşüncenin, Birin bütünüyle *dışsal* bir toparlanışıdır; ama yedi de benzer olarak bir kavram değildir; dışına ya da ötesine gidilecek hiçbir kavram yoktur. 5'in ve 7'nin toplamı iki sayının kavramsız birleşmesi demektir, ve beş tüketilinceye dek yediden ileriye doğru böyle kavramsız olarak

ilerleyen saymaya, tıpkı birden ileri doğru sayma gibi, ancak bir toparlama, bir sentezleme denebilir — bir sentezleme ki, gene de bütününyle analitik doğadadır, çünkü bağlantı bütününyle yapay bir bağlantıdır ve onda bütününyle dışsal olarak verili olmayan hiçbirşey ne vardır ne de ona katılabilir. 7'ye 5 eklensin konutlaması genel olarak sayma konutlaması ile tıpkı doğru bir çizgi uzatılsın konutlamasının doğru bir çizgi çizilsin konutlaması ile ilişkili olduğu gibi ilişkilidir.

Sentezleme anlatımı ne denli boşsa, *a priori* yer aldığı belirlenimi de o denli boştur. Sayma hiç kuşkusuz Kant'ın sezgi belirlenimine göre *a posteriori* için geriye kalacak tek şey olan bir duyum-belirlenimi değildir, ve sayma hiç kuşkusuz soyut sezgi temelinde bir etkinliktir ki, Bir kategorisi yoluyla belirlenir ve onda tüm başka duyum-belirlenimleri de kavramlardan daha az olmamak üzere soyutlanır. '*A priori*' anlatımı genel olarak yalnızca bulanık birşeydir; itki, duyu vb. gibi duygu-belirlenimi de kendi içinde *a priori* olma kıpısını taşır, tıpkı uzay ve zamanın varolan olarak, zamansal ve uzaysal birşey olarak *a posteriori* belirli olması gibi.

Bu nokta ile bağıntılı olarak, Kant'ın arı Geometrinin ilkelerinin sentetik doğaları konusundaki önesürümünün de eşit ölçüde temelsiz birşey kapsadığı eklenebilir. Birçoklarının gerçekten analitik olduğunu kabul ederken, yalnızca iki nokta arasındaki doğru çizginin en kısası olduğu temel ilkesinin onun düşüncesini desteklediğini söyler. "Doğru kavramın büyüklüğe ilişkin herhangi birşey değil ama yalnızca bir Nitelik kapsar. En kısalık kavramı öyleyse bütününyle dışarıdan eklenir ve hiçbir ayırıştırma yoluyla *doğru çizgi kavramından* türetilemez. Öyleyse burada sentezi olanaklı kılacak biricik şey olan *sezgi* yardımı çağrılmalıdır." — Ama burada da söz konusu olan şey genel olarak bir doğruluk kavramı değil, doğru çizgi kavramıdır, ve bu daha şimdiden uzaysal, sezgisel birşeydir. Doğru çizgi belirlenimi (ya da eğer dilerseniz, kavramı) gene de o çizginin *saltık olarak* yalın çizgi olmasından başka birşey demek değildir, e.d. kendi-dışına-çıkma (noktanın devimi denilen şey) çizgi saltık olarak kendi ile bağıntılıdır, uzamında hangi türden olursa olsun hiçbir belirlenim değişikliği, dışındaki bir başka nokta ya da çizgi ile hiçbir bağıntı koyulmaz; *saltık olarak kendi içinde yalın yöndür*. Bu yalınlık hiç kuşkusuz onun Niteliğidir, ve eğer doğru çizgiyi analitik olarak tanımlamak güç görünecek olursa, bu yalnızca yalınlık ya da kendi ile bağıntı belirleniminden ötürü, ve salt derin-düşünmenin belirlemede göz önünde ilk olarak tuttuğu şeyin başlıca bir çokluk, e.d. başkası yoluyla bir belirleme olmasından ötürü olacaktır; ama uzanın bu kendi içinde yalınlık belirlenimini, başkası yoluyla belirlenmemişliğini anlamada kendi için saltık olarak hiçbir güçlük yoktur; — Euklides'in tanımı bu yalınlıktan başka hiçbirşeyi kapsamaz. — Ama şimdi bu Niteliğin nicel belirlenime (en kısa) geçişi, ki sentetik öğeyi oluşturması gereken budur, bütününyle ve yalnızca analitiktir. Uzaysal olarak, çizgi genel olarak Niceliktir; en yalın olan ise,

Nice ile ilgili olarak bildirildiğinde, *en az* olandır, ve bu bir çizgi açısından bildirildiğinde, *en kısa* olandır. Geometri bu belirlenimleri tanım için bir sonurgu olarak kabul edebilir; ama *Arşimedes* küre ve silindiri üzerine kitaplarında (bkz. [K. Fr.] Haubers çevirisi, [Tübingen 1798] s. 4) o doğru çizgi belirlenimini temel önermeye ya da belit olarak almakla amaca uygun olanı yapmıştır, tam olarak Euklides'in koşut çizgileri ilgilendiren belirlenimi temel önermeler arasına alması ile aynı doğru anlamda, çünkü bu belirlenimin bir tanıma geliştirilmesi benzer olarak dolaysızca uzaysallığa ait olmayan ama yukarıdaki yalınlık, yön aynılığı ve benzerleri gibi daha soyut olan nitel belirlenimleri gerektirecekti. Bu eski düşünürler bilimlerine bile plastik bir özellik vererek açıklamalarını kesinlikle gereçlerinin özgün doğasına uyarlamış ve böylece onunla türdeş olmayan herşeyi dışlamışlardır.

Kant'ın *a priori sentetik yargılarda* saptamış olduğu kavram — *ayrıdedilmiş* ama eşit ölçüde *ayrılmaz olanın*, ve kendinde *ayrılmaz ayrım* olan bir *özdeşin* kavramı — felsefesinin büyük ve ölümsüz yanına aittir. Bu Kavram hiç kuşkusuz benzer olarak sezgide bulunur, çünkü Kavramın kendisidir ve herşey kendinde Kavramdır; ama o örneklerde seçilen belirlenimler onu sergilemez; tersine, Sayı ve Sayma bir özdeşliktir ve bir özdeşliğin üretilmesidir ki, saltık olarak yalnızca dışsal, yalnızca yüzeysel sentez, Birlerin bir birliğidir ki, bunlar daha çok kendilerinde birbirleri ile özdeş olarak değil, ama dışsal, kendileri için ayrı olarak koyulurlar; doğru çizginin iki nokta arasındaki en kısası olma belirlenimi daha çok kendinde hiçbir ayrım taşımayan salt soyut özdeşlik kıpısı üzerine dayanır.

Konudan bu sapmadan geriye Toplamanın kendisine dönüyorum. Ona karşılık düşen olumsuz hesaplama türü, *Çıkarma*, benzer olarak Toplamada olduğu gibi yalnızca genel olarak birbirlerine karşı *eşitsiz* olarak belirlenmiş sayılara bütünyle analitik ayrımadır.

2. Hemen sonraki belirlenim sayılacak olan sayıların *eşitliğidir*. Bu eşitlik yoluyla birer *Birindirler* ve böylelikle sayıda *Birim* ve *Miktar* ayrımı ortaya çıkar. *Çarpma* kendileri birer Miktar olan Birimlerin bir Miktarını toplama işidir. Burada iki sayıdan hangisinin Birim, hangisinin Miktar olarak alınacağı, dördü Miktar ve üçü Birim olarak dört kere üç mü, yoksa tersine üç kere dört mü deneceği ilgisizdir. — Yukarıda daha önce çarpımın ilk bulunuşunun yalın sayma yoluyla, e.d. parmaklarla vb. sayarak yerine getirildiğini belirtmiştik; çarpımın daha sonra *dolaysızca* verilebilmesi bu çarpımların toplanmasına, çarpım tablosuna ve onu ezbere bilmeye bağlıdır.

Bölme aynı ayrım belirlenimine göre olumsuz hesaplama türüdür. İki faktörden hangisinin, bölünen mi yoksa bölümün mü, Birim ya da Miktar olarak belirleneceği benzer olarak ilgisizdir. Sorun verili bir sayıda *bir sayının* (Birim) *ne sıklıkta* (Miktar) kapsanmış olduğunu görmek olarak bildirildiği zaman, bölün Birim olarak ve bölüm Miktar olarak

belirlenmiş olur; evrik olarak, eğer bir sayıyı eşit parçaların verili bir Miktarına bölmek ve böyle parçanın (Birim) büyüklüğünü bulmak istenirse, bölen Miktar ve bölüm ise Birim olarak alınır.

3. Birbirlerine karşı Birim ve Miktar olarak belirlenen iki sayı, sayı olarak, henüz birbirlerine karşı dolaysız ve buna göre genel olarak *eşitsizdir*. Daha öte eşitlik Birim ve Miktarın kendilerinin eşitliğidir; böylece sayı belirleniminde yatan belirlenimlerin eşitliğine ilerleyiş tamamlanır. Bu tamamlanmış eşitliğe göre sayma *kuvvete yükseltmedir* (olumsuz hesap türü ise *kök alma*) — ve hiç kuşkusuz ilk olarak bir sayının *kareye* yükseltilmesi —, saymanın kendi içinde en tam belirlenmişliği ki, onda (1) toplanacak birçok sayı aynıdır, ve (2) çokluklarının ya da Miktarlarının kendisi birçok kez koyulan sayı ile, Birim ile aynıdır. Sayı Kavramında bir ayrımın sunabilecek daha başka hiçbir belirlenim yoktur; ne de Sayıda yatan ayrımın daha öte bir eşitlenmesi olabilir. Kareden daha yüksek kuvvetlere yükseltmenin sürdürülmesi *biçimseldir*, bir yandan — çift üslerde — yalnızca kareye yükseltmenin bir *yinelemesidir*, ve öte yandan — tek kuvvetlerde — eşitsizlik yeniden içeri girer; en yakın örnek olarak küpte, yeni faktörün Miktar ile olduğu gibi Birim ile de *biçimsel* eşitliğine karşın, Birim olarak bu faktör Miktarla eşit değildir (kare, $3 \cdot 3$ kere 3); bu 4'ün kübünde daha da açıktır, çünkü onda Birim olan sayının kendisi ile kaç kez çarpılacağını belirten Miktar, 3, o sayının kendisinden ayrıdır. — Bu belirlenimler kendilerinde Kavramın özsel ayrımı olarak, Miktar ve Birim olarak bulunurlar ki, kendi dışına çıkanın tamamlanmış kendi içine geri dönüşü için eşitlenmelidirler. Yukarıdaki açıklamada ayrıca bir yandan niçin daha yüksek kuvvetlerin çözümlerinin onların karelere indirgenmesinden oluşması gerektiğinin, öte yandan niçin tek üslü denklemlerinin ancak biçimsel olarak belirlenebildiklerinin, ve kökler kesirli olduğu zaman niçin imgesel bir anlatım yoluyla, e.d. köklerin oldukları ve anlattıkları şeyin karşıtı yoluyla olmanın dışında bulunamayacaklarının nedeni yatar. — Bu söylenenlere göre yalnızca aritmetiksel kare kendi içinde saltık belirlenmişlik kapsar ki, bu nedenle daha öte biçimsel kuvvetlerdeki eşitlikler ona indirgenmelidirler, tıpkı geometride dikaçılı üçgenin Pisagor teoreminde açılanan saltık-olarak-kendi-içinde-belirlenmişliği kapsaması ve bu nedenle tam belirlenim için tüm başka geometrik betilenimlerin de ona indirgenmelerinin zorunlu olması gibi.

Mantıksal olarak oluşturulmuş yargılara göre ilerleyen öğretim üsler öğretisini orantılar öğretisinden önce ele alır; ikinciler hiç kuşkusuz ikinci hesaplama türünün belirlenimini oluşturan Birim ve Miktar ayrımı ile bağıntılıdır, ama Birim ve Miktarı salt kıpılar olarak alan *dolaysız* Nicenin Birinin ötesine geçerler; dolaysız Niceye göre daha ileri belirlenim henüz Nicenin kendisine dışsal kalır. Oranda Sayı bundan böyle *dolaysız* Nice olarak bulunmaz; o zaman belirliliğini dolaylılık olarak taşır; nitel ilişki aşağıda irdelenecektir.

Hesap türlerinin burada verilen daha ileri belirleniminin onlar üzerine bir felsefe ya da bir bakıma iç imlerinin bir açılanması olduğu söylenemez, çünkü gerçekte Kavramın içkin bir açılımı değildir. Ama felsefe neyin kendi doğasına göre kendine dışsal bir gereç olduğunu ayırdedebilmelidir; o zaman böyle bir şeyde Kavramın ilerleyişi yalnızca dışsal bir yolda yer alabilir ve kıpıları da ancak dışsallıklarının kendine özgü biçiminde olabilir — buradaki eşitlik ve eşitsizlik gibi. Kavramın belirli bir biçiminin ait olduğu, e.d. Kavramın varoluş olarak bulunduğu alanları ayırdetmek olgusal nesneler üzerine felsefe yaparken özsel bir gerektir, öyle ki dışsal ve olumsal olan şeyler özgünlüklerinde İdealar tarafından bozulmasınlar, ve benzer olarak bu İdealar da gerecin uygun-suzluğu tarafından çarpıtılmasın ve biçimsel kılınmasınlar. Ama Kavram kıpılarının o dışsal gereç olarak Sayıda içinde göründükleri o dışsallık burada uygun biçimdir; çünkü bu kıpılar nesneyi kendi anlak düzleminde sergilerler, ve ayrıca hiçbir kurgul istemleri olmadığı ve buna göre kolay göründükleri için temel öğeleri kapsayan ders kitaplarında kullanılmayı hak ederler.

Not 2 [*Sayısal Ayrımların Felsefî Kavramları Anlatmak İçin Kullanımı*]

Bilindiği gibi Pisagoras *us-ilşkilerini* ya da *filosofemleri* Sayılarda temsil etmiştir; daha yakın zamanlarda da Sayılar ve bağıntılarının üs vb. gibi biçimleri düşünceleri onlara göre düzenleyebilmek ya da onlarla anlatabilmek için felsefede kullanılmıştır. Eğitbilimsel açıdan Sayı iç sezginin en uygun nesnesi olarak görülmüş ve Sayıların ilişkileri ile hesap yapma uğraşı anlığın en kendine özgü ilişkilerini ve genel olarak Özün temel ilişkilerini sezgiye getirmesini sağlayan ansal etkinlik sayılmıştır. — Sayının bu yüksek değeri ne ölçüde hak edebileceği burada önümüzde durduğu biçimiyle Kavramından ortaya çıkar.

Sayıyı Niceliğin saltık belirliliği olarak ve ögesini ilgisizleşmiş ayrım olarak gördük, — kendinde belirlilik ki, aynı zamanda bütünüyle dışsal olarak koyulur. Aritmetik analitik bir bilimdir, çünkü nesnesinde karşılaşılan tüm bağıntılar ve ayrımlar onun kendisinde bulunmaz, ama ona bütünüyle dışarıdan getirilirler. Kendisinde ilkin bilgiden gizlenmiş, onun dolaysız tasarımında verilmemiş ama ancak bilme çabasıyla ortaya çıkarılabilecek iç ilişkileri olan hiçbir somut nesnesi yoktur. Yalnızca Kavramı ve böylelikle kavramsal düşünce için problemi kapsamamakla kalmaz, ama Kavramın karşıtıdır. Bağlantılı olanların zorunluktan yoksun bağlantıya ilgisizliklerinden ötürü, düşünme burada kendini aynı zamanda kendi kendisinin en son dışlaşması olan bir etkinlik içinde bulur —, zoraki bir etkinlik ki, *düşüncesizlikle devinerek* hiçbir zorunluğa yetenekli olmayan şeyleri bağlamaktan başka birşey değildir. Nesne *dışsallığın* kendisinin soyut düşüncesidir.

Dışsallığın bu *düşüncesi* olarak Sayı aynı zamanda duyusal çokluluğun

da soyutlanmasıdır; duyuşal olandan soyut dışsallık belirleniminin kendisinden başka hişbirşeyi saklamamıştır; duyuşal böylelikle Sayıda düşüncenin en yakınına getirilmiştir; Sayı düşüncenin kendi dışlaşmasının *arı düşüncesidir*.

Kendini duyuşal dünyanın üzerine yükselten ve özünü anlayan Tin *arı tasarımı* için, * z n n anlatımı* için bir öge ararken bu nedenle düşüncenin kendisini bu öge olarak kavramadan ve özünün sergilenişi için *arı tinsel anlatımı* kazanmadan önce Sayı ile, bu i şel, soyut dışsallık ile karşılaşıp onu seçebilir. Bu nedenle bilimin tarihinde *filosofemlerin* anlatımı için Sayının erkenden kullanıldığını görürüz. Sayı evrenseli duyuşal  ge ile karışmış olarak düşünen eksiklikteki son basamağı oluşturur. Eskiler Sayının duyuşal  ge ile düşünce arasında orta noktada durduğunun belirli bilincini taşıyorlardı. Aristoteles (*Metafizik* I, 5) Platon'un şeylerin matematiksel belirlenimlerinin duyuşalın ve İdeaların dışındaki bir ara konumda durduklarını, görülmez (ilksiz-sonsuz) ve devimsiz olmakla duyuşur ögeden, ama bir  ok ve bir Benzer olmakla saltık olarak salt kendilerine özdeş ve kendi içlerinde Bir olan İdealardan ayrıldıklarını söylediğini iletir. Cadıxli Moderatus'un bu konu üzerine daha ayrıntılı ve daha derin bir düşüncesi Malchos'un *Vita Pythagorae*'sinde (yay. haz. Ritterhus, s. 30s) anlatılır. Malchos Pisagorcuların Sayıya takılmalarını temel İdeaları ve ilk ilkeleri *usun kendisinde açıkça* kavrayamamalarına yükler,  nk  bu ilkeleri düşünmek ve anlatmak güçtür; Sayılar  ğretimde şeyleri göstermek için çok kullanışlıdır; ve Pisagorcular başka noktalarda olduğu gibi bunlarda da cisimsel olanı düşüncelerde anlatamayan ve şekiller kullanarak 'bu bir üçgendir' diyen ve gene de bununla gözün önünde duran şeklin üçgen olarak alınmasını değil ama onun yalnızca üçgen düşüncesini temsil ettiğini anlatmak isteyen geometricilere  yk nd ler. Böylece Pisagorcular birlik, aynılık ve eşitlik düşüncelerini, bağdaşmanın ve bağlantının zeminini, herşeyin ve kendi ile özdeşin sakınıminin zeminini *Bir* olarak anlatılar. — Pisagorcuların Sayı anlatımından düşünce-anlatımına, eşit ve eşitsiz, sınır ve sonsuzluk gibi belirgin kategorilere geçtiklerini belirtmek gereksiz olacaktır; Pisagorcuların bu sayısal anlatımlar açısından bile Monas ve Bir arasında bir ayrım yapıp (aynı yer, para. 31. l. 5'e Not, Fotios'un *Pisagoras'ın Yaşamı*'ndan, s. 722) Monası düşünce olarak, ama Biri Sayı olarak aldıkları söylenir; benzer olarak, İkiyi aritmetiksel sayı olarak, ama Duası ( nk  burada demek istedikleri bu olarak görünür) belirsizin düşüncesi olarak aldılar. — Bu eskiler ilkin bütünüyle doğru olarak sayısal biçimlerin düşünce-belirlenimleri için uygunsuzluğunu gördüler, ve dahası eşit ölçüde doğru olarak düşünce için o ilk eğretilmelerin yerine ona özgü bir anlatımın geçirilmesini istediler; bugünlerde yine sayıların kendilerini ve üsler, 'sonsuz büyük' ya 'da sonsuz k  k,' 'bir b l  sonsuz' gibi sayı belirlenimlerini, ve kendileri sık sık salt sapık bir matematiksel bi imselciliği gösteren böyle daha başka belirlenimleri düşünce-belirlenimlerinin yerine koyan ve o yeteneksiz

çocukluğa geri dönmeyi övgüye değer, giderek sağlam ve derin bulanlar karşısında o eskiler düşünme yollarında ne denli ileri idiler.

Yukarıda Sayının *duyusalın* ve düşüncenin arasında durduğu, çünkü birincisi gibi kendinde bir *Çok* ve bir birbiri-dışındalık olduğu anlamı aktarılmıştı; buna ilişkin olarak belirtmek gerek ki, o Çokluğun kendisi düşünceye alınan duyusal öge, kendinde dışsal olanın duyusal olana özgü kategorisidir. Daha ileri, somut, gerçek *düşünceler*, en diri, en devingen ve yalnızca *bağıntıda kavrananlar* eğer bu kendi-dışındalık ögesinin kendisine aktarılacak olurlarsa, ölü, devimsiz belirlenimlere dönerler. Düşünceler belirlilikte ve dolayısıyla ilişkilerde ne denli var-sıllaşırsa, Sayılar gibi biçimlerde sunulmaları bir yandan o denli karışık, öte yandan o denli keyfi ve anlamsız olur. Bir, İki, Üç, Dört, Henas ya da Monas, Duas, Trias, Tetraktis henüz bütünüyle *yalın soyut* Kavramlara belli bir yakınlık gösterirler; ama eğer Sayılar somut ilişkilere geçecekse, Kavramlara bu yakınlıklarını korumayı istemek boşunadır.

Ama şimdi eğer Kavramın onu gerçekten Kavram yapan deviminin belirlenimleri bir, iki, üç, dört ile gösterilirse, bu düşünceden yerine getirmesi istenebilecek en güç iştir. Düşünce o zaman karşıtının ögesinde, bağıntısızlıkta devinir; işi deliliğin işi olur. Örneğin Birin Üç ve Üçün Bir olduğunu kavramak bu uygunsuz istemlerin en güç olanıdır, çünkü Bir bağıntısız olandır, dolayısıyla kendinde karşıtına geçmesini sağlayan belirlenimi göstermez; tersine, Bir böyle bir bağıntıyı saltık olarak dışlamak ve yadsımaktır. Evrik olarak, anlak kurgul gerçekliğe (örneğin Üçlülük öğretisi denilen öğretide temellendirilen gerçekliğe) karşı bundan yararlanır ve onun *tek birbirlik* oluşturan belirlenimlerini onları en açık saçmalık olarak gösterebilmek için *sayar*, — e.d., anlağın kendisi saltık bağıntı olanı bağıntısız birşey yapma saçmalığını kabul eder. Üçlülük adlandırmasında hiç kuşkusuz anlağın Biri ve Sayıyı onun içeriğinin *özel* belirliliği olarak görecektir olması gibi birşey hesaba katılmış değildir. O ad Bire ve genel olarak Sayıya sarılma kibrini sergileyen ve usun karşısına onu çıkaran anlağa karşı bir küçümsemeyi anlatır.

Sayıları, ve ayrıca daire, üçgen vb. durumunda sık sık olduğu gibi geometrik betileri salt *simgeler* olarak (örneğin daireyi bengilik, üçgeni Üçlülük olarak) almak bir yandan zararsız bir oyundur; ama öte yandan bununla *düşüncenin anlayıp anlatabileceğinden* daha çoğunun anlatıldığını sanmak budalalıktır. Böyle simgelerde ve *düşlem* tarafından halkların mitolojilerinde ve genel olarak şiir sanatında üretilen daha başkalarında — ki bunlar karşısında düşlemsiz geometrik betiler hiç kuşkusuz sönüktür — derin bir bilgeliğin ve derin bir *anlamanın yatması* gerekiyorsa, o zaman yalnızca *onlarda* yatan ve yalnızca simgelerde değil ama Doğada ve Tinde yatan bilgeliği günışığına çıkarmak aslında yalnızca düşünceye düşer; simgelerde gerçeklik henüz duyusal öge tarafından *karartılmış* ve *örtülmüştür*, bilince tam olarak ancak düşüncenin biçiminde bildirilir; *anlam* yalnızca düşüncenin kendisidir.

Ama eğer matematiksel kategoriler felsefi bilimin yöntemi ya da içeriği ile ilgili birşeyi belirlemek için kullanılıyorsa, matematiksel formüllerin düşünceleri ve **Kavram**-ayrımalarını imlemeleri ölçüsünde bu anlamlarının gerçekte ilk olarak felsefede verilmesi, belirlenmesi ve aklanması gerektiği olgusu bu girişimi sapık birşey olarak gösterir. Somut felsefi bilimlerde felsefe mantıksal ögeyi mantıktan almalıdır, matematikten değil; felsefedeki mantıksalın yerine mantıksalın başka bilimlerde üstlendiği şekillere, birçoğu yalnızca o ögenin anıştırmaları ve kimileri ise giderek güdükleşmeleri olan o şekillere sığınmak ancak felsefi yeteneksizliğin başvuracağı bir çare olabilir. Böyle ödünç formüllerin salt uygulaması bile hiç kuşkusuz dışsal bir işlemdir; uygulamanın kendisi anlamlarının olduğu gibi değerlerinin de bir bilinci tarafından öncelenmelidir; oysa böyle bir bilinci yalnızca düşünceye dayalı bir irdeleme verir, onun için matematikten alınan yetke değil. Onlar üzerine böyle bir bilinç Mantığın kendisidir: bu bilinç onlardaki tikel biçimi sıyrır, onu gereksiz ve yararsız kılar; onları aklar ve aklanma, anlam ve değerlerini yalnızca o sağlar.

Sayının ve hesaplamanın başlıca *eğitilimsel* temeller arasında görülmesi açısından işin gerçeği buraya dek söylenenlerden yeterince açıktır. Sayı duysal olmayan bir nesne, ve onunla ve bağlantıları ile uğraş ise duysal olmayan bir etkinliktir; onda anlık kendi içinde derin-düşünmeye ve soyut içsel bir emeğe götürülür ki, bunun büyük ama gene de tek-yanlı bir önemi vardır. Çünkü, öte yandan, Sayı için salt dışsal, düşüncesiz ayırım temelde yattığı için, bu uğraş düşüncesiz, mekanik bir uğraş olur. Çaba başlıca kavramsız olana sıkı sıkıya sarılmaktan ve onu kavramsız olarak birleştirmekten oluşur. İçerik boş Birdir; törel ve tinsel yaşamın sağlam içeriği ve bireysel şekillenmeleri — ki eğitim genç tini en soylu besin olarak bunlarla beslemelidir — bu içeriksiz Bir tarafından uzaklaştırılır; böyle alıştırma başlıca sorun ve başlıca uğraş yapıldığı zaman, sonuç anlığın biçim ve içeriğe göre boşaltılmasından ve köreltilmesinden daha başkası olamaz. Hesaplama öylesine dışsal ve dolayısıyla öylesine mekanik bir iştir ki, aritmetiksel işlemleri tam doğrulukla yapan *makinelere* üretilmiştir. Hesaplamanın doğası üzerine yalnızca bu durumun bilinmesi bile onu anlığı eğitmenin başlıca aracı yapma ve onu bir makine gibi eksiksizleştirmek için işkence sehpasına yatırma düşüncesinin ne anlama geldiğini saptamak için yeterlidir.

B. UZAMLI VE YEĞİN BÜYÜKLÜKLER

a. Ayrımaları

1. Nice, daha önce görüldüğü gibi, belirliliğini Sınır olarak *Miktarda* bulur. Kendi içinde kesiklidir, bir çoğulluktur ki, Sınırından ayrı olan ve onu dışında taşıyan bir Varlığı yoktur. Nice böylece kendi içinde bir çoğulluk olan Sınırı ile *uzamlı Büyüklüktür*.

Uzamlı büyüklük sürekli büyüklükten ayırdedilir; birincisi kesikli büyüklük ile değil ama yeğin büyüklük ile doğrudan karşıtlık içinde durur. Uzamlı ve yeğin büyüklükler nicel Sınırın kendisinin belirlilikleri iken, Nice ise Sınırı ile özdeştir; öte yandan, Nicede Sınırın soyutlandığı düzeye dek, sürekli ve kesikli büyüklükler kendinde büyüklüğün, e.d. genelde Niceliğin belirlenimleridirler. — Uzamlı büyüklük süreklilik kıpısını kendisinde ve Sınırında taşır, çünkü kapsadığı çokluk genel olarak sürekli; olumsuzlama olarak Sınır bu düzeye dek çokluğun bu eşitliğinde birliğin bir sınırlanışı olarak görünür. Sürekli büyüklük herhangi bir Sınır dikkate alınmaksızın kendini sürdüren Niceliktir, ve bir Sınır ile birlikte düşünüldüğü düzeye dek onda kesiklilik koyulmuş olmaksızın genel olarak bir Sınırdır. Salt sürekli büyüklük olarak Nice henüz gerçekten kendi için belirli değildir, çünkü Birden — ki kendi için belirlenmişlik onda yatar —, ve Sayıdan yoksundur. Benzer olarak, kesikli büyüklük dolaysızca yalnızca genel olarak ayrımlaşmış Çokluktur ki, böyle olarak bir Sınırının olması gerektiği ölçüde, salt bir toplam, e.d. belirsizce sınırlanmış birşey olacaktır; belirli Nice olması için Çokluk Bire toplanmalı ve bu yolla Sınır ile özdeş olarak koyulmalıdır. Genelde Nice olarak sürekli ve kesikli büyüklüklerin her birinde Niceyi bütünüyle belirli kılan ve Sayı olmasını sağlayan iki yandan yalnızca biri koyulmuştur. Sayı dolaysızca uzamlı Nicedir, — yalın belirlilik ki, özsel olarak Miktar, ama bir ve aynı Birimin Miktarıdır; uzamlı Nice Sayıdan yalnızca bu sonuncuda belirliliğin kesinlikle Çoğulluk olarak koyulmasıyla ayrılır.

2. Ama birşeyin büyüklüğünün sayısal belirliliği onun bir başka büyüklükten ayırdedilmesini gerektirmez: İlk büyüklüğün belirliliği için kendisi ve bir başka büyüklük gerekmez; çünkü genel olarak büyüklüğün belirliliği kendi için belirli, ilgisiz, yalın olarak kendi ile bağıntılı Sınırdır; ve Sayıda Sınır kendi için var olan Birde kapatılmış olarak koyulur ve dışsallığı, başkası-ile-bağıntıyı kendi içerisinde taşır. Dahası, Sınırın kendisinin bu Birçoğu, tıpkı genel olarak Birçok gibi, kendi içinde eşitsiz değil ama sürekli olan birşeydir; çoğulluktakilerin her biri başkası ne ise odur; buna göre, birbiri dışındavolanların ya da kesikli olanların bu Birçoğu genel olarak belirliliği oluşturmaz. Bu Birçok öyleyse kendi için kendi sürekliliğine çöker ve yalın birlik olur. — Miktar yalnızca Sayının bir kıpısıdır, ama sayısal Birlerin bir toplacı olarak Sayının belirliliğini oluşturmaz; tersine, bu Birler ilgisiz, kendilerine dışsal olarak Sayının kendi içine geri dönmüşlüğünde ortadan kaldırırlar; Birçoğun Birlerini oluşturmuş olan dışsallık Sayının kendi ile bağıntısı olarak Birde yiter.

Nicenin Sınırı, ki uzamlı birşey olarak kendi var olan belirliliğini kendine dışsal Miktar olarak taşıymıştı, böylece yalın belirliliğe geçer. Sınırın bu yalın belirleniminde Nice yeğin Büyüklüktür; ve Nice ile özdeş olan Sınır ya da belirlilik şimdi yalın birşey olarak da koyulur, — Derece.

Derece öyleyse belirli büyüklüktür, Nicedir, ama aynı zamanda kendi

içerisinde çoklu ya da çoğul birşey değildir; yalnızca bir *çoğunluktur*; *çoğunluk* *yalın* belirlenimde biraraya getirilmiş çokluk, kendi-için-Varlığa geri dönmüş belirli-Varlıktır. Derecenin belirliliği hiç kuşkusuz Nicenin eksiksiz belirlenmişliği olarak bir *Sayı* yoluyla anlatılmalıdır; ama bu *Miktar* değildir, yalındır, yalnızca *bir* Derecedir. 10, 20 Dereceden söz edildiğinde, o Derecede olan Nice onuncu, yirminci Derecedir, onların Miktarı ya da toplamı değil, — ki o zaman uzamlı birşey olurdu; ama yalnızca *bir* Derece, onuncu, yirminci Derecedir. On ya da yirmi Miktarında yatan belirliliği kapsar, ama onu bir çoğulluk olarak kapsamaz; tersine, *ortadan kaldırılmış* Miktar olarak, *yalın* belirlilik olarak Sayıdır.

3. Nice Sayıda tamamlanmış belirliliği içinde koyulur; ama yeğin Nice olarak, Sayının kendi-için-Varlığında, Kavramına göre ya da kendinde olduğu gibi koyulur. Başka bir deyişle, Nicenin Derecede taşıdığı kendi ile bağıntı biçimi aynı zamanda *Derecenin kendine-dışsallığıdır*. Sayı uzamlı Nice olarak sayısal çoğulluktur ve böylece dışsallığı kendi içerisinde taşır. Bu dışsallık, genelde çoğulluk olarak, ayırdedilmemişliğe çöker ve Sayının Birinde, onun kendi ile bağıntısında kendini ortadan kaldırır. Ama Nice belirliliğini Miktar olarak taşır; gördüğümüz gibi, Miktar bundan böyle onda koyulmuş olmasa bile kapsar. Oyleyse *Derece*, kendi içinde yalın olarak, bu *dışsal başkalığı* bundan böyle *kendisinde* değil ama dışında taşır ve kendini onunla belirliliği olarak bağıntılar. Dereceye dışsal bir çoğulluk yalın Sınırın — ki Derece kendi için odur — belirliliğini oluşturur. Uzamlı Nicede Sayının içerisinde bulunması gerekmiş ve bu düzeye dek kendini onda ortadan kaldırmış olan Miktar şimdi Sayının dışında koyulmuş olarak belirlenir. Bir olarak Sayı kendi içine yansımış kendi ile bağıntı olarak koyulduğu için Miktarın ilgisizliğini ve dışsallığını kendinden dışlar ve *kendisi yoluyla dışsal birşey ile bağıntı olarak kendi ile bağıntıdır*.

Burada Nice kendi Kavramına uygun olgusallığı bulur. Belirliliğin *ilgisizliği* onun Niteliğini, e.d. kendinde kendine dışsal bir belirlilik olarak belirliliğini oluşturur. — Buna göre Derece bir yeğnilikler *çoğunluğu ortasındaki* yalın büyüklük-belirliliğidir — yeğnilikler ki, her birinin yalnızca yalın kendi ile bağıntı olmasından ötürü birbirlerinden ayrı olmalarına karşın, aynı zamanda birbirleri ile özsel bağıntı içindedirler ve böylece her biri başkaları ile bu süreklilikte kendi belirliliğini kazanır. Derecenin kendisi yoluyla kendi başkası ile bu bağıntısı dereceler cetvelindeki çıkış ve inişi sürekli bir ilerleyiş, bir akış yapar ki, kesintisiz, bölünmez bir başkalaşımdır; orada ayırdedilen birçok Dereceden hiç biri başkalarından ayrılmış değildir, tersine belirlenmişliğini yalnızca onlarda bulur. Kendi ile bağıntılı büyüklük-belirlenimi olarak her bir Derece başkalarına karşı ilgisizdir; ama o denli de kendinde bu dışsallık ile bağıntılıdır ve ne ise yalnızca onun aracılığıyla odur; kendi ile bağıntısı dışsal olana ilgisiz olmayan bir bağıntıdır, ve bunda Niteliğini taşır.

b. Uzamlı ve Yeğîn Büyüklüklerin Özdeşliği

Derece kendi içerisinde kendine dışsal birşey değildir. Ama *belirsiz* Bir, genel olarak Sayının ilkesi de değildir, ki bu bir miktar olmama gibi salt olumsuz miktar olmanın dışında miktar değildir. Yeğîn büyüklük ilk olarak bir *çoğulluğun* yalın bir *Biridir*; birçok Derece vardır, ama bunlar ne yalın Bir olarak, ne de çoğulluk olarak belirlidirler; yalnızca bu *kendine-dışsallık bağıntısında* ya da Birin ve çoğulluğun özdeşliğinde belirlidirler. Öyleyse, genel olarak çoğulluk yalın Derecenin dışında olsa bile, Derecenin belirliliği çoğulluk ile bağıntısından oluşur; böylece miktar kapsar. Uzamlı bir büyüklük olarak yirmi kesikli olarak yirmi Biri kendi içinde kapsarken, belirli Derece ise onları süreklilik olarak kapsar ki, bu belirli çoğulluk yalın olarak bu sürekliliktir; *yirminci* Derecedir ve yalnızca miktar olarak onun dışında olan bu miktar dolayısıyla yirminci Derecedir.

Yeğîn büyüklüğün belirliliği buna göre iki yandan irdelenecektir. Yeğîn büyüklük *başka* yeğîn Niceler tarafından belirlenir ve başkalığı ile süreklilik içindedir, öyle ki belirliliği başkalığı ile bu bağıntıdan oluşur. Şimdi, *ilk olarak, yalın* belirlilik olduğu sürece başka Derecelere *karşı* belirlidir; onları kendisinden dışlar ve belirliliğini bu dışlamada taşır. Ama, *ikinci olarak*, kendinde belirlidir; *kendi* miktarı olarak miktarda budur, dışlanmış olarak miktarda ya da başka Derecelerin miktarında değil. Yirminci Derece yirmiyi kendisinde kapsar; yalnızca on dokuzuncudan, yirmi birinciden vb. ayırdedilmiş olarak belirlenmez, tersine, belirliliği onun *kendi* miktarıdır. Ana miktarın onun kendisinin olması ölçüsünde — ve belirlilik aynı zamanda özsel olarak miktardır — Derece uzamlı Nicedir.

Uzamlı ve yeğîn büyüklükler öyleyse bir ve aynı Nice belirliliğidirler; yalnızca birinin miktarı kendi içerisinde, ötekinin ise aynı şeyi, miktarı, kendi dışında taşıması ile ayırdedilirler. Uzamlı büyüklük yeğîn büyüklüğe geçer, çünkü ondaki Birçok kendinde ve kendi için Birliğe çöker ki, Birçok bunun dışında durur. Ama, evrik olarak, bu yalın Derece belirliliğini yalnızca miktarda ve hiç kuşkusuz *onunki* olarak miktarda bulur; başka türlü belirlenen yeğînliklere karşı ilgisiz olarak, miktarın dışsallığını kendisinde taşır; böylece yeğîn büyüklük eşit ölçüde özsel olarak uzamlı büyüklüktür.

Bu özdeşlik ile *nitel Birşey* ortaya çıkar; çünkü özdeşlik *ayrımlarının olumsuzlanması* yoluyla kendi ile bağıntılı birliktir; ama bu ayrımlar belirli olarak var olan büyüklük-belirliliğini oluştururlar; bu olumsuz özdeşlik öyleyse *Birşey*, ve dahası nicel belirliliğine karşı ilgisiz bir Birşeydir. *Birşey* bir Nicedir; ama şimdi nitel belirli-Varlık, kendinde olduğu gibi, Niceye ilgisiz olarak *koyulur*. Niceden, genelde Sayıdan vb. onlara dayanak olacak bir Birşey olmaksızın söz edilebilir. Ama şimdi Birşey olumsuzlanmaları yoluyla onu kendi kendisi ile *dolaylı* kılan bu

belirlenimlerinin karşısına *kendi için belirli varlığı* içinde, ve bir Nice taşıdığı için, uzamlı ve yeğin bir Nice taşıyan birşey olarak çıkar. Nice olarak taşıdığı *tek* belirliliği ayrımlaşmış *Birim* ve *Miktar* kıpılarında koyulur; bu belirlilik yalnızca *kendinde* bir ve aynı olmakla kalmaz, ama bu ayrımlarda uzamlı ve yeğin Niceler olarak koyulması bu birliğe geri dönüştür — bir birlik ki, olumsuz birlik olarak, ona karşı ilgisiz olarak koyulan Birşeydir.

Not 1 [*Bu Birliğin Örnekleri*]

Sıradan tasarımda *uzamlı* ve *yeğin Niceler* genellikle *büyüklik türleri* olarak ayırdedilirler — sanki salt yeğin büyüklükleri olan nesneler ve salt uzamlı büyüklükleri olan başka nesneler varmış gibi. Dahası, felsefi bir Doğa Bilimi tasarımı vardır ki, bunda örneğin özdeğin bir uzay doldurma temel belirlenimi durumunda ve ayrıca daha başka kavramlar durumunda çoğul olan ya da *uzamlı* olan *yeğin* olana çevrilir ve bununla denmek istenen şey yeğin yanın *dinamik* yan olarak gerçek belirlenim olduğudur; örneğin yoğunluğun ya da uzayın belirli dolduruluşunun özsel olarak bir uzay Nicesindeki özdeksel parçaların belli bir *çokluğu* ve *miktarı* olarak değil, ama özdeğin uzay-doldurucu *kuvvetinin* belli bir *derecesi* olarak anlaşılması gerekir.

Burada ayırdedilecek iki tür belirlenim vardır. Mekanik bakış açısının dinamik bakış açısına çevrilmesi denilen şeyde *birbirleri dışında kalıcı olan* ve salt dışsal olarak bir bütüne birleştirilen *bağımsız parçalar* kavramı, ve bundan ayrı bir *Kuvvet* kavramı bulunur. Uzay doldurmada bir yandan yalnızca birbirlerine dışsal atomların bir çokluğu olarak görülen şey öte yandan temelde yatan yalın bir Kuvvetin Anlatımı olarak görülür. — Ama burada birbirlerine karşıt olarak ortaya çıkan bütün ve parçaların, Kuvvet ve Anlatımının bu ilişkileri henüz bu bölüme ait değildirler ve daha sonra irdeleneceklerdir. Ama şu kadarı anımsatılabilir ki, *Kuvvet* ve Anlatımının yeğinliğe karşılık düşen ilişkisi ilk olarak bütün ve parçaların ilişkisi karşısında daha gerçek olsa da, bu nedenle Kuvvet yeğinlik olarak daha az tek-yanlı değildir; ve *Anlatımı*, uzamlı olanın dışsallığı da eşit ölçüde Kuvvetten *ayrılmazdır*, öyle ki *bir ve aynı içerik* eşit ölçüde her iki biçimde, yeğin olanda olduğu gibi uzamlı olanda da bulunur.

Burada bulunan öteki belirlilik genel olarak *nicel* belirliliktir ki, uzamlı Nice olarak ortadan kalkar ve Dereceye, gerçek olması gereken belirlenime dönüşür; ama, gösterildiği gibi, Derece eşit ölçüde ilk belirliliği de kapsar, öyle ki bir biçim öteki için özseldir, ve buna göre her belirli-Varlık kendi büyüklük-belirliliğini yeğin Nice olarak olduğu gibi uzamlı Nice olarak da sergiler.

Böylece belli bir büyüklük belirlenimi içinde görüldüğü sürece herşey bunun bir örneği olarak hizmet eder. *Sayının* kendisi bu çifte biçimi zorunlu olarak dolaysızca kendisinde taşır. Uzamlı büyüklük olduğu

düzeye dek bir miktardır; ama ayrıca bir, bir on, bir yüzdür; bu düzeye dek yeğin büyüklüğe geçiş noktasında durur, çünkü bu birlikte çoğulun kendisi yalın birşey olmuştur. Bir *kendinde* uzamlı bir büyüklüktür, parçaların keyfi bir miktarı olarak tasarımlanabilir. Böylece onuncu, yüzüncü parça bu yalın, yeğin büyüklüktür ki, belirliliğini dışına düşen çoğullukta, e.d. uzamlı büyüklükte bulur. Sayı ondur, yüzdür, ve aynı zamanda sayılar dizgesinde onuncu, yüzüncüdür; her ikisi de aynı belirliliktir.

Dairede Bire *Derece* denir, çünkü *dairenin* parçası belirliliğini özsel olarak dışındaki çoğullukta bulur, yalnızca böyle Birlerin saptanmış bir miktarının Biri olarak belirlenir. Dairenin Derecesi salt uzaysal büyüklük olarak yalnızca sıradan bir sayıdır; Derece olarak görüldüğünde yeğin büyüklüktür ki, ancak dairenin bölündüğü Derecelerin miktarı tarafından belirlenmiş olarak bir anlamı vardır, tıpkı genelde sayının da anlamını ancak sayı dizisinde bulması gibi.

Daha somut bir nesnenin büyüklüğü çifte yanını, uzamlı ve yeğin olmasını, belirli-Varlığının çifte belirleniminde sergiler, ki bunlardan birinde *dışsal*, ötekinde ise *içsel* birşey olarak görünür. Böylece örneğin bir kilolar, tonlar vb. miktarını oluşturduğu düzeye dek ağırlık olarak bir *kütle* bir *uzamlı büyüklük*, ve belli bir basınç uyguladığı düzeye dek bir *yeğin büyüklüktür*; basıncın büyüklüğü yalın birşey, bir derecedir ki, belirliliğini bir basınç dereceleri cetvelinde bulur. Basınç uygulayan kütle bir kendi-içinde-Varlık olarak, özne olarak görünür ki, bir yeğin büyüklük ayırımını taşır. — Evrik olarak, bu basınç *derecesini* uygulayan şey kilogramların vb. belli bir *miktarını* yerinden kaldırabilir, ve büyüklüğü bununla ölçülür.

Ya da *sıcaklığın* belli bir *derecesi* vardır; sıcaklık derecesi, ister 10'uncu, isterse 20'nci vb. olsun, yalın bir duyum, öznel birşeydir. Ama bu derece o denli de bir *uzamlı* büyüklük olarak, bir sıvının, ısıölçerdeki cıvanın, havanın, sesin vb. genleşmesi olarak bulunur. Daha yüksek bir ısı derecesi kendini daha uzun bir cıva sütunu olarak ya da daha ince bir ses borusu olarak anlatır; daha büyük bir uzayı daha düşük bir derecenin daha küçük bir uzayı ısıtması ile aynı yolda ısıtır.

Daha ince nota *daha yeğin* olarak aynı zamanda titreşimlerin *daha büyük bir çokluğudur*; ya da kendisine daha yüksek bir *derece* yüklediğimiz daha kalın bir nota daha büyük bir uzayda ısıtılabilir. Daha yeğin bir *renk* ile aynı yolda kullanılan daha zayıf bir renk ile olduğundan daha büyük bir yüzey boyanabilir; ya da, başka bir yeğinlik türü alırsak, daha *parlak* birşey daha az parlak olana göre daha uzaktan görülebilir.

Benzer olarak, *tinsel alanda* karakterin, becerinin, dehanın *yüksek yeğinliği* eşit ölçüde *uzak-erimli* bir varoluş alanı, *geniş* bir etki alanı ve *çok-yanlı* ilişkiler demektir. En *derin Kavram* en *evrensel* anlam ve uygulamayı da kendisinde taşır.

Not 2 [*Kant'ın Derece Belirlenimini Ruha Uygulaması*]

Kant yeğin Nice belirliliğini kendine özgü bir yolda metafiziksel bir *Ruh* belirlenimi üzerine uygulamıştır. Ruh üzerine arı usun bozukvargıları dediği metafiziksel önermeleri eleştirisinde ruhun yalınlığından onun kalıcılığının çıkarsanmasının irdelemesine gelir. Bu çıkarsamanın karşısına şunları çıkarır (*Arı Usun Eleştirisi*, [B] s.414): “Ama ruhun bu yalın doğasını, eş deyişle birbirlerine dışsal öğelerin hiçbir çoklusunu ve dolayısıyla hiçbir *uzamlı* büyüklüğü kapsamadığını kabul etsek bile, gene de *tıpkı varolan herhangi birşeye olduğu gibi* ona da *yeğin* bir büyüklüğü, e.d. tüm yetileri açısından, daha doğrusu genel olarak belirli-Varlığını oluşturan herşey açısından bir olgusallık *derecesini* yadsıyamayız, ve bu olgusallık derecesi sonsuz çokluktaki küçük dereceler yoluyla azalabilir ve böylece ileri sürülen töz ... dağılma yoluyla değil, ama gene de kuvvetlerinin aşamalı gevşemesi (*remissio*) yoluyla ... yokluğa dönüşebilir. Çünkü *bilincin* kendisinin her zaman bir *derecesi* vardır ki, sürekli olarak azaltılabilir, ve öyleyse aynı şey kendi kendinin bilincinde olma yetisi için ve benzer olarak tüm geri kalan yetiler için de geçerli olmalıdır.” — Ruh bir soyut metafizik olmuş olan ussal ruhbilimde Tin olarak değil ama yalnızca dolaysızca *var olan* birşey olarak, bir *ruh-şey* olarak görülür. Böylece Kant kendinde ona “varolan herhangi birşey gibi” Nice kategorisini uygulama hakkını ve, bu var olan şeyin yalın olarak belirli olduğu düzeye dek, yeğin Nice kategorisini uygulama hakkını görür. *Varlık* hiç kuşkusuz Tine aittir, ama yeğin Nicenin yeğinliğinden bütünüyle ayrı bir yeğinlikte; giderek onunki öyle bir yeğinliktir ki, onda salt dolaysız Varlık biçimi ve bunun tüm kategorileri ortadan kaldırılmış olarak bulunurlar. Yalnızca uzamlı Nice kategorisinin uzaklaştırılması değil ama bütününde Nice kategorisinin uzaklaştırılmasının kabul edilmesi gerekirdi. Ama bilinmesi gereken daha öte bir nokta belirli-Varlığın, bilincin, sonluluğun Tinin ilksiz-sonsuz doğasında nasıl bulundukları ve ondan o bir Şeye dönüşmeksizin nasıl doğduklarıdır.

c. Nicenin Başkalaşımı

Uzamlı ve yeğin Nicelerin ayrımı genel olarak Nice belirliliğine ilgisizdir. Ama, genel olarak, Nice ortadan kaldırılmış olarak koyulan belirli-lik, ilgisiz Sınırdır, belirliliktir ki, o denli de kendi kendisinin olumsuzlamasıdır. Uzamlı büyüklükte bu ayrım açınır; ama yeğin büyüklük bu dışsallığın *belirli-Varlığıdır* ki, Nice kendi içinde odur. Bu ayrım kendi içinde kendi ile çelişkili olarak *kendi ile bağımlı* yalın belirlilik olarak koyulur ki, kendi kendisinin olumsuzlanmasıdır, belirliliğini kendisinde değil ama bir başka Nicede taşır.

Bir Nice öyleyse Niteliğine göre dışsallığı ile saltık süreklilik içinde, kendi başkalığı ile birlikte koyulur. Buna göre yalnızca her büyüklük

belirliliğinin ötesine *geçebilmekle*, yalnızca *başkalaşabilmekle* kalmaz, ama *belirtik* olarak kendini *başkalaştırmalıdır*. Büyüklük belirlenimi kendini başkalığında öyle bir yolda sürdürür ki, Varlığını yalnızca bir başkası ile bu süreklilikte bulur; yalnızca *olan* değil ama *oluşan* bir Sınırdır.

‘Bir’ sonsuzdur, ya da kendi ile bağıntılı olumsuzlama, buna göre kendinin kendinden itilmesidir. Nice de benzer olarak sonsuzdur, kendi ile bağıntılı olumsuzluk *olarak* koyulur; kendini kendinden iter. Ama Nice *belirli* bir Birdir, Bir ki belirli-Varlığa ve Sınıra geçmiştir, öyleyse belirliliğin kendi kendisinden itilmesidir, ve Birin itmesinde olduğu gibi kendi kendisi ile aynı olanın değil, ama kendi başkalığının üretilmesidir; şimdi Nicenin kendini *kendi ötesine göndermesi* ve bir başkası olması onun kendisinde belirtiktir. Kendini arttırmaktan ya da azaltmaktan oluşur; kendisinde belirliliğin dışsalılığıdır.

Nice böylece kendini kendi ötesine gönderir; bir başkası olur ve bu başkasının ilk olarak kendisi bir Nice, ama o denli de olan değil, tersine kendini kendi ötesine iten bir Sınır olarak bir Nicedir. Bu öteye-geçişte yine ortaya çıkan Sınır öyleyse saltık olarak öyle bir Sınırdır ki kendini yine ortadan kaldırır ve daha uzak bir Sınıra gönderir, *ve bu Sonsuza dek böyle sürer*.

C. NİCEL SONSUZLUK

a. Nicel Sonsuzluğun Kavramı

Nice başkalaşır ve bir başka Nice olur; bu başkalaşımın daha öte belirlenimi, e.d. *Sonsuza* dek sürmesi Nicenin kendi içinde kendi ile çelişkili olarak koyulmasında imlenir. — Nice bir *başkası* olur; ama kendini başkalığında *sürdürür*; öyleyse başkası da bir Nicedir. Ama bu yalnızca *bir* Nicenin değil, Nicenin kendisinin başkasıdır, sınırlı birşey olarak kendisinin olumsuzu, böylece sınırlanmamışlığı, *Sonsuzluğudur*. Nice bir *Gerektir*; *kendi için belirli olmayı* imler, ve bu kendi-için-belirlenmişlik daha çok *bir başkasında belirlenmişliktir*; ve evrik olarak bir başkasında belirlenmişliğin ortadan kaldırılması, *ilgisiz* bir kendi-için-kalıştır.

Böylelikle Sonluluk ve Sonsuzluk her biri kendilerinde çifte ve dahası karşıt birer imlem kazanır. Nice ilkin genelde sınırlı birşey olarak, ve ikincisi, kendi ötesine gönderilme olarak, bir başkasında belirlenmişlik olarak *sonludur*. *Sonsuzluğu* ise ilkin sınırlanmamışlığıdır; ikincisi, kendi-içine-geri-dönmüşlüğü, ilgisiz kendi-için-Varlığıdır. Eğer şimdi bu kıyıları birbirleri ile karşılaştırsak, Nicenin Sonluluk belirleniminin, kendini kendi ötesine, belirleniminin onda yattığı bir başkasına göndermenin o denli de Sonsuzun belirlenimi olduğunu görürüz; Sınırın olumsuzlanması belirliliğin aynı ötesidir, öyle ki bu olumsuzlamada, Sonsuzda, Nice son belirliliğini taşır. Öteki Sonsuzluk kıpısı Sınıra karşı ilgisiz kendi-için-Varlıktır; ama Nicenin kendisi öyle bir yolda sınırlı

olandır ki, Sınırına karşı ve böylelikle başka Nicelere ve kendi ötesine karşı kendi için ilgisiz olandır. Nicede Sonluluk ve (ondan ayrı olması gereken kötü) Sonsuzluk her biri ötekinin kıpısını daha şimdiden kendisinde taşır.

Nitel ve nicel Sonsuzları birbirlerinden ayırdeden olgu birincide Sonlu ve Sonsuz karşıtlığının nitel olması ve Sonlunun Sonsuza geçişinin ya da ikisinin birbiri ile bağıntısının yalnızca *Kendinde*, Kavramlarında yatmasıdır. Nitel belirlilik dolaysız olarak vardır ve başkalık ile özsel olarak onun için başkası olan bir Varlık olarak bağıntılıdır; olumsuzlamasını, kendi başkasını *kendisinde taşıyor* olarak *koyulmaz*. Öte yandan Nicelik genel olarak *ortadan kaldırılmış* belirliliktir; kendine benzemeyen ve kendine karşı ilgisiz olarak, dolayısıyla başkalaşabilir olarak *koyulur*. Nitel Sonlu ve Sonsuz buna göre birbirleri ile saltık, e.d. soyut karşıtlık içinde dururlar; birlikleri temelde yatan *içsel* bağıntıdır; buna göre Sonlu kendini başkasında yalnızca *kendinde sürdürür*, *onda* değil. Öte yandan, nicel Sonlu Sonsuzunda *kendi ile bağıntılıdır*, onda saltık belirliliğini taşır. Bu bağıntılarını ilk olarak *nicel-sonsuz İlerleme* sergiler.

b. Nicel Sonsuz İlerleme

Sonsuza ilerleme genel olarak çelişkinin, ama burada nicel Sonlunun ya da genel olarak Nicenin kapsadığı çelişkinin anlatımıdır. Sonlunun ve Sonsuzun nitelik alanında irdelenmiş olan karşılıklı belirlenmeleridir, ama öyle bir ayrımla ki, yukarıda anımsatıldığı gibi, nicel olanda Sınır kendini kendisinde kendi öte-yanına gönderir ve orada sürdürür, ve böylece, evrik olarak, nicel Sonsuz da Niceyi kendi içerisinde taşıyor olarak koyulur, çünkü Nice kendi-dışındalığında aynı zamanda kendisidir; dışsallığı belirlenimine aittir.

Sonsuz ilerleme şimdi bu çelişkinin *çözümü değil* ama yalnızca *anlatımıdır*; ama bir belirliliğin kendi başkasında sürekliliğinden ötürü, ilerleme ikisinin bir birleşmesinde bir çözüm görünüşünün doğmasına yol açar. İlk koyulduğu gibi, ilerleme Sonsuzun *sorunudur*, ona erişmişlik değil: Onun bitimsiz *üretilişidir*, ama Nicenin kendi ötesine geçilmeksizin ve Sonsuzun kendisi olumlu ve bulunan birşey olmaksızın. Nice kendi Kavramında bir *öte-yanının* olduğunu imler. Bu öte-yan *ilk olarak* Nicenin *olumsuz-Varlığının* soyut kıpısıdır; Nice kendini kendi içinde *çözündürür*; böylece, karşıtlığın *nitel* kıpısına göre, Sonsuzluğu olarak *öte-yanı* ile bağıntılıdır. Ama *ikinci olarak* Nice bu öte-yan ile süreklilik içinde durur; Nice tam olarak kendi kendisinin başkası olmaktan, kendine dışsal olmaktan oluşur; öyleyse bu dışsallık o denli de Nicenin kendisinden başka birşey değildir; buna göre *öte-yanın* ya da Sonsuzun kendisi *bir Nicedir*. Bu yolda öte-yan kaçışından geri çağrılır ve Sonsuza erişilir. Ama şimdi bu-yan olmuş olan yine bir Nice olduğu için, yalnızca yine yeni bir Sınır koyulur; bu da Nice olarak yine kendi kendisinden kaçmıştır,

böyle olarak kendi ötesindedir ve kendini kendisinden kendi olumsuz-Varlığına, öte-yanına itmiştir; ve böyle kendini kendisinden öte-yana iterken, bu öte-yan eşit ölçüde bitimsiz olarak Nice olmayı sürdürür.

Nicenin kendi başkasında sürekliliği ikisinin bir *sonsuz-büyük* ya da *sonsuz-küçük* anlatımında birleşmesini ortaya çıkarır. Her ikisi de henüz kendilerinde Nice belirlenimini taşıdıkları için başkalaşabilir kalırlar, ve dolayısıyla bir kendi-için-Varlık olacak olan saltık belirliliğe erişilmez. Belirlenimin bu *kendi-dışındalığı* bir 'daha çok' ve 'daha az' olarak kendine karşıt olan çifte Sonsuzda, sonsuz-büyük ve sonsuz-küçükte koyulur. Her birinin kendisinde Nice kendi ötesine karşı bitimsiz karşıtlık içinde *saklanır*. Büyük olan, ne denli büyürse büyüsün, önemsizliğe küçülür; Sonsuz ile kendi olumsuz-Varlığı olarak bağıntılı olduğu için, karşıtlık *niteldir*; genişlemiş Nice bu nedenle Sonsuzdan hiçbirşey kazanmamıştır; bu ikincisi daha önce olduğu gibi Nicenin olumsuz-Varlığıdır. Ya da, Nicenin büyümesi Sonsuza bir *yaklaşma* değildir, çünkü Nicenin ve Sonsuzluğunun ayrımı özsel olarak nicel bir ayrım olmama *kıpsını* da taşır. O büyüme yalnızca çelişki anlatımının daha yakına getirilmesidir; *büyük*, e.d. bir Nice olması, ve *sonsuz* olması, e.d. Nice olmaması gerekir. — Benzer olarak, sonsuz-küçük küçük olarak bir Nicedir ve bu nedenle saltık olarak, e.d. nitel olarak Sonsuz için fazla büyük kalır ve ona karşıttır. Her ikisinde de hedefini onlarda bulması gereken sonsuz ilerlemenin çelişkisi sürer.

Sürekli olarak Sonlunun öte-yanı olarak belirlenen bu Sonsuzluğa *kötü nicel Sonsuzluk* denecektir. Nitel kötü Sonsuzluk gibi, o da kalıcı çelişkinin bir yanından ötekine, Sınırdan onun olumsuz-Varlığına, bundan yeniden geriye tam olarak aynı Sınıra biteviye ileri geri gidip geliştir. Nicel olanın ilerlemesinde kendisine ilerlenen şey hiç kuşkusuz genel olarak soyut bir başkası değil, ama ayrı olarak koyulmuş bir Nicedir; ama bu da aynı yolda olumsuzlanması ile karşıtlık içinde kalmayı sürdürür. İlerleme buna göre benzer olarak bir ilerleme değil, ama bir ve tam olarak aynı şeyin yinelemesi, ortaya koyma, ortadan kaldırma ve yeniden ortaya koyma ve yeniden ortadan kaldırmadır, — olumsuzun bir güçsüzlüğü ki, ortadan kaldırdığı şey onun ortadan kaldırmasının kendisi yoluyla sürekli birşey olarak yeniden ona geri döner. Buna göre ikisi öyle bir yolda biraraya bağlıdır ki, saltık olarak birbirlerinden kaçarlar; ve birbirlerinden kaçarken birbirlerinden ayrılamazlar ama karşılıklı kaçışlarında birbirlerine bağlanırlar.

Not 1 [*Sonsuza İlerlemenin Büyük Ünü*]

Kötü Sonsuzluk başlıca *nicel olanın Sonsuza ilerlemesi* biçiminde — ki ortadan kaldırmaya güçsüz olduğu Sınırın sürekli olarak aşılması ve biteviye ona geri düşüştür — genellikle yüce birşey, bir tür tanrısal tapınma nesnesi sayılırken, felsefede ise bir enson olarak görülmüştür.

Bu ilerleme sık sık yüce yapıtlar olarak hayranlık duyulan tıratlara konu olmuştur. Gene de gerçekte bu *modern* yücelik sürekli kaçışta olan *nesneyi* değil, ama böylesine büyük nicelikleri kendi içine yutan *özneyi* büyütür. Nicel olanın merdivenine tırmanmakta olan bu sürekli öznel yüceltmenin yoksulluğu sonsuz hedefe yaklaşma çabalarının boşa çıktığını kabul edişinde kendini ele verir — bir hedef ki, ona hiç kuşkusuz bütününüyle başka bir yolda erişilmesi gerekir.

Aşağıda verilecek bu tür tıratlarda aynı zamanda böyle yüceltmenin neye geçtiği ve nasıl sona erdiği de anlatılır. Örneğin *Kılgısal Usun Eleştirisi*'nin Vargısında Kant'a göre "özne kendini düşünce ile duyu-dünyasında doldurduğu yerin üzerine yükselttiği ve bağlantısını sonsuz büyüklüğe, yıldızlar ötesindeki yıldızlara, dünyalar ötesindeki dünyalara, dizgeler ötesindeki dizgelere ve böylece onların dönemsel devimlerinin, başlangıçlarının ve sürelerinin sınırsız zamanlarına dek genişlettiği zaman," bu yüce olarak gösterilebilir. — "Tasarının yetisi sonsuz uzaklıkta olana bu ilerlemeyi başaramaz, çünkü orada *her zaman en uzak* dünyadan *daha da uzak* bir başkası vardır, geçmiş ne denli geride kalırsa kalsın arkasında *daha da öte* bir başkası vardır, gelecek ne denli uzakta olursa olsun *her zaman ötesinde* daha da uzak bir başkası vardır; *düşünce* ölçülemez bu tasarımı karşısında *yenik düşer* — tıpkı birinin düşünde sür git daha ötelere uzanan ve görünürde bir sonu olmaksızın gözden yitene dek süren uzun bir koridor görmesi, ve bir *düşüş* ya da *baş dönmesi* ile tükenmesi gibi."

Bu açıklama, nicel yüceltmenin içeriğinin varsıl bir betimlemesini vermenin yanı sıra, özellikle bu yüceltmenin nasıl sonlandığını göstermedeki gerçekçilikten ötürü övgüye değer: Düşünce yenik düşer, sonlanma bir düşüş ve baş dönmesidir. Düşünceyi yenik düşüren ve düşmesine ve baş dönmesine yol açan şey yinelemenin *usandırıcılığından* başka birşey değildir — bir yineleme ki, bir sınırın yitmesinden ve yeniden ortaya çıkıp bir kez daha yitmesinden oluşur, öyle ki her zaman birinin öteki *ardından* ve birinin öteki *içinde*, bu-yanın öte-yanda ve öte-yanın bu-yanda biteviye ortaya çıkışı ve yitip gidişi vardır ve yalnızca Sonluya egemen olacak olan ama olamayan bu Sonsuzun ya da bu 'Gerek'in *güçsüzlüğünün* duyusunu verir.

Haller'in Kant tarafından *bengiliğin korkutucu betimlemesi* olarak görülen sunuşu da genellikle büyük bir hayranlıkla karşılanır, ama sık sık tam olarak gerçek değerini oluşturan yanından ötürü değil:

Yığarım engin sayıları,
Milyonlardan dağları üst üste,
Koyarım zamanı zaman ve dünyayı dünya üstüne,
Ve dehşetli yükseklikten
Başım dönerek baktığımda yine Sana,
Tüm gücü sayının bin kez artsa bile,

Henüz bir parçan bile değildir Senin.

*Çekerim bunları, ve bütünüyle yatarsın önümde.*¹

Sayıların ve dünyaların bu üst üste atılıp yığılması *bengiliğin betimlemesindeki* değerli yan olarak görüldüğü zaman, şairin kendisinin öte-yana doğru bu sözde korkutucu ilerlemeyi yararsız ve boş birşey olarak bildirdiği ve ancak bu boş sonsuz ilerlemeden *vazgeçme yoluyla* gerçek Sonsuzun kendisinin *onun önünde bulunduğunu* belirttiği gözden kaçırılır.

Bilimlerinin yüceliği ile gururlanmayı seven *gökbilimciler* olmuştur, çünkü bu bilim yıldızların *ölçülemeyecek* bir çokluğu ile ve öylesine *ölçüsüz* uzaylar ve zamanlar ile ilgilenir ki, bunlarda kendilerinde çok büyük olan uzaklıklar ve dönemler ne denli çok katları alınırsa alınsın kendilerini sonunda yine önemsizliğe kısaltan birimler olarak hizmet ederler. Kendilerini teslim ettikleri sığ şaşkınlığı, ve *aynı türden* yeni bilgiler kazanmak için ilkin bir başka yaşamda bir yıldızdan bir başkasına ve ölçülemeze yolculuk etme gibi saçma umutları bilimlerinin çsizliğinin başlıca yanlarından biri olarak gösterirler — bir bilim ki, o nicel Sonsuzluk nedeniyle değil, ama tersine usun bu nesnelerde tanıdığı ve o usdışı Sonsuzluk karşısında ussal Sonsuzluk olan *ölçü ilişkileri ve yasalar* nedeniyle hayranlık vericidir.

“Birey görülmez Benine geri döndüğü ve istencinin saltık özgürlüğünü bir arı Ben olarak yazgının ve tıranlığın tüm terörünün karşısına diktiği zaman, en yakın çevresinden başlayarak onları kendi önünde yitmeye ve dayanıklı görünenleri, dünyalar üstüne dünyaları bile çöküp yıkılmaya bıraktığı ve yalnızlığı içinde *kendini kendine eşit* olarak tanıdığı zaman,” o zaman Kant kendini dıșsal duyuşsal sezgi ile bağıntılayan Sonsuzluğun karşısına öteki Sonsuzluğu çıkarır.

Ben kendi ile bu yalnızlıkta hiç kuşkusuz erişilmiş öte-yandır, kendi kendisine gelmiştir, *kendisindedir, bu-yandadır*; duyuşsal Nicenin ötesine o ilerlemede yalnızca kaçışta olan o saltık olumsuzluk arı özbilinçte olumluluk ve bulunuş kazanır. Ama bu arı Ben kendini soyutluğunda ve içeriksizliğinde durağanlaştırdığı için, genel olarak belirli-Varlığı, doğal ve tinsel evrenin doluluğunu bir öte-yan olarak karşısına alır. Sonsuz ilerlemenin temelinde yatan aynı çelişki kendini gösterir — bir kendi-içine-geri-dönmüşlük ki, aynı zamanda dolaysızca bir kendi-dışındalıktır, olumsuz-Varlığı olarak kendi başkası ile bağıntıdır; ve bu bağıntı bir *özlem* olarak kalır, çünkü Ben içeriksiz ve desteksiz boşluğunu bir yanda sıkı sıkıya tutarken, olumsuzlamada gene de bulunuşunu sürdüren doluluğa ise öte-yanı olarak sarılmıştır.

Kant bu iki yücelik üzerine belirtir ki “hayranlık (ilk, dıșsal yücelik için) ve saygı (ikincisi, içsel olan için) hiç kuşkusuz *araştırmayı uyandır*, ama onlardaki *eksikliği* gideremez.” — Böylece yüceltmelerin onlarda

¹[Albrecht von Haller, “Unvollkommenes Gedicht über die Ewigkeit”: “Versuch schweizerischer Gedichte”den, Bern 1732.]

ve onlarla bağılı duygularda durup kalamayan ve öte-yanı ve boşluğu bir enson olarak geçerli sayamayan us için doyum verici olmadığını bildirir.

Ama sonsuz ilerleme başlıca *Ahlaka* uygulamasında bir enson olarak alınmıştır. Sonlunun ve Sonsuzun o çoklu evrenin ve özgürlüğüne yükselmiş Benin karşıtlığı olarak yukarıda değinilen ikinci karşıtlığı ilkin niteldir. Benin kendini belirlemesi aynı zamanda Doğayı belirlemeye ve kendini ondan özgürleştirmeye geçer; böylece kendini kendisi yoluyla kendi başkası ile bağıntılar ki, bu dışsal bir belirli-Varlık olarak çok yanlı ve ayrıca niceldir. Nicel olanla bağıntının kendisi nicel olur; Benin onunla olumsuz bağıntısı, Benin Ben-olmayan üzerindeki, duyusalılık ve dış Doğa üzerindeki gücü buna göre öyle bir yolda tasarımlanır ki, Ahlak sürekli olarak *daha büyük*, ama duyusalılığın gücü ise sürekli olarak *daha küçük* olabilir ve olması gerekir. Ama istencin ahlaksal yasaya eksiksiz uygunluğu bu sonsuza giden ilerlemeye yerleştirilir, e.d. *saltık olarak erişilemez* bir öte-yan olarak tasarımlanır, ve tam olarak bu erişilemezliğin gerçek demirleme noktası ve asıl avunç olması gerekir; çünkü Ahlakın bir savaşım olması gerekir; oysa Ahlak ancak istencin ahlaksal yasaya uygun düşmemesi durumunda bir savaşımdır ki, o zaman yasanın kendisi onun için salt öte-yan olur.

Bu karşıtlıkta Ben ve Ben-olmayanın, ya da arı istenç ve ahlaksal yasanın, ve Doğa ve istencin duyusalılığının eksiksiz olarak kendilerine bağımlı ve karşılıklı olarak ilgisiz oldukları varsayılır. Arı istencin kendine özgü yasası vardır ki, duyusalılık ile özsel bağıntı içinde durur; ve Doğa ve duyusalılığın da kendi paylarına yasaları vardır ki, ne istençten alınmışlardır ve ona karşılık düşerler, ne de ondan ayrı olmalarına karşın kendinde onunla özsel bir bağıntıları vardır; ama tersine genel olarak kendileri için belirli, kendi içlerinde tam ve kapalıdırlar. Ama aynı zamanda ikisi de *bir ve aynı yalın özün*, Benin kıpılarıdır; istenç Doğaya karşı olumsuz birşey olarak belirlidir, öyle ki ancak ortadan kaldırdığı ama böylelikle ona değdiği ve ondan etkilendiği ayrı birşey var oldukça vardır. Doğanın kendisi ve insanın duyusal alanı olarak Doğa bağımsız bir yasalar dizgesi olarak bir başkası yoluyla sınırlanmaya ilgisizdir; kendini bu sınırlanmışlıkta saklar, bağıntıya kendine-bağımlı olarak girer, ve yasanın istencini tıpkı onun tarafından sınırlandırıldığı denli sınırlar. — Bir yanda istencin kendini belirlemesi ve bir Doğanın başkalığını ortadan kaldırması, öte yanda bu başkalığın belirli-Varlığı içinde koyulması, kendini ortadan kaldırılmasında sürdürmesi ve ortadan kaldırılmamış olması — bu iki süreç *tek bire* dimdir. Burada yatan çelişki sonsuz ilerlemede çözülmez; tersine, çözülmemiş ve çözülemez olarak sergilenir ve ileri sürülür; Ahlakın ve Duyusalılığın savaşımı kendinde ve kendi için var olan saltık ilişki olarak tasarımlanır.

Sonlu ve Sonsuz arasındaki nitel karşıtlığa egemen olmadaki ve gerçek istencin ideasını, tözsel özgürlüğü anlamadaki bu güçsüzlük bir aracı olarak kullanabilmek üzere *Niceliğe* sığınır, çünkü bu ortadan kaldırılmış

Nitelik, ilgisizleşmiş ayrımdır. Ama karşıtlığın iki üyesi nitel ayrımları ile temelde yatmayı sürdürdükleri için, karşılıklı bağıntılarında Niceler olarak davranmaları yoluyla her biri dosdoğru bu başkalaşıma karşı ilgisiz olarak koyulur. Doğa Ben yoluyla, duyusallık İyinin istenci yoluyla belirlenir; istenç yoluyla duyusallıkta üretilen başkalaşım salt nicel bir ayrımdır — öyle bir ayırım ki duyusallığı olduğu gibi kalmaya bırakır.

Kant felsefesinin ya da en azından ilkelerinin daha soyut açıklaması olarak Fichte'nin *Bilim Kuramı*'nda sonsuz ilerleme aynı yolda temeli ve enson olanı oluşturur. Bu açıklamanın ilk temel-ilkesi, Ben = Ben, ondan bağımsız olarak ikincisi, Ben-olmayanın *karşıtlığı* tarafından izlenir; ikisinin *bağıntısı* doğrudan doğruya *nicel* ayırım olarak alınır ve Ben-olmayan *bölümsel* olarak Ben tarafından belirlenirken, *bölümsel* olarak belirlenmez. Ben-olmayan bu yolda kendini olumsuz-Varlığında sürdürür, öyle bir yolda ki, olumsuz-Varlığında ortadan kaldırılmış olmayan birşey olarak karşıtlık içinde kalır. Dolayısıyla, bunda yatan çelişkiler dizgede geliştirildikten sonra, son sonuç başlangıç olmuş olanla aynı ilişkidir; Ben-olmayan bir sonsuz dürtü olarak, bir saltık başkası olarak kalır; Ben-olmayanın ve Benin birbirleri ile son bağıntıları sonsuz ilerleme, bir *özlem* ve *çabadır*, — kendisi ile başlanmış olan aynı çelişki.

Nicel belirlilik ortadan kaldırılmış olarak koyulan belirlilik olduğu için, genel olarak karşıtlık salt nicel bir ayrına indirgendiği zaman saltlığın birliği için, *tek* tözsellik için çok şeyin ya da daha doğrusu herşeyin kazanılmış olduğuna inanıldı. “*Tüm karşıtlık yalnızca niceldir*” bir süre için yeni felsefenin temel önermelerinden biriydi; karşıt belirlenimler aynı öz, aynı içeriği taşırlar, karşıtlığın olgusal yanlarıdır, çünkü her biri onun her iki belirlenimini, karşıtlıktaki her iki etmeni de taşır; yalnızca, bir yanda bir etmen, öteki yanda öteki *ağır basar*, bir yanda etmenlerden biri, bir özdek ya da etkinlik ötekinde olduğundan *daha büyük bir çoklukta* ya da *daha güçlü bir derecede* bulunur. Oysa değişik özdekler ya da etkinlikler varsayıldığı sürece, nicel ayırım daha çok bunların dışsallıklarını ve birbirlerine ve birliklerine karşı ilgisizliklerini doğrular ve tamamlar. *Saltık* birliğin ayrımının yalnızca nicel olması gerekir; nicel hiç kuşkusuz ortadan kaldırılmış dolaysız belirliliktir, ama yalnızca eksik, henüz *ilk* olumsuzlamadır, sonsuz değil, olumsuzlamanın olumsuzlaması değildir. — Varlık ve düşünce saltık tözün nicel belirlenimleri olarak düşünüldüğü zaman, onlar da Niceler olarak birbirlerine karşı bütünüyle dışsal ve bağıntısız olurlar, tıpkı altgüdümlü bir alanda karbonun, azotun olduğu gibi. Ayrımlarını soyutlayan ve *iç*, salt *kendinde var olan*, eşit ölçüde *kendi için var olmayan* birliklerini tanıyan bir üçüncüdür, dışsal bir derin-düşüncedir. Bu birlik böylelikle gerçekte yalnızca *ilk dolaysız* birlik olarak ya da salt *varlık* olarak düşünülür ki, nicel ayırımında kendine benzer *kalır*, ama kendini kendisi yoluyla kendine benzer olarak *koymaz*; böylece olumsuzlamanın olumsuzlaması olarak, sonsuz birlik olarak kavranmaz. Koyulmuş sonsuzluk, kendi-için-Varlık

ancak nitel karşıtlıkta ortaya çıkar, ve nicel belirlenimin kendisi, biraz sonra daha yakından görüleceği gibi, nitel olana geçer.

Not 2 [*Kant'ın Dünyanın Uzayda ve Zamanda Sınırlanışı ve Sınırlanmayışı Üzerine Antinomisi*]

Yukarıda anımsatıldığı gibi, Kant'ın *antinomileri* Sonlu ve Sonsuz karşıtlığının daha özel tasarımsal dayanaklara uygulanmış *daha somut* bir şekildeki açıklamalarıdır. Orada irdelenen antinomi nitel Sonluluk ve Sonsuzluk karşıtlığını kapsıyordu. Bir başkasında, dört evrenbilimsel antinominin *birincisinde*, çatışkısı içinde irdelenen şey daha çok nicel Sınırdır [*An Usun Eleştirisi*, B 454ss]. Buna göre burada bu antinominin incelemesini ele almak istiyorum.

Antinomi *dünyanın uzay ve zamandaki sınırlanmışlığını ve sınırlanmamışlığını* ilgilendirir. — Bu karşıtlık eşit ölçüde zaman ve uzayın kendileri açısından da irdelenebilir, çünkü zaman ve uzay ister şeylerin kendilerinin ilişkileri, isterse yalnızca sezgi biçimleri olsunlar, bu onlarda sınırlanmışlık ya da sınırlanmamışlık antinomisinde hiçbir şeyi değiştirmez.

Bu antinominin daha yakın çözümlemesi benzer olarak iki önermenin ve ayrıca onların yukarıda irdelenenler gibi apagojik olan tanıtlanmasının da iki yalın, karşıt önesürümden daha çoğuna varmadığını gösterecektir: *Bir Sınır vardır*, ve, *Sınırnın ötesine geçilmelidir*.

Sav şöyledir:

“Evrenin zamanda bir başlangıcı vardır ve uzaya göre de sınırlar içine kapalıdır.”

Tanıtlanmanın zamanı ilgilendiren *bir bölümü* karşıtını kabul eder:

“... evrenin zamana göre hiçbir başlangıcı yoktur; öyleyse verili her zaman noktasına dek bir bengilik sürmüş, dolayısıyla evrendeki şeylerin birbirlerini izleyen durumlarının sonsuz bir dizisi geçmiş olmalıdır. Şimdi, bir dizinin sonsuzluğu onun hiçbir zaman ardışık sentez yoluyla tamamlanamamasından oluşur. Öyleyse geçmiş sonsuz bir evren dizisi olanaksızdır ve dolayısıyla evrenin bir başlangıcı varoluşunun zorunlu bir koşuludur; ki tanıtlanması gereken ilk nokta buydu.”

Tanıtlanmanın *uzayı* ilgilendiren *ikinci bölümü* zaman üzerine dayandırılır. Uzayda sonsuz bir evrenin toparlanması sonsuz bir zamanı gerektirir ve, uzaydaki evrenin oluşmakta olan bir evren olarak değil ama bütünüyle verili bir evren olarak görülecek olması ölçüsünde, bu zamanın geçmiş olarak görülmesi gerekir. Ama zamana ilişkin olarak tanıtlanmanın birinci bölümünde gösterildiği gibi, sonsuz bir zamanın geçmiş olarak kabul edilmesi olanaksızdır.

Ama hemen görülecektir ki, tanıtlanmanın apagojik olarak yapılması ya da giderek bir tanıtlanmanın getirilmesi bile gereksizdir, çünkü tanıtlanmanın kendisinin zemininde dolaysızca tanıtlanması gerekenin

önesürümü yatar. Çünkü ona dek bir bengiliğin (bengilik burada yalnızca zamanın kötü-sonsuzluğunun sıradan anlamını taşır) geçmiş olduğu belli bir ya da herhangi bir *verili zaman noktası* kabul edilmiştir. Şimdi *verili bir zaman noktası* zamandaki belirli bir *Sınırdan* başka birşey demek değildir. Öyleyse tanıtlamada zamanın bir Sınırı edimsel olarak *varsayılır*; ama bu tam olarak *tanıtlanması* gereken şeydir. Çünkü Sav evrenin Zamanda bir başlangıcının olduğunu ileri sürer.

Yalnızca şu ayrım vardır ki, *kabul edilen zaman-Sınırı* önceden geçmiş zamanın sonu olarak bir *Şimdi* iken, tanıtlanacak olan Sınır ise bir geleceğin başlangıcı olarak Şimdidir. Ama bu özsel olmayan bir ayrımdır. *Şimdi* onda evrendeki şeylerin birbirini izleyen durumlarının sonsuz bir dizisinin *geçmiş* olması gereken nokta olarak, öyleyse son olarak, *nitel Sınır* olarak alınır. Eğer bu *Şimdi* yalnızca ileriye doğru akan ve ötesine geçilmeyen ama yalnızca kendi ötesine geçen nicel Sınır olarak görülürse, o zaman sonsuz zaman-dizisi onda *geçip gitmiş* olmayacak, ama ileriye doğru akmayı sürdürecektir, ve tanıtlamanın usamlaması yitip gidecektir. Öte yandan zaman-noktası geçmiş için nitel Sınır olarak kabul edilirse, ki bu durumda aynı zamanda gelecek için *başlangıçtır* — çünkü *kendinde* her zaman-noktası geçmişin ve geleceğin bağıntısıdır —, o zaman gelecek için de *saltık*, e.d. soyut *başlangıçtır*, e.d. tanıtlanması gereken şeydir. Geleceğinin ve onun bu başlangıcının daha şimdiden bir geçmiş tarafından öncelenmesi sorunu etkilemez; çünkü bu zaman-noktası nitel Sınırdır — ve nitel olarak alınması *tamamlanmış*, akıp gitmiş ve *öyleyse kendini sürdürmeyen* olarak belirleniminde yatar —, böylece zaman onda *kesintiye uğrar* ve geçmiş ancak o geçmiş açısından gelecek denebilecek olan ve buna göre böyle bağıntı olmaksızın yalnızca saltık bir başlangıç taşıyan genel olarak zaman olan zaman ile bağıntıdan yoksundur. Ama (bu durumda olduğu gibi) geçmiş ile Şimdi yoluyla, verili zaman-noktası yoluyla bağıntılı ve böylece gelecek olarak belirlenmiş olsaydı, böylece bu zaman-noktası da öteki yandan görüldüğünde bir Sınır olmayacaktı; sonsuz zaman-dizisi kendini gelecek denilen şeyde sürdürecektir ve kabul edildiği gibi *tamamlanmış* olmayacaktı.

Gerçekte Zaman arı Niceliktir; tanıtlanmada kullanılan ve onda kesintiye uğraması gereken *zaman-noktası* daha çok yalnızca Şimdinin *kendini ortadan kaldıran* kendi-için-Varlığıdır. Tanıtlama Savda ileri sürülen saltık zaman Sınırını *verili bir zaman-noktası* olarak temsil etmekten ve sonra dosdoğru onu tamamlanmış, e.d. soyut nokta olarak kabul etmekten başka birşey yapmaz — popüler bir belirlenim ki, duyusal tasarım onun kolayca bir *Sınır* olarak geçmesine ve böylece daha önce tanıtlanması gereken olarak ortaya koyulmuş olanın tanıtlamada bir önkabul olarak alınmasına izin verir.

Karşısav şöyledir:

“Evrenin hiçbir başlangıcı ve uzayda hiçbir sınırı yoktur, ama zaman açısından olduğu gibi uzay açısından da sonsuzdur.”

Tanıtlama benzer olarak karşıtı varsayar:

“[Evrenin] bir başlangıcı vardır. Başlangıç şeyin olmadığı bir zamanın öncelediği bir varoluş olduğu için, evrenin olmadığı bir zaman, e.d. boş bir zaman geçmiş olmalıdır. Ama boş bir zamanda hiçbir şeyin *ortaya çıkması* olanaklı değildir; çünkü böyle bir zamanın hiçbir bölümü bir başkası önünde varolmayışa karşı varoluşun herhangi bir *ayrddedici koşulunu* kendisinde taşımaz ... Öyleyse evrende şeylerin birçok dizisi başlayabilse de, evrenin kendisinin hiçbir başlangıcı yoktur ve buna göre geçmiş zaman açısından sonsuzdur.”

Bu apagojik tanıtlama da, başkaları gibi, tanıtlaması gerekenin doğrudan ve tanıtlanmamış önesürümünü kapsar. Çünkü ilk olarak dünyasal varoluşun bir öte-yanını, boş bir zamanı kabul eder, ama sonra *dünyasal varoluşu* eşit ölçüde *kendi ötesinde bu boş zamanın içinde de sürdürür*, bu yolla bu boş zamanı ortadan kaldırır ve böylelikle *dünyanın varoluşunu sonsuza dek sürdürür*. Dünya bir varoluştur; tanıtlama bu varoluşun *ortaya çıktığını* ve ortaya çıkışın zamanda *önceleyen bir koşulunun* olduğunu varsayar. Oysa *karşısavın* kendisi tam olarak hiçbir koşulsuz varoluşun, hiçbir saltık Sınırın olmadığı, ama dünyasal varoluşun her zaman *önceleyen bir koşulu* gerektirdiği olgusundan *oluşur*. Böylece tanıtlanacak olan şey bir önkabul olarak tanıtlamada bulunur. — Dahası, bundan sonra *koşul* boş zamanda aranır, ki gerçekte zamansal olarak ve böylelikle bir varoluş olarak ve sınırlı olarak kabul edilmesi demektir. Öyleyse genel olarak evrenin varoluş olarak zamanda bir başka koşullu varoluşu varsaydığı, bunun sonsuza dek böyle gittiği kabul edilmiş olur.

Evrenin *uzayda* sonsuzluğu ile ilgili tanıtlama aynıdır. Apagojik olarak evrenin uzaysal sonsuzluğu varsayılır: “Bu (evren) öyleyse boş bir sınırsız uzayda bulunur ve onunla bir *ilişkisi* vardır; ama evrenin bir nesne *olmayanla* böyle bir ilişkisi hiçbirseydir.”

Tanıtlanması gereken şey burada da benzer olarak tanıtlamada doğrudan varsayılır. Uzaysal olarak sınırlı evrenin boş bir uzayda bulunduğu ve onunla bir *ilişkinin* olması gerektiği, e.d. onun *ötesine geçmek* zorunda olduğu doğrudan kabul edilir — bir yandan boşluğa, öte-yanına ve *olumsuz-Varlığına* geçmelidir, ama öte yandan öte-yanı ile ilişki içinde olabilmesi, e.d. kendini onda *sürdürebilmesi* için öte-yan dünyasal varoluş ile dolu olarak tasarlanmalıdır. Karşısavda ileri sürüldüğü gibi evrenin uzayda Sonsuzluğu bir yandan boş uzaydan, öte yandan evrenin boş uzay ile *ilişkisinden*, e.d. evrenin boş uzayda sürekliliğinden ya da uzayın doldurulmasından başka birşey değildir; bu çelişki — aynı zamanda boş olarak ve dolu olarak uzay — varoluşun uzayda sonsuz ilerlemesidir. Bu çelişkinin kendisi, evrenin boş uzay ile ilişkisi, tanıtlamada doğrudan doğruya temel yapılır.

Sav ve Karşısav ve tanıtlanmaları buna göre karşıt önesürümlerden başka hiçbirşeyi sergilemezler: Bir *Sınır vardır*, ve Sınır eşit ölçüde yalnızca *ortadan kaldırılmış* bir Sınırdır; Sınırın bir öte-yanı vardır, ama

onunla *bağıntı* içinde durur ve ötesine geçmelidir; ama orada yine böyle bir Sınır ortaya çıkar ki, bir Sınır değildir.

Bu antinomilerin *çözümü*, tıpkı yukarıdakilerin *çözümü* gibi, aşkınsaldır, e.d. uzayın ve zamanın sezgi biçimleri olarak ideallığının ileri sürülmesinden oluşur, şu anlamda ki, evren *kendinde* kendi ile çelişkili, kendini ortadan kaldıran birşey değildir, ama yalnızca sezme edimindeki ve sezginin anlak ve us ile bağıntısındaki *bilinç* kendi ile çelişkili bir varlıktır. Bu evren için ondan çelişkiyi uzaklaştıracak ve onu tıne, usa yerleştirerek orada çözümsüz bırakacak kadar büyük bir sevecenlik gösterir. Gerçekte çelişkiye dayanabilecek denli güçlü olan, ama onu çözmeyi de bilen tindir. Ama o sözde evren (ona ister nesnel, olgusal evren, isterse aşkınsal idealizme göre öznel sezgi ve anlak-kategorileri yoluyla belirlenen duyusal alanı densin) bu nedenle hiçbir yerde çelişkisiz değildir, ama ona dayanamaz ve bu nedenle ortaya çıkışa ve ortadan yitişe teslim olur.

c. Nicenin Sonsuzluğu

1. *Sonsuz Nice sonsuz-büyük* ya da *sonsuz-küçük* olarak kendisi kendinde sonsuz ilerlemedir; büyük ya da küçük olarak Nicedir ve aynı zamanda Nicenin olumsuz-Varlığıdır. Sonsuz-büyük ve sonsuz-küçük öyleyse tasarımsal imgelerdir ki, daha yakın irdelemede kendilerini bulutsu ve gölgemsi hiçlikler olarak gösterirler. Ama sonsuz ilerlemede bu çelişki belirtik olarak bulunur ve onunla birlikte Nicenin doğası olan şey de — Nice ki, yeğin büyüklük olarak olgusallığına erişmiştir ve şimdi *belirli-Varlığında Kavramında* olduğu gibi *koyulur*. Şimdi irdelenecek olan şey bu özdeşliktir.

Nice Derece olarak yalın, kendi ile bağıntılı ve kendi içinde belirlidir. Bu yalınlık yoluyla onda başkalık ve belirlilik ortadan kaldırıldığı için, belirlilik ona dışsaldır; belirliliğini dışında taşır. Bu kendi-dışındalığı ilkin genel olarak Nicenin *soyut olumsuz-Varlığı*, kötü sonsuzluktur. Ama dahası, bu olumsuz-Varlık da bir Niceliktir; Nice kendini kendi olumsuz-Varlığında sürdürür, çünkü belirliliğini dışsallığında taşır; öyleyse bu dışsallığının kendisi o denli de Nicedir; o olumsuz-Varlığı, Sonsuzluk, böylece sınırlanır, e.d. bu öte-yan ortadan kaldırılır, kendisi Nice olarak belirlenir ki, böylelikle olumsuzlanmasında kendisi iledir.

Ama bu genel olarak Nicenin *kendinde* olduğu şeydir. Çünkü salt dışsallığı yoluyla *kendisidir*; dışsallık onu Nice yapanı, kendisi ile olmasını sağlayanı oluşturur. Öyleyse sonsuz ilerlemede Nicenin *Kavramı koyulur*.

Sonsuz ilerlemeyi ilkin önümüzde yatan soyut belirlenimleri içinde alırsak, *onda Nicenin, ama o denli de öte-yanının ortadan kaldırılması, öyleyse Nicenin olumsuzlanması olduğu gibi bu olumsuzlamanın olumsuzlaması da bulunur*. Gerçekliği onların birliğidir ki, bunlar onda, ama kıpılar olarak bulunurlar. — Bu gerçeklik ilerlemenin anlatımı olduğu çelişkinin

çözümüdür, ve en yakın anlamı böylece ilgisiz ya da dışsal Sınır olarak *Nicelik Kavramının yeniden kurulmasıdır*. Genel olarak sonsuz ilerleme durumunda üzerine düşünülen nokta çoğu kez yalnızca ne denli büyük ya da küçük olursa olsun her Nicenin yitebildiği, ötesine geçilebildiğidir, ama Nicenin bu ortadan kaldırılmasının, öte-yanın, kötü Sonsuzun kendisinin de yittiği değil.

İlk ortadan kaldırma, genel olarak Niteliğin Nicenin koyulmasını sağlayan olumsuzlaması bile *kendinde* olumsuzlamanın ortadan kaldırılmasıdır — Nice ortadan kaldırılmış nitel Sınır, böylelikle ortadan kaldırılmış olumsuzlamadır —, ama aynı zamanda yalnızca *kendinde* budur; bir belirli-Varlık olarak koyulur, ve sonra olumsuzlanması Sonsuz olarak, Nicenin öte-yanı olarak saptanır ki, bir bu-yan olarak, *dolaysız* birşey olarak kalır; böylece Sonsuz yalnızca *ilk* olumsuzlama olarak belirlenir ve sonsuz ilerlemede öyle görünür. Ama bunda daha çoğunun bulunduğu, olumsuzlamanın olumsuzlamasının, ya da Sonsuzun gerçekte olduğu şeyin bulunduğunu gördük. Bu daha önce Nice *Kavramının* yeniden kurulması olarak görüldü; bu yeniden kuruluş ilkin onun belirli-Varlığının daha tam bir belirlenimini kazanmış olması demektir; başka bir deyişle, *Kavramına göre belirli Nice* ortaya çıkmıştır ki, *dolaysız Niceden* ayrıdır; *dışsallık* şimdi kendi kendisinin karşıtıdır, *Niceliğin* kendisinin kıpısı olarak koyulur, — ve Nice öyle bir yolda koyulur ki, olumsuz-Varlığı olarak Sonsuzluk aracılığıyla *belirliliğini* bir başka Nicede taşır, e.d. ne ise, *nitel olarak* odur. Gene de Nice *Kavramının* belirli-Varlığı ile bu karşılaştırması daha çok bizim derin-düşüncemize, henüz burada bulunmayan bir ilişkiye aittir. Bundan sonraki en yakın belirlenim Nicenin *Niteliğe* geri dönmesi, bundan böyle nitel olarak belirli olmasıdır. Çünkü özgünlüğü, Niteliği dışsallıktır, belirliliğin ilgisizliğidir; ve şimdi dışsallığında daha çok kendisi olarak, orada kendi ile bağıntılı, kendi ile yalın birlik içinde, e.d. *nitel olarak* belirli olarak koyulur. — Bu nitel kıpı daha da yakından, yani kendi-için-Varlık olarak belirlenir; çünkü ulaştığı kendi ile bağıntı dolaylıktan, olumsuzlamanın olumsuzlamasından ortaya çıkmıştır. Nice Sonsuzluğu, kendi-için-belirlenmişliği bundan böyle dışında değil, ama kendisinde taşır.

Sonsuz ilerlemede yalnızca bir olumsuz-Varlığın, erişilememiş ama aranmış bir öte-yanın boş imlemini taşıyan Sonsuz gerçekte *Nitelikten* başka birşey değildir. Nice ilgisiz Sınır olarak kendi ötesine, Sonsuza geçer; böylelikle kendi-için-belirlenmişlikten, nitel kıpıdan başka hiçbirşeyi aramaz, ki bu, gene de, böylece salt bir Gerektir. Sınıra karşı ilgisizliği, ve bununla kendi için var olan belirlilikten yoksunluğu ve kendi ötesine geçişi Niceyi Nice yapan şeydir; o kendi ötesine geçişinin olumsuzlanması, ve Nicenin Sonsuzda saluk belirliliğini bulması gerekir.

Bütünüyle genel olarak: Nice ortadan kaldırılmış Niteliklidir; ama Nice sonsuzdur, kendi ötesine geçer, kendinin olumsuzlamasıdır; öyleyse bu kendi ötesine geçişi, *kendinde* alındığında, olumsuzlanmış Niteliğin

olumsuzlanması, onun yeniden kurulmasıdır; ve böylece öte-yan olarak görünmüş dışsallığın Nicenin *kendi kıpsı* olarak belirli olduğu koyulur.

Nice böylelikle kendisinden itilmiş olarak koyulur; öyleyse iki Nice vardır ki gene de ortadan kaldırılırlar, yalnızca *tek bir birliğin* kıpılarıdır- lar, ve bu birlik Nicenin belirliliğidir. — Bu böylece dışsallığında ilgisiz Sınır olarak *kendi ile bağıntılı* olan ve dolayısıyla nitel olarak koyulan Nice *nicel Orandır*. — Oranda Nice kendine dışsaldır, kendisinden ayrıdır; bu dışsallığı bir Nicenin bir başka Nice ile bağıntısıdır ki, bunlardan her biri yalnızca kendi başkası ile bu bağıntısı içinde geçerlidir; ve bu bağıntı Nicenin belirliliğini oluşturur ve Nice böyle olarak birliktir. Nice bu birlikte ilgisiz belirlenim değil ama nitel bir belirlenim taşır, bu dışsallığında kendi içine geri dönmüştür, ne ise onda odur.

Not 1

Matematiksel Sonsuzun Kavram-Belirliliği

Matematiksel Sonsuz bir yandan matematiğin genişlemesi ve bu bilime getirilişinin yol açtığı önemli sonuçlar açısından ilginçtir; ama öte yandan bu bilimin kendini onu kullanması üzerine Kavram (asıl anlamında alınan Kavram) tarafından aklamayı başaramamış olması tuhaftır. Aklamalar en sonunda o belirlenimin yardımıyla ortaya çıkan *sonuçların başka zeminlerde tanıtılan doğruluğu* üzerine dayanır, nesnenin duruluğu üzerine ve sonuçları ortaya çıkaran işlem üzerine değil; aslında işlemin kendisinin doğru olmadığı bile kabul edilir.

Bu daha şimdiden kendi başına yeterince sıkıntı vericidir; böyle bir yöntem bilimsel değildir. Ama bir başka sakıncası daha vardır, çünkü matematik Sonsuzun metafiziği ile ve eleştirisi ile işini bitirmediği için bu aletin doğası konusunda bilgisiz kalarak onun uygulama alanını belirleyemez ve kendini onun kötüye kullanımına karşı güvence altına alamaz.

Ama felsefi açıdan matematiksel Sonsuzun önemli olmasının nedeni temelinde gerçek Sonsuzun Kavramının yatması ve bunun matematiksel Sonsuza yönelik karşıcılıklara gerekçe yapılan ve genellikle *metafiziksel sonsuz* denilen şeyin çok daha yukarısında durmasıdır. Bu karşıcılıklara karşı matematik bilimi kendini sık sık yalnızca metafiziğin yetkinliğini yadsıyarak o bilim ile hiçbir ilgisinin olmadığını ve salt kendi alanında tutarlı olarak işlem yaparken metafiziğin kavramları ile tasalanması gerekmediğini ileri sürerek savunabilir. Matematiğin kendinde gerçek olanı değil ama onun kendi alanı içerisinde gerçek olanı irdelemesi gerekir. Metafizik matematiksel sonsuza karşı çıksa bile onun kullanımından elde edilen parlak sonuçları ne yadsıyabileceğini ne de geçersiz kılabileceğini bilir, ve matematik kendi kavramlarının metafiziği konusunda ve buna göre Sonsuzun kullanımın zorunlu kıldığı yordamların türetilmesi konusunda bir duruluğa ulaşamayacağını bilir.

Eğer matematiği sıkıntıya düşüren şey yalnızca genel olarak *Kavramın* güçlüğü olsaydı, o zaman bunu hemen bir yana bırakabilirdi, çünkü Kavram yalnızca bir olgunun özsel belirliliklerinin, e.d. anlak-belirle-nimlerinin bildiriminden daha çoğudur, ve matematik bu belirliliklerin *sağlamlığı* açısından hiçbirşeyi eksik bırakmamıştır; çünkü matematik nes-nelerinin Kavramları ile ilgilenen ve içeriklerini onların Kavramlarının açınıını yoluyla — üstelik bu yalnızca sıradan uslamlama yoluyla olsa bile — üretmesi gereken bir bilim değildir. Ama matematik kendi Son-suzunun yönteminde bütününde bir bilim olarak ona temel sağlayan *ona özgü o yöntemin* kendisi ile ilgili *büyük bir çelişki* bulur. Çünkü sonsuz küçüklükler Kalkülüsü matematiğin sonlu büyüklükler ile işlemlerde bütünyle reddetmek zorunda olduğu yordamlara izin verir ve onları gerektirir, ve aynı zamanda sonsuz büyüklüklerini sanki sonlu Niceler imiş gibi ele alarak birincilere ikinciler durumunda geçerli olan işlem yollarını uygulamayı ister; *aşkın* belirlenimlere ve bunların ele alınma-sına sıradan kalkülüs biçimini uygulamayı başarmış olması bu bilimin gelişimindeki başlıca adımlardan biridir.

İşlemleri arasındaki bu çatışma durumunda bile, matematik Sonsuzun kullanımı yoluyla bulduğu sonuçların asıl matematiksel, yani geometrik ve analitik yöntemler yoluyla bulduğu sonuçlar ile bütünyle bağdaştı-ğını gösterir. Ama bu *bir yandan* tüm sonuçları ilgilendirmez ve Sonsuzun getirilmesinin amacı yalnızca sıradan yöntemi kısaltmak değil, ama bu yöntem yoluyla elde edilemeyen sonuçlara ulaşmaktır; *öteyandan başarı* kendi başına *işlem yolunu* aklamaz. Ama sonsuz küçüklük kalkülüsünün bu yolu kendini bir *sağlamlık yoksunluğu* ile yüklü olma görünüşü altına düşürür, çünkü sonlu büyüklükleri sonsuz küçüklükte bir büyüklük ile bir kez arttırdığı zaman, bu nicelik daha sonraki işlemde bir ölçüde sürdürülür, ama bir ölçüde gözardı edilir. Bu yöntemin tuhaflığı, kabul edilen sağlamlık yoksunluğuna karşın, yalnızca oldukça yakın olmakla ya da ayrımın *gözardı edilebileceği* denli yakın olmakla kalmayan, ama *eksik-siz olarak sağın* olan bir sonucun elde edilmesinde yatar. Ama sonucu önceleyen *işlemin* kendisinde bir niceliğin bütünyle hiçliğe eşit olmama-sına karşın gene de gözardı edilebilecek denli *önemsiz* olduğu *tasarımı olmaksızın yapılamaz*. Ama matematiksel belirlilik altında anlaşılabilecek olan şey durumunda daha büyük ya da daha küçük bir sağlamlık arasındaki tüm ayrım bütünyle yiter, tıpkı felsefede de söz konusu olanın daha büyük ya da daha küçük bir olasılık değil ama yalnızca gerçeklik olması gibi. Sonsuzun yöntemi ve kullanımı başarı tarafından aklansa bile, gene de aklanmasını istemek 'burun' durumunda ondan yararlanma hakkı için bir tanıtlama isteminde bulunmanın görünebileceği kadar gereksiz değildir. Çünkü bilimsel bir bilgi olarak matematiksel bilgi durumunda tanıtlama ile ilgilenmek özseldir, ve giderek sonuçlar söz konusu oldu-ğunda bile sağın matematiksel yöntem tümü için sonucun bir kanıtını sağlamaz — bir kanıt ki, herşeye karşın yalnızca dışsaldır.

Matematiksel Sonsuz Kavramını ve ayrıca onun kullanımını aklama ve yöntemi sıkıntıya düşürdüğü duyumsanan güçlüğü giderme amacını taşıyan en dikkate değer girişimleri daha yakından irdelemek zahmete değecektir. Bu aklamaların ve matematiksel Sonsuzun belirlenimlerinin bu Notta geniş olarak ele alacağım irdelemesi aynı zamanda gerçek Kavramın kendisinin doğası üzerine en iyi ışığı düşürecek ve onun bu işlemler için nasıl bulanık bir yolda temel alındığını gösterecektir.

Matematiksel Sonsuzun sıradan belirlenimi onun *daha büyüğü olmayan* — sonsuz-büyük olarak belirlendiğinde —, ya da *daha küçüğü olmayan* — sonsuz-küçük olarak belirlendiğinde —, ya da ilk durumda verili her büyüklükten daha büyük ve ikinci durumda verili her büyüklükten daha küçük bir büyüklük olduğu biçimindedir. — Bu tanımda hiç kuşkusuz gerçek Kavram değil, ama yalnızca, daha önce belirtildiği gibi, sonsuz ilerlemede bulunan aynı çelişki anlatılır; ama bunda *kendinde* neyin kapsandığını görelim. Matematikte bir büyüklük arttırılabilen ya da azaltılabilen olarak tanımlanır, — öyleyse genelde ilgisiz bir Sınır olarak. Şimdi sonsuz-büyük ya da sonsuz-küçük arttırılamayacak ya da azaltılamayacak birşey olduğu için, gerçekte bundan böyle genel olarak bir *Nice* değildir.

Bu sonuç zorunlu ve dolaysızdır. Ama Nicenin — ve bu Notta genel olarak Niceye onu bulduğumuz biçimiyle sonlu Nice diyorum — ortadan kaldırılmış olduğu gözlemi genellikle yapılmayan ve sıradan kavrayış için güçlüğü oluşturan şeydir, çünkü Nicenin, sonsuz olduğu düzeye dek, ortadan kaldırılmış olarak, bir Nice olmayan ve *gene de nicel belirliliği süren* birşey olarak düşünülmesi gerekir.

Kant'ın o belirlenimi nasıl yargıladığına bakarsak, onun *sonsuz bir bütünden* anlaşılan şey ile bağdaşmadığını bulur; “Alışıldık kavrama göre daha büyüğü (e.d., verili bir birimin onda kapsanan çokluğundan daha büyüğü) olanaklı olmayan bir büyüklük *sonsuzdur*. Ama hiçbir çokluk en büyük değildir, çünkü her zaman bir ya da daha çok birim eklenebilir. — Öte yandan sonsuz bir bütünün kavramı onun *ne denli büyük* olduğunu temsil etmez ve öyleyse bir *maksimumun* (ya da minimumun) kavramı değildir; bu kavram yoluyla dahaçok bütünün keyfi olarak kabul edilen bir *birim* ile *ilişkisi* düşünülür ki, onun açısından ilişki tüm sayılardan daha büyüktür. Bu birimin daha büyük ya da daha küçük olarak alınmasına göre, sonsuz daha büyük ya da daha küçük olur; ama sonsuzluk, salt bu verili birim ile *ilişkiden* oluştuğu için, her zaman aynı kalır, üstelik hiç kuşkusuz bütünün saltık büyüklüğü bu yolla bilinmese bile.”¹

Kant sonsuz bütünlerin bir maksimum olarak, verili bir birimin *tamamlanmış* miktarı olarak görülmesine karşı çıkar. Genel olarak maksimum ya da minimum henüz bir Nice olarak, bir miktar olarak görünür.

¹*An Usun Eleştirisi*, ‘Birinci Evrenbilimsel Antinominin Savı’ üzerine Not [B 458, 460].

Böyle bir tasarım Kant'ın sözünü ettiği ve daha büyük ya da daha küçük bir Sonsuza götüren vargıyı önleyemez. Genel olarak Sonsuzun Nice olarak tasarımı olduğu düzeye dek, onun için henüz daha büyük ya da daha küçük ayrımı geçerlidir. Ama bu eleştiri gerçek matematiksel Sonsuzun Kavramını, sonsuz ayrımın Kavramını etkilemez, çünkü bu bundan böyle sonlu Nice değildir.

Öte yandan, Kant'ın gerçek aşkınsal dediği Sonsuzluk Kavramı "bir Nicenin ölçümünde birimin ardışık *sentezinin* hiçbir zaman tamamlanmış olamayacağıdır." Genel olarak bir Nice verili olarak varsayılır; *birimin* sentezlenmesi ya da bireşimi yoluyla bunun bir miktara, saptanabilir belirli bir Niceye çevrilmesi gerekir, ama bu sentezleme hiçbir zaman tamamlanamaz. Açık ki, böylelikle Sonsuza ilerlemeden başka hiçbirşeyden söz edilmiş olmaz ve bu da yalnızca *aşkınsal* olarak, e.d. aslında öznel ve ruhbilimsel olarak tasarımılanmış birşeydir. Kendinde hiç kuşkusuz Nicenin tamamlanması gerekir; ama aşkınsal olarak, yani ona bir birim ile bir *ilişkiveren özned*e, yalnızca tamamlanmamış ve saluk olarak bir öte-yan ile yüklü bir Nice belirlenimi ortaya çıkar. Öyleyse burada genel olarak Niceliğin kapsadığı çelişkinin ötesine geçilmez, ama çelişki nesne ve özne arasında paylaşılır, öyle ki sınırlılık birinciye yüklenirken, özneye ise onun tarafından düşünülen her belirliliğin ötesine kötü sonsuza ilerleme düşer.

Öte yandan, daha önce söylendiği gibi, matematiksel Sonsuz belirlenimi ve onun yüksek analizde kullanılış yolu gerçek Sonsuzun Kavramına karşılık düşer; iki belirlenimin karşılaştırılmasının şimdi ayrıntılı açılımı içinde ele alınması gerekir. — İlk olarak, gerçek sonsuz Nice söz konusu olduğunda, bu *kendinde* sonsuz olarak belirlenmişti; böyledir, çünkü, gördüğümüz gibi, sonlu Nice ya da genel olarak Nice ve öte-yanı, kötü Sonsuz, *aynı yolda* ortadan kaldırılırlar. Ortadan kaldırılan Nice böylelikle yalınlığa ve kendi ile bağıntıya geri dönmüştür, ama yalnızca uzamlı bir Nice gibi değil, çünkü bu yeğin Niceye geçerken belirliliğini yalnızca *kendinde* dışsal bir çoğullukta taşır, ama ona karşı ilgisizdir ve ondan ayrı olması gerekir. Sonsuz Nice ise, tersine, kendi içinde ilk olarak dışsallığı ve ikinci olarak onun olumsuzlanmasını kapsar; böylece bundan böyle herhangi bir sonlu Nice değildir, bir *belirli-Varlığı* Nice olarak taşıyacak bir büyüklük belirliliği değildir, tersine, yalındır ve buna göre yalnızca *kıpı* olarak bulunur; *nitel* biçimde bir nicelik-belirliliğidir; Sonsuzluğu *nitel bir belirlilik* olmasından oluşur. — Böylece kıpı olarak kendi başkası ile özsel birlik içindedir ve yalnızca bu kendi başkası yoluyla belirlidir, e.d. yalnızca onunla *ilişki* içinde duran birşey ile bağıntı içinde anlam taşır. *Bu ilişkinin dışında hiçbirşeydir*, — çünkü genel olarak Nice *ilişkiye karşı* bütünüyle ilgisizdir, ve gene de ilişkide *dolaysız*, dingin bir belirlenim olması gerekir. *İlişkide* yalnızca kıpı olarak kendi için ilgisiz birşey değildir; Nice Sonsuzlukta *kendi-için-Varlık* olarak bulunur, çünkü aynı zamanda yalnızca bir *Bir-için* biçimindeki nicel bir belirliliktir.

Sonsuzun Kavramı burada soyut olarak açımlandığı yolda kendini matematiksel Sonsuzun temelinde yatıyor olarak gösterecek, ve *bir oran-kıpsı olarak* Nicenin anlatımının değişik basamakları irdelenirken — en alt olandan, ki orada henüz aynı zamanda genel olarak Nicedir, daha yüksek olana, ki orada asıl sonsuz büyüklüğün anlamını ve anlatımını kazanır —, o Kavramın kendisi daha büyük bir duruluk kazanacaktır.

Öyleyse ilk olarak Niceyi onda *kesirli bir sayı* olduğu *ilişkide* alalım. Örneğin $2/7$ gibi bir kesir 1, 2, 3 vb. gibi bir Nice değildir; sıradan sonlu bir sayı olmasına karşın, gene de tam sayılar gibi dolaysız bir sayı değildir, ama kesir olarak birbirine karşı miktar ve birim olan *iki başka sayı* yoluyla dolaylı olarak belirlenir (burada birim de belirli bir miktar olmak üzere). Ama birbirine karşı bu daha tam belirlenimlerini soyutlarsak ve onları salt burada içinde oldukları nitel bağıntıya göre Niceler olarak irdelersek, o zaman 2 ve 7 ilgisiz Nicelerdir; ama burada yalnızca *kıpılar* olarak — biri ötekinin, ve böylelikle bir üçüncünün (eksponent denilen Nicenin) kıpsı olarak — ortaya çıktıkları için, doğrudan doğruya 2 ve 7 olarak değil, ama yalnızca *birbirlerine karşı* belirliliklerine göre geçerlidirler. Bu nedenle yerlerine pekala 4 ve 14 ya da 6 ve 21 vb. koyulabilir, ve bu sonsuza dek böyle gider. Ama böylelikle nitel bir karakter taşımaya başlarlar. Eğer salt Niceler olarak geçerli olsalardı, o zaman 2 ve 7 durumunda saltık olarak biri yalnızca 2, öteki yalnızca 7 olurdu; 4 ve 14, 6 ve 21 vb. saltık olarak o sayılardan başka sayılardır ve yalnızca dolaysız Niceler oldukları düzeye dek biri ötekinin yerine koyulamaz. Ama 2 ve 7 böyle Niceler olma belirliliğine göre geçerli olmadıkları için ilgisiz Sınırları ortadan kalkar; öyleyse bu yana göre kendilerinde Sonsuzluk kıpsısını taşırlar, çünkü bundan böyle salt 2 ve 7 olmasalar da nicel belirlilikleri sürer, ama *kendinde var olan* nitel bir belirlilik olarak, yani Oranda geçerli oldukları yolda. Kesrin değeri Oranın taşıdığı belirlilik yoluyla kendini değiştirmeksizin bu kıpıların yerleri sonsuz çoklukta başkaları tarafından alınabilir.

Ama Sonsuzluğun bir kesirli sayıda temsil edilmesi kesrin iki yanı olan 2 ve 7'nin ilişkinin dışına alınabilmelerinden ve sıradan ilgisiz Niceler olmalarından ötürü henüz tamamlanmış değildir; Oranda kıpılar olarak bağıntıları onlar için dışsal ve ilgisiz birşeydir. Benzer olarak, *bağıntıların* kendisi sıradan bir Nice, Oranın eksponentidir.

Genel aritmetiğin işlemlerinde kullandığı *harfler*, sayıların ona yükseltildiği sonraki evrensellik, belirli bir sayısal değer olma özelliğini taşımazlar; yalnızca tüm belirli değerler için evrensel imler ve belirsiz olanaklardır. Buna göre a/b kesri Sonsuzun daha uygun bir anlatımı olarak görünür, çünkü a ve b birbirleri ile bağıntılarının dışına alındıklarında belirsiz kalırlar ve ayrılmış olarak kendilerine özgü hiçbir tikel değer de taşımazlar. — Ama bu harfler belirsiz büyüklükler olarak koyulsalar da, anlamları herhangi bir sonlu Nice olmaktır. Öyleyse genel

sayı tasarımları olmalarına karşın, yalnızca *belirli sayıların* tasarımlarıdır; buna göre Oran içinde olmaları onlar için benzer olarak ilgisizdir ve onun dışında da bu değeri sürdürürler.

Oranda neyin bulunduğunu daha yakından irdelersek kendisinde iki belirlenim kapsadığını görürüz: *İlk* olarak bir Nicedir; ama *ikinci* olarak bu Nice dolaysız bir Nice değildir, ama kendisinde nitel karşıtlık kapsar; aynı zamanda o belirli, ilgisiz Nicede kalır, çünkü başkalığından, karşıtlıktan kendi içine geri döner, böylelikle ayrıca bir Sonsuzdur. Bu iki belirlenim kendilerini birbirlerinden ayrımları içinde gelişmiş olan tanıdık biçimde sunarlar.

$2/7$ kesri $0,285714 \dots$ olarak, $1/(1 - a)$ olarak, $1 + a + a^2 + a^3 \dots$ vb. olarak anlatılabilir. Böyle anlatıldığında *sonsuz bir* dizidir; kesrin kendisine onun toplamı ya da *sonlu anlatımı* denir. İki anlatımı karşılaştırsak, bunlardan biri, sonsuz dizi, kesri bundan böyle bir Oran olarak değil, ama bir Nice olma yanına birbirine eklenen birimlerin bir *çokluğu* olarak, bir miktar olarak temsil eder. — Onu miktar olarak oluşturmaları gereken büyüklüklerin yine ondalık kesirlerden, dolayısıyla kendilerinin Oranlardan oluşmaları burada önemsizdir; çünkü bu durum bu büyüklüklerin *biriminin* tikel türünü ilgilendirir, bir *miktar* oluşturdıkları düzeye dek büyüklükleri değil; tıpkı birçok basamaktan oluşan bir tam sayının ondalık dizgede özsel olarak bir *miktar* olarak geçerli olması, ve bir sayının ve on sayısının ve bunun kuvvetlerinin *çarpımlarından* oluşmasının göz ardı edilmesi gibi. Yine böyle, burada örnek olarak alınan $2/7$ 'den başka ve ondalık kesirler yapıldıklarında sonsuz bir dizi vermeyen kesirlerin olması ilgisizdir; ama bunların her biri bir başka birim üzerine dayalı bir sayı-dizgesinde böyle bir dizi olarak anlatılabilir.

Şimdi kesri miktar olarak temsil etmesi gereken sonsuz dizide kesrin Oran olma yanı yittiği için, daha önce gösterildiği gibi kesin Sonsuzluğu *kendisinde* ona göre taşıdığı yan da yitmiştir. Ama bu Sonsuzluk bir başka yolda içeri girmiştir, çünkü dizinin kendisi sonsuzdur.

Şimdi dizinin Sonsuzluğunun hangi türden olduğu kendiliğinden açıktır; bu ilerlemenin kötü Sonsuzluğudur. Dizi bir Oran, bir ilişki olan ve kendi içinde *nitel* doğa taşıyan birşeyi ilişkisiz birşey olarak, salt bir *Nice* olarak, miktar olarak sunma çelişkisini kapsar ve sergiler. Bunun sonucu dizide anlatılan miktarda her zaman birşeyin eksik olmasıdır, öyle ki istenen belirliliğe erişebilmek için her zaman daha şimdiden koyulanın ötesine gidilmesi zorunludur. İlerlemenin yasası bilinir; kesirde kapsanan Nicenin belirleniminde yatar, ve onu anlatması gereken biçimin doğasındadır. Miktar hiç kuşkusuz dizinin sürdürülmesi yoluyla *istendiği kadar* sağın kılınabilir; ama dizi yoluyla temsil her zaman yalnızca bir *Gerek* olarak kalır; bir *öte-yan* ile yüklüdür ki, ortadan kaldırılamaz, çünkü *nitel* belirlilik üzerine dayalı birşeyi *miktar* olarak anlatmak *kalıcı bir çelişkidir*.

Gerçek matematiksel Sonsuzda yalnızca görünüşte olan o *sağınlık yoksunluğu* bu sonsuz dizide edimsel olarak bulunur. Bu *iki matematiksel Sonsuz türü* de iki felsefi Sonsuz türü gibi karıştırılmayacaktır. Gerçek matematiksel Sonsuzu temsil etmede *dizi biçimi* başlangıçta kullanılmıştı ve yakın zamanlarda yeniden öne çıkmıştır. Ama bu onun için zorunlu değildir; tersine, sonsuz dizinin Sonsuzu, aşağıda göreceğimiz gibi, gerçek Sonsuzdan özsel olarak ayrıdır. Sonsuz dizi biçimi gerçekte kesirli anlatımın da gerisinde kalır.

Başka bir deyişle, sonsuz dizi kötü Sonsuzluk kapsar, çünkü dizinin anlatması gereken şey bir *Gerek* olarak kalır, ve anlattığı şey yitmeyen ve anlatulması gerekenden *ayrı* olan bir öte-yan ile yüklüdür. Koyulan terimlerden ötürü değil, ama bunların tamamlanmamış olmasından, özsel olarak onlara ait olan başkasının onların ötesinde olmasından ötürü sonsuzdur; terimler ne denli çok olursa olsun, dizide belirli olarak bulunan yalnızca sözcüğün gerçek anlamında bir sonludur, bir sonlu olarak koyulur, *olması gerektiği olmayandır*. Ama öte yandan böyle bir dizinin *sonlu anlatımı* ya da *toplama* denilen şey eksiksizdir; dizinin yalnızca aradığı değeri o tamamlanmış olarak kapsar; öte-yan kaçıştan geri çağırılır; olduğu ve olması gerektiği şey ayrı değil ama aynıdır.

Bu ikisini ayırdeden şey daha tam olarak sonsuz dizide *Olumsuzun* dizinin yalnızca *miktara* parçası olarak bulunan terimlerinin *dışında* olmasıdır. Öte yandan bir Oran olan sonlu anlatımda *Olumsuz Oranın* yanlarının *birbirleri yoluyla* belirlenmişliği olarak içkindir; bu belirlenim bir kendi içine geri dönmüştür, kendi ile bağıntılı birliktir ki, olumsuzun olumsuzlanması olarak (orantının *ikiyanı* yalnızca *kıplardır*) vardır, böylelikle Sonsuzluk belirlenimini kendi içinde taşır. — Böylece gerçekte genellikle *toplama* denilen şey, $2/7$ ya da $1/(1 - a)$, bir *Orandır*; ve bu sözde *sonlu anlatım* gerçekte *sonsuz anlatımdır*. Öte yandan sonsuz dizi gerçekte *toplamdır*; amacı kendinde Oran olanı bir toplamın biçiminde temsil etmektir, ve dizinin bulunan terimleri bir Oranın değil, bir toplağın terimleridir. Dahası, dizi gerçekte *sonlu anlatımdır*; çünkü tamamlanmamış toplaktır ve özsel olarak eksik birşey olarak kalır. Onda belirli olarak bulunan şeye göre belirli bir Nicedir, ama aynı zamanda olması gerektiğinden daha azıdır; sonra, onda eksik olan da belirli bir Nicedir; bu eksik parça gerçekte dizide Sonsuz denilen şeydir, ve yalnızca biçimsel yana göre eksik birşey, bir *olumsuz-Varlıktır*; içeriğine göre bir sonlu Nicedir. Dizide belirli olarak bulunan, onda eksik olanla birlikte, ilkin Kesir olan şeyi, belirli Niceyi oluşturur ki, dizinin de benzer olarak olması *gerektiği*, ama olmayı başaramadığı şey odur. — “Sonsuz” sözcüğü giderek sonsuz dizide kullanıldığında bile genellikle yüksek birşey olarak, yüce birşey olarak alınır; bu bir tür boşanç, anlağın boşanancıdır; oysa, görüldüğü gibi, kendini *eksiklik* belirlenimine indirger.

Daha öte belirtilebilir ki, toplanabilir olmayan sonsuz dizilerin varlığı genel olarak dizi biçimi ile bağıntı içinde dışsal ve olumsal bir

durumdur. Onlar toplanabilir dizilerin kapsadığından daha yüksek bir sonsuzluk türünü, yani bir eşölçümsüzlüğü, ya da onlarda kapsanan nicel Oranın bir kesir biçiminde bile olsa bir Nice olarak sergilenmesinin olanaksızlığını kapsarlar; ama taşıdıkları genelde *dizi biçimi* toplanabilir dizide olan aynı kötü Sonsuzluk belirlenimini kapsar.

Kesir ve dizisi ile ilgili olarak az önce belirtilen o anlatım evrikliği *matematiksel* Sonsuza — yani az önce sözü edilen değil, ama gerçek Sonsuza — *görelî* Sonsuz, buna karşı sıradan *metafiziksel* Sonsuza — ki bununla soyut, kötü Sonsuz anlaşılır — *saltık* Sonsuz dendiği zaman da yer alır. Ama gerçekte görelî olan yalnızca bu metafiziksel Sonsuzdur, çünkü anlattığı olumsuzlama bir Sınır ile yalnızca öyle bir yolda karşıtlık içindedir ki, bu Sınır onun dışında *kalmayı* sürdürür ve onun tarafından ortadan kaldırılmaz; buna karşı, matematiksel Sonsuz sonlu Sınırı kendi içinde gerçekten ortadan kaldırmış, çünkü Sınırın öte-yanı onunla birleşmiştir.

Başlıca sonsuz bir dizinin sözde toplamının ya da sonlu anlatımının daha çok sonsuz anlatım olarak görülmesi gerektiğinin gösterildiği anlamda, Spinoza gerçek Sonsuzluk kavramını kötü sonsuzluk kavramının karşısına çıkarır ve onu örnekler yoluyla açıklar. Bu açıklamaya onun bu konu üzerine söylediklerini bağlamam onun kavramı üzerine büyük bir açıklık getirecektir.

İlk olarak *Sonsuzu* herhangi bir doğanın varoluşunun *saltık doğrulaması* olarak, Sonluyu ise tersine *belirlilik* olarak, *değilleme* olarak tanımlar. Başka bir deyişle, bir varoluşun saltık doğrulaması onun *kendi ile* bağıntısı olarak, bir başkasının olması yoluyla olmaması olarak alınacaktır; buna karşı Sonlu ise değilleme, *onun dışında* başlayan bir *başkası* ile *bağıntı* olarak bir sona ermedir. Şimdi, bir varoluşun saltık doğrulaması hiç kuşkusuz Sonsuzun kavramını tüketmez; bu kavram Sonsuzluğun dolaysız olarak değil, tersine ancak başkasının kendi içine yansımaları yoluyla yeniden kurulmuş olarak ya da olumsuzun olumsuzlaması olarak doğrulama olmasını imler. Ama Spinoza'da Töz ve onun saltık birliği devimsiz, e.d. kendini kendi ile dolaylı kılmayan birliğin, bir katılığın biçimini taşır ki, onda Kendinin olumsuz birliğinin Kavramı, Öznellik, henüz kendini bulmuş değildir.

Gerçek Sonsuzu açıklamada kullandığı matematiksel örnek (*Epist. XII*) biri ötekine değmeksizin onun içine düşen ve eşözekli olmayan iki eşitsiz daire arasındaki bir uzaydır. Öyle görünür ki bu betiye ve onu bir örneği olarak kullandığı kavrama çok önem vermiş ve Etik üzerine çalışmasının özdeyişi yapmıştır. — “Matematikçiler,” diyordu, “böyle bir uzayda olanaklı olan eşitsizliklerin sonsuz olduğu vargısını çıkarırlar, parçaların sonsuz *çokluğundan* değil, çünkü *büyüklüğü belirli ve sınırlıdır* ve böyle daha büyük ve daha küçük uzaylar varsayabilirim, ama *olgunun doğası* her belirliliği aştığı için.” — Açıktır ki, Spinoza Sonsuzun onu bir miktar olarak ya da tamamlanmamış bir dizi olarak

temsil eden tasarımını yadsır, ve anımsatır ki, burada örnekteki uzayda Sonsuz ötede değil ama önümüzde ve tamdır; bu uzay sınırlı birşeydir, ama bir Sonsuzdur “çünkü olgunun doğası her belirliliği aşar,” çünkü onda kapsanan büyüklük-belirlenimi aynı zamanda bir Nice olarak temsil edilebilir değildir ya da Kant’ın yukarıdaki anlatımına göre *sentzleme* bir — kesikli — nice oluşturmak üzere tamamlanamaz. Genel olarak *sürekli* ve *kesikli* nice karşıtlığının Sonsuza nasıl götürdüğü daha sonraki bir Notta ayrıntılı olarak gösterilecektir. — Spinoza bir dizinin o sonsuzluğuna *imgelemin sonsuzluğu* der; öte yandan kendi ile bağıntı olarak Sonsuza *düşüncenin Sonsuzu* ya da *infinitem actu* der. Daha açık olarak, *actu* ya da *edimsel* olarak Sonsuzdur, çünkü kendi içinde tam ve önümüzdedir. Böylece $0,285714 \dots$ ya da $1 + a + a^2 + a^3 \dots$ salt imgelemin ya da sanının Sonsuzudur; çünkü bir edimselliği yoktur, onda birşey saltık olarak eksiktir; öte yandan $2/7$ ya da $1/(1 - a)$ yalnızca edimsel olarak varolan terimleri ile dizi değil, ama onlara ek olarak bir de dizide eksik olan şey, onun yalnızca *olması gerektiği* şeydir. $2/7$ ya da $1/(1 - a)$ benzer olarak sonlu bir büyüklüktür, tıpkı Spinoza’nın iki daire arasında kapalı uzayı ve onun eşitsizlikleri gibi, ve bu uzay gibi daha büyük ya da daha küçük yapılabilir. Ama bu nedenle daha büyük ya da daha küçük bir Sonsuz saçmalığı ortaya çıkmaz; çünkü bütünün bu Nicesi onun kıpılarının ilişkisini, *olgunun doğasını*, e.d. nitel büyüklük-belirlenimini ilgilendirmez; sonsuz dizide *belirli olarak var olan* benzer olarak sonlu bir Nicedir, ama bunun dışında henüz eksik birşeydir. — Buna karşı *imgelem* genel olarak Nicede durup kalır ve bulunan eşölçümsüzlüğün zeminini oluşturan nitel bağıntı üzerine düşünmez.

Spinoza’nın örneğinde yatan eşölçümsüzlük genel olarak eğri çizgilerin fonksiyonlarını kendi içinde kapsar ve daha tam olarak matema-tiğin böyle fonksiyonlar durumunda, genel olarak *değişken büyüklüklerin fonksiyonları* durumunda getirmiş olduğu Sonsuza götürür ki, bu Spinoza’nın da düşündüğü *gerçek matematiksel* nitel Sonsuzdur. Şimdi bu belirlenimi burada daha yakından tartışılacaktır.

İlk olarak böylesine önemli sayılan ve bu fonksiyonlardaki bağıntılı büyüklükleri kapsayan *değişkenlik* kategorisi açısından belirtmek gerek ki, bu büyüklüklerin $2/7$ kesrinde kapsanan 2 ve 7 sayıları ile aynı anlamda değişken olmamaları gerekir, çünkü kesrin değeri değişmek-sizin bunların yerleri eşit ölçüde 4 ve 14, 6 ve 21 tarafından ve sonsuza dek böyle gitmek üzere başka sayılar tarafından alınabilir. Böylece, daha da ötesi, a/b ’de bunun anlatması gereken şey değişmeksizin a ve b yerine keyfi olarak başka her sayı koyulabilir. Şimdi, bir fonksiyondaki x ve y yerine de sonsuz, e.d. tükenmez bir sayılar *çoklusunun* koyulabilmesi anlamında, a ve b de tıpkı o x ve y kadar değişken büyüklüklerdir. Bu nedenle *değişken büyüklükler* anlatımı ilgileri ve ele alınış türleri salt değişkenliklerinden *bütünüyle başka birşeyde* yatan büyüklük-belirlenimleri için çok bulanıktır ve talihsiz olarak seçilmiştir.

Bir fonksiyonun yüksek analizi ilgilendiren kıpıların gerçekte belirleniminin nerede yattığını açıklayabilmek için daha önce dikkate aldığımız basamaklardan bir kez daha geçmeliyiz. $2/7$ ya da a/b 'de 2 ve 7 her biri kendi için belirli bir nicedir ve bağıntı onlara özsel değildir; a ve b 'nin de benzer olarak ilişkinin dışında bile ne iseler öyle kalan niceleri temsil etmeleri gerekir. Dahası, $2/7$ ve a/b her biri değişmez bir nice, bir bölümdür; oran bir miktar oluşturur ki, birimi payda, ve bu birimlerin miktarı ise pay tarafından anlatılır — ya da evrik olarak anlatırsak, 2 ve 7 yerine 4 ve 14 vb. alındığında bile oran da bir nice olarak aynı kalmayı sürdürür. Ama bu örneğin $y^2/x = p$ fonksiyonunda özsel olarak değişir; burada x ve y hiç kuşkusuz belirli niceler olabilme anlamını taşırlar; ama x ve y için değil, yalnızca x ve y^2 için belirli bir bölüm vardır. Bu nedenle oranın bu *yanları*, x ve y , *ilk olarak* yalnızca belirli niceler olmamakla kalmazlar, ama *ikinci olarak oranları* da değişmez bir nice değildir (ne de a ve b durumunda *denmek istenen* türde bir nicedir), değişmez bir bölüm değildir, tersine bu bölüm *nice olarak saltık olarak değişkendir*. Ama bu yalnızca x 'in y ile değil, y *kare* ile ilişkili olmasına bağlıdır. Bir büyüklüğün bir *kuvvet* ile ilişkisi bir *nice* değil, ama özsel olarak *nitel* bir ilişkidir; *kuvvet-ilşkisi temel belirlenim* olarak görülecek *durumdur*. — Ama doğru çizgi fonksiyonu $y = ax$ 'de $y/x = a$ sıradan bir kesir ve bölümdür; buna göre bu fonksiyon yalnızca *biçimsel olarak* değişken büyüklüklerin bir fonksiyonudur, ya da x ve y burada a/b 'deki a ve b gibidir, ayrışım ve tümlev kalkülüste irdelenirken içinde bulundukları belirlenimde değil. — Değişken büyüklüklerin bu irdeleme yolundaki *tikel* doğalarından ötürü, onlar için hem tikel bir ad hem de belirli ya da belirsiz her sonlu denklemde *bilinmeyen büyüklükler* için genellikle kullanılanlardan başka *simgeler* getirmek uygun olurdu; çünkü o değişken büyüklükler ile böyle salt bilinmeyen ama kendilerinde bütünüyle belirli olan ya da belirli nicelerin belirli bir erimi olan büyüklükler arasında özsel bir ayrım vardır. — Yine, yalnızca yüksek analizin ilgisini oluşturan ve ayrışım kalkülüs için gereksinime ve onun bulunuşuna götürmüş olan şeyin kendine özgü yanı konusundaki bilinçsizlik nedeniyle birinci dereceden fonksiyonların ve doğru çizgi denkleminin kendileri bu kalkülüsün uygulamasına katılmışlardır; böyle biçimcilik bir yandan bir yöntemin *genelleştirilmesi* yönünde kendinde haklı olan istemin ancak kalkülüs için gereksinime temel olan *özgül* belirlilik gözardı edildiği zaman yerine getirildiği yolundaki yanlış anlama üzerine dayanır — sanki bu alanda yalnızca *genel olarak değişken büyüklükler* ile ilgileniliyormuş gibi. Eğer kalkülüsün genel olarak değişken büyüklükler ile değil, ama *kuvvete-belirlenimleri* ile ilgilendiği anlaşılmış olsaydı, bu nesnelerin irdelenişinde biçimcilikten büyük ölçüde kaçınılabilirdi.

Ama henüz bir başka basamak daha vardır ki, onda matematiksel Sonsuz kendi özgünlüğü içinde öne çıkar. Bir denklemde x ve y ilk olarak bir *kuvvet* ilişkisi yoluyla belirleniyorsa, x ve y 'nin böyle olarak

henüz niceleri imlemeleri gerekir; ama bu imlem sözde *sonsuz küçüklükteki ayrımlarda* bütünüyle yiter. Dx , dy bundan böyle niceler değildirler, ne de niceleri imlemeleri gerekir; tersine, ancak bağıntıları içinde bir imlem, *salt kıpılar olarak bir anlam* taşırlar. Bundan böyle Birşey — nice olarak alınan Birşey — değildirler, sonlu ayrımlar değildirler; ama *Yokluk değil*, belirlenimsiz hiçlik de değildirler. İlişkilerinin dışında arı hiçliktirler, ama yalnızca ilişkinin kıpıları olarak, dx/dy ayrışım-katsayısının *belirlenimleri* olarak alınmaları gerekir.

Sonsuzun bu Kavramında nice gerçekten nitel bir belirli-Varlığa tamamlanır; edimsel olarak sonsuz olarak koyulur; yalnızca şu ya da bu nice olarak değil, ama genelde nice olarak ortadan kalkar. Ama *Nicelik-belirliliği* nicelerin ilkesinin *ögesi* olarak kalır, ya da, yine söylendiği gibi, niceler *ilk kavramlarında* kalırlar.

Bu Sonsuzun matematiğinin, ayrışım ve tümlev kalkülüsün temel belirlenimi üzerine yapılan tüm saldırılar bu kavrama karşı yönelmiştir. Matematikçilerin onu tanımamalarına neden olan şey kendilerinin doğru olmayan tasarımlarıydı; ama bu karşıcılıkların başlıca sorumlusu nesneyi *Kavram* olarak aklamadaki yeteneksizliktir. Ama matematik, yukarıda anımsatıldığı gibi, burada Kavramdan kaçınmaz; çünkü Sonsuzun matematiği olarak kendini nesnelerinin *sonlu* belirliliğine kısıtlamaz, uzay ve sayı ve belirlenimlerini yalnızca Sonluluklarına göre irdeleyen ve birbirleri ile bağıntılayan arı matematik gibi davranmaz; tersine, bu matematikten alınan bir belirlenim üzerinde iş görürken onu *karşıtı ile özdeşlik* içine getirir, örneğin bir eğri çizgiyi doğru çizgiye, daireyi bir çokgene vb. çevirir. Ayrışım ve tümlev kalkülüs olarak kendine yerine getirme iznini verdiği işlemler buna göre salt sonlu belirlenimlerin ve bunların bağıntılarının doğası ile tam bir çelişki içindedirler ve aklanmalarını yalnızca *Kavramda* bulmaları gerekir.

Sonsuzun matematiği bu nicelik-belirlenimlerinin yiten büyüklükler olduklarını, e.d. bundan böyle herhangi bir Nice olmadıkları gibi hiçlik de olmayan, ama henüz bir *başkasına karşı belirlilikler* olan büyüklükler olduklarını ileri sürdüğü zaman, hiçbirşey Varlık ve Yokluk arasında böyle bir *ara-durum* denilen şeyin varolmamasından daha açık görünmüyordu. — Bu karşıcılık ve sözde ara-durum konusunda ne düşünmemiz gerektiği daha önce yukarıda Oluş kategorisi durumunda 4. Notta gösterilmiştir. Hiç kuşkusuz Varlığın ve Yokluğun birliği bir *durum* değildir; bir durum Varlığın ve Yokluğun öyle bir belirlenimi olacaktır ki, ona bu kıpıların yalnızca olumsal olarak, bir bakıma yanlış bir düşünme yoluyla bir hastalığa ya da dışsal bir rahatsızlığa düşer gibi düşmüş olmaları gerekecektir; tersine, bu orta terim ve birlik, yitme ya da eşit ölçüde Oluş daha çok yalnızca onların *gerçeklikleridir*.

Dahası, sonsuz olanın daha büyük ya da daha küçük birşey olarak *karşılaştırılabilir* olmadığı söylenmiştir; buna göre Sonsuzların Sonsuzlar ile bir ilişkisi olamaz, ne de Sonsuzların sıraları ya da dereceleri

olabilir, gerçi sonsuz küçüklüklerin biliminde bunların ayrımları bulunuyor olsa da. — Daha önce sözü edilen karşıcılığın temelinde yatan her zamanki düşünce burada Niceler olarak karşılaşılan *Nicelerin* söz konusu olması gerektiği, bundan böyle Niceler olmayan belirlenimlerin bundan böyle birbirleri ile hiçbir ilişkilerinin olmadığıdır. Oysa *yalnızca* Oranda var olan şey bir Nice değildir; Nice öyle bir belirlenimdir ki, ilişkisinin dışında bütünüyle ilgisiz bir belirli-Varlık taşıması ve bir başka Niceden ayrımının buna ilgisiz olması gerekir; öte yandan, nitel olan ne ise yalnızca bir başkasından ayrımı içinde odur. O sonsuz büyüklükler buna göre yalnızca karşılaştırılabilir olmakla kalmazlar, ama yalnızca karşılaştırmanın, Oranın kısıpları olarak bulunurlar.

Matematikte bu Sonsuz üzerine verilmiş olan en önemli tanımlara değineceğim; bunlardan görülecektir ki, temellerinde yatan düşünce-nin burada geliştirilen Kavram ile uyum içinde olmasına karşın, o tanımları yaratanlar düşünceyi Kavram olarak saptamamış ve uygulamada yine iyi davaları ile çelişen çarelere başvurmak zorunda kalmışlardır.

Düşünce Newton'ın onu veriş yolundan daha doğru olarak belirlemez. Burada devim ve hız tasarımlarına (ki Newton *fluxionlar* adını başlıca bunlardan almıştır) ait olan belirlenimleri bir yana bırakıyorum, çünkü onlarda düşünce uygun soyutlama içinde değil, ama özsel olmayan biçimler ile karışık ve somut olarak görünür. Newton bu *fluxionlar* ile anladığı şeyin (*Philosophiae naturalis principia mathematica*, L. I, Lemma XI, Schol.) *bölünemezler* değil — bir biçim ki, erken matematikçiler, Cavalieri¹ ve başkaları tarafından kullanılmıştır ve *kendinde belirli* bir Nicenin kavramını kapsar —, ama *yiten bölünebilirler* olduğunu açıklar. Dahası, onlarla belirli parçaların toplamlarını ve oranlarını değil, ama *toplamların ve oranların Sınırlarını (limites)* anlar. Karşı çıkılabilir ki, yiten büyüklüklerin bir *son oranları* yoktur, çünkü oran yitmeden önce son değildir, ve yittiği zaman bundan böyle bir oran değildir. Ama yiten büyüklüklerin oranı ile *ondan önce* ve *ondan sonra* yittikleri oran *değil*, ama *onunla* yittikleri (*quacum evanescunt*) oran anlaşılmalıdır. Benzer olarak, oluşan büyüklüklerin ilk oranı *onunla* oluştukları orandır.

Newton o zamanki bilimsel yöntemin durumuna göre yalnızca bir anlatım ile anlaşılacak olan şeyi açıkladı; ama onunla şunun ya da bunun anlaşılacak olması aslında öznel bir dayatma ya da tarihsel bir istemdir ki, bu durumda böyle bir Kavramın kendinde ve kendi için zorunlu olduğu ve iç gerçeklik taşıdığı gösterilmiş olmaz. Ama aktarılanlar Newton tarafından ortaya koyulan kavramın yukarıdaki açıklamada sonsuz Niceliğin Nicenin kendi içine yansımından ortaya çıkış yoluna karşılık düştüğünü gösterir. Büyüklükler ile yitişleri içindeki büyüklükler anlaşılır, e.d. bundan böyle Niceler değildirler; dahası, belirli parçaların oranları değil, ama *Oranın Sınırlarıdır*. Öyleyse kendileri için

¹[Farnesco Bonaventura Cavalieri, 1598-1647, İtalyan matematikçi.]

nicelerin, oranın yanlarının yitmesi ile birlikte, bir nice olduğu düzeye dek oranın kendisinin de yitmesi gerekir; nicel oranın Sınırı oranın olduğu ve olmadığı yerdir; bu daha sağın olarak demektir ki, orada nice yitmiştir ve böylelikle oran yalnızca nitel Nicelik-ilişkisi olarak ve yanları benzer olarak nitel Nicelik-kıpıları olarak saklanır. — Newton yiten büyüklüklerin son oranlarının olması olgusundan son büyüklüklerin, *bölünemezlerin* olduğunun çıkarsanamayacağını ekler. Çünkü bu yine soyut orandan onun yanlarına bir sıçrama demek olacaktır ki, bunların bağıntılarının dışında bölünemezler olarak, birer Bir olarak, böylece ilişkisiz şeyler olarak kendileri için birer değer taşımaları gerekecektir.

Bu yanlış anlamaya karşı *son oranların son büyüklüklerin* oranları olmadıklarını, ama Sınırlar olduklarını anımsatır ki, Sınır olmaksızın azalan büyüklüklerin *oranları* onlara her bir *verili*, e.d. sonlu ayırımdan daha yakındır; ama oranlar bu Sınırları aşmazlar, çünkü o zaman birer yokluk olacaklardır. — Başka bir deyişle, *son büyüklükler* ile, daha önce belirtildiği gibi, bölünemezler ya da Birler anlaşılabilirdi. Oysa son oranın belirleniminde ilgisiz, ilişkisiz Bir tasarımı da sonlu nice tasarımı gibi silinir. Ama eğer istenen belirlenim daha öte yalnızca oranın kıpısı olan bir büyüklük-belirleniminin Kavramına gelişmiş olsaydı, o zaman ne *Sınır olmaksızın azalma* gerekli olurdu — ki yalnızca Sonsuza ilerlemeyi anlatır ve Newton niceyi ona çevirir —, ne de burada bundan böyle hiçbir dolaysız anlamı olmayan bölünebilirlik belirlenimi.

Nicelerin yitişinde oranın sakınımı ile ilgili olarak başka bir yerde (Carnot'ta¹ olduğu gibi, *Réflexions sur la Méthode du Calcul Infinitesimal* [1797]), *süreklilik yasasından* ötürü, yiten büyüklüklerin henüz ondan geldikleri oranı yitmeden önce korudukları anlatımı bulunur. — Bu tasarım olgunun gerçek doğasını *anlatır*, ama ancak nicenin sürekliliği onun sonsuz ilerlemede taşıdığı süreklilik olarak anlaşılmadıkça, çünkü nice bu sonsuz ilerlemede kendini yitişinde öyle bir yolda sürdürür ki, *öte-yanında* yine yalnızca sonlu bir nice, *dizinin yeni bir üyesi* ortaya çıkar; oysa *sürekli* bir ilerleme her zaman henüz sonlu niceler olan değerlerin içinden geçildiği bir yolda tasarımlanır. Öte yandan, gerçek Sonsuza yapılan geçişte *sürekli* olan orandır; öyle bir yolda *sürekli*dir ve kendini öyle bir yolda saklar ki, geçiş daha çok yalnızca oranın öne çıkarılmasından ve ilişkisiz belirlenimin, e.d. oranın bir yanı olan bir nicenin bu bağıntı dışında koyulduğunda da henüz nice olması belirleniminin yitmesine yol açmasından oluşur. — Nicel oranın bu arındırılması bu düzeye dek görgül bir *belirli-Varlığın kavranmasından* başka birşey değildir. Bu görgül belirli-Varlık böylelikle öyle bir yolda kendi üzerine yükselir ki, Kavramı onun kendisi ile *aynı belirlenimleri* kapsar, ama bunlar özsellikleri içinde ve Kavramın *birliğinde* kavranırlar ki, bunda ilgisiz, kavramsız kalıcılıklarını yitirmişlerdir.

¹[Lazare Nicolas Marguerite Carnot, 1753-1823, Fransız devlet adamı.]

Newton'ın söz konusu büyüklükleri açımamasının onları *üretici büyüklükler* ya da *ilkeler* olarak alan öteki biçimi de eşit ölçüde ilginçtir. *Üretilmiş* bir büyüklük (*genita*) bir çarpım ya da bölüm, kök, dikdörtgen, kare, ayrıca dikdörtgenlerin, karelerin kenarları, genel olarak bir *sonlu büyüklüktür*. — “Böyle bir büyüklük sürekli devim ve akışta artarken ya da azalırken değişken olarak görüldüğü için, onun *kıpsal artma* ya da *azalmalarına* *kıpılar* adını verir. Ama bunların belirli büyüklükteki parçacıklar (*particula finate*) olarak alınmamaları gerekir. Böyle şeylerin kendileri *kıpılar* değil, ama kıpılardan *üretilmiş* büyüklükler olacaktır; tersine, onlar sonlu büyüklüklerin oluşan *ilkeleri* ya da *başlangıçları* olarak anlaşılacaktır.” — Nice burada kendisinden ayırdedilir, bir ürün ya da bir belirli-Varlık gibi, ve *Oluşunda*, *başlangıç* ve *ilkesinde* olduğu gibi, e.d. *Kavramında*, ya da burada yine aynı şey, nitel belirleniminde olduğu gibi; bu sonuncuda nicel ayrımlar, sonsuz artma ya da azalmalar yalnızca kıpılardır; ancak oluşmuş olan şey belirli-Varlığın ilgisizliğine ve dışsallığa geçmiş olandır, nicedir. — Ama eğer Sonsuzun bu artma ve azalmalar açısından sözü edilen belirlenimleri gerçek Kavramın felsefesi tarafından tanınmalıysa, hemen belirtmek gerek ki, artma vb. biçimlerinin kendileri dolaysız nice kategorisinin ve sözü edilen sürekli ilerleme kategorisinin *içerisine* düşerler; ve gerçekte x 'in dx ya da i vb. kadar *artması*, *büyümesi*, çoğalması gibi tasarımlar bu yöntemlerde yatan temel sorun olarak — nitel Nicelik kıpısının belirleniminin arılığı içinde sıradan Nice tasarımından çıkarılmasına sürekli engel olarak — görülecektir.

Artma ya da azalmanın kendisinin içine de tıktırılmış *sonsuz küçükteki büyüklükler tasarımı* yukarıdaki belirlenimlerin çok gerisine düşer. Bu tasarıma göre bu büyüklüklerin öyle bir yapıda olmaları gerekir ki, yalnızca onlar sonlu büyüklükler karşısında değil, ama onların daha yüksek düzende olanları daha aşağıda olanlar karşısında, giderek birçoğunun çarpımları bile tek biri karşısında *gözardı edilebilir*. — Leibniz'de bu *gözardı etme* istemi bu sonsuz küçüklükler ile ilgili yöntemin önceki bulucularında olduğundan daha çarpıcı olarak öne çıkar. Bu Kalkülüse kolaylık açısından bir kazancın yanısıra, işlemlerinin yönteminde sağlıktan ve kesin doğruluktan yoksunluk görünüşünü veren şey başlıca bu *gözardı etme* istemidir. — Wolff bu *gözardı etmeyi* kendi yolunda şeyleri popülerleştirerek, e.d. Kavramı kirleterek ve onun yerine doğru olmayan duyusal tasarımları geçirerek anlaşılır kılmaya çalışmıştır. Örneğin yüksek düzenden sonsuz ayrımların daha aşağı olanlar karşısında *gözardı edilmesini* bir dağın yüksekliğini ölçerken eğer bu arada rüzgar tepeden bir kum taneciğini uçuracak olursa daha az doğru iş yapmış olmayan bir kadastrocunun yöntemi ile, ya da ay tutulmalarını hesaplarken evlerin ya da kulelerin yüksekliğinin *gözardı edilmesi* ile karşılaştırır. (*Elementa matheseos universae* [1713/15], Tom I.: *Elementa analyseos mathematicae*, P. II, C. I, s. Schol.)

Sıradan anlağının gevşekliği böyle bir sağınlık yoksunluğuna izin verse bile, tüm geometriciler bu tasarımı reddederler. Kendiliğinden açıktır ki, matematik biliminde böyle görgül bir sağınlık ne olursa olsun hiçbir biçimde söz konusu değildir, kalkülüsün işlemleri yoluyla ya da geometrinin çizim ve tanıtılamaları yoluyla matematiksel ölçüm arazi ölçümünden, görgül çizgilerin, betilerin vb. ölçümünden bütünüyle başka birşeydir. Bunun yanı sıra, yukarıda değinildiği gibi, sağın olarak geometrik yolda elde edilen sonucun sonsuz ayrımlar yöntemi ile elde edilen ile karşılaştırması yoluyla analizciler birinin öteki ile aynı olduğunu ve bir sağınlık azlığının ya da çokluğunun hiçbir biçimde yer almadığını gösterirler. Ve kendiliğinden açıktır ki, saltık olarak sağın bir sonuç sağın olmayan bir yöntemden ortaya çıkamaz. Gene de öte yandan yine *yöntemin kendisi*, o gözardı etmenin sözü edilen aklanış yoluna yönelik protestolarına karşın, önemsizlik zemininde gözardı etme olmaksızın yapamaz. Ve analizcilerin burada yatan tutarsızlığı kavranabilir kılma ve giderme çabalarının yöneldiği şey bu güçluktur.

Bu bakımdan başlıca Euler'in¹ düşüncesini aktarmak gerekir. Newton'ın genel tanımını temel alırken, ayrışımli kalkülüsün bir büyüklüğün *artışlarının oranlarını* irdelediği, ama *sonsuz ayrımlar* böyle olarak bütünüyle *hiçlik olarak* görülmesi gerektiği konusunda diretir (*Institutiones calculi differentialis* [Berlin 1755], P. I, C. III). — Bunun nasıl anlaşılacağı öncekilerde imlenir; sonsuz ayrımlar yalnızca Nicenin hiçliğidir, nitel bir hiçlik değil, ama Nicenin hiçliği olarak yalnızca oranın arı kıpısıdır. *Bir büyüklük ile ilgili* bir ayrımlar değildir; ama bu nedenle bir yandan sonsuz küçük büyüklük denilen kıpılardan artışlar ya da azalışlar olarak ve *ayrımlar* olarak da söz etmek bütününde yanlıştır. Bu belirlenim ilk bulunan sonlu büyüklüğe birşeyin *eklendiğini* ya da ondan birşeyin *çıkarıldığını*, bir çıkarma ya da toplamının, *aritmetiksel, dışsal* bir işlemin yer aldığını imler. Ama değişken büyüklüğün fonksiyonundan onun ayrışımliısına [dx] geçişin bütünüyle başka bir doğada olduğu görülecektir; açıklandığı gibi, sonlu fonksiyonun onun nicel belirlenimlerinin nitel ilişkisine bir indirgenmesi olarak görülecektir. — Öte yandan, artışların kendileri için sıfır oldukları, yalnızca oranlarının irdeleneceği söylendiği zaman yanlılık kendini ele verir; çünkü bir sıfır bundan böyle hiçbir belirlilik taşımaz. Bu tasarım öyleyse hiç kuşkusuz nicenin olumsuzuna dek gider ve ona belirli bir anlatım verir, ama bu olumsuzu aynı zamanda nitel nicelik-belirlenimlerinin olumlu imlemi içinde kavramaz, ki bunlar, eğer orandan koparılır ve niceler olarak alınırlarsa, yalnızca sıfırlar olacaklardır. — Lagrange'in² (*Théorie des fonctions analytiques* [Paris 1797], Introd.) *Sınırlar* ya da *son oranlar* düşüncesi üzerine yargısı şöyledir: Sonlu kaldıkları sürece iki büyüklüğün oranı pekala düşünülebilse de, bu oran, terimleri aynı zamanda sıfır

¹[Euler, Leonhard, 1707-1783, İsviçreli matematikçi.]

²[Lagrange, Joseph-Louis, 1736-1813, İtalyan matematikçi.]

olur olmaz, anlağa hiçbir duru ve belirli kavram vermez. — Gerçekte anlık oranın terimlerinin niceler olarak sıfır olmasını imleyen bu salt olumsuz yanın ötesine geçmeli ve onları olumlu olarak, nitel kıpırlar olarak almalıdır. — Ama Euler'in (aynı çalışma, § 84 vs) verili belirlenim açısından ekledikleri, sıfırlardan başka birşey olmamaları gereken iki sözde sonsuz küçük büyüklüğün gene de birbirleri ile bir oran içinde durduklarını ve bu nedenle kullanımlarında sıfırdan başka simgeler ile anlatıldıklarını göstermeye çalışması doyurucu görülemez. Bunu aritmetik ve geometrik oranlar arasındaki ayrım yoluyla temellendirmeyi ister; birincide ayrımı, ikincide bölümü dikkate alırsınız; böylece birincide iki sıfır arasında hiçbir ayrım olmasa da, geometrik oranda durum böyle değildir; eğer $2 : 1 = 0 : 0$ ise, o zaman orantının doğasından ötürü, ilk terim ikinciden iki kat büyük olduğu için, üçüncü de dördüncüden iki kat büyük olmalıdır; öyleyse orantıya göre $0 : 0$ oranının $2 : 1$ oranı olarak alınması gerekir. — Giderek sıradan aritmetikte bile $n : 0 = 0$ 'dır; öyleyse $n : 1 = 0 : 0$ 'dır. — Ama tam olarak $2 : 1$ ya da $n : 1$ bir niceler ilişkisi olduğu için, $0 : 0$ 'ın karşılık düşen bir oranı ya da anlatımı yoktur.

Alıntıları çoğaltmaktan kaçınıyorum, çünkü irdelenenler Sonsuzun gerçek Kavramının hiç kuşkusuz onlarda imlendiğini, ama bu Kavramın belirliliği içinde vurgulanmadığını ve kavranmadığını yeterince açıkça göstermişlerdir. Buna göre, işlemin kendisinin sürdürülmesinde gerçek Kavram belirleniminin kendini geçerli kılması söz konusu olamaz; tersine, sonlu nicelik-belirliliği geri döner, ve işlem salt *görelî bir küçük-lük* tasarımı olmaksızın yapamaz. Kalkülüs sözde sonsuz büyüklükleri sıradan aritmetiğin sonlu büyüklüklerin doğası üzerine dayalı toplama vb. işlemleri altına getirmeyi ve böylelikle onları bir an için sonlu büyüklükler olarak geçerli saymayı ve böyle olarak ele almayı zorunlu kılar. Kalkülüsün onları bir yandan bu alana indirme ve artışlar ya da ayrımlar olarak ele alma, ve öte yandan sonlu büyüklüklerin biçimlerini ve yasalarını onlara uyguladıktan onları niceler olarak göz ardı etme işlemini aklamaları gerekecektir.

Geometricilerin bu güçlükleri yenme girişimlerini ana noktalarında aktaracağım.

Eski analizciler konu üzerinde çok az duraksama gösterdiler; ama yenilerin çabaları başlıca Sonsuzun kalkülüsünü *asıl geometrik yöntemin* açıklığına geri getirmeye ve onda matematikte *eskilerin tanıtılarının sağlığına* (Lagrange'in anlatımı) erişmeye yönelmiştir. Ama sonsuz küçüklüğün analizinin ilkesi sonlu büyüklüklerin matematiğinin ilkesinden daha yüksek bir doğada olduğu için, o tür *açıklıktan* vazgeçilmesi zorunluydu, tıpkı felsefenin de duyulurun bilimlerinde, örneğin doğa tarihinde bulunan duruluğu kendi için ileri süremeyecek olması gibi, — ve tıpkı yeme ve içmenin düşünme ve kavramadan daha anlaşılır bir iş olarak geçerli olmaları gibi. Buna göre yalnızca eskilerin tanıtımlarının sağlığına erişme çabalarını ele alacağız.

Kimileri Sonsuzun Kavramını bütünyle bir yana atma ve onun kullanımı ile bağlı görünen şeyleri sonsuz yerine getirme girişiminde bulunmuşlardır. — Lagrange örneğin Landen'in¹ bulmuş olduğu yöntemden söz ederek bunun salt analitik olduğunu ve sonsuz küçüklükteki ayrımları kullanmadığını, tersine ilk olarak değişken büyüklüklerin *değişik değerleri* ile başladığını ve sonradan onları *eşitlediğini* söyler. Bunun dışında, bu yöntemde ayrışımli kalkülüsün kendi üstünlüğünü, yöntem yalınlığını ve işlem kolaylığını yitirdiği yargısında bulunur. — Bu hiç kuşkusuz bir ölçüde Descartes'ın daha sonra ayrıntılı olarak ele alacağımız teğet yönteminin başlangıç noktasına karşılık düşen bir yordamdır. Burada belirtebileceğimiz gibi şu kadarı genel olarak açıktır ki, değişken büyüklüklerin değişik değerlerini kabul eden ve daha sonra onları eşitleyen genel yordam ayrışımli kalkülüsün kendisinin ait olduğundan başka bir matematiksel irdeleme alanına aittir; ve onun edimsel somut belirleniminin indirgendiği yalın ilişkinin, yani türetilmiş fonksiyonun kökensel fonksiyon ile ilişkisinin daha sonra daha yakından tartışılacak olan kendine özgü doğası öne çıkarılmaz.

Yeniler arasındaki eskiler, örneğin Fermat,² Barrow³ ve başkaları, sonsuz küçüklükleri daha sonra ayrışımli ve tümlev kalkülüse geliştirilmiş olan uygulamada ilk kullananlar, ve sonra Leibniz ve onu izleyenler, ve ayrıca Euler her zaman açıkça sonsuz ayrımların çarpımlarını olduğu gibi onların daha yüksek kuvvetlerini de yalnızca daha düşük dereceler ile *görelî olarak yittikleri* zemininde atabileceklerine inanmışlardır. Onlarda *temel önerme*, yani bir çarpımın ya da kuvvetin ayrışımli olanın belirlenimi yalnızca bunun üzerine dayanır, *çünkü bütün kuramsal öğretî kendini buna indirger*. Geri kalanı bir ölçüde açınma düzeneği ve bir ölçüde ise uygulamadır ki, gene de, daha sonra göreceğimiz gibi, gerçekte daha yüksek ya da daha doğrusu biricik ilgi buna yönelir. — Şimdiki konu açısından burada sözü edilmesi gereken tek şey ögesel olandır, yani aynı *önemsizlik* zemininde eğriler ile ilgili olarak kabul edilen ana ilkenin eğrilerin öğelerinin, yani apsis ve ordinat *artışlarının* birbirleri ile *teğetaltı* ve *ordinat ilişkisini* taşımaları olmasıdır; benzer üçgenler elde etme amacıyla, önceleri haklı olarak *karakteristik* denilen üçgenin iki artışına bir üçgenin üçüncü kenarını oluşturan yay doğru bir çizgi olarak, teğetin parçası ve böylelikle teğete dek ulaşan artışlardan biri olarak görülür. Bu önkabul o belirlenimleri bir yandan sonlu büyüklüklerin doğasının üzerine yükseltir; ama öte yandan yalnızca sonlu büyüklükler açısından geçerli olan ve hiçbirşeyin önemsizlik zemininde gözardı edilmesine izin vermeyen bir yöntem şimdi sonsuz denilen kıpırlar üzerine uygulanır. Böyle bir yöntemi ezen güçlük böyle bir işlem yolu karşısında bütün ağırlığı ile sürer.

¹[Landen, John, 1719-1790, İngiliz matematikçi.]

²[Fermat, Pierre de, 1601-1663, Fransız matematikçi.]

³[Barrow, Isaac, 1630-167, İngiliz tanrıbilimci ve matematikçi.]

Burada Newton'ın dikkate değer bir işleminden (*Philosophiae naturalis principia mathematica*, Lib. II, Lemma II, Propos. VII'den sonra), ayrışımaları bulmada sonsuz küçük ayrımların ya da onların daha yüksek derecelerinin çarpımının aritmetiksel olarak doğru olmayan atulmasının bir yana bırakılması için dahice bir aygıttan söz etmeliyiz. Çarpımların ayrışımısını — ki bölümlerin, kuvvetlerin vb. ayrışımaları ondan kolayca türetilir — şu yolda bulur. x ve y 'nin çarpımı, eğer her biri sonsuz küçük ayrımlarının *yarısı* kadar küçülmüş olarak alınır,sa,

$$xy - \frac{xdy}{2} - \frac{ydx}{2} + \frac{dxdy}{4}, \text{ye}$$

geçer; ama eğer x ve y eşit olarak arttırılırsa,

$$xy + \frac{xdy}{2} + \frac{ydx}{2} + \frac{dxdy}{4}$$

olur. Eğer şimdi bu ikinci çarpımdan birincisi çıkarılırsa, geriye fazlalık olarak $ydx + xdy$ kalır, ve bu *bir bütün* dx ve dy kadar büyümenin fazlalığı olacaktır, çünkü iki çarpım bu büyüme kadar ayrıdır; öyleyse xy 'nin ayrışımısıdır. — Açıktır ki bu işlemde başlıca güçlüğü oluşturan terim, iki sonsuz küçük ayrımların çarpımı, $dxdy$, kendini ortadan kaldırır. Ama Newton'ın adına karşın söylenmelidir ki, böyle bir işlem, ne denli ögesel olursa olsun, doğru değildir;

$$\left(x + \frac{dx}{2}\right)\left(y + \frac{dy}{2}\right) - \left(x - \frac{dx}{2}\right)\left(y - \frac{dy}{2}\right) = (x + dx)(y + dy) - xy$$

denklemini doğru değildir. Newton'ı kendini böyle bir tanıtlama ile aldatmaya götürebilecek şey ancak çok önem verdiği kendi *fluxion* kalkülüsünü tanıtlama gereksinimi olmuş olabilir.

Newton'ın ayrışımaları türetmede kullandığı daha başka biçimler öğelerin ve onların üslerinin devim ile ilişkili somut anlamlarına bağlıdır. — Yönteminin kendine özgü bir başka yanı olan *dizi biçiminin* kullanımı açısından hiç kuşkusuz denebilir ki, daha fazla terim ekleyerek büyüklüğü *gerekli görülen sağlamlık derecesine* ulaştırmak her zaman olanaklıdır, atılan terimler *görelî olarak önemsizdir*, ve genel olarak sonuç yalnızca bir *yaklaşıklık*tır; burada da atma için bu zemin ile tıpkı kendi daha yüksek dereceli denklemleri yaklaşıklık yoluyla çözme yönteminde olduğu gibi doyum bulmuş olmalıdır; bu son yöntemde verili denklemde bulunan ve henüz sağın olmayan değerlerin yer değiştirmesi durumunda ortaya çıkan daha yüksek kuvvetler küçüklükleri gibi kaba bir zeminde atılırlar; bkz. Lagrange, *Équations numériques* [1798], s. 125.

Newton'ın bir problemi özsel, daha yüksek kuvvetlerin atılması yoluyla çözümündeki *yanlıklık*, hasımlarının yöntemlerinin onunki üzerinde utku kazanmasına fırsat veren ve Lagrange tarafından yakınlardaki

incelemesinde (*Théorie des fonctions analytiques*,^{3me} P., Ch. IV) gerçek kökeni gösterilen bu yanlışlık o aletin kullanımında henüz etkili olan *biçimciliği* ve *belirsizliği* tanıtlar. Lagrange Newton'ın bu yanlışlığa düşmesinin nedeninin dizinin belirli problemde üzerine herşeyin dayandığı kuvveti kapsayan terimini atılmasına bağlı olduğunu gösterir. Newton terimleri görelî küçüklüklerinden ötürü atma ilkesine, o biçimsel yüzey-sel ilkeye bağlı kalmıştı. — Bilindiği gibi, *mekanikte* bir devimin fonksiyonunun onda açındığı dizinin terimlerine *belirli bir anlam* verilir, öyle ki ilk terim ya da ilk fonksiyon hız kısıpı ile, ikincisi ivmelendirici kuvvet ile ve üçüncüsü kuvvetlerin direnci ile bağıntılıdır. — Burada dizinin terimleri böylelikle yalnızca bir toplamın *parçaları* olarak değil, ama *Kavramın bir bütününün nitel kısıpı* olarak görülecektir. Bu yolla kötü bir sonsuz diziye ait olan arta kalan terimlerin *atılması* onların *görelî küçüklükleri* zemininde atılmalarından bütünüyle *başka bir anlam* kazanır.¹ Newton'ın çözümü o yanlışlığı onda dizinin üyelerinin yalnızca bir toplamın parçaları olarak göz ardı edilmesi nedeniyle *değil*, ama *özel*

¹Lagrange'da fonksiyonlar kuramının Mekaniğe uygulamasında, doğrusal devim üzerine olan bölümde, her iki görüş de yalın bir biçimde yan yana bulunur (*Théorie des fonctions*,^{3me} P., Ch. I, art. 4). İçinden geçilen uzay geçen zamanın bir fonksiyonu olarak görüldüğünde $x = ft$ denklemini verir; bu $f(t + \vartheta)$ olarak açındırıldığında,

$$ft + \vartheta f't + \frac{\vartheta^2}{2} f''t + \text{vs.}$$

anlatımını verir.

Öyleyse zaman aralığında içinden geçilen uzay

$$= \vartheta f't + \frac{\vartheta^2}{2} f''t + \frac{\vartheta^3}{2.3} f'''t + \text{vs.}$$

formülünde temsil edilir. Bu uzayın içinden geçilmesini sağlayan devim, denir, öyleyse — e.d. analitik açınım birçok terim, aslında sonsuz çoklukta terim verdiği için —, çeşitli bölümsel devimlerin bir bileşimidir ki, bunların zamana karşılık düşen uzayları

$$\vartheta f't + \frac{\vartheta^2}{2} f''t + \frac{\vartheta^3}{2.3} f'''t + \text{vs.}$$

olacaktır. İlk bölümsel devim, bilinen devimde, $f't$ tarafından belirlenen bir hız ile biçimsel-biçimdeş devim, ikincisi $f''t$ 'ye oranlı ivmelendirici bir kuvvet yoluyla ortaya çıkan biçimdeş olarak ivmelenen devimdir. “Şimdi geri kalan terimler bilinen yalın hiçbir devim ile bağıntılı olmadıkları için, onları özellikle dikkate almak zorunlu değildir, ve devimi zaman noktasının başında belirlemede onların soyutlanabileceğini göstereceğiz.” Bu şimdi gösterilir, ama hiç kuşkusuz yalnızca tüm terimleri zaman aralığında geçilen uzayın büyüklüğünün belirlenimine ait olan dizileri *art. 3'te* düşme devimi için verilen ve yalnızca bu iki terimi kapsayan $x = at + bt^2$ denklemi ile karşılaştırma yoluyla. Ama bu demklemin kendisi bu şekli yalnızca analitik açınım yoluyla ortaya çıkan terimlere verilen açıklama varsayımı yoluyla kapsar; bu varsayıma göre biçimdeş olarak ivmelenen devim önceki zaman aralığında erişilen hız ile sürdürülen biçimsel olarak biçimdeş bir devimden ve yerçekimi kuvvetine yüklenen bir artıştan ($s = at^2$ denklemindeki a, e.d. görgül katsayı) oluşur — bir ayrım ki, şeyin doğasında hiçbir varoluşu ya da zemini yoktur, ama yalnızca kabul edilen bir analitik ele alış durumunda ortaya çıkan şeyin yanlışlıkla fizikselleştirilmiş anlatımıdır.

nokta olan *nitel belirlenimi* kapsayan *terimin* dikkate alınmamış olması nedeniye kapsıyordu.

Bu örnekte yordam nitel *anlama* bağımlı kılınır. Bu bağıntıda eğer — *ayrışımının* belirlenimini yalnızca ona *adını* veren probleme, genel olarak bir fonksiyon ile onun değişken büyüklüğünün bir *artış* kazandıktan sonraki *değişimi* arasındaki *ayırma* bağlayan biçimciliğin yerine — ilkenin *nitel* anlamı bildirilirse ve işlem ona bağımlı kılınırsa, hemen ilkenin bütün güçlüğünün giderileceği genel önesürümü getirilebilir. Bu anlamda açıktır ki, x^a anlatımının ayrışımısı $(x + dx)^a$ anlatımının açınımından doğan dizinin ilk terimi yoluyla bütününü tüketilir. Geri kalan terimlerin dikkate alınmaması böylece görelî küçüklüklerinden ötürü değildir; — buna göre bir sağınlık yoksunluğu, bir başka yanılığ tarafından *giderilecek* ve *iyileştirilecek* bir eksiklik ya da yanılığ varsayılmaz; bir görüş ki, özellikle Carnot onunla sonsuz küçüklük kalkülüsünün sıradan yöntemini aklar. İlgili olan şey bir *toplam* değil ama bir *ilişki* olduğu için, ayrışımli bütününü *ilk terim yoluyla* bulunur; ve daha öte terimlerin, daha yüksek dereceden ayrışımli olanların gerekli olduğu yerde bunların belirlenimlerinde bir *toplam* olarak bir dizinin sürdürülmesi değil, ama istenen tek şey olan ve böylece *ilk terimde* daha şimdiden *bütününü* verili olan bir ve aynı *ilişkinin yinelenmesi* içerilir. Bir *dizinin biçimi* için, onun toplanması ve bununla bağıntılı şeyler için gereksinim o zaman *ilişkinin o çıkarından* bütününü ayrılmalıdır.

Carnot'nun sonsuz küçük büyüklüklerin yöntemleri üzerine verdiği açıklamalar yukarıda değinilen düşüncede bulunan şeyin en duru ve en belirgin açıklamasını kapsar. Ama işlemin kendisine geçişte az çok atılan terimlerin başkaları *karşısındaki* sonsuz *küçüklüklerine* ilişkin sıradan tasarımlar içeri girerler. Yöntemi olgunun doğasının kendisi yoluyla olmaktan çok *sonuçların* doğru olmaları yoluyla ve *tamamlanmamış* dediği eşitliklerin, e.d. içlerinde böyle aritmetiksel olarak doğru olmayan bir atmayı kapsayan türde eşitliklerin getirilmesi ile kalkülüsün yalınlaştırılmasının ve kısaltılmasının *yolları* yoluyla aklar.

Lagrange, bilindiği gibi, Newton'ın başlangıçtaki dizi yöntemine yenden geri dönerek sonsuz küçük tasarımının ve ilk ve son oranlar ve sınırlar yönteminin kendisinde taşıdığı güçlüklerden kurtulabilmeyi istemiştir. Onun fonksiyonel kalkülüsünün sağınlık, soyutlama ve evrensellik açısından üstünlükleri yeterince tanındığı için, burada onun yalnızca ayırımın, sıfır olmaksızın, *dizinin her bir teriminin tüm izleyen terimlerin toplamını büyüklükte aşacak denli küçük alınabileceği* biçimindeki temel ilke üzerine dayandığını anımsatabiliriz. — Bu yöntemde de fonksiyonun *artma* ve *ayrım* kategorilerinden başlanır; fonksiyonun değişken büyüklüğü *artış* kazanır ve böylelikle kökensel fonksiyonun can sıkıcı dizisi içeri getirilir; ayrıca daha sonra dizinin atılacak terimleri yalnızca bir *toplam* oluşturmaları açısından irdelemeye alınır ve bu arada onları atmanın zemini *nicelerinin* görelî yanına bağlı kılınır. Öyleyse burada

da atmanın ilkesi bir yandan kimi uygulamalarda bulunan bakış açısına geri getirilmez, ki bunlarda, daha önce anımsatıldığı gibi, dizinin terimlerinin belirli bir *nitel imlem* taşımaları gerekir ve terimler Nicelikte imlemsiz oldukları için değil, ama Niteliğe göre imlemsiz oldukları için dikkate alınmazlar; ama sonra, öte yandan, atmanın kendisi özsel bakış açısında bir yana atılır ki, bu bakış açısı sözde ayrışım katsayısı açısından ilkin Lagrange'da kalkülüsün sözde *uygulamasında* belirli olarak öne çıkarılır. İzleyen Notta bu nokta ayrıntılı olarak incelenecektir.

Burada söz konusu olan büyüklük biçiminin sonsuz küçük denilen şeyde gösterilmiş *genel olarak nitel karakteri* en dolaysız kipte yukarıda değinilen ve kalkülüste yerine getirilmesi kendine özgü bir yöntemle çevrilmiş olan *oranın sınırı* kategorisinde bulunur. Lagrange'ın bu yöntem üzerine yargısı uygulamada kolaylıktan yoksun olması ve *Sınır* anlatımının hiçbir belirli düşünce sunmamasıdır; bu ikinci noktayı burada ele alarak analitik imlemine ilişkin olarak bildirilenleri daha yakından inceleyeceğiz. Sınır tasarımı da hiç kuşkusuz değişken büyüklüklerin *nitel* ilişki-belirleniminin yukarıda değinilen gerçek kategorisi yatar; çünkü onun ortaya çıkan biçimlerinin, *dx* ve *dy*, saltık olarak yalnızca *dy/dx*'in kısımları olarak alınmaları, ve *dy/dx*'in kendisinin tek bir bölünmez simge olarak görülmesi gerekir. Böylelikle kalkülüsün düzeneği için, özellikle uygulamasında, ayrışım katsayısının yanlarının ayrılmasından türettiği üstünlüğün yitmesini burada bir yana bırakacağız. O sınırın şimdi verili bir fonksiyonun *sınır* olması gerekir; — bu fonksiyona onunla bağıntı içinde onun türev kipi ile belirlenen belli bir değeri ataması gerekir. Ama salt sınır kategorisi ile bu Notta ilgilendiğimiz noktanın ötesine ilerlemiş olmayız, çünkü burada amacımız ayrışım kalkülüste *dx* ve *dy* olarak bulunan sonsuz küçüklüğün sonlu olmayan, verili olmayan bir büyüklüğün salt olumsuz, boş anlamını — örneğin 'sonsuz bir çokluk,' 'sonsuz doğru' ve benzerlerinden söz edilirken olduğu gibi — taşımadığını, ama tersine nicel olanın nitel belirliliğinin, genel olarak bir oranın bir kısmının belirli anlamını taşıdığını göstermektir. Bu kategori gene de henüz verili bir fonksiyon olan şey ile hiçbir ilişki taşımaz, ve kendi için böyle bir fonksiyonun ele alınışına ya da o belirlenimin herhangi bir kullanımına girmez; böylece sınır tasarımı da, bu gösterilmiş belirliliği içinde tutulduğunda, hiçbirşeye götürmez. Ama *sınır* anlatımının kendisi daha şimdiden onun *birşeyin* sınırı olduğunu imler, e.d. değişken büyüklüğün fonksiyonunda yatan belli bir değeri anlatır; ve bu somut davranışın doğasının ne olduğu görülmelidir. — Onun iki *artışın* birbirleri ile *oranının* sınırı olması gerekir ki, bir denklemde bağlı ve biri ötekinin fonksiyonu olarak görülen iki değişken büyüklüğün o iki artış kadar *artmış* olmaları gerektiği kabul edilir; artış burada bütününde belirsiz olarak alınır ve bu düzeye dek sonsuz küçüklük hiçbir biçimde kullanılmaz. Ama ilk olarak bu sınırı bulmanın yolu öteki yöntemlerde yatan aynı tutarsızlıkları gösterir. Şimdi bu yol şöyledir. Eğer $y = fx$ ise,

o zaman y değeri $y + k$ değerine geçtiğinde, fx değeri $fx + ph + qh^2 + rh^3$ vb.'ye değişir; böylece $k = ph + qh^2$ vb. ve $k/h = p + qh + rh^2$ vb. Şimdi, eğer k ve h yiterse, denklemin sağ yanı da p dışında yiter; şimdi p 'nin iki artışın oranlarının sınırı olması gerekir. Açıktır ki, h bir nice $= 0$ olarak koyulurken, gene de k/h aynı zamanda $0/0$ 'a eşit değildir ve bir oran olarak kalmayı sürdürmesi gerekir. Şimdi *sınır* düşüncesinin burada yatan tutarsızlıktan kaçınma üstünlüğünü taşıması gerekir; p 'nin aynı zamanda $0/0$ olacak olan edimsel oran olmaması, ama yalnızca öyle bir belirli değer olması gerekir ki, oran ona *sonsuz* *dek yaklaşabilir*, e.d. öylesine yaklaşabilir ki, *ayrım verili her ayrımdan daha küçük* olabilir. *Yaklaşmanın* gerçekten birbirlerine yaklaşımları gereken terimler açısından daha belirli anlamı aşağıda irdelenecektir. — Ama verili her ayrımdan yalnızca daha küçük *olabilme* değil, ama *olacak olma* belirlenimini taşıyan nicel bir ayrımın bundan böyle nicel bir ayrım olmadığı olgusu matematikte herhangi birşeyin açık olabileceği denli kendiliğinden açıktır; ama henüz $dy/dx = 0/0$ 'ın ötesine geçebilmiş değiliz. Öte yandan, eğer $dy/dx = p$ ise, e.d. belirli bir nicel oran olarak kabul edilirse, ki gerçekte öyledir, o zaman evrik olarak $h = 0$ eşitliğini getirmiş olan varsayım güçlüğe düşer — bir varsayım ki, $k/h = p$ ancak onun yoluyla bulunur. Ama $k/h = 0$ kabul edilirse — ve $h = 0$ ile gerçekte $k = 0$ da kendiliğinden yer alır, çünkü y 'nin k artışı ancak h artışının olması koşulu altında yer alır —, o zaman bütünyle belirli bir nicel değer olan p 'nin ne olması gerektiği sorusu doğar. Buna hemen yalın, kuru bir yanıt olarak onun şu ya da bu yolda türetilen bir katsayı, bir kökensel fonksiyonun belirli bir yolda türetilen birinci fonksiyonu olduğu söylenebilir. Eğer bununla yetinirsek, ki gerçekte Lagrange *dguya göre* bunu yapmıştır, o zaman ayrışım kalkülüs biliminin genel bölümü ve dolaysızca onun *sınırlar kuramı* denilen bu biçiminin kendisi artışlardan ve sonra onların sonsuz ya da keyfi küçüklüklerinden, ve yine bir dizinin birinci terimi dışında ya da daha doğrusu yalnızca birinci terimin katsayısı dışında kaçınılmaz olarak bu artışların getirilmesini izleyen tüm terimlerinin uzaklaştırılması güçlüğünden de kurtarılmış olacaktır; ama ek olarak, onlarla bağıntılı biçimsel kategorilerden, hepsinden önce sonsuzdan, sonsuz yaklaşımdan ve ayrıca buradaki eşit ölçüde boş sürekli büyüklük¹

¹*Sürekli* ya da *akıcı* büyüklükler kategorisi bir denklem yoluyla biri ötekinin fonksiyonu olma bağıntısı içine alınan büyüklüklerin *dışsal* ve *görgül* değişiminin irdelenmesi ile ortaya çıkar; ama ayrışım kalkülüsün bilimsel nesnesi *belli* (genellikle ayrışım katsayısı ile anlatılan) *bir ilişki* olduğu, ve bu belirliliğe eşit ölçüde yasa da denebileceği için, bu özgül belirlilik için salt süreklilik bir yandan yabancı türden bir yan, ama her durumda soyut ve burada boş bir kategoridir, çünkü süreklilik yasası onunla hiçbir biçimde anlatılmaz. — Bu durumun hangi biçimsel tanımlara götürdüğü sayın meslektaşım Prof. Dirksen'in [Enno Heeren Dirksen, 1792-1850, Berlin'de matematik profesörü] ayrışım kalkülüsün çıkarsamasında kullanılan temel belirlenimler üzerine özlü açıklamasından görülebilir; bu açıklama bu bilim üzerine kimi yeni çalışmaların eleştirisine bir ek oluşturur (bkz. *Jahrbüchern für wissenschaftliche Kritik*,

kategorilerinden de arınmış olacaktır ki, bunlar *bir değişimin çabası, oluşu, fırsatı* gibi zorunlu görülürler. Ama o zaman p 'nin kuram için bütünüyle yeterli olan kuru bir belirlenimden, yalnızca bir binomialin açınımından türetilen bir fonksiyon olma belirleniminden ayrı olarak başka hangi *anlam ve değeri* taşıdığının, e.d. daha öte matematiksel gereksinim için nasıl bir *bağlam ve kullanımı* olduğunun gösterilmesi istenecektir; bu noktayı ikinci Notta ele alacağız. — Ama burada ilk olarak açıklamalarda öylesine yaygın olarak kullanılan *yakınlaşma* tasarımı tarafından birincil ilgi noktası olan ilişkinin asıl, nitel belirliliğinin kavranmasında yaratılan karışıklığı tartışmaya geçeceğiz.

Gösterildiği gibi, sonsuz ayrımlar anlatımı oranın yanlarının nice-ler olarak yittiğini ve geriye kalanın, aralarındaki nicel ilişkinin, bu düzeye dek salt nitel kipte belirlendiğini anlatır; burada nitel ilişki yitmiş olmaktan öylesine uzaktır ki, tersine tam olarak sonlu büyüklüklerin sonsuz büyüklüklere dönüşmesinden doğan ilişki odur. Gördüğümüz gibi, olgunun bütün doğası bundan oluşur. — Böylece *son oranda* örneğin apsis ve ordinat niceleri yiter; ama özsel olarak bu ilişkinin yanlarından biri ordinatın ögesi, öteki apsisin ögesi olarak kalır. Eğer tasarımsal düşünceye başvurulur ve bir ordinatın ötekine *sonsuz ölçüde yaklaştığı* kabul edilirse, önce ayırdedilen ordinat öteki ordinata ve önce ayırdedilen apsis öteki apsisine geçer; ama özsel olarak ordinat apsisine ya da apsis ordinata geçmez. Bu değişken büyüklükler örneğinde kalmayı sürdürürsek, ordinatın ögesi *bir ordinatın bir başka ordinattan ayrımı* olarak alınmayacak, ama daha çok *apsisin ögesine* karşı ayrım ya da *nitel* büyüklük-belirlenimi olarak alınacaktır; *bir değişken büyüklüğün ilkesi ötekinin ilkesi* ile karşılıklı ilişki içinde durur. Ayrım, bundan böyle sonlu büyüklüklerin ayrımı olmadığı için, kendi içinde bir çoklu olmaya son vermiştir; yalın yeğinliğe, bir nitel oran-kıpsının öteki karşısındaki belirliliğine çökmüştür.

Ama sorunun bu doğası az önce öge, örneğin ordinatın ögesi denmiş olan şeyin yalnızca bir ordinatın nicesi ile öteki ordinatın nicesi arasındaki ayrım olacağı bir yolda *ayrım* ya da *artış* olarak anlaşılması yoluyla bulanıklaştırılır. Böylece *sınır* burada oran anlamını taşımaz; yalnızca ona aynı türden bir başka büyüklüğün sürekli olarak yaklaştığı son değer olarak geçerlidir — öyle bir yolda yaklaşma ki, o büyüklüğün ondan ayrımı dilediğimiz denli küçük olabilir, ve öyle ki, son *oran* bir *eşitlik* oranıdır. Böylece sonsuz ayrım bir nicenin bir başka niceden bir ayrımının dalgalanışdır, ve nitel doğa, ki ona göre dx özsel olarak x karşısında değil ama dy karşısında bir oran-belirlenimidir, tasarımda geriye çekilir. $Dx^2 dx$ karşısında yitmeye bırakılır, ama yiten daha çok x

1827, Nr. 153vs); aşağıdaki tanım orada bulunur (s. 1251): “Sürekli bir büyüklük — bir *Kontinuum* — bir Oluş durumunda düşünülen herhangi bir büyüklüktür, öyle ki bu Oluş *sıçramalar yoluyla* değil, ama *kesintisiz ilerleme yoluyla* yer alır.” Ama bu hiç kuşkusuz tanımlanacak olanla totolojik olarak aynıdır.

karşısında dx 'tir; bu ise gerçekte dx 'in yalnızca dy ile bir ilişkisinin olması demektir. — Geometriciler böyle açıklamalarda başlıca bir büyüklüğün sınırına yaklaşmasını kavranabilir kılmakla ve nicenin niceden ayrımının onun nasıl bir ayrım olduğu ve gene de bir ayrım olmadığı yanına sarılmakla ilgilenirler. Ama yaklaşma hiç kuşkusuz kendi için hiçbirşey söylemeyen ve hiçbirşeyi kavranabilir kılmayan bir kategoridir; dx yaklaşmayı daha şimdiden arkada bırakmıştır, ne yakındadır ne de yakın birşeydir; ve sonsuz yakının kendisi yakınlığın ve yaklaşmanın olumsuzlanması demektir.

Şimdi bunlar artışların ya da sonsuz ayrımların yalnızca onlarda yiten nice yanına göre ve yalnızca onun sınırı olarak irdelenmiş olduklarını imlediği için, ayrımlar *ilişkisiz* kıpılar olarak kavranırlar. Bundan son oranda söz gelimi apsis ve ordinatların — ya da giderek sinüs, kosinüs, tanjant, ters sinüs ve daha da başka şeylerin — birbiri ile eşitlenmesine izin verildiği biçimindeki kabul edilemez düşünce doğacaktır. — Bu düşünce ilkin yay bir teğet olarak ele alındığı zaman egemen oluyor görünür; çünkü yay da hiç kuşkusuz *doğru çizgi* ile *eşölçümsüzdür*, ve ögesi ilk olarak doğru çizginin ögesinden başka bir *niteliğin* ögesidir. *Quadrata rotundis*, bir yayın parçası, sonsuz küçüklükte de olsa, teğetin bir parçası olarak görüldüğü ve böylece doğru çizgi olarak ele alındığı zaman, bu apsis, ordinat, ters sinüs, kosinüs vb.'nin karıştırılmasından da saçma ve kabul edilemez görünür. — Ama bu ele alışı yolu kınadığımız karışıklıktan ötsel olarak ayırdır; onu aklayan durum kenarları olarak bir yayın ögesini ve onun apsis ve ordinatının ögelerini alan üçgende *ilişkinin* yayın bu ögesini bir doğru çizginin, teğetin ögesiymiş gibi gören ilişki ile *aynı* görülmesidir; *ötsel ilişkiyi*, e.d. bu ögelere ait sonlu büyüklükler soyutlandığında onlara kalan şeyi oluşturan *açılar* ayırdır. — Bu sonsuz küçüklükteki doğru çizgilerin eğri çizgilere geçmesi olarak, ve onların sonsuzlukları içindeki ilişkileri eğrilerin bir ilişkisi olarak da anlatılabilir. Tanımına göre doğru çizgi iki nokta arasındaki *en kısa* yol olduğu için, eğri çizgiden ayrımı *miktar* belirlenimi üzerine, bu yolda ayırdedilenin *daha küçük* miktarı üzerine, öyleyse bir *nice* belirlenimi üzerine dayanır. Ama bu belirlenim yeğin büyüklük olarak, sonsuz kıpı olarak, öge olarak alınan çizgide yiter; ve böylece eğri çizgiden salt nice-ayrımına dayanan ayrımı da yiter. — Öyleyse sonsuz olarak doğru çizgi ve yay bundan böyle nicel bir ilişki sürdürmezler ve böylelikle, kabul edilen tanımın temelinde, birbirlerine karşı nitel bir ayrımları da yoktur; tersine, birinci ikinciye geçer.

Ayrışık belirlenimlerin eşitlenmesine akraba olmasına karşın aynı zamanda ondan ayrı olan şey aynı bütünün *sonsuz küçük parçalarının* birbirlerine *eşit* oldukları biçimindeki kendi için belirsiz ve bütünüyle ilgisiz sayılıdır; gene de, bu sayılı kendi içinde ayrışık, e.d. ötsel olarak biçimdeş-olmayan büyüklük belirlenimi ile yüklü bir nesneye uygulandığında yüksek mekaniğin şu önermesinde kapsanan kendine özgü

evrilmeyi ortaya çıkarır: *Biçimdeş bir devimde* bir eğrinin sonsuz ölçüde küçük parçalarından *eşit* ve hiç kuşkusuz sonsuz ölçüde küçük zamanlarda geçilir, çünkü bu öyle bir devim için ileri sürülür ki, onda *eşit sonlu*, e.d. varolan zaman-parçalarında *sonlu*, e.d. varolan *eşitsiz* eğri parçalarından geçilir; buna göre öyle bir devim için ileri sürülür ki, biçimdeş-olmayan bir yolda varolur ve böyle olarak kabul edilir. Bu önerme biçimdeş-olmayan ama bunun dışında bir yasaya uygun olan bir devimin formülünün yukarıda değinilen açınımında ortaya çıkan analitik bir terimin imlemi olması gereken şeyin sözcüklerle bir anlatımıdır. Eski matematikçiler yeni bulunan ve dahası her zaman somut nesneler ile ilgili olan sonsuz küçüklük kalkülüsünün sonuçlarını sözcüklerde ve önermelerde anlatmaya ve onları geometrik tablolarla sergilemeye çalıştılar ve bunu özsel olarak onları herhangi bir sıradan tanıtlama yoluna açık teoremler için kullanabilme amacıyla yaptılar. Analitik yaklaşımda nesnenin, örneğin devimin *büyükülüğünün* ona çözüldüğü matematiksel bir formülün terimleri orada örneğin hız, ivmelendirici kuvvet vb. gibi *nesnel* imlemler kazandılar; böyle imleme göre bunların doğru önermeleri, fiziksel yasaları vermeleri gerekiyordu; ve nesnel bağlantı ve ilişkilerinin de analitik bağıntıya göre belirlenmesi gerekiyordu; örneğin biçimdeş olarak ivmelenen bir devimde zamanlar ile orantılı tikel bir hızın varolması, ama bunun dışında bu hıza yerçekimi kuvvetinden sürekli olarak bir artışı eklenmesi gerekir. Böyle önermeler mekaniğin modern, analitik şeklinde bütünüyle kalkülüsün sonuçları olarak ortaya koyulur ve bu onların kendi içlerinde kendileri için *olgusal*, e.d. varoluşa karşılık düşen bir anlam taşıyıp taşımadıklarına ve böyle bir anlamın tanıtlanıp tanıtlanamayacağına bakılmaksızın yapılır; belirtilen olgusal anlamda alındıklarında, böyle belirlenimlerin bağlantısını, örneğin o salt biçimdeş hızdan biçimdeş olarak ivmelenen hıza geçişi kavranabilir kılma güçlüğüünün analitik yaklaşım tarafından bütünüyle giderildiği, çünkü bu yaklaşımda böyle bağıntının şimdi kalkülüsün işlemlerinin sağlam yetkesinin yalın sonucu olduğu kabul edilir. Salt kalkülüs yoluyla *deneyimi aşan* yasaların, e.d. hiçbir varoluşları olmayan varoluşsal önermelerin bulunmasının bilimin bir utkusu olduğu bildirilir. Ama sonsuz küçüklük kalkülüsünün başlangıçtaki henüz saf döneminde asıl ilgi konusu olan nokta geometrik çizgelerde temsil edilen o belirlenim ve önermelere kendileri için olgusal bir anlam vermek, o anlamı usauygun kılmak, ve onları bu anlam içinde ilgili ana önermeleri tanıtlamak için uygulamaktı (Newton'ın yerçekimi kuramına ilişkin kendi temel önermesinin tanıtlaması için bkz. *Philosophiae naturalis principia mathematica*, lib. I, Sect. II, Prop. I, ve [Fr. Th.] Schubert, [Theoretischer] *Astronomie*, birinci yayım [Leipzig 1798], Bd. III, § 20; orada önermenin *sağın olarak*, e.d. tanıtlamanın sınırı olan noktada, Newton'ın varsaydığı gibi olmadığı kabul edilir).

Yadsınamaz ki, bu alanda özellikle sonsuz küçüklüğün puslu

tasarımının yardımıyla birçok şey tanıtlama olarak kabul edilmiştir ve bunun biricik zemini sonucun her zaman daha önceden biliniyor olması ve sonucu ortaya çıkaracak bir yolda düzenlenen tanıtlamanın en azından bir *tanıtlama çatısı görünüşünü* yaratmasıydı — bir görünüş ki, salt inanca ya da deneyimden bilgiye karşı her zaman yeğlenmiştir. Ama bu tarzı salt bir elçabukluğundan ve şarlatanlıktan daha ötesi olarak görmüyorum ve giderek Newton'ın tanıtlamalarını, özellikle yukarıda alıntılanmış olanlara ait olanları bunların arasında sayma konusunda hiçbir kuşku taşımıyorum, ki bunlar nedeniyle Newton Kepler'in üzerine, göklere çıkarılır, ve Kepler'in *salt deneyim yoluyla* bulduklarını matematiksel olarak tanıtlamış olduğu düşünülür.

Böyle tanıtlamaların boş çatısı fiziksel yasaları tanıtlamak için kuruldu. Ama matematik fiziğin büyüklük-belirlenimlerini bunların kıpıların *nitel doğalarını* temel alan yasalar oldukları düzeye dek hiçbir biçimde tanıtlayamaz; bunun yalın nedeni bu bilimin felsefe olmamasıdır, çünkü matematik *Kavramdan* yola çıkmaz, ve buna göre nitel öge, lemmatik olarak deneyimden alınmadığı düzeye dek, onun alanının dışında yatar. Matematiğin *onurunun* öne sürülmesi, onda bulunan tüm önermelerin *sağın olarak tanıtlanmaları* gerektiği, sık sık onu sınırlarını unutmaya götürmüştür; bu nedenle *görgül önermeler* durumunda yalnızca *deneyimin* onların kaynağı ve biricik tanıtlaması olarak kabul edilmesi ona onur kırıcı görünüyordu; ama sonraları bilinç bu nokta üzerine daha gelişmiş bir bakış açısı kazanmıştır; ama bilinç bundan önce matematiksel olarak tanıtlanabilir olan ve yalnızca bir başka yerden alınabilen arasındaki, yalnızca analitik açının terimleri olanlar ve fiziksel birer varoluş olanlar arasındaki ayrımı açıkça göremediği sürece, bilimsellik daha sağın ve daha arı bir tutuma yükselemez. Ama hiç kuşkusuz Newton'ın tanıtlamasının o çatısı için de tıpkı onun *optik deneylerden* ve onlara bağlı *varglardan* türetilen bir başka temelsiz yapısı durumunda olduğu gibi hak yerini bulacaktır. Uygulamalı matematik henüz deneyimin ve derindüşüncenin benzer bir karışımı ile doludur; ama tıpkı o optiğin bölümlerinin bilimde *bir olgu olarak* çoktandır birbiri ardına gözardı edilmeye başlamış olmaları gibi — ki gene de geri kalanların çelişkili bir tutumla da olsa henüz durmasına izin verilmesi gibi bir tutarsızlık vardır —, o aldatici tanıtlamaların bir bölümünün daha şimdiden unutulmaya başlamış ya da yerlerinin başkaları tarafından alınmış olduğu da bir *olgudur*.

Not 2

Ayrışım Kalkülüsün Amacının Uygulamasından Türetilmesi

Önceki Notta bir yandan ayrışım kalkülüste kullanılan *sonsuz küçüklüğün* Kavram-belirliliği, öte yandan onun kalkülüse getirilmesinin temeli irdelendi; ikisi de soyut ve bu nedenle ayrıca kendilerinde kolay belirlenimlerdir; ama *uygulama* denilen şey daha büyük güçlükler ve bir

de daha ilginç bir yan sunar; bu *somut* yanın öğeleri bu Notun konusu olacaktır. — Ayrışımli kalkülüsün bütün yöntemi $dx^n = nx^{n-1}dx$ ya da $\frac{f(x+i) - f(x)}{i} = P$ anlatımı dx ya da i kuvvetine göre açılan $x + d$ ya da $x + i$ binomialinin ilk teriminin *katsayısına* eşittir önermesinde tamamlanır. Daha öte öğrenecek hiçbirşey yoktur; sonraki biçimlerin, bir çarpımın ayrışımliısının, bir üslû büyüklüğün vb. türetilmesi bundan mekanik olarak çıkar; çok kısa bir süre içinde, belki de yarın saatte, — ayrışımliının bulunması ile tersi, ondan kökensel fonksiyonun bulunması, tümlev de verilir, — bütün kuram kazanılabilir. Daha uzun zaman alan şey yalnızca görevin ilk *evresinin*, *o katsayının bulunmasının* analitik olarak, e.d. bütünüyü aritmetiksel olarak değişken büyüklüğün fonksiyonunun bir artış ile binomial biçim kazandıktan sonra açındırılması yoluyla böylesine kolayca yerine getirilmesinin ardından, nasıl *ikinci evrenin*, yani ortaya çıkan dizide ilk terim dışında arta kalan tüm terimlerin atılmasının doğruluk taşıdığını anlama, kavranabilir kılma çabasıdır. Eğer gerekli olan yalnızca o katsayı olsaydı, o zaman onun belirlenmesi ile kuramı ilgilendiren herşey, dediğimiz gibi, yarım saatten daha kısa bir sürede tamamlanmış olurdu ve dizinin daha öte terimlerinin atılmasının bir güçlük yaratması bir yana (birinci fonksiyonun belirlenmesi ile benzer olarak ikincinin, üçüncünün vb. belirlenmesi de tamamlanır), sözü bile edilmezdi, çünkü bunlar bütünüyü ilgisizdir.

Başından belirtebiliriz ki, ayrışımli kalkülüsün yöntemi kendi uğruna bulunmadığını ve kurulmadığını hiç kuşkusuz hemen gösterir; yalnızca kendi için analitik yordamın bir başka yolu olarak temellendirilmiş olmamakla kalmaz, ama bir fonksiyonun açınımından çıkan terimlerin doğrudan doğruya atılması tüm matematiksel temel ilkeler ile çelişir ve bu açınının *bütününün* gene de *tam olarak asıl soruna* ait sayılması karşısında zorakidir, çünkü asıl sorun değişken bir büyüklüğün açınmış fonksiyonu (buna bir binomial şekli verildikten sonra) ve kökensel fonksiyon arasındaki *ayrım* olarak görülür. Böyle bir işlem yolu için gereksinim ve onun kendisinde bir aklamının eksik olması hemen kökenin ve temelin başka bir yerde bulunuyor olması gerektiğini düşündürür. Başka bilimlerde de ögesel olmakla başlangıçta yer alması ve bilimin önermelerinin ondan türetilmesi gereken şeyin açık olmadığı ve gerekçesini ve temellendirmesini daha çok sonuçlarda bulduğu görülür. Ayrışımli kalkülüsün tarihindeki olayların gidişinin açıkça gösterdiği şey *sorunun* başlangıcını başlıca teğet yöntemleri denilen çok çeşitli ve bir bakıma *dahice aygıllarda* bulunduğu; yöntemin doğası ancak yöntem daha başka nesnelere genişletildikten sonra bilinçli olarak ele alınarak soyut formüllere getirilmiş ve bunu daha sonra bu formülleri *ilkelere* yükseltme çabaları izlemiştir.

Sözde *sonsuz-küçüklüğün* Kavram-belirliliğinin birbirleri ile ilkin nice-ler olarak ilişki içine getirilen *nitel* nicelik-belirlilikleri olduğu gösterildi; ve sonsuz küçük ayrım ve benzeri olarak alındığı düzeye dek sonsuz

küçüklüğün betimleme ya da tanımlarında o Kavram-belirliliğinin bulunduğunu göstermeyi amaçlayan görgül araştırma o nokta ile bağılıydı. — Bu yalnızca genel olarak soyut kavram-belirliliğinin çıkarına yapıldı; daha sonraki soru bundan matematiksel şekle ve uygulamaya geçişin doğasını ilgilendirir. Bu amaçla ilkin kuramsal yanı, Kavram-belirliliğini daha öte ele almak gerekir ki, kendinde bütünüyle verimsiz olmadığını gösterecektir; daha sonra kuramsal yan ve uygulaması arasındaki ilişki irdelenmelidir; ve her iki durumda da, burada ilgili olduğu ölçüde, genel vargıların aynı zamanda ayrışımı kalkülüste özsel olana ve bunun yerine getiriliş yoluna uygun olduğu gösterilmelidir.

İlk olarak anımsamak gerek ki, söz konusu edilen Kavram-belirliliğinin matematiksel olarak taşıdığı biçim daha şimdiden geçerken verildi. Nicel olanın nitel belirliliği ilkin genel olarak nicel *ilişkide* gösterilir; ama sayma türleri dediğimiz şeylerin çıkarsamasını ele alırken (bkz. ilgili Not) bir önceleme olarak belirtildiği gibi, sayı daha sonra kendine özgü yerinde irdelenecek olan *kuvvet-ilişkilerinde* kendi Kavram-kıyıları olan birim ve miktarın eşitlenmesi yoluyla kendi içine geri dönmüş olarak koyulur ve bununla Sonsuzluk, kendi-için-Varlık, e.d. kendi kendisi yoluyla belirlenmişlik kıpısını kazanır. Böylelikle kesin nitel büyüklük-belirliliği, yine daha önce anımsatıldığı gibi, özsel olarak kuvvet-belirlenimleri ile bağıntılıdır, ve ayrışımı kalkülüsün özgül yanı nitel büyüklük biçimleri ile işlem yapmak olduğu için, kendine özgü matematiksel nesnesi kuvvet-biçimlerinin ele alınması olmalıdır, ve bütün bir problemler kütlesi ve bunların çözümleri — ki ayrışımı kalkülüs onlar uğruna kullanılır — ilginin yalnızca genel olarak kuvvet-belirlenimlerinin ele alınmasında yattığını gösterir.

Bu temel çok önemlidir ve doruğa hemen değişken, sürekli ya da sonsuz büyüklüklerin ve benzerlerinin ya da giderek yalnızca genel olarak fonksiyonların salt biçimsel kategorilerinin yerine belirli birşeyi koyar; ama gene de çok fazla geneldir, çünkü başka işlemler de benzer olarak kuvvet belirlenimleri ile ilgilidir; kuvvete yükseltme ve kök alma, sonra üslü-büyüklüklerin ve logaritmaların, dizilerin ve yüksek dereceli denklemlerin ele alınması — tümünün de çıkarları ve çabaları kuvvetler üzerine dayalı ilişkiler ile ilgilidir. Hiç kuşkusuz bunlar hep birlikte kuvvetleri ele almanın bir dizgesini oluşturmalıdır; ama değişik ilişkiler arasında hangilerinin kuvvet belirlenimlerini içine alabilecek ilişkiler olduğu ayrışımı kalkülüs için asıl ilgi konusudur ve bunun onun kendisinden, e.d. onun *uygulamaları* denilen şeyden türetilmesi gerekir. Bunlar gerçekte asıl sorunu, belli bir problemler kümesinin matematiksel çözümünde edimsel yordamı oluşturur; bu yordam kuramdan ya da genel bölümden daha önce doğmuş ve daha geç bir evrede ancak sonradan yaratılan kuram ile bağıntı içinde uygulama adını almıştır; kuram bir yandan yordamın genel yöntemini saptayacak, ama öte yandan ona ilkeler, e.d. bir aklama getirecekti. Bugüne kadar anlaşıldığı

biçimiyle yöntem için ilkeler bulma ve bu ilkeleri kullanarak yöntemde kendini gösteren çelişkiyi yalnızca matematiksel yordama göre zorunlu olmasına karşın burada atılacak olanın önemsizliği ile ya da — ki yine aynı şeydir — sonsuz ya da keyfi yaklaşma olanağı ve benzeri şeyler ile geçiştirmek ya da örtmek yerine edimsel olarak çözüme çabalarının nasıl boşa çıktığını önceki Notta gösterdik. Eğer matematiğin ayrışımı kalkülüs olarak bilinen edimsel bölümünden yöntemin genel yanı şimdiye dek yapılandan ayrı bir yolda soyutlanacak olursa, o zaman sözü edilen ilkeler ve onlara ilişkin kaygı da kendilerini gereksiz olarak gösterecektir, tıpkı onların kendilerini kendi içlerinde yanlış ve sürekli olarak çelişki içinde göstermesi gibi.

Eğer bu özgünlüğü matematiğin bu bölümünde bulduklarımızı yalınlıkları içinde alarak araştırırsak, konu olarak şunları buluruz:

(α) Denklemler, ki onlarda keyfi bir sayıda büyüklük (burada kendimizi yalnızca *ikiye* sınırlayabiliriz) bir belirliliğin bütününe öyle bir yolda birleşir ki, *ilk olarak* bu denklemler belirliliklerini değişmez sınırları olarak *görgül büyüklüklerde* ve sonra, genel olarak bir denklemde olduğu gibi, bu sınırlar ile ve birbirleri ile bağıntılarının türünde taşırlar; ama iki büyüklük için yalnızca *bir* denklem bulunduğundan (ve aynı yolda görelilik olarak daha çok büyüklük için hiç kuşkusuz daha çok, ama her zaman büyüklüklerin sayısından daha az denklem bulunduğundan), bu denklemler *belirsiz* denklemler sınıfına aittir; ve *ikinci olarak*, burada bu büyüklüklerin belirliliklerinin bir yanı onların (en azından içlerinden birinin) denklemde birinciden *daha yüksek* bir kuvvette bulunmalarıdır.

Burada ilkin bir iki gözlemde bulunmamız gerekecektir. İlk olarak, büyüklükler, verilen belirlenimlerden birincisine göre, bütünüyle ve yalnızca *belirsiz* analiz problemlerinde bulunan türdeki *değişken* büyüklüklerin karakterini taşır. Değerleri belirsizdir, ama öyle bir yolda ki, eğer biri başka bir yerden tam olarak belirli bir değer, e.d. sayısal bir değer alacak olursa, öteki de belirlenir ve böylece biri ötekinin *fonksiyonu* olur. Buna göre, burada söz konusu olan özgül büyüklük-belirliliği için değişken büyüklük, fonksiyon ve benzeri kategoriler, daha önce belirttiğimiz gibi, yalnızca *biçimseldir*, çünkü öyle bir düzeye dek evrenseldirler ki, ayrışımı kalkülüsün bütünü ilgisinin yöneldiği özgül öge henüz onlarda kapsamaz, ne de analiz yoluyla onlardan belirttik olarak ortaya çıkarılabilir; kendilerinde yalın, önemsiz, kolay belirlenimlerdirler ki, ilkin onlarda yatmayan onlardan türetilibilmek için onlara yatırılmasıyla güçleştirilirler, ve bu ise ayrışımı kalkülüsün özgül belirlenimidir. — Sonra, *değişmez* denilen büyüklüğe gelince, onun açısından belirtiriz ki, ilk olarak değişkenleri salt minimum ve maksimumlarının bir sınırı olarak görgül niceleri açısından belirleyen ilgisiz görgül bir büyüklük olarak bulunur; ama değişmez ve değişken büyüklükler arasındaki bağıntı türünün kendisi tikel fonksiyonun — ki bu büyüklükler odur — doğası için kıpırlardan biridir. Ama evrik olarak değişmezlerin

kendileri de fonksiyonlardır; örneğin bir doğru çizginin bir parabolün *parametresi* olma anlamını taşıdığı düzeye dek, bu anlam onun y^2/x fonksiyonu olmasıdır; genel olarak binomialin açılımında bu açılımın ilk teriminin katsayısı olan değişmez değer köklerin toplamı, ikincinin katsayısı ikiye ikiye çarpımlarının toplamıdır vb.; burada öyleyse bu değişmezler genel olarak köklerin fonksiyonlarıdır; tümlev kalkülüste değişmez verili formülden belirlendiği yerde, değişmez bu düzeye dek bu formülün bir fonksiyonu olarak ele alınır. O katsayıları daha sonra fonksiyonlardan başka bir belirlenim içinde irdeleneceğiz, ve somut nesnedeki anlamları bütün ilginin yöneldiği nokta olacaktır.

Ama şimdi ayrışımı kalkülüste irdelenen değişken büyüklükleri onların belirsiz problemlerdeki yapılarından ayırdeden kendine özgü yanın söylenmiş olanlardan, yani o büyüklüklerden en az birinin ya da giderek tümünün birinciden daha yüksek bir kuvvette bulunması olgusundan oluştuğu görülüyor olmalıdır; ve burada yine tümünün de aynı daha yüksek kuvvette mi, yoksa eşitsiz kuvvetlerde mi olduğu ilgisiz bir noktadır; burada taşıdıkları özgül belirsizlikleri yalnızca onların *kuvvetlerin böyle bir ilişkisi içinde* birbirlerinin *fonksiyonları* olmalarında yatar. Bu yolla değişken büyüklüklerin değişimi *nitel olarak* ve böylelikle *sürekli olarak* belirlenir, ve kendi için yine yalnızca bir *özdeşliğin*, değişimde kendini saklayan ve aynı kalan bir belirliliğin genel olarak biçimsel kategorisi olan bu süreklilik burada belirli anlamını ve hiç kuşkusuz yalnızca kuvvet-ilşkisinde taşır ki, eksponenti olarak bir niceyi almaz ve değişken büyüklüklerin oranının *nicel-olmayan*, sürekli belirliliğini oluşturur. Buna göre bir başka biçimciliğe karşı şunu belirtmek gerek ki, birinci kuvvet yalnızca daha yüksek kuvvetler ile ilişki içindeki bir kuvvettir; kendi için x yalnızca herhangi bir belirsiz nicedir. Böylece $y = ax + b$ doğru çizgi denklemini ya da $s = ct$ salt biçimde hız denklemini *kendileri için* ayırmaştırmanın hiçbir anlamı yoktur; eğer $y = ax$ 'ten ya da giderek $y = ax + b$ 'den $a = dy/dx$, ya da $s = ct$ eşitliğinden $ds/dt = c$ elde edilirse, o zaman $a = y/x$ eşit ölçüde teğetin belirliliği, ya da $s/t = c$ salt hızın belirliliğidir. Bu sonuncuya biçimde olarak ivmelenen devimin açılımı olarak belirtilen şeyin *bağlamında* dy/dx biçimi verilir; ama yalın, salt biçimde hızın e.d. devimin kısıplarından birinin yüksek kuvveti tarafından belirlenmiş olmayan hızın bir kısıpının böyle bir devimin dizgesinde bulunması, daha önce belirtildiği gibi, kendisi yalnızca yöntemin rutini üzerine dayanan boş bir sayıdır. Yöntem değişken büyüklüğün kazanması gereken artış tasarımıyla başladığı için, hiç kuşkusuz yalnızca birinci dereceden bir fonksiyon olan bir değişken de bir artışa uğrayabilir; şimdi ayrışımı bulabilmek için bu yolla ortaya çıkan ikinci denklemin ayırımı verili denklemden çıkarmamız gerektiği için, işlemin boşluğu açığa çıkar, çünkü, belirtildiği gibi, sözde artışlar için denklem işleminden önce olduğu gibi işleminden sonra da değişken büyüklüklerin kendileri için olduğu gibidir.

(β) Söylenenler ele alınacak olan denklemin doğasını belirler, ve şimdi yapmamız gereken şey denklemin *ele alınışının hangi çıkara* yöneldiğini belirtmektir. Bu irdeleme şimdi ancak bilinen sonuçları ve özellikle Lagrange'ın anlayışında bulunan biçimde verebilir; ama açıklamayı onunla karışan heterojen belirlenimleri uzaklaştırabilmek için bütünüyle yalınlaştırdım. — Verili türden denklemin ele alınışının temeli olarak görünen şey kuvvetin *kendi içerisinde* bir ilişki olarak, bir *ilişki-belirlenimleri dizgesi* olarak kavranmasıdır. Kuvvet daha önce de belirtildiği gibi öyle bir düzeye ulaşmış sayıdır ki, değişimi *kendisi tarafından belirlenir* ve birim ve miktar olarak kısıları özdeştir, — ilkin eksiksiz olarak karede, ve biçimsel olarak, ki burada hiçbir ayrıma yol açmaz, daha yüksek kuvvetlerde. Şimdi kuvvet *sayı* olarak — *büyüklik* anlatımı daha evrensel olduğu için yeğlenebilir, ama *kendinde* her zaman sayıdır — bir *çoğulluk* olduğu ve buna göre *toplam* olarak da temsil edilebildiği için, ilk olarak kendi içinde keyfi bir miktarda sayıya ayrıştırılabilir ki, bunlar birbirlerine karşı ve toplamalarına karşı yalnızca birlikte bu sonuncuya eşit olmaktan daha öte tüm belirlenimden yoksundurlar. Ama kuvvet *onun biçimi* yoluyla belirlenen ayrımların bir *toplamına* da dağıtılabilir. Eğer kuvvet bir toplam olarak alınır, o zaman onun temel-sayısı ya da kök de bir toplam olarak, ve keyfi olarak çoklu bir dağılıma göre kavranır; ama bu çokluluk ilgisiz, görgül olarak nicel öğedir. Toplam, ki kökün o olması gerekir, yalın belirliliğine, e.d. gerçek evrenselliğine indirgendiği zaman, *binomialdır*; terimlerin sayısındaki tüm daha öte artış aynı belirlenimin salt bir *yinelemesi* ve öyleyse boş birşeydir.¹ Burada biricik önemli nokta bir toplam olarak alınan kökün *bir kuvvete yükseltilmesi* yoluyla ortaya çıkan terimlerin *nitel belirliliğidir*, ve bu belirlilik yalnızca kuvvete yükseltme olan değişimde yatar. Bu terimler böylelikle bütünüyle *kuvvete yükseltmenin ve kuvvetin fonksiyonlarıdır*lar. Şimdi, sayının kuvvete yükseltme fonksiyonları olan terimlerin bir *çokluğunun toplamı* olarak bu temsili, ve sonra böyle fonksiyonların *biçimini* ve dahası böyle terimlerin çokluğundan bu *toplamı* bulma ilgisi, bu buluşun yalnızca o biçime bağımlı olmak zorunda olması ölçüsünde, bilindiği gibi özel *diziler* öğretisini oluşturur. Ama burada özel olarak bir başka ilgi konusunu, yani *temelde yatan büyüklüğün* kendisinin — ki burada belirliliği bir karmaşa, e.d. bir denklem olduğu düzeye dek *kendi içinde* bir kuvvet *kapsar* — *onun kuvvete yükseltilmesinin fonksiyonları* ile ilişkisine yönelik ilgiyi ayırdetmeliyiz. Bu ilişki, *toplama* yönelik daha önce sözü edilen ilgiden bütünüyle soyutlanarak, kendini ayrışıklı kalkülüsün

¹'Kuvvetlerin açınımları olarak $(a + b)^n$ anlatımını almak yerine, ona $(a + b + c + d \dots)^n$ biçimini vermesi, başka birçok durumda da olduğu gibi, yalnızca analizin zorla ileri sürdüğü *evrenselliğin* biçimciliğine bağlıdır; böyle bir biçim deyim yerindeyse yalnızca evrensellik görünüşünün bir koketliği sayılmalıdır; *sorun* binomialde biter; *yas*a binomialin açınımları yoluyla bulunur, ve gerçek evrensellik olan *yas*adır, *ya*sının dışsal, salt boş yinelemesi değil, ki o $a + b + c + d \dots$ yoluyla üretilen şey ondan daha çoğu değildir.

bilimin uygulamalı yanından ortaya çıkan biricik duruş noktası olarak gösterecektir.

Gene de söylenenlere önceden bir belirlenim daha eklemek ya da daha doğrusu onlarda imlenen birini uzaklaştırmak gerekir. Belirtildiği gibi, belirlenimine kuvvetin girdiği değişken büyüklük *kendi içerisinde* bir toplam olarak, ve dahası bir terimler dizgesi olarak görülür, ama ancak bu terimlerin kuvvete yükseltmenin fonksiyonları oldukları düzeye dek; ve böylelikle kök de bir toplam olarak ve bir binomialin yalın olarak belirli biçiminde görülür: $x^n = (y + z)^n = (y + ny^{n-1}z + \dots)$. Bu açıklama kuvvetin açınımı için, e.d. onun kuvvete yükseltme fonksiyonlarının elde edilmesi için genel olarak *toplamdan* başladı; gene de burada ilgili olan şey genel olarak *toplam* değildir, ne de ondan doğan *dizidir*; toplamdan alınacak olan şey yalnızca *bağıntıdır*. Genel olarak büyüklüklerin *bağıntısı* bir yandan genel olarak bir toplamın *artısının* soyutlanmasından sonra geriye kalan, ve öte yandan kuvvetin açınım fonksiyonlarını bulmak için gerekli olan şeydir. Ama böyle bağıntı daha şimdiden belirlidir, çünkü burada nesne bir $y^n = ax^n$ denklemi ve böylece birçok (değişken) büyüklüğün onların bir kuvvet belirlenimini kapsayan bir *karmaşasıdır*. Bu karmaşada bu büyüklüklerden her biri saluk olarak ötekiler ile *bağıntı* içinde, ve denebilir ki, kendi içinde bir *artının* anlamı ile, öteki büyüklüklerin fonksiyonu olarak koyulur; bunların birbirlerinin fonksiyonları olma karakteri onlara bu bir *artının* belirlenimini verir ki, gene de tam bu nedenle bütünüyle *belirsizdir*, bir artış, çoğalış ve benzeri bir şey değildir. Ama giderek bu soyut bakış açısını bile bir yana bırakabiliriz; bütünüyle yalın bir konumda durabiliriz, öyle ki, değişken büyüklükler denklemde birbirlerinin kuvvetlerin bir ilişkisini kapsayan fonksiyonları olma belirliliğini kazandıktan sonra, *kuvvete yükseltme* fonksiyonları da birbirleri ile karşılaştırılır — ve bu ikinci fonksiyonlar yalnızca ve yalnızca kuvvete yükseltmenin kendisi tarafından belirlenirler. *İlk olarak*, onların değişken büyüklüklerinin kuvvetlerinin bir denklemini kuvvete yükseltme tarafından açındırılan fonksiyonların bir ilişkisi olarak almak bir *seçme* ya da bir *olanak* sorunu olarak görülebilir; daha öte bir *amacın*, yararlığın, kullanımın onların böyle bir dönüşümünün yararını belirtmesi gerekir; ve o dönüşümü getiren biricik neden yararlığı olmuştur. Daha önce *kendi içinde ayrımlı* bir *toplam* olarak alınan bir büyüklükte bu kuvvete yükseltme belirlenimlerinin tasarımından başladığımız zaman, bu bir yandan böyle fonksiyonların hangi türde olduklarını belirtmeye, öte yandan onları bulma yolunu göstermeye yaramıştı.

Böylelikle burada olan şey sıradan analitik açıdır ve ayrışımı kal-külüsün amacı için öyle bir yolda alınır ki, değişken büyüklüğe bir dx ya da i artışı verilir ve sonra binomialin kuvveti ona ait dizinin terimleri tarafından açındırılır. Ama sözde artışın bir nice olmaması, yalnızca bir *biçim* olması gerekir ki, bütün değeri açınımaya *yardım* etmesidir; en belirli biçimiyle Euler ve Lagrange tarafından ve daha önce değinilen

sınır tasarımı kabul edildiği gibi, istenen şey yalnızca değişken büyüklüklerin ortaya çıkan kuvvet belirlenimleri, artışın ve onun kuvvetlerinin sözde *katsayılardır* ki, dizi o artışlara vb. göre düzenlenir ve değişik katsayılar onlara aittir. Bu konuda belki de belirtilebilir ki, bir artış kendisi nice olmaksızın yalnızca açınım uğruna kabul edildiği için, 1'i ('bir') bu amaçla almak en uygunu görünür, çünkü açınımda her zaman faktör olarak bulunur, ve 'bir' faktörü artış yoluyla hiçbir nicel belirliliğin ve değişimin koyulmaması amacını yerine getirir; öte yandan, nicel ayırım gibi yanlış bir tasarım taşıyan dx , ve burada yarar-sız olan salt genellik görünüşü ile yüklü i gibi simgeler her zaman bir *nicenin* ve onun *kuvvetlerinin* görünüşünü ve savını taşırlar; oysa bu durum bunların herşeye karşın *atılmaları* ve *dışarıda bırakılmaları* gibi bir sıkıntıya yol açar. Kuvvetlere göre açınan bir dizi biçimini koruyabilmek için, eksponentlerin imlerinin *üst-imler* olarak gösterilmesi pekala 'bir'e de bağlanabilir. Ama hiç kuşkusuz dizi ve dizideki yerlerine göre katsayıların belirlenimi soyutlanmalıdır; tümü arasındaki ilişki aynıdır; ikinci fonksiyon birinciden tam olarak bunun kökenselden türetildiği gibi türetilir, ve ikinci sayılan fonksiyon için yine ilk türetilen fonksiyonun kendisi kökenseldir. Ama özel ilgi noktası dizi değil, bütünüyle ve yalnızca açınımdan doğan kuvvet belirlenimidir — bir belirlenim ki, *onun için dolaysız olan büyüklük* ile ilişki içindedir. Öyleyse açınımın *ilk* teriminin *katsayısı* olarak belirlenmek yerine — çünkü bir terim ancak onu dizide izleyen öteki terimler ile bağıntı içinde *iktir*, ve bir artışın kuvveti gibi bir kuvvet ise, tıpkı dizinin kendisi gibi, buraya ait değildir —, *türetilmiş kuvvet fonksiyonu* ya da, daha önce belirtildiği gibi, bir büyüklüğü *kuvvete yükseltmenin* bir fonksiyonu biçimindeki yalın anlatım daha uygun olacaktır (burada türetmenin hangi yolda bir kuvvetin *içeri-sinde* kapsanan açınım olarak alınacağını bilindiği varsayılmak üzere).

Şimdi eğer analizin bu bölümünde asıl matematiksel başlangıç kuvvetin açınımı tarafından belirlenen fonksiyonu bulmaktan daha ötesi değilse, o zaman daha öte sorular böyle elde edilen ilişki ile nasıl başlanacağı, bunun bir *uygulanmasının* ve *kullanımının* nerede olduğu, ya da gerçekte böyle fonksiyonların hangi *amaçla* arandığı biçimindedir. *Somut nesnelerde* soyut analitik ilişkilere indirgenebilen ilişkilerin bulunması ayrımsız kalkülüse o büyük ilginin yönelmesine neden olan şeydir.

Ama uygulanabilirlik söz konusu olduğunda, ilkin uygulama durumlarının kendilerinden çıkarsamalar olmaksızın yanıt olgunun doğasından, kuvvet-kıpılarının gösterilmiş olan şeklinden kendiliğinden çıkar. Kuvvet-büyüklüklerinin onların kuvvete yükseltme fonksiyonlarını veren açınımı, daha sağın belirlenim soyutlandığında, ilk olarak yalnızca büyüklüğün sonraki daha düşük kuvvete *indirgenmesini* kapsar. Bu işlemin *uygulanabilirliği* kendilerinde benzer olarak böyle bir kuvvet belirlenimleri ayırımının bulunduğu *nesnelerde* olanaklıdır. Eğer şimdi *uzayın belirliliği* üzerine düşünürsek, üç boyut kapsadığını buluruz ki,

onları soyut yükseklik, uzunluk ve genişlik ayrımlarından ayırdedebilmek için onlara *somut* diyebiliriz — yani çizgi, yüzey ve bütünsel uzay; ve en yalın biçimleri içinde, ve öz-belirlenim ile ve böylelikle analitik boyutlar ile bağıntı içinde alındıklarında, doğru çizgiyi, düzlem yüzeyi ve kare olarak alınan düzlem yüzeyi ve kübü elde ederiz. Doğru çizginin görgül bir nicesi vardır, ama düzlem ile nitel öge, kuvvet-belirlenimi kendini gösterir; daha yakın değişkileri, örneğin bunun düzlem eğrileri durumunda da olmasını irdelemeden bırakabiliriz, çünkü birincil olarak ilgilendiğimiz şey genel olarak ayrımdır. Böylece *yüksek bir kuvvet-belirleniminin düşük bir kuvvet-belirlenimine ve evrik olarak geçişi gereksinimi* de ortaya çıkar, örneğin doğrusal belirlenimler düzlemin verili eşitliklerinden ya da evrik olarak türetileceği zaman olduğu gibi. — Dahası, içinden geçilen uzayın ve içinden geçilen zamanın büyüklük ilişkisini onda irdelememiz gereken *devim* kendini salt biçimdeş, biçimdeş olarak ivmelenen, ve almaşık olarak biçimdeş olarak ivmelenen ve biçimdeş olarak yavaşlayan, kendi içine geri dönen devim gibi değişik belirlenimler altında gösterir; bu değişik devim türleri kıpılarının, uzay ve zamanın, büyüklük ilişkilerine göre anlauldıkları için, denklemleri değişik kuvvet belirlenimleri kapsar ve bir tür devimi ya da onunla bir devim türünün bağlı olduğu uzay büyüklüğünü bir başka devim türünden belirlemek gerektiğinde, işlem benzer olarak bir kuvvet fonksiyondan daha yüksek ya da daha düşük birine geçişi de içerir. — Bu iki nesne örneği onlardan söz edilmesine neden olan amaç için yeterli olabilir.

Ayrışımli kalkülüsün uygulamasında sunduğu olumsuzluk görünüşü yalnızca uygulamasının yer alabileceği alanların doğası üzerine ve bu uygulama için kendine özgü gereksinim ve koşul üzerine bilgi yoluyla yalınlaştırılabilir. Ama şimdi bu alanların kendi içlerindeki daha öte ilgi noktası ayrışımli kalkülüs tarafından kendine özgü yolda koyulan bir ilişkinin matematiksel problemin nesnesinin hangi *parçaları* arasında yer aldığını bilmektir. Şimdilik belirtmeliyiz ki, burada iki tür ilişkiye dikkat etmek gerekir. Bir *denklemin* kuvvetini indirme işlemi, bu işlem değişken büyüklüklerinin türev fonksiyonlarına göre görüldüğünde, öyle bir sonuç verir ki, *kendinde* bundan böyle gerçek anlamda bir denklem değil, ama bir *ilişkidir*; bu ilişki *asıl ayrışımli kalkülüsün* nesnesidir. Tam bu yolla ikinci olarak daha yüksek dereceden belirlenimin (kökensel denklemin) kendisinin daha düşük (türevsel) olanla ilişkisi de bulunur. Bu ikinci ilişkiyi şimdilik bir yana bırakmamız gerekir; kendini *tümlev kalkülüsün* kendine özgü nesnesi olarak gösterecektir.

Önce ilk ilişkiyi irdeleyelim ve kıpılarının işlemi ilgilendiren uygulamadan çıkarılan belirlenimleri için en yalın örneği ikinci dereceden bir denklem yoluyla belirlenen eğrilerden alalım. Bilindiği gibi koordinatların ilişkisi denklem yoluyla *dolaysızca* bir kuvvet belirleniminde verilir. Koordinatlar ile bağlı teğet, teğetaltı, normal vb. gibi başka doğru çizgilerin belirlenimleri temel-belirlenimden çıkar. Ama bu çizgiler ve

koordinatlar arasındaki denklemler *doğrusal* denklemlerdir; parçaları bu çizgiler olarak belirlenen bütünler *doğru* çizgiler tarafından oluşturulan dikaçılı üçgenlerdir. Kuvvet belirlenimini kapsayan temel denklemden o doğrusal denklemlere geçiş şimdi bir *denklem* olan kökensel fonksiyondan bir *ilişki* olan, hiç kuşkusuz eğride kapsanan belli çizgiler arasındaki bir ilişki olan türevsel fonksiyona yukarıda belirtilen geçişi kapsar. Sorun bu çizgilerin *ilişkisi* ve eğrinin *denklemi* arasındaki bağlantıyı bulmaktır.

Tarihsel bakış açısından şu kadarını belirtmek ilgiye değer ki, ilk buluşçular buluşlarını yalnızca bütünüyle görgül bir yolda belirtebilmiş ve bütünüyle dışsal kalan işlem için bir açıklama verememişlerdir. Burada Barrow'dan, Newton'ın öğretmeninden söz etmek yeterli olacaktır. *Lectiones opticae et geometricae*¹ başlıklı yapıtında yüksek geometrinin problemlerini ilk olarak ayrışımli kalkülüsün kendine özgü yönteminden ayrı olan bölünemezler yöntemine göre ele alır ve teğetleri belirlemede kendi yordamını sunar, “çünkü bunu yapmasını ondan dostları istemiştir” (*lect. X*). Bu yordamın nasıl daha önce okul aritmetik kitaplarındaki hesap türlerinin ‘üç kuralı/*Regel de tri*’ ya da daha da iyisi ‘dokuz sınaması/*Neunerprobe*’ ile aynı biçimde bütünüyle *dışsal bir kural* olarak sunulduğu konusunda yeterli bir görüş edinebilmek için Barrow'un kendisi okunmalıdır. Daha sonra bir eğrinin *karakteristik* üçgeninde *artışlar* olarak bilinen küçük çizgileri çizer ve sonra, salt bir *kural* olarak, denklemlerin açınması sonucunda o artışların kuvvetleri olarak ya da çarpımlar olarak ortaya çıkan terimleri *gereksiz oldukları için gözardı etme* yönergesini verir (*etenim isti termini nihilum valebunt*); benzer olarak yalnızca kökensel denklemdeki belirli büyüklükleri kapsayan terimler gözardı edilecektir (kökensel denklemin artışlar ile oluşturulan denklemden daha sonraki çıkarılması); ve son olarak *ordinatın artışı yerine ordinatın kendisi ve apsisin artışı yerine teğetaltı geçirilecektir*. Eğer şöyle konuşmaya izin verilebilirse, yordam okul öğretmeninliği tarzında bundan daha iyi bir yolda verilemez; — sonuncu yer değiştirme sıradan ayrışım yönteminde teğet-belirlenimi için temel alınan *sayılıdır* ki, ordinat ve apsis artışlarının ordinat ve teğetaltı ile *orantılı* olduğunu kabul eder; Barrow'un kuralında bu sayılı bütün bir saf çıplaklığı içinde görünür. Teğetaltını belirlemenin yalın bir yolu bulundu; Roberval ve Fermat'ın tarzları benzerlik gösterir; Fermat'ın başlangıç olarak kullandığı en büyük ve en küçük değerleri bulma yöntemi aynı temel ve aynı yordam üzerine dayanır. Sözde *yöntemler*, e.d. o tür kurallar bulmak ve onları gizlemek o günlerin matematiğinde bir saplantı idi, ve bu yalnızca kolay değil ama ayrıca bir bakıma zorunluydu çünkü kolaydı, çünkü, daha açık olarak, buluşları yapanlar yalnızca görgül, dışsal bir kural buluyorlardı, bir yöntem değil, e.d. kabul edilen

¹ [Isaak Barrow, *Lectiones opticae*, Londra, 1669; *Lectiones geometricae*, Londra, 1670.]

ilkelerden türetilmiş birşey değil. Leibniz kendi çağdaşlarından böyle sözde yöntemleri *kabuletti* ve Newton da benzer olarak onları doğrudan doğruya öğretmeninden *aldı*; bunların biçim ve uygulanabilirliklerini genelleştirerek bilimler için yeni yollar açtılar, ama bunu yaparken aynı zamanda yordamı salt dışsal kurallar şeklinden çıkarma ve onun için gerekli aklamayı yaratmaya çalışma gereksinimini de duyumsadılar.

Yöntemi daha yakından çözümlersek, gerçek sürecini şöyle buluruz. *İlk olarak*, denklemin kapsadığı kuvvet belirlenimleri (hiç kuşkusuz değişken büyüklüklerin) birinci fonksiyonlarına indirgenir. Ama böylelikle denklemin terimlerinin *değerleri değişir*; buna göre bundan böyle geriye bir denklem kalmaz, ama yalnızca bir değişken büyüklüğün birinci fonksiyonu ile öteki büyüklüğün birinci fonksiyonu arasında bir *ilişki* ortaya çıkar; $Px = y^2$ yerine, $p : 2y$, ya da $2ax - x^2 = y^2$ yerine $a - x : y$ elde edilir, ki daha sonra genellikle dy/dx oranı olarak gösterilecek olan şeydir. Denklem eğrinin denklemidir; ama bütünüyle ona bağımlı olan ve ondan (yukarıda, salt bir *kurala* göre) türetilen bu ilişki ise, tersine doğrusal bir ilişkidir ki, belli çizgiler onunla orantı içindedir; $p : 2y$ ya da $a - x : y$ kendileri eğrinin doğru çizgisinin, koordinatların ve parametrelerin ilişkileridir; ama *böylelikle henüz hiçbirşey bilinmemektedir*. İlgi noktası eğride bulunan *öteki* çizgiler konusunda *o ilişkinin onlara ait olduğunu* bilmek, iki ilişkinin eşitliğini bulmaktır. — Öyleyse *ikinci olarak* böyle ilişkiler içinde duran eğrinin doğası tarafından belirlenen doğru çizgilerin hangileri oldukları sorusu gelir. — Ama bu *daha şimdiden bilinen* şeydir, çünkü bu yolda elde edilen ilişki ordinatın teğetaltı ile ilişkisidir. Eskiler bunu dahice bir geometrik yolda bulmuşlardı; yeni buluşçuların ortaya çıkardıkları şey eğrinin denklemini o ilk ilişkiyi sağlayacağı bir yolda hazırlamanın görgül yordamıdır — bir ilişki ki, onun belirlenecek olan çizgiyi, burada teğetaltını, kapsayan bir ilişkiye eşit olduğu *önceden bilinir*. Şimdi bir yandan denklemin bu hazırlanışı — ayırma — yöntemli olarak kavranmış ve yerine getirilmiştir; ama öte yandan koordinatların imgesel artışları ve onlar tarafından ve teğetin eşit ölçüde imgesel bir artışı tarafından oluşturulan imgesel karakteristik üçgen denklemin derecesinin düşürülmesi yoluyla bulunan oranın ordinat ve teğetaltı tarafından oluşturulan orana orantılılığının yalnızca görgül olarak daha şimdiden bilinen bir olgu olarak değil, ama tanıtlanmış birşey olarak temsil edilebilmesi için icadedilmişlerdir. Gene de, eski tanışıklık kendini genel olarak ve hiçbir yanlışlığa yol açmaksızın sözü edilen kuralların biçiminde *o karakteristik üçgen sayılısının ve o orantılılığın* biricik vesilesi ve ilgili aklanışı olarak ortaya serer.

Şimdi, Lagrange bu aldanmacayı reddetmiş ve gerçek bilimsel yola sarılmıştır; gerçekten ilgili olanı öne çıkaran yöntemine teşekkür etmemiz gerekir, çünkü problemin çözümünü için gerekli olan iki geçişi ayırmaktan ve her birini ayrı ayrı ele alarak tanıtlamaktan oluşur. Bu çözümün bir bölümü — gidişi daha ayrıntılı açıklayabilmek için teğetaltını

bulma biçimindeki temel problemin örneğine sınırlı kalacağız —, kuramsal ya da genel bölüm, yani *ilk fonksiyonu* verili eğri-denklemin-den bulunması kendi uğruna yürütülür; bu bir *doğrusal ilişkiyi*, öyleyse eğri tarafından belirlenen dizgede bulunan doğru çizgilerin bir ilişkisini verir. Çözümün öteki bölümü şimdi eğride bu ilişki içinde duran çizgilerin bulunmasıdır. Bu doğrudan bir yolda (*Théorie des fonctions analytiques*, II. P., II. Chap.) yerine getirilir, e.d. karakteristik üçgen olmaksızın, yani sonsuz küçüklükte yaylar, ordinatlar ve apsisler sayılması olmaksızın; bu son ikisine dy ve dx , e.d. o ilişkinin yanları olma belirlenimi verilir ve aynı zamanda bu sonsuz küçük ordinat ve apsis dolaysızca ordinatın ve teğetaltının kendileri ile eşitlenir. Bir çizgi (ve ayrıca bir nokta da) belirlenimini ancak bir üçgenin bir kenarını oluşturduğu düzeye dek taşır, tıpkı bir noktanın belirleniminin de yalnızca böyle bir üçgende yatıyor olması gibi. Bu, geçerken belirtirsek, analitik geometrinin temel önermesidir ve koordinatları ondan türetilir, tıpkı — benzer olarak — mekanikte de kuvvetlerin paralelkenarını vermesi gibi; ama tam bu nedenle bu sonuncuyu tanıtlamak için gösterilen tüm çabalar bütünüyle gereksizdir. — Teğetaltı şimdi bir üçgenin kenarı olarak koyulur ve öteki kenarlar ordinat ve onunla bağıntılı teğettir. Teğetaltı bir doğru çizgi olarak denklemi için $p = aq$ anlatımını alır (+ b eklentisi belirlenim için gereksizdir ve yalnızca keyfi evrensellik uğruna eklenir); p/q oranının belirlenimi a 'ya, q 'nın katsayısına düşer ki, bu denklemin sıralama açısından birinci fonksiyonudur, ama genel olarak yalnızca $a = p/q$ olarak görülebilir, çünkü, dediğimiz gibi, teğet olarak eğriye uygulanan doğru çizginin özsel belirlenimidir. Dahası, eğrinin denkleminin birinci fonksiyonu eşit ölçüde *bir doğru çizginin belirlenimi* olduğu için, ve ilk doğru çizginin p koordinatı ve y , eğrinin koordinatı, aynı olarak alındıkları için — öyle ki eğrinin teğet olarak varsayılan ilk doğru çizgiye değme noktası benzer olarak eğrinin birinci fonksiyonu tarafından belirlenen doğru çizginin başlangıç noktasıdır —, gösterilmesi gereken şey bu ikinci doğru çizginin birinci ile çakıştığı, e.d. bir teğet olduğudur; cebirsel olarak anlatıldığında, $y = fx$ ve $p = Fq$ olduğu için, ve $y = p$, öyleyse $fx = Fq$ olduğu için, $f'x = F'q$ olur. Şimdi teğet olarak uygulanan doğru çizginin ve denklemin birinci fonksiyonu tarafından belirlenen doğru çizginin çakışıklarını ve öyleyse ikincinin teğet olduğunu gösterebilmek için, apsisin *i artışına* ve ordinatın fonksiyonun açınımlı tarafından belirlenen artışına başvurmak gerekir. Öyleyse burada da benzer olarak o kötü ünlü artış kendini gösterir; ama yukarıda belirtilen amaçla getirilmesi ve fonksiyonun ona göre açınması artışın ayrışımli denklemin bulunması için ve karakteristik üçgen için daha önce sözü edilen kullanımından hiç kuşkusuz ayırılmazdır. Buradaki kullanımı haklı ve zorunludur; geometrinin alanına düşer, çünkü bir teğet ve onunla ortak bir noktası olduğu eğri arasında benzer olarak o noktadan geçen bir başka doğru çizginin çizilemeyecek olması

genel olarak bir teğetin geometrik belirlenimine aittir. Çünkü bu belirlenim ile teğet ya da teğet-olmama niteliği *nicelik ayrımına* indirgenir, ve söz konusu belirlenim açısından kendisine salt *daha büyük küçüklüğün* yüklendiği doğru çizgi teğettir. Bu görünürde yalnızca görelî küçüklük hiçbir biçimde görgül birşey, e.d. genel olarak bir niceye bağımlı herhangi birşey kapsamaz; formülün doğası yoluyla nitel olarak koyulur — eğer karşılaştırılacak büyüklüklerin bağımlı olduğu kıpıların ayrımı kuvvetlerin bir ayrımı ise; bu ayrım *i* ve 2° arasındaki ayrım olduğu için ve en sonunda bir sayıyı imlemesi gereken *i* o zaman bir kesir olarak tasarımlanacağı için, i^2 *kendinde ve kendi için i*'den daha küçüktür, öyle ki *i* için alınabilecek *keyfi bir büyüklüğün* tasarımının kendisi burada gereksiz ve giderek yersizdir. Tam bu nedenle daha büyük küçüklüğün tanıtılmasının bir sonsuz-küçüklük ile hiçbir ilgisi yoktur ve bu sonuncunun bu nedenle hiçbir biçimde buraya getirilmemesi gerekir.

Yalnızca bugünlerde büyük ölçüde unutulmuş ama hiç kuşkusuz haklı olan ünü ve güzelliği nedeniyle bile olsa, Descartes'ın teğet-yöntemin-den söz etmek istiyorum; bu yöntem ayrıca denklemlerin doğası ile de ilgilidir ki, bu konuda da daha öte bir gözlem gerekli olacaktır. Descartes istenen doğrusal belirlenimin benzer olarak aynı türevsel fonksiyondan bulunmasını sağlayan bu bağımsız yöntemi başka bakımlardan da çok verimli olmuş olan *Geometri*'sinde açılar (liv. II, p. 357vs, *Oeuvres compl.*, yay. haz. Cousin [Cilt II, Paris 1824vs], Tom. V); onda denklemlerin doğasının ve geometrik çizimlerinin, ve böylelikle büyük ölçüde genişleyen analizin genel olarak geometri üzerine uygulamasının büyük temelini öğretmiştir. Onda problem bir eğri üzerindeki keyfi noktalara dikey olarak doğru çizgiler çizme ve bu yolla teğetaltını vb. belirleme biçimini alır; buluşu üzerine duyduğu doyum anlaşılabilir, çünkü o günlerde yaygın bir bilimsel ilgiye konu olan bir nesne ile ilgiliydi; büyük ölçüde geometrikti ve bu nedenle hasımlarının sözü edilen o salt kural yöntemlerinin çok üzerinde duruyordu. Sözleri şöyledir: "j'ose dire que c'est ceci le problème le plus utile et le plus général, non seulement que je sache, mais même que j'ai jamais désiré de savoir en géometrie."¹ — Çözümü için eğri üzerindeki noktanın (ki problemde istenen doğru çizginin dikey olarak onun üzerine çizilmesi gerekir) ordinatı tarafından, o doğru çizginin kendisi olarak normal tarafından, ve üçüncü olarak ordinatın ve normalin kestikleri eksen parçası olarak normalaltı tarafından oluşturulan dik açılı üçgenin analitik denklemini temel alır. Bir eğrinin bilinen denkleminde şimdi o üçgenin denkleminde ordinatın ya da apsisin değeri değiştirilir, ve böylece ikinci dereceden bir denklem elde edilir (ve Descartes denklemleri daha yüksek dereceler kapsayan eğrilerin bile nasıl buna indirgendiklerini gösterir) ki, bunda değişken büyüklüklerden yalnızca biri bulunur, ve

¹["İleri sürmeyi göze alıyorum ki, bu bildiğim en verimli ve en evrensel, aslında Geometride her zaman bilmeyi istemix olduğum problemidir."]

hiç kuşkusuz kare olarak ve birinci kuvvette; — ikinci dereceden bir denklem, ki ilkin sözde arı-olmayan bir denklem olarak görünür. Şimdi Descartes şöyle bir gözlem yapar: Eğer eğri üzerinde kabul edilen nokta eğrinin ve bir dairenin kesişme noktası olarak tasarımlanırsa, bu daire eğriyi bir başka noktada daha kesecek ve o zaman böyle üretilen eşitsiz iki x için aynı değişmezler ile ve aynı biçimli iki denklem, ya da eşitsiz x değerleri ile yalnızca *bir* denklem elde edilecektir. Ama denklem hipotenüsü eğriye dikey olan — ve böylece normal olan — *bir* üçgen için yalnızca *bir* olur, çünkü durum öyle tasarımlanır ki, eğrinin ve dairenin iki kesişme noktasının çıkışması ve böylece dairenin eğriye değmesi sağlanır. Ama böylelikle ikinci dereceden denklemin x ya da y 'si için *eşitsiz kökler* durumu da ortadan kalkar. İki eşit kökü olan bir ikinci derece denklemde birinci dereceden bilinmeyeni kapsayan terimin katsayısı *tek bir kökün* iki katı olduğu için, istenen belirlenimleri sağlayan bir denklem elde ederiz. Bu gidiş yolu gerçek anlamda analitik bir kafanın dahice buluşu olarak görülmelidir ki, onun karşısında teğetaltının ve ordinatın sonsuz küçük olmaları gereken sözde apsis ve ordinat artışları ile bütünüyle önesürümlü olarak kabul edilen orantılılığı bütünüyle geri çekilir.

Bu yolda elde edilen son denklem, ki onda ikinci dereceden denklemin ikinci teriminin katsayısı çifte kök ya da bilinmeyen ile eşitlenir, ayrışimli kalkülüsün yöntemi yoluyla elde edilen ile aynıdır. $x^2 - ax - b = 0$ 'ın türevi alındığında yeni $2x - a = 0$ denklemini verir; ya da, $x^3 - px - q = 0$ 'ın türevi alındığında $3x^2 - p = 0$ denklemini verir. Ama burada belirtmek gerek ki, böyle türevsel bir denklemin de doğru olduğu hiçbir biçimde kendiliğinden açık değildir. İki değişken büyüklüğü olan bir denklem (ki bu büyüklükler değişken oldukları için bilinmeyen büyüklükler olma karakterini yitirmezler), daha önce belirttiğimiz gibi, yalnızca bir *orantı* verir; bunun yalın nedeni belirtilmiştir, çünkü kuvvete yükseltme fonksiyonları kuvvetlerin kendileri ile değiştirilince denklemin iki teriminin değeri değişir, ve böyle değişmiş değerler ile aralarında henüz bir denklemin olup olmadığı bilinmez. $Dy/dx = P$ denklemi yalnızca P 'nin bir *oran* olduğunu ve dy/dx 'e başka hiçbir gerçek anlamın yüklenemeyeceğini anlatır. Ama gene de henüz bu oran $= P$ konusunda onun başka hangi orana eşit olduğunu bilmeyiz; ona bir değer ve anlam veren şey yalnızca böyle bir denklem ya da *orantılılıktır*. — Belirttiğimiz gibi, uygulama denilen bu anlam bir başka yerden görgül olarak alındığı için, burada söz konusu olan ve türev alma yoluyla elde edilen denklemler durumunda böyle elde edilen denklemin henüz doğru olup olmadığını öğrenebilmek için eşit köklerinin olup olmadığını bir başka yerden öğrenmemiz gerekir. Ama bu durum ders kitaplarında açıkça sergilenmez; hiç kuşkusuz, tek bilinmeyenli bir denklem sıfıra indirgenip hemen y ile eşitlenince bir yana atılır, ve bu yolla türev almada hiç kuşkusuz bir dy/dx , yalnızca bir oran ortaya çıkar.

Fonksiyonel kalkülüsün hiç kuşkusuz kuvvete yükseltme fonksiyonları ile ve ayrışımli kalkülüsün ayrışımli ile ilgilenmesi gerekir; ama yalnızca bundan ayrışımli ya da kuvvete yükseltme fonksiyonları alınan büyüklüklerin kendilerinin *yalnızca başka* büyüklüklerin fonksiyonları olmaları gerektiği sonucu hiçbir biçimde çıkmaz. Dahası, kuramsal bölümde, ayrışımli, e.d. kuvvete yükseltme fonksiyonlarını türetme yönergesinde, henüz böyle türetmeden önce ele alınacak büyüklüklerin kendilerinin başka büyüklüklerin fonksiyonları olmaları gerektiği üzerine düşünülmüş değildir.

Türev almada değişimin atılması açısından *dikkati* çekebiliriz ki, atma burada köklerin belirlenmesi için onların eşitliği durumunda değişimin ilgisiz olduğu anlamına gelir, çünkü belirlenim denklemin ikinci teriminin katsayısı tarafından tüketilir. Buna göre, Descartes'tan verilen örnekte değişimin kendisi köklerin karesidir ve öyleyse kökler katsayılardan olduğu gibi değişimden de türetilirler, çünkü, değişim de, katsayılar gibi, bütünüde denklemin köklerinin bir fonksiyonudur. Sıradan açıklamada geri kalan terimler ile yalnızca + ve - yoluyla bağlı olan değişimlerin atılması salt yöntemin düzeneği yoluyla olur ve bunda bileşik bir anlatımın ayrışımli bulabilmek için yalnızca değişken büyüklüklere bir artış verilir ve bu yolla oluşan anlatım kökensel anlatımdan çıkarılır. Değişimlerin ve atılmalarının anlamı, kendilerinin hangi bakımdan fonksiyonlar oldukları ve bu belirlenime göre hizmet edip etmedikleri söz konusu edilmez.

Değişimlerin atılması ile bağıntı içinde, ayrılaşma ve tümleşme *adları* üzerine daha önce sonlu ve sonsuz anlatımları üzerine yaptığımıza benzer bir başka gözlemden bulunabiliriz ve belirlenimlerinde daha çok anlatımların imlediğinin tersinin yattığını söyleyebiliriz. Ayrılaştırma ayrımların koyulmasını belirtir; ama ayrılaştırma yoluyla bir denklem gerçekte daha az boyuta indirgenir, değişimin atılması yoluyla bir belirlilik kısıpı uzaklaştırılır; belirtildiği gibi, değişken büyüklüklerin kökleri eşitlenir, ve *öyleyse ayrımları ortadan kaldırılır*. Öte yandan tümleştirmede değişimin yeniden eklenmesi gerekir; ama denklem bu yolla köklerin daha önce ortadan kaldırılan *ayrımının yeniden kurulması*, eşit olarak koyulmuş olanın yine ayrımlılaştırılması anlamında tümlenir. — Sıradan anlatım sorunun özsel doğasını gölgeye düşürmeye ve herşeyi yalnızca altgüdümlü olmakla kalmayan, ama giderek asıl soruna yabancı da olan bir bakış açısına, yani bir yandan sonsuz küçük ayrımların, artış ve benzerlerinin bakış açısına, öte yandan özgül, e.d. nitel ayrımları belirtilmeksizin verili ve türevsel fonksiyonlar arasındaki salt genelde ayrımların bakış açısına taşımaya yardım eder.

Ayrışımli kalkülüsün başlıca kullanım alanlarından bir başkası da *Mekaniktir*; nesnesi olan *devimin* ögesel denklemleri durumunda verilen değişik üslû fonksiyonlarının anlamlarına daha önce geçerken değinildi; burada onları doğrudan doğruya ele alacağım. Saltık olarak

biçimdeş devimin denklemi, e.d. matematiksel anlatımı $c = s/t$ ya da $s = ct'$ 'dir ki, bunda içinden geçilen uzaylar görgül bir c birimi ile, hızın büyüklüğü ile geçen zamana orantılıdır ve bu denklem ayrışım için hiçbir anlam sunmaz; c katsayısı daha şimdiden eksiksiz olarak belirlidir ve bilinir ve daha öte hiçbir üs-açınımı yer alamaz. — $S = at^2$ ya da düşme deviminin denkleminin nasıl çözümlendiği daha önce belirtildi; $ds/dt = 2at$ analizinin ilk terimi dile ve sonra varoluşa öyle bir yolda çevrilir ki, bir *toplamın* bir terimi (ki çoktandır terkettiğimiz bir tasarımıdır), devimin bir bölümü olması gerekir, ve dahası bu bölümün süredurum kuvvetinin, e.d. saltık olarak biçimdeş bir hızın bölümü olması gerekir, öyle ki *sonsuz küçük* zaman-bölümlerinde devim *biçimdeş* iken, *sonlu*, e.d. gerçekte varolan zaman bölümlerinde ise biçimdeş değildir. Hiç kuşkusuz $fs = 2at'$ 'dir ve a ve t 'nin anlamları kendileri için bilinirler ve böylelikle devimin biçimdeş hızlı bir devim belirleniminde olduğu da; $a = s/t^2$ olduğu için, genel olarak $2at = 2s/t'$ 'dir; ama bununla hiçbirşey kazanmış olmayız; yalnızca $2at$ 'nin bir *toplam* olarak görülen devimin bir parçası olduğu biçimindeki yanlış sayıltı aldatıcı bir fiziksel önerme görünüşünü verir. Faktörün kendisi, a , görgül birim — genel olarak bir nice — yerçekimine yüklenir; eğer yerçekimi kuvveti kategorisi kullanılacaksa, o zaman daha çok bütünün, $s = at^2$, yerçekiminin etkisi ya da daha iyisi yasası olduğu söylenmelidir. — Yine $ds/dt = 2at$ 'den türetilen önerme için de bu böyledir ve yerçekimi etkisi sona erdiği zaman cisim düşüşünün *sonunda* ulaştığı hızla aynı zaman süresinde düşüşü ile geçmiş olduğu uzaklığın iki katını geçecektir. — Burada da kendi için zayıf bir metafizik yatar; düşüşün *sonu* ya da içinde cismin düştüğü zamanın bir bölümünün *sonu* kendisi henüz bir zaman bölümüdür; eğer bir zaman bölümü *olmasaydı*, o zaman ortada dinginlik bulunur ve böylece herhangi bir hız kabul edilmezdi; hız ancak bir zaman bölümünde içinden geçilen uzaylara göre saptanabilir, *sonunda* değil. — Ama eğer ayrışım kalkülüs fiziğin hiçbir devim içermeyen başka alanlarında, örneğin ışığın davranışında (uzayda yayılışı denilen şeyden ayrı olarak) ve renklerdeki nicelik belirlenimlerinde hiçbir sınırlama olmaksızın uygulanacak olursa ve burada da ikinci dereceden bir fonksiyonun birinci fonksiyonuna hız denirse, o zaman bu bir varoluşun uydurulması olarak, daha da kabul edilemez bir biçimcilik olarak görülmelidir.

$S = at^2$ denklemi tarafından temsil edilen devimi, der Lagrange, cisimlerin düşme devimi deneyiminde buluruz; ondan sonraki en yalın devim denklemi $s = ct^3$ olan devim olacaktır, ama doğa bu türden herhangi bir devim göstermez; c katsayısının neyi imleyebileceğini bilmeyiz. Durumun gerçekten de bu olmasına karşın, gene de bir devim vardır ki, denklemi $s^3 = at^2$ 'dir — güneş dizgesinin cisimleri için Kepler'in devim yasası; — burada ilk türevsel $2at/3s^2$ vb. fonksiyonunun imlemesi gereken şey, ve bu denklemin ayırma yoluyla daha öte

doğrudan ele alınışı, o saltık devimin yasalarının ve belirlenimlerinin *bu başlangıç noktasından* gelişimi hiç kuşkusuz ilginç bir problem olarak görünüyormuş olmalıdır ki, bunda analiz kendini en değerli pırılısı içinde gösterecektir.

Böylece ayrışımli kalkülüsün devimin ögesel denklemlerine uygulanmasının kendisi *gerçek* bir ilgi sunmaz; biçimsel ilgi kalkülüsün genel düzeneğinden gelir. Ama devimin çözümlemesi izleğinin belirlenimi ile bağıntı içinde bir başka imlem kazanır; eğer izlek bir eğri ise ve denklemi daha yüksek kuvvetler kapsıyorsa, o zaman kuvvete yükseltme fonksiyonları olarak doğrusal fonksiyonlardan kuvvetlerin kendilerine geçişler gerekir, ve birincilerin devimin zaman etmenini kapsayan kökensel denklemden zamanın silinmesi ile elde edilmeleri gerektiği için, kuvvetler aynı zamanda daha düşük açınım-fonksiyonlarına indirgenmelidirler ki, bunlardan doğrusal belirlenimlerin sözü edilen denklemleri elde edilebilir. Bu yan ayrışımli kalkülüsün öteki bölümündeki ilginç bir noktaya götürür.

Bu noktaya dek amaç ayrışımli kalkülüsün yalın özgül belirlenimini öne çıkarmak ve saptamak ve onu kimi ögesel örneklerde doğrulamaktır. Ortaya çıkan belirlenimi oluşturan şey üslû fonksiyonların bir denklemden açınım teriminin katsayısının, ilk fonksiyon denilen şeyin bulunması, ve bu ilk fonksiyon olan *ilişkinin* somut nesnenin kıpılarda gösterilmesidir; bu kıpıların kendileri iki ilişki arasında böyle elde edilen denklem yoluyla belirlenir. Ayrıca *tümlev kalkülüsün* ilkesini de kısaca irdeleyeceğiz ve ilkenin uygulamasından onun özgül somut belirlenimi için neyin ortaya çıktığını göreceğiz. Bu tümlev kalkülüs üzerine görüş yalnızca onun bundan böyle bir *toplama yöntemi* olarak alınmaması tarafından yalınlaştırılmış ve daha doğru olarak belirlenmiştir; tümlev kalkülüsü bu yöntemde ötsel olarak dizi biçimi ile bağıntılı görünüyordu; ve yöntemin kendisi ise artışı ötsel öge olarak alan ayrıştırma ile karşıtlık içinde böyle adlandırılıyordu. — Bu kalkülüsün problemi ilk olarak ayrışımli kalkülüsün problemi gibi kuramsal ya da daha doğrusu biçimseldir, ama bilindiği gibi ayrışımli kalkülüsün probleminin tersidir; — burada bir fonksiyondan başlanır ki, *türevsel* olarak, henüz bilinmeyen bir denklemin açınımindan doğan ilk terimin katsayısı olarak görülür, ve kökensel kuvvet ilişkisinin türevsel olandan bulunması gerekir; açınımın doğal düzeninde kökensel fonksiyon olarak görülecek olan şey burada türetilir, ve daha önce türevsel olarak görülen fonksiyon burada verili ya da genel olarak kökensel fonksiyondur. Ama bu işlemin biçimsel yanı ayrışımli kalkülüs yoluyla daha şimdiden başarılmış görünür ki, bu sonuncuda genel olarak kökensel fonksiyonun türevsel fonksiyona geçişi ve onunla ilişkisi saptanmıştır. Bunu yaparken bir yandan başlangıç noktası olacak olan fonksiyonu elde edebilmek, ama öte yandan ondan kökensel fonksiyona geçişi yerine getirebilmek için kaçınılmaz olarak birçok durumda *dizi biçimine* başvurmak gerekse de,

ilkın genel olarak bu biçimin tümlev almanın kendine özgü yanı ile dolaysızca hiçbir ilgisinin olmadığını saptamak gerekir.

Kalkülüsün probleminin öteki bölümü ise onun biçimsel işlemi ile bağıntı içinde *uygulanması* olarak görünür. Ama şimdi bu uygulamanın kendisi *problemdir*; yani *imlemin* yukarıda verilen anlamda, tikel bir nesnenin birinci fonksiyonu olarak görülen verili fonksiyonun kökensel fonksiyonunun taşıdığı anlamda anlaşılmasıdır. Bu öğreti de kendinde daha şimdiden ayrışımli kalkülüs tarafından bütünyle bir yana atılmış görünebilir; ama sorunun böylesine yalın olmasına izin vermeyen daha öte bir durum kendini gösterir. Başka bir deyişle, ayrışımli kalkülüste bir eğrinin denkleminin birinci fonksiyonundan doğrusal bir ilişki olan ilişkinin elde edildiği bulunduğ u için, bununla bu ilişkinin tümlevinin apsis ve ordinat ilişkisinde eğrinin denklemini verdiği de bilinir; ya da, eğer eğri tarafından kapatılan alan için denklem verili ise, o zaman ayrışımli kalkülüsten böyle bir denklemin birinci fonksiyonunun anlamının bu fonksiyonun ordinatı apsisin bir fonksiyonu olarak temsil etmesi ve böylelikle eğrinin denklemini temsil etmesi olduğunu bilmek gerekir.

Ama şimdi sorun nesneyi belirleyen kıpılardan hangisinin denklemin kendisinde *verili* olduğunu saptamaktır; çünkü analitik işlem ancak verili olandan başlayarak ondan nesnenin geri kalan belirlenimlerine geçebilir. Verili olan örneğin eğri tarafından kapanan bir alanın denkleminde değildir, ne de onun döndürülmesinden ortaya çıkan cisimdir; eğrinin bir yayı da değildir, ama yalnızca eğrinin kendisinin denkleminde verilen apsis ve ordinat ilişkisidir. Buna göre o belirlenimlerden bu denklemin kendisine geçişler henüz ayrışımli kalkülüste ele alınamaz; bu ilişkilerin bulunması tümlev kalkülüs için ayrılmıştır.

Ama dahası, birçok değişkenli denklemin ayrıştırılmasının bir denklem olarak değil ama yalnızca bir oran olarak açınım üssünü ya da ayrışım katsayısını verdiği gösterilmiştir; o zaman problem verili nesnenin kıpıllarında *türevsel* fonksiyon olan bu *oran* için ona eşit olan ikinci bir oranı bulmaktır. Buna karşı, tümlev kalkülüsün nesnesi *kökensel* fonksiyonun burada verili olması gereken *türevsel* fonksiyon ile *ilişkisinin* kendisidir, ve problem bulunacak kökensel fonksiyona verili birinci türevsel fonksiyonun nesnesinde yüklenecek anlamı ilgilendirir; ya da daha doğrusu bu *anlam*, örneğin bir eğri tarafından kapatılan alan ya da doğru bir çizgi olarak temsil edilen bir eğrinin doğrultulması vb. daha şimdiden *problem* olarak bildirildiği için, böyle belirlenimin kökensel bir fonksiyon yoluyla bulunacağını ve nesnenin *bu amaçla* türevsel fonksiyonun *birinci* fonksiyonu olarak kabul edilmesi gereken *kıpsının* hangisi olduğunu göstermektir.

Şimdi, ayrım tasarımı sonsuz küçüklük tasarımı olarak kullanan sıradan yöntem sorunu kendi için kolaylaştırır; buna göre, eğrilerin kareleştirilmesi ya da dörtgenleştirilmesi için sonsuz küçük bir dikdörtgen, ordinatın öge ile, e.d. apsisin sonsuz küçük parçası ile bir çarpımı

yamuk olarak alınır ki, bu sonuncunun kenarlarından biri apsisin sonsuz küçük parçasının karşısında duran sonsuz küçük yaydır; şimdi çarpım tümlevin sonsuz çoklukta yamuğun toplamını, belirlenmesi istenen alanı, yani alanın o ögesinin *sonlu* büyüklüğünü vermesi anlamında tümlenir. Benzer olarak, sıradan yöntem yayın sonsuz küçük ögesinden ve karşılık düşen ordinat ve apsisten bir dik açılı üçgen oluşturur ki, bunda o yayın karesinin öteki iki sonsuz küçük ögenin karelerinin toplamına eşit olması gerekir ve bunun tümlenmesi sonlu bir nicelik olarak yayın kendisinin uzunluğunu verir.

Bu yöntem bu analiz alanının temelinde yatan genel buluşu varsayımı olarak alır; burada bunu öyle bir yolda yapar ki, dörtgenleştirilmiş eğri ya da doğrulaştırılmış yay vb. eğrinin denklemi tarafından verilen belli bir fonksiyon ile *kökensel denilen fonksiyonun türevsel fonksiyon ile ilişkisi içinde* durur. Burada bilinmesi özsel olan şey matematiksel bir nesnenin (örneğin bir eğrinin) belli bir bölümü türevsel fonksiyon olarak kabul edildiği zaman, nesnenin başka hangi bölümünün karşılık düşen kökensel fonksiyon tarafından anlatıldığıdır. Bilindiği gibi, eğrinin denklemi tarafından verilen *ordinatın* fonksiyonu *türevsel* fonksiyon olarak alındığı zaman, ilişkili kökensel fonksiyon eğrinin bu ordinat tarafından kesilen *alanı* için nicel anlatımıdır, öyle ki, eğer *belli bir teğet belirlenimi* türevsel fonksiyon olarak görülürse, onun kökensel fonksiyonu bu teğet belirlenimine ait olan *yayın* uzunluğunu anlatır, vb., ama şimdi sonsuz küçüklüğü ve onun düzeneksel işlemini kullanan yöntem bu ilişkilerin, yani ilk olarak kökensel fonksiyonun kendi türevi ile ilişkisinin ve ikinci olarak matematiksel nesnenin iki bölümünün ya da ögesinin büyüklüklerinin ilişkisinin bir orantı oluşturdıklarını kabul etmekle yetinir ve kendini o yöntemi tanıtlama sıkıntısından bağışlar. Burada matematiksel keskinliğin kendine özgü değeri daha şimdiden başka bir yerden bilinen sonuçlardan matematiksel bir nesnenin belli tikel yanlarının birbirleri ile kökensel fonksiyonun türevsel fonksiyon ile ilişkisi içinde durduklarını bulmuş olmada yatar.

Bu iki fonksiyondan türevsel fonksiyon ya da üs alma fonksiyonu olarak belirlenen fonksiyon burada tümlev kalkülüste ilkin tümlev yoluyla bulunması gereken kökensel fonksiyona karşı görelî olarak *verili* fonksiyondur. Ama türevsel fonksiyon dolaysızca verili değildir, ne de matematiksel nesnenin hangi bölümünün ya da belirleniminin türevsel fonksiyon olarak görülmesi gerektiği daha şimdiden açıktır, öyle ki bunun kökensel fonksiyona indirgenmesi yoluyla büyüklüğü problem tarafından istenen öteki bölüm ya da belirlenim bulunabilsin. Sıradan yöntem, söylendiği gibi, nesnenin belli bölümlerini hemen sonsuz küçüklük olarak türevsel fonksiyonlar biçiminde temsil etmekle başlar ki, bunlar genel olarak nesnenin kökensel olarak verili denkleminde ayrışım yoluyla belirlenebilirler (bir eğrinin doğrulaştırılması için sonsuz küçük apsis ve ordinatlar gibi), ve seçilen bölümler problemin eşit

ölçüde sonsuz küçük olarak tasarımlanan nesnesi ile (verilen örnekte, yay ile) temel matematikte saptanan belli bir bağlantıya getirilebilen türdedir, ve o bölümler bilindiği zaman bu bağlantı yoluyla bilinmesi gereken büyüklük de belirlenir; böylece doğrulaştırma için verili üç sonsuz küçük öge dik açılı üçgenin denkleminin bağlantısına getirilirken, kareleştirme için ise ordinat ve sonsuz küçük apsis bir çarpımın bağlantısına getirilir, çünkü sonsuz küçük alan aritmetiksel olarak yalnızca çizgilerin çarpımı olarak alınır. O zaman alanın, yayın vb. bu öğelerinden alanın, yayın vb. büyüklüğüne geçişin kendisi yalnızca sonsuz anlatımdan sonlu anlatıma ya da istenen büyüklüğü oluşturmaları gereken sonsuz çoklukta ögenin *toplamına* yükseliş olarak geçerlidir.

Buna göre yalnızca yüzeysel olarak denebilir ki, tümlev kalkülüs ayrışımı kalkülüsün salt evrik, ve gene de genel olarak daha güç problemi; tümlev kalkülüsün *gerçek* ilgisi daha çok özellikle somut nesnedeki kökensel ve türevsel fonksiyonlar arasındaki ilişkiye yöneliktir.

Lagrange kalkülüsün bu bölümünde bile onun problemlerinin büyüklüğünü yalnızca o doğrudan sayıtların kaygan yollarında gidermeye yönelmedi. Yönteminin ayrıntılarını bir iki örnekle belirtmek sorunun doğasını durulaştırmak açısından yararlı olacaktır. Yönteminin görevi bir matematiksel bütünün, örneğin bir eğrinin, tikel belirlenimleri arasında kökensel fonksiyonun türevsel fonksiyon ile bir ilişkisinin yer aldığını kendi uğruna *tanıtlamaktır*. Ama bu tanıtlama bu alanda ilişkinin kendisinin doğasından ötürü doğrudan doğruya yerine getirilemez, çünkü ilişki matematiksel nesnede eğri çizgileri doğru çizgiler ile, doğrusal boyutları ve bunların fonksiyonlarını düzlem-yüzeysel boyutlar ve bunların fonksiyonları ile vb., öyleyse *nitel olarak ayrı olan terimleri* bağıntı içine getirir; böylece istenen belirlenim ancak *daha büyük ve daha küçük* arasındaki bir orta nokta olarak alınabilir. Böylelikle hiç kuşkusuz yine bir *artı* ve *eksi* ile bir *artış* biçimi kendiliğinden ortaya çıkar, ve güçlü *développans* burada yerindedir; ama artışların burada nasıl yalnızca aritmetiksel, sonlu anlam taşıdıklarından daha önce söz etmiştik. Belirlenecek büyüklüğün tek bir kolayca belirlenebilir sınırdan daha büyük ve ötekinden daha küçük olması koşulunun gelişiminden böylece örneğin ordinatın fonksiyonunun alanın fonksiyonunun türevsel ilk fonksiyonu olduğu çıkarsanır.

Eğrilerin doğrulaştırılması Lagrange tarafından açımlandığı yolda Arşimedes'in ilkesinden başladığı için ilginçtir, çünkü Arşimedes'in yönteminin modern analizin ilkesine *çevrilmesi* konusunda bilgilendiricidir ve böylece öteki yöntemlerde düzeneksel olarak yerine getirilen işin içini ve gerçek anlamını görmemizi sağlar. İşlem yolu yukarıda verilene zorunlu olarak andırımlıdır; Arşimedes'in bir eğrinin yayının girişinden daha büyük ve yayın uç noktalarından çizilen teğetlerin toplamından daha küçük olduğu ve bu iki nokta ve kesişme noktası arasında kapsandığı biçimindeki ilkesi doğrudan bir denklem vermez. Arşimedes'in

o temel-belirleniminin modern analitik biçime çevrilmesi kendi için yalın bir temel-denklemler olan bir anlatımın bulunuşudur; oysa Arşimedes'deki biçim yalnızca her zaman çok fazla büyük ve çok fazla küçük olarak belirlenen terimler arasında sonsuza dek süren bir ilerleme *istemi*ni ortaya koyar ve bu ilerleme her zaman yeni bir çok fazla büyük ya da yeni bir çok fazla küçük verir, ama her zaman daha dar sınırlar içinde olmak üzere. Sonsuz küçüklük biçimciliği aracılığıyla hemen $dz^2 = dx^2 + dy^2$ denklemi saptanır. Buna karşı Lagrange'ın açıklaması ise, belirtilen temelden başlayarak, yayın uzunluğunun türevsel bir fonksiyonun kökensel fonksiyonu olduğunu gösterir ki, birincinin kendine özgü teriminin kendisi türevsel bir fonksiyonun ordinatın kökensel fonksiyonu ile ilişkisinden gelen bir fonksiyondur.

Arşimedes'in yönteminde, tıpkı daha sonra Kepler'in stereometrik nesneleri ele alışında olduğu gibi sonsuz küçüklük tasarımı bulunduğu için, bu sık sık bu tasarımın ayrışımı kalkülüste kullanılması için bir yetke olarak kullanılmış, ama bu onda kendine özgü ve ayrı olan şey vurgulanmaksızın yapılmıştır. Sonsuz küçüklük ilk olarak bir nice olarak nicenin, e.d. *sonlu* denilen bir anlatımın, genel olarak nice de bulunduğu yolda tamamlanmış belirliliğin olumsuzlanmasını imler. Benzer olarak başkaları arasında Valerius'un,¹ Cavalieri'nin² geometrik nesnelerin *ilişkilerinin* ele alınışı üzerine dayalı daha sonraki ünlü yöntemlerinde temel belirlenim ilk olarak yalnızca ilişki içinde görülen belirlenimlerin *nicelerinin* böyle olarak bu amaç açısından bir yana atılması ve buna göre nesnelerin *büyük-olmayan şeyler* olarak alınmalarıdır. Ama böylelikle bir yandan salt olumsuz belirlenimin arkasında yatan genelde *olumlu* yan, yani kendini yukarıda soyut olarak *nitel* büyüklük-belirlenimi olarak ve daha tam olarak üslerin ilişkisinde yatıyor olarak sunmuş olan yan tanınmamış ve vurgulanmamış olur, — ama öte yandan, bu ilişkinin kendisi yine kendi içinde örneğin bir üs ve bunun açınım fonksiyonu gibi daha tam olarak belirlenmiş ilişkilerin bir çokluğunu kapsadığı için, bunların da yine aynı sonsuz küçüklüğün genel ve olumsuz belirlenimi üzerine temellenmiş ve ondan türetilmiş olmaları gerekir. Lagrange'ın az önce belirtilen açıklamasında Arşimedes'in problemi açındırma yolunda imlenen belirli olumlu yan bulunmuş ve böylelikle sınırsız bir ilerleme ile yüklü olan yönteme doğru sınırı verilmiştir. Modern buluşta kendi için büyük olan şey ve daha önceki zorlu problemleri çözme ve daha önceki çözülebilir olanları yalın bir yolda ele alma yeteneği yalnızca kökensel fonksiyonların türevsel denilen fonksiyonlar ile ilişkilerinin ve matematiksel bir bütünde böyle bir ilişki içinde duran parçalarının ortaya çıkarılışına yüklenmelidir.

Söylenmiş olanlar söz konusu edilen büyüklük ilişkilerinde tikel kalkülüs türünün nesnesi olan kendine özgü yanı vurgulama amacı için

¹[Luca Valerio, 1552-1618, İtalyan matematikçi.]

²[Francesco Bonaventura Cavalieri, 1598-1647, İtalyan mekanikçi].

yeterli olabilir. Bu gözlemler yalın problemler ve bunların çözüm yolları üzerine sınırlanabilirdi; ve ayrışım ve tümlev kalkülüslerin uygulama-sını bütünü bir erimi içinde ele almak ve uygulamanın belirtilen ilke üzerine dayandığı tümevarımını problemlerinin tümünün ve bunların çözümlerinin o ilkeye bağlanması yoluyla eksiksiz olarak yerine getirmek ne burada biricik ilgi noktası olan Kavram-belirlenimi açısından amaca uygun olurdu, ne de yazarın gücünün sınırları içindedir. Ama belirtilenler yeterince göstermiştir ki, tıpkı her tükel hesaplama yolunun tükel bir büyüklük belirliliğini ya da ilişkisini ve toplama, çarpma, üsse yükseltme ve kök alma, logaritma ve dizi hesapları vb. oluşturan türde bir ilişkiyi nesnesi olarak alması gibi, ayrışım ve tümlev kalkülüsler de aynı şeyi yaparlar; bu kalkülüse ait olan şeye bütünüyle uygun olarak bir üslû fonksiyon ile onun açınımının ya da üsse yükseltilmesinin fonksiyonu arasındaki bir ilişki adı verilebilir, çünkü olgunun doğası üzerine içgörünün en yakınında yatan budur. Logaritma-, daire- ve dizi-ilişkileri de bu kalkülüsün bütününde, ama yalnızca toplama vb. gibi daha başka büyüklük ilişkilerinin kullanıldığı gibi kullanılırlar, ve bu özellikle anlatımları kökensel fonksiyonu açınım fonksiyonlarından türetmenin gerektirdiği işlemler için daha kolay kılma amacıyla yapılır. Ayrışım ve tümlev kalkülüsler hiç kuşkusuz dizide terimlerin katsayıları denilen açınım fonksiyonlarını belirlemek için dizi biçimine yönelik ortak bir ilgiyi paylaşırlar; ama o kalkülüsün ilgisi yalnızca kökensel fonksiyonun kendi açınımının en yakın katsayısı ile ilişkisine yönelmişken, dizi bu katsayılar ile sağlanan kuvvetlere göre terimlerin düzenli çokluğunun bir *toplam* biçiminde sergilenmesini ister. Sonsuz dizide bulunan sonsuzun, genel olarak nicenin olumsuzunun belirsiz anlatımının bu kalkülüsün sonsuzunda yatan olumlu belirlenim ile ortak hiçbir şeyi yoktur. Benzer olarak, açınım bir dizi biçiminin verilmesini sağlayan *artış* olarak sonsuz küçüklük açınım için yalnızca dış bir araçtır, ve sözde sonsuzluğunun böyle bir araç olmanın dışında başka hiçbir anlamı yoktur; gerçekte istenen şey olmayan dizi bir *fazlalık* üretir ki, giderilmesi yine gereksiz bir çabaya patlar. Dizi biçimini kullanmayı yine yeğleyerek kabul etmiş olan Lagrange'ın yöntemi de böyle bir sıkıntıyı yaşar; ama gene de *uygulama* denilen şeyde onun bu yöntemi yoluyla kalkülüsün gerçek özgünlüğü öne çıkarılır, çünkü dx , dy vb. gibi biçimleri *nesnelere* dayatmaksızın türevsel fonksiyonun (açınım fonksiyonunun) belirliliğinin nesnenin hangi bölümüne ait olduğu doğrudan tanıtlanır; ve böylece açıktır ki burada asıl sorun dizi biçimi değildir.¹

¹Yukarıda alıntılanan eleştiride (*Jahrbuch für wissenschaftliche Kritik*, II. Bd., 1827, Nr. 155, 6) konu üzerine derin bir bilgenin, Herr Spehr'in [Friedrich Wilhelm Spehr, 1799-1833, Braunschweig'de matematikçi] ilginç anlatımları bulunur. Bunlar *Neuen Prinzipien des Fluentskalküls*'ünden (Braunschweig 1826) aktarılır; ayrışım kalkülüsün karanlık olan ve bilimsel olmayan yanına önemli ölçüde katkıda bulunan bir durumu ilgilendirir ve bu kalkülüsün kuramının genel karakteri üzerine söylenmiş

Not 3

Nitel Büyüklük Belirliliği İle Bağıntılı Daha Öte Biçimler

Ayrışımli kalkülüsün sonsuz küçüklüğünün kendi olumlu anlamında *nitel* büyüklük-belirliliği olduğu gösterildi; daha sağın olarak, onun bu kalkülüste yalnızca genelde bir kuvvet-belirliliği olarak değil, ama özelde bir kuvvet fonksiyonunun bu fonksiyonun açınıminin kuvveti ile ilişkisi olarak bulunduğu gösterildi. Ama nitel belirlilik ayrıca daha öte, deyim yerindeyse daha zayıf bir biçimde de bulunur ve bu biçim, sonsuz küçüklüğün onunla bağıntılı kullanımı ve bu kullanımdaki anlamı ile birlikte, bu Notta irdelenecek olan noktadır.

Daha önce söylenmiş olanlardan yola çıkarsak, bu bakımdan ilk olarak anımsatmamız gerek ki, *analitik* yandan değişik kuvvet belirlenimleri ilkin orada yalnızca biçimsel ve bütünüyle *türdeş* olarak bulunuyor görünümler, *sayısal büyüklükleri* imlerler ki, böyle olarak birbirlerine karşı o nitel türölülüğü taşımazlar. Ama uzaysal nesnelere uygulamada analitik ilişki nitel belirliliği içinde kendini bütünüyle *doğrusal* belirlenimlerden düzlemsel belirlenimlere, doğru çizgisel belirlenimlerden eğri çizgisel belirlenimlere vb. geçiş olarak gösterir. Dahası, bu uygulama doğalarına göre *sürekli* büyüklükler biçiminde verilen uzaysal nesnelerin *kesikli* olarak alınmalarına, öyleyse düzlemin bir çizgiler çokluğu olarak, çizginin bir noktalar çokluğu vb. olarak alınmasına götürür. Bu çözümün biricik ilgisi çizginin çözündüğü noktaların, yüzeyin çözündüğü çizgilerin vb. kendilerini belirlemektir, öyle ki bu belirlenimlerden analitik olarak, e.d. aslında aritmetiksel olarak ilerleme yapılabilsin; bu başlangıç noktaları bulunacak büyüklük belirlenimleri için *öğelerdir* ki, *somut olan* için, *sürekli* büyüklük için fonksiyon ve denklem onlardan türetilcektir. Bu yordamı kullanmanın onlarda başlıca ilgiyi oluşturduğu problemler

olanlarla uyum içindedirler. “*An aritmetiksel araştırmalar*,” der, “hiç kuşkusuz tüm benzerleri arasında ayrışımli kalkülüs ile birincil olarak bağıntılı olanlar, asıl ayrışımli kalkülüsten ayrılmış değildir, ve gerçekte, Lagrange’ın durumunda olduğu gibi, giderek kalkülüsün kendisi olarak alınmışlardır, üstelik kalkülüsün onların yalnızca *uygulanması* olarak görülmesine karşın. Bu aritmetiksel araştırmalar kendi içlerinde ayrıştırma kurallarını, Taylor kuramının türetilmesini vb., ve giderek değişik tümlev alma yöntemlerini bile kapsarlar. Ama *durum bütünüyle tersidir*; asıl *ayrışımli* kalkülüsün *nesnesini* oluşturan şey tam olarak o uygulamalardır, ve tüm o aritmetiksel açınımları ve işlemleri kalkülüs analizden [verili olarak] *varsayar*.” — Lagrange durumunda gösterilmiş olduğu gibi, sözde uygulamanın genel bölümünün dizilerden yola çıkan yordamından ayrılması ayrışımli kalkülüsün *kendine özgü nesnesini* kendi için öne çıkarmaya hizmet eden şeydir. Ama *asıl* ayrışımli kalkülüsün nesnesini oluşturan şeyin tam olarak o *uygulamalar* olduğunu kavrayan yazarın (o çalışmada değinilen) *sürekli* büyüklük, *olus*, *akış* vb.nin biçimsel metafiziğine izin vermesi ve giderek böyle bir yükü yenileriyle artırmayı istemesi yazar payına ilginç bir durumdur; bu belirlenimler *biçimseldirler*, çünkü yalnızca genel kategorilerdirler ki, *nesnenin* tam olarak somut kuramdan, uygulamalardan öğrenilmesi ve soyutlanması gerekmiş olan *özgül yanını* belirtmezler.

için *başlangıç* ögesinin *kendi için kendini belirleyen birşey* olması istenir; bu doğrudan olmayan gidiş ile *karşılık* içindedir, çünkü bu sonuncusu tersine yalnızca *sınırlar* ile başlayabilir ki, bunların arasında kendi-için-belirli öge gidişin hedefi olarak yatar. Ama o zaman sonuç her iki yöntemde de aynı şey olarak çıkar, eğer bulunabilecek şey yalnızca istenen eksiksiz, e.d. sonlu denilen belirlenime ulaşabilme olanağı olmaksızın ilerleyerek daha öte belirleme yapmanın yasası ise. Gidiş yolunun bu tersine çevrilmesini ilk düşünmüş ve kesikli olanı başlangıç noktası yapmış olmanın onuru Kepler'e yüklenir. Onun Arşimedes'in daire ölçümündeki ilk önermeyi nasıl anladığını açıklaması bunu yalın bir yolda anlatır. Arşimedes'in ilk önermesi, bilindiği gibi, dairenin dik açıyı kapayan kenarlarından biri yarı çapa ve öteki ise dairenin çevresine eşit olan bir dik açılı üçgene eşit olduğudur. Kepler bu önermenin anlamını dairenin *çevresinin noktalar* kadar çok, e.d. sonsuz çoklukta parça taşıdığı biçiminde aldığı için (ki bunlardan her biri bir ikizkenar üçgenin tabanı olarak görülebilir), *sürekli* kesikli biçimine *çözülüşüne* anlatım verir. *Sonsuzun* burada bulunan anlatımı henüz ayrışımli kalkülüste taşıması gereken belirlenimden çok uzaktır. — Şimdi böyle kesikli öğeler için bir belirlilik, bir fonksiyon bulunduğu zaman, bunların özsel olarak sürekli olan öğeleri olmak için toplanmaları gerekir. Ama bir noktalar toplamı bir çizgi, bir çizgiler toplamı bir yüzey vermediği için, *noktalar daha şimdiden doğrusal* olarak alınırlar, tıpkı çizgilerin düzlemsel olarak alınmaları gibi. Ama gene de aynı zamanda o doğrusalların birer *çizgi olmamaları gerektiği* için, ki eğer niceler olarak alınacak olsalardı öyle olurlardı, *sonsuz küçük* olarak tasarınırlar. Kesikli olan yalnızca *dışsal* bir biraraya toparlanışa yeteneklidir ki, onda kıpılar kesikli Birler anlamını saklı tutarlar; bu Birlerden analitik geçiş yalnızca onların *toplamına* olur, aynı zamanda *noktadan çizgiye* ya da *çizgiden yüzeye* vb. geometrik geçiş değildir; belirlenimini nokta olarak ya da çizgi olarak taşıyan öğeye buna göre aynı zamanda sırasıyla doğrusal ya da yüzeysel olma niteliği de verilir, öyle ki toplam küçük çizgilerin toplamı olarak bir çizgi, ya da küçük yüzeylerin toplamı olarak bir yüzey olabilsin.

Bu nitel geçiş kıpısını kazanma ve bunun için *sonsuz küçüklüğe* başvurma gereksinimi bu güçlüğü çözmeleri gerekirken kendilerinde en büyük güçlük olan tüm tasarımların kaynağı olarak görülmelidir. Bu çareden vaz geçmek için, salt bir *toplama* olarak görünen analitik yordamın kendisinde gerçekte daha şimdiden bir *çarpma* kapsadığı gösterilebilmelidir. Ama bu noktada yeni bir sayılı ortaya çıkar ki, aritmetiksel ilişkilerin geometrik betilere bu uygulanışında temeli oluşturur; bu sayılı aritmetiksel çarpmanın ayrıca geometrik belirlenim için daha yüksek bir boyuta bir geçiş olduğu sayılı, uzaysal belirlenimlerine göre *çizgiler* olan büyüklüklerin aritmetiksel çarpımının aynı zamanda *doğrusal* belirlenimden bir *yüzey belirleniminin* üretimi olduğu sayılıdır; 3 kere 4 doğrusal ayak 12 doğrusal ayak verir, ama 3 doğrusal ayak

kere 4 doğrusal ayaklı 2 yüzeysel ayak, ve dahası kare-ayak verir, çünkü birim kesikli nicelikler olarak her ikisinde de aynıdır. *Çizgilerin çizgiler ile çarpımı* ilkin saçma birşey olarak görünür, çünkü genel olarak çarpma sayıları ilgilendirir, e.d. öyle birşeyin değişimidir ki, bu kendisine geçtiği ile, *çarpım ile bütünüyle türdeşir*, ve değişen yalnızca *büyükliktir*. Öte yandan, genel olarak çizginin çizgi ile çarpımı denilen şey — *ductus lineae in lineam* denmiştir, *plani in planum* gibi, ve ayrıca *ductus puncti in lineam*dır — salt büyüklüğün değil, ama *nitel uzaysallık belirlenimi* olarak, bir boyut olarak büyüklüğün değişimidir; çizginin yüzeye geçişi onun *kendi dışına çıkışı* olarak kavranmalıdır, tıpkı noktanın kendi dışına çıkışının çizgi, yüzeyinkinin bütün bir uzay olması gibi. Bu çizginin bir noktanın *devimi* vb. olarak tasarımlanması ile aynı şeydir; ama devim bir zaman belirlenimi kapsar ve böylece o tasarımda daha çok yalnızca olumsal, dışsal bir durum değişimi olarak görünür; ama geçiş kendi dışına çıkma olarak anlatılmış Kavram-belirliliği olarak alınmalıdır, — nitel başkalaşım ki, aritmetiksel olarak birimin (nokta vb. olarak) miktar (çizgi vb. olarak) ile bir çarpımıdır. — Burada daha öte şu belirtilebilir ki, yüzeyin kendi dışına çıkması durumunda, ki yüzeyin yüzey ile bir çarpımı olarak görünecektir, aritmetiksel ve geometrik işlemler arasında bir ayrım görünüşü ortaya çıkar ve *ductus plani in planum* olarak yüzeyin kendi dışına çıkması aritmetiksel olarak iki boyutlu bir belirlenimin böyle bir başkası ile çarpılmasını ve böylelikle dört boyutlu bir çarpımı verir, ama bu sonuncusu geometrik belirlenim yoluyla üç boyuta indirgenir. Bir yanda sayı, ilkesi Bir olduğu için, dışsal nicel öge için sağlam belirlenim veriyor olsa da, [öte yanda] işleminin ürünü biçimseldir; sayı belirlenimi olarak alınan $3 \cdot 3$ kendi ile çarpıldığında $3 \cdot 3 \times 3 \cdot 3$ olur; ama bu büyüklük, yüzey-belirlenimi olarak kendi ile çarpıldığında, $3 \cdot 3 \cdot 3$ olarak kısıtlanır, çünkü uzay noktadan, yalnızca soyut sınırdan kendi dışına çıkış olarak tasarımılandığında, *somut* bir belirlilik olarak gerçek sınırını çizginin dışında, üçüncü boyutta bulur. Değinen ayrım kendini özgür devim açısından etkili olarak gösterebilir, çünkü bu devimde bir yan, uzaysal yan geometrik belirlenim altında iken (Kepler yasasında $s^3 : t^2$), öteki yan ise zamansal yandır ve aritmetiksel belirlenim altında durur.

Burada irdelenen nitel ögenin önceki Notun nesnesinden nasıl ayrıldığı şimdi daha öte bir açıklama olmaksızın kendiliğinden anlaşılabilir. Orada nitel öge kuvvet-belirliliğinde yatar; burada, sonsuz küçüklük gibi, yalnızca çarpım ile aritmetiksel olarak ilişkili faktör olarak ya da nokta olarak çizgi ile, çizgi olarak yüzey ile vb. ilişkili olarak bulunur. Şimdi, kesikliden, ki sürekli büyüklük ona çözünmüş olarak tasarımlanır, sürekliye yapılması gereken nitel geçiş bir toplama olarak yerine getirilir.

Ama ileri sürülen salt toplamanın gerçekte kendi içinde bir çarpmayı ve öyleyse doğrusal belirlenimden yüzey belirlenimine geçişi kapsadığı olgusu en yalın yolda örneğin bir yamuğun alanının iki karşıt koşul

kenarın toplamının yüksekliğin yarısı ile çarpımına eşit olduğunun gösterilmesi durumunda görünür. Bu yükseklik yalnızca toplanması gereken *kesikli* büyüklüklerin bir çokluğunun *miktarı* olarak tasarımlanır. Bu büyüklükler sözü edilen o sınırlayıcı koşutlar arasında koşut olarak yatan çizgilerdir; bunlardan sonsuz çoklukta vardır, çünkü yüzeyi oluşturmaları gerekir; ama çizgilerdirler ki, öyleyse yüzeyli birşey olabilmek için, aynı zamanda olumsuzlama ile koyulmalıdırlar. Çizgilerin bir toplamının bir yüzey vermesi gerektiği biçimindeki güçlükten kaçınabilmek için, çizgiler dosdoğru yüzeyler olarak, ama o denli de *sonsuz ölçüde dar* olarak alınırlar, çünkü belirlenimlerini yalnızca yamuğun koşut sınırlarının çizgiselliğinde taşırlar. Koşut olarak ve yamuğun doğru çizgisel kenarlarının öteki çifti yoluyla sınırlanmış olarak, bu çizgiler aritmetiksel bir ilerlemenin terimleri olarak tasarımlanabilirler; ayrımları genel olarak aynıdır, ama belirlenmesi gerekmez, ve ilk ve son terimleri o iki koşut çizgidir; böyle bir dizinin toplamı bilindiği gibi o koşutların ve o terimlerin *miktarının* yarısının *çarpımıdır*. Bu son niceye yalnızca sonsuz çoklukta çizgilerin tasarımı ile görelî olarak *miktar* denir; genel olarak *sürekli birşeyin* — yüksekliğin — büyüklük belirliliğidir. Açıkta ki, toplam denilen şey aynı zamanda bir *ductus lineae in lineam*, çizgilerin çizgiler ile *çarpımıdır*, yukarıdaki belirlenime göre düzlemselin bir ortaya çıkışıdır. Şimdi bir *ab* dikdörtgeninin en yalın durumunda o iki faktörden her biri yalın bir büyüklüktür; ama yamuğun henüz ögesel daha öte örneğinde bile yalnızca faktörlerden biri yüksekliğin yarısı olarak yalın olandır; buna karşı öteki ise bir ilerleme yoluyla belirlenir; benzer olarak doğrusaldır, ama büyüklük belirliliği daha karışıktır; yalnızca bir dizi yoluyla anlatılabildiği düzeye dek, onu toplama işlemine analitik, e.d. aritmetiksel denir; ama ondaki geometrik kıpı çarpmadır, çizgi boyutundan yüzey boyutuna geçişin nitel ögesidir; faktörlerden biri ötekinin aritmetiksel belirlenimi için yalnızca *kesikli* olarak alınır, ve kendi için, öteki gibi, bir çizginin büyüklüğüdür.

Ama yüzeyleri çizgilerin toplamı olarak tasarımıyla yordamı da sonucu elde etmek için genel olarak bir çarpma işlemi yapılmadığı zaman sık sık kullanılır. Bu problem denklemdeki büyüklüğü bir nice olarak değil ama bir orantıda belirtmek olduğu zaman olur. Bu örneğin bir daire yüzeyinin büyük eksenî dairenin çapı olan bir elipse oranının büyük eksenin küçük eksene oranı ile aynı olduğunu göstermenin bilinen bir yoludur, ve bu yüzeylerden her biri ona ait *ordinatların toplamı* olarak alınır; elipsin her bir ordinatının dairenin karşılık düşen ordinatına oranı küçük eksenin büyük eksene oranı gibidir; öyleyse varğı *ordinatların toplamlarının*, e.d. *alanların* da aynı oran içinde olduklarıdır. Burada bir yüzeyin çizgilerin bir toplamı olarak tasarımıyla kaçınmak isteyenler *ordinatları* sonsuz küçük genişlikli *yamuklara* çevirme gibi olağan, bütünüyle gereksiz bir çareye başvururlar; denklem yalnızca bir orantı olduğu için, düzlemin iki doğrusal ögesinden yalnızca biri

karşılaştırmaya girer. Öteki, apsis eksenini ise, elipste ve dairede eşit olarak, aritmetiksel büyüklük belirlenimi faktörü olarak, öyleyse 1'e eşit olarak alınır ve buna göre orantı yalnızca belirleyen kıpılardan birinin ilişkisine bağımlıdır. Düzlemin *tasarımı* için iki boyut zorunludur; ama *büyüklik belirlenimi*, o orantıda belirtilmesi gerektiği gibi, yalnızca *bir* kıpıyı ilgilendirir; bu *bir* kıpıya *toplam* tasarımını ekleyerek o düzlem tasarımı karşısında gerilemek ya da onu iyileştirmek aslında burada matematiksel belirliliği ilgilendiren şeyi tanımayı başaramamaktır.

Burada verilen açıklama Cavalieri'nin daha önce değinilen ünlü *bölünemezler* yöntemi için ölçütü de kapsar; bu yöntem onun tarafından eşit ölçüde aklanır ve sonsuz küçüklüğe başvuruya gereksinmez. Bir düzlemin düşündüğü zaman, bu bölünemezler çizgilerdir; bir piramidi ya da koniyi düşünürken, kareler ya da daire yüzeyler, vb.; belirli olarak kabul edilen taban çizgiye ya da taban yüzeye *kural* der; değişmezdir, ve bir dizi ile bağıntı içinde onun ilk ya da son terimidir; o bölünemezler kural ile koşut olarak ve öyleyse beti açısından onunla aynı belirlenimi taşıyor olarak görülürler. Cavalieri'nin genel temel önermesi (*Exercitationes geometricae*, VI — sonraki çalışma [1647] — Exerc. I, s. 6) “hem düzlem hem de cisimsel tüm betiler tüm bölünemezleri ile *oran* içindedirler, ve bunlar birbirleri ile ortak olarak ve, eğer betilerde ortak bir oran varsa, dağılımlı olarak karşılaştırılmak üzere.” — Bu amaçla *aynı* taban ve yüksekliği olan betilerde tabana koşut ve ondan *eşit uzaklıkta* çizilen çizgilerin oranlarını karşılaştırır; bir betideki tüm böyle çizgiler bir ve aynı belirlenimi taşırlar ve onun bütün içeriğini oluştururlar. Böyle bir yolda Cavalieri örneğin eşit yükseklikli paralelkenarların tabanları ile oran içinde oldukları biçimindeki ögesel önermeyi de tanıtlar; her iki betide tabandan eşit uzaklıkta ve ona koşut olarak çizilen herhangi iki çizgi taban çizgileri ile ve öyleyse bütün betiler ile aynı oran içindedir. Gerçekte çizgiler betinin alanını *sürekli olarak* oluşturmazlar; ama aritmetiksel olarak *belirlenmesi* gerektiği düzeye dek alanı oluştururlar; çizgi alanın ögesidir ki, betinin belirliliği yalnızca onun yoluyla kavranmalıdır.

Burada bir betinin *belirliliğinin* içine düştüğü o özellik açısından yer alan ayrım üzerine düşünmeye götürülürüz; bu ya burada olduğu gibi betinin *yüksekliğidir*, ya da *dış sınır*. *Dış sınır* olduğu düzeye dek, betinin *sürekliliğinin* sınırın eşitliğini ya da oranını deyim yerindeyse *izlediği* kabul edilir; örneğin birbirleri ile *çakışan* betilerin eşitliği sınır-
layıcı çizgilerin çakışmasını izler. Ama eşit yükseklikli ve tabanlı paralelkenarlarda yalnızca o ikinci belirlilik dış bir sınırdır; genel olarak *paralellik* değil, ama yükseklik, ki betilerin *ikinci ana-belirlenimi*, *oranları* bunun üzerine dayanır, dış sınırlara ek olarak ikinci bir belirlenim ilkesi daha getirir. Euklides'in aynı yüksekliği ve tabanı olan paralelkenarların eşitliğini tanıtlaması onları geriye üçgenlere, *dışsal olarak sınır-
lanmış* sürekli betilere götürür; Cavalieri'nin tanıtlamasında, ilk olarak

paralelkenarların orantılılığı üzerine olan tanıtılamada, sınır yalnızca *genelde büyüklük belirtiliğidir* ki, her iki betide de birbirlerinden eşit uzaklıkta çizilen her bir çizgiler çiftinde açılanır. Taban çizgisi ile eşit olan ya da eşit oran içinde duran bu çizgiler, *toplu olarak* alındıklarında, aynı oran içinde duran betileri verirler. Bir çizgiler *toplağı* tasarımı betinin sürekliliğine aykırıdır; özsel önemde olan belirlilik tam olarak yalnızca çizgilerin bir irdelemesi tarafından tüketilir. Cavalieri sık sık sanki bölünemezler tasarımının kendisi ile birlikte *miktara* göre sonsuz çizgilerin ya da düzlemlerin karşılaştırılması gereğini getiriyormuş biçimindeki güçlüğü yanıt verir (*Geometria [indivisibilibum continuorum nova*, 1635], lib. II, Prop. I, Schol.); kendisinin bilmediğimiz — e.d. daha doğrusu, belirtildiği gibi, kurama yardımcı olmak üzere kabul edilmiş boş bir tasarım olan — *miktarlarını* değil, ama yalnızca *büyüklüğü*, e.d. bu çizgiler tarafından kapatılan uzaya eşit genelde nicel belirliliği karşılaştırdığı biçimindeki doğru ayrımı yapar; bu uzay sınırlar içine kapalı olduğu için, büyüklüğü de aynı sınırlar içine kapalıdır; *sürekli beti bölünemezlerin kendilerinden başka birşey değildir*, der; eğer *bunların dışında* birşey olsaydı, karşılaştırılabilir olmazdı; ama sınırlı sürekli betilerin birbirleri ile karşılaştırılabilir olmadıklarını söylemek tutarsız olacaktır.

Açıktır ki Cavalieri sürekli betinin *dışsal varoluşuna* ait olanı onun *belirliliğini* oluşturanı ayırdetmeyi ister; sürekli olanı karşılaştırmada ya da onun üzerine teoremler kurmada yalnızca bu belirliliğe dikkat edilmelidir. Bu bağlamda kullandığı kategoriler, yani süreklinin bölünemezlerden *bileştiği* ya da *oluştugu* ve benzerleri hiç kuşkusuz yeterli değildir, çünkü bunun için aynı zamanda süreklinin sezgisi ya da, daha önce söylendiği gibi, dışsal varoluşu istenir; sürekli olan bölünemezlerin kendilerinden başka birşey değildir demek yerine, süreklinin büyüklük belirliliği bölünemezlerin kendilerinden başka birşey değildir demek daha doğru ve çok daha kendiliğinden açık olacaktır. — Cavalieri daha büyük ve daha küçük sonsuzlar olduğu biçimindeki kötü vargıyı çıkarmaz — ki *okullar* bunu sürekli olanı bölünemezlin oluşturduğu tasarımından çıkarırlar —, ve dahası (*Geometria*, Lib. VII, Praef.) kendi tanıtılama yönteminin onu hiçbir biçimde süreklinin bölünemezlerin bileşimi olduğu tasarımına zorlamadığının bütünüyle belirli bir bilincine anlatım verir; *sürekli betiler yalnızca bölünemezlerin orantısını izler*. Bölünemezlerin toplasını çizgilerin ya da düzlemlerin *sonsuz bir çokluğu* uğruna sonsuzluk belirlenimine bozulmuş görüldüğü yolda değil, ama bunların kendilerinde *belirli bir sınırlanmışlık yapısı ve doğası* taşıdıkları düzeye dek almıştır. Ama gene de bu köstek taşıyı kaldırabilmek için, özellikle bu amaçla eklenen yedinci kitapta, geometrisinin ana önermelerini sonsuzluk karışımından özgür kalan bir yolda tanıtılama çabasından geri kalmaz. — Bu yordam tanıtılamaları yukarıda sözü edilen betilerin *örtüşmesinin* olağan biçimine, e.d. belirtildiği gibi, *dış uzaysal sınır* olarak belirlilik tasarımına indirger.

Örtüşmenin bu biçimi üzerine ilk olarak onun genel olarak duysal sezgi için deyim yerindeyse çocuksu bir yardım olduğunu ekleyebiliriz. Üçgenler üzerine ögesel önermelerde iki üçgen yan yana tasarımlanır, ve birinin altı bileşeninden belli üçü öteki üçgende karşılık düşen üçü ile eşit büyüklükte alındığı için, böyle üçgenlerin birbirleri ile düşümdeş oldukları, e.d. her birinin *geri kalan üç* bileşeninin de ötekiler ile eşit büyüklükte oldukları gösterilir, — çünkü ilk üç bileşenin eşitliğinden ötürü üçgenler *birbirleri ile örtüşürler*. Sorunu daha soyut olarak alırsak, tam olarak her iki üçgende birbirine karşılık düşen her bir bileşen çiftinin bu eşitliğinden ötürü önümüzde yalnızca *bir* üçgen bulunur; bunda üç bileşenin *daha şimdiden belirlenmiş* oldukları kabul edilir ve bundan geri kalan üç bileşenin de *belirlilikleri* çıkarsanır. *Belirlilik* bu yolda üç bileşende *tamamlanmış* olarak sergilenir; böylelikle genel olarak belirlilik için geri kalan üç bileşen bir *gereksizlik*, *duysal varoluşun*, e.d. süreklilik sezgisinin *gereksizliği*dir. Bu biçimde anlatıldığında burada nitel belirlilik sezgide verili olandan, bütünden ayrı olarak kendi içinde sürekli bir belirlilik biçiminde ortaya çıkar; *örtüşme* bu ayrımı bilince çıkarmaz.

Paralel çizgiler ile birlikte ve paralelkenarlar durumunda, belirtildiği gibi, yeni bir durum, bir yandan yalnızca açıların eşitliği, öte yandan betilerin yükseklikleri ortaya çıkar ki, paralelkenarların dış sınırları, kenarları, bu sonuncudan ayırdır. Bu durumda bu betilerde, tek bir kenarın, dış bir sınır olan tabanın belirliliğinin dışında öteki belirlilik için *öteki dış sınırın*, yani paralelkenarın öteki kenarının mı, yoksa yüksekliğin mi alınacağı gibi bir ikircim ortaya çıkar. Eşit taban ve yükseklik uzunlukları olan, ve biri dik açılı ve öteki ise çok dar açılı ve böylelikle karşıt açıları çok geniş olan böyle iki beti durumunda ikinci üçgenin sezgisi kolayca birinciden daha büyük görünebilir, eğer önde yatan büyük kenarı *belirleyen* olarak alınır ve Cavalieri'nin tasarımlama yoluna göre *düzlemler* onları kesebilen koşut çizgilerin bir *miktarına* göre karşılaştırılırsa; *daha büyük* kenar dikdörtgenin dik kenarı tarafından verilenden *daha çok* çizginin bir olanağı olarak görülebilir. Ama böyle bir tasarım gene de Cavalieri'nin yönteminin karşısına hiçbirşey çıkaramaz; çünkü iki paralelkenarda karşılaştırma için tasarımılanan koşut çizgiler çokluğu aynı zamanda onların birbirlerinden ya da tabandan *uzaklıklarının eşitliğini* de varsayar ve bundan yüksekliğin — paralelkenarın öteki kenarının değil — *öteki belirleyen kıpı* olduğu sonucu çıkar. Ama yükseklik ve tabanları eşit olan ama aynı düzlemde yatmayan ve üçüncü bir düzlem ile değişik açılar yapan iki paralelkenar birbiri ile karşılaştırılacağı zaman durum yine değişir; burada ortaya çıkan paralel kesitler, üçüncü düzlem paralelkenarları kesiyor ve kendine paralel olarak gidiyor olarak tasarımılandığı zaman, bundan böyle birbirlerinden eşit uzaklıkta değildirler ve o iki düzlem birbirine eşitsizdir. Cavalieri bölünemezlerin *transitus rectus* ve *transitus obliquus*larının bir ayrımı

olarak belirlediği bu ayrıma dikkati çekme konusunda çok özen gösterir (hem *Exercitationes*'de, I, n. XIIvs., hem de *Geometria*'da I, II), ve böylece bu noktada doğabilecek yüzeysel bir yanlış anlamayı önler. O sıralar benzer olarak yeni yöntemler üzerine çalışmakta olan keskin kavrayışlı bir geometricinin, Tacquet'nin¹ bölünemezlere yönelik bir karşıcılığı bu noktayı ilgilendiriyordu. Buna Barrow'un yukarıda sözü edilen yapıtında (*Lectiones geometricae* II, s. 21) değinildiğini anımsıyorum; Barrow'un kendisi de bölünemezler yöntemini kullanır, ama onu daha önce öğrencisi Newton'a ve aralarında Leibniz de olmak üzere başka çağdaş matematikçilere de geçirdiği sayılı ile, eğri çizgilerden bir üçgenin, tıpkı karakteristik denilen üçgen gibi, doğru çizgilerden bir üçgen ile, eğer ikisi de sonsuz ölçüde, e.d. *çok* küçük iseler, eşitlenebilirliği sayılı ile kirletir ve lekeler. Tacquet tarafından belirtilen güçlük benzer olarak konik ve küresel yüzey hesaplamalarında kesiklilerin uygulaması üzerine dayanan irdelemede hangi çizginin *belirlenimin temel kısıpı* olarak alınması gerektiği sorusunu ilgilendirir. Tacquet'nin bölünemezler yöntemine karşıcılığı bir dik açılı koninin *yüzeyi* hesaplanacağı zaman bu atomistik yöneme göre koninin üçgeninin tabana koşut ve eksene dik olan ve aynı zamanda koninin *yüzeyini* oluşturan *dairelerin yarıçapları* olan doğru *çizgilerden* bileşmiş olarak temsil edildiği biçimindedir. Şimdi eğer bu yüzey çevrelerin toplamı olarak ve bu toplam onların yarıçaplarının miktarından, e.d. eksenin büyüklüğünden, koninin yüksekliğinden belirlenirse, o zaman bu sonuç daha önce Arşimedes tarafından öğretilen ve tanıtılan gerçeklik ile çelişki içinde olacaktır. Öte yandan, Barrow yüzeyin belirlenimi için dönmesi yüzeyi yaratan çizgi olarak eksenin değil ama koninin üçgeninin *kenarının* alınması gerektiğini, ve buna göre çevrelerin miktarı için büyüklük belirliliği olarak kabul edilmesi gereken şeyin eksen değil ama bu çizgi olacağını gösterir.

Bu tür karşıcılıklar ya da belirsizlikler kaynaklarını yalnızca çizgiyi oluşturmaları gerektiği düşünülen noktaların ya da yüzeyi oluşturmaları gerektiği düşünülen çizgilerin vb. *sonsuz* çokluğu gibi belirsiz bir tasarımın kullanılmasında bulurlar; ama bu tasarım çizgilerin ya da yüzeylerin özsel büyüklük belirliliklerini karanlıkta bırakır. — Bu Notların amacı sonsuz küçüklüğün matematikteki çeşitli uygulamalarında deyim yerindeyse arkatasarda kalan *olumlu* belirlenimleri göz önüne sermek ve onları o salt olumsuz sayılan kategori nedeniyle içine düştükleri bulanıklıktan çıkarmaktır. Sonsuz dizi durumunda, tıpkı Arşimedes'in daire ölçümünde olduğu gibi, sonsuzun anlamı şundan daha ötesi değildir: Diziye ileriye doğru belirleyen yasa bilindiğinde, ama sözde *sonlu*, e.d. aritmetiksel anlatım verili olmadığında, yayın doğru çizgiye indirgenmesi yer alamaz; bu eşölçümsüzlük onların nitel ayrımlarıdır. Genel

¹[Andre Tacquet, 1612-1660, Belçikalı matematikçi.]

olarak kesikli ve sürekli arasındaki nitel ayrım benzer olarak olumsuz bir belirlenim kapsar ki, onları eşölçümsüz olarak gösterir ve kesikli olarak alınacak sürekliin şimdi sürekli belirliliğine göre bundan böyle hiçbir nice taşımaması gerektiği anlamında sonsuzu getirir. Aritmetiksel olarak *çarpım* olarak alınacak sürekli böylelikle kendinde kesikli olarak koyulur, başka bir deyişle, faktörleri olan öğelere ayrılır; büyüklük belirliliği bunlarda yatar; tam olarak bu faktörler ya da öğeler oldukları için, daha aşağı bir boyuttandırılar, ve kuvvet belirliliğinin içeri girdiği düzeye dek, öğeleri ya da faktörleri oldukları büyüklüklerden daha düşük bir derecededirler. Aritmetiksel olarak bu ayrım salt nicel bir ayrım olarak görünür — kökün ve kuvvetin ya da herhangi bir kuvvet belirliliğinin ayrımı olarak; gene de eğer anlatım yalnızca genel olarak nicel olanla ilgili ise, örneğin $a : a^2$ ya da $d \cdot a^2 = 2a : a^2 = 2 : a$, ya da düşme yasası için, $t : a^2$, o zaman $1 : a$, $2 : a$, $1 : at$ gibi anlamsız oranları verir; yanların, salt nicel belirlenimlerine karşın, değişik nitel imlemleri yoluyla ayrı tutulmaları gerekirdi, $s : at^2$ gibi; bu yolla büyüklük bir nitelik olarak, bir başka niteliğin büyüklüğünün fonksiyonu olarak anlatılacaktır. O zaman burada bilincin önünde yalnızca nicel bir belirlilik durur ki, kendi türünde onunla hiçbir güçlük olmaksızın işlem yapılır ve eğer bir çizginin büyüklüğü bir başka çizginin büyüklüğü ile çarpılırsa buna hiçbir biçimde karşı çıkılamaz; ama bu aynı büyüklüklerin çarpımı aynı zamanda çizgiden yüzeye geçişin nitel başkalaşımını verir; bu düzeye dek olumsuz bir belirlenim kendini gösterir; güçlûğe yol açan budur — bir güçlük ki, özgünlüğü üzerine ve olgunun yalın doğası üzerine bir içgörü yoluyla çözülür, ama onu gidermesi gereken sonsuzun yardıma getirilmesi ile yalnızca karışıklığa düşürülür ve bütünüyle çözümsüz bırakılır.

Bölüm Üç Nicel Oran

Nicenin Sonsuzluğu onun Nicenin olumsuz öte-yanı olması noktasına dek belirlendi; ama bu öte-yan Nicenin kendisinde kapsanır. Bu öte-yan genel olarak nitel olandır. Sonsuz Nice iki kıpının, nicel ve nitel belirliliklerin birliği olarak ilkin *Orandır*.

Oranda Nice bundan böyle yalnızca ilgisiz bir belirlilik taşımaz, ama öte-yanı ile saltık bağıntı içinde nitel olarak belirlidir. Kendini öte-yanında sürdürür; bu ilkin genel olarak bir *başka* Nicedir. Ama bunlar özsel olarak birbirleri ile dışsal Niceler olarak bağıntılı değildirler, tersine *her biri belirliliğini öteki ile bu bağıntıda taşır*. Böylece bu başkalıklarında kendi içlerine geri dönmüşlerdir; her biri ne ise, başkasında odur; başkası her birinin belirliliğini oluşturur. — Nicenin kendi dışına ve kendi ötesine gidişi öyleyse şimdi yalnızca onun bir başkasına ya da kendi soyut başkasına, olumsuz öte-yanına değişmemiş, ama onda

belirliliğine ulaşmış olması anlamını taşır; *kendini* öte-yanında bulur ki, bir başka Nicedir. Nicenin *Niteliği*, Kavram-belirliliği genel olarak Dışsallığıdır, ve şimdi Oranda Nice öyle bir yolda *koyulur* ki, belirliliğini dışsallığında, bir başka Nicede taşır, ve ne ise kendi öte-yanında odur.

Bunlar birbirleri ile şimdi ortaya çıkan bağıntıyı taşıyan Nicelerdir. Bu *bağıntının* kendisi de bir büyüklüktür; Nice yalnızca *Oranda* değildir, ama *kendisi Oran olarak koyulur*; *tek bir* Nice vardır ki, sözü edilen nitel belirliliği *kendi içerisinde* taşır. Oran olarak kendi içinde kapalı bütün-lüğü, Sınıra karşı ilgisizliği anlatır, ve bunu belirlenmişliğinin dışsallığını kendi içerisinde taşıması ve bu dışsallıkta yalnızca kendi ile bağıntılı ve böylelikle kendinde sonsuz olması yoluyla yapar.

Genel olarak Oran

1. *doğru* Orandır. Bunda *nitel kıpı* henüz kendi için nitel olarak ortaya çıkmaz; henüz Nice olma, belirliliğini dışsallığının kendisinde taşıyor olarak koyulmuş olma kipinden daha öte bir kipte değildir. — Nicel Oran kendinde dışsallığın ve kendi ile bağıntının, Nicelerin kalıcılığı-nın ve olumsuzlanmalarının çelişkisidir; — kendini ortadan kaldırır, çünkü ilk olarak

2. *ters* Oranda genel olarak tek bir Nicenin ötekinin değişimi ile *olumsuzlanması* ve doğrudan ilişkinin kendisinin değişebilirliği *koyulur*;

3. *kuvvetlerin Oranında* ise ayırımında kendi ile bağıntılı olan birlik kendini Nicenin yalın kendini-üretimi olarak geçerli kılar; bu nitel kıpı-nın kendisi sonunda yalın belirlenim içinde ve Nice ile özdeş olarak koyulduğu zaman *Ölçü* olur.

Önceki Notlarda aşağıdaki Oranların doğası üzerine Niceliğin Son-suzunu, e.d. ondaki nitel kıpıyı ilgilendiren çok şey öncelenmiştir; buna göre geriye kalan şey yalnızca bu Oranların soyut Kavramını açıklamaktır.

A. DOĞRU ORAN

1. Dolaysız olarak *doğru* olan Oranda nicelerden her birinin belirliliği karşılıklı olarak ötekinin belirliliğinde yatar. İkisinin *tek bir* belirliliği ya da Sınırı vardır ki, kendisi nicedir — Oranın *eksponenti*.

2. Eksponent herhangi bir nicedir; *dışsallığında* kendisinde *kendi ile* bağıntılı ve nitel olarak belirli nicedir, ama ancak ayırımını, kendi öte-yanını ve başkalığını kendisinde taşıdığı düzeye dek. Ama nicenin bu ayırımı onun *kendisindeki birim* ve *miktar* ayırımıdır; birim kendi-için-belirlenmişlik, miktar belirlilikte ilgisiz ileri geri gidip geliş, nicenin dış ilgisizliğidir. Birim ve miktar ilkin nicenin kıpıları idiler; şimdi Oranda, bu düzeye dek olgusallaşmış nicede, kıpılarından her biri *ayrı bir nice* olarak ve onun belirli-Varlığının belirlenimi olarak, başka türlü yalnızca dışsal, ilgisiz büyüklük belirliliğine karşı sınırlama olarak görünür.

Eksponent yalın belirlilik olarak bu ayırımdır, e.d. her iki belirlenimin

imlemini dolaysızca kendisinde taşır. *İlk olarak*, nicedir; böylece miktardır. Eğer Oranın birim olarak alınan bir yanı sayısal Bir olarak anlatılırsa — ve yalnızca böyle olarak geçerlidir —, o zaman öteki, miktar, eksponentin kendisinin nicesidir. *İkinci olarak*, Oranın yanlarının nitel kısıpı olarak yalın belirliliktir; bir yanın nicesi belirli iken, öteki de eksponent yoluyla belirlidir, ve birincinin nasıl belirlendiği bütünyle ilgisizdir; bundan böyle kendi için belirli nice olarak hiçbir anlam taşımaz, ama yalnızca eksponente bağımlı olan Oranın belirliliğini değiştirmeksizin pekala başka her nice olabilir. Birim olarak alınan biri ne denli büyürse büyüsün her zaman birim olarak kalır, ve öteki, o da sonuçta benzer olarak ne denli büyürse büyüsün, o birimin *aynı* miktarı olarak kalmak zorundadır.

3. Böylece ikisi aslında yalnızca *bir* nice oluştururlar; biri ötekine karşı yalnızca birimin değerini taşır, miktarın değil; öteki yalnızca miktarınkini; böylece *Kavram-belirliliklerine göre* kendileri *tamamlanmış* niceler *değildirler*. Ama bu tamamlanmamışlık onlarda bir olumsuzlamadır, ve bu genel olarak değişebilirliklerine göre değil — ki buna göre biri (ve her biri ikisinden biridir) tüm olanaklı büyüklükleri üstlenebilir —, ama biri değiştiğinde ötekinin de eşit ölçüde artması ya da azalması belirlenimine göre bir olumsuzlamadır; gösterildiği gibi bu demektir ki, yalnızca *biri*, birim, nice olarak değişir, öteki yan, miktar, *birimlerin* aynı nicesi olarak kalır; ama birincisi de nice olarak ne denli değişirse değişsin eşit ölçüde yalnızca birim olarak *geçerli* kalır. Her bir yan böylece yalnızca iki nice kıpısından yalnızca biridir, ve nicenin özgünlüğüne ait olan bağımsızlık kendinde *olumsuzlanır*; bu nitel bağlanuda birbirlerine karşı *olumsuz olarak koyulacaklardır*.

Eksponentin tamamlanmış nice olması gerekir, çünkü *iki* yanın belirlenimleri onda biraraya gelir; ama gerçekte bölüm olarak bile yalnızca *miktarın* ya da *birimin* değerini taşır. Oranın hangi yanının birim, hangisinin miktar olarak alınması gerektiğini belirleyecek hiçbirşey yoktur; eğer biri, *B* nicesi, birim olarak *A* nicesi ile ölçülürse, o zaman *C* bölümü böyle birimlerin miktarıdır; ama *A*'nın kendisi miktar olarak alınırsa *C* bölümü birim olur ki, *B* nicesi için *A* miktarı kadar gereklidir; bu bölüm eksponent olarak böylelikle olması gerektiği şey olarak, Oranın belirleyeni olarak ya da onun nitel birliği olarak koyulmuş değildir. Ancak *iki kıpının*, birimin ve miktarın *birliği* olma değerini taşıdığı düzeye dek bu olarak koyulur. Bu yanlar hiç kuşkusuz belirtik nicede, Oranda, olmaları gerektiği gibi niceler olarak bulunurlar; ama aynı zamanda yalnızca onun yanları olarak taşımaları gereken değerlerde, — *tamamlanmamış* niceler olarak ve yalnızca o nitel kıpılardan biri olarak geçerli sayılarak; böylece bu olumsuzlamaları ile koyulmalıdırlar; ve buna göre belirlenimine daha fazla karşılık düşen daha olgusal bir Oran ortaya çıkar ki, onda ekponent yanların çarpımının imlemini taşır; Oran bu belirliliğe göre *ters Orandır*.

B. TERS ORAN

1. Şimdi ortaya çıkan Oran *ortadan kaldırılmış* doğru Orandır; *dolaysızdı* ve böylelikle henüz gerçekten belirli değildi; bundan böyle belirlilik öyle bir yolda gelir ki, eksponent çarpım olarak, birim ve miktarın birliği olarak geçerlidir. Daha önce gördüğümüz gibi, dolaysızlığı içindeki eksponent birim olarak mı yoksa miktar olarak mı alındığına karşı ilgisizdi, ve o zaman yalnızca genel olarak bir nice ve böylelikle, eğer yeğlenirse, miktar idi; bir yan Bir olarak alınması gereken birim, ve öteki yan bunun değişmez bir miktarı ve aynı zamanda eksponent idi; bu sonuncunun niteliği böylelikle yalnızca bu nicenin değişmez olarak alınması ya da daha doğrusu değişmezin yalnızca nice anlamını taşımasıydı.

Şimdi ters Oranda eksponent aynı yolda nice olarak dolaysızdır ve değişmez olarak alınan herhangi bir nicedir. Ama bu nice *Orandaki* öteki nicenin *Birinin değişmez bir miktarı* değildir; daha önce değişmez olan bu Oran şimdi tersine değişebilir olarak koyulur; eğer bir yanın Biri yerine bir başka nice alınırsa, o zaman öteki yan bundan böyle birinci yanın birimlerinin *aynı miktarı* olarak kalmaz. Doğru Oranda bu birim yalnızca her iki yanın ortak ögesidir; böyle olarak kendini öteki yanda, miktarda sürdürür; kendi için miktarın kendisi ya da eksponent birime karşı ilgisizdir.

Ama bundan böyle Oranın öyle bir belirliliği vardır ki, genel olarak miktar ona karşı Oranın öteki yanını oluşturduğu Bire göre değişir; *birim* yerine bir başka nice alındığında, miktar da bir başka nice olur. Buna göre eksponentin de yalnızca keyfi bir yolda değişmez olarak alınan dolaysız bir nice olmasına karşın, kendini Oranın yanında böyle olarak saklamaz, ama bu yan ve onunla birlikte yanların doğru Oranı değişebilir. Böylelikle şimdi önümüzdeki Oranda belirleyen nice olarak eksponent Oranın nicesi olarak kendisine karşı olumsuz olarak, böylece nitel olarak, Sınır olarak koyulur, dolayısıyla nitel kıpı kendi için ve nicel kıpıya karşı ayırım içinde ortaya çıkar. — Doğru Oranda iki yanın *değişimi* yalnızca birim olarak, her iki yanın ortak ögesi olarak alınan nicenin tek bir değişimi olarak bulunur; öyleyse yanlardan biri ne kadar artar ya da azalırsa, öteki de o kadar artar ya da azalır; Oranın kendisi ona dışsal olan bu değişime karşı ilgisizdir. Ama ters Oranda değişim, gerçi o da ilgisiz nicel kıpıya göre keyfi olsa da, *Oranın içerisinde* tutulur, ve bu keyfi nicel oynama da bir Sınır olarak eksponentin olumsuz belirliliği yoluyla sınırlanır.

2. Ters Oranın bu nitel doğasının henüz daha yakından, başka bir deyişle olgusallaşması içinde irdelenmesi ve olumlunun onda kapsanan olumsuz ile karışmasının çözülmesi gerekir. — Ters Oran nitel nice olarak, e.d. kendi kendisini belirleyen, kendini kendi içindeki Sınırı olarak sergileyen olarak koyulmuş nicedir. Böylelikle nice *ilkin yalın* belirlilik olarak dolaysız bir büyüklüktür, *var olan*, olumlu nice olarak

bütündür. Ama *ikinci olarak* bu dolaysız *belirlilik* aynı zamanda *Sınırdır*; bunun için nice iki niceye ayrışır ki, bunlar ilkin birbirlerine karşı birer başkadırlar, — ama onların nitel belirlilikleri olarak ve hiç kuşkusuz tamamlanmış nitel belirlilikleri olarak nice birim ve miktarın birliği, bir çarpımdır ki, o iki nice bunun çarpanlarıdır. Böylece Oranlarının eksponenti bir yandan onlarda kendi ile özdeştir ve onların olumlu kıpırlarıdır ki, onları birer nice yapan şeydir; öte yandan eksponent, onlarda koyulmuş olumsuzlama olarak, onlardaki *birliktir* ki, ona göre ilkin her biri genel olarak dolaysız, sınırlı bir nice olsa da, aynı zamanda öyle bir yolda sınırlıdır ki, kendi başkası ile yalnızca *kendinde özdeştir*. Üçüncü olarak, eksponent yalın belirlilik olarak kendisinin bu iki niceye ayrılmasının olumsuz birliği ve onların karşılıklı sınırlamalarının sınırıdır.

Bu belirlenimlere göre her iki kıpı da kendini eksponentin içerisinde *sınırlar*ve bu onların belirli birlikleri olduğu için biri ötekinin olumsuzudur; biri ötekinin büyüdüğü kadar küçülür; her biri öteki için eksik olan büyüklüğü kendisinde taşıdığı düzeye dek büyüktür; her biri bu yolda kendini *olumsuz olarak* ötekinde sürdürür; miktar olduğu ölçüde, ötekini miktar olarak ortadan kaldırır, ve ne ise yalnızca onda öteki tarafından koyulan olumsuzlama ya da sınır yoluyla odur. Her biri bu yolda ötekini de *kapsar* ve onunla ölçülür, çünkü her birinin yalnızca ötekinin olmadığı nice olması gerekir; her birinin değeri için ötekinin büyüklüğü vazgeçilmezdir ve böylelikle ondan ayrılmazdır.

Her birinin ötekinde bu sürekliliği birlik kıpısını oluşturur ki, bunun yoluyla Orandadırlar, — *tek bir* belirlilik kıpısı, yalın Sınır kıpısı, ki eksponenttir. Bu birlik, bütün, her birinin *kendinde-Varlığını* oluşturur ki, *onların 'bulunan'* büyüklükleri bundan ayırdır ve bu sonuncuya göre her biri ancak ötekinden ortak kendinde-Varlıklarının, bütünün bir parçasını çektiği düzeye dek vardır. Ama ötekini ancak kendini bu kendinde-Varlığa eşit kılacak kadarından yoksun bırakabilir; maksimumunu eksponentte taşır ki, bu, belirtilen ikinci belirlenime göre, karşılıklı sınırlamalarının sınırıdır. Ve her biri yalnızca ötekini sınırladığı ve böylelikle öteki tarafından sınırlandığı düzeye dek Oranın kıpısı olduğu için, kendini kendinde-Varlığına eşit kılmada bu belirlenimini yitirir; öteki büyüklük böylece yalnızca sıfır olmakla kalmaz, ama kendisi yiter, çünkü salt nice olması değil, ama nice olarak ne ise yalnızca Oranın kıpısı olarak öyle olması gerekir. Böylece her bir yan onun kendinde-Varlığı olarak, e.d. eksponent olan bütünün birliği olarak belirlenim, ve Oranın kıpısı olarak belirlenim arasındaki çelişkidir; bu çelişki yine yeni ve kendine özgü bir biçimde *Sonsuzluktur*.

Eksponent Oranın yanlarının *Sınırdır*, ki içerisinde bu yanlar birbirlerine karşı artar ve azalırlar; ama eksponent nice olarak olumlu belirlilik olduğu için ona eşit olamazlar. Böylece karşılıklı sınırlamalarının Sınırı olarak eksponent (α) onların *öte-yanıdır* ki, ona *sonsuz* *dek* yaklaşır ama erişemezler. Onda öte-yanlarına yaklaşıkları bu sonsuzluk

sonsuz ilerlemenin kötü sonsuzluğudur; kendisi sonludur, karşısında, her bir yanın ve eksponentin sonluluğunda sınırını bulur ve buna göre yalnızca *yakınlaşmadır*. Ama (β) kötü sonsuzluk burada aynı zamanda *gerçekte olduğu* gibi, yani yalnızca genelde *olumsuz kıpı* olarak *koyulur* ki, ona göre eksponent Oranın ayrılmış nicelerine karşı kendinde-Varlık olarak *yalın sınırdır*; saltık olarak değişebilir olan sonlulukları bu kendinde-Varlık ile bağıntılıdır, ama bu onların olumsuzlanmaları olarak saltuk olarak onlardan ayrı kalır. Öyleyse bu sonsuz, ki niceler ona ancak yaklaşabilirler, benzer olarak *olumlu bu-yan* olarak bulunur ve edimseldir, — eksponentin yalın nicesi. Onda Oranın yanlarında yüklü olan öte-yana erişilir; *kendinde* ikisinin birliğidir ya da böylelikle kendinde her birinin öteki yanındır; çünkü her biri yalnızca ötekinin taşımadığı kadar değer taşır; her birinin bütün belirliliği böylece ötekinde yatar, ve bu kendinde-Varlıkları olumlu Sonsuzluk olarak yalnızca eksponenttir.

3. Ama böylelikle ters Oranın ilkin taşıdığından başka bir belirlenime geçişi ortaya çıkmıştır. O ilk belirlenim dolaysız bir nichenin aynı zamanda bir başkası ile artışının ötekinin azalışı ile birlikte gideceği ve ne ise öteki ile olumsuz bir bağıntı yoluyla o olacağı bir yolda bağıntılı olmasından oluşuyordu; benzer olarak bir üçüncü büyüklük bu büyümelerinin ortak sınırındır. Bu değişim burada, *değişmez* sınır olarak nitel olan ile karşıtlık içinde, onların özgünlüğüdür; *değişebilir* büyüklükler belirlenimini taşırlar ki, bunlar için o değişmez sınır sonsuz bir öte-yandır.

Ama kendilerini gösteren ve toparlamamız gereken belirlenimler yalnızca bu sonsuz öte-yanın aynı zamanda bulunan ve herhangi bir sonlu nice olması değil, ama değişmezliğinin — ki onu nicel kıpıya karşı böyle sonsuz öte-yan yapar ve yalnızca soyut kendi ile bağıntı olarak nitel Varlık kıpısıdır — kendi başkasında, Oranın sonlu yanlarında kendisinin kendi ile dolaylılığı olarak gelişmiş olmasıdır. Burada yatan genel sonuç bütünün, eksponent olarak, iki terimin karşılıklı sınırlanmalarının Sınırı olması ve öyleyse *olumsuzlamanın olumsuzlaması* olarak, böylelikle Sonsuzluk olarak, kendi ile *olumlu* ilişki olarak koyulmasıdır. Daha belirli olarak, *kendinde* eksponentin daha şimdiden çarpım olarak birimin ve miktarın birliği olması, ama her bir terim yalnızca bu iki kıpıdan biri olduğu için, eksponentin onları da kendi içinde kapsamı ve onlarda *kendinde* kendi ile bağıntılı olmasıdır. Ama ayrın ters Oranda nicel Varlığın *dışsallığına* gelişmiştir ve nitel kıpı salt değişmez olanı, ya da yalnızca kıpıları dolaysızca kendi içinde kapsamakla kalmaz, ama *dışsal olarak var olan başkalıkta kendi ile* birleşerek bulunur. Bu belirlenim kendilerini gösteren kıpılarda sonuç olarak öne çıkan belirlenimdir. Başka bir deyişle, eksponent kendini kendinde-Varlık olarak gösterir ki, kıpıları genel olarak nicelerde ve bunların değişebilirliğinde olgusallaşır; değişimleri içindeki büyüklüklerinin ilgisizliği kendini sonsuz ilerleme olarak sergiler; bunun temelinde yatan şey bu belirliliklerinin

her birinin ilgisizlik içinde değerini ötekinin değerinde taşıması, böylelikle (α) nicelerinin olumlu yanına göre her birinin *kendinde* eksponentin bütünü olmasıdır. Benzer olarak niceler (β) olumlu kısıları için, karşılıklı sınırlanmaları için eksponentin büyüklüğünü taşırlar; Sınırları eksponentin sınırıdır. Bundan böyle başka hiçbir içkin Sınır, hiçbir değişmez dolaysızlık taşımamaları belirli-Varlıklarının ve sınırlamalarının sonsuz ilerlemesinde, her bir tikel değer olumsuzlanmasında ortaya koyulur. Bu olumsuzlama böylelikle eksponentin onlarda sergilenen kendi-dışında-varlığının *olumsuzlamasıdır*; ve eksponent, aynı zamanda kendisi genelde bir nice olarak ve ayrıca nicelere ayrılmış olarak, onların ilgisiz kalıcılıklarının olumsuzlanmasında kendini saklayan ve kendi ile birleşen, böylece kendi ötesine geçişini kendisi belirleyen olarak koyulur.

Oran böylece *kuvvetlerin Oranına* belirlenir.

C. KUVVETLERİN ORANI

1. Başkalığında kendini kendi ile özdeş olarak koyan, kendi ötesine geçişini kendisi belirleyen nice kendi-için-Varlığa ulaşır. Böyle nitel bütünlük — çünkü kendini gelişmiş olarak koymuştur — kısıları olarak sayı, birim ve miktar Kavram-belirlenimlerini taşır; ters Oranda miktar henüz genel olarak birim tarafından değil, ama başka bir yerden, bir üçüncü tarafından belirlenen çoğulluktur; şimdi yalnızca birim tarafından belirlenmiş olarak koyulur. Kuvvetlerin Oranında, kendinde miktar olan birimin aynı zamanda birim olarak kendisine karşı miktar da olduğu yerde durum budur. Başkalık, birimlerin miktarı, *birimin* kendisidir. Kuvvet her biri miktarın kendisi olan birimlerin bir çoğulluğudur. Nice ilgisiz belirlilik olarak kendini başkalaştırır; ama bu başkalaşmanın kuvvete yükselme olduğu düzeye dek, bu başkalığı yalnızca onun kendisi tarafından sınırlanır. — Nice böylece kuvvette kendi içine geri dönmüş olarak koyulur; dolaysızca kendisi ve ayrıca başkalığıdır.

Bu Oranın *eksponenti* bundan böyle doğru Oranda ve ayrıca ters Oranda olduğu gibi dolaysız bir nice değildir. Kuvvetlerin Oranında bütünüyle *nitel* bir doğadadır, — bir *yalın* belirlilik ki, onda miktar birimin kendisi iken, nice ise kendi başkalığında kendi ile *özdeş*tir. Bunda aynı zamanda *nicel* doğası yatar, öyle ki Sınır ya da olumsuzlama dolaysızca var olan birşey olarak bulunmaz, ama belirli-Varlık kendi başkalığında sürüyor olarak koyulur; çünkü niteliğin gerçekliği yalnızca ortadan kaldırılmış nicelik, dolaysız belirlilik olmaktadır.

2. Kuvvetlerin Oranı ilkin dış bir başkalaşma olarak görünür ki, herhangi bir nice onun altına getirilebilir; ama nice *Kavramı* ile daha yakın bir bağıntısı vardır, öyle ki, nice kuvvetlerin Oranında geliştirdiği belirli-Varlıkta Kavramına erişmiş ve onu eksiksiz olarak olgusallaştırmıştır; bu Oran Nicenin *kendinde* ne olduğunun sergilenişidir, ve onun ayırdedici

belirliliğini ya da *niteliğini* anlatır. Nice *ilgisiz, ortadan kaldırılmış olarak koyulmuş* belirlilik, e.d. Sınır olarak belirliliktir ki, o denli de bir Sınır değildir, başkalığında kendini sürdürür, öyleyse onda kendi ile özdeş kalır; kuvvetlerin Oranında nice böyle *koyulur*; başkalığı, kendi ötesine bir başka niceye geçmesi, kendisi tarafından belirlenir.

Şimdiye kadarki Oranlardaki bu olgusallaşmanın ilerleyişini karşılaştırsak, nicenin niteliğinin, kendi kendisinden ayrımı olarak koyulmuş olmanın genel olarak Oran olmak olduğunu görürüz. Doğru Oran olarak ilkin yalnızca böyle koyulmuş ayrımın genel ya da dolaysız biçimidir, öyle ki ayrımlarına karşı eksponent olarak taşıdığı kendi ile bağıntısı yalnızca birimin bir miktarının değişmezliği olarak geçerlidir. Ters Oranda nice olumsuz belirlenim içinde kendi ile, kendini olumsuzlama olarak kendi ile bir ilişkidir ki, gene de nice bunda değerini bulur; kendi ile olumlu bağıntı olarak bir eksponenttir ki, nice olarak, kıpılarının yalnızca *kendinde* belirleyicisidir. Ama kuvvetlerin Oranında nice ayrımda *kendi kendisinden ayrımı* olarak bulunur. Belirliliğin *dışsallığı* nicenin niteliğidir; bu dışsallık böylece şimdi nicenin Kavramına göre nicenin kendisinin kendini belirlemesi olarak, kendi ile bağıntısı, *niteliği* olarak koyulur.

3. Ama nice kendi Kavramına uygun olarak *koyulmakla* bir başka belirlenime geçmiştir, ya da, şöyle de anlatılabileceği gibi, *belirlenimi* şimdi *belirlilik* olarak da, *kendinde-Varlık belirli-Varlık* olarak da vardır. Nice olarak ancak belirlenmişliğin dışsallığı ya da ilgisizliği (söylenildiği gibi, arttırılabilen ya da azaltılabilen olması) yalnızca *yalın* ya da *dolaysız* olarak geçerli olduğu ve koyulduğu düzeye dek vardır; nice o dışsallık şimdi nicenin kendisi yoluyla dolaylı olarak, böylece bir kırı olarak koyulduğu düzeye dek kendi başkası, nitelik olmuştur, öyle ki nice tam olarak *bu dışsallıkta kendi ile bağıntılıdır*, nitelik olarak Varlıktır.

Öyleyse ilkin genel olarak nicelik niteliğin karşısında duruyor görürüz; ama niceliğin kendisi *bir* nitelik, genelde kendi ile bağıntılı belirliliktir, onun başkası olan belirlilikten, genel olarak nitelikten ayrılır. Ama nicelik yalnızca *bir* nitelik değildir, niteliğin kendisinin gerçekliği niceliktir; nitelik kendini niceliğe geçiyor olarak göstermiştir. Öte yandan nicelik gerçekliği içinde kendi içine geri dönmüş, ilgisiz olmayan dışsallıktır. Böylece niteliğin kendisidir, öyle ki bu belirlenimin dışında bundan böyle genel olarak nitelik gibi birşey olmayacaktır. — Bütünlüğün *koyulmuş* olması *çifte* geçişi gerektirir — yalnızca bir belirliliğin bir başkasına geçişini değil, ama eşit ölçüde bu başkasının birinciye geçişini, ona geri dönüşünü. Birinci geçiş yoluyla ikisinin özdeşliği bulunur, ama ilkin yalnızca *kendinde*; — nitelik nicelikte kapsanır, ama böylelikle henüz tek-yanlı bir belirliliktir. Niceliğin evrik olarak eşit ölçüde nitelikte kapsanması, eşit ölçüde yalnızca ortadan kaldırılmış olarak bulunması ikinci geçişte, birinciye geri dönüşte ortaya çıkar; *çifte* geçişin zorunluğu üzerine bu gözlemin bilimsel yöntemin bütünü için çok büyük önemi vardır.

Nice bundan böyle ilgisiz ya da dışsal belirlenim olarak bulunmaz; ama böyle olarak ortadan kaldırılır ve niteliktir, birşeyi ne ise o yapandır; bu Nicenin gerçekliğidir, *Ölçü* olmaktır.

Not

Yukarıda nicel Sonsuz üzerine Notlarda açımlandığı gibi, bu Sonsuz ve ayrıca ona ilişkin olarak ortaya çıkan güçlükler kaynaklarını nicel kıpıda kendini gösteren *nitel* kıpıda, ve kuvvetlerin Oranının nitel kıpısının özel olarak çeşitli açınım ve karışıklıklara götürmesinde bulurlar; bu Sonsuzun Kavramının ayırmsanmasını engelleyen temel eksiklik olarak gösterilen şey Sonsuzda yalnızca olumsuz belirlenimde, nicenin olumsuzlanmasında durup kalmak ve nitel kıpı olarak yalın, olumlu belirlenime ilerlememektir. — Burada henüz belirtilmesi gereken daha öte bir nokta felsefede nicel olanın biçimlerinin düşüncenin arı nitel biçimlerine karıştırılmasıdır. Yakın zamanlarda *Kavram-belirlenimlerine* uygulanmış olan şey özellikle *kuvvetlerin Oranıdır*. Dolaysızlığı içindeki Kavrama *birinci* kuvvet, başkalığı ya da ayrımı, kıpıların belirli-Varlığı içindeki Kavrama *ikinci* kuvvet, ve kendi içine geri dönüşü içindeki ya da bütünlük olarak Kavrama ise *üçüncü* kuvvet deniyordu. — Buna karşı hemen göze çarpar ki, kuvvet böyle kullanıldığında özsel olarak niceye ait olan bir kategoridir; — bu kuvvetlerde düşünülmesi gereken şey Aristoteles'in *potentia* ya da *δύναμις* kavramı değildir. Böylece kuvvetlerin Oranı nicenin *tikel Kavramında* olduğu gibi gerçekliğine ulaşmış ayırım olarak belirliliği anlatır, genel olarak Kavramda olduğu gibi ayrımı değil. Nice Kavramın doğasına ait olan olumsuzluğu henüz Kavrama özgü belirlenim içinde koyulmuş olarak kapsamaz; niceye ait olan ayrımlar Kavramın kendisi için yüzeysel belirlenimlerdir; henüz Kavramda oldukları gibi belirli olmaktan çok uzaktırlar. Sayıların — ve birinci ve ikinci kuvvet vb. bu düzeye dek sayılardan daha iyi değildirler — Pisagoras tarafından olduğu gibi evrensel, özsel ayrımları belirtmek için kullanılması felsefeciliğin çocukluk dönemine aittir. Bu arı düşünce yoluyla kavrama sürecinde bir ön basamaktır; ancak Pisagoras'tan sonradır ki düşünce-belirlenimlerinin kendileri bulundular, e.d. *kendileri için* bilince getirildiler. Ama böyle belirlenimlerden Sayı belirlenimlerine gerileme yolu kendini yeteneksiz gören düşünceye aittir ki, düşünce-belirlenimlerine alışmış olan günümüz felsefi kültürü ile karşıtlık içinde, şimdi bu zayıflığı yeni, üstün birşey olarak, bir ilerleme olarak geçerli kılmayı isteyerek kendini gülünç düşürür.

Üs ya da kuvvet anlatımının yalnızca *simge* olarak kullanıldığı düzeye dek, buna karşı söylenecek şey sayıların ya da başka türden simgelerin Kavramlar yerine kullanılmasına karşı söylenecek olandan fazlası değildir; ama aynı zamanda arı Kavram belirlenimlerini ya da felsefi belirlenimleri temsil etmesi gereken tüm simgeciliğe karşı söylenecek olan

kadar fazlasıdır. Felsefe ne duyuşal dünyadan, ne tasarımsal imgelem yetisinden ve ne de kendine özgü alanın altgüdümlü bölgelerinden böyle bir yardıma gereksinir, çünkü bunların belirlenimleri daha yüksek alanlar için ve bütün için uygun değildir. Bu uygunsuzluk genel olarak sonlunun kategorileri Sonsuza uygulandığı zaman kendini gösterir; kuvvet ya da tözsellik, neden ve etki vb. gibi tanıdık belirlenimler benzer olarak yalnızca örneğin dirimsel ya da tinsel ilişkilerin anlatımı için yalnızca simgelerdir, e.d. böyle ilişkiler için gerçek olmayan belirlenimlerdir; ve nicenin kuvvetleri ve sayısal kuvvetler bu tür şeyler için ve genel olarak kurgul ilişkiler için daha da uygunsuzdurlar. — Sayılar, kuvvetler, matematiksel sonsuz ve benzerleri simgeler olarak değil, ama felsefi belirlenimler için biçimler olarak ve böylece kendileri felsefi biçimler olarak kullanılacaklarsa, o zaman herşeyden önce felsefi anlamları, e.d. Kavram-belirlilikleri gösterilmelidir. Bu olduğunda, kendileri yüzeysel terimlerdir; Kavram-belirliliği kendi kendini belirtir, ve yalnızca onun belirtmesi doğru ve uygun olmalıdır. O biçimlerin kullanımı bu nedenle kendini Kavram-belirlenimlerini ayımsama, belirtme ve aklama işinden bağışlamanın en uygun aracıdır.

Üçüncü Kesim Ölçü

Ölçüde, soyut olarak anlatıldığında, Nitelik ve Nicelik birleşir. *Varlık* böyle olarak belirliliğin kendi ile dolaysız eşitliğidir. Belirliliğin bu dolaysızlığı kendini ortadan kaldırmıştır. Nicelik öyle bir yolda kendi içine geri dönmüş Varlıktır ki, belirliliğe karşı ilgisizlik olarak kendi ile yalın eşitliktir. Ama bu ilgisizlik yalnızca dışsallıktır, belirliliğini kendisinde değil ama başkasında taşımadır. Üçüncüsü şimdi kendi ile bağıntılı dışsallıktır; kendi ile bağıntı olarak aynı zamanda *ortadan kaldırılmış* dışsallıktır ve kendi içinde kendinden ayrımı taşır ki, dışsallık olarak *nicel*, kendi içine geri alınmış olarak *nitel* kıpıdır.

Aşkınsal İdealizmde Nicelik ve Nitelik kategorileri araya ilişkinin girmesinden sonra *Kiplik* tarafından izlendiği için, burada bu sonuncudan söz edebiliriz. Bu kategori orada *nesnenin düşünce* ile bağıntısı olma anlamını taşır. O idealizmin anlayışında genel olarak düşünce kendinde-Şeye özsel olarak dışsaldır. Başka kategoriler yalnızca bilince, ama *onun nesnel ögesine* ait olma aşkınsal belirlenimini taşıdıkları için, Kiplik, özne ile bağıntı kategorisi olarak, bu düzeye dek görelilik olarak kendi-içine-yansıma belirlenimini kapsar; e.d. başka kategorilere ait olan nesnellik kiplik kategorilerinde eksiktir; bunlar, Kant'ın anlatımına göre, nesnenin belirlenimi olarak Kavramı en küçük bir biçimde arttırmaz, ama yalnızca bilme yetisi ile ilişkiyi anlatırlar (*An Usun Eleştirisi*, 2. yayım [B], 99, 266). — Kant'ın Kiplik altında topladığı Olanak, Edimsellik ve Zorunluluk kategorileri daha sonra kendi yerlerinde ortaya çıkacaklardır; Kant onda yalnızca biçimsel bir ışık pırıltısı olarak görünen sonsuz önemdeki Üçlülük biçimini kategorilerinin cinslerine (Nicelik, Nitelik vb.) değil, ama yalnızca — tıpkı bu kategori adı için yaptığı gibi — onların türlerine uygulamıştır; buna göre Niteliğe ve Niceliğe üçüncü olan terimi bulamamıştır.

Spinoza'da *Kip* tözden ve yüklemden sonra benzer olarak üçüncüdür; onu tözün *değişkileri* olarak, ya da onun da kavranmasını sağlayan bir başkasındaki öge olarak açıklar. Bu üçüncü bu kavrama göre yalnızca genel olarak dışsallıktır; başka bir yerde değinildiği gibi, genel olarak Spinoza'da katı tözsellik kendi içine geri dönüşten yoksundur.

Burada verilen açıklama genel olarak bir ölçüde düşüncenin geliştirmiş olduğu panteizm dizgelerine genişler. Varlık, Bir, Töz, Sonsuz, Öz ilk olandır; bu soyutlamaya karşı ikinci olan, tüm belirlilik, genel olarak yalnızca sonlu, yalnızca ilineksel, geçici, dışsal olan ve özsel-olmayan

herşey eşit ölçüde soyut olarak birarada toparlanabilir; tıpkı bütünüyle biçimsel düşüncede yaygın olarak ve ilk olarak olduğu gibi. Ama bu ikincinin birinci ile bağlantısı kendini öylesine zorla dayatır ki, aynı zamanda onu bu sonuncusu ile birlik içinde düşünmemek olanaksızdır; tıpkı Spinoza'da *yüklem*in bütün töz olması, ama kendisi bir sınırlama ya da Kip olan anlak tarafından kavranması gibi; ama Kip, genel olarak tözsel-olmayan, yalnızca bir başkasından kavranabilen böylece tözün öteki ucunu, genel olarak üçüncüyü oluşturur. Hint Panteizmi de, benzer olarak ve soyut olarak, canavarca düşlemlerinde onların ölçüsüzlükleri içinden ılımlı kılıcı bir çizgi gibi geçen bu gelişimi kabul etmiştir ve bunda ilgi çeken bir nokta Brahman'ın, soyut düşüncenin Birinin, Vişnu'nun şekli yoluyla, özellikle Krişna'nın biçiminde, bir üçüncüye, Şiva'ya ilerlemesidir. Bu üçüncünün belirlenimi Kip, başkalaşım, ortaya çıkış ve ortadan yitish, genel olarak dışsallık alanıdır. Eğer bu Hint üçlülüğü Hristiyan üçlülük ile karşılaştırma gibi bir ayartmaya yol açmışsa, hiç kuşkusuz onlarda ortak bir Kavram belirlenimi ögesini tanımak gerekir, ama aralarındaki ayrımın belirli bir bilincini kazanmak da özeldir; çünkü bu ayrım yalnızca sonsuz olmakla kalmaz, ama gerçek Sonsuzluk ayrımın kendisini oluşturur. O üçüncü ilke, belirlenimine göre, tözsel birliğin karşısına dağılmasıdır, *birliğin kendi içine geri dönüşü değil*, — daha çok tinsel-olmayandır, tin değil. Gerçek üçlülük yalnızca birlik değil, ama birleşmedir, tasım *içerikli* ve *edimsel* birliğe, bütünüyle somut belirlenimi içinde *Tin* olan birliğe getirilir. Kipin ve başkalaşımın bu ilkesi hiç kuşkusuz birliği bütününde dışlamaz; örneğin Spinozacılıkta tam olarak genelde Kip gerçek olmayandır; yalnızca Töz gerçek olandır ve herşeyin ona geri dönmesi gerekir, ki tüm içeriğin boşluğa, yalnızca biçimsel, içeriksiz birliğe gömülmesi demektir; yine Şiva da büyük bütündür, Brahman'dan ayırdedilen birşey değil, ama Brahman'ın kendisidir; e.d. ayrım ve belirlilik yalnızca yeniden yiterler, ama saklanmaz, ortadan kaldırılmazlar, ve birlik somut birlik olmaz, ayrılık uzlaşmaya geri getirilmez. Ortaya çıkış ve ortadan yitish alanına, genel olarak Kiplik alanına koyulmuş insan için en yüksek hedef bilinçsizliğe, Brahman ile birliğe, yitiş gömülüştür; Budistik Nirvana, Nieban vb. aynı şeydir.

Şimdi genel olarak Kip soyut dışsallık, nitel ve nicel belirlenimlere karşı ilgisizlik olsa da, ve Özde dışsal ve özsel-olmayan öğelerin bulunmaması gerekse de, öte yandan yine birçok durumda herşeyin gelip *tür ve tarza* dayandığı kabul edilir; böylelikle Kipin özsel olarak bir şeyin tözsel yanına ait olduğu bildirilir; bu çok belirsiz bağıntıda en azından dışsal olanın öyle soyut olarak dışsal olmadığı imlenir.

Burada Kip *Ölçü* olma belirli anlamını taşır. Spinoza'nın Kipi, tıpkı Hint başkalaşım ilkesi gibi, *Ölçüsüz* olandır. Yunanlıların *herşeyin bir ölçüsünün olduğunun* henüz belirsiz de olsa bir bilincini taşımaları, gide-rek Parmenides'in soyut Varlıktan sonra *Zorunluğu herşey için koyulan*

eski Sınır olarak getirmiş olması bile Tözde ve Kipin Tözden ayrımında kapsanandan çok daha yüksek bir Kavramın başlangıcıdır.

Daha gelişmiş, daha derin düşünölmüş Ölçü Zorunluktur; Yazgı, *Nemesis*, genel olarak Ölçü belirliliğine sınırlıydı, öyle ki *ölçüyü kaçırın*, kendini çok büyük, çok yüksek yapan şey öteki uca, hiçliğin değersizliğine düşer ve böylelikle Ölçünün orta noktası, ılımlılık yeniden kazanılır. — “Saltık, Tanrı tüm şeylerin *Ölçüsüdür*” anlatımı “Saltık, Tanrı *Varlıktır*” anlatımı kadar güçlü bir yolda panteistik değildir ama sonsuz ölçüde daha doğrudur. — Ölçü hiç kuşkusuz dıssal tür ve tarzdır, bir ‘daha çok’ ya da ‘daha az’dır; ama aynı zamanda eşit ölçüde kendi içine yansır, salt ilgisiz ve dıssal değil ama kendinde var olan belirliliktir; böylece *Varlığın somut gerçekliğidir*; bu nedenledir ki Ölçüde uluslar çığnenemez, kutsal birşeye saygı göstermişlerdir.

Ölçüde daha şimdiden *Özün* İdeası, yani belirlenmişliğin dolaysızlığında kendi ile özdeş olma yatar, öyle ki, o dolaysızlık bu kendi-ile-özdeşlik yoluyla dolaylı birşeye indirgenir, tıpkı bunun da eşit ölçüde yalnızca bu dıssallık yoluyla dolaylı olması, ama *kendi ile* dolaylılık olması gibi, — yansıma, ki belirlenimleri *vardırlar*, ama bu Varlıkta saltık olarak yalnızca olumsuz birliklerinin kıpılarıdırlar. Ölçüde nitel kıpı niceldir; belirlilik ya da ayrım ilgisiz olarak vardır, böylece ayrım olmayan bir ayrımdır, ortadan kaldırılır; bu ‘nicel-lik’ onu nitel olarak kapsayan kendi içine geri dönüş olarak kendinde-ve-kendi-için-varlığı oluşturur ki, *Özdür*. Ama Ölçü yalnızca kendinde ya da Kavramda *Özdür*; Ölçünün bu *Kavramı* henüz koyulmuş değildir. Ölçü henüz böyle olarak kendisi nitel olanın ve nicel olanın *var olan* birliğidir; kıpıları bir belirli-Varlık, bir nitelik ve bunun niceleri olarak bulunur; bu kıpılar ilkin yalnızca kendilerinde ayrılmazdırlar, ama henüz bu yansımış belirlenimin imlemini taşımazlar. Ölçünün gelişimi bu kıpıların ayrımlaşmasını kapsar, ama aynı zamanda *bağıntılarını*, öyle ki *kendilerinde* oldukları özdeşlik birbirleri ile bağıntıları olur, e.d. *koyulur*. Bu gelişimin imlemi Ölçünün olgusallaşmasıdır ki, onda kendini kendi ile ilişkisi içinde ve böylelikle aynı zamanda kıpı olarak koyar; bu dolaylılık yoluyla ortadan kaldırılmış olarak belirlenir; dolaysızlığı, tıpkı kıpılarının dolaysızlığı gibi, yiter; bunlar yansımış kıpılardır; Ölçü böyle Kavramına göre olduğu gibi ortaya çıktığında *Öze* geçmiştir.

Ölçü ilkin nitelin ve nicelin *dolaysız* birliğidir, öyle ki *ilk olarak bir nicedir* ki, nitel imlem taşır ve *Ölçü olarak* vardır. Bunun daha ileri belirlenimi *onda*, *kendinde* belirli olanda, kıpılarının, nitel ve nicel belirlenmişliğin ayrımının ortaya çıkmasıdır. Bu kıpılar daha öte kendilerini Ölçünün bütünlerine belirlerler ki, bu düzeye dek *kendilerine-bağımlıdırlar*; özsel olarak birbirleri ile bağıntılı oldukları için, Ölçü, *ikinci olarak, kendilerine-bağımlı Ölçüler olarak* özgöl nicelerin *oranı* olur. Ama kendilerine-bağımlılıkları özsel olarak aynı zamanda nicel oran ve büyüklük ayrımı üzerine dayanır; böylece kendilerine-bağımlılıkları

birbirlerine bir geçişleri olur. Ölçü böylece *Ölçüsüzdeyiter*. — Ama Ölçünün bu öte-yanı onun yalnızca kendinde olumsuzluğudur; bu yolla,

üçüncü olarak, ölçü-belirlenimlerinin *ayrısızlığı* koyulurken, ayrısızlıkta kapsanan olumsuzluk ile olgusal Ölçü Ölçülerin *ters oranı* olarak koyulur ki, bu Ölçüler kendilerine-bağımlı nitelikler olarak özsel olarak yalnızca niceliklerine ve birbirleri ile olumsuz bağlantılarına dayanır ve böylelikle kendilerini gerçek anlamda kendine-bağımlı birliklerinin kısırları olarak tanıttılar — bir birlik ki, onların kendi-içlerine-yansımaları ve bunun koyulması, *Özdür*.

Ölçünün aşağıda üstlendiğimiz açınımı en güç sorunlardan biridir; dolaysız, dışsal Ölçüden başlayarak, bir yandan nicel olanın soyut daha ileri belirlenimini (*Doğanın bir Matematiği*) geliştirmesi, öte yandan bu ölçü-belirleniminin doğal şeylerin *nitelikleri* ile bağlantısını en azından genel olarak göstermesi gerekecektir; çünkü nitelin ve nicelin somut nesnenin Kavramından ortaya çıkan *bağlantısının* belirli tanıtılması somutun tikel bilimine aittir, — ki bunun düşme yasasını ve özgür gök devimini ilgilendiren örnekleri *Felsefî Bilimler Ansiklopedisi*, 3. yayım [1830], § 267 ve § 270 Notta bulunabilir. Burada genel olarak şu belirtilebilir ki, Ölçünün kendini olgusallaştırmasının değişik biçimleri *doğal olgusalılığın değişik alanlarına* da aittir. Gelişmiş Ölçünün tamamlanmış, soyut ilgisizliği, e.d. *yasaları* yalnızca *Mekanik* alanında yer alabilir ki, orada somut cisimselin kendisi yalnızca soyut özdektir; onun nitel ayrımları özsel olarak nicel olanı belirliliği olarak alır; *uzay ve zaman* arı dışsalılığın kendisidirler, ve özdeklerin, kütlelerin *çokluğu*, *ağırlığın* yeğinliği benzer olarak dışsal belirlenimlerdir ki, kendilerine özgü belirliliği nicel olanda bulurlar. Öte yandan, soyut özdekselin büyüklüğü gibi belirlilikler *fizikselin* alanında, ama özellikle *örgenselin* alanında çoğunluk yoluyla ve böylelikle niteliklerin bir çatışması yoluyla bozulurlar. Gene de burada yalnızca genel olarak niteliklerin bir çatışması ortaya çıkmaz, ama Ölçü burada daha yüksek ilişkilere altgüdümlü olur ve Ölçünün *içkin gelişimi* daha çok dolaysız Ölçünün yalın biçimine indirgenir. Hayvansal örgenliğin üyelerinin birer Ölçüleri vardır ki, yalın bir nice olarak başka üyelerin başka niceleri ile oran içinde durur; insan bedeninin orantıları böyle nicelerin değişmez oranlarıdır; doğa bilimi henüz böyle nicelikler ve bütünüyle onlara bağımlı oldukları örgensel işlevler arasındaki bağlantılar konusunda bir bilgi kazanmış olmaktan çok uzaktır. Ama içkin bir Ölçünün salt dışsal olarak belirli bir büyüklüğe indirgenmesinin en yakın örneği *devimdir*. Gök cisimlerinde bu devim özgür, yalnızca Kavram yoluyla belirlenen devindir ki, büyüklükleri böylelikle eşit ölçüde yalnızca Kavrama bağımlıdır (yukarıya bkz.); ama bu devim örgensel varlık tarafından *keyfi* ya da *düzeneksel* olarak kurallı, e.d. genel olarak soyut biçimsel devime indirgenir.

Ama Tinin alanında Ölçünün kendine özgü, özgür bir açınımı daha da az bulunur. Açıktır ki, örneğin Atina anayasası gibi cumhuriyetçi

bir anayasa ya da demokrasi tarafından yumuşatılmış aristokratik bir anayasa hiç kuşkusuz yalnızca belli bir büyüklüğü olan Devletlerde yer alabilir, ve gelişmiş yurttaş toplumunda değişik mesleklere ait olan bireylerin sayıları birbirleri ile bir oran içinde durur; ama bunlar ne Ölçü yasalarını ne de onun kendine özgü bir biçimlerini verirler. Genel olarak tinsel alanda karakter *yeğînlîğindeki*, imgelem yetisinin, duyguların, tasarımların vb. *gücündeki* ayrımlar öne çıkar; ama belirlenim *güçteki* ya da *zayıflıktaki* bu belirsizliğin ötesine gitmez. Duyguların, tasarımların vb. güç ve zayıflıklarının ilişkisi üzerine getirilen sözde yasaların nasıl aptalca ve bütünüyle boş çıktıkları böyle yasalarla uğraşan ruhbilimlere bakıldığı zaman kolayca anlaşılır.

Bölüm Bir Özgül Nicelik

Nitel Nicelik *ilk olarak* dolaysız *özü* ya da *türsel bir Nicedir*; bu Nice, *ikinci olarak*, bir başkası ile ilişki içinde nicel bir *özü*leşme, ilgisiz Nicenin bir ortadan kaldırılışı olur. Bu Ölçü bu düzeye dek bir *kuraldır* ve Ölçünün *iki kısısını ayırdedilmiş olarak*, başka bir deyişle kendinde var olan nicel belirlilik ve dışsal Nice olarak kapsar. Ama bu ayrımda bu iki yan Nitelikler, ve kural onların bir ilişkisi olur; Ölçü buna göre, *üçüncü olarak*, kendini *Niteliklerin bir ilişkisi* olarak sergiler ki, bunların ilk olarak *tek bir Ölçüleri* vardır ve bu ise daha öte kendini kendi içinde Ölçülerin bir ayrımına *özü*leştirir.

A. ÖZGÜL NICE

1. Ölçü nicenin kendi ile yalın bağıntısı, kendi içinde kendi belirliliğidir; böylece nice niteldir. İlk dolaysız Ölçü olarak dolaysız bir nice, buna göre herhangi bir belirli nicedir; ona ait olan nitelik eşit ölçüde dolaysızdır; herhangi bir belirli niteliktir. — Nice bu olarak bundan böyle ilgisiz Sınır değil, ama kendi ile bağıntılı dışsallık olarak böylece kendisi niteliktir, ve ondan ayırdedilmesine karşın onun ötesine geçmez, tıpkı niteliğin de nicenin ötesine geçmemesi gibi. Böylece kendi ile yalın özdeşliğe geri dönmüş belirliliktir; belirli-Varlık ile birdir, tıpkı bunun da kendi nicesi ile bir olması gibi.

İlgili belirlenimden bir önerme yapmayı istersek, şöyle anlatılabilir: *Var olan herşeyin bir Ölçüsü vardır*. Her belirli-Varlığın bir büyüklüğü vardır, ve bu büyüklük Birşeyin kendisinin doğasına aittir; onun belirli doğasını ve kendi-içinde-Varlığını oluşturur. Birşey bu büyüklüğe karşı ilgisiz değildir, öyle ki değiştirilirse ne ise o olarak kalmayı sürdürsün; tersine, büyüklüğün değişimi Birşeyin niteliğini değiştirir. Ölçü olarak

nice bir Sınır olmayan Sınır olmaya son vermiştir; bundan böyle şeyin belirlenimidir, öyle ki şey, bu nicenin ötesine arttırılır ya da azaltılırsa, yitip gider.

Bir Ölçü, sıradan anlamda ölçün olarak, bir nicedir ki, dışsal miktara karşı *kendinde belirli* birim olarak keyfi bir yolda kabul edilir. Böyle bir birim hiç kuşkusuz gerçekte kendinde belirli bir birim de olabilir, bir ayak ya da bu türden kökensel Ölçüler gibi; ama ölçün olarak aynı zamanda başka şeyler için kullanıldığı düzeye dek, onlar için yalnızca dışsal bir Ölçüdür, kökensel değil. — Böylece dünyanın çapı ya da bir sarkacın uzunluğu kendi için özgül nice olarak alınabilir. Gene de ölçün olarak kullanılmak üzere dünyanın çapının ya da sarkacın uzunluğunun ne kadarlık bir bölümünün ve bu sonuncunun hangi enlem derecesinde alınacağı keyfidir. Ama başka şeyler için böyle bir ölçün daha da dışsal birşeydir. Bunlar genel özgül niceyi yine tikel bir yolda özgül-*leştirmiş* ve bu yolla tikel şeyler olmuşlardır. Buna göre şeylerin doğal bir *ölçünlerinden* söz etmek aptalcadır. Dahası, genel bir ölçün yalnızca dışsal karşılaştırma için hizmet edecektir; *genel Ölçü* olarak alınmasının en yüzeysel anlamında, bu amaçla neyin kullanılacağı bütünüyle ilgisizdir. Tikel şeylerin doğal Ölçülerinin onda sergilenmesi ve evrensel bir Ölçünün, e.d. evrensel cisimlerinin Ölçüsünün özgülleşmeleri olarak bir kurala göre ondan bilinmeleri anlamında temel bir Ölçünün olması gerekmez. Ama bu anlam olmaksızın saltık bir ölçün yalnızca *ortak bir öge* olarak ilginç ve imlemlidir, ve böyle birşey *kendinde* değil ama bir anlaşma yoluyla bir evrenseldir.

Dolaysız Ölçü yalın bir büyüklük-belirlenimidir, örneğin örgensel varlıkların büyüklükleri, üyelerinin Ölçüsü ve benzerleri gibi. Ama varolan her şeyin ne ise o olabilmek için ve genel olarak belirli-Varlık taşıyabilmek bir Ölçüsü vardır. — Nice olarak ilgisiz büyüklüktür, dışsal belirlenime açıktır ve eklenmeye ve eksiltilmeye, artmaya ve azalmaya yeteneklidir. Ama Ölçü olarak aynı zamanda nice olarak, böyle ilgisiz belirlenim olarak kendisinden ayırdedilir ve bir Sınır üzerinde o ilgisiz ileri geri gidip gelmelere karşı bir sınırlamadır.

Nicelik-belirliliği böylece belirli-Varlıkta çifte belirlilik olduğu için, e.d. bir kez nitelik ona bağlı olduğu, ve bir ikinci kez ise niteliği etkilemeksizin ileri geri gidip gelebileceği için, bir Ölçüsü olan birşeyin yok oluşu nicesinin değişmesi yoluyla yer alır. Bu yok oluş bir yandan *beklenmedik* görünür, çünkü Ölçü ve nitelik değişmeksizin nice değişebilir; ama öte yandan *aşamalılık* yoluyla bütünüyle kavranabilir birşey yapılır. Bir niteliğin ya da birşeyin yitişini tasarımılanabilir kılabilmek ya da *açıklayabilmek* için bu kategorinin böylesine kolayca kavranabilmesinin nedeni yitişi gözle görülebilir kılıyor görünmesinde yatar, çünkü nice dışsal, doğasına göre değişebilir Sınır olarak koyulur, ve böylelikle *başkalaşım*, yalnızca nicenin başkalaşımı olarak, kendiliğinden açıktır. Ama gerçekte bu yolla hiçbirşey açıklanmış olmaz; başkalaşım aynı zamanda

bir niteliğin bir başkasına geçişi ya da bir belirli-Varlığın bir olumsuz-belirli-Varlığa daha soyut geçişidir; bunda yalnızca bir azalma ya da artma ve büyüklüğe tek-yanlı bir sarılma olan aşamalılıkta olduğundan başka bir belirlenim yatar.

2. Salt nicel görünen bir başkalaşımın birden nitel bir başkalaşıma dönüvermesi eskilerin daha o zaman dikkatini çekmiş ve bunun bilin-memesinden doğan çarpışmaları popüler örneklerde sunmuşlardı; bunlar 'kel,' 'yığın' gibi adlar altında bilinir olmuşlardır ve Aristoteles'in açıklamasına göre birinin daha önce ileri sürmüş olduğunun karşısını söylemek zorunda kalış yollarıdır. Şu soruluyordu: Kafadan ya da atın kuyruğundan *tek bir* telin eksilmesi kel yapar mı, ya da bir yığın ondan tek bir tahıl uzaklaştırılırsa bir yığın olmaya son verir mi? [Son vermeyeceği] duraksamadan kabul edilebilir, çünkü böyle uzaklaştırma yalnızca bir ayrım, ve hiç kuşkusuz bütünüyle önemsiz nicel bir ayrım oluşturur; böylece *tek bir* saç, *tek bir* tahıl uzaklaştırılır ve bu soruda kabul edildiği gibi her keresinde yalnızca tek bir telin ya da tahılın uzaklaştırılacağı bir yolda yinelenir; sonunda nitel başkalaşım kendini gösterir ve kafa ya da kuyruk kel olur, yığın yiter. Verilen yanıtta unutulmuş şey yalnızca yineleme değil, ama kendileri için önemsiz niceliklerin (bir servetten kendi için önemsiz harcamalar gibi) *toplandıkları*, ve toplamın nitel bütünü oluşturduğudur, öyle ki sonunda bu yitmiş, kafa kel, kese boş kalmıştır.

Sonuç olarak ortaya çıkan ikilem, çelişki sanki böyle çelişki bir aldatmaca oyunuymuş gibi sözcüğün olağan anlamında bir sofizm değildir. Yanlışlık varsayılan başkasına, e.d. sıradan bilincimize düşer; bir niteliği yalnızca ilgisiz bir Sınır yerine, bütünüyle belirli bir anlamda bir nice-lik olarak almaktır. Bu kabullenim götürüldüğü gerçeklik tarafından, niceliğin Ölçünün bir kısıpı ve nitelik ile bağıntılı olması tarafından bozulur; çürütülen şey soyut nice-belirliliğine tek-yanlı bir sarılma-
— O dönüşler bu nedenle boş ya da bilgiççe şakalar değildirler, ama kendi içlerinde doğrudurlar ve düşüncedeki görüngülere ilgi duyan bir bilincin ürünüdürler.

Nice, ilgisiz bir Sınır olarak alındığı zaman, bir belirli-Varlığın kuşku-lanılmayan bir yolda onu yok edecek bir saldırıya uğramasına açık olan yanıdır. Bir belirli-Varlığı niteliğinin oyuna girmiyor gibi görüldüğü bu yandan yakalamak Kavramın *kurnazlığıdır*, — ve dahası bu öyle bir kurnazlıktır ki, bir Devletin, bir servetin vb. Devlet için ya da servete iye olan için talihsizlik getirecek olan büyümesi giderek başlangıçta onun talihi olarak bile görünür.

3. Ölçü dolaysızlığı içinde ona ait belirli bir büyüklük ile sıradan bir nitelik. Şimdi, nicenin nitelik değişmeksizin ileri geri gidip gelmesine izin veren ilgisiz Sınır olma yanı onun nitel, özgül olma yanından da ayırdedilecektir. İkisi de bir ve aynı şeyin büyüklük belirlenimleridir; ama dahası, Ölçünün başlangıçtaki dolaysızlığına göre bu ayrım dolaysız bir ayrım olarak da alınacaktır ve buna göre iki yan ayrı birer varoluş

da taşırlar. Ölçünün *kendinde* belirli büyüklük olan varoluşu o zaman değişebilir dışsal yanın varoluşuna karşı davranışında onun ilgisizliğinin bir ortadan kaldırılması, Ölçünün bir *özümlüşmesidir*.

B. ÖZGÜLLEŞTİREN ÖLÇÜ

Bu

ilk olarak bir Ölçün, salt Nice karşısında dışsal bir Ölçüdür;

ikinci olarak özgül bir Niceliktir ki, dışsal Niceyi belirler;

üçüncü olarak her *iki yan* da özgül Nicelik-belirliliğinin *Nitelikleri* olarak birbirlerine karşı *tek bir* Ölçü olarak davranırlar.

a. Ölçün

Daha önce sözü edilen Kural ya da Ölçün (*die Regel oder der Maßstab*) ilkin kendinde belirli bir büyüklüktür ki, Ölçün olanın birşeyinden başka birşeyde tikel bir varoluş taşıyan tikel bir niceye karşı bir birimdir, öyle ki, bu ikinci birşey Ölçün yoluyla ölçülür, e.d. o birimin miktarı olarak belirlenir. Bu *karşılaştırma dışsal* bir edim, o birliğin kendisi keyfi bir büyüklüktür ki, eşit ölçüde yine miktar olarak (parnakların bir miktarı olarak ayak) koyulabilir. Ama Ölçü yalnızca dışsal Ölçün değildir; tersine, özgül olarak kendini kendinde kendi başkası ile, bir Nice ile ilişkilendirir.

b. Özgülleştiren Ölçü

Ölçme *dışsal*, e.d. ilgisiz büyüklüğün özgül belirlenişidir; bu büyüklük şimdi genel olarak bir başka varoluş tarafından Ölçünün birşeyinde ya da ölçülebilir birşeyde koyulur ki, hiç kuşkusuz kendisi bir Nicedir, ama ondan ayırım içinde nitel olandır ve salt ilgisiz, dışsal Niceyi belirler. Bu birşey kendisinde başkası-için-Varlığın bu yanını, ilgisiz artmanın ya da azalmanın ona özgü olduğu yanı taşır. O içkin ölçün birşeyin bir Niteliğidir ki, karşısında başka birşeyde aynı Nitelik durur; ama Nitelik, ölçen olarak belirlenen birşey karşısında genel olarak ölçüden yoksun Nice ile, o ikinci birşeyde ilkin görelidir.

Birşeyde, bunun kendi içinde bir Ölçü olduğu düzeye dek, niteliğinin büyüklüğünün bir değişimi dışsal olarak yer alır; bunu aritmetiksel miktar olarak kazanmaz. Ölçüsü buna karşı tepki verir, miktara karşı yeğin birşey olarak davranır ve onu kendine özgü bir yolda kabul eder; dışsal olarak koyulmuş başkalaşımı başkalaştırır, bu niceyi başka bir nice yapar ve bu özgülleşme yoluyla kendini bu dışsallıkta kendi-için-Varlık olarak gösterir. — Bu *özgül olarak kabul edilen* miktarın kendisi bir nice-dir ki, o da başkasına bağımlıdır ya da onun için yalnızca *dışsal miktar*

olarak vardır. Buna göre özgülleşmiş miktar da başkalaşabilirdir, ama bu nedenle genel olarak bir nice değil, değişmez bir yolda özgülleşmiş olarak dışsal nicedir. Ölçü böylece belirli-Varlığını bir *oran* olarak bulur, ve onda özgül olan genel olarak bu oranın *eksponentidir*.

Yeğîn ve uzamlı nice belirlenimlerini irdelerken gördüğümüz gibi, bir kez yeğînlik biçiminde bulunan *aynı* nice, bir ikinci kez uzamlılık biçiminde bulunur. Bu ayrıntı temelde yatan nice hiçbir başkalaşıma uğramaz; başkalaşım yalnızca dış bir biçimdir. Buna karşı, özgülleştiren Ölçüde nice bir kez dolaysız büyüklüğü içinde, ama bir ikinci kez oranın eksponenti yoluyla bir başka miktarda alınır.

Özgül olanı oluşturan eksponent ilk olarak değişmez bir nice olarak, dışsal olarak ve nitel olarak belirli niceler arasındaki oranın bölümü olarak görünebilir. Ama böylece dışsal bir niceden başka birşey olmaya-caktır; burada eksponent ile genel olarak niceyi özgülleştiren nitel öge kıpısının kendisinden başka birşeyin anlaşılmaması gerekir. Nicenin asıl içkin nitel ögesi, daha önce ortaya çıktığı gibi, yalnızca *üslü belirlenimdir*. Bu oranı oluşturan ve burada kendinde var olan belirlenim olarak nicenin karşısına dışsal yapısı içinde çıkan bir belirlenim olmalıdır. Nice ilkesi olarak onun kendinde-belirlenmişliğini oluşturan sayısal Biri alır; ve sayısal Birin bağıntısı dışsal bağıntıdır, ve yalnızca genel olarak dolaysız nicenin doğası yoluyla belirlenen değişim kendi için böyle sayısal bir Birin ve sonra bir başka Birin vb. eklenmesinden oluşur. Eğer dışsal nice aritmetiksel ilerlemede kendini bu yolda değiştirirse, Ölçünün nitel doğasının özgülleştirici tepkisi bir başka dizi üretir ki, birincisi ile bağıntılıdır, onunla birlikte artar ve azalır, ama sayısal bir eksponent yoluyla belirlenen bir Oranda değil, üslerin bir belirlenimine göre eşölçümsüz oranların bir Sayısında belirlenir.

Not

Bir örnek verirse, *ısı* bir niteliktir ki, onda dışsal ve özgülleşmiş nice olma yanları ayırdedilir. Nice olarak dışsal bir ısı, ve hiç kuşkusuz evrensel bir ortam olarak bir cismin ısısıdır ki, değişiminin aritmetiksel ilerleme cetvelinde ilerlediği ve biçimdeş olarak arttığı ya da azaldığı kabul edilir; öte yandan ortamda değişik yollarda bulunan tikel cisimler tarafından değişik yollarda alınır, çünkü bunlar içkin Ölçüleri yoluyla dışsal olarak kazanılan ısyı belirlerken, onlardaki ısı değişimi ortamın ısı değişimine ya da cisimlerin kendi aralarındaki ısı değişimine doğru oranda karşılık düşmez. Bir ve aynı ısıda karşılaştırılan değişik cisimler özgül sıcaklıklarının, sıcaklık sığalarının sayısal oranını verirler. Ama cisimlerin bu sığaları değişik ısılarda değişir ve bununla özgül şeklin bir başkalaşımının ortaya çıkışı bağlıdır. Böylece ısı artış ya da azalışında tikel bir özgülleşme kendini gösterir. Dışsal olarak düşünülen ısının aynı zamanda o ısıya bağımlı olan belirli bir cismin ısısına oranının değişmez

bir eksponenti yoktur; bu sıcaklığın artması ya da azalması dışsal sıcaklığın artması ya da azalması ile biçimdeş olarak ilerlemez. — Burada genel olarak dışsal olan bir ısı kabul edilir ki, değişimi salt dışsal ya da arı niceldir. Gene de kendisi havanın ısısı ya da başka bir özgül ısıdır. Buna göre daha yakından irdelendiğinde, oranın aslında salt nicel bir nicenin nitelendirici bir nice ile oranı olarak değil, tersine iki özgül nicenin oranı olarak alınması gerekir. Özgülleştiren oran şimdi daha öte öyle bir noktaya dek belirlenmiştir ki, Ölçünün kısımları yalnızca bir ve aynı niteliğin nitel bir yanının ve niceyi nitelleştiren bir ikinci yanının oranından değil, ama kendilerinde Ölçüler olan iki niteliğin ilişkisinden oluşurlar.

c. İki Yanın Nitelikler Olarak İlişkisi

1. Nicenin nitel, kendinde belirli yanı yalnızca dışsal nicel yan ile bağıntı olarak vardır; bu sonuncuyu özgülleştirici olarak, o nitel yan niceyi genel olarak nice yapan dışsallığının ortadan kaldırılmasıdır; böylece bu nitel yan niceyi varsayımı olarak alır ve ondan başlar. Ama bu nice niteliğin kendisinden de nitel olarak ayrıdır; ikisinin bu ayrımı genelde Varlığın *dolaysızlığında* koyulacaktır ki, onda henüz Ölçü vardır; böylece iki yan nitel olarak birbirine karşıdır ve her biri kendi için böyle bir belirli-Varlıktır; ve biri, ilkin yalnızca biçimsel, kendinde belirsiz olan nice bir Birşeyin ve onun niteliğinin nicesidir, ve, birbirleri ile bağıntıları şimdi genelde Ölçü olarak belirlendiği için, benzer olarak bu niteliklerin özgül büyüklüğüdür. Bu nitelikler birbirleri ile ölçü-belirlenimine göre ilişki içindedirler, — ve bu belirlenim onların eksponentidir; ama kendilerinde daha şimdiden Ölçünün *kendi-için-Varlığında* birbirleri ile bağıntılıdır; nice dışsal ve özgül olarak çifte-varlığındadır, öyle ki ayrı niceliklerin her biri bu çifte belirlenimi kendisinde taşır ve aynı zamanda saltuk olarak öteki ile kenetlenir; tam olarak bu yoldadır ki nitelikler belirlenir. Böylece birbirleri için var olan genelde belirli-Varlıklar değildirler, ama ayrılmaz olarak koyulurlar ve onlara bağlanan büyüklük-belirliliği nitel bir birimdir, — *tek bir* ölçü-belirlenimi ki, onda Kavramlarına göre kendilerinde biraraya bağlıdırlar. Ölçü böylece *iki* niteliğin birbiri ile içkin *nicel* ilişkisidir.

2. Ölçüde *değişebilir büyüklüğün* özsel belirlenimi kendini gösterir, çünkü Ölçü ortadan kaldırılmış olarak nicedir; öyleyse bundan böyle nice olarak olması gerektiği şey değil, ama nice ve aynı zamanda başka birşeydir; bu başkası nitel olandır, ve, belirlendiği gibi, onun üs-ilişkisinden başka birşey değildir. Dolaysız Ölçüde bu başkalaşım henüz koyulmuş değildir; yalnızca herhangi bir ve hiç kuşkusuz genel olarak tekil nicedir ki, ona bir nitelik bağlıdır. Ölçünün özgülleşmesinde, salt dışsal nicenin nitel öge yoluyla bir başkalaşımı olarak önceki belirlenimde, iki büyüklük-belirliliğinin ayrılığı ve böylece ortak, dışsal

bir nicede genel olarak Ölçülerin çoğulluğu koyulur; nice ilkin kendi kendisinden bu ayrılığı içinde kendini belirli olarak varolan Ölçü olarak gösterir, çünkü bir ve aynı olan (örneğin ortamın aynı ısısı), aynı zamanda ayrı, hiç kuşkusuz nicel olarak ayrı bir belirli-Varlık olarak (ortamda bulunan cisimlerin değişik ısılarında) ortaya çıkar. Nicenin değişik niteliklerde — değişik cisimlerde — bu ayırdedilmişliği daha öte bir Ölçü biçimini verir ki, bunda iki yan nitel olarak belirli niceler olarak birbirleri ile ilişkilidir, ve buna *olgusallaşmış Ölçü* denebilir.

Büyüklik genelde büyüklik olarak değişebilir, çünkü belirliliği Sınırı olarak aynı zamanda bir Sınır değildir; başkalaşım bu düzeye dek yalnızca tikel bir niceyi ilgilendirir ki, onun yerine bir başkası koyulur; ama gerçek Başkalaşım genel olarak nicenin başkalaşımıdır; bu — böyle anlaşıldığında, — değişebilir büyüklüğün yüksek matematikteki ilginç belirlenimini verir; burada yalnızca genel olarak biçimsel *başkalaşabilirlikte* takılıp kalmamak, ne de Kavramın yalın belirleniminden başka bir belirlenim getirmek gerekir: Bu belirlenime göre *Nicenin başkası* yalnızca *nitel olandır*. Öyleyse olgusal değişebilir büyüklüğün gerçek belirlenimi onun nitel olarak, böylelikle, yeterince gösterildiği gibi, üslerin bir oranı yoluyla belirlenmesidir; bu değişebilir büyüklükte nicenin böyle nice olarak geçerli olmadığı, ama onun için başkası olan belirlenimine, nitel belirlenimine göre geçerli olduğu *koyulur*.

Bu ilişkinin yanları, soyut yana göre, genelde nitelikler olarak alındıklarında, herhangi bir tikel imlem taşırlar — örneğin uzay ve zaman. Kendi ölçü-oranlarında ilkin genelde büyüklik belirlenimleri olarak alındıklarında, biri dışsal aritmetiksel bir ilerlemede artan ve azalan bir miktar, öteki onun için birim olan birincisi tarafından özgül olarak belirlenen bir miktardır. Eğer her biri yalnızca herhangi bir tikel nitelik olsaydı, onlarda büyüklik-belirlenimleri açısından ikisinden hangisinin salt dışsal olarak nicel, ve hangisinin nicel özgülleştirmede kendini değiştiren olarak alınacağını gösteren ayırım bulunmazdı. Eğer örneğin kök ve kare olarak ilişkili iseler, hangisinde artmanın ya da azalmanın salt dışsal olarak aritmetiksel ilerlemede sürdüğü, ve buna karşı hangisinin bu nicede kendini özgül olarak belirleyen olarak görüleceği ilgisizdir.

Ama niteliklerin aralarındaki ayırım belirsiz değildir, çünkü Ölçünün kısıpları olarak Ölçünün özgülleşmesinin onlarda bulunması gerekir. Niteliklerin kendilerinin sonraki belirliliği birinin, *uzamlı* olanın, kendinde dışsallık olması, ötekinin, *yeğin* olanın, birinciye karşı kendi-içinde-Varlık ya da olumsuz olmasıdır. Buna göre, nicel kısıplardan birincisi miktar, ikincisi birimdir; yalın doğru oranda birincisi bölünen, ikincisi bölen olarak, özgülleştiren oranda birincisi kuvvet ya da 'başka-olma' olarak, ikincisi kök olarak alınacaktır. Burada henüz sayma yapıldığı, e.d. dışsal nice (ki böylece bütünüyle olumsal, görgül denilen büyüklik-belirliliğidir) üzerine düşünüldüğü, böylelikle başkalaşımın benzer olarak dışsal, aritmetiksel ilerlemede sürüyor olarak

alındığı düzeye dek, bu birim yanına, yeğin nitelik yanına düşer; öte yandan dışsal, uzamlı yan özgülleşmiş dizide başkalaşan olarak temsil edilecektir. Ama doğru oran (genel olarak hız, s/t , gibi) burada salt biçimsel olan, varolmayan, ama yalnızca soyutlayıcı derin-düşünceye ait olan belirlenime indirgenir; ve kök ve kare oranında ($s = at^2$ 'de olduğu gibi) kök görgül nice olarak ve aritmetiksel ilerlemede sürüyor olarak ve öteki yan ise özgülleşmiş olarak alınsa bile, nicel olanın nitelleştirilmesinin Kavrama daha iyi karşılık düşen daha yüksek olgusallaşması iki yanın daha yüksek kuvvet belirlenimlerinde ($s^3 = at^2$ 'de olduğu gibi) ilişkilendirilmesidir.

Not

Burada Ölçüde bir belirli-Varlığın nitel doğası ve nicelik-belirlenimi arasındaki bağlantı açısından verilen açıklama uygulamasını daha önce değinilen devim örneğinde, ilkin geçilen uzayın ve geçen zamanın doğru oranı olarak *hızda* bulur ve bunda zamanın büyüklüğü payda, uzayın büyüklüğü ise pay olarak alınır. Eğer hız genel olarak yalnızca bir devimde uzay ve zamanın bir oranı ise, iki kıpıdan hangisinin miktar ya da birim olarak görüleceği ilgisizdir. Ama uzay, özgül yerçekimindeki ağırlık gibi, genel olarak dışsal, olgusal bütün, böylelikle miktardır; öte yandan zaman ise, hacim gibi, ideal olan, olumsuz olan, birim yanındır. — Ama buraya ötsel olarak daha önemli olan oran, *özgür devimde*, ilkin henüz koşullu olan *düşme* deviminde, kök olarak zaman-niceliği ve kare olarak uzay-niceliği arasındaki oran aittir; ya da gök cisimlerinin saltık olarak özgür devimindeki oran aittir ki, bunda kare olarak çevrim zamanı kûp olarak uzaklıktan bir derece daha düşük olarak belirlenir. Bu tür temel ilişkiler ilişki içinde duran niteliklerin, uzay ve zamanın doğası üzerine ve içinde durdukları ilişkinin türü üzerine dayanırlar — ya düzeneksel bir devim olarak, e.d. özgür-olmayan, uzay ve zaman kıpılarının Kavramı tarafından belirlenmeyen bir devim olarak, ya da düşme, e.d. koşullu olarak özgür devim olarak, ya da saltık olarak özgür gök devimi olarak. Bu devim türleri, tıpkı onların yasaları gibi, kıpıların, uzay ve zamanın Kavramının gelişimi üzerine dayanırlar, çünkü bu nitelikler böyle olarak, *kendilerinde*, e.d. Kavramlarında kendilerini *ayrılmaz* olarak tanıtlarlar ve nicel ilişkileri Ölçünün *kendi-için-Varlığıdır*, yalnızca *bir* ölçü-belirlenimidir.

Saltık Ölçü ilişkileri açısından anımsatılabilir ki, *Doğanın Matematiği*, eğer bilim adına yaraşır olacaksa, ötsel olarak ölçülerin bilimi olmalıdır — bir bilim ki, onun için hiç kuşkusuz görgül olarak çok şey, ama asıl anlamda bilimsel olarak, e.d. felsefi olarak çok az şey yapılmıştır. *Doğal Felsefenin Matematiksel İlkeleri* — Newton'ın yapıtına kendisinin verdiği adla — eğer bu belirlenimi ona Newton'ın kendisi ve bütün bir Bacon felsefe ve bilim türü tarafından verilenden daha derin bir

anlamda yerine getirecekse, henüz karanlıkta kalmayı sürdüren ama çok yüksek bir irdeleme değeri olan alanlara ışık düşürebilmek için bütünüyle başka türde şeyler kapsamak zorunda olacaktır. — Doğanın görgül sayılarını, örneğin gezegenlerin birbirlerinden uzaklıkları saptamak büyük bir hizmettir; ama görgül nicelerin yitmesini sağlamak ve onları nicelik belirlenimlerinin evrensel bir biçimine yükseltmek ve böylece bir *yaşanın* ya da Ölçünün kıpıları olmalarını sağlamak sonsuz ölçüde daha büyük bir hizmettir; — ölümsüz bir hizmet ki, örneğin düşme açısından Galileo tarafından ve gök cisimlerinin devimi açısından Kepler tarafından yerine getirilmiştir. Buldukları yasaları öyle bir yolda *tanıtlamışlardır* ki, algının tekilliklerinin bütün bir eriminin onlara karşılık düştüğünü göstermişlerdir. Ama bu yasaların daha yüksek bir *tanıtlaması* istenmelidir; ve bu onların nicelik belirlenimlerinin bağıntılı olan (zaman ve uzay gibi) niteliklerden ya da belirli Kavramlardan bilinmesinden başka birşey değildir. Bu tür tanıtlamanın *Doğal Felsefenin* o matematiksel ilkelerinde ya da bu türden daha öte çalışmalarda henüz hiçbir izi yoktur. Yukarıda doğa ilişkilerinin matematiksel tanıtımları gibi bir görünüş ile, sonsuz küçüklüğün kötüye kullanımı üzerine dayanan bu görünüş bağıntılı olarak belirtilmişti ki, böyle tanıtlamaları sözcüğün asıl anlamında *matematiksel olarak*, e.d. görgül olmayan ve Kavramlara dayanmayan bir yolda türetmeye çalışmak saçma bir girişimdir. Bu tanıtlamalar teoremlerini, tam olarak o yasaların kendilerini deneyimden *varsayarlar*; sağladıkları şey onları soyut anlatımlara ve uygun formüllere indirgemekten oluşur. Hiç kuşkusuz matematiğin sağlayabilecekleri ve sağlamış oldukları üzerine daha duru düşünceler elde edilince, Newton'a sözü edilen konular ile bağıntı içinde Kepler'e karşı yüklenen bütün gerçek değer — görünüşteki tanıtlamalar çerçevesi çıkarıldığında — Kepler'in formülünün¹ o *dönüşümüne* ve analitik ele alışı yolunun *başlangıçlarına* sınırlı olduğu açıkça görülecektir.

C. ÖLÇÜDE KENDİ-İÇİN-VARLIK

1. Yukarıda irdelenen özgülleşmiş Ölçü biçiminde iki yanın nicel kıpısı nitel olarak belirlidir (ikisi de kuvvetlerin oranında); böylece nitel doğa *tek bir* ölçü-belirliliğinin kıpılarıdır. Ama aynı zamanda nitelikler ilkin yalnızca dolaysız, *yalnızca türlü* olarak koyulurlar ki, kendileri kendi büyüklük belirlilikleri ile o aynı ilişki içinde durmazlar; başka bir deyişle, o ilişkinin *dışında* ne anlam ne de belirli-Varlık taşırlar, ki bu büyüklüklerin kuvvet-belirliliklerinde kapsanır. Nitel öge böylece kendini gizler, çünkü kendini değil ama büyüklük belirliliğini özgülleştirir; yalnızca bu sonuncuda *koyulur*, ama kendi için genel olarak *dolaysız* niteliktir ki, büyüklüğü ayrımı içinde koymasının dışında ve

¹Bkz. *Felsefi Bilimler Ansiklopedisi*, § 270'e Notta Kepler'in S^3/T^3 'ünün Newton'ın S^2S/T^2 'sine dönüştürülmesi üzerine Not; bunda S/T^2 'ye yerçekimi yasası denir.

kendi başkası ile bağıntısının dışında henüz kendi için kalıcı belirli-Varlık taşır. Böylece uzay ve zaman ikisi de onların düşme deviminde ya da saltık olarak özgür devimde büyüklük belirliliklerinde kapsanan o özgülleşmenin dışında genelde uzay olarak ve genelde zaman olarak geçerlidirler — uzay zamanın dışında ve zaman olmaksızın kendi için sürekli kalıcı olarak, ve zaman uzaydan bağımsız kendi için akıcı olarak.

Ama nitel olanın kendi özgül Ölçü bağıntısına karşı bu dolaysızlığı o denli de nicel bir dolaysızlık ile ve bir *nicel* yanın onda onun bu ilişkisine karşı ilgisizliği ile bağlıdır; dolaysız nitelik yalnızca *dolaysız bir nice* de taşır. Buna göre özgül Ölçü ilk olarak dışsal bir başkalaşım yanı da taşır ki, ilerleyişi salt aritmetikse, özgül Ölçüden etkilenmez ve dışsal, bu nedenle yalnızca görgül büyüklük-belirliliği ona düşer. Nitelik ve nice, böylece özgül Ölçünün dışına da ortaya çıkarak, aynı zamanda onunla bağıntı içindedirler; dolaysızlık kendileri Ölçüye ait olan yanların bir kısıpıdır. Böylece dolaysız nitelikler de Ölçüye aittirler, benzer olarak bağıntı içindedirler ve büyüklük-belirliliğine göre bir ilişki içinde dururlar ki, özgülleşmiş belirlenimin, kuvvet-belirleniminin dışında, kendisi yalnızca bir doğru oran ve dolaysız bir Ölçüdür. Bu vargıyı ve bağlantısını daha yakından belirtmemiz gerekir.

2. Dolaysızca belirlenmiş genelde nice, bir ölçü-kısıpı olarak kendinde bir Kavram-bağlantısında temellenmiş olsa bile, özgül Ölçü ile bağıntı içinde dışsal olarak verili bir nicedir. Ama böylelikle koyulan dolaysızlık nitel ölçü-belirleniminin olumsuzlanmasıdır; bu daha önce bu ölçü-belirleniminin yanlarında gösterildi ki, bunlar bu nedenle bağımsız nitelikler olarak göründüler. Böyle olumsuzlama ve dolaysız nicelik-belirliliğine geri dönüş nitel olarak belirli ilişkide yatar, çünkü genelde ayrı terimlerin ilişkisi onların bağıntısını *tek bir* belirlilik olarak kapsar ki, bu sonuncusu, burada nicelik alanında, ilişki-belirleniminden ayrı olarak, bir nicedir. Ayırdedilen nitel olarak belirli yanların olumsuzlaması olarak, bu eksponent bir kendi-için-Varlık, saltık olarak belirlenmişliktir; ama yalnızca *kendinde* böyle kendi-için-Varlıktır, — belirli-Varlık olarak yalın, dolaysız bir nicedir, ya da Ölçünün yanlarının doğru bir oran olarak alınan oranının bölümü ya da eksponenttir, ama genel olarak Ölçünün nicel yanlarında görgül olarak görünen birimdir. — Cisimlerin düşmesinde geçilen uzaylar geçen zamanların karesi ile oran içinde durur; $s = at^2$; bu uzay ve zamanın özgül olarak belirli bir ilişkisi, bir kuvvetler oranıdır; öteki, doğru oran, uzayı ve zamanı birbirlerine karşı ilgisiz nitelikler olarak ilgilendirir, ve uzayın ilk zaman kısıpı ile oranı olması gerekir; aynı a katsayısı tüm izleyen zaman kısıplarında kalır, — *birim* sıradan bir nice iken, miktar özgülleştiren Ölçü tarafından belirlenir. Birim aynı zamanda doğru oranın eksponenti olarak geçerlidir — bir oran ki, *tasarım*sal olan, kötü olan, e.d. biçimsel olan, Kavram yoluyla özgül olarak belirlenmiş olmayan hıza aittir. Böyle hız burada varolmaz, tıpkı [düşen] bir cisme bir zaman kısıpısının *sonunda*

ait olması gereken o daha önce sözü edilen hız gibi. O hız düşmedeki *ilk* zaman kıpısına yüklenirken, bu sözde zaman kıpısı ise kendisi yalnızca kabul edilen bir birimdir ve böyle atomik nokta olarak hiçbir belirli-Varlık taşımaz; devimin başlangıcı — bunun ileri sürülen küçük-lüğü hiçbir ayrıma neden olmaz — doğrudan doğruya bir büyüklük, ve dahası düşme yasası tarafından özgülleştirilmiş bir büyüklüktür. O görgül nice yerçekimi kuvvetine yüklenir, öyle ki bu kuvvetin kendisinin bulunan özgülleştirme (üslü belirlilik) ile, ölçü-belirleniminin kendine özgü yanı ile hiçbir bağıntısının olmaması gerekir. *Dolaysız* kıpı, düşme deviminde bir zaman biriminde (bir saniye ve hiç kuşkusuz *ilk* denilen saniye) ayak olarak alınan on beş kadar uzaysal birim miktarının geçilmesi, *dolaysız bir Ölçüdür*, upkı insan bedeninin üyelerinin, gezegenlerin uzaklıklarının, çaplarının vb. Ölçülerinin ölçü-büyüklüğü gibi. Böyle bir Ölçünün belirlenimi nitel ölçü-belirleniminin içerisinde başka bir yere, burada düşme yasasının kendisine düşer; ama bir Ölçünün yalnızca dolaysız ve dolayısıyla görgül belirışı olan böyle *sayıların* neye bağımlı oldukları konusunda somut bilimlere bize henüz hiçbir bilgi vermemişlerdir. Burada işimiz yalnızca bu Kavram-belirliliği ile iledir; bu belirlilik ise sözü edilen görgül katsayının ölçü-belirleniminde *kendi-için-Varlığı* oluşturması, ama bunu yalnızca bu kendi-için-Varlık kıpısının *kendinde* ve buna göre dolaysız olduğu düzeye dek yapmasıdır. Öteki kıpı bu kendi-için-Varlığın *gelişmiş yanı*, yanların özgül ölçü-belirliliğidir. — Hiç kuşkusuz henüz yarı koşullu ve yalnızca yarı özgür bir devim olan düşme deviminin ilişkisinde yerçekiminin bu ikinci kıpıya göre bir Doğa kuvveti olarak görülmesi gerekir, öyle ki ilişki zamanın ve uzayın doğası yoluyla belirlenir ve buna göre o özgülleşme, üslerin oranı, yerçekimine düşer; o yalın doğru oran uzay ve zamanın yalnızca mekanik bir ilişkisini, dışsal olarak üretilen ve belirlenen biçimsel hızı anlatır.

3. Ölçü böylece kendini özgülleşmiş bir büyüklük ilişkisi olmaya belirmiştir ki, nicel bir ilişki olarak, kendisinde sıradan dışsal niceyi taşır; ama bu genelde bir nice değil, özsel olarak genelde ilişkinin belirlenim-kıpısıdır; böylece eksponent ve şimdi dolaysız belirlenmişlik olarak değişmez bir eksponent, böylelikle aynı niteliklerin daha önce sözü edilen doğru oranının eksponentidir — bir oran ki, aynı zamanda bu niteliklerin birbirleri ile büyüklük ilişkilerini özgül olarak belirler. Bu doğru oran düşme deviminin Ölçüsünün kullanılan örneğinde bir bakıma öncelenir ve verili olarak kabul edilir; ama, belirtildiği gibi, henüz bu devimde varolmaz. — Ama Ölçünün biri dolaysız, dışsal ve öteki kendi içinde özgülleşmiş olarak iki yanının kendilerinin Ölçüler olmaları ve Ölçünün onların birliği olması — bu olgu Ölçünün şimdi *olgusallaşmış* olması gibi daha öte belirlenimi oluşturur. Bu birlik olarak Ölçü ilişki kapsar ki, bunda büyüklükler niteliklerin doğası yoluyla belirlenir ve ayrı olarak koyulurlar; Ölçünün belirliliği buna göre bütünüyle içkin ve kendine-bağımlıdır, aynı zamanda dolaysız nicenin kendi-için-Varlığına,

bir doğru oranın eksponentine çökmüştür; ilişkinin öz-belirlenimi böylece *olumsuzlanır*, çünkü bu kendi başkasında enson, kendi-için-var-olan belirliliği taşır; ve evrik olarak kendinde nitel olması gereken dolaysız Ölçü gerçekte nitel belirliliği yalnızca o başkasında taşır. Bu olumsuz birlik *olgusal kendi-için-Varlıktır*, Ölçü ilişkisinde olan niteliklerin bir birliği olarak bir *Birşeyin* kategorisidir, — tam bir *kendine-bağımlılık*. Kendilerini iki ayrı ilişki olarak sunmuş olan iki yan ayrıca ikili bir belirli-Varlık taşırlar; ya da, daha tam olarak, böyle kendine-bağımlı bütün genelde kendi-için-var-olan olarak aynı zamanda *ayrı kendilerine-bağımlılara* bir itştir ki, bunların nitel doğaları ve kalıcılıkları (özdeksellik) onların ölçü-belirliliğinde yatar.

Bölüm İki Olgusal Ölçü

Ölçü bir Ölçüler bağıntısına belirlenir ki, bunlar ayrı kendilerine-bağımlı Birşeylerin — daha alışıldık olarak, *Şeylerin* — niteliğini oluşturur. Az önce irdelenen ölçü-ilişkileri uzay ve zaman gibi soyut niteliklere aittir; şimdi irdelenecek örnekler *özdeksel* varoluşların belirlenimleri olan özgül yerçekimi ve daha sonra kimyasal özelliklerdir. Uzay ve zaman da böyle Ölçülerin kıpılarıdır, ama şimdi daha öte belirlenimlere altgüdümlü olunca bundan böyle birbirleri ile yalnızca kendi Kavram-belirlenimlerine göre ilişkili değildirler. Örneğin ses durumunda titreşimlerin miktarının onda sürdüğü *zaman*, titreşen cismin uzunluğu ve kalınlığı gibi uzaysal öge belirlenim-kıpıları arasında bulunur; ama o ideal kıpıların büyüklükleri dışsal olarak belirlenir, bundan böyle kendilerini birbirlerine karşı bir üsler ilişkisinde değil, sıradan doğru oranda gösterirler, ve uyum kendini sayıların bütünüyle dışsal yalınlığına indirger ki, bunların ilişkileri tam bir kolaylıkla kavranmaya izin verir ve böylelikle bütünüyle duyum ögesine düşen bir doyum sağlarlar, çünkü tin için onu dolduracak hiçbir tasarının, düşlemsel imge, düşünce ve bu türden başka birşey yoktur. Şimdi ölçü-ilişisini oluşturan yanların kendileri Ölçüler, ama aynı zamanda olgusal Birşeyler oldukları için, bunların Ölçüleri ilkin dolaysız Ölçülerdir ve onlardaki ilişkiler olarak doğrudan ilişkilerdir. Şimdi ilerleyen belirlenimi içinde irdelenecek olan şey böyle ilişkilerin birbirleri ile ilişkisidir.

Ölçü, bundan böyle olgusal olduğu için,

ilk olarak bir cisimselliğin kendine-bağımlı ölçüsüdür; bu cisimsellik *başkaları* ile ilişkilidir ve bu ilişkide onları ve böylelikle kendine-bağımlı özdekselliği özgüleştirebilir. Bu özgüleleştirme, genel olarak birçok başkasının dışsal bir bağıntılanışı olarak, başka ilişkilerin ve böylelikle Ölçüde başkalarının üretilişidir; ve özgül kendine-bağımlılık *tek bir* doğrudan ilişkide sürmez, ama bir *Ölçüler dizisi* olan *özgül belirliliğe* geçer.

İkinci olarak, bu yolla ortaya çıkan doğrudan ilişkiler kendilerinde belirli ve dışlayıcı Ölçülerdir (seçici eğinimler); ama birbirlerinden ayrımları aynı zamanda yalnızca nicel olduğu için, ilişkilerin bir ilerlemesi bulunur ki, bir bölümünde salt dışsal olarak niceldir, ama ayrıca nitel ilişkiler tarafından kesintiye uğratılır ve *özgöl olarak kendine-bağımlı olanların bir düğümlü çizgisini* oluşturur.

Ama *üçüncü olarak* bu ilerlemede Ölçü yerini genel olarak *Ölçüsüzlüğe* ve daha belirli olarak Ölçünün *Sonsuzluğuna* bırakır ki, bunda kendilerini dışlayan kendilerine-bağımlı Ölçüler birbirleri ile birdirler ve kendine-bağımlı Ölçü kendi ile olumsuz bağıntıya girer.

A. KENDİLERİNE-BAĞIMLI ÖLÇÜLERİN İLİŞKİSİ

Ölçüler bundan böyle salt olaysız değil, ama kendilerine-bağımlıdır, çünkü kendilerinde Ölçülerin ilişkileri olmuşlardır ki, bunların kendileri özgülleşmiştir; böylece bu kendi-için-Varlıkta fiziksel Birşeyler, ilkin özdeksel Şeylerdirler. Ama böyle Ölçülerin bir ilişkisi olan bütün

(a) ilk olarak kendisi *dolaysızdır*; buna göre böyle kendilerine-bağımlı Ölçüler olarak belirli olan iki yan kalıcılıklarını birbirleri dışında tikel şeylerde sürdürür ve *dışsal olarak bileşim* içine koyulurlar;

(b) ama kendilerine-bağımlı özdeksellikler nitel olarak ne iseler yalnızca Ölçüler olarak taşıdıkları nicel belirlenim yoluyla öyledirler; böylelikle başkaları ile kendisi nicel olan bağıntı yoluyla onlara karşı *ayrımlı* olarak (*eğinim* denilen şey), ve dahası böyle nicel ilişkilerin *bir dizisinin üyeleri* olarak belirlenirler;

(c) bu ilgisiz çoklu ilişki kendini aynı zamanda *dışlayıcı* kendi-için-Varlıkta sonlandırır, — *Seçici Eğinim* denilen şey.

a. İki Ölçünün Bileşimi

Birşey kendi içinde nicelerin ölçü-ilişkisi olarak belirlidir ki, bu nicelere daha öte nitelikler aittir, ve Birşey bu niteliklerin bağıntısıdır. Bunlardan biri Birşeyin *kendi-içinde-Varlığıdır* ki, Birşey bununla kendi-için-var-olan — özdeksel — birşeydir (örneğin yeğın olarak alındığında ağırlık, ya da uzamlı olarak alındığında *çoğulluk*, ama özdeksel parçaların); öteki ise bu kendi-içinde-Varlığın *dışsalıdır* (uzayın soyut, ideal ögesi). Bu nitelikler nicel olarak belirlidirler, ve birbirleri ile ilişkileri özdeksel Birşeyin nitel doğasını oluşturur, — örneğin ağırlığın hacım ile oranı belirli olarak özgöl ağırlığı. Hacım — ideal yan — Birim olarak, ama yeğın yan, ki nicel belirlilik içinde ve birincisi ile karşılaştırmada uzamlı büyüklük olarak, kendileri için var olan Birlerin çokluğu olarak görünür, Miktar olarak alınacaktır. — İki büyüklük-belirliliğinin arı nitel ilişkisi üslerin bir oranı olarak yiter, çünkü kendi-için-Varlığın (özdeksel varlığın) kendine-bağımlılığında dolaysızlık geri döner ki, bunda

büyüklik belirliliği genelde bir nicedir ve bunun öteki yan ile ilişkisi benzer olarak bir doğru oranın sıradan eksponenti olarak belirlenir.

Bu eksponent Birşeyin özgül nicesidir, ama dolaysız bir nicedir, ve bu, ve onunla birlikte böyle Birşeyin özgül doğası, yalnızca böyle oranların başka eksponentleri ile *karşılaştırma* içinde belirlenir. Eksponent Birşeyin *özgül kendinde*-belirlenmişliğini, kendine özgül iç Ölçüsünü oluşturur; ama bu Ölçüsü bir nice üzerine dayandığı için, o da yalnızca dışsal, ilgisiz bir belirliliktir, ve böyle Birşey bu yolla, içsel ölçü-belirlenimine bakılmaksızın, değişebilir. Değişebilir olarak ilişkili olabildiği başkası bir özdekler çoğulluğu, genel olarak bir nice değildir — ki buna karşı özgül kendinde-belirlenmişliği ile dayanabilir —, ama öyle bir nicedir ki, aynı zamanda eşit ölçüde böyle özgül oranın eksponentidir. Değişik iç Ölçüleri ile iki Şey bağıntı içinde durur ve bileşime girer — örneğin ayrı özgül ağırlıkları ile iki metal gibi; böyle bileşimin olanağı için doğalarının başka bakımdan nasıl bir türdeşliğinin — örneğin su ile bileşimi söz konusu olacak şeyin bir metal olmaması gibi — gerektiğini irdelemek buraya ait değildir. — Şimdi bir yandan iki Ölçüden her biri nicenin dışsallığı yoluyla uğraması gereken başkalaşımında kendini saklar, çünkü Ölçüdür; ama öte yandan bu öz-sakinimin kendisi bu niceye karşı olumsuz bir ilişki, onun bir özgülleştirilmesidir; ve nice ölçü-ilişkisinin eksponenti olduğu için, öz-sakinim Ölçünün kendisinin bir başkalaşımı ve dahası karşılıklı bir özgülleşmedir.

Salt nicel belirlenime göre bileşim yalnızca bir niteliğin iki büyüklüğünün ve ötekinin iki büyüklüğünün bir toplamı olacaktır, örneğin ayrı özgül ağırlıklı iki özdeksel tözün bir bileşimi durumunda iki ağırlığın ve iki hacnin toplamaları gibi; böylece karışımın ağırlığının o toplama eşit kalmasının yanı sıra, karışımın doldurduğu uzay da o uzayların toplamına eşit olacaktır. Oysa yalnızca ağırlık bileşimden önceki ağırlıkların toplamı olarak bulunur; toplama kendi-için-var-olan yan olarak sağlam belirli-Varlık ve böylelikle kalıcı dolaysız nice kazanmış yan için geçerlidir, — özdeğin ağırlığı ya da, nicel belirlilik açısından onunla bir olarak geçerli olan şey, özdeksel parçaların çokluğu. Ama eksponentler başkalaşıma açıktır, çünkü ölçü-ilişkileri olarak nitel belirliliğin, kendi-için-Varlığın anlatımıdır; ve genel olarak nice toplanan bir ekleme yoluyla olumsal, dışsal başkalaşıma uğradığı için, kendi-için-Varlık aynı zamanda kendini bu dışsallığa karşı olumsuzlayıcı olarak gösterir. Nicel ögenin bu içkin belirlemesi, gördüğümüz gibi, ağırlıkta görünemeyeceği için, kendini ilişkinin ideal yanı olan öteki nitelikte gösterir. Özgül olarak ayrı iki özdeğin karışımının toplanan iki hacimde bir başkalaşımı — genellikle bir azalmayı — göstermesi duyusal algı için şaşırtıcı olabilir; uzayın kendisi birbiri dışındalık içinde var olan özdeğin kalıcılığını oluşturur. Ama kendi-için-Varlığın kendi içinde kapsadığı olumsuzluğa karşı bu kalıcılık kendinde var olmayan, değişebilir olandır; uzay bu yolda gerçekte olduğu gibi, ideal olarak koyulur.

Ama böylelikle yalnızca nitel yanlardan biri değişebilir olarak koyulmakla kalmamış, Ölçünün kendisi ve onunla birlikte Birşeyin onda temellenmiş nitel belirliliği kendini kendinde sağlam olmayan birşey olarak, ve genelde nice gibi, belirliliğini başka ölçü-ilişkilerinde taşıyor olarak göstermiştir.

b. Ölçü-İlişkilerinin Dizisi Olarak Ölçü

1. Eğer başkası ile bileşen birşey ve benzer olarak bu başkası ne iseler yalnızca yalın nitelik yoluyla belirlenmiş olarak o olsalardı, o zaman bu bileşimde yalnızca kendilerini ortadan kaldırırlardı. Ama kendi içinde ölçü-ilişkisi olan birşey kendine-bağımlıdır; ama bu yolla aynı zamanda böyle başka birşey ile birleşebilir; bu birlikte ortadan kaldırılmasında kendini ilgisiz, nicel kalıcılığı yoluyla saklar ve aynı zamanda yeni bir ölçü-ilişkisinin özgüleştirci kıpsı olarak davranır. Niteliği nicel ögede örtülür; böylelikle eşit ölçüde öteki ölçüye karşı ilgisizdir, kendini onda ve yeni oluşmuş ölçüde sürdürür; yeni ölçünün eksponentinin kendisi yalnızca herhangi bir nice, dışsal bir belirliliktir, ve özgül olarak belirli birşeyin, böyle başka ölçüler ile birlikte, karşılıklı ölçü ilişkilerinin tam olarak bu tür yüksüzleştirilmelerine girmesinde kendini ilgisizlik olarak sergiler; ancak o ve bir başkası tarafından oluşturulmuş tek bir [ölçüde] onun özgül özgünlüğü kendine anlatım vermez.

2. Benzer olarak kendilerinde ölçüler olan birçok başkası ile bu bileşim değişik oranlar verir ki, bunların öyleyse değişik eksponentleri vardır. Kendine-bağımlı ölçü kendinde-belirlenmişliğinin eksponentini yalnızca başkaları ile karşılaştırmada taşır; başkaları ile yüksüzlüğü ise onlarla olgusal karşılaştırmasını oluşturur; bu onun onlarla kendisi yoluyla karşılaştırılmasıdır. Ama bu oranların eksponentleri değişiktir, ve böylelikle kendine-bağımlı ölçünün nitel eksponenti o ölçüyü birim alan bu *değişik miktarların dizisi* olarak, *terimleri ötekiler ile özgül ilişki içinde olan bir dizi* olarak sergilenir. Nitel eksponent, *tek bir* dolaysız nice olarak, tek bir ilişkiyi anlatır. Kendine-bağımlı ölçü kendini eksponentlerin *kendilerine özgü dizisi* yoluyla gerçek anlamda ayırdeder ki, bunları, birim olarak alınarak, böyle başka kendine-bağımlılıklar ile birlikte oluşturur, çünkü bu ölçüler içinde başka biri geri kalanlar ile bağıntı içine getirildiğinde ve birim olarak alındığında bir başka dizi oluşturur. — Böyle bir dizi içerisindeki terimlerin ilişkileri kendine-bağımlı ölçünün nitel yanını oluşturan şeydir.

Şimdi böyle kendine-bağımlı ölçünün bir kendine-bağımlı ölçüler dizisi ile bir eksponentler dizisi oluşturduğu düzeye dek, bu ölçü ilk olarak bu dizinin kendisinin dışında olan ve *karşılaştırıldığı* bir başka ölçüden bu öteki ölçünün ilk dizinin üyeleri ile bir eksponentler dizisi oluşturması yoluyla ayırdediliyor görünür. Ama bu yolda bu iki ölçü *karşılaştırılabilir* olmayacaklardır, çünkü her biri böylece kendi

eksponentleri karşısında *birim* olarak görülür ve bu bağıntıdan doğan iki dizi birbirlerine karşı *belirsiz başkalarıdır*lar. Kendilerine-bağımlı olarak karşılaştırılmaları gereken iki ölçü ilkin birbirlerine karşı yalnızca niceler olarak ayırdedilirler; ilişkilerini belirleyebilmek için kendi-için-var-olan ortak bir birim gerekir. Bu belirli birimin, belirtildiği gibi, yalnızca karşılaştırılacak olanların ölçülerinin özgül belirli-Varlığını onda taşıdıkları şeyde, öyleyse dizinin oran-eksponentlerinin birbirlerine karşı taşıdıkları oranda araştırılması gerekir. Ama eksponentlerin kendilerinin bu oranı ancak dizinin üyelerinin kendi aralarında onu her iki ölçü ile *değişmez* bir oran olarak taşıdıkları düzeye dek kendi-için-var-olan, gerçekte belirli birimdir; böylece *onların ortak birimleri* olabilir. Öyleyse birbirlerini yüksüzleştirici olarak değil, ama birbirlerine karşı ilgisiz olarak kabul edilmiş olan iki kendine-bağımlı ölçünün karşılaştırılabilirliği yalnızca onda yatar. Karşılaştırmanın dışında yalıtılmış olarak alındığında her biri o birime karşı miktar olan ve böylelikle eksponentler dizisini temsil eden karşıt üyeler ile oluşturduğu oranın birimidir. Öte yandan bu dizi, evrik olarak, birbirleri ile karşılaştırıldıklarında birbirlerine karşı niceler olan iki ölçü için birindir; böylece olarak, bunların kendileri yukarıda belirtilen birimlerinin değişik miktarlarıdır.

Ama dahası, karşı karşıya duran ve birbirleri arasında karşılaştırılan iki ya da daha doğrusu belirsiz *çoklukta* kendine-bağımlı ölçü ile birlikte o dizideki oranların eksponentlerinin bir dizisini veren ölçüler kendilerinde benzer olarak kendilerine-bağımlı ölçülerdir, her biri kendine özgül ölçü-oranı ile özgül bir Birşeydir. Bu düzeye dek benzer olarak her biri birim olarak alınacaktır, öyle ki o ilk dizinin salt kendi aralarında karşılaştırılan iki ya da daha doğrusu belirsiz çoklukta teriminde bir eksponentler dizisi taşıyabilsinler; bu eksponentler az önce sözü edilen ölçülerin kendi aralarındaki karşılaştırmadan doğan sayılardır; ve şimdi tek tek yine kendilerine-bağımlı olarak da alınacak olan ölçülerin karşılaştırmalı sayıları, evrik olarak, ilk dizinin üyeleri için eksponentler dizisidir. İki yan bu yolda dizilerdir ki, onlarda her bir sayı *ilkin* yalnızca karşıt dizi karşısında genel olarak bir birimdir ve kendi-için-belirlenmişliğini bir eksponentler dizisi olarak bu dizide taşır; *ikinci olarak* her bir sayının kendisi karşıt dizinin her bir üyesi için eksponentlerden biridir; ve *üçüncü olarak* dizisinin öteki sayıları için bir karşılaştırma sayısıdır ve böylece miktar olarak, ki bir eksponent olarak da ona aittir, kendi için belirli birimini karşıt dizide taşır.

3. Bu ilişkide nicenin kendi-için-var-olan nice olarak, eş deyişle Derece olarak koyulmasının tür ve tarzı geri döner; yalındır, ama büyüklük-belirliliğini onun dışında var olan, bir niceler dairesi olan bir nicece bulur. Ama Ölçüde bu dışsal yan yalnızca bir nice ve bir niceler dairesi değil, bir sayısal oranlar dizisidir, ve bunların bütünü ölçünün kendi-için-belirlenmişliğinin yattığı yerdir. Derece olarak nicenin kendi-için-Varlığında olduğu gibi, kendine-bağımlı ölçünün

doğası bu kendi kendisinin dışsallığına çevrilmiştir. Kendi ile bağıntısı ilkin *dolaysız* ilişkidir, ve böylelikle başkasına karşı ilgisizliği yalnızca niceden oluşur. Buna göre nitel yanı bu dışsallığa düşer, ve *başkası ile ilişkisi* bu kendine-bağımlı ölçünün özgül belirlenimini oluşturan şey olur. Böylece saltık olarak bu ilişkinin nicel tür ve tarzından oluşur, ve bu tür ve tarz ölçünün kendisi tarafından olduğu kadar başkası tarafından da belirlenir; ve bu başkası bir niceler dizisidir ve ölçü karşılıklı olarak bir nicedir. Ama bu bağıntı, ki onda iki özgül ölçü kendilerini bir Birşeye, bir üçüncüye, eksponente özgülleştirir, ayrıca birinin onda ötekine geçmediğini imler; öyleyse yalnızca genelde *tek bir* olumsuzlama yoktur, ama *ikisi* ilişkide olumsuz olarak koyulurlar ve her biri kendini onda ötekine karşı ilgisiz olarak sakladığı için, *olumsuzlaması* da yine *olumsuzlanır*. Bu nitel birlikleri böylelikle kendi için olan *dışlayıcı* birimdir. Önce kendi aralarında karşılaştırma sayıları olan eksponentler ilkin dışlama kıpısında birbirlerine karşı gerçekten özgül belirliliklerini kendilerinde taşırlar, ve ayrımları böylece aynı zamanda nitel bir doğa kazanır. Ama ayrımın nicel olan üzerine dayanır; kendine-bağımlı ölçü *ilk olarak* yalnızca nitel olarak öteki yanının bir *çoğulluğu* ile yalnızca bu ilişkide aynı zamanda ilgisiz olduğu için ilişkilidir; *ikinci olarak* şimdi yüksüz bağıntı onda kapsanan 'nicellik' yoluyla yalnızca bir başkalaşım değildir, ama olumsuzlamanın olumsuzlaması olarak ve dışlayıcı birim olarak koyulur. Bu yolla kendine-bağımlı bir ölçünün öteki yanın ölçülerinin çoğulluğuna *eğinimi* bundan böyle ilgisiz bir bağıntı değil, ama bir *Seçici Eğinimdir*.

c. Seçici Eğinim

Burada kullanılan *seçici eğinim* anlatımı upkı daha önceki *yüksüzlük* ve *eğinim* anlatımları gibi *kimyasal* ilişki ile bağıntılıdır. Çünkü kimyasal alanda özdek özgül belirliliğini özsel olarak kendi başkası ile bağıntıda taşır; yalnızca bu ayrım olarak varolur. Dahası, bu özgül bağıntı niceliğe bağlıdır ve aynı zamanda yalnızca tekil bir başkası ile bağıntı değil, ama böyle ona karşı duran ayrımlıların bir dizisi ile bağıntıdır; bileşimler bu dizi ile onun *her bir üyesi* ile *eğinim* denilen şey üzerine dayanır, ama bu ilgisizlikte aynı zamanda her biri ötekilere karşı dışlayıcıdır, ve karşıt belirlenimlerin bu bağıntısı henüz irdelememiz gereken şeydir. — Ama özgül ilişkinin bir bileşimler dairesinde sergilenmesi yalnızca kimyasal alanda olmaz; tekil nota da ilkin anlamını bir başkası ile ve başkalarının bir dizisi ile ilişkide ve bileşimde taşır; böyle bileşimler dairesinde uyum ya da uyumsuzluk onun aynı zamanda nicel oranlar üzerine dayanan nitel doğasını oluşturur; bunlar bir eksponentler dizisi oluştururlar ve bileşik notaların her birinin kendinde o olduğu iki özgül oranın oranıdır. Tekil nota bir dizgenin temel-notasıdır, ama o denli de yine başka her temel-notanın dizgesinde tekil bir üyedir. Uyumlar dışlayıcı

seçici eğinimlerdir ki, nitel özgünlükleri yine salt nicel ilerlemenin dışsallığında çözünür. — Ama başkaları arasında ve onlara karşı seçici eğinimler (ister kimyasal olsun ister müziksel, ya da nasıl olursa olsun) olan seçici eğinimler için bir ölçünün ilkesini oluşturan şey kimyasal eğinim ile ilgili daha sonraki bir Notta ele alınacaktır; ama bu daha yüksek soru asıl nitel yanın özgül doğası ile sıkı sıkıya bağlıdır ve somut doğa biliminin tikel bölümlerine aittir.

Bir dizinin üyesinin nitel birliğini karşıt bir dizinin bütünü ile ilişkisinde taşıdığı, ama bunun üyelerinin birbirlerinden yalnızca onları ilk dizinin üyeleri ile yüksüzleştirmek için gereken nice yoluyla ayrıldıkları düzeye dek, bu çoklu eğinimdeki daha özgül belirlilik benzer olarak yalnızca nicel bir belirliliktir. Dışlayıcı, nitel bağıntı olarak seçici eğinimde ilişki kendini bu nicel ayırmadan sıyrır. Kendini sunan en yakın belirlenim şudur: Öteki yanın bir üyesinin yüksüzleştirilmesi için bir yanın üyeleri arasında yer alan *uzamlı büyüklük* olarak miktarların ayırımına göre, bu üyenin seçici eğinimi de tümü ile eğinim içinde durduğu öteki dizinin üyelerine yönelecektir. Böylelikle başka bileşim olanaklarına karşı *daha sağlam* bir birarada duruş olarak temellendirilen dışlama, böyle dönüştürülmüş olarak, uzamlı ve yeğin büyüklüklerin biçimlerinin daha önce gösterilen özdeşliği dolayısıyla orantılı olarak *daha büyük* bir yeğinlikte görünecektir — nicel belirlilik her iki biçimde de bir ve aynı olmak üzere. Ama uzamlı büyüklüğün tek-yanlı biçiminin ötekine, yeğin olana bu dönüvermesi bir ve aynı nice olan temel belirlenimin doğasında hiçbirşeyi değiştirmez; öyle ki, bununla gerçekte hiçbir dışlama koyulmuş olmaz ve yalnızca *bir* bileşimin mi yoksa belirsiz bir çoklukta üyenin bir bileşiminin mi yer alabileceği ilgisizdir, yeter ki yalnızca bunların bileşime giren bölümleri aralarında varolan oranlar ile uyum içinde istenen niceye karşılık düşsünler.

Ama yüksüzleşme de dediğimiz bileşim yalnızca yeğinlik biçimi değildir; eksponent özsel olarak ölçü-belirlenimi ve böylelikle dışlayıcıdır; bu dışlayıcı ilişkiler yanında sayılar birbirleri ile sürekliliklerini ve bileşik-akışkanlıklarını yitirmişlerdir; ilişki bir '*daha çok*'ya da '*daha az*' ilişkisidir ki, olumsuz bir karakter kazanır, ve bir eksponentin bir başkası karşısındaki *üstünlüğü* büyüklük belirliliğinde kalmaz. Ama eşit ölçüde bir başka yan daha bulunur ki, buna göre bir kıpının yüksüzleştirici niceyi ona karşıt olan birçok kıpıdan ve her birinden onun başkasına göre özgül belirliliğinden kazanması yine ilgisiz bir sorundur; dışlayıcı, olumsuz ilişki aynı zamanda böylece nicel yanın bu girişi altında kalır. — Böylelikle ilgisiz, salt nicel bir ilişkinin nitel bir ilişkiye dönüşümü ve evrik olarak özgül belirlenmişliğin salt dışsal bir ilişkiye geçişi koyulur — kimi zaman salt nicel doğalı, kimi zaman özgül ilişkiler ve ölçüler olan ilişkilerin bir dizisi.

Not [*Kimyasal Eğinim Üzerine Berthollet, ve Berzelius'un Onun Üzerine Kuramı*]

Kimyasal özdekler ölçü-kıparı olan ve belirlenimlerini oluşturan şeyi yalnızca başka ölçü-kıparı ile ilişkide taşıyan böyle ölçülerin en özgün örnekleridir. Genel olarak asitler ve alkaliler ya da bazlar dolaysızca kendilerinde belirli şeyler olarak görünürler, ama dahaçok cisimlerin tamamlanmamış öğeleri, bileşenlerdir ki, aslında kendileri için varolmazlar, ama yalnızca yalıtılmış kalıcılıklarını ortadan kaldırarak ve bir başka bileşen ile bileşerek varolurlar. Dahası, onları kendilerine-bağımlı kılan ayrım bu dolaysız nitelikten değil, ama ilişkinin nicel tür ve tarzından oluşur. Başka bir deyişle, genel olarak asit ve alkali ya da bazı kimyasal karışılığına sınırlı değildir, ama bir *doyma ölçüsüne* özgülleşir ve birbirlerini yüksüzleştiren özdeklerin niceliğinin özgül belirliliğinden oluşur. Doygunluk açısından bu nicelik belirlenimi bir özdeğin nitel doğasını oluşturur; onu kendi için ne ise o yapar, ve bunu anlatan sayı özsel olarak karşıt bir birim için birçok eksponentten biridir. — Böyle özdek bir başkası ile o eğinim bağıntısı içinde durur; eğer bu bağıntı salt nitel doğada kalsaydı, — tıpkı manyetik kutuplar ya da elektrik durumunda olduğu gibi —, bir belirlilik yalnızca ötekinin olumsuzluğu olur ve iki yan kendilerini aynı zamanda birbirlerine karşı ilgisiz olarak göstermezlerdi. Ama bağıntı nicel doğada da olduğu için, bu özdeklerden her biri kendini *birçoğu* ile yüksüzleştirmeye yeteneklidir ve karşıt olan birine sınırlı değildir. İlişkide olanlar yalnızca asit ve alkali ya da baz değil, ama asitler ve alkaliler yada bazlardır. Birbirlerinden ilk olarak örneğin bir asidin doyma için bir başka asit için gerekli olandan daha büyük bir alkali miktarı gerektirmesine göre ayrılırlar. Ama kendi-için-var-olan kendine-bağımlılık kendini eğinimlerin dışlayıcı olarak ilişkili olmalarında ve birinin öteki üzerinde üstünlük taşımasında gösterir, çünkü kendi için bir asit tüm alkaliler ile bir bileşime girebilir, ve evrik olarak. Böylece iki asit arasındaki başlıca ayrım onun bir baz ile bir başkası ile ötekinden daha yakın bir eğiniminin, e.d. seçici eğiniminin olup olmamasından oluşur.

Asitlerin ve alkalilerin kimyasal eğinimleri yasası bulunmuştur ve buna göre iki yüksüz çözelti karıştırıldığında bir ayrılma ve bundan iki yeni bileşim ortaya çıkıyorsa, bu ürünler benzer olarak yüksüzdürler. Bundan şu çıkar ki, bir asidin doyması için gerekli olan iki alkalik bazın miktarları bir başka asidi doyurmak için zorunlu olan *aynı oranda* olmalıdır; genel olarak, eğer birim olarak alınan bir alkali için değişik asitlerin onu doyuracak *sayısal oranlarının dizisi* belirlenmişse, başka her alkali için bu dizi aynıdır, yalnızca, değişik alkaliler birbirlerine karşı değişik miktarlarda alınmalıdır — miktarlar ki, yine kendi yanlarından karşıt asitlerin her biri için benzer bir değişmez ekponentler dizisi oluştururlar, çünkü her bir asit ile başka her biri ile olan aynı oran içinde

bağıntılıdır. — Bu dizileri ilkin Fischer¹ yalınlıkları içinde Richter'in² çalışmasından ortaya çıkarmıştır; bkz. Richter'in Berthollet'nin *Kimyada Eğinim Yasaları* üzerine araştırmasının çevirisi için Notları, s. 232, ve Berthollet, *Statique chimique* I, s. 134ss.³ — Onun yazılmasından bu yana kimyasal öğelerin karışımlarının sayısal oranları üzerine tüm yanlarda çok artmış olan bilgiyi burada incelemeyi istemek konu dışına çıkmak olacaktır, çünkü bu görgül, ama bir bölümünde de yalnızca hipotetik olan genişleme aynı kavram belirlenimleri içerisinde kapalı kalır. Ama burada kullanılan kategoriler üzerine, dahası kimyasal seçici eğinimin kendisine ve nicel yan ile bağıntısına ve ayrıca bunu belirli fiziksel nitelikler üzerine temellendirme girişimine ilişkin görüşler üzerine bir iki gözlemde bulunabiliriz.

Bilindiği gibi Berthollet seçici eğinim üzerine genel tasarımı *bir kimyasal kütle*nin etkerliği kavramı yoluyla değişkiye uğratmıştır. Bu değişki — ki hiç kuşkusuz dikkate alınması gereken bir noktadır — kimyasal doyma yasalarının kendilerinin nicelik oranları üzerinde hiçbir etkide bulunmaz, ama genel olarak dışlayıcı seçici eğinimin nitel kısıpını yalnızca zayıflatmakla kalmaz, ama onu ortadan kaldırır. İki asit bir alkali üzerinde etkide bulunduğu ve ayrıca onun için daha büyük eğinimi olduğu söylenen asit bazın nicesini doyurma yeteneğindeki nicede bulunduğu zaman, seçici eğinim düşüncesine göre yalnızca bu doyurma yer alır; öteki asit bütünüyle etkisiz kalır ve yüksüz bileşimden dışlanır. Öte yandan bir *kimyasal kütle*nin etkerliği kavramına göre, iki asitten her biri asitlerin bulunan miktarlarından ve doyma yeteneklerinden ya da eğinimlerinden oluşan bir oranda etkindir. Berthollet'nin araştırmaları kimyasal kütlelerin etkerliğinin ortadan kaldırıldığı ve bir (güçlü eğinimli) asidin öteki (zayıf eğinimli) asidi sürüyor ve etkisini *dışlıyor*, böylelikle seçici eğinim anlamında etkin oluyor görüldüğü koşulları daha ayrıntılı olarak belirtmiştir. Bu dışlamanın kohezyon kuvveti ya da oluşan tuzların suda çözünmezliği gibi durumlarda yer aldığını, ama genel olarak etmenlerin nitel *doğalarının* işe karışmadığını göstermiştir — durumlar ki, yine örneğin ısı gibi başka durumlar tarafından etkileri içinde ortadan kaldırılabilirler. Bu engellerin bir yana atılması ile kimyasal kütle engelsizce etkinliğe geçer, ve anı nitel dışlama olarak, seçici eğinim olarak görünmüş olan şey kendini yalnızca dışsal değişikliklerde yatıyor olarak gösterir.

Bu konu üzerine dinlenmesi gereken başlıca ad Berzelius⁴ olacaktır. *Kimya Ders Kitabı*'nda [6'ncı Cilt, 1808-28] konu üzerine özgün ya da daha belirli birşey ortaya koymaz. Berthollet'nin görüşleri kabul edilir ve sözel olarak yinelenir, yalnızca eleştirel olmayan bir düşünceye özgü

¹[Ernst Gottfried Fischer, 1754-1831, fizikçi, Berlin.]

²[Jeremias Benjamin Richter, 1762-1807, Berlin'de profesör.]

³[Claude Louis Berthollet, 1748-1822, Paris'te Politeknik Okulunda profesör.]

⁴[Berzelius, Jöns Jakob, 1779-1848, İsveçli kimyacı.]

bir metafizik ile örtülür ki, bu nedenle yalnızca kategorileri kendilerini daha yakın bir irdelemeye sunarlar. Kuram deneyimin ötesine geçer ve bir yandan kendileri deneyimde verili olmayan türde duyuşsal tasarımlar icadederken, öte yandan düşünce belirlenimlerini uygular ve her iki yolda da kendini mantuksal eleştiriye açık bırakır. Buna göre o ders kitabının kendisinde, Cilt III, Kesim 1 (çev. Wöhler [4 Cilt, Dresden, 1825-31], s. 82ss.), kuram üzerine ileri sürülenleri ele almayı istiyoruz. Şimdi şunları okuruz: “*Tasarımlamalıyız ki, biçimdeş olarak karışık bir sıvıda çözünmüş cismin her bir atomu çözücünün atomlarının eşit bir sayısı tarafından kuşatılır; ve eğer birçok töz birlikte çözünmüşse, o zaman çözündürücünün atomları arasındaki ara-uzayları kendi aralarında bölüşmeleri gerekir, ve böylece sıvının biçimdeş bir karışımı durumunda atomların düzeninde öyle bir bakışıklık ortaya çıkar ki, tekil cisimlerin tüm atomları öteki cisimlerin atomları ile bağlantılarında biçimdeş bir düzen içinde bulunurlar; buna göre denebilir ki, çözelti karakterini atomların düzeninde bakışıklık yoluyla olduğu gibi belirli orantıların bileşimi yoluyla da kazanır.*” — Bu daha sonra bir bakır klorür çözeltisine sülfürik asit eklendiği zaman ortaya çıkan bileşimler örneği ile açıklanır; ama bu örnekte hiç kuşkusuz atomların varolduğu tanıtlanmaz; ve ne çözünmüş cisimlerin atomlarının belli bir miktarının sıvının atomlarını kuşattığı, ne iki asidin serbest atomlarının kendilerini bileşmiş (bakır oksit ile) kalan atomların çevresinde düzenledikleri, ne de konum ve düzenlerinde bakışıklığın ve atomlar arasında ara-uzayların varolduğu ve en sonunda, çözünmüş tözlerin kendi aralarında çözündürücünün atomları arasındaki ara-uzayları paylaştıkları gösterilir. Bu demektir ki, çözünen tözlerin atomları konumlarını çözündürücünün olmadığı yerde alırlar, çünkü çözündürücünün atomları arasındaki ara-uzaylar çözündürücü bakımından boş uzaylardır, — ve böylelikle çözünmüş tözler çözündürücüde değil, tersine — üstelik çözündürücü onları kuşatmış ve konumlandırmış ya da kendisi onlar tarafından kuşatılmış ve konumlandırılmış olsa bile — onun dışında bulunurlar, öyleyse hiç kuşkusuz onun tarafından çözündürülmüş değildirler. Bu nedenle deneyimde tanıtlanmış olmayan ve özsel olarak hemen kendileri ile çelişkili olan ve başka herhangi bir yolda doğrulanmayan böyle tasarımlar oluşturmanın niçin zorunlu olduğu anlaşılmaz. Bu doğrulama yalnızca bu tasarımların kendilerinin irdelemesi yoluyla, e.d. metafizik — ki Mantıktır — yoluyla olabilirdi; ama bu onları deneyimden daha çok doğrulayamaz — tersine! Bunun dışında Berzelius, yukarıda da söylenmiş olanları, Berthollet’in önermelerinin belirli orantılar kuramına karşı olmadığını kabul eder, gerçi ayrıca bu önermelerin cisimcikler felsefesinin görüşlerine, e.d. daha önce sözü edilen atomlar gibi, çözündürücü sıvının uzay-boşluklarının katı cisimlerin atomları tarafından doldurulması gibi tasarımlara karşı olmadıklarını ekliyor olsa da; ama bu son temelsiz metafiziğin özsel olarak genelde doygunluk orantıları ile hiçbir ilgisi yoktur.

Böylece doyma yasalarında belirgin anlatım bulan şey yalnızca bir cismin kendileri nicel olan birimlerinin (atomlar değil) *miktarını* ilgilendirir — bir cisim ki, bununla birinciden kimyasal olarak ayrı olan bir başka cismin nicel *birimi* (yine bir atomu değil) yüksüzleştirilir; türlü-lükleri yalnızca bu değişik orantulardan oluşur. Bundan sonra Berzelius, kendi orantılar kuramının bütününü ve yalnızca bir *miktarlar* belirle-nimi olmasına bakılmaksızın, gene de Berthollet'in *kimyasal kütlelerini eğinim-derecelerinin* toplamı olarak etkin cismin bulunan niceliğinden açıklarken eğinim derecelerinden söz ettiğinde, örneğin s. 86'da, — ki bunun yerine Berthollet daha tutarlı olarak *capacité de saturation* anlatı-mını kullanır —, bununla *yeğın* büyüklük biçimine geri düşer. Ama bu daha önce, s. 29 (aynı yapıt), “belli Alman okullarının kurgul felsefesi” dediği ve üstün “cisimcikler felsefesinden” yana vurgulu olarak reddet-tiği sözde *dinamik* felsefenin kendine özgü yanını oluşturan biçimdir. Orada bu dinamik felsefe konusunda onun öğelerin kimyasal bileşim-lerinde birbirleri ile *iç içe* geçtiklerini ve yüksüzleşmenin bu karşılıklı *iç içe geçişten* oluştuğunu kabul ettiğini belirtir; bu yalnızca şu demektir ki, *çoğulluk* olarak birbirleri ile kimyasal olarak karşılıklı ilişkili olan ayrı parçacıklar *yeğın* bir büyüklüğün yalınlığına çökerler, ki kendini hacının azalması olarak da gösteren şeydir. Öte yandan cisimcikler kuramında kimyasal olarak *bileşmiş* atomların bile ara-uzaylarda, e.d. *birbirleri dışında* (*juxtaposition*) saklanmaları gerekir; böyle yalnızca bir *yeğın* büyüklük ilişkisi, bir *miktarın* sürüp gitmesi ilişkisi olan bir ilişkide eğinim *derecesi* hiçbir anlam taşımaz. Aynı yerde dinamik görüş için belirli orantıların görüngülerinin bütününüle öngörülme-yen birşey olarak ortaya çıktığı belirtildiği zaman, bu yalnızca dışsal, tarihsel bir durum olacaktır — ama Richter'in stokiyometrik dizisinin Fischer'in derlemesinde Bert-hollet tarafından daha şimdiden biliniyor olması ve eski cisimcikler kuramına tıpkı sözde yenisine olduğu gibi temel olan kategorilerin hiç-liğini tanıtlayan bu Mantığın ilk yayımında sözünün edilmesi dışında. Ama Berzelius “dinamik görüş”ün üstünlüğü altında belirli oranların görüngülerinin “her zaman” bilinmez kalacakları yargısında bulunduğu ve bunu bu görüşün orantıların belirliliği ile bağdaşmadığı anlamında yaptığı zaman, yanlgı içindedir. Bu her durumda yalnızca büyüklük-belirliliğidir ve uzamlı ya da yeğın biçimde olmasına ilgisizdir — öyle ki, giderek Berzelius bile, ne denli birinci biçime, çoğulluğa sarılsa da, kendisi eğinim dereceleri tasarımını kullanır.

Bu yolda eğinim nicel ayrıma indirgendiği için, seçici eğinim olarak ortadan kalkar; ama onda yer alan *dışlayıcı* etmen durumlara, e.d. eği-nime dışsal birşey olarak görünen belirlenimlere, kohezyona, ortaya çıkan bileşimlerin çözünmezliğine vb. yüklenir. Bu tasarım bir ölçüde yerçekiminin devinen bir sarkaç üzerindeki etkisini irdeleme yöntemi ile karşılaştırılabilir, öyle ki yerçekimi yoluyla sarkaç zorunlu olarak dinginliğe geçerken yerçekiminin bu *kendinde* etkisi yalnızca havanın,

ipin vb. dış direncinden eşzamanlı olarak doğan bir durum olarak alınır ve yerçekimi yerine yalnızca *sürtünmeye* yüklenir. — Burada seçici eğinimde yatan *nitel* ögenin doğası için bu eğinimin onun koşulları olarak o durumlar biçiminde görünmesi ve anlaşılması hiçbir ayrıma neden olmaz. Genel olarak nitel yan ile yeni bir düzen başlar ki, bunun özgülleşmesi bundan böyle yalnızca nicel ayırım değildir.

Şimdi bir nicel oranlar dizisindeki kimyasal eğinim ile ortaya çıkan ve davranışı o dizinin düzeni ile hiçbir biçimde çakışmayan nitel belirlilik olarak seçici eğinim arasındaki ayrımın sağın olarak saptanmasına karşın, bu ayırım yine kimyasal eylemin *elektriksel* eylem ile son zamanlarda görülen bileştirilme yolu tarafından tam bir karışıklık içine düşürülür; ve bu sözde daha derin ilkenin en önemli ilişki, ölçü ilişkisi üzerine ışık düşüreceği umudu bütününü boşa çıkmıştır. Elektrik ve kimya görüngülerini bütününü *özdeşleştiren* bu kuramı, tözlerin yalnızca ölçü ilişkilerini değil ama fiziksel doğalarını ilgilendirdiği düzeye dek, burada daha yakından irdelememiz gerekmez; ona yalnızca ölçü belirlenimlerinin ayrılıklarını karıştırdığı düzeye dek değinmek yeterli olacaktır. Kendi için sığ olarak görülmelidir, çünkü sıklık ayırdedilenleri ayrılıklarının uzaklaştırılması ile özdeş olarak almaktan oluşur. Eğinim söz konusu olduğunda, kimyasal süreçler böylece elektriksel süreçler ve ayrıca ateş ve ışık görüngüleri ile özdeşleştirdiği için, “karşıt elektriklerin yüksüzleşmesine” indirgenir. Elektrikselliğin ve kimyasallığın özdeşleştirilmesini şu yolda sunulmuş bulmak neredeyse komiktir (aynı yapıt, s. 63): “Elektriksel fenomenler hiç kuşkusuz cisimlerin büyük ya da küçük uzaklıktaki etkilerini, bileşimden *önceki çekimlerini*, (e.d. henüz kimyasal olmayan davranışlarını) ve bu bileşim yoluyla ortaya çıkan *atesi* (?) açıklar, ama bize karşıt *elektriksel durumun yokedilmesinden sonra* böylesine büyük bir güçle *süren bileşimin* nedeni üzerine *hiçbir bilgi* vermez”; e.d. kuram elektriğin kimyasal davranışın nedeni olduğu bilgisini verse de, elektrik kimyasal süreçte neyin kimyasal olduğu konusunda hiçbir bilgi vermez. — Genel olarak kimyasal ayrımın pozitif ve negatif elektriğin karşıtlığına indirgenmesi ile, iki yandan her birine düşen etmenlerin eğinim ayrımları iki elektropozitif ve elektronegatif cisimler dizisinin düzeni olarak belirlenir. Elektrikselliğin ve kimyasallığın genel belirlenimlerine göre özdeşleştirilmesinde genel olarak birincinin ve yüksüzleştirilmesinin *geçici* olduğu ve cisimlerin niteliğine *dışsal* kaldığı, kimyasallığın ise eyleminde ve özellikle yüksüzleştirmede cisimlerin *bütün* nitel doğasını *soğurduğu* ve *başkalaştırdığı* olgusu göz ardı edilir. Elektriğin içerisinde onun pozitif ve negatif karşıtlığı eşit ölçüde geçicidir; bu öylesine kararsızdır ki, en önemsiz dışsal durumlara bile bağımlıdır ve örneğin asitlerin ve metallerin vb. karşıtlığının belirliliği ve sağlamlığı ile herhangi bir karşılaştırma içine getirilemez. Bu kimyasal ilişkilerde en zorlu etkiler, örneğin yüksek bir ısının vb. etkisi yoluyla yer alabilen başkalaşabilirlik, elektriksel karşıtlığın yüzeyselliği ile bir karşılaştırmayı

kabul etmez. Yine, az ya da çok pozitif-elektriksel yatkınlık ya da az ya da çok negatif-elektriksel yatkınlık gibi iki yanın her birinin *dizisi içeri-
sindeki* daha öte ayırım bütünüyle belirsiz ve bütünüyle doğrulanmamış bir ayırmadır. Ama (Berzelius, aynı yer, s. 64s) “elektrokimyasal dizgenin” cisimlerin bu dizilerinden “onların elektriksel yatkınlıklarına göre ortaya çıkması gerekir ki, bir *kimya ideası* vermek için en uygun şey bu dizge olacaktır”; bu diziler şimdi bildirilir; ama gerçekte nasıl yapılanmış oldukları konusunda şunlar eklenir (s. 67): “Bunun *yaklaşık olarak* bu cisimlerin düzeni olmasına karşın, bu nokta üzerine öylesine az araştırma yapılmıştır ki, bu göreli düzen konusunda henüz *bütünüyle pek in hiçbir şey* belirlenemez.” — O (ilkin Richter tarafından yapılan) eğinimler dizisinin sayısal oranları gibi, Berzelius’un iki cismin bileşimlerini aşırı ölçüde ilginç bir yolda birkaç nicel oranın yalınlığına indirgemesi de o elektrokimyasal olması gereken çorbadan bütünüyle bağımsızdır. Eğer o orantılarda ve bunların Richter’in zamanından bu yana görülen çok yönlü genişletilmesinde deneysel yol doğru kılavuz yıldız olmuşsa, o zaman bu büyük buluşları sözde cisimcikler kuramının deneyim yolunun dışında yatan çölü ile karıştırmak onunla daha da büyük bir zıtlık yaratır; yalnızca bu başlangıç, deneyim ilkesinin terkedilmesi, daha önce başlıca Ritter¹ tarafından başlatılan o düşünceyi, yani aynı zamanda kimyasal imlemleri de olan elektropozitif ve elektronegatif cisimlerin katı düzenlerinin saptanması düşüncesini kabul etmenin güdüsü olabilirdi.

Eğer elektropozitif ve elektronegatif cisimlerin karşıtlığı kendi için bir olgu olarak olduğundan daha doğru olsaydı bile, onda kimyasal eğinim için kabul edilen temelin hiçliği kendini giderek deneysel olarak bile gösterir ve bu da yine daha öte tutarsızlıklara götürür. Kükürt ve oksijen gibi iki sözde elektronegatif cismin birbirleri ile örneğin oksijen ve bakırdan çok daha iç bir yolda birleştikleri kabul edilir, üstelik bu sonuncunun elektropozitif olmasına karşın (aynı yapıt, s. 73). Eğinim için pozitif ve negatif elektriğin genel karşıtlığı üzerine dayanan temel burada böylelikle bir ve aynı elektriksel belirlilik dizisinin içerisinde bir salt ‘daha çok’ ya da ‘daha az’a yer vermelidir. Şimdi buradan cisimlerin *eğinim derecelerinin* buna göre yalnızca özgül *tek-kutuplulukları* üzerine dayanmadığı sonucu çıkarsanır (bu belirlenimin hangi önsav ile bağıntılı olduğunun burada önemi yoktur; bu belirlenim burada yalnızca pozitifin ‘ya’sı ve negatifin ‘ya da’sı için geçerlidir); eğinim derecesi başlıca genel olarak *kutupsallıklarının yeğinliğinden* türetilmelidir. Burada böylece daha tam olarak eğinimin irdelemesi *seçici eğinim* ilişkisine geçer, ki başlıca ilgi noktamızdır; şimdi bunun sonucunun ne olduğunu görelim. Hemen kabul edilir ki (aynı yer, s. 73), bu kutupsallığın *derecesi*, eğer salt bizim tasarımıımızda varolmuyorsa, *değişmez* bir nitelik olarak *değil*, ama büyük ölçüde ısıya bağımlı olarak görünür,

¹[Ritter, Johann Willhelm, 1776-1810, doğa bilimci; 1810’da morôtesi ışınları keşfetti.]

ve böylece tüm bunlardan sonra sonuç yalnızca her kimyasal etkinin bu nedenle *temeline göre elektriksel* bir fenomen olması değil, ama ayrıca sözde *seçici eğinin* bir etkisi olarak görünen şeyin *yalnızca* belli cisimlerde başkalarında olduğundan *daha güçlü* olarak bulunan *elektriksel bir kutupsallık* tarafından ortaya çıkarılmasıdır. Hipotetik tasarımlarda bu noktaya dek gelen dönüp dolaşmaların vargısı olarak böylece geriye *daha güçlü yeğinlik* kategorisi kalır ki, genel olarak seçici eğinim ile aynı biçimselliktir; ve bu eğinim elektriksel kutupsallığın daha büyük bir yeğinliği üzerine bağımlı kılındığı için, fiziksel bir temel üzerine hiçbir bir biçimde daha önce olduğundan daha çok dayandırılmış olmaz. Ama burada daha büyük bir özgül yeğinlik olarak belirlenmesi gereken şey bile daha sonra yalnızca o Berthollet tarafından tanıtlanmış olan ve daha önce değinilen değışkilere indirgenir.

Berzelius'un tüm kimyasal ilişkiler üzerine genişleyen orantılar kuramı ile kazandığı saygınlık ve ün kendi için sözü edilen kuramın kısırlığının ortaya serilmesinin önüne geçecek bir gerekçe yapılmamalıdır; ama onu sergilemek için daha geçerli bir neden bir bilimin bir yanına bağlı böyle bir değer, Newton durumunda olduğu gibi, genellikle onunla bağlantı içindeki düzmece kategorilerin temelsiz yapıları için bir *yetke* sağlaması ve tam olarak böyle bir metafiziğin çok büyük bir gösterişle bildirilmesi ve benzer olarak yinelenmesidir.

Kimyasal eğinim ve seçici eğinim ile bağıntılı ölçü ilişkisi biçimlerinin dışında, nicelikler açısından bir dizgeye belirlenebilen daha başkaları da irdelenebilir. Kimyasal cisimler doygunluk ile bağıntı içinde bir ilişkiler dizgesi oluştururlar; doygunluğun kendisi belirli orantıya dayanır ki, bunda birbirlerine karşı tikel özdeksel varoluş taşıyan iki cismin karşılıklı miktarları birbirleri ile bileşir. Ama kısıları ayrılmaz olan ve birbirlerinden ayrı olarak kendi varoluşları içinde sergilenemeyen ölçü ilişkileri de vardır. Bunlar daha önce *dolaysız kendilerine-bağımlı* ölçüler denmiş olan şeylerdir ve cisimlerin *özgül ağırlıklarında* sergilenir. — Cisimlerin içerisinde bir ağırlık ve hacim oranıdır; özgül bir ağırlığın bir başkasından ayrımının belirliliğini anlatan oran-eksponenti *yalnızca karşılaştırmanın* sonucu olarak belirli nicedir; dışsal bir derin-düşünce de cisimlere dışsal bir ilişkidir ve karşıt bir varoluşa doğru kendi nitel davranışı üzerine dayalı değildir. Problem *özgül ağırlıklar dizisinin* oran-eksponentlerini salt aritmetiksel bir çoğulluğu uyumlu düğümünün bir dizisine belirleyecek bir *kural* üzerine dayalı bir *dizge* olarak tanımak olacaktır. — Aynı istem daha önce sözü edilen kimyasal eğinimler dizisine ilişkin bilgimiz için geçerlidir. Ama bilim bu noktaya ulaşabilmiş olmaktan henüz güneş dizgesinin gezegenlerinin güneşten uzaklıklarının sayılarını bir ölçüler-dizgesi olarak kavrayabilmiş olmak kadar uzaktır.

Özgül ağırlıklar ilkin birbirleri ile hiçbir nitel ilişki taşıyor görünseler de, benzer olarak nitel bir bağıntıya girerler. Cisimler kimyasal olarak bileştiklerinde, ya da giderek alaşımlar ya da sinsomalar

oluşturduklarında bile, benzer olarak özgül ağırlıkların bir *yüksüzleşmesi* kendini gösterir. Bir karışımın, giderek gerçekte kimyasal olarak birbirlerine karşı ilgisiz kalan özdeklerin bir karışımının hacminin bile özdeklerin karışımdan önceki hacımlarının toplamı ile eşit büyüklükte olmadığı görüngüsüne daha önce değinmiştik. Özdekler karışımda bağıntıya onunla girdikleri özgül ağırlık belirliliğinin nicesini karşılıklı olarak değişkiye uğrattırılar ve bu yolda kendilerini birbirlerine karşı nitel davranış içinde gösterirler. Burada özgül ağırlık nicesi kendini salt değişmez bir *karşılaştırma sayısı* olarak değil, ama bir *sayısal oran* olarak anlatır ki, gevşektir; ve karışımların eksponentleri ölçü dizileri verir ki, bunların ilerleyişi bileşime giren özgül ağırlıkların sayısal oranlarından başka bir ilke tarafından belirlenir. Bu oranların eksponentleri dışlayıcı ölçü belirlenimleri değildir; ilerleyişleri süreklidir, ama kendi içinde bir özgülleşme yasası kapsar ki, miktarları bileştiren ve biçimsel olarak ilerleyen oranlardan ayırdır ve birinci ilerleyişi ikinci ile eşölçümsüz yapar.

B. ÖLÇÜ İLİŞKİLERİNİN DÜĞÜMLÜ ÇİZGİSİ

Ölçü ilişkisinin son belirlenimi onun özgül olarak *dışlayıcı* olmasıydı; dışlayıcılık yüksüzlüğe ayrı kıpıların *olumsuz* birliği olarak aittir. Bu *kendi-için-var-olan* birlik için, seçici eğinim için öteki yüksüzlükler ile bağıntısı açısından daha öte hiçbir özgülleşme ilkesi ortaya çıkmamıştır; özgülleşme yalnızca genel olarak eğinimin nicel belirleniminde kalır ki, buna göre kendilerini yüksüzleştirenler ve böylelikle kıpılarının öteki görelî seçici eğinimleri ile karşıtlık içinde duranlar belirli miktarlardır. Ama dahası, nicel temel-belirlenim nedeniyle *dışlayıcı* seçici eğinim kendini öteki yüksüzlüklerinde de *sürdürür*, ve bu süreklilik yalnızca bir karşılaştırma olarak değişik yüksüzlük-oranlarının dışsal bir bağıntısı değildir, ama yüksüzlük böyle olarak kendisinde birlikleri ile onu oluşturmuş olan [kıpılara] bir *ayrılabilirlik* taşır, çünkü bunlar kendilerine-bağımlı Birşeyler olarak — her biri ilgisiz olarak karşıt dizilerden biri ya da öteki ile, ama değişik, özgül olarak belirli miktarlarda birleşmek üzere — bağıntıya girerler. Bu yolla bu ölçü, ondaki böyle bir ilişki üzerine dayanarak, kendi ilgisizliği ile yüklüdür; kendinde dışsal ve kendi ile bağıntısında değişebilir birşeydir.

İlişki ölçüsünün *kendi ile bu bağıntısı* onun nicel yanı olarak dışsalılığından ve değişebilirliğinden ayırdır; bunlara karşı kendi ile bağıntı olarak, var olan nitel bir temeldir, — kalıcı, özdeksel bir dayanaaktır ki, aynı zamanda ölçünün dışsallığında *kendi ile* sürekliliği olarak, niteliğinde bu dışsallığın özgülleşmesinin o yukarıda sözü edilmiş olan ilkesini kapsamalıdır.

Şimdi dışlayıcı ölçü bu daha yakın belirlenime göre kendi-için-Varlığında kendine dışsal olarak kendini kendinden iter, kendini bir başka,

yalnızca nicel ilişki olarak koyduğu gibi, aynı zamanda bir başka ölçü olan bir ilişki olarak da koyar, — kendinde özgüleştiren birlik olarak belirlidir ki, kendi içinde ölçü-ilişkileri üretir. Bu ilişkiler yukarıda değinilen türde eğinimlerden ayırırlar, ki bu sonuncularda kendine-bağımlı bir ölçü kendini başka bir niteliğin kendilerine-bağımlı ölçüleri ile ve bunların bir dizisi ile ilişkilendirir; bunlar *bir ve aynı* dayanakta, yüksüzlüğün aynı kıpılarının içerisinde yer alırlar; ölçü kendini kendinden iterek kendini başka, yalnızca nicel olarak ayrı olan ilişkilere belirler ve bunlar da benzer olarak *eğinimler* ve *ölçüler* oluştururlar, yalnızca *nitel olarak ayrı* kalanlar ile *kendi aralarında değişirler*. Bu yolda bir ‘daha çok’ ve ‘daha az’ cetvelinde ölçülerin bir *düğümlü çizgisini* oluştururlar.

Bir ölçü ilişkisi bulunur; bir kendine-bağımlı olgusalılık ki, nicel olarak başkalarından ayırdedilir. Böyle bir kendi-için-Varlık, aynı zamanda özsel olarak Nicelerin bir ilişkisi olduğu için, dışsallığa ve Nice değişimine açıktır; bir erimi vardır ki, içerisinde bu değişime karşı ilgisiz kalır ve Niteliği değişmez. Ama nicel olanın bu değişiminin bir noktası ortaya çıkar ki, onda Nitelik başkalaşır, Nice kendini özgüleştiren olarak tanıtlar, öyle ki başkalaşmış nicel ilişki bir Ölçüye ve böylelikle yeni bir Niteliğe, yeni bir Birşeye dönüşür. Birincinin yerini almış olan ilişki bunun tarafından bölümsel olarak eğinim içinde olan kıpıların nitel aynılığına göre, ve bölümsel olarak nicel sürekliliğe göre belirlenir. Ama ayırım bu nicel yana düştüğü için, bu yeni Birşey öncekine karşı ilgisiz olarak davranır; ayırımları dışsal Nice ayırımıdır. Yeni Birşey öyleyse öncekinden değil, ama dolaysızca kendisinden, e.d. henüz belirli-Varlığa girmemiş özgüleştiren içsel birlikten ortaya çıkmıştır. — Bu yeni Nitelik ya da yeni Birşey başkalaşımının aynı ilerlemesine altgüdümlüdür, ve bu sonsuza dek böyle gider.

Bir nitelikten ilerleyişin niceliğin kesintisiz sürekliliği içinde olduğu düzeye dek, özgüleştirci bir noktaya yaklaşan oranlar, nicel olarak görüldüklerinde, yalnızca bir ‘daha çok’ ya da ‘daha az’ tarafında ayırdedilirler. Başkalaşım bu yana göre *aşamalı* bir başkalaşımdır. Ama aşamalılık başkalaşımın salt dışsal yanını ilgilendirir, nitel yanını değil; sonraki nicel ilişkiye sonsuz ölçüde yakın olan önceki nicel ilişki henüz bir başka nitel belirli-Varlıktır. Bu nedenle nitel yana göre aşamalılığın kendinde bir Sınır olmayan salt nicel ilerleyişi saltık olarak kesintiye uğrar; yeni ortaya çıkan Nitelik, salt nicel bağıntısına göre, yitmekte olana karşı ilgisiz, belirsiz bir başkası olduğu için, geçiş bir *sıçramadır*; ikisi birbirlerine karşı bütünüyle dışsal olarak koyulurlar. — Bir başkalaşımı geçişin aşamalılığı yoluyla *kavranabilir* kılmaya çalışma gibi bir eğilim vardır; oysa aşamalılık gerçekte tam olarak salt ilgisiz başkalaşım, nitel başkalaşımın karşıtıdır. Aşamalılıkta da gerçekte iki olgusallığın — bunlar ister durumlar olarak, isterse kendilerine-bağımlı şeyler olarak alınsınlar — bağlantısı ortadan kaldırılır; ikisinden hiç birinin ötekini Sınırı olmadığı, tersine birinin ötekine saltık olarak dışsal olduğu

koyulur; böylelikle tam olarak *kavrama* için zorunlu olan şey uzaklaştırılmış olur, üstelik bunun için çok az şey gerekli olsa bile.

Not [*Nodal Çizgi Örnekleri; 'Doğa Sıçrama Yapmaz' Düzgüsü*]

Doğal sayılar dizgesi daha şimdiden kendilerini salt dışsal ilerlemede öne çıkaran nitel kıpıların böyle bir *düğümlü çizgisini* gösterir. Bu bir yandan salt nicel bir ileri-geri gidip gelme, sürmekte olan bir ekleme ya da eksiltmedir, öyle ki her bir sayı önceki ve sonraki ile bunların kendilerinden öncekiler ve sonrakiler vb. ile taşıdıkları aynı *aritmetiksel* oranı taşır. Ama bu yolla ortaya çıkan sayıların onları önceleyen ve izleyen başka sayılar ile *özgöl* bir ilişkileri de vardır — ya onlardan birinin bir tam sayıyı anlatan bir katı olarak, ya da kuvvet ve kök olarak. — *Müziksel* oranlarda uyumlu bir ilişki nicel ilerlemenin gamında bir nice yoluyla ortaya çıkar, ve bu nicenin kendi için gam üzerinde ondan önceki ve sonraki ile ilişkileri yine bunların kendi öncekileri ve sonrakileri ile ilişkilerinden ayrı değildir. Ardışık notalar temel-notadan sürekli uzaklaşıyor ya da aritmetiksel olarak birbirini izleyen sayılar yalnızca başka sayılar oluyor görünürken, olan şey birden bir *geri-dönüşün*, şaşırtıcı bir bağdaşmanın ortaya çıkışıdır ki, onu dolaysızca önceleyen tarafından önceden nitel olarak hazırlanmış değildir, ama bir *actio in distans* olarak, uzaktaki birşey ile bir bağıntı olarak görünür; önceki özgöl olgusalılığı değiştirmeyen ya da bütününde böyle birşey bile oluşturmeyen salt ilgisiz ilişkilerde ilerleme birdenbire kesintiye uğrar, ve nicel olarak aynı yolda sürse bile, böylelikle bir sıçrama yoluyla özgöl bir ilişki ortaya çıkar.

Kimyasal bileşimlerde karışım oranlarının ilerleyici başkalaşımı durumunda böyle nitel düğümler ve sıçramalar olur, öyle ki karışım cetvelinin tikel noktalarında iki özdek tikel nitelikler gösteren ürünler oluştururlar. Bu ürünler birbirlerinden salt bir 'daha çok' ya da 'daha az' ile ayırdedilmezler, ne de daha şimdiden o düğüm oranlarına yakın oranlarda ya da belki de daha zayıf bir derecede bulunurlar; ama böyle düğümlerin kendileri ile bağlıdırlar. Örneğin, oksijen ve nitrojen bileşimleri yalnızca karışımın belirli nicelik oranlarında ortaya çıkan ve özsel olarak değişik nitelikler taşıyan değişik nitrojen oksitler ve nitrik asitler verirler, öyle ki arada yatan karışım oranlarında özgöl varoluşları olan hiçbir bileşim doğmaz. — *Metal oksitler*, örneğin kurşun oksitler oksitlenmenin belli bir nicel noktasında oluşurlar ve kendilerini renkler ve başka nitelikler yoluyla ayırdederler. Birbirlerine aşamalı olarak geçmezler; o düğümlerin arasında yatan oranlar yüksüz, özgöl belirli-Varlık vermezler. Ara basamaklar içinden geçmiş olmaksızın, özgöl bir bileşim ortaya çıkar ki, bir ölçü ilişkisi üzerine dayanır ve kendi nitelikleri vardır. — Ya da *sı*, sıcaklığını değiştirirken, böylelikle salt daha sıcak ya da daha az sıcak olmakla kalmaz, ama katı, sıvı ve gaz durumlarından

geçer; bu değişik durumlar aşamalı olarak ortaya çıkmazlar, ama ısı değişiminin salt aşamalı ilerlemesi bu noktalarda birdenbire kırılarak engellenir, ve bir başka durumun ortaya çıkışı bir sıçramadır. — Tüm *doğum* ve *ölüm* ilerleyen bir aşamalılık olmak yerine daha çok onun bir kesintiye uğraması ve nicel başkalaşımdan nitel başkalaşıma sıçramadır.

Doğada hiçbir sıçrama yoktur, derler; ve sıradan tasarımsal düşünce, bir *ortaya çıkışı* ya da *ortadan yitişi* kavraması gerektiği zaman, bunu onları *aşamalı* bir ortaya çıkış ya da yitiş olarak tasarımıyarak yaptığını sanır. Ama genel olarak Varlığın başkalaşımlarının yalnızca bir büyüklüğün bir başka büyüklüğe geçişi olmadığını, tersine nitelikten niceliğe ve evrik olarak bir geçiş olduğunu, aşamalılığın bir kırılışı ve önceki belirli-Varlığa karşı nitel bir başkasının ortaya çıkışı olan bir başkalaşım olduğunu gördük. Su soğurken yalnızca sanki lapalaşıyormuş ve aşamalı olarak buzun dokusuna ulaşınca dek sertleşiyormuş gibi adım adım katılaşmaz; tersine, birdenbire sertleşir; eğer dinginliği korunursa donma noktasının ısısında bile bütünüyle sıvı olarak kalabilir; ama en küçük bir sarsıntı bile onu katı duruma geçirmek için yeterlidir.

Ortaya çıkışın aşamalılığında *ortaya çıkanın* daha şimdiden duyusal olarak ya da bütününde *edimsel olarak bulunduğ*u, yalnızca küçüklüğünden ötürü henüz *algılanabilir* olmadığı tasarımı temelde yatar, tıpkı yitmekte olanın aşamalılığı durumunda onun yerini alan *olumsuz-Varlığın* ya da *başkasının benzer olarak bulunduğ*u, yalnızca *henüz saptanabilir olmadığı* tasarımı gibi, — ve dahası bulunan başkasında *kendinde* kapsandığı anlamında değil, ama *belirli-Varlık olarak* yalnızca saptanmaksızın *bulunduğ*u anlamında. Böylelikle genel olarak ortaya çıkış ve ortadan yitiş ortadan kalkar ya da '*Kendinde*,' '*İç*' — ki birşey belirli-Varlığından önce ondadır — *dışsal belirli-Varlığın bir küçüklüğüne* çevrilir ve özsel ayırım, Kavramın ayırımı salt dışsal bir büyüklük ayırımı olur. — Ortaya çıkmanın ya da ortadan yitmenin başkalaşımın aşamalılığından kavranabilir kılınması bir totolojinin sıkıcılığını taşır; ortaya çıkanı ya da ortadan yiteni önceden bütünüyle hazır olarak alır ve başkalaşımı salt dışsal bir ayırımın başkalaşımına çevirir, öyle ki açıklama bu nedenle gerçekte yalnızca bir totolojidir. Böyle bir açıklamayı isteyen anlık için güçlük Birşeyden genel olarak onun Başkasına ve karşıtına nitel geçişte yatar; ama *özdeşlik* ve *başkalaşımı* ilgisiz, dışsal *nicel* yana ait görerek kendini aldatur.

Varlık alanında irdelenebilecek olduğu düzeye dek, *ahlaksal* alanda nicelin nitele aynı geçişi yer alır, ve türlü nitelikler büyüklüğün bir tür-lülüğü üzerine dayanıyor görünürler. Dikkatsizliğin ya da düşüncesizliğin ölçüsü bir 'daha çok' ve 'daha az' ile aşılr, bütünüyle başka birşey olarak Suç ortaya çıkar, ve bununla hak haksızlığa, erdem erdemsizliğe geçer. — Böylece devletler de, başka herşey aynı kalsa bile, büyüklük ayrımları yoluyla değişik bir nitel karakter kazanırlar. Devlet genişlediği ve yurttaşlarının sayısı arttığı zaman, yasalar ve anayasa değişime uğrar. Devletin büyüklüğünün bir ölçüsü vardır ki, ötesine geçildiğinde daha

önceki toprak büyüklüğünde onun talihini ve gücünü oluşturmuş olan aynı anayasa altında kendi içinde desteksiz kalarak dağılır.

C. ÖLÇÜSÜZ

Dışlayıcı Ölçü olgusallaşmış kendi-için-Varlığında bile nicel belirli-Varlık kısıpı ile yüklü kalır ve bu nedenle oranların değişmesine izin veren nice cetvelinde inip çıkma yeteneğindedir. Böyle bir oran üzerine dayalı birşey ya da bir nitelik kendi ötesine *Ölçüsüze* itilir ve salt büyüklüğünün değişimi yoluyla yok olur. Büyüklük bir belirli-Varlıkta onun görünürde zararsız bir yolda yakalanabilmesini ve böylece yok edilebilmesini sağlayan yandır.

Soyut Ölçüsüz genel olarak Nicedir ki, kendi içinde belirlenimsizdir ve yalnızca Ölçüyü değiştirmeyen ilgisiz belirliliktir. Ölçülerin düğümlü çizgisinde ölçü aynı zamanda özgülleştiren olarak koyulur; o soyut Ölçüsüz kendini ortadan nitel belirliliğe kaldırır; yeni ölçü ilişkisi, ki ilk bulunan ona geçer, bunun açısından ölçüsüz, ama kendinde eşit ölçüde kendi için var olan niteliktir; böylece özgül varoluşların birbirleri ile ve bunların eşit ölçüde salt nicel kalan ilişkiler ile karşılıklı değişimi koyulur, — ve bu *sonsuz* dek böyle gider. Öyleyse bu geçişte bulunan şey özgül ilişkilerin olumsuzlaması olduğu gibi nicel ilerlemenin kendisinin de olumsuzlamasıdır; *kendi-için-olan* Sonuz. — *Nitel* Sonsuzluk, belirli-Varlıkta olduğu gibi, bu-yanın kendi öte-yanına *dolaysız geçişi* ve onda yitmesi olarak Sonsuzun Sonluda ortaya çıkıvermesiydi. Öte yandan *nicel* Sonsuzluk kendi belirliliğine göre daha şimdiden Nicenin *sürekliliği*, onun kendi ötesine bir sürekliliğidir. Nitel Sonlu Sonsuz *olur*; nicel Sonlu kendinde kendi öte-yanıdır ve *kendi ötesini gösterir*. Ama Ölçünün özgülleşmesinin bu Sonsuzluğu nitel olanı olduğu gibi nicel olanı da kendilerini birbirlerinde *ortadan kaldırıyor* olarak *koyar* ve buna göre genel olarak Ölçü olan o ilk, dolaysız *birliklerini* kendi içine geri dönmüş olarak ve böylelikle kendisi *koyulmuş* olarak koyar. Nitel olanın, özgül bir varoluşun bir başkasına geçişi öyle bir yolda olur ki, yalnızca bir oranın büyüklük belirliliğinin bir değişimi yer alır; böylelikle nitel olanın kendisinin nitel olana başkalaşımı dışsal ve ilgisiz bir başkalaşım olarak ve *kendi ile biraraya geliş* olarak koyulur; dahası, nicel olan kendini nitel olana, kendinde-ve-kendi-için-belirlenmişliğe dönüşerek ortadan kaldırır. Bu böylece ölçülerinin değişiminde kendini kendi içinde sürdüren birlik gerçekten sürekli kalan ve kendine-bağımlı *Özdektir, Şeydir*.

Buna göre burada bulunan (α) bir ve aynı şeydir ki, ayrışmaları içinde temel olarak ve bitimsiz olarak koyulur. Varlığın belirliliğinden bu ayrılması daha şimdiden genel olarak nicede başlar; birşey var olan belirliliğine ilgisiz olarak *büyük*tür. Ölçüde şeyin kendisi şimdiden kendinde nitel ve nicel olarak iki kıpının birliğidir ki, bunlar genel Varlık alanı içerisindeki ayrımı oluştururlar ve bunlardan biri ötekinin öte-yanıdır;

bitimsiz dayanak bu yolda kendinde ilk olarak var olan Sonsuzluğun belirlenimini taşır. (β) Dayanağın bu aynılığı nitel kendine-bağımlılıkların, ki ölçü-belirleyen birlik onlara itilir, yalnızca nicel ayrımlardan oluşması olgusunda *koyulur*, öyle ki dayanak kendini bu kendi ayrımlaşmasında sürdürür; (γ) düğümlü çizginin sonsuz ilerlemesinde nitel kıpının ilgisiz bir başkalaşım olarak nicel ilerlemede sürmesi, ama eşit ölçüde nitel kıpının ve aynı zamanda salt nicel dışsallığın onda kapsanan *olumsuzlaması* da *koyulur*. Kendi ötesine, nicel olan bir başkasına nicel gönderme bir ilişki-ölçüsünün, bir niteliğin ortaya çıkışında yok olur, ve nitel geçiş tam olarak yeni niteliğin kendisinin yalnızca nicel bir ilişki olması olgusunda ortadan kalkar. Nitel olanın ve nicel olanın birbirlerine bu geçişleri birlikleri zemininde ilerler, ve bu sürecin anlamı yalnızca *belirli-Varlıktır*, sürecin temelinde onların birliği olarak yatan böyle bir dayanağın *gösterilmesi* ya da *koyulmasıdır*.

Kendilerine-bağımlı ölçü-ilişkilerinin dizisinde dizinin tek-yanlı üyeleri dolaysızca nitel Birşeyler (örneğin özgül ağırlıklar ya da bazik, alkalik ya da asidik kimyasal özdekler), ve sonra bunların yüksüzleşmeleri (ki bununla burada değişik özgül ağırlıklı özdeklerin bileşimleri de anlaşılmalıdır) kendilerine-bağımlı ve giderek dışlayıcı ölçü ilişkileridir, kendi-için-var-olan belirli-Varlığın birbirlerine karşı ilgisiz bütünlükleridir. Şimdi böyle ilişkiler yalnızca bir ve aynı dayanağın düğümleri olarak belirlidir. Böylelikle ölçüler ve onlarla birlikte koyulan kendilerine-bağımlı şeyler *durumlara* indirgenirler. Başkalaşım yalnızca bir *durumun* değişmesidir, ve *geçisi yapan* ise süreçte *aynı* kalan olarak *koyulur*.

Ölçünün içinden geçtiği ilerleyici belirlenişi gözlersek, kıpıları şöyle toparlanabilir. Ölçü ilk olarak kendisi sıradan bir nice, ama özgül olan bir nice olarak, nitelik ve niceliğin *dolaysız* birliğidir. Böylelikle bir başkası ile değil ama kendi ile bağıntılı nicelik belirliliği olarak özsel olarak *Orandır*. Buna göre kıpılarını da ortadan kaldırılmış ve ayrılmamış olarak kendi içinde kapsar; bir Kavram durumunda her zaman olduğu gibi, Oranda ayrım öyle bir yolda bulunur ki, kıpılarının her biri kendisi nitel olanın ve nicel olanın bir birliğidir. Bu böylelikle *olgusal* ayrım bir ölçü-ilişkileri çokluğu verir ki, bunlar kendi içlerinde biçimsel bütünlükler olarak kendilerine-bağımlıdırlar. Bu Oranların yanlarının oluşturduğu diziler bir yana ait olmakla bütün bir karşıt dizi ile ilişkiye giren her bir tekil üye için aynı değişmez düzendir. Bu, salt *düzen* olarak, henüz bütünüyle dışsal olan birlik kendini hiç kuşkusuz özgülleşmelerinden ayrı olarak kendi-için-var-olan bir Ölçünün içkin özgülleştirici birliği olarak gösterir; ama özgülleştirici ilke henüz ayrımlarına içkin belirlenimi yalnızca kendisi veren özgür Kavram değildir; tersine, ilke ilkin yalnızca dayanak, bir özdektir ki, bütünlükler olabilmek, e.d. kendine eşit kalan dayanağın doğasını kendi içinde taşıyabilmek üzere ayrımlaşması için ancak dışsal nicel belirlenim bulunur ki, bu kendini aynı zamanda bir nitelik türlülüğü olarak gösterir. Ölçü-belirlenimi dayanağın kendi ile

bu birliğinde ortadan kaldırılmış bir belirlenim, ve niteliği nice yoluyla belirli dışsal bir durumdur. — Bu süreç Ölçünün ilerleyici olgusallaşma belirlenimi ve o denli de bir kıpıya indirgenişidir.

Bölüm Üç Özün Oluşu

A. SALTİK AYRIMSIZLIK

Varlık soyut ilgisizliktir — ki bu son anlatım kendi başına Varlık olarak düşünüleceği için onun yerine *ayrısızlık* anlatımı kullanılmıştır —, ki onda henüz hiçbir belirlilik türünün olmaması gerekir; arı Nicelik tüm belirlenimlere yetenekli olarak ayrısızlıktır, ama öyle bir yolda ki, bunlar ona dışsaldırlar ve Niceliğin onlarla kendi içinden hiçbir bağlantısı yoktur; ama saltık denebilecek ayrısızlık Varlığın tüm belirliliklerinin, Niteliğin ve Niceliğin ve bunların ilkin dolaysız birlikleri olarak Ölçünün *olumsuzlanması yoluyla kendini kendi ile yalın birliğe dolaylı kılan* ayrısızlıktır. Belirlilik onda henüz yalnızca durum olarak, e.d. *nitel ve dışsal birşey* olarak vardır ki, ayrısızlığı *dayanak* olarak alır.

Ama böyle nitel ve dışsal birşey olarak belirlenmiş olan yalnızca yitmekte olanıdır; böylece Varlığa karşı dışsal olarak nitel olan kendi kendisinin karşıtı olarak yalnızca kendini ortadan kaldırandır. Belirlilik bu yolda dayanakta yalnızca henüz boş bir ayırılma olarak koyulur. Ama tam olarak bu boş ayırılma *sonuç* olarak ayrısızlığın kendisidir. Ve hiç kuşkusuz ayrısızlık böylece somut olan, kendi içinde Varlığın tüm belirlenimlerinin olumsuzlanması yoluyla kendi ile dolaylı olanıdır. Bu dolaylılık olarak olumsuzlama ve ilişki kapsar, ve durum denilen şey onun içkin, kendi ile bağıntılı ayırılmasıdır; tam olarak dışsallık ve onun yitmesi Varlığın birliğini ayrısızlık yapar ve öyleyse bu ayrısızlığın *içerisindedirler* ki, bu sonuncusu böylelikle yalnızca dayanak ve *kendinde* yalnızca soyut olmaya son verir.

B. FAKTÖRLERİNİN TERS ORANI OLARAK AYRIMSIZLIK

Şimdi bu ayrısızlık belirleniminin nasıl ayrısızlığın kendisinde koyulduğunu ve böylelikle ayrısızlığın kendisinin nasıl *kendi-için-var-olan* olarak koyulduğunu görmemiz gerekir.

1. İlkin kendilerine-bağımlı olarak geçerli olan ölçü-ilşkilerinin indirgenmesi onların *tek dayanaklarını* temellendirir; bu onların birbirlerinde sürmeleri ve böylelikle bölünemez ve kendine-bağımlı birşeydir ki, ayırılmalarda *bütün* olarak bulunur. Bu ayırım için Ölçüde kapsanan Nitelik ve Nicelik belirlenimleri bulunur, ve herşey gelip yalnızca bunların onda nasıl koyulduklarına dayanır. Bu ise dayanağın ilkin

sonuç ve *kendinde* dolaylılık olması yoluyla belirlenir; ama bu dolaylılık *Ölçüde* henüz böyle olarak koyulmuş değildir ve buna göre Ölçü ilk olarak dayanaktır ve belirlilik açısından *ayrimsızlık* olarak bulunur.

Buna göre ayrım Ölçüde özsel olarak ilkin yalnızca nicel dışsal ayrımdır; bir ve aynı dayanağın iki ayrı nicesi vardır, öyle ki dayanak bu yolda onların *toplamı* olacak ve böylelikle kendisi nice olarak belirlenecektir. Ama ayrimsızlık bu değişmez Ölçü, kendinde var olan saltık Sınırdır, yalnızca o ayrımlar ile *bağntı* içinde ve öyle bir yolda ki, kendinde nice olmayacak ve herhangi bir yolda bir toplam olarak ya da giderek bir eksponent olarak bile başka nicelere karşıt olmayacaktır — bunlar ister toplamlar isterse ayrimsızlıklar olsunlar. Ayrimsızlığa düşen yalnızca soyut belirliliktir; iki nice, onda kısımlar olarak koyulabilmek için, değişebilir, ilgisiz, birbirlerine karşı daha büyük ya da daha küçüktürler. Ama toplamlarının sağlam Sınırı yoluyla sınırlandırarak, aynı zamanda birbirleri ile dışsal olarak değil, olumsuz olarak ilişkilidirler, — ki bu şimdi birbirlerine karşı içinde durdukları nitel belirlenimdir. Buna göre birbirleri ile *ters oran* içindedirler. Bu oran daha önceki biçimsel ters orandan ayrıdır, çünkü burada bütünün kendisi olgusal bir dayanaktır ve iki yandan her biri *kendinde* bu bütün olması gereken yolda koyulur.

Dahası, belirtilen nitel belirliliğe göre ayrım *iki Niteliğin* ayrımı olarak bulunur ki, bunlardan biri öteki tarafından ortadan kaldırılır; ama *tek bir* birlik içinde tutuldukları ve onu oluşturdıkları için, ötekenden ayrılamazdır. Dayanağın kendisi ayrimsızlık olmakla benzer olarak kendinde iki Niteliğin birliğidir; buna göre ilişkinin yanlarından her biri eşit ölçüde ikisini de kendi içinde kapsar ve öteki yandan yalnızca bir niteliğin bir 'daha çoğu' ve ötekinin 'daha azı' yoluyla — ve evrik olarak — ayırdedilir; Niteliklerden biri yalnızca nicesi yoluyla bir yanda, ve öteki ise öteki yanda ağır basar.

Her bir yanın böylelikle kendisi bir evrik ilişkidir; bu ilişki, biçimsel ilişki olarak, ayırdedilen yanlarda geri döner. Bu yanların kendileri böylece nitel belirlenimlerine göre de birbirlerinde sürerler; Niteliklerden her biri ötekinde kendi ile ilişkilidir ve iki yandan her birinde yalnızca ayrı bir nicede bulunur. Nicel ayrımları kendilerini birbirlerinde ona göre sürdürdükleri ayrimsızlıktır ve bu süreklilik Niteliklerin aynılığı olarak her iki birlikte de bulunur. — Ama yanlar, her biri belirlenimlerin bütünü olarak, böylelikle ayrimsızlığın kendisini kapsayarak, böylece aynı zamanda birbirlerine karşı kendilerine-bağımlı olarak koyulurlar.

2. Varlık şimdi bu ayrimsızlık olarak bundan böyle dolaysızlığı içindeki değil, ama yukarıda gösterildiği gibi gelişmiş Ölçünün belirlenmişliği: İlkin *kendinde* olduğu gibi ayrimsızlık, Varlığın bu birliğe çözülmüş belirlenimlerinin bütünüdür; ikincisi, *belirli-Varlık* olarak, koyulmuş olgusallaşmanın bütünlüğü olarak, ki bunda kısımların kendileri ayrimsızlığın kendinde-var-olan bütünlüğüdür, birlikleri olarak ayrimsızlık tarafından taşınırlar. Ama birlik yalnızca bir *ayrimsızlık* olduğu ve

böylelikle yalnızca *kendinde* birlik olarak tutulduğu için, ve kıpılar henüz *kendileri-için-var-olan*, e.d. henüz kendilerini *kendi içlerinde* ve *birbirleri yoluyla* ortadan birliğe kaldıran kıpılar olarak belirlenmedikleri için, burada genel olarak birliğin kendisinin gelişmiş belirlilik olarak *kendine karşı ilgisizliği* bulunur.

Bu böylece bölünmez kendine-bağımlı Ölçünün şimdi daha yakından irdelenmesi gerekir. Tüm belirlenimlerine içkindir ve onlarda kendi ile birlik içinde ve onlar tarafından bozulmadan kalır; ama (α) *kendinde* bütünlük olarak kaldığı için onda ortadan kaldırılan belirlilikleri onda yalnızca temelsiz olarak *ortaya çıkıyor* olarak taşır. Ayrımsızlığın *Kendin-desi* ve bu *belirli-Varlığı* bağıntısızdır; belirlilikler kendilerini ayrımsızlıkta dolaysız bir yolda gösterirler; ayrımsızlık bütünüyle her birindedir, ve böylelikle ayrımları ilkin ortadan kaldırılmış bir ayırım olarak, öyleyse *nicel* olarak koyulur, ama böylelikle ayrımsızlığın kendini kendinden itmesi olarak değil; ayrımsızlık kendini-belirliyor olarak değil, yalnızca *dışsal* olarak belirli-olan ve belirlenmekte-olan olarak koyulur.

(β) İki kıpı ters nicel ilişki içindedir, — büyüklükte bir ileri-geri gidip-gelme ki, gene de tam olarak bu ileri-geri gidip-gelmenin ilgisizliği olan ayrımsızlık yoluyla değil, ama bu nedenle yalnızca dışsal olarak belirlidir. Başka birşeye gönderme vardır ki, ayrımsızlığın dışındadır ve belirleme onda yatar. *Saltık*, ayrımsızlık olarak, bu yana göre *nicel* biçimin ikinci eksikliğini taşır, çünkü ayırımın belirliliği Saltığın kendisi tarafından belirlenmez; tıpkı ilk eksikliği ayrımların onda yalnızca genel olarak *ortaya çıkmaları* olgusunda, e.d. Saltığın koyma ediminin dolaysız birşey olması ve onun kendi ile dolaylılığı olmaması olgusunda taşıması gibi.

(γ) Şimdi ilişkinin *yanları* olan kıpıların nicel belirliliği onların *kalıcılık* kipini oluşturur; *belirli-Varlıkları* bu ilgisizlik yoluyla Nitelik alanındaki geçişten kurtarılır. Ama bu belirli-Varlıklarından ayrı olarak *kendinde* var olan bir kalıcılık taşırlar, çünkü *kendilerinde* ayrımsızlığın kendisidirler, her birinin kendisi nitel kıpının kendini onlara ayırdığı iki *niteliğin* birliğidir. İki yanın ayırımı niteliklerden birinin yanlardan birinde bir 'daha çok' ve ötekinde bir 'daha az' ile, ve öteki niteliğin ise yine böyle ama evrik olarak koyulmasına sınırlıdır. Böylece her bir yan kendinde ayrımsızlığın bütünlüğüdür. — İki nitelikten her biri, tekil olarak kendi için alındığında, benzer olarak aynı toplam olarak kalır ki, ayrımsızlık odur: Kendini bir yanın dışına, ötekine sürdürür ve bu nedenle onda koyulan nicel Sınır tarafından sınırlanmaz. Bundan ötürü belirlenimler kendini çelişkiye geliştiren dolaysız bir karşıtlık içine girerler ki, şimdi bunu göreceğiz.

3. Başka bir deyişle, her bir Nitelik her bir yanın *içerisinde* öteki ile bağıntıya girer, ve hiç kuşkusuz öyle bir yolda ki, belirlenmiş olduğu gibi, bu bağıntının da yalnızca nicel bir ayırım olması gerekir. Eğer her iki Nitelik de kendine-bağımlı ise — söz gelimi birbirlerinden bağımsız olarak alınan duyuşal özdekler gibi —, o zaman ayrımsızlığın bütün

belirliliği dağılır; birlikleri ve bütünlükleri boş adlar olurlar. Ama aynı zamanda gerçekte öyle bir yolda belirlenirler ki, tek bir birlikte toplanırlar, ayrılamazdırlar, ve her biri yalnızca öteki ile bu bir nitel bağında anlam ve olgusalılık taşır. Ama şimdi, *Nicellikleri saltık olarak bu nitel doğada olduğu için, her biri ancak öteki kadar uzanır*. Eğer Niteliklerin Niceler olarak değişik olmaları gerekseydi, biri ötekinin ötesine geçer ve kendi 'daha çoğunda' ötekinin taşımayacağı bir ilgisiz belirli-Varlık taşırdı. Ama nitel bağıntıları içinde her biri ancak öteki var oldukça vardır. — Bundan şu çıkar ki, *dengededirler*, çünkü, biri ne kadar artar ya da azalırsa öteki de benzer olarak artar ya da azalır ve aynı oranda artar ya da azalır.

Buna göre *nitel* bağıntılarının zemininde tek bir Niteliğin bir *nicel* ayrımı ya da bir 'daha çoğu' gibi bir sorun olamaz. Bağıntı içinde duran kıpılardan *birinin ötekinin* ötesine geçmesine yol açacak bir 'daha çok' yalnızca desteksiz bir belirlenim olacak, ya da bu 'daha çok' *yalnızca yine ötekinin kendisi olacaktır*; ama ikisinin bu eşitliğinde hiç biri bulunmayacak, çünkü belirli-Varlıklarının yalnızca Nicelerinin eşitsizliği üzerine dayanması gerekecekti. — Bu salt olmaları gereken faktörlerden her biri eşit ölçüde yiter, ister ötekinin *ötesinde*, isterse ona *eşit* olması gereksin. Bu yitiş nicel tasarıma dengenin bozulması olarak görünür ve faktörlerden biri ötekinden daha büyük olarak alınır; böylece ötekinin Niteliğinin ortadan kalkması ve desteksizliği koyulur; birincisi ağır basan yan olurken, öteki ise ivmelenen bir hızla azalır ve birincisi tarafından yenilir ve bu öyleyse kendini biricik kendine-bağımlı yan yapar; ama böylelikle bundan böyle iki özgül kıpı ve faktör değil, ama yalnızca tek bir bütün vardır.

Bu birlik, böylece belirlemenin bütünlüğü olarak koyulurken ve kendisi bu yolda ayrımsızlık olarak belirlenirken, tüm yanlarda çelişkidir; böylece bu kendi kendisini ortadan kaldıran çelişki olarak, kendi-için-var-olan kendine-bağımlılığa doğru belirleniyor olarak *koyulması gerekir* ki, bundan böyle yalnızca ayrımsız birliği değil, ama onun kendisine içkin olumsuz saltık birliği sonucu ve gerçekliği olarak taşır; bu birlik *Özdür*.

Not [Özekçek ve Özekkaç Kuvvetler]

Belirliliğini birbirlerine karşı nitel olarak belirlenen iki faktörün nicel ayrımında taşınması gereken bir bütünün *ilişkisi* gök cisimlerinin eliptik devimine uygulanır. Bu örnek ilk olarak yalnızca birbirlerine karşı ters ilişki içindeki iki niteliği gösterir, her birinin kendisi ikisinin birliği ve ters ilişkileri olacak iki yanı değil. Görgül temelin sağlamlığından ötürü ona uygulanan kuramın götürdüğü sonuç, yani temelde yatan olgunun yokedilmesi, gözardı edilir; ya da, eğer olgu gerektiği gibi sıkı sıkıya tutulursa, o zaman onun karşısında kuramın boşluğunun sergilenişi

gözardı edilir. Sonucun göz ardı edilmesi olgunun ve onunla çelişen kuramın dinginlik içinde yan yana kalmalarına izin verir. — Yalın olgu gök cisimlerinin eliptik deviminde hızlarının bu cisimler günberiye yaklaşırken ivmelenmesi ve günöteye yaklaşırken düşmesidir. Bu olgunun nicel yanı gözlemin yorulmak bilmez çalışkanlığı tarafından sağın olarak belirlenmiş, ve dahası yalın yasasına ve formülüne indirgenmiş, öyle ki bir kuramdan gerçekte istenebilecek herşey sağlanmış. Ama bu derin-düşünen anlak için yeterli görünmemiştir. Fenomenin ve yasasının sözde açıklaması için eğri çizgideki devimin nitel kısımları olarak bir *özekçek-kuvvet* ve bir *özekkaç-kuvvet* kabul edilir. Nitel ayrımları yönlerin karşıtlığından, nicel ayrımları ise kısımların eşitsiz olarak belirlenmiş olmalarından oluşur, öyle ki biri artarken ötekinin azalması gerekir, ve evrik olarak; ve dahası, ayrıca ilişkilerinin yine tersine dönmesinden ve böylece özekçek kuvvetin arttığı ve özekkaç kuvvetin azaldığı bir zaman süresinden sonra birincinin azaldığı ve buna karşı ikincinin arttığı bir noktaya ulaşılmasından oluşur. Ama bu tasarım birbirlerine karşı özsel nitel belirliliklerinin ilişkisi ile çelişir. Bu belirlilik yoluyla birbirlerinden ayrılmaları saltık olarak söz konusu olmaktan çıkar; her biri yalnızca öteki açısından anlam taşır; öyleyse birinin ötekinin üzerinde bir fazlası olduğu düzeye dek öteki onunla bir bağıntı taşımayacak ve kendisi bulunmayacaktır. — Birinin bir zaman ötekinden daha büyük olduğu ve onunla küçük karşısındaki büyük gibi bağıntı içinde durduğu kabul edilirse, o zaman yukarıda söylenenler geçerli olur ve büyük olan saltık üstünlük kazanırken öteki ise yiter; öteki yiten olarak, desteksiz olan olarak koyulur, ve yitmenin yalnızca aşamalı olarak yer alması bu belirlenimde hiçbirşeyi değiştirmez, tıpkı yitenin büyüklükte ötekinin arttığı *kadar* azalmasının da değiştirmemesi gibi; bu da öteki ile birlikte yok olur, çünkü ne ise ancak öteki var oldukça odur. Eğer örneğin, ileri sürüldüğü gibi, cismin özekçek kuvvetinin cisim günberiye yaklaşırken artması ve buna karşı özekkaç kuvvetin orantılı olarak azalması gerekiyorsa, ikinci kuvvetin *bundan böyle* cismi birinciden koparamayacağını ve onu yine özeksel cisimden uzaklaşuramayacağını görmek için çok yalın bir irdeleme yeterlidir; tersine, birincisi bir kez üstünlük kazanır kazanmaz öteki yenilir ve cisim ivmelenen bir hızla özeksel cismine doğru götürülür. Evrik olarak, eğer özekkaç kuvvet günötenin sonsuz yakınında üstünlük kazanırsa, o zaman günötenin kendisinde ondan daha zayıf olan kuvvet tarafından yenilecek olması eşit ölçüde çelişkilidir. — Dahası, açıktır ki bu evrilmeyi ortaya çıkaran *yabancı bir kuvvet* olacaktır; bu demektir ki, devimin kimi zaman ivmelenen, kimi zaman yavaşlayan hızı o faktörlerin kabul edilen belirleniminden *saptanamaz* ya da, söylendiği gibi, *açıklanamaz*, ki bunlar tam olarak bu ayrımı açıklayabilmek için kabul edilmişlerdir. Yönlerden birinin ya da ötekinin ve böylelikle bütününde eliptik devimin yitişinin vargısı bu devimin sürmesi ve ivmelenen hızdan yavaşlayan hıza geçmesi biçimindeki sağlam

olgu nedeniyle göz ardı edilir ve gizlenir. Özekçek kuvvetin zayıflamasının günötede özekkaç kuvvete karşı ağır basan bir güce dönüşmesinin ve günberide bunun tersinin yer almasının kabul edilmesi *bir yandan* yukarıda açındırılmış olan şeyi, ters ilişkinin yanlarından her birinin kendinde bütün ters ilişki olduğunu imler; çünkü günöteden günberiye devim yanının — ağır basması gereken özekçek kuvvet yanının — henüz özekkaç kuvveti kapsamı gerekir, ama bu sonuncusu öteki kuvvet artarken azalmak üzere; yavaşlayan devim yanında ise özekkaç kuvvetin aynı ters ilişki içinde özekçek kuvvet üzerinde sürekli olarak artan bir üstünlük içinde bulunduğu kabul edilir, öyle ki yanlardan hiç birinde kuvvetlerden hiç biri yitmemiş, ama yalnızca öteki üzerinde ağır basma yönünde dönüşme zamanına dek sürekli olarak küçülmüştür. Böylece her iki yanda da yineleyen yalnızca bu ters ilişkide eksik olandır, yani ya her bir kuvvet kendi için kendine-bağımlı olarak alınır ve böylece ikisinin kuvvetlerin paralelkenarında olduğu gibi salt *dışsal olarak* bir devimde biraraya gelmesi ile Kavramın birliği, şeyin doğası ortadan kaldırılır; ya da, her biri Kavram yoluyla nitel olarak öteki ile bağıntılı olduğu için, ikisinden hiç biri ötekine karşı ilgisiz, kendine-bağımlı kalıcılığı, ona bir 'daha çok' yoluyla verilecek olan şeyi kazanamaz; yeğinlik biçimi, dinamik denilen etmen hiçbirşeyi değiştirmez, çünkü kendisi de belirliliğini Nicede taşır ve böylece ancak karşıt kuvvette kendisine karşıt olarak bulduğu kadarını anlatabilir. e.d. ancak o ölçüde varolabilir. Ama *öte yandan* bir üstünlükten birdenbire onun karşıtına bu dönüverme olumlunun ve olumsuzun nitel belirleniminin değişimini kapsar; birindeki bir artış ötekinde eşit ölçüde bir yitiridir. Bu nitel karşıtlığın ayırlamaz nitel bağlantısı kuramda [zamansal] bir *ardışıklığa* çözülmür; ama böylelikle bu değişimin olduğu gibi, başlıca bu çözülmenin kendisinin de bir *açıklamasını* veremez. Bir yanın ötekinde eşdeğer bir azalma ile birlikte giden artışında yatan birlik görünüşü burada bütünyle yiter; salt *dışsal* bir ardışıklık ileri sürülür ki, birinin ağır bastığı düzeye dek ötekinin yitmesini gerektiren o bağlantının sonucu ile çelişir.

Aynı ilişki cisimlerin değişik *yoğunluklarını* anlayabilmek için çekme ve itme kuvvetlerine uygulanmıştır; duyarlığın ve irkilirliğin ters oranlarının da bu *yaşam* etmenlerinin eşitsizliğinden bütünün ve sağlığın değişik belirlenimlerini ve ayrıca dirimli varlıkların türülülüğünü anlamak için hizmet etmesi beklenir. Ama gene de fizyoloji, nosoloji ve sonra zoolojinin doğa felsefesindeki bir temeli olması gereken bu açıklamanın bu kavram-belirlenimlerinin eleştirel olmayan kullanımlarında içine düştüğü bu saçmalık çorbası çok geçmeden burada bu biçimcilikten bir kez daha vazgeçme sonucunu getirmiştir, gerçi başka bilimlerde, özellikle fiziksel gökbilimde bütün bir genişliği içinde sürdürülüyor olsa da.

Saltık ayrımsızlığın Spinoza'nın *Tözünün* temel belirlenimi olarak görünebileceği düzeye dek burada şu kadarı belirtilebilir ki, ikisinde de tüm varlık belirlenimlerinin ve ayrıca düşünce ve uzamın daha öte

her somut ayrımlaşmasının vb. yitmiş olarak koyulması açısından durum hiç kuşkusuz budur. Eğer soyutlamada durup kalınacaksa, birşeyin bu uçurumda yutulmadan belirli-Varlığında nasıl görüldüğü bütününde ilgisiz bir noktadır. Ama Töz ayrımsızlık olarak görüldüğünde, bir yandan *belirlenme* ve bu belirlenmeyi *dikkate alma gereksinimi* ile bağlıdır; Spinoza'nın Tözünü olarak, biricik belirlenimi onda herşeyin soğrulmuş olması gibi olumsuz bir belirlenim olan bu Töz olarak kalmaması gerekir. Spinoza'da ayrım — yüklem, düşünce, uzam, sonra ayrıca kipler, değişkiler ve tüm geri kalan belirlenimler — bütünüyle görgül olarak ortaya çıkarlar; bu ayrımlaşmanın kaynağı kendisi bir kip olan anlaktır; yüklemelerin Töz ile ve birbirleri ile ilişkisi Tözün bütününe anlatıyor olmalarından *daha öte bir belirlilik* içinde durmaz, ve içerikleri, uzamlı olarak ve düşünceler olarak şeylerin düzeni, aynıdır. Ama ayrımsızlık olarak Tözün belirlenimi yoluyla *ayrım* da derin-düşüncenin konusu olur; şimdi Spinoza'da kendinde olduğu gibi, yani *dışsal* ve böylelikle daha tam olarak *nicel* olan ayrım olarak *koyulur*. Ayrımsızlık ayrımda hiç kuşkusuz Töz gibi içkin kalır, — ama soyut, yalnızca *kendinde* olarak; ayrım ayrımsızlığa içkin *değildir*, çünkü nicel olarak daha çok içkinliğin karşıtıdır, ve nicel ayrımsızlık daha çok birliğin kendine-dışsallığıdır. Ayrım da böylelikle nitel olarak kavranmaz, Töz kendi kendini ayrımlaştıran olarak, Özne olarak belirlenmez. Ayrımsızlık kategorisinin kendisi açısından en yakın sonuç, onun açınımda bulduğumuz gibi, onda nicel ya da nitel belirlenimin ayrımının dağılmasıdır; *Ölçünün çözülmesidir* ki, onda her iki kipi dolaysızca bir olarak koyulmuştu.

C. ÖZE GEÇİŞ

Saltık ayrımsızlık *Varlığın Öz* olmadan önceki son belirlenimidir; ama Öze ulaşamaz. Kendini henüz *Varlık* alanına ait olarak gösterir, çünkü henüz *ilgisiz* olarak belirlendiği için ayrımı *dışsal*, nicel olarak kendisinde taşır. Bu onun *belirli-Varlığıdır* ki, saltık ayrımsızlık aynı zamanda onunla karşıtlık içinde bulunur, ona karşı yalnızca *kendinde-var-olan* Saltık olarak belirlenir, *kendi-için-var-olan* Saltık olarak düşünülmez. Ya da, *dışsal derin-düşünce*dir ki, özgül olanların *kendilerinde* ya da Saltıkta *birve aynı* olduklarını, ayrımlarının kendinde bir ayrım değil ama yalnızca ilgisiz bir ayrım olduğunu düşünme noktasında durup kalır. Burada henüz eksik olan şey bu yansımanın *düşünen* öznel bilincin *dışsal* derin-düşüncesi olmadığı, ama o birliğin ayrımlarının kendilerini ortadan kaldırmalarının onların kendi belirlenimleri olduğu, ve sonra bu birliğin kendini saltık olumsuzluk olarak tanıtladığı, ilgisizliğinin başkalağı karşı olduğu gibi *kendi kendisine karşı*, kendi ilgisizliğine karşı da ilgisizlik olduğu olgusunu kavramaktan oluşur.

Ama ayrımsızlık belirleniminin bu kendini ortadan kaldırması daha

şimdiden kendini göstermiştir; koyulmuşluğunun açınımında bu belirlenim kendini tüm yanlarına göre çelişki olarak göstermiştir. *Kendinde* bütünlüktür ki, onda Varlığın her belirlenimi ortadan kaldırılır ve kapsanır; böylece temeldir, ama ilkin *tek-yanlı kendinde-Varlık belirlenimindedir* ve böylelikle ayrımlar, yani nicel ayrım ve faktörlerin ters oranı, onda *dışsal* olarak bulunurlar. Böylece kendi kendisinin ve belirlenmişliğinin, kendinde var olan belirleniminin ve koyulmuş belirliliğinin çelişkisi olarak olumsuz bütünlüktür ki, belirlilikleri kendilerini kendilerinde ve böylelikle bu temel tek-yanlılıklarını, kendinde-Varlıklarını ortadan kaldırmışlardır. Bununla ayrımsızlık gerçekte olduğu gibi koyulur, kendi ile yalın ve sonsuz olumsuz bağıntı, kendi ile bağdaşmazlığı, kendini kendinden itmedir. Belirleme ve belirlenme bir geçiş değildir, ve ne dışsal başkalaşım, ne de belirlenimlerin ayrımsızlıkta bir *ortaya-çıkışıdır*; ama kendisinin kendi ile bağıntısıdır ki, kendi kendisinin, kendinde-Varlığının olumsuzluğudur.

Böyle itilmiş olarak belirlenimler şimdi kendi kendilerine ait değildirler, kendilerine-bağımlılık ya da dışsallık içinde ortaya çıkmaz, ama kıpılar *olarak* bulunurlar; — ilkin *kendinde-var-olan* birliğe aittirler ve onun tarafından salınmaz, ama dayanak olarak taşınırlar ve yalnızca onun tarafından doldurulurlar; — ve ikinci olarak *kendi-için-var-olan* birliğe içkin belirlenimler olarak yalnızca kendilerinden itilmeleri yoluyla vardır. Varlığın bütün bir alanında olduğu gibi *var olarak* bulunmak yerine, bundan böyle salt *koyulmuş olarak* bulunurlar ve biricik belirlenimleri ve imlemleri birlikleri ile *bağıntılı* olmaları, böylece her birinin kendi başkası ile ve olumsuzlama ile *bağıntılı* olmasıdır, — ve bununla göreliliklerini gösterirler.

Böylece genel olarak Varlık ve değişik belirliliklerin Varlığı ya da dolaysızlığı da tıpkı *kendinde-Varlık* gibi yitmiştir, ve birlik Varlıktır, *dolaysız, varsayılan* bütünlüktür, öyle ki *yalnızca bu varsayımın ortadan kalkması yoluyla dolaylı kılınarak bu yalın kendi ile bağıntıdır*, ve bu varsayılmışlığın ve dolaysız Varlığın kendisi yalnızca itmesinin bir kıpısıdır, kökensel kendine-bağımlılık ve kendi ile özdeşlik yalnızca *sonuçlanan kendi ile sonsuz biraraya gelişir*; — böylece Varlık *Öze*, Varlığın ortadan kaldırılması yoluyla yalın 'kendi ile Varlık' olarak Varlığa belirlenmiştir.

İKİNCİ KİTAP
ÖZ ÖĞRETİSİ

Varlığın Gerçekliği Öz'dür.

Varlık dolaysız olandır. Bilme gerçek olanı, Varlığın *kendinde ve kendi için* ne olduğunu bilmeyi istediği için, dolaysız olanda ve onun belirle-nimlerinde durup kalmaz, ama bu Varlığın *arkasında* Varlığın kendisinden başka birşeyin daha olduğu, bu arka zeminin Varlığın gerçekliğini oluşturduğu varsayımı ile onun içine işler. Bu bilgi dolaylı bir bilmedir, çünkü dolaysızca Öz ile birlikte ve Özde bulunmaz, ama bir başkasından, Varlıktan başlar, ve önceden giden bir yolu, Varlığın ötesine geç-menin ya da daha doğrusu onun içine gitmenin yolunu alması gerekir. Bilgi ilkin kendini dolaysız Varlıktan *içselleştirdiği* zaman, bu dolaylılık yoluyla Öz'ü bulur. — Alman dili 'olmak/sein' eyleminde Öz'ü geçmiş zamanı anlatan 'olmuş/gezmiş' biçiminde saklamıştır; çünkü Öz, [Wesen] geçmiş, ama zamansız olarak geçmiş Varlıktır.

Bu devim bilmenin yolu olarak tasarımılandığında, Varlıktan bu baş-langıç ve onu ortadan kaldıran ve dolaylı birşey olarak Öze ulaşan iler-leme bilmenin Varlığa dışsal ve onun kendi doğasına ilgisiz bir etkinliği olarak görünür.

Ama bu gidiş Varlığın kendisinin devimidir. Varlığın kendi doğası yoluyla içselleşmesinde ve bu kendi-içine-gidiş yoluyla Öz olmasında kendini göstermiştir.

Buna göre eğer Saltık ilkin *Varlık* olarak belirlendiyse, şimdi Öz olarak belirlenir. Bilme genel olarak çoklu *belirli-Varlıkta* durup kalmaz, ama *Varlıkta*, *arı Varlıkta* da kalmaz; bu *arı Varlığın*, sonlu herşeyin bu *olumsuzlanmasının* dolaysız belirli-Varlığı arı Varlığa arındırmış olan bir *içselleşmeyi* ve devimi varsaydığı düşüncesi dolaysızca kendini dayatır. Varlık buna göre Öz olarak belirlenir, öyle bir Varlık olarak ki, onda belirli ve sonlu herşey olumsuzlanır. Böylece *belirlenimsiz* yalın birliktir ki, belirli olan ondan *dışsal bir yolda* uzaklaştırılmıştır; belirli olanın kendisi bu birliğe dışsal birşeydi, ve bu uzaklaştırmadan sonra da onun karşısında kalmayı sürdürür; çünkü kendinde değil, ama görelilik olarak, salt bu birlik ile bağıntı içinde ortadan kaldırılmıştır. — Yukarıda daha önce anımsatıldığı gibi, eğer arı Öz *tüm olgusalıkların toplamı* olarak belirlenirse, bu olgusalıklar benzer olarak belirliliğin doğasının ve soyutlayıcı derin-düşüncenin altında yatarlar, ve bu toplam kendini boş yalınlığa indirger. Öz bu yolda salt üründür, yapılmış birşeydir. *Dışsal* olumsuzlama — ki soyutlamadır — Varlığın belirliliklerini yalnızca Öz

olarak geriye kalandan *uzaklaştırır*; onları bir bakıma yalnızca bir başka yere koyar, ve daha önceki gibi var olan şeyler olarak bırakır. Ama Öz bu yolda ne *kendinde*, ne de *kendi içindir*; *bir başkası yoluyla*, dıșsal, soyutlayıcı derin-düşünce yoluyla; ve bir başkası için, yani soyutlama için ve genel olarak karşısında kalmayı sürdüren var olan şey içindir. Buna göre, belirleniminde kendi içinde ölü, boş belirlenimsizliktir.

Ama burada oluşmuş olduğu gibi Öz ne ise ona yabancı bir olumsuzluk yoluyla değil, tersine kendi devimi, Varlığın sonsuz devimi yoluyla odur. Öz *kendinde-ve-kendi-için-Varlıktır*; saltık *kendinde-Varlıktır*, çünkü Varlığın tüm belirliliğine karşı ilgisizdir, ve başkalık ve başkası ile bağıntı saltık olarak ortadan kaldırılmıştır. Ama yalnızca bu kendinde-Varlık değildir; salt kendinde-Varlık olarak yalnızca arı Öz soyutlaması olurdu; tersine, o denli de özsel olarak *kendi-için-Varlıktır*; kendisi bu olumsuzluktur, başkalığın ve belirliliğin kendini ortadan kaldırmasıdır.

Öz Varlığın kendi içine tam geri dönüşü olarak böylece ilkin belirsiz Öz'dür; Varlığın belirlilikleri onda ortadan kaldırılmıştır; Öz onları *kendilerinde* kapsar; ama *onda* koyulmuş olarak değil. Saltık Özün kendi ile bu yalınlık içinde *bir belirti-Varlığı* yoktur. Ama belirli-Varlığa geçmelidir; çünkü *kendinde-ve-kendi-için-Varlıktır*, eş deyişle *kendinde* kapsadığı belirlenimleri *ayrımlaştırır*; kendisinin kendinden itilmesi ya da kendine karşı ilgisizlik, kendi ile *olumsuz* bağıntı olduğu için, böylelikle kendisini kendi karşısına koyar, ve salt bu kendinden ayırımında kendi ile birlik olduğu düzeye dek sonsuz kendi-için-Varlıktır. — O zaman bu belirleme Varlık alanındaki belirlemeden başka bir doğadadır, ve Özün belirlenimleri Varlığın belirliliklerinden başka bir karakter taşır. Öz kendinde-Varlığın ve kendi-için-Varlığın saltık birliğidir; buna göre, belirlenmesi bu birliğin içerisinde kalır ve ne oluş ne de geçiştir, tıpkı belirlenimlerin kendilerinin bir *başkası* olarak başkası olmamaları, ne de *başkası ile* bağıntılar olmaları gibi; kendilerine-bağımlıdırlar, ama yalnızca birbirleri ile birlikleri içinde oldukları gibi. — Öz ilkin *yalın* olumsuzluk olduğu için, şimdi salt *kendinde* kapsadığı belirliliği *kendi* alanında koymalıdır, öyle ki kendine belirli-Varlık ve sonra kendi-için-Varlık verebilsin.

Öz *bütün Mantıkta Nicelik* Varlık alanında ne idiye odur: Sınıra karşı saltık ilgisizlik. Ama Nicelik *dolaysız* belirlenim içinde bu ilgisizliktir, ve Sınır onda dolaysızca dıșsal belirliliktir, Nicelik Niceye *geçer*; dıșsal Sınır Nicelik için zorunludur ve onda *var olan* bir belirliliktir. Buna karşı Özde belirlilik *var olan* belirlilik değildir; yalnızca Özün kendisi yoluyla *koyulur*; özgür değildir, ama yalnızca birliği ile *bağıntı* içinde vardır. — Özün olumsuzluğu *yansımadır*, ve belirlenimler *yansımış*, Özün kendisi tarafından koyulmuş ve onda ortadan kaldırılmış olarak kalan belirlenimlerdir.

Öz *Varlık* ve *Kavram* arasında durur, onların orta terimini, ve devimi ise Varlıktan Kavrama *geçisi* oluşturur. Öz *kendinde-ve-kendi-için-Varlıktır*,

ama kendinde-Varlık belirlenimi içinde; çünkü evrensel belirlenimi Varlıktan ortaya çıkmış olmak, ya da *Varlığın ilk olumsuzlaması* olmaktır. Devimi ondaki olumsuzlamayı ya da belirlenimi koymaktan, bu yolla kendine *belirli-Varlık* vermekten, ve sonsuz kendi-için-Varlık olarak kendinde ne ise o olmaktan oluşur. Böylece kendine kendinde-Varlığı ile *eşit* olan *belirli-Varlığını* verir ve *Kavram* olur. Çünkü Kavram Saltıktır, öyle ki belirli-Varlığında saltık ya da kendinde ve kendi içindir. Ama Özün kendine verdiği belirli-Varlık henüz kendinde ve kendi için olduğu gibi değil, Özün kendine *verdiği* gibi ya da *koyulmuş* olduğu gibi belirli-Varlıktır, ve buna göre henüz Kavramın belirli-Varlığından ayrıdır.

Öz ilk olarak *kendi içinde ıştır* ya da *yansımadır*, ikinci olarak, *görünür*; üçüncü olarak, kendini *açığa serer*. Öz deviminde kendini şu belirlemelerde koyar:

I. kendi içerisindeki belirlenimlerinde *yalın*, kendinde var olan Öz olarak;

II. belirli-Varlığa çıkan Öz olarak ya da Varoluşuna ve *Görüngüsüne* göre;

III. Görüngüsü ile bir olan Öz olarak, *Edimsellik* olarak.

Birinci Kesim

Kendi İçine Yansıma Olarak Öz

Öz Varlıktan ortaya çıkar; bu düzeye dek dolaysızca kendinde ve kendi için değil, ama o devimin bir *sonucudur*. Ya da Öz ilk olarak dolaysızlığı içinde alınırsa, bir belirli-Varlıktır ki, karşısında bir başkası durur; yalnızca *özsel-olmayan* belirli-Varlığa karşı *özsel* belirli-Varlıktır. Ama Öz kendinde ve kendi için ortadan kaldırılmış Varlıktır; ona karşı duran yalnızca *Görünüştür*. Ama Görünüş Özün kendisinin koyma edimidir.

Öz *ilk olarak Yansımadır*. Yansıma kendini belirler; belirlenimleri bir koyulmuşluktur ki, aynı zamanda kendi-içine-yansımadır.

İkinci olarak, bu *yansıma-belirlenimleri* ya da *özellikler* irdelenecektir.

Üçüncü olarak, Öz belirlemenin kendi içine yansıması olarak kendini *Zemin* yapar, ve *Varoluşa* ve *Görüngüye* geçer.

Bölüm Bir

Görünüş

Varlıktan çıkan Öz onunla karşıtlık içinde duruyor görünür; o dolaysız Varlık *ilk olarak özsel-olmayandır*.

Ama *ikinci olarak* yalnızca özsel-olmayandan daha çoğudur, özsüz Varlıktır, *Görünüştür*.

Üçüncü olarak, bu Görünüş Öze dışsal birşey, ondan başka birşey değil, ama onun kendi Görünüşüdür. Özün kendi içinde ışıması *Yansımadır*.

A. ÖZSEL-OLAN VE ÖZSEL-OLMAYAN

Öz *ortadan kalkmış* Varlıktır. Kendi ile yalın eşitlik, ama ancak genel olarak Varlık alanının *olumsuzlaması* olduğu ölçüde. Böylece Öz dolaysızlığı karşısında öyle bir dolaysızlık olarak taşır ki, ondan oluşmuştur ve bu dolaysızlık bu ortadan kalkmada kendini saklamış ve sürdürmüştür. Bu belirlenimde Özün kendisi *var olan*, dolaysız Özdür, ve Varlık Öz ile *bağıntı içinde* salt olumsuz birşeydir, kendinde ve kendi için değil; öyleyse Öz *belirli* bir olumsuzlamadır. Varlık ve Öz bu yolda yine birbirleri ile genelde *başkaları* olarak ilişkilidirler, çünkü *her biri bir Varlık, bir dolaysızlık* taşır ki, bunlar birbirlerine karşı ilgisizdirler ve Öz ve Varlık bu Varlığa göre eşit değerdedirler.

Ama aynı zamanda Varlık Öz ile karşıtlık içinde *özsel-olmayandır*, ona karşı ortadan kaldırılmış olanın belirlenimini taşır. Gene de Öz

ile salt bütününde bir başkası olarak ilişkili olduğu düzeye dek, Öz asıl Öz değil, tersine yalnızca başka türlü belirlenmiş bir belirli-Varlık, *özel-olandır*.

Özel-olanın ve özel-olmayanın ayrımı Özün *belirli-Varlık* alanına geri düşmesine yol açmıştır; çünkü Öz, ilkin olduğu gibi alındığında, dolaysızca var olan Öz olarak ve böylelikle yalnızca Varlığa karşı *başkası* olarak belirlenir. Belirli-Varlık alanı böylelikle zeminde yatar, ve Varlığın bu belirli-Varlıkta kendinde-ve-kendi-için-Varlık olması belirli-Varlığın kendisine dışsal daha öte bir belirlenimdir, tıpkı evrik olarak, Özün hiç kuşkusuz kendinde-ve-kendi-için-Varlık olmasına karşın, gene de yalnızca başkasına karşı, yani *belirli* bakımdan böyle olması gibi. — Buna göre bir belirli-Varlıkta bir *özel-olanın* ve bir *özel-olmayanın* birbirinden ayırdedilmesi ölçüsünde bu ayrım dışsal bir koyma edimidir, belirli-Varlığın bir bölümünün bir başka bölümden onun kendisini etkilemeyen bir ayrılmasıdır, — bir ayrılma ki, bir *üçüncüye* düşer. Burada neyin özel-olana ya da özel-olmayana ait olduğu belirsizdir. Ayrım herhangi bir dışsal bakıma ve onu getiren dışsal bir irdelemeye düşer, ve aynı içerik bu nedenle kimi zaman özel olarak, kimi zaman özel-olmayan olarak görülür.

Daha sağın olarak irdelendiğinde, Öz ancak ortadan kaldırılmış Varlık ya da belirli-Varlık olarak alınması yoluyla yalnızca özel-olmayana karşı özel-olan olur. Öz bu yolda yalnızca *ilk* olumsuzlama ya da *belirlilik* olan olumsuzlamadır ki, bu belirlilik yoluyla Varlık yalnızca belirli-Varlık, ya da belirli-Varlık yalnızca bir *başkası* olur. Ama Öz Varlığın saltık olumsuzluğudur; Varlığın kendisidir, ama yalnızca bir *başkası* olarak belirlenmemiş olmakla kalmaz, ama kendini hem dolaysız Varlık olarak hem de dolaysız olumsuzlama olarak, bir başkalık ile yüklü olumsuzlama olarak ortadan kaldırmış Varlıktır. Böylece Varlık ya da belirli-Varlık kendini başkası olarak saklamış değildir, çünkü Öz vardır, ve henüz Özden ayırdedilen dolaysız salt özel-olmayan bir belirli-Varlık değil, ama *kendinde ve kendi için* bir hiç olan dolaysızdır; yalnızca *öz-olmayan* birşey, bir *Görünüştür*.

B. GÖRÜNÜŞ

1. *Varlık Görünüştür*. Görünüşün Varlığı yalnızca Varlığın ortadan kaldırılmışlığından, hiçliğinden oluşur; bu hiçliği Özde taşır, ve hiçliğinin dışında, Özün dışında yoktur. Olumsuz olarak koyulmuş olumsuzdur.

Görünüş henüz Varlık alanından geriye kalan artığın bütünüdür. Ama kendisi henüz Özden bağımsız dolaysız bir yan taşıyor olarak ve genelde Özün bir *başkası* olarak görünür. *Başkası* genel olarak belirli-Varlık ve olumsuz-belirli-Varlık gibi iki kıpı kapsar. Özel-olmayanın bundan böyle bir Varlığı olmadığı için, ona başkalıktan yalnızca *an olumsuz-belirli-Varlık kıpısı* kalır; Görünüş Varlık belirliliğinde öyle bir yolda bu

dolaysız olumsuz-belirli-Varlıktır ki, yalnızca başkası ile bağıntıda, olumsuz-belirli-Varlığında belirli-Varlık taşır; kendine-bağımlı-olmayandır ki, yalnızca olumsuzlanmasında vardır. Öyleyse ona yalnızca arı *dolaysızlık* belirliliği kalır; *yansımış* dolaysızlık olarak, e.d. yalnızca olumsuzlanması *dolaysıyla* var olan dolaysızlık olarak vardır ve *dolaylılığı* karşısında olumsuz-belirli-Varlığın dolaysızlığının boş dolaysızlık belirleniminden başka birşey değildir.

Görünüş böylece *kuşkuculuğun* fenomenidir, ya da idealizmin *Görüngüsü* de böyle bir *dolaysızlıktır* ki, bir Birşey ya da bir Şey değildir, genel olarak belirliliğinin ve özne ile bağıntısının dışında varolacak ilgisiz bir Varlık değildir. Kuşkuculuk kendine “O *vardır*” deme iznini vermedi; yeni idealizm kendine bilgiyi kendinde-şeyin bilinmesi olarak görme iznini vermedi; kuşkuculukta *Görünüşün* bir Varlık temelinin olmaması gerekiyordu, ve yeni idealizmde kendinde-şeyin bilinmemesi gerekiyordu. Arna aynı zamanda kuşkuculuk *Görünüşünün* çok yanlı belirlenimlerini kabul etti, ya da daha doğrusu *Görünüşü* dünyanın bütün bir çok yanlı varsıllığını içerik olarak aldı. İdealizmin *Görüngüsü* de benzer olarak bu çok yanlı belirliliklerin bütün bir alanını kendi içinde kapsıyordu. O *Görünüş* ve bu *Görüngü dolaysızca* böyle çok yanlılık içinde belirlidirler. Bu içerik için öyleyse bir Varlık, bir şey ya da kendinde-şey temelde yatmıyor olabilir; kendi için olduğu gibi kalır; yalnızca Varlıktan *Görünüşe* çevrilmiştir, öyle ki *Görünüş* kendi içerisinde dolaysız, var olan, birbirlerine karşı birer başkası olan o çok yanlı belirlilikleri taşır. *Görünüş* öyleyse kendisi *dolaysızca* belirli birşeydir. Şu ya da bu içeriği taşıyabilir; ama hangi içeriği taşırsa taşırsın, bu onun kendisi tarafından koyulmuş değildir, tersine onu dolaysızca taşır. Leibniz’in, ya da Kant’ın, Fichte’nin idealizmi, tıpkı bunun başka biçimleri gibi, belirlilik olarak Varlığın ötesine, bu dolaysızlığın ötesine ancak kuşkuculuğun geçtiği kadar geçmişlerdir. *Kuşkuculuk* *Görünüşünün* içeriğinin *verili* olmasını kabul eder; hangi içeriği taşıyacak olursa olsun, bu *dolaysızca* onun içindir. Leibniz’in *Monadı* tasarımlarını kendi içinden geliştirir; ama üretici ve bağlayıcı kuvvet değildir, tersine bunlar onda hava baloncukları gibi yükselirler; birbirlerine karşı ilgisiz, dolaysızdırlar, ve *Monadın* kendisine karşı da öyledirler. Benzer olarak Kant’ın *Görüngüsü* de *verili* bir algı içeriğidir, yüklemeleri, öznenin birbirlerine karşı ve özneye karşı dolaysız olan belirlenimlerini varsayar. Fichte’nin idealizminin sonsuz dürtüsü pekala bir kendinde-şeyi temel almayabilir ve böylece Bende ki arı bir belirlilik olabilir. Arna Benin kendinin yaparak dışsallığını ortadan kaldırdığı bu belirlilik Ben için aynı zamanda *dolaysızdır*, Benin bir *sınırdır* ki, Benin onun ötesine geçebilmesine karşın kendisinde bir ilgisizlik yanı taşır ve bu yana göre, gerçi sınır Bende olsa da, Benin *dolaysız* bir olumsuz-Varlığını kapsar.

2. *Görünüş* öyleyse dolaysız bir varsayım, Öze karşı bağımsız bir yan kapsar. Arna Özden ayrı olduğu düzeye dek, *Görünüşün* kendini

ortadan kaldırdığının ve Öze geri çekildiğinin gösterilmesi gereksizdir; çünkü bütünlüğü içindeki Varlık Öze geri dönmüştür; Görünüş kendinde hiç olandır; gösterilmesi gereken şey yalnızca onu Özden ayırdeden belirlenimlerin Özün kendisinin belirlenimleri olduğu, ve dahası, *Özün* Görünüş olan bu *belirliliğinin* Özün kendisinde ortadan kaldırıldığıdır.

Görünüşü oluşturan şey *olumsuz-Varlığın* dolaysızlığıdır; ama bu olumsuz-Varlık Özün kendi içinde bulunan olumsuzluğundan başka birşey değildir. Varlık Özde olumsuz-Varlıktır. Kendinde *hiçliği Özün kendisinin olumsuz doğasıdır*. Ama bu olumsuz-Varlığın kapsadığı dolaysızlık ya da ilgisizlik Özün kendi saltık kendinde-Varlığıdır. Özün olumsuzluğu onun kendi ile aynılığı ya da yalın dolaysızlığı ve ilgisizliğidir. Varlık kendini Özde saklamıştır, ama ancak Öz sonsuz olumsuzluğunda bu kendi ile aynılığı taşıdığı için; bu yolla Özün kendisi Varlıktır. Belirliliğin Görünüşte Öze karşı taşıdığı dolaysızlık buna göre Özün kendi dolaysızlığından başka birşey değildir; ama Görünüş olan dolaysızlık var olan dolaysızlık değil, saltık olarak dolaylı kılınmış ya da yansımış dolaysızlıktır, — Varlık olarak Varlık değil, yalnızca dolaylılığa karşı Varlık belirliliği olarak Varlık; kıpı olarak Varlık.

Görünüşün kıpılarını oluşturan bu iki kıpı — Hiçlik, ama kalıcılık olarak, ve Varlık, ama kıpı olarak, ya da kendinde var olan olumsuzluk ve yansımış dolaysızlık — böylelikle *Özün kendisinin kıpılarıdır*; burada bulunan şey Varlığın *Özdeki* bir Görünüşü ya da Özün Varlıktaki bir Görünüşü değildir; Özdeki Görünüş bir başkasının Görünüşü değil, tersine *kendinde Görünüş, Özün kendisinin Görünüşüdür*.

Görünüş Varlık belirliliğindeki Özün kendisidir. Özün bir Görünüşünün olmasının nedeni kendi içinde *belirli* ve bu yolla saltık birliğinden ayırılmış olmasıdır. Ama bu belirlilik o denli de saltık olarak kendi içinde ortadan kaldırılır. Çünkü Öz kendine-bağımlı olandır ki bu, Özün kendisi olan olumsuzlaması yoluyla, kendini kendi ile dolaylı kılan olarak *vardır*; öyleyse saltık olumsuzluğun ve dolaysızlığın özdeş birliğidir. — Olumsuzluk kendinde olumsuzluktur; kendi ile bağıntısı, böylece kendinde dolaysızlıktır; ama kendi ile olumsuz bağıntı, kendisinin itici olumsuzlamasıdır, ve kendinde var olan dolaysızlık böylece ona karşı olumsuz ya da *belirli olandır*. Ama bu belirliliğin kendisi saltık olumsuzluktur ve bu belirleme, ki belirleme olarak dolaysızca kendi kendisinin ortadan kaldırılmasıdır, kendi içine geri dönüştür.

Görünüş olumsuz olandır ki, bir Varlığı vardır, ama bir başkasında, olumsuzlanmasında; kendine-bağımlı-olmamadır ki, kendinde ortadan kaldırılmış ve hiçliktir. Böylece kendi içine geri dönen olumsuzdur, kendinde kendine-bağımlı-olmayan olarak kendine-bağımlı-olmayan-dır. Olumsuzun ya da kendine-bağımlı-olmamanın bu *kendi ile bağıntısı* onun *dolaysızlığıdır*; olumsuzun kendisinden *başka* birşeydir; kendisine karşı kendi belirliliğidir, ya da olumsuza karşı olumsuzlamadır. Ama

olumsuza karşı olumsuzlama kendini yalnızca kendisi ile bağıntılayan olumsuzluktur, belirliliğin kendisinin saltık ortadan kaldırılmasıdır.

Öyleyse Özdeki Görünüş olan *belirlilik* sonsuz belirliliktir; yalnızca *kendi ile* biraraya gelen olumsuzdur; böylece belirliliktir ki, böyle olarak kendine-bağımlılıktır ve belirli değildir. — Evrik olarak, kendine-bağımlılık kendini kendi ile bağıntılayan *dolaysızlık* olarak o denli de saltık olarak belirlilik ve kıpıdır ve yalnızca kendini kendi ile bağıntılayan olumsuzluk olarak vardır. — Dolaysızlık ile özdeş olan olumsuzluk ve böylece olumsuzluk ile özdeş olan bu dolaysızlık *Özdür*. Görünüş öyleyse Özün, ama bir belirlilik içindeki Özün kendisidir, ama öyle bir yolda ki, belirlilik yalnızca Özün kıpısıdır ve Öz kendisinin kendi içinde ışımasıdır.

Varlık alanında olumsuz-Varlık *dolaysız* olan Varlığın karşısına eşit ölçüde *dolaysız* olarak *çıkır*; ve gerçeklikleri Oluştur. Özün alanında ilk olarak Öz ve özsel-olmayan, ve sonra Öz ve Görünüş karşı karşıya bulunurlar, — özsel-olmayan ve Görünüş Varlık artıkları olarak. Ama ikisi de, tıpkı Özün onlardan ayrımı gibi, Özün kendinde olduğu gibi değil, yani arı dolaylılık ya da saltık olumsuzluk olan dolaysızlık olarak değil, ama ilkin *dolaysız* bir Öz olarak alınmasından başka birşeyden oluşmaz. O ilk dolaysızlık böylelikle yalnızca dolaysızlık *belirliligi*dir. Özün bu belirliliğinin ortadan kaldırılması buna göre özsel-olmayanın yalnızca Görünüş olduğunun, ve Özün Görünüşü için sonsuz devim olarak kendi içinde kapsadığının gösterilmesinden başka birşeyden oluşmaz — bir devim ki, dolaysızlığını olumsuzluk olarak ve olumsuzluğunu dolaysızlık olarak belirler ve böylece kendisinin kendi içinde ışımasıdır. Öz bu öz-deviminde *Yansımadır*.

C. YANSIMA

İşıma *yansıma* olan ile aynıdır; ama *dolaysız* olarak yansımadır; kendi içine dönmüş, böylelikle dolaysızlığına yabancılaşmış ışıma için yabancı bir dilden *Reflexion* sözcüğünü kullanırız.

Öz yansımadır; kendi içinde kalan Oluş ve geçiş devimidir ki, onda ayırdedilen saltık olarak yalnızca kendinde olumsuz olan olarak, Görünüş olarak belirlenir. — Varlık alanında Oluşun temelinde Varlık belirliliği yatar, ve bu belirlilik *başkası* ile bağıntıdır. Buna karşı yansıma devimi *kendinde olumsuzlama* olarak başkasıdır ve bu olumsuzlama yalnızca kendi ile bağıntılı olumsuzlama olarak bir Varlık taşır. Ya da bu kendi ile bağıntı tam olarak olumsuzlamanın olumsuzlaması olduğu için, *olumsuzlama olarak olumsuzlama* öyle bir yolda bulunur ki, Varlığını olumsuzlanmışlığı içinde, Görünüş olarak taşır. Öyleyse burada başkası *olumsuzlama ile* ya da Sınır ile *Varlık* değil, ama *olumsuzlama ile olumsuzlamadır*. Ama bu başkasına karşı *ilk olan*, dolaysız olan ya da Varlık yalnızca olumsuzlamanın kendi ile bu eşitliğinin kendisidir, olumsuzlanmış

olumsuzlama, saltık olumsuzluktur. Bu kendi ile eşitlik ya da *dolaysızlık* buna göre başlangıcın ondan yapıldığı ve olumsuzlamasına geçmiş bir *ilk* değildir; ne de yansıma boyunca devinen var olan bir dayanaktır; tersine, dolaysızlık yalnızca bu devimin kendisidir.

Buna göre Özde Oluş, onun yansıma devimi *Yokluktan Yokluğa ve bu yolla geriye kendi kendisine devimdir*. Geçiş ya da Oluş kendini geçişinde ortadan kaldırır; bu geçişte oluşan başkası bir Varlığın olumsuz-Varlığı değil, tersine bir Yokluğun Yokluğudur, ve bu, bir Yokluğun olumsuzlaması olmak, Varlığı oluşturur. — Varlık yalnızca Yokluğun Yokluğa devimi olarak vardır, böylece Özdür; ve Öz bu devimi *kendi içinde taşımaz*, tersine, devim saltık Görünüşün kendisi olarak, arı olumsuzluk olarak vardır ki, dışında onu olumsuzlayan hiçbirşey yoktur, ama yalnızca olumsuzunun kendisini olumsuzlar, ve bu olumsuz yalnızca bu olumsuzlama ediminde vardır.

Yokluktan Yokluğa devim olan bu arı saltık yansıma kendini daha öte belirler.

İlk olarak, koyan yansımadır.

İkinci olarak, varsayılmış dolaysızın başlangıcını oluşturur ve böylece dışsal yansımadır.

Ama *üçüncü olarak* bu varsayımı ortadan kaldırır, ve varsayımın ortadan kaldırılmasında *aynı zamanda* varsayan olduğu için, *belirleyen* yansımadır.

1. Koyan Yansıma

Görünüş hiç-olan ya da özsüz-olandır; ama hiç-olan ya da özsüz-olan kendi Varlığını onda göründüğü bir *başkasında* taşımaz, tersine, Varlığı kendisinin kendi ile eşitliğidir; olumsuzun kendi kendisi ile bu değiş tokuşu kendini Özün saltık yansıması olarak belirlemiştir.

Bu kendi ile bağıntılı olumsuzluk öyleyse kendi kendisinin olumsuzlamasıdır. Böylelikle genel olarak olumsuzluk olduğu denli de *ortadan kaldırılmış* olumsuzluktur. Ya da kendisi olumsuz olandır ve kendi ile yalın eşitlik ya da dolaysızlıktır. Öyleyse *kendisi olmaktan ve kendisi olmaktan* ve hiç kuşkusuz *tek bir birlik* içinde olmaktan oluşur.

İlk olarak yansıma Yokluğun Yokluğa devimi, böylelikle kendi ile biraraya gelen olumsuzlamadır. Bu kendi ile biraraya gelme genel olarak kendi ile yalın eşitlik, dolaysızlıktır. Ama bu çakışma olumsuzlamanın kendi *başkalığı* olarak kendi ile eşitliğe geçişi değildir; tersine, yansıma geçişin ortadan kaldırılması olarak geçiştir; çünkü olumsuzun *kendi ile* dolaysız çakışmasıdır; böylece bu biraraya gelme *ilk olarak* kendi ile eşitlik ya da dolaysızlıktır; ama *ikinci olarak* bu dolaysızlık *olumsuzun* kendi ile eşitliği, böylece kendi kendini olumsuzlayan eşitliktir; dolaysızlıktır ki, kendinde olumsuz, kendi kendisinin olumsuzudur, — olmadığı olmaktadır.

Olumsuzun kendi ile bağıntısı öyleyse kendi içine geri dönüşüdür; olumsuzun ortadan kaldırılması olarak dolaysızlıktır; ama saltık olarak yalnızca bu bağıntı olarak ya da *bir olumsuzdan geri dönüş* olarak dolaysızlık, böylelikle kendini ortadan kaldıran dolaysızlıktır. — Bu *koyulmuşluktur*, yalnızca ve yalnızca *belirlilik* olarak ya da kendini yansıtan olarak dolaysızlıktır. Yalnızca olumsuzun kendi içine *geri dönüşü* olarak var olan bu dolaysızlık Görünüş belirliliğini oluşturan dolaysızlıktır ki, daha önce yansıma devimi ondan başlıyor görünmüştü. Başlangıç olabilmek yerine, bu dolaysızlık tersine ancak geri dönüş olarak ya da yansımanın kendisi olarak dolaysızlıktır. Öyleyse yansıma devimdir ki, geri dönüş olduğu için, ancak onda başlayan ya da geri dönendir.

Yansıma bir geri dönme olarak dolaysızlık olduğu ölçüde bir *koyma edimidir*, başka bir deyişle, dolaysızlığın ne ondan geri döneceği, ne de ona geri döneceği bir başkası bulunur; öyleyse yalnızca geri-dönme olarak ya da kendi olumsuzu olarak vardır. Ama dahası, bu dolaysızlık ortadan kaldırılmış olumsuzlama ve ortadan kaldırılmış kendi-içine-geri-dönmedir. Yansıma olumsuzun ortadan kaldırılması olarak *kendi başkasının*, dolaysızın ortadan kaldırılmasıdır. Öyleyse yansıma bir geri-dönme olarak, olumsuzun kendi ile biraraya gelmesi olarak dolaysızlık olduğu için, eşit ölçüde olumsuzun olumsuz olarak olumsuzlanmasıdır. Böylece *varsaymadır*. — Ya da dolaysızlık geri-dönme olarak yalnızca kendi kendisinin olumsuzudur, yalnızca bu, dolaysızlık olmamaktır; ama yansıma kendi olumsuzunun ortadan kaldırılması, kendi ile biraraya gelmez; öyleyse koyulmasını ortadan kaldırır, ve kendi koyulmasında koyulmanın ortadan kaldırılması olduğu için varsaymadır. — Varsaymada yansıma kendi içine geri-dönmeyi kendi kendisinin olumsuzu olarak, ortadan kaldırılması Öz olan birşey olarak belirler. Varsayma kendi ile, ama kendi olumsuzu olarak kendi ile ilişkili değildir; ancak bu yolla kendi-içinde-kalan, kendini kendi ile bağıntılayan olumsuzluktur. Dolaysızlık genel olarak yalnızca geri dönüş olarak ortaya çıkar ve başlangıcın geri dönüş tarafından olumsuzlanmış Görünüşü olan olumsuzdur. Özün geri dönüşü böylece kendini kendinden itmesidir. Ya da kendi-içine-yansıma özsel olarak ondan geri dönüş olduğu şeyin varsayılmasıdır.

Öz ancak kendi ile eşitliğinin ortadan kaldırılması yoluyla kendi ile eşitliktir. Kendini varsayar, ve bu varsayımın ortadan kaldırılması onun kendisidir; evrik olarak, varsayımının bu ortadan kaldırılması varsayımın kendisidir. — Yansıma öyleyse *önünde* dolaysız birşey *bulur* ki, onun ötesine geçer ve ondan geri-dönüştür. Ama bu geri dönüş yalnızca önünde bulunanın varsayılmasıdır. Böyle bulunan ancak *arkada bırakılmasında oluşur*; dolaysızlığı ortadan kaldırılmış dolaysızlıktır. — Ortadan kaldırılmış dolaysızlık evrik olarak Özün kendi içine geri dönüşü, kendi kendisine *varışı*, yalın, kendine eşit Varlıktır. Böylelikle bu kendine varış kendisinin ortadan kaldırılışı ve kendini kendinden iten, varsayan yansımadır, ve kendini kendinden itiş kendine varışıdır.

Yansıma deviminin böylece önceki irdelemeye göre *saltık* kendi içine *karşı-itiş* olarak alınması gerekir. Çünkü kendi içine geri-dönüşün varsayılması — Özün ondan *ortaya çıktığı* ve ancak bu geri-gelme olarak *var* olan şey — yalnızca geri-dönüşün kendisindedir. Yansımanın ondan başladığı dolaysızın aşılması daha çok ancak bu aşma yoluyla olur; ve dolaysızın aşılması onun kendisine varıştır. Devim ilerleme olarak dolaysızca kendi içine döner, ve ancak böylece öz-devimdir — bir devim ki, kendi içinden doğar, ama ancak *koyan* yansıma *varsayan* yansıma, ama *varsayan* yansıma olarak yalnızca *koyan* yansıma olduğu ölçüde.

Böylece yansıma kendisi ve olumsuz-Varlığıdır; ve ancak kendi olumsuzu olduğu için kendisidir, çünkü ancak bu yolla olumsuzun ortadan kaldırılması aynı zamanda kendi ile biraraya gelmedir.

Yansımanın ortadan kaldırma olarak kendi için varsaydığı dolaysızlık yalnızca *koyulmuşluk* olarak, *kendinde* ortadan kaldırılmış dolaysızlık olarak vardır ki, kendi içine geri dönüşten ayrı değildir ve kendisi yalnızca bu geri dönüştür. Ama aynı zamanda *olumsuz* olan olarak, dolaysızca birşeye *karşı* olarak, öyleyse bir başkasına karşı olarak belirlenir. Böylece yansıma *belirlidir*; bu belirliliğe göre bir varsayım *taşındığı* için ve kendi başkası olarak dolaysız olandan başladığı için, *dış Yansımadır*.

2. Dış Yansıma

Yansıma saltık yansıma olarak kendi içinde ısıyan Özdür, ve kendi için yalnızca Görünüşü, koyulmuşluğu varsayar; varsayan yansıma olarak dolaysızca yalnızca koyan yansımadır. Ama dışsal ya da olgusal yansıma kendini ortadan kaldırılmış olarak, kendi olumsuzu olarak varsayar. Bu belirlenimde ikilenir; bir kez varsayılmış birşey ya da kendi-içine-yansıma olarak, ki dolaysız olandır. İkinci kez olumsuz yansıma olarak kendini kendi ile bağıntılayan yansımadır; kendini o olumsuz-Varlığı olarak kendisi ile bağıntılar.

Dışsal yansıma öyleyse bir Varlığı *varsayar*, *ilk olarak* dolaysızlığının yalnızca koyulmuşluk ya da kıpı olması anlamında değil, ama tersine bu dolaysızlığın kendi ile bağıntı, ve belirliliğin yalnızca kıpı olması anlamında. Kendini varsayımı ile öyle bir yolda bağıntılar ki, bu varsayım yansımanın olumsuzudur, ama öyle ki bu olumsuz olumsuz *olarak* ortadan kaldırılır. — Yansıma kendi koyma ediminde dolaysızca koyma edimini ortadan kaldırır, böylece *dolaysız bir varsayımı* vardır. Öyleyse bunu öyle birşey olarak önünde *bulur* ki, ondan başlar, ve ondan ilkin kendi içine geri dönüştür, bu kendi olumsuzunun olumsuzlanmasıdır. Ama bu varsayılanın olumsuz ya da koyulmuş birşey olması onu ilgilen-dirmez; bu belirlilik yalnızca koyan yansıma aittir, ama varsaymada koyulmuşluk yalnızca ortadan kaldırılmış olarak vardır. Dışsal yansımanın dolaysız olanda belirledikleri ve koydukları bu düzeye dek onun için dışsal belirlenimlerdir. — Bu dışsal yansıma Varlık alanında Sonsuzdu;

Sonlu ilk olan olarak, olgusal olan olarak geçerliydi; temelde yatan olarak ve temelde yatıyor kalan olarak ondan başlanır, ve Sonsuz karşıt kendi-içine-yansımadır.

Bu dış yansıma Tasımdır ki, dolaysız olan ve kendi-içine-yansıma ondaki iki uçtur; orta terimi ikisinin bağıntısı, belirli dolaysızdır, öyle ki orta terimin bir bölümü, dolaysızlık, yalnızca bir uca, öteki, belirlilik ya da olumsuzlama, yalnızca öteki uca aittir.

Ama daha yakından irdelendiğinde, dış yansıma edimi *ikinci olarak* dolaysızın koyulmasıdır ki, bu düzeye dek olumsuz ya da belirli birşey olur; ama dış yansıma dolaysızca ayrıca bu kendi koyma ediminin ortadan kaldırılmasıdır; çünkü dolaysız olanı *varsayar*, olumsuzlamada bu kendi olumsuzlamasının olumsuzlanmasıdır. Ama böylelikle dolaysızca eşit ölçüde bir *koyma edimidir*, kendi olumsuz dolaysızının ortadan kaldırılmasıdır, ve yabancı birşey olarak ondan başlıyor görüldüğü bu dolaysız ancak bu başlangıcında vardır. Dolaysız olan bu yolda yansıma olanla yalnızca *kendinde* — ki bizim için ya da dışsal derin-düşüncede demektir — *aynı şey* olmakla kalmaz; tersine, aynı olduğu *koyulur*. Çünkü dolaysız olan yansıma yoluyla kendi olumsuzu olarak ya da kendi başkası olarak belirlenir, ama bu belirlemeyi olumsuzlayan o yansımanın kendisidir. — Böylelikle dolaysız olana karşı yansımanın dışsallığı ortadan kaldırılır; onun kendi kendini olumsuzlayan koyma edimi kendi olumsuzu ile, dolaysız olanla biraraya gelmesidir, ve bu biraraya-gelme özsel dolaysızlığın kendisidir. — Öyleyse dış yansımanın dış olmadığı, ama o denli de dolaysızlığın kendisinin içkin yansıması olduğu, ya da koyan yansıma yoluyla var olanın kendinde ve kendi için var olan Öz olduğu ortadadır. Yansıma böylece *belirleyen Yansımadır*.

Not

Derin-düşünme genel bir yolda öznel anlamda yargı yetisinin devimi olarak alınır ki, verili dolaysız bir tasarımın ötesine geçer ve onun için genel belirlenimler arar ya da bunları onunla karşılaştırır. Kant *derin-düşünen yargı yetisini belirleyen yargı yetisinin* karşısına koyar (*Yargı Yetisinin Eleştirisi*, Giriş, s. xxiii vs). Genel olarak yargı yetisini *tikeli evrenselin altında kapsanıyor olarak düşünme* yetisi olarak tanımlar. *Evrensel* (kural, ilke, yasa) *verili ise*, o zaman tikeli onun altına alan yargı yetisi *belirleyen yargı yetisidir*. Ama yalnızca tikel verili ise ve *onun için evrenselin bulunması gerekiyorsa*, o zaman yargı yetisi salt *derin-düşünen yargı yetisidir*. Derin-düşünme böylelikle burada benzer olarak dolaysız birşeyin ötesine evrensele geçiştir. Bir yandan, dolaysız olan ancak evrenseli ile bu bağıntısı yoluyla tikel olarak belirlenir; kendi için salt tekil birşey ya da dolaysızca var olan birşeydir. Ama öte yandan bağıntılı olduğu şey onun evrenseli, kuralı, ilkesi, yasası, genel olarak kendi içine yansıyan, kendini kendi ile bağıntılayan, Öz ya da özsel-olandır.

Ama burada söz konusu olan ne bilincin derin-düşüncesi, ne de tikeli ve evrenseli belirlenimleri olarak alan anlağın daha belirli derin-düşüncesidir; tersine, genel olarak derin-düşüncedir. Kant'ın verili bir tikel için evrenselin aranmasını yüklediği o derin-düşünce görüldüğü gibi benzer olarak yalnızca *dışsal* derin-düşüncedir ki, kendini verili birşey olarak dolaysız olanla bağıntılar. — Ama *dışsal* derin-düşünmede saltık derin-düşünme kavramı da yatar; çünkü belirlemesinde onlara doğru ilerlediği evrensel, ilke ya da kural ve yasa o dolaysızın Özû olarak geçerlidir ki, başlangıç ondan yapılır; ve bu dolaysız böylelikle bir hiçlik olarak geçerlidir, ve ancak ondan geri dönüş, derin-düşüncenin belirlemesi dolaysızın gerçek Varlığına göre koyulmasıdır; öyleyse derin-düşüncenin dolaysız olana yaptığı ve derin-düşünceден ortaya çıkan belirlenimler o dolaysıza *dışsal* olan şeyler değil, tersine onun asıl Varlığıdır.

Yeni felsefenin bir zamanlar moda olduğu gibi kötü herşeyi genel olarak derin-düşünceye yüklediği ve onu tüm belirlemeleri ile birlikte saltık irdeleme yolunun antipodu ve kalıtsal düşmanı olarak gördüğü zaman göz önünde tuttuğu şey de *dışsal* derin-düşünceydi. Gerçekte derin-düşünce de, *dışsal* olarak davrandığı düzeye dek, saltık olarak verili ve ona yabancı dolaysız birşeyden yola çıkar, ve kendini içeriği ve gereci dışarıdan kazanması gereken ve kendi için yalnızca o içerik ve gereç yoluyla koşullu devim olan salt biçimsel bir edim olarak görür. — Dahası, belirleyen yansıma gelir gelmez daha yakından görüleceği gibi, *yansımış belirlenimler* Varlığın salt dolaysız belirlenimlerinden başka türdedirler. Bu ikincilerin geçici, salt görelî, başkası ile bağıntı içinde duran belirlenimler oldukları daha kolay kabul edilir; ama yansımış belirlenimler kendinde-ve-kendi-için-Varlık biçimini taşırlar; bu onları öyleyse *özel* olarak geçerli kılar, ve karşıtlarına geçen değil, ama tersine saltık, özgür ve birbirlerine karşı ilgisiz olarak görünürler. Buna göre dikbaşlılıkla devimlerine karşı çıkarlar; *Varlıkları* belirlilikleri içinde kendi ile özdeşliktir ki, buna göre, gerçi birbirlerini karşılıklı olarak varsayıyor olsalar da, bu bağıntı içinde kendilerini bütünüyle ayrılmış olarak saklarlar.

3. Belirleyen Yansıma

Belirleyen Yansıma genel olarak *koyan* Yansımanın ve *dış* Yansımanın birliğidir. Bu daha yakından irdelenecektir.

1. Dış yansıma dolaysız Varlıktan, *koyan* yansıma Yokluktan başlar. Dış yansıma, belirleyen olduğu zaman, bir başkasını — ama bu Özdür — ortadan kaldırılmış Varlığın yerine koyar; koyma edimi kendi belirlenimini bir başkasının yerine koymaz; hiçbir varsayımı yoktur. Ama bu nedenle koyma tamamlanmış, belirleyen yansıma değildir; koyduğu belirlenim buna göre *yalnızca* koyulmuş birşeydir; dolaysız birşeydir, ama kendine eşit olarak değil, kendini olumsuzlayan olarak; kendi içine

geri dönüş ile saltuk bağıntısı vardır; yalnızca kendi-içine-yansımadadır, ama o bu yansımanın kendisi değildir.

Koyulmuş olan buna göre bir başkasıdır, ama öyle bir yolda ki yansımanın kendi ile eşitliği saltık olarak saklanır; çünkü koyulmuş olan yalnızca ortadan kaldırılmış olarak, kendi içine geri dönüş ile bağıntı olarak vardır. — *Varlık alanında belirli-Varlık* kendisinde olumsuzlama taşıyan Varlıktır, ve Varlık bu olumsuzlamanın dolaysız temeli ve ögesi, ve bu nedenle olumsuzlamanın kendisi dolaysız olumsuzlamaydı. *Öz alanında, koyulmuşluk* belirli-Varlığa karşılık düşer. Benzer olarak bir belirli-Varlıktır, ama temeli *Öz* olarak ya da arı olumsuzluk olarak Varlıktır; bir belirlilik ya da olumsuzlamadır, var olan olarak değil, ama dolaysızca ortadan kaldırılmış olarak. *Belirli-Varlık yalnızca koyulmuşluktur*; bu *Özün* belirli-Varlık üzerine önermesidir. Koyulmuşluk bir yandan belirli-Varlığın, öte yandan *Özün* karşısında durur, ve belirli-Varlığı *Öz* ile ve evrik olarak *Özü* belirli-Varlık ile birleştiren orta terim olarak görülecektir. — Buna göre bir belirlenimin *yalnızca* bir koyulmuşluk olduğu söylendiğinde bunun ikili anlamı olabilir; belirli-Varlığa karşı ya da *Öze* karşı karşıtlık içinde budur. Birinci anlamda belirli-Varlık koyulmuşluktan daha yüksek birşey olarak alınır ve koyulmuşluk dış derin-düşünceye, öznel olana yüklenir. Ama gerçekte koyulmuşluk daha yüksek olandır; çünkü koyulmuşluk olarak belirli-Varlık kendinde ne ise o olarak, olumsuz birşey olarak vardır, saltık olarak yalnızca kendi içine geri dönüş ile bağıntılı birşeydir. Bu nedendir ki koyulmuşluk *yalnızca* kendi içine geri dönmüşlüğü'nün olumsuzlaması olarak *Öz* açısından bir koyulmuşluktur.

2. Koyulmuşluk henüz bir yansıma-belirlenimi değildir; yalnızca genelde olumsuzlama olarak belirliliktir. Ama koyma edimi şimdi dış yansıma ile birlik içindedir; dış yansıma bu birlikte saltık varsaymadır, e.d. yansımanın kendi kendisinden itilmesi, ya da belirliliğin *kendi kendisinin* belirliliği olarak koyulmasıdır. Buna göre genel olarak koyulmuşluk olumsuzlamadır; ama varsayılmış olarak kendi içine yansımaştır. Böylece koyulmuşluk *yansıma-belirlenimidir*.

Yansıma-belirlenimi Varlık belirliliğinden, Nitelikten ayrıdır; bu ikincisi genel olarak başkası ile dolaysız bağıntıdır; koyulmuşluk da başkası ile, ama kendi içine yansıma ile bağıntıdır. Nitelik olarak olumsuzlama *var olan* olarak olumsuzlamadır; Varlık onun zeminini ve ögesini oluşturur. Buna karşı yansıma-belirlenimi bu zemin olarak kendi içine yansıma alır. Koyulmuşluk kendini belirlenime durağanlaştırır, çünkü yansıma olumsuzlanmışlığında kendi ile eşitlidir; buna göre olumsuzlanmışlığının kendisi kendi-içine-yansımadır. Belirlenim burada Varlık yoluyla değil, ama kendi ile eşitliği yoluyla kalıcıdır. Niteliği taşıyan Varlık olumsuzlamaya eşitsiz olduğu için, Nitelik kendi içinde eşitsizdir ve buna göre geçen, başkasında yiten kıpıdır. Öte yandan, yansıma-belirlenimi olumsuzlama *olarak*, zemini için olumsuzlanmışlığı

alan olumsuzlama olarak koyulmuşluktur; öyleyse kendi içinde eşitsiz değildir ve bu nedenle geçici değil, *özel* belirliliktir. *Yansımanın kendisidine-eşitliği*, ki olumsuzu yalnızca olumsuz olarak, ortadan kaldırılmış ya da koyulmuş birşey olarak taşır, olumsuza kalıcılık veren şeydir.

Bu kendi içine yansımadan ötürü, yansıma-belirlenimleri özgür, birbirlerine karşı çekme ya da itme olmaksızın boşlukta yüzen *özellikler* gibi görünürler. Onlarda belirlilik kendini kendi ile bağıntı yoluyla sağlamlaştırmış ve sonsuz olarak saptamıştır. Belirli olandır ki geçiciliğine ve salt koyulmuşluğuna boyun eğdirmiş ya da başkası-içine-yansımasını kendi-içine-yansımaya döndürmüştür. Bu belirlenimler böylelikle Özde olduğu gibi belirli Görünüşü, özel Görünüşü oluştururlar. Bu nedenle, *belirleyen yansıma* kendi dışına çıkan yansımadır; Özün kendi kendisi ile eşitliği başat etmen olan olumsuzlamada yitmiştir.

Öyleyse yansıma-belirleniminde ilk olarak birbirlerinden ayırdedilen iki yan vardır. *İlk olarak*, belirlenim koyulmuşluk, genel olarak olumsuzlamadır; *ikinci olarak*, kendi-içine-yansımadır. Koyulmuşluğa göre, olumsuzlama olarak olumsuzlamadır; bu böylelikle daha şimdiden onun kendi ile birliğidir. Ama ilkin salt *kendinde* budur; ya da kendini kendi içinde ortadan kaldıran olarak, kendi kendisinin başkası olarak dolaysız olandır. — Bu düzeye dek, yansıma kendi içinde kalan belirlemedir. Öz bu belirlemede kendi dışına çıkmaz; ayrımlar yalnızca *koyulmuş*, Öze geri alınmışlardır. Ama öteki yana göre, koyulmamış, tersine kendi içlerine yansımışlardır; olumsuzlama olumsuzlama *olarak* kendi ile eşitlik içindedir, kendi başkasına, kendi olumsuz-Varlığına yansımış değildir.

3. Şimdi yansıma-belirlenimi kendi içine yansımış bağıntı olduğu denli de koyulmuşluk olduğuna göre, buradan doğası dolaysızca daha açık olarak görülür. Çünkü koyulmuşluk olarak genelde olumsuzlamadır, bir başkasına karşı, e.d. salık kendi-içine-yansımaya *karşı* ya da Öze karşı bir olumsuz-Varlıktır. Ama kendi ile bağıntı olarak kendi içine yansımıştır. — Bu yansıması ve o koyulmuşluğu ayırır; koyulmuşluğu daha çok ortadan kaldırılmışlığıdır; kendi içine yansıması ise kalıcılığı. Şimdi öyleyse aynı zamanda kendi içine yansıma olanın koyulmuşluk olması ölçüsünde, yansıma belirliliği *kendisinde kendi başkalığı ile bağıntıdır*. — Var olan, dingin kalan belirlilik değildir, ki bu bağıntılı olanın ve bağıntısının birbirlerinden ayrı olacakları bir yolda bir başkası ile bağıntılı olurdu (birincisi kendi-içinde-Varlık, bir Birşey olmak üzere, ki kendi başkasını ve bu başkası ile bağıntısını kendisinden dışlar). Tersine, yansıma-belirlenimi kendi kendisinde *belirli yandır* ve bu belirli yanın belirli olarak, e.d. olumsuzlaması ile, *bağıntısıdır*. — Nitelik kendi bağıntısı yoluyla başkasına geçer; bağıntısında başkalaşımı başlar. Buna karşı yansıma-belirlenimi başkalığını kendi içine geri almıştır. *Koyulmuşluktur*, olumsuzlamadır, ki gene de başkası ile bağıntıyı kendi içine geri bükerek, ve olumsuzlamadır, ki kendi kendisine eşittir, kendisinin ve başkasının birliğidir ve yalnızca bu yolla *özelliktir*. Öyleyse koyulmuşluktur,

olumsuzlamadır, ama kendi-içine-yansıma olarak aynı zamanda bu koyulmuşluğun ortadan kaldırılmışlığı, kendi ile sonsuz bağıntıdır.

Bölüm İki

Özellikler ya da Yansıma-Belirlenimleri

Yansıma belirli yansımadır, böylelikle Öz belirli Özdür, ya da *Özelliktir*.

Yansıma *Özün kendi içinde ışımasıdır*. Öz kendi içine sonsuz geri dönüş olarak dolaysız değil, ama olumsuz yalınlıktır; ayrı kıpılar içinden bir devim, kendi ile saltık dolaylılıktır. Ama Öz bu kendi kıpılarına yansır; öyleyse bunlar kendileri kendi içlerine yansımış belirlenimlerdir.

Öz *ilk olarak* kendi ile yalın bağıntı, arı *Özdeşliktir*. Bu onun belirlenimidir ki, ona göre Öz daha çok belirlenimsizliktir.

İkinci olarak, asıl belirlenim *Ayrımdır*; ve dahası bir yandan dışsal ya da ilgisiz Ayrım, genelde *Türlülük* olarak, ama öte yandan karşıt Türlülük ya da *Karşıtlık* olarak.

Üçüncüsü, *Çelişki* olarak Karşıtlık kendi içine yansır ve *Zeminine* geri döner.

Not [Önermeler Biçiminde Yansıma-Belirlenimleri]

Yansıma belirlenimleri bir zamanlar önermeler biçiminde alınır ve bunlarda onların *tüm şeyler açısından geçerli* oldukları bildirilirdi. Bu önermeler tüm düşünmenin temelinde yatan, kendilerinde saluk ve tanıtlanamaz olan, ama anlamlarını kavrayan her düşünme tarafından dolaysızca ve karşı çıkılamaz bir yolda doğru olarak tanınan ve kabul edilen *evrensel düşünce yasaları* olarak geçerliydi.

Böylece özsel *Özdeşlik* belirlenimi şu önermede bildirilir: *Herşey kendine eşittir*; $A = A$. Ya da olumsuz olarak: A aynı zamanda A ve A -değil olamaz.

İlk olarak niçin başka kategorilerin, örneğin Varlık alanının tüm belirlenimlerinin değil de yalnızca bu yalın yansıma belirlenimlerinin bu tikel biçimde kavranması gerektiğini anlamak güçtür. O zaman örneğin 'Herşey vardır,' 'Herşey bir *belirli-Varlık taşı*' vb., ya da 'Herşey bir *Nütelik, Nicelik taşı*' vb. gibi önermeler ortaya çıkardı. Çünkü Varlık, belirli-Varlık vb. genelde mantıksal belirlenimler olarak *herşeyin* yüklemeleridir. Kategori etimolojisine ve Aristoteles'in tanımına göre var olana ilişkin olarak söylenen, ileri sürülendir. — Ama bir Varlık belirliliği özsel olarak karşıta bir geçiştir; her belirliliğin olumsuzu böylece onun kendisi kadar zorunludur; dolaysız belirlilik olarak her birinin karşısında öteki dolaysızca durur. Buna göre eğer bu kategoriler böyle önermelerde anlaşılırsa, benzer olarak karşıt önermeler de kendilerini gösterirler; her iki yan da kendini eşit zorunlukla sunar, ve dolaysız önesürümler olarak en

azından eşit hak taşırlar. Biri bu yolla ötekine karşı bir tanıtlama ister, ve bu önesürümler buna göre bundan böyle dolaysızca doğru ve karşı çıkılamaz düşünce önermeleri karakterini taşıyamazlar.

Buna karşı, yansıma belirlenimleri nitel türde değildirler. Kendilerini kendileri ile bağıntılar ve böylelikle aynı zamanda başkasına karşı belirlilikten uzaklaşmış belirlenimlerdir. Dahası, kendilerinde *bağıntılar* olan belirlilikler oldukları için, bu düzeye dek daha şimdiden kendi içlerinde önerme biçimini kapsarlar. Çünkü Önerme kendini Yargıdan başlıca onda *içeriğin bağıntının* kendisini oluşturmada ya da *belirli bir bağıntı* olmasında ayırır. Buna karşı Yargı içeriği kendi için olan ve bağıntısından, yalın *koşaktan* ayrı olan evrensel bir belirlilik olarak yükleme aktarır. Bir önerme bir yargıya dönüştürülecekse, belirli içerik, eğer örneğin bir eylem sözcüğünde yatıyorsa, bir ortaçağ biçimine dönüştürülür, öyle ki bu yolda belirlenimin kendisini ve onun bir özne ile bağıntısını ayırabilsin. Buna karşı, kendi içine yansımış koyulmuşluk olarak yansıma belirlenimleri için önerme biçiminin kendisi elde bulunur. — Yalnızca, *evrensel düşünce-yasaları* olarak bildirildikleri için, henüz bağıntılarının bir öznesine gereksinirler, ve bu özne *Herşeydir*, ya da bir A'dır ki, benzer olarak tüm ve her bir Varlığı anlatır.

Bir yandan, bu önerme biçimi gereksiz birşeydir; yansıma belirlenimlerinin kendilerinde ve kendileri için irdelenmeleri gerekir. Dahası, bu önermelerin *Varlığı*, *Herşeyi* özne olarak alma gibi eğri bir yanları vardır. Böylelikle Varlığı uyandırır, ve birşeye ilişkin yansıma belirlenimlerinden, özdeşlikten vb., birşeyin kendisinde taşıdığı bir nitelik gibi söz ederler, — kurgul anlamda değil, gerçekliği ve özû olarak özdeşliğe vb. geçmiş olması anlamında değil, ama özne olarak birşeyin böyle bir nitelikte *var olan* olarak kamayı sürdürmesi anlamında.

Ama son olarak, yansıma belirlenimlerinin kendine eşit ve buna göre başkası ile bağıntısız ve karşıtlıksız olma biçimini taşımalarına karşın, daha yakından irdelemelerinde görüleceği gibi — ya da Özdeşlik, Tür-lülük, Karşıtlık olarak onlarda dolaysızca görüleceği gibi —, birbirlerine *karşı belirlidirler*; öyleyse yansıma biçimleri onları geçişten ve karşıtlıktan bağışık kılmaz. *Saltık düşünme-yasaları* olarak düzenlenen *birçok önerme*, daha yakından irdelendiklerinde, öyleyse *birbirlerine karşıtılır*, birbirleri ile çelişirler ve karşılıklı olarak kendilerini ortadan kaldırır. — Eğer *herşey* birbiri ile özdeş ise, o zaman *ayrı* değildir, *karşıt* değildir, bir *Zemini* yoktur. Ya da, eğer *eşit iki şeyin olmadığı*, e.d. herşeyin birbirinden *ayrı* olduğu kabul edilirse, o zaman A A'ya eşit değildir, A karşıt da değildir vb. Bu önermelerden herhangi birinin kabul edilmesi ötekilerin kabul edilmesine izin vermez. — Düşüncesiz irdelenişleri onları *birbiri ardına* sıralar, öyle ki birbirleri ile herhangi bir bağıntı içinde görünmezler; salt kendi içlerine yansımışlıklarını göz önünde tutar, ama öteki kıpılarını, *koyulmuşluğu* ya da genel olarak *belirliliklerini* dikkate almaz, ki bu onları geçiş ve olumsuzlanmalarına götürür.

A. ÖZDEŞLİK

1. Öz ortadan kaldırılmış dolaysızlık olarak yalın dolaysızlıktır. Olumsuzluğu Varlığıdır; saltık olumsuzluğunda kendine eşittir ve onun yoluyla başkalık ve başkası ile bağıntı kendinde bütünüyle arı kendi-ile-eşitliğe yitmiştir. Öz öyleyse yalın kendi ile *Özdeşliktir*.

Kendi ile bu Özdeşlik yansımanın *dolaysızlığıdır*. *Varlığın* ya da gide-rek *Yokluğun* bile olduğu o kendi ile eşitlik değil, ama kendini birliğe yükselten kendi ile eşitliktir; bir başkasından yeniden-kuruluş değil, ama kendi içinden ve kendi içinde bu arı kuruluştur; *özel* Özdeşliktir. Bu düzeye dek *soyut* Özdeşlik değildir ya da onun dışında yer alacak ve ayırdedileni yalnızca ondan ayıracak, ama başka bakımlardan onu onun dışında daha önceki gibi *var olan* olarak bırakacak görelî bir olumsuzlama yoluyla ortaya çıkmamıştır. Tersine, Varlık ve Varlığın tüm belirliliği kendini görelî olarak değil, ama kendi içinde ortadan kaldırmıştır; ve Varlığın bu yalın olumsuzluğu kendinde Özdeşliğin kendisidir.

Özdeşlik bu düzeye dek henüz genel olarak Öz olan ile aynıdır.

Not 1 [*Soyut Özdeşlik*]

Dış yansımaya sarılan ve dış derin-düşünmeden başka hiçbir düşünme bilmeyen düşünme yukarıda açılanan yolda Özdeşliği ya da yine aynı şey olan Özü anlamayı başaramaz. Böyle düşünmenin önünde her zaman yalnızca soyut Özdeşlik, ve onun dışında ve yanında Ayrım vardır. Onun sanısında us bir dokuma tezgahından daha öte birşey değildir ki, üzerinde söz gelimi çözgüyü, Özdeşliği, ve sonra atkıyı, Ayrımı, dışsal olarak birbirine bağlayıp örür — ya da yine analitik olarak şimdi özellikle Özdeşliği çekip çıkarır, ve *sonra ayrıca yine* onun *yanısıra* Ayrımı elde eder, şimdi bir benzerlik-koyma ve *sonra yine bir de* bir benzemezlik-koyma edimidir; — Ayrım *soyutladığında* benzerlik-koyma, ve benzerlik-koyma *soyutlandığında* benzemezlik-koymadır. — Usun yaptığına ilişkin bu inancalar ve sanılar bütünüyle bir yana atılmalıdır, çünkü belli bir ölçüde salt *tarihseldirler*; tersine, var olan herşeyin irdelemesi her şeyin *kendinde* kendi ile aynılığı içinde kendine benzemez ve kendi ile çelişkili, ve türülüşü içinde, çelişkisi içinde kendi ile özdeş olduğunu, kendinde bu belirlenimlerden birinin ötekine bu geçiş devimi olduğunu ve bunun her biri kendinde kendi kendisinin karşıtı olduğu için böyle olduğunu gösterir. Özdeşlik Kavramı, yalın olarak kendini kendi ile bağıntılayan olumsuzluk olmak, dışsal derin-düşüncenin bir ürünü değildir, tersine kendini Varlığın kendisinde göstermiştir. Buna karşı, Ayrımın dışında olan Özdeşlik ve Özdeşliğin dışında olan Ayrım keyfi olarak ilgisiz türülüşün bu noktasına sarılan dışsal derin-düşüncenin ve soyutlamanın ürünleridir.

2. Bu Özdeşlik ilk olarak Özün kendisidir, henüz onun bir belirlenimi

değil; bütün yansımadır, onun ayrı bir kıpısı değil. Saltık olumsuzlama olarak dolaysızca kendi kendisini olumsuzlayan olumsuzlamadır — bir olumsuz-Varlık ve Ayrım ki, ortaya çıkışında yiter, ya da bir Ayrım ki, onunla hiçbirşey ayırdedilmez, tersine kendisi dolaysızca kendi içinde çöker. Ayırdetme olumsuz-Varlığın başkasının olumsuz-Varlığı olarak koyulmasıdır. Ama başkasının olumsuz-Varlığı başkasının ve böylelikle ayırdetmenin kendisinin ortadan kaldırılmasıdır. Ama o zaman burada ayırdetme kendini kendi ile bağıntılayan olumsuzluk olarak, kendi kendisinin olumsuz-Varlığı olan bir olumsuz-Varlık olarak bulunur, — bir olumsuz-Varlık ki, olumsuz-Varlığını bir başkasında değil ama kendi kendisinde taşır. Öyleyse bulunan kendini kendi ile bağıntılayan, yansımış Ayrım, ya da arı, *saltık Ayrımdır*.

Ya da, Özdeşlik kendi içine yansımadır ki, ancak içsel itiş olarak Özdeşliktir, ve bu itiş kendi-içine-yansıma olarak dolaysızca kendini kendi içine geri alan iştir. Böylece kendi ile özdeş Ayrım olarak Özdeşliktir. Ama Ayrım ancak Özdeşlik olmadığı, tersine saltık Özdeş-olmama olduğu düzeye dek kendi ile özdeştir. Ama özdeş-olmama ancak kendi başkasından hiçbirşey kapsamadığı, yalnızca kendi kendisi olduğu, e.d. ancak kendi ile saltık Özdeşlik olduğu ölçüde saltıktır.

Özdeşlik öyleyse *kendinde* saltık Özdeşlik-olmayandır. Ama ayrıca Özdeşlik-olmayana karşı Özdeşlik *belirlenimidir*. Çünkü kendi-içine-yansıma olarak kendini kendi olumsuz-Varlığı olarak koyar; bütün olandır, ama yansıma olarak kendini kendi kıpısı olarak, koyulmuşluk olarak koyar ki, ondan kendi içine geri dönüştür. Böylece ancak kendisinin kıpısı olaraktır ki, saltık Ayrıma karşı kendi ile yalın Aynılık *belirlenimi* olarak Özdeşlik olarak Özdeşliktir.

Not 2 [*Birinci Kökensel Düşünce Yasası; Özdeşlik Önermesi*]

Bu Notta Özdeşliği genellikle *Birinci Düşünce Yasası* olarak bilinen *Özdeşlik Önermesi* olarak daha yakından irdeleyeceğim.

Bu önerme olumlu anlatımı olan $A = A'$ 'da ilk olarak boş *geneleme* anlatımından başka birşey değildir. Buna göre, doğru olarak belirtildiği gibi, bu düşünce yasası *içeriksizdir* ve daha ileri götürmez. Böylece boş Özdeşliktir ki, onu böyle olarak gerçek birşey sayanlar ve Özdeşliğin Türülük olmadığını, tersine Özdeşliğin ve Türülüğün ayrı olduklarını öne sürme alışkanlığında olanlar ona sıkı sıkıya sarılmayı sürdürürler. Tam bu söylediklerinde *Özdeşliğin ayrı birşey olduğunu* söylediklerini görmezler; çünkü *Özdeşliğin Türülükten ayrı olduğunu* söylerler; bunun aynı zamanda Özdeşliğin doğası olarak kabul edilmesi gerektiği için, söylediklerinde Özdeşliğin dışsal olarak değil, ama kendisinde, doğasında bu olmak, ayrı olmak olduğu imlenir. — Ama dahası, karşıtını Türülükte bulan bu devimsiz Özdeşliğe sarılmakla onu böyle olarak hiçbir gerçekliği olmayan tek-yanlı bir belirlilik yaptıklarını görmezler.

Kabul edilir ki, Özdeşlik önermesi yalnızca tek-yanlı bir belirliliği anlatır, yalnızca *biçimsel* gerçeklik, *soyut*, *eksik bir gerçeklik* kapsar. — Ama bu doğru yargıda dolaysızca *gerçekliğin yalnızca Özdeşliğin Türlülük ile birliğinde tam* olduğu, ve böylelikle yalnızca bu birlikten oluştuğu imlenir. O Özdeşliğin eksik olduğu ileri sürüldüğünde, eksiksizlik olarak göz önüne getirilen şey bu bütünlüktür ki, ona karşı ölçüldüğünde Özdeşlik eksiktir; ama öte yandan Özdeşliğin Türlülükten saltuk olarak ayrılmış olduğunda diletirirse ve bu ayrılma içinde özsel, geçerli, gerçek birşey olarak alınır, o zaman bu çatışan önesürümde bu düşünceleri, yani Özdeşliğin soyut Özdeşlik olarak özsel olduğunu ve böyle olarak eşit ölçüde eksik olduğunu biraraya getirmedeki başarısızlıktan, bu önesürümde Özdeşliğin kendisi olarak sergilenen olumsuz devim üzerine bilinç yoksunluğundan başka görülecek birşey yoktur. — Ya da, Özdeşliğin Türlülükten *ayrılma* olarak ya da *Türlülükten ayrılma içinde özsel Özdeşlik* olduğu ileri sürülürse, o zaman bu dolaysızca onun bildirilmiş olan gerçekliğidir, yani Özdeşlik ayrılma olarak *ayrılma* olmaktan ya da *ayrılmada* özsel olmaktan, e.d. *kendi için hiçbirşey olmamak ama ayrılma kıpısı* olmaktan oluşur.

Şimdi Özdeşlik önermesinin saltuk *gerçekliğinin* bir başka doğrulamasına gelirsek, bu her bir bilincin deneyimi üzerine dayandığı düzeye dek *deneyim* üzerine temellendirilir, çünkü kendisine bu “A A’dır,” “Bir ağaç bir ağaçtır” önermesi bildirilen herkes onu dolaysızca kabul eder ve önermenin kendi kendisi yoluyla dolaysızca açık olmakla başka hiçbir temellendirmeye ya da tanıtlamaya gereksinimi olmamasında doyum bulur.

Bir yandan deneyime bu başvuru, evrensel olarak her bilincin onu kabul ettiğini söylemek salt bir konuşma yoludur. Çünkü ileri sürülen şey her bilinçte soyut $A = A$ önermesi ile deney yapılmış olduğu değildir. Bu düzeye dek edimsel olarak yapılan deneyime o başvuru ciddi değildir; tersine, yalnızca eğer deneyim yapılırsa, sonucun önermenin evrensel olarak kabul edileceği olduğu *inancasından* öteye geçmez. — Ama denmek istenen genel olarak soyut önerme değil de onu ilkin *somut uygulamada geliştirmiş olması* gereken önerme olsaydı, o zaman evrenselliğine ve dolaysızlığına ilişkin önesürüm her bilincin ve üstelik her anlatımında onu *temel aldığı*, ya da onun her anlatımda *örtük olarak* yattığı olgusundan oluşurdu. Ama *somut olan* ve *uygulama* gerçekte tam olarak yalın *özdeşin* ondan *ayrı olan bir çoklu* ile *bağıntısıdır*. Önerme olarak anlatıldığında, somut olan ilk olarak sentetik bir önerme olacaktır. Soyutlama özdeşlik önermesini hiç kuşkusuz somutun kendisinden ya da onun sentetik önermesinden analiz yoluyla çıkarabilir; ama o zaman gerçekte *deneyimi* olduğu gibi bırakmamış, tersine *değiştirmiş* olacaktır; çünkü *deneyim* daha çok Özdeşliği Türlülük ile birlik içinde kapsar, ve genel olarak soyut Özdeşliğin gerçek birşey olduğu önesürümünün *dolaysız çürütülmesidir*, çünkü tam olarak karşıtı, yani yalnızca Türlülük ile birleşmiş Özdeşlik, her deneyimde bulunur.

Ama öte yandan arı Özdeşlik önermesi ile yalnızca gereğinden daha sık deneyim yapılır, ve bu deneyimde onun kapsadığı gerçeklik için ne düşünüldüğü yeterince açık olarak gösterilir. Eğer örneğin “*Bir bitki nedir?*” sorusuna, “*Bir bitki — bir bitkidir,*” yanıtı verilirse, o zaman böyle bir önermenin doğruluğu onu sınavan bütün küme tarafından hemen kabul edilir ve aynı zamanda benzer olarak hep bir ağızdan onunla *hiçbirşey* söylenmediği bildirilir. Eğer biri ağızını açar ve Tanrının ne olduğunu, yani Tanrının — Tanrı olduğunu bildireceğine söz verirse, beklenti aldatılmış olduğunu anlar, çünkü *ayrı bir belirlenimi* beklemiştir; ve eğer bu önerme saltık gerçeklik ise, böyle bir saltık gevezelik ancak hafife alınır; hiçbirşey yalnızca aynı şeyi evirip çeviren bir söyleşiden ya da gene de gerçeklik olması gereken böyle bir konuşmadan daha biktırıcı ve usandırıcı görülmez.

Böyle gerçekliğe bağlı sıkıcılığın bu etkisine daha yakından bakıldığında, “*Bitki —*” başlangıcının *birşey* söylemeye, daha öte bir belirlenim ortaya sürmeye hazır olduğunu görürüz. Ama yalnızca aynı şey yinelenmediği için daha çok karşıtı olmuş, *hiçbirşey* ortaya çıkmamıştır. Böyle *özdeş* konuşma öyleyse *kendi ile çelişir*. Özdeşlik kendinde gerçeklik ve saltık gerçeklik olmak yerine, bu nedenle daha çok karşıtudur; devimsiz yalın olmak yerine, kendi ötesine kendisinin çözülüşüne geçistir.

Öyleyse içinde Özdeşliğin anlatıldığı *önermenin biçiminde* yalın, soyut Özdeşlikten *daha çoğu* yatar; onda yansımanın bu arı devimi yatar ki, bunda başkası yalnızca Görünüş olarak, dolaysız bir yitüş olarak ortaya çıkar. “*A —*” bir başlayıştır ki, kendisine doğru ilerlenecek ayrı birşeyi göz önünde tutar; ama ayrı olan ortaya çıkmaz; *A — A’dır*. Ayrım salt bir yitiştir; devim kendi içine geri döner. — Önerme biçimi soyut Özdeşliğe o devimin daha da çoğunu katabilmenin gizli zorunluğu olarak görülebilir. — Böylece ayrıca bir *A*, ya da bir *bitki* ya da başka türden bir dayanak eklenir ki, yararsız bir içerik olarak hiçbir imlemi yoktur; ama onunla raslantısal olarak bağıntılanmış görünen Türülülüğü oluşturur. Eğer *A* ya da başka herhangi bir dayanak yerine Özdeşliğin kendisi alınır, — Özdeşlik Özdeşliktir —, o zaman benzer olarak bunun yerine başka her dayanağın alınabileceği kabul edilmiş olur. Buna göre eğer deneyimin¹ gösterdiği şeye başvurulursa, o zaman deneyim bu Özdeşlik anlatımında dolaysızca Ayrımın da bulunduğunu gösterir, — ya da, yukarıda söylenenlere göre daha belirli olarak, bu Özdeşliğin Yokluk, olumsuzluk, kendi kendisinden saltık Ayrımı olduğunu.

Özdeşlik önermesinin bir başka anlatımı, *A aynı zamanda A ve A-değil olamaz*, olumsuz biçim taşır; buna *Çelişki Önermesi* denir. Bu önermenin öncekinden ayırdedilmesini sağlayan *olumsuzlama biçiminin* Özdeşliğe nasıl geldiği konusunda genellikle hiçbir aklama verilmez. — Ama bu biçim arı yansıma devimi olarak Özdeşliğin önermenin sözü edilen ikinci anlatımını daha gelişmiş olarak kapsayan yalın olumsuzluk olmasında imlenir. *A* ve bir *A-değil*, *A’nın* arı-başkası bildirilir; ama kendini

yalnızca yitebilmek için gösterir. Bu önermede öyleyse Özdeşlik anlatılır — olumsuzlamanın olumsuzlaması olarak. *A* ve *A*-değil ayırdedilir, ve bu ayırdedilenler bir ve aynı *A* ile bağıntılıdır. Öyleyse burada Özdeşlik *tek bir bağıntıda bu ayırdedilmişlik* olarak ya da *ayırdedilenlerin kendilerinde yalın Ayrım* olarak sergilenir.

Buradan açıktır ki, Özdeşlik önermesinin kendisi ve özellikle Çelişki önermesi salt *analitik* değil, ama *sentetik* doğadadır. Çünkü ikincisi anlamında yalnızca boş, yalın kendi ile eşitliği değil, ve yalnızca *genel olarak* bunun *başkasını* değil, ama giderek *saltık eşitsizliği*, *kendinde Çelişkiyi* kapsar. Özdeşlik önermesinin kendisi ise, onda gösterildiği gibi, yansıma-devimini, başkalığın yitişi olarak Özdeşliği kapsar.

Öyleyse bu irdelemeden çıkan sonuç *ilk olarak* Ayrım ile karşıtlık içinde gerçek olarak yalnızca soyut Özdeşliği anlatması gereken Özdeşlik ya da Çelişki önermesinin bir düşünce-yasası olmadığı, ama daha çok onun karşıtı olduğudur; *ikinci olarak*, bu önermelerin onlarla *denmek istenenden daha çoğunu*, yani bu karşıtı, saltık Ayrımın kendisini kapsadıklarıdır.

B. AYRIM

1. Saltık Ayrım

Ayrım yansımanın kendi içinde taşıdığı olumsuzluktur; Yokluktur ki, Özdeşliğin söylenmesinde söylenir; Özdeşliğin kendisinin özsel kıpsıdır — Özdeşlik ki, aynı zamanda kendi olumsuzluğu olarak kendini belirler ve Ayrımdan ayırdedilir.

1. Bu Ayrım *kendinde ve kendi için* Ayrım, *saltık Ayrım*, *Özün Ayrımıdır*. — Kendinde ve kendi için Ayrımdır, dışsal birşey yoluyla Ayrım değil, tersine *kendi ile bağıntılı*, öyleyse *yalın Ayrım*dır. — Saltık Ayrımı *yalın* olarak kavramak özseldir. *A* ve *A*-değilin birbirinden saltık Ayrımında *yalın 'değil'*, böyle olarak, onu oluşturan şeydir. Ayrımın kendisi yalın Kavramdır. *Şunda*, yani şöyle ya da böyle *olmada*, denir, iki şey *ayırdedilir*. — *Şunda*, e. d., bir ve aynı bakımdan, aynı belirlenim zemininde. Bu *yansımanın Ayrımıdır*, *belirli-Varlığın başkalığı* değil. Bir belirli-Varlık ve bir başka belirli-Varlık birbiri dışına düşüyor olarak koyulur; birbirine karşı belirli olan belirli-Varlıklardan her biri kendi için bir *dolaysız Varlık* taşır. Buna karşı *Özün başkası* kendinde ve kendi için başkasıdır, onun dışında bulunan başka birşeyin başkası olarak başkası değil, ama kendinde yalın belirliliktir. Belirli-Varlık alanında da başkalık ve belirlilik kendini bu doğada, yalın belirlilik, özdeş karşıtlık olarak tanıtlamıştır; ama bu Özdeşlik kendini yalnızca bir belirliliğin ötekine *geçisi* olarak göstermiştir. Burada yansıma alanında Ayrım yansımış olarak ortaya çıkar ki, kendinde olduğu gibi koyulmuştur.

2. Kendinde Ayrım kendini kendi ile bağıntılayan Ayrımdır; böylece

kendi kendisinin olumsuzluğudur, bir başkasından değil, ama *kendi kendisinden* Ayrımdır; kendisi değil, ama kendi başkasıdır. Ama Ayrımdan ayırdedilen şey Özdeşliktir. Ayrım öyleyse kendisi ve Özdeşliktir. İkisi birlikte Ayrımı oluşturur; Ayrım bütün ve onun kıpısıdır. — Eşit ölçüde denebilir ki, Ayrım yalın Ayrım olarak bir Ayrım değildir; ancak Özdeşlik ile bağıntı içinde Ayrımdır; daha doğrusu Ayrım olarak eşit ölçüde Özdeşliği ve bu bağıntının kendisini kapsar. — Ayrım bütün ve kendi *kıpısıdır*; tıpkı Özdeşliğin de benzer olarak onun bütünü ve onun kıpısı olması gibi. — Bu yansımanın özsel doğası olarak ve *tüm etkinliğin ve öz-devimin belirli kök-zemini* olarak görülecektir. — Ayrım, tıpkı Özdeşlik gibi, kendini *kıpı* ya da *koyulmuşluk* yapar, çünkü yansıma olarak ikisi de kendi ile olumsuz bağıntıdır.

Ayrım böyle kendisinin ve Özdeşliğin birliği olarak *kendinde belirli* Ayrımdır. Bir başkasına geçiş değil, dışındaki başkası ile bağıntı değildir; kendi başkasını, Özdeşliği kendisinde taşır; tıpkı Özdeşliğin de Ayrım belirlenimine girdiğinde kendi başkası olarak onda kendini yitirmemesi, tersine onda kendini saklaması, kendi-içine-yansıması ve kendi kıpısı olması gibi.

3. Ayrım iki kıpıyı, Özdeşlik ve Ayrımı kapsar; ikisi de böylece bir *koyulmuşluk*, belirliliktir. Ama bu koyulmuşlukta her biri *kendi kendisi ile bağıntıdır*. Biri, Özdeşlik, dolaysızca kendisi kendi-içine-yansıma kıpısıdır; öteki ise benzer olarak Ayrım, kendinde Ayrım, yansımış Ayrımdır. Ayrım böyle kendileri kendi-içine-yansımalar olan iki kıpı taşımada *Türlülüktür*.

2. Türlülük

1. Özdeşlik kendi içinde Türlülüğe *dağılır*, çünkü kendi içinde saltık Ayrım olmakla kendini kendi olumsuzluğu olarak koyar, ve bu kıpıları, kendisi ve olumsuzluğu, kendi-içine-yansımalarıdır, kendileri ile özdeşirler; ya da, daha tam olarak, çünkü Özdeşlik olumsuzlanmasını dolaysızca kendisi ortadan kaldırır ve *belirleniminde kendi içine yansır*. Ayırdedilenler birbirlerine karşı ilgisiz çeşitli terimler olarak *kalırlar*, çünkü her biri kendi ile özdeşir, çünkü Özdeşlik zeminini ve ögesini oluşturur; ya da Ayrım ne ise yalnızca ve yalnızca karşıtının kendisinde, Özdeşlikte odur.

Türlülük yansımanın başkalık olarak başkalığını oluşturur. Belirli-Varlığın başkası dolaysız *Varlığı* zemini olarak alır ki, olumsuz onda sürer. Ama yansımada kendi ile Özdeşlik, yansımış dolaysızlık olumsuzun kalıcılığını ve onun ilgisizliğini oluşturur.

Ayrımın kıpıları Özdeşlik ve Ayrımın kendisidir. Kendi içlerine yansımış, *kendileri ile bağıntılı* olarak türlüdürler; böyle olarak *Özdeşlik belirleniminde* yalnızca kendileri ile bağıntılıdırlar; Özdeşlik Ayrım ile bağıntılı değildir, ne de Ayrım Özdeşlik ile bağıntılıdır; bu nedenle, bu kıpılardan her biri yalnızca kendi ile bağıntılı olduğu için, birbirlerine

karşı *belirli değildirler*. — Şimdi bu yolda kendi içlerinde ayrı olmadıkları için, *Ayrım* onlara *dışsaldır*. Türlü kıpılar öyleyse birbiri ile Özdeşlik ve Ayrım olarak değil ama yalnızca genelde *türlü olanlar* olarak ilişkilidir ki, böyle olarak birbirlerine karşı ve belirliliklerine karşı ilgisizdirler.

2. Ayrımın ilgisizliği olarak Türlülükte *yansıma* genel olarak kendine *dışsallaşmıştır*; Ayrım yalnızca bir *koyulmuşlukturya* da ortadan kaldırılmış olarak vardır, ama kendisi bütün yansımadır. — Bu daha yakından irdelendiğinde, ikisi, Özdeşlik ve Ayrım, az önce belirlendikleri gibi, yansımalarıdır; her biri kendi kendisinin ve kendi başkasının birliğidir; her biri bütündür. Ama böylelikle *yalnızca* Özdeşlik ya da *yalnızca* Ayrım olma belirliliği ortadan kalkar. Bu nedenle Nitelikler değildirler, çünkü kendi-içine-yansıma yoluyla belirlilikleri aynı zamanda yalnızca bir olumsuzlamadır. Öyleyse ortada ikili birşey bulunur: Genel olarak *kendi-içine-yansıma*, ve olumsuzlama ya da *koyulmuşluk* olarak belirlilik. Koyulmuşluk kendine dışsal yansımadır; olumsuzlama olarak olumsuzlamadır, — böylelikle *kendinde* hiç kuşkusuz kendi ile bağıntılı olumsuzlama ve kendi-içine-yansımadır, ama yalnızca kendinde; olumsuzlama ile ona dışsal birşey olarak bağıntıdır.

Kendinde yansıma ve dış yansıma böylelikle iki belirlenimdir ki, Ayrımın kıpıları, Özdeşlik ve Ayrım, kendilerini onlara koymuşlardır. Şimdi kendilerini belirlemiş oldukları düzeye dek, bu kıpıların kendileridirler. — *Kendinde yansıma* Özdeşliktir, ama Ayrıma karşı ilgisiz olmaya belirlenmiştir, hiçbir Ayrım taşımamaya değil ama onunla ilişkisinde kendi ile özdeş olmaya; [böylece] *Türlülüktür*. Kendi içine öyle bir yolda yansımış Özdeşliktir ki, aslında her iki kıpının kendi içine *tek bir* yansımasıdır; her ikisi de kendi-içine-yansımalarıdır. Özdeşlik ikisinin bu bir yansımasıdır ki, Ayrımı yalnızca ilgisiz bir Ayrım olarak kendi içinde taşır ve genel olarak Türlülüktür. — Buna karşı *dış yansıma* onların *belirli* Ayrımlarıdır, saluk kendi-içine-yansıma olarak değil, ama kendinde var olan yansımanın ona karşı ilgisiz olduğu belirlenim olarak; iki kıpısı, Özdeşlik ve Ayrımın kendileri, böylece dışsal olarak koyulurlar, kendilerinde ve kendileri için olan belirlenimler değildirler.

Şimdi bu dışsal Özdeşlik *Benzerlik* ve dışsal Ayrım *Benzemezliktir*. — *Benzerlik* hiç kuşkusuz Özdeşliktir, ama yalnızca bir koyulmuşluk olarak; bir Özdeşliktir ki, kendinde ve kendi için değildir. — Aynı yolda, *Benzemezlik* Ayrımdır, ama dışsal bir Ayrımdır ki, kendinde ve kendi için benzemizin kendisinin Ayrımı değildir. Birşeyin başka birşeye benzer olup olmaması ne birini ne de ötekini ilgilendirir; bunlardan her biri yalnızca kendi ile bağıntılıdır, kendinde ve kendi için ne ise odur; Özdeşlik ya da Özdeşsizlik Benzerlik ve Benzemezlik olarak onların dışına düşen bir üçüncünün bakışıdır.

3. Dış yansıma türlü olanı Benzerliğe ve Benzemezliğe bağıntılar. Bu bağıntı, *karşılaştırma*, Benzerlikten Benzemezliğe ve ikinciden birinciye ileri geri gidip gelir. Ama Benzerliğin ve Benzemezliğin bu ileri-geri

gidip-gelen bağıntısı bu belirlenimlerin kendilerine dışsaldır; ayrıca, bunlar birbirleri ile değil, ama her biri kendi için yalnızca bir üçüncü ile bağıntılıdır. Bu almaşta her biri dolaysızca kendi için ortaya çıkar. — Dış yansıma böyle olarak kendine dışsaldır; *belirli* Ayrım olumsuzlanmış saltık Ayrımdır; böylelikle yalın değil, kendi-içine-yansıma değildir, ama bunu dışında taşır; kıpıları buna göre birbirlerinin dışına düşerler ve ayrıca birbirlerine dışsal olarak karşılarında duran kendi-içine-yansıma ile de bağıntılıdır.

Öyleyse kendine yabancılaşmış yansımada Benzerlik ve Benzemezlik birbirine karşı bağıntısız olarak ortaya çıkar; ve bu yansıma onları *bir ve aynı* şey ile bağıntılarken, 'ölçüsünde,' 'yanlar' ve 'bakımlar' yoluyla *ayırır*. Bir ve aynı olan ve hem Benzerliğin hem de Benzemezliğin bağıntılı olduğu değişik terimler öyleyse *bir yana göre* birbirlerine benzer, ama *bir başka yana göre* benzemez, ve benzer olmaları *ölçüsünde* benzemez değildirler. *Benzerlik* yalnızca kendi ile bağıntılıdır, ve *Benzemezlik* aynı yolda yalnızca Benzemezliktir.

Ama bu birbirlerinden ayrılmalari yoluyla yalnızca kendilerini ortadan kaldırırlar. Tam olarak çelişkiyi ve çözölmeyi onlardan uzak tutması gereken şey, yani birşeyin bir başkasına *bir bakımdan benzer, ama bir başka bakımdan benzemez olması*, Benzerliğin ve Benzemezliğin bu birbirleri dışında tutulmaları yokolmalarıdır. Çünkü ikisi de Ayrım belirlenimleridir; birbirleri ile bağıntılıdır, biri ötekinin olmadığı olmaktadır; benzer benzemez değildir, ve benzemez benzer değildir; ve her ikisi de özsel olarak bu bağıntıyı taşır ve onun dışında hiçbir anlam taşımazlar; Ayrım belirlenimleri olarak her biri ne ise kendi başkasından *ayulmuş* olarak odur. Ama bu birbirlerine karşı ilgisizlikleri yoluyla Benzerlik yalnızca kendi ile bağıntılı, Benzemezlik aynı yolda bir 'kendi bakımından'dır ve 'kendi için' yansımadır; böylelikle her biri kendine benzerdir; Ayrım yitmiştir, çünkü birbirlerine karşı hiçbir belirlilik taşımazlar; ya da her biri böylelikle yalnızca Benzerliktir.

Bu ilgisiz 'bakım' ya da dışsal Ayrım böylece kendini ortadan kaldırır ve kendinde kendi olumsuzluğudur. Karşılaştırmada karşılaştıranın ait olan olumsuzluktur. Karşılaştıran Benzerlikten Benzemezliğe ve bundan geriye birinciye gider, öyleyse birini ötekinde yitmeye bırakır ve gerçekte *ikisinin olumsuz birliğidir*. Bu birlik ilk olarak karşılaştırılanların ötesi olduğu gibi onların dışına düşen öznel bir edim olarak karşılaştırmının kıpılarının da ötesidir. Ama, göröldüğü gibi, bu olumsuz birlik gerçekte Benzerliğin ve Benzemezliğin kendi doğalarıdır. Onların her biri olan bağımsız 'bakım' tam olarak daha çok onların ayırdedilmişliklerini ve böylelikle kendilerini ortadan kaldıran kendi ile bağıntıdır.

Bu yana göre, dış yansımanın kıpıları olarak ve kendi kendilerine dışsal olarak Benzerlik ve Benzemezlik birarada Benzerliklerinde yiterler. Ama dahası, bu *olumsuz* birlikleri onlarda da *koyulmuştur*; yani *kendinde olan* yansımayı dışlarında taşırlar, ya da *bir üçüncünün*, onlardan başka

birşeyin Benzerliği ve Benzemezliğidirler. Böylece benzer olan kendi kendisinin benzeri değildir; ve benzemez olan kendisinin değil ama ona benzemeyen benzemezi olarak kendisi benzer olandır. Benzer olan ve benzemez olan öyleyse *kendi kendilerinin benzemezidirler*. Öyleyse her biri şu yansımadır: Benzerlik ki, kendisi ve Benzemezliktir, ve Benzemezlik, ki kendisi ve Benzerliktir.

Benzerlik ve Benzemezlik karşılaştırılana ya da türlü olana karşı *koyulmuşluk* yanını oluşturdular ki, bu ikincisi kendini onlara karşı *kendinde var olan* yansıma olarak belirlemişti. Ama bu koyulmuşluk da böylelikle onlara karşı belirliliğini yitirmiştir. Benzerlik ve Benzemezlik, dışsal yansımanın belirlenimleri tam olarak yalnızca kendinde var olan yansımadırlar ki, genel olarak türlü olanın olması gereken şeydir, onun yalnızca belirsiz Ayrımıdır. *Kendinde var olan* yansıma olumsuzlama olmaksızın kendi ile bağıntıdır, soyut kendi ile Özdeşliktir; böylelikle tam olarak koyulmuşluğun kendisidir. — Salt türlü olan öyleyse koyulmuşluk yoluyla olumsuz yansımaya geçer. Türlü olan salt koyulmuş Ayrımdır, öyleyse bir Ayrım olmayan Ayrım, öyleyse kendinde kendi olumsuzlanmasıdır. Böylece Benzerliğin ve Benzemezliğin kendileri — koyulmuşluk — ilgisizlik ya da kendinde var olan yansıma yoluyla geriye kendi ile olumsuz birliğe, yansımaya geçer ki, Benzerliğin ve Benzemezliğin Ayrımı kendinde odur. Türlülük, ki *ilgisiz* yanları o denli de saltık olarak yalnızca olumsuz bir birliğin *kıpılarıdır*, — bu Türlülük *Karşılıktır*.

Not [Türlülük Önermesi]

Türlülük de Özdeşlik gibi kendi önermesinde anlatılır. Dahası, bu iki önerme birbirlerine karşı ilgisiz türlülük içinde tutulur, öyle ki her biri ötekine bakılmaksızın kendi için geçerlidir.

“*Tüm şeyler türlüdür,*” ya da “*Birbirine benzer iki şey yoktur.*” — Bu önerme gerçekte Özdeşlik önermesine karşıttır, çünkü der ki, *A* türlü birşeydir, öyleyse *A* ayrıca *A* değildir; ya da *A* bir başkasına benzemezdir, böylece genel olarak *A* değil, ama daha çok belirli bir *A*’dır. *A*’nın yerine özdeş önermede başka her dayanak koyulabilir, ama benzemez birşey olarak *A* bundan böyle başka hiç biri ile değiştirilemez. Hiç kuşkusuz *kendisinden* değil, yalnızca *başkasından* ayrı birşey olması gerekir; ama bu Türlülük onun kendi belirlenimidir. Kendi ile özdeş *A* olarak belirsiz olandır; ama belirli olan olarak bunun karşıtıdır; bundan böyle kendisinde yalnızca kendi ile Özdeşliği değil, ama ayrıca bir olumsuzlamayı, böylelikle kendisinde kendine karşı bir Türlülüğünü de taşır.

Tüm şeylerin birbirinden ayrı olduğu önermesi bütünüyle gereksiz bir önermedir, çünkü şeylerin çoğulluğunda dolaysızca çokluk ve bütünüyle belirsiz Türlülük imlenir. — Ama “Birbirine bütünüyle benzer iki şey yoktur” önermesi daha çoğunu, yani *belirli* Türlülüğü anlatır. İki şey salt iki değildir — sayısal çoğulluk yalnızca bir-ve-aynılıktır —,

tersine, bunlar *bir belirlenim yoluyla* türdür. Birbirine benzer olan iki şeyin olmadığı önermesi tasarımsal düşünceyi çarpar; öyküye göre, Leibniz bir sarayda bu önermeyi ileri sürer ve bayanların ağaç yaprakları arasında benzer ikisini bulup bulamayacaklarını görmek için aramaya çıkmalarına neden olur. — Saraylıların uğraşı olduğu ve önermelerini sınamak için ağaç yapraklarını karşılaştırmaktan daha öte bir çabanın gerekmediği zamanlar Metafizik için mutlu zamanlar olmuş olmalıdır! O önermenin çarpıcı olmasının nedeni söylenmiş olanlarda, ikinin ya da sayısal çokluğun henüz hiçbir *belirli* Türülük kapsamamasında ve genel olarak soyutluğu içindeki Türüllüğün ilkin Benzerliğe ve Benzemezliğe ilgisiz olmasında yatar. Tasarımsal düşünce, belirlemeye giriştiği zaman bile, bu kıpıların kendilerini birbirlerine karşı ilgisiz olarak alır, öyle ki öteki olmaksızın biri, şeylerin *Benzemezlik olmaksızın salt Benzerlikleri* belirlenim için yeterlidir, ya da şeyler giderek yalnızca sayısal olarak çok olduklarında bile türdürler — benzemez değil, genel olarak türdürler. Buna karşı Türülük önermesi şeylerin birbirlerine Benzemezlikleri yoluyla türü olduklarını, Benzemezlik belirleniminin onlara Benzerlik belirlenimi kadar ait olduğunu, çünkü ancak ikisinin birlikte belirli Ayrımı oluşturduklarını anlatır.

Şimdi bu önerme, Benzemezlik belirleniminin tüm şeylere ait olması, bir tanıtlamaya gereksinir; dolaysız bir önerme olarak getirilemez, çünkü giderek sıradan bilmeyolu bile türü belirlenimlerin sentetik bir önermede birleştirilmeleri için bir tanıtlama ya da onları dolaylı kılan bir üçüncünün gösterilmesi isteminde bulunur. Bu tanıtlamanın Özdeşliğin Türüllüğe geçişini ve sonra bunun belirli Türüllüğe, Benzemezliğe geçişini sergilemesi gerekecektir. Ama bu genellikle yerine getirilmez; görüldüğü gibi, Türülük ya da dışsal Ayrım gerçekte kendi içine yansır, kendinde Ayrımdır, türü olanın ilgisiz kalıcılığı salt koyulmuşluktur, ve böylelikle dışsal, ilgisiz Ayrım değil, ama iki kıpının *tek bir* bağıntısıdır.

Burada ayrıca *Türülük önermesinin* çözülüşü ve hiçliği de yatar. İki şey eksiksiz olarak benzer değildir; böylece aynı zamanda benzer ve benzemezdir; aslında benzerdirler, çünkü genel olarak şeylerdirler ya da yalnızca ikidirler, çünkü her biri en az öteki gibi bir Şey ve bir Birdir, öyleyse her biri öteki olandır; ama önkabul gereği benzemezdirler. Böylece iki kıpının, Benzerlik ve Benzemezliğin, *bir ve aynı şeyde* türü oldukları, ya da birbiri dışına düşen Ayrımın aynı zamanda bir ve aynı bağıntı olduğu belirlenimi bulunur. Bu böylece *Karşılığa* geçmiştir.

İki yüklem *birlikteliği* hiç kuşkusuz 'ölçüsünde' yoluyla birbiri dışında tutulur: İki şey benzer olmaları *ölçüsünde* benzemez, ya da bir *yandan* ve bir *bakımdan* benzer, ama bir başka *yandan* ve *bakımdan* benzemezdirler. Böylece Benzerliğin ve Benzemezliğin birliği şeyden uzaklaştırılır, ve şeyin kendi yansıması ve Benzerliğin ve Benzemezliğin kendinde yansıması olacak olan belirlenim, şeye dışsal bir yansıma olarak, sıkı sıkıya tutulur. Ama böylece bu yansıma, ki *bir ve aynı etkinlikte* iki yanı,

Benzerlik ve Benzemezliği ayırdeder, böylelikle *tek bir* etkinlikte ikisini de kapsar, birini ötekinde görünmeye ve yansımaya bırakır. — Ama şeyler için yalnızca onların birbirleri ile çelişmemeleri ile tasalanan olağan sevecenlik burada da başka yerlerde olduğu gibi böylelikle çelişkinin çözülmeyeceğini ama yalnızca başka bir yere, genel olarak öznel ya da dışsal derin-düşünceye kaydırıldığını, ve bunun gerçekte bu uzaklaştırma ve kaydırma yoluyla salt *koyulmuşluk* olarak bildirilen iki kıpıyı ortadan kaldırmış ve birbirleri ile bağıntılı olarak *tek bir* birlikte kapsadığını unuttur.

3. Karşıtlık

Karşıtlıkta *belirli yansıma*, Ayrım tamamlanmıştır. Karşıtlık Özdeşliğin ve Türülülüğün birliğidir; kıpıları *tek bir* Özdeşlikte türlüdür; böylece *karşıtırlar*.

Özdeşlik ve *Ayrım* kendi içerisinde tutulan Ayrımın kıpılarıdır; onun birliğinin *yansımış* kıpılarıdır. Ama *benzerlik* ve *benzemezlik* dışsallaşmış yansımadır; kendileri ile Özdeşlikleri yalnızca her birinin ondan ayrı olana karşı değil, ama genel olarak kendinde-ve-kendi-için-Varlığa karşı ilgisizliğidir; kendi içine yansımış Özdeşliğe karşı bir kendi ile Özdeşliktir; öyleyse kendi içine yansımamış *dolaysızlıktır*. Dışsal yansımanın yanlarının koyulmuşluğu buna göre bir *Varlıktır*, tıpkı koyulmamışlıklarının bir *olumsuz-Varlık* olması gibi.

Karşıtlığın kıpıları daha yakından irdelenirse, bunlar kendi içine yansımış koyulmuşluk ya da genel olarak belirlenimdir. Koyulmuşluk benzerlik ve benzemezliktir; ikisi kendi içlerine yansıyarak Karşıtlık belirlenimlerini oluşturur. Kendi-içine-yansımaları her birinin kendinde benzerliğin ve benzemezliğin birliği olmasından oluşur. Benzerlik yalnızca benzemezlik açısından karşılaştıran yansımadadır, böylelikle kendi başkası, ilgisiz kıpı yoluyla dolaylı kılınır; benzer olarak, benzemezlik yalnızca benzerliğin onda olduğu aynı yansıyan bağıntıdadır. — Öyleyse bu kıpılardan her biri belirliliği içinde bütündür. Bütün öteki kıpısını da kapsadığı ölçüde bütündür; ama onun bu başkası ilgisiz, *var olan* bir kıpıdır, böylece her biri kendi olumsuz-Varlığı ile bağıntıyı kapsar, ve yalnızca kendi-içine-yansımadır ya da özsel olarak kendi olumsuz-Varlığı ile bağıntılı olarak bütündür.

Bu kendisinde benzemezlik ile bağıntıyı kapsayan kendi içine yansımış kendi ile *benzerlik Olumludur*; böylece kendisinde olumsuz-Varlığı ile bağıntıyı, benzerliği kapsayan *benzemezlik Olumsuzdur*. — Ya da, her ikisi de *koyulmuşluktur*; şimdi, ayırdedilmiş belirliliğin koyulmuşluğun *kendi ile ayırdedilmiş belirli bağıntısı* olarak alınması ölçüsünde, Karşıtlık *bir yandan kendi ile benzerliğine* yansımış *koyulmuşluk*, öte yandan kendi ile benzemezliğine yansımış *koyulmuşluktur*; *Olumlu* ve *Olumsuz*. — *Olumlu* kendi ile benzerliğe yansımış *koyulmuşluktur*; yansımış olan ise *koyulmuşluk*, e.d. olumsuzlama olarak olumsuzlamadır; böylece bu

kendi-içine-yansıma başkası ile bağıntıyı belirlenimi olarak taşır. *Olumsuz* benzemezliğe yansımış olarak koyulmuşluktur; ama koyulmuşluk benzemezliğin kendisidir, ve bu yansıma öyleyse benzemezliğin kendi ile Özdeşliği ve saltık kendi ile bağıntıdır. — Öyleyse ikisi, kendi ile benzerliğe yansımış koyulmuşluk benzemezliği, ve kendi ile benzemezliğe yansımış koyulmuşluk benzerliği ayrıca kendisinde taşır.

Olumlu ve Olumsuz böylece Karşıtlığın kendine-bağımlı olmuş yansılarıdır. Kendilerine-bağımlıdırlar, çünkü *bütünün* kendi içine yansımasıdır, ve Karşıtlığa aittirler, ama ancak bunun bütün olarak kendi içine yansıyan *belirlilik* olması ölçüsünde. Kendine-bağımlılıklarından ötürü *kendinde* belirli Karşıtlığı oluştururlar. Her biri kendisi ve kendi başkasıdır, bu yolla her biri *belirliliğini* bir başkasında değil, ama *kendisinde* taşır. — Her biri yalnızca kendi başkası ile bağıntılı olarak kendi ile bağıntılıdır. Bunun iki yanı vardır: Her biri kendi olumsuz-Varlığı ile bu başkalığın kendi içinde ortadan kaldırılması olarak bağıntıdır; böylece olumsuz-Varlığı yalnızca ondaki bir kıpıdır. Ama öte yandan burada koyulmuşluk bir Varlık, ilgisiz bir kalıcılık olmuştur; buna göre her birinin kapsadığı kendi başkası ayrıca onu yalnızca bir kıpı olarak kapsamaması gerekenin olumsuz-Varlığıdır. Buna göre her biri ancak *olumsuz-Varlığı var olduğu*, ve dahası özdeş bir bağıntı içinde var olduğu sürece vardır.

Olumluyu ve Olumsuzu oluşturan belirlenimler öyleyse Olumlunun ve Olumsuzun *ilk olarak* Karşıtlığın saltık *kıpıları* olmalarından oluşur; kalıcılıkları ayrılmamacasına *tek bir* yansımadır; tek bir dolaylılıktır ki, onda her biri kendi başkasının olumsuz-Varlığı yoluyla, böylece kendi başkası ya da kendi olumsuz-Varlığı yoluyla vardır. — Böylece genel olarak *karşıtlardır*; ya da *her biri* yalnızca başkasının karşıtıdır, biri henüz olumlu ve öteki henüz olumsuz değil, ama ikisi de birbirine karşı olumsuzdur. Her biri böylece genel olarak *ilkin başkası olduğca vardır*; ne ise başkası yoluyla, kendi olumsuz-Varlığı yoluyla odur; yalnızca *koyulmuşluktur*. *İkinci olarak*, *başkası var olmadıkça* vardır; ne ise başkasının olumsuz-Varlığı yoluyla odur; *kendi-içine-yansımadır*. — Ama bu ikisi genel olarak Karşıtlığın *tek bir* dolaylılığıdır ve Karşıtlıkta genel olarak yalnızca *koyulmuş olanlardır*.

Ama *dahası*, bu salt koyulmuşluk genel olarak kendi içine yansımıştır; Olumlu ve Olumsuz *dış yansımanın* bu kıpılarına göre onda yalnızca kıpılar oldukları o ilk Özdeşliğe karşı *ilgisizdirler*; ya da o ilk yansıma Olumlunun ve Olumsuzun kendi içine kendi yansıması olduğu, her biri kendisinde kendi koyulması olduğu için, her biri bu olumsuz-Varlığına yansımasına karşı, kendi koyulmuşluğuna karşı ilgisizdir. Her iki yan böylece salt ayrıdır, ve olumlu ve olumsuz olma belirliliklerinin onların birbirlerine karşı koyulmuşluklarını oluşturması ölçüsünde, her biri kendinde böyle belirlenmiş değil, ama yalnızca genel olarak belirliliktir; buna göre her bir yana Olumlu ve Olumsuz belirliliklerinden birinin ait olmasına karşın, bunlar birbirleri ile değiştirilebilirler, ve her bir yan

öyle bir türdedir ki, olumlu olarak olduğu gibi pekala olumsuz olarak da alınabilir.

Ama *üçüncü* olarak Olumlu ve Olumsuz yalnızca koyulmuş birşey olmadıkları gibi salt ilgisiz birşey de değildirler; ama *koyulmuşlukları* ya da *onların kendileri olmayan bir birlikte başkası ile bağıntı* her birine *geri alınır*. Her biri kendinde olumlu ve olumsuzdur; Olumlu ve Olumsuz kendinde ve kendi için yansıma-belirlenimidirler; yalnızca karşıtların bu kendi içlerine yansımalarında olumlu ve olumsuzdurlar. Olumlu olan kendisinde başkası ile bağıntı taşır ki, olumlunun belirliliği ondadır; benzer olarak, Olumsuz bir başkası ile Karşıtlık içinde Olumsuz değildir, ama onu olumsuz yapan belirliliği benzer olarak kendisinde taşır.

Böylece her biri kendine-bağımlı, kendi için var olan bir kendi ile birliktir. Olumlu hiç kuşkusuz bir koyulmuşluktur, ama öyle bir yolda ki onun için koyulmuşluk yalnızca ortadan kaldırılmış olarak koyulmuşluktur. O *karşıt-olmayandır*; ortadan kaldırılmış Karşıtlıktır, ama Karşıtlığın kendisinin bir yanı olarak. — Olumlu olarak hiç kuşkusuz birşey bir başkalık ile bağıntı içinde belirlidir, ama öyle bir yolda ki, doğası koyulmuş birşey olmamaktır; başkalığı olumsuzlayan kendi-içine-yansımadır. Ama kendi başkasının, Olumsuzun kendisi bundan böyle koyulmuşluk ya da kıpı değil, tersine kendine-bağımlı bir *Varlıktır*; böylece Olumlunun olumsuzlan yansıması kendi içinde bu kendi *olumsuz-Varlığını* kendisinden *dışlamaya* belirlenir.

Böylece saltık yansıma olarak Olumsuz dolaysız Olumsuz değil, ama ortadan kaldırılmış koyulmuşluk olarak Olumsuz, kendinde ve kendi için Olumsuzdur ki, olumlu olarak kendi üzerine dayanır. Kendi-içine-yansıma olarak başkası ile bağıntısını olumsuzlar; onun başkası Olumlu olandır, kendine-bağımlı bir Varlıktır; — buna göre onunla olumsuz bağıntısı onu kendinden dışlamaktır. Olumsuz kendi için kalıcı olan karşıttır, Olumluya karşıdır ki, bu sonuncusu ortadan kaldırılmış Karşıtlığın belirlenimidir — bir Karşıtlığın ki, kendi ile özdeş koyulmuşluğa karşı olarak, kendi üzerine dayanan *bütün Karşıtlıktır*.

Olumlu ve Olumsuz böylece yalnızca *kendinde* değil, ama kendinde ve kendi için olumlu ve olumsuzdur. Başkası ile dışlayıcı bağıntılarının soyutlandığı ve yalnızca belirlenimlerine göre alındıkları düzeye dek, *kendilerinde* olumlu ve olumsuzdurlar. Birşey *kendinde* olumlu ya da olumsuzdur — salt *başkasına karşı* böyle belirlenmemesi gerektiği zaman. Ama Olumlu ya da Olumsuz koyulmuşluk olarak ve böylece karşıtlar olarak alınmadıklarında, her biri dolaysız olandır, *Varlık ve olumsuz-Varlıktır*. Ama Olumlu ve Olumsuz Karşıtlığın kıpılarıdır; kendinde-Varlıkları yalnızca kendi içlerine yansımışlıklarının biçimini oluşturur. Birşey Olumsuz ile bağıntının dışında *kendinde* olumludur; ve birşey Olumlu¹ ile bağıntının dışında *kendinde olumsuzdur*; bu belirlenimde salt bu yansımışlığın soyut kıpısı sıkı sıkıya tutulur. Ama *kendinde-var-olan* Olumlu ya da Olumsuz özsel olarak şu demektir ki, karşıt olmak

salt kıpı olmamaktır, ne de karşılaştırmaya ait olmaktadır, ama Karşıtlığın yanlarının *kendilerinin* belirlenimi olmaktadır. Öyleyse başkası ile bağının dışında *kendilerinde* olumlu ya da olumsuz değildirler; tersine, *bu bağıntı*, ve hiç kuşkusuz dışlayıcı olarak, onların belirlenim ya da kendinde-Varlıklarını oluşturur; öyleyse onda aynı zamanda kendilerinde ve kendileri için olumlu ya da olumsuzdurlar.

Not [*Matematiğin Karşıt Belirlenimleri*]

Burası *Aritmetikte* bulundukları yolda Olumlu ve Olumsuzun Kavramına değinmemiz gereken yerdir. Bu Kavram orada tanıdık olarak varsayılır; ama belirli ayrımı içinde kavranmadığı için çözümsüz güçlük ve karışıklıklardan kaçınmaz. Az önce Olumlu ve Olumsuz gibi iki *olgu-sal* belirlenim ortaya çıktı — karşıtlıklarının yalın Kavramı dışında —, yani, *ilk olarak* ayrı, dolaysız bir belirli-Varlık temelde yatar ve bunun yalın kendi-içine-yansımaları koyulmuşluğundan, karşıtlığın kendisinden ayırđedilir. Bu karşıtlık öyleyse yalnızca kendinde ve kendi için var olan birşey olarak geçerli değildir, ve ayrı yanlara ait olsa da — öyle ki bunlardan her biri genel olarak bir karşıttır —, gene de öte yandan her biri ilgisizce kendi için kalıcıdır ve iki karşıttan hangisinin olumlu, hangisinin olumsuz olarak görüleceğı önemsizdir. — Ama *ikinci olarak*, Olumlu kendinde Olumlu olan, Olumsuz kendinde Olumsuz olandır, öyle ki ayrı yanlar karşılıklı olarak ilgisiz değildirler, ama bu belirlenimleri kendinde ve kendi içindir. — Bu iki biçim, Olumlu ve Olumsuz, Aritmetikte daha onlardan yararlanan ilk belirlenimlerde ortaya çıkar.

İlk olarak *+a* ve *-a* *genel olarak karşıt büyüklüklerdir*, *a* ikisinin de temelinde yatan *kendinde var olan birliktir* ki, karşıtlığın kendisine karşı ilgisizdir ve burada daha öte kavram olmaksızın ölü temel olarak hizmet eder. Hiç kuşkusuz, *-a* Olumsuz olarak, *+a* Olumlu olarak belirtilir; ama *biri tıpkı öteki gibi bir karşıttır*.

Dahası, *a* yalnızca temelde yatan *yalın* birlik değil, ama *+a* ve *-a* olarak bu karşıtların kendi içlerine yansımalarıdır; *iki değişik a* vardır, ve ikisinden hangisinin olumlu ya da olumsuz olarak belirtileceğı ilgisizdir; ikisinin de kendi tikel bir kalıcılığı vardır ve ikisi de olumludur.

O ilk yana göre $+y - y = 0$ 'dır; ya da $-8 + 3$ 'te, 3 pozitif 8'deki negatiflerdir. Karşıtlar bileşimlerinde kendilerini ortadan kaldırır. Doğuya doğru bir saat yol alındığında Batıya doğru alınan aynı uzunluktaki yol ilk alınan yolu ortadan kaldırır; borç ne kadar çok ise servet o kadar azdır, ve ne kadar servet varsa borç kendini o kadar ortadan kaldırır. Doğuya doğru bir saatlik yol aynı zamanda kendinde olumlu yol değildir, ne de Batıya doğru yol olumsuz yoldur; tersine, bu yönler karşıtlığın bu belirliliğine karşı ilgisizdir; yalnızca bir üçüncü, onların dışına düşen bir bakış açısı birini olumlu, ötekini olumsuz yapar. Böylece borçlar da kendinde ve kendi için Olumsuz değildir; yalnızca borçlu ile bağıntı

içinde öyledirler; alacaklı için onun olumlu servetidirler; bir miktar para ya da belli bir değeri olan birşeydirler ki, onun dışına düşen bir bakış açısına göre borç ya da servettir.

Karşıtlar hiç kuşkusuz bağıntılarında birbirlerini ortadan kaldırır, öyle ki sonuç dosdoğru sıfırdır; ama onlarda kendi *özdeş bağıntıları* da bulunur ki, karşıtlığın kendisine karşı ilgisizdir; böylece karşıtlar bir *Bir* oluşturur. Tıpkı yukarıda belirttiğimiz gibi, para toplamı yalnızca *bir* toplamdır, ya da $+a$ 'daki ve $-a$ 'daki *a* yalnızca bir *a*'dır, ve alınan yol biri Doğuya, öteki Batıya giden iki uzaklık değil ama yalnızca bir uzaklıktır. Yine böyle, bir *y* ordinatı da eksenin hangi yanında alınırса alınsın aynıdır; bu düzeye dek, $+y - y = y$ 'dir; yalnızca *genel olarak* ordinattır ve yalnızca bir belirlenimi ve yasası vardır.

Ama dahası, karşıtlar yalnızca *tek bir* ilgisiz terim değil, ama *iki ilgisiz terimdir*. Başka bir deyişle, karşıtlar olarak ayrıca kendi içlerine yansır ve böylece ayrı terimler olarak sürerler.

Böylece $-8 + 3$ 'te bütününde on bir birim bulunur; $+y$ ve $-y$ eksenin karşıt yanlarındaki ordinatlardır ki, orada her biri bu sınıra ve karşıtlıklarına ilgisiz bir belirli-Varlıktır; böylece, $+y - y = 2y$. — Yine, Doğuya ve Batıya doğru gidilen yol çifte bir çabanın toplamı ya da iki zaman döneminin toplamıdır. Benzer olarak, devlet ekonomisinde bir para ya da değer nicesi yalnızca geçim aracı olarak bu bir nice değil, ama çifte bir nicedir; hem alacaklı hem de borçlu için bir geçim aracıdır. Devletin serveti yalnızca nakit para toplamı ve devlette bulunan daha başka taşınamaz ve taşınabilir malların değeri olarak hesaplanmaz; ne de giderek edilgin servetin etkin servetten çıkarılmasından sonra geriye kalan toplam olarak hesaplanır; tersine, anamal, üstelik etkin ve edilgin belirlenimleri birbirlerini sıfıra indirgeseler bile, $+a - a = a$ olarak *ilk* olumlu anamal biçiminde kalır; ama ikinci olarak, çok çeşitli yollarda edilgin olduğu, ödünç verildiği ve yeniden ödünç verildiği için, bu yolla büyük ölçüde çoğalmış bir araçtır.

Ama yalnızca karşıt büyüklükler bir yandan salt genel olarak karşıt, öte yandan olgusal ya da ilgisiz olmakla kalmazlar. Tersine, nicenin kendisinin ilgisiz olarak sınırlanmış Varlık olmasına karşın, gene de kendinde Olumlu ve kendinde Olumsuz da onda bulunur. Örneğin *a* hiçbir im taşımıyorsa ve eğer belirtilecekse olumlu olarak alınmalıdır. Eğer yalnızca genel olarak bir karşıt olacaksa, o zaman pekala $-a$ olarak alınabilir. Ama olumlu im ona dolaysızca verilir, çünkü Olumlu kendi için karşıtlığa karşı kendi ile özdeş olarak kendine özgü dolaysızlık imlemini taşır.

Dahası, olumlu ve olumsuz büyüklükler toplanacakları ya da çıkarılacakları zaman kendileri için olumlu ve olumsuz olarak geçerli sayılırlar, salt toplama ya da çıkarma bağıntısı yoluyla dışsal bir yolda olumlu ya da olumsuz oluyor olarak değil. $8 - (-3)$ 'te ilk 'eksi' 8'e *karşı*, ikinci 'eksi' (-3) ise bu bağıntının dışında *kendinde* karşıt olarak geçerlidir.

Bu çarpma ve bölme durumunda daha tam olarak ortaya çıkar; burada Olumlu özsel olarak *karşıt-değil* olarak, Olumsuz ise karşıt olarak alınmalıdır, her iki belirlenim de aynı yolda yalnızca genelde karşıtlar olarak değil. Ders kitapları bu iki hesap türünde imlerin davranışlarının tanıtılmalarında genel olarak karşıt büyüklükler kavramında durup kaldıkları için bu tanıtılmalar eksiktirler ve çelişkilere düşerler. — Ama artı ve eksi çarpma ve bölme durumunda kendilerinde Olumlu ve Olumsuzun daha belirli imlemini kazanırlar, çünkü faktörlerin ilişkisi, birbirlerine karşı birim ve miktar olmak, toplama ve çıkarma durumunda olduğu gibi salt bir artma ve azalma ilişkisi değil ama nitel bir ilişkidir ki, onunla artı ve eksi de Olumlunun ve Olumsuzun nitel imlemini kazanırlar. — Bu belirlenim olmaksızın ve salt karşıt büyüklükler kavramından kolayca eğer $-a \cdot +a = -a^2$ ise, evrik olarak $+a \cdot -a = +a^2$ olur biçimindeki yanlış sonuç çıkarılabilir. Çünkü bir faktör miktar ve öteki birim olduğu için, ve dahası ilk olan genellikle öncelikli olanı imlediği için, $-a \cdot +a$ ve $+a \cdot -a$ anlatımları birbirlerinden birincide $+a$ 'nın birim, ve $-a$ 'nın miktar, ikincide durumun bunun tersi olması ile ayırdedilir. Şimdi, birinci durumda genellikle denir ki eğer $+a -a$ kere alınacaksa, o zaman $+a$ salt a kere alınmaz, ama aynı zamanda ona karşıt yolda $+a$ kere $-a$ alınır; öyleyse artı olduğu için, onu olumsuz olarak almam gerekir, ve çarpım $-a^2$ olur. Ama eğer ikinci durumda $-a +a$ kere alınacaksa, o zaman $-a$ benzer olarak $-a$ kere değil, ama karşıt belirlenimde, yani $+a$ kere alınacaktır. Öyleyse ilk durumun uslaımlamasına göre çarpımın $+a^2$ olması gerektiği sonucu çıkar. — Durum bölmede de böyledir.

Bu sonuç artı ve eksinin yalnızca genel olarak karşıt büyüklükler olarak alınmaları ölçüsünde zorunludur; eksiye ilk durumda artıyı değiştirme gücü yüklenir; ama ikincide artının eksi üzerinde aynı gücü taşımaması gerekir, üstelik en az onun kadar *karşıt* bir büyüklük belirlenimi olmasına karşın. Gerçekte artı bu gücü taşımaz, çünkü, faktörlerin birbirleri ile nitel bir ilişkileri olduğu için, burada eksiye karşı nitel belirlenimine göre alınacaktır. Öyleyse bu düzeye dek Olumsuz burada genel olarak kendinde karşıt birşey, Olumlu ise belirsiz, genel olarak ilgisiz birşeydir; hiç kuşkusuz o denli de Olumsuz, ama başkasının Olumsuzudur, kendinde değil. — Olumsuzlama olarak bir belirlenim öyleyse yalnızca Olumsuz yoluyla getirilir, Olumlu yoluyla değil.

O zaman böylece $-a \cdot -a$ da $+a^2$ olur, çünkü olumsuz a salt karşıt yolda alınmayacak (o zaman $-a$ ile çarpılmış olarak alınması gerekirdi), ama olumsuz olarak alınacaktır. Ama olumsuzlamanın olumsuzlaması Olumludur.

C. ÇELİŞKİ

1. Genel olarak Ayrım iki yanını *kıpılar* olarak kapsar; *Türlülükte* bunlar ilgisiz olarak birbirleri dışına düşer; genel olarak *Karşıtlıkta* Ayrımın

yanlandırlar, biri yalnızca öteki yoluyla belirlidir, böylelikle yalnızca kısıplardır; ama o denli de kendilerinde belirlidirler, birbirlerine karşı ilgisiz ve birbirlerini karşılıklı olarak dışlayıcıdır: *Kendilerine-bağımlı yansıma-belirlenimleri*.

Biri *Olumlu*, öteki *Olumsuzdur*, ama birincisi kendinde Olumlu, ikincisi kendinde Olumsuz olarak. Her birinin kendisinde öteki kısıpı ile bağıntı taşıması yoluyla kendi için ilgisiz kendine-bağımlılığı vardır; böylece her biri bütün, kendi içinde kapalı karşıtlıktır. — Bu bütün olarak her biri *kendi başkası yoluyla* kendi ile dolaylıdır ve onu *kapsar*. Ama dahası *kendi başkasının olumsuz-Varlığı* yoluyla kendi ile dolaylıdır; böylece kendi için var olan birliktir ve başkasını kendisinden *dışlar*.

Kendine-bağımlı yansıma-belirlenimi öteki belirlenimi kapsaması ve bu yolla kendine-bağımlı olması ile aynı bakımdan ötekini dışladığı için, kendine-bağımlılığında kendisinden kendi kendine-bağımlılığını dışlar, çünkü bu onun öteki belirlenimini kendi içinde kapsaması ve ancak bu yolla dışsal birşey ile bağıntı olmamasından, ama o denli de dolaysızca kendisi olması ve ona olumsuz belirlenimi kendisinden dışlaması olgusundan oluşur. Böylece *Çelişkidir*.

Ayrın genel olarak daha şimdiden *kendinde* Çelişkidir; çünkü yalnızca *bir olmadıkları* düzeye dek *birlik* olanların birliğidir, — ve yalnızca *aynı bağıntıda* ayrı olarak var olanların ayrılmasıdır. Ama Olumlu ve Olumsuz *koyulmuş* Çelişkidirler, çünkü olumsuz birlikler olarak kendileri kendi koyulmalarıdır, ve bu koyulmada her biri kendisinin ortadan kaldırılması ve karşıtının koyulmasıdır. — Belirleyen yansımayı *dışlayıcı* olarak oluştururlar; ve dışlama bir ayırdetme olduğu, ve ayırdedilenlerin her biri dışlayıcı olarak kendisi bütün dışlama olduğu için, her biri kendinde kendini dışlar.

Her iki kendine-bağımlı yansıma-belirlenimi kendi için irdelendiğinde, Olumlu *kendine benzerliğe* yansımış olarak *koyulmuşluk*, bir başkası ile bağıntı olmayan koyulmuşluk, öyleyse kalıcılıktır, ama ancak koyulmuşluk *ortadan kaldırıldığı* ve *dışlandığı* ölçüde. Ama böylelikle Olumlu kendini *bir olumsuz-Varlığın bağıntısı*, bir *koyulmuşluk* yapar. — Böylece Çelişkidir, öyle ki Olumsuzun *dışlanması* yoluyla kendi ile Özdeşliğin koyulması olarak kendini kendinden dışladığının Olumsuzu, öyleyse başkası yapar. Bu, dışlanmış olmakla, dışlayandan özgür olarak, böylelikle kendi içine yansımış olarak ve kendisi dışlayıcı olarak koyulur. Böylece dışlayıcı yansıma Olumlunun başkasını dışlıyor olarak koyulmasıdır, öyle ki bu koyma edimi dolaysızca onun başkasının, dışladığının koyulmasıdır.

Bu Olumlunun saltık Çelişkisi, ama dolaysızca Olumsuzun saltık Çelişkisidir; ikisinin koyulması *tek bir yansımadır*. — Olumsuz Olumluya karşı kendi için irdelendiğinde *kendi ile benzerliğe* yansımış olarak koyulmuşluk, Olumsuz olarak Olumsuzdur. Ama Olumsuzun kendisi benzemez olandır, bir başkasının olumsuz-Varlığıdır; böylelikle benzerliğine yansıma daha çok onun kendi ile bağıntısıdır. — *Genel olarak*

olumsuzlama Nitelik olarak Olumsuz ya da *dolaysız* belirliliktir; ama *Olumsuz olarak* Olumsuz böylece kendi Olumsuzu ile, kendi başkası ile bağıntılıdır. Eğer bu Olumsuz yalnızca birincisi ile özdeş olarak alınırsa, o zaman o da birincisi gibi yalnızca dolaysızdır; ve böylece birbirlerine karşı başkaları olarak, böylece Olumsuzlar olarak alınmazlar; Olumsuz genel olarak dolaysız birşey değildir. — Ama dahası, şimdi o denli de her biri başkası olanla aynı olduğu için, benzemezlerin bu bağıntısı o denli de onların özdeş bağıntısıdır.

Bu öyleyse Olumlunun olduğu aynı Çelişkidir, yani kendi ile bağıntı olarak koyulmuşluk ya da olumsuzlama. Ama Olumlu yalnızca *kendinde* bu Çelişkidir; buna karşı Olumsuz *koyulmuş* Çelişkidir; çünkü kendi içine yansımada, böylece kendinde ve kendi için Olumsuz ya da kendi ile özdeş Olumsuz olmada özdeş-olmayan olma, Özdeşliği dışlama belirlenimini taşır. Olumsuz olmak *Özdeşliğe karşı kendi ile özdeş* olmak, böylelikle dışlayıcı yansımaya yoluyla kendini kendinden dışlamaktır.

Olumsuz öyleyse Karşıtlık olarak kendi üzerine dayanan bütün Karşıtlık, bir *başkası ile bağıntılı olmayan* saluk Ayrımdır; Karşıtlık olarak Özdeşliği kendisinden dışlar, — ama böylelikle kendi kendisini; çünkü *kendi ile bağıntı* olarak kendini dışladığı Özdeşliğin kendisi olarak belirler.

2. Çelişki kendini çözer.

İrdelenmiş olan kendi kendini dışlayan yansımada Olumlu ve Olumsuz her biri kendine-bağımlılığında kendini ortadan kaldırır; her biri salt kendi karşıtına geçiş ya da daha doğrusu kendini ona çevirir. Karşıtların kendi içlerine bu dinginliksiz yitileri Çelişki yoluyla ortaya çıkan *en yakın birliktir*; Çelişki *Hiçtir*.

Ama Çelişki yalnızca *Olumsuzu* değil, *Olumluyu* da kapsar; ya da kendini dışlayan yansımaya aynı zamanda *koyan* yansımadır; Çelişkinin sonucu yalnızca *Hiç* değildir. — Olumlu ve Olumsuz kendine-bağımlılığın *koyulmuşluğunu* oluşturur; kendileri yoluyla olumsuzlanmaları kendine-bağımlılığın *koyulmuşluğunu* ortadan kaldırır. Gerçekte Çelişkide yitip giden budur.

Karşıtlığın yanlarını kendilerini kendine-bağımlı kendi ile bağıntılar yapmaya götüren kendi-içine-yansımaya ilk olarak onların *ayrılacak* kısımlar olarak kendine-bağımlılıklarıdır; böylece yalnızca *kendilerinde* bu kendine-bağımlılıktırlar, çünkü henüz karşıtırlar, ve *kendilerinde* kendine-bağımlı olmaları koyulmuşluklarını oluşturur. Ama dışlayıcı yansımaları bu koyulmuşluğu ortadan kaldırır, onları kendi-için-olan kendine-bağımlı yanlar yapar ki, yalnızca *kendilerinde* değil, ama kendi başkaları ile olumsuz bağıntıları yoluyla kendilerine-bağımlıdırlar; bu yolda kendilerine-bağımlılıkları da koyulur. Ama dahası, bu kendi koyma edimleri yoluyla kendilerini bir koyulmuşluk yaparlar. *Kendilerini yokederler*, çünkü kendilerini kendi ile özdeş birşey olarak belirlerler, ama bunda daha çok Olumsuz olarak, kendi ile özdeş birşey olarak belirlerler ki, başkası ile bağıntıdır.

Ama bu dışlayıcı yansıma daha yakından irdelendiğinde yalnızca bu biçimsel belirlenim değildir. *Kendinde-var-olan* kendine-bağımlılık ve bu koyulmuşluğun ortadan kaldırılmasıdır, ve ilkin bu ortadan kaldırma yoluyla kendi-için-var-olan ve gerçekte kendine-bağımlı birliktir. Başkalığın ya da koyulmuşluğun ortadan kaldırılması yoluyla hiç kuşkusuz yine koyulmuşluk, bir başkasının Olumsuzu bulunur. Ama gerçekte bu olumsuzlama yine yalnızca başkası ile yalnızca ilk dolaysız bağıntı değildir, ortadan kaldırılmış dolaysızlık olarak değil ama ortadan kaldırılmış koyulmuşluk olarak koyulmuşluktur. Kendine-bağımlılığın dışlayıcı yansıması, dışlayıcı olduğu için, kendini koyulmuşluk yapar, ama o denli de koyulmuşluğunun ortadan kaldırılmasıdır. Kendi ile ortadan kaldıran bağıntıdır; bunda *ilk olarak* Olumsuzu ortadan kaldırır ve *ikinci olarak* kendini Olumsuz olarak koyar, ve ortadan kaldırdığı yalnızca bu aynı Olumsuzdur; Olumsuzun ortadan kaldırılmasında aynı zamanda onu koyar ve ortadan kaldırır. *Dışlayan belirlenimin kendisi* bu yolda *başkasıdır* ki, Olumsuzlanması odur; bu koyulmuşluğun ortadan kaldırılması buna göre yine bir başkasının Olumsuzu olarak koyulmuşluk değil, ama kendi ile biraraya gelme, kendi ile olumlu birliktir. Kendine-bağımlılık böylece *kendi* olumsuzlanması yoluyla kendi içine geri dönen birliktir, çünkü *kendi* koyulmuşluğunun olumsuzlanması yoluyla kendi içine geri döner. Özün birliğidir, çünkü bir başkasının değil ama kendi kendisinin olumsuzlanması yoluyla kendi ile özdeştir.

3. Bu olumlu yana, kendine-bağımlılığın Karşıtlıkta dışlayıcı yansıma olarak kendini koyulmuşluk yapması ve o denli de koyulmuşluk olmayı ortadan kaldırması yanına göre, Karşıtlık yalnızca *zemine yitmemiş*, ama *Zeminine* geri dönmüştür. — Kendine-bağımlı Karşıtlığın dışlayıcı yansıması onu bir Olumsuz, yalnızca koyulmuş birşey yapar; bu yolla onun ilk olarak kendine-bağımlı *belirlenimlerini*, Olumlu ve Olumsuzu, *yalnızca belirlenimler* olan şeylere indirger; ve böylece koyulmuşluk bir koyulmuşluk yapıldığından, genel olarak kendi ile birliğine geri dönmüştür; *yalın Öz*, ama *Zemin* olarak Öz'dür. Özün kendinde kendi ile çelişen belirlenimlerinin ortadan kaldırılması yoluyla Öz yeniden kurulmuştur, ama gene de dışlayıcı yansıma-birliği olma belirlenimi ile — yalın bir birlik ki, kendi kendisini Olumsuz olarak belirler, ama bu koyulmuşlukta dolaysızca kendine benzerdir ve kendi ile biraraya gelir.

Öyleyse ilk olarak kendine-bağımlı Karşıtlık Çelişkisi yoluyla *geriye Zemin çekilir*; bu Karşıtlık ilk olan, dolaysız olandır ki, ondan başlanır, ve ortadan kaldırılmış Karşıtlık ya da ortadan kaldırılmış koyulmuşluk kendisi bir koyulmuşluktur. Böylelikle *Zemin olarak Öz bir koyulmuşluk, oluşmuş birşeydir*. Ama, evrik olarak, koyulmuş olan şey yalnızca Karşıtlığın ya da koyulmuşluğun ortadan kaldırılmış birşey olması, yalnızca koyulmuşluk olarak bulunmasıdır. Öz öyleyse Zemin olarak öyle bir yolda dışlayıcı yansımadır ki, kendi kendisini koyulmuşluk yapar, daha önce kendisinden başlanmış ve dolaysız olmuş olan Karşıtlık yalnızca

Özün koyulmuş, belirli kendine-bağımlılığıdır, ve Karşıtlık yalnızca kendini kendi içinde ortadan kaldıran iken, Öz ise kendi belirliliğinde kendi içine yansındır. Öz Zemin olarak *kendini* kendisinden dışlar, *kendini* koyar; koyulmuşluğu — ki dışlanmış olandır — yalnızca koyulmuşluk olarak, Olumsuzun kendi ile Özdeşliği olarak vardır. Bu kendine-bağımlı yan Olumsuz olarak *koyulmuş* Olumsuzdur; kendi ile çelişendir ki, buna göre dolaysızca Zemini olarak Özde kalır.

Çözölmüş Çelişki öyleyse Zemindir, Olumlunun ve Olumsuzun birliği olarak Özdür. Karşıtlıkta belirlenim kendine-bağımlılığa erişmiştir; Zemin ise bu tamamlanmış kendine-bağımlılıktır; Olumsuz onda kendine-bağımlı Özdür, ama Olumsuz olarak; böylece bu olumsuzlukta kendi ile özdeş olarak Zemin o denli de Olumludur. Karşıtlık ve Çelişki buna göre Zeminde kapsandığı denli de ortadan kaldırılır. Zemin kendi ile olumlu Özdeşlik olarak Özdür; ama kendini aynı zamanda olumsuzluk olarak kendi ile bağıntılar, öyleyse kendini belirler ve dışlanmış koyulmuşluk yapar; ama bu koyulmuşluk bütün kendine-bağımlı Özdür, ve Öz, bu olumsuzlanmasında kendi ile özdeş ve olumlu olarak, Zemindir. Kendi ile çelişen kendine-bağımlı Karşıtlığın öyleyse kendisi daha şimdiden Zemindi; ona yalnızca kendi ile birlik belirlenimi eklenmiştir ki, bu ise kendine-bağımlı karşıtlardan her birinin kendini ortadan kaldırması ve kendini kendi başkası yapması, böylece 'Zemine düşmesi,' ama bunda aynı zamanda yalnızca kendi kendisi ile biraraya gelmesi olgusundan doğar; öyleyse karşıt daha çok yalnızca yitişinde, e.d. koyulmuşluğunda ya da olumsuzlanmasında kendi içine yansımış, kendi ile özdeş Özdür.

Not 1 [*Olumlunun ve Olumsuzun Birliği*]

Olumlu ve olumsuz aynıdır. Bu anlatım bu iki belirlenim arasında bir *karşılaştırma* yaptığı düzeye dek *dışsal derin-düşünceye* aittir. Ama bu dış bir karşılaştırma değildir ve böyle birşey başka kategoriler arasında olduğu gibi onlar arasında da yapılamaz; tersine, kendilerinde irdelenmeleri gerekir, e.d. kendi yansımalarının ne olduğunun irdelenmesi gerekir. Ama her birinin özsel olarak başkasında kendi Görünüşü olduğu ve kendisinin başkası olarak koyulması olduğu açığa çıkmıştır.

Ama tasarımı, Olumluyu ve Olumsuzu kendilerinde ve kendileri için oldukları gibi irdelemediği düzeye dek, pekala onun tarafından birbirlerine karşı sağlam olarak alınan bu ayırdedilmiş yanların desteksizliğine dikkat edebilmesi için karşılaştırmaya gönderilebilir. Derin-düşüncede biraz deneyim bile gösterecektir ki, eğer birşey olumlu olarak belirlenmiş ve bir temel olarak ondan yola çıkılmışsa, bu kendini hemen el altından olumsuz birşeye çevirirken, öte yandan olumsuz olarak belirlenmiş olan ise olumlu birşeye döner, ve derin düşünme bu belirlenimlerde karışıklığa ve kendi ile çelişkiye düşer. Doğaları ile

tanışıklık yoksunluğu bu karışıklığın olmaması gereken bir yanlışlık olduğu sanısına yol açar ve onu öznel bir yanlışlığa yükler. Bu geçiş de dönüşümün zorunluğunun bilinci bulunmadığı sürece gerçekte salt bir karışıklık olarak kalır. — Ama giderek dışsal derin-düşünce için bile yalın bir irdeleme olarak görülebileceği gibi, ilk olarak Olumlu dolaysızca özdeş olan birşey değil, ama bir yandan Olumsuz ile karşıtlık içinde koyulmuş birşeydir ve yalnızca bu bağıntı içinde anlam taşır, öyleyse Olumsuzun kendisi *onun Kavramında* yatar; ama öte yandan, Olumlu kendisinde salt koyulmuşluğun ya da Olumsuzun kendi ile bağıntılı olumsuzlaması, ve öyleyse kendisi kendi içinde *saltık olumsuzlamadır*. — Benzer olarak Olumlunun karşısında duran Olumsuz yalnızca bu kendi başkası ile bağıntıda anlam taşır; öyleyse onu *kendi Kavramında* kapsar. Ama Olumsuzun Olumlu ile bu bağıntı olmaksızın da *kendi kalıcılığı* vardır; kendi ile özdeştir; ama böylece kendisi Olumlunun olması gereken şeydir.

Olumlu ve Olumsuz Karşıtlığı başlıca şu anlamda alınır: Birincinin (gerçi sözel olarak [Lat. 'ponieren'den] 'poniertsein'ya da 'koyulmuşluk' demek olsa da) nesnel, ikincinin ise öznel birşey olması gerekir ki, yalnızca dışsal bir derin-düşünmeye aittir ve kendinde ve kendi için var olan nesneli ilgilendirmez ve onun için hiçbir biçimde bulunmaz. Gerçekte, eğer Olumsuz öznel bir özencin soyutlamasından ya da dışsal bir karşılaştırmanın bir belirleniminden başka birşeyi anlatmıyorsa, o zaman hiç kuşkusuz nesnel-Olumlu için bulunmaz, e.d. bu kendisinde böyle boş bir soyutlama ile bağıntılı değildir; ama o zaman bir Olumlu olması belirlenimi benzer olarak ona yalnızca dışsaldır. — Böylece, bu yansıma-belirlenimlerinden durağan bir karşıtlık örneği alırsak, genel olarak *ışık* yalnızca Olumlu, *karanlık* ise Olumsuz olarak geçerlidir. Ama ışık sonsuz uzanında ve açındırıcı ve diriltici etkerliğinin gücünde özsel olarak saltık olumsuzluğun doğasını taşır. Buna karşı karanlık, çoklu-olmayan birşey olarak ya da kendini kendi içinde ayırtlaştırmayan doğurgan döl yatağı olarak kendi ile özdeş yalın birşey ya da Olumludur. Salt ışığın bulunmayışı olarak onun için hiçbir biçimde bulunmuyor olması anlamında yalnızca Olumsuz olarak alınır, — öyle ki, ışığın karanlık ile bağıntısında bir başkası ile değil ama yalnızca kendi kendisi ile bağıntılı olması, öyleyse karanlığın onun önünde yalnızca yitiyor olması gerekir. Ama bilindiği gibi ışık karanlık yoluyla griye sönür; ve bu salt nicel değişimin dışında karanlık ile bağıntısı yoluyla renge belirlenme gibi nitel bir değişime de uğrar. Yine böyle örneğin *erdem* de kavgasız değildir; gerçekte en yüksek, tamamlanmış kavgadır; böylece yalnızca olumlu değil, ama saluk olumsuzluktur; yine, yalnızca erdemsizlik ile *karşılaştırma* içinde erdem değil, ama *kendi kendisinde* karşıtlık ve savaşımdır. Ya da, *erdemsizlik* yalnızca erdem *yoksunluğu* değildir (suçsuzluk da bu yoksunluktur) ve salt dışsal bir derin-düşünme için erdemden ayrı değil, tersine kendinde onun karşıtıdır, *kötüdür*. Kötülük İyiye karşı

kendi üzerine dayanmaktan oluşur; olumlu-Olumsuzluktur. Suçsuzluk ise, kötünün olduğu gibi iyinin de eksikliği olarak, her iki belirlenime karşı ilgisizdir, ne olumlu ne de olumsuzdur. Ama aynı zamanda bu eksiklik bir belirlilik olarak da alınmalı, ve bir yandan birşeyin olumlu doğası olarak, öte yandan bir karşıt ile bağıntılı olarak görülmelidir, ve onun suçsuzluğundan, ilgisiz kendi-ile-özdeşliğinden ortaya çıkan tüm doğalar kendilerini kendileri yoluyla kendi başkaları ile bağıntılar ve bu yolla zeminde yiter, ya da olumlu anlamda, Zeminlerine geri dönerler. — *Gerçeklik* de nesne ile bağdaşan bilme olarak Olumludur, ama yalnızca bu kendi ile benzerliktir, çünkü bilme başkasına karşı olumsuz olarak davranmış, nesnenin içine işlemiş ve nesne olan olumsuzlamayı ortadan kaldırmıştır. *Yanılga* kendinde ve kendi için var olmayanın sanısı olarak, kendini bilen ve ileri süren bir sanı olarak Olumludur. Ama bilgisizlik ya gerçekliğe ve yanılgıya karşı ilgisiz birşeydir, ve böylelikle ne olumlu ne de olumsuz olarak belirlidir ve bir eksiklik olarak belirlenimi dışsal derin-düşünceye aittir; ya da nesnel olarak, bir doğanın kendi belirlenimi olarak kendine karşı yönelmiş dürtüdür ki, kendi içinde olumlu bir yön kapsayan bir Olumsuzdur. — İrdelenen yansıma belirlenimlerinin bu doğasını, yani gerçekliklerinin yalnızca birbirleri ile bağıntılarından ve böylelikle her birinin kendi Kavramında ötekini kapsamasından oluştuğunu görmek ve buna sarılmak çok önemli bir bilgidir; bu bilgi olmaksızın felsefede gerçekte tek bir adım bile atılamaz.

Not 2 [*Dışlanmış Orta Yasası*]

Karşıtlığın belirlenimi de benzer olarak bir yasaya, sözde *dışlanan üçüncü yasına* çevrilmiştir.

Birşey ya A'dır ya da A-olmayandır; bir üçüncü yoktur.

Bu önerme *ilk olarak* herşeyin bir karşıt olduğunu, ya olumlu ya da olumsuz olarak *belirli birşey* olduğunu imler. — Önemli bir önermedir, ki zorunluluğunu Özdeşliğin Türülülüğe ve bunun Karşıtlığa geçmesinde taşır. Ama genellikle bu anlamda anlaşılmaz; tersine, sık sık bir şeye tüm yüklemelerden ya bu tikel yüklemnin kendisinin ya da onun olmayışının ait olması gerektiği demektir. Karşıt burada salt eksiklik ya da daha doğrusu *belirsizlik* demektir; ve önerme öylesine basmakalıptır ki, onu bildirme zahmetine değmez. Tatlı, yeşil, kare belirlenimleri alındığında — ve tüm yüklemelerin alınması gerekir — ve sonra tin üzerine onun ya tatlı ya da tatlı değil, yeşil ya da yeşil değil vb. olduğu söylenirse, o zaman bu öylesine havadan sudandır ki, hiçbirşeye götürmez. Belirlilik, yüklem birşey ile bağıntılanır; birşey belirlidir, der önerme; şimdi önermenin özsel olarak belirliliğin kendisini daha öte belirlemesini, *kendinde* belirlilik, karşıtlık olmasını imlemesi gerekir. Ama bunun yerine, o havadan sudan anlamda, yalnızca belirlilikten onun genel olarak olmayışına, geriye belirsizliğe döner.

Dahası, dışlanmış üçüncü önermesi kendini yukarıda irdelenen Özdeşlik ya da Çelişki önermelerinden ayırdeder. Bunlardan ikincisi *aynı zamanda A ve A-değil* olan hiçbirşeyin olmadığını ileri sürüyordu. Bunun imlemi ne *A* ne de *A-değil* olan hiçbirşeyin, karşıtlığa karşı ilgisiz bir üçüncünün *olmadığıdır*. Ama gerçekte karşıtlığa karşı ilgisiz olan üçüncü bu önermenin kendisinde *verilidir*, yani *A* 'nın kendisi onda bulunur. Bu *A* ne *+A* ne de *-A* 'dır, ve o denli de ayrıca *+A* ve *-A* 'dır. — Ya *+A* ya da *A-değil* olması gereken birşey böylelikle *+A* ile olduğu gibi *A-değil* ile de bağıntılıdır; ve yine *A* ile bağıntılı olduğu için *A-değil* ile bağıntılı *olmaması* gerekir, tıpkı *A-değil* ile bağıntılı olduğu için *A* ile bağıntılı *olmaması* gerektiği gibi. Öyleyse Birşeyin kendisi dışlanması gereken üçüncüdür. Karşıt belirlenimler birşeyde koyuldukları denli de bu koyulmada ortadan kaldırıldıkları için, burada ölü birşeyin şeklini taşıyan üçüncü daha derin olarak alındığında yansımanın birliğidir ki, Karşıtlık Zemin olarak ona geri döner.

Not 3 [Çelişki Önermesi]

Eğer şimdi ilk yansıma belirlenimleri, Özdeşlik, Türlülük ve Karşıtlık, tek bir önermeye yerleştirilmişse, gerçeklikleri olarak ona geçtikleri belirlenim, yani *Çelişki* de en az onlar kadar bir önermede anlaşılmalı ve bildirilmelidir: "Tüm şeyler kendilerinde çelişkilidir," ve hiç kuşkusuz bu önermenin geri kalanlar ile karşıtlık içinde daha çok şeylerin gerçekliğini ve Özünü anlatıyor olması anlamında. — Karşıtlıkta ortaya çıkan Çelişki yalnızca açınmış Yokluktur ki, Özdeşlikte kapsanır ve Özdeşlik önermesinin *hiçbirşey* söylemediği anlatımında kendini gösterir. Bu olumsuzlama kendini daha öte Türlülüğe ve Karşıtlığa belirler ki, şimdi koyulmuş Çelişkidir.

Ama bugüne kadarki mantığın ve sıradan tasarımlama yolunun temel önyargılarından biri de Çelişkinin, Özdeşliğin tersine, özsel ve içkin bir belirlenim olmadığı görüşüdür; ama aslında, eğer sıralama söz konusu olsaydı ve iki belirlenim sıkı sıkıya ayrılmış olarak tutulsaydı, o zaman Çelişkinin daha derin ve daha özsel belirlenim olarak alınması gerekirdi. Çünkü onun karşısında Özdeşlik yalnızca yalın dolaysızın, ölü Varlığın belirlenimi iken, Çelişki ise tüm devimin ve dirimselliğin kaynağıdır; birşey ancak kendi içinde bir Çelişki kapsadığı sürece devinir, dürtü ve etkinlik taşır.

İlk olarak, Çelişki genellikle şeylerden, genel olarak var olandan ve gerçek olandan uzak tutulur; *çelişkili hiçbirşeyin olmadığı* ileri sürülür. Buna karşı, ikinci olarak, Çelişki bağıntısı ve karşılaştırması yoluyla onu ilk koyan öznel derin-düşünceye itilir. Ama aslında bu derin-düşünce bile bulunmaması gerekecektir, çünkü *çelişkili olan ne tasarlanabilir*, ne de *düşünülebilir* denir. İster edimsel şeylerde, isterse derin

düşünmede olsun, genellikle bir olumsuzluk olarak, bir bakıma bir anormallik ve geçici bir hastalık nöbeti olarak görülür.

Şimdi Çelişkinin *olmadığı*, bulunan birşey olmadığı önesürümü söz konusu olduğunda, böyle bir inanca ile hiçbir biçimde tasalanmamız gerekmez; Özün saluk bir belirlenimi her deneyimde, edimsel herşeyde tıpkı her Kavramda olduğu gibi bulunmalıdır. Yukarıda aynı gözlem kendini Varlık alanında sergilendiği yolda Çelişki olan *Sonsuz* ile ilgili olarak daha önce anımsatılmıştı. Ama sıradan deneyimin kendisi en azından *bir dizi* çelişkili şey, çelişkili düzenleme vb. *vardır* derken bunu bildirir ki, bunların Çelişkileri salt dışsal bir derin-düşüncede değil, ama onların kendilerinde bulunur. Ama dahası, Çelişki yalnızca şurada burada yer alan salt bir anormallik olarak alınmamalıdır; tersine, özel belirlenimi içindeki Olumsuzdur, tüm öz-devimin ilkesidir ki, onun bir sergilenişinden daha öte birşeyden oluşmaz. Dışsal duyulur devimin kendisi onun dolaysız belirli-Varlığıdır. Birşey ancak bu şimdide burada ve bir başka şimdide orada değil, ama bir ve aynı şimdide burada olduğu ve burada olmadığı için devinir, çünkü şey bu tikel 'burada' aynı zamanda vardır ve yoktur. Eski diyalektikçilere devimde gösterdikleri Çelişkiler teslim edilmelidir; ama bundan bu nedenle devimin olmadığı değil, tersine devimin *belirli olarak var olan* Çelişkinin kendisi olduğu sonucu çıkar.

Benzer olarak iç, asıl öz-devim, genel olarak *dürtü* (Monadın itkisi ya da Nisusu, saltık yalın Özün entelekhiaları) birşeyin bir ve aynı bakımdan *kendi içinde* ve eksik, *kendi kendisinin olumsuzluğu* olmasından başka bir anlama gelmez. Kendi ile soyut Özdeşlik henüz bir dirimsellik değildir; tersine, Olumlu kendi kendisinde olumsuzluk olması yoluyla kendi dışına çıkar ve kendini başkalaşıma bırakır. Öyleyse birşey ancak kendi içinde Çelişki kapsadığı düzeye dek dirimlidir, ve dahası Çelişkiyi kendi içinde kavrama ve ona dayanma kuvvetidir. Ama eğer varolan kendi olumlu belirleniminde aynı zamanda olumsuz belirleniminin ötesine uzanamıyor ve birine ötekinde sıkı sıkıya sarılamıyorsa, kendi içinde Çelişki taşıyamıyorsa, o zaman dirimli birliğin kendisi değil, Zemin değildir, tersine Çelişkide 'zemine düşüp' yiter. — *Kurgul düşünce* yalnızca düşüncenin Çelişkiye ve onda kendi kendisine sarılmasından, ama tasarımıyla durumunda olduğu gibi onun egemenliği altına düşmemekten ve onun yoluyla belirlenimlerini yalnızca başkalarına ya da hiçliğe çözülmeye bırakmamaktan oluşur.

Eğer devim, dürtü ve benzerlerindeki Çelişki tasarımsal düşünme için bu belirlenimlerin *yalınlığında* örtülüyorsa, o zaman buna karşı *ilişki-belirlenimlerinde* Çelişki dolaysızca sergilenir. En basmakalıp örnekler — yukarı ve aşağı, sağ ve sol, baba ve oğul, ve bu sonsuza dek gider — tümü de Karşıtlığı tek bir terimde kapsar. Yukarı olan aşağı *olmayandır*; yukarı belirli olarak yalnızca aşağı olmamaktır, ve yalnızca bir aşağı var *oldukça vardır*, ve evrik olarak; bir belirlenimde

onun karşıtı yatar. Baba oğulun başkası ve oğul babanın başkasıdır, ve her biri yalnızca başkasının bu başkası olarak vardır; ve aynı zamanda bir belirlenim yalnızca başkası ile bağıntı içinde vardır; varlıkları *tek bir* kalıcılıktır. Baba oğul ile bağıntının dışında da kendi için birşeydir; ama o zaman baba değil, genel olarak bir insandır; tıpkı yukarı ve aşağının, sağ ve solun kendi içlerine yansıyarak bağıntının dışında da birşey olmaları, ama o zaman yalnızca genel olarak yerler olmaları gibi. Karşıtlar aynı bakımdan birbirleri ile olumsuz olarak bağıntılı oldukları ya da birbirlerini *karşılıklı olarak ortadan kaldırdıkları* ve birbirlerine karşı *ilgisiz* oldukları düzeye dek Çelişki kapsarlar. Tasarımsal düşünce belirlenimlerin *ilgisizliği* kıpısına geçerken onların olumsuz birliklerini unuttur ve böylece onları yalnızca genelde türlü olanlar olarak tutar ki, bu belirlenim içinde sağ bundan böyle sağ, sol bundan böyle sol vb. değildir. Ama gerçekte sağ ve solu önünde bulduğu için, bu belirlenimler onun önünde biri başkasında olmak üzere kendilerini olumsuzlayan belirlenimler olarak, ve bu birlikte aynı zamanda kendi kendilerini olumsuzlamayan, tersine her biri kendi için ilgisiz olarak varolan belirlenimler olarak bulunurlar.

Tasarımlama buna göre hiç kuşkusuz her yerde Çelişkiyi içeriği olarak alsa da, onun bilincine varmaz; dışsal derin-düşünce olarak kalır ki, ayırdedilenlerin benzerliklerinden benzemezliklerine ya da olumsuz bağıntılarından kendi içlerine yansımışlıklarına geçer. Bu iki belirlenimi dışsal olarak birbirlerine karşı tutar, ve göz önünde *yalnızca onları* bulundurur, *geçişlerini* değil, ki özsel olan noktadır ve Çelişkiyi kapsar. — *Kavrayışlı* derin-düşünce, eğer burada ona değinirsek, tersine Çelişkiyi kavramaktan ve ona anlatım vermekten oluşur. Şeylerin *Kavramlarına* ve ilişkilerine anlatım vermese de, ve gereç ve içeriği olarak yalnızca tasarım-belirlenimlerini taşısa da, onları öyle bir bağıntı içine getirir ki, bunda Çelişkileri kapsar ve bu Çelişkinin *içerisinden Kavramları ısıtmaya bırakılır*. — *Düşünen* Us ise türülükteki terimlerin körelmiş ayrımlarını, tasarımın salt çoklusunu deyim yerindeyse *özsel* Ayrıma, *Karşıtlığa* biler. Çokludaki terimler ancak Çelişkinin doruğuna sürüldükleri zaman birbirlerine karşı etkin ve dirimli olurlar ve onda olumsuzlamayı kazanırlar ki, öz-devimin ve dirimselliğin içeride atan yürek vuruşudur.

Daha önce Tanrının belirli-Varlığı üzerine varlıkbilimsel tanıtlamada anımsatıldığı gibi, onda temelde yatan belirlenim *tüm olgusalılıkların toplamıdır*. Bu belirlenim üzerine genellikle ilk belirtilen şey *olanaklı* olduğu, çünkü olgusalılığı hiçbir sınır olmaksızın olgusalılık olarak aldığı için hiçbir *Çelişki* kapsamadığıdır. Anımsatmıştık ki, bununla o toplam yalın belirsiz Varlık olur, ya da olgusalılıklar gerçekte bir belirli şeyler çokluğu olarak alınırsa, tüm olumsuzlamaların toplamı olur. Daha tam olarak, olgusalılığın Ayrımı dikkate alındığında, Türülükten Karşıtlığa ve böylelikle Çelişkiye gelişir ve genel olarak tüm olgusalılıkların toplamı

kendi içinde saltık Çelişki olur. Kurgul olmayan, tasarımsal olan düşün-
cenin Çelişki önünde duyduğu alışıldık *dehşet* — tıpkı Doğanın *boşluktan*
duyduğu dehşet gibi — bu vargıyı yadsır; çünkü bu düşünce Çelişkiyi
tek yanlı irdelemesinde onun *hiçliğe çözümlüşünde* durup kalır ve ondaki
olumlu yanı tanımaz, ki buna göre Çelişki *saltık etkinlik* ve 'saltık Zemin
olur.

Genel olarak Çelişkinin doğasının bu irdelemesinden çıktığı gibi,
eğer bir şeyde bir Çelişki gösterilebilirse, bu kendi için deyim yerin-
deyse o şeydeki bir bozukluk, eksiklik ya da kusur değildir. Tersine,
her belirlenim, her somut şey, her Kavram özsel olarak ayırdedilmiş
ve ayırdedilebilir kıpıların bir birliğidir ki, bunlar *belirli, özsel Ayrımları*
yoluyla çelişkili kıpılara geçerler. Bu çelişkili yan hiç kuşkusuz kendini
yokluğa çözer, olumsuz birliğine geri döner. Şey, Özne, Kavram şimdi
tam olarak bu olumsuz birliğin kendisidir; kendinde çelişkili birşeydir;
ama o denli de *çözölmüş Çelişkidir, Zemindir* ki, belirlenimlerini kapsar
ve destekler. Şey, Özne ya da Kavram kendi alanında kendi içine yansı-
mış olarak kendi *çözölmüş Çelişkisidir*, ama bütün alanı yine *belirli, ayrı*
bir alandır; böylece sonludur, ve bu *çelişkili* bir alan olması demektir.
Kendisi bu daha yüksek Çelişkinin *çözölüşü* değildir, tersine olumsuz
birliği için, Zemini için daha yüksek bir alan taşır. Buna göre sonlu
şeyler ilgisiz çoklukları içinde genel olarak kendilerinde çelişkili, *kendi*
içlerinde kırılmış olma ve Zeminlerine geri dönme doğasındadırlar. — Daha
sonra irdeleneceği gibi, sonlu ve olumsal birşeyden saltık-zorunlu bir
Varlığın gerçek çıkarsaması onun *Zeminde yatan ve öyle kalan Varlık* ola-
rak sonlu ve olumsal şeyden çıkarsanmasından oluşmaz; tersine, gerçek
çıkarsama, *olumsallıkta* da dolaysızca imlendiği gibi, yalnızca düşen,
kendinde kendi ile çelişen bir Varlıktan Saltık-Zorunlu olana doğru yapılır;
ya da, daha doğrusu, olumsal Varlığın kendisinde Zeminine geri dön-
düğünün ve orada kendini ortadan kaldırdığının gösterilmesinden,
dahası, bu geri dönme yoluyla Zemini daha çok onun kendi kendisini
koyulmuş birşey yapacağı bir yolda koyduğunun gösterilmesinden
oluşur. Sıradan çıkarsamada sonlunun Varlığı Saltığın Zemini olarak
görünür; değil mi ki sonlu birşey *vardır*, öyleyse Saltık vardır. Ama işin
gerçeği sonlu olanın kendinde çelişkili karşıtlık olduğu için, *var olma-*
dığı için Saltığın var olduğudur. Birinci anlamda çıkarsama önermesi
şöyle gider: "Sonlunun *Varlığı* Saltığın Varlığıdır"; ikinci anlamda şöyle:
"Sonlunun *olumsuz-Varlığı* Saltığın *Varlığıdır*."

Bölüm Üç Zemin

Öz kendini Zemin olarak belirler.

Tıpkı *Yokluğun* ilk olarak *Varlık* ile yalın dolaysız birlik içinde olması gibi, burada da ilk olarak *Özün* yalın *Özdeşliği* onun saltık Olumsuzluğu ile dolaysız birlik içindedir. *Öz* yalnızca arı yansıma olan bu kendi olumsuzluğudur. Varlığın kendi içine geri dönüşü olarak bu arı olumsuzluktur: böylece *kendinde* ya da bizim için onda Varlığın çözüldüğü Zemin olarak *belirlidir*. Ama bu belirlilik *Özün kendisi yoluyla* koyulmuş değildir; ya da *Öz* bu kendi belirliliğini kendisi koymuş olmadıkça Zemin değildir. Ama yansıması kendini *kendinde* olduğu gibi, Olumsuz olarak *koymaktan* ve kendini *belirlemekten* oluşur. Olumlu ve Olumsuz özsel belirlenimi oluştururlar ki, onda *Öz* kendi olumsuzlamasında yitmiştir. Bu kendine-bağımlı yansıma-belirlenimi kendini ortadan kaldırır ve 'Zemine düşen' belirlenim *Özün* gerçek belirlenimidir.

Zemin buna göre kendisi *Özün yansıma-belirlenimlerinden* biridir, ama onlardan sonuncusu, ya da daha doğrusu yalnızca ortadan kaldırılmış belirlenim olma belirlenimidir. Yansıma-belirlenimi, Zemine düşmede, kendi içine saltık karşı-itiş olma biçimindeki gerçek anlamını kazanır, yani *Öze* ait olan koyulmuşluk yalnızca ortadan kaldırılmış koyulmuşluk olarak vardır, ve evrik olarak, yalnızca kendini ortadan kaldıran koyulmuşluk *Özün* koyulmuşluğudur. *Öz* kendini Zemin olarak belirlemede kendini belirli-olmayan olarak belirler, ve belirlemesi yalnızca belirlenmişliğinin ortadan kaldırılmasıdır. — Bu kendi kendini ortadan kaldıran olarak belirlenmişliğinde *Öz* başkasından ortaya çıkmış değildir, ama olumsuzluğunda kendi ile özdeş *Özdür*.

Bir ilk olarak, dolaysız birşey olarak belirlenimden Zemine ilerlendiği düzeye dek (kendisi yoluyla 'Zemine düşen' belirlenimin kendi doğası yoluyla), Zemin ilkin o ilk tarafından belirlenen birşeydir. Ama bu belirleme bir yandan belirlemenin ortadan kaldırılması olarak *Özün* yalnızca yeniden kurulmuş, arındırılmış ya da açığa serilmiş *Özdeşliğidir* ki, yansıma-belirlenimi kendinde odur; — öte yandan bu olumsuzlayan devim belirleme olarak ilkin o yansıma-belirliliğinin koyulmasıdır ki, dolaysız belirlilik olarak göründü, ama yalnızca Zeminin kendi kendisini dışlayan yansıması tarafından koyulur ve bununla yalnızca koyulmuş ya da ortadan kaldırılmış birşey olarak koyulur. — Böylece *Öz* kendini Zemin olarak belirlemede yalnızca kendisinden gelir. Öyleyse *Zemin* olarak kendini *Öz olarak koyar*, ve belirlemesi kendini *Öz* olarak koymasından oluşur. Bu koyma edimi *Özün* yansımasıdır ki, *belirlemesinde* kendini *ortadan kaldırır*, o yana göre bir *koyma edimi* iken bu yana göre *Özün koyulmasıdır* ve böylelikle ikisi de tek bir edimdedir.

Yansıma genel olarak *arı dolaylılık*, Zemin *Özün* kendi ile *olguşal dolaylılıktır*. Birincisi, Yokluğun Yokluk yoluyla geriye kendi kendisine

devimi *kendisinin* bir *başkasında* Görünüşüdür; ama karşıtlık bu yansımada henüz bir kendine-bağımlılık taşımadığı için, ne o birincisi, görünüşte olan, bir Olumludur, ne de onda görüldüğü *başkası* bir Olumsuz. Her ikisi de dayanaklardır, ve sözcüğün asıl anlamında imgelem yetisine aittirler; henüz kendilerini kendileri ile bağıntılayan yansılar değildirler. Arı dolaylılık bağıntılı olanlar olmaksızın yalnızca *arı bağıntıdır*. Belirleyen yansıma hiç kuşkusuz kendileri ile özdeş, ama aynı zamanda *belirli bağıntılar* olan şeyleri koyar. Buna karşı Zemin olgusal dolaylılıktır, çünkü yansımayı ortadan kaldırılmış yansıma olarak kapsar; *olumsuz-Varlığı yoluyla kendi içine geri dönen* ve *kendini koyan* Öz'dür. Ortadan kaldırılmış yansımanın bu kıpılarına göre, koyulmuş olan şey *dolaysızlık* belirlenimini kazanır, ama öyle bir dolaysızlık ki, bağıntının ya da Görünüşünün dışında kendi ile özdeş olandır. Bu dolaysızlık Öz yoluyla yeniden kurulan *Varlıktır*, yansımanın olumsuz-Varlığıdır ki, Öz kendini onunla dolaylı kılar. Öz olumsuzlayan olarak kendi içine geri döner; öyleyse kendi-içine-geri-dönüşünde kendine belirlilik verir ki, tam bu nedenle kendi ile özdeş Olumsuz, ortadan kaldırılmış koyulmuşluk ve böylelikle o denli de Özün Zemin olan kendi ile Özdeşliği olarak *var olandır*.

Zemin *ilk olarak saltık Zemindir* ki, onda Öz ilkin temel-bağıntı için genelde *temel* olarak vardır; ama daha yakından kendini *Biçim* ve *Özdek* olarak belirler ve kendine bir *İçerik* verir.

İkinci olarak belirli bir İçeriğin Zemini olarak *belirli Zemindir*; zemin-bağıntısı genel olarak olgusallaşmasında kendine dışsallaştığı için, *koşullandıran* dolaylılığı geçer.

Üçüncü olarak, Zemin bir Koşulu varsayar; ama Koşul da eşit ölçüde Zemini varsayar; Koşulsuz olan birlikleridir, *kendinde Olgudur* ki, koşullandıran bağıntının dolaylılığı yoluyla Varoluşa geçer.

Not [Zemin Yasası]

Zemin başka yansıma-belirlenimleri gibi bir önermede anlatılmıştır: *Herşeyin yeterli Zemini vardır*. — Bu genel olarak şu demektir ki, *var olanın var olan dolaysız birşey* olarak değil ama *koyulmuş birşey* olarak görülmesi gerekir; dolaysız belirli-Varlıkta ya da genel olarak belirlilikte durup kalmamak, ama ondan Zeminine geri dönmek gerekir ki, bu yansımada o belirlilik ortadan kaldırılmış birşey olarak ve kendinde-ve-kendi-için-Varlığında bulunur. Zemin önermesi öyleyse salt Varlığa karşı kendi-içine-yansımanın özelliğine anlatım verir. — Zeminin 'yeterli' olması aslında bütünüyle gereksiz bir eklentidir, çünkü kendiliğinden açıktır; onun için Zeminin yeterli olmadığı şeyin bir Zemini olmayacaktır, oysa herşeyin bir Zemininin olması gerekir. Ama yeterli Zemin ilkesini yüreğinin derinlerinde taşıyan ve giderek onu bütünü bir felsefesinin temel ilkesi yapan Leibniz böylelikle ona genellikle yalnızca

dolaysız anlatımda durup kalındığında bağlanandan daha derin bir anlam ve daha önemli bir kavram bağladı; önermenin giderek yalnızca bu anlamda bile olsa önemli görülmesi gerekir, çünkü genel olarak dolaysızlığı içindeki Varlığın gerçek olmadığını, özsel olarak koyulmuş birşey olduğunu, buna karşı Zeminin gerçekten dolaysız olan olduğunu bildirir. Ama Leibniz Zeminin *yeterliğini* başlıca düzeneksel etki kipi olarak sağın anlamı içindeki Nedensellik ile karşılık içine getirdi. Bu içeriğine göre tek bir belirliliğe sınırlı genel olarak dışsal bir etkinlik olduğu için, onun yoluyla koyulan belirlenimler *dışsal olarak ve olumsuz olarak birleşmeye* girerler; bölümsel belirlenimler nedenleri yoluyla kavranırlar, ama bir varoluşta özsel olanı oluşturması gereken *bağıntıları* mekaniğin nedenleri arasında kapsamaz. Bu bağıntı, özsel birlik olarak bütün, yalnızca *Kavramda, Erekte* yatar. Bu birlik için mekanik nedenler yeterli değildir, çünkü onlar için belirlenimlerin birliği olarak Erek temelde yatmaz. Buna göre yeterli Zemin ile Leibniz bu birlik için de yeterli olan bir Zemini, ve dolayısıyla kendi içinde salt nedenleri değil ama *ereksel-nedenleri* kavrayan Zemini anladı. Ama bu Zemin belirlenimi henüz buraya ait değildir; teleolojik Zemin Kavramın ve onun yoluyla dolaylılığın — ki Ustur — bir özelliğidir.

A. SALT ZEMİN

a. Biçim ve Öz

Yansıma-belirlenimi, Zemine geri döndüğü düzeye dek, ondan başlanan bir ilk, genel olarak dolaysız bir belirli-Varlıktır. Ama belirli-Varlık henüz yalnızca koyulmuş-Varlık imlemini taşır ve özsel olarak bir Zemini varsayar — şu anlamda ki, gerçekte Zemini *koymaz*, bu koyma edimi onun kendisinin bir ortadan kaldırılmasıdır, dolaysız olan gerçekte koyulmuş olan ve Zemin ise koyulmamış olandır. Görüldüğü gibi, bu varsayma koyan etmene geri düşen koyma edimidir; Zemin ortadan kaldırılmış belirlenmişlik olarak belirsiz olan değildir, tersine, kendisi yoluyla belirli Özdür, ama *belirsiz* olarak ya da ortadan kaldırılmış koyulmuşluk olarak *belirli* olandır. *Zemin olumsuzluğu içinde kendi ile özdeş olan Özdür.*

Özün Zemin olarak *belirliliği* böylelikle *Zemininki* ve *Zeminlininki* olarak çifte bir belirlilik olur. *İlkin* Zemin olarak Özdür, koyulmuşluğa karşı Öz olmaya belirli, böylece *koyulmamışlık* olarak *belirlidir*. *İkinci* olarak Zeminli olandır, dolaysız olandır ki, gene kendinde ve kendi için değil, koyulmuşluk olarak koyulmuşluktur. Bu böylelikle benzer olarak kendi ile özdeştir, ama olumsuzun kendi ile özdeşliğidir. Kendi ile özdeş olumsuz ve kendi ile özdeş olumlu *şimdi bir ve aynı özdeşliktir*. Çünkü Zemin olumlunun ya da giderek koyulmuşluğun da kendi ile özdeşliğidir; Zeminli koyulmuşluk olarak koyulmuşluktur, ama bu

kendi-içine-yansıması Zeminin özdeşliğidir. — Bu yalın özdeşlik öyleyse kendisi Zemin değildir, çünkü Zemin *koyulmuşluğa karşı* koyulmamış olan olarak *koyulmuş* Özdür. O özdeşlik bu belirli özdeşliğin (Zeminin) ve olumsuz özdeşliğin (Zeminlinin) birliği olarak kendi *dolaylılığından* ayırdedilmiş *genelde Özdür*.

Bu dolaylılık, ondan ortaya çıktığı önceki yansıma ile karşılaştırıldı-ğında, *ilk olarak* arı yansıma değildir; bu sonuncusu Özden ayrı değildir ve olumsuz olandır, böylelikle ayrıca belirlenimlerin kendine-bağımlılığını da henüz kendisinde taşımaz. Ama ortadan kaldırılmış yansıma olarak Zeminde bu belirlenimlerin bir kalıcılıkları vardır. — Belirleyen yansıma da değildir, ki bunun belirlenimlerinin özel kendine-bağımlılıkları vardır; çünkü bu yansıma Zeminde 'zemine düşmüştür' ve Zeminin birliğinde belirlenimler yalnızca koyulmuş belirlenimlerdir. Zeminin bu dolaylılığı buna göre arı ve belirleyen yansımaların birliğidir; belirlenimlerinin ya da koyulmuş olanın bir kalıcılığı vardır, ve evrik olarak kalıcılıkları koyulmuş birşeydir. Bu kalıcılıklarının kendisi koyulmuş birşey olduğu ya da belirlilik taşıdığı için, yalın özdeşliklerinden ayırdedilirler ve Öze *karşı Biçimi* oluştururlar.

Öz bir Biçim ve onun belirlenimlerini *taşır*. İlk Zemin olarak sağlam bir dolaysızlığı vardır ya da *dayanaktır*. Öz böyle olarak yansıması ile birdir ve deviminin kendisinden ayırdedilemez. Buna göre içinden yansımanın geçtiği şey Öz değildir; ve Öz yansımanın bir ilk olarak ondan başladığı şey de değildir. Bu durum yansımanın betimlemesini bütününde daha güçleştirir; çünkü aslında *Özün* kendi içine geri döndüğü, *Özün* kendi içinde ısıdığı söylenemez, çünkü Öz deviminden *önce* ya da *onda* değildir, ve bu devimin onda ilerleyebileceği hiçbir temeli yoktur. Bağıntılı birşey ortadan kaldırılmış yansıma kıpısına göre ilkin Zeminde ortaya çıkar. Ama bağıntılı dayanak olarak Öz belirli Özdür; bu koyulmuşluk nedeniyle, özel olarak kendisinde Biçim taşır. — Öte yandan biçim-belirlenimleri şimdi *Özde oldukları gibi* belirlenimlerdir; Öz belirsiz olan olarak onların *temelinde yatar* ve bu belirsiz olma belirleniminde onlara karşı ilgisizdir; bunlar onda kendi-içine-yansımalarını taşırlar. Yansıma-belirlenimlerinin kalıcılıklarını kendilerinde taşımaları ve kendilerine-bağımlı olmaları gerekir; ama kendilerine-bağımlılıkları çözümlüşleridir; böylece onu bir başkasında taşırlar; ama bu çözümlenin kendisi bu kendi ile özdeşlik ya da onların kendilerine verdikleri kalıcılığın Zeminidir.

Genel olarak *belirli herşey* Biçime aittir; koyulmuş birşey olduğu ve böylelikle Biçimi *olduğundan* ayrı birşey olduğu sürece biçim-belirlenimidir; *Nütelik* olarak belirlilik dayanağı ile, Varlık ile birdir; Varlık dolaysızca belirli olandır ki, belirliliğinden henüz ayırdedilmiş değildir — ya da onda henüz kendi içine yansımamıştır, tıpkı buna göre bu belirliliğin var olan, henüz koyulmuş olmayan bir belirlilik olması gibi. — Dahası, *Özün* biçim-belirlenimleri, yansıma-belirlilikleri olarak, daha yakın

belirliliklerine göre, yukarıda irdelenen yansıma kısıpları, *Özdeşlik* ve *Ayrımdır* — bu sonuncusu bir yandan Türülülük, öte yandan *Karşılık* olarak. Ama bunun dışında *zemin-bağıntısı* da Biçime aittir, çünkü ortadan kaldırılmış yansıma belirlenimi olmasına karşın, gene de bu yolla Öz aynı zamanda koyulmuş birşey olur. Öte yandan Zeminin kendi içinde taşıdığı özdeşlik Biçime ait değildir, çünkü ortadan kaldırılmış olarak koyulmuşluk ve genel olarak koyulmuşluk — Zemin ve Zeminli — *tek bir yansımadır* ki, Biçimin *kalıcılığı* olan yalın temel olarak *Özü* oluşturur. Ama bu kalıcılık Zeminde *koyulur*, ya da bu Özün kendisi özsel olarak belirlidir; böylelikle bir kez daha zemin-bağıntısı ve Biçim kısıpidir. — Bu kipi Biçim ve Özün saltık almaşım bağıntısıdır, öyle ki, Öz Zeminin ve Zeminlinin bu yalın birliğidir, ama tam bunda kendisi belirlidir ya da olumsuz birşeydir, ve *temel* olarak kendini Biçimden ayırdeder, ama böylece aynı zamanda kendisi Zemin ve biçim-kıpsı olur.

Biçim buna göre yansımanın tamamlanmış bütünüdür; yansımanın bu ortadan kaldırılmış olma belirlenimini de kapsar; buna göre onun belirlemesinin bir birliği olduğu gibi, o denli de onun ortadan kaldırılmışlığı ile, bir *başkası* ile bağıntılıdır ki, bunun kendisi Biçim olmasa da Biçim *ondadır*. Yalın olumsuza karşı kendi ile bağıntılı *özel* olumsuzluk olarak, Biçim *koyan* ve *belirleyen* etmelidir; buna karşı yalın Öz belirsiz ve *etkin olmayan* temeldir ki, biçim-belirlenimleri kalıcılıklarını ya da kendi-içine-yansımalarını onda taşırlar. — Dışsal derin-düşünce genellikle Özün ve Biçimin bu ayrımında durup kalır; ayrım zorunludur, ama bu ayırdetmenin kendisi onların birliğidir, upkı bu temel-birliğin kendini kendinden iten ve bir koyulmuşluk yapan Öz olması gibi. Biçim saltık olumsuzluğun kendisi ya da kendi ile olumsuz saltık özdeşliktir ki, tam olarak onun yoluyla Öz Varlık değil ama Öz'dür. Bu özdeşlik, soyut olarak alındığında, Biçime karşı Öz'dür, tıpkı olumsuzluğun koyulmuşluk olarak soyutta alındığında tekil biçim-belirlenimi olması gibi. Ama belirlenim, kendini gösterdiği gibi, gerçekliği içinde kendi ile bağıntılı bütünsel olumsuzluktur ki, böylelikle bu özdeşlik olarak kendinde yalın Öz'dür. Buna göre Biçim kendi özdeşliğinde Özü taşır, upkı Özün olumsuz doğasında saltık Biçimi taşıması gibi. Öyleyse *Biçimin Öze nasıl eklendiği* sorusu sorulamaz, çünkü Biçim yalnızca Özün kendi içinde ışıması, onun kendi içkin yansımasıdır. Biçim o denli de kendinde kendi içine geri dönen yansıma ya da özdeş Öz'dür; belirlemesinde belirlenimi koyulmuşluk olarak koyulmuşluk yapar. — Öyleyse Özü belirlemez, sanki Öz tarafından gerçekten varsayılıyormuş ve sanki Özden ayrıymış gibi; çünkü o zaman özsel-olmayan, dinginliksiz, 'zemine düşen' yansıma-belirlenimidir; böylelikle tersine kendisi ortadan kaldırılmasının Zemini ya da belirlenimlerinin özdeş bağıntısıdır. Biçim Özü belirler demek öyleyse demektir ki, Biçim ayırdetmesinde bu ayırdetmenin kendisini ortadan kaldırır ve kendi ile özdeşliktir — bir özdeşlik ki, belirlenimin kalıcılığı olarak Öz odur; Biçim koyulmuşluğunda ortadan

kaldırılmış olma ve bu ortadan kaldırılmışlıkta kalıcılık taşıma çelişkisidir, — böylelikle belirlenmişlikte ya da olumsuzlanmışlıkta kendi ile özdeş Öz olarak Zemindir.

Bu ayrımlar, Biçim ve Öz ayrımları, buna göre yalnızca yalın biçim-bağıntısının kendisinin *kıpu larıdır*. Ama daha yakından irdelenmeleri ve sıkı sıkıya kavranmaları gerekir. Belirleyen Biçim ortadan kaldırılmış koyulmuşluk olarak kendini kendi ile, böylelikle bir başkası olarak kendi özdeşliği ile bağntılar. Kendini ortadan kaldırılmış olarak koyar; böylece özdeşliğini *varsayar*, Öz bu kıpıya göre belirsiz olandır ki, onun için Biçim bir başkasıdır. Böylece Öz kendinde saltık yansıma olan Öz değildir, tersine, biçimsiz özdeşlik olarak *belirlenir*; Öz *Özdektir*.

b. Biçim ve Özdek

[1.] Öz Özdek olur, çünkü yansıması kendini biçimsiz Belirsiz olarak Öz ile ilişkilendiriyor olarak belirlenir. Özdek öyleyse yalın ayrımsız özdeşliktir ki, Biçimin başkası olma belirlenimi ile Özdür. Buna göre Biçimin asıl *temeli* ya da dayanağıdır, çünkü biçim-belirlenimlerinin kendi-içine-yansımasını ya da kendine-bağımlı olanı oluşturur ki, o belirlenimler olumlu kalıcılıkları olarak bununla bağntılıdırlar.

Birşeyin tüm belirlenimleri, tüm Biçimi soyutlanırsa, geriye belirsiz Özdek kalır. Özdek saltık olarak *soyut olandır*. (Özdek görülemez, duyumsanamaz vb.; görülen, duyumsanan vb. *belirli bir Özdektir*, e.d. Özdek ve Biçimin bir birliğidir.) Ama Özdeğin ondan geldiği bu soyutlama yalnızca Biçimin dışsal bir uzaklaştırılması ya da ortadan kaldırılması değildir, tersine, gördüğümüz gibi, Biçim kendini bu yalın özdeşliğe kendisi indirger.

Dahası, Biçim onunla bağntılı olacağı bir Özdeği varsayar. Ama bu nedenle ikisi de birbirlerine karşı dışsal ve olumsal olarak *bulunmazlar*; ne Özdek ne de Biçim kendisinden köken alır, ya da, başka bir deyişle, ne biri ne de öteki *ilksiz-sonsuzdur*. Özdek Biçime karşı ilgisiz olandır; ama bu ilgisizlik kendi ile özdeşlik *belirtiliğidir* ki, Biçim temeli olarak ona geri döner. Biçim Özdeği *varsayar*, tam şu nedenle ki, kendini ortadan kaldırılmış olarak koyar, böylelikle kendini bu özdeşliği ile bir başkası olarak bağntılar. Evrik olarak, Biçim Özdek tarafından varsayılır; çünkü Özdek dolaysızca kendisi saltık yansıma olan yalın Öz değil, ama olumlu olan olarak belirlenmiş Öz, yani yalnızca ortadan kaldırılmış olumsuzlama olarak bulunan Özdür. — Ama öte yandan, Biçim kendini yalnızca Özdeği ortadan kaldırdığı ve böylelikle onu *varsaydığı* ölçüde Özdek olarak koyduğu için, Özdek *zemicsiz* kalıcılık olarak da belirlenir. Benzer olarak, Özdek Biçimin Zemini olarak belirlenmez; ama Özdek kendini ortadan kaldırılmış biçim-belirleniminin soyut özdeşliği olarak koyduğu için, Zemin olarak özdeşlik değildir ve Biçim bu düzeye dek ona karşı zemicsizdir. Böylelikle Biçim ve Özdek, biri gibi

öteki de, birbirleri yoluyla koyulmuş olarak, birbirlerinin Zemini olarak belirlenmezler. Özdek daha çok, bu biçim-bağıntısına karşı duran temel olarak, Zeminin ve Zeminlinin özdeşliğidir. Onların bu ortak ilgisizlik belirlenimi genel olarak Özdeğin belirlenimidir ve ikisinin birbiri ile bağıntısını da oluşturur. Benzer olarak, Biçimin ikisinin ayırdedilen yanlar olarak bağıntısı olma belirlenimi ayrıca ikisinin birbiri ile ilişkisinin öteki kıpısıdır. — Özdek, ilgisiz olarak belirlenmiş olmakla, *etkin olan* olarak Biçime karşı *edilgin olandır*. Biçim, kendi ile bağıntılı Olumsuz olarak, kendi içindeki çelişki, kendini çözümdüren, kendini kendinden iten ve belirleyendir. Kendini Özdek ile bağıntılar ve kendini bir başkası olarak bu kendi kalıcılığı ile bağıntılayan olarak *koyulur*. Buna karşı Özdek yalnızca kendi ile bağıntılı ve başkasına karşı ilgisiz olarak koyulur; ama *kendinde* Biçim ile bağıntılıdır, çünkü ortadan kaldırılmış olumsuzluğu kapsar ve yalnızca bu belirlenim yoluyla Özdektir. Biçim ile bir *başkası* olarak bağıntılı olmasının biricik nedeni Biçimin onda koyulmamış olması, yalnızca *kendinde* Biçim olmasıdır. Özdek Biçimi kendi içinde kapalı olarak kapsar ve ona karşı saltık yatınlıktır, salt şu nedenle ki, Biçimi saltık olarak kendi içinde taşır ve Biçim onun kendinde var olan belirlenimidir. *Öyleyse Özdek biçimlendirilmeli* ve Biçim kendini özdekselleştirmeli, kendine Özdekte kendi ile özdeşlik ya da kalıcılık vermelidir.

2. Biçim buna göre Özdeği belirler, ve Özdek Biçim tarafından belirlenir. — Biçimin kendisi kendi ile saltık özdeşlik olduğu, öyleyse Özdeği kendi içinde kapsadığı için, ve benzer olarak Özdek kendi içinde arı soyutlama ya da arı olumsuzluk olarak Biçimi kendisinde taşıdığı için, Biçimin Özdek üzerindeki etkinliği ve Özdeğin Biçim yoluyla belirlenmekte olması daha çok yalnızca ikisinin *ilgisizlik* ve ayırdedilmişlik *görünüşünün ortadan kaldırılmasıdır*. Bu belirleme bağıntısı böylece ikisinden her birinin kendi olumsuz-Varlığı yoluyla kendi ile dolaylılığıdır, — ama bu iki dolaylılık *tek bir* devimdir ve kökensel özdeşliklerinin yeniden kuruluşudur, — dışlaşmalarının içselleşmesi.

İlk olarak Biçim ve Özdek birbirlerini karşılıklı olarak *varsayarlar*. Gördüğümüz gibi bu yalnızca şu demektir ki, *tek bir* özsel birlik kendi ile olumsuz bağıntılıdır, böylece kendini ilgisiz temel olarak belirlenen özsel Özdeşliğe, ve belirleyen Biçim olarak özsel Ayrıma ya da olumsuzluğa ayırır. Biçim ve Özdek olarak birbirlerinin karşısına çıkan Öz ve Biçimin o birliği kendini *belirleyen saltık Zemindir*. Bağıntı kendini ayırmıştırırken, ayrı öğelerin temelde yatan özdeşliğinden ötürü karşılıklı varsayım olur.

İkinci olarak, Biçim kendine-bağımlı olarak, bundan başka, kendini ortadan kaldıran çelişkidir; ama böyle olarak da koyulur, çünkü aynı zamanda hem kendine-bağımlı hem de özsel olarak bir başkası ile bağıntılıdır; — böylelikle kendini ortadan kaldırır. Kendisi iki-yanlı olduğu için, bu ortadan kaldırmanın da iki yanı vardır; *ilk olarak*,

kendine-bağımlılığını ortadan kaldırır, onu *koyulmuş birşey*, bir başkasında olan birşey yapar, ve onun bu başkası Özdektir. *İkinci olarak*, Özdeğe karşı belirliliğini, onunla bağıntısını, böylelikle *koyulmuşluğunu* ortadan kaldırır ve bu yolla kendine *kalıcılık* verir. Biçim koyulmuşluğunu ortadan kaldırdığı için, bu yansıması ona geçtiği kendi özdeşliğidir; ama bu özdeşlikten aynı zamanda vazgeçtiği ve Özdek olarak kendine karşıt olduğu için, koyulmuşluğun kendi içine o yansıması bir Özdek ile birleşmedir ki, onda kalıcılığını kazanır; öyleyse bu birleşmede *bir başkası olarak* Özdek ile birleşmeye geçerken — o ilk yana, kendini koyulmuş birşey yapma yanına göre —, o denli de o başkasında *kendi özdeşliği ile* birleşir.

Öyleyse *Biçimin* Özdeğin belirlenmesini sağlayan *etkinliği* Biçimin kendine karşı olumsuz bir davranışından oluşur. Ama evrik olarak, böylelikle Biçim Özdeğe karşı da olumsuz olarak davranır; gene de Özdeğin bu belirlilişmesi o denli de Biçimin kendisinin kendi devimidir. Biçim Özdekten özgürdür, ama bu kendine-bağımlılığını ortadan kaldırır; ama kendine-bağımlılığı Özdeğin kendisidir, çünkü özsel özdeşliğini onda taşır. Öyleyse kendini koyulmuş birşey yapması Özdeği belirli birşey yapması ile bir ve aynıdır. — Ama öte yandan bakıldığında, Biçim aynı zamanda kendi özdeşliğini terk eder ve Özdek onun başkasıdır; bu düzeye dek Biçimin kendi kendine-bağımlılığını ortadan kaldırmasıyla Özdek de belirlenmemiş olur. Ama Özdek yalnızca Biçime karşı kendine-bağımlıdır; olumsuzun kendini ortadan kaldırmasında olumlu da kendini ortadan kaldırır. Öyleyse, Biçimin kendini ortadan kaldırmasında, Özdeğin Biçime karşı taşıdığı belirsiz kalıcılık olma belirliliği de yitip gider.

Dahası, bu, Biçimin etkinliği olarak görünen şey, o denli de *Özdeğin kendi devimidir*. Özdeğin *kendinde* var olan belirlenimi ya da Gereği onun saltık olumsuzluğudur. Bunun yoluyla Özdek saltık olarak kendini yalnızca bir başkası olarak Biçim ile bağıntılamış değildir; ama bu dış öge Özdeğin kendisini kapalı olarak kendi içinde saklayan Biçimdir. Özdek Biçimin kapsadığı ile aynı kendinde çelişkidir, ve bu çelişki, tıpkı çözülüşü gibi, yalnızca *birdir*. Ama Özdek kendi içinde çelişkilidir, çünkü belirsiz kendi ile özdeşlik olarak aynı zamanda saltık olumsuzluktur; buna göre kendini kendi içinde ortadan kaldırır, ve özdeşliği olumsuzluğu içinde dağılır, ve bu ikincisi birincide kalıcılığını kazanır. Öyleyse Özdek dışsal birşey olarak Biçim tarafından belirlendiği için, böylelikle belirlenimine ulaşır, ve ilişkinin dışsallığı, Biçim için olduğu gibi Özdek için de, her birinin ya da daha doğrusu kökensel birliklerinin koyma ediminde aynı zamanda *varsayma* olmasından oluşur, ki bu yolla kendi ile bağıntı aynı zamanda ortadan kaldırılmış birşey olarak kendi ile bağıntı ya da kendi başkası ile bağıntıdır.

Üçüncü olarak, Biçim ve Özdeğin bu devimi yoluyla kökensel birlikleri bir yandan kurulmuşken, öte yandan bundan böyle *koyulmuş bir*

birliktir. Özdek kendini belirlerken, bu belirleme o denli de Biçimin onun için dışsal bir edimidir; evrik olarak, Biçim yalnızca kendini belirler ya da onun tarafından belirlenen Özdeği kendisinde taşırken, o denli de belirlemesinde bir başkası ile ilişkidir; ve her ikisi, Biçimin edimi gibi Özdeğin devimi de, aynı şeydir, yalnızca, birincisi bir edim, e.d. koyulmuş olarak olumsuzluk iken, ikincisi ise devim ya da oluş, *kendinde-var olan* belirlenim olarak olumsuzluktur. Buna göre sonuç kendinde-Varlığın ve koyulmuş-Varlığın birliğidir. Özdek böyle olarak belirlidir ya da zorunlu olarak bir Biçim taşır, ve Biçim saltık olarak özdeksel, kalıcı Biçimdir.

Biçim kendi başkası olarak bir Özdeği varsaydığı düzeye dek *sonlu*dur. Zemin değil, ama yalnızca etkin olandır. Benzer olarak, Özdek, Biçimi olumsuz-Varlığı olarak varsaydığı düzeye dek, *sonlu* Özdektir; Biçim ile birliğinin Zemini olmaktan da o denli uzaktır ve yalnızca Biçim için temeldir. Ama sonlu Biçim gibi bu sonlu Özdek de hiçbir gerçeklik taşımaz; her biri başkası ile bağıntılıdır, ya da yalnızca birlikleri gerçeklikleridir. Bu iki belirlenim de bu birliğe geri dönerler ve onda kendilerine-bağımlılıklarını ortadan kaldırırlar; birlik böylelikle kendini onların Zemini olarak tanıtlar. Özdek buna göre ancak Özdek olarak Özdek değil ama Özün ve Biçimin saltık birliği olduğu düzeye dek kendi biçim-belirleniminin Zeminidir; benzer olarak, Biçim ancak aynı bir birlik olduğu düzeye dek belirlenimlerinin kalıcılığının Zeminidir. Ama bu bir birlik saltık olumsuzluk olarak ve — daha belirli olarak görüldüğünde — dışlayıcı birlik olarak yansımada varsayandır; ya da *tek bir* edim vardır: Koyma ediminde kendini koyulmuş birşey olarak birlik içinde saklamak ve kendini kendinden itmek, kendisi olarak kendisi ile ve bir başkası olarak kendisi ile bağıntılı olmak. Ya da, Özdeğin Biçim yoluyla belirlileşme süreci Zemin olarak Özün bir birlikte kendi kendisi yoluyla ve kendi kendisinin olumsuzlanması yoluyla kendi ile dolaylılığıdır.

Biçimlenmiş Özdek ya da kalıcılık taşıyan Biçim şimdi yalnızca Zeminin kendi ile o saltık birliği değil, ama ayrıca *koyulmuş* birliktir. İrdeleyen devim onda saltık Zeminin kendi kıpılarını aynı zamanda kendilerini ortadan kaldıran olarak ve böylelikle koyulmuş olarak sergilediği devimdir. Ya da, yeniden kurulmuş birlik kendi ile bağlantısında kendini o denli de kendi kendisinden itmiş ve belirlemiştir; çünkü birliği, olumsuzlama yoluyla ortaya çıkmış olarak, o denli de olumsuz birliktir. Buna göre Biçimin ve Özdeğin temelleri olarak onların birliğidir, ama *belirli temelleri* olarak, ki biçimlenmiş Özdektir, ama aynı zamanda ortadan kaldırılmış ve özsel-olmayan belirlenimler olarak Biçime ve Özdeğe karşı ilgisizdir. Bu birlik *İçeriktir*.

c. Biçim ve İçerik

Biçim ilkin Öze karşı durur; böylece genel olarak zemin-bağıntısıdır ve belirlenimleri Zemin ve Zeminlidir. Sonra Özdeğe karşı durur; böylece belirleyen yansımadır ve belirlenimleri yansıma-belirleniminin kendisi ve onun kalıcılığıdır. Son olarak İçeriğe karşı durur; böylece belirlenimleri yine kendisi ve Özdektir. Daha önce kendi ile özdeş olmuş olan şey, yani önce Zemin, sonra genelde kalıcılık ve son olarak Özdek, şimdi Biçimin egemenliği altına girer ve bir kez daha onun belirlenimlerinden biridir.

İçerik *ilk olarak* ona ait ve özsel olan bir Biçim ve bir Özdektir; onların birliğidir. Ama bu birlik aynı zamanda *belirli* ya da *koyulmuş* birlik olduğu için, İçerik Biçime karşı durur; bu sonuncusu *koyulmuşluğu* oluşturur ve İçeriğe karşı özsel-olmayandır. İçerik buna göre Biçime karşı ilgisizdir; Biçim genel olarak Biçimi olduğu gibi Özdeği de kapsar, ve İçeriğin öyleyse bir Biçimi ve bir Özdeği vardır ki, onların temelini o oluşturur ve bunlar onun için salt koyulmuşluk olarak vardır.

İçerik *ikinci olarak* Biçimde ve Özdekte özdeş olandır, öyle ki bunlar yalnızca ilgisiz dışsal belirlenimler olurlar. Genel olarak koyulmuşlukturlar, ama koyulmuşluk İçerikte birliğine ya da Zeminine geri çekilmiştir. İçeriğin kendi ile özdeşliği buna göre bir kez Biçime karşı o ilgisiz özdeşliktir; ama ikinci olarak *Zeminin* özdeşliğidir. Zemin ilk olarak İçerikte yitmiştir; ama İçerik aynı zamanda Biçim belirlenimlerinin kendi içlerine olumsuz yansımasıdır; ilkin yalnızca Biçime karşı ilgisiz olan birliği buna göre ayrıca biçimsel birlik ya da genel olarak *Zemin bağıntısıdır*. İçerik buna göre bunu *özel* Biçimi olarak taşır, ve *Zemin* evrik olarak bir *İçerik* taşır.

Zeminin İçeriği öyleyse kendi ile birliğine geri dönmüş Zemindir; Zemin ilk olarak koyulmuşluğunda kendi ile özdeş olan Özdür; koyulmuşluğundan ayrı ve ona karşı ilgisiz olarak belirsiz Özdektir; ama İçerik olarak aynı zamanda biçimlenmiş özdeşliktir, ve bu Biçim zemin-bağıntısı olur çünkü karşıtlığının belirlenimleri de olumsuzlanmış olarak İçerikte koyulurlar. — Dahası, İçerik kendi kendisinde *belirlidir*, yalnızca genelde ilgisiz olan olarak Özdek gibi değil, ama biçimlenmiş Özdek olarak, öyle ki Biçim belirlenimlerinin özdeksel, ilgisiz bir kalıcılıkları vardır. Bir yandan İçerik koyulmuşluğu içindeki Zeminin kendi ile özel özdeşliğidir, öte yandan zemin-bağıntısına karşı, koyulmuş özdeşlik; bu koyulmuşluk, ki biçim-belirlenimi olarak bu özdeşlikte bulunur, özgür koyulmuşluğun karşısında, e.d. Zemin ve Zeminlinin bütün bağıntısı olarak Biçimin karşısında durur; bu Biçim kendi içine geri dönen bütünsel koyulmuşluktur, ve birincisi buna göre yalnızca dolaysız olarak koyulmuşluk, genelde *belirliliktir*.

Zemin böylelikle kendini genel olarak belirli Zemin yapmıştır, ve belirliliğin kendisi çifte belirliliktir: İlk olarak Biçim belirliliği, ikinci

olarak İçerik belirliliği. Birincisi onun bu bağıntıya karşı ilgisiz olan İçeriğe dışsal olma belirliliğidir. İkincisi Zeminin taşıdığı İçeriğin belirliliğidir.

B. BELİRLİ ZEMİN

a. Biçimsel Zemin

Zeminin belirli bir İçeriği vardır. İçeriğin belirliliği, gördüğümüz gibi, Biçim için *temeldir*, Biçimin *dolaylılığına* karşı *yalın dolaysızdır*. Zemin olumsuz olarak kendi ile bağıntılı özdeşliktir ki, böylelikle kendini *koyulmuşluk* yapar; kendini olumsuz olarak *kendisi* ile bağıntılar, çünkü bu kendi olumsuzluğunda kendi ile özdeştir; bu özdeşlik temel ya da İçeriktir ki, bu yolda zemin-bağıntısının ilgisiz ya da olumlu birliğini oluşturur ve bu birliğin *dolaylı kılan ilkesidir*.

Bu İçerikte ilk olarak Zeminin ve Zeminlinin birbirlerine karşı belirlilikleri yitmiştir. Ama dahası, dolaylılık *olumsuz* birliktir. O ilgisiz temeldeki olumsuz öge o temelin *dolaysız belirliliğidir* ki, onunla Zemin belirli bir İçerik taşır. Ama o zaman bu olumsuz öge Biçimin kendi ile olumsuz bağıntısıdır. Koyulmuş olan bir yandan kendini ortadan kaldırır ve Zeminine geri döner; ama Zemin, özsel kendine-bağımlılık, kendini olumsuz olarak kendi ile bağıntılar ve kendini koyulmuş birşey yapar. Zeminin ve Zeminlinin bu olumsuz dolaylılığı genel olarak Biçimin kendine özgü dolaylılığı, *biçimsel dolaylılıktır*. Şimdi, Biçimin iki yanı, biri ötekine geçtiği için, böylelikle kendilerini *tek bir özdeşlikte* ortaklaşa ortadan kalkmış olarak koyarlar; bu yolla aynı zamanda bu özdeşliği *varsayarlar*. Bu özdeşlik belirli İçeriktir ki, öyleyse biçimsel dolaylılık kendini kendiliğinden onunla olumlu dolaylı kılıcı ilke olarak bağıntılar. Bu İçerik ikisinin özdeş ögesidir, ve bunlar ayırdedildikleri için, ama her biri kendi ayırımında öteki ile bağıntı olduğu için, İçerik onların kalıcılıkları, *bütünün kendisi olarak her birinin kalıcılığıdır*.

Bunlardan çıkan sonuca göre belirli Zeminde şunlar bulunur: *İlk olarak*, belirli bir İçerik *iki yana* göre irdelenir — bir kez *Zemin* olarak, bir ikinci kez *Zeminli* olarak koyulduğu düzeye dek. İçeriğin kendisi bu Biçime ilgisizdir; ikisinde de genel olarak yalnızca *bir* belirlenimdir. *İkinci olarak*, Zemin kendisi Biçimin bir kısıpı olduğu denli de onun tarafından koyulmuş olandır; bu onun *Biçime göre özdeşliğidir*. İki belirlenimden hangisinin birinci yapıldığı, koyulmuş olandan Zemin olarak ötekine mi, yoksa Zemin olarak birinden koyulmuş olan olarak ötekine mi geçildiği ilgisizdir. Zeminli olan, kendi için irdelendiğinde, kendi kendisinin ortadan kaldırılmasıdır; böylelikle kendini bir yandan koyulmuş olan yapar ve aynı zamanda Zemininin koyulmasıdır. Aynı devim genel olarak Zemindir, kendini koyulmuş birşey yapar, bu yolla birşeyin Zemini olur, e.d. bu devimde koyulmuş birşey olarak olduğu gibi ilkin

Zemin olarak da bulunur. Bir Zeminin olmasının Zemini koyulmuş olandır, ve evrik olarak böylelikle Zemin koyulmuş olandır. Dolaylılık birinden ötekinden olduğu denli başlar, her bir yan koyulmuş olan olduğu denli de Zemindir ve her biri bütün dolaylılık ya da bütün Biçimdir. — Dahası, bu bütün Biçimin kendisi kendi ile özdeş olan olarak belirlenimlerin temelidir ki, bunlar Zemin ve Zeminli olarak iki yandır; Biçim ve İçerik böylece kendileri bir ve aynı özdeşliktir.

Zemin ve Zeminlinin bu özdeşliğinden ötürü, hem İçeriğe hem de Biçime göre Zemin *yeterlidir* (yeterli olma bu ilişkiye kısıtlanmış olmak üzere); *Zeminde Zeminlide olmayan hiçbirşey yoktur, tıpkı Zeminlide Zeminde olmayan hiçbirşeyin olmaması gibi*. Bir Zemin sorulduğu zaman, *İçerik olan aynı* belirlenimi *çift* olarak görmeyi isteriz, bir kez koyulmuş olanın Biçiminde, bir ikinci kez kendi içine yansıyan belirli-Varlığın, özsellüğün Biçiminde.

Şimdi belirli Zeminde Zemin ve Zeminli her ikisi de bütün Biçim oldukları için, ve İçerikleri, gerçi belirli bir İçerik olsa da, bir ve aynı olduğu için, Zemin her iki yanında henüz olgusal olarak belirlenmiş değildir, bunlar ayrı ayrı içerikler taşımazlar; belirlilik ilkin yalındır, henüz yanlara geçmiş belirlilik değildir; bulunan ilkin arı Biçimi içindeki belirli Zemin, *biçimsel Zemindir*. — İçerik yalnızca zemin-bağıntısının Biçimini kendi içinde taşımayan bu yalın belirlilik olduğu için, bu belirlilik kendi ile özdeş İçeriktir, ona dışsal olan Biçime karşı ilgisizdir; İçerik Biçimden başka birşeydir.

Not [*Totolojik Zeminlerden Biçimsel Açıklama Yöntemi*]

Belirli Zeminler üzerine derin-düşünme burada açığa çıkan zemin biçimine sarıldığı zaman, bir zeminin gösterilmesi salt bir biçimcilik ve boş geneleme olarak kalır ki, daha şimdiden dolaysız, koyulmuş olarak görülen belirli-Varlığın Biçiminde bulunan aynı içeriği kendi-içine-yansımanın, özsellüğün biçiminde anlatur. Zeminlerin böyle bir gösterilmesine bu nedenle özdeşlik önermesine ilişkin konuşmadaki ile aynı boşluk eşlik eder. Bilimler, özellikle fiziksel bilimler bir bakıma bilimin bir ayrıcalığını oluşturan bu tür genelemeler ile doludur. — Örneğin gezegenlerin güneş çevresinde devinmelerinin zemini olarak dünyanın ve güneşin birbirlerine karşı uyguladıkları *çekme kuvveti* gösterilir. Böylelikle içerik açısından bildirilen şey fenomende, yani devimleri içindeki bu cisimlerin birbirleri ile bağınlarında kapsanan şeyden başkası değildir ve yalnızca kendi içine yansımış belirlenimin, kuvvetin biçiminde anlatılmıştır. Eğer çekim kuvvetinin ne tür bir kuvvet olduğu sorulacak olursa, yanıt onun dünyayı güneş çevresinde devindiren kuvvet olduğudur; e.d. zemini olması gereken belirli-Varlık ile baştan sona aynı içeriği taşır; dünyanın ve güneşin bağıntısı devim açısından zeminin ve zeminlinin özdeş temelidir. — Bir kristalleşme biçimi onun zeminini

moleküllerin birlikte içinde bulundukları tikel düzenlemede bulunduğu söylenerek açıklandığında, belirli olarak bulunan kristalleşme zemin olarak anlatılan bu düzenlenmenin kendisidir. Bilimlere ayrıcalık kazandıran bu etyolojiler gündelik yaşamda ne iseler öyle olarak, totolojik boş konuşmalar olarak geçerlidirler. Eğer bu insanın niçin kente gittiği sorusuna bu davranışın zemini olarak kentte onu oraya çeken bir çekme kuvvetinin bulunduğu yanıtı verilirse, bu tür yanıtlar birer saçmalık olsalar da bilimlerden onay bulurlar. — Leibniz Newton'un düşündüğü çekim kuvvetine onun Skolastiklerin açıklama amacıyla kullandıkları türde gizli bir nitelik olduğu yolunda karşı çıkmıştı. Aslında tam tersi bir karşıcılık getirilmeli ve onun *çok fazla tanıdık* bir nitelik olduğu söylenmeliydi; çünkü görüngünün kendisinden başka bir içeriği yoktur. Bu açıklama yolunu salık vermeye götüren şey büyük duruluğu ve anlaşılabilirliğidir; çünkü örneğin bir bitkinin zeminini bitkisel, e.d. bitki üretici bir kuvvette bulmasından daha açık ve daha anlaşılır hiçbir şey olamaz. — Ona ancak zeminin açıklanacak şeyden *başka bir içeriğinin* olması anlamında *okkült* bir nitelik denebilir; ve böyle bir zemin getirilmez; açıklama amacıyla kullanılan o kuvvet istenen zeminin getirilmemesi ölçüsünde hiç kuşkusuz gizli bir zemindir. Bu biçimcilik yoluyla bir şey ancak bir bitkinin doğası onun bir bitki olduğunu ya da zeminini bitki üreten bir kuvvette taşıdığını söylediğim zaman bilindiği kadar açıklanır; tüm duruluğu ile bu önermeye bu nedenle çok *okkült* bir açıklama yolu denebilir.

İkinci olarak, biçim açısından bu açıklama yolunda zemin-bağıntısının iki karşıt yönü belirli ilişkileri içinde anlaşılmaaksızın bulunur. Zemin bir yandan zeminlendirdiği belirli-Varlığın kendi içine yansımış içerik-belirlenimi olarak zemin, öte yandan koyulmuş olandır. Zemin belirli-Varlığın ondan kavranması gereken şeydir; ama *evrik* olarak belirli-Varlıktan zemine *çıkarsama* yapılır ve zemin belirli-Varlıktan kavranır. Yani bu derin-düşüncenin başlıca işi belirli-Varlıktan zeminleri bulmaktan, e.d. dolaysız belirli-Varlığı yansımış-Varlık biçimine dönüştürmekten oluşur; zemin, kendinde ve kendi için kendine-bağımlı olmak yerine, böylelikle tersine koyulmuş ve türetilmiş olandır. Şimdi, zemin bu işlem yoluyla fenomene göre düzenlenmiş ve belirlenimleri ona dayandırılmış olduğu için, fenomen hiç kuşkusuz bütünüyle pürüzsüzce ve uygun bir rüzgarla zemininden akar. Ama bu yolla bilgi bir milim bile ilerlememiştir; bu aynı yordamın evirdiği ve ortadan kaldırdığı bir biçim ayrımı içinde dolanır durur. İçinde bu yordamın egemen olduğu bilimleri incelemedeki başlıca güçlüklerden biri bu nedenle bu konum sapıklığına bağlıdır, öyle ki gerçekte türevsel olan şey önceden zemin olarak bildirilir, ve sonuçlara gidildiğinde gerçekte o sözde zeminlerin zemini onlarda gösterilir. Açıklamada zeminler ile başlanır, bunlar ilkeler ve ilk kavramlar olarak havada asılı kalırlar; kendilerinde ve kendileri için hiçbir zorunlulukları olmayan yalın belirlenimlerdir; ve sonucun onlara

dayanması gerekir. Bu nedenle kim bu tür bilimlerin derinlerine girmek isterse, kendine o zeminleri aşılayarak başlamalıdır — bir iş ki, Usa tatsız gelir, çünkü ondan zeminsiz olanı temel olarak geçerli sayması istenir. Sonuçlara ulaşmanın en iyi yolu fazla ileri geri düşünmeden ilkeleri yalnızca *verili* olarak almak ve sonra onları anlağın temel kuralları olarak kullanmaya geçmektir. Bu yöntem olmaksızın başlangıç elde edilemez; ve onsuz bir ilerleme yapmak da söz konusu değildir. Ama ilerleme onda yöntemin karşı-itişinin açığa çıkması tarafından engellenir, çünkü yöntem sonuç olanda türevsel olanı göstermeyi ister, ama gerçekte ancak türevsel olan o varsayımlar için zeminleri kapsar. Dahası, sonuç olan kendini zeminin ondan türetildiği belirli-Varlık olarak gösterdiği için, içinde fenomenin sunulduğu bu ilişki onun açılımına karşı bir güvensizlik yaratır; çünkü ilişki kendini dolaysızlığı içinde anlatılmış olarak değil, ama zeminin desteği olarak gösterir. Ama bu yine fenomenden türetildiği için, kişi zemini ondan yargılayabilmek için onu daha çok dolaysızlığı içinde görmeyi ister. Buna göre sözcüğün asıl anlamında temellendirici olanı türevsel olarak içeren böyle bir açılmada kişi ne zeminin ne de fenomenin nasıl alınacağını bilir. Özellikle eğer açılma sağın olarak tutarlı değil ama daha *dürüst* ise, fenomenin yalnızca ilkelerde kapsananlardan daha çoğunu ve sık sık bütünüyle başka şeyleri gösteren izleri ve durumları ile karşılaşıldıkça pekinsizlik artar. Ve en sonunda yansımış ve salt hipotetik belirlenimler fenomenin kendisinin dolaysız belirlenimleri ile karıştırıldığı ve birincilerden sanki dolaysız deneyime aitlermiş gibi konuşulmaya başladığı zaman, karışıklık daha da büyür. Böylece bu bilimlere dürüst inançlarla gelen birçokları pekala moleküllerin, boş ara-uzayların, özekkaç kuvvetin, etherin, tekil ışık ışınlarının, elektro-manyetik *özdeğin* ve kendilerinden sanki dolaysız belirli-Varlık belirlenimleriymiş gibi söz edilen bu türden daha başka pek çok şeyin gerçekte *algıda* bulunan şeyler ya da ilişkiler oldukları sanısına kapılabilirler. Bunlar başka bir şey için ilk zeminler olarak hizmet ederler; kendilerinden edimsellikler olarak söz edilir ve güvenle uygulanırlar; kişi, tersine, onların zeminleri olmaları gereken şeylerden çıkarsanan belirlenimler, eleştirel olmayan bir derin-düşünce tarafından türetilen önsavlar ve kurgular oldukların ayımsamadan saf bir inançla onları ilk zeminler, edimsellikler vb. sayabilir. Gerçekte kendini bir tür cadılar dairesinde bulur ki, orada belirli-Varlığın belirlenimleri ve yansımanın belirlenimleri, zemin ve zeminli, fenomenler ve fantomlar darmadağın bir toplumda biraraya karışırlar ve birbirleri ile eşit konumları paylaşırlar.

Zeminlerden başlayan bu açıklama yolunun biçimsel işi sırasında aynı zamanda bir kez daha söylendiğini duyduğumuz şey, iyi bilinen kuvvetlere ve özdeklere dayalı tüm açıklamalara karşın, bu kuvvetlerin ve özdeklerin kendilerinin *iç Özlerini bilmediğimizdir*. Burada yalnızca bu zeminlendirmenin kendisinin bütünüyle yetersiz olduğunun ve böyle

zeminlerden bütünüyle başka birşeyin istendiğinin itirafı görülür. O zaman niçin böyle bir açıklama ile sıkıntıya girildiği, niçin başka birşeyin aranmadığı ya da hiç olmazsa o açıklamanın bir yana atılmadığı ve yalın olgularda durup kalınmadığı açık değildir.

b. Olgusal Zemin

Zemin belirliliği, görüldüğü gibi, bir yandan *temelin* belirliliği ya da içerik-belirlenimi, öte yandan *zemin-bağıntısının* kendisindeki başkalık, yani İçeriğinin ve Biçimin ayırdedilmişliğidir; Zemin ve Zeminli bağıntısı bu belirlenimlere karşı ilgisiz olan İçeriğin üzerine dışsal bir Biçim olarak getirilir. — Ama gerçekte ikisi birbirine dışsal değildir; çünkü İçerik *Zeminin Zeminlide* ve *Zeminlinin Zeminde* kendi ile özdeşliği olmaktadır. Zeminin yanı kendisinin koyulmuş birşey olduğunu, ve Zeminlinin yanı kendisinin Zemin olduğunu göstermiştir; her biri kendinde bütünün bu özdeşliğidir. Ama aynı zamanda Biçime ait oldukları ve onun belirli ayırdedilmişliğini oluşturdukları için, her biri *belirliliği içinde* bütünün kendi ile özdeşliğidir. Buna göre her birinin ötekine karşı *değişik bir İçeriği* vardır. — Ya da, İçerik yanından görüldüğünde, İçerik *zemin-bağıntısının* kendi ile özdeşliği olarak özdeşlik olduğu için, özsel olarak bu biçim-ayrımını kendisinde taşır ve o zaman Zemin olarak Zeminli olarak olduğundan başka birşeydir.

Şimdi Zemin ve Zeminli ayrı bir İçerik taşıdıkları için, zemin-bağıntısı biçimsel bir bağıntı olmaya son vermiştir; Zemine geri dönüş ve koyulmuş olanın ondan üretilmesi bundan böyle bir totoloji değildir; *Zemin* olgusallaşmıştır. Buna göre bir Zemin sorulduğu zaman, aslında Zemin için Zemini sorulanıkinden başka bir içerik-belirlenimi istenir.

Bu bağıntı şimdi kendini daha öte belirler. Yani, iki yanının değişik İçerikler olmaları ölçüsünde bunlar birbirlerine karşı ilgisizdirler; her biri dolaysız, kendi ile özdeş bir belirlenimdir. Dahası, birbirleri ile Zemin ve Zeminli olarak bağıntılarında Zemin kendi koyulmuşluğu olarak başkasında kendi içine yansıyandır; öyleyse Zeminin yanlarının taşıdığı İçerik eşit ölçüde Zeminlidedir; bu sonuncusu koyulmuş birşey olarak kendi ile özdeşliğini ve kalıcılığını yalnızca Zeminde taşır. Ama Zeminin bu İçeriğinden ayrı olarak, Zeminli bundan böyle kendine özgü İçeriğini de taşır ve böylelikle *ikili bir İçeriğin birliğidir*. Bu şimdi hiç kuşkusuz ayırdedilenlerin birliği olarak onların olumsuz birliğidir, ama İçerik belirlenimleri birbirlerine karşı ilgisiz oldukları için, birlik onların yalnızca boş, kendinde içeriksiz bağıntısıdır, dolaylılıkları değil, — dışsal bağlantıları olarak bir *Birya* da *Birşey*.

Öyleyse olgusal zemin-bağıntısında çifte birşey bulunur: *Bir kez* içerik-belirlenimi — ki Zemindir — koyulmuşlukta kendi ile sürekli, öyle ki Zeminin ve Zeminlinin yalın özdeş ögesini oluşturur; Zeminli böylece Zemini tam olarak kendi içinde kapsar, bağıntıları ayrımsız özsel

sağlamlıktır. Buna göre, Zeminlide bu yalın *Öze* daha öte eklenen şey yalnızca özsel olmayan bir Biçim, dışsal içerik-belirlenimleridir ki, böyle olarak Zeminden özgürdürler ve dolaysız bir çoklulukturlar. Öyleyse o özsel yan bu özsel-olmayan yanın Zeminini değildir, ne de ikisinin birbiri ile Zeminlideki *bağıntısının* Zeminidir. Olumlu olarak özdeş olandır ki, Zeminliye içkindir, ama onda kendini hiçbir biçim-ayrımına koymaz, tersine kendi ile bağıntılı İçerik olarak ilgisiz olumlu *temeldir*. *İkinci olarak*, birşeyde bu temel ile bağlı olan şey ilgisiz bir İçeriktir, ama özsel olmayan yan olarak. Ana sorun temelin ve özsel-olmayan çokluluğun *bağıntısıdır*. Ama bağıntılı belirlenimler ilgisiz İçerik oldukları için, bu bağıntı *Zemin* de *değildir*, biri hiç kuşkusuz özsel İçerik olarak ve öteki yalnızca özsel-olmayan ya da koyulmuş İçerik olarak belirlidir, ama kendi ile bağıntılı İçerik olarak bu Biçim ikisine de dışsaldır. *Birşeyin Biri*, ki onların bağıntısını oluşturur, bu nedenle biçim-bağıntısı değil ama yalnızca dışsal bir bağdır ki, özsel-olmayan çoklu İçeriği *koyulmuş* olarak kapsamaz; öyleyse benzer olarak yalnızca bir *temeldir*.

Zemin, kendini olgusal olarak belirlemede, böylelikle olgusalığını oluşturan içerik-türlülüğünden ötürü dışsal belirlenimlere dağılır. İki bağıntı, Zeminin ve Zeminlinin yalın *dolaysız özdeşliği* olarak *özsel İçerik* ve sonra ayrılmış İçeriğin bağıntısı olarak *Birşey*, *iki ayrı temeldir*; Zeminin kendi ile özdeş Biçimi, yani aynı şeyin bir kez özsel olan olarak ve bir ikinci kez koyulmuş olan olarak bulunması yitmiştir; Zemin bağıntısı böylece kendine *dışsal* olmuştur.

Buna göre şimdi dışsal bir Zemin vardır ki, türlüleşmiş İçeriği bağlantı içine getirir ve neyin Zemin, neyin onun yoluyla koyulan olduğunu belirler; bu belirlenim iki yanlı İçeriğin kendisinde yatmaz. Olgusal Zemin buna göre *başkası ile bağıntıdır*, bir yandan İçeriğin bir başka İçerik ile, öte yandan zemin-bağıntısının kendisinin (Biçimin) bir başkası ile, yani onun yoluyla koyulmuş olmayan *dolaysız* birşey ile.

Not [*Zeminliden Ayrı Bir Zeminden Biçimsel Açıklama Yolu*]

Biçimsel zemin-bağıntısı zemin ve zeminli için yalnızca bir içerik kapsar; bu özdeşlikte zorunlulukları, ama aynı zamanda totolojileri yatar. Olgusal zemin türlüleşmiş bir içerik kapsar; ama böylelikle zemin-bağıntısının olumsallığı ve dışsallığı ortaya çıkar. Bir yandan özsel olan olarak ve bu nedenle zemin-belirlenimi olarak görülen şey onunla bağlı olan başka belirlenimlerin zemini değildir. Öte yandan somut bir şeyin çeşitli içerik-belirlenimlerinden hangisinin özsel olarak ve zemin olarak alınması gerektiği de belirsizdir; aralarında seçim buna göre özgürdür. Böylece ilk bakımdan, örneğin bir evin zemini onun temelidir; bunun zemin olmasını sağlayan şey duysal özdeğe özünü olan *yerçekimidir*, zeminde olduğu gibi zeminli evde de saltık olarak özdeş olan öğedir. Şimdi, ağır özdekte bir temelin ve ondan ayrı bir değişkinin ayrımı gibi bir

ayrımın olması ve onun bu yolla bir konut oluşturması olgusu ağır olanın kendisine bütünüyle ilgisizdir; evin ereği, düzenlenmesi vb. gibi başka içerik-belirlenimleri ile bağıntısı ona dışsaldır; buna göre onun temeli olmasına karşın bu belirlenimlerin zemini değildir. Yerçekimi bir evin durmasının zemini olduğu gibi bir taşın düşmesinin de zeminidir; taş bu zemini, yerçekimini, kendi içinde taşır; ama daha öte bir içerik-belirlenimi taşıması ve onun yoluyla salt ağır birşey değil ama taş olması olgusu yerçekimine dışsaldır; dahası, taşın üzerine düştüğü cisimden önceden uzaklaştırılmış olması başka birşey yoluyla sağlanmıştır, tıpkı zaman ve uzayın ve bağıntılarının, devimin de, yerçekiminden başka bir içerik olmaları ve onsuz (genellikle söylendiği gibi) tasarımlanabilmeleri ve sonuçta ötsel olarak onun tarafından koyulmuş olmamaları gibi. — Yerçekimi öyleyse o denli de fırlatılan birşeye düşmekte olan birşeyin devimine karşıt bir fırlama devimi yaptıran zemindir. — Zeminleri olduğu belirlenimler türölülüğünden açıktır ki, aynı zamanda onu bu ya da başka bir belirlenimin zemini yapan başka birşey gereklidir.

Doğaya ilişkin olarak onun *dünyanın zemini* olduğu söylendiğinde, o zaman *Doğa* denilen şey bir yandan dünya ile birdir ve dünya *Doğanın* kendisinden başka birşey değildir. Ama o denli de ayrıdır, öyle ki *Doğa* daha çok belirlenimsiz olandır ya da en azından yalnızca yasalar olan evrensel ayrımlarda, dünyanın kendi ile özdeş *Özünde* belirlidir, ve dünya olabilmesi için *Doğaya* bir belirlenimler çokluğunun dışsal olarak yüklenmesi gerekir. Ama bunlar zeminlerini *Doğa* olarak *Doğada* taşımazlar; *Doğa* daha çok olumsuzluklar olarak onlara karşı ilgisizdir. — *Tanrı Doğanın Zeminini* olarak belirlendiği zaman yine bu aynı ilişki söz konusudur. Zemin olarak, onun *Özüdür*; *Doğa* bu *Özü* kendi içinde kapsar ve onunla özdeş olandır; ama bir de daha öte bir çokluluğu vardır ki, zeminin kendisinden ayrıdır; bir *üçüncüdür* ki, onda bu iki ayrı yan bağlanmıştır; o zemin ne ondan ayrı olan çokluluğun ne de onunla bağlantısının zeminidir. *Doğa* buna göre zemin olarak *Tanrıdan* bilinmez, çünkü o zaman *Tanrı* yalnızca onun evrensel *Özü* olurdu; oysa zemin *Doğayı* belirli *Öz* ve *Doğa* olduğu yolda kapsamaz.

Olgusal zeminlerin saptanması öyleyse zemine ya da sözcüğün asıl anlamında temele ve zeminli olanda onunla bağlı olana ait bu içerik-türölülüğü nedeniyle tıpkı biçimsel zeminin kendisi gibi bir biçimselliktir. Biçimsel zeminde kendi ile özdeş içerik biçime karşı ilgisizdir; olgusal Zeminde bu eşit ölçüde böyledir. Dahası, şimdi bu nedenle, olgusal zemin kendinde çoklu belirlenimlerden hangilerinin ötsel olarak alınması gerektiğini saptamaz. *Birşey* kendilerini onda eşit ölçüde kalıcı ve sürekli gösteren böyle çoklu belirlenimlerin bir *somutudur*. Buna göre biri tıpkı öteki kadar zemin olarak, yani *ötsel* olarak belirlenebilir ki, onunla karşılaştırma içinde öteki o zaman yalnızca koyulmuş birşey olacaktır. Bu daha önce değinilen bir noktayla, yani eğer bir durumda bir başkasının zemini olarak görülen bir belirlenim bulunuyorsa, bundan

bu ötekinin bir başka durumda ya da her durumda onunla birlikte koyulduğu sonucunun çıkmaması ile bağlıdır. — Örneğin *cezanın* çeşitli belirlenimleri vardır; kısastır, dahası, caydırıcı bir örnektir, yasa tarafından caydırma için kullanılan bir gözdağıdır, ve ayrıca bir suçlunun aklını başına getirip onu iyileştirendir. Bu değişik belirlenimlerden her biri *cezanın zemini* olarak görülmüştür, çünkü her biri özsel bir belirlenimdir ve bu yolla ötekiler, ondan ayrı olarak, ona karşı yalnızca olumsal şeyler olarak belirlenirler. Ama zemin olarak alınan belirlenim henüz bütün cezanın kendisi değildir; bu somut [bütün ceza] ayrıca daha başka belirlenimleri de kapsar, ki zemin ile yalnızca cezada bağlanmışken, zeminlerini onda taşımazlar. — Ya da bir memur beceriklidir, birey olarak başkaları ile ilişki içindedir, bir tanıdıklar çevresi, tükel bir karakteri vardır, şu ya da bu durumlarda ve vesilelerle kendini göstermiştir, vb. Bu özelliklerden her biri bu görevde bulunmasının zemini olabilir ya da böyle olarak görülebilir; bunlar bir üçüncüde biraraya bağlanan değişik içeriklerdir; biçim, e.d. birbirlerine karşı özsel-olan olarak ya da koyulmuş olan olarak belirlenmeleri, içeriğe dışsaldır. Bu özelliklerden her biri memura özseldir, çünkü o bunlar onu o belirli birey yapan şeylerdir; görevin dışsal, koyulmuş bir belirlenim olarak görülebileceği düzeye dek, her biri buna karşı zemin olarak belirlenebilir, ama evrik olarak her biri koyulmuş olarak ve görev onların zemini olarak da görülebilir. *Edimsel olarak*, e.d. tekil durumda nasıl ilişkili oldukları bu zemin-bağın-tısına ve içeriğin kendisine dışsal bir belirlenimdir; onlara zeminin ve zeminlinin biçimini sağlayan şey bir üçüncüdür.

Böylece genel olarak her bir belirli-Varlığın çeşitli zeminleri olabilir; onun içerik-belirlenimlerinden her biri kendi ile özdeş olarak somut bütüne baştan sona yayılır ve buna göre özsel olarak görülmesine izin verir; bağlantı yollarının olumsuzluğundan ötürü, şeyin kendisinin *dışında* yatan birçok '*bakıma*, ' e.d. belirlenime, kapı sonuna dek açılır. — Bir zeminin şu ya da bu sonucu taşıması bu nedenle eşit ölçüde olumsaldır. Örneğin ahlaksal güdüler törel doğanın *özsel belirlenimleridir*, ama onlardan doğan şey aynı zamanda onlardan ayrı bir dışsallıktır ki, onlardan doğar ve de doğmaz; ancak bir üçüncü yoluyla onlara eklenir. Bu daha sağın olarak şöyle anlaşılmalıdır: Ahlaksal belirlenimin, *eğer* zemin ise, bir sonucunun ya da bir zeminlisinin olması olumsal *değil*, ama genel olarak zemin yapılıp yapılmaması olumsaldır. Ama yine, ahlaksal güdünün sonucu olan içerik, *eğer* bu güdü zemin yapılmışsa, dışsallık doğası taşıdığı için, dolaysızca bir başka dışsallık tarafından ortadan kaldırılabilir. Öyleyse ahlaksal bir güdüden bir eylem doğabilir ya da doğmayabilir. Evrik olarak, bir eylemin çeşitli zeminleri olabilir; somut birşey olarak çeşitli özsel belirlenimler kapsar ki, bunların her biri bu nedenle zemin olarak atanabilir. Zeminlerin araştırılması ve atanması, ki *uslamlama* başlıca bundan oluşur, buna göre hiçbir enson belirlenim kapsamayan sonsuz bir dolanıp durmadır; herşey için ve

her bir şey için bir ya da birçok iyi zemin atanabilir, tıpkı karşıtı için de olduğu gibi; ve kendilerinden hiçbir sonucun doğmadığı bir dizi zemin bulunabilir. Sokrates'in ve Platon'un *sofistlik* dedikleri şey zeminlerden uslamlamadan başka birşey değildir; Platon bunun karşısına İdeanın, e.d. kendinde ve kendi için ya da *Kavramı* içindeki şeyin irdelemesini çıkarır. Zeminler yalnızca *özel* içerik-belirlenimlerinden, ilişkilerden ve yanlardan alınırlar ki, her bir şey, tıpkı tam olarak karşıtı gibi, bunların birçoğunu taşır; kendi özsellik biçimlerinde, bunların biri tıpkı bir başkası gibi geçerlidir; şeyin bütün erimini kapsamadığı için, her biri tek-yanlı bir zemindir, ve şeyin öteki tikel yanlarının yine tikel zeminleri vardır ve bunlardan hiç biri *bağlanmışlıklarını* oluşturan ve tümünü kapsayan şeyi tüketmez; hiç biri *yeterli* zemin, e.d. Kavram değildir.

c. Tam Zemin

1. Olgusal Zeminde İçerik olarak Zemin ve bağıntı olarak Zemin yalnızca *temellerdir*. Birincisi yalnızca özel olarak ve Zemin olarak *koyulur*; bağıntı değişik bir İçeriğin belirsiz dayanağı olarak Zeminlinin *Birşeyi*-dir, İçeriğin bir bağlanmışlığıdır ki, onun kendi yansıması değil, ama dışsal ve böylelikle yalnızca koyulmuş bir yansımadır. Buna göre olgusal zemin-bağıntısı daha çok ortadan kaldırılmış olarak Zemindir; böylelikle daha çok *Zeminlinin* ya da *koyulmuşluğun* yanını oluşturur. Ama koyulmuşluk olarak Zeminin kendisi şimdi Zeminine geri dönmüştür; şimdi bir Zeminlidir ki, *bir başka Zemini* vardır. Bu sonuncusu böylece kendini öyle bir yolda belirler ki, ilkin olgusal Zemin ile bir Zeminli olarak *özdeş* olandır; iki yan da bu belirlenime göre bir ve aynı İçeriği taşırlar; iki İçerik belirlenimi ve bunların birşeydeki bağlantıları benzer olarak yeni Zeminde bulunur. Ama *ikinci* olarak, yeni Zemin, ki o yalnızca koyulmuş dışsal bağlantı kendini onda ortadan kaldırmıştır, onun kendi-içine-yansıması olarak iki içerik-belirleniminin *salık bağıntısıdır*.

Olgusal Zeminin kendisinin kendi Zeminine geri dönmesi yoluyla onda Zeminin ve Zeminlinin özdeşliği ya da biçimsel Zemin yeniden kurulur. Ortaya çıkan zemin-bağıntısı bu nedenle *tamamlanmış* zemin-bağıntısıdır ki, biçimsel ve olgusal Zeminleri aynı zamanda kendi içinde kapsar ve ikincide birbirlerine karşı dolaysız içerik-belirlenimlerini dolaylı kılar.

2. Zemin-bağıntısı böylelikle kendini aşağıdaki yolda daha yakından belirlemiştir. *İlk* olarak, birşeyin bir Zemini vardır; *içerik-belirlenimini* kapsar ki, *Zemindir*; ve Zemin yoluyla *koyulmuş* olarak bir *ikincisini* daha kapsar. Ama her biri ilgisiz bir İçeriktir ve böyle olarak biri kendisinde Zemin değil ve öteki kendisinde birincisi yoluyla Zeminlendirilen değildir; tersine, İçeriğin dolaysızlığında bu *bağıntı* ortadan kaldırılmış ya da koyulmuş bir bağıntıdır ve böyle olarak Zeminini bir *başkasında* bulur. Bu ikinci bağıntı, yalnızca Biçim açısından ayrı olarak, birinci ile aynı

İçeriği, yani her iki içerik-belirlenimini taşır, ama onların *dolaysız* bağlantılarıdır. Gene de bağlantılı olanlar genel olarak ayrı İçerik ve böylelikle birbirlerine karşı ilgisiz belirlenim oldukları için, bağıntı gerçekten saltık bağıntıları değildir, öyle ki belirlenimlerden biri koyulmuşlukta kendi ile özdeş olan, öteki ise yalnızca o aynı özdeşin bu koyulmuşluğu olsun; tersine, bir Birşey onları taşır ve onların yansımamış ama yalnızca dolaysız bağıntılarını oluşturur ki, buna göre başka Birşeydeki bağlantıya karşı yalnızca göreceli Zemindir. *İki Birşey* öyleyse ortaya çıkmış olan İçeriğin iki ayrı bağıntısıdır. Biçimin özdeş zemin-belirlenimi içinde dururlar; bir ve aynı *bütün İçeriktirler*, yani iki içerik-belirlenimi ve bağıntıları; yalnızca birinde dolaysız ve ötekinde koyulmuş bir bağıntı olan bu bağıntının türü yoluyla ayırdedilirler ki, bu yolla birbirlerinden Zemin ve Zeminli olarak yalnızca *Biçime göre* ayırdedilmiş olurlar. — *İkinci olarak*, bu zemin-bağıntısı yalnızca biçimsel değil, ama ayrıca olgusaldır. Gördüğümüz gibi, biçimsel Zemin olgusal Zemine geçer; Biçim kısımları kendi içlerine yansımışlardır; kendilerine-bağımlı birer İçeriktirler, ve zemin-bağıntısı kendine özgü *İçeriklerden* birini *Zemin* olarak, ötekini *Zeminli* olarak kapsar. İçerik ilk olarak biçimsel Zeminin iki yanının *dolaysız* özdeşliğini oluşturur ve böylece bunlar bir ve aynı İçeriği taşırlar. Ama ayrıca kendisinde Biçim de taşır ve böylece Zemin ve Zeminli olarak davranan çifte bir *İçeriktir*. Buna göre iki Birşeyin içerik-belirlenimlerinden biri salt dış bir karşılaştırmaya göre onlara ortak olarak değil, ama özdeş dayanakları ve bağıntılarının temeli olarak belirlidir. Öteki içerik-belirlenimine karşı bu belirlenim özel belirlenimdir ve koyulmuş olan, yani bağıntısı zeminli belirlenim olan Birşeyde koyulmuş olan ötekinin Zeminidir. Zemin-bağıntısı olan ilk Birşeyde bu ikinci içerik-belirlenimi de dolaysızca ve *kendinde* birinci ile bağlıdır. Ama öteki Birşey yalnızca birini *kendinde* ilk Birşey ile dolaysızca onda özdeş olduğu şey olarak, ötekini ise onda koyulmuş olarak kapsar. İlk içerik-belirlenimi ilk Birşeyde *kökensel olarak* öteki içerik-belirlenimi ile bağlı olması yoluyla onun Zeminidir.

İkinci Birşeyde içerik-belirleniminin *zemin-bağıntısı* böylece ilk Birşeyin ilk, kendinde var olan bağıntısı yoluyla *dolaylıdır*. Çıkarsama şudur: Bir Birşeyde *B* belirlenimi *A* belirlenimi ile kendinde bağlı olduğu için, yalnızca bir *A* belirleniminin dolaysızca ait olduğu ikinci Birşeyde *B* de *A* ile bağlıdır. İkinci Birşeyde yalnızca bu ikinci belirlenim dolaylı olmakla kalmaz, ama ayrıca dolaysız belirleniminin Zemin olması olgusu ilk Birşeydeki *B* ile kökensel bağıntısı yoluyla dolaylıdır. Bu bağıntı böylelikle *A* Zemininin Zeminidir, ve ikinci Birşeyde *bütün* zemin-bağıntısı koyulmuş ya da zeminlendirilmiş olarak vardır.

3. Olgusal Zemin kendini Zeminin kendine *dışsal yansıması* olarak gösterir; Zeminin tamamlanmış dolaylılığı kendi ile özdeşliğinin yeniden kuruluşudur. Ama bu kendi ile özdeşlik bu yolla aynı zamanda olgusal Zeminin dışsallığını kazandığı için, biçimsel zemin-bağıntısı

kendi kendisinin ve olgusal Zeminin bu birliğinde kendini *ortadan kaldıran* Zemin olduğu denli de kendini koyan Zemindir; zemin-bağıntısı *olumsuzlanması yoluyla* kendini kendi ile dolaylı kılar. Zemin ilkin, *kökensel bağıntı* olarak, dolaysız içerik-belirlenimlerinin bağıntısıdır. Zemin-bağıntısı özsel Biçim olduğu için yanları olarak ortadan kaldırılmış ya da kıpılar olan belirlenimleri taşır. Öyleyse, *dolaysız* belirlenimlerin Biçimi olarak, aynı zamanda *olumsuzlaşmasının* bağıntısı olarak kendi ile özdeş bağıntıdır; böylelikle kendinde ve kendi için Zemin değil, ama *ortadan kaldırılmış* zemin-bağıntısı ile bağıntı olarak Zemindir. — İkinci olarak, ortadan kaldırılmış bağıntı, ya da kökensel bağıntıda ve koyulmuş bağıntıda özdeş *temel* olan dolaysız öge benzer olarak kendinde ve kendi için olgusal Zemin değildir; tersine, Zemin olması o kökensel bağlantı yoluyla koyulmuştur.

Zemin-bağıntısı bütünlüğü içinde böylelikle özsel olarak *varsayan* yansımadır; biçimsel Zemin *dolaysız* içerik-belirlenimini varsayar, ve bu, olgusal Zemin olarak, Biçimi varsayar. Zemin öyleyse dolaysız bağlantı olarak Biçimdir; ama öyle bir yolda ki, Biçim kendini kendinden iter ve aslında dolaysızlığı varsayar, onda bir başkası olarak kendi ile bağıntılıdır. Bu dolaysız öge içerik-belirlenimi, yalın *Zemindir*, ama bu olarak, yani Zemin olarak, eşit ölçüde kendinden itilir ve benzer olarak kendini bir başkası olarak kendisi ile bağıntılar. — Bütünsel zemin-bağıntısı kendini böylece *koşullandıran dolaylılığa* belirlemiştir.

C. KOŞUL

a. Göreli Koşulsuz

1. Zemin dolaysız olan ve Zeminli dolaylı olandır. Ama Zemin koyan yansımadır; böyle olarak kendini koyulmuşluk yapar ve varsayan yansımadır; böylece ortadan kaldırılmış birşey olarak, onun kendisini dolaylı kılan dolaysız birşey olarak kendi ile bağıntılıdır. Bu dolaylılık, dolaysızdan Zemine ilerleme olarak, dış bir yansıma değil, ama, gördüğümüz gibi, Zeminin kendi edimidir, ya da yine aynı şey, zemin-bağıntısı kendi ile özdeşliğe yansıma olarak eşit ölçüde özsel olarak kendini dışlaştıran yansımadır. Zeminin kendi özsel varsayımı olarak bağıntılı olduğu dolaysız kıpı *Koşuldur*; buna göre, olgusal Zemin özsel olarak koşulludur. Kapsadığı belirlilik kendi başkalığıdır.

Koşul öyleyse *ilk* olarak dolaysız, çoklu bir belirli-Varlıktır. *İkinci* olarak, bu belirli-Varlık bir başkası ile, bu belirli-Varlığın Zeminini değil ama bir başka bakımdan Zemin olan birşey ile bağıntılıdır; çünkü belirli-Varlığın kendisi dolaysız ve Zeminsizdir. O bağıntıya göre, *koyulmuş birşeydir*, dolaysız belirli-Varlığın Koşul olarak kendi için değil, tersine başkası için olması gerekir. Ama aynı zamanda onun böylece başkası için olmasının

kendisi yalnızca bir koyulmuşluktur; koyulmuş birşey olması dolaysızlığında ortadan kaldırılır, ve bir *belirli-Varlık Koşul olmaya ilgisizdir*. Üçüncü olarak, Koşul öyle bir yolda dolaysız birşeydir ki, Zeminin *varsayımını* oluşturur. Bu belirlenimde Zeminin kendi ile özdeşliğe geri çekilmiş biçim-bağıntısı, ve böylelikle Zeminin *İçeriğidir*. Ama genel olarak İçerik yalnızca Zeminin Biçimde olduğu gibi ilgisiz birliğidir, — Biçim olmasızın İçerik de yoktur. Dahası, İçerik kendini bu ilgisiz birlikten özgürleştirir, çünkü *tamamlanmış* Zeminde zemin-bağıntısı onun özdeşliğine karşı dışsal bir bağıntı olur ki, bu yolla İçerik dolaysızlık kazanır. Buna göre Koşulun zemin-bağıntısının kendi ile *özdeşliğini* onda taşıdığı şey olması ölçüsünde, Koşul Zeminin İçeriğini oluşturur; ama İçerik bu Biçime karşı ilgisiz birşey olduğu için, yalnızca *kendinde* onun İçeriğidir, öyle birşey ki, ilkin İçerik olması *gerekir*, ve böylelikle Zemin için *gereci* oluşturur. Koşul olarak koyulduğunda, belirli-Varlık, ikinci kıpya göre, ilgisiz dolaysızlığını yitirme ve bir başkasının kıpsı olma belirlenimini taşır. Dolaysızlığı yoluyla bu bağıntıya karşı ilgisizdir; ama bu bağıntıya girdiği düzeye dek, Zeminin *kendinde-Varlığını* oluşturur ve onun için *koşulsuz* olandır. Koşul olabilmek için, Zeminde varsayımını taşır ve kendisi koşulludur; ama bu belirlenim ona dışsaldır.

2. Birşey Koşulu yoluyla var değildir; Koşulu Zemini değildir. Koşul Zemin için koşulsuz dolaysızlık kıpsıdır, ama kendisi kendini olumsuz olarak kendi ile bağıntılayan ve bir koyulmuşluk yapan devim ve koyma edimi değildir. Buna göre zemin-bağıntısı Koşulun karşısında durur. Birşeyin Koşulu dışında bir de Zemini vardır. — Bu yansımanın boş devimidir, çünkü yansıma dolaysızlığı varsayımı olarak dışında taşır. Ama yansıma bütün Biçimdir ve kendine-bağımlı dolaylı kılma edimidir; çünkü Koşul onun Zemini değildir. Bu dolaylı kılma edimi bir koyma edimi olarak kendi ile bağıntılı olduğu için, bu yana göre benzer olarak dolaysız ve *koşulsuz* olandır; hiç kuşkusuz kendini varsayar, ama dışlanmış ya da ortadan kaldırılmış bir koyma edimi olarak; öte yandan, belirlenimine göre var olan kendinde ve kendi için olandır. — Zemin-bağıntısının kendi ile kendine-bağımlı bağıntı olması ve yansımanın özdeşliğini kendisinde taşıması ölçüsünde, Koşulun İçeriğine karşı *kendine özgü bir İçerik* taşır. Bu ikincisi Zeminin İçeriğidir ve bu nedenle özel olarak biçimlendirilir; öte yandan, birincisi yalnızca dolaysız gereçtir ki, Zemin ile bağıntı ona dışsal iken, aynı zamanda eşit ölçüde Zeminin kendinde-Varlığını oluşturur; böylelikle zemin-belirleniminin İçeriği ile hiçbir bağıntısı olmayan kendine-bağımlı İçeriğin ve zemin-bağıntısına giren ve onun gereci olarak onun bir kıpsı olması gereken türde bir İçeriğin bir karışımıdır.

3. Bütünün iki yanı, *Koşul* ve *Zemin*, öyleyse bir yandan birbirlerine karşı *ilgisiz* ve *koşulsuzdur*, — biri bağıntısız olan olarak, ki onda Koşul olduğu bağıntı ona dışsaldır, ve öteki bağıntı ya da Biçim olarak, ki onun için Koşulun belirli-Varlığı yalnızca gereç olarak, edilgin birşey olarak

vardır ve bunun kendi için kendisinde taşıdığı Biçimi özsel-olmayan bir Biçimdir. Dahası, iki yan ayrıca *dolaylıdır*. Koşul Zeminin *kendinde-Varlığıdır*; zemin-bağıntısının öylesine özsel bir kıpısıdır ki, Zeminin kendi ile yalın özdeşliğidir. Ama bu da ortadan kaldırılır; bu kendinde-Varlık yalnızca koyulmuş birşeydir; dolaysız belirli-Varlık Koşul olmaya karşı ilgisizdir. Koşulun Zemin için *kendinde-Varlık* olması öyleyse onun onu dolaylı bir Koşul yapan yanını oluşturur. Benzer olarak, zemin-bağıntısının kendine-bağımlılığı içinde bir de varsayımı vardır, ve kendinde-Varlığını kendi dışında taşır. — Böylelikle iki yandan her biri, her ikisi *tek bir* bağıntıda olmak üzere, ilgisiz dolaysızlığın ve özsel dolaylılığın *çelişkisi*dir — ya da kendine-bağımlı kalıcılığın ve yalnızca kıpı olma belirleniminin çelişkisi.

b. Saltık Koşulsuz

İlk olarak iki görelî Koşulsuzun her biri ötekinde görünür, — Koşul dolaysız birşey olarak Zeminin biçim-bağıntısında, ve Zemin onun koyulmuşluğu olarak dolaysız belirli-Varlıkta; ama her biri kendi başkasının ondaki bu Görünüşünün dışında kendine-bağımlıdır ve kendine özgü İçeriğini taşır.

İlk olarak, *Koşul* dolaysız belirli-Varlıktır; Biçiminin iki kıpısı vardır: *Koyulmuşluk*, ki ona göre, Koşul olarak, Zeminin gereci ve kıpısıdır, ve *kendinde-Varlık*, ki ona göre Zeminin özelliğini ya da yalın kendi-içine-yansımasını oluşturur. Biçimin iki yanı da dolaysız belirli-Varlığa dışsal-dır; çünkü bu ortadan kaldırılmış zemin-bağıntısıdır. — Ama *ilk olarak* belirli-Varlık kendisinde yalnızca dolaysızlığında kendini ortadan kaldırmak ve zemine düşmektir. *Varlık* genel olarak yalnızca *Özün Oluşudur*; özsel doğası kendini koyulmuş birşey ve özdeşlik yapmaktır ki, kendi olumsuzlanması yoluyla dolaysız birşeydir. Öyleyse koyulmuşluğun ve kendi ile özdeş kendinde-Varlığın biçim-belirlenimleri, dolaysız belirli-Varlığı Koşul yapan Biçim buna göre ona dışsal değildirler; tersine, o bu yansımanın kendisidir. *İkinci olarak*, Koşul olarak Varlık şimdi özsel olarak olduğu şey olarak, yani kıpı olarak, böylelikle bir başkasının kıpısı olarak ve aynı zamanda benzer olarak bir başkasının kendinde-Varlığı olarak da koyulur; ama Varlık *kendinde* yalnızca olumsuzlanması yoluyla, yani Zemin yoluyla ve bunun kendini ortadan kaldıran ve böylece varsayan yansıması yoluyla vardır; Varlığın kendinde-Varlığı böylelikle yalnızca koyulmuş birşeydir. Koşulun bu kendinde-Varlığının iki yanı vardır; bir yandan Zeminin özelliği olarak özelliği, ama öte yandan belirli-Varlığının dolaysızlığı olmak. Ya da daha doğrusu bu ikisi aynıdır. Belirli-Varlık dolaysız birşeydir; ama dolaysızlık özsel olarak dolaylı olandır, yani kendi kendini ortadan kaldıran Zemin yoluyla vardır. Bu kendini ortadan kaldıran dolaylı kılma yoluyla dolaylı kılınan dolaysızlık olarak, aynı zamanda Zeminin kendinde-Varlığı ve onun Koşulsuzudur;

ama bu kendinde-Varlık aynı zamanda kendisi yine o denli de yalnızca kısıpı ya da koyulmuşluktur, çünkü dolaylıdır. — Koşul buna göre zemin-bağıntısının bütün Biçimidir; onun varsayılmış kendinde-Varlığıdır, ama böylelikle kendisi bir koyulmuşluktur, ve dolaysızlığı kendini koyulmuşluk yapmak, böylece kendini öyle bir yolda kendinden itmektir ki, Zemin olduğu denli de zemine düşer, Zemin kendini koyulmuşluk ve böylelikle ayrıca Zeminli yapar, ve ikisi bir ve aynıdır.

Benzer olarak, koşullu Zeminde kendinde-Varlık yalnızca bir başkasının ondaki Görünüşü olarak bulunmaz. Zemin koyma ediminin kendine-bağımlı, e.d. kendi ile bağıntılı yansıması ve böylelikle kendi ile özdeş olandır, ya da kendi içinde kendinde-Varlığı ve İçeriğidir. Ama aynı zamanda varsayan yansımadır; kendini olumsuz olarak kendi ile bağıntılar ve kendinde-Varlığını onun için bir başkası olarak karşısına koyar, ve Koşul kendinde-Varlık kısıpına göre olduğu gibi dolaysız belirli-Varlık kısıpına göre de zemin-bağıntısının kendi kısıpıdır; dolaysız belirli-Varlık özsel olarak yalnızca Zemin yoluyla vardır ve varsayma olarak kendi kısıpıdır. Zemin buna göre eşit ölçüde bütünün kendisidir.

Böylece bulunan şey genel olarak yalnızca *Biçimin tek bir* bütününü, ama o denli de yalnızca *İçeriğin tek bir* bütünüdür. Çünkü Koşulun kendine özgü İçeriği yalnızca özsel İçeriktir, ama ancak Biçimde yansımanın kendi ile özdeşliği olduğu, ya da bu dolaysız belirli-Varlık olarak kendisinde zemin-bağıntısı olduğu ölçüde. Dahası, bu dolaysız belirli-Varlık yalnızca Zeminin varsayan yansıması yoluyla Koşuldur; karşıt olduğu şey Zeminin kendi ile özdeşliği ya da İçeriğidir. Buna göre, belirli-Varlık zemin-bağıntısı için salt biçimsiz gereç değildir; tersine, kendisinde bu Biçimi taşıdığı için, biçimlenmiş özdektir, ve aynı zamanda onunla özdeşliğinde ona karşı ilgisiz birşey olduğu için İçeriktir. Son olarak, Zeminin taşıdığı aynı İçeriktir, çünkü biçim-bağıntısında kendi ile özdeş olan olarak yalnızca İçeriktir.

Bütünün iki yanı, Koşul ve Zemin, öyleyse eşit ölçüde İçerik olarak ve Biçim olarak tek bir özsel birliktir. Kendiliklerinden birbirlerine geçeler, ya da yansımalar oldukları için, kendi kendilerini ortadan kaldırmış olarak koyarlar, kendilerini bu olumsuzlamaları ile bağıntılarla ve *karşılıklı olarak birbirlerini varsayarlar*. Ama aynı zamanda bu yalnızca ikisinin *tek bir* yansımasıdır ve buna göre varsayma edimleri de yalnızca biridir; ya da daha doğrusu varsaymanın karşılıklı olması tek özdeşliklerini kalıcılıkları ve temelleri olarak varsaymaya geçer. Bu, ikisinin tek İçeriği ve biçim-birliği, *gerçek Koşulsuzdur; kendinde Olgu*. — Koşul, yukarıda gördüğümüz gibi, yalnızca görelî Koşulsuzdur. Buna göre, genellikle kendisi koşullu birşey olarak görülür ve yeni bir Koşul istenir, böylece Koşuldan Koşula o alışıldık *sonsuzla ilerleme* getirilir. Şimdi niçin bir Koşul durumunda yeni bir Koşul istenir, e.d. niçin Koşul koşullu birşey olarak alınır? Çünkü herhangi bir sonlu belirli-Varlıktır. Ama bu Koşulun Kavramında yatmayan daha öte bir belirlenimdir. Genel olarak Koşul

yalnızca koyulmuş kendinde-Varlık olduğu için koşullu birşeydir; buna göre saltık Koşulsuzda ortadan kaldırılır.

Şimdi bu iki yanı, Koşulu ve Zemin, kısımları olarak kendi içinde kapsar; birliktir ki, ona geri çekilmişlerdir. İkisi birlikte onun Biçimini ya da koyulmuşluğunu oluştururlar. Koşulsuz Olgu ikisinin Koşuludur, ama saltık Koşul, e.d. kendisi Zemin olan Koşuldur. — Şimdi, *Zemin* olarak olumsuz özdeşliktir ki, kendini o iki kıpıya itmiştir, — *ilk olarak* ortadan kaldırılmış zemin-bağıntısının, dolaysız, birliksiz, kendine dışsal bir çokluluğun şekline, ki kendini Zeminin başkası olan birşey olarak onunla bağıntılar ve aynı zamanda onun kendinde-Varlığını oluşturur; *ikinci olarak*, içsel, yalın bir Biçimin şekline, ki Zemindir, ama kendini bir başkası olarak kendi ile özdeş dolaysız birşey ile bağıntılar ve onu Koşul olarak belirler, e.d. onun bu 'kendinde'sini kendi kıpısı olarak belirler. — Bu iki yan bütünlüğü öyle bir yolda *varsayar* ki, onları koyan odur. Evrik olarak, bunlar bütünlüğü *varsaydıkları* için, bu da yine onlar tarafından koşullandırılmış olarak ve Olgu kendi Koşulundan ve Zemininden doğuyor görünür. Ama bu iki yan kendilerini özdeş olarak gösterdikleri için, Koşulun ve Zeminin ilişkisi yitmiştir; bir *Görünüşe* indirgenmişlerdir; saltık Koşulsuz kendi koyma ve varsayma deviminde yalnızca bu Görünüşün kendini onda ortadan kaldırdığı devimdir. Kendini koşullandırmak ve kendini Koşullarının karşısına Zemin olarak çıkarmak Olgunun kendi edimidir; ama bağıntısı Koşulların ve Zeminin bağıntısı olarak *kendi içine* bir ışıma, ve onlarla ilişkisi *kendi kendisi ile birleşmesidir*.

c. Olgunun Varoluşa Çıkışı

Saltık Koşulsuz saltık olarak kendi Koşulu ile özdeş Zemindir, gerçekten özsel Olgu olarak dolaysız Olgudur. *Zemin* olarak, kendini olumsuz olarak kendi ile bağıntılar, kendini koyulmuşluk yapar, ama öyle bir koyulmuşluk ki, kendini Kavramlarında göstermiş olduğu gibi, yanlarında tamamlanmış yansıma ve onlarda kendi ile özdeş biçim-bağıntısıdır. Bu koyulmuşluk buna göre *ilk olarak* ortadan kaldırılmış Zemindir, yansımasız dolaysız olarak Olgudur, — Koşullar yanı. Bu Olgunun belirlenimlerinin *bütünlüğüdür* — Olgunun kendisi, ama Varlığın dışsallığına, Varlığın yeniden kurulmuş alanına fırlatılmış olarak. Koşulda Öz kendi-içine-yansımasının birliğini bir dolaysızlık olarak salıverir, ama bu gene de bundan böyle *koşullandıran* varsayım olma ve özsel olarak Özün yanlarından yalnızca birini oluşturma belirlenimini taşır. Koşullar öyleyse Olgunun bütün İçeriğidirler, çünkü biçimsiz Varlık Biçimindeki Koşulsuzdurlar. Ama ayrıca, bu Biçim nedeniyle, genel olarak Olguda olduğu gibi İçeriğin belirlenimlerinden ayrı olarak bir başka şekil daha taşırlar. Birliksiz bir çokluluk olarak, özsel olmayan şeylerle ve başka durumlarla karışmış olarak görünürler ki, bunlar bu *belirli* Olgunun Koşullarını oluşturduğu düzeye dek belirli-Varlığın alanına

ait değildirler. — Saltık olarak sınırlanmamış Olgu için *Varlığın alanının kendisi* Koşuldur. Kendi içine geri dönen Zemin Koşulu ilk dolaysızlık olarak koyar ve kendini kendi Koşulsuzu olarak onunla bağıntılar. Bu dolaysızlık, ortadan kaldırılmış yansıma olarak, Varlık ögesindeki *yansımadır*, ve bununla Varlık böyle olarak kendini bir bütüne geliştirir; Biçim Varlığın belirliliği olarak kendini çoğaltmaya geçer ve böylece yansıma-belirleniminden ayrı ve ona karşı ilgisiz çoklu İçerik olarak görünür. Varlık alanının kendisinde taşıdığı ve Koşul olduğu düzeye dek üzerinden sıyrıldığı özsel-olmayan öge dolaysızlık belirliliğidir ki, biçim-birliği ona batmıştır. Bu biçim-birliği, Varlığın bağıntısı olarak, onda ilkin *Oluş* olarak bulunur, — Varlığın bir belirliliğinin bir başkasına geçişi. Ama dahası, Varlığın Oluşu Öz olma ve Zemine geri dönmedir. Koşulları oluşturan belirli-Varlığın öyleyse gerçekte başka birşey tarafından Koşul olarak belirlenmez ve gereç olarak kullanılmaz; tersine, kendini kendiliğinden bir başkasının kısıpı yapar. — Dahası, onun Oluşu gerçek ilk ve dolaysız birşey olarak onun kendisinden bir başlangıç değildir; tersine, dolaysızlığı yalnızca varsayılmış birşeydir ve Oluşunun devimi yansıma ediminin kendisidir. Buna göre belirli-Varlığın gerçekliği Koşul olmaktır; dolaysızlığı yalnızca kendini ortadan kaldırılmış olarak koyan zemin-bağıntısının yansıması yoluyla. Oluş böylelikle dolaysızlık gibi yalnızca Koşulsuzun Görünüşüdür, çünkü Koşulsuz kendini varsayar ve bunda Biçimini taşır, ve Varlığın dolaysızlığı buna göre özsel olarak yalnızca Biçimin *kısıpıdır*.

Koşulsuzun bu Görünüşünün öteki yanı genel olarak zemin-bağıntısıdır, Koşulların ve İçeriğin dolaysızlığına karşı Biçim olarak belirlidir. Ama saltık Olgunun Biçimidir ve onun Biçiminin kendi ile birliğini ya da *İçeriğini* kendisinde taşır, ve bu İçeriği Koşula belirlerken bu koyma ediminin kendisinde İçeriğin türülüşünü ortadan kaldırarak onu bir kısıpı yapar, tıpkı evrik olarak özsüz Biçim olarak bu kendi ile özdeşlikte kendine kalıcılığın dolaysızlığını vermesi gibi. Zeminin yansıması Koşulların dolaysızlığını ortadan kaldırır ve onları Olgunun birliğindeki kısıplara doğru bağıntılar; ama Koşular koşulsuz Olgunun kendisi tarafından varsayılan şeylerdir; bu koşulsuz Olgu böylece kendi koyma edimini ortadan kaldırır, ya da onun koyma ediminin kendisi kendini dolaysızca o denli de bir *Oluş* yapar. — Buna göre ikisi *tek bir* birliktir; Koşulların kendilerindeki devimi Oluştur, Zemine ve Zeminin koyulmasına geri dönüştür; ama Zemin koyulmuş olarak, e.d. ortadan kaldırılmış olarak, dolaysız olandır. Zemin kendini olumsuz olarak kendi ile bağıntılar, kendini koyulmuşluk yapar ve Koşulları zeminlendirir; ama böylece dolaysız belirli-Varlığın koyulmuş birşey olarak belirlenmesinde Zemin onu ortadan kaldırır ve ilkin kendini Zemin yapar. — Bu yansıma öyleyse koşulsuz Olgunun olumsuzlanması yoluyla kendi ile dolaylılığıdır. Ya da daha doğrusu Koşulsuzun yansıması ilk olarak varsayma edimidir, ama bu kendi ortadan kaldırılması dolaysızca belirleyen

koyma edimidir; ikinci olarak, bu varsaymada yansıma varsayılmış olanın dolaysızca ortadan kaldırılması ve kendi içinden bir belirlemedir; böylelikle bu belirleme yine koyma ediminin ortadan kaldırılması ve kendi kendisinde Oluştur. Bunda dolaylılık, olumsuzlama yoluyla kendine geri dönüş olarak, yitmiştir; yalın, kendi içinde ışıyan yansımadır ve zeminsiz saltık Oluştur. Olgunun *bir yandan Koşulları* yoluyla ve öte yandan Zemin yoluyla koyulmuş olma devimi yalnızca *dolaylılık Görünüşünün yitişidir*. Olgunun koyuluş süreci böylelikle bir *ortaya çıkış*, yalın bir kendini *Varoluşa* çıkarma, Olgunun kendi kendisine doğru arı devimidir.

Bir Olgu tüm Koşulları bulunduğu zaman Varoluşa geçer. Olgu varolduktan önce vardır, ve dahası ilkin *Öz* olarak ya da Koşulsuz olarak vardır; ikinci olarak, *belirli-Varlık* taşır ya da belirlidir, ve bu irdelenen iki yolda böyledir: Bir yandan Koşullarında, öte yandan Zemininde. Birincilerde kendine dışsal, zeminsiz Varlık Biçimini vermiştir, çünkü saltık yansıma olarak kendi ile olumsuz bağıntıdır ve kendini varsayımı yapar. Bu varsayılmış Koşulsuz buna göre zeminsiz dolaysızdır ki, Varlığı Zeminsiz birşey olarak bulunmaktan başka birşey değildir. Öyleyse eğer Olgunun tüm Koşulları bulunuyorsa, e.d. eğer Olgunun bütünlüğü zeminsiz bir dolaysız olarak koyulmuşsa, o zaman bu dağınık çokluluk kendini kendisinde *içselleştirir*. — Bütün Olgu Koşullarında bulunuyor olmalıdır, ya da tüm Koşullar Varoluşuna aittir; çünkü *tümü* yansımayı oluşturur; ya da belirli-Varlık, Koşul olduğu için, Biçim yoluyla belirlidir, buna göre belirlenimleri yansıma-belirlenimleridir ve biri ile birlikte özsel olarak ötekiler koyulur. — Koşulların *içselleşmesi* ilk olarak dolaysız belirli-Varlığın zemine düşmesi ve Zeminin Oluşudur. Ama böylelikle Zemin koyulmuş bir Zemindir, e.d. ne denli Zemin ise o denli Zemin olarak ortadan kaldırılır ve dolaysız Varlıktır. Öyleyse eğer Olgunun tüm Koşulları bulunuyorsa, o zaman bunlar kendilerini dolaysız belirli-Varlık ve varsayım olarak ortadan kaldırır, ve eşit ölçüde Zemin de kendini ortadan kaldırır. Zemin kendini yalnızca dolaysızca yiten bir Görünüş olarak gösterir; bu ortaya çıkış böylelikle Olgunun kendisine doğru totolojik devimidir, ve Koşullar yoluyla ve Zemin yoluyla dolaylılığı her ikisinin de yitişidir. Öyleyse Varoluşa çıkış öyle bir yolda dolaysızdır ki, yalnızca dolaylılığın yitişi yoluyla dolaylıdır.

Olgu Zeminden ortaya çıkar. Onun tarafından onun henüz altta kalacağı bir yolda zeminlendirilmez ya da koyulmaz; tersine, koyma edimi Zeminin dışarıya kendisine doğru devimi ve onun yalın yitişidir. Koşullar ile birleşme yoluyla Zemin dışsal dolaysızlık ve Varlık kısıpı kazanır. Ama onu dışsal birşey olarak kazanmaz, ne de dışsal bir bağıntı yoluyla kazanır; tersine, Zemin olarak kendini koyulmuşluk yapar, yalın özseliği koyulmuşlukta kendi ile birleşir ve bu kendi ortadan kaldırılmasında kendi koyulmuşluğundan ayrımının yitişi, böylelikle yalın özsel dolaysızlıktır. Öyleyse Zemin Zemindan ayrı birşey olarak geride kalmaz, ama zeminlendirmenin gerçeği onda Zeminin kendi ile birleşmesi ve

böylelikle başkasına yansımasının kendi içine yansıması olmasıdır. Olgu böylelikle *Koşulsuz* olduğu denli de *Zeminsiz* olandır ve Zeminden ortaya ancak Zemin *Zemine* düştüğü ve bir Zemin olmadığı düzeye dek çıkar; zeminsiz olandan, e.d. kendi özsel olumsuzluğundan ya da arı Biçimin-den ortaya çıkar.

Zemin ve Koşul yoluyla dolaylı kılınan ve dolaylılığın ortadan kaldırılması yoluyla kendi ile özdeş olan bu dolaysızlık *Varoluştur*.

İkinci Kesim Görüngü

Öz görünmelidir.

Varlık saltık soyutlamadır; bu olumsuzluk ona dışsal birşey değildir, tersine, Varlık yalnızca bu saltık olumsuzluk olarak Varlıktır ve Varlıktan başka birşey değildir. Aynı nedenle Varlık yalnızca kendini ortadan kaldıran Varlık olarak vardır ve *Özdür*. Ama, evrik olarak, Öz de kendi ile yalın eşitlik olarak *Varlıktır*. Varlık Öğretisi "*Varlık Özdür*" biçimindeki ilk önermeyi kapsar. İkinci önerme, "*Öz Varlıktır*," Öz Öğretisinin birinci kesiminin içeriğini oluşturur. Ama Özün kendisinden yaptığı bu Varlık *özel Varlıktır*, *Varoluştur*; olumsuzluktan ve içsellikten ortaya çıkmış-Varlık.

Böylece *Öz görünür*. Yansıma Özün *kendi içinde ısmasıdır*. Belirlenimleri bütünüyle ve yalnızca koyulmuş, ortadan kaldırılmış olarak birlik içerisinde kapalı belirlenimlerdir; ya da yansıma koyulmuşluğu içinde dolaysızca kendi ile özdeş *Özdür*. Ama bu Öz Zemin olduğu için, kendini ortadan kaldıran ya da kendi içine geri dönen yansıması yoluyla kendini olgusal olarak belirler; dahası, zemin-bağıntısının bu belirlenimi ya da başkalığı kendini Zeminin yansımasında ortadan kaldırdığı ve Varoluş olduğu için, bunun üzerine biçim-belirlenimleri bir kendine-bağımlı kalıcılık ögesi taşırlar.

Görünüşleri kendini *Görüngüye* tamamlar.

Dolaysızlığa ilerlemiş özsellik *ilk olarak Varoluş* ve Varolan ya da *Şeydir*, — Özün dolaysızlığı ile ayrılaşmamış birliği olarak. Şey hiç kuşkusuz yansıma kapsar, ama olumsuzluğu ilk olarak dolaysızlığı içinde sönür; ama Zemini özel olarak yansıma olduğu için, dolaysızlığı kendini ortadan kaldırır; Şey kendini bir koyulmuşluk yapar.

Böylece *ikinci olarak Görüngüdür*. Görüngü Şey kendinde ne ise odur, ya da onun gerçekliğidir. Ama bu yalnızca koyulmuş, başkalığa yansıması Varoluş eşit ölçüde sonsuzluğu içinde kendi ötesine gidiştir; Görüngü dünyası ile karşıtlık içinde kendi içine yansımış, *kendinde var olan dünya* durur.

Ama görüngüsel Varlık ve özel Varlık saltık olarak birbirleri ile bağıntı içinde dururlar. Böylece Varoluş *üçüncü olarak özel İlişkidir*; görüngüsel olan özel olanı gösterir, ve bu ikincisi Görüngüsündedir. — İlişki henüz başkalığa yansımanın ve kendi-içine-yansımanın eksik birleşmesidir; ikisinin eksiksiz iç içe geçişi *Edimselliktir*.

Bölüm Bir Varoluş

Tıpkı Zemin önermesinin “*Var olan herşeyin bir zemini vardır ya da koyulmuş birşey, dolaylı birşeydir,*” demesi gibi, bir de Varoluş önermesinin getirilmesi ve “*Var olan herşey varolur,*” demek gerekecektir. Varlığın gerçekliği bir ilk dolaysız olmak değil, ama dolaysızlığa çıkmış Öz olmaktır.

Ama dahası, *varolanın bir zemini vardır ve koşulludur* dendiği zaman, eşit ölçüde *hiçbir zemini yoktur ve koşulsuzdur* da denmelidir. Çünkü Varoluş zemin ve koşul yoluyla bağıntılayan dolaylılığın ortadan kaldırılmasından ortaya çıkmış dolaysızlıktır ki, ortaya çıkışta tam olarak bu ortaya çıkışın kendisini ortadan kaldırır.

Burada Tanrının *Varoluşunun* tanıtlarına değinebileceğimiz düzeye dek ilkin anımsayabiliriz ki, ilk olarak dolaysız *Varlığın* ve ikinci olarak Özden ortaya çıkan Varlık olarak *Varoluşun* dışında, bir de Kavramdan ortaya çıkan daha öte bir Varlık, *Nesnellik* vardır. — Tanıtlama genel olarak *dolaylı bilgidir*. Değişik Varlık türleri kendi dolaylılık türlerini isterler ya da kapsarlar; böylece tanıtlamanın doğası da her biri açısından değişir. *Ontolojik tanıtlama* Kavramdan yola çıkmayı ister; tüm Olgusalılıkların toplamını temel yapar ve sonra Varoluşu da Olgusalılığın altına alır. Öyleyse Tasım olan ve henüz burada irdelenmesi gerekmeyen dolaylılıktır. Yukarıda [s. 64] daha önce Kant'ın buna karşı sözleri ele alınmış ve *Varoluş* ile *belirli-Varlığı* anladığı belirtilmişti; bununla birşey deneyim bütünlüğünün bağlamına, e.d. bir *başkalığın* belirlenimine ve *başkası* ile bağıntıya girer. Böylece varolan olarak Birşey Başkası tarafından dolaylı kılınır ve genel olarak Varoluş onun dolaylılık yanıdır. Şimdi, Kant'ın Kavram dediği şeyde, yani yalnızca *kendi ile bağıntılı* olarak yalınlığı içinde alındığı düzeye dek birşeyde, ya da genel olarak tasarımda, onun dolaylılığı yatmaz; soyut kendi ile özdeşlikte karşıtlık dışarıda bırakılır. Ontolojik tanıtlamanın şimdi saluk Kavramın, yani Tanrı Kavramının belirli-Varlığa, dolaylılığa nasıl ulaştığını, ya da nasıl yalın Özün kendini dolaylılık ile dolaylı kıldığını göstermesi gerekecektir. Bu sözü edildiği gibi Varoluşun kendi Evrenselinin, yani Olgusalılığın altına alınması yoluyla olur ki, bu sonuncusu bir yanda Kavramı içindeki Tanrı ve öte yanda Varoluş arasında orta terim olarak kabul edilir. — Bu dolaylılık, Tasım biçimini taşıdığı düzeye dek, belirtildiği gibi, burada söz konusu değildir. Ama Özün Varoluş ile o dolaylılığının gerçekte nasıl oluşmuş olduğu bu noktaya dek süren açıklamada verilmiştir. Tanıtlamanın kendisinin doğası Bilgi Öğretisinde irdelenecektir. Burada belirtmemiz gereken şey yalnızca genel olarak dolaylılığın doğası ile ilgili noktalaradır.

Tanrının varoluşunun tanıtıları bu varoluş için bir *zemin* getirirler. Bunun Tanrının varoluşunun nesnel bir zemini olması gerekmez; çünkü bu varoluş kendinde ve kendi içindir. Böylece salt *bilgi için bir*

zemindir. Böylelikle aynı zamanda kendini bir zemin olarak bildirir ki, ilkin onun tarafından zeminlendirilmiş olarak görünmüş olan nesnede *yiter*. Şimdi dünyanın olumsuzluğundan türetilen zemin olumsuzluğun saltık Öze gerilemesini imler; çünkü olumsuz olan kendinde *zemsiz* olan ve kendini ortadan kaldırandır. Öyleyse saltık Öz bu yolda gerçekte zemsizden ortaya çıkar; zemin kendini ortadan kaldırır; böylece Tanrıya verilen ilişki görünüşü, bir başkasında zeminlendirilmiş birşey olma görünüşü de *yiter*. Bu dolaylılık böylelikle gerçek dolaylılıktır. Ama o tanıtlayan derin-düşünce kendi dolaylılığının bu doğasını tanımaz; kendini bir yandan salt öznel birşey olarak alır ve böylelikle dolaylılığını Tanrının kendisinden uzaklaştırır; ama öte yandan bu nedenle dolaylı kılan devimi, onun *Özün kendisinde* olduğunu ve nasıl onda olduğunu anlamaz. Gerçek ilişkisi onun bunların ikisi birden olmasından oluşur: Genel olarak dolaylılık, ama aynı zamanda hiç kuşkusuz öznel, dışsal, yani kendine dışsal bir *dolaylılık* ki, *kendini kendi içinde yeniden ortadan kaldırır*. Ama o açıklamada Varoluş yalnızca dolaylı kılınmış ya da koyulmuş birşey olarak görünme gibi bozuk bir *ilişki* kapsar.

Böylece öte yandan Varoluş salt *dolaysız birşey* olarak da görülemez. Bir dolaysızlık belirlenimi içinde alınarak, Tanrının Varoluşunun kavranması tanıtlanamaz birşey olarak ve bilgisi *yalnızca* dolaysız bir bilinç olarak, bir *inanç* olarak anlatılmıştır. Bilmenin ulaşmış olması gereken sonuç *hiçbirşey* bilmediği, e.d. *dolaylı kılıcı* deviminden ve onda bulunan belirlenimlerin kendilerinden yine *vazgeçmesidir*. Bu yukarıdakilerden de açıktır; yalnızca şu kadarını eklemek gerek ki, yansıma kendi kendisinin ortadan kaldırılması ile sonlanmada sonuç olarak *Yokluğu* getirmez, çünkü o zaman Özün onunla *dolaysız* bir bağıntı olarak olumlu bilgisi o sonuçtan ayrılacak ve bir kendiliğinden ortaya çıkış, yalnızca kendisinden başlayan bir edim olacaktır; tersine, bu sonun kendisi, dolaylılığın bu *zemin-düşüşü* aynı zamanda *Zemindir* ki, dolaysız olan ondan ortaya çıkar. Dil, yukarıda belirtildiği gibi, bu *yıkılışın* [Untergang] ve *Zeminin* [Grund] anlamlarını birleştirir; denir ki, Tanrının Özü sonlu us için *uçurumdur* [Abgrund]. Bu, gerçekten de, sonlu us onda sonluluğundan vazgeçtiği ve dolaylı kılıcı devimini gömdüğü düzeye dek uçurumdur; ama bu *uçurum*, olumsuz zemin, aynı zamanda var olanın, kendinde dolaysız Özün ortaya çıkışının *olumlu* Zeminidir; dolaylılık *özel kıpırdır*. Dolaylılık zemin yoluyla kendini ortadan kaldırır, ama zemini altta bırakmaz, çünkü o zaman zeminden ortaya çıkan şey özünü başka bir yerde, yani zeminde taşıyan *koyulmuş birşey* olacaktır; tersine, bu zemin uçurum olarak yitmiş dolaylılıktır; ve evrik olarak ancak yitmiş dolaylılık aynı zamanda zemindir ve ancak bu olumsuzlama yoluyla kendine eşit ve dolaysız olandır.

Böylece Varoluş burada Özün bir *yüklemi* olarak ya da *belirlenimi* olarak alınmayacaktır, ki buna ilişkin bir önerme şöyle olurdu: “Öz varolur ya da Varoluş taşır”; tersine, Öz Varoluşa geçmiştir; Varoluş Özün saltık

dışlaşmasıdır ve Öz geride onun öte yanında kalmış değildir. Buna göre önerme şöyle olacaktır: “Öz Varoluştur”; Varoluşundan ayrı değildir. — Öz Varoluşa *geçmiştir*, ama ancak zemin olarak Öz bundan böyle kendini zeminli olarak kendisinden ayırdetmediği ya da o zemin kendini ortadan kaldırdığı ölçüde. Ama bu olumsuzlama o denli de özsel olarak kendi olumlama ya da kendi ile saltık olarak olumlu sürekliliğidir; Varoluş *zeminin* kendi içine yansımasıdır; olumsuzlamasında ortaya çıkan kendi-ile-özdeşliği, öyleyse dolaylılıktır ki, kendini kendi ile özdeş olarak koymuştur ve bu yolla dolaysızlıktır.

Şimdi Varoluş özsel olarak *kendi ile özdeş dolaylılık* olduğu için, dolaylılık *belirlenimlerini kendisinde taşır*, ama öyle bir yolda ki, bunlar aynı zamanda kendi içlerine yansımışlardır ve özsel ve dolaysız kalıcılıkları vardır. Ortadan kaldırma yoluyla kendi kendisini koyan dolaysızlık olarak Varoluş olumsuz birlik ve kendi-içinde-Varlıktır; buna göre kendini dolaysızca *Varolan* olarak ve Şey olarak belirler.

A. ŞEY VE ÖZELLİKLERİ

Varoluş *Varolan* olarak olumsuz birlik biçiminde koyulmuştur ki, özsel olarak odur. Ama bu olumsuz birlik ilk olarak yalnızca *dolaysız* belirlenimdir, böylelikle genel olarak *Birşeyin* Biridir. Ama ‘varolan’ Birşey ‘var olan’ Birşeyden ayrıdır. Birincisi özsel olarak öyle bir dolaysızlıktır ki, dolaylılığın kendi içine yansımaları yoluyla ortaya çıkmıştır. Böylece varolan Birşey bir *Şeydir*.

Şey Varoluşundan ayırdedilir, tıpkı *Birşeyin Varlığından* ayırdedilebilmesi gibi. Şey ve Varolan dolaysızca bir ve aynıdır. Ama Varoluş Varlığın ilk dolaysızlığı olmadığı, tersine dolaylılık kısıpını kendi içinde taşıdığı için, Şeye doğru belirlenimi ve ikisinin ayırdedilmesi bir geçiş değil, ama aslında bir analizdir, ve genel olarak Varoluş bu ayrımın kendisini kendi dolaylılık kısıpında kapsar, — *kendinde-Şeyin* ve *dışsal* Varoluşun ayrımı.

a. Kendinde-Şey ve Varoluş

1. *Kendinde-Şey* ortadan kaldırılmış dolaylılık yoluyla bulunuşta olan özsel *Dolaysız* olarak Varolandır. Böylece dolaylılık kendinde-Şeye eşit ölçüde özseldir; ama bu ilk ya da dolaysız Varoluştaki bu ayrım *ilgisiz belirlenimlere* dağılır. Bir yan, yani Şeyin dolaylılığı onun *yansımamış dolaysızlığı*, öyleyse genel olarak Varlığıdır ki, aynı zamanda dolaylılık olarak belirlendiği için, kendine *başkası*, kendi içinde *çoklu* ve *dışsal belirli-Varlıktır*. Ama yalnızca belirli-Varlık değildir; ortadan kaldırılmış dolaylılık ile bağıntı içindedir ve özsel dolaysızlıktır; buna göre *özsel-olmayan* birşey olarak, koyulmuşluk olarak belirli-Varlıktır. — (Eğer Şey Varoluşundan ayırdedilirse, o zaman olanaklı olandır, tasarımın

Şeyi ya da düşünce-şeydir ki, böyle olarak aynı zamanda varolmaması gerekir. Ama Olanak belirlenimi, ve Şeyin kendi Varoluşu ile karşılığı daha sonra gelirler.) — Ama kendinde-Şey ve dolaylı Varlığı her ikisi de Varoluşta kapsar ve her ikisi de kendileri Varoluşlardır; kendinde-Şey varolur ve Şeyin özsel Varoluşudur; oysa dolaylı Varlık onun özsel olmayan Varoluşudur.

Kendinde-Şey, Varoluşun kendi içine yalın yansımışlığı olarak, özsel olmayan belirli-Varlığın zemini değildir; devimsiz, belirsiz birliktir, çünkü tam olarak ortadan kaldırılmış dolaylılık olma ve buna göre yalnızca belirli-Varlığın *temeli* olma belirlenimini taşır. Bu nedenle yansıma da, kendini başkası yoluyla dolaylı kılan belirli-Varlık olarak, *kendinde-Şeyin dışına* düşer. Bu sonuncunun kendisinde hiçbir belirli çokluluk taşınamaması gerekir ve bu nedenle onu ilkin *dışsal yansıma ile ilişkiye getirildiğinde* kazanır; ama bu sonuncuya karşı ilgisiz kalır. (Kendinde-Şeyin ilkin göz ile ilişkiye getirildiğinde rengi, burun ile ilişkiye getirildiğinde kokusu vb. vardır.) Türüllüğü bir başkasına ait bakış açılarıdır, kendinde-Şey ile başkası tarafından oluşturulan belirli bağıntılardır ve kendinde-Şeyin kendi belirlenimleri değildirler.

2. Şimdi, bu başkası yansımadır ki, dışsal olarak belirlenmekle *ilkin kendine dışsaldır* ve belirli çokluluktur. *İkinci olarak*, özsel Varolana dışsaldır ve kendini onunla onun saltık *varsayımı* olarak *bağıntılar*. Ama dışsal yansımanın bu iki kısıpı, onun kendi çokluluğu ve onun başkası olan kendinde-Şey ile bağıntısı, bir ve aynıdır. Çünkü bu Varoluş özsel özdeşlik ile *bir başkası* olarak bağıntılı olduğu düzeye dek yalnızca dışsaldır. Çokluluk buna göre kendinde-Şeyin öte-yanında kendi kendine-bağımlı kalıcılığını taşımaz, ama yalnızca buna karşı Görünüş olarak, onunla zorunlu bağıntısı içinde kendini onda kırılıma uğratan yansı olarak vardır. Türüllük öyleyse bir başkasının kendinde-Şey ile bağıntısı olarak bulunur; ama bu başkası kendi için kalıcı birşey değildir, tersine ancak kendinde-Şey ile bağıntı içinde vardır; ama aynı zamanda yalnızca ondan itiliş olarak vardır; böylece kendisinin kendi içinde desteksiz karşı-itişidir.

Şimdi kendinde-Şey Varoluşun özsel özdeşliği olduğu için, bu özşüz yansıma ona bağlanmaz, ama ona dışsal olarak kendi içinde çöker. Zemine düşer ve böylelikle kendisi özsel özdeşlik ya da kendinde-Şey olur. — Bu şöyle de irdelenebilir: Özşüz Varoluş kendinde-Şeyde kendi içine-yansımasını taşır; kendini onunla ilkin kendi *başkası* olarak bağıntılar; ama kendinde var olana karşı başkası olarak yalnızca kendi kendisinin ortadan kaldırılması ve kendinde-Varlığın Oluşudur. Kendinde-Şey böylelikle dışsal Varoluş ile özdeşir.

Kendinde-Şeyde bu şöyle sergilenir. Kendinde-Şey *kendi ile bağıntılı* özsel Varoluştur; yalnızca yansımanın olumsuzluğunu kendi içinde kapsadığı düzeye dek kendi ile özdeşliktir; buna göre ona dışsal Varoluş olarak görünmüş olan şey onun kendisindeki bir kıpıdır. Bu nedenle

ayrıca kendini kendinden iten bir kendinde-Şeydir ki, öyleyse *kendi ile bir başkası olarak ilişkilidir*. Böylelikle şimdi birbirleri ile dışsal yansıma bağıntısı içinde duran *birçok* kendinde-Şey bulunur. Bu özsel-olmayan Varoluş onların birbirleri ile başkaları olarak ilişkileridir; ama dahası, başkalarının kendilerine de özseldir, — ya da, bu özsel-olmayan Varoluş kendi içinde çökmekle bir kendinde-Şey, ama o birinciden *başka* bir kendinde-Şeydir; çünkü o birincisi dolaysız özsellik iken, bu ise özsel-olmayan Varoluştan çıkan özselliktir. Ama bu öteki kendinde-Şey yalnızca genel olarak bir *başkasıdır*, çünkü kendi ile özdeş Şey olarak birinciye karşı daha öte bir belirlilik taşımaz; birincisi gibi, o da özsel-olmayan Varoluşun kendi içine yansımasıdır. Değişik kendinde-Şeylerin birbirlerine karşı belirliliği buna göre dışsal yansıma düşer.

3. Bu dışsal yansıma bundan böyle kendilerinde-Şeylerin birbirleri ile bir ilişkisidir, başkaları olarak *karşılıklı dolaylılıklardır*. Kendilerinde-Şeyler böylece bir tasımın uçlarıdır ki, bunun orta terimi dışsal Varoluşlarını oluşturur ve bu Varoluş yoluyla birbirleri için başkalarıdır ve birbirlerinden ayırdedilirler. Bu ayrımları yalnızca *bağıntılarına* düşer; bir bakıma bağıntıya yalnızca yüzeylerinden belirlenimler gönderirler ve bağıntıya karşı saltık olarak kendi içlerine yansımış olarak ilgisiz kalırlar. — Bu ilişki şimdi Varoluşun bütünlüğünü oluşturur. Kendinde-Şey ona dışsal bir yansıma ile bağıntı içinde durur ki, onda bir belirlilikler çokluğu taşır; bu kendisinin kendisinden bir başka kendinde-Şeye itilmesidir. Bu itme kendi içinde kendi karşı-itisidir, çünkü her biri yalnızca kendisinin başkasından yeniden ışıması olarak bir başkasıdır; koyulmuşluğunu kendisinde değil, başkasında taşır, yalnızca başkasının belirliliği yoluyla belirlidir; bu başkası da benzer olarak yalnızca birincinin belirliliği yoluyla belirlidir. Ama *iki* kendinde-Şey, böylelikle kendilerinde türülülük kapsamadıkları, tersine her biri onu yalnızca başkasında kapsadığı için, birbirlerinden ayrı değildirler; kendinde-Şey, öteki uç ile bir başka kendinde-Şey olarak ilişkili olması gerektiği için, onunla ondan ayırdedilmeyen birşey olarak ilişkilidir, ve uçlar arasındaki dolaylı kılıcı bağıntıyı oluşturması gereken dışsal yansıma kendinde-Şeyin yalnızca kendi kendisi ile bir ilişkilendirilmesi ya da özsel olarak onun kendi-içine-yansımasıdır; böylelikle kendinde var olan bir belirlilik ya da kendinde-Şeyin belirliliğidir. Kendinde-Şey belirliliği öyleyse bir başka kendinde-Şey ile ona dışsal bir bağıntıda ve bunun onunla bağıntısında taşımaz; belirlilik kendinde-Şeyin yalnızca bir yüzeyi değildir, tersine kendisinin bir başkası olarak kendi ile özsel dolaylılığıdır. — Bağıntının uçlarını oluşturmaları gereken iki kendinde-Şey *gerçekte bire çökerler*; yalnızca *bir* kendinde-Şey vardır ki, dışsal yansıma kendini kendi ile ilişkilendirir, ve *bir başkası olarak kendisi ile kendi bağıntısıdır* ki, belirliliğini bu oluşturur.

Kendinde-Şeyin bu belirliliği *Şeyin Özelliğidir*.

b. Özellik

Nitelik Birşeyin *dolaysız* belirliliği, olumsuzun kendisidir ki, onunla Varlık Birşeydir. Böylece Şeyin *Özelliği* yansımanın olumsuzluğudur ki, onunla genel olarak Varoluş bir Varolandır ve, kendi ile yalın özdeşlik olarak, bir *kendinde-Şeydir*. Ama yansımanın olumsuzluğu, ortadan kaldırılmış dolaylılık özsel olarak kendisi dolaylılık ve bağıntıdır, genel olarak bir başkası ile değil — örneğin yansımamış belirlilik olarak Nitelik durumunda olduğu gibi —, ama bir başkası olarak kendi ile bağıntıdır ya da *dolaylılıktır* ki, dolaysızca *o denli de kendi ile özdeşliktir*. Soyut kendinde-Şey kendisi bu başkasından kendi içine geri dönme ilişkisidir; bu yolla *kendi kendisinde belirlidir*; ama belirliliği *yapıdır* ki, böyle olarak kendisi *belirtlenimdir* ve başkası ile ilişkide başkalağa *geçmez* ve *başkalaşımdan çekilmiştir*.

Bir Şey *Özellikler* taşır; bunlar *ilk olarak* onun *başkası* ile belirli bağıntılarıdır; Özellik yalnızca birbirleri ile ilişkilerinin bir kipi olarak bulunur; buna göre dışsal yansıma ve Şeyin koyulmuşluk yanısıdır. Ama *ikinci olarak* Şey bu koyulmuşlukta *kendindedir*; kendini başkası ile bağıntıda sürdürür; öyleyse hiç kuşkusuz salt bir yüzeydir ki, onunla Varoluş kendini Varlığın Oluşuna ve başkalaşıma terkeder; bunda Özellik kendini yitirmez. Bir Şeyin başkasında şuna ya da buna neden olma ve bağıntısında kendini kendine özgü bir yolda anlatma Özelliği vardır. Bu Özelliği yalnızca başka Şeyin karşılık düşen bir yapı taşıması koşulu altında gösterir, ama Özellik aynı zamanda o ilk Şeye *özgüdür* ve onun kendi ile özdeş temelidir; — bu yansımış Niteliğe bu nedenle *Özellik* denir. Şey bunda bir dışsallığa geçer, ama Özellik bu dışsallıkta kendini saklar. Şey Özellikleri yoluyla Neden olur, ve Neden kendini Etki olarak saklamaktır. Gene de burada Şey henüz yalnızca birçok Özellikli dingin Şeydir, henüz edimsel Neden olarak belirlenmiş değildir; belirlenimlerinin yalnızca kendinde var olan yansımasıdır, henüz kendisi onları koyan yansıma değil.

Kendinde-Şey öyleyse gördüğümüz gibi özsel olarak yalnızca Özelliklerinin dışsal bir yansımanın koyulmuşluğu olduğu bir yolda kendinde-Şey değildir; tersine, bunlar onun kendi belirlenimleridirler ki, onlar yoluyla belirli bir yolda ilişkiye girer; dışsal Varoluşunun öte-yanında bulunan belirlenimsiz bir temel değildir, ama Özelliklerinde zemin olarak bulunur, e.d. koyulmuşluğunda kendi ile özdeşliktir, — ama aynı zamanda *koşullu* zemindir, e.d. koyulmuşluğu o denli de kendine dışsal yansımadır; ancak dışsal olduğu düzeye dek kendi içine yansır ve kendindedir. — Varoluş yoluyla kendinde-Şey dışsal bağıntılara girer, ve Varoluş bu dışsallıktan oluşur; Varlığın dolaysızlığıdır ve Şey bu yolla başkalaşıma uğrar; ama Varoluş ayrıca Zeminin yansımış dolaysızlığıdır, ve Şey böylelikle *kendinde* kendi başkalaşımı içindedir. — Ama zemin-bağıntısına bu değinme buradagenel olarak Şeyin Özelliklerinin zemini olarak belirlenmiş olduğu anlamında alınmamalıdır; Şeyliğin kendisi

böyle olarak zemin-belirlenimidir, Özelliğ zemininden ayrı değildir, ne de salt koyulmuşluğu oluşturur; ama dışsallığına geçmiş ve böylelikle gerçekten kendi içine yansımış zemindir; Özelliğin kendisi böyle olarak zemindir, kendinde var olan koyulmuşluktur, ya da kendi ile *özdeşliği-nin biçimini* oluşturur; *belirliliği* zeminin kendine-dışsal yansımasıdır; ve bütün [olarak] itmesinde ve belirlemesinde, dışsal dolaysızlığında kendi ile bağıntılı zemindir. — *Kendinde-Şey* öyleyse özsel olarak *varolur*, ve varolması, evrik olarak, Varoluşun dışsal dolaysızlık olarak aynı zamanda *kendinde-Varlık* olması demektir.

Not [Aşkınsal İdealizmin Kendinde-Şeyi]

Daha önce yukarıda (s. 90s) belirli-Varlık kıpısı, kendinde-Varlık kıpısı durumunda *kendinde-Şeyden* söz edilerek belirtildi ki, kendinde-Şey böyle olarak tüm belirliliğin soyutlanmasından başka birşey değildir; hakkında hiç kuşkusuz *hiçbirşey bilinemez*, çünkü tüm belirlenimden soyutlanma olması gerekir. — Kendinde-Şey belirsiz olarak tasarımılandığında tüm belirlenim onun dışına, ilgisiz olduğu yabancı bir derin-düşünceye düşer. *Aşkınsal idealizm* için bu dışsal derin-düşünce *bilinçtir*. Bu felsefi dizge Şeylerin tüm belirlenimini hem biçim hem de içerik açısından bilince yerleştirdiği için, ağaç yapraklarını siyah olarak değil ama yeşil olarak, güneşi kare değil ama yuvarlak olarak görmem, şekerin tadını acı değil ama tatlı olarak almam, bir saatın ilk ve ikinci vuruşlarını yanyana değil ama ardarda belirlemem ve birinciye neden olarak ve ikinciye etki olarak belirlemem vb. bu duruş noktasına göre bana, özneye düşer. — Öznel idealizmin bu kaba betimlemesi özgürlük bilinci ile dolaysızca çelişir ki, buna göre kendimi daha çok evrensel ve belirlenmemiş olarak bilirim, o çoklu ve zorunlu belirlenimleri kendimden ayırırım, ve onları benim için dışsal ve yalnızca şeylere ait görürüm. — Ben özgürlüğünün bu bilincinde kendi için kendinde-Şey olması gereken o gerçek, kendi içine yansımış özdeşliktir. — Başka bir yerde gösterdiğim gibi, o aşkınsal idealizm Benin nesne tarafından sınırlandırılmasının ötesine, genel olarak sonlu dünyanın ötesine gitmez, ama yalnızca onun için saltık birşey olarak kalan sınırın *biçimini* değiştirir, yani onu yalnızca nesnel şekilden öznel şekle çevirir ve sıradan bilincin yalnızca ona dışsal şeylere ait çokluluk ve başkalaşım olarak bildiklerini Benin belirliliklerine ve onların bir şey olarak Bendeki çılgın bir almasına döndürür. — Bu irdelemede yalnızca kendinde-Şey ve ona ilkin dışsal olan yansıma karşı karşıya dururlar; bu ikincisi kendini henüz bilinç olarak belirlemiş değildir, tıpkı kendinde-Şeyin de kendini Ben olarak belirlemiş olmaması gibi. Kendinde-Şeyin ve dışsal yansımanın doğasından görüldüğü gibi, bu dışsal yansımanın kendisi kendini kendinde-Şeye belirler ya da evrik olarak o ilk kendinde-Şeyin kendi belirlenimi olur. Şimdi, o felsefenin takılıp kaldığı bu duruş noktasının yetersizliğinde özsel olan şey

soyut kendinde-Şeye bir *enson* belirlenim olarak sarılması ve yansımayı ya da Özelliğin belirlilik ve çokluluklarını kendinde-Şeyin karşısına koymasından oluşur; oysa gerçekte kendinde-Şey özsel olarak o dışsal yansımayı kendisinde taşır ve kendini *kendi* belirlenimleri ile, Özelliğler ile yüklü bir Şeye belirler, bu yolla Şeyin soyutlaması, anı kendinde-Şey olmak, kendini gerçek olmayan bir belirlenim olarak gösterir.

c. Şeylerin Etkileşimi

Kendinde-Şey özsel olarak *varolur*; dışsal dolaysızlık ve belirlilik onun kendinde-Varlığına ya da kendi-içine-yansımasına aittir. Kendinde-Şey bu yolla Özelliğleri olan bir Şeydir, ve bu yolla birçok Şey vardır ki, kendilerini onlara yabancı bir bakış yoluyla değil, ama kendileri yoluyla birbirlerinden ayırdederler. Bu birçok değişik Şey Özelliğleri yoluyla özsel Etkileşim içinde dururlar; Özelliğ bu karşılıklı bağıntının kendisidir, ve Şey onun dışında hiçbirşeydir; karşılıklı belirlenim, kendilerinde-Şeylerin orta terimi (ki o kendilerinde-Şeylerin uçlar olarak bu kendi bağıntılarına karşı ilgisiz kalmaları gerekir) kendisi kendi ile özdeş yansımadır ve o uçların olmaları gereken kendinde-Şeydir. Şeylik böylelikle belirsiz kendi ile özdeşlik biçimine indirgenir ki, özelliğini yalnızca Özelliğinde taşır. Buna göre bir Şeyden ya da genel olarak Şeylerden belirli Özelliğ olmaksızın söz edildiği zaman ayrımları salt ilgisiz, nicel bir ayrımdır. *Tek bir* Şey olarak görülen o denli de birçok Şey yapılabilir ya da birçok Şey olarak görülebilir; *ayrılmaları* ya da *birleştirilmeleri dışsaldır*. — Bir kitap bir Şeydir; sayfalarının her biri de bir Şeydir ve sayfalarının her bir parçası için de bu böyledir ve bu sonsuza dek böyle gider. *Tek bir* Şeyin yalnızca *bu* Şey olmasını sağlayan belirlilik yalnızca onun Özelliğlerinde yatar. Şey kendini onlar yoluyla başka Şeylerden ayırır, çünkü Özelliğ olumsuz yansıma ve ayırdetmedir; Şey buna göre kendisinin başkalarından ayrımını yalnızca Özelliğinde kendisinde taşır. Özelliğ kendi içine yansımış ayrımdır ki, onunla Şey koyulmuşluğunda, e.d. başkası ile bağıntısında aynı zamanda başkasına karşı ve onunla bağıntısına karşı ilgisizdir. Bu nedenle Özelliğleri olmaksızın Şeye geriye soyut kendinde-Varlıktan, özsel olmayan bir erim ve dışsal bir birarada toplanmadan başka birşey kalmaz. Gerçek kendinde-Varlık koyulmuş-Varlığı içindeki kendinde-Varlıktır; bu Özelliğdir. Onunla *Şeylik Özelliğe geçmiştir*.

Şeyin Özelliğ ile kendinde var olan uç olarak ilişkide olması ve Özelliğ bağıntı içinde duran Şeyler arasındaki orta terimi oluşturması gerekir. Ama bu bağıntı onda Şeylerin birbirleri ile *kendini kendinden iten yansıma* olarak karşılaştıkları ve ayırdedildikleri ve bağıntılı oldukları yerdir. Bu ayrımları ve bağıntıları *tek bir* yansımaları ve *tek bir* süreklilikleridir. Böylelikle Şeylerin kendileri yalnızca Özelliğ olan bu sürekliliğe düşerler, ve bu Özelliğ dışında birer Varoluşları olacak kalıcı uçlar olarak yiterler.

Kendine-bağımlı uçların *bağıntılarını* oluşturması gereken *Özellik* buna göre *kendine-bağımlı olanın kendisidir*. Öte yandan, Şeyler özsel olmayandılar. Yalnızca kendini kendi ile kendini ayırdederek bağıntılayan yansıma olarak *özel olандırlar*; ama bu *Özelliktir*. Bu öyleyse Şeyde ortadan kaldırılan değildir, ne de onun salt kıpısıdır; tersine, Şey gerçeklikte yalnızca o özel-olmayan erimdir ki, olumsuz birlik olmasına karşın, gene de yalnızca Birşeyin Biri gibidir, yani *dolaysız* bir Birdir. Daha önce Şey *Özelliği* ondan uzaklaştıran dışsal bir soyutlama yoluyla olmak üzere özel-olmayan erim olarak belirlenmişken, bundan böyle bu soyutlama kendinde-Şeyin *Özelliğ*in kendisine geçmesi yoluyla olur, ama evrik bir değerle; öyle ki, ilk soyutlamada soyut Şey *Özelliği* olmaksızın henüz özel-olan olarak, *Özellik* ise dışsal bir belirlenim olarak göz önüne getirilirken, burada Şey böyle olarak kendini kendiliğinden *Özelliğ*in ilgisiz bir dışsal biçimine belirler. — Buna göre *Özellik* bundan böyle Şeyin Biri olan belirsiz ve güçsüz *bağlantıdan* kurtulmuştur; bundan böyle Şeyin *kalıcılığı*nı oluşturan odur, *kendine-bağımlı bir Özdektir*. — Kendi ile yalın süreklilik iken, Biçimi ilk olarak kendisinde yalnızca *Türlülük* olarak taşır; buna göre bu türden kendine-bağımlı *çeşitli* Özdekler vardır, ve *Şey onlardan oluşur*.

B. ŞEYLERİN ÖZDEKLERDEN OLUŞMASI

*Özelliğ*in bir *Özdeğ*e ya da kendine-bağımlı bir *gerece* geçişi duysal Özdek üzerinde kimya tarafından yerine getirilen tanıdık bir geçiştir, örneğin renk, koku, tat vb. gibi *Özellikleri ışıık-gereci, renk-gereci, koku-gereci, ekşi, acı vb. gereç* olarak betimlemeye çalışırken ya da doğrudan doğruya *sıcaklık-gereci*, elektriksel, manyetik özdekler gibi başkalarını kabul ederken ve bununla *Özellikleri gerçeklikleri içinde ele aldığı* kanısını taşıırken olduğu gibi. — Şeylerin değişik *Özdeklerden oluştuğ*u anlatımı da eşit ölçüde yaygındır. Bu *Özdeklere* ya da gereçlere *Şeyler* dememeye dikkat edilir, gerçi hiç kuşkusuz örneğin bir pigmentin bir Şey olduğu kabul edilecek olsa da; ama örneğin ışıık-gerecine, sıcaklık-gerecine ya da elektrik *Özdeğ*ine vb. de Şeyler denip denmediğini bilmiyorum. Şeyler ve bileşenleri ayırdedilir ve bu iş sonuncuların da Şeyler olup olmadıkları ve ne düzeye dek öyle oldukları ya da belki de yarı-Şeyler oldukları sağın olarak belirtilmeden yapılır; ama en azından genel olarak *varolanlardır*.

Özelliklerden Özdeklere geçiş yapma ya da *Özelliklerin* gerçekte *Özdekler olduklarını* kabul etme zorunluğu *Özelliklerin özel olmaları* ve böylelikle Şeylerin gerçekten kendilerine-bağımlı öğeleri olmaları olgusundan doğmuştur. — Ama aynı zamanda *Özelliğ*in kendi içine yansması bütün yansımanın yalnızca bir yanını, yani ayırımın ortadan kalkmasını ve başkası için bir Varoluş olması gereken *Özelliğ*in kendi ile sürekliliğini oluşturur. Şeylik olumsuz kendi-içine-yansıma ve kendini

başkasından iten ayırdetme olarak bu yolla özsel-olmayan bir kıpıya indirgenir; ama aynı zamanda böylelikle kendini daha öte belirlemiş olur. *İlk olarak*, bu olumsuz kıpı kendini *saklamıştır*, çünkü Özelliğ yalnızca Şeylerin ayrımı kendini *ortadan kaldırdığı* düzeye dek kendi ile sürekli ve kendine-bağımlı Özdek olmuştur; öyleyse Özelliğin başkalıkta sürekliliğinin kendisi olumsuzun kıpısını kapsar, ve kendine-bağımlılığı aynı zamanda bu *olumsuz birlik* olarak Şeyliğin yeniden kurulan *Bir-şeyidir*, — Özdeğin olumlu kendine-bağımlılığına karşı olumsuz kendine-bağımlılık. *İkinci olarak*, bu yolla Şey belirsizliğinden tamamlanmış belirliliğe ilerlemiştir. Şey *kendinde-Şey* olarak *soyut* özdeşlik, *yalın olarak olumsuz* Varoluş, ya da *belirsiz olan* olarak *belirlenmiş* Varoluştur; sonra Özellikleri yoluyla belirlenir ki, onlar yoluyla kendini başka Şeylerden ayırdetmesi gerekir; oysa Özelliğ yoluyla daha çok başkaları ile sürekli olduğu için, bu tamamlanmış ayrım kendini ortadan kaldırır; Şey bu yolla kendi içine geri dönmüş ve şimdi *belirli olarak* belirlenmiştir; *kendinde belirli* ya da *bu Şeydir*.

Ama *üçüncü olarak* bu kendi içine geri dönüş, gerçi kendi ile bağıntılı belirlenim olsa da, aynı zamanda özsel-olmayandır; kendi ile sürekli *kalıcılık* kendine-bağımlı Özdeği oluşturur ki, onda Şeylerin ayrımı, kendinde ve kendi için var olan belirlilikleri ortadan kaldırılır ve dışsal birşeydir. Öyleyse Şey *bu Şey* olarak tamamlanmış belirlilik olsa da, bu belirlilik özsel-olmama ögesindeki belirliliktir.

Özelliğin devimi yanından irdelendiğinde, bu şöyle sonuçlanır. Özelliğ yalnızca *dışsal* belirlenim değil, ama *kendinde var olan* Varoluştur. Dışsallığın ve özselliliğin bu birliği kendi-içine-yansımayı ve başkası-içine-yansımayı kapsadığı için kendini kendinden iter ve bir yandan *yalın*, kendine özdeş, kendi ile bağıntılı kendine-bağımlılık olarak belirlenimdir ki, onda olumsuz birlik, Şeyin Biri ortadan kaldırılmış bir Birdir, öte yandan başkasına karşı bu belirlenimdir, ama benzer olarak kendi içine yansımış, kendinde belirli Bir olarak, — öyleyse *Özdekler* ve bu *Şeydir*. Bunlar kendi ile özdeş dışsallığın ya da kendi içine yansımış Özelliğin iki kıpısıdır. — Özelliğ Şeylerin ayırdedilmelerini sağlaması gereken öğeydi; ama kendini bu olumsuz yanından, bir başkasına özünü olmak-tan kurtardığı için, böylelikle Şey de başka Şeyler yoluyla belirlenmişliğinden kurtulmuş ve başkası ile bağıntıdan kendi içine geri dönmüştür; ama aynı zamanda yalnızca *kendi için başkası olmuş kendinde-Şeydir*, çünkü çoklu Özellikler kendi yanlarından bağımsızlaşırken böylece *Şeyin Birindeki olumsuz bağıntıları* yalnızca ortadan kaldırılmış bir bağıntı olmuştur; bu nedenle Şey yalnızca Özdeğin olumlu sürekliliğine *karşı* kendi ile özdeş olumsuzlamadır.

'Bu' böylece Şeyin tamamlanmış belirliliğini oluşturur — onun aynı zamanda dışsal bir belirlilik olmasını. Şey kendine-bağımlı Özdeklerden oluşur ki, bunlar Şeydeki bağıntılarına ilgisizdirler. Bu bağıntı buna göre onların yalnızca özsel-olmayan bir bağlantısıdır ve bir Şeyin bir

başkasından ayrımı onda birçok tikel Özdeğin bulunup bulunmadığına ve bunların hangi çoklukta bulunduklarına dayanır. Bunlar *bu* şeyin *dışına ve ötesine* geçerler, kendilerini başkalarında sürdürürler, ve bu Şeylere ait olmaları onlar için bir sınır değildir. Dahası, birbirleri için birer sınır olmaktan da eşit ölçüde uzaktırlar, çünkü olumsuz bağıntıları yalnızca güçsüz Budur. Buna göre onda birleşmelerinde kendilerini ortadan kaldırmazlar; kendilerine-bağımlı oldukları için birbirlerinin içine yayılamazlar, belirliliklerinde yalnızca kendileri ile bağıntılıdırlar, ve kalıcılığın karşılıklı olarak ilgisiz bir çokluluğudurlar; yalnızca nicel bir sınıra yeteneklidirler. — Şey *bu* Şey olarak onların bu salt nicel bağıntısı, salt bir toplamı, bir *Ayrıcalığıdır*. Bir Özdeğin herhangi bir nicesinden *oluşur, ayrıca* bir başkasının, ve *ayrıca* daha başkalarının; yalnızca bu hiçbir bağlantısı olmama bağlantısı Şeyi oluşturur.

C. ŞEYİN ÇÖZÜLÜŞÜ

Bu Şey, kendini özgür Özdeklerin salt nicel bağlantısı olarak belirlediği için, saltık olarak başkalaşabilir Şeydir. Başkalaşımı bir ya da birçok Özdeğin toplamın dışına atılmasından ya da bu *Ayrıca*ya eklenmesinden ya da birbirleri ile nicel ilişkilerinin başkalaşmasından oluşur. *Bu* Şeyin ortaya çıkışı ve yitip gidişi böyle dışsal bileşimin dışsal çözülüşü ya da Şeyin bileşmiş olup olmamalarına ilgisiz olduğu Özdeklerin bileşimidir. Özdekler *bu* Şeyden dışarıya ya da içeriye engelsizce dolaşımındadır; Şeyin kendisi kendi ölçüsü ya da biçimi olmaksızın saltık gözenekliliktir.

Böylece Şey onu *bu* Şey yapan saltık belirliliği içinde saltık olarak çözülebilir Şeydir. Bu çözülüş dışsal bir belirli-oluştur, tıpkı Şeyin Varlığı da olması gibi; ama çözülüşü ve Varlığının dışsallığı bu Varlıkta özsel olandır; yalnızca Ayrıcadır; yalnızca bu dışsallıktan oluşur. Ama Özdeklerinden de oluşur, ve yalnızca genel olarak soyut *Bu* değil, ama *bütün bu* Şey kendi kendisinin çözülüşüdür. Ya da, Şey kendilerine-bağımlı Özdeklerin dışsal bir toplamı olarak belirlenir; bu Özdekler Şeyler değildirler, olumsuz kendine-bağımlılıkları yoktur, ama kendilerine-bağımlı olanlar olarak Özelliklerdirler, yani belirlenmişliktirler ki, böyle olarak kendi içine yansımıştır. Özdekler buna göre hiç kuşkusuz yalındırlar ve yalnızca kendileri ile bağıntılıdırlar, ama *içerikleri* bir *belirliliktir*, kendi içine-yansıma yalnızca bu içeriğin *biçimidir* ki, böyle olarak kendi içine yansımış değildir, ama belirliliğine göre *kendini başkası ile bağıntılar*. Şey buna göre yalnızca Özdeklerin *Ayrıcası* — birbirlerine karşı ilgisiz olarak bağıntıları — olmakla kalmaz, ama o denli de onların *olumsuz* bağıntılarıdır; belirliliklerinden ötürü Özdeklerin kendileri bu kendi olumsuz yansımalarıdır ki, Şeyin noktasallığıdır. Bir Özdek bir başkasının *olduğu* şey değildir — birbirlerine karşı içeriklerinin belirliliğine göre; ve biri öteki var oldukça *var* değildir — kendilerine-bağımlılıklarına göre.

Şey buna göre onu oluşturan Özdeklerin birbirleri ile bağıntısıdır,

öyle bir yolda ki, onda biri ve öteki *de kalır*, ama aynı zamanda biri ötekinin kaldığı düzeye dek *kalmaz*. Öyleyse bir Özdeğin Şeyde olduğu düzeye dek öteki bu yolla ortadan kaldırılır; ama Şey aynı zamanda *Ayrıca* ya da ötekilerin kalıcılığıdır. Buna göre bir Özdeğin kalıcılığında öteki kalıcı *değildir*, ve *ayrıca* o denli de birincide kalır, ve bu tüm bu değişik Özdekler için karşılıklı olarak böyledir. Öyleyse birincinin kalıcı olması ile aynı bakımdan ötekiler de kalıcı olduğu için, ve bu *bir* kalıcılıkları Şeyin noktasallığı ya da olumsuz birliği olduğu için, birbirleri ile saltuk olarak *iç içe geçerler*; ve Şey aynı zamanda onların *Ayrıcası* olduğu ve Özdekler belirlilikleri içine yansydıkları için, birbirlerine karşı ilgisizdirler ve iç içe geçmelerinde birbirlerine *değmezler*. Öyleyse Özdekler özsel olarak *gözeneklidirler*, öyle ki biri ötekilerin *gözeneklerinde* ya da olumsuz-kalıcılığında kalır; ama bu başkalarının kendileri gözeneklidir; gözeneklerinde ya da olumsuz-kalıcılıklarında birincisi ve tüm geri kalanlar da kalıcıdır; *kalıcılıkları* aynı zamanda *ortadan kaldırılmışlıkları* ve *başkalarının* kalıcılığıdır, ve başkalarının bu kalıcılığı o denli de onların bu ortadan kaldırılmışlıkları ve *birincinin kalıcılığıdır*, ve bu tüm başkaları için de böyledir. Şey buna göre kendine-bağımlı kendi ile kalıcılığın karşıtı yoluyla, yani olumsuzlanması yoluyla — ya da kendine-bağımlı bir Özdeğin bir *başkasının kalıcılığı* ve *kalıcı-olmaması* yoluyla — kendi ile çelişkili dolaylılığıdır. — Varoluş *bu Şeyde* tamamlanmışlığına erişmiştir ve şimdi *bir* olarak kendinde var olan Varlık ya da *kendine-bağımlı* kalıcılık ve *özsel-olmayan* Varoluştur; Varoluşun gerçekliği buna göre kendinde-Varlığını özsel-olmamada ya da kalıcılığını bir başkasında, ve hiç kuşkusuz saltık başkasında taşımak, ya da *kendi hiçliğini* temel olarak almaktır. Öyleyse Varoluş *Görüngüdür*.

Not [Özdeğin Gözenekliliği]

Tasarımın en yaygın belirlenimlerinden biri de *bir Şeyin birçok kendine-bağımlı Özdekten oluşmuş* olmasıdır. Bir yandan Şey *Özelliklere* iye olarak görülür ki, bunların *kalıcılığı Şeydir*. Oysa öte yandan bu değişik belirlenimler Özdekler olarak alınır ki, kalıcılıkları Şey değildir, ama evrik olarak Şey onlardan *oluşur*; kendisi yalnızca onların dışsal bileşimleri ve nicel sınırlarıdır. İki de, Özellikler gibi Özdekler de, *aynı içerik-belirlenimleridirler*; yalnızca, ilk durumda kıpılardır, onlardan ayrı bir temel olarak olumsuz birliklerine, *Şeyliğe* yansılar; ve ikincide kendilerine-bağımlı değişik belirlenimlerdirler ki, her biri kendi ile birliğine yansır. Bu Özdekler şimdi kendilerini kendine-bağımlı kalıcılık olarak daha öte belirlerler; ama ayrıca tek bir Şeyde biraradadırlar. Bu Şeyin iki belirlenimi vardır, ilk olarak *'bu'* olmak ve ikinci olarak *Ayrıca* olmak. *'Ayrıca'* dış sezgide *uzaysal uzam* olarak bulunandır; ama *'Bu,'* olumsuz birlik ise, Şeyin *noktasallığıdır*. Özdekler noktasallıkta biraradadırlar, ve Ayrıcaları ya da uzamları her yerde bu noktasallıktır; çünkü Ayrıca

Şeylik olarak özünde olumsuz birlik olarak da belirlidir. Buna göre bu Özdeklerden birinin olduğu yerde, *bir ve aynı noktada* öteki de vardır; Şey rengini bir yerde, koku-özdeğini bir başkasında, sıcaklık-özdeğini bir üçüncüde vb. taşımaz; tersine, sıcak olduğu noktada ayrıca renkli, ekşi, elektriksel vb.dir. Şimdi bu Özdekler birbirlerinin dışında değil, ama tek bir 'Bu'da oldukları için, *gözenekli* olarak alınırlar, öyle ki Özdeklerden biri ötekinin ara-uzaylarında varolur. Ama ötekinin ara-uzaylarında bulunan Özdeğin kendisi de gözeneklidir; buna göre evrik olarak gözeneklerinde öteki varolur; ama yalnızca bu değil, tersine üçüncü, onuncu vb. de. Tümü de gözeneklidir, ve her birinin ara-uzaylarında tüm başkaları da bulunur, tıpkı her birinin geri kalanlar ile birlikte her başkasının bu gözeneklerinde bulunması gibi. Buna göre bir çoklukturlar ve karşılıklı olarak öyle bir yolda iç içe geçerler ki, içeri girenlerin içlerine eşit ölçüde başkaları girer, böylelikle her biri yine kendi içine-girilmişliğinin içine girer. Her biri kendi olumsuzlaması olarak koyulur, ve bu olumsuzlama bir başkasının kalıcılığıdır; ama bu kalıcılık o denli de bu başkasının olumsuzlanması ve birincinin kalıcılığıdır.

Tasarımın birçok Özdeğin *tek bir* Şeyde *kendine-bağımlı* kalıcılığının ya da bunların *iç içe geçmede* birbirlerine karşı *ilgisizliklerinin çelişkisinden* her zamanki kaçınma gerekçesi bilindiği gibi parçaların ya da gözeneklerin küçüklüğüdür. Kendinde-ayrımın, çelişkinin ve olumsuzun olumsuzlamasının ortaya çıktığı yerde, genel olarak, *kavramanın* gerekli olduğu yerde tasarım geriye dışsal, *nicel* ayrıma düşer; ortaya çıkış ve ortadan yitish açısından dereceliliğe ve Varlık açısından *küçüklüğe* başvurur ki, bunda yitmekte olan *algılanamaz* olana, ve çelişki ise bir karışıklığa indirgenir ve gerçek ilişki belirsiz bir tasarıma çarpıtılır ki, bunun bulanıklığı kendini ortadan kaldıranı kurtarır.

Ama bu bulanıklık biraz daha durulaştırıldığında kendini çelişki olarak gösterir ki, bir yandan tasarıma ait olarak öznel, öte yandan neneye ait olarak nesneldir; tasarımın kendisi çelişkinin öğelerini tam olarak kapsar. Çünkü tasarımın ilk yaptığı şey *algıya* sarılmayı ve *belirli-Varlığın* Şeylerini önüne almayı isteme ve öte yandan algılanamaz olana, derindüşünce yoluyla belirlenene duyusal belirli-Varlık yüklemeyi isteme çelişkisidir; — küçük parçaların ve gözeneklerin aynı zamanda duyusal bir belirli-Varlık olmaları gerekir, ve koyulmuşluklarından sanki renge, sıcaklığa vb. ait olan aynı *olgusalılık* türünü taşıyormuş gibi söz edilir. Dahası, eğer tasarımsal düşünme bu *nesnel* sisi, gözenekleri ve küçük parçacıkları daha yakından irdeleseydi, onda yalnızca bir Özdeği ve *ayrıca* olumsuzlanmasını tanımakla kalmayacaktı — öyle ki *burada* Özdek ve *yanında* olumsuzlanması, gözenek, ve bunun *yanında* yine Özdek bulunacaktı —, ama onun *bu* Şeyde (1) *kendine-bağımlı* Özdeği, (2) onun *olumsuzlanmasını* ya da gözenekliliği ve *öteki kendine-bağımlı* Özdeği *bir ve aynı noktada* taşıdığını, ve bu gözenekliliğin ve Özdeklerin tek bir noktada birbirlerinde kendine-bağımlı kalıcılıklarının karşılıklı bir olumsuzlama

ve içe-işlemenin içine-işleme olduğunu da bulacaktı. — Fizikte atmosferik havadaki su buharının ve gaz türlerinin birbirleri içine genişmeleri üzerine yeni açıklamalar Kavramın burada Şeyin doğası üzerine açığa çıkmış olan yeni bir yanını daha belirli olarak öne çıkarır. Bunlar örneğin belli bir hacmin atmosferik hava açısından ister boş isterse onunla dolu olsun aynı miktarda su buharı kapsadığını gösterirler; yine, gaz türleri birbirleri içine öyle bir yolda genişlerler ki, her biri öteki için bir vakum olacak denli uygundur, ya da hiç olmazsa birbirleri ile bir kimyasal bileşim içinde değildirler, her biri öteki yoluyla kesintiye uğramadan *kendi ile sürekli* kalır ve *başkaları ile iç içe geçmesinde* onlara karşı *ilgisiz* davranır. — Ama Şeyin Kavramındaki daha öte kıpı 'Bu'da bir Özdeğin ötekinin bulunduğu yerde bulunması, ve içe işleyenin aynı noktada ayrıca içine işlenmesi ya da kendine-bağımlı olanın dolaysızca bir başkasının kendine-bağımlılığı olmasıdır. Bu çelişkilidir; ama Şey bu çelişkinin kendisinden başka birşey değildir; bu nedenle Görüngüdür.

Bu Özdeklerin durumu ile olana benzer bir durum tinsel alanda *ruhsal kuvvetler* ya da *ruhsal yetiler* tasarımıyla görülür. Tin çok daha derin bir anlamda 'Bu'dur, olumsuz birliktir ki, onda kendi belirlenimleri iç içe geçerler. Ama ruh olarak tasarımılandığında, sık sık bir Şey olarak alınır. Tıpkı genel olarak insanın her biri kendi için kendine-bağımlı birşey olarak geçerli olan ruh ve bedenden *oluştığının* kabul edilmesi gibi, ruhun da sözde *ruhsal kuvvetlerden* oluştuğu kabul edilir ki, bunların her birinin kendi için kalıcı bir kendine-bağımlılığı ya da dolaysız, kendi için kendi belirliliğine göre işleyen bir etkinliği vardır. Anlağın burada, imgelem yetisinin şurada kendi için işlediği, anlağın, belleğin vb. her birinin kendi başına eğitildiği ve öteki yetilerin belki de sıra onlara gelinceye dek ya da belki de hiç gelmemek üzere şimdilik etkisiz olarak bir yanda bırakıldığı tasarımılanır. Özdeksel olarak yalın *ruh-şeye* yerleştirilmekle — ki bu yalın olarak özdeksel-olmayan olacaktır —, yetiler hiç kuşkusuz tikel Özdekler olarak tasarımılanmış olmazlar; ama *kuvvetler* olarak birbirlerine karşı tıpkı o Özdekler ile eşit ölçüde *ilgisiz* olarak alınırlar. Ama Tin o kendini çözerek Görüngüye geçen Şey olan çelişki değildir; tersine, daha şimdiden kendisinde saltık birliğine, yani Kavrama geri dönen çelişkidir ki, onda ayrımlar bundan böyle kendilerinde-kalıcı değil, ama yalnızca öznedeki, yalın bireysellikteki *tikel* kıpılar olarak düşünüleceklerdir.

Bölüm İki Görüngü

Varoluş Varlığın dolaysızlığıdır ki, Öz kendini yeniden ona kurmuştur. Bu dolaysızlık *kendinde* Özün kendi içine yansımasıdır. Varoluş olarak Öz zemininden ortaya çıkmıştır ki, bu sonuncunun kendisi ona geçmiştir.

Varoluş, kendisinde saltık olumsuzluk olduğu düzeye dek, bu *yansıma* dolaysızlıktır. Bundan böyle bu olarak da *koyulur*, çünkü kendisini *Görüngü* olarak belirlemiştir.

Görüngü buna göre ilk olarak Varoluşu içindeki Öz'dür; Öz dolaysızca onda bulunur. Görüngünün dolaysız değil ama *yansıma* Varoluş olması ondaki Öz kıpısını oluşturur; ya da Varoluş *özel* Varoluş olarak Görüngüdür.

Birşey *yalnızca* Görüngüdür, — Varoluşun böyle olarak yalnızca koyulmuş birşey olması, kendinde ve kendi için var olan olmaması anlamında. Bu onun özelliğini oluşturur — kendi içinde yansımanın olumsuzluğunu, Öz doğasını taşımayı. Bu Özün ona ait olduğu ve Özü Varoluş ile karşılaştırarak Varoluşun Görüngü olduğunu bildiren yabancı, dışsal bir derin-düşünce değildir. Tersine, gördüğümüz gibi, Varoluşun bu özelliği, Görüngü olmak, Varoluşun kendi gerçekliğidir. Onun bu olmasını sağlayan yansıma onun kendisine aittir.

Ama birşeyin *yalnızca* Görüngü olduğu söylendiğinde bu sanki ona karşı *dolaysız Varoluş* gerçeklikmiş anlamında alınsa da, tersine, Görüngü daha yüksek gerçekliktir; çünkü o *özel* Görüngü olarak Varoluş iken, buna karşı [dolaysız] Varoluş ise henüz *özsüz* Görüngüdür, çünkü yalnızca Görüngünün bir kıpısını, dolaysız yansıma olarak Varoluşu kendisinde taşır, henüz onun olumsuz yansıması olarak Varoluşu değil. Eğer *Görüngüye özsüz* denirse, o zaman onun olumsuzluk kıpısı öyle bir yolda düşünülür ki, sanki dolaysız olan tersine olumlu olan ve gerçek olandır; ama aslında bu dolaysız henüz *özel* gerçekliği kendisinde kapsamaz. Gerçekte, Varoluş Görüngüye geçmesinde *özsüz* olmaya son verir.

Öz ilk olarak kendi içinde, kendi yalın özdeşliğinde *ısrar*; böylece soyut yansıma, yokluktan yokluk yoluyla geriye kendi kendisine anı devimdir. Öz *görünür*, böylece bundan böyle *olgusal* Görünüştür, çünkü Görünüşün kıpıları Varoluş taşırlar. Görüngü, gördüğümüz gibi, kendisinin kendi ile olumsuz *dolaylılığı* olarak Şeydir; kapsadığı ayrımlar *kendilerine-bağımlı* Özdeklerdir ki, dolaysız bir kalıcılık ve aynı zamanda yalnızca yabancı kendine-bağımlılıkta olma, öyleyse kalıcılıklarını kendi kendine-bağımlılıklarının olumsuzlanmasında, ve yine tam bu nedenle ayrıca yalnızca o yabancı olumsuzlamanın olumsuzlanmasında ya da kendi olumsuzlanmalarının olumsuzlanmasında taşıma çelişkisidirler. Görünüş aynı dolaylılıktır, ama dayanıksız kıpıları Görüngüde dolaysız kendine-bağımlılık şeklini taşırlar. Öte yandan, Varoluşa ait olan dolaysız kendine-bağımlılık kendi yanından bir kıpıya indirgenir. Görüngü buna göre Görünüşün ve Varoluşun birliğidir.

Görüngü şimdi kendini daha yakından belirler. Özel Varoluştur; bu sonuncunun özelliği kendini özel-olmayan olarak Görüngüden ayırdeder, ve bu iki yan birbiri ile bağıntıya girer. — Buna göre Görüngü ilk olarak kendi ile yalın özdeşliktir ki, aynı zamanda *değişik*

içerik-belirlenimleri kapsar ve bunların kendileri de tıpkı bağıntıları gibi Görüngünün değişiminde kendilerine eşit kalırlar — *Görüngünün Yasası*.

Ama *ikinci olarak* kendi türülülüğü içinde yalın olan yasa karşıtlığa geçer; Görüngüde özsel olan Görüngünün kendisine karşıt olur, ve *görüngüsel dünya kendinde var olan dünya* ile karşıtlık içine girer.

Üçüncü olarak, bu karşıtlık kendi zeminine geri döner; kendinde-var-olan Görüngüde var olandır, ve evrik olarak görüngüsel olan kendinde-Varlığına alınmış olarak belirlenir; Görüngü *İlişki* olur.

A. GÖRÜNGÜNÜN YASASI

1. Görüngü Varolandır, *kalıcılığını* oluşturan *olumsuzlanması* yoluyla dolaylıdır. Bu olumsuzlanması hiç kuşkusuz bir başka kendine-bağımlılıktır; ama bu o denli de özsel olarak ortadan kaldırılmış bir kendine-bağımlılıktır. Varolan buna göre olumsuzlanması yoluyla ve bu olumsuzlanmasının olumsuzlanması yoluyla kendi içine *geri dönüşüdür*; öyleyse *özsel kendine-bağımlılık* taşır; tıpkı eşit ölçüde dolaysızca kalıcılığı için bir *zemin* ve bir başkasını taşıyan salt *koyulmuşluk* olması gibi. — Öyleyse ilk olarak Görüngü aynı zamanda özsellliği ile birlikte Varoluş, zemini ile birlikte koyulmuşluktur; ama bu zemin *olumsuzlamadır*, ve kendine-bağımlı olan öteki belirlenim, birincinin zemini, benzer olarak yalnızca bir koyulmuşluktur. Ya da, Varolan görüngüsel birşey olarak bir başkasına yansır ve onu zemini olarak alır, ki bunun kendisi yalnızca bir başkasına yansımış olmaktır. Kendi içine geri dönüş olduğu için ona ait olan *özsel kendine-bağımlılık*, kıpılarının olumsuzluğundan ötürü, Yokluğun Yokluk yoluyla kendi kendisine geri dönüşüdür; Varolanın kendine-bağımlılığı buna göre yalnızca *özsel Görünüştür*. Kendilerini karşılıklı olarak zeminlendiren Varolanların bağlantısı bu nedenle öyle bir karşılıklı olumsuzlamadan oluşur ki, buna göre birinin kalıcılığı ötekinin kalıcılığı değil ama onun koyulmuşluğudur, ve ancak koyulmuşluğun bu bağıntısı Varolanların kalıcılığını oluşturur. Zemin bulunur; gerçekliği içinde olduğu gibidir, yani yalnızca *varsayılmış* bir İlk olarak.

Bu şimdi Görüngünün *olumsuz yanını* oluşturur. Ama bu olumsuz dolaylılıkta Varolanın kendi ile *olumsuz özdeşliği* dolaysızca kapsanır. Çünkü *özsel bir zemine karşı* koyulmuşluk değildir ya da *kendine-bağımlı birşeyde Görünüş değildir*; tersine, bir *koyulmuşluk* ile bağıntılı *koyulmuşluktur*, ya da yalnızca *bir Görünüşte bir Görünüştür*. Bu olumsuzlanmasında, ya da kendisi ortadan kaldırılmış birşey olan kendi başkasında *kendi ile bağıntılıdır*; öyleyse kendi ile özdeş ya da olumlu özselliktir. — Bu özdeşlik genel olarak Varoluşa ait *dolaysızlık*, yalnızca kalıcılığını bir başkasında taşıyan özsellik yoksunluğu değildir. Tersine, Görüngünün *özsel içeriğidir* ki, iki yanı vardır: *İlk olarak, koyulmuşluk* ya da dışsal dolaysızlık biçiminde olmak, ve *ikinci olarak*, kendi ile özdeş birşey olarak

koyulmuşluk olmak. İlk yana göre bir belirli-Varlık, ama olumsal, özsel olmayan bir belirli-Varlıktır ki, dolaysızlığına göre geçişe, ortaya çıkış ve ortadan yitişe açıktır. İkinci yana göre yalın, o değişimden bağışık içerik-belirlenimidir, onda *kalıcı* olandır.

Genel olarak bu içerik geçici olandaki yalın öge olmasının yanısıra ayrıca *belirli, kendi içinde türlü* içeriktir. Görüngünün, olumsuz belirli-Varlığın kendi içine yansımasıdır, ve öyleyse *belirliliği* özsel olarak kapsar. Ama Görüngü var olan çok-yanlı türölülüktür ki, özsel olmayan çokluluğa saçılır; öte yandan, yansımış içeriği *yalın ayırma* indirgenmiş çokluluğudur. Başka bir deyişle ve daha tam olarak, belirli özsel içerik yalnızca genel olarak belirli değildir, ama Görüngüde özsel olan olarak tamamlanmış belirliliktir: *Biri* ve onun *Başkası*. Görüngüde bu iki yandan her biri kalıcılığını başkasında öyle bir yolda taşır ki, aynı zamanda yalnızca bu başkasının kalıcı-olmamasında vardır. Bu çelişki kendini ortadan kaldırır; ve kendi içine yansımaları iki-yanlı kalıcılığının *özdeşliği*: *Birinin koyulmuşluğu ötekinin de koyulmuşluğudur. Tek bir kalıcılık oluştururlar, ama aynı zamanda türlü, birbirine karşı ilgisiz içerik olarak. Böylelikle Görüngünün özsel yanında özsel-olmayan içeriğin olumsuz yanı, kendini ortadan kaldırması, özdeşliğe geri dönmüştür; ilgisiz bir kalıcılıktır ki, ortadan kaldırılmışlık değil, ama daha çok başkasının kalıcılığıdır.*

Bu birlik Görüngünün Yasasıdır.

2. Yasa öyleyse görüngüsel olanın dolaylılığının *olumlu yanısıdır*. Görüngü ilk olarak kendi ile *olumsuz* dolaylılık olarak Varoluştur, öyle ki Varolan *kendi kalıcı-olmayışı* yoluyla, bir başkası yoluyla, ve yine *bu başkasının kalıcı-olmayışı* yoluyla kendi ile dolaylıdır. Bunda *ilk olarak* salt Görünüş ve ikisinin de yitmesi, özsel-olmayan Görüngü, *ikinci olarak* ayrıca *kalıcı-olan* ya da *yasa* kapsanır; çünkü ikisinden *her biri* başkasının o ortadan kaldırılışında *varolur*, ve koyulmuşlukları olumsuzlukları olarak aynı zamanda ikisinin *özdeş, olumlu* koyulmuşluklarıdır.

Görüngünün Yasada taşıdığı bu sürekli kalıcılık böylelikle, belirlemeye gereği, *ilk olarak* Varlığın Varoluş tarafından taşınan *dolaysızlığına* karşıttır. Bu dolaysızlık hiç kuşkusuz *kendinde* yansımış dolaysızlık, yani kendi içine geri dönmüş zemindir; ama Görüngüde şimdi bu yalın dolaysızlık kendini ilkin Şeyde ayırmaya başlamış olan yansımış dolaysızlıktan ayırdedilir. Varolan Şey çözülüşünde bu karşıtlık olmuştur; çözülüşünün *olumlu* yanı koyulmuşluk olarak görüngüsel olanın öteki koyulmuşluğunda o kendi ile özdeşliğidir. — *İkinci olarak*, bu yansımış dolaysızlığın kendisi Varoluşun var olan dolaysızlığına karşı *koyulmuşluk* olarak belirlidir. Bu koyulmuşluk/*Gesetzsein* bundan böyle özsel olan ve gerçekten olumlu olandır. Almanca *Yasa/Gesetz* anlatımı benzer olarak bu belirlemeye kapsar. Bu koyulmuşlukta Yasanın kapsadığı ayrımın iki yanının özsel *bağıntısı* yatar; bunlar ayrı, birbirlerine karşı dolaysız birer içerikler, ve Görüngüye ait yiten içeriğin yansımaları olarak bu içerikler. Özsel türölülük olarak ayrı yanlar yalın, kendileri ile bağıntılı

içerik-belirlenimleridirler. Ama o denli de hiç biri kendi için dolaysız değildir, tersine her biri özsel olarak *koyulmuşluktur* ya da *yalnızca öteki var oldukça vardır*.

Üçüncü olarak, Görüngü ve Yasa bir ve aynı içeriği taşırlar. Yasa Görüngünün kendi ile özdeşliğe *yansımasıdır*; böylece *dolaysızın hiçliği* olarak Görüngü *kendi-içine-yansımış-olanın* karşısında durur, ve bunlar bu biçime göre ayırdedilirler. Ama Görüngünün yansıması, ki bu ayrım onun yoluyla vardır, Görüngünün kendisinin ve yansımasının da özsel özdeşliğidir — genel olarak yansımanın doğası olan şey; koyulmuşlukta kendi ile özdeş olandır ve biçim ya da koyulmuşluk olan o ayrıma karşı ilgisizdir, — öyleyse bir içerik ki, kendini Görüngüden Yasaya *sürdürür*, Yasanın ve Görüngünün içeriğidir.

Böylelikle bu içerik Görüngünün *temelini* oluşturur; Yasa bu temelin kendisidir, Görüngü aynı içeriktir, ama daha da çoğunu, yani dolaysız Varlığının özsel-olmayan içeriğini kapsar. Genel olarak Görüngünün Yasadan ayırdedilmesini sağlayan biçim-belirlenimi de bir *içeriktir* ve benzer olarak Yasanın içeriğinden ayırdedilen bir içeriktir. Çünkü Varoluş, genelde dolaysızlık olarak, benzer olarak özdeşin ve biçimin bir kendine-özdeşliğidir ki, kendi biçim-belirlenimlerine karşı ilgisiz ve öyleyse içeriktir; özellikleri ve özdekleri ile Şeyliktir. Ama içeriktir ki, kendine-bağımlı dolaysızlığı aynı zamanda yalnızca bir olumsuz-kalıcılık olarak vardır. Ama içeriğin bu olumsuz-kalıcılığında kendi ile özdeşliği öteki, özsel içeriktir. Yasayı oluşturan bu özdeşlik, Görüngünün bu temeli Görüngünün kendi kısıpıdır; özsellğin olumlu yanıdır ki, onun yoluyla Varoluş Görüngüdür.

Buna göre Yasa Görüngünün ötesi değildir, tersine onda dolaysızca *bulunur*; Yasalar ülkesi varolan ya da görünen dünyanın *dinğin* imgesidir. Ama gerçekte ikisi *tek birbütünlüktür*, ve varolan dünyanın kendisi yasalar ülkesidir ki, yalın özdeş birşey olarak, aynı zamanda koyulmuşlukta ya da Varoluşun kendini çözüdüren kendine-bağımlılığında kendi ile özdeştir. Varoluş zemini olarak Yasaya geri döner; Görüngü bu ikisini, yalın zemini ve onun özelliği olduğu görüngüsel Evrenin çözündürücü devimini kapsar.

3. Yasa öyleyse *özsel* Görüngüdür; Görüngünün kendi koyulmuşluğunda kendi içine yansımasıdır, kendisinin ve özsel-olmayan Varoluşun *özdeş* içeriğidir. Şimdi *ilk olarak* Yasanın Varoluşu ile bu özdeşliği ilkin yalnızca *dolaysız*, yalın özdeşliktir, ve Yasa Varoluşuna karşı ilgisizdir; Görüngü Yasanın içeriğine karşı bir başka içerik daha taşır. O ilk içerik hiç kuşkusuz özsel-olmayandır ve ikinciye geri çekilmiştir; ama Yasa için onun tarafından koyulmuş olmayan bir iltir; buna göre içerik olarak Yasa ile *dışsal olarak bağlıdır*. Görüngü daha sağın belirlenimlerin bir çokluğudur ki, bunlar 'Bu'ya ya da somut olana aittirler ve Yasada kapsanmazlar, ama bir başkası yoluyla belirlenirler. — *İkinci olarak*, Görüngünün Yasadan ayrı olarak kapsadığı yan kendini olumlu birşey olarak

ya da bir başka *içerik* olarak belirlemiştir; ama özsel olarak olumsuz birşeydir; biçim ve onun genel olarak Görüngüye ait devimidir. Yasalar alanı Görüngünün dingin içeriğidir; Görüngü aynı içeriktir, ama kendini dinginliksiz değişim içinde ve başkasına-yansıma-olarak sergiler. Görüngü olumsuz olarak Yasa, kendini saltık olarak başkalaştıran Varoluş, karşıta geçme, kendini ortadan kaldırma ve birliğe geri dönme *devimidir*. Yasa bu dinginliksiz biçim ya da olumsuzluk yanını kapsamaz; Görüngü buna göre Yasaya karşı bütünlüktür, çünkü Yasayı, ama daha da çoğunu, yani kendini devindiren biçim kıpısını da kapsar.— *Üçüncü olarak*, bu eksiklik Yasada öyle bir yolda bulunur ki, Yasanın içeriği ilkin yalnızca *türlü*, böylelikle kendine karşı ilgisiz bir içeriktir, buna göre yanlarının birbirleri ile özdeşliği ilkin yalnızca *dolaysız* ve böylelikle *içseldir* ya da henüz zorunlu değildir. Yasada iki içerik-belirlenimi özsel olarak bağlıdır (örneğin düşme devimi Yasasında uzay-büyüklüğü ve zaman-büyüklüğü; içinden geçilen uzay geçen zamanların karesi ile orantılıdır); *bağıntılıdır*lar; bu bağıntı ilkin yalnızca dolaysız bir bağıntıdır. Buna göre benzer olarak ilkin yalnızca *koyulmuş* bir bağıntıdır, çünkü Görüngüde genel olarak dolaysız olan koyulmuşluk imlemini kazanmıştır. Yasanın iki yanının özsel birliği onların olumsuzlukları olacak, yani biri kendisinde kendi başkasını kapsayacaktır; ama bu özsel birlik henüz Yasada ortaya çıkmış değildir. (Böylece düşmede içinden geçilen uzayın Kavramında zamanın uzaya kare olarak karşılık düştüğü imlenmez. Düşme duyulur bir devim olduğu için zaman ve uzay bağıntısıdır; ama ilk olarak zamanın kendisinin belirleniminde — e.d. sıradan tasarımına göre alındığı gibi zamanda — onun uzay ile bağıntısı imlenmez, ve evrik olarak; denir ki, zaman pekala uzay olmaksızın ve uzay zaman olmaksızın tasarımlanabilir; böylece biri ötekine dışsal olarak eklenir, ve bu dışsal bağıntı devimdir. İkinci olarak, daha yakın belirlenim, yani devimde uzayın ve zamanın birbirleri ile büyüklüklere göre ilişkili olmaları ilgisizdir. Bu ilişkinin Yasası deneyimden bilinir; bu düzeye dek yalnızca *dolaysızdır*; henüz bir *tanıtlama*, e.d. Yasanın yalnızca *oluvermediğinin* ama *zorunlu* olduğunun bilgisi için bir dolaylılık ister; genel olarak Yasa bu tanıtlamayı ve nesnel zorunluğunu kapsamaz.) Yasa buna göre Görüngünün yalnızca *olumlu* özelliğidir, olumsuz değil; Görüngü açısından içerik belirlenimleri biçimin kıpılarıdır, böylece olarak kendi başkalarına geçerler ve kendilerinde o denli de kendileri değil ama kendi başkalarıdır. Öyleyse Yasada onun bir yanının koyulmuşluğu hiç kuşkusuz öteki yanın koyulmuşluğudur; ama gene de bunların İçerikleri bu bağıntıya karşı ilgisizdir, kendisinde koyulmuşluğu kapsamaz. Yasa buna göre hiç kuşkusuz özsel biçimdir, henüz yanlarına içerik olarak yansımış olgusal biçim değil.

B. GÖRÜNGÜ DÜNYASI VE KENDİNDE VAR OLAN DÜNYA

1. Varolan dünya dinginlik içinde kendini bir Yasalar alanına yükseltir; çoklu belirli-Varlığının bir hiç olan içeriği kalıcılığını bir başkasında taşır; öyleyse kalıcılığı çözümlüştür. Ama görüngüsel dünya bu başkasında *kendi kendisi ile* de birleşir; böylece değişimi içindeki Görüngü o denli de bir kalıcılık, ve koyulmuşluğu ise Yasadır. Yasa Görüngünün bu kendi ile yalın özdeşliğidir, ve buna göre onun temelidir, zemini değil; çünkü Görüngünün olumsuz birliği değil, ama onun yalın özdeşliği olarak dolaysız ya da soyut birliğidir ki, buna göre onun *yansıma* öteki içeriği *de* yer alır. İçerik *bu* içeriktir, kendi içinde birarada durur ya da olumsuz yansımaları kendi içerisinde taşır. Bir başkasına yansımasıdır; bu başkasının kendisi Görüngünün bir Varoluşudur; görüngüsel Şeyler zemin ve koşullarını başka görüngüsel Şeylerde taşır.

Ama gerçekte Yasa ayrıca *genel olarak Görüngünün başkasıdır* ve onun kendi başkasına yansıma olarak olumsuz yansımasıdır. Görüngünün Yasanın içeriğinden ayrı olan içeriği Varolandır ki, olumsuzluğunu zemini olarak taşır ya da kendi olumsuz-Varlığına yansır. Ama kendisi de *Varolan* olan bu *başkası* benzer olarak böyle kendi olumsuz-Varlığına yansıma birşeydir; öyleyse *aynıdır*, ve Görüngü öyleyse gerçekte bir başkasına değil ama *kendi içine yansır*; koyulmuşluğun tam bu kendi içine yansıması Yasadır. Ama Görüngü olarak özsel olarak *kendi olumsuz-Varlığına yansır*, ya da özdeşliğinin kendisi özsel olarak o denli de olumsuzluğu ve kendi başkasıdır. Öyleyse Görüngünün kendi-içine-yansıması, Yasa, yalnızca Görüngünün özdeş temeli değildir, ama Görüngü Yasada karşıtı taşır, ve Yasa onun olumsuz birliğidir.

Şimdi bu yolla Yasanın belirlenimi onun kendisinde değişmiştir. İlk olarak yalnızca türlü bir içerik ve koyulmuşluğun kendi içine biçimsel yansımasıdır, öyle ki yanlarından birinin koyulmuşluğu ötekinin koyulmuşluğudur. Ama ayrıca olumsuz kendi-içine-yansıma da olduğu için, yanları yalnızca türlüölük içinde ilişkili olmakla kalmaz, ama birbiri ile olumsuz olarak bağıntılıdır. — Ya da Yasa salt kendi için irdelendiğinde, içeriğinin yanları birbirine karşı ilgisizdir; ama o denli de özdeşlikleri yoluyla ortadan kaldırılırlar; birinin koyulmuşluğu *ötekinin* koyulmuşluğudur; öyleyse her birinin kalıcılığı *o denli de kendisinin kalıcı-olmayışdır*. Birinin bu ötekinde koyulmuşluğu olumsuz birlikleridir, ve *her biri yalnızca kendisinin değil ama ötekinin de koyulmuşluğudur*, ya da her birinin kendisi bu olumsuz birliktir. Genel olarak Yasada taşıdıkları olumlu özdeşlik ilkin yalnızca *iç* birlikleridir ki, *tanımlamaya* ve *dolaylılığa* gereksinir, çünkü bu olumsuz birlik henüz onlarda koyulmuş değildir. Ama Yasanın türlü yanları bundan böyle olumsuz birliklerinde türlü olarak ya da her biri kendi başkasını kendisinde taşıyor ve aynı zamanda kendine-bağımlı olarak bu kendi başkasılığını kendinden itiyor olarak belirlendiği için, Yasanın özdeşliği bundan böyle o denli de *koyulmuş* ve *olgusal* bir özdeşliktir.

Öyleyse bununla Yasa benzer olarak yanlarının eksik olan olumsuz biçim kıpısını, daha önce henüz Görüngüye ait olan kıpyı kazanmıştır; Varoluş böylece bütününü kendi içine geri dönmüş ve kendini kendinde ve kendi için var olan saltık başkalığına yansıtmıştır. Daha önce Yasa olmuş olan buna göre bundan böyle öteki yanı genelde Görüngü olmuş olan bütünün yalnızca bir yanı değil, ama kendisi bütündür. Varoluş Görüngünün özsel bütünlüğüdür, öyle ki şimdi henüz Görüngüye ait olan özsel-olmama kıpısını da kapsar, ama yansıtmış, kendinde var olan özsel-olmama olarak, e.d. *özel olumsuzluk* olarak. — Yasa dolaysız içerik olarak her durumda *belirlidir*, başka yasalardan ayrılır, ve bunların belirlenemez bir çokluğu vardır. Ama şimdi özel olumsuzluğu kendisinde taşıdığı için, bundan böyle bu tür yalnızca ilgisiz, olumsal bir içerik-belirlenimi kapsamaz; tersine, içeriği kendini bütünlük yapan özel bir bağıntı içinde genel olarak tüm belirliliktir. Böylece kendi içine yansıyan Görüngü şimdi bir *dünyadır* ki, *kendini görüngüsel dünyanın üzerinde kendinde ve kendi için var olan bir dünya olarak açındırır*.

Yasalar alanı yalnızca varolan dünyanın yalın, değişmeyen ama türleşmiş içeriğini kapsar. Ama şimdi bu dünyanın bütünsel yansıması olduğu için, onun özsüz çokluluk kıpısını da kapsar. Bu başkalaşabilirlik ve başkalaşım kıpısı kendi içine yansıtmış olarak, özel olarak, saltık olumsuzluk ya da bütününü yalın biçim olarak biçimdir; ama kıpıları kendinde ve kendi için var olan dünyada kendine-bağımlı ama yansıtmış Varoluşun olgusallığını taşırlar; tıpkı, evrik olarak, bu yansıtmış kendine-bağımlılığın bundan böyle biçimi kendisinde taşıması ve bu yolla içeriğinin salt çoklu bir içerik değil, ama özel olarak kendi iç tutarlığı olan bir içerik olması gibi.

Bu kendinde ve kendi için var olan dünyaya *duyulur-üstü dünya* da denir, ama ancak varolan dünyanın *duyulur* olarak, yani sezgi için, bilincin dolaysız tutumu için belirlenmiş olarak alındığı düzeye dek. — Duyulur-üstü dünya benzer olarak dolaysızlık, Varoluş, ama yansıtmış, özel Varoluş taşır. Öz henüz bir belirli-Varlık taşımaz; ama *vardır*, ve Varlıktan daha derin bir anlamda vardır; *Şey* yansıtmış Varoluşun başlangıcıdır; bir dolaysızlıktır ki, henüz özel ya da yansıtmış olarak *koyulmuş* değildir; ama gerçekte *var olan* dolaysız birşey değildir. Şeyler ilkin ancak bir başka, duyulur-üstü dünyanın Şeyleri olarak gerçek Varoluşlar olarak, ve ikinci olarak var olan karşısında gerçek olan olarak koyulurlar; — onlarda dolaysız Varlıktan ayrı olan bir Varlığın, gerçek Varoluş olan bir Varlığın olduğu kabul edilir. Bir yandan yalnızca duygunun ve sezginin dolaysız Varlığına Varoluş yükleyen duyusal tasarım bu belirlenimde yenilir; ama öte yandan onda hiç kuşkusuz *Şeylerin, kuvvetlerin, içsel olanın* vb. tasarımlarını taşıyan, ve bunu böyle belirlenimlerin duyulur ya da var olan dolaysızlıklar değil, ama yansıtmış Varoluşlar olduklarını bilmeden yapan bilinçsiz derin-düşünce de vardır.

2. Kendinde ve kendi için var olan dünya Varoluşun bütünlüğüdür; onun dışında hiçbirşey yoktur. Ama kendinde saltık olumsuzluk ya da Biçim olduğu için, kendi-içine-yansıması kendi ile *olumsuz bağıntıdır*. Karşıtlık kapsar ve kendini özsel dünya olarak ve başkalık dünyası ya da Görüngü dünyası olarak kendi içinde iter. Buna göre, bütünlük olduğu için, o denli de onun yalnızca *bir yanıdır*, ve bu belirlenimde Görüngü dünyasından ayrı bir kendine-bağımlılık oluşturur. Görüngüsel dünya özsel dünyada olumsuz birliğini taşır ki, onda zemine düşer ve zemini olarak ona geri döner. Dahası, özsel dünya ayrıca görüngüsel dünyanın koyan zeminidir; çünkü saltık biçimi özsellliği içinde sakladığı için, kendi ile özdeşliği kendini ortadan kaldırır, kendini koyulmuşluk yapar ve bu koyulmuş dolaysızlık olarak görüngüsel dünyadır.

Dahası, özsel dünya görüngüsel dünyanın yalnızca genel olarak zemini değil, ama *belirli* zeminidir. Yasalar alanı olarak daha şimdiden çoklu bir *içerik*, ve hiç kuşkusuz görüngüsel dünyanın özsel içeriğidir, ve içerikli zemin olarak *öteki* dünyanın *belirli* zeminidir, ama yalnızca bu içerik açısından; çünkü görüngüsel dünyanın o Yasalar alanından daha başka bir çoklu içeriği vardı, şu nedenle ki, olumsuz kıpı kendine özgü bir yolda henüz ona aitti. Ama şimdi Yasalar alanı bu kıpıyı benzer olarak kendisinde taşıdığı için, görüngüsel dünyanın içeriğinin bütünlüğü ve onun tüm çokluluğunun zeminidir. Ama aynı zamanda bu bütünlüğün olumsuzluğu ve böylece ona *karşıt olan* dünyadır. — Başka bir deyişle, iki dünyanın özdeşliğinde, ve bunlardan biri biçime göre özsel dünya olarak ve öteki ise aynı dünya olarak, ama koyulmuş olan ve özsel-olmayan olarak belirli olduğunda, *zemin-belirlenimi* hiç kuşkusuz yeniden kurulmuştur, ama aynı zamanda *Görüngünün zemin-belirlenimi* olarak; özdeş bir içeriğin bağıntısı olarak değil, ne de Yasanın olduğu gibi salt türlü bir içeriğin bağıntısı olarak, ama bütünsel bağıntı olarak ya da içeriğin *karşıt yanlarının* olumsuz özdeşliği *ve özsel bağıntısı* olarak. — Yasalar alanı yalnızca bir içeriğin koyulmuşluğunun bir başkasının koyulmuşluğu olması değildir, ama bu özdeşlik, gördüğümüz gibi, özsel olarak o denli de olumsuz birliktir; Yasanın iki yanından her biri olumsuz birlikte *kendinde kendi öteki* içeriğidir; buna göre, başkası genel olarak belirsiz bir başkası değil ama *onun* başkasıdır, ya da benzer olarak birincinin içerik-belirlenimini kapsar, ve böylece iki yan karşıttır. Şimdi, Yasalar alanı bu olumsuz kıpıyı ve karşıtlığı kendisinde taşıdığı için ve böylece, bütünlük olarak, kendini kendinden kendinde ve kendi için var olan bir dünyaya ve bir görüngüsel dünyaya ittiği için, böylece ikisinin özdeşliği *özsel karşıtlık bağıntısıdır*. — Genel olarak zemin-bağıntısı çelişkisinde zemine düşen karşıtlıktır; ve Varoluş *kendi kendisi ile* birleşen zemindir. Ama Varoluş Görüngü olur; zemin Varoluşta ortadan kalkar; Görüngünün kendi içine geri dönüşü olarak kendini yeniden kurar; ama aynı zamanda ortadan kalkmış zemin olarak, yani karşıt belirlenimlerin zemin-bağıntısı olarak; ama böyle belirlenimlerin özdeşliği özsel

olarak Oluş ve geçiştir, bundan böyle genel olarak zemin-bağıntısı değil.

Kendinde ve kendi için var olan dünya öyleyse kendisi kendi içinde çoklu içeriğin bütünlüğüne ayırdedilen dünyadır; görüngüsel ya da koyulmuş dünya ile özdeştir ve bu düzeye dek onun zeminidir; ama özdeş bağıntısı aynı zamanda karşıtlık olarak belirlenir, çünkü görüngüsel dünyanın Biçimi onun başkalığına yansımadır, ve bu dünya öyleyse kendinde ve kendi için var olan dünyada gerçekte öyle bir yolda kendi içine geri dönmüştür ki, bu sonuncusu onun karşıtıdır. Öyleyse bağıntı belirli olarak şudur: Kendinde ve kendi için var olan dünya görüngüsel dünyanın *evrik* dünyasıdır.

C. GÖRÜNGÜNÜN ÇÖZÜLÜŞÜ

Kendinde ve kendi için var olan dünya görüngüsel dünyanın *belirli* zeminidir, ama ancak kendisinde olumsuz kıpı ve böylelikle içerik-belirlemlerinin ve bunların başkalaşımlarının bütünlüğü olduğu düzeye dek budur; bu başkalaşımlar görüngüsel dünyaya karşılık düşerler, ama aynı zamanda onun tam olarak karşıt yanını oluştururlar. İki dünya birbiri ile öyle bir yolda ilişkilidir ki, görüngüsel dünyada olumlu olan kendinde ve kendi için var olan dünyada olumsuz, ve evrik olarak birincide olumsuz olan ikincide olumludur. Görüngüsel dünyada kuzey kutbu *kendinde ve kendi için* güney kutbudur, ve evrik olarak; pozitif elektrik *kendinde* negatiftir vb. Görüngüsel belirli-Varlıkta kötü, talihsizlik vb. olan kendinde ve kendi için iyidir ve bir talihtir.¹

Gerçekte tam olarak iki dünyanın bu karşıtlıklarında *ayrımları yitmiştir*, ve kendinde ve kendi için var olan dünya olması gereken şeyin kendisi görüngüsel dünyadır ve bu, evrik olarak, kendinde özsel dünyadır. — Görüngüsel dünya ilkin başkalığa yansıma olarak belirlenir, öyle ki onun belirlenimleri ve Varoluşları zemin ve kalıcılıklarını bir başkasında taşırlar; ama bu başkası benzer olarak *bir başkasına yansımış* olduğu için, onda yalnızca kendini ortadan kaldıran bir başkası ile, böylelikle *kendi kendileri* ile bağıntılıdırlar; görüngüsel dünya böylece *kendisinde* kendine özdeş Yasadır. — Evrik olarak, kendinde ve kendi için var olan dünya ilk olarak başkalığa ve değişime bağışık kendi ile özdeş içeriktir; ama bu, görüngüsel dünyanın kendi içine tamamlanmış yansıması olarak, ya da türlülüğü kendi içine yansıdığı ve saltık ayrım olduğu için, olumsuz kıpıyı ve başkalık olarak kendisi ile bağıntıyı kapsar; bu yolla kendi kendisine karşıt, kendini eviren, özsüz İçerik olur. Dahası, kendinde ve kendi için var olan dünyanın bu İçeriği böylelikle *dolaysız Varoluş* Biçimini de kazanmıştır. Çünkü ilk olarak görüngüsel dünyanın zeminidir; ama kendisinde karşıtlık taşıdığı için, o denli de ortadan kaldırılmış zemin ve dolaysız Varoluştur.

¹Bkz. *Tinin Görüngübilimi* s. 117vs [§§ 157vs].

Görüngüsel dünya ve özsel dünya her biri böylece kendisinde kendi ile özdeş yansımanın ve başkasına-yansımanın ya da kendinde-ve-kendi-için-Varlığın ve görüngüsel olanın bütünlüğüdür. İkisi de kendine-bağımlı Varoluş bütünlüleridir; birinin yalnızca yansımış Varoluş, ötekinin dolaysız Varoluş olması gerekir; ama her biri kendini kendi başkasında *sürdürür* ve buna göre kendinde bu iki kıpının özdeşliğidir. Öyleyse bulunan bu bütünlüktür ki, kendini kendisinden biri *yansımış* ve öteki *dolaysız* bütünlük olan iki bütünlüğe iter. İkisi de ilk olarak kendilerine-bağımlı olanlardır, ama yalnızca bütünlükler olarak budurlar, ve her biri özsel olarak ötekinin kıpısını kendisinde taşıdığı düzeye dek budur. Buna göre her birinin, *dolaysız* olarak belirlenenin ve *yansımış* olarak belirlenenin ayırdedilen kendine-bağımlılığı bundan böyle öyle bir yolda koyulur ki, her biri başkası ile özsel bağıntıdır ve kendine-bağımlılığını *ikisinin bu birliğinde* taşır.

Başlangıç Görüngünün Yasasından yapılmıştı; bu ayrı bir içeriğin bir başka içerik ile özdeşliğidir, öyle ki birinin koyulmuşluğu ötekinin koyulmuşluğudur. Yasada henüz bu Ayrım bulunur, çünkü yanlarının özdeşliği ilkin yalnızca bir iç özdeşliktir ve bu yanlar onu henüz kendilerinde taşımazlar; böylece bir yandan o özdeşlik olgusallaşmış değildir; Yasanın içeriği özdeş değil ama ilgisiz, türlü bir içerik olarak vardır; — öte yandan böylelikle içerik yalnızca *kendinde* öyle bir yolda belirlenir ki, birinin koyulmuşluğu ötekinin koyulmuşluğudur; bu henüz içerikte bulunmaz. Ama şimdi *Yasa olgusallaşmıştır*; iç özdeşliği aynı zamanda belirli olarak vardır, ve evrik olarak Yasanın içeriği özdeşliğe yükselir; şu nedenle ki, kendisinde ortadan kaldırılmış, kendi içine yansımış bir içeriktir, çünkü her bir yan kendisinde kendi başkasını taşır ve böylelikle gerçekten onunla ve kendisi ile özdeştir.

Böylece Yasa *özel İlişkidir*. Özel-olmayan dünyanın gerçekliği ilk olarak *onun için bir başka* kendinde ve kendi için var olan dünyadır; ama bu dünya bütünlüktür, çünkü kendisi ve o ilk dünyadır; böylece ikisi de dolaysız Varoluşlar ve böylelikle kendi başkalıklarına yansımalarıdır, ve yine tam bu nedenle gerçekten kendi içlerine yansır. 'Dünya' genel olarak çokluluğun biçimsiz bütünlüğünü anlatır; bu dünya, hem özel olarak hem de görüngüsel olarak, 'zemine düşmüş,' çünkü çokluluk salt türlüölük olmaya son vermiştir; böylece henüz bütünlük ya da Evrendir, ama *özel İlişki* olarak. Görüngüde içeriğin iki bütünlüğü ortaya çıkmıştır; ilk olarak birbirlerine karşı ilgisiz kendine-bağımlılıklar olarak belirlidirler ve hiç kuşkusuz her biri kendisinde biçim taşır, ama birbirlerine karşı değil; ama biçim kendini onların bağıntısı olarak da göstermiştir, ve özel İlişki biçim-birliklerinin tamamlanışıdır.

Bölüm Üç Özsel İlişki

Görüngünün gerçekliği *özsel İlişkidir*. Bu İlişkinin içeriği dolaysız kendine-bağımlılık kapsar; dahası, *var olan* dolaysızlık ve *yansımış* dolaysızlık ya da kendi ile özdeş yansıma kapsar. Aynı zamanda bu kendine-bağımlılıkta görelî bir içeriktir — bütününde yalnızca kendi başkasına yansıma olarak ya da kendi başkası ile bağıntısının birliği olarak. Bu birlikte kendine-bağımlı içerik koyulmuş, ortadan kaldırılmış bir içeriktir; ama tam bu birlik onun özsellliğini ve kendine-bağımlılığını oluşturur; bu başkasına-yansıma kendi içine yansımadır. İlişkinin yanları vardır, çünkü başkasına-yansımadır; böylece kendisinde kendinden ayrımı kapsar, ve bunun yanları kendine-bağımlı kalıcılıklardır, çünkü birbirlerine karşı ilgisiz türölülüklerinde kendi içlerinde kırılmışlardır, öyle ki her birinin kalıcılığı imlemini eşit ölçüde yalnızca başkası ile bağıntıda ya da onunla olumsuz birliğinde taşır.

Buna göre özsel İlişki hiç kuşkusuz henüz *Öze* ve *Varoluşa* karşı gerçek *üçüncü* değildir, ama daha şimdiden ikisinin belirli birliğini kapsar. *Öz* onda öyle bir yolda olgusallaşır ki, kendilerine-bağımlı Varolanları kalıcılığı olarak alır; ve bunlar ilgisizliklerinden özsel birliklerine geri dönmüşlerdir, öyle ki kalıcılıkları için yalnızca bunu taşırlar. Olumlu ve Olumsuz gibi yansıma-belirlenimleri benzer olarak yalnızca karşıtlarına yansımış olarak kendi içlerine yansır, ama bu olumsuz birliklerinden başka bir belirlenimleri yoktur; öte yandan özsel İlişkinin yanları kendine-bağımlı bütünlükler olarak koyulmuş belirlenimlerdir. Özsel İlişki Olumlu ve Olumsuzunki ile aynı karşıtlıktır, ama aynı zamanda evrik bir dünya olarak. Özsel İlişkinin yanları birer bütünlüktür ki, gene de özsel olarak bir karşıt olduğu için bir *öte-yanı* vardır; yalnızca Görüngüdür; Varoluşu onunki değil, ama daha çok kendi başkasınıkindir. Buna göre kendi içinde kırılmış birşeydir; ama bu ortadan kaldırılmışlığı kendisinin ve kendi başkasının birliği olmasından ve öyleyse bir bütün olmasından oluşur, ve tam olarak bu nedenle kendine-bağımlı bir Varoluş taşır ve özsel kendi-içine-yansımadır.

İlişkinin *Kavramı* budur. Ama ilk olarak kapsadığı özdeşlik henüz tamamlanmış değildir; her bir görelî yan kendinde bütünlüktür ve bu ilkin bir İçtir; İlişkinin yanı ilkin olumsuz birliğin belirlenimlerinden *birinde* koyulur; iki yandan her birinin kendisinin kendine-bağımlılığı İlişkinin biçimini oluşturan şeydir. Özdeşliği buna göre yalnızca bir *bağıntıdır* ki, kendine-bağımlılığı onun dışına, yani yanlara düşer; o özdeşliğin ve kendine-bağımlı Varoluşların yansımış birliği, yani *Töz* henüz bulunmaz. — Buna göre İlişkinin Kavramı kendini hiç kuşkusuz yansıyan kendine-bağımlılığın ve dolaysız kendine-bağımlılığın birliği olarak göstermiştir. Ama ilk olarak bu *Kavramın* kendisi henüz *dolaysızdır*; buna göre kıpıları birbirlerine karşı dolaysızdır ve özsel bağıntıları

bir birliktir ki, ilkin ancak kendini olgusallaştırdığı, yani kendini devimi yoluyla o birlik olarak *koyduğu* sürece gerçek, Kavrama karşılık düşen birliktir.

Özel İlişki buna göre dolaysızca *Bütün* ve *Parçaların* İlişkisidir, — yansıyan kendine-bağımlılığın ve dolaysız kendine-bağımlılığın bağıntısı, öyle ki ikisi aynı zamanda yalnızca karşılıklı olarak birbirlerini koşulandırır ve varsayarlar.

Bu İlişkide henüz yanlardan hiç biri ötekinin kıpısı olarak koyulmamıştır, ve buna göre özdeşliklerinin kendisi bir yandır; ya da özdeşlikleri olumsuz birlikleri değildir. Bu nedenle, *ikinci olarak*, İlişki öyle bir İlişkiye geçer ki, onda yanlardan biri ötekinin kıpısıdır ve onda onun zemini olarak bulunur, her ikisinin gerçekten kendine-bağımlı ögesidir, — *Kuvvet ve Anlatımının* İlişkisi.

Üçüncü olarak, bu bağıntının henüz bulunan eşitsizliği kendini ortadan kaldırır, ve son İlişkisi *İç ve Dış* İlişkisidir. — Bu bütünüyle biçimselleşmiş ayırmda İlişkinin kendisi zemine düşer ve dolaysız Varoluşun ve yansımış Varoluşun *saltık* birliği olarak *Töz* ya da *edimsel olan* ortaya çıkar.

A. BÜTÜN VE PARÇANIN İLİŞKİSİ

[1.] Özel İlişki *ilk olarak* Varoluşun *kendi içine yansımış* kendine-bağımlılığını kapsar; böylece *yalın biçimdir* ki, belirlenimleri de, Varoluşlar olmalarına karşın, aynı zamanda koyulmuşlardır, birlik içinde tutulan kıpılardır. Bu kendi içine yansımış kendine-bağımlılık aynı zamanda karşıtına yansımaya, yani *dolaysız* kendine-bağımlılıktır; ve kalıcılığı özel olarak kendi kendine-bağımlılığı olduğu denli de karşıtı ile bu özdeşliğidir. — *İkinci olarak*, bu özdeşlik ile birlikte dolaysızca öteki yan da koyulur; *başkası* olarak belirlenen dolaysız kendine-bağımlılık kendi içinde bir çokluluktur, ama öyle bir yolda ki bu çokluluk özel olarak *ayrıca* öteki yanın bağıntısını, yansımış kendine-bağımlılığın birliğini de kendisinde taşır. İlk yan, *Bütün*, kendine-bağımlılıktır ki, kendinde ve kendi için var olan dünyayı oluşturmıştı; öteki yan, *Parçalar*, dolaysız Varoluştur ki, görüngüsel dünya idi. Bütün ve Parçaların İlişkisinde iki yan bu kendine-bağımlılıklardır, ama öyle bir yolda ki, her biri ötekini onda yansımış olarak taşır ve aynı zamanda yalnızca ikisinin bu özdeşliği olarak vardır. Şimdi özel İlişki ilkin yalnızca ilk, dolaysız İlişki olduğu için, olumsuz birlik ve olumlu kendine-bağımlılık *Ayrıca* yoluyla bağlıdır; iki yan hiç kuşkusuz *kıpılar* olarak koyulur, ama *o denli* de varolan *kendine-bağımlılıklar* olarak. — Buna göre ikisi de kıpılar olarak koyulur ve öyle bir yolda paylaşırlar ki, ilk olarak, *Bütün*, yansımış kendine-bağımlılık Varolan olarak, ve öteki, dolaysız kendine-bağımlılık ise onda kıpı olarak bulunur; — burada *Bütün* iki yanın birliğini, *temeli* oluşturur, ve dolaysız Varoluş *koyulmuşluk* olarak vardır. — Evrik olarak, öteki yanda, yani Parçalar yanında, dolaysız, kendi içinde çoklu Varoluş

kendine-bağımlı temeldir; öte yandan, yansımış birlik, Bütün yalnızca dışsal bağıntıdır.

2. Bu İlişki böylece yanların kendine-bağımlılığını ve o denli de ortadan kaldırılmışlıklarını kapsar, ve ikisini yalnızca ve yalnızca *tek bir* bağıntıda kapsar. Bütün kendine-bağımlı olandır, Parçalar yalnızca bu birliğin kıpılarıdır; ama o denli de kendilerine-bağımlıdırlar, ve yansımış birlikleri yalnızca bir kıpıdır; ve her biri *kendine-bağımlılığında* saltık olarak bir başkasının *görelisidir*. Bu İlişki buna göre kendisinde dolaysız çelişkidir ve kendini ortadan kaldırır.

Bu daha yakından irdelendiğinde, *Bütün* yansımış birliktir ki, kendine-bağımlı kalıcılığı kendi için taşır; ama bu kendi kalıcılığı o denli de ondan itilir; Bütün olumsuz birlik olarak kendi ile olumsuz bağıntıdır; böylece kendini dışlaştırır; *kalıcılığını* karşıtı, çoklu dolaysızlıkta, *Parçalarda* taşır. *Bütün buna göre Parçalardan oluşur*; öyle ki, onlar-sız herhangi birşey değildir. Öyleyse bütün İlişki ve kendine-bağımlı bütünlüktür; ama tam bu nedenle yalnızca görelî birşeydir, çünkü onu bütünlük yapan şey daha çok kendi *başkası*, Parçalardır; ve kalıcılığını kendisinde değil, ama kendi başkasında taşır.

Böylece Parçalar benzer olarak bütün İlişkidir. Yansımış kendine-bağımlılığa *karşı* dolaysız kendine-bağımlılıktırlar ve Bütünde kalıcı değil, ama kendileri içindirler. Dahası, bu Bütünü kıpıları olarak kendilerinde taşırlar; bu onların bağıntılarını oluşturur; Bütün olmaksızın hiçbir Parça yoktur. Ama Parçalar kendilerine-bağımlı oldukları için, bu bağıntı yalnızca dışsal bir kıpıdır ki, ona karşı kendilerinde ve kendileri için ilgisizdirler. Ama aynı zamanda Parçalar çoklu Varoluş olarak kendi içlerinde çökerler, çünkü bu Varoluş yansımaz Varlıktır; kendilerine-bağımlılıklarını yalnızca yansımış birlikte taşırlar ki, bu hem bu birlik hem de varolan çokluluktur; e.d. kendine-bağımlılığı yalnızca *Bütünde* taşırlar, ama bu Bütün aynı zamanda Parçalar için bir *başka* kendine-bağımlılıktır.

Bütün ve Parçalar buna göre birbirlerini karşılıklı olarak *koşullandırır-lar*; ama burada irdelenen İlişki aynı zamanda yukarıda kendini belirlediği gibi *koşullunun* ve *koşulun* birbirleri ile bağıntısından daha yüksekte durur. Bu bağıntı burada *olgusallaşır*; yani koşulun koşullunun özsel kendine-bağımlılığı olduğu öyle bir yolda *koyulur* ki, koşullu tarafından *varsayılır*. Koşul böyle olarak yalnızca *dolaysız olandır* ve yalnızca *kendinde varsayılır*. Ama Bütünün Parçaların koşulu olmasına karşın, gene de aynı zamanda kendisi dolaysızca onun da yalnızca Parçaları varsayım olarak aldığı düzeye dek var olduğu olgusunu kapsar. Böylece İlişkinin iki yanı birbirini karşılıklı olarak koşullandırıyor olarak koyulduğu için, her biri kendi içinde dolaysız bir kendine-bağımlılıktır, ama kendine-bağımlılığı o denli de öteki yoluyla dolaylı kılınır ya da koyulur. *Bütün İlişki*, bu karşılıklı yoluyla, koşullandırmanın kendi içine geri dönüşü, görelî olmayan, *koşulsuz olandır*.

Şimdi İlişkinin yanlarından her biri kendine-bağımlılığını kendinde değil ama kendi başkasında taşıdığı için, ortada olan yalnızca ikisinin *bir* özdeşliğidir ki, bunda ikisi de yalnızca kısıplardır; ama her biri kendinde kendine-bağımlı olduğu için, bunlar birbirlerine karşı ilgisiz olan iki kendine-bağımlı Varoluştur.

İlk bakımdan, bu yanların özsel özdeşlikleri bakımından, *Bütün Parçalara ve Parçalar Bütünlere eşittir*. Bütünde Parçalarda olmayan hiçbirşey, ve Parçalarda Bütünde olmayan hiçbirşey yoktur. Bütün soyut birlik değil, tersine *türlülük biçimindeki bir çokluluğun* birliği olarak birliktir; ama bu birlik, onda *çoklu öğelerin* birbirleri ile bağıntılı oldukları şey olarak, onların *belirlilikleridir* ki, her biri onun yoluyla Parçadır. İlişki öyleyse ayrılmaz bir özdeşlik taşır ve yalnızca *bir* kendine-bağımlılıktır.

Ama dahası, Bütün Parçalara eşit olsa da, *onlara* Parçalar olarak eşit değildir; Bütün yansımış birliktir, Parçalar ise belirli kısıpyı ya da birliğin *başkalığını* oluşturur ve türlülük biçimindeki çoklulukturlar. Bütün onlara bu kendine-bağımlı türlülük olarak değil, ama *bir arada* alındıklarında eşittir. Ama bu *'bir arada'*ları birliklerinden, genel olarak Bütünden başka birşey değildir. Bütün öyleyse Parçalarda yalnızca kendine eşittir, ve onun ve Parçaların eşitliği yalnızca *Bütün olarak Bütün* Parçalara değil ama *Bütüne eşittir* totolojisini anlatır.

Evrik olarak, Parçalar Bütüne eşittir; ama kendilerinde başkalık kısıpı oldukları için, ona birlik olarak değil ama öyle bir yolda eşittirler ki, Bütünün çoklu belirlenimlerinden *biri* Parçaya aittir, ya da *Bütüne bir çoklu* olarak eşittirler; e.d. *bölünmüş bir Bütün* olarak, e.d. *Parçalar* olarak eşittirler. Böylece aynı totoloji bulunur: *Parçalar Parçalar* olarak Bütün olarak *Bütüne değil*, ama onda *kendi kendilerine, Parçalara* eşittirler.

Bütün ve Parçalar bu yolda ilgisizce birbirlerinin dışına düşerler; bu yanlardan her biri yalnızca kendi ile bağıntılıdır. Ama böyle birbirleri dışında tutulduklarında kendilerini yokederler. Parçalara ilgisiz olan Bütün *soyut*, kendi içinde ayrılaşmamış *özdeşliktir*; bu yalnızca *kendi içinde ayrılaşmış* olarak Bütündür, ve dahası kendi içinde öyle bir yolda ayrılaşmıştır ki, bu çoklu belirlenimler kendi içlerine yansır ve dolaysız kendine-bağımlılık taşırlar. Ve yansıma-özdeşliği kendi devimi yoluyla bu *kendi başkasına yansımayı* gerçekliği olarak taşıdığını göstermiştir. — Benzer olarak Parçalar, Bütünün birliğine karşı ilgisiz olarak, yalnızca bağıntısız bir çoklu oluştururlar, *her biri kendi içinde başkasıdır* ki, böyle olarak kendi kendisinin başkasıdır ve kendini yalnızca ortadan kaldırır. — İki yandan her birinin bu kendi-ile-bağıntısı kendine-bağımlılıklarıdır; ama her birinin *kendi için* taşıdığı bu kendine-bağımlılık daha çok kendisinin olumsuzlanmasıdır. Buna göre her biri kendine-bağımlılığını kendisinde değil ama başkasında taşır; kalıcılığı oluşturan bu başkası onun varsayılan dolaysızdır ki, birinci ve onun başlangıcı olması *gerekir*, ama her bir yanın bu birincisinin kendisi yalnızca öyle birşeydir ki, birinci değildir, tersine başlangıcını başkasında taşır.

İlişkinin gerçekliği öyleyse *dolaylılıktan* oluşur; Özû olumsuz birliktir ki, onda yansımış dolaysızlık gibi var olan dolaysızlık da ortadan kaldırılır. İlişki çelişkidir ki, zeminine, birliğe geri döner ve bu sonuncusu, geri dönen olarak, yansımış birliktir; ama bu birlik o denli de kendini ortadan kaldıran olarak koyulduğu için, kendini olumsuz olarak kendi ile bağıntılar, ortadan kaldırır ve var olan dolaysızlık yapar. Ama bu olumsuz bağıntısı, bir ilk ve dolaysız olduğu düzeye dek, yalnızca kendi başkası yoluyla dolaylı kılınır ve o denli de koyulmuş birşeydir. Bu başkası, var olan dolaysızlık, eşit ölçüde yalnızca ortadan kaldırılmış olarak vardır; kendinde-kalıcılığı bir ilktir, ama yalnızca yitebilmek için, ve bir belirli-Varlık taşır ki, koyulmuş ve dolaylı kılınmıştır.

Bu belirlenimde ilişki bundan böyle *Bütünün* ve *Parçaların* ilişkisi değildir; yanlarının taşımış oldukları dolaysızlık koyulmuşluğa ve dolaylılığa geçmiştir; her biri koyulur, dolaysız olduğu düzeye dek kendini ortadan kaldıran ve başkasına geçen olarak, ve kendisi olumsuz bağıntı olduğu düzeye dek aynı zamanda kendi olumlusu olarak başkası yoluyla koşullu olarak; tıpkı dolaysız geçişinin de eşit ölçüde dolaylı kılınan bir geçiş, yani başkası yoluyla koyulan bir ortadan kaldırma olması gibi. — Böylece Bütün ve Parçaların ilişkisi *Kuvvet ve Anlatımının* ilişkisine geçer.

Not [*Sonsuz Bölünebilirlik*]

Yukarıda (s. 145vs) *Özdeğin sonsuz bölünebilirliğinin antinomisi* Nicelik Kavramı bağlamında irdelendi. Nicelik sürekliliğin ve kesikliliğin birliğidir; *kendine-bağımlı* Birde onun başka Birler ile *kaynaşmışlığını*, ve bu kesintisizce kendini *sürdüren* kendi ile *özdeşlikte* eşit ölçüde *onun olumsuzlanması* kapsar. Nicelik kıpılarının bu dolaysız bağıntısı bütün ve parçaların özsel ilişkisi olarak, Niceliğin *Biri parça* olarak ve *sürekliliği* ise parçalardan bileşmiş *bütün* olarak anlatıldığı için, antinomi bütün ve parçaların ilişkisinde yer alan ve çözülen çelişkiden oluşur. — Başka bir deyişle, bütün ve parçalar özsel olarak birbirleri ile bağıntılı iken ve yalnızca *bir* özdeşlik oluştururken o denli de birbirlerine karşı ilgisizdirler ve kendine-bağımlı kalıcılıkları vardır. Buna göre ilişki *tek bir* kıpının kendini başkasından özgürleştirmede dolaysızca başkasını getirmesi biçimindeki antinomidir.

Öyleyse bütün olarak belirlendiği için varolanın parçaları vardır ve parçalar onun kalıcılığını oluştururlar; bütünün birliği yalnızca bir koyulmuş bağıntı, bir dış *bileşimdir* ki, kendine-bağımlı varolanı ilgilendirmez. Şimdi bu parça olduğu düzeye dek bir bütün, bir bileşik değildir, ve öyleyse *yalm birşeydir*. Ama bir bütün ile bağıntı ona dışsal olduğu için onu ilgilendirmez; kendine-bağımlı olan böylelikle giderek kendinde bile parça değildir; çünkü yalnızca o bağıntı yoluyla parçadır. Ama şimdi parça olmadığı için, bütündür, çünkü bulunan yalnızca

bütünün ve parçaların bu ilişkisidir; ve kendine-bağımlı olan ikisinden biridir. Ama bir bütün olduğu için, yine bileşiktir; yine parçalardan oluşur, *ve bu böyle sonsuza dek sürer.* — Bu sonsuzluk ilişkinin iki belirleniminin bitimsiz almasından başka birşeyden oluşmaz; bunlardan her birinde öteki dolaysızca ortaya çıkar, öyle ki her birinin koyulmuşluğu onun kendisinin yitmesidir. Özdek bütün olarak belirlidir, böylece parçalardan oluşur, ve bunlarda bütün özsel-olmayan bağıntı olur ve yiter. Ama parça da böyle kendi için alındığında parça değil, bütündür. — Bu çıkarsamanın antinomisi, yakından incelendiğinde, gerçekte şudur: bütün kendine-bağımlı olan olmadığı için, parça kendine-bağımlı olandır; ama parça yalnızca *bütün olmaksızın* kendine-bağımlı olduğu için, parça olarak *değil*, ama daha çok *bütün* olarak kendine-bağımlıdır. Ortaya çıkan ilerlemenin sonsuzluğu bu dolaylılığın kapsadığı iki düşünceyi, yani iki belirlenimden her birinin kendine-bağımlılığı ve ötekinden ayrılığı yoluyla kendine-bağımlı-olmamaya ve ötekine geçmesi düşüncelerini biraraya getirme yeteneksizliğidir.

B. KUVVET VE BELİRLİŞİNİN İLİŞKİSİ

Kuvvet olumsuz birliktir ki, bütünün ve parçaların çelişkisi ona çözülmüştür, o ilk ilişkinin gerçekliğidir. Bütün ve parçalar sıradan tasarımın ilkin içine düştüğü düşüncesiz ilişkidir; ya da nesnel olarak ölü, düzeneksel toplaktır ki, hiç kuşkusuz biçim-belirlenimleri taşır ve kendine-bağımlı Özdeğinin çokluluğu onlar tarafından tek bir birliğe bağıntılanır, ama bu birlik Özdeğe dışsaldır. — Ama *Kuvvetin* ilişkisi daha yüksek kendi içine geri-dönüştür ki, bütünün kendine-bağımlı başkalığın bağıntısını oluşturmuş olan birliği onda bu çokluluğa dışsal ve ilgisiz birşey olmaya son verir.

Şimdi belirlenmiş olduğu gibi özsel ilişkide dolaysız kendine-bağımlılık ve yansımış kendine-bağımlılık ortadan kaldırılmış olarak ya da kıpılar olarak koyulurlar ki, bunlar önceki ilişkide kendileri için kalıcı yanlar ya da uçlar idiler. Bunda *ilk olarak* şunlar kapsanır: Yansımış birlik ve onun dolaysız belirli-Varlığı, her ikisinin de ilk ve dolaysız oldukları düzeye dek, kendilerini kendilerinde ortadan kaldırırlar ve kendi başkalarına geçerler; birincisi, *Kuvvet*, kendi *Anlatımına* ya da *Dışlaşmasına* geçer, ve dışsal olan yitmekte olandır ki, zemini olarak Kuvvete geri döner ve yalnızca onun tarafından taşınan ve koyulan olarak vardır. *İkinci olarak*, bu geçiş yalnızca bir Oluş ve yitiş değil, ama olumsuz kendi ile bağıntıdır, ya da *belirlenimini değiştiren* aynı zamanda kendi içine yansır ve kendini saklar; Kuvvetin devimi bir *geçiş* olmaktan çok kendi kendini *çevirir* ve onun kendisi yoluyla koyulan bu başkalaşımda ne ise o kalır. — *Üçüncü olarak*, bu *yansımış*, kendi ile bağıntılı birliğin kendisi de ortadan kalkar ve kıpıdır; kendi başkası yoluyla dolaylıdır ve onu *koşul* olarak alır; kendi ile olumsuz bağıntısı, ki bir ilktir ve kendi

geçiş devimini *kendisinden* başlatır, kendisinde o denli de onu *uyaran* bir varsayımı ve ondan başladığı bir başkasını kapsar.

a. Kuvvetin Koşullanmışlığı

Daha yakın belirlenimlerinde irdelendiğinde, Kuvvet *ilk olarak* var olan dolaysızlık kıpısını kapsar; kendisi bu dolaysızlığa karşı olumsuz birlik olarak belirlenir. Ama bu birlik dolaysız Varlık belirleniminde *varolan Birşeydir*. Bu Birşey, dolaysız olan olarak olumsuz birlik olduğu için, ilk olan olarak görünür; buna karşı Kuvvet, yansımış birşey olduğu için, koyulmuşluk olarak ve bu düzeye dek varolan Şeye ya da bir Özdeğe ait olarak görünür. Ama bu demek değildir ki Kuvvet bu Şeyin *biçimidir* ve Şey onun yoluyla belirlenir; tersine, Şey dolaysız birşey olarak ona karşı ilgisizdir. — Bu belirlenime göre Şeyin bir Kuvvet taşımak için hiçbir zemini yoktur; öte yandan, koyulmuşluk yanı olarak Kuvvet özsel olarak Şeyi varsayımı olarak alır. Buna göre eğer Şeyin ya da Özdeğin nasıl olup da bir Kuvvet *taşdığı* sorulursa, o zaman Kuvvet onunla dışsal olarak bağlı ve Şey üzerine yabancı bir güç yoluyla *basılmış* görünür.

Bu dolaysız kalıcılık olarak Kuvvet genel olarak *Şeyin dingin bir belirliliğidir*; kendini dışsal olarak anlatan değil, ama dolaysızca dışsal olandır. Böylece Kuvvet Özdek olarak da belirtilir ve manyetik, elektriksel vb. Kuvvet yerine manyetik, elektriksel vb. bir Özdek, ya da ünlü *çekim Kuvveti* yerine herşeyi birarada tutan ince bir *Ether* kabul edilir. — Bunlar Kuvvetlerdir ki, Şeylerin etkin-olmayan, kuvvetsiz olumsuz birliği onlara çözüdür; bunlar yukarıda incelenmişti.

Ama Kuvvet dolaysız Varoluşu kıpı olarak, koşul olmasına karşın geçip giden ve kendini ortadan kaldıran birşey olarak kapsar, ve öyleyse varolan bir Şey olarak kapsamaz. Dahası, belirlilik olarak olumsuzlama değil, ama olumsuz, kendi içine yansıyan birliktir. Buna göre, Kuvvetin onda olması gerektiği Şey bundan böyle burada bir anlam taşımaz; daha-çok, Kuvvetin kendisi Varoluş olarak görünen dışsallığın koyulmasıdır. Öyleyse salt belirli bir Özdek de değildir; böyle kendine-bağımlılık çoktandır koyulmuşluğa ve Görüngüye geçmiştir.

İkinci olarak, Kuvvet yansımış kalıcılığın ve dolaysız kalıcılığın birliğidir ya da biçim-birliği ve dışsal kendine-bağımlılıktır. İkisi birdendir; biri ancak öteki olmadıkça olanların değmesidir, kendi ile özdeş olumlu yansıma ve olumsuzlanmış yansımadır. Kuvvet böylece kendini kendinden iten çelişkidir; *etkindir*, ya da kendi ile bağıntılı olumsuz birliktir ki, yansımış dolaysızlık ya da özsel kendi-içinde-Varlık yalnızca ortadan kaldırılmış birşey ya da kıpı olarak, böylelikle kendini dolaysız Varoluştan ayırdettiği, buna geçtiği düzeye dek onda koyulur. Öyleyse Kuvvet, Bütünün yansımış birliğinin belirlenimi olarak, *kendi içinden* varolan dışsal çokluluğa doğru oluş sürecindeki birşey olarak koyulur.

Ama *üçüncü olarak* Kuvvet ilkin yalnızca *kendinde var olan* ve dolaysız

etkinliktir; yansımış birlik ve eşit ölçüde özsel olarak *onun olumsuzlanmasdır*; bu olumsuzlanmadan ayrı, ama yalnızca kendisinin ve olumsuzlanmasının özdeşliği olduğu için, bu özdeşlik ile ona dışsal bir dolaysızlık olarak özsel bağıntı içindedir ve onu *varsayım* ve *koşul* olarak alır.

Şimdi bu varsayım onun karşısında bulunan bir Şey değildir; bu ilgisiz kendine-bağımlılık Kuvvette ortadan kaldırılır; Kuvvetin koşulu olarak *onun için başkası olan bir kendine-bağımlılıktır*. Ama bir Şey olmadığı için, ve kendine-bağımlı dolaysızlık burada kendini aynı zamanda kendi ile bağıntılı olumsuz birlik olarak belirlemiş olduğu için, *bu öteki kendine-bağımlılığın kendisi Kuvvettir*. — Kuvvetin etkinliği onun için başkası olarak kendisi tarafından, bir Kuvvet tarafından koşullandırılır.

Kuvvet bu yolda ilişkidir ki, onda yanlardan her biri öteki ile aynıdır. Kuvvetler vardır ki, ilişki içinde dururlar ve hiç kuşkusuz birbirleri ile özsel olarak bağıntılıdırlar. — Dahası, ilk olarak yalnızca genel olarak türdürler; ilişkilerinin birliği ilkin yalnızca *iç, kendinde var olan* birliktir. Bir başka Kuvvet yoluyla koşullanmışlık böylece *kendinde* Kuvvetin kendisinin edimidir; ya da Kuvvet bu düzeye dek ancak *varsayan*, kendini yalnızca olumsuz olarak *kendi ile* bağıntılayan edimdir; bu öteki Kuvvet henüz onun *koyma* etkinliğinin *öte-yanında*, yani belirlemesinde dolaysızca *kendi içine geri dönen* yansımanın *öte-yanında* yatar.

b. Kuvvetin Uyarılması

Kuvvet koşulludur, çünkü kapsadığı dolaysız Varoluş kısıpı yalnızca *koyulmuş birşeydir*; — ama bu kısıpı aynı zamanda dolaysız birşey olduğu için, *varsayılmış birşeydir* ki, onda Kuvvet kendi kendisini olumsuzlar. Kuvvet için bulunan dışsallık buna göre *onun kendi varsayma etkinliğinin* kendisidir ki, ilkin bir *başka* Kuvvet olarak koyulur.

Dahası, bu *varsayma* karşılıklıdır. İki Kuvvetten her biri kendi içine yansımış birliği ortadan kaldırılmış olarak kapsar ve buna göre bir varsayma etkinliğidir; kendini dışsal olarak koyar; bu dışsallık kısıpı *onun kendisinin*dir; ama o denli de kendi içine yansımış birlik olduğu için, aynı zamanda bu dışsallığını *kendi içinde değil*, ama bir başka Kuvvet olarak koyar.

Ama genel olarak dışsal olan kendini ortadan kaldırandır; dahası, kendi içine yansıyan etkinlik özsel olarak o dışsal olanla kendi başkası olarak, ama o denli de *kendinde bir hiç* olarak ve *onunla özdeş birşey* olarak bağıntılıdır. Varsayan etkinlik o denli de kendi-içine-yansıma olduğu için, o kendi olumsuzlamasının ortadan kaldırılmasıdır ve onu kendi kendisine ya da *ona* dışsal birşey olarak koyar. Böylece Kuvvet, koşullandıran olarak, ona karşı etkin olduğu öteki Kuvvet için karşılıklı olarak bir *dürtüdür*. Davranışı belirlenmekte olmanın edilginliği değildir, öyle ki bu yolla başka birşey ona gelsin; tersine, dürtü onu yalnızca *uyarır*. Kendinde kendi olumsuzluğudur; kendini kendinden itmesi onun

kendi koyma edimidir. Edimi öyleyse o dürtünün dışsal birşey olmasını ortadan kaldırmaktan oluşur; onu salt bir dürtü yapar ve onu kendini kendinden kendi itişisi olarak, *kendi Anlatımı* olarak koyar.

Kendini anlatan Kuvvet öyleyse ilk olarak yalnızca varsayma, yani kendini dışsal kılma etkinliği olmuş olan aynı şeydir; ama kendini anlatan olarak Kuvvet aynı zamanda dışsallığı olumsuzlayan ve onu kendininki olarak *koyan* etkinliktir. Şimdi bu irdelemede kendi kendisinin olumsuz birliği olarak ve böylece varsayan yansıma olarak Kuvvetten başlandığı düzeye dek, bu yol Kuvvetin Anlatımında uyaran dürtü ile başlamakla birdir. Kuvvet böylece *Kavramında* ilkin kendini ortadan kaldıran özdeşlik olarak belirlenir, ve *olgusallığında* iki Kuvvetten biri uyaran ve öteki uyarılan olarak belirlenir. Ama Kuvvet Kavramı genel olarak koyan yansımanın ve varsayan yansımanın ya da yansıyan birliğin ve dolaysız birliğin özdeşliğidir, ve bu belirlenimlerden her biri saltık olarak yalnızca bir kıpıdır, birlik içindedir, ve böylece öteki yoluyla dolaylıdır. Ama benzer olarak karşılıklı bağıntı içinde duran iki Kuvvette hangisinin uyaran ve hangisinin uyarılan olacağını gösteren hiçbir belirlenim bulunmaz, ya da daha doğrusu her iki biçim-belirlenimi de her birine aynı yolda aittir. Ama bu özdeşlik yalnızca dışsal bir karşılaştırma özdeşliği değil, ikisinin özsel bir birliğidir.

Başka bir deyişle, bir Kuvvet ilkin *uyaran* ve öteki *uyarılan* olarak belirlenir; bu biçim-belirlenimleri bu yolda her iki Kuvvetin dolaysız, kendilerinde bulunan ayrımları olarak görünürler. Ama özsel olarak dolaylıdır. Kuvvetlerden biri uyarılır; bu dürtü ona *dışarıdan* konulan bir belirlenimdir. Ama Kuvvetin kendisi varsayandır; özsel olarak kendi içine yansır ve dürtünün dışsal birşey olmasını ortadan kaldırır. Uyarılmış olması buna göre kendi edimidir, ya da öteki Kuvvetin yalnızca bir başkası ve uyaran olması olgusu onun kendisi tarafından belirlenir. Uyarın Kuvvet kendi başkası ile olumsuz olarak bağıntılıdır, öyle ki onun dışsallığını ortadan kaldırır ve bu düzeye dek bir koyma edimidir; ama yalnızca karşısında bir başkasının olması varsayımı yoluyla budur; e.d. yalnızca kendisinde bir dışsallık taşıdığı, böylelikle uyarıldığı sürece uyarandır. Ya da yalnızca uyarılan olmaya uyarıldığı sürece uyarandır. Böylelikle evrik olarak ilk Kuvvet yalnızca kendisi ötekini onu, yani birinciye uyarmaya uyardığı sürece uyarılır. Öyleyse ikisinden her biri ötekinin dürtüsünü kazanır; ama etkin Kuvvet olarak verdiği dürtü onun ötekinden bir dürtü kazanmasından oluşur; kazandığı dürtü onun kendisi tarafından uyarılmıştır. Her ikisi, verilen ve kazanılan dürtüler ya da etkin Anlatım ve edilgin Dışsallık buna göre dolaysız değil, tersine dolaylıdır, ve dahası iki Kuvvetten her biri böylelikle kendisi ötekinin ona karşı taşıdığı belirliliktir, öteki tarafından dolaylı kılınır, ve bu dolaylı kılan başkası yine onun kendi belirleyen koyma edimidir.

Böylece Kuvvet üzerinde bir başka Kuvvet tarafından bir dürtü uygulanması, birinci Kuvvetin bu düzeye dek *edilgin* davranması, ama yine

bu edilginlikten etkinliğe geçmesi — bu Kuvvetin kendi içine geri dönmesidir. Kuvvet *kendini* anlatır. Anlatım onun dışsallığı kendi kıpısı olarak koyması ve böylece bir başka Kuvvet tarafından uyarılmış olmasını ortadan kaldırması anlamında Tepkidir. Öyleyse ikisi birdir, ikisi de Kuvvetin Anlatımıdır ki, bununla Kuvvet kendine kendi üzerindeki olumsuz etkinliği yoluyla bir başkası-için-belirli-Varlık ve bu dışsallıkta kendi üzerine sonsuz geri-dönüş verir, öyle ki onda kendini yalnızca kendi ile bağıntılar. Varsayan yansıma, ki koşullanmışlık ve dürtü ona aittir, buna göre dolaysızca ayrıca kendi içine geri dönen yansımadır, ve etkinlik özsel olarak *kendine karşı* tepkiseldir. Dürtünün ya da dışsal olanın koyulmasının kendisi onun ortadan kaldırılmasıdır, ve evrik olarak dürtünün ortadan kaldırılması dışsallığın koyulmasıdır.

c. Kuvvetin Sonsuzluğu

Kuvvet henüz kıpılarının dolaysızlık biçimini taşımaları ölçüsünde *sonlu*; varsayan yansıması ve kendi ile bağıntılı yansıması bu belirlenimde ayrıdır; birincisi kendi için kalıcı bir dışsal Kuvvet olarak ve öteki onunla bağıntıda edilgin olarak görünür. Kuvvet böylece biçime göre koşullu ve içeriğe göre benzer olarak sınırlıdır; çünkü bir belirlilik biçime göre bir içerik sınırlaması da kapsar. Ama Kuvvetin etkinliği *kendini anlatmaktan*, e.d., gördüğümüz gibi, dışsallığı ortadan kaldırmaktan ve onu onda kendi ile özdeş olduğu birşey olarak belirlemekten oluşur. Öyleyse Kuvvetin gerçekte anlattığı şey başkası ile bağıntısının kendi ile bağıntısı olduğu, edilginliğinin etkinliğinin kendisinden oluştuğudur. Onu etkinliğe uyarıcı dürtü onun kendi uyarmasıdır; ona gelen dışsallık dolaysız birşey değil, ama onun tarafından dolaylı kılınmış birşeydir; tıpkı kendi ile kendisinin özsel özdeşliğinin dolaysız değil ama olumsuzlanması yoluyla dolaylı olması gibi; ya da Kuvvetin anlattığı şey *dışsallığının içselliği ile özdeş olduğudur*.

C. DIŞIN VE İÇİN İLİŞKİSİ

1. Bütün ve Parçaların ilişkisi dolaysız ilişkidir; yansıyan dolaysızlık ve var olan dolaysızlık buna göre onda her biri kendi kendine-bağımlılığını taşır; ama özsel ilişki içinde durdukları için kendine-bağımlılıkları yalnızca olumsuz birlikleridir. Bu şimdi Kuvvetin Anlatımında koyulur; yansımış birlik özsel olarak kendisinin dışsallığa çevrilmesi olarak başkalaşmadır; ama bu dışsallık eşit ölçüde dolaysızca o birliğe geri alınır; kendine-bağımlı Kuvvetlerin ayrını kendini ortadan kaldırır; Kuvvetin Anlatımı yalnızca yansımış birliğin kendi ile bir dolaylılığıdır. Bulunan yalnızca boş, saydam bir ayırım, bir Görünüştür, ama bu Görünüş kendine-bağımlı kalıcılığın kendisi olan dolaylılıktır. Yalnızca kendilerini kendi içlerinde ortadan kaldıran karşıt belirlenimler değildirler, ne de

devimleri yalnızca bir geçiştir; tersine, bir yandan kendisinden başlanarak başkalağa geçilmiş olan dolaysızlığın kendisi yalnızca koyulmuş bir dolaysızlıktır, ve öte yandan bu yolla belirlenimlerden her biri dolaysızlığı içinde daha şimdiden kendi başkası ile birliktir ve geçiş bu yolla saltık olarak o denli de kendini koyan kendi içine geri dönüştür.

Yansımış dolaysızlığın ya da *Özün* biçimi olarak *İç Varlığın* biçimi olarak *Dışa* karşı belirlidir, ama ikisi yalnızca *bir* özdeşliktir. — Bu özdeşlik *ilk olarak* ikisinin içerikli temel ya da *saltık olgu* olarak sağlam birliğidir ki, onda her iki belirlenim de ilgisiz, dışsal kıpılardır. Birlik bu düzeye dek içerik ve bütünlüktür ki, İçtir, ki o denli de dışsal olur, ve gene de bu olduğunda oluşmuş ya da geçmiş birşey değil, ama kendi kendisine eşittir. Dış bu belirlenime göre içerik açısından İç yalnızca *eşit* olmakla kalmaz, ama ikisi yalnızca *bir olgudur*. — Ama bu olgu kendi ile *yalın özdeşlik* olarak *kendi biçim-belirlenimlerinden* ayrıdır ya da bunlar ona dışsaldır; böylece bu düzeye dek kendisi bir İçtir ki, dışsallığından ayrıdır. Ama bu dışsallık her iki belirlenimin kendilerinin, yani İçin ve Dışın, onu oluşturmalarından oluşur. Ama olgunun kendisi ikisinin birliğinden başka birşey değildir. Böylece iki yan yine içerik açısından aynıdır. Ama olguda iç içe geçen özdeşlik olarak, içerikli temel olarak bulunurlar. Oysa dışsallıkta, olgunun biçimleri olarak, o özdeşliğe ve böylece birbirlerine karşı ilgisizdirler.

2. Bu yolda değişik biçim-belirlenimleridirler ki, kendilerinde değil, ama bir başkasında özdeş bir temel taşırlar, — yansıma belirlenimleridirler ki, kendileri içindirler: İç kendi-içine-yansımanın, özsellüğün biçimi olarak, Dış başkasına yansıyan dolaysızlığın ya da özsel-olmanın biçimi olarak. Ama İlişkinin doğasının gösterdiği gibi, bu belirlenimler saltık olarak yalnızca bir özdeşlik oluştururlar. Kuvvet kendi Anlatımında şudur: Varsayan belirleme ve kendi içine geri dönen belirleme bir ve aynıdır. Buna göre İçin ve Dışın biçim-belirlenimleri olarak görülmeleri ölçüsünde, bunlar *ilk olarak* yalnızca *yalın* biçimin kendisidirler, ve *ikinci olarak*, bu biçimde aynı zamanda karşıt olarak belirlendikleri için, birlikleri arı *soyut dolaylılıktır* ki, onda biri *dolaysızca* ötekidir, ve ötekidir çünkü kendisidir. Böylece İç dolaysızca *yalnızca* Dıştır, ve *dışsallık belirtiliğidir* çünkü İçtir; evrik olarak, Dış *yalnızca* bir İçtir, çünkü *yalnızca* bir Dıştır. — Başka bir deyişle, bu biçim-birliği her iki belirlenimini de karşıtlar olarak kapsadığı için, bunların özdeşlikleri yalnızca bu geçiştir ve bunda yalnızca her ikisinin de *başkasıdır, içerikli* özdeşlikleri değil. Ya da biçime bu sınırlı genel olarak *belirlilik* yanındır. Bununla uyum içinde koyulan şey Bütünün olgusal bütünlüğü değil, ama yalnızca biçim *belirtiliğindeki* bütünlük ya da olgunun kendisidir; bu birlik iki karşıt belirlenimin yalnızca biraraya bağlanmış birliği olduğu için, biri ilk olarak alındığında — ve bunun hangisi olduğu ilgisizdir — temele ya da olguya ilişkin olarak onun *bu nedenle* eşit ölçüde özsel olarak öteki belirlilikte olduğunu, ama benzer olarak *yalnızca* ötekinde

olduğunu söylememiz gerekir, tıpkı daha önce *yalnızca* birincide olduğunu söylemiş olmamız gibi.

Böylece *ilkin yalnızca* bir *İç* olan birşey tam bu nedenle *yalnızca* bir Dıştır. Ya da evrik olarak, *yalnızca* bir *Dış* olan birşey tam bu nedenle *yalnızca* bir İçtir. Ya da *İç Öz* olarak, *Dış* ise *Varlık* olarak belirlendiğinde, bir olgu, yalnızca *Özünde* oldukça, tam bu nedenle yalnızca dolaysız bir *Varlıktır*, ya da yalnızca *var* olan bir olgu tam bu nedenle ilk olarak henüz yalnızca *Özünde* vardır. — *Dış* ve *İç* öyle bir yolda koyulmuş belirliliklerdir ki, bu iki belirlenimden her biri yalnızca ötekini varsaymakla ve gerçekliği olarak ona geçmekle kalmaz, ama kendisi ötekinin bu gerçekliği olduğu ölçüde, *belirlilik olarak koyulmuş* kalır ve ikisinin bütünlüğünü gösterir. — *İç* böylelikle *Özün* biçime göre tamamlanışıdır. Çünkü *Öz*, *İç* olarak belirlendiğinde, eksik olduğunu ve yalnızca kendi başkası ile, *Dış* ile bağıntı olarak var olduğunu imler; ama *Dış* benzer olarak yalnızca *Varlık* ya da giderek *Varoluş* da değildir, ama kendini *Öz* ile ya da *İç* ile bağıntılar. Ama burada bulunan şey yalnızca ikisinin birbiri ile bağıntısı değil, ama saltık biçimin belirli bağıntısı, e.d. her birinin dolaysızca kendi karşıtı olması, ve *üçüncüleri* ile ya da daha doğrusu *birlikleri* ile ortak bağıntılarıdır. Dolaylılıkları henüz bu ikisini de kapsayan özdeş temelden yoksundur; bağıntıları bu nedenle birinin ötekine dolaysız evrilmesidir, ve onları biraraya bağlayan bu olumsuz birlik yalın, içeriksiz noktadır.

Not [*İç ve Dışın Dolaysız Birliği*]

Özün devimi genel olarak *Kavramın Oluşudur*. *İç* ve *Dışın* ilişkisinde bunun özsel kısıpı ortaya çıkar, yani belirlenimleri olumsuz birlikte öyle bir yolda olmak üzere koyulurlar ki, her biri dolaysızca yalnızca kendi başkası olarak değil, ama ayrıca *Bütünün bütünlüğü* olarak da bulunur. Ama bu bütünlük genel olarak *Kavramda Evrenseldir*, — bir temel ki, henüz *İç* ve *Dışın* ilişkisinde bulunmaz. — *İç* ve *Dışın* olumsuz özdeşliğinde, ki bu belirlenimlerden birinin ötekine *dolaysız evrilmiştir*, daha önce *olgu* denmiş olan o temel de eksiktir.

Biçimin dolaysız özdeşliğinin burada henüz olgunun kendisinin içerikli devimi olmaksızın koyulmuş olduğunu gözden kaçırmamak çok önemlidir. O özdeşlik *başlangıcında* olduğu gibi bulunanolguda ortaya çıkar. Böylece *arı Varlık* dolaysız olarak *Yokluktur*. Genel olarak olgusal herşey başlangıcında böyle yalnızca dolaysız bir özdeşliktir; çünkü başlangıcında kıpılarını henüz karşıt ve açınmış olarak taşımaz; bir yandan kendini henüz dışsallıktan *içselleştirmemiş*, öte yandan etkinliği yoluyla henüz içsellikten *dışsallaştırmamış* ve ortaya çıkarmamıştır; buna göre yalnızca *Dışa* karşı *belirlilik* olarak *İç* ve yalnızca *İçe* karşı *belirlilik* olarak *Dıştır*. Böylelikle bir ölçüde *yalnızca* dolaysız bir *Varlıktır*; ve bir ölçüde, o denli de açınım etkinliği olması gereken olumsuzluk olduğu düzeye dek,

böyle iken özsel olarak ilkin *yalnızca* bir İçtir. — Bu kendini genel olarak tüm doğal, bilimsel ve tinsel gelişimde sergiler, ve birşey ilkin yalnızca *içsel* ya da ayrıca *Kavramında* olduğu için, ilk olanın tam bu nedenle yalnızca kendi dolaysız, edilgin belirli-Varlığı olduğunu anlamak özseldir. Böylece — eğer en yakın örneği alırsak — burada irdelenen *özel İlişki* kendini *Kuvvetin* dolaylılığı, ilişkisi yoluyla devinerek olgusallaştırmadan önce, yalnızca *kendinde* ilişkidir, onun Kavramıdır, ya da ilkin *içseldir*. Ama bu nedenle *yalnızca dışsal*, dolaysız ilişkidir, *Bütün* ve *Parçaların* ilişkisidir ki, onda yanların birbirlerine karşı ilgisiz bir kalıcılıkları vardır. Özdeşlikleri henüz kendilerinde değildir; ilkin *içseldir*, ve bu nedenle yanlar birbirlerinin dışına düşerler, dolaysız, dışsal bir kalıcılık taşırlar. — Böylece genel olarak *Varlık alanı* henüz yalnızca ve yalnızca *İçtir*, ve bu nedenle var olan dolaysızlık ya da dışsallık alanıdır. — Öz ilkin yalnızca *İçtir*; bu nedenle o da bütünüyle *dışsal*, dizgesiz ortaklaşa öge olarak alınır; eğitim dizgesi [*Schulwesen*], basın [*Zeitungswesen*] denir, ve bunlarla varolan nesnelerin tüm özsel bileşimden, örgütlenmeden yoksun oldukları düzeye dek dışsal bir toparlanması yoluyla oluşturulan ortak birşey anlaşılır. — Ya da, somut nesneleri alırsak, bitki tohumu, çocuk ilkin yalnızca *iç* bitki, *içsel* insandır. Ama bu nedenle bitki ya da insan tohum olarak dolaysız birşey, bir Dıştır ki, henüz kendine kendi ile olumsuz bağıntı vermemiştir, *edilgin*, başkalağa *terk edilmiş* birşeydir. — Böylece Tanrı da *dolaysız* Kavramında Tin değildir; Tin dolaysız birşey, dolaylılığa karşıt birşey değildir, tersine dolaysızlığını bengilik içinde koyan ve bengilik içinde kendisinden kendi içine geri dönen Özdür. Öyleyse Tanrı *dolaysız olarak yalnızca* Doğadır. Ya da Doğa *yalnızca iç* Tanrıdır, Tin olarak edimsel Tanrı değil ve böylece gerçek Tanrı değildir. — Ya da düşüncede, *ilk* olan düşüncede, Tanrı yalnızca arı Varlık ya da giderek Öz, soyut Saltuktur, ama saltık Tin olarak Tanrı değildir, ki ancak saltık Tin Tanrının gerçek doğasıdır.

3. İç ve Dışın irdelenen özdeşliklerinden *ilki* bu belirlenimlerin ayrımına karşı ona dış bir biçim olarak ilgisiz olan temeldir, — ya da *içerik olarak özdeşlik*. *İkincisi* ayrımlarının dolaylı kılınmamış özdeşliği, her birinin karşıtına dolaysız evrilmesidir, — ya da *arı biçim olarak özdeşlik*. Ama bu iki özdeşlik yalnızca *tek bir bütünlüğün yanlarıdır*; ya da bütünlüğün kendisi yalnızca birinin ötekine evrilmesidir. Temel ve içerik olarak bütünlük bu kendi içine yansıyan dolaysızlıktır — ama yalnızca biçimin varsayan yansıması yoluyla, ki bu onların ayrımını ortadan kaldırır ve kendini ona karşı ilgisiz özdeşlik olarak, yansımış birlik olarak koyar. Ya da içerik biçimin kendisidir, ama ancak kendini türülülük olarak belirlediği ve dışsallık olarak onun yanlarından biri yaptığı, ama kendi içine yansımış dolaysızlık olarak öteki ya da İç yaptığı düzeye dek.

Öyleyse, evrik olarak, bu yolla biçim ayrımları, İç ve Dış, her biri kendi içinde kendisinin ve kendi başkasının bütünlüğü olarak koyulur; *İç* kendi içine yansımış yalın özdeşlik olarak dolaysız olandır ve buna

göre Öz olduğu denli de Varlık ve dışsallıktır; ve Dış çoklu, belirli Varlık olarak yalnızca Dıştır, e.d. özsel-olmayan olarak ve zeminine geri çekilmiş olarak, böylelikle İç olarak koyulur. İkisinin birbirine bu geçişi temel olarak dolaysız özdeşlikleridir; ama o denli de dolaylı kılınmış özdeşlikleridir; çünkü her biri kendinde ne ise tam olarak kendi başkası yoluyla odur, ilişkinin bütünlüğüdür. Ya da, evrik olarak, her bir yanın belirliliği, kendinde bütünlük olması yoluyla, öteki belirlilik ile dolaylı kılınır; bütünlük kendini böylece biçim ya da belirlilik yoluyla kendi ile dolaylı kılar, ve belirlilik kendini kendi ile yalın özdeşliği yoluyla dolaylı kılar.

Birşey ne ise buna göre bütünüyle dışsallığında odur; dışsallığı bütünlüğü, o denli de kendi içine yansımış birliğidir. Görüngüsü yalnızca başkasına değil, ama kendi içine yansımadır, ve dışsallığı buna göre kendinde ne olduğunun anlatımıdır; ve böylece içeriği ve biçimi bütünüyle özdeş oldukları için, kendinde ve kendi için *bundan, kendini anlatmaktan* başka birşey değildir. Özünün açığa serilişidir, öyle ki bu Öz tam olarak kendini açığa seren olmaktan oluşur.

Özsel İlişki kendini Görüngünün İç ile ya da Öz ile bu özdeşliğinde *Edimselliğe* belirlemiştir.

Üçüncü Kesim

Edimsellik

Edimsellik *Özün ve Varoluşun birliğidir*; onda *şekilsiz Öz ve desteksiz Görüngü* ya da belirlenimsiz kalıcılık ve kalıcılıksız çokluluk gerçekliklerini taşırlar. *Varoluş* hiç kuşkusuz Zeminden ortaya çıkmış dolaysızlıktır; ama henüz onda *Biçim* koyulmuş değildir; kendini belirlemede ve biçimlendirmede *Görüngüdür*; ve yalnızca başkasına-yansıma olarak belirli olan bu kalıcılık kendi-içine-yansımaya doğru daha öte gelişince *iki dünya, içeriğin iki bütünlüğü* olur ki, bunlardan biri *kendi içine*, öteki *başkasına yansımış* olarak belirlenir. Ama özsel İlişki onların *biçim-bağın-tılarını* sergiler ki, bunun tamamlanışı *İçin ve Dışın ilişkisidir*: İkisinin *içeriği* yalnızca *bir özdeş temel* ve o denli de yalnızca *bir biçim özdeşliği*dir. — Bu özdeşliğin biçim açısından da ortaya çıkmış olması yoluyla ayrımlarının biçim-belirlenimi ortadan kalkar, ve *tek bir saltık bütünlük* oldukları olgusu *koyulur*.

İç ve Dışın bu birliği *saltık Edimselliktir*. Ama bu Edimsellik *ilkin* genel olarak *Saltıktır*, — çünkü birlik olarak koyulur ki, bunda *Biçim* kendini ortadan kaldırmış ve bir *Dış ve İçin boş ya da dış ayrımı* yapmıştır. Derin-düşünce bu *Saltığa* karşı dışsal olarak davranır ve onun kendi devimi olmaktan daha çok onu yalnızca irdeler. Ama özsel olarak bu devim olduğu için, *Saltığın* olumsuz kendi içine geri-dönüşü olarak öyledir.

İkinci olarak: Asıl Edimsellik. Edimsellik, Olanak ve Zorunluk Saltığının biçimsel kıpırlarını ya da onun yansımalarını oluştururlar.

Üçüncü olarak: Saltığın ve yansımalarının birliği saltık ilişkidir ya da daha doğrusu kendi ile ilişki olarak Saltuktur, — Töz.

Bölüm Bir

Saltık

Saltığın yalın sağlam özdeşliği belirsizdir, ya da daha doğrusu *Özün ve Varoluşun* ya da genel olarak *Varlığın* ve ayrıca *yansımanın* tüm belirliliği kendini onda çözündürmüştür. Bu düzeye dek, *Saltığın ne olduğunun belirlenmesi* olumsuz çıkar, ve *Saltığın kendisi* yalnızca tüm yüklemelerin olumsuzlanması olarak ve boşluk olarak görünür. Ama o denli de ondan tüm yüklemelerin olumlanması olarak söz edilmesi gerektiği için, en biçimsel çelişki olarak görünür. O olumsuzlamanın ve bu koymanın dışsal derin-düşünceye ait olduğu düzeye dek, bu biçimsel ve dizgesel-olmayan bir diyalektiktir ki, bir güçlük havasıyla oradan buradan

çeşitli belirlenimler toplar ve eşit ölçüde boş bir güçlkle bir yandan bunların sonluluklarını ve salt göreliliklerini gösterirken, öte yandan, Saltuğu belli belirsiz bütünlük olarak tasarladığı için, tüm belirlenimlerin ona özünüldü olduklarını bildirir — ve tüm bunları bu olumsuzlamayı ve o olumsuzlamayı gerçek bir birliğe yükseltmeden yapar. — Ama Saltuğun ne olduğu sergilenmelidir; gene de bu sergileme bir belirleme olamaz, ne de belirlenimlerinin onun yoluyla oluşacakları dışsal yansıma olabilir; tersine, bir *açıklama*, ve hiç kuşkusuz Saltuğun *kendi* açıklaması ve yalnızca *ne olduğunun bir gösterilmesidir*.

A. SALTUĞIN AÇIKLAMASI

Saltık yalnızca *Varlık* değildir, *ne de giderek Öz*dür. Birincisi ilk yansıma-mış, ikincisi yansıma dolaysızlıktır; dahası, her biri kendi içinde bütünlük, ama belirli bir bütünlüktür. Özde Varlık *Varoluş* olarak ortaya çıkar, ve Varlığın ve Özün bağıntısı kendini *İçin* ve *Dışın* ilişkisine doğru daha öte geliştirmiştir. *İç Öz*dür, ama *bütünlük* olarak, ki özsel olarak *Varlık ile bağıntılı* ve dolaysızca *Varlık* olma belirlenimini taşır. *Dış Varlıktır*, ama *yansıma ile bağıntılı*, ve dolaysızca eşit ölçüde Öz ile ilişkisiz özdeşlik olma özsel belirlenimi ile. Saltuğun kendisi ikisinin saltık birliğidir; genel olarak özsel ilişkinin *zeminini* oluşturandır ki, bu ilişki, ilişki olarak yalnızca henüz bu kendi özdeşliğine geri dönmemiş ve zemini henüz *koyulmamıştır*.

Bundan şu çıkar ki, Saltuğun belirlenimi *saltık Biçim* olmaktır, — gene de aynı zamanda kısımları yalnızca yalın belirlilikler olan özdeşlik olarak değil, ama kısımlarının her biri kendinde *bütünlük* ve böylelikle, Biçime karşı ilgisiz olarak, Bütünün tam *içeriği* olan özdeşlik olarak. Ama evrik olarak Saltık öyle bir yolda saltık içeriktir ki, genel olarak ilgisiz çokluluk olan içerik olumsuz biçim-bağıntısını kendisinde taşır ve bu yolla çokluluğu yalnızca *tek bir sağlam içeriktir*.

Saltuğun özdeşliği böylece saltık özdeşliktir, çünkü parçalarından her biri kendisi bütündür ya da her bir belirlilik bütünlüktür, e.d. genel olarak belirlilik salt saydam bir Görünüş, *koyulmuşluğunda yiten* bir ayrım olmuştur. Öz, *Varoluş*, *kendinde var olan dünya*, *Bütün*, *Parçalar*, *Kuvvet*, — bu yansıma belirlenimler tasarımsal düşünceye kendilerinde ve kendileri için geçerli, gerçek Varlık olarak görünürler; ama Saltık onlara karşı zemindir ki, ona gömülüp yiterler. — Şimdi, Saltıkta biçim yalnızca yalın kendi ile özdeşlik olduğu için, Saltık kendini *belirlemez*; çünkü belirlenim bir biçim-ayrımadır ki, ilkin böyle olarak geçerlidir. Ama aynı zamanda genel olarak tüm ayrımı ve biçim-belirlenimini kapsadığı için, ya da kendisi saltık biçim ve yansıma olduğu için, onda *içerik türülüğü* de ortaya çıkmalıdır. Ama Saltuğun kendisi *saltık özdeşliktir*; bu onun *belirlenimidir*, çünkü kendinde var olan dünyanın ve görüngüsel dünyanın ya da içsel bütünlüğün ve dışsal bütünlüğün tüm çokluluğu

onda ortadan kaldırılır. — Onun kendisinde hiçbir *Oluş* yoktur, çünkü Varlık değildir, ne de kendini *yansıtan* belirlemedir; çünkü kendini yalnızca kendi içinde belirleyen Öz değildir; *kendini-dışlaştırma* da değildir, çünkü İçin ve Dışın özdeşliği olarak vardır. — Ama böylece yansıma devimi Saltığın saltık özdeşliğinin *karşısında* durur. Devim bu özdeşlikte ortadan kaldırılır, böylece yalnızca onun *İçidir*; ama böylelikle ona *dışsaldır*. — Öyleyse bu devim ilk olarak yalnızca edimini Saltıkta ortadan kaldırmaktan oluşur. Çoklu ayrımların ve belirlenimlerin ve bunların devimlerinin öte-yanıdır ki, Saltığın *gerisinde yatar*; buna göre onların kabul edilişi olmasına karşın aynı zamanda onların yitip gidişidir; böylece Saltığın daha önce sözü edilmiş olan *olumsuz açınımdır*. — Gerçek betimlemesinde bu açıklama *Varlık ve Öz alanlarının* mantıksal deviminin bu noktaya dek süren bütünüdür; bu alanların içeriği verili ve olumsal bir içerik olarak dışarıdan toparlanmış değildir, ne de o içeriğe dışsal bir derin-düşünce yoluyla Saltığın uçurumuna gömülmüştür; tersine, kendini kendi içinde kendi iç zorunluğu yoluyla belirlemiştir ve Varlığın kendi *Oluş* süreci olarak ve *Özün yansıması* olarak Saltığa zemini olarak geri dönmüştür.

Ama bu açıklamanın aynı zamanda kendisinin *olumlu* bir yanı vardır, çünkü Sonlunun onda zemine düşmesinde onun Saltık ile bağıntılı olma ya da Saltığı kendisinde kapsama doğası tanıtlanır. Ama bu yan Saltığın kendisinin olumlu açıklaması olmaktan daha çok *belirlenimlerin* açıklamasıdır, çünkü bunlar Saltığı uçurumları olarak, ama aynı zamanda *zeminleri* olarak da alırlar, ya da onlara, Görünüşe, bir kalıcılık veren *Saltığın* kendisidir. — Görünüş *Yokluk* değil ama yansıma, Saltık ile *bağıntıdır*; ya da *Saltık onda ısıdıkça* Görünüştür. Bu olumlu açıklama böylece Sonluyu yitmesinden önce yakalar ve onu Saltığın bir anlatımı ve imgesi olarak görür. Ama Sonlunun Saltığa yalnızca onun içinden göz atılmasına izin veren saydamlığı tam bir yitişte sonlanır; çünkü Sonluda onun için Saltığa karşı bir ayrımı saklayabilecek hiçbirşey yoktur; o bir ortamdır ki, onun içinden ışıyan tarafından söğrülür.

Saltığın bu olumlu açıklamasının buna göre kendisi yalnızca bir Görünüştür; çünkü açıklamanın ve açıklanan içeriğin kapsadığı gerçek olumlu öge Saltığın kendisidir. Ortaya çıkabilecek daha öte belirlenimler, Saltığın onda ısıdığı biçim bir hiçliktir ki, açıklama onu *dışarıdan* kabul eder ve edimi için *bir başlangıcı* ondan kazanır. Böyle bir belirlenim Saltıkta başlangıcını değil, ama yalnızca *sonunu* bulur. Buna göre, bu açıklama ona *geri döndüğü* Saltık ile *bağıntısı* yoluyla saltık bir edim olsa da, Saltığa dışsal bir belirlenim olan *başlangıç noktasına* göre böyle değildir.

Ama gerçekte Saltığın açıklaması onun *kendi* edimidir ve *kendisinden başlar* ve *kendisine ulaşır*. Saltık, yalnızca saltık özdeşlik olarak, *belirlidir*, yani *özdeş olan* olarak; yansıma yoluyla *böyle*, karşıtlığa ve çokluluğa karşıt olarak *koyulur*; ya da yalnızca genel olarak yansımanın ve belirlemenin

olumsuzudur. — Buna göre, yalnızca Saltığın o açıklaması tam olmayan birşey olmakla kalmaz, ama yalnızca *ulaşmış* olan bu *Saltığın* kendisi de öyledir. Ya da yalnızca *saltık özdeşlik* olan o Saltık yalnızca *bir dış yansımanın Saltığıdır*. Öyleyse Saltık-Saltık değil, bir belirlilik içindeki Saltıktır, ya da *Yüklem*dir.

Ama Saltuk yalnızca *Yüklem* değildir, çünkü bir dış yansımanın *nesnesi* ve böylece onun tarafından belirlenmiş birşeydir. — Ya da yansıma yalnızca ona *dışsal* değildir; ama ona *dışsal* olduğu için *dolaysızca* ona *içsel*dir. Saltık yalnızca soyut özdeşlik değil ama Varlığın ve Özün özdeşliği ya da İçin ve Dışın özdeşliği olduğu için Saltuktur. Öyleyse kendisi saltık biçimdir ki, onu kendi içine ısıyan kılar ve *Yükleme* belirler.

B. SALTİK YÜKLEM

Kullanılmış olan *Saltık-Saltık* anlatımı *kendi biçiminde* kendi içine *geri dönmüş* ya da biçimi içeriğine eşit olan *Saltığı* belirtir. *Yüklem* yalnızca *görelî Saltıktır*, bir bağlantıdır ki, bir *biçim-belirlenimi* içindeki Saltıktan başka birşeyi imlemez. Çünkü ilkin, tamamlanmış açıklamasından önce, biçim *yalnızca içsel*, ya da yine aynı şey, *yalnızca dışsal*, ilkin genel olarak *belirli* biçim ya da genel olarak olumsuzlamadır. Ama biçim aynı zamanda Saltığın biçimi olduğu için, *Yüklem* Saltığın bütün içeriğidir; bütünlüktür ki, daha önce bir *dünya* olarak ya da *özel ilişkinin* her biri kendisi bütün olan *yanlarından* biri olarak görünmüştü. Ama iki dünyanın, görüngüsel dünyanın ve kendinde ve kendi için var olan dünyanın, her birinin Özlerinde birbirlerine *karşıt* olmaları gerekiyordu. Özel ilişkinin bir yanı hiç kuşkusuz ötekine, Bütün Parçalara eşitti, Kuvvetin Anlatımı Kuvvetin kendisi ile aynı içerik, ve genel olarak Dış İç ile aynı idi. Ama aynı zamanda bu yanlardan her birinin kendi *dolaysız kalıcılığı*nın da olması gerekiyordu — biri var olan dolaysızlık, öteki yansıyan dolaysızlık olmak üzere. Öte yandan, Saltukta bu ayırdedilen dolaysızlıklar Görünüşe indirgenirler, ve *Yüklem* olan *bütünlük onun gerçek ve biricik kalıcılığı olarak koyulur*; içinde olduğu *belirlenim* ise *özel-olmayan kalıcılık* olarak.

Saltık *Yüklem*dir, çünkü yalın saltık özdeşlik olduğu için özdeşlik belirlenimindedir; şimdi, genel olarak belirlenime başka belirlenimler bağlanabilir, örneğin, *birçok yüklem*in de olması gibi. Ama saltuk özdeşlik yalnızca bu anlamı, yani yalnızca tüm belirlenimlerin ortadan kaldırılması değil, ama ayrıca kendi kendisini ortadan kaldırmış yansıma olması anlamını da taşıdığı için, bu özdeşlikte tüm belirlenimler *ortadan kaldırılmış olarak koyulurlar*. Ya da bütünlük saltuk bütünlük olarak koyulur, ya da *Yüklem Saltığı* içeriği ve kalıcılığı olarak taşır; onun onu *Yüklem* yapan biçim-belirlenimi de buna göre dolaysızca salt Görünüş olarak koyulur, — olumsuz olarak olumsuz. Açıklamanın *Yüklem* yoluyla kendine verdiği olumlu Görünüş, Sonluyu sınırı içinde kendinde ve

kendi için var olan olarak almadığı, ama kalıcılığını Salukta çözdüğü ve Yükleme genişlettiği için, onun Yükleme olması olgusunun kendisini ortadan kaldırır; açıklama Yükleme ve onun ayırdeden edimini *yalın Saltığa* gömer.

Ama yansıma böylece ayırdetmesinden yalnızca Saltığın *özdeşliğine* geri döndüğü için, aynı zamanda dışsallığından çıkmış ve gerçek Saltığa ulaşmış değildir. Yalnızca belirsiz, soyut özdeşliğe, e.d. özdeşlik belirliliğinde olan özdeşliğe erişmiştir. — Ya da Saltığı Yükleme belirleyen yansıma bunu *iç biçim* olarak yaptığı için, bu belirleme henüz dışsallıktan ayrı birşeydir; iç belirlenim Saltığın içine işlemez; anlatımı, salt koyulmuş birşey olarak, Saltıkta yitmektir.

Öyleyse Saltığın Yükleme olmasını sağlayan Biçim, ister dış isterse iç Biçim olarak alınsın, aynı zamanda kendinde bir hiçlik olarak, dışsal bir Görünüş olarak ya da salt *tür ve tarz* olarak koyulur.

C. SALTIGIN KIPLERI

Yükleme *ilk olarak* kendi ile yalın *özdeşlik* içindeki Saltıktır. *İkinci olarak, olumsuzlamadır*, ve bu, olumsuzlama *olarak*, biçimsel kendi-içine-yansımadır. Bu iki yan ilk olarak Yüklemin iki *ucunu* oluşturur ki, bunların *orta terimleri* Yüklemin kendisidir, çünkü Yükleme Saltık olduğu denli de belirliliktir. — Bu uçlardan ikincisi *olumsuz* olarak *olumsuzdur*, Saltığa *dışsal* yansımadır. — Ya da Saltığın *İç*i olarak alındığı ve *kendi* belirlenimi kendini Kip olarak koymak olduğu sürece, Saltığın kendi-dışında-Varlığıdır, onun Varlığın başkalaşabilirliğinde ve olumsuzlığında yitışı, kendi içine *geri dönüş olmaksızın* karşısına geçmişliğidir; biçimin ve içerik-belirlenimlerinin bütünlüksüz çokluluğu.

Ama Kip, Saltığın *dışsallığı*, yalnızca bu değil, ama dışsallık olarak *koyulmuş* dışsallık, salt bir tür ve tarz, böylelikle Görünüş olarak Görünüş ya da *biçimin kendi içine yansımasıdır*, — böylelikle *kendi ile özdeşlik*, *ki Saltık odur*. Öyleyse gerçekte Saltık ilk olarak Kipte saltık özdeşlik olarak koyulur; yalnızca ne *ise* odur, yani kendi ile özdeşlik, ama kendini kendi ile bağıntılayan olumsuzluk olarak, *Görünüş olarak* koyulmuş olan *Görünüş* olarak.

Buna göre Saltığın *açıklamasının* onun saltık özdeşliğinden başladığı ve Yükleme ve ondan Kipe geçtiği düzeye dek, bununla kısımları içinden geçişini tamamlamıştır. Ama ilk olarak burada bu belirlenimlere karşı salt olumsuz bir tutum değildir; ama onun bu *edimi yansıma deviminin kendisidir* ve *Saltık yalnızca* bu devim olarak *gerçekten saltık özdeşliktir*. — *İkinci olarak*, bu etkinlikte açıklamanın ilgisi salt *dışsal birşeye* yönelik değildir, ve Kip yalnızca en dış dışsallık değildir; ama Görünüş olarak Görünüş olduğu için, kendi içine geri dönüştür, kendi kendisini çözündüren yansımadır, ki Saluk bu yansıma olarak saltuk Varlıktır. — *Üçüncü olarak*, açımlayıcı derin-düşünce kendi belirlenimlerinden ve dışsal

birşeyden başlıyor ve Kipleri ya da ayrıca Yüklemin belirlenimlerini Saltığın dışında bir yerden *bulunmuş* şeyler olarak alıyor görünür; ve edimi bunları yalnızca ayrımsız özdeşliğe geri götürmekten oluşuyor görünür. Ama gerçekte ondan başladığı belirliliği Saltığın kendisinde taşır. Çünkü Saltık *ilk* ayrımsız özdeşlik olarak kendisi yalnızca *belirli Saltık* ya da Yüklemdir, çünkü devinmemiş, henüz yansımamış Saltıktır. Bu *belirlilik*, belirlilik olduğu için, yansıma devimine aittir; yalnızca onun yoluyla *ilk özdeş* olarak belirlidir, ve benzer olarak yalnızca onun yoluyla saltuk biçim taşır ve kendine *eşit-olan* değil, ama kendini kendine *eşit-koyandır*.

Kipin gerçek anlamı buna göre onun Saltığın asıl yansıma devimi olduğudur; bir *belirleme* ki, gene de onu bir *başkası* değil ama daha şimdiden *olduğu* şey yapar; saydam dışsallık, ki kendi kendisinin *gösterilmesi*; kendisinden *dışarıya* bir devim, ama öyle bir yolda ki, gene de bu dışa-doğru-Varlık o denli de içselliğin kendisidir; ve böylelikle o denli de bir koyma edimidir ki, salt koyulmuşluk değil, ama saltık Varlıktır.

Buna göre eğer açıklamanın bir *içeriği* sorulacak olursa — *Nedir Saltığın gösterdiği?* —, o zaman yanıt Saltıkta biçim ve içerik ayrımının daha şimdiden çözüldüğüdür. Ya da Saltığın içeriği tam olarak *kendini sergilemektir*. Saltık saltık biçimdir ki, kendisinin ikiye ayrılması olarak bütünüyle kendi ile özdeştir, olumsuz *olarak* olumsuzdur, ya da kendi ile birleşendir ve yalnızca böylece kendi ile saltık özdeşliktir, ki eşit ölçüde *ayrımlarına karşı ilgisizdir* ya da saltık içeriktir; içerik buna göre yalnızca bu açıklamanın kendisidir.

Saltık bu kendi kendisini götüren açıklama devimi olarak, onun kendi ile saltık özdeşliği olan *tür* ve *tarz* olarak anlatım ya da dışlaşmadır ki, bir İçin değil, bir başkasına karşı değil, ama yalnızca kendisinin kendi için saltık bir sergilenişi olarak vardır; böylece *Edimselliktir*.

Not [*Spinoza'nın ve Leibniz'in Felsefeleri*]

Spinoza'nın *Töz Kavramı* burada açmlandığı biçimiyle Saltık Kavramına ve yansımanın onunla ilişkisine karşılık düşer. Spinozacılık eksik bir felsefedir, çünkü onda *yansıma* ve onun çok yanlı belirleme edimi *dışsal bir düşünmedir*. — Bu dizgenin Tözü *tek bir Töz*, *tek bir* bölünmez bütünlüktür; bu Saltıkta kapsanmayacak ve çözülmeyecek hiçbir belirlilik yoktur; ve doğal tasarımsal düşünceye ya da belirleyen anlağa belli belirsiz kendinde-kalıcı olarak görünen her şeyin o zorunlu kavramda tam olarak salt *koyulmuş bir varlığa* indirgenmesi çok önemlidir. — *“Belirlilik Olumsuzlamadır”* — bu Spinoza felsefesinin saltık ilkesidir; bu doğru ve yalın içgörü Tözün saltuk birliğini temellendirir. Ama Spinoza *belirlilik* ya da Nitelik olarak *olumsuzlamada* durup kalır; onun saltık, e.d. *kendini olumsuzlayan olumsuzlama* olarak bilgisine ilerlemez; böylelikle *onun Tözünün kendisi saltık Biçimi kapsamaz*, ve onun bilgisi için bir bilgi

değildir. Hiç kuşkusuz Töz düşüncenin ve Varlığın ya da uzanın saltık birliğidir; öyleyse düşüncenin kendisini kapsar, ama yalnızca uzam ile *birliği* içinde, e.d. kendini uzamdan *ayran* olarak değil, böylece genel olarak belirleme ve biçimlendirme olarak değil, ne de geriye kendi içine dönen ve kendisinden başlayan devim olarak. Bir yandan bu yolla Töz *kişilik* ilkesinden yoksun kalırken — bir eksiklik ki, Spinoza'nın dizgesine düşmanlığın başlıca nedeni olmuştur —, öte yandan bilgi dışsal derin-düşünceyi ki, Sonlu olarak görüneni, Yüklemin belirliliğini ve Kipi, ve ayrıca bütününde kendi kendisini Tözden kavramaz ve türetmez, ama dışsal bir anlık olarak etkindir ki, belirlenimleri *verili* olarak kabul eder ve onları Saltığa *geri götürür*, ama başlangıçlarını ondan almaz.

Spinoza'nın Töze ilişkin olarak verdiği kavramlar '*kendinin nedeni*,' '*Özü kendi içinde Varoluş içeren olmak*,' '*Saltığın kavramının onu şekillendirmesi gereken bir başka şeyin kavramına gereksinimi olmaması*' gibi kavramlardır; bu kavramlar, ne denli doğru ve derin olsalar da, *tanımlardır* ki, bilimin başında *dolaysızca* kabul edilirler. Matematik ve daha başka altgüdümlü bilimler öğelerini ve pozitif temellerini oluşturan *varsayılmış* birşey ile başlamalıdır. Ama Saltık bir ilk, bir dolaysız olmaz; tersine, Saltık özsel olarak *kendi sonucudur*.

Spinoza'da Saltığın tanımının arkasından *Yüklem tanımı* gelir, ve *Yüklem anlağın Tözün özünü kavrayış* yolu olarak belirlenir. *Anlağın* doğasına göre *Yüklem*den sonra gelen olarak alınmasından ayrı olarak — çünkü Spinoza anlağı *Kip* olarak belirler —, *Yüklem*, Saltığın belirlenimi olarak belirlenim, böylece bir *başkasına*, anlağa *bağımlı* kılınır ki, bu kendini Töze karşı dışsal olarak ve dolaysız olarak gösterir.

Bundan sonra, Spinoza *Yüklemi sonsuz* olarak, ve dahası *sonsuz bir çoğulluk* anlamında da sonsuz olarak belirler. Ama bunun arkasından yalnızca *ikisi*, yalnızca *Düşünce ve Uzam* ortaya çıkar, ve sonsuz çoğulluğun nasıl kendini zorunlu olarak karşıtlığa, ve dahası düşüncenin ve uzanın belirli karşıtlığına indirgediği gösterilmez. — Bu iki *Yüklem* bu nedenle *görgül* olarak kabul edilirler. *Düşünce* ve *Varlık Saltığı* tek bir belirlenim içinde temsil eder; Saltığın kendisi onların saltık birliğidir, öyle ki bunlar yalnızca özsel-olmayan biçimlerdir, Şeylerin düzeni tasarımların ya da *Düşüncelerin* düzeni ile aynıdır, ve *tek bir* Saltık yalnızca dışsal derin-düşünme tarafından, bir *Kip* tarafından, o iki belirlenim altında, bir kez bir tasarımlar bütünü olarak, bir kez de Şeylerin ve başkalaşımalarının bir bütünlüğü olarak görülür. Tıpkı o ayrımı yapanın bu dış derin-düşünme olması gibi, ayrımı saltık özdeşliğe geri götüren ve gömen de odur. Ama bu bütün devim Saltığın dışında ilerler. Hiç kuşkusuz Saltığın kendisi ayrıca *Düşünce*dir, ve bu düzeye dek bu devim yalnızca Saltıktadır; ama, belirtildiği gibi, Saltıkta yalnızca *Uzam* ile birlik olarak vardır, bu nedenle özsel olarak karşıtlık kıpısı da olan bu devim olarak değil. — Spinoza düşünceyi yüce bir istemde, herşeyi *bengilik*

biçimi altında, sub specie aeterni, e.d. Saltıkta olduğu gibi görme isteminde bulunur. Ama yalnızca devimsiz özdeşlik olan o Saltıkta Yükleme, tıpkı Kip gibi, yalnızca *yitme* olarak vardır, *oluşan* olarak değil, öyle ki burada da *yitme* pozitif başlangıcını yalnızca dışarıdan alır.

Üçüncüsü, Kip, Spinoza'da Tözün *değişkisidir*, belirli belirliliktir ki, *bir başkasında olan ve bu başkası yoluyla kavranandır*. Yüklemler aslında yalnızca belirsiz türllülüğü belirlenimleri olarak alırlar; her birinin Tözün bütünlüğünü anlatması ve kendisinden kavranması *gerekir*; ama belirli olarak Saltık olduğu sürece başkalık kapsar ve yalnızca *kendisinden* kavranamaz. Buna göre Yüklemin belirlenimi aslında ilk kez Kipte koyulur. Dahası, bu üçüncüsü salt Kip olarak kalır; bir yandan dolaysızca *verili birşeydir*, öte yandan hiçliği kendi-içine-yansıma olarak anlaşılmaz. — Buna göre Spinoza'nın Saltığı açıklaması Saltıktan başladığı, ondan Yükleme geçtiği ve Kip ile sonlandığı düzeye dek hiç kuşkusuz *tamdır*; ama bu üçü iç gelişim dizisi olmaksızın yalnızca *birbiri ardına* sıralanır, ve üçüncüsü olumsuzlama olarak olumsuzlama, olumsuz olarak kendi ile bağıntılı olumsuzlama değildir, ki bununla *kendisinde* ilk özdeşliğe geri dönüş ve bu böylece gerçek özdeşlik olacaktı. Buna göre Saltığın özsel-olmamaya doğru ilerlemesinin zorunluğu da tıpkı özsel-olmamanın kendinde ve kendi için özdeşlikte çözülüşü gibi eksiktir; ya da özdeşliğin olduğu gibi onun belirlenimlerinin de Oluşu eksiktir.

Benzer bir yolda, *Doğuya özgü Yayılım* tasarımı da Saltık kendini aydınlatan Işıktır. Gene de yalnızca kendini aydınlatmakla kalmaz, ama ayrıca *yayılır*. Yayılımları pussuz duruluğundan *uzaklaşmalardır*; sonradan gelen ürünler onları ortaya çıkaran öncekilerden daha eksiktir. Yayılış yalnızca bir *olay* olarak, Oluş yalnızca ilerleyici bir yitış olarak alınır. Böylece Varlık kendini aşamalı olarak karartır, ve Gece, Olumsuz, ilk Işığa geri dönmeyen çizginin sonudur.

Kendi-içine-yansımanın eksikliği, ki Spinoza'nın Saltığı açıklamasında olduğu gibi Yayılım Öğretisinde de görünür, Leibniz'in *Monad* kavramında giderilir. — Bir felsefi ilkenin tek-yanlılığı genellikle karşıt tek-yanlılık ile karşılanır ve, tümünde olduğu gibi, bütünlük hiç olmazsa *dağınık bir tamamlanmışlık* olarak bulunur. — *Monad* bir *Bir*, kendi içine yansımış bir olumsuzdur; dünyanın içeriğinin bütünlüğüdür; türllülük biçimindeki çoğulluk onda yalnızca yitmez, ama olumsuz bir yolda *saklanır*; Spinoza'nın Tözü tüm içeriğin birliğidir; ama dünyanın bu çoklu içeriği böyle olarak onda *değil*, ona dışsal derin-düşüncededir. Monad buna göre özsel olarak *tasarımlayandır*; ama sonlu olmasına karşın *edilgin* değildir, tersine ondaki başkalaşım ve belirlenimler onun kendi için belirleşleridir. Monad *Entelekhidir*, açığa seriliş onun kendi edimidir. — Böylelikle Monad o denli de *belirlidir*, *başkalarından ayırddedir*; belirlilik tikel içeriğe düşer ve belirleşin tür ve tarzıdır. Monad buna göre *kendinde*, kendi *Tözüne* göre, bütünlüktür, *belirleşinde değil*. Monadın bu *sınırlanışı* zorunlu olarak *kendi kendisini koyan* ya da *tasarımlayan*

Monada değil, ama onun *kendinde-Varlığına* düşer ya da saltık sınırdır, bir *ön-belirlenim* ya da *ön-yazgıdır* ki, onun kendisi olandan başka bir varlık tarafından koyulur. Dahası, sınırlılar yalnızca başka sınırlılar ile bağıntılı olarak var oldukları için, Monad ise aynı zamanda kendi içinde kapalı bir Saltık olduğu için, bu sınırlamaların *Uyumu*, yani Monadların birbirleri ile bağıntısı, onların dışına düşer ve benzer olarak bir başka varlık tarafından ya da *kendinde* önceden-saptanmıştır.

Açıktır ki, *Monadın* temel-belirlenimini oluşturan *kendi-içine-yansıma ilkesi* yoluyla hiç kuşkusuz başkalık ve dışarıdan etki bütününde uzaklaştırılır ve Monadın başkalaşimleri onun kendisinin koyma edimi olurlar, — ama öte yanda başkalık yoluyla edilginlik yalnızca saltık bir sınırlanışa, *kendinde-Varlığın* sınırlanışına dönüştürülmüştür. Leibniz Monadlara *belli* bir kendi içinde tamamlanış, bir *tür* kendine-bağımlılık yükler; Monadlar *yaratılmış* varlıklardır. — Sınırlanışları daha yakından irdelendiğinde, bu açıklamadan görüldüğü gibi, kendilerinin onlara düşen belirişleri *biçim bütünlüğüdür*. Monadın başkalaşımının edilginliksiz eylemler olarak, kendilerinin *belirişleri* olarak düşünülmesi, ve kendi-içine-yansıma ya da *bireyleşme* ilkesinin özsel olarak öne çıkarılması olağanüstü önemli bir kavramdır. Dahası, sonluluğun içeriğinin ya da *tözün biçimden ayrı olmasından* ve ayrıca birincinin sınırlı, ikincinin ise sonsuz olmasından oluşması zorunludur. Ama şimdi *saltık Monadın* kavramında yalnızca Biçim ve İçeriğin o saltık birliğini değil, ayrıca kendini kendinden iten kendi ile bağıntılı olumsuzluk olarak yansımanın doğasını, onun bu koyma ve yaratma edimini de bulmamız gerekirdi. Hiç kuşkusuz Leibniz'in dizgesinde benzer olarak bulunacak daha öte bir nokta *Tanrının Monadların varoluş ve özlerinin kaynağı* olduğu, e.d. Monadların kendinde-Varlıklarındaki o saltık sınırlamaların kendilerinde ve kendileri için var olan sınırlamalar olmadıkları, ama Saltıkta yittikleridir. Ama bu belirlenimlerde yalnızca sıradan tasarımlar kendilerini gösterirler ki, felsefi gelişim olmaksızın bırakılmış ve kurgul Kavramlara yükseltilmemişlerdir. Böylece bireyleşme ilkesi daha derin gerçekleşmesini kazanmaz; değişik sonlu Monadların ayrımları üzerine ve bunların kendi Saltıkları ile ilişkileri üzerine kavramlar bu varlıkların kendilerinden ya da saltık bir yolda doğmazlar, ama uslamamacı, dogmatik derin-düşünceye aittirler ve buna göre bir iç tutarlığa ulaşmış değildirlir.

Bölüm İki Edimsellik

Saltık *ilk*, *kendinde var olan* birlik olarak İçin ve Dışın birliğidir. *Açıklama dışı* yansıma olarak göründü ki, kendi yanında dolaysız olanı verili birşey olarak alır, ama aynı zamanda bunun Saltığa devimi ve Saltık ile

bağıntısıdır ve böyle olarak onu Saltığa geri götürür ve salt *tür ve tarz* olarak belirler. Ama bu tür ve tarz Saltığın kendisinin belirlenimidir; yani onun *ilk özdeşliği* ya da *salt kendinde varolan birliğidir*. Ve hiç kuşkusuz bu yansıma yoluyla yalnızca o ilk kendinde-Varlık özsüz-belirlenim olarak koyulmakla kalmaz, ama yansıma kendi ile olumsuz bağıntı olduğu için, ilkin onun yoluyla kendinde-Varlık o Kip olur. Bu yansıma, kendini belirlenimlerinde ortadan kaldıran ve genelde kendi içine geri dönen devim olarak, ilk gerçek saltık özdeşliktir, ve aynı zamanda Saltığın ya da onun Kipliğinin belirlenmesidir. Kip buna göre Saltığın dışsallığıdır, ama o denli de yalnızca onun kendi-içine-yansıması olarak; — ya da Saltığın kendi *asıl belirışidir*, öyle ki bu dışsallaşma onun kendi-içine-yansıması ve böylelikle kendinde-ve-kendi-için-Varlığıdır.

Böyle *belirış* olarak Saltık, kendi belirışı olmaktan başka hiçbirşey olmayan ve hiçbir içerik taşımayan Saltık *saltık Biçimdir*. *Edimsellik* bu yansımış saltıklık olarak alınacaktır. *Varlık* henüz edimsel değildir; ilk dolaysızlıktır; yansıması buna göre Oluş ve *başkasına geçiştir*, ya da dolaysızlığı kendinde-ve-kendi-için-Varlık değildir. Edimsellik *Varoluşun* da üzerinde durur. Varoluş hiç kuşkusuz zeminden ve koşullardan, ya da Özden ve yansımısından ortaya çıkmış dolaysızlıktır. *Kendinde* Varoluş öyleyse Edimsellik ne ise odur, *olgusal yansımadır*, ama henüz yansımanın ve dolaysızlığın *koyulmuş* birliği değildir. Varoluş buna göre kapsadığı yansımayı geliştirmede *Görüngüye* geçer. Zemine düşmüş zemindir; belirlenimi zeminin yeniden kurulmasıdır; böylece özsel İlişki olur, ve son yansıması dolaysızlığının kendi-içine-yansıma olarak koyulmasıdır, ve evrik olarak; bu birlik, ki Varoluş ya da dolaysızlığı ve kendinde-Varlığı, zemin ya da yansımış olanı saltık kıpılar olarak içerir, bu birlik şimdi *Edimselliktir*. Edimsel olan bu nedenle *belirıştir*; dışsallığı yoluyla *başkalaşmanın* alanına çekilmez; ne de kendisinin *bir başkasında görünüşüdür*, ama kendini belirtir, e.d. dışsallığında *kendisidir* ve yalnızca *onda*, yani yalnızca kendini kendinden ayırdeden ve belirleyen devim olarak *kendisidir*.

Şimdi, bu saltık Biçim olarak Edimsellikte kıpılar yalnızca ortadan kaldırılmış ya da biçimsel olarak vardılar, henüz olgusallaşmış değildirler; türülükleri böylece ilk olarak dış yansımaya aittir ve içerik olarak belirli değildir.

Edimsellik kendisi İçin ve Dışın *dolaysız* biçim-birliği olarak böylece kendi-içine-yansıma belirlenimine karşı *dolaysızlık* belirlenimindedir; ya da *bir Olanğa karşı bir Edimselliktir*. İkisinin birbiri ile *bağıntısı üçüncüdür*, edimsel olan o denli de kendi içine yansımış Varlık olarak ve bu aynı zamanda dolaysızca varolan Varlık olarak belirlenir. Bu üçüncüsü *Zorunluktur*.

Ama *ilk olarak*, edimsel olan ve olanaklı olan *biçimsel ayrımlar* oldukları için, bağıntıları benzer olarak yalnızca *biçimseldir* ve birinin tıpkı öteki gibi bir *koyulmuşluk* olmasından, ya da *Olumsuzluktan* oluşur.

Şimdi, Olumsuzlukta edimsel olan tıpkı olanaklı olan gibi *koyulmuşluk* olduğu için, kendilerinde belirlenim kazanmışlardır; edimsel olan bu yolla *ikinci olarak olgusal Edimsellik* olur ve bununla o denli de olgusal *Olanak* ve *görelî Zorunluk* ortaya çıkar.

Görelî Zorunluğun kendi içine yansımaları *üçüncü olarak saltık Zorunluğu* verir ki, saltık *Olanak* ve *Edimselliktir*.

A. OLUMSALLIK YA DA BİÇİMSEL EDİMSELLİK, OLANAK VE ZORUNLUK

1. Edimsellik ilk Edimsellik olarak yalnızca *dolaysız, yansımatsız* Edimsellik olduğu, böylece yalnızca bu biçim-belirleniminde olduğu ama biçimin bütünlüğü olarak bulunmadığı düzeye dek biçimseldir. Böylece genel olarak bir *Varlıktan* ya da *Varoluştan* daha ötesi değildir. Ama *özel olarak* salt dolaysız Varoluş olmadığı, kendinde-Varlığın ya da içselliğin ve dışsallığın biçim-birliği olarak var olduğu için, dolaysızca *kendinde-Varlık* ya da *Olanak* kapsar. *Edimsel olan olanaklıdır*.

2. Bu Olanak kendi içine yansımış Edimselliktir. Ama bu ilk *yansımışlık* bile benzer olarak biçimsel birşeydir ve böylece genel olarak yalnızca *kendi ile özdeşliğin* ya da genel olarak kendinde-Varlığın *belirlenimidir*.

Ama belirlenim burada *biçim bütünlüğü* olduğu için, bu kendinde-Varlık *ortadan kaldırılmış birşey* olarak, ya da *özel olarak* yalnızca Edimsellik ile bağlantı içinde, Edimselliğin olumsuzluğu olarak belirlidir, olumsuz birşey olarak *koyulur*. Olanak buna göre iki kısıpı kapsar: *İlk olarak* kendi içinde bir yansımışlık olma *olumlu* kısıpını; ama saltık biçimde bir kısıpı indirgendiği için, kendi-içine-yansımışlık bundan böyle *Öz* olarak geçerli değildir, ama, *ikinci olarak*, Olanakın eksik birşey olduğu, bir başkasını, Edimselliği gösterdiği ve bunda kendini bütünlendiği biçimindeki *olumsuz* anlamı taşır.

İlk, salt olumlu yana göre Olanak öyleyse salt *kendi ile özdeşlik* biçim-belirlenimi ya da özsellğin biçimidir. Böylece genel olarak herşey için ilişkisiz, belirsiz kaptır. — Bu biçimsel Olanak anlamında, *kendi ile çelişmeyen herşey olanaklıdır*; Olanak alanı buna göre sınırsız çokluluktur. Ama bu çokluktakilerden her biri *kendi içinde ve başkasına karşı belirlidir* ve kendisinde olumsuzlama kapsar; genel olarak ilgisiz *türlülük karşıtlığa* geçer; ama karşıtlık çelişkidir. Buna göre *herşey* o denli de çelişkili ve öyleyse *olanaksızdır*.

Birşeye ilişkin bu salt biçimsel "*Olanaklıdır*" bildirimi de böylece tıpkı çelişki önermesi ve ona kabul edilen her içerik gibi sığ ve boşdur. A olanaklıdır demek en çoğundan A A'dır demektir. İçeriğin geliştirilmesi için birşey yapılmadıkça *yalınlık* biçimini taşır; onda ilkin içeriğin belirlenimlerine çözülmesi yoluyla *ayrım* ortaya çıkar. O yalın biçime sarılmada diretildikçe içerik kendi ile özdeş birşey olarak ve buna göre

olanaklı birşey olarak kalır. Ama böylelikle, tıpkı biçimsel özdeş önerme ile olduğu gibi, *hiçbirşey* söylenmiş olmaz.

Olanaklı olan gene de salt özdeş önermeden daha çoğunu kapsar. Olanaklı olan *yansımış kendi-içine-yansımışlıktıya* da yalnızca bütünlüğün *kıpsı* olarak özdeş olandır, böylece ayrıca *kendinde olmama* belirlenimindedir; buna göre ikinci bir belirlenim, *yalnızca* olanaklı birşey ve biçim bütünlüğünün *Gereği* olma belirlenimini taşır. Olanak bu Gerek olmaksızın genel olarak *özselliktir*; ama saltık biçim bunu, Özün kendisinin yalnızca kıpı olmasını ve Varlık olmaksızın gerçekliğinden yoksun olmasını kapsar. Olanak bu salt özselliktir, *öyle bir yolda koyulmuştur* ki, yalnızca kıpıdır ve saltık biçime uygun değildir. Kendinde-Varlıktır ki, yalnızca *koyulmuş* birşey olarak ya da eşit ölçüde *kendinde olmama* olarak belirlidir. — Olanak buna göre kendisinde o denli de çelişki ya da *Olanaksızlıktır*.

İlk olarak bu kendini şöyle anlatır: Olanak *ortadan kaldırılmışlığı içinde koyulmuş biçim-belirlenimi* olarak kendisinde genel olarak bir *içerik* taşır. Bu, olanaklı olarak, bir kendinde-Varlıktır ki, aynı zamanda ortadan kaldırılmış bir kendinde-Varlık ya da bir *başkalıktır*. Öyleyse yalnızca olanaklı bir içerik olduğu için, eşit ölçüde bir *başkası* ve karşıtı da *olanaklıdır*. A A' 'dır; benzer olarak $-A$ $-A'$ 'dır. Bu iki önermeden her biri kendi içerik-belirleniminin Olanasını anlatır. Ama bu özdeş önermeler olarak birbirlerine karşı ilgisizdirler; birinde ona ötekinin de eklendiği *koyulmuş değildir*. Olanak ikisinin karşılaştırmacı bağıntısıdır; bütünlüğün bir yansıması olarak belirleniminde, Olanak karşıt olanın da olanaklı olduğunu imler. Buna göre bağıntılayan *zemindir, öyle ki, $A = A$* olduğu için, ayrıca $-A = -A'$ 'dır; olanaklı A 'da olanaklı A -*değil* de kapsar, ve bu bağıntının kendisi her ikisini olanaklı olarak belirleyen şeydir.

Ama bu bağıntı olarak — olanaklı olanda onun başkasının da kapsanması — kendini ortadan kaldıran çelişkidir. Şimdi belirlenimine göre yansımış birşey olduğu için ve, gördüğümüz gibi, kendini ortadan kaldıran yansımış birşey olduğu için, böylece ayrıca dolaysız olandır ve böylelikle *Edimsellik* olur.

3. Bu Edimsellik ilk değil, ama yansımış Edimselliktir, kendisinin ve Olananın *birliği olarak koyulur*. Edimsel olan böyle olarak olanaklıdır; Olanak ile dolaysız olumlu özdeşlik içindedir; ama Olanak kendini *yalnızca Olanak* olarak belirlemiştir; böylelikle edimsel olan da *yalnızca olanaklı olan* olarak belirlenir. Ve dolaysızca Olananın Edimsellikte *dolaysızca* kapsanması nedeniyle, Olanak onda ortadan kaldırılmış olarak, *yalnızca Olanak* olarak vardır. Evrik olarak, Olanak ile birlik içinde olan Edimsellik yalnızca ortadan kaldırılmış dolaysızlıktır; — ya da biçimsel Edimsellik yalnızca *dolaysız*, ilk Edimsellik olduğu için, yalnızca kıpıdır, yalnızca ortadan kaldırılmış Edimsellik ya da yalnızca *Olanaktır*.

Böylelikle aynı zamanda *Olananın* ne düzeye dek *Edimsellik* olduğu belirlenimi de daha yakından anlatılmış olur. Çünkü Olanak henüz *tüm*

Edimsellik değildir — ve olgusal Edimsellik ve saltık Edimsellik henüz söz konusu edilmemiştir—, Olanak ilkin yalnızca kendini önce sunan, yani biçimsel Olanaktır ki, kendini *yalnızca* Olanak olarak belirlemiştir, öyleyse biçimsel Edimselliktir ki, yalnızca genel olarak *Varlık* ya da *Varoluştur*. Buna göre olanaklı herşey genel olarak bir *Varlık* ya da bir *Varoluştur*.

Olanığın ve Edimselliğin bu birliği *Olumsuzluktur*. — Olumsuz olan aynı zamanda olanaklı olarak belirli edimsel birşeydir ki, başkası ya da karşıtı da eşit ölçüde vardır. Bu Edimsellik buna göre salt *Varlık* ya da *Varoluştur*, ama bir koyulmuşluğun ya da Olanığın değerini taşıma gerçekliği içinde koyulur. Evrik olarak, *kendi-içine-yansıma* ya da *kendinde-Varlık* olarak Olanak koyulmuşluk olarak koyulur; olanaklı olan Edimselliğin bu anlamında edimsel birşeydir; yalnızca olumsuz Edimsellik kadar değeri vardır; kendisi olumsuz birşeydir.

Olumsuz olan buna göre iki yan sergiler; *ilk olarak* Olanığı *dolaysızca* kendisinde taşıdığı düzeye dek ya da, yine aynı şey, Olanığın onda ortadan kaldırıldığı düzeye dek, ne *koyulmuşluktur* ne de dolaylıdır, ama *dolaysız* Edimselliktir; *hiçbir zemini* yoktur. — Bu dolaysız Edimsellik olanaklı olana da ait olduğu için, bu sonuncusu edimsel olandan daha az olmamak üzere olumsuz olarak ve aynı yolda *zaminsiz birşey* olarak belirlenir.

Ama, *ikinci olarak*, olumsuz olan *yalnızca* olanaklı olan olarak ya da bir *koyulmuşluk* olarak edimsel olandır; böylece olanaklı olan da biçimsel kendinde-Varlık olarak yalnızca koyulmuşluktur. Böylelikle ikisi de kendinde ve kendi için değildir, ama gerçek kendi-içine-yansımasını bir başkasında taşır, *ya da bir zemini vardır*.

Olumsuz olanın öyleyse hiçbir zemini yoktur, çünkü olumsuzdur; ve o denli de bir zemini vardır, çünkü olumsuzdur.

Olumsuz olan İçin ve Dışın ya da kendi-içine-yansımışlığın ve Varlığın birbirlerine *koyulmuş*, dolaylı kılınmamış *çevrilisidir*, — *koyulmuş*, çünkü Olanak ve Edimsellik her biri kendisinde bu belirlenimi taşır, ve çünkü saltık biçimin kıpılarıdır. — Böylece Edimsellik Olanak ile *dolaysız* birliği içinde yalnızca Varoluştur ve zaminsiz birşey olarak belirlidir ki, *yalnızca koyulmuş* ya da *yalnızca* olanaklı birşeydir; — ya da yansımış ve Olanığa *karşı* belirli olarak, Olanaktan, kendi-içine-yansımışlıktan ayrılır ve böylece eşit ölçüde dolaysızca bir de *yalnızca* olanaklı birşeydir. — Benzer olarak Olanak, *yalın* kendinde-Varlık olarak, dolaysız birşey, *yalnızca* genel olarak var olan birşeydir, — ya da Edimselliğe *karşıt* olarak eşit ölçüde edimselliksiz bir kendinde-Varlık *yalnızca* olanaklı birşey, ama tam bu nedenle yine yalnızca kendi içine yansımamış genelde bir Varoluştur.

Bu iki belirlenimin *Oluşunun* bu *saltık dinginliksizliği Olumsuzluktur*. Ama her biri dolaysızca karşıtına döndüğü için, bunda eşit ölçüde yalnızca *kendi ile birleşir*, ve ikisinin bu *özdeşliği*, birinin ötekiindeki özdeşliği, *Zorunluktur*.

Zorunlu olan *edimsel* birşeydir; böylece dolaysız birşey, *zeminsiz* birşey olarak vardır; ama o denli de Edimselliğini *bir başkası yoluyla* ya da zemininde taşır, ama aynı zamanda bu zeminin koyulmuşluğu ve onun kendi içine yansımadır; Zorunlunun Olanığı ortadan kaldırılmış bir Olanaktır. Olumsal olan öyleyse zorunludur, çünkü edimsel olan olanaklı olan olarak belirlenir, böylelikle dolaysızlığı ortadan kaldırılır ve *zemine* ya da *kendinde-Varlığa* ve *zeminli olana* itilir, ve ayrıca çünkü onun bu *Olanığı*, *zemin-bağıntısı*, bütünüyle ortadan kaldırılır ve Varlık olarak koyulur. Zorunlu olan *vardır*, ve bu var olan şeyin *kendisi zorunlu olandır*. Aynı zamanda *kendindedir*; bu kendi-içine-yansıma Varlığın o dolaysızlığından *başka* birşeydir, ve var olanın Zorunluğu bir *Başkasıdır*. Böylece var olanın kendisi zorunlu olan değildir; ama bu kendinde-Varlığın kendisi yalnızca koyulmuşluktur, ortadan kaldırılır ve kendisi dolaysızdır. Böylece Edimsellik ondan ayırdedilende, Olanakta, kendi ile özdeşdir. Bu özdeşlik olarak Zorunludur.

B. GÖRELİ ZORUNLUK YA DA OLGUSAL EDİMSELLİK, OLANAK VE ZORUNLUK

1. Ortaya çıkan Zorunluk *biçimseldir*, çünkü kıpıları *biçimseldir*, yani yalın belirlenimlerdir ki, yalnızca dolaysız birlik olarak ya da birinin ötekine dolaysız çevrilmesi olarak bütünlüktürler ve böylece kendine-bağımlılık şeklini taşımazlar. — Buna göre bu *biçimsel* Zorunlukta birlik ilkin yalın ve ayrımlarına karşı ilgisizdir. Biçim-belirlenimlerinin *dolaysız* birliği olarak bu Zorunluk *Edimselliktir*; ama öyle bir Edimsellik ki, — birliği bundan böyle biçim-belirlenimlerinin *ayrımına*, yani kendi kendisinin ve Olanığın *ayrımına karşı ilgisiz olarak belirli* olduğu için — bir *içerik* taşır. Bu içerik ilgisiz özdeşlik olarak ayrıca biçimi de ilgisiz olarak, e.d. salt *türlü* belirlenimler olarak kapsar ve genel olarak *çoklu* içeriktir.

Bu Edimsellik *olgusal Edimselliktir*.

Olgusal Edimsellik *böyle olarak* ilkin birçok Özelliikli Şeydir, varolan dünyadır; ama kendini Görüngüye çözüdürmüş olan Varoluş değildir, ama Edimsellik olarak aynı zamanda kendinde-Varlık ve kendi-içine-yansımadır; kendini salt Varoluşun çokluluğunda saklar; dışsalılığı yalnızca *kendisi ile içsel* ilişkidir. Edimsel olan *edebilir*; birşey Edimselliğini *ürettiği yoluyla* bilinir kılar. Başkası ile ilişkisi *belirlişidir*: Ne bir geçiştir, ki var olan Birşey kendini Başkası ile böyle bağıntılar, — ne de bir görünmedir, ki Şey başkaları ile ilişkide böyledir; ama kendine-bağımlı olandır ki, gene de kendi-içine-yansımasını, belirli özelliğini, kendine-bağımlı olan başka birşeyde bulur.

Olgusal Edimsellik şimdi benzer olarak *Olanığı* dolaysızca *kendisinde* taşır. Kendinde-Varlık kıpısını kapsar; ama ilkin yalnızca *dolaysız* birlik olarak biçim belirlenimlerinden yalnızca *biridir*, böylelikle var olan olarak kendinde-Varlıktan ya da Olanaktan ayırdedilir.

2. Bu Olanak *olgusal* Edimselliğin kendinde-Varlığı olarak kendisi *olgusal Olanak*, ilkin *içerikli* kendinde-Varlıktır. — Biçimsel Olanak yalnızca birşeyin kendi içinde kendi ile çelişmemesi anlamında soyut özdeşlik olarak kendi-içine-yansımadır. Ama bir olgunun Olanasını bile-bilmek için belirlenimlerinin, durumlarının, koşullarının göz önüne alındığı düzeye dek, bundan böyle biçimsel Olanakta durup kalınmaz, ama onun *olgusal Olanığı* irdelenir.

Bu *olgusal Olanığın* kendisi *dolaysız Varoluştur*, ama bundan böyle genel olarak Olanak, biçimsel kıpı olarak, dolaysızca karşıtı, yansımamış bir Edimsellik olduğu için değil; ama *olgusal Olanak* olduğu için doğrudan doğruya bu belirlenimi kendisinde kapsar. Bir olgunun *olgusal Olanığı* buna göre onunla bağıntılı durumların belirli olarak var olan çokluluğudur.

Belirli-Varlığın bu çokluluğu öyleyse hiç kuşkusuz Olanak olduğu denli de Edimsellik olsa da, özdeşlikleri ilkin yalnızca *içeriktir* ki, bu biçim-belirlenimlerine karşı ilgisizdir; bunlar öyleyse özdeşliklerine karşı *belirlenen* biçimi oluştururlar. — Ya da *dolaysız olgusal Edimsellik*, dolaysız olduğu için, Olanasına karşı belirlidir; bu belirli ve böylece yansımış Olanak olarak *olgusal Olanaktır*. Şimdi bu hiç kuşkusuz biçimin koyulmuş *bütünüdür*, ama belirliliği içindeki biçimin, yani biçimsel ya da dolaysız olarak Edimselliğin, ve eşit ölçüde soyut kendinde-Varlık olarak Olananın. Bir olgunun Olanasını oluşturan bu Edimsellik buna göre *onun kendi Olanığı* değil, ama edimsel *başka* birşeyin kendinde-Varlığıdır; kendisi ortadan kaldırılması gereken Edimselliktir, *yalnızca* Olanak olarak Olanaktır. — Böylece *olgusal Olanak koşulların bütünüdür*, kendi içine yansımamış olan dağınık bir Edimselliği oluşturur ki, gene de kendinde-Varlık olarak, ama bir başkasının kendinde-Varlığı olarak, ve kendi içine geri dönmesi gereken olarak belirlidir.

Olgusal olarak olanaklı olan öyleyse *kendinde-Varlığına* göre biçimsel olarak özdeş birşeydir ki, *yalın* içerik-belirlenimine göre kendi ile çelişmez; ama, ayrıca gelişmiş ve ayrı ayrılmış koşullarına ve bağlantı içinde durduğu herşeye göre kendi ile özdeş birşey olarak da kendi ile çelişmemelidir. Ama, *ikinci olarak*, kendi içinde çoklu olduğu ve başkası ile çoklu bağlantılar içinde durduğu için, ama türülülük kendi içinde karşıtlığa geçtiği için, çelişkili birşeydir. Eğer bir Olanak söz konusu ise ve çelişkinin gösterilmesi gerekirse, o zaman yalnızca onun *içerik* olarak ya da koşullu Varoluşu olarak kapsadığı çokluluğa sarılmak gerekir; çelişkisi bundan kolayca bulunur. — Ama bu bir karşılaştırmaya çelişkisi değildir; tersine, çoklu Varoluş *kendinde* kendini ortadan kaldırmak ve zemine düşmek demektir, ve bu nedenle özsel olarak kendisinde *yalnızca olanaklı birşey* olma belirlenimini taşır. — Bir olgunun tüm koşulları eksiksiz olarak bulunuyorsa Edimselliğe çıkar; — koşulların eksiksizliği içerikte olduğu gibi bütünlüktür, ve *olgunun kendisi* olanaklı olduğu gibi edimsel olmaya da belirlenen bu içeriktir. Koşullu zemin

alanında koşullar onları olgunun kıpıları ile bağıntılayan ve *onlarda* Varoluş üreten biçimi, yani zemini ya da kendi için var olan yansımayı *dışlarında* taşırlar. Öte yandan burada dolaysız Edimsellik varsayılan bir yansıma yoluyla koşul olmaya belirlenmez, ama bu Edimselliğin kendisinin Olanak olduğu koyulur.

Şimdi, kendini ortadan kaldıran olgusal Olanakta ortadan kaldırılan bir ikiliktir; çünkü kendisi Edimsellik ve Olanak olma ikilisidir. 1. Edimsellik biçimsel Edimsellik ya da bir Varoluştur ki, kendine-bağımlı ve dolaysız olarak görünmüştü, ve ortadan kaldırılması yoluyla yansıması Varlık, bir başkasının kıpısı olur ve böylece bir *kendinde-Varlık* kazanır. 2. O Varoluş da *Olanak* olarak ya da *kendinde-Varlık* olarak belirlenmişti, ama bir başkasının Olanağı olarak. Öyleyse olgusal Olanak kendini ortadan kaldırdığı zaman, bu kendinde-Varlık da ortadan kaldırılır ve *Edimselliğe* geçer. — Kendini ortadan kaldıran olgusal Olanağın bu devimi öyleyse *daha şimdiden bulunan aynı kıpıları* üretir, ama şimdi her biri ötekinden oluşur; öyleyse bu olumsuzlamada da bir *geçiş* değil, ama *bir kendi ile biraraya geliştir*. — Biçimsel Olanağa göre, birşey olanaklı olduğu için, ayrıca — *onun kendisi* değil, ama — *kendi başkası* da olanaklıydı. Olgusal Olanak bundan böyle karşısında *böyle bir başkasını* bulmaz, çünkü kendisi Edimsellik de olduğu düzeye dek olgusaldır. Öyleyse *dolaysız Varoluşunu*, koşullar çemberini ortadan kaldırıldığı zaman, kendini *kendinde-Varlık* yapar ki, kendisi daha şimdiden, yani bir başkasının *kendinde-Varlığı* olarak odur. Ve evrik olarak bu yolla aynı zamanda onun kendinde-Varlık kıpısı kendini ortadan kaldırdığı için, Edimsellik ve öyleyse kıpı olur ki, benzer olarak kendisi daha şimdiden odur. — Yiten böylece Edimselliğin Olanak ya da bir *başkasının* kendinde-Varlığı olarak belirlenmiş olması, ve evrik olarak Olanağın Olanağı olduğu Edimsellik olmayan bir Edimsellik olarak belirlenmiş olmasıdır.

3. Olgusal Olanağın *olumsuzlanması* böylelikle kendi ile *özdeşliktir*; böylece ortadan kaldırılmasında bu kendi içinde ortadan kaldırmanın bir karşı-itisi olduğu için, *olgusal Zorunluktur*.

Zorunlu olan *başka türlü olamaz*; ama genel olarak *olanaklı* olan pekala olabilir; çünkü Olanak kendinde-Varlıktır ki, yalnızca koyulmuşluk ve buna göre özsel olarak başkalıktır. Biçimsel Olanak tam başkalığa geçiş olarak bu özdeşliktir; ama olgusal Olanak, öteki kıpıyı, Edimselliği, kendisinde taşıdığı için, daha şimdiden kendisi Zorunluktur. Buna göre olgusal olarak olanaklı olan bundan böyle başka türlü olamaz; bu tikel koşullar ve durumlar altında başka birşey yer alamaz. Olgusal Olanak ve Zorunluk buna göre yalnızca *görünüşte* ayırdırlar; bu bir *özdeşliktir* ki, ilkin *oluşmaz*, ama daha şimdiden *varsayılır* ve temelde yatar. Olgusal Zorunluk buna göre *içerikli* bağıntıdır; çünkü içerik o kendinde-var-olan özdeşliktir ki, biçim-ayrımına karşı ilgisizdir.

Ama bu Zorunluk aynı zamanda *görelidir*. — Çünkü bir *varsayımı* vardır ki, ondan başlar, *başlangıç noktasını olumsal olanda* bulur. Çünkü

olgusal Edimsel böyle olarak *belirli* Edimseldir ve ilk olarak *belirliliğini dolaysız Varlık* olarak varolan durumların bir çokluluğu olmasında taşır; ama bu dolaysız Varlık belirlilik olarak ayrıca kendi *olumsuzudur*, kendinde-Varlık ya da Olanaktır; böylece olgusal Olanaktır. İki kıpının birliği olarak biçim bütünlüğü, ama henüz *kendine dışsal* bütünlüktür; ve öyle bir yolda Olanığın ve Edimselliğin birliğidir ki, 1. çoklu Varoluş *dolaysızca* ya da *olumlu* olarak Olanaktır, — olanaklı birşey, genel olarak kendi ile özdeş birşey, çünkü edimsel birşeydir; 2. Varoluşun bu Olanığının koyulduğu düzeye dek, *yalnızca* Olanak olarak, Edimselliğin karışına dolaysız çevrilmesi olarak, ya da *Olumsuzluk* olarak belirlenir. Buna göre dolaysız Edimselliğin koşul olduğu için kendisinde taşıdığı bu Olanak yalnızca bir *başkasının* Olanığı olarak kendinde-Varlıktır. Gördüğümüz gibi, bu başkalığın kendini ortadan kaldırması ve bu koyulmuşluğun kendisinin koyulması yoluyla, olgusal Olanak hiç kuşkusuz Zorunluk olur, ama bu sonuncusu böylece olanaklının ve edimselin o henüz kendi içine yansımamış birliğinden başlar; — bu *varsayma* ve kendi içine *geri dönen devim* henüz ayrıdır — ya da *Zorunluk kendini henüz kendi içinden Olumsuzlığa* belirlemiş değildir.

Olgusal Zorunluğun göreliliği kendini *içerikte* öyle bir yolda sergiler ki, içerik yalnızca biçime karşı ilgisiz özdeşliktir, buna göre ondan ayrılır ve genel olarak *belirli bir içeriktir*. Olgusal Zorunluk bu nedenle herhangi bir sınırlı Edimselliktir ki, bu sınırlamadan ötürü bir başka bakımdan da yalnızca bir *olumsaldır*.

Gerçekte böylelikle *olgusal Zorunluk kendinde* ayrıca Olumsuzluktur. — Bu ilk olarak şöyle görünür. Olgusal olarak zorunlu olan *biçime göre* zorunlu olan olsa da, içeriğe göre sınırlı olandır ve Olumsuzluğunu onun yoluyla taşır. Ama olgusal Zorunluğun biçiminde de Olumsuzluk kapsar; çünkü, gördüğümüz gibi, olgusal Olanak yalnızca *kendinde* zorunlu olandır, ama Edimselliğin ve Olanığın birbirlerine karşı *başkalığı* olarak koyulur. Olgusal Zorunluk buna göre Olumsuzluğu kapsar; Edimselliğin ve Olanığın birbirlerine karşı o dinginliksiz *başkalığından* kendi içine geri dönüştür, ama kendisinden kendisine değil.

Öyleyse burada *kendinde* Zorunluğun ve Olumsuzluğun birliği bulunur; bu birlik *saltık Edimsellik* olarak adlandırılacaktır.

C. SALTİK ZORUNLUK

Olgusal Zorunluk *belirli* Zorunluktur; biçimsel Zorunluk henüz kendisinde hiçbir içerik ve belirlilik taşımaz. Zorunluğun *belirliliği* olumsuzlanmasını, Olumsuzluğu kendisinde taşımasından oluşur. Kendini böyle göstermiştir.

Ama bu belirlilik *ilk yalınlığı* içinde Edimselliktir; *belirli* Zorunluk buna göre dolaysızca *edimsel Zorunluktur*. Bu Edimsellik, *ki kendisi böyle olarak zorunludur*, Zorunluğu *kendinde-Varlığı* olarak kapsadığı için *saltık*

Edimselliktir — Edimsellik ki, bundan böyle başka türlü olamaz, çünkü *kendinde-Varlığı* Olanak değil ama Zorunluğun kendisidir.

Ama böylelikle bu *Edimsellik* — *saltık olarak*, e.d. *kendisi kendisinin ve Olanığın birliği olarak* koyulmuş olduğu için — yalnızca *boş* belirlenimdir, ya da *Olumsuzluktur*. Belirleniminin bu *boşluğu* onu *salt bir Olanak*, eşit ölçüde *başka türlü* de olabilen ve olanaklı olarak belirlenebilen birşey yapar. Ama bu Olanığın kendisi *saltık Olanaktır*; çünkü kesinlikle Olanak olarak olduğu gibi Edimsellik olarak da belirlenme Olanığıdır. Kendi kendisine karşı bu ilgisizlik olduğu için boş, *olumsal* belirlenim olarak koyulur.

Böylece olgusal Zorunluk yalnızca *kendinde Olumsuzluğu* kapsamakla kalmaz, ama Olumsuzluk onda *oluşur*; ama bu *Oluş* dışsallık olarak kendisi yalnızca o Zorunluğun *kendinde-Varlığıdır*, çünkü yalnızca *dolaysız bir belirlenmişliktir*. Ama Oluş yalnızca bu değildir; Zorunluğun *kendisinin Oluşudur*; — ya da Zorunluğun taşıdığı *varsayım* onun kendi koyma edimidir. Çünkü olgusal Zorunluk olarak Edimselliğin Olanakta ortadan kaldırılmışlığıdır, ve evrik olarak; çünkü bu kıpılardan birinin ötekine *yalın çevrilisi* olduğu için, ayrıca onların yalın *olumlu birlikleridir*, çünkü her biri, gördüğümüz gibi, ötekinde yalnızca *kendi ile biraraya gelir*. Ama böylece *Edimselliktir*; gene de öyle bir Edimsellik ki, yalnızca biçimin kendi ile bu yalın çakışmasıdır. Onun bu kıpıları olumsuz olarak koyma ediminin böylelikle kendisi *ortadan kaldırılmış olarak onun kendisinin ya da dolaysızlığın varsayılması ya da koyulmasıdır*.

Ama tam olarak bu edimde bu Edimsellik olumsuz birşey olarak belirlenir; olgusal Olanak olmuş olan Edimsellikten kendi ile bir biraraya gelmedir; öyleyse bu yeni Edimsellik yalnızca onun kendinde-Varlığından, *kendisinin olumsuzlanmasından* oluşur. — Böylelikle aynı zamanda dolaysızca *Olanak* olarak, olumsuzlanması yoluyla *dolaylı kılınmış birşey* olarak belirlenir. Ama bu Olanak böylelikle dolaysızca *bu dolaylı kılma ediminden* başka birşey değildir ki, onda *kendinde-Varlık*, yani Olanığın kendisi ve dolaysızlık, ikisi de aynı yolda *koyulmuşluktur*. — Böylece Zorunluktur ki, o denli de bu koyulmuşluğun ortadan kaldırılması ya da *dolaysızlığın ve kendinde-Varlığın* koyulmasıdır, tıpkı tam bu edimde bu ortadan kaldırmanın *koyulmuşluk* olarak *belirlenmesi* gibi. Buna göre kendini *Olumsuzluk* olarak belirleyen Zorunluğun *kendisidir*, — Varlığında kendini kendinden iter, bu itmenin kendisinde yalnızca kendi içine geri dönmüştür ve Varlığı olarak bu geri dönüşte kendini kendinden itmiştir.

Böylece *biçim* olgusallaşmasında tüm ayrımlarının içine işleyerek kendini saydamlaştırmıştır ve *saltık Zorunluk* olarak yalnızca *Varlığın olumsuzlanmasında ya da Özde kendi ile bu yalın özdeşliğidir*. — İçeriğin ve biçimin kendisinin ayrımı benzer olarak yitmiştir; çünkü Olanığın Edimsellikteki — ve evrik olarak — o birliği belirliliği ya da koyulmuşluğu içinde kendine karşı ilgisiz *biçimdir*, *içerikli olgudur*, ki Zorunluğun biçimi dışsal olarak onda ilerlemiştir. Ama böylece ona karşı *ilgisiz*

olarak iki belirlenimin bu yansıması özdeşliği, böylelikle *koyulmuşluğa* karşı *kendinde-Varlığın* biçim-belirlenimidir, ve bu Olanak olgusal Zorunlunun taşıdığı olduğu içeriğin sınırlanmışlığını oluşturur. Bu ayrımın çözülüşü ise saltık Zorunluktur ki, içeriği bu Zorunlukta kendi içine işleyen bu ayrımdır.

Saltık Zorunluk öyleyse gerçekliktir ki, genel olarak Edimsellik ve Olanak da tıpkı biçimsel Zorunluk ve olgusal Zorunluk gibi ona geri dönerler. — Gördüğümüz gibi, Varlıktır ki, olumsuzlanmasında, Özde, kendi ile bağıntılıdır ve Varlıktır. Yalın dolaysızlık ya da *arı Varlık* olduğu denli de yalın kendi-içine-yansıma ya da *arı Özdür*; bu ikisinin bir ve aynı olmasıdır. — Salt zorunlu olan yalnızca var olduğu için *vardır*; bunun dışında bir koşulu ya da zemini yoktur. — Ama o denli de *arı Özdür*; *Varlığı* yalın kendi-içine-yansımadır; vardır, *çünkü vardır*. Yansıma olarak zemin ve koşul taşır, ama zemin ve koşul olarak yalnızca kendisini alır. Kendinde-Varlıktır, ama kendinde-Varlığı dolaysızlığıdır, Olanığı Edimselliğidir. — *Öyleyse vardır, çünkü vardır*; Varlığın kendi ile birleşmesi olarak Özdür; ama bu 'yalın' o denli de dolaysız yalınlık olduğu için, *Varlıktır*.

Saltık Zorunluk böylece *Saltığın yansıması ya da biçimidir*; Varlığın ve Özün birliği, yalın dolaysızlıktır ki, saltık olumsuzluktur. Buna göre *bir yandan* ayrımları yansıma-belirlenimleri olarak değil, ama *var olan çokluluk olarak*, ayrımlaşmış Edimsellik olarak vardır ki, birbirlerine karşı kendilerine-bağımlı başkalarının şeklini taşırlar. *Öte yandan*, bağıntısı saltık özdeşlik olduğu için, Edimselliğinin Olanığına ve Olanığının Edimselliğe *saltık çevrilisidir*. — Saltık Zorunluk buna göre *kördür*. Bir yandan Edimsellik olarak ve Olanak olarak belirli olan ayırdedilmiş yanlar *Varlık* olarak *kendi-içine-yansımanın* şeklini taşırlar; buna göre ikisi de *özgür Edimselliklerdir* ki, bunlardan *hiç biri ötekinde görünüş değildir*, hiç biri kendisinde öteki ile bağıntısının bir izini göstermeyecektir; kendi içinde temellenmiş olarak, her biri kendisinde zorunlu olandır. Öz olarak Zorunluk bu *Varlıkta* kapatılmıştır; bu Edimselliklerin birbirlerine değmeleri buna göre boş bir dışsalılık olarak görünür; *birinin ötekindeki* Edimselliği *yalnızca-Olanaktır, Olumsuzluktur*. Çünkü Varlık saltık olarak zorunlu olarak, kendi ile dolaylılık olarak koyulur ki, başkası yoluyla dolaylılığın saltık olumsuzlanmasıdır; ya da Varlık olarak koyulur ki, yalnızca Varlık ile özdeştir; *Varlıkta* Edimsellik taşıyan bir *başkası* buna göre bütününde *yalnızca-olanaklı olan* olarak, boş koyulmuşluk olarak belirlidir.

Ama bu *Olumsuzlık* daha çok saltık Zorunluktur; o özgür, kendinde zorunlu Edimselliklerin *Özüdür*. Bu Öz *ışık-korkusudur*, çünkü bu Edimselliklerde hiçbir *ışma*, hiçbir yansı yoktur, çünkü yalnızca ve yalnızca kendi içlerinde temellenmişler, kendileri için şekillenmişlerdir, ve kendilerini yalnızca *kendilerine* sergilerler, — çünkü yalnızca *Varlıktır*lar. — Ama *Özleri* onlarda patlak verecek ve *kendisinin* ne olduğunu ve

onların neler olduklarını açığa serecektir. Varlıklarının yalınlığı, kendi üzerlerine dayanmaları saltık olumsuzluktur; ışımasız dolaysızlıklarının özgürlüğüdür. Bu olumsuz onlarda patlak verir, çünkü Varlık bu Öz yoluyla kendi ile çelişkidir, — ve hiç kuşkusuz bu Varlık biçimindeki Varlığa karşı, öyleyse o Edimselliklerin Varlıklarından saltık olarak ayrı olan olumsuzlanmaları olarak, onların Yoklukları olarak, onlara karşı Varlıklarının olduğu ile eşit ölçüde özgür bir başkalık olarak. — Gene de onlarda tanınmaması söz konusu olamazdı. Kendi üzerine dayalı şekillerinde biçime karşı ilgisizdirler, bir içeriktirler, böylelikle ayrı Edimsellikler ve belirli bir içeriktirler; bu içerik Zorunluğun — belirleniminde kendi içine saltık geri dönüş olduğu için onları özgürce saltık olarak edimsel olmaya bıraktığı zaman — onlarda bıraktığı izdir; Zorunluk bu ize hakkının tanığı olarak başvurur ve onun tarafından yakalanan Edimsellikler yok olup giderler. Belirliliğin gerçeklikte olduğu şeyin, kendi ile olumsuz ilişkisinin bu belirişi başkalıkta kör yokoluştur; patlak veren ışıma ya da yansıma var olanda Varlığın Yokluk oluşu ya da ona geçişidir. Ama evrik olarak Varlık o denli de Özdür, ve oluş yansıma ya da ışımadır. Böylece dışsallık onun içselliği, bağıntıları saltık özdeşliktir, ve edimsel olanın olanaklı olana, Varlığın Yokluğa geçişi kendi ile bir birleşmedir, Olumsuz saltık Zorunluktur; kendisi o ilk saltık Edimselliğin varsayımıdır.

Varlığın olumsuzlanmasında kendi ile bu özdeşliği şimdi Tözdür. Onun olumsuzlanmasındaki ya da Olumsuzluktaki bu birliktir; böylece kendi ile ilişki olarak Tözdür. Zorunluğun kör geçişi daha çok Saltığın kendi açım-laması, kendi içindeki devimidir ki, dışlaşmasında daha çok kendini sergiler.

Bölüm Üç Saltık İlişki

Saltık Zorunluk *zorunlu olan* değil, giderek zorunlu *birşey* de değil, ama *Zorunluktur*, — salt yansıma olarak Varlık. İlişkidir, çünkü ayırdetmedir ki, kıpıllarının kendileri onun bütün bütünlüğüdürler, öyleyse saltık olarak *kalıcıdır*lar, ama öyle bir yolda ki yalnızca *tek bir* kalıcılık vardır ve ayırım yalnızca açım-lamanın *görünüşü* ve bu ise Saltığın kendisidir. — Öz böyle olarak yansıma ya da ışımadır; ama saltık İlişki olarak Öz *Görünüş olarak koyulmuş Görünüştür* ki, kendi ile bu bağıntı olarak *saltık Edimselliktir*. — İlk olarak *dış yansıma tarafından* açım-lanmış olan Saltık şimdi saltık biçim olarak ya da Zorunluk olarak kendi kendisini açım-lar; bu kendi açım-laması kendi-kendini-koyınasıdır, ve yalnızca bu kendini-koyma edimidir. Tıpkı doğanın *Işığının* Birşey olmaması, ne de Şey olması, ama Varlığının yalnızca onun Işması olması gibi, beliriş de kendine özdeş saltık Edimselliktir.

Saltık İlişkinin yanları buna göre birer *Yüklem* değildir. Yüklemde

Saltık yalnızca kıpılarından birinde görünür, ve bu *varsayılmış* ve *dış derin-düşünce* tarafından kabul edilmiş bir kıpıdır. Ama Saltığın *açımlayıcısı saltık Zorunluktur* ki, kendi kendisini belirleyen olarak kendi ile özdeşdir. Görünüş olarak koyulan Görünüş olduğu için, bu İlişkinin yanları *bütünlüklerdir*, çünkü Görünüş olarak vardırırlar; çünkü Görünüş olarak ayrımlar kendileri ve karşıtlarıdır, ya da bütündürler; — evrik olarak, böylece Görünüştürler, çünkü bütünlüklerdirler. Saltığın bu ayırılması ya da Görünüşü böylece yalnızca kendisinin özdeş koyuluşudur.

Bu ilişki dolaysız Kavramında *Tözün ve İlineklerin* İlişkisidir, saltık Görünüşün kendi içinde dolaysız yitişi ve Oluşudur. Töz kendini bir *başkasına* karşı *kendi-için-Varlığa* belirlerken, ya da saltık İlişki kendini olgusal olarak belirlerken *Nedensellik İlişkisidir*. Son olarak, bu kendini kendi ile bağıntılayan olarak *Etkileşime* geçerken, böylelikle saltık İlişki de kapsadığı belirlenimlere göre *koyulur*; Tözün *bütünü* *kendisi* olarak ve böylelikle o denli de belirlenimler olarak *koyulan* bu belirlenimlerinde *koyulan birliği Kavramdır*.

A. TÖZSELLİK İLİŞKİSİ

Saltık Zorunluk saltık İlişkidir, çünkü genel olarak *Varlık* değil, ama var olduğu için var olan *Varlık*, kendisinin kendi ile saltık dolaylılığı olarak Varlıktır. Bu Varlık *Tözdür*; Özün ve Varlığın son birliği olarak *tüm* Varlıktaki Varlıktır, — ne yansımamış bir dolaysız, ne de Varoluşun ve Görüngünün arkasında duran soyut bir dolaysızdır; ama dolaysız Edimselliğin kendisidir ve kendi içine saltık yansıması olarak, kendinde ve kendi için var olan *kalıcılık* olarak budur. — Töz Varlığın ve yansımasının bu birliği olarak özsel olarak kendisinin *ışması* ve *koyulmuşluğudur*. Işıma *kendi ile bağıntılı* ışımadır, böylece *vardır*; bu Varlık genel olarak Tözdür. Evrik olarak, bu Varlık yalnızca kendi ile özdeş *koyulmuşluktur*, ve böylece *görünüşteki bütünlük*, *İlineksellik*dir.

Bu ışıma biçimin özdeşliği olarak özdeşliktir, — Olanığın ve Edimselliğin birliği. İlk olarak *Oluştur*, ortaya çıkma ve ortadan yitme alanı olarak Olumsuzluktur; çünkü *dolaysızlık* belirlenimine göre, Olanığın ve Edimselliğin bağıntısı onların *var olanlar* olarak birbirlerine, her birinin yalnızca onun için *başkası* olana *dolaysız çevrilisleridir*. — Ama Varlık Görünüş olduğu için, bağıntıları da özdeş bir yansıma bağıntısı, birbirlerinde ışıma olarak yansıma bağıntısıdır. İlinekselliğin devimi buna göre kıpılarından her birinde Varlığın *kategorilerinin* ve Özün *yansıma-belirlenimlerinin* birbirlerinde ışmasını sergiler. — Dolaysız *Birşeyin* bir *içeriği* vardır; dolaysızlığı aynı zamanda biçime karşı yansıması ilgisizliktir. Bu içerik belirlidir, ve bu Varlığın belirliliği olduğu için, Birşey bir başkasına *geçer*. Ama Nitelik ayrıca yansıma belirliliğidir; böylece ilgisiz *türlülüktür*. Ama bu kendini *karşılığa* dirileştirir ve zemine geri döner, ki *Yokluk* ama

ayrıca *kendi-içine-yansımadır*. Bu kendini ortadan kaldırır; ama kendisi yansımış kendinde-Varlık, böylece Olanaktır, ve bu kendinde-Varlık eşit ölçüde kendi-içine-yansıma olan geçişinde *zorunlu Edimseldir*.

İlinekselliğin bu devimi Tözün *kendisinin dingin ortaya çıkışı* olarak onun *Aktuozitesidir*. Birşeye *karşı* değil, ama yalnızca yalın çelişkisiz öge olarak kendisine karşı etkindir. *Varsayılmış birşeyin* ortadan kaldırılması yiten Görünüştür; ancak dolaysız olanı *ortadan kaldıran* edimde bu dolaysızın kendisi oluşur ya da o Görünüştür; kendinden başlama ancak başlangıcın ondan yapıldığı bu Kendinin koyulmasıdır.

Töz, Görünüşün bu özdeşliği olarak, bütünün bütünlüğüdür ve İlinekselliği kendi içinde kapsar, ve İlineksellik bütün Tözün kendisidir. Kendisinin *Varlığın yalın özdeşliğine* ve *İlineklerin* ondaki *almasına* ayrılması Görünüşünün bir biçimidir. *Birincisi tasarımın biçimsiz Tözüdür* — tasarım ki, onun için Görünüş kendini Görünüş olarak belirlemiş değildir, ve böyle belirsiz bir özdeşliğe bir Saluk olarak sarılır; bu özdeşliğin hiçbir gerçekliği yoktur ve yalnızca *dolaysız Edimselliğin* ya da eşit ölçüde *kendinde-Varlığın* ya da Olanağın belirliliğidir — biçim-belirle-nimleri ki, İlinekselliğe düşerler.

Öteki belirlenim, *İlineklerin alması*, İlinekselliğin saltık *biçim-birliğidir*, *saltık güç* olarak Tözdür. — İlineğin yitip gidişi Edimsellik olarak onun kendinde-Varlığı ya da Olanağı olarak kendi içine geri çekilmesidir; ama bu kendinde-Varlığının kendisi yalnızca bir koyulmuşluktur, buna göre ayrıca Edimselliktir, ve bu biçim-belirlenimleri o denli de içerik-belirlenimleri oldukları için, bu olanaklı şey içeriğe göre de başka türlü belirlenmiş edimsel birşeydir. Töz kendini olanaklı olanı ona çevirdiği içerikli Edimsellik yoluyla *yaratıcı* güç olarak, ve edimsel olanı ona indir-gediği Olanak yoluyla *yokedic*i güç olarak sergiler. Ama ikisi özdeştir, yaratma yokedicidir ve yoketme yaratıcı; çünkü olumlu ve olumsuz, Olanak ve Edimsellik tözsel Zorunlukta saltık olarak birleşirler.

Genel olarak *İlineklerin* — ve bunlar *çoktur*, çünkü çokluk Varlığın bir belirlenimidir — birbirleri üzerinde *hiçbir güçleri* yoktur. Var olan ya da kendi için var olan Birşeydirler, birçok Özelliikli varolan Şeylerdirler, ya da parçalardan, kendilerine-bağımlı parçalardan, birbirleri yoluyla uyarılmaya gereksinen ve birbirlerini koşul olarak alan Kuvvetlerden oluşan bütünlerdirler. Böyle bir İlinekselin bir başkası üzerinde güç uyguluyor görüldüğü düzeye dek, bu her ikisini de kendi içinde kapsayan Tözün gücüdür; olumsuzluk olarak eşitsiz bir değer koyar, birini yitip giden olarak, ötekini başka bir içerik ile ortaya çıkan olarak, ya da birinciye Olanağına, ikinciye Edimselliğe geçiyor olarak belirler — sonsuza dek kendini bu biçim ve içerik ayrımlarına böler ve sonsuza dek kendini bu tek-yanlılıktan arıtır, ama bu arınmanın kendisinde belirlenime ve bölünmeye geri düşmüştür. — Bir İlinek öyleyse bir başkasını yalnızca kendi *kalıcılığı* bu biçim ve içerik bütünlüğünün kendisi olduğu için uzaklaştırır — bir bütünlük ki, onda o ve onun başkası eşit ölçüde yiter.

Tözün İlineklerde bu *dolaysız özdeşliği* ve bulunuşu nedeniyle henüz hiçbir *olgusal* ayrım bulunmaz. Bu *ilk* belirlenimde Töz henüz bütün Kavramına göre sergilenmez. Kendi ile özdeş *kendinde-ve-kendi-için-Varlık* olarak Töz *İlinekler* bütünlüğü olarak kendisinden ayırdedildiği zaman, *güç* olarak *dolaylı kılıcı* olandır. Bu *Zorunluktur*, İlineklerin olumsuzluklarında olumlu olarak *sürmeleridir*, ve salt kalıcılıklarında *koyulmuşluklarıdır*; bu *orta terim* böylelikle Tözsellüğün ve İlinekselliğin kendilerinin birliğidir, ve *uçlarının* kendilerine özgü bir kalıcılıkları yoktur. Tözsellik buna göre yalnızca dolaysızca yiten olarak *İlişkidir*, kendini kendisi ile *olumsuz birşey* olarak bağıntılamaz, ve gücün kendi ile dolaysız birliği olarak yalnızca *özdeşliğinin biçimindedir*, *olumsuz Özünün* değil; yalnızca bir kıpı, yani olumsuz olan ya da ayrımın, saltık olarak yitendir, ama öteki, özdeş olan, değil. — Bu şöyle de irdelenebilir. Görünüş ya da İlineksellik *kendinde* hiç kuşkusuz güç yoluyla Tözdür, ama böylece bu kendi ile özdeş Görünüş olarak *koyulmuş olmaz*; böylece Töz şekli ya da koyulmuşluğu için kendisini değil, yalnızca İlinekselliği taşır, Töz olarak Töz değildir. Tözsel İlişki öyleyse ilk olarak yalnızca onun kendini *biçimsel güç* olarak *acığa sermesidir* ki, ayrımları tözsel değildirler; gerçekte yalnızca İlineklerin *İçi* olarak vardır, ve birinciler yalnızca *Tözdendirler*. Ya da bu İlişki yalnızca *Oluş* olarak görünüşteki bütünlüktür; ama o denli de yansımadır; İlineksellik, ki *kendinde* Tözdür, tam bu nedenle böyle olarak da *koyulur*, böylece kendine karşı kendi ile bağıntılı *olumsuzluk* olarak *belirlenir*— kendi ile bağıntılı yalın kendi ile *özdeşlik* olarak *belirlenir* ve *kendi için var olan güçlü Tözdür*. Böylece Tözsel İlişki *Nedensellik İlişikisine* geçer.

B. NEDENSELLİK İLİŞKİSİ

Töz güçtür ve *kendi içine yansıyan*, salt geçiş yapmayan, ama *belirlenimleri* koyan ve *kendinden ayırdeden güçtür*. Belirlemesinde kendi ile bağıntılı olarak, *kendisi* olumsuzluk olarak koyduğu ya da *koyulmuşluk* yaptığı şeydir. Bu böylece genel olarak ortadan kaldırılmış Tözselliktir, yalnızca koyulmuş olandır, *Etkidir*; kendi için var olan Töz ise *Nedendir*.

Bu Nedensellik İlişkisi ilk olarak yalnızca bu *Neden ve Etki İlişkisidir*; böylece *biçimsel Nedensellik İlişkisidir*.

a. Biçimsel Nedensellik

1. Neden Etkiye karşı *kökenseldir*. — Güç olarak Töz *ışımadır* ya da İlineksellik *taşır*. Ama güç olarak o denli de ışımasında kendi-içine-yansıyandır; böylece geçişini *açımlar*, ve bu *ışım* *Görünüş* olarak *belirlenir*, ya da İlinek yalnızca *koyulmuş birşey* olduğu olgusu olarak *koyulur*. — Ama Töz belirleme ediminde İlineksellikten başlamaz, sanki bu *önceden* bir başkasıymış ve ancak şimdi belirlilik olarak koyuluyormuş gibi; ama ikisi

bir Aktuozitedir. Töz güç olarak *kendini belirler*; ama bu belirlemenin kendisi dolaysızca belirlemenin ortadan kaldırılması ve geri dönüştür. *Kendini belirler*, — o, belirleyen, böylece *dolaysız olan* ve kendisi daha şimdiden belirli olandır; — *kendini* belirlediği için, öyleyse, bu daha şimdiden *belirli olanı belirli* olarak koyar, böylece koyulmuşluğu ortadan kaldırmış ve kendi içine geri dönmüştür. — Evrik olarak, bu geri dönüş, Tözün kendi ile *olumsuz* bağıntısı olduğu için, kendisi bir *belirleme* ya da kendi kendisinden itilişidir; belirli olan bu geri dönüş yoluyla *oluşur* ki, Töz ondan başlıyor ve şimdi onu hazır bulunan belirli birşey olarak koyuyor görünür. — Böylece saltık Aktuozite *Nedendir*, *kendinde olanı*, koyulmuşluk olan İlineği dolaysızca kendi Oluş sürecinde de *açımlayan* sergileme olarak *gerçekliği* içindeki Tözün gücüdür, ki onu *koyulmuşluk* olarak, *Etki* olarak *koyar*. — Bu öyleyse *ilkin* Tözsel İlişkinin İlinekselliği olan şey, yani *koyulmuşluk* olarak Tözdür; ama *ikinci* olarak genelde İlinek ancak yitmesi yoluyla, ancak geçici birşey olarak tözseldir; ama Etki olarak kendi ile özdeş olarak koyulmuşluktur; Neden Etkide bütün Töz olarak, yani genel olarak koyulmuşluğun kendisinde kendi içine yansımış olarak sergilenir.

2. Bu kendi içine yansımış *koyulmuşluğun*, belirli olarak belirlinin karşısında Töz *koyulmamış* kökensel olarak durur. Çünkü Töz saltık güç olarak kendi içine geri dönüştür, ama bu geri dönüşün kendisi *belirleme* olduğu için, Töz bundan böyle salt İlineğinin *Kendinesi* değildir, ama bu kendinde-Varlık olarak da *koyulur*. Töz buna göre ancak Neden olarak *Edimsellik* taşır. Ama bu Edimsellik, yani *kendinde-Varlığının*, Tözsellik ilişkisindeki belirliliğinin bundan böyle *belirlilik* olarak koyulmuş olması olgusu *Etkidir*; buna göre Töz Neden olarak taşıdığı Edimselliği *yalnızca Etkisinde* taşır. — Bu *Zorunluktur*, ki Nedendir. — *Edimsel* Tözdür, çünkü Töz güç olarak kendi kendisini belirler, ama aynı zamanda Nedendir, çünkü bu belirliliği açılar ya da koyulmuşluk olarak koyar; böylece Edimselliğini koyulmuşluk olarak ya da Etki olarak koyar. Bu Nedenin başkasıdır, kökensel olana karşı koyulmuşluktur ve kökensel olan yoluyla *dolaylıdır*. Ama Neden Zorunluk olarak eşit ölçüde bu dolaylı kılınmasını ortadan kaldırır ve *belirlenmesinde* dolaylı kılınana *karşı* kökensel olarak kendi ile bağıntılı olan olarak kendi içine geri dönüştür; çünkü koyulmuşluk koyulmuşluk *olarak* belirli, böylelikle kendi ile özdeştir; Neden buna göre ancak Etkisinde gerçekten edimsel ve kendi ile özdeş olandır. — Etki buna göre *zorunludur*, çünkü tam olarak Nedenin belirişidir ya da bu Zorunluktur, ki Nedendir. — Yalnızca bu Zorunluk olarak Neden kendini devindirendir, bir başkası tarafından uyarılmaksızın kendi içinden başlayandır ve *kendi içinden üretimin kendine-bağımlı kaynağıdır*; — *etkimelidir*, kökenselliği kendi-içine-yansımasının belirleyen koyma edimi olması ve evrik olarak ikisinin bir birlik olmasıdır.

Buna göre Etki Nedenin kapsamadığı hiçbirşeyi kapsamaz. Evrik olarak, *Neden Etkisinde olmayan hiçbirşeyi kapsamaz*. Neden ancak bir Etki ürettiği

düzeye dek Nedendir; ve *Neden bu bir Etki taşıma belirleniminden başka birşey değil*, ve *Etki bir Neden taşımaktan başka birşey değildir*. Genel olarak Nedenin kendisinde Etkisi, ve Etkide Neden yatar; Neden henüz etkimediği sürece ya da etkimeye son vermiş olduğu sürece Neden değildir, — ve Etki, Nedeni yittiği sürece, bundan böyle Etki değil ama ilgisiz bir Edimselliktir.

3. Şimdi, bu Neden ve Etki *özdeşliğinde* onları kendinde var olan olarak ve koyulmuşluk olarak ayırdeden biçim ortadan kalkar. Neden Etkisinde *söner*; böylelikle eşit ölçüde Etki de söner, çünkü yalnızca Nedenin belirliliğidir. Bu Etkide sönen Nedensellik böylelikle bir *dolaysızlıktır* ki, Neden ve Etki ilişkisine karşı ilgisizdir ve onu dışsal olarak kendisinde taşır.

b. Belirli Nedensellik İlişkisi

1. Nedenin Etkisinde kendi ile *özdeşliği* gücünün ve olumsuzluğunun ortadan kaldırılması, böylece biçim-ayrımına karşı ilgisiz birlik, *içeriktir*. — Buna göre içerik biçim ile, burada Nedensellik ile, yalnızca *kendinde* bağıntılıdır. Böylelikle *türlü* olarak koyulurlar ve biçim içeriğe karşı kendisi yalnızca dolaysızca edimsel, *olumsal* bir Nedenselliktir.

Dahası, içerik böylece belirli birşey olarak kendi içinde *türlü* bir içeriktir; ve Neden içeriğine göre belirli, böylelikle eşit ölçüde Etkidir. — İçerik, yansımışlık burada dolaysız Edimsellik de olduğu için, bu düzeye dek *edimsel*, ama *sonlu Tözdür*.

Bu bundan böyle *olgusalılığı ve sonluluğu içindeki Nedensellik İlişkisidir*. Biçimsel olarak, saltık gücün sonlu ilişkisidir ki, içeriği arı beliriş ya da Zorunluktur. Öte yandan, sonlu Nedensellik olarak *verili* bir içerik taşır ve kendini dışsal bir ayırım olarak bu özdeşte yitirir ki, belirlenimleri içinde bir ve aynı Tözdür.

İçeriğin bu *özdeşliği* yoluyla bu Nedensellik *analitik* bir önermedir. Kendini bir kez Neden olarak, ikinci kez Etki olarak, orada kendine özgü bir kalıcılık olarak, burada koyulmuşluk ya da bir başkasında belirlenme olarak sergileyen *aynı olgudur*. Bu biçim belirlenimleri *dışsal* yansıma oldukları için, *olguya göre*, *öznel* bir anlağın bir Görüngüyü Etki olarak belirleme ve onu kavrayabilmek ve açıklayabilmek için Etkiden onun Nedenine inme biçimindeki totolojik irdelemesidir; yalnızca bir ve aynı içeriğin yinelenişidir; Nedende Etkide olandan başka hiçbirşey yoktur. Yağmur örneğinin onun Etkisi olan ıslaklığın Nedenidir; — “Yağmur ıslatır” analitik bir önermedir; yağmur olan aynı su ıslaklıktır; yağmur olarak bu su yalnızca bir kendi için olgunun biçimindedir, öte yandan sululuk ya da nemlilik olarak bir sıfattır, koyulmuş birşeydir ki, bundan böyle kalıcılığını kendisinde taşımaması gerekir; ve bir belirlenim tıpkı başkası gibi ona dışsaldır. — Böylece *bu rengin* nedeni renklendirici birşey, bir *pigmenttir* ki, bir ve aynı Edimselliktir — bir kez ona dışsal

bir etkenin biçiminde, e.d. ondan ayrı bir etken ile dışsal olarak bağlı olarak, ama ikinci kez bir Etkinin ona eşit ölçüde dışsal belirleniminde. — Bir *edimin* Nedeni etkin bir öznedeki iç duygusal-yatkınlıktır ki, eylem yoluyla kazandığı dışsal belirli-Varlık olarak aynı içerik ve değerdir. Eğer bir cismin *devimi* Etki olarak görülürse, o zaman onun Nedeni *itici* bir kuvvettir; ama dürtüden önce ve sonra bulunan aynı devim nicesidir, iten cismin kapsadığı ve itilene ilettiği aynı Varoluştur; ve ne denli iletirse kendisi o denli yitirir.

Neden, örneğin ressam ya da iten cisim, hiç kuşkusuz birincisi renklere ve onları bir tabloya bileştiren biçimden, ikincisi ise belirli bir gücü ve yönü olan bir devimden *başka bir* içerik *daha* taşır. Ama bu daha öte içerik olumsal bir eklentidir ki, Nedeni ilgilendirmez; ressamın bu tablonun ressamı olması dışında nitelik olarak taşıdığı daha başka şeyler bu tabloda kendilerini göstermezler; ressamın özelliklerinden yalnızca kendilerini *Etkide* sunanlar ressamda *Neden olarak* bulunurlar ve o geri kalan özellikleri açısından Neden değildir. Böylece iten cisim ister taş, ister tahta, isterse yeşil, sarı vb. olsun, bunlar onun dürtüsüne girmezler; cisim bu düzeye dek Neden değildir.

Nedensellik İlişkinin *bu totolojisi* açısından belirtmek gerek ki, bir Etkinin en yakın değil ama *uzak Nedeni* verilirse, o zaman söz konusu durumda kapsanıyor görünmez. Temelde yatan olgunun bu geçişte birçok ara terim yoluyla uğradığı biçim değişimi onun bu geçişte sürdürdüğü özdeşliği gizler. Olgu ve enson Etki arasına giren Nedenlerin bu çoğalışında olgu aynı zamanda başka şeyler ve durumlar ile bağlıdır, öyle ki tam Etki Neden olarak bildirilen o birincide değil, ama yalnızca *biraradaki* bu birçok Nedende kapsanır. — Böylece örneğin eğer bir insan yeteneğini bir çarpışmada bir kurşunla vurulan babasını yitmesinden doğan bir durum içinde geliştirmişse, o zaman bu atış (ya da daha da geride savaş, ya da savaşın nedeni, ve bu sonsuza dek böyle gider) o insanın becerisinin nedeni olarak gösterilebilir. Ama açıktır ki, örneğin o atış kendi başına bu Neden değildir, ama yalnızca onun başka etker belirlenimler ile bağlanması Nedendir. Ya da daha doğrusu hiçbir biçimde Neden değil, ama yalnızca *Olanağın durumlarına* ait olmuş tekil bir *kıpıdır*.

Bundan sonra başlıca Nedensellik İlişkinin *fiziksel-örgensel yaşamın* ve *tinsel yaşamın ilişkileri* üzerine *kabul edilemez uygulamasını* da belirtmemiz gerekir. Burada Neden denilen şey hiç kuşkusuz Etkiden başka bir içerik taşıdığını gösterir; ama *bunun nedeni* dirimli olan üzerinde etkili olanın onun tarafından bağımsız olarak belirlenmesi, değiştirilmesi ve dönüştürülmesidir, *çünkü dirimli varlık Nedeni Etkisine geçmeye bırakmaz*, e.d. onu Neden olarak ortadan kaldırır. Böylece besinin kanın *Nedeni* olduğunu, ya da bu yemeklerin ya da soğğun ve nemin ateşin *Nedenleri* olduğunu vb. söylemek kabul edilemezdir; yine İyonya, iklimini Homeros'un yapıtlarının *Nedeni* olarak ya da Sezar'ın hırsını

Roma'nın cumhuriyetçi Anayasasının yıkılışının *Nedeni* olarak göstermek de kabul edilemezdir. Genel olarak *Tarihte* tinsel kütleler ve bireyler oyundadırlar ve birbirlerini karşılıklı olarak belirlerler; ama Tinin doğası, genel olarak dirimli olanın karakterinden çok daha yüksek bir anlamda, daha çok *bir başka kökenseli kendi içine kabul etmemek* ya da bir Nedenin kendini onda sürdürmesine izin vermemek, tersine onu kırmak ve dönüştürmektir. — Ama bu ilişkiler *İdeaya* aittirler ve ilkin onda irdelenmeleri gerekir. — Burada şu da belirtilebilir ki, sözcüğün asıl anlamında olmasa da, Neden ve Etki ilişkisinin kabul edildiği düzeye dek, Etki Nedenden *büyük* olamaz; çünkü Etki Nedenin belirışinden daha ötesi değildir. *Küçük Nedenlerden büyük Etkilerin* doğmasına izin vermek ve kapsamlı ve derin bir olay için bir *anekdotu* ilk Neden olarak göstermek tarihte yaygınlık kazanmış bir şakadır. Böyle bir sözde Neden bir *vesileden*, bir *dış uyardan* daha ötesi olarak görülmemelidir ki, olayın *iç tini* ona gereksinim duymamış, ya da görüngü alanında onlardan başlayabilmek, kendini ortaya koyabilmek ve sergileyebilmek için onların sayısız bir çokluğunu kullanabilmiştir. Tersine, işin gerçeği böyle kendi başına önemsiz ve olumsal birşeyin *ancak olay tarafından* öyle *belirlendiği* için onun vesilesi olduğudur. Zayıf bir daldan büyük bir şeklin doğmasına izin veren o *arabesk tarih tablosu* buna göre hiç kuşkusuz ustaca, ama en yüksek derecede yüzeysel bir irdeleme yoludur. Büyük olanın küçük olandan bu doğuşunda hiç kuşkusuz genel olarak tinin dışsal olan üzerine getirdiği bir evirme vardır; ama tam bu nedenle bu dışsallık *doğuş sürecindeki Neden* değildir, ya da bu evirmenin kendisi Nedensellik İlişkisini ortadan kaldırır.

2. Ama Nedensellik İlişkisinin bu *belirliliği*, içerik ve biçimin ayrı ve ilgisiz olmaları, kendini daha öte genişletir. *Biçim-belirlenimi* ayrıca *içerik-belirlenimidir*; Neden ve Etki, ilişkinin iki yanı, buna göre ayrıca bir *başka içeriktir*. Ya da içerik, yalnızca bir biçimin içeriği olduğu için, kendisinde biçimin ayrımını taşır ve özsel olarak ayırdır. Ama onun bu biçimi Nedensellik İlişkisi olduğu için, Neden ve Etkide özdeş bir içerik olduğu için, ayrı *içerik dışsal olarak* bir yandan *Neden ile* ve öte yandan *Etki ile* bağlıdır; böylelikle içeriğin kendisi *Etkiye ve İlişkiye girmez*.

Bu dışsal içerik öyleyse ilişkisizdir, — *dolaysız bir Varoluş*; ya da içerik olarak Nedenin ve Etkinin *kendinde var olan* özdeşliği olduğu için, o da *dolaysız, var olan* bir özdeşliktir. Bu öyleyse *herhangi bir Şeydir* ki, belirli-Varlığının çoklu belirlenimlerini taşır ve *bunların arasında* ayrıca *herhangi bir bakımdan* Neden ya da ayrıca Etki olması da bulunur. Biçim-belirlenimleri, Neden ve Etki, onda *dayanaklarını*, e.d. özsel kalıcılıklarını taşır, ve her biri tikel bir kalıcılık taşır, — çünkü özdeşlikleri kalıcılıklardır; — ama aynı zamanda bu onların dolaysız kalıcılıklardır, biçim-birliği olarak ya da ilişki olarak kalıcılıkları değil.

Ama bu Şey yalnızca dayanak değil, ayrıca Tözdür, çünkü yalnızca *ilişkinin kalıcılığı* olarak özdeş kalıcılıktır. Dahası, *sonlu* Tözdür, çünkü

Nedenselliğine *karşı* dolaysız olarak belirlidir. Ama aynı zamanda Nedensellik taşır, çünkü eşit ölçüde yalnızca bu ilişki olarak özdeş olanıdır. — Şimdi, Neden olarak bu dayanak *kendi* ile olumsuz bağıntıdır. Ama bağıntılı olduğu şey, kendisi, *ilk olarak* bir koyulmuşluktur, çünkü *dolaysızca* edimsel olan olarak belirlidir; bu koyulmuşluk içerik olarak yalnızca herhangi bir belirlenimdir. — *İkinci olarak*, Nedensellik ona dışsaldır; *Nedenselliğin kendisi böylelikle onun koyulmuşluğunu oluşturur*. Şimdi nedensel Töz olduğu için, Nedenselliği olumsuz olarak kendi ile, öyleyse koyulmuşluğu ile, ve dış Nedensellik ile bağıntılı olmaktan oluşur. Bu Tözün Etkisi buna göre dışsal olandan başlar, kendini bu dış belirlenimden kurtarır, ve kendi içine geri dönüşü dolaysız Varoluşunun saklanması ve koyulmuş Varoluşunun ve böylelikle genel olarak Nedenselliğinin ortadan kaldırılmasıdır.

Böylece devinen bir taş Nedendir; devimi ondaki bir belirlenimdir; ama bunun dışında renk, şekil vb. gibi başka birçok belirlenim daha kapsar ki, Nedenselliğine girmezler. Dolaysız Varoluşu kendi biçim-belirleniminden, yani Nedenselliğinden ayrılmış olduğu için *dışsal birşeydir*; devimi ve devimde ona ait olan Nedensellik onda yalnızca *koyulmuşluktur*. — Ama Nedensellik *onun kendisinin* de Nedenselliğidir; bu onun tözsel kalıcılığının onun kendi ile özdeş bağıntısı olmasında yatar; ama bu şimdi koyulmuşluk olarak belirlidir, öyleyse aynı zamanda kendi ile *olumsuz bağıntıdır*. — Nedenselliği, ki koyulmuşluk olarak ya da dışsal birşey olarak kendisine karşı yönelmiştir, buna göre onu ortadan kaldırmaktan ve onun *uzaklaştırılması* yoluyla kendi içine geri dönmekten, böylelikle bu düzeye dek *koyulmuşluğunda* kendi ile özdeş *olmamaktan*, ama yalnızca *soyut kökenselliğini* yeniden kurmaktan oluşur. — Ya da, yağmur ıslaklığın Nedenidir, ve ıslaklık birincisi ile aynı sudur. Bu su yağmur ve Neden olma belirlenimini bu belirlenimin onda bir başkası tarafından koyulmuş olması yoluyla taşır; — bir başka kuvvet ya da herhangi birşey onu havaya kaldırmış, tek bir kütle içinde toplamış, ve bunun ağırlığı onu yere düşürmüştür. Yerden yükseltilmesi onun kendi ile kökensel bir özdeşliğine, ağırlığa yabancı bir belirlenimdir; Nedenselliği bu belirlenimi uzaklaştırmaktan ve o özdeşliği yeniden kurmaktan, ama böylelikle Nedenselliğini de ortadan kaldırmaktan oluşur.

Nedenselliğin şimdi irdelenen *ikinci belirliliği biçimi* ilgilendirir; bu ilişki *kendine dışsal olarak*, o denli de kendisinde *koyulmuşluk* ya da *Etki* olan *kökensellik* olarak *Nedenselliktir*. Karşıt belirlenimlerin *var olan* dayanakta bu birleşmeleri Nedenden Nedene *sonsuz gerilemeyi* oluşturur. Etkiden başlanır; böyle olarak bir Nedeni vardır, bunun yine bir Nedeni vardır ve bu böyle gider. Niçin Nedenin yine bir Nedeni vardır? e.d. niçin daha önce *Neden* olarak belirlenmiş olan *aynı yan* şimdi *Etki* olarak belirlenir ve böylelikle yeni bir Neden istenir? — Şu nedenle, çünkü Neden genel olarak *sonlu, belirli birşeydir*; Etkiye karşı biçimin *bir* kısıpı olarak belirlidir; böylece belirliliğini ya da olumsuzlanmasını kendi

dışında taşır; ama tam bu nedenle kendisi *sonludur*, *belirliliğini kendisinde* taşır ve böylelikle *koyulmuşluk* ya da *Etkidir*. Bu özdeşliği de koyulmuştur, ama bir *üçüncüdür*, dolaysız dayanaktır; Nedensellik öyleyse kendine dışsaldır, çünkü burada *kökenselliği* bir *dolaysızlıktır*. Biçim ayrımı buna göre ilk *belirliliktir*, henüz belirlilik *olarak koyulmuş* belirlilik değildir, *var olan başkalıktır*. Sonlu derin-düşünce bir yandan bu dolaysızda durup kalır, ondan biçim birliğini uzaklaştırır, ve onu *bir bakımdan* Neden ve *bir başka bakımdan* Etki yapar; öte yandan biçim birliğini *sonsuz* aktarır ve bitimsiz ilerleme yoluyla bu birliğe erişebilme ve sarılabilmadaki güçsüzlüğünü anlatır.

Etki için de durum dolaysızca böyledir, ya da daha doğrusu *Etkiden Etkiye sonsuz ilerleme* *Nedenden Nedene* *gerileme* olan şey ile bütünüyle aynıdır. Bunda *Neden Etki* olmuştur ki, yine bir *başka* Nedeni vardır; benzer olarak ve evrik olarak *Etki Neden* olmuştur ki, yine bir *başka* Etkisi vardır. — İrdelenen belirli Neden bir dışsallıktan başlar ve Etkisinde *Neden* olarak kendi içine dönmez, ama tersine onda Nedenselliğini yitirir. Ama evrik olarak Etki bir dayanağa varır ki, Tözdür, kökensel olarak kendi ile bağıntılı kalıcılıktır; buna göre onda bu koyulmuşluk *koyulmuşluk* olur; e.d. bu Töz, onda bir Etki koyulunca, *Neden* olarak *davranır*. Ama o ilk Etki, Töze *dışsal* olarak gelen koyulmuşluk, *Töz tarafından üretilen* ikinciden *başka* birşeydir; çünkü bu ikinci Etki *onun kendi-içine-yansıması* olarak belirli iken, birincisi ise bir *dışsallık* olarak Tözdedir. — Ama Nedensellik burada kendi kendisine dışsal Nedensellik olduğu için, o da benzer olarak Etkisinde *kendi içine geri dönmez*, onda kendisine *dışsal* olur, — Etkisi yine bir *başka* Töz olarak bir dayanakta koyulmuşluk olur, ama bu Töz benzer olarak onu bir koyulmuşluk yapar ya da kendisini Neden olarak sergiler, Etkisini yine kendisinden iter ve bu kötü-sonsuzda dek böyle gider.

3. Şimdi belirli Nedensellik İlişkisinin devimi yoluyla ne olduğunu görmemiz gerekir. — Biçimsel Nedensellik Etkide söner; bu yolla bu iki kıpının *özdeşi oluşur*; ama bununla Neden ve Etkinin yalnızca *kendinde* birliği oluşmuştur, ki biçim-bağıntısı buna dışsaldır. — Bu özdeş bu yolla ayrıca dolaysızlığın iki belirlenimine göre de *dolaysızdır*, ilkin *kendinde-Varlık* olarak, bir *içerik* olarak ki, onda Nedensellik dışsal olarak ilerler, *ikincisi*, *varolan* bir dayanak olarak, ki Neden ve Etki ayrı biçim-belirlenimleri olarak ona *özünlüdür*. Bunlar onda *kendilerinde* birdir, ama her biri bu *kendinde-Varlık* ya da biçimin dışsallığı nedeniyle kendine dışsaldır, böylelikle öteki ile *birliği* içinde ona karşı *başkası* olarak da belirlidir. Buna göre hiç kuşkusuz Nedenin bir Etkisi vardır *ve aynı zamanda kendisi Etkidir*, ve Etkinin yalnızca bir Nedeni olmakla kalmaz, ama *kendisi ayrıca Nedendir*. Gene de Nedenin taşıdığı Etki, ve *Neden olan* Etki — benzer olarak Etkinin taşıdığı Neden, ve *Etki olan* Neden —, ayrıdır.

Ama şimdi belirli Nedensellik İlişkisinin devimi yoluyla şunlar olur. Neden Etkide ve onunla birlikte Etki de tıpkı biçimsel Nedensellikte

olduğu gibi *yalnızca sönmekle kalmaz*, ama *Neden sönüşünde*, Etkide, yeniden *oluşur*, ve *Etki* Nedende *yiter*, ama o denli de onda yeniden *oluşur*. Bu belirlenimlerden her biri *koyma ediminde kendini ortadan kaldırır* ve *ortadan kaldırma ediminde kendini koyar*; söz konusu olan şey Nedenselliğin bir dayanaktan bir başkasına *dışsal geçişi* değildir; tersine, Nedenselliğin bu *başkası-oluşu* aynı zamanda onun *kendi koyma edimidir*. Nedensellik öyleyse kendi kendisini *varsayarya* da *kendini koşullandırır*. Daha önce *yalnızca kendinde var olan* özdeşlik, dayanak, buna göre artık *varsayım* olarak *belirlenir* ya da *ether* Nedenselliğe *karşı koyulur*, ve daha önce özdeş olana *yalnızca dışsal olan yansıma* şimdi onunla *ilişki* içinde durur.

c. Etki ve Tepki

Nedensellik *varsayan* edimdir. *Neden koşulludur*; kendi ile olumsuz bağıntıdır, ama varsayılmış olarak, *dışsal başkası* olarak, ki, *kendinde*, ama *yalnızca kendinde*, Nedenselliğin kendisidir. Gördüğümüz gibi, *tözsel özdeşliktir* ki, biçimsel Nedensellik ona geçer ve şimdi kendini *ona karşı* onun olumsuzlu olarak belirlemiştir. Ya da Nedensellik İlişkinin Tözü olanla aynı şeydir, ama karşısına İlinekselliğin gücünün kendisi *tözsel etkinlik* olarak çıkar. — *Edilgin Tözdür*. — *Edilgin olan* dolaysız olan ya da kendinde-var-olandır ki, *kendi için* de değildir, — arı Varlık ya da Özdür, ki *yalnızca bu soyut kendi ile özdeşlik* belirliliğinde vardır. — *Edilgin Tözün* karşısında olumsuz olarak kendi ile bağıntılı, *etkin Töz* durur. Nedendir, ama ancak belirli Nedensellikte kendi olumsuzlaması yoluyla kendini Etkiden yeniden kurduğu düzeye dek; [bir başkasıdır ki,] başkalığında ya da dolaysız olan olarak *özel* olarak *koyma edimi* olarak davranır ve olumsuzlaması yoluyla kendini kendi ile dolaylı kılar. Nedenselliğin bu nedenle burada artık kendisine *özünlü olduğu* bir *dayanağı* yoktur, ve bu özdeşliğe karşı biçim-belirlenimi değildir, tersine kendisi Tözdür, ya da kökensel olan *yalnızca Nedenselliktir*. — *Dayanak edilgin Tözdür* ki, kendisini varsaymıştır.

Şimdi, bu *Neden etkir*; çünkü *kendi üzerindeki* olumsuz güçtür; aynı zamanda kendi *varsayımıdır*; böylece kendi üzerinde *bir başkası* üzerinde, *edilgin Töz* üzerinde olduğu gibi etkir. — Böylelikle ilk olarak bu Tözün başkalığını ortadan kaldırır ve onda kendi içine geri döner; ikinci olarak bu Tözü *belirler*, başkalığının bu ortadan kaldırılmasını ya da kendi içine geri-dönüşü bir *belirlilik* olarak koyar. Bu koyulmuşluk, aynı zamanda onun kendi içine geri-dönüşü olduğu için, ilk olarak *onun Etkisidir*. Ama evrik olarak, varsayan olarak kendini kendi başkası olarak belirlediği için, Etkiyi *ötekinde*, edilgin Tözde koyar. — Ya da, edilgin Tözün kendisi *ikili birşey*, yani kendine-bağımlı bir *başkası* ve aynı zamanda *varsayılmış birşey* ve kendinde daha şimdiden etker *Neden* ile *özdeş birşey* olduğu için, bunun Etkisinin kendisi de *çifte birşeydir*; iki

Etki birdendir, *belirlenmişliğinin*, yani koşulunun ortadan kaldırılması, ya da edilgin Tözün kendine-bağımlılığının ortadan kaldırılması, — ve edilgin Töz ile özdeşliğini ortadan kaldırması, böylelikle kendini *varsayması* ya da *başkası* olarak koyması. — Bu son kıpı yoluyla edilgin Töz *saklanır*; onun o ilk ortadan kaldırılması Töz ile bağıntı içinde aynı zamanda ayrıca öyle bir yolda görünür ki, yalnızca ondaki kimi belirlenimler ortadan kaldırılır ve edilgin Tözün etkin Töz ile Etkide Özdeşliği onda dışsal olarak yer alır.

Bu düzeye dek *şiddete* uğrar. — Şiddet *gücün görüngüsü* ya da *dışsal birşey olarak güçtür*. Ama güç ancak nedensel Töz Etkisinde, e.d. kendini koyma ediminde aynı zamanda varsayan olduğu, e.d. kendini ortadan kaldırılmış birşey olarak koyduğu düzeye dek dışsaldır. Öyleyse, evrik olarak, şiddet edimi o denli de bir güç edimidir. Şiddetli Nedenin üzerinde etkili olduğu şey yalnızca onun kendisi tarafından varsayılan bir başkasıdır; onun üzerindeki Etkisi *kendi ile* olumsuz bağıntı ya da *kendisinin* belirişidir. Edilgin olan kendine-bağımlı olandır ki, yalnızca *koyulmuş birşey*, kendi içinde kırılmış birşeydir, — bir Edimselliktir, ki koşuldur, ve dahası bundan böyle gerçekliği içindeki koşuldur, yani bir Edimsellik ki, yalnızca bir Olanaktır, ya da evrik olarak bir *kendinde-Varlık* ki, yalnızca *kendinde-Varlığın belirliliği*, yalnızca edilgindir. Buna göre şiddete uğrayana şiddet uygulamak yalnızca olanaklı olmakla kalmaz, ama ona şiddet *uygulanmalıdır* da; başkası üzerinde şiddet uygulayan onu yalnızca onun üzerindeki güç olduğu için uygular — bir güç ki, kendi içinde kendisini ve başkasını *sergiler*. Edilgin Töz şiddet yoluyla yalnızca *gerçeklikte olduğu* şey olarak *koyulur*; yani yalın Olumlu ya da dolayız Töz olduğu için, tam bu nedenle yalnızca *koyulmuş birşey* olarak koyulur; *önceki*, ki koşul olarak odur, etker Nedenselliğin kendisinden sıyrıldığı dolaysızlık Görünüşüdür.

Edilgin Töz buna göre bir başka gücün eylemi yoluyla yalnızca hak ettiğini bulur. *Yitirdiği şey o dolaysızlık, ona yabancı* Tözselliktir. *Yabancı birşey* olarak *kazandığı*, yani *koyulmuş birşey* olarak belirlenmek, *onun kendi* belirlenimidir. — Ama şimdi koyulmuşluğunda ya da *kendi* belirleniminde koyulduğu için, bu yolla daha çok ortadan kaldırılmaz, ama *böylece yalnızca kendi kendisi ile biraraya gelir* ve öyleyse *belirli-oluşunda kökenselliktir*. — Öyleyse edilgin Töz bir yandan etkin Töz yoluyla *saklanır* ya da *koyulur* — yani bu sonuncunun kendi kendisini ortadan kaldırılmış bir Töz yaptığı düzeye dek —, ama öte yandan kendi ile birleşmek ve böylelikle kendini kökensel olan ve *Neden* yapmak *edilgin olanın kendisinin edimidir*. Bir başkası yoluyla *koyuluş-süreci* ve kendi *Oluş süreci* bir ve aynı şeydir.

Şimdi, edilgin Tözün kendisinin Nedenc evrilmiş olması yoluyla *ilk* olarak Etki onda ortadan kaldırılır; genel olarak *karşı-etkisi* ya da *tepkisi* bundan oluşur. Edilgin Töz *kendinde* koyulmuşluktur, edilgin Töz olarak; ayrıca koyulmuşluk onda öteki Töz yoluyla da *koyulmuştur*, ama

ancak bu sonuncunun *Etkisini* kendisine kazanmış olduğu düzeye dek. Tepkisi öyleyse o denli de çifte bir yan kapsar, yani bir yandan *kendinde* ne ise o *koyulur*, ikinci olarak, ne olarak *koyulmuşsa* kendini onun *kendinde-Varlığı* olarak sergiler; *kendinde* koyulmuşluktur: Buna göre öteki Töz yoluyla kendisine bir Etki kazanır; ama bu koyulmuşluk evrik olarak onun kendisinin *kendinde-Varlığıdır*: Böylece bu *onun* Etkisidir, kendisi kendini Neden olarak sergiler.

İkinci olarak, Tepki *ilk etker Nedene karşı* işler. Daha önce edilgin Tözün kendi içinde ortadan kaldırdığı Etki aslında tam olarak ilk Nedenin bu Etkisidir. Ama Neden tözsel Edimselliğini yalnızca Etkisinde taşır; bu ortadan kaldırıldığında nedensel Tözselliği ortadan kalkar. Bu ilkin, kendini Etki yaparken, *kendinde kendi kendisi yoluyla* olur; bu özdeşlikte olumsuz belirlenimi yiter ve kendisi edilgin birşey olur; ikinci olarak, *önceki edilgin*, şimdi tepkiyen Töz yoluyla olur, ki bu sonuncusu onun Etkisini ortadan kaldırır. — *Belirli Nedensellikte* üzerinde etkide bulunulan Töz de hiç kuşkusuz yine Neden olur, böylelikle onda bir *Etkinin* koyulmasına *karşı* etkir. Ama geriye *o Nedene karşı* etkimemiş, ama Etkisini yine *bir başka* Tözde koymuştur ki, bu yolla Etkilerin sonsuza ilerlemesi ortaya çıkmıştır, — çünkü burada Neden Etkisinde ilkin yalnızca *kendinde* kendi ile özdeştir, buna göre bir yandan *dinginliğinde dolaysız* bir özdeşlikte yiter, öte yandan bir *başka* Tözde kendini yeniden uyanıdırır. — Buna karşı, koşullu Nedensellikte Neden Etkide *kendi kendisi ile bağıntılıdır*, çünkü koşul olarak, *varsayılmış* ya da önceden-koyulmuş birşey olarak kendi başkasıdır, ve Etkisi bu yolla *başkasının Oluşu* ve o denli de koyuluşu ve *ortadan kaldırılışdır*.

Dahası, böylelikle edilgin Töz olarak davranır; ama, gördüğümüz gibi, bu üzerinde yer alan Etki yoluyla nedensel Töz olarak *ortaya çıkar*. O ilk Neden, ki ilkin o etkir ve Etkisini Tepki olarak kendi içine geri kazanır, böylelikle yine Neden olarak ortaya çıkar ki, bununla sonlu Nedensellikte kötü-sonsuz ilerlemeye düşen Etki *bükülür* ve kendi içine geri dönen bir Etki, sonsuz *Etkileşim* olur.

C. ETKİLEŞİM

Sonlu Nedensellikte birbirleri ile etkin olarak ilişkili olanlar Tözlerdir. *Düzenek* Nedenselliğin *dışsallığından* oluşur, öyle ki Nedenin Etkisinde *kendi içine yansıması* aynı zamanda iten bir *Varlıktır*, ya da nedensel Tözün Etkisinde taşıdığı *kendi ile özdeşlikte* Neden eşit ölçüde dolaysızca kendine *dışsal birşey* olarak kalır ve Etki bir *başka Töze geçmiştir*. Şimdi, Etkileşimde bu düzenek ortadan kaldırılır; çünkü *ilk olarak dolaysız* Tözselliğin o kökensel *kalıcılığının yitişini*, *ikinci olarak Nedenin ortaya çıkışını* ve böylelikle *olumsuzlanması* yoluyla kendini kendi ile dolaylı kılan olarak *kökenselliği* kapsar.

İlk olarak, Etkileşim kendini *varsayılmış*, kendilerini *koşullandıran*

Tözlerin bir karşılıklı Nedenselliği olarak sunar; her biri ötekine karşı *aynı zamanda* etkin ve edilgin *Tözdür*. Böylelikle her ikisi de edilgin ve etkin oldukları için, o ayrımları daha şimdiden ortadan kalkmıştır; ayrım bütünüyle saydam bir görünüştür; yalnızca etkin olanın ve edilgin olanın özdeşlikleri olmalarında Tözlerdirler. Etkileşimin kendisi buna göre yalnızca henüz *boş tür ve tarz*dır, ve gerekli olan yalnızca daha şimdiden *kendinde* olduğu denli de *koyulmuş* olanın dışsal olarak bir biraraya getirilmesidir. İlk olarak, bundan böyle birbirleri ile bağıntı içinde duranlar *dayanaklar* değil, ama Tözlerdir; koşullu Nedenselliğin deviminde henüz geriye kalan *varsayılmış dolaysızlık* ortadan kalkmıştır, ve nedensel etkinliğin *koşullandırıcısı* yalnızca henüz *etkilenmeye* da *kendi* edilginliğidir. Ama dahası, bu etkilenme bir *başka* kökensel Tözden değil, yalnızca etkilenme yoluyla koşullandırılmış ya da *dolaylı kılınmış* bir Nedensellikten ortaya çıkar. Buna göre, Nedene bağlanan ve onun edilginlik yanını oluşturan bu ilkin *dışsal* belirlenim *kendisi yoluyla* dolaylıdır; kendi etkinliği yoluyla üretilir, böylelikle *etkinliğinin kendisi yoluyla koyulmuş edilginliktir*. — Nedensellik koşulludur ve koşullandırandır; *koşullandıran yan edilgin olandır*, ama *koşullandırılan yan* da eşit ölçüde *edilgindir*. Bu koşullandırma ya da edilginlik Nedenin kendi kendisi yoluyla *olumsuzlanmasıdır*, çünkü kendini özsel olarak *Etki* yapar ve tam bu yolla Nedendir. *Etkileşim* buna göre yalnızca Nedenselliğin kendisidir; Neden yalnızca bir Etki *taşımaz*, ama Etkide *Neden* olarak kendi kendisi ile bağıntı içinde durur.

Bu yolla Nedensellik *kendi saltık Kavramına* geri dönmüş ve aynı zamanda *Kavramın* kendisine ulaşmıştır. İlk olarak olgusal Zorunluk, kendi ile saluk özdeşliktir, öyle ki Zorunluğun ayrımı ve onda birbirleri ile bağıntılı belirlenimler, Tözler, birbirlerine karşı *özgür Edimselliklerdir*. Zorunluk bu yolda *iç özdeşliktir*; Nedensellik bunun belirişidir ki, onda onun *tözsel başkalık* görünüşü kendini ortadan kaldırmış ve Zorunluk *Özgürlüğe* yükselmiştir. — Etkileşimde kökensel Nedensellik kendini kendi olumsuzlanmasından, edilginlikten *ortaya çıkış* olarak ve yine ona *yitip gidiş* olarak, bir *Oluş* olarak sergiler; ama öyle bir yolda ki, bu Oluş aynı zamanda eşit ölçüde yalnızca *görünüştür*; *başkasına* geçiş kendi içine yansımadır; *olumsuzlama*, ki Nedenin zeminidir, onun kendi ile *olumlu birleşmesidir*.

Zorunluk ve Nedensellik öyleyse Etkileşimde yitmiştir; bunlar ikisini, *bağlantı* ve *bağıntı* olarak *dolaysız özdeşliği* ve *ayır dedilenlerin saltık Tözsellliğini*, böylelikle onların saltuk *Olumsuzluğunu* kapsar, — *tözsel tür-lülüğün kökensel birliğini*; öyleyse saltık çelişkiyi. Zorunluk Varlıktır, *çünkü vardır*, — kendini *zemin* olarak alan Varlığın kendi ile birliği; ama evrik olarak, bir zemini olduğu için, Varlık değildir, bütünüyle yalnızca *Görünüş*, *bağıntı* ya da *dolaylılıktır*. Nedensellik kökensel Varlığın, *Nedenin Görünüşe* bu *koyulmuş* geçişidir ya da salt *koyulmuşluktur*, ve evrik olarak koyulmuşluğun kökenselliğe geçişidir; ama Varlığın ve

Görünüşün *özdeşliğinin kendisi* henüz *iç Zorunluktur*. Bu *içsellik* ya da bu kendinde-Varlık Nedensellik devimini ortadan kaldırır; böylelikle ilişkide duran yanların Tözseliği yiter, ve Zorunluk kendini ortaya serer. Zorunluk yiterek *Özgürlük* olmaz, ama yalnızca henüz *iç özdeşliğinin sergilenmesi* yoluyla olur, — bir sergileniş ki, ayrı yanların kendi içlerinde özdeş devimi, Görünüş olarak Görünüşün kendi içine yansımasıdır. — Evrik olarak, aynı zamanda *Olumsuzluk Özgürlük* olur, çünkü Zorunluğun yanları, ki birbirlerine ısımayan, kendileri için özgür Edimselliklerin şeklini taşırlar, bundan böyle *özdeşlik olarak koyulurlar*, öyle ki bu kendi-içine-yansıma bütünlükleri kendi ayrımları içinde şimdi *özdeş olarak da ısırlar* ya da yalnızca bir ve aynı yansıma olarak koyulurlar.

Saltık biçim olarak kendini kendisinden ayırdeden saltık Töz öyleyse kendini bundan böyle Zorunluk olarak kendisinden itmez, ne de Olumsuzluk olarak ilgisiz, kendilerine dışsal Tözlere dağılır; tersine, kendini *bir yandan* bütünlüğe — önceki edilgin Töz — *ayrıştırır* ki, belirlilikten kendi içine yansıma olarak, *koyulmuşluğunu* kendi içinde kapsayan ve *onda kendi ile özdeş olarak koyulmuş* yalın bütün olarak kökensel olandır: *Evrensel*; — *öte yandan*, bütünlüğe — önceki nedensel Töz —, benzer olarak belirlilikten kendi içine olumsuz belirliliğe yansımaya ayırıştırır ki, böylece *kendi ile özdeş belirlilik* olarak eşit ölçüde bütündür, ama *kendi ile özdeş olumsuzluk* olarak koyulur: *Bireysel*. Ama *Evrensel* yalnızca *Belirliliği ortadan kaldırılmış* olarak kendi içinde kapsamada kendi ile özdeş ve öyleyse olumsuz olarak olumsuz olduğu için, dolaysızca *Bireysellik* olan *aynı olumsuzluktur*; — ve Bireysellik, eşit ölçüde belirli Belirli, olumsuz olarak olumsuz olduğu için, dolaysızca *Evrensellik* olan *aynı özdeşliktir*. Bu *yalın özdeşlikleri Tikelliktir* ki, Bireyselin *belirlilik* kıpısını, Evrenselin *kendi-içine-yansıma* kıpısını dolaysız birlik içinde kapsar. Bu üç bütünlük buna göre bir ve aynı yansımadır ki, *kendi ile olumsuz bağıntı* olarak kendini bu ikisine ayırıştırır, ama *eksiksiz olarak saydam bir ayırma*, yani *belirli yalınlığa* ya da *yalın belirliliğe*, ki onların bir ve aynı özdeşlikleridir. — Bu *Kavramdır* — *Öznelliğin* ya da *Özgürlüğün* alanı.

İKİNCİ BÖLÜM
ÖZNEL MANTIK
YA DA
KAVRAM ÖĞRETİSİ

Önsöz

Mantiğın *Kavram Öğretisini* kapsayan ve bütünüün üçüncü Bölümünü¹ oluşturan bu bölümü ayrıca *Öznel Mantık Dizgesi* tikel başlığı altında bu bilimin burada ele alınan ve genellikle Mantuk olarak adlandırılan alanında kapsanan gerece ilk iki bölümde ele alınmış olan daha öte mantıksal konular için olduğundan daha büyük bir ilgi duymaya alışmış dostlarına uygulugu nedeniyle yayımlandı. — Bu önceki bölümler için bana bir destek, gereç ve yol gösterici bir ipucu sağlayabilecek çok az ön çalışma olmasından ötürü haktanır yargıçlardan bağışlanma isteminde bulunabilirdim. Şimdiki bölüm durumunda ise, bu bağışlanma istemini daha çok karşıt nedenle ileri sürebilirim, çünkü *Kavramın* Mantığı için bütünüyle hazır ve katılaşmış, denebilir ki kemikleşmiş bir gereç vardır ve burada görev onu akışkanlığa getirmekten ve dirimli Kavramı böyle ölü gereçte yeniden tutuşturmaktan oluşur; çorak bir toprakta yeni bir kent kurmanın kendi güçlükleri olsa da, hiç kuşkusuz gereç açısından bir eksiklik yoktur; ama eğer söz konusu olan eski, sağlam yapılı, sürekli iyelikte ve kullanımda tutulan bir kente yeni bir düzenleme vermekse, o zaman o gereç bolluğu ortaya başka türden engeller çıkarır; başkaları arasında, şimdiye dek değer verilmiş olan gerecin çoğundan hiçbir yolda yararlanmamaya karar vermek de gerekir.

Ama herşeyden önce konunun kendisinin büyüklüğü görevin yerine getirilmesindeki eksikler için bir özür olarak gösterilebilir. Çünkü hangi konu bilgi için *Gerçekliğin* kendisinden daha yücedir? — Gene de, eğer Pilatus'un "Gerçeklik nedir?" sorusuna verdiği anlamı anımsarsak, acaba bir özür gereksiniminde olan şey tam olarak bu konu değil midir kuşkusu yolumuza çıkabilir. Şaire göre:

"Bir saraylının havasıyla kınar kalın kafalı gülümseyerek,
Dürüst olanın davasını."²

O soru bir incelik örneği olarak görülebilecek anlamı ve onun bir anımsatılmasını kendi içinde kapsar: Gerçekliği bilme hedefi iyi bilindiği gibi terkedilmiş ve çoktandır bir yana atılmıştır, ve Gerçekliğin erişilemezliği felsefeciler ve mantıkçılar arasında bile kabul edilen birşeydir! — Ama eğer *dinin* şeylerin, içgörülerin ve eylemlerin değerine ilişkin ve içerik açısından benzer bir anlam taşıyan sorusu günümüzde haklarını bir kez daha aklıyorsa, o zaman hiç kuşkusuz felsefe umudetselidir ki, o da ilk

¹[Mantiğın bu bölümü 1816'da *Mantık Bilimi*'nin "İkinci Bölümü" olarak çıktı. Birinci Cilt iki Kitap kapsadığı için, Hegel burada "bütünüün üçüncü Bölümü"nden söz ediyor.]

²[Klopstock, *Der Messias*, 7'nci Kanto.]

olarak kendi doğrudan alanında gerçek hedefini bir kez daha geçerli kıldığı ve başka bilimlerin Gerçeklik açısından tür ve tarzlarına ve alçak-gönüllülüklerine indirgendikten sonra kendini yeniden o hedefe yükseltmeye çabaladığı zaman, bu artık öyle tuhaf bulunmayacaktır. Bu girişim açısından aslında bir özürde bulunmak kabul edilemez; ama yerine getirilmesi açısından resmi görevlerimin ve daha başka kişisel durumların, dağılmamış ve bölünmemiş bir çabaya gereksinen ve ona değer olan bir bilim durumunda, bana ancak bölük pörçük bir çalışma olanağı verdiklerini bir özür olarak belirtebilirim.

Nürnberg, 21 Temmuz 1816

Genel Olarak Kavram

Kavramın doğasının ne olduğu dolaysızca ancak başka herhangi bir nesnenin Kavramının dolaysızca gösterilebileceği kadar bildirilebilir. Belki de öyle görünebilir ki, bir nesnenin Kavramını bildirebilmek için mantıksal öge varsayılır ve bu böylelikle yine başka birşeyi öncülü olarak almaz, ve ne de çıkarsanmış birşey olabilir — örneğin geometride büyüklüklere uygulamada göründükleri ve bu bilimde kullanıldıkları yolda mantıksal önermelerin *belitler, çıkarsanmamış ve çıkarsanamaz* bilgi-belirlenimleri biçiminde önceden kabul edilmesi gibi. Şimdi hiç kuşkusuz Kavram öznel bir varsayım olarak değil, ama *saltık temel* olarak görülecek olsa da, bu gene de ancak kendini temel *yaptığı* düzeye dek böyle olabilir. Soyut olarak dolaysız olan hiç kuşkusuz bir *ilktir*; ama soyut olduğu için tersine dolaylı birşeydir, ve öyleyse eğer gerçekliği içinde kavranacaksa ilkin temeli araştırılmalıdır. Buna göre temel hiç kuşkusuz dolaysız birşey olmalı, ama öyle bir yolda ki, dolaylılığın ortadan kaldırılması yoluyla kendini dolaysız birşey yapmış olmalıdır.

Kavram bu yandan ilkin genel olarak *Varlığa* ve *Öze*, *dolaysıza* ve *yansımaya* üçüncü olarak görülecektir. Varlık ve Öz bu düzeye dek onun *Oluşunun* kısımlarıdır; ama Kavram onda yittikleri ve kapsandıkları özdeşlik olarak onların *temelleri* ve *gerçeklikleridir*. Ona kapsanırlar çünkü o onların *sonucudur*, ama bundan böyle *Varlık* olarak ve *Öz* olarak değil; bu belirlenimi yalnızca bu birliklerine geri dönmemiş oldukları düzeye dek taşırlar.

Varlığı ve *Özü* irdeleyen *Nesnel Mantık* buna göre aslında *Kavramın türeyişsel açınılmasını* oluşturur. Daha yakından, *Töz* daha şimdiden *olgu-sal Özdür* ya da *Varlık* ile birleştiği ve Edimselliğe girdiği düzeye dek *Özdür*. Buna göre Kavram Tözü dolaysız varsayımı olarak alır; Tözde *kendinde* olan şey Kavramda *sergilenmiş* olandır. Böylece *Tözün* Nedensellik ve Etkileşim içinden geçen *eytişimsel devimi* *Kavramın* dolaysız *türeyişidir* ki, onun yoluyla *Oluşu* sergilenir. Ama, tıpkı genelinde *Oluş* gibi, onun *Töz Oluşunun* imlemi de onun geçici olanın kendi *zeminine* yansıması olduğu, ve ilk olarak birincinin ona geçtiği görünüşte *başkasının* onun *gerçekliğini* oluşturduğudur. Buna göre Kavram Tözün *gerçekliğidir*, ve Tözün belirli ilişki kipi *Zorunluk* olduğu için, *Özgürlük* kendini *Zorunluğun gerçekliği* olarak ve Kavramın *ilişki kipi* olarak gösterir.

Tözün kendine özgü ve zorunlu daha ileri belirlenimi onun *kendinde ve kendi için* olduğu gibi *koyulmasıdır*; *Kavram* şimdi *Varlığın* ve *Yansımanın* öyle bir yolda saltık birliğidir ki, *kendinde-ve-kendi-için-Varlık* ancak o denli de *yansıma* ya da *koyulmuşluk* oldukça ve *koyulmuşluk*

kendinde-ve-kendi-için-Varlık oldukça vardır. — Bu soyut sonuç somut türeyişinin açıklaması yoluyla durulaşır; açıklama Kavramın doğasını kapsar; ama onun irdelemesini öncelemiş olmalıdır. Bu açıklamanın (ki Nesnel Mantığın İkinci Kitabında ayrıntılı olarak işlenmiştir) başlıca kısımları buna göre burada kısaca toparlanabilir.

Töz *Saltıktır*, kendinde ve kendi için var olan Edimseldir, — *kendinde* Olanığın ve Edimselliğin yalın özdeşliği olarak, tüm Edimselliği ve Olanığı *kendi* içinde kapsayan saltuk Öz olarak, — *kendi için* saltuk güç olarak ya da salt kendi ile bağıntılı *olumsuzluk* olarak bu özdeşlik. — Tözseliğin bu kısımlar yoluyla koyulan devimi şunlardan oluşur:

1. Saltık güç ya da kendi ile bağıntılı *olumsuzluk* olarak Töz kendini bir ilişkiye ayırıştırır ki, onda o ilkin yalnızca yalın olan kısımlar şimdi *Tözler* olarak ve kökensel *varsayımlar* olarak bulunur. — Bunların belirli ilişkisi *edilgin* bir Tözün, yalın *kendinde-Varlığın* kökenselliğinin (*kendinde-Varlık* kendini koymaya güçsüz olarak, yalnızca kökensel *koyulmuşluktur*), —ve *etkin* Tözün, *kendi ile bağıntılı* olumsuzluğun ilişkisidir (ki bu olumsuzluk böyle olarak kendini başkası olarak koymuştur ve *bu* başkası ile bağıntılıdır). Bu başkası tam olarak edilgin Tözdür ki, etkin Töz onu gücünün kökenselliği içinde kendi için koşul olarak *varsaymıştır*. — Bu varsayma öyle bir yolda anlaşılacaktır ki, Tözün kendisinin devimi ilk olarak Kavramının kısımlarından birinin, *kendinde-Varlığın* biçimi altındadır, ve *ilişkide* duran *Tözlerden* birinin belirliliği bu *ilişkinin* kendisinin de belirliliğidir.

2. Öteki kısıp *kendi-için-Varlıktır*, ya da gücün *kendini kendi ile* bağıntılı olumsuzluk olarak koymasısıdır ki, *varsayılmış* olanı bu yolla yine ortadan kaldırır. — Etkin Töz *Nedendir*; *etkir*, e.d. şimdi *koyma* edimidir, tıpkı daha önce *varsayma* edimi olmuş olması gibi, öyle ki a) güce ayrıca güç *Görünüşü*, koyulmuşluğa ayrıca koyulmuşluk *Görünüşü* verilir. Varsayımında *kökensel* olmuş olan şey Nedensellikte *başkası ile bağıntı* yoluyla kendinde ne ise o olur; Neden bir Etki üretir, ve dahası bunu bir başka Tözde yapar; bundan böyle *bir başkası ile bağıntı içinde* güçtür, bu düzeye dek Neden olarak *görünür*, ama ilkin bu *görünme* yoluyla Nedendir. — b) Etki edilgin Töze girer, bu yolla şimdi *koyulmuşluk* olarak da *görünür*, ama ancak bu koyulmuşluk olarak edilgin Tözdür.

3. Ama burada yalnızca bu *Görüngüden* daha da çoğu bulunur, yani a) Neden edilgin Töz üzerine etkir, onun belirlenimini *değiştirir*; ama bu koyulmuşluktur, onda değiştirilecek başka hiçbirşey yoktur; ama kazandığı öteki belirlenim Nedenselliktir; edilgin Töz öyleyse Neden, güç, etkinlik olur. b) Etki onda Neden tarafından *koyulur*; ama Neden tarafından koyulmuş olan şey etkimele kendi ile özdeş Nedenin kendisidir; kendini edilgin Tözün yerine koyandır. — Benzer olarak etkin Töz açısından a) etkimele Nedenin Etkiye, kendi *başkasına*, koyulmuşluğa çevrilmesidir, ve b) Etkide Neden kendini ne ise o olarak gösterir; Etki Neden ile özdeştir, bir başkası değildir; Neden öyleyse etkimele

koyulmuşluğu özsel olarak ne ise o olarak gösterir. — Öyleyse her iki yanda da, öteki ile özdeş bağıntıda olduğu gibi olumsuz bağıntıda da, her biri kendi kendisinin *karşısı* olur; ama her biri [öyle bir yolda] bu karşıt olur ki, öteki, öyleyse ayrıca her biri, *kendi ile özdeş* kalır. — Ama her ikisi, özdeş bağıntı ve olumsuz bağıntı, bir ve aynıdır; Töz yalnızca karşıtında kendi ile özdeştir, ve bu iki olarak koyulmuş Tözün saltık özdeşliğini oluşturur. Etkin Töz etkime yoluyla, e.d. kendini kendi karşıtı olarak koyarken, eş deyişle aynı zamanda *varsayılmış başkalığı*, edilgin Töz ortadan kalkarken, Neden olarak ya da kökensel Tözsellik olarak sergilenir. Evrik olarak, etkilenme yoluyla, koyulmuşluk koyulmuşluk *olarak*, olumsuz olumsuz *olarak*, böylelikle edilgin Töz *kendi ile bağıntılı* olumsuzluk olarak sergilenir, ve Neden bu kendi başkasında yalnızca ve yalnızca kendi ile birleşir. Bu koyma edimi yoluyla öyleyse *varsayılmış* ya da *kendinde var olan* kökensellik *kendi için* olur; ama bu kendinde-ve-kendi-için-Varlık yalnızca bu koyma ediminin o denli de varsayılmış olanın bir *ortadan kaldırılması* olması yoluyla vardır; ya da, saltık Töz yalnızca *koyulmuşluğundan çıkarak ve koyulmuşluğunda* kendi kendisine geri dönmüştür ve bu yolla saltıktır. Bu Etkileşim böylelikle kendini yeniden ortadan kaldıran Görüngüdür; onda Nedenin Neden *olarak* bulunduğu Nedenselliğin Görünüşünün *Görünüş olduğunun* açığa serilişidir. Bu sonsuz kendi içine yansıma, yani kendinde-ve-kendi-için-Varlığın ancak koyulmuşluk olması yoluyla var olması *Tözün tamamlanışıdır*. Ama bu tamamlanış bundan böyle *Tözün* kendisi değil, daha yüksek birşey, *Kavram*, *Öznedir*. Tözsellik-İlişkinin geçişi kendi için Zorunluğu yoluyla olur ve kendi kendisinin sergilenişinden başka birşey değildir: — Kavram onun gerçekliği ve Özgürlük Zorunluğun gerçekliğidir.

Daha önce Nesnel Mantığın ikinci kitabında (s. 410, Not) anımsatıldığı gibi, Tözün duruş noktasında olan ve orada durup kalan felsefe Spinoza'nın dizgesidir. Yine orada aynı zamanda bu dizgenin özdek açısından olduğu gibi biçim açısından da *eksikliği* gösterildi. Ama dizgenin *çürütülmesi* başka birşeydir. Bir felsefi dizgenin çürütülmesi açısından başka bir yerde de şu genel gözlemde bulunmuştum ki, dizgeyi baştan sona *yanlış* kurulmuş gören ve buna karşı *gerçek* dizgeye sanki yanlış olanla *yalnızca karşılık içindeymiş* gibi bakan o bozuk düşünceden kurtulmak gerekir. Burada içinde Spinoza'nın dizgesinden söz ettiğimiz bağlamdan onun gerçek duruş noktası ve bunun doğru olup olmadığı sorusu kendiliğinden ortaya çıkar. Tözsel İlişki kendini *Özün* doğası yoluyla üretmiştir; bu ilişki, ve onun bir dizgede bir bütüne gelişmiş betimlemesi, öyleyse Saltığın kendisinin aldığı *zorunlu bir duruş noktasıdır*. Böyle bir duruş noktası buna göre bir bireyin bir görüşü, öznel, keyfi bir tasarım ve düşünme yolu olarak, kurgunun bir sapıncı olarak görülmeyecektir; tersine, kurgul düşünme ilerleyişinde zorunlu olarak o duruş noktasını doldurduğunu bulur ve bu düzeye dek dizge eksiksiz olarak doğrudur. — Ama bu *en yüksek duruş noktası değildir*. Gene de

bu nedenle dizge *yanlış* olarak, *çürütülme* gereksiniminde duruyor ve buna açık olarak görülemez; tersine, onda yanlış olarak görülecek olan şey yalnızca en yüksek duruş noktası olduğu savıdır. Buna göre, *doğru* dizge onunla yalnızca *karşıt* olma ilişkisini de taşıyamaz; çünkü o zaman bir karşıt olmakla kendisi tek-yanlı birşey olurdu. Tersine, daha yüksek dizge olarak, ona altgüdümlü olanı kendi içinde kapsamalıdır.

Dahası, *çürütme* dışarıdan gelmemelidir, e.d. o dizgenin dışında yatan ve ona karşılık düşmeyen sayılıtlardan başlamamalıdır. O zaman dizgenin yapması gereken şey o sayılıtları tanımamak olacaktır; *eksiklik* yalnızca o sayılıtlar üzerine temellendirilmiş gereksinimlerden ve istemlerden başlayan biri için bir eksikliktir. Bu nedenle denmiştir ki, kim özbilinçli öznenin özgürlüğünü ve kendine-bağımlılığını kendi için kesinlikle geçerli saymıyorsa, onun için Spinozacılığın *çürütülmesi* gibi birşey olamaz. Dahası, Tözsel İlişki gibi böylesine yüksek ve kendi içinde böylesine *varsıl* bir duruş noktası o sayılıtları gözardı etmek yerine, gide-rek onları kendisi kapsar; Spinoza'nın Tözünün yüklemelerinden biri *Düşüncedir*. Tersine, Spinozacılık bu sayılıtların onunla çatışmasına yol açan belirlenimleri nasıl çözündürerek kendi içine alacağını bilir, öyle ki bunlar *onda*, ama ona uygun düşen değişiklikler içinde görünürler. Böylece dışsal *çürütmenin* sınırı yalnızca o sayılıtların karşıt biçimlerine, örneğin düşünen bireyin saltık kendinde-kalıcılığına saltık Tözde uzam ile özdeş olarak koyulan düşüncenin biçimi ile karşıtlık içinde katı bir yolda sarılmaktan oluşur. Gerçek *çürütme* karşıt kuvvetlerin ortasına girmeli ve kendini onun güç alanı içerisinde konumlandırmalıdır; ona kendisinin dışında saldırmak ve hakkını onun olmadığı yerde korumak davayı ilerletmez. Spinozacılığı *çürütmenin* biricik yolu buna göre yalnızca onun duruş noktasını ilkin özsel olarak ve zorunlu olarak tanımaktan, ama ikinci olarak bu duruş noktasını *kendi kaynaklarına* dayanarak daha yüksek bir duruş noktasına yükseltmekten geçer. Tözsel ilişki, bütünüyle ve yalnızca *kendinde ve kendi için* irdelendiğinde, karşıtına, *Kavrama* götürür. Tözün son kitapta kapsanan ve *Kavrama* götüren açıklaması öyleyse Spinozacılığın biricik gerçek *çürütülüşü*dür. Tözün *açığa serilişidir* ve bu ise *Kavramın türeyişidir* ki, başlıca kısıları yukarıda toparlanmıştır. — Tözün *birliği* onun *Zorunluluk* ilişkisidir; ama böylece yalnızca iç *Zorunluktur*; çünkü saltık olumsuzluk kısıtı yoluyla *kendini koyduğu* için, *sergilenen* ya da *koyulan özdeşlik* ve böylelikle *Özgürlük* olur, ki Kavramın özdeşliğidir. Kavram, Etkileşimden sonuçlanan bütünlük, Etkileşimin *iki Tözünün* birliğidir, ama öyle bir yolda ki bunlar bundan böyle *Özgürlük* alanına aittirler, çünkü bundan böyle özdeşliklerini kör birşey, e.d. *içsel birşey* olarak taşımazlar; tersine, Tözler şimdi özsel olarak *Görünüş* ya da yansıma-kısıları olma belirlenimini taşırlar ki, bununla her biri kendi başkası ya da koyulmuşluğu ile eşit ölçüde dolaysızca birleşmiştir ve her biri koyulmuşluğunu *kendi içinde* kapsar, böylelikle kendi başkasında yalnızca ve yalnızca kendi ile özdeş olarak koyulur.

Buna göre *Kavramda Özgürlüğün Ülkesi* açılmıştır. Kavram özgür olandır, çünkü Tözün Zorunluğunu oluşturan o *kendinde ve kendi için var olan özdeşlik* aynı zamanda ortadan kaldırılmış olarak ya da *koyulmuşluk* olarak vardır ve bu koyulmuşluk, kendi ile bağıntılı olarak, tam olarak o özdeşliktir. Nedenellik ilişkisi içinde duran Tözlerin birbirleri için karanlıkları yitmiş, çünkü kendinde-kalıcılıklarının kökenselliği koyulmuşluğa geçmiş ve bu yolla kendine saydam *duruluk* olmuştur; *kökensel* olgu yalnızca *kendinin Nedeni* olduğu için kökensel olgudur, ve kendinin Nedeni ise *Kavrama özgürleşmiş Tözdür*.

Buradan Kavram için hemen sonraki daha tam belirlenim çıkar. Kendinde-ve-kendi-için-Varlık dolaysızca *koyulmuşluk* olduğu için, yalın kendi ile bağıntısı içindeki Kavram saltık *belirliliktir*, ama bu yalnızca kendi ile bağıntılı olarak eşit ölçüde dolaysızca yalın özdeşliktir. Ama belirliliğin kendi ile *birleşmesi* olarak bu *kendi ile bağıntısı* o denli de *belirliliğin olumsuzlanmasıdır*, ve Kavram bu kendi ile eşitlik olarak *Evrensel*dir. Ama bu özdeşlik o denli de olumsuzluk belirlenimini taşır; olumsuzlama ya da kendi ile bağıntılı belirliliktir; böylece Kavram *Tekildir*. İkisinin, Evrenselin ve Tekilin, her biri bütünlüktür, her biri ötekinin belirlenimini kendi içinde kapsar, ve bu nedenle bu bütünlükler eşit ölçüde yalnızca ve yalnızca *birdirler*, tıpkı bu birliğin kendisinin bu ikiliğin özgür *Görünüşüne* ayrılması olması gibi — bir ikilik ki, *Tekilin* ve *Evrenselin* ayrımında tamamlanmış karşıtlık olarak görünür, ama öyle bir karşıtlık ki, baştan sona bir *Görünüştür*, çünkü biri kavranırken ve anlatılırken, bunda öteki de dolaysızca kavranır ve anlatılır.

Tam bu anlatılanlar *Kavramın Kavramı* olarak görülecektir. Eğer bu başka yerlerde Kavram ile anlaşılan şeyden uzaklaşıyor gibi görünebilirse, o zaman burada kendini Kavram olarak gösteren şeyin başka tasarım ya da açıklamalarda nasıl kapsandığının gösterilmesi istenebilir. Bir yandan gene de sıradan anlamının *yetkisi* yoluyla temellendirilmiş bir doğrulama söz konusu olamaz; Kavramın biliminde onun içeriği ve belirlenimi ancak onun türeyişini kapsayan ve daha şimdiden geride bıraktığımız *içkin tündengelim* yoluyla doğrulanabilir. Öte yandan, burada çıkarsandığı biçimiyle Kavram başka bir yerde Kavramın Kavramı olarak sunulan şeyde hiç kuşkusuz kendinde tanınabilir olmalıdır. Ama başkalarının Kavramın doğası üzerine neler söylediklerini bulmak çok kolay değildir. Çünkü çoğunlukla bu araştırma ile hiçbir biçimde ilgilenmezler ve Kavramdan söz edildiği zaman herkesin daha şimdiden onu bildiğini varsayarlar. Yakınlarda Kavram ile uğraşma sıkıntısından kaçınılabileceğine çok fazla inanılır olmuştur, çünkü, nasıl bir zamanlar imgelem yetisini, daha sonra belleği olanaklı her yolda kötölemek moda olmuşsa, felsefede *Kavramın* üzerine her tür karalamayı yığmak, onu, düşüncede en yüksek olanı küçümsemek ve bu arada *kavranamaz olanı* ve *kavramamayı* bilimin ve ahlakın doruğu olarak görmek uzunca bir süredir alışkanlık olmuştur ve bu bir ölçüde bugün de sürmektedir.

Bu noktada kendimi burada geliştirilen Kavramların anlaşılmasına hizmet edebilecek ve onlarda kendini bulmayı kolaylaştırabilecek bir gözleme sınırlayacağım. Kavram, kendisi özgür olan bir *Varoluşa* geliştiği düzeye dek, *Benden* ya da arı öz-bilinçten başka birşey değildir. Hiç kuşkusuz Kavramlara, e.d. belirli Kavramlara *iyeyimdir*; ama Ben arı Kavramın kendisi, Kavram olarak *belirli-Varlığa* gelmiş Kavramdır. Buna göre Benin doğasını oluşturan temel belirlenimler anımsatıldığı zaman, tanıdık birşeyin, e.d tasarım için olağan birşeyin anımsatıldığı varsayılabilir. Ama *Ben ilk olarak* bu arı kendi ile bağıntılı birliktir, ve dolaysızca değil, ama tüm belirliliği ve içeriği soyutlayan ve kendi ile sınırsız eşitliğin özgürlüğüne geri çekilen birlik olarak budur. Böyle olarak *Evrenselliktir*; birlik, ki yalnızca soyutlama olarak görünen o *olumsuz* davranış yoluyla kendi ile birliktir ve bu yolla tüm belirlenmişliği *çözünmüş* olarak kendi içinde kapsar. *İkinci olarak*, Ben kendi ile bağıntılı olumsuzluk olması ile eşit ölçüde dolaysız olarak *Tekillik*, *saltık belirlenmişliktir* ki, kendini başkasının karşısına koyar ve onu dışlar; *bireysel Kişilik*. O saltık *Evrensellik*, ki eşit ölçüde dolaysızca saltık *Tekilleşmedir*, ve bir kendinde-ve-kendi-için-Varlık, ki salt koyulmuşluktur ve yalnızca *koyulmuşluk* ile birlik yoluyla bu *kendinde-ve-kendi-için-Varlıktır* — bu *Kavramın* olduğu gibi *Benin* de doğasını oluşturur; eğer belirtilen iki kıpı aynı zamanda hem soyutlamaları hem de eksiksiz birlikleri içinde anlaşılıyorsa, ne birine ne de ötekine ilişkin hiçbirşey kavranamaz.

Sıradan konuşma yoluna göre *Benim iye olduğum Anlaktan* söz edildiği zaman, bununla bir *yeti* ya da *özellik* anlaşılır ki, Ben ile ilişki içinde durur, tıpkı şeyin özelliklerinin *şeyin* kendisi ile, özelliğinin gerçek zemini ya da belirleyicisi olmayan belirsiz bir dayanak ile ilişki içinde durması gibi. Bu tasarıma göre Ben kavramlara ve Kavrama *iyeyimdir*, tıpkı bir cekete, renge ve başka dışsal özelliklere iye olmam gibi. — Kant kavramların ve Kavramın kendisinin yetisi olarak Anlağın bu dışsal ilişkisinin ötesine, Bene geçmiştir. *Kavramın özünü* oluşturan *birliği tamalgının kökensel-sentetik birliği* olarak, “düşünüyorum”un ya da özbilincin birliği olarak tanınması [*Arı Usun Eleştirisi*]’nde bulunan en derin ve en doğru içgörülerden biridir. — Bu önerme Kategorilerin sözde *aşkınsal* Tümdengelimini oluşturur; ama her zaman Kant felsefesinin en güç yanlarından biri olarak görülmüştür — ve hiç kuşkusuz bunun biricik nedeni *Ben ve Anlak* arasındaki ilişkinin, ya da *kavramlar* ve bir şey ya da özellikleri ya da ilinekleri arasındaki ilişkinin salt tasarımının ötesine, *düşünceye* geçilmesi gerektiği isteminde bulunmasıdır. — “Nesne,” der Kant, *Arı Usun Eleştirisi*’nde, 2’nci yayım [B], s, 137, “*Kavramında* verili bir sezginin *çoklusunun birleştirilmiş* olduğu şeydir. Ama tasarımların tüm bileşimi onların *sentezinde bilincin birliğini* gerektirir. Bu nedenle yalnızca *bilincin bu birliğidir* ki tasarımların bir nesne ile bağıntısını, böylece *nesnel geçerliklerini* ... oluşturan şeydir ve öyleyse giderek *anlağın olanağı* bile onun üzerine dayanır.” Kant bu birliği bilincin *özel birliğinden*,

tasarımın birliğinden ayırdeder ki, bu sonuncusu bir çoklunun, görgül koşullara bağımlı olmak üzere, ya *eşzamanlı* ya da *ardışık* olarak bilincinde olmamı sağlar. Öte yandan, yine ona göre, tasarımların *nesnel* belirlenimlerinin ilkeleri yalnızca *tamalgının aşkınsal birliğinin* temel ilkelerinden türetilenektir. Bu nesnel belirlenimler olan kategoriler yoluyla, verili tasarımların çoklusu *bilincin birliğine* getirilecek bir yolda belirlenir. — Bu betimlemeye göre kavramın birliği birşeyin salt *duygu-belirlenimi*, *sezgi* ya da giderek salt *tasarım* da değil, ama *nesne* olmasını sağlayan şeydir ve bu nesnel birlik Benin kendi ile birliğidir. — Bir nesnenin *kavranması* gerçekte Benin onu *kendisinin* yapmasından, onun içine işlemesinden ve onu *kendi biçimine*, e.d. dolaysızca *belirtlilik* olan *evrenselliğe* ya da dolaysızca evrensellik olan belirliliğe getirmesinden başka birşeyden oluşmaz. Sezgideki nesne ya da giderek tasarımdaki nesne bile henüz *dışsal birşey*, *yabancı birşeydir*. Kavrama yoluyla onun sezgide ve tasarımda taşıdığı *kendinde-ve-kendi-için-Varlık* bir *koyulmuş-luğa* dönüştürülür; Ben *düşünerek* onun içine işler. Ama nesne ancak düşünce olduğu gibi *kendinde ve kendi içindir*; sezgide ya da tasarımda olduğu gibi, *Görüngüdür*; düşünce onun ilk olarak onunla önümüze çıktığı *dolaysızlığını* ortadan kaldırır ve böylece ondan bir *koyulmuş-Varlık* yapar; ama onun bu *koyulmuş-Varlığı* *kendinde-ve-kendi-için-Varlığı* ya da *nesnelliğidir*. Nesne öyleyse bu nesnelliğini *Kavramda* taşır, ve bu ise nesneyi kabul eden *özbilincin birliğidir*; buna göre nesnelliğinin ya da Kavramın kendisi *özbilincin doğasından* başka birşey değildir, Benin kendisinden başka hiçbir kıpı ya da belirlenim taşımaz.

Böylece *Kavramın* ne olduğunu öğrenebilmek için Benin doğası üzerine anımsatmalarımızda Kant felsefesinin ana önermelerinden biri tarafından aklanmış oluruz. Ama evrik olarak bunun için Benin *Kavramını* yukarıda belirtildiği yolda kavramış olmak zorunludur. Eğer sıradan bilincimizin önünde belirlediği gibi Benin salt *tasarımında* durup kalırsak, o zaman Ben yalnızca yalın *şeydir* ki, ona *Ruh* da denebilir ve Kavram buna bir iyelik ya da bir özellik olarak *özünüdür*. Ne Beni ne de Kavramı kavrama gibi bir girişimde bulunmayan bu tasarımın Kavramın kavranışını kolaylaştırmaya ya da yakına getirmeye hizmet edemez.

Kant'ın sözü edilen betimlemesi iki yan daha kapsar ki, Kavramı ilgilendirirler ve daha öte birkaç gözlemi zorunlu kılarlar. İlk olarak *anlak basamağını* *duygu ve sezgi basamaklarının* öncelemesi gerekir, ve Kant'ın aşkınsal felsefesinin özsel önermelerinden biri *sezgi olmaksızın Kavramların boş oldukları* ve ancak sezgi yoluyla verilen *çoklunun bağıntıları* olarak geçerlik taşıdıklarıdır. İkinci olarak, Kavram bilginin *nesnel* ögesi olarak, böylelikle *gerçeklik* olarak bildirilmiştir. Ama öte yandan Kavram salt *öznel* birşey olarak alınır ki, bundan *olgusalılık çıkarılamaz*; burada olgusalılık ile nesnellik anlaşılır çünkü olgusalılık özneliğin karşısına koyulur; ve genel olarak Kavram ve mantıksal öge yalnızca *biçimsel* birşey olarak bildirilir ki, içerikten soyutlandığı için, gerçeklik kapsamaz.

Şimdi ilk olarak *Anlağın ya da Kavramın onun tarafından varsayılan basamaklar ile o ilişkisi* söz konusu olduğunda, önemli olan nokta bu basamakların *biçimini* belirleyebilmek için ele alınan bilimin hangisi olduğudur. Arı *Mantık* olarak bizim bilimimizde bu basamaklar *Varlık ve Özdür. Ruhbilimde* Anlağı önceleyen basamaklar *duygu ve sezgi* ve sonra genel olarak *tasarımdır*. Bilinç Öğretisi olarak *Tinin Görüngübilimi*'nde *duyusal bilinç* ve sonra *algı bilinci* yoluyla Anlağa ulaşılır. Kant onun için yalnızca *duyguyu ve sezgiyi* önceden gerekli görür. Başlangıç olarak bu aşamalar dizisinin nasıl *eksik* olduğu onun kendisinin aşkınsal mantığa ya da Anlak-öğretisine *ek* olarak *derin-düşünce* kavramları üzerine bir *inceleme* eklemesinde anlaşılır, — bir alan ki, *sezgi ve anlağın ya da Varlık ve Kavramın* arasında durur.

Sorunun kendisi üzerine *ilk olarak* belirtmek gerek ki, o *sezgi, tasarım* vb. şekilleri *özbilinçli tine* aittirler ki, bu böyle olarak mantıksal bilimde irdelenmez. Varlık, Öz ve Kavramın arı belirlenimleri hiç kuşkusuz *tinin* biçimlerinin altyapısını ve iç yalın çerçevesini oluştururlar; tin *sezgisel* ve ayrıca *duyusal bilinç* olarak dolaysız Varlık belirliliğindedir, tıpkı *tinin* kendini *tasarımsal*ve ayrıca *algısal* bilinç olarak Varlıktan Öz ya da *derin-düşünce* basamağına yükseltmiş olması gibi. Ama bu somut şekiller mantıksal bilimi ancak mantıksal belirlenimlerin Doğada üstlendikleri somut biçimler kadar ilgilendirirler, ki bunlar *Uzay ve Zaman*, daha sonra *örgensel-olmayan Doğa* olarak kendini dolduran Uzay ve Zaman, ve en sonunda *örgensel* Doğa olacaklardır. Benzer olarak burada da *Kavram* özbilinçli *Anlağın* edimi olarak değil, *öznel Anlak* olarak değil, ama kendinde ve kendi için *Kavram* olarak görülecektir ki, *Doğanın* olduğu gibi *Tinin* de bir *basamağını* oluşturur. Yaşam ya da örgensel Doğa onda *Kavramın* ortaya çıktığı Doğa basamağıdır; ama kör olarak, kendi kendisini kavramayan, e.d. düşünmeyen *Kavram* olarak; düşünen *Kavram* olarak yalnızca *Tine* aittir. Ama *Kavramın* o tinsel olmayan şekli gibi bu tinsel şekli de onun mantıksal biçiminden bağımsızdır ve bu nokta üzerine daha önce Giriş bölümünde zorunlu ön-anımsatma yapılmıştı; bu ilkin *Mantığın* içerisinde aklanmayı bekleyecek bir konu değildir ve o bilim başlamadan önce durulaştırılmalıdır.

Şimdi, *Kavramı* önceleyen biçimler nasıl şekillenmiş olursa olsun, *ikinci olarak, Kavramın* bu biçimler ile *girdiği düşünülen ilişkiye* geliriz. Bu ilişki sıradan ruhsalimsel tasarımda olduğu gibi Kant'ın aşkınsal felsefesinde de öyle bir yolda alınır ki, görgül *gereç*, sezginin ve tasarımın çoklusu, ilk olarak *kendi başına varolur* ve sonra *Anlak* ona *yaklaşır*, ona *birlik* getirir ve *soyutlama* yoluyla onu *evrensellik* biçimine yükseltir. *Anlak* bu yolda kendi için boş bir *biçimdir* ki, bir yandan o *verili* içerik yoluyla olgusalılık kazanır, öte yandan o içeriği *soyutlar*, yani onu yararsız birşey, ama yalnızca *Kavram* için yararsız birşey olarak *bir yana bırakır*. *Kavram* edimlerden birinde olduğu gibi ötekinde de bağımsız birşey değil, o önceden verili gereçte özsel olan ve gerçek olan değildir;

tersine, kendinde ve kendi için olgusalılık olan şey gereçtir ki, Kavramdan çıkarsanmasına izin vermez.

Şimdi hiç kuşkusuz kabul edilmelidir ki, *genelde Kavram* henüz tam değildir, ama kendini *İdeaya* yükseltmelidir ki, ilkin o Kavramın ve Olgusalılığın birliğidir — izleyeceklerimizde Kavramın *kendisinin* doğası yoluyla gösterilmesi gerektiği gibi. Çünkü Kavramın kendine verdiği olgusalılık dışsal birşey olarak alınmamalı, bilimsel isteme uygun olarak Kavramın kendisinden türetilmelidir. Ama işin gerçeği genelde Kavrama karşı *olgusal olan* olarak geçerli kılınması gereken şeyin sezgi ve tasarım yoluyla verilen o gereç olmadığıdır. Sık sık, “*O yalnızca bir kavramdır,*” denir, ve yalnızca İdea değil, ama duyusal, uzaysal ve zamansal olarak ele gelir belirli-Varlık Kavramdan daha üstün birşeymiş gibi onun karşısına çıkarılır. Sonra, *soyut olan* somut olandan daha önemsiz birşey olarak görülür, çünkü ondan o tür gereç büyük ölçüde uzaklaştırılmıştır. Soyutlamanın bu görüşte taşıdığı anlama göre, somut olandan yalnızca *bizim öznel amaçlarımız için şu ya da bu özellik* öyle bir yolda seçilir ki, bunun çıkarılmasıyla nesnenin geri kalan başka birçok *özellik ve nitelik* değer ve önemde hiçbirşey yitirmez; tersine, bunlar *olgusal* oldukları için, yalnızca uzaklarda öte yanda bütünüyle her zaman oldukları gibi geçerli kalırlar, öyle ki anlağı böyle yoksul soyutlama ile yetinmeye zorlayan şey yalnızca böyle bir varsılığı üstlenmedeki *yeteneksizliğidir*. Şimdi eğer sezginin verili gereci ve tasarımın çoklusu düşünsel olana ve Kavrama karşı olgusal olarak alınırsa, bu öyle bir görüştür ki, terk edilmesi yalnızca felsefe yapmanın koşulu olmakla kalmaz, ama giderek din tarafından bile bir öngerek olarak alınır; çünkü eğer duyusalın ve tekil olanın yitici ve yüzeysel görüngüsü gerçek olan yerine alınırsa din için bir gereksinim ve anlam nasıl olabilir? Ama felsefe duyusal varlığın olgusalılığı açısından durumun ne olduğu konusunda *kavramsal* bir içgörü verir, ve duygunun ve sezginin, duyusal bilincin vb. o basamaklarını anlağın oluş sürecinde onun koşulları oldukları düzeye dek anlağı önceliyor olarak alır; ama bunlar yalnızca öyle bir yolda koşullardır ki, Kavram onların *diyalektik ve hiçliklerinden* onların *zemini* olarak ortaya çıkar ve onların *olgusalılıkları* tarafından koşullandırılmaz. Buna göre, soyutlayıcı düşünme bu yolla olgusalılığı içinde hiçbir zarara uğramayan duyusal gerecin salt bir yana atılması olarak görülmeyecektir; tersine, o gerecin salt *görüngü* olarak ortadan kaldırılması ve kendini yalnızca *Kavramda* sergileyen *özsele* indirgenmesidir. Hiç kuşkusuz, eğer somut görüngüden Kavrama alınan şey yalnızca bir *ayırmaç* ya da *gösterge* olarak hizmet edecekse, o zaman bu pekala nesnenin başkaları arasından herhangi bir dışsal ilgi zemininde seçilen ve geri kalanlarla aynı tür ve doğada olan herhangi bir duyusal, tekil belirlenimi olabilir.

Burada egemen olan temel bir yanlış anlama kendini geliştiren bireyin *doğal* gelişiminde ya da *tarihinde* yola çıkış noktası olan *doğal* ilkenin ya da *başlangıcın gerçek* olan olarak ve *Kavramda ilk* olan olarak

görülmektedir. Sezgi ya da Varlık hiç kuşkusuz Doğaya göre ilk olandır ya da Kavram için koşuldur, ama bu nedenle kendinde ve kendi için koşulsuz olan değildir; tersine, Kavramda olgusalıkları ve böylelikle aynı zamanda koşullandırıcı olgusal olarak taşıdıkları görünüş ortadan kalkar. Eğer önemli olan şey tasarımı ya da görüngüsel düşünmede olduğu gibi *gerçeklik* değil de yalnızca *tarih* ise, o zaman hiç kuşkusuz duygulardan ve sezgilerden başladığımızı ve anlağın bunların çoklusundan bir evrensellik ya da soyut birşey türettiğini ve anlaşılacağı gibi bu amaç için o temelin zorunlu olduğunu, ve bunun o soyutlama ediminde tasarıma kendini ilk kez onunla gösterdiği o tam olgusalılık içinde kaldığını anlatmaktan daha çoğu gerekemeyecektir. Ama felsefenin olayların bir anlatısı olması değil, tersine onlarda *gerçek* olanın bir bilgisi olması, ve dahası bu gerçeğe dayanarak anlatıda salt bir olay olarak görüneni kavraması gerekir.

Eğer Kavram olanın yüzeysel tasarımında tüm çokluluk *Kavramın dışında* duruyorsa ve Kavrama yalnızca soyut evrensellik ya da boş derin-düşünce-özdeşliği biçimi düşüyorsa, o zaman ilk olarak şu anımsatılabilir ki, bütün bunların dışında bir Kavramın bildirimi için ya da tanım için kendisi aslında arı soyut evrensellikten daha çoğu olmayan Cins değil, ama kesinlikle *özgül ya da türsel belirlilik* de gereklidir. Eğer yalnızca burada söylenenlerin anlamı üzerine biraz dikkatle düşünülürse görülecektir ki, *ayrışmanın* da Kavramın eşit ölçüde özsel bir kısıpı olarak görülmesi gerekir. Kant *a priori sentetik yargıların* olduğu düşüncesi ile, bu çok önemli düşünce ile bu irdelemeyi açmıştır. Bu tamalgının kökensel sentezi kurgul gelişme için en derin ilkelerden biridir; Kavramın doğası üzerine doğru bir anlayışın başlangıcını kapsar ve kendi içinde bir sentez olmayan o boş özdeşlik ya da soyut evrensellik ile tam bir karşıtlık içinde durur. — Gene de bu başlangıç daha ileri açınında karşılığını alamaz. 'Sentez' anlatımının kendisi bile kolayca yine *kendilerinde ve kendileri için ayrı olan şeylerin dıșsal bir birliğinin ve salt bileşiminin* bir tasarımına götürür. Sonra, Kant felsefesi yalnızca Kavramın ruhbilimsel yansımasında durup kalır ve yine Kavramın sürekli olarak bir sezgi çoklusu tarafından koşullandırıldığı önesürümüne geri döner. Anlak bilgisini ve deneyimi *görüngüsel* bir içerik olarak bildirmiş olmasının nedeni kategorilerin kendilerinin yalnızca sonlu olmaları değil, ama, ruhbilimsel bir idealizm temelinde, *yalnızca* özbilinçten ortaya çıkan belirlenimler olmalarıdır. Kavramın *a priori* bir *sentez* olmasına bakılmaksızın, yine sezginin çoklusu olmadığında *içeriksiz* ve *boş* olması gerektiği görüşü de bu duruş noktasından kaynaklanır; ama Kavram hiç kuşkusuz böyle sentez olarak kendi içinde belirlilik ve ayırım kapsar. Dahası, belirlilik Kavramın belirliliği ve böylelikle *saltık belirlilik, tekillik* olduğu için, Kavram tüm sonlu belirliliğin ve çokluluğun zemini ve kaynağıdır.

Kavramın Anlak olarak üstlendiği biçimsel konum Kant'ın *Usun* ne

olduğunu betimlemesinde tamamlanır. Usta, düşüncenin en yüksek basamağında, Kavramın henüz Anlak aşamasında içinde görüldüğü koşullanmışlığı yitirmesinin ve eksiksiz gerçekliğe ulaşmasının beklenmesi gerekirdi. Ama bu beklenti boşa çıkar. Kant'ın Usun kategorilere karşı tutumunu yalnızca *eytışimsel* olarak belirlemesiyle ve dahası bu eytışimin sonucunu yalnızca ve yalnızca *sonsuz yokluk* olarak anlamasıyla, Usun sonsuz birliği de sentezi ve böylelikle kurgul, gerçekten sonsuz Kavramın o başlangıcını yitirir; *Us dizgesel Anlak kullanımının* o tanıtık bütününüle biçimsel, *salt düzenleyici birliği* olur. Salt bir yargılama kanonu olması gereken Mantığın *nesnel içgörülerin* üretilmesi için bir *organon* olarak görölmesinin bir kötüyü kullanım olduğu bildirilir. Daha yüksek bir yetiyi ve daha derin bir içeriği anışturması gereken us-kavramları bundan böyle, kategorilerin tersine, *olusturucu hiçbirşey* taşımazlar; *salt* İdeallerdirlar; kullanmalarına *hiç kuşkusuz bütününüle izin verilir*, ama bu anlaşılır özlere — ki onlarda tüm *gerçekliğin* kendini bütününüle açığa sermesi gerekir — *önsavlardan* daha öte bir anlam taşımazlar; ve onlara kendinde ve kendi için bir gerçeklik yüklemek tam bir özenç ve çılgınlık olacaktır, çünkü — *hiçbir deneyimde bulunamazlar*. — Felsefenin anlaşılır özlere duyusallığın uzaysal ve zaman gerecinden yoksun oldukları için gerçekliği yadsıyacağını hiç düşünen olmuş mudur?

Genel olarak Mantığın Kavramının ve belirleniminin hangi bakış açısından irdeleneceği sorusu dolaysızca bu nokta ile bağlıdır ve Kant felsefesi burada genellikle kabul edilen bakış açısını benimseyerek konuya *Kavramın ve onun biliminin Gerçekliğin* kendisi ile *ilişkisi* açısından yaklaşır. Daha önce Kant'ın kategorileri çıkarsamasından aktardığımız gibi, bu çıkarsamaya göre *nesne sezginin* çoklusunun onda *birleştiği* birşey olarak yalnızca *özbilincin birliği yoluyla* bu birliktir. Öyleyse burada *düşüncenin nesnelliği* belirli olarak bildirilir, Kavramın ve Şeyin bir özdeşliği ki, *gerçekliktir*. Benzer olarak, yine genellikle kabul edilir ki, düşünme verili bir nesneyi kendinin edinirken nesne bu yolla bir başkalaşıma uğrar ve duyuşal birşeyden düşünsel birşeye çevrilir; gene de bu başkalaşım yalnızca şeyin özsellğinde hiçbirşeyi değiştirmemekle kalmaz, ama nesne ilk kez Kavramında *gerçekliği* içinde iken, içinde verili olduğu dolaysızlık ise yalnızca *görüngü ve olumsallıktır*; nesnenin onu kavrayan bilgisi onun *kendinde ve kendi için* olduğu gibi bilgisi, ve Kavram onun nesnelliğinin kendisidir. Ama öte yandan yine eşit ölçüde ileri sürülür ki, *gene de şeyleri kendilerinde ve kendileri için oldukları gibi bilemeyiz*, ve *gerçeklik bilen Us için erişilemezdir*; Nesnenin ve Kavramın birliğinden oluşan o gerçeklik gene de yalnızca *görüngüdür*, ve dahası şimdi yine içeriğin yalnızca sezginin çoklusu olması zemininde böyledir. Bu nokta üzerine daha önce de belirtildiği gibi, tersine, bu çokluluk Kavram ile karşıtlık içinde sezgiye ait olduğu ölçüde tam olarak Kavramda ortadan kaldırılır ve nesne Kavram yoluyla olumsal olmayan özsellğine indirgenir; bu sonuncusu *görüngüye* girer ve tam bu nedenle *görüngü salt özsüz birşey* değil ama

Özün belirişidir. Ama Özün bütününüyle özgürleşmiş belirişi Kavramdır. — Burada anımsatılan bu önermeler dogmatik önesürümler değildirler, çünkü *Özün* bütün bir içkin gelişiminden kendi kendilerini üreten sonuçlardır. Bu gelişimin götürdüğü şimdiki duruş noktası *Saltığın* Varlıktan ve Özden daha yüksek olan biçiminin *Kavram* olduğudur. Bu yandan bakıldığında, Kavram başka başlangıç noktalarından duygu ve sezgi ve tasarımı da içeren ve onun ön koşulları olarak görünmüş olan Varlığı ve Öz *kendine altgüdümlü kalmış* ve kendini onların *koşulsuz zemini* olarak tanıtlamış olduğu için, şimdi geriye *ikinci yan* kalır ki, Mantığın bu üçüncü kitabı bunun ele alınışına ayrılmıştır ve buna göre Kavramın onda yiten Olgusallığı kendi içinde ve kendi içinden nasıl oluşturacağının betimlemesi sunulacaktır. Buna göre hiç kuşkusuz kabul edilmiştir ki, yalnızca genel olarak arı Kavramda durup kalan bilgi henüz tamamlanmamış ve ilkin ancak *soyut gerçekliğe* ulaşmıştır. Oysa tamamlanmamışlığı duyguda ve sezgide verilen o sözde olgusallıktan yoksun olmasından değil, tersine Kavramın henüz onun kendisinden üretilen *kendi* olgusallığını kendine vermemiş olmasından oluşur. Kavramın görgül gerek karşısında ve daha sağın olarak onun kategorileri ve derin-düşünce belirlenimleri karşısında tanıtılan saltıklığı o gerecin Kavramın *dışında ve önünde* görüldüğü yolda değil, ama yalnızca ideallığında ya da Kavram ile özdeşliğinde *gerçeklik* taşıyor olmasından oluşur. Olgusal olanın ondan *türetilmesi*, eğer buna türetme denecekse, ilkin ötsel olarak Kavramın biçimsel soyutlaması içinde kendini tamamlanmamış olarak göstermesinden ve onun kendisinde temellenen diyalektik yoluyla Olgusallığa öyle bir yolda geçmesinden oluşur ki, Kavram yeniden karşısında bulunan hazır bir olgusallığa geri düşmez ve daha iyi birşeyi aradıktan sonra sanki onu bulamamış gibi kendini görüngünün ötsel olmayan ögesi olarak göstermiş olan birşeye sığınmaz, tersine onu kendi içinden üretir. — Kant felsefesinin nasıl düşüncenin duyusal belirli-Varlık ile ilişkisini, ötesine geçmediği bu ilişkiyi salt görüngünün yalnızca görelî bir ilişkisi olarak anlamış olması, ikisinin daha yüksek bir birliğini hem genel olarak *İdeada* hem de örneğin sezgisel bir Anlağın İdeasında çok iyi anlamış ve anlatmış olması ve gene de o görelî ilişkide ve Kavramın Olgusallıktan bütününüyle ayrılmış olduğu ve öyle kaldığı önesürümünde durup kalmış olması, böylece sonlu bilgi olarak bildirdiği şeyi *gerçeklik* olarak ileri sürmesi ve *gerçeklik* olarak tanıdığı ve belirli kavramını ürettiği şeyi inanılmaz bir aşırılık olarak ve bir düşünce-şey olarak bildirmiş olması — bütün bunlar kendilerini her zaman şaşkınlık verici şeyler olarak göstereceklerdir.

Dahası, burada gerçeklik ile ilişkisinin söz konusu edildiği şey ilk olarak genelde bilim değil ama *Mantık* olduğu için, kabul etmek gerekir ki, Mantık *biçimsel bilim* olarak felsefenin daha öte bölümlerinin, *Doğa ve Tın bilimlerinin* içeriği olan o Olgusallığı kapsayamaz ve kapsamaması gerekir. Bu somut bilimler hiç kuşkusuz İdeanın Mantıktan daha olgusal

bir biçiminde ortaya çıkarlar; ama aynı zamanda bu kendi görüngüsünün üzerine bilim düzlemine yükselen bilincin terketmiş olduğu o olgusalığa geri dönerek, ya da giderek sonlulukları ve geçeklik yok-sunlukları Mantıkta betimlenmiş olan kategoriler ve derin-düşünce belirlenimleri gibi biçimlerin kullanımına yeniden yönelerek de yer almaz. Tersine, Mantık *İdeanın* öyle bir basamağa yükselişini sergiler ki, İdea oradan Doğanın yaratıcısı olur ve *somut bir dolaysızlık* biçimine geçer ki, gene de bunun Kavramı kendini *somut Tin* olarak oluşturabilmek için yine bu şekli parçalar. Bu somut bilimlere karşı — ki gene de ön-imgeleri olmuş olan aynı mantıksal öğeyi ya da Kavramı iç oluşturunucuları olarak alırlar ve saklı tutarlar — Mantığın kendisi hiç kuşkusuz *biçimsel* bilimdir, ama *saltık Biçimin* bilimidir ki, kendi içinde bütünlük-tür ve *gerçekliğin kendisinin arı İdeasını* kapsar. Bu saltık Biçim İçeriğini ya da Olgusalığını kendisinde taşır; Kavram, sıradan, boş bir özdeşlik olmadığı için, olumsuzluk ya da saltık belirleme kıpısında ayrılmış belirlenimler kapsar; İçerik genel olarak saltık Biçimin böyle belirlenimlerinden başka birşey değildir — onun kendisi tarafından koyulan ve buna göre ayrıca ona yeterli olan İçerik. — Bu nedenle bu Biçim sıradan mantıksal biçimin taşıdığı düşünülenden de bütünüyle başka bir doğadadır. Daha şimdiden *kendi için gerçekliktir*, çünkü bu İçerik onun Biçimine ya da bu Olgusalık onun Kavramına yeterlidir; ve *arı Gerçekliktir*, çünkü İçeriğin belirlenimleri henüz saltık bir başkalık ya da saltık dolaysızlık biçimini taşımazlar. — Kant *Arı Usun Eleştirisi*'nde, [B.] s. 83, Mantık ile bağıntı içinde eski ve ünlü soruyu, *Gerçeklik nedir?* sorusunu ele aldığı zaman, ilk olarak onun bilginin nesnesi ile bağdaşması olduğu yolundaki açıklamayı basmakalıp birşey olarak sunar, — bir tanım ki, büyük, aslında çok büyük değeri vardır. Eğer bu tanıma aşkınsal idealizmin *us-bilgisinin kendilerinde-şeyleri* kavrama yeteneğinde olmadığı, *Olgusalığın saltık olarak Kavramın dışındayattığı* biçimindeki temel önesürümünü durumunda anımsarsak, o zaman hemen açıktır ki, kendini nesnesi ile, kendilerinde-şeyler ile *bağdaşma içine getiremeyen* böyle bir *us*, ve *us-kavramları* ile bağdaşma içinde olmayan *kendilerinde-şeyler*, olgusalık ile bağdaşma içinde olmayan kavram, ve kavram ile bağdaşma içinde olmayan bir olgusalık — tümü de *gerçek olmayan tasarımlardır*. Eğer Kant *sezgisel bir Anlak* İdeasını o gerçeklik tanımının ışığında irdelemiş olsaydı, o zaman istenen bağdaşmayı anlatan bu İdeayı bir düşünce-şey olarak değil, ama tersine gerçeklik olarak ele alması gerekirdi.

“Bilmek istediğimiz şey,” diye sürdürür Kant, “*her bir bilginin gerçekliğinin evrensel ve güvenilir bir ölçütüdür; nesnelerinin ayrımı olmaksızın tüm bilgiler için geçerli olacak birşey böyle bir ölçüt olacaktır; ama böyle bir ölçütte bilginin tüm içeriği (nesnesi ile bağıntı) soyutlanacağı ve gerçeklik tam olarak bu içeriği ilgilendirdiği için, o zaman bilgilerin bu içeriğinin gerçekliğinin bir ayırmacını istemek bütünüyle olanaksız ve saçma olacaktır.*” — Burada Mantığın biçimsel işlevinin sıradan tasarımı

çok belirgin olarak anlatılır ve getirilen uslamlama çok inandırıcı görünür. Ama ilk olarak belirtmek gerek ki, böyle biçimsel uslamlama durumunda genellikle olan şey söyleminde temel aldığı ve hakkında konuştuğu olguyu unutmastır. Denir ki, bilginin *içeriğinin gerçekliğinin* bir ölçütünü sormak saçma olacaktır; — ama tanıma göre gerçekliği oluşturan şey *içerik* değil, onun Kavram ile *bağdaşmasıdır*. Burada sözü edildiği gibi *Kavram olmaksızın* bir içerik Kavramsız olduğu için özsüz birşeydir; böyle birşeyin gerçekliğinin ölçütüne ilişkin bir soru hiç kuşkusuz sorulamaz, ama karşıt nedenle, yani içeriğin kavramsızlığından ötürü *istenen bağdaşma* olmaması değil, ama gerçeklikten yoksun bir görüşe ait birşeyden daha ötesi olamaması nedeniyle. — Burada biçimciliğin birşeyi açıklamaya başlar başlamaz her zaman içine düştüğü ve ona söylemek istediğinin karşıtını söyleten karışıklığa yol açan bu içerikten daha öte söz etmeyelim, ve mantıksal olanın yalnızca biçimsel olduğu, aslında tüm içeriği soyutladığı biçimindeki soyut görüş üzerinde duralım; bu durumda önümüzde tek-yanlı bir bilgi vardır ki, hiçbir nesne kapsamaması gerekir, boş, belirlenimsiz bir biçimdir ki, bir *bağdaşma* olmadığı gibi — çünkü bağdaşma özsel olarak *iki terimi* gerektirir — gerçeklik de değildir. — Kavramın *a priori sentezinde* Kant daha yüksek bir ilke gördü ki, onda ikilik bir birlik içinde bilinebilir ve böylelikle gerçeklik için istenen şey elde edilebilirdi; ama duyusal gereç, sezginin çoklusu onun için çok fazla güçlüydü ve ondan uzaklaşarak Kavramın ve *kendilerinde ve kendileri için* kategorilerin bir irdelemesine ve kurgul bir felsefeciliğe geçmeyi başaramadı.

Mantık saltık Biçimin bilimi olduğu için, bu biçimsel bilimin *gerçek olabilmesi* kendisinde Biçimince uygun olan bir *İçerik* taşımaması gerektirir; bu özellikle böyledir, çünkü mantığın biçimsel ögesi arı Biçim olduğu için, mantıksal gerçeğin *arı Gerçekliğin* kendisi olması gerekir. Bu biçimsel bilim buna göre kendi içinde belirlenimler ve içerik açısından çok varsıl olarak, ve somut olan üzerindeki etkisinde genellikle sanıldığından sonsuz ölçüde güçlü olarak düşünülmelidir. Mantıksal yasalar kendileri için (uygulamalı mantığın heterojen eklentileri ve geri kalan ruhbilimsel ve insanbilimsel gereç sayılmaksızın) genellikle, çelişki önermesinden ayrı olarak, yargıların evrilmesini ve tasım biçimlerini ilgilendiren kimi önemsiz önermelere sınırlanır. Giderek burada bile kendilerini gösteren biçimler ve ayrıca bunların daha öte belirlenimleri yalnızca bir bakıma tarihsel olarak alınırlar, kendilerinde ve kendileri için gerçek olup olmadıkları açısından bir eleştiri altına getirilmezler. Böylece örneğin olumlu yargının biçimi kendinde bütünüyle doğru birşey olarak geçerli sayılır ve böyle bir yargının gerçek olup olmadığı yalnızca ve yalnızca içeriğe bağlanır. Bu biçimin *kendinde ve kendi için* bir gerçeklik biçimi olup olmadığı, onun anlattığı “Tekil bir Evrenseldir” önermesinin kendi içinde eytişimsel olup olmadığı — bunlar bu araştırmada düşünülmezler. Bu yargının kendi için gerçekliği kapsamaya

yetenekli olduğu, ve her olumlu yargının anlattığı önermenin doğru bir önerme olduğu doğrudan doğruya kabul edilir, üstelik gerçekliğin tanımı tarafından istenen şeyden, yani Kavramın ve Nesnesinin bağdaşmasından yoksun olduğunun dolaysızca açık olmasına karşın; eğer burada Evrensel olan Yükleme Kavramı olarak, Tekil olan Özne ise Nesne olarak alınırsa, o zaman biri öteki ile bağdaşmaz. Ama Yükleme olan *soyut Evrensel* henüz bir Kavram oluşturmuyorsa, çünkü bir Kavrama hiç kuşkusuz daha çoğu aittir, — tıpkı böyle bir öznenin de henüz gramatik bir öznenin daha ötesi olmaması gibi —, o zaman yargı nasıl gerçeklik kapsayabilir, eğer Kavramı ve Nesnesi bağdaşmıyorsa ya da hem Kavramdan hem de Nesneden yoksunsa? — Tersine, o zaman *olanaksız* olan ve *saçma* olan şey gerçekliği olumlu bir yargı ve genel olarak yargı gibi biçimlerde kavramayı istemektir. Kant felsefesi nasıl kategorileri kendilerinde ve kendileri için irdelememiş, ama onları özbilincin öznel biçimleri olmaları gibi geçersiz bir zeminde gerçeği kapsamaya yeteneksiz sonlu belirlenimler olarak bildirmişse, sıradan mantığın içeriği olan kavram biçimlerini eleştiri altına almaktan da eşit ölçüde uzak durmuştur; tersine, onların bir bölümünü, yani yargı işlevlerini kategorilerin belirlenimi olarak almış ve geçerli varsayımlar olarak kabul etmiştir. Eğer mantıksal biçimlerde düşüncenin biçimsel işlevlerinden daha çoğu görülmeyecek olsa bile, bunlar tam bu nedenle kendileri için *gerçekliğe* ne düzeyde karşılık düştükleri açısından araştırılmaya değer olacaklardır. Bunu yerine getirmeyen bir mantık kendi için en çoğundan yalnızca ortaya çıkıveren düşünce fenomenlerinin doğa-tarihsel bir betimlemesi olma değerini ileri sürebilir. Bu betimlemeyi ilk kez üstlenmiş olması Aristoteles'in sonsuz değeridir ve bunun bizi o dehanın gücü karşısında duyulabilecek en yüksek hayranlıkla doldurması gerekir. Ama daha ileri gitmek ve bir yandan bu biçimlerin dizgesel bağlantısını, ama öte yandan değerlerini saptamak zorunludur.

Bölümleme

Kavramın yukarıdaki irdelemesi onu *Varlığın* ve *Özün* birliği olarak gösterir. *Öz Varlığın ilk olumsuzlamasıdır* ve Varlık bu yolla *Görünüş* olur; Kavram *ikinci olumsuzlama* ya da bu olumsuzlamanın olumsuzlaması, öyleyse yeniden kurulan Varlıktır, ama onun kendi içinde sonsuz dolaylılığı ve olumsuzluğu olarak. — *Varlık* ve *Öz* buna göre Kavramda bundan böyle onları *Varlık* ve *Özyapan* belirlenimleri taşımazlar, ne de her birinin ötekinde *Görünüş* olduğu türde bir birlik içindedirler. Kavram buna göre kendini bu belirlenimlere ayırtmaz. Tözsel İlişkinin gerçekliğidir ki, onda Varlık ve *Öz* doldurulmuş kendine-bağımlılıklarına ve birbirleri yoluyla belirlenime erişir. *Tözsel özdeşlik* kendini tözselliğin gerçekliği olarak tanıtlamıştır, öyle ki o denli de koyulmuşluktur ve yalnızca *koyulmuşluk* olarak tözsel özdeşliktir. Koyulmuşluk *belirli-Varlık*

ve *ayrışmamıştır*; buna göre kendinde-ve-kendi-için-Varlık Kavramında kendine uygun ve gerçek bir belirli-Varlığa erişir, çünkü o koyulmuşluk kendinde-ve-kendi-için-Varlığın kendisidir. Bu koyulmuşluk Kavramın kendi içindeki ayrımını oluşturur; koyulmuşluk dolaysızca kendinde-ve-kendi-için-Varlık olduğu için, Kavramın *ayrışmalarının* kendileri *bütün Kavramdır*, — *belirlilikleri içinde evrensel ve kendi olumsuzlamaları ile özdeşler*.

Bu şimdi Kavramın Kavramının kendisidir. Ama *ilkin yalnızca* Kavramıdır; — ya da Kavramın kendisi de henüz *yalnızca* Kavramdır. Kavram kendinde-ve-kendi-için-Varlıktır çünkü bu ikincisi koyulmuşluktur; ya da saltık Tözdür çünkü bu ikincisi değişik Tözlerin *zorunluğunu özdeşlik* olarak açığa serer; bu nedenle bu özdeşlik ne olduğunu kendisi ortaya koymalıdır. Tözsellik ilişkisinin Kavramın *oluşmasını sağlayan* deviminin kısırları ve bu yolla sergilenen Olgusalılık yalnızca Kavrama geçmiştir; bu Olgusalılık henüz Kavramın onun kendisinden ortaya çıkmış *kendi* belirlenimi değildir; Zorunluk alanına düşmüştür; ama Kavramın kendi belirlenimi yalnızca onun *özgür* belirlenimi, bir belirli-Varlık olabilir ki, onda Kavram kendi ile özdeş, kısırları Kavramlardır ve onun kendisi yoluyla *koyulurlar*.

Öyleyse *ilk olarak* Kavram yalnızca *kendinde* gerçekliktir; *yalnızca* bir *İç* olduğu için, o denli de *yalnızca* bir *Dış*tır. *İlkin* genel olarak *dolaysız birşeydir*, ve bu şekilde kısırları *dolaysız, sağlam belirlenimler* biçimini taşırlar. Kavram *belirli Kavram* olarak, salt *Anlağın* alanı olarak görünür. — Bu dolaysızlık biçimi henüz Kavramın doğasına uygun olmayan bir belirli-Varlık olduğu için —, çünkü Kavram yalnızca kendi ile bağıntılı olarak *özgür olandır*, — *dışsal* bir biçimdir ki, onda Kavram henüz kendinde-ve-kendi-için-var-olan değil ama *yalnızca koyulmuş* ya da *öznel birşey* olarak geçerli olabilir. — *Dolaysız* Kavramın şekli öyle bir duruş noktası oluşturur ki, ona göre Kavram öznel bir düşünce, *Olguya* dışsal bir derin-düşüncedir. Bu basamak buna göre *Öznelliği* ya da *biçimsel Kavramı* oluşturur. Bunun dışsallığı *belirlenimlerinin sağlam Varlığında* görünür ve bu yolla bunların her biri kendi için yalıtılmış, nitel birşey olarak ortaya çıkar ki, yalnızca kendi başkası ile dışsal bağıntı içindedir. Ama Kavramın tam olarak *iç* ya da *öznel* özü olan *özdeşliği* onları eytişimsel devime koyar, bununla yalıtılmaları ve böylelikle Kavramın Olgudan ayrılması ortadan kalkar ve gerçeklikleri olarak *bütünlük* ortaya çıkar ki, *nesnel Kavramdır*.

İkinci olarak. *Nesnelliği* içindeki Kavram *kendinde-ve-kendi-için-var-olan Olgunun kendisidir*. Zorunlu olarak ilerleyen belirlenmesi yoluyla *biçimsel* Kavram kendini Olgu yapar ve böylece Olguya karşı öznellik ve dışsallık ilişkisinden kurtulur. Ya da, evrik olarak, Nesnellik *içselliklerinden* ortaya çıkan ve belirli-Varlığa geçen *olgusal Kavramdır*. — Olgu ile bu özdeşlikte Kavram böylelikle *kendi özgür* belirli-Varlığını taşır. Ama bu özgürlük henüz *dolaysız* bir özgürlüktür, *olumsuz* özgürlük değil. Olgu

ile bir olarak, Kavram ona *batmıştır*; ayrımları nesnel Varoluşlardır ki, onlarda kendisi yine *İç* olandır. Nesnel belirli-Varlığın ruhu olarak, *kendine Öznellik* biçimini *vermelidir ki*, bunu *biçimsel* Kavram olarak *dolaysızca* taşımıştı; böylece özgür olanın *biçiminde* — ki Nesnellikte henüz bunu taşımamıştır — o Nesnelliğin karşısına çıkar ve bu yolla onunla *nesnel Kavram olarak kendinde ve kendi için* taşıdığı özdeşliği ayrıca *koyulmuş* bir özdeşlik yapar.

Nesnelliği içinde o denli de Özgürlük biçimini taşımasını sağlayan bu tamamlanışta *yeterli Kavram İdeadır*. İdeanın alanı olan Us kendini *açığa seren gerçekliktir* ki, onda Kavram ona bütünüyle uygun düşen Olgusallaşmasını taşır ve bu nesnel dünyasını öznelliğinde ve bunu birincide tanıdığı düzeye dek özgürdür.

Birinci Kesim

Öznellik

Kavram ilkin *biçimseldir*, *başlangıçtaki* Kavram ya da *dolaysız* olarak Kavramdır. — Dolaysız birlikte ayrımı ya da koyulmuşluğu *ilk* olarak kendisi yalın ve yalnızca *bir görünüştür*, öyle ki ayrımın kısıları dolaysızca Kavramın bütünlüğüdürler ve yalnızca *Kavram olarak Kavramdırlar*.

Ama *ikinci olarak*, Kavram saluk olumsuzluk olduğu için kendini böler ve kendini *olumsuz* olarak ya da kendi *başkası* olarak koyar; ve dahası, ilkin *dolaysız* Kavram olduğu için, bu koyma ya da ayrımlaşma edimi kısıların *birbirine karşı ilgisiz* ve her birinin kendi için olması belirle-nimini taşır; birliği bu *bölünmede* henüz yalnızca dış *bağıntıdır*. Böylece *kendilerine-bağımlı* ve *ilgisiz* olarak koyulan kısılarının *bağıntısı* olan Kavram *Yargıdır*.

Üçüncü olarak, Yargı kendine-bağımlı kısılarında yiten Kavramın birliğini kapsıyor olsa da, bu birlik *koyulmuş* değildir. Onun bu koyulmuş birlik olması Yargının onu *Tasım* ya da *tamamlanmışlığı* içinde koyulmuş Kavram yapan eytişimsel devimi yoluyla olur, çünkü Tasımda Kavramın *kendilerine-bağımlı* uçlar olan kısıları gibi onların *dolaylı kılıcı birliği* de koyulur.

Ama birleştirici *orta terim* olarak bu *birliğin* kendisi ve *kendilerine-bağımlı* uçlar olarak *kısılar* ilkin *dolaysızca* birbirine karşıt oldukları için, *biçimsel Tasımda* yer alan bu çelişkili ilişki kendini ortadan kaldırır, ve Kavramın *tamamlanmışlığı bütünlüğün* birliğine, Kavramın *Öznelliği* onun *Nesnelliğine* geçer.

Bölüm Bir

Kavram

Anlak ile sık sık genel olarak Kavramlar yetisi anlatılır; bu düzeye dek *Yargı Yetisinden* ve *biçimsel Us* olarak Tasımlar yetisinden ayırdedilir. Ama başlıca Us ile karşıtlık içine getirilir; gene de bu düzeye dek genel olarak Kavram yetisini değil, ama *belirli* Kavramlar yetisini imler ki, bu nedenle Kavram sanki *yalnızca belirli bir Kavrammış* düşüncesi egemendir. Anlak bu imlemde *biçimsel Yargı* yetisinden ve *biçimsel Ustan* ayırdedildiği zaman, *tekil* belirli Kavramın yetisi olarak alınır. Çünkü Yargı ve Tasım ya da Usun kendileri, *biçimsel* olarak alındıklarında, yalnızca *Anlak* düzlemine düşerler, çünkü soyut Kavram-belirliliği biçimi altında

dururlar. Ama burada Kavram bütününde salt soyut olarak belirli birşey anlamında geçerli değildir; buna göre Anlak Ustan yalnızca öyle bir yolda ayırdedilecektir ki, birincisi yalnızca genel olarak Kavramın yetisi olarak alınacaktır.

Şimdi burada irdelenecek olan bu evrensel Kavram üç kıpı kapsar: *Evrensellik*, *Tikellik* ve *Tekillik*. Kavramın ayırdetmesinde kendine verdiği ayırım ve belirlenimler daha önce *koyulmuşluk* denmiş olan yanı oluşturlar. Bu yan Kavramda kendinde-ve-kendi-için-Varlık ile özdeş olduğu için, bu kıpılardan her biri *belirli Kavram* ve Kavramın *bir belirlenimi* olduğu denli de *bütün Kavramdır*.

İlk olarak Kavram arı Kavram ya da *Evrensellik* belirlenimidir. Ama arı ya da evrensel Kavram ayrıca *belirli* ya da *tikel* bir Kavramdır ki, başka Kavramların yanında yerini alır. Kavram bütünlük olduğu için ve öyleyse Evrenselliği ya da kendi ile arı özdeş bağıntısı içinde özsel olarak belirleme ve ayırdetme olduğu için, kendi ile özdeşliğinin bu biçiminin, tüm kıpılara yayılırken ve onları kendi içinde kapsarken, eşit ölçüde dolaysızca kendini kıpıların ayırdedilmişliğine karşı *yalnızca Evrensel* olarak belirlemesinin ölçütünü kendisinde taşır.

İkinci olarak, Kavram bu yolla başkalarına karşı ayırdedilmiş bu *tikel* Kavram olarak ya da *belirli Kavram* olarak koyulur.

Üçüncü olarak, *Tekillik* kendini ayrından saltık olumsuzluğa yansıtan Kavramdır. Bu aynı zamanda özdeşliğinden *başkalığına* geçerek *Yargı* olma kıpısıdır.

A. EVRENSEL KAVRAM

Arı Kavram saltık olarak sonsuz, koşulsuz ve özgür olandır. Burada, Kavramı *içeriği* olarak alan incelemenin başladığı yerde, bir kez daha geriye, onun türeyişine bakmamız gerekir. *Öz Varlıktan* ve Kavram *Özden*, böylelikle ayrıca Varlıktan *oluşturmuştur*. Ama bu Oluş kendini *kendinden itiş* imlemini taşır, öyle ki *oluşturmuş olan* daha çok *koşulsuz ve kökensel olandır*. *Varlık* Öze geçişinde bir *görünüş* ya da *koyulmuşluk* olmuş, ve *Oluş* ya da *başkasına* geçiş bir *koyma edimi* olmuştur; ve evrik olarak, *Özün koyma edimi* ya da yansıması kendini ortadan kaldırmış ve *koyulmamış birşey*, *kökensel* bir Varlık olarak yeniden kurmuştur. Kavram bu kıpıların iç içe geçişleridir, öyle ki nitel olan ve kökensel olarak var olan yalnızca *koyma edimi* olarak ve yalnızca kendi-içine-geri-dönüş olarak bulunur, ve bu arı kendi-içine-yansıma salt *başkası-oluş* ya da *belirliliktir* ki, buna göre o denli de sonsuz, kendi ile bağıntılı *belirliliktir*.

Kavram böylece ilk olarak öyle bir yolda *saltık kendi ile özdeşliktir* ki, yalnızca olumsuzlamanın olumsuzlaması olarak ya da olumsuzluğun kendi ile sonsuz birliği olarak budur. Kavramın bu kendi ile *arı bağıntısı*, ki kendisini olumsuzluk yoluyla koyarak bu bağıntıdır, Kavramın *Evrenselliğidir*.

Evrensellik, en yüksek derecede *yalın* belirlenim olduğu için, hiçbir açıklamaya yetenekli görünmez; çünkü bir açıklama belirlenimler ve ayrımlar ile ilgili olmalı ve nesnesine yüklemeler yüklemelidir; ama yalın olan bu yolla açıklanmaktan çok başkalaştırılır. Ama böyle saltık olumsuzlama yoluyla *kendi içinde* en yüksek derecede ayrımı ve belirliliği kapsayan yalın birşey olmak tam olarak Evrenselin doğasıdır. *Varlık dolaysız* Varlık olarak yalındır; bu nedenle yalnızca *denmek istenen birşeydir*, ve ona ilişkin olarak ne olduğu söylenemez; buna göre dolaysızca kendi başkası ile, *Varlık-olmayan* ile birdir. Kavramı tam olarak karşısında dolaysızca yiten yalın birşey olmaktır; *Oluştur*. Buna karşı *Evrensel yalın olandır* ki, o denli de *kendi içinde en varıl olandır*; çünkü Kavramdır.

Öyleyse Evrensel *ilk olarak* kendi ile yalın bağıntıdır; yalnızca *kendi içindedir*. Ama, *ikinci olarak*, bu özdeşlik kendi içinde saltık *dolaylılıktır*, *dolaylı birşey* değil. Dolaylı bir Evrensel olan Evrenselden, yani Tikel ve Tekil ile karşıtlık içindeki *soyut* Evrenselden ilkin belirli Kavram ile ilişki içinde söz edilecektir. — Ama giderek *soyut olan* bile onu elde edebilmek için somut olanın başka belirlenimlerinin *uzaklaştırılması* gereğini kapsar. Bu belirlenimler genelde belirlenimler olarak *olumsuzlamalıdır*; dahası, *uzaklaştırmaları* benzer olarak bir *olumsuzlamadır*. Böylece soyut olan durumunda bile benzer olarak olumsuzlamanın olumsuzlaması ortaya çıkar. Ama bu çifte olumsuzlama sanki soyutlamaya *dışsalmış* gibi tasarımlanır — hem somut olanın uzaklaştırılan daha öte özellikleri soyut olanın içeriği olarak saklı tutulan özelliğinden ayırmış gibi, hem de bu geri kalanların atılması ve birinin saklı tutulması işlemi özelliklerin dışında ilerleyen bir işlemmiş gibi. Evrensel henüz kendini o devime karşı böyle bir *dışsallığa* belirlemiş değildir; henüz kendisi kendi içinde o saltık dolaylılıktır ki, tam olarak olumsuzlamanın olumsuzlaması ya da saltık olumsuzluktur.

Bu kökensel birliğe göre ilk olarak ilk olumsuz ya da *belirlenim* Evrensel için bir sınır değildir, tersine Evrensel *kendini onda saklar* ve olumlu olarak kendi ile özdeşir. Varlık kategorileri, Kavramlar olarak, özsel olarak sınırlanışları ya da başkalıkları içindeki belirlenimlerin bu kendileri ile özdeşlikleri idiler; ama bu özdeşlik yalnızca *kendinde* Kavramdı; henüz belirttik değildi. Buna göre genelde nitel belirlenim kendi başkasında yitiyor ve kendisinden *ayrı* bir belirlenimi gerçekliği olarak alıyordu. Buna karşı Evrensel, giderek kendini bir belirlenime koyduğu zaman bile, onda ne ise o olarak *kalır*. Somut olanın ona özünü *ruhudur*, onun çokluluğunda ve türölülüğünde engelsiz ve kendi kendine eşittir. *Oluş* sürecine çekilmez, ama onun tarafından bozulmadan *kendini sürdürür* ve değişmeyen, ölmeyen öz-sakinim gücünü taşır.

Ama gene de yalnızca yansıma belirlenimi gibi kendi başkasında *ıstımaz*. Yansıma belirlenimi, *görelî* birşey olarak, yalnızca kendi ile bağıntılı değildir, ama bir *ilişkidir*. Kendini kendi başkasında *bilinir kılar*, ama onda ilkin yalnızca *görünüştür*, ve her birinin ötekinde görünüşü ya da birbirlerini karşılıklı belirlemeleri kendilerine-bağımlılıkları

durumunda dışsal bir edim biçimini taşır. — Buna karşı, *Evrensel* kendi belirleniminin *özü*, bu belirlenimin *kendi olumlu doğası* olarak koyulur. Çünkü onun olumsuzunu oluşturan belirlenim Kavramda yalnızca ve yalnızca bir *koyulmuşluktur* ya da özsel olarak aynı zamanda yalnızca olumsuzun olumsuzudur, ve yalnızca olumsuzun bu kendi ile özdeşliği olarak vardır, ki Evrenseldir. Evrensel bu düzeye dek ayrıca belirlenimlerinin *Tözüdür*; ama öyle bir yolda ki, genelde Töz için *olumsal* birşey olmuş olan şey Kavramın kendi kendi ile *dolaylılığı*, onun kendi *içkin yansımasıdır*. Ama olumsal olanı ilkin *zorunluğa* yükselten bu dolaylılık *belirtik* bağıntıdır; Kavram biçimsiz Tözün uçurumu ya da birbirlerinden ayrı olan ve birbirlerini sınırlayan şeylerin ya da durumların *iç* özdeşliği olarak zorunluk değildir; tersine, saluk olumsuzluk olarak biçimlendirilen ve yaratandır, ve belirlenim sınırlama değil, ama tam olarak koyulmuşluk olduğu denli de ortadan kaldırılmış olduğu için, Görünüş *özdeş olanın* Görüngüsü olarak Görüngüdür.

Evrensel buna göre *özgür* güçtür; kendisidir ve kendi başkası üzerine yayılır; ama *şiddet uygulayan* birşey olarak değil; tersine, Evrensel onda dingin ve *kendi kendisindedir*. Ona nasıl özgür güç denmişse, yine öyle *özgür sevgi* ve *sınırsız kuttuluk* da denebilirdi, çünkü ondan ayırdedilene karşı yalnızca *kendisine* olduğu gibi davranır; onda kendi kendisine geri dönmüştür.

Az önce *belirlilikten* söz etmemize karşın, Kavram ilkin yalnızca Evrensel ve yalnızca kendi ile *özdeş birşey* olarak henüz o noktaya dek ilerlemiş değildir. Ama Evrenselden daha tam olarak Tikellik ve Tekillik olan belirlilik olmaksızın söz edemeyiz; çünkü Evrensel kendinde ve kendi için saltık olumsuzluğunda onu kapsar; öyleyse Evrensel ile bağıntı içinde sözü edilen belirlilik ona dışarıdan gelmez. Genelde olumsuzluk olarak, ya da *ilk*, *dolaysız* olumsuzlamaya göre Evrensel genelde belirliliği *Tikellik* olarak kendisinde kapsar; *ikinci* olumsuzlama olarak, olumsuzlamanın olumsuzlaması olarak Evrensel *saltık belirlilik* ya da *Tekillik* ve *somutlaşmadır*. — Evrensel böylelikle Kavramın bütünlüğüdür, somut olandır, boş birşey değildir, tersine Kavramı yoluyla *içerik* taşır — bir içerik ki, onda yalnızca kendini sürdürmekle kalmaz, ama onun kendisinin ve ona içkindir. İçerik hiç kuşkusuz soyutlanabilir; ama böylece Kavramın Evrenseli değil, yalnızca *soyut evrensel* elde edilmiş olur ki, Kavramın yalıtılmış, tam olmayan bir kısıpıdır ve hiçbir gerçekliği yoktur.

Böylece Evrensel kendini daha yakından şu bütünlük olarak gösterir. Kendi içinde belirlilik taşıdığı düzeye dek, yalnızca *ilk* olumsuzlama değil, ama ayrıca bu olumsuzlamanın kendi içine yansımasıdır. Bu ilk olumsuzlama ile kendi için alındığında, birazdan irdeleneceği gibi, *bir Tikeldir*; ama bu belirlilik içinde henüz özsel olarak Evrenseldir; burada henüz irdelenmesi gereken yan budur. — Çünkü bu belirlilik Kavramda olduğu gibi bütünsel yansıma, *çifte-ışımadır* — bir kez *dışa doğru* ışıma, başkasına-yansıma, ve ikinci olarak *içe doğru* ışıma, kendi-içine-yansıma.

O dışsal ışıma *başkasına* karşı bir ayrım yaratır; Evrensel buna göre bir *Tikellik* taşır ki, çözülüşünü daha yüksek bir Evrenselde taşır. Şimdi bu yalnızca görelî bir Evrensel olsa da, Evrensel olma karakterini yitirmez; kendini belirliliğinde saklar, ama böylece yalnızca belirlilik ile birleşmede ona karşı ilgisiz kalacağı bir yolda değil — çünkü o zaman onunla yalnızca *bileşmiş* olurdu —, ama yukarıda *ıçe doğru ışıma* denmiş olan şey olacağı bir yolda. Belirlilik belirli *Kavram* olarak dışsallıktan *kendi içine geri bükülür*; Kavramın kendi için *karakteridir* ki, özsel birşeydir, çünkü Evrenselliğe alınırken ve içine Evrensellik yayılırken, onunla eşit erimde ve özdeş olduğu için, eşit ölçüde kendisi ona yayılır; öyle bir karakterdir ki, Evrenselden ayrılmamış belirlilik olarak *Cinse* aittir. Bu düzeye dek sınır dışarı giden değil, ama *olumlu* bir sınırdır, çünkü Kavram Evrensellik yoluyla kendi ile özgür bağıntı içinde durur. Böylece giderek belirli Kavram bile kendi içinde sonsuz ölçüde özgür Kavram olarak kalır.

Ama Cinsin belirli karakteri yoluyla sınırlanmasını ilgilendiren öteki yan açısından belirtilmiştir ki, bu bir alt Cins olarak daha yüksek bir Evrenselde çözülüşünü bulur. Bu sonuncu da yine Cins olarak, ama daha soyut bir Cins olarak kavranabilir; ama her zaman yine yalnızca dışarıya giden belirli Kavram yanına aittir. Gerçekten daha yüksek Evrensel, onda bu dışarıya giden yanın içeriye geri döndüğü Evrensel ikinci olumsuzlamadır ki, onda belirlilik yalnızca ve yalnızca koyulmuş birşey *olarak* ya da görünüş *olarak* vardır. Yaşam, Ben, Tin, saltık Kavram yalnızca daha yüksek Cinsler olarak Evrenseller değildirler, ama *somut-turlar* ki, belirlilikleri de yalnızca Türler ya da alt Cinsler değil, ama olgusalıkları içinde yalnızca ve yalnızca kendi içlerinde olan ve kendi içlerinden dolan Cinslerdir. Yaşamın, Cinsin, Benin, sonlu Tinin hiç kuşkusuz yalnızca belirli Kavramlar da oldukları düzeye dek saltık çözülüşleri o Evrenseldedir ki, gerçekten saltık Kavram olarak, sonsuz Tinin İdeası olarak kavranacaktır; bunun *koyulmuş varlığı* sonsuz, saydam Olgusalıktır ki, orada *yaratılışını* ve bunda kendi kendisini seyredir.

Gerçek, sonsuz Evrensel, ki kendi içinde dolaysızca Tekillik olduğu denli de Tikelliktir, şimdi ilkin daha yakından *Tikellik* olarak irdelenecektir. Kendini özgürce *belirler*; sonlulaşması yalnızca Varlık alanında yer alan bir geçiş değildir; kendi ile bağıntılı saltık olumsuzluk olarak *yaratıcı güçtür*. Böyle olarak kendi içinde ayrımlaşmadır, ve bu ise ayrımlaşmanın Evrensellik ile bir olması yoluyla *belirlemedir*. Böylelikle Evrensel ayrımların kendilerinin evrensel, kendi ile bağıntılı ayrımlar olarak koyulmasıdır. Bunlar böylece *yerleşmiş*, yalıtılmış ayrımlar olurlar. Sonlunun yalıtılmış *kalıcılığı*, ki kendini daha önce onun kendi-içinde-Varlığı olarak, ayrıca Şeylik olarak, Töz olarak belirlemişti, gerçekliği içinde Evrenselliktir, sonsuz Kavramın ayrımlarını onunla giydirdiği Biçimdir, — bir Biçim ki, tam olarak onun ayrımlarından biridir. Kavramın *yaratıcı gücü* bundan oluşur ve bu güç yalnızca Kavramın kendisinin bu en İçinde kavranacaktır.

B. TİKEL KAVRAM

Genel olarak *belirlilik* Varlığa ve nitel olana aittir; Kavramın belirliliği olarak *Tikelliktir*. Bir Sınır değildir, öyle ki kendi *öte-yanı* olarak bir *başkası* ile ilişkide olsun; tersine, az önce görüldüğü gibi, Evrenselin kendi içkin kısıpıdır; buna göre Evrensel Tikellikte bir başkasında değil, ama yalnızca ve yalnızca kendi kendisindedir.

Tikel onun tözünü oluşturan Evrenselliği kapsar; Cins Türlerinde *başkalaşıma uğramaz*; Türler Evrensele karşı değil, ama yalnızca *birbirlerine karşı* türlerdurler. Tikel ilişkili olduğu *başka* Tikeller ile bir ve aynı Evrenselliği taşır. Aynı zamanda, Tikellerin Evrensel ile özdeşliklerinden ötürü, türülükleri *genel olarak* evrenseldir; *bütünlüktür*. — Tikel öyleyse yalnızca Evrenseli *kapsamakla* kalmaz, ama ayrıca *belirliliği yoluyla* onu sergiler; Evrensel bu düzeye dek Tikeli tüketmesi gereken bir *alan* oluşturur. Bu bütünlük, Tikelin belirliliğinin salt *türlülük* olarak alındığı düzeye dek, *tamamlanmışlık* olarak görünür. Bu bakımdan Türler, daha çoğunun *olmaması* ölçüsünde, tamamlanmışlardır. Onlar için hiçbir iç ölçüt ya da *ilke* bulunmaz, çünkü *türlülük* yalnızca birliksiz ayrımdır ki, bunda kendi için saltık birlik olan Evrensellik salt dışsal yansıma ve sınırsız, olumsal bir tamamlanmışlıktır. Ama türülük *karşıtlığa*, türülü olanların *içkin bir bağıntısına* geçer. Tikellik ise, Evrensellik olduğu için, geçiş yoluyla değil ama kendinde ve kendi için böyle içkin bağıntıdır; kendi içinde bütünlük ve *yalm* belirliliktir, özsel olarak *ilkedir*. Tikelliğin Evrenselin kendisi yoluyla koyulandan ve Evrenselden aşağıdaki yolda doğandan *başka* hiçbir belirliliği yoktur.

Tikel Evrenselin kendisidir, ama onun ayrımı ya da bir *başkası* ile bağıntısı, onun *dışa doğru ışımasıdır*; ama Tikelin Evrenselin kendisinden başka ondan ayırdedileceği hiçbir başkası bulunmaz. — Evrensel *kendini* belirler, böylece kendisi Tikeldir; belirlilik *onun* ayrımıdır; yalnızca kendi kendisinden ayırdedilir. Buna göre Türleri yalnızca a) Evrenselin kendisi ve b) Tikeldir. Evrensel, Kavram olarak, kendisi ve karşıtıdır, ve bu sonuncu yine Evrenselin koyulmuş belirliliği olarak onun kendisidir; Evrensel karşıtının üzerine yayılır ve onda kendi kendisindedir. Böylece onun bütünüyle yalnızca Evrenselin kendisi tarafından belirlenen türülülüğünün bütünlüğü ve ilkesidir.

Buna göre Kavramın kendisini *dolaysız*, belirsiz Evrensellik olarak bir yana koymasından daha doğru bir bölümlleme yoktur; tam olarak bu belirsizlik onun belirliliğini oluşturur, ya da onu bir *Tikel* yapar. *İkisi de* Tikel, ve buna göre *eşgüdümlüdür*. İkisi de ayrıca Tikel olarak Evrensele *karşı belirlidir*; bu demektir ki, bu düzeye dek ona *altgüdümlüdür*. Ama tam olarak Tikelin ona *karşı* belirli olduğu bu Evrenselin kendisi de böylelikle karşıt yanlardan *yalnızca biridir*. Eğer *iki karşıt yandan* söz edersek, buna eklememiz gerekir ki, ikisinin yalnızca *birarada* Tikeli oluşturmaları söz konusu değildir, sanki yalnızca dış derin-düşünce için

Tikel olmada *eşit* imişler gibi; ama daha çok, *birbirlerine karşı* belirlilikleri özsel olarak aynı zamanda yalnızca *bir* belirliliktir, olumsuzluktur, ki Evrenselde *yalındır*.

Ayrım burada kendini gösterdiği yolda Kavramında ve böylelikle gerçekliği içindedir. Tüm önceki ayrım bu birliğe Kavramda iyledir. Varlık alanında dolaysız ayrım olarak bir *başkasının sınırındır*; yansıma alanında görelidir ve kendi başkası ile özsel olarak bağıntılı olarak koyulur; burada böylece Kavramın birliği *koyulmaya* başlar; ama ilkin yalnızca bir başkasında *görünüştür*. — Bu belirlenimlerin geçiş ve çözülüşlerinin gerçek anlamı yalnızca Kavramlarına, gerçekliklerine erişmeleridir; Varlık, belirli-Varlık, Birşey ya da Bütün ve Parçalar vb., Töz ve İlinekler, Neden ve Etki kendileri için düşünce-belirlenimleridirler; ama bunlar her biri kendi başkası ya da karşıtı olan belirlenim ile birlik içinde anlaşıldığı düzeye dek belirli *Kavramlar* olarak kavranırlar. — Örneğin Bütün ve Parçalar, Neden ve Etki vb. henüz birbirlerine karşı *Tikeller* olarak belirlenmiş ayrı belirlenimler değildirler, çünkü *kendülerinde tek bir Kavram* oluştursalar da, *birlikleri* henüz *Evrensellik* biçimine erişmiş değildir; böylece bu ilişkilerde bulunan *ayrım* da henüz *tek bir* belirlilik olma biçimini taşımaz. Örneğin Neden ve Etki iki ayrı Kavram değil, ama yalnızca *tek bir* belirli Kavramdır, ve Nedensellik, tıpkı her Kavram gibi, *yalın bir Kavramdır*.

Tamamlanmışlık ile ilgili olarak gördük ki, Tikelliğin belirli yanı *Evrenselin* ve *Tikelin* ayrımında *tamdır*, ve yalnızca bu ikisi tikel Türleri oluştururlar. *Doğada* hiç kuşkusuz bir Cinsten iki Türden daha çoğu bulunur, tıpkı bu birçok Tür arasında birbirleri ile o belirtilen ilişkinin olamaması gibi. Kavramın sağınılığını yakalayamaması ve sergileyememesi ve bu kavramsız kör çoklulukta ilerlemesi Doğanın güçsüzlüğüdür. Doğaya cinslerinin ve türlerinin çokluluğunda ve şekillerinin sonsuz türlüülüğünde *hayran olabiliriz*, çünkü hayranlık *Kavramsız* ve nesnesi usdışıdır. Doğa, Kavramın kendi-dışındalığı olduğu için, kendini bu türlülüğe bırakmaya özgürdür, tıpkı Tinin de, üstelik Kavramı Kavramın şeklinde taşımasına karşın, kendini tasarımılamaya bırakması ve onun sonsuz çokluluğunda dolanıp durması gibi. Doğadaki çeşitli cinsler ve türler kendi tasarımları içindeki Tinin özençli düşlemlerinden daha yüksek görülmemelidir. İkisi de hiç kuşkusuz her yerde Kavramın izlerini sergiler ve onu anıttırırlar, ama onu aslına uygun imgesi içinde sunmazlar, çünkü onun özgür kendi-dışındalık yanındırlar; Kavram saltıktır güçtür, çünkü ayrımını özgürce kendine-bağımlı türlüülüğün, dışsal zorunluğun, olumsuzluğun, özencin, görüşün şekline bırakabilir ki, gene de bunlar *hiçliğin* soyut yanından daha çoğu olarak alınmamalıdırlar.

Gördüğümüz gibi, Tikelin *belirliliği ilke* olarak *yalındır*, ama bütün-ülüğün kısıpı olarak, *başka* belirliliğe karşı belirlilik olarak da *yalındır*. Kavram, kendini belirlediği ya da ayrımlaştırdığı düzeye dek, birliğine karşı olumsuz olarak yönelmiştir ve kendine ideal kıpılarından biri olan

Varlığın biçimini verir; belirli Kavram olarak genelde bir *belirli-Varlık* taşır. Ama bu Varlık bundan böyle salt *dolaysızlığın* değil, Evrenselliğin, saltık dolaylılık yoluyla kendine özdeş dolaysızlığın anlamını taşır ki, bu dolaysızlık eşit ölçüde öteki kıpıyı, Öz ya da kendi-içine-yansımayı da kapsar. Belirli olana giydirilen bu Evrensellik *soyut* Evrenselliktir. Tikel Evrenselliği kendi içinde Özü olarak taşır; ama ayrımın belirliliğinin *koyulmuş* olduğu ve bu yolla Varlık taşıdığı düzeye dek, Evrensellik ayrımındaki *Biçim*, ve genelde belirlilik *İçeriktir*. Ayrımın özsel kıpı olarak bulunduğu düzeye dek, Evrensellik biçim olur, tıpkı karşıt olarak ayrımın arı Evrenselde genelde *koyulmuş* ayrım *olarak değil*, ama yalnızca saltık olumsuzluk olarak bulunması gibi.

Şimdi, belirlilik hiç kuşkusuz *başka* belirliliğe karşı *soyut olandır*; ama bu başkası yalnızca Evrenselliğin kendisidir; bu da o düzeye dek *soyuttur*, ve Kavramın belirliliği ya da Tikellik yine belirli Evrensellikten daha öte birşey değildir. Kavram onda *kendi dışındadır*; onda kendi dışında olanın *Kavram* olduğu düzeye dek, soyut Evrensel Kavramın tüm kıpılarını kapsar; α) Evrensellik, β) belirlilik, γ) ikisinin *yalın* birliği; ama bu birlik *dolaysızdır*, ve Tikellik bu nedenle bütünlük *olarak* bulunmaz. *Kendinde* ayrıca bu *bütünlük* ve *dolaylılıktır*; özsel olarak *başkası* ile *dışlayıcı* bağıntı ya da *olumsuzlamanın*, yani *öteki* belirliliğin *ortadan kaldırılmasıdır*, — bir *başkası* ki, gene de yalnızca bir sanıdan daha ötesi değildir, çünkü dolaysızca yiter ve kendini kendi *başkası* olması gereken olarak gösterir. Öyleyse bu Evrenselliği soyut kılan şey dolaylılığın yalnızca *koşul* olması ya da *Evrenselliğin kendisinde koyulmuş* olmamasıdır. *Koyulmuş* olmadığı için, soyut olanın birliği dolaysızlık biçimini taşır, ve içerik kendi Evrenselliğine karşı ilgisizlik biçimini taşır, çünkü içerik saltık olumsuzluğun Evrenselliği olan bu bütünlük *olarak* bulunmaz. Soyut Evrensel böylece hiç kuşkusuz *Kavramdır*, ama *Kavramsız* olarak, Kavram olarak *koyulmamış* Kavram olarak.

*Belirli Kavramlar*söz konusu edildiğinde, denmek istenen genellikle yalnızca böyle bir *soyut Evrensel*dir. Genel olarak *Kavram* ile de çoğunlukla yalnızca bu *kavramsız* Kavram anlaşılır ve *Anlak* böyle Kavramların yetisini belirtir. *Tanıtlama kavramlarda*, e.d. yalnızca *belirlenimlerde ilerlediği* düzeye dek, bu *Anlağa* aittir. Kavramlarda böyle ilerleme buna göre sonluluğun ve zorunluğun ötesine geçemez; onun için en yüksek olan olumsuz sonsuzdur, en yüksek Varlık soyutlamasıdır ki, kendisi *belirsizliğin* belirliliğidir. Saltık Töz de, hiç kuşkusuz bu boş soyutlama olmamasına ve içeriğe göre daha çok bütünlük olmasına karşın, gene de soyuttur çünkü saltık Biçimden yoksundur; en iç gerçekliğini Kavram oluşturmaz; Evrenselliğin ve Tikelliğin ya da düşüncenin ve birbirinden olanın özdeşliği olmasına karşın, bu özdeşlik Kavramın *belirliliği* değildir; tersine, Tözün *dışında* bir *Anlak* — ve hiç kuşkusuz onun dışında olduğu için olumsal bir *Anlak* — vardır ki, Töz onda ve onun için değişik yüklemlerde ve kiplerde bulunur.

Dahası, genellikle söylenenin tersine, soyutlama *boş* değildir; *belirli* Kavramdır; herhangi bir belirliliği içerik alır; en yüksek Varlık, arı soyutlama da, anımsatıldığı gibi, belirsizlik belirliliğini taşır; ama belirsizlik bir belirliliktir, çünkü belirli olanın *karşısında durması* gerekir. Ama ne olduğunun bildirilmesi o olması gerekenin kendisini ortadan kaldırır; belirlilik ile bir olduğu bildirilir ve bu yolda soyutlamadan Kavram ve gerçekliği saptanır. — Ama her belirli Kavram bütünlüğü değil, yalnızca tek yanlı bir belirliliği kapsadığı düzeye dek hiç kuşkusuz *boştur*. Daha başka somut içeriği, örneğin insanı, devleti, hayvanı vb., kapsadığı zaman bile boş bir Kavram olarak kalır, çünkü belirliliği ayrımlarının *ilkesi* değildir; ilke gelişiminin ve olgusallaşmasının başlangıcını ve özünü kapsar; ama Kavramın herhangi bir başka belirliliği kısırdır. Buna göre eğer Kavram genel olarak boş olmakla kınanacak olursa, onun o saltık belirliliği yanlış anlaşılmış olur — bir belirlilik ki, Kavramın ayrımı ve onun ögesindeki biricik gerçek içeriktir.

Anlağın yakın zamanlarda çok az saygı görmesinin ve Us karşısında büyük ölçüde geriye çekilmesinin nedeni bu söylenenlerle ilgilidir; bu onun belirliliklere ve böylelikle sonluluklara yüklediği *katılıktır*. Bu katılık irdelenen soyut Evrensellik biçiminden oluşur; ondan ötürü *değiştirilemez* olurlar. Çünkü nitel belirlilik gibi derin-düşünce belirlemesi de özsel olarak *sınırlıdır*; ve sınırları yoluyla kendi *başkaları* ile bir bağıntı içindedirler; geçişin ve yitip gidişin *zorunluğu* buradan gelir. Oysa Anlakta taşıdıkları Evrensellik onlara kendi-içine-yansıma biçimini verir ki, bununla başkası ile bağıntıdan kurtulurlar ve *yitici* olmaktan çıkarlar. Şimdi, arı Kavramdaki bu ilksiz-sonsuzluk onun doğasına ait olsa da, onun soyut belirlenimleri yalnızca *biçimlerine* göre ilksiz-sonsuz özelliklerdir; ama içerikleri bu biçime uygun değildir; buna göre gerçeklik ve yitimsizlik değildirler. İçerikleri biçime uygun değildir, çünkü evrensel olarak belirliliğin kendisi değildir, e.d. Kavram-ayrımının bütünlüğü değildir, ya da kendisi bütün biçim değildir; ama sınırlı Anlağın biçiminin kendisi bu nedenle tamamlanmamış biçim, yani *soyut* Evrenselliktir. — Ama dahası, Anlağın somut olanı soyut belirliliklere ayırmadaki ve ayrımın derinliklerine inmedeki sonsuz kuvvetini dikkate almak gerekir ki, bu aynı zamanda onların geçişlerini yerine getiren biricik kuvvettir. *Sezginin* somutu *bütünlüktür*, ama *duyusal* bütünlük, — olgusal bir gerektir ki, uzayda ve zamanda ilgisiz olarak *birbiri dışındalık* içinde sürer; ama çokluyu Sezginin içeriği yapan bu birlik-yoksunluğunun gene de hiç kuşkusuz Anlağa özgü olanın önünde bir değer ve üstünlük sayılmaması gerekir. Sezgide sergilediği başkalaşabilirlik daha şimdiden Evrenseli gösterir; ondan sezgiye gelen yalnızca eşit ölçüde başkalaşabilir *başka* birşey, öyleyse yalnızca aynı şeydir, onun yerine çıkması ve görünmesi gereken Evrensel değil. Ama hiç olmazsa bilimlerde, örneğin geometri ve aritmetikte, onların gerecinin getirdiği *sezgisel* öge bir üstünlük sayılmamalı ve önermelerinin onun tarafından

temellendirildiği düşünülmemelidir. Tersine, böyle bilimlerin gereci bu öğeden ötürü aşağı bir doğadadır; betilerin ya da sayıların sezgisinin onları inceleyen bilime bir yardımı olmaz; yalnızca üzerlerine *düşünme* böyle birşeyi sağlayabilir. — Ama sezgi ile salt duyuşsal olanın değil, *nesnel bütünlüğün* anlaşıldığı düzeye dek, bu bir *entellektüel* sezgidir, e.d. belirli-Varlığı dışsal Varoluşu içinde nesne almaz, ama onda geçici olmayan olgusalılık ve gerçeklik olanı nesne alır, — olgusalılık, ama yalnızca özsel olarak Kavramda olduğu ve onun tarafından *belirlendiği* düzeye dek, ya da *İdea*, ki daha tam doğası kendini daha sonra gösterecektir. Genel olarak sezginin Kavrama karşı taşınması gereken üstünlük dışsal olgusalılıktır, Kavramsız-olandır ki, ilkin Kavram yoluyla bir değer kazanır.

Buna göre, Anlak Evrenseli belirleyen ya da evrik olarak belirlilikte kendinde ve kendi için dayanıksız olana Evrensellik biçimi yoluyla katı kalıcılık veren sonsuz kuvveti sergilediği için, eğer bu noktanın ötesine gidilmiyorsa o zaman bu Anlağın suçu değildir. Bu belirlilikleri böyle katılıkları içinde geçerli sayan ve onları o soyut Evrensellığe karşıt eytişimsel kuvvet yoluyla, e.d. o belirliliklerin kendilerine özgü doğaları, yani Kavramları yoluyla birliğe geri getiremeyen şey öznel bir *Us güçsüzlüğüdür*. Anlak onlara hiç kuşkusuz soyut Evrensellik biçimi yoluyla deyim yerindeyse nitel alanda ve yansımanın alanında taşımadıkları türde bir Varlık *sertliği* verir; ama aynı zamanda bu yalınlaştırma yoluyla onları *diriltir* ve öylesine keskinleştirir ki, tam olarak ancak bu dorukta kendilerini çözümdürme ve karşıtlarına geçme yeteneğini kazanırlar. Herhangi birşeyin erişebileceği en yüksek olgunluk ve en yüksek basamak düşününün başlama noktasıdır. Anlağın onlara çarpıyor görüldüğü belirliliklerin sertlikleri, yitici olmayanın biçimi kendi ile bağıntılı Evrensellğin biçimidir. Ama bu Kavramın kendisine aittir; ve buna göre bu Evrensellğin kendisinde sonlunun *çözülüşünün* anlatıldığı ve sonsuz ölçüde yakında olduğu bulunacaktır. Bu Evrensellik doğrudan doğruya sonlunun belirliliğini *çürütür* ve onun Evrensellik için uygunsuzluğunu *anlatır*. — Ya da daha doğrusu sonlunun uygunluğu daha şimdiden ortadadır; soyut olarak belirli olan Evrensellik ile bir olarak koyulur, — ve tam bu nedenle kendi için olarak değil, çünkü o zaman yalnızca belirli birşey olacaktır, ama yalnızca kendisinin ve Evrenselin birliği olarak, e.d. Kavram olarak koyulur.

Buna göre genellikle yapıldığı gibi Anlağı ve Usu ayırmak her bakımdan reddedilecektir. Kavram usdışı olarak görüldüğü zaman, bu daha çok Usun kendini Kavramda tanımadaki bir yeteneksizliği olarak görülmelidir. Belirli ve soyut Kavram *Usun koşulu*, ya da daha doğrusu *özsel bir kıpsıdır*; diriltilmiş biçimdir ki, bunda sonlu olan kendi ile onda bağıntılı olduğu Evrensellik yoluyla kendini kendi içinde tutuşturur, kendini eytişimsel olarak koyar ve böylelikle Usun görüngüsünün *başlangıcının* kendisidir.

Bu noktaya dek söylenenlerde belirli Kavram gerçekliği içinde sunulduğu için, geriye kalan şey yalnızca böylelikle ne olarak koyulmuş olduğunu göstermektir. — Kavramın özsel kıpısı olan ama arı Evrenselde henüz böyle olarak koyulmuş olmayan ayrın belirli Kavramda hakkını kazanır. Evrensellik biçimindeki belirlilik yalın olana doğru Evrensellik ile bağlıdır; bu belirli Evrensel kendi ile bağıntılı belirliliktir; belirli Belirlilik ya da kendi için koyulmuş saltık olumsuzluktur. Ama kendi ile bağıntılı belirlilik *Tekilliktir*. Tıpkı dolaysızca Evrensellüğün daha şimdiden kendinde ve kendi için Tikellik olması gibi, yine öyle dolaysızca kendinde ve kendi için Tikellik de *Tekilliktir* ki, ilk olarak ilk ikisine *karşı* sıkı sıkıya tutulduğu ölçüde Kavramın üçüncü kıpısı olarak, ama ayrıca Kavramın kendi içine saltık geri dönüşü olarak ve aynı zamanda kendi kendisinin koyulmuş yitişi olarak da görülecektir.

Not

Evrensellik, Tikellik ve Tekillik, eğer onları *saymayı* istersek, yukarıda belirtilenlere göre *üç* belirli Kavramdır. Daha önce gösterildiği gibi, Sayı Kavram-belirlenimlerini altına almak için uygunsuz bir biçimdir; ama Kavramın kendisinin belirlenimleri için baştan sona en uygunsuz olanıdır; çünkü Sayı, Biri ilke aldığı için, sayılanları bütünüyle yalıtılmış ve birbirlerine bütünüyle ilgisiz yapar. Daha önce belirtilenlerden görüldüğü gibi, değişik belirli Kavramların Sayıya dağılıp birbirlerinin dışına düşmeleri bir yana, tersine yalnızca ve yalnızca *bir* ve aynı Kavramdırlar.

Mantığın he zamanki sıradan incelemesinde Kavramların çeşitli *bölümlemeleri* ve *türleri* bulunur. Ama hemen Kavramın türlerini sunmadaki tutarsızlık göze çarpar: Nicelik, Nitelik vb. ile ilgili şu Kavramlar *vardır*. “Vardır” böyle türlerin *önümüzde buluyor* ve kendilerini *deneyime* göre sergiliyor olmalarından başka bir aklamayı göstermez. Bu yolda *görgül bir Mantık* elde edilir ki, tuhaf bir bilim, *ussalın usdışı* bir bilgisidir. Mantık bunda kendi öğretisini izlemenin çok kötü bir örneğini verir; kendine amaçları uğruna kural olarak getirdiği şeyin, yani kavramların çıkarsanmaları ve bilimsel önermelerin (öyleyse “şu ya da bu kadar kavram türü vardır” önermesinin de) tanıtlanmaları gerektiği kuralının karşısını yapma iznini verir. — Kant felsefesi bu konuda daha öte bir tutarsızlığa düşer: *Aşkınsal mantık* için kategorileri sözde kök-kavramlar olarak öznel mantıktan *ödünç alır* ki, bunda onlar görgül olarak kabul edilmişlerdir. Bunu onayladığı için, aşkınsal mantığın niçin doğrudan doğruya görgül olarak davranmak yerine böyle bir bilimden ödünç almayı seçtiğini anlamak güçtür.

Bundan bir iki örnek verirse, kavramlar başlıca *açıklıklarına* göre ve dahası *açık* ve *bulanık*, *seçik* ve *karışık*, *yeterli* ve *yetersiz* olarak bölümlenirler. Giderek burada *tamamlanmış*, *taşkın* ve daha başka türden

gereksizliklere bile yer verilir. — *Açıklığa* göre bölümlene açısından hemen görülür ki, bu bakış açısı ve onunla bağıntılı ayrımlar *mantıksal* değil ama *ruhbilimsel* belirlenimlerden alınırlar. Sözde *açık* kavramın bir nesneyi bir başkasından ayırdetmek için yeterli olması gerekir; ama *öznel bir tasarımdan* daha ötesi olmayan böyle birşeye henüz bir Kavram denemez. *Bulanık* bir kavram olması gereken şey kendi başına bırakılmalıdır, çünkü yoksa bulanık değil ama seçik bir kavram olacaktır. — *Seçik kavramın ayırmaçları* belirtilebilecek türde bir kavram olması gerekir. Böylece aslında *belirli kavramdır*. Ayırmaç, onda doğru olan şey açısından anlaşıldığında, Evrensellik biçiminden ayırdedildiği ölçüde *belirlilikten* ya da kavramın yalın *içeriğinden* başka birşey değildir. Oysa *ayırmaç* ilk olarak dosdoğru bu daha sağın anlamı taşımaz ama genel olarak yalnızca bir belirlenimdir ki, onunla bir *üçüncüsü* bir nesneyi ya da kavramı ayırmsar; buna göre bütünüyle olumsal bir durum olabilir. Genel olarak, belirlenimin içkinliğini ve özelliğini olmaktan çok onun *dış* bir anlak ile bağıntısını anlatır. Eğer bu gerçekten bir anlak ise, o zaman kavramı önünde taşır ve onu *kavramda olandan* başka birşey yoluyla ayırmsamaz. Ama eğer ayırmacın kavramdan ayrı olması gerekiyorsa, o zaman bir *im* ya da daha başka bir belirlenimdir ki, şeyin kavramına değil, *tasarımına* aittir. — *Karışık* kavram olması gereken şeye gelince, gereksiz olarak bir yana atılabilir.

Yeterli kavram ise daha yüksek birşeydir; aslında onda Kavramın olgusalılık ile bağdaşması gibi birşey göz önüne getirilir ki, genel olarak Kavram değil, ama *İdeadır*.

Eğer seçik kavramın *ayırmacı* gerçekten de kavram-belirleniminin kendisi olacaksa, o zaman Mantık kendini *yalın* Kavramlar açısından güçlükler içinde bulacaktır, çünkü bunlar bir başka bölümlemeye göre *bileşik* olanlara karşıtturlar. Çünkü eğer yalın kavramın gerçek, e.d. içkin bir ayırmacı belirtilecekse, o zaman yalın bir kavram olarak görülme-yecektir; ama onun için bir ayırmaç belirtilmedikçe seçik bir kavram olmayacaktır. Ama burada *açık* kavram yardıma yetişir. Birlik, olgusalılık ve bu tür belirlenimlerin *yalın* kavramlar olmaları gerekir, ve hiç kuşkusuz bunun biricik nedeni mantıkçıların onların belirlenimlerini bulmayı başaramamış ve buna göre onların salt *açık* kavramları ile yetinmek, e.d. kavramlarından vazgeçmek zorunda kalmış olmalarıdır. *Tanım*, e.d. kavramın bildirimi genel olarak cinsin ve türsel ayrınının bildirimini ister. Öyleyse kavramı yalın birşey olarak değil, ama *iki* sayılabilir *bileşen* içinde sunar. Ama gene de bu nedenle böyle bir kavramın *bir bileşik* olması gerekmez. — Yalın kavramlar durumunda *soyut yalınlık* göz önünde tutuluyor görünür; ama bu öyle bir birliktir ki, bu kendi içinde ayırım ve belirlilik kapsamaz ve buna göre ayrıca Kavrama ait bir birlik de değildir. Bir nesne tasarımda, özellikle bellekte bulunduğu sürece, ya da gide-rek soyut düşünce-belirlenimi olduğu sürece, bütünüyle yalın olabilir. Üstelik kendi içinde en varsıl nesne — örneğin ün, doğa, dünya ya da

giderek Tanrı bütünüyle kavramsız olarak tin, doğa, dünya, Tanrı gibi yalın anlatımların eşit ölçüde yalın tasarımlarında anlaşıldıkları zaman — hiç kuşkusuz yalın birşeydir ki, bilinç kendine özgü belirlenimi ya da bir ayırmacı daha öte çıkarmaksızın onda durup kalabilir; ama bilincin nesnelerinin yalın olarak, tasarımlar ya da soyut düşünce-belirlenimleri olarak kalmamaları, tersine *kavramları* gerekir, e.d. yalınlıklarının onların iç ayrımları ile belirlenmesi gerekir. — Ama *bileşik* kavram açıkça çelişkili bir terimden daha çoğu değildir. Hiç kuşkusuz bileşik birşeye ilişkin kavramımız olabilir; ama bileşik kavram yalnızca *ruhun tözünü* bileşik birşey olarak kabul eden ve gene de *düşünceyi yalın* olarak gören *özdekçilikten* daha kötü birşey olacaktır. Eğitimsiz derin-düşünce bütünüyle *dışsal* bir bağıntı olarak bileşime içinde şeylerin irdelenebileceği en kötü biçim olarak takılır; giderek en alt doğaların bile bir *iç* birlikleri olmalıdır. En az gerçek olan belirli-Varlık biçiminin herşey bir yana Bene, Kavrama yüklenmesi yapılmaması gereken birşeydir ve ancak yakışıksız ve barbarca görülebilir.

Dahası, kavramlar başlıca *aykırı* ve *çelişkili* olarak bölümlenirler. — Eğer Kavramın incelemesinde sorun hangi *belirli* Kavramların olduklarının belirtilmesi ise, o zaman tüm olanaklı belirlenimlerin gösterilmesi gerekecek — çünkü *tüm* belirlenimler Kavramlar, ve öyleyse belirli Kavramlardır —, ve tüm *Varlık* kategorilerinin de tüm *Öz* belirlenimleri gibi Kavram türleri altında gösterilmesi gerekecektir. Yine böyle, mantık kitaplarında da, keyfi olarak birinde *daha çok*, bir başkasında *daha az* olmak üzere, *doğrulayıcı*, *yadsıyıcı*, *özdeş*, *koşullu*, *zorunlu* vb. kavramların olduğu anlatılır. *Kavramın kendisinin doğası* böyle belirlenimleri daha şimdiden arkada bıraktığı için, ve buna göre eğer bunlar Kavram ile ilişki içinde getirilecek olurlarsa kendilerine özgü yerlerinde bulunmayacakları için, yalnızca yüzeysel sözcük açıklamalarına izin verirler ve burada tüm ilgiden yoksun görünürler. — *Aykırı* ve *çelişkili* kavramlar için — bir ayırım ki, burada özellikle dikkate alınır — *türlülük* ve *karşıtlık* gibi derin-düşünce belirlenimleri temelde yatar. Bunlar iki tikel *tür* olarak, e.d. her biri kendi için katı ve ötekine ilgisiz olarak görülür ve diyalektiğin ve bu ayrımların iç hiçliklerinin hiçbir düşüncesi dikkate alınmaz — sanki *aykırı* olan o denli de *çelişkili* olarak belirlenmemeliymiş gibi. Bunlar tarafından anlatılan yansıma biçimlerinin doğaları ve özsel geçişleri kendi yerlerinde irdelendi. Kavramda Özdeşlik Evrensellğe, Ayırım Tikelliğe, ve Zemine geri dönen Karşıtlık ise Tekillığe gelişmiştir. Bu biçimlerde o yansıma belirlenimleri Kavramlarında oldukları gibi bulunurlar. Evrensel kendini yalnızca özdeş olan olarak değil, ama aynı zamanda Tikel ve Tekil karşısında türlü olan ya da *aykırı olan* olarak, dahası ayrıca onlara karşıt ya da onlarla *çelişkili* olarak göstermiştir; ama bu karşıtlıkta onlarla özdeştir ve onların gerçek Zeminidir ki, bunda ortadan kaldırılırlar. Benzer olarak yansıma belirlenimlerinin bütünlüğü olan Tikellik ve Tekillik için de aynı şey geçerlidir.

Bunun dışında, Kavramlar *altgüdümlü* ve *eşgüdümlü* olarak bölümlenir, — bir ayrım ki, Kavram belirleniminin, yani Evrensellik ve Tikellik ilişkisinin daha yakınına gelir ve orada bu anlatımlara da geçerken değinilmiştir. Yalnızca, genellikle onlar da aynı yolda bütününü katı ilişkiler olarak görülürler ve buna göre haklarında bir dizi kısır önerme ortaya sürülür. Bu nokta üzerine en geniş tartışma yine aykırılık ve çelişkililiğin altgüdümlü ve eşgüdümlü ile bağınusunu ilgilendirir. *Yargı belirli Kavramların bağıntısı olduğu* için, gerçek ilişkinin ilkin onlarda ortaya çıkması gerekir. Bu belirlenimleri diyalektikleri üzerine ya da belirlenimlerinin ilerleyen başkalaşımı üzerine ya da daha doğrusu karşıt belirlenimlerin onlarda bulunan bir bağlantısı üzerine bir düşünce olmaksızın *karşılaştırma* yolu, onlarda neyin *uyumlu* olduğu ya da olmadığı üzerine bütün irdelemeyi bir bakıma sanki bu uyum ve uyumsuzluk yalıtılmış ve kalıcı birşeymiş gibi yalnızca verimsiz ve anlamsız birşey yapar. — Cebirsel büyüklüklerin daha derin ilişkilerini anlamada ve bileştirmede sonsuz ölçüde verimli ve keskin kavrayışlı büyük Euler, özellikle yavan düşünceli Lambert ve başkaları Kavram belirlenimlerinin ilişkilerinin bu türü için çizgiler, betiler ve benzerleri yoluyla bir *notasyon* biçimi araştırmışlardır; bütününde amaçları mantıksal bağıntı yollarını bir *kalkülüse yükseltmek* — ya da daha doğrusu indirgemektir. Eğer imlerin ve onların imlemeleri gerekenlerin doğaları birbirleri ile karşılaştırılacak olursa, bir notasyon girişimi bile kendini hemen kendinde ve kendi için bir hiçlik olarak sergiler. Kavram belirlenimleri, Evrensellik, Tikellik ve Tekillik, hiç kuşkusuz çizgiler ya da cebirin harfleri gibi *türlülük* gösterirler; — dahası, ayrıca *karşıttırlar* ve bu düzeye dek *artı* ve *eksi* imlerini de kabul edeceklerdir. Ama kendileri ve herşeyden önce bağıntıları — üstelik yalnızca *alta alma* ve *özünlü olmada* kalınsa bile — özsel olarak harflerden ve çizgilerden ve bunların bağıntılarından, büyüklük eşitliğinden ya da ayırımından, *artı* ve *eksiden* ya da çizgilerin üst üste çakıştırılmasından ya da açılar oluşturmak üzere birleştirilmesinden ve onlar tarafından kapatılan uzayların konumlandırılmasından bütünüyle başka bir doğadadırlar. Bu tür nesnelerde Kavram belirlenimlerine karşı kendilerine özgü olan şey birbirlerine *dışsal* olmaları, *katı* birer belirlenim taşımalarıdır. Şimdi, Kavramlar böyle imlere karşılık düşecek bir yolda alındıkları zaman Kavramlar olmaya son verirler. Onların belirlenimleri sayılar ve çizgiler gibi bağıntıları kendilerine ait olmayan ölü şeyler değildirler; dirimli devimlerdirler; bir yanın ayırdedilen belirliliği dolaysızca ötekine de içseldir; sayılar ve çizgiler durumunda tam bir çelişki olacak olan şey Kavramın doğasına özseldir. — Sonsuza ilerleyen ve kendine çelişki için izin veren yüksek matematik de böyle belirlenimlerin sunuluşu için bundan böyle her zamanki imlerini kullanamaz; iki ordinatın *sonsuz yaklaşımının* henüz kavramdan çok uzak tasarımının gösterilmesi için, ya da bir eğriyi sonsuz bir sayıda sonsuz küçüklükte doğru çizgi ile eşitlediği zaman yaptığı şey yalnızca *birbiri dışında* iki doğru çizi çizmek

ve doğru çizgileri bir eğriye yaklaştırmak ama ondan *ayrı* tutmaktır; sonsuz için, ki burada herşey onun çevresinde döner, gösterdiği şey *tasarım*sal düşünmedir.

O girişime götürmüş olan şey başlıca *Evrensellik*, *Tikellik* ve *Tekillik* arasında olması gereken *nicel* ilişkidir; Evrensel Tikelden ve Tekilden *daha geniş* ve Tikel Tekilden *daha geniş* demektir. Kavram *en somut* ve *en varsıl* olandır, çünkü önceki belirlenimlerin, Varlık kategorilerinin ve yansıma belirlenimlerinin *Zemini* ve *bütünlüğüdür*; öyleyse hiç kuşkusuz bunlar da onda bulunurlar. Ama eğer onda o önceki soyutlamaları içinde tutulurlarsa, eğer Evrenselin *daha geniş erimi* onun Tikelden ve Tekilden *daha çoğu* olan birşey ya da daha büyük bir Nice olduğu biçiminde alınır, o zaman Kavramın doğası bütünüyle yanlış anlaşılmış olur. Saltık Zemin olarak Kavram *Niceliğin Olanağıdır*, ama o denli de *Niteliğin Olanağıdır*, e.d. belirlenimleri o denli de nitel olarak ayırırlar; buna göre yalnızca Nicelik biçimi altına koyuldukları zaman hemen gerçeklikleri ile karşıtlık içinde görülmüş olurlar. Böylece yine yansıma belirlenimi de *görelî birşeydir* ki, onda karşıtı görünür; bir Nice gibi dışsal bir ilişki içinde değildir. Ama Kavram tüm bunlardan daha çoğudur; belirlenimleri belirli *Kavramlardır*, özsel olarak kendileri tüm belirlenimlerin *bütünlüğüdürler*. Buna göre böyle bir iç bütünlüğü kavrayabilmek için onlarda tüm belirlenimlerin birbiri dışına düştüğü sayı ilişkilerini ve uzay ilişkilerini uygulamayı istemek bütünüyle uygunsuzdur; tersine, bunlar kullanılabilecek en son ve en kötü ortamdırlar. Örneğin manyetizma, renk ilişkileri gibi Doğa-ilişkileri bu amaç için sonsuz ölçüde daha yüksek ve daha doğru simgeler olacaklardır. İnsan Dili Usa özgü belirtme aracı olarak kullandığına göre, kendine daha çok sıkıntı çektirecek daha az eksiksiz sunuş yolları aramak boş bir girişimdir. Kavramı Kavram olarak özsel olarak ancak Tin kavrayabilir, çünkü Kavram Tinin yalnızca mülkiyeti değil, ama onun arı Kendisidir. Onu dışsal gözler olarak uzaysal betiler ve cebirsel imler yoluyla ve *kavramsız, mekanik bir irdeleme yöntemi*, bir *kalkülüs* yoluyla saptamayı istemek boşunadır. Giderek, simge olarak hizmet edecek başka herşey, tıpkı Tanrının doğası için simgeler gibi, en çoğundan Kavramın bir önsezisini ve yansısını uyandırabilir; ama eğer Kavramı ciddi olarak bu yolla anlatmayı ve bilmeyi istiyorsak, o zaman tüm simgelerin *dışsal doğaları* bu amaç için uygunsuzdur; aslında ilişki daha çok bunun tersidir, çünkü simgede daha yüksek bir belirlenimin yansıması olan şey ilkin Kavram yoluyla bilinebilir ve Kavrama ancak sözde onu anlatması gereken o duyusal yanın *yaltıtılması* yoluyla yakınlaşabilir.

C. TEKİL

Tekillik, gördüğümüz gibi, Tikellik yoluyla daha şimdiden koyulmuştur; bu sonuncusu *belirli Evrensellik*, öyleyse kendi ile bağıntılı belirlilik, *belirli Belirlidir*.

1. Buna göre ilk olarak Tekillik Kavramının belirliliğinden *kendi içine yansımaları* olarak görünür. Tekillik Kavramının *başkalığının* kendini yine bir *başkası* yaptığı düzeye dek Kavramın kendisi yoluyla *dolaylılığıdır* ki, bu yolla Kavram kendine eşit olarak, ama *saltık olumsuzluk* belirleniminde, yeniden kurulur. — Olumsuz onun yoluyla bir *Tikel* olan Evrenselde daha önce çifte-ışma olarak belirlenmişti; Olumsuzun *içe doğru* ışma olduğu düzeye dek, Tikel bir Evrensel olarak kalır; dışa doğru ışma yoluyla, *belirli birşeydir*; bu yanın Evrensele geri dönüşü çifte bir geri dönüştür — *ya soyutlama* yoluyla, ki Tikeli dışarıda bırakıp *daha yüksek* ve *en yüksek* Cinse yükselir, *ya da* öte yandan *Tekillik* yoluyla, ki Evrensel belirliliğin kendisinde ona iner. — Burada yanlış yol dallara ayrılır ki, bunlarda soyutlama Kavramının yolundan sapar ve gerçekliği terk eder. Yükseldiği daha yüksek ve en yüksek Evrenseli yalnızca her zaman daha da içeriksizleşen yüzeydir; onun tarafından küçümşenen Tekillik derinliktir ki, onda Kavram kendi kendisini kavrar ve Kavram olarak koyulur.

Evrensellik ve *Tikellik* bir yandan Tekilliğin *Oluşunun* kısımları olarak göründüler. Ama daha önce gösterildiği gibi, kendilerinde bütünsel Kavramdırlar, böylece *Tekillikte* bir *başkasına* geçmezler, ama onda yalnızca kendilerinde ve kendileri için ne oldukları koyulur. *Evrensel kendi içindir*, çünkü kendi içinde saltık dolaylılık, yalnızca saltık olumsuzluk olarak kendi ile bağıntıdır. *Soyut* Evrenselidir, ama ancak bu ortadan kaldırma *dışsal* bir edim ve böylece belirliliğin bir *dışarıda bırakılması* olduğu ölçüde. Bu olumsuzluk buna göre hiç kuşkusuz soyut olandadır, ama onun salt bir *koşulu* olarak *dışarıda* kalır; soyutlamanın kendisidir ki, Evrenselini kendi *karşısında* tutar ve bu böylece kendi içinde Tekillik taşımaz ve kavramsız kalır. — Yaşam, Tin, Tanrı — tıpkı arı Kavram gibi — soyutlama tarafından kavranamazlar, çünkü soyutlama Tekilliği, bireyselliği ve kişilik ilkesini ürünlerinden uzak tutar ve böylece dirimsiz ve tinsiz, renksiz ve içeriksiz Evrenselliklerden daha ötesine erişemez.

Ama Kavramın birliği öylesine ayrılamazdır ki, soyutlamanın bu ürünleri bile, gerçi Tekilliği dışarıda bırakmaları gerekse de, daha çok kendileri *tekildirler*. Soyutlama somut olanı Evrenselliğe yükselttiği, ama Evrenseli yalnızca belirli Evrensellik olarak kavradığı için, bu Evrensellik tam olarak kendini kendi ile bağıntılı belirlilik olarak göstermiş olan Tekilliktir. Soyutlama buna göre somut olanın bir *bölünmesi* ve belirlenimlerinin *yalıtılmasıdır*; onun yoluyla yalnızca *tekil* özellikler ya da kısımlar kavranır, çünkü ürünü onun kendisi olanı kapsamalıdır. Ama ürünlerinin bu Tekilliği ve Kavramının Tekilliği arasındaki ayrım birincilerde Tekil olanın *içerik* olarak ve Evrenselin *biçim* olarak birbirlerinden ayrı olmalarıdır, — salt şu nedenle ki, birincisi saltık biçim olarak, Kavramın kendisi olarak, ya da ikincisi biçim bütünlüğü olarak bulunmaz. — Ama bu daha yakın irdeleme soyut olanın kendisini tekil içeriğin ve soyut Evrenselliğin birliği olarak, böylelikle *somut olan* olarak, olmayı istediğinin karşıtı olarak gösterir.

Tikel aynı nedenle, yalnızca belirli Evrensel olduğu için, o denli de *Tekildir*, ve evrik olarak, Tekil belirli Evrensel olduğu için, eşit ölçüde bir Tikeldir. Eğer bu soyut belirliliğe sarılırsak, o zaman Kavramın Evrensel, Tikel ve Tekil olarak üç tikel belirlenimi vardır; oysa daha önce yalnızca Evrensel ve Tikel Tikelin türleri olarak verilmişti. Tekillik Kavramın olumsuz birşey olarak kendi içine geri dönüşü olduğu için, bu geri dönüşün kendisi aslında onda ortadan kaldırılan soyutlamadan alınıp ilgisiz bir kıpı olarak ötekilerin *yanına* koyulabilir ve onlarla birlikte sayılabilir.

Eğer Tekillikten *tikel* Kavram-belirlenimlerinden biri olarak söz edilirse, o zaman Tikellik tümünü kendi içinde kavrayan *bütünlüktür*, tam anlamıyla bu bütünlük olarak onların somutu ya da Tekilliğin kendisidir. Ama daha önce sözü edilen *belirli Evrensellik* yanına göre de somut olandır; böylece *dolaysız* birlik olarak bulunur ki, onda bu kıpılardan hiç biri ayrı olarak ya da belirleyen olarak koyulmaz, ve bu biçimde *biçimsel tasımın orta terimini* oluşturacaktır.

Kendiliğinden açıktır ki, Kavramın bu noktaya dek gelen açıklamasında yapılmış olan her belirlenim kendini dolaysızca çözümdürmüş ve kendi başkasında yitmiştir. Her bir ayırım onu yalıtması ve saptaması gereken irdelemede kendini karıştırır. Yalnızca *tasarım*, ki soyutlama onları onun için yalıtmıştır, Evrenseli, Tikeli ve Tekili sıkı sıkıya birbiri dışında tutmaya yeteneklidir; böylece sayılabilirler, ve tasarım daha öte bir ayırım için *Varlığın bütünüyle dışsal* belirlenimine, *Niceliğe* sarılabilir ki, bu hiçbir yere buraya olduğundan daha az ait değildir. — Tekillikte o gerçek ilişki, Kavram-belirlenimlerinin *ayrılmazlığı* koyulur; çünkü olumsuzlamanın olumsuzlaması olarak onların karşıtlıklarını kapsar ve onu aynı zamanda zemininde ya da birliğinde, her birinin kendi başkası ile çakışmışlığında kapsar. Kendinde ve kendi için bu yansıma onda Evrensellik bulunduğu için özsel olarak Kavram-belirlenimlerinin olumsuzluğudur, ama yalnızca onlara karşı bir üçüncüymüş gibi değil; tersine, bundan böyle *koyulmuş-Varlığın kendinde-ve-kendi-için-Varlık* olduğu, e.d. ayırma ait belirlenimlerin her birinin kendisinin *bütünlük* olduğu koyulmuştur. Belirli Kavramın kendi içine geri dönmesi onun *belirliliğinde bütün* Kavram olma belirlenimini taşıması demektir.

2. Oysa Tekillik yalnızca Kavramın kendi içine geri dönüşü değil, ama onun dolaysızca yitişidir. Tekillik yoluyla, ki Kavram onda *kendi içinde* olduğu gibidir, kendine dışsal olur ve Edimselliğe girer. Tekilliğin *ruhu* olarak olumsuzun olumsuz ile bağıntısı olan *soyutlama*, görüldüğü gibi, Evrensele ve Tikele dışsal birşey değil ama onlara içkindir, ve bunlar onun yoluyla somut olan, içerik ve Tekildirler. Ama Tekillik bu olumsuzluk olarak belirli Belirlilik, genel olarak *ayrılmazdır*; ayırımın kendi içine bu yansıması yoluyla ayırım katı bir ayırım olur; Tikelin belirlenmesi ancak Tekillik yoluyla olur, çünkü *Tekillik o soyutlamadır ki*, salt Tekillik olarak, bundan böyle *koyulmuş soyutlamadır*.

Tekillik öyleyse kendi ile bağıntılı olumsuzluk olarak dolaysızca olumsuzun kendi ile özdeşliğidir; *kendi-için-varolandır*. Ya da soyutlamadır ki, Kavramı onun ideal *Varlık* kıpısına göre *dolaysız birşey* olarak belirler. — Böylece Tekil nitel bir *Bir* ya da *Budur*. Bu Niteliğe göre ilk olarak kendisinin *kendinden* itilmesidir ki, bu yolla birçok *başka* Bir varsayılır; *ikinci olarak*, şimdi bu varsayılmış *başkalarına* karşı olumsuz bağıntıdır ve Tekil bu düzeye dek *dışlayıcıdır*. Evrensellik ilgisiz Birler olarak bu Tekiller ile bağıntılı olduğunda — ve onlarla bağıntılı olmalıdır çünkü Tekillik Kavramının bir kıpısıdır —, yalnızca onlara *ortak olandır*. Evrensel ile birçok Tekile *ortak olan* anlaşılırsa, o zaman Tekillerin *ilgisiz* kalıcılığından yola çıkılır ve Kavram-belirlenimine *Varlığın* dolaysızlığı karıştırılır. Tekil ile bağıntısı içindeki Evrensele ilişkin olarak üretilebilecek en alt tasarım onun salt *ortak birşey* olarak bu dışsal ilişkisidir.

Yansıma alanında *Bu* olarak Varoluş olan Tekil nitel kendi-için-Varlığa ait olan bir başka Bir ile *dışlayıcı* bir bağıntı taşımaz. '*Bu*, ' *kendi içine yansımış* Bir olarak, itme olmaksızın kendi içindir; ya da itme bu yansımada soyutlama ile birdir ve yansıyan *dolaylılıktır* ki, öyle bir yolda '*Bu*'dadır ki, '*Bu*' dışsal birşey tarafından *belirtilen koyulmuş* bir *dolaysızlıktır*. '*Bu*' vardır; *dolaysızdır*; ama yalnızca *belirtildiği* sürece '*Bu*'dur. Belirtme ya da gösterme yansıyan devimdir ki, kendini kendi içinde bileştirir ve dolaysızlığı koyar, ama kendine dışsal birşey olarak. — Şimdi Tekil hiç kuşkusuz dolaylılıktan yeniden kurulmuş dolaysızlık olarak bir '*Bu*'dur; ama dolaylılığı dışında taşımaz., — kendisi iten ayırmadır, *koyulmuş soyutlamadır*, ama ayırmasının kendisinde olumlu bağıntıdır.

Tekilin bu soyutlaması ayırmanın kendi içine yansımaları olarak ilkin ayırdedilen kıpıların *kendilerine-bağımlı* olarak, kendi içlerine yansıyan olarak koyulmasıdır. Dolaysızca *vardırlar*; ama dahası, bu ayrılma genelde bir yansımadır, *birinin ötekinde görünüşte olmasıdır*; böylece özsel bağıntı içinde dururlar. Dahası, birbirlerine karşı salt *var olan* Tekiller değildirler; böyle çoğulluk Varlığa aittir; kendini belirli olarak koyan *Tekillik* kendini dışsal bir ayırma değil, Kavramın ayırmasında koyar; öyleyse *Evrenseli* kendisinden dışlar; ama bu onun kendisinin bir kıpısı olduğu için, Evrensel o denli de özsel olarak onunla bağıntılıdır.

Kavram *kendine-bağımlı* belirlenimlerinin bu bağıntısı olarak kendini yitirmiştir; çünkü bundan böyle onların *koyulmuş birliği* değildir, ve onlar bundan böyle Kavramın *kıpıları* olarak, onun *görünüşü* olarak bulunmazlar, ama kendilerinde ve kendileri için kalıcıdırlar. — Tekillik olarak, Kavram belirliliğinde kendi içine geri döner; böylece belirli olanın kendisi bütünlük olmuştur. Kendi içine geri dönüşü buna göre *kendisinin* saltık, kökensel *ayrılmasıdır*, ya da Tekillik olarak Kavram *Yargı* olarak koyulur.

Bölüm İki

Yargı

Yargı Kavramın *Kavramın* kendisinde *koyulmuş belirliliği*dir. Kavram-belirlenimleri ya da — ki, gördüğümüz gibi, yine aynı şeydir — belirli Kavramlar daha önce kendileri için irdelendiler; ama bu irdeleme daha çok öznel bir derin-düşünce ya da öznel bir soyutlama idi. Ama Kavram kendisi bu soyutlama edimidir; belirlenimlerinin karşı karşıya getirilmesi onun kendi belirleme edimidir. *Yargı* belirli Kavramların Kavramın kendisi yoluyla bu koyulmasıdır.

Yargılama Kavramın kendi kendisi yoluyla *belirlenmesi* olduğu düzeye dek kavramadan *başka* bir işlevdir ya da daha doğrusu Kavramın *öteki* işlevidir, ve Yargının Yargıların türülülüğüne daha öte ilerlemesi Kavramın bu ilerleyen belirlenişidir. Ne tür belirli Kavramların *olduğu* ve Kavramın bu belirlenimlerinin zorunlu olarak nasıl ortaya çıktığı — bunun kendini Yargıda göstermesi gerekir.

Yargıya buna göre Kavramın en yakın *olguşallaşması* denebilir — olguşallığın genel olarak Varlığın *belirlilik* kazanmasını, *belirli-Varlığa* girişi belirttiği düzeye dek. Daha tam olarak, bu olguşallaşmanın doğası kendini öyle bir yolda göstermiştir ki, *ilk olarak* Kavramın kısırları onun kendi-içine-yansıması ya da Tekilliği yoluyla kendilerine-bağımlı bütünlüklerdir, ama *ikinci olarak* Kavramın birliği onların *bağıntısıdır*. Kendi içlerine yansıyan belirlenimler *belirli bütünlüklerdir* — eşit ölçüde özsel olarak hem ilgisiz, bağıntısız kalıcılıkta, hem de birbirleri ile karşılıklı dolaylılık yoluyla. Belirlemenin kendisi yalnızca bütünlüktür, çünkü bu bütünlükleri ve onların bağıntısını kapsar. Bu bütünlük Yargıdır. — Öyleyse Yargı ilk olarak *Özne* ve *Yüklem* denilen iki kendine-bağımlı kısıpı kapsar. Her birinin ne olduğu aslında henüz söylenemez; henüz belirsizdirler, çünkü ilkin Yargı yoluyla belirleneceklerdir. Yargı belirli Kavram olarak Kavram olduğu için, aralarında yalnızca Yargının henüz *belirsiz* Kavrama karşı *belirli* Kavramı kapsıyor olması biçimindeki genel ayrım bulunur. Öyleyse ilk olarak yükleme karşı özne Evrensele karşı Tekil gibi ya da giderek Evrensele karşı Tikel gibi ya da Tikele karşı Tekil gibi alınabilir; bu düzeye dek birbirlerinin karşısına yalnızca genel olarak daha belirli olan ve daha evrensel olan olarak çıkarlar.

Buna göre Yargı-belirlenimleri için bu *özne* ve *yüklem adlarını* almak uygun ve gereklidir; adlar olarak ilkin henüz belirlenimlerini kazanmaları gereken belirsiz şeylerdirler; ve bu nedenle adlardan daha çoğu değildirler. Kavram-belirlenimlerinin kendileri Yargının iki yanı için bir yandan bu nedenle kullanılamazlar; ama öte yandan özellikle Kavram-belirleniminin doğası vurgulu olarak soyut ve katı birşey olmamak, tersine karşıtını kendi içinde taşımak ve koymak olduğu için kullanılamazlar; Yargının yanlarının kendileri Kavramlar ve dolayısıyla kendi belirlenimlerinin bütünlüğü oldukları için, her bir yan tüm

bu belirlenimlerin içinden geçmeli ve onları ister soyut isterse somut biçimde olsun kendisinde sergilemelidir. Şimdi, belirlenimlerinin bu başkalaşımı durumunda Yargının yanlarını genel bir yolda saptayabilmek için, başkalaşımda aynı kalan adlar özellikle uygundur. — Ama ad olgunun ya da Kavramın karşısında durur; bu ayrım genel olarak Yargının kendisinde bulunur; genel olarak özne belirli olan ve buna göre dolaysızca *var olandan* daha çoğu olduğu için, yüklem ise *Evrenseli*, Özü ya da Kavramı anlattığı için, genel olarak özne ilkin yalnızca bir tür *addır*; çünkü *ne olduğunu* ilkin yüklem anlatır, ki Kavramın [nesnel] anlamında *Varlığı* ya da 'olma'yı kapsar. 'Bu nedir,' ya da 'Bu ne tür bir bitkidir?' vb. gibi sorularda sorulan *Varlık* ya da 'olma' ile sık sık salt *ad* anlaşılır, ve kişi bunu öğrenince doyum bulur ve şimdi şeyin ne *olduğu* biliyor olur. Bu öznenin anlamında Varlıktır. Ama *Kavramı* ya da en azından Özü ve Evrenseli genel olarak ilkin yüklem verir, ve Yargının anlamında sorgulanan budur. — *Tanrı, Tin, Doğa* ya da ne olursa olsun, buna göre bir Yargının öznesi olarak ilkin yalnızca *addır*; böyle bir öznenin Kavrama göre ne *olduğu* ilkin yüklemde bulunur. Böyle bir özneye ait olan yüklem ne türde olduğu araştırıldığında, yargılama için daha şimdiden bir *Kavram* temelde yatıyor olmalıdır; ama bunu ilkin yüklem kendisi bildirir. Bu nedenle aslında öznenin varsayılmış anlamını oluşturan ve onun adlandırılmasına götüren salt *tasarımdır*; ve burada bir ad ile neyin anlaşılacağı ya da anlaşılmayacağı olumsaldır ve tarihsel bir olgudur. Böylece belli bir özneye bir yüklem ait olup olmadığı konusundaki birçok tartışma bu nedenle sözcük tartışmalarından daha ötesi değildir, çünkü o sözü edilen biçimden yola çıkarlar; temelde yatan (*subjectum*, ὑποκειμενον) henüz addan daha öte bir şey değildir.

Şimdi, *ikinci olarak, özne ve yüklem bağıntısının* Yargıda nasıl belirlendiğini ve bu ikisinin kendilerinin tam bu yolla ilk olarak nasıl belirlendiklerini daha yakından irdelemeliyiz. Yargı yanları olarak genelde bütünlükleri alır ki, bunlar ilkin özsel olarak kendilerine-bağımlıdır. Buna göre Kavramın birliği ilkin yalnızca kendilerine-bağımlı olanların bir *bağıntısıdır*; henüz bu olgusalıktan kendi içine geri dönen *somut, dolu* birlik değildir, ama öyle bir birliktir ki onun *dışında* kendilerine-bağımlı yanlar *onda ortadan kaldırılmamış uçlar* olarak sürerler. — Şimdi Yargının irdelemesi Kavramın kökensel birliğinden ya da uçların kendilerine-bağımlılıklarından yola çıkabilir. Yargı Kavramın kendi kendisi yoluyla yarılmasıdır; *bu birlik* buna göre zemindir ki, Yargının gerçek *nesnelliğine* göre irdelemesi ondan yola çıkar. Bu düzeye dek kökensel Birin *kökensel bölünüşüdür*; *Yargı* sözcüğü kendini böylelikle Yargının kendinde ve kendi için ne olduğu ile bağıntılar. Ama Kavramın *Yargıda Görüngü* olarak bulunması, çünkü kıpılarının onda kendine-bağımlılık kazanmış olmaları, — bu *dışsallık* tasarımın daha çok sarıldığı yandır.

O zaman, bu *öznel* irdelemede özne ve yüklem her biri ötekinin dışında kendi için tamamlanmış görülür — özne bu yükleme iye

olmasaydı bile var olacak olan bir nesne olarak; ve yüklem bu özneye ait olmasaydı bile var olacak olan evrensel bir belirlenim olarak. Bu bakış açısına göre, *kafada* olan şu ya da bu yüklem *dışarıda* kendi için var olan nesneye *yüklenmesinin* olanaklı ve gerekli olup olmadığı üzerine derin-düşünce yargılama edimi ile bağlıdır; yargılamanın kendisi yalnızca onun tarafından bir yüklem *özne* ile *bağlanmasından* oluşur, öyle ki, bu bağlama yer almadığında gene de *özne* ve *yüklem* her biri kendi için ne ise o olarak, birincisi varolan bir nesne, ikincisi kafadaki bir tasarının olarak kalmayı sürdürür. — Ama özneye yüklenen yüklem *ona ait olması*, e.d. kendinde ve kendi için onunla özdeş olması da gerekir. *Yüklemenin* bu anlamı tarafından yargılamanın *öznel* anlamı ve *öznenin* ve *yüklem*in ilgisiz dışsal kalıcılıkları yine ortadan kaldırılır; “Bu eylem iyidir”; *koşaç* yüklem *öznenin Varlığına* ait olduğunu ve onunla salt dışsal olarak bağlanmadığını gösterir. *Gramatik* anlamda, her *öznel* ilişkinin, ki onda *öznenin* ve *yüklem*in ilgisiz dışsallığından başlanır, kendi tam geçerliği vardır; çünkü burada dışsal olarak bağlananlar *sözcüklerdir*. — Bu vesile ile şu da belirtilebilir ki, bir *önermenin* hiç kuşkusuz gramatik anlamda bir *öznesi* ve *yüklem*inin olmasına karşın, gene de bu nedenle bir *Yargı* değildir. *Yargı* yüklem *özne* ile ilişkisinin Kavram-belirlenimlerinin birbirleri ile ilişkisi gibi, öyleyse bir Evrenselin bir Tikel ya da Tekil ile ilişkisi gibi olmasını gerektirir. Eğer tekil bir *özne* üzerine söylenenler yalnızca tekil birşeyi anlatırsa, bu salt bir önermedir. Örneğin “Aristoteles 73 yaşında, 115. Olimpiyatın 4. yılında öldü” salt bir önermedir, bir *Yargı* değil. Ancak durumlardan biri, ölüm zamanı ya da o felsefecinin yaşı üzerine kuşku düşmüş olsaydı, verilen sayılar rasgele bir zemine dayanarak ileri sürülmüş olsalardı, onda bir *Yargı*nın doğasına ait birşey bulunurdu. Çünkü bu durumda o sayılar Aristoteles’in ölümünün o belirli içeriği olmaksızın da süren evrensel birşey olarak, başka bir içerik ile dolu ya da giderek boş zaman olarak alınacaklardı. Böylece “Arkadaşım N. öldü” haberi bir önermedir ve ancak edimsel olarak mı öldüğü yoksa yalnızca bir katelepsi durumuna mı girdiği gibi bir soru olsaydı bir *Yargı* olurdu.

Yargı genellikle olduğu gibi *iki Kavramın bağlanması* olarak açıklandığı zaman, dışsal *koşaç* için belirsiz *bağlantı* anlatımı hiç kuşkusuz geçerli sayılabilir, ve dahası bağlanan terimlerin en azından Kavramlar olmaları *gerektiği* de kabul edilebilir. Ama bunun dışında bu açıklama hiç kuşkusuz aşırı yüzeyseldir; yalnızca örneğin ayrık *Yargı*da *iki sözde kavramdan* daha çoğu bağlanmakla kalmaz, ama açıklama açıkladığı şeyin kendisinden çok daha iyidir; çünkü genel olarak denmek istenenler Kavramlar değil, Kavram-belirlenimleri de değil, ama aslında yalnızca *tasarım-belirlenimleridir*; genel olarak Kavram ve belirli Kavram durumunda belirtildiği gibi, genellikle böyle adlandırılan şeyler ne olursa olsun hiçbir biçimde Kavram adını hak etmezler; o zaman *Yargı* durumunda Kavramların nereden gelmesi gerekir? — Her şeyden önce, o açıklamada *Yargı*da

özel olanın, yani onun belirlenimlerinin ayrımının üzerinden atlanır; Yargının Kavram ile ilişkisi daha da az dikkate alınır.

Öznenin ve yüklemnin daha öte belirlenimi söz konusu olduğunda, bunların belirlenimlerini aslında ilkin Yargıda kazanmaları gerektiği anımsatılmıştı. Ama Yargının Kavramın koyulmuş belirliliği olduğu düzeye dek, bu belirlenim verili ayrımları *dolaysızca* ve *soyut olarak*, *Tekillik* ve *Evrensellik* olarak taşır. — Ama Yargının genel olarak Kavramın, e.d. kendini henüz onun Kavram olarak var olmasını sağlayan birliğe doğru yeniden kurmamış olan *Kavramın belirli-Varlığı* ya da *başkalığı* olduğu düzeye dek, kavramsız olan belirlilik, *Varlığın* ve yansımanın ya da *kendinde-Varlığın* karşıtlığı da ortaya çıkar. Ama Kavram özel olarak Yargının *zeminini* oluşturduğu için, o belirlenimler en azından öyle bir yolda ilgisizdirler ki, biri özneye ve öteki yükleme ait olduğu zaman, bu ilişki eşit ölçüde evrik olarak da yer alır. *Özne Tekil* olarak ilkin örneğin Tekilin belirli belirliliğine göre *var-olan* ya da *kendi-için-var-olan* olarak, edimsel bir nesne olarak görünür, üstelik üzerinde yargıda bulunulan yalnızca tasarımıdaki bir nesne olsa bile — örneğin yiğitlik, hak, bağdaşma vb.; öte yandan *yüklem* ise — *Evrensel* olarak — nesne üzerine bu *yansıma* olarak ya da daha doğrusu nesnenin kendi içine yansıması olarak görünür ki, o dolaysızlığın ötesine geçer ve belirlilikleri salt var olan belirlilikler olarak ortadan kaldırır, ve böylece *nesnenin kendinde-Varlığı* olarak görünür. Bu düzeye dek Tekil ilk olan, dolaysız olan olarak başlangıç yapılı ve Yargı yoluyla *Evrenselliğe yükseltilir*, tıpkı evrik olarak yalnızca *kendinde var olan* Evrenselin Tekil olanda belirli-Varlığa inmesi ya da *kendi-için-var-olan* birşey olması gibi.

Yargının bu imlemi onun *nesnel* anlamı olarak ve aynı zamanda geçişin daha önceki biçimlerinin *gerçeği* olarak alınacaktır. Var olan *oluşur* ve *başkalaşır*, sonlu sonsuzda *batar*; Varolan *zemininden* Görüngüye *çıkartır* ve *zemine gider*; iline *Tözün varsıllığını* olduğu gibi *gücünü* de *sergiler*; Varlıkta başkasına *geçiş*, Özde bir başkasına *ışma* vardır ki, onunla *zorunlu* bağıntı kendini açığa serer. Bu geçiş ve ışma şimdi *Kavramın kökensel bölünüşüne* geçmiştir ki, Tekili Evrenselliğinin *kendinde-Varlığına* geri getirirken, o denli de Evrenseli *edimsel* birşey olarak belirler. Bu ikisi, Tekillikğin kendi-içine-yansımasında koyulması ve Evrenselin belirli birşey olarak koyulması, bir ve aynıdır.

Ama şimdi Yargının bu nesnel imleminde o denli de verili ayrımların Kavramın belirliliğinde yeniden ortaya çıkarken aynı zamanda yalnızca *görüngüler* olarak koyulmuş oldukları, e.d. katı şeyler olmadıkları, ama Kavram-belirlenimlerinden birine olduğu gibi ötekine de ait oldukları olgusu kapsanır. Özne buna göre o denli de *kendinde-Varlık* olarak, ve yüklem ise *belirli-Varlık* olarak alınacaktır. *Yüklemsiz özne* görüngüdeki *özelliksiz Şey*, *kendinde-Şey* ne ise odur, boş ve belirsiz bir zemindir; böylece *kendi içindeki Kavramın* kendisidir ki, ilkin yüklemde bir ayrım ve belirlilik kazanacaktır; yüklem böylece öznenin *belirli-Varlık* yanını oluşturur.

Bu belirli Evrensellik yoluyla özne dışsal olanla bağıntı içinde durur, başka şeylerin etkisine açıktır ve bu yolla onlara karşı etkinlik içine girer. *Belirli olarak var olan şey kendi-içinde-Varlığından* çıkarak bağlantının ve ilişkinin *evrensel* ögesine, olumsuz bağıntılara ve edimselliğin etkileşimlerine girer ki, Tekilin başka Tekillerde ve öyleyse Evrensellikte bir *sürdürülmesidir*.

Hemen şimdi gösterilen özdeşlik, öznenin belirleniminin o denli de yükleme ait olması, ve tersi, gene de yalnızca bizim irdelememize düşmez; yalnızca *kendinde* değildir, ama ayrıca Yargıda koyulur, çünkü Yargı ikisinin bağıntısıdır; *koşaç öznenin yüklem* olduğunu anlatır. Özne belirli Belirliliktir, ve yüklem öznenin bu *koyulmuş* belirliliğidir; özne yalnızca yüklemde belirlidir, ya da yalnızca yüklemde öznedir; yüklemde kendi içine geri dönmüştür ve onda Evrenseldir. — Ama şimdi özne kendine-bağımlı olan olduğu için, o özdeşlik yüklem kendi için kendine-bağımlı bir kalıcılığının olmaması, tersine kalıcılığını yalnızca öznde taşıması ilişkisini taşır; yüklem özneye *özünüldür*. Buna göre yüklem öznenin ayırdedildiği ölçüde onun yalnızca *yaltutılmış* bir belirliliğidir, yalnızca onun özelliklerinden *biridir*; oysa öznenin kendisi *somut olandır*, çoklu belirliliklerin bütünlüğüdür, tıpkı yüklem *birini* kapsamı gibi; Evrenseldir. — Ama öte yandan yüklem de kendine-bağımlı Evrenselliktir ve özne evrik olarak yalnızca onun bir belirlenimidir. Yükleme bu düzeye dek özneyi *altına alır*; Tekillik ve Tikellik kendileri için değildirler, ama Özlerini ve Tözlerini Evrenselde taşırlar. Yükleme özneyi Kavramında anlatır; Tekil ve Tikel öznedeki olumsal belirlenimlerdir; özne onların saltık olanaklarıdır. '*Alta-alma*' durumunda öznenin ve yüklem dısal bir bağıntısı düşünülüğünde ve özne kendine-bağımlı birşey olarak tasarlandığında, '*alta-alma*' yukarıda değinilen öznel Yargı ile bağıntılıdır ki, onda *öznenin ve nesnenin* kendilerine-bağımlılıklarından başlanır. Buna göre, '*alta-alma*' yalnızca Evrenselin bir Tikel ya da Tekil üzerine *uygulanması*, bu sonuncuların onları daha az nicelikli sayan belirsiz bir tasarıma göre Evrenselin *altına* koyulmasıdır.

Öznenin ve yüklem özdeşliği *bir kez* Kavram-belirlenimlerinden birinin birinciye, ötekinin ikinciye ait olduğu, ama *ikinci kez* tersinin eşit ölçüde geçerli olduğu bir yolda görüldüğü zaman, özdeşlik böylelikle henüz yalnızca *kendinde var olan* bir özdeşliktir; Yargının iki yanının kendine-bağımlı tırlülüğünden ötürü bunların koyulmuş bağıntıları da bu iki yanı ilkin tırlülükleri içinde taşır. Ama *ayrısız özdeşlik* aslında öznenin yüklem ile *gerçek* bağıntısını oluşturur. Kavram-belirlenimi özsel olarak kendisi *bağıntıdır*, çünkü bir *Evrenseldir*; öyleyse öznenin ve nesnenin taşıdığı aynı belirlenimleri böylece bağıntılarının kendisi de taşır. Bağıntı *evrenseldir*, çünkü ikisinin, öznenin ve yüklem olumlu özdeşliğidir; ama ayrıca *belirlidir*, çünkü yüklem belirliliği öznenin belirliliğidir; dahası, ayrıca tekildir, çünkü kendilerine-bağımlı uçlar olumsuz birlikleri olarak onda ortadan kaldırılır. — Ama Yargıda bu

özdeşlik henüz koyulmuş değildir; koşaç henüz genel olarak *Varlığın* belirsiz bağınısı olarak bulunur: *A B'dir*; çünkü Kavramın belirliliklerinin ya da uçların kendilerine-bağımlılığı Yargıda Kavramın onda taşıdığı *olguşallıktır*. Eğer koşacın '*dir*'i daha şimdiden öznenin ve yüklemnin o belirli ve doldurulmuş *birliği* olarak, *Kavramları* olarak koyulmuş olsaydı, şimdiden *Tasım* olurdu.

Kavramın bu *özdeşliğini* yeniden kurmak ya da daha doğrusu *koymak* Yargının *deviminin* hedefidir. Yargıda daha şimdiden *bulunan* şey bir yandan özne ve yüklemnin kendilerine-bağımlılıkları, ama ayrıca birbirlerine karşı belirlilikleri, ama öte yandan gene de *soyut* bağıntılarıdır. Yargının söylediği ilkin şudur: *Özne yüklemidir*; ama yüklemnin özne olan *olmaması* gerektiği için bir çelişki bulunur ki, kendini *çözmeli*, bir sonuca *geçmelidir*. Ama daha doğrusu, *kendilerinde ve kendileri için* özne ve yüklem Kavramın bütünlüğü oldukları ve Yargı Kavramın olguşallığı olduğu için, Yargının ileri devimi yalnızca *gelişimdir*; ondan ortaya çıkan onda daha şimdiden bulunur, *belgitleme* bu düzeye dek yalnızca bir *göstermedir*, Yargının uçlarında daha şimdiden *bulunanın* koyulması olarak bir yansınadır; ama bu koyma ediminin kendisi bile daha şimdiden bulunur; uçların *bağıntısıdır*.

Dolaysızca olduğu gibi Yargı *ilk olarak belirli-Varlığın* Yargısıdır; öznesi dolaysızca *soyut*, *varolan* bir *Tekildir*; yüklem öznenin *dolaysız* bir *belirliliği* ya da özelliği, soyut bir Evrenseldir.

Özne ve yüklemnin bu nitel yanı kendini ortadan kaldırdığı için, ilkin birinin belirliliği ötekine *yansır*; Yargı şimdi, *ikinci olarak*, *Yansıma Yargısıdır*.

Ama bu daha dışsal bileşim tözsel, *zorunlu* bir bağlantının *özel özdeşliğine* geçer; böylece Yargı *üçüncü olarak Zorunluk Yargısıdır*.

Dördüncü olarak, bu özel özdeşlikte özne ve yüklemnin ayrımı bir *Biçime dönüştüğü* için, Yargı *öznel* olur; *Kavramın* ve *Olgusallığının* karışıklığını ve ikisinin *eşitlenmesini* kapsar; bu Kavramın Yargısıdır.

Kavramın bu ortaya *çıkışı Yargının Tasıma geçişini* temellendirir.

A. BELİRLİ-VARLIK YARGISI

Öznel Yargıda *bir ve aynı* nesneyi *çift* görmeyi isteriz, bir kez tekil edimselliği içinde, ikinci kez özel özdeşliği ya da Kavramı içinde: Evrenselliğine yükselmiş Tekil, ya da yine aynı şey, edimselliğine tekilleştirilmiş Evrensel. Yargı bu yolda *gerçekliktir*; çünkü Kavramın ve Olgusallığın bağdaşmasıdır. Ama *ilk olarak* bu Yargının yapısı değildir; çünkü Yargı onda henüz belirlenimlerin hiçbir yansıması ve devimi kendini göstermediği için *ilkin* dolaysızdır. Bu dolaysızlık ilk Yargıyı bir *belirli-Varlık Yargısı* yapar ki, ona *nitel* Yargı da denebilir, ama ancak *Nitelik* yalnızca Varlığın belirliliğine ait değilse, ama ayrıca soyut yalınlığından ötürü benzer olarak *dolaysızlık* biçimini taşıyan Evrenselliği de kapsıyorsa.

Belirli-Varlık Yargısı ayrıca *özünürlük* Yargısıdır; dolaysızlık onun belirlenimi olduğu, ama özne ve yüklem ayrımında birincisi dolaysız olan, böylelikle bu Yargıda ve ilk ve özsel olan olduğu için, yüklem kendine-bağımlı olmayan birşey biçimini taşır ki, temelini öznedede bulur.

a. Olumlu Yargı

1. Özne ve yüklem, anımsatıldığı gibi, ilkin adlardır ki, edimsel belirlenimleri ilkin Yargının ilerleyişi içinden kazanılır. Ama *koyulmuş* belirli Kavram olan Yargının yanları olarak Kavramın *kıpıların* belirlenimini taşırlar; ama dolaysızlıktan ötürü bu belirlenim henüz bütünüyle *yalındır*, çünkü bir yandan dolaylılık yoluyla varsıllaştırılmamıştır, öte yandan ilkin soyut karşıtığa göre *soyut Tekillik* ve *Evrensellik* olarak bulunur. — Yüklem, eğer ilk olarak ondan söz edersek, *soyut* Evrenseldir; ama soyut olan Tekilin ya da Tikelin ortadan kaldırılması dolaylılığı yoluyla koşullu olduğu için, dolaylılık bu düzeye dek yalnızca bir *varsayımdır*. Kavramın alanında genel olarak *kendinde ve kendi için* dolaylılığı kapsayan ve yalnızca onun ortadan kaldırılması yoluyla ortaya çıkandan, e.d. *evrensel* olandan başka bir *dolaysızlık* olamaz. Böylece giderek *nitel Varlığın* kendisi bile *Kavramında* bir Evrenseldir; ama *Varlık* olarak dolaysızlık henüz böyle *koyulmuş* değildir; ancak *Evrensellik* olarak Kavram-belirlenimidir ki, bunda olumsuzluğun ona özsel olarak ait olduğu *koyulmuştur*. Bu bağıntı onu bir öznenin yüklemi olarak alan Yargıda bulunur. — Benzer olarak, özne *soyut* bir Tekildir ya da *dolaysız olandır* ki, *böyle* olarak bulunması gerekir; öyleyse genelde *Birşey* olarak Tekil olması gerekir. Özne bu düzeye dek Yargıda soyut yanı oluşturur ki, ona göre onda Kavram *dışsallığa* geçmiştir. — Her iki Kavram-belirleniminin belirli olması gibi, bağıntıları, *'dir'*, *'koşak'* da öyledir; o da benzer olarak yalnızca dolaysız, soyut *Varlığın* imlemini taşıyabilir. Henüz hiçbir dolaylılık ya da olumsuzlama kapsamayan bağıntıdan ötürü bu Yargıya *olumlu* denir.

2. Olumlu Yargının en yakın arı anlatımı buna göre *"Tekil evrenseldir"* önermesidir.

Bu anlatım *"A B'dir"* biçiminde anlaşılmamalıdır; çünkü *A* ve *B* bütünüyle biçimsiz ve dolayısıyla anlamsız adlardır; ama genel olarak Yargı ve öyleyse giderek belirli-Varlık Yargısının kendisi bile Kavram-belirlenimlerini uçları olarak alır. *"A B'dir"* pekala bir *Yargıyı* olduğu gibi salt bir *önermeyi* de temsil edebilir. Ama her Yargıda, giderek biçimine göre daha varsıl olarak belirlenen Yargılarda bile, bu belirli içeriği taşıyan önerme ileri sürülür: *"Tekil evrenseldir,"* ama ancak her Yargının genel olarak soyut Yargı da olması ölçüsünde. Olumsuz Yargıyı benzer olarak bu anlatımın altına düştüğü düzeye dek hemen ele alacağız. — Eğer her Yargı ile, ilkin en azından her olumlu Yargı ile Tekilin bir Evrensel olduğu önesürümünün getirilmiş olması üzerine hiçbir biçimde düşünülüyorsa, bunun nedeni bir yandan özneyi ve yüklemi

ayırdeden *belirli biçim*ingözardı edilmesidir — çünkü Yargının *iki Kavramın* bağıntısından başka birşey olmaması gerekir —, ve öte yandan, belki de “Gaius bilgilidir” ya da “Gül kırmızıdır” Yargılarının geri kalan *içeriğinin* Gaius vb. tasarımları ile uğraşan ve biçim üzerine düşünmeyen bilincin önünde uçuşuyor olmasıdır, — üstelik en azından dikkati biçimden kendi üzerine çekmemesi için genellikle bir örnek olarak getirilmesi gereken ‘*mantıksal Gaius*’ gibi bir içeriğin çok az ilginç bir içerik olması, aslında tam olarak ilginçlikten yoksun olması nedeniyle seçilmesine karşın.

Nesnel imlemine göre “*Tekil evrenseldir*” önermesi, daha önce belirtme fırsatını bulduğumuz gibi, bir yandan tekil şeylerin geçiciliğini, öte yandan onların genel olarak Kavramda olumlu kalıcılıklarını gösterir. Kavramın kendisi ölümsüzdür, ama bölünmesinde ondan ortaya çıkan şey başkalaşıma ve *evrensel* doğasına geri dönüşe altgüdümlüdür. Ama, evrik olarak, Evrensel kendine bir *belirtli-Varlık* verir. Tıpkı Özün belirlenimlerinde *Görünüşe*, Zeminin Varoluşun *Görüngüsüne*, Tözün kendini açığa serişe, İlineklerine çıkması gibi, Evrensel de kendini Tekile *belirler*; Yargı onun bu *açılımı*, daha şimdiden onda olan olumsuzluğun *açınımıdır*. — Bu son durumu şu evrik önerme anlatır: “*Evrensel tekildir*,” ki olumlu Yargıda eşit ölçüde bildirilir. İlk *dolaysız Tekil* olan özne Yargının kendisinde kendi *başkası* ile, yani Evrensel ile bağıntılıdır; böylelikle *somut olan* olarak koyulur, — Varlık alanında *birçok nitelikli* bir Birşey olarak, ya da yansımanın somutu olarak, *çoklu özellikleri ile bir Şey*, *çoklu olanakları ile Edimsel*, tam olarak şöyle ya da böyle *ilinekleri ile* bir Töz olarak. Bu çoklu burada Yargının öznesine ait olduğu için, Birşey ya da Şey vb. niteliklerinde, özelliklerinde ya da ilineklerinde kendi içine yansır ya da kendini onlar yoluyla *sürdürür*, kendini onlarda ve benzer olarak onları kendi içinde saklar. Koyulmuşluk ya da belirlilik kendinde-ve-kendi-için-Varlığa aittir. Özne buna göre kendinde *Evrenseldir*. — Öte yandan yüklem, bu olgusal ya da somut değil ama *soyut Evrensellik* olarak, özne ile karşıtlık içinde *belirtlilik* ve başkalarının dışlanması ile öznenin bütünlüğünün yalnızca *bir kısıpını* kapsar. Aynı zamanda Yargının ucu olarak kendi ile bağıntılı olan bu olumsuzluktan ötürü, yüklem *soyut bir Tekildir*. — Örneğin “Gül kokuludur” önermesinde yüklem gülün *birçok* özelliğinden yalnızca *birini* anlatır; öznde başkaları ile kaynaşmış olan bu birini tekilleştirir, tıpkı Şeyin çözülüşünde ona özünlülük olan çoklu özelliklerin *özdekler* olarak kendine-bağımlılık kazanıp *tekilleşmeleri* gibi. Bu yana göre, Yargının önermesi şöyle olur: “*Evrensel tekildir*.”

Yargıda öznenin ve yüklem bu *karşılıklı belirlenimini* biraraya getirirken ikili bir sonuç alırız: 1. Özne hiç kuşkusuz dolaysızca var olan birşey ya da Tekil iken, yüklem ise Evrenseldir. Ama Yargı ikisinin *bağıntısı* olduğu ve özne yüklem yoluyla Evrensel olarak belirlendiği için, özne Evrenseldir; 2. Yüklem öznde belirlenir, çünkü *genel olarak* bir belirlenim değil ama *öznenin* belirlenimidir; Gül kokuludur, bu koku

herhangi bir belirsiz koku değil, ama gülün kokusudur; yüklem öyleyse *bir Tekildir*. — Şimdi, özne ve yüklem Yargının ilişkisinde durdukları için, Kavram-belirlenimlerine göre karşıtlar olarak kalmaları gerekir; tıpkı Nedenselliğin *Etkileşiminde* olduğu gibi, gerçekliğine erişmeden önce, iki yanın belirlenimlerinin aynılığına karşı henüz kendilerine-bağımlı ve karşıtlar olarak kalmalarının gerekmesi gibi. Buna göre özne Evrensel olarak belirlendiği zaman, yüklem de kendi Evrensellik belirleniminde alınmamalı — yoksa ortada bir Yargı bulunmayacaktır —, ama yalnızca Tekillik belirleniminde alınmalıdır; yine aynı yolda, özne Tekil olarak belirlendiği sürece, yüklem Evrensel olarak alınmalıdır. — Eğer o salt özdeşlik üzerine düşünürsek şu iki özdeş önerme ortaya çıkar:

Tekil Tekildir,
Evrensel Evrenseldir,

ki burada Yargı-belirlenimleri bütünüyle birbirini dışına düşerler, yalnızca kendileri ile bağıntıları anlatılır, birbirleri ile bağıntıları ise çözülür ve böylelikle Yargı ortadan kalkar. — O iki önermeden biri, “Evrensel tekildir,” Yargıyı *içeriğine* göre anlatır ki, bu içerik yüklemde tekilleşmiş bir belirlenim iken, öznede ise onların bütünlüğüdür; öteki, “Tekil evrenseldir,” önermenin kendisi tarafından dolaysızca bildirilen *biçimi* anlatır. — Dolaysız olumlu Yargıda uçlar henüz yalındır: Biçim ve içerik buna göre henüz birleşiktir. Ya da, o yargı iki önermeden oluşmaz; onda kendini göstermiş olan çifte bağıntı dolaysızca *tek bir* olumlu Yargı oluşturur. Çünkü uçları *a)* kendine-bağımlı soyut Yargı-belirlenimleri olarak bulunur, ve *b)* her bir yan onları bağıntılayan koşaç dolayısıyla öteki tarafından belirlenir. Ama bu nedenle, görüldüğü gibi, *kendinde* onda biçim ayrımı ve içerik ayrımı bulunur; ve hiç kuşkusuz ilk “Tekil evrenseldir” önermesinin kapsadığı şey biçime aittir, çünkü Yargının *dolaysız belirliliğini* anlatır. Öte yandan, ikinci “Evrensel tekildir” önermesinin anlattığı ilişki, ya da öznenin Evrensel olarak, buna karşı yüklemine ise Tikel ya da Tekil olarak belirlenmesi, *içeriği* ilgilendirir, çünkü belirlenimleri ancak kendi-içine-yansıma yoluyla doğarlar ki, bu yolla dolaysız belirlilikler ortadan kaldırılır ve sonuçta biçim kendini kendi içine dönmüş ve biçim ayrımına karşı süren bir özdeşlik, içerik yapar.

3. Şimdi eğer iki önerme, biçim önermesi ve içerik önermesi,

(Özne) (Yüklem)
Tekil evrenseldir,
Evrensel tekildir,

tek bir olumlu Yargıda kapsandıkları için birleştirilecek ve böylece ikisi, hem özne hem de yüklem, Tekilliğin ve Evrenselliğin birliği olarak belirlenecek olursa, o zaman ikisi de, özne gibi yüklem de, *Tikel* olurlar ki, *kendinde* onların iç belirlenimleri olarak kabul edilmelidir. Yalnızca, bir yandan bu bileşimin yalnızca dış bir derin-düşünce yoluyla ortaya

çıkarılması gerekecek, öte yandan buradan doğan “Tekil Tikeldir” önermesi bundan böyle bir Yargı değil ama boş bir özdeş önerme olacaktır — tıpkı daha önce olumlu Yargıda bulunmuş olan “Tekil tekildir,” ve “Evrensel evrenseldir” önermeleri gibi. — Tekillik ve Evrensellik henüz Tikelliğe birleşemezler, çünkü olumlu Yargıda henüz *dolaysız* olarak koyulmuşlardır. — Ya da, Yargı henüz biçimi ve içeriği açısından ayırdedilmelidir, çünkü özne ve yüklem henüz dolaysızlık olarak ve dolaylı olarak ayırdedilirler, ya da çünkü Yargı kendi bağınına göre her ikisidir: Hem bağıntılı yanların kendilerine-bağımlılığı, hem de bunların karşılıklı belirlenimleri ya da dolaylılıklarıdır.

Öyleyse Yargı *ilk olarak biçimine* göre irdelendiğinde, “Tekil evrensel-dir” der. Ama gerçekte böyle *dolaysız* bir Tekil evrensel *değildir*; yüklemi daha geniş erimlidir ve bu nedenle ona karşılık düşmez. Özne *kendi için var olan dolaysız* bir özne ve buna göre o soyutlamanın, dolaylılık yoluyla koyulan ve ona yüklenmiş olması gereken Evrenselliğin *karşıtıdır*.

İkinci olarak, Yargı içeriğine göre ya da “Evrensel tekildir” önermesi olarak görüldüğünde, özne niteliklerin bir Evrenselidir, somut birşeydir ki, sonsuz olarak belirlidir ve belirlilikleri ilkin yalnızca nitelikler, özellikler ya da ilinekler olduğu için, bütünlüğü onların *kötü sonsuz çoğulluğudur*. Böyle bir özne buna göre gerçekte yüklemine bildirdiği gibi *tekil* bir özellik değildir. Öyleyse her iki önerme de yadsınmalı ve olumlu Yargı gerçekte *olumsuz* olarak koyulmalıdır.

b. Olumsuz Yargı

1. Yargının doğru olup olmadığının yalnızca Yargının içeriğine bağımlı olduğu, çünkü mantıksal doğruluğun biçimden başka hiçbirşeyi ilgilendirmedeği ve o içeriğin kendi ile çelişmemesinden başka hiçbirşeyi istemediği yolundaki sıradan tasarımdan daha önce yukarıda söz edilmişti. Yargının kendisinin biçiminin onun *iki Kavramın* bağınıtı olmasından daha ötesini anlatmadığı sanılır. Ama görüldüğü gibi, bu iki Kavram salt bir *toplamanın* ilişkisiz belirlenimini taşımaz, ama birbirleri ile *Tekil* ve *Evrensel* olarak ilişkilidirler. Bu belirlenimler gerçek mantıksal *içeriği* oluştururlar, ve hiç kuşkusuz bu soyutlamada olumlu Yargının içeriğini anlatırlar; bir yargıda bulunan *daha öte içerik* (“Güneş yuvarlaktır,” “Cicero Roma’da büyük bir söylevciydi,” “Şimdi gündüzdür,” vb.) Yargı olarak Yargıyı ilgilendirmez; Yargı yalnızca şunu bildirir: *Özne yüklemidir*, ya da bunlar yalnızca adlar oldukları için, daha belirli olarak: *Tekil evrenseldir, ve evrik olarak*. — Bu *arı mantıksal içerik* nedeniyle olumlu Yargı *gerçek değildir*, ama gerçekliğini olumsuz Yargıda bulur. — İstenen şey içeriğin Yargıda kendi ile çelişmemesidir; ama, görüldüğü gibi, yukarıdaki Yargıda kendi ile çelişir. — Gene de o mantıksal içeriğe biçim de demek ve içerik ile yalnızca başka görgül kapsağı anlamak bütünüyle ilgisizdir; o zaman biçim içerik-belirlenimini dışarıda bırakan salt boş

özdeşliği kapsamaz. Olumlu Yargı bu durumda olumlu Yargı olarak *biçimi* yoluyla hiçbir gerçeklik taşımaz; kim bir *sezginin* ya da *algının doğruluğuna* ya da *tasarımın* nesnesi ile *bağdaşmasına gerçeklik* derse, bundan böyle en azından Felsefenin nesnesi ve ereği olan şey için bir anlatımdan yoksun kalır. Felsefenin o nesnesine hiç olmazsa “us-gerçekliği” adını vermeliyiz, ve hiç kuşkusuz, “Cicero büyük bir söylevciydi,” ya da “Şimdi gündüzdür” gibi Yargıların birer us-gerçekliği olmadıkları kabul edilecektir. Gene de böyle olmamalarının nedeni bir bakıma olumsal olarak görgül bir içerik taşımaları değil, ama yalnızca dolaysız bir Tekilden ve soyut bir belirlilikten başka hiçbir içerik taşıyamayan ve taşımamaları gereken olumlu yargılar olmalarıdır.

Olumlu Yargı gerçekliğini ilkin olumsuz Yargıda bulur: *Tekil* soyut olarak *evrensel değildir*, — *tersine*, Tekilin yüklemi, böyle bir yüklem olduğu için, ya da özne ile bağıntı olmaksızın kendi için alındığında *soyut* Evrensel olduğu için, kendisi belirli birşeydir; *Tekil* buna göre *ilk* olarak bir *Tikeldir*. Dahası, olumlu Yargıda kapsanan öteki önermeye göre, olumsuz Yargı *Evrenselin* soyut olarak *tekil* olmadığını, *tersine* bu yüklem, salt yüklem olduğu için ya da evrensel bir özne ile bağıntı içinde durduğu için, salt Tekillikten daha öte birşey olduğunu, ve *Evrenselin* buna göre benzer olarak *ilkin* bir *Tikel* olduğunu ileri sürer. — Bu Evrensel, özne olarak, kendisi Tekillikğin Yargı-belirleniminde olduğu için, iki önerme kendilerini tek bir önermeye indirger: “*Tekil Tikeldir*.”

Belirtilebilir ki, a) burada *Tikellik* kendini daha önce söz konusu edilen yüklem olarak gösterir; yalnızca, burada dışsal yansıma yoluyla koyulmaz, ama Yargıda gösterilen olumsuz bağıntı aracılığıyla ortaya çıkmıştır. b) Bu belirlenim burada yalnızca yüklem için ortaya çıkar. *Dolaysız* Yargıda, belirli-Varlık Yargısında, özne altta yatan temeldir; *belirlenim* buna göre kendini ilkin *yüklemde ilerliyor* olarak gösterir. Gerçekte ise bu ilk olumsuzlama henüz bir belirlenim ya da aslında henüz *Tekilin koyulması* olamaz, çünkü Tekil ilkin ikinci olumsuzlama, olumsuzun olumsuzudur.

“Tekil bir Tikeldir” olumsuz Yargının *olumlu* anlatımıdır. Bu anlatım olumsuz Yargının kendisi değildir, çünkü bu sonuncusu dolaysızlığından ötürü uçları olarak yalnızca soyut olanı taşıırken, Tikel ise tam olarak Yargının bağıntısının koyulması yoluyla kendini ilk *dolaylı* belirlenim olarak gösterir. — Ama bu belirlenim yalnızca ucun kısıpı olarak değil, ama ayrıca, aslında ilkin olduğu gibi, *bağıntının belirlenimi* olarak da alınacaktır; ya da Yargı *olumsuz* olarak da görülecektir.

Bu geçiş uçların ilişkisi ve bunların genel olarak Yargıdaki bağıntıları üzerine temellenir. Olumlu Yargı *dolaysız* Tekilin ve Evrenselin bağıntısıdır, öyleyse biri aynı zamanda ötekinin olduğu *olmayanların* bağıntısıdır; bağıntı buna göre eşit ölçüde özsel olarak *ayrılma* ya da *olumsuzdur*; bu nedenle olumlu Yargının olumsuz olarak koyulması gerekmişti. Buna göre mantıkçıların olumsuz Yargının ‘*değil*’inin *koşaca* bağlanması

üzerine böylesine gürültü patırdı koparılmaları gereksizdi. Yargıda ucun *belirlenimi* olan şey o denli de *belirli bağıntıdır*. Yargı-belirlenimi ya da uç *dolaysız Varlığın* arı nitel belirlenimi değildir, ki bunun yalnızca *dışındaki bir başkasına* karşıt olması gerekiyordu; ne de yansıma belirlenimidir, ki genel biçimine göre olumlu ve olumsuz olarak davranır, bunlardan her biri dışlayıcı olarak koyulur ve öteki ile yalnızca kendinde özdeştir. Yargı-belirlenimi Kavram-belirlenimi olarak kendinde bir Evrenseldir, kendini kendi başkasında *sürdüren* olarak koyulur. Evrik olarak, Yargının *bağıntısı* uçların taşıdıkları ile aynı belirlenimdir; çünkü tam olarak bu Evrensellik ve onların birbirlerinde sürmesidir; bunların ayırdedildikleri düzeye dek, ilişki kendisinde olumsuzluk da taşır.

Bağıntının biçiminden *belirlenimin* biçimine yukarıda verilen geçiş koşacın '*değil*'inin eşit ölçüde yükleme de bağlanması ve yüklem *Evrensel-değil* olarak belirlenmesi gerektiği biçimindeki *dolaysız sonucu* getirir. Ama Evrensel-değil eşit ölçüde dolaysız bir sonuç yoluyla *Tikeldir*. — Eğer *olumsuz olana* dolaysız *olumsuz-Varlığın* bütünüyle soyut belirleniminde sarılırsak, yüklem yalnızca *bütünüyle belirsiz* 'Evrensel-değil'dir. Bu belirlenim Mantıkta genellikle *çelişkili* kavramlar durumunda ele alınır, ve bir kavramın *olumsuzunda* yalnızca olumsuza sarılmak ve onu olumlu kavramın *başkasının* salt *belirsiz* erimi olarak almak gerektiği önemli birşey gibi belletilir. Böylece salt *beyaz-değil* siyah olduğu denli de kırmızı, sarı, mavi vb. olacaktır. Ama *beyaz* böyle olarak sezginin *kavramsız* belirlenimidir; beyazın '*değil*'i o zaman eşit ölçüde kavramsız *Varlık-değildir* — bir soyutlama ki, Mantığın daha en başında irdelendi ve en yakın gerçekliğinin *Oluş* olduğu görüldü. Eğer Yargı-belirlenimlerinin irdelemesinde sezgiden ve tasarımdan alınan böyle kavramsız içerikler örnek olarak kullanılırsa ve *Varlık* belirlenimleri ve *yansımanın* belirlenimleri Yargı-belirlenimleri olarak alınırsa, o zaman bu Kant'a göre Anlak-kavramlarının sonsuz Us-İdealarına ya da sözde *kendinde-Şeye* uygulanmaları ile aynı *eleştirel-olmayan* tutumdur; kendisinden başlayan *Yargıyı* da kapsayan *Kavram* gerçek *kendinde-Şey* ya da *ussal* olandır; ama o belirlenimler *Varlığa* ya da *Öze* aittirler ve onları henüz gerçekliklerinde, *Kavramlarında* oldukları gibi sunan tür ve tarza gelişmiş biçimler değildirler. — Eğer *duyusal* tasarımlar olarak beyaz ve kırmızıda durup kalırsak, o zaman genellikle yapıldığı gibi yalnızca tasarım-belirlenimi olan şeylere Kavram demiş oluruz, ve o zaman hiç kuşkusuz beyaz-değil, kırmızı-değil olumlu şeyler değildirler, tıpkı üçgen-değilin de bütünüyle belirsiz birşey olması gibi, çünkü genel olarak sayı ve nice üzerine dayanan belirlenim özsel olarak *ilgisiz, kavramsızdır*. Ama *Varlık-değilin* kendisi gibi, böyle duyusal içerik de *kavranmalı* ve kör, devimsiz tasarımda taşıdığı o ilgisizlik ve soyut dolaysızlığı yitirmelidir. Daha önceki belirli-Varlıkta düşüncesiz *Yokluk Sınır* olur ve gene de onun yoluyla *Birşey* dışındaki bir *Başkası* ile *bağıntılanır*. Yansımada ise *özsel* olarak bir *Olumlu* ile *bağıntılı* ve böylece *belirli* olan şey *Olumsuzdur*; bir Olumsuz bundan

böyle o *belirsiz Varlık-değil* değildir; yalnızca Olumlu onun karşıtı oldukça var olarak koyulur; üçüncüsü *Zeminleridir*; Olumsuz böylece kapalı bir alanda tutulur ki, orada birinin *olmadığı şey belirli* birşeydir. — Ama daha da ötesi, Kavramın ve belirlenimlerinin saltık olarak akışkan sürekliliğinde '*değil*' dolaysızca bir Olumludur ve *olumsuzlama* yalnızca belirlilik olmakla kalmaz, ama Evrenselliğe alınır ve onunla özdeş olarak koyulur. Evrensel-değil buna göre doğrudan doğruya Tikeldir.

2. Olumsuzlama Yargının bağıntısını ilgilendirdiği ve *olumsuz Yargı* henüz böyle olarak irdelendiği için, *ilk olarak henüz bir Yargıdır*; böylece özne ve yüklem ya da Tekillik ve Evrensellik ilişkisi, ve bunların bağıntısı, *Yargının biçimi* bulunur. Özne temelde yatan dolaysızlık olarak olumsuzlama tarafından dokunulmaksızın kalır; öyleyse bir yüklem taşıma belirlenimini ya da Evrensellik ile bağıntısını sürdürür. Buna göre olumsuzlanan şey genel olarak yüklemdeki Evrensellik değil, ama bu sonuncunun soyutlaması ya da belirliliğidir ki, o Evrenselliğe karşı *içerik* olarak görünmüştü. — Olumsuz Yargı öyleyse bütünsel olumsuzlama değildir; yüklemi kapsayan evrensel alan henüz kalıcılığını sürdürür; öznenin yüklem ile bağıntısı buna göre özsel olarak henüz *olumludur*; yüklem henüz sürmekte olan *belirlenimi* o denli de bağıntıdır. — Örneğin 'Gül kırmızı *değildir*' dendiğinde, bununla yalnızca yüklem *belirliliği* olumsuzlanır ve benzer olarak ona ait olan Evrensellikten ayrılır; evrensel alan, renk, kapsanır; gül kırmızı olmadığı zaman, bir renginin, ama başka bir renginin olduğu kabul edilir; bu evrensel alana göre Yargı henüz olumludur.

"*Tekil bir Tikeldir*" — olumsuz Yargının bu olumlu biçimi bunu dolaysızca anlatır; Tikel Evrensellik kapsar. Bunun dışında, yüklem yalnızca bir Evrensel olmadığını, ama ayrıca henüz belirli birşey de olduğunu anlatır. Olumsuz biçim aynı şeyi imler; çünkü örneğin gül kırmızı olmasa da, yalnızca evrensel renk alanını yüklem için saklı tutmakla kalmamalı, ama *başka herhangi bir belirli renk de taşıyor* olmalıdır; öyleyse gülün yalnızca *tekil* belirliliği ortadan kaldırılır, ve yalnızca evrensel alan kalmaz, ama ayrıca belirlilik de saklanır, ama *belirsiz* ya da evrensel bir belirlilik, böylece Tikellik yapılmış olarak.

3. Olumsuz Yargının olumlu belirlenimi olarak ortaya çıkan *Tikellik* Tekillik ve Evrensellik arasındaki dolaylı kılıcı terimdir; böylece olumsuz Yargı şimdi genel olarak dolaylı kılıcı terimdir ve üçüncü adıma, *belirli-Varlığın Yargısının kendi içine yansımaya* götürür. Nesnel imlemine göre yalnızca ilineklerin, ya da, belirli-Varlıkta, somut olanın tekilleşmiş özelliklerinin başkalaşım kıpısıdır. Bu başkalaşım yoluyla yüklem tamamlanmış belirliliği ya da *somut olan* koyulmuş olarak ortaya çıkar.

"*Tekil Tikeldir*," — olumsuz Yargının olumlu anlatımına göre. Ama Tekil ayrıca Tikel *değildir*; çünkü Tikellik Tekillikten daha geniş erimlidir; öyleyse bir yüklem ki, özneye karşılık düşmez ve öyleyse onda özne henüz gerçekliğini taşımaz. *Tekil yalnızca Tekildir*, ister olumlu

isterse olumsuz olsun başkası ile değil, ama yalnızca kendi ile bağıntılı olumsuzluktur. — Gül *herhangi bir* renkte olan birşey değildir, ama yalnızca belirli bir rengi vardır ki, gül-rengidir. Tekil bir belirsiz Belirli değil ama belirli Belirlidir.

Olumsuz Yargının bu olumlu biçiminden başlanınca, onun bu olumsuzlaması yine yalnızca bir *ilk* olumsuzlama olarak görünür. Ama öyle değildir. Tersine, daha şimdiden olumsuz Yargı kendinde ve kendi için ikinci olumsuzlama ya da olumsuzlamanın olumsuzlamasıdır, ve bunun, kendinde ve kendi için ne olduğunun koyulması gerekir. Başka bir deyişle, olumlu Yargının yüklemine *belirliliğini*, yüklemine *soyut* Evrenselliğini, ya da, içerik olarak görüldüğünde, yüklemine özneye ilişkin olarak kapsadığı tekil niteliği *olumsuzlar*. Ama belirliliğin olumsuzlanması daha şimdiden Tekilliliğin kendi içine ikinci, öyleyse sonsuz geri dönüşüdür. Öyleyse bununla öznenin somut bütünlüğünün *kuruluşu* olmuş, ya da daha doğrusu özne ilk kez şimdi Tekil olarak *koyulmuş*, çünkü olumsuzlama ve bunun ortadan kaldırılması yoluyla kendi ile dolaylı kılınmıştır. Böylece yüklem kendi yanından ilk Evrensellikten saltık belirliliğe geçmiş ve kendini özne ile eşitlemiştir. Yargı böylece şudur: “*Tekil tekildir.*” — Öte yandan, özne o denli de *evrensel* olarak alınmış olduğu için, ve olumsuz Yargıda öznenin o belirlenimine karşı Tekil olan yüklem kendini *Tikelliğe genişlettiği* için, ve dahası şimdi bu *belirliliğin* olumsuzlaması o denli de yüklemde kapsanan Evrenselliğin *arınması* olduğu için, bu Yargı şöyle de anlatılır: “*Evrensel Evrenseldir.*”

Kendilerini daha önce dış yansıma yoluyla göstermiş olan bu iki Yargıda yüklem daha şimdiden olumluluğu içinde anlatılır. Ama ilk olarak olumsuz Yargının olumsuzlanmasının kendisi bir olumsuz Yargının biçiminde görünmelidir. Görmüştük ki, onda henüz geriye öznenin yüklem ile *olumlu bir bağıntısı* ve yüklemine *evrensel alanı* kalmıştı. Böylece bu yandan olumsuz Yargı sınırlanmışlıktan olumlu Yargıdan daha arındırılmış bir Evrensellik kapsıyordu, ve bu nedenle Tekil olarak öznenin daha çok olumsuzlanması gerekir. Bu yolda yüklemine *bütün erimi* olumsuzlanır ve onunla özne arasında bundan böyle hiçbir olumlu bağıntı yoktur. Bu *sonsuz Yargıdır*.

c. Sonsuz Yargı

Olumsuz Yargı tıpkı olumlu Yargı gibi gerçek bir Yargı değildir. Ama onun gerçekliği olması gereken sonsuz Yargı olumsuz anlatımına göre *olumsuz olarak Sonsuzdur*, bir Yargı ki, onda Yargı biçimi de ortadan kalkar. — Ama bu bir *saçma Yargıdır*. Bir *Yargı* olması, ve böylelikle bir özne ve yüklem bağıntısı kapsamı gerekir; ama *aynı zamanda* böyle bir bağıntının onda olmaması gerekir. — Sonsuz Yargı adı sıradan mantıklarda sık sık geçse de, doğasının ve yapısının ne olduğu hiç de açık değildir. — Olumsuz-sonsuz Yargı örnekleri bulmak kolaydır: Bunlarda

biri yalnızca ötekinin belirliliğini taşımamakla kalmayan, ama ayrıca onun evrensel alanını da kapsamayan belirlenimler özneye ve yükleme olumsuz olarak bağlanırlar; örneğin tin kırmızı, sarı, vb. değildir, asit, alkali vb. değildir, gül bir fil değildir, anlak bir masa değildir ve benzerleri. — Bu Yargılar, söylendiği gibi, *doğru* ya da *gerçektirler*, ama buna kaşın böyle bir gerçeklik anlamsız ve saçmadır. — Ya da daha doğrusu bunlar *bir Yargı değildirler*. — Sonsuz Yargının daha gerçekçi bir örneği *kötü* eylemdir. *Yurttaşlık davasında* birşey yalnızca karşı tarafın mülkiyeti olarak olumsuzlanır, ama öyle bir yolda ki, ona hakları varsa onların olacaktır; ve tartışma konusu olan şey yalnızca hakkın olup olmadığıdır; öyleyse evrensel alan, Hak, o olumsuz yargıda tanınır ve saklanır. Oysa *suç* yalnızca *tikel hakkı* değil, ama aynı zamanda evrensel alanı, *hak olarak hakkı* olumsuzlayan *sonsuz Yargıdır*. Sonsuz Yargı hiç kuşkusuz *doğruluk* taşır, çünkü suç edimsel bir eylemdir; ama evrensel alanını oluşturan törellik ile baştan sona olumsuz olarak bağıntılı olduğu için saçmadır.

Sonsuz Yargının *olumlu* kıpısı, olumsuzlamanın olumsuzlaması *Tekillik*in kendi içine yansımadır ki, ancak bu yolla belirli Belirlilik olarak koyulur. “Tekil tekildir” o yansıma göre Yargının anlatımıydı. Özne belirli-Varlık Yargısında *dolaysız* Tekil olarak ve bu düzeye dek daha çok yalnızca genelde *Birşey* olarak bulunur. İlk kez olumsuz ve sonsuz Yargıların dolaylılığı yoluyla Tekil olarak *koyulur*.

Tekil böylelikle kendini onunla özdeş olan *yüklemde sürdüren* olarak *koyulur*; buna göre Evrensellik de benzer olarak bundan böyle *dolaysız* olarak değil, ama ayırdedilenlerin bir *birleştirilmesi* olarak bulunur. Olumlu-sonsuz Yargı aynı yolda şöyle olur: “Evrensel evrenseldir,” ve böylece o denli de kendi içine geri dönüş olarak koyulur.

Yargı-belirlenimlerinin kendi içlerine bu yansıması yoluyla şimdi Yargı kendini ortadan kaldırmıştır; olumsuz-sonsuz Yargıda Ayrım deyim yerindeyse onun bir Yargı olarak kalamayacağı kadar fazla *büyüktür*; özne ve yüklem birbirleri ile hiçbir olumlu bağıntıları yoktur; karşıt olarak, olumlu-sonsuz Yargıda yalnızca özdeşlik bulunur, ve bütünüyle eksik olan ayrım nedeniyle bundan böyle bir Yargı değildir.

Daha tam olarak, kendini ortadan kaldırmış olan şey *belirli-Varlık Yargısıdır*; böylelikle Yargının *koşacının* kapsadığı şey *koyulur*: Nitel uçlar bu özdeşliklerinde ortadan kaldırılırlar. Ama bu birlik Kavram olduğu için, dolaysızca yine uçlarına ayrılır ve Yargı olarak bulunur ki, gene de belirlenimleri bundan böyle dolaysız değil, kendi içlerine yansımış belirlenimlerdir. *Belirli-Varlık Yargısı Yansıma Yargısına* geçmiştir.

B. YANSIMA YARGISI

Özne şimdi ortaya çıkan Yargıda genelde bir Tekil olarak bulunur; benzer olarak, Evrensel bundan böyle *soyut* Evrensellik ya da *tekil özellik* değildir, ama Evrensel olarak koyulur ki, ayırdedilenlerin bağıntısı

yoluyla kendini bir birliğe toparlamıştır; ya da genel olarak değişik belirlenimlerin içeriği açısından bakıldığında, çoklu özelliklerin ve varoluşların kendini-*toparlaması* olarak koyulur. — Eğer yansıma-Yargılarının yüklemlerine örnekler verilecekse, o zaman bunlar belirli-Varlık Yargısı için olanlardan başka bir türde olmalıdır. Yansıma-Yargısında aslında ilkin bir *belirli içerik*, e.d. genel olarak bir içerik bulunur; çünkü içerik özdeşliğe yansımış biçim-belirlenimdir ve biçimden bunun henüz Yargı olarak bulunan ayrı bir belirlilik olması ölçüsünde ayrıdır. Belirli-Varlık Yargısında içerik yalnızca dolaysız ya da soyut, belirsiz bir içeriktir. — Buna göre yansıma-Yargısının örnekleri olarak şunlar gösterilebilir: “İnsan ölümlüdür,” “Şeyler geçicidir,” “Bu Şey yararlıdır, zararlıdır”; cisimlerin *sertliği*, *esnekliği*, *mutluluk* vb. bu türden kendilerine özgü yüklemeldir. Bir özellik anlatırlar, ama bu *ilişkideki* bir belirlenim ya da *toparlayıcı* bir Evrenselliştir. Yansıma-Yargısının deviminde kendini daha öte belirleyecek olan bu *Evrensellik* henüz genel olarak *Kavramın Evrenselliğinden* ayrıdır; hiç kuşkusuz bundan böyle nitel Yargının soyut Evrenselliği değildir, ama henüz kendisinden ortaya çıktığı dolaysızlık ile bağıntı içindedir ve onu kendi olumsuzluğu için temel alır. — Kavram belirli-Varlığı ilk olarak *ilişki-belirlenimlerine*, kendi kendisinin Varoluşun türülük içeren çokluluğundaki sürekliliklerine belirler, — öyle ki, gerçek Evrensel, o çokluluğun iç Özü olsa da, *Görüngüdedir*, ve çokluluğun *görelî* doğası ya da giderek *ayırmacı* henüz onun kendinde-ve-kendi-için-var-olma kıpısı değildir.

Yansıma-Yargısını *Nicelik* Yargısı olarak belirlemek istenebilir birşey olarak görünebilir, tıpkı belirli-Varlık Yargısının *nitel* Yargı olarak da belirlenmiş olması gibi. Ama bu sonuncuda *dolaysızlığın var olan* dolaysızlık değil, özsel olarak ayrıca dolaylı kılınmış ve *soyut* dolaysızlık olması gibi, burada da o ortadan kaldırılmış dolaysızlık salt ortadan kaldırılmış Nitelik değil, dolayısıyla salt *Nicelik* değildir; tersine, tıpkı Niteliğin en dışsal dolaysızlık olması gibi, *Nicelik* de aynı yolda dolaylılığa ait *en dışsal belirlenimdir*.

Dahası, yansıma-Yargısında devimi içinde görüldüğü gibi alınan *belirlenim* üzerine belirtmek gerek ki, belirli-Varlık Yargısında belirlenimin *devimi* kendini *yüklemde* göstermişti, çünkü bu Yargı dolaysızlık belirlenimindeydi ve özne buna göre temelde yatıyor olarak görünmüştü. Benzer nedenle, yansıma-Yargısında belirlemenin ilerleyen devimi *özne*de yer alır, çünkü bu Yargı *yansımış kendinde-Varlığı* belirlenimi olarak alır. Buna göre burada özsel olan *Evrensel* ya da yüklemidir; dolayısıyla *temeli* oluşturur ki, özne ona göre ölçülecek ve ona uygun olarak belirlenecektir. — Gene de öznenin biçiminin daha öte gelişimi yoluyla yüklem de daha öte bir belirlenim kazanır, ama *doğrudan değil*; oysa öznenin daha öte gelişimi belirtilen nedenle kendini *doğrudan* bir daha öte belirlenim olarak gösterir.

Yargının nesnel imlemine gelince, Tekil Evrenselliği yoluyla

belirli-Varlığa girer, ama özsel bir ilişki belirlenimi içinde, Görüngünün çokluluğu yoluyla kendini sürdüren bir özsellik içinde; öznenin kendinde ve kendi için belirli birşey olması *gerekir*; bu belirliliği yüklemine bulur. Tekil öte yandan onun evrensel özü olan bu yüklemine yansır; özne bu düzeye dek varolan ve görüngüsel birşeydir. Yüklem bu Yargıda bundan böyle özneye *özünlülük* değildir; daha çok *kendinde-varolandır* ki, o Tekil, *ilineksel* birşey olarak, onun *altına alınır*. Eğer belirli-Varlık Yargısı özünlülük Yargısı olarak da belirlenebilirse, yansıma Yargıları daha çok *alta-alma Yargılarıdır*.

a. Tekil Yargı

Dolaysız yansıma-Yargısı şimdi yine şudur: “Tekil evrenseldir,” — ama özne ve yüklem belirtilen imlemde olmak üzere; buna göre tam olarak şöyle anlatılabilir: “Bu bir özsel Evrenseldir.”

Ama bir ‘Bu’ özsel bir Evrensel *değildir*. O genel biçimine göre *olumlu* Yargı olumsuz olarak alınmalıdır. Ama yansıma Yargısı salt olumlu birşey olmadığı için, olumsuzlama özünlülük olmayan ama *kendinde var olan* yüklemi *doğrudan* ilgilendirmez. Özne daha çok başkalaşabilir olan ve belirlenecek olandır. Buna göre olumsuz Yargı burada şöyle anlaşılacaktır: ‘*Bir Bu değil*’ bir yansıma Evrenselidir; böyle bir ‘*kendinde*’ yalnızca bir ‘Bu’da olduğundan daha evrensel bir varoluş taşır. Tekil Yargı böylelikle en yakın gerçekliğini *tikel Yargıda* bulur.

b. Tikel Yargı

Öznenin ilk yansıma-Yargısındaki tekiliğinin yerine koyulması gereken ‘Tekillik-değil’i *Tikelliktir*. Ama Tekillik yansıma-Yargısında *özsel Tekillik* olarak belirlenir; Tikellik buna göre onda Tekilin ortadan kaldırıldığı ve varolanın yokedildiği *yalm, soyut* belirlenim değil, ama yalnızca Tekilin dış yansımada bir genişletilmesi olabilir; özne buna göre “Birkaç ‘Bu’” ya da “Tekillerin tikel bir miktarı”dır.

Bu Yargı, “Kimi Tekiller birer yansıma Evrenselidir,” ilkin olumlu Yargı olarak görünür, ama o denli de olumsuzdur, çünkü ‘*kimi*’ anlamı Evrensellik kapsar; buna göre *kapsamlı* olarak görülebilir; ama Tikellik olduğu düzeye dek, o denli de o Evrenselliğe uygun değildir. Öznenin tekil Yargıya geçiş yoluyla kazandığı *olumsuz* belirlenim, yukarıda gösterildiği gibi, bağıntının, koşacın da belirlenimidir. — “Kimi insanlar mutludur” Yargısında şu *dolaysız sonuç* imlenir: “Kimi insanlar mutlu *değildir*.” Eğer *kimi* şeyler yararlı ise, tam olarak bu nedenle *kimi* şeyler yararlı *değildir*. Olumlu ve olumsuz Yargı bundan böyle birbiri dışına düşmez, ama tikel Yargı aynı zamanda dolaysızca ikisini de kapsar, çünkü bir yansıma-Yargısıdır. — Ama tikel Yargı bu nedenle *belirsizdir*.

Dahası, eğer böyle bir Yargı örneğinde *kimi insanlar, hayvanlar* vb.

biçimindeki özneyi irdelersek, onun tikel biçim-belirlenimi “Kimi”nin dışında ayrıca içerik belirlenimi “insanlar” vb.yi de kapsadığını görürüz. Tekil Yargının öznesi, “Bu insan,” bir Tekillik ile anlatılabilir ki, aslında dışsal göstermeye aittir; buna göre örneğin “Gaius” ile daha iyi anlatılabilir. Ama tikel Yargının öznesi bundan böyle “Kimi Gaiuslar” olamaz, çünkü Gaius’un bir Tekil olarak Tekil olması gerekir. Buna göre ‘Kimi’ye örneğin *insanlar, hayvanlar* vb. gibi daha evrensel bir içerik eklenir. Bu salt görgül değil, ama Yargının biçimi yoluyla belirlenen bir içeriktir; yani bir *Evrenseldir*, çünkü ‘Kimi’ Evrensellik kapsar, ve bu aynı zamanda Tekillerden ayrılmalıdır, çünkü yansıma Tekillik temelde yatar. Daha yakından, bu Evrensellik ayrıca *evrensel* doğa ya da *Cins* insan, hayvan vb.dir, — bir Evrensellik ki, yansıma-Yargısının sonucu olanı *önceler*, tıpkı olumlu Yargının, *Tekili* özne aldığı için, belirli-Varlık Yargısının sonucu olan belirlenimi öncelemesi gibi.

Tekilleri, onların Tikellik ve evrensel doğa ile bağıntılarını kapsayan özne bu düzeye dek daha şimdiden Kavram-belirlenimlerinin bütünlüğü olarak koyulur. Ama bu aslında dışsal bir bakıştır. Öznede daha şimdiden onun biçimi yoluyla ilkin bu belirlenimlerin birbirleri ile *bağıntısı* içinde koyulmuş olan şey ‘Bu’nun Tikelliğe *genişletilmesidir*; ama bu evrenselleştirme ‘Bu’ya uygun değildir; ‘Bu’ tam olarak belirli iken, *kimi* ‘Bu’lar belirsizdir. Genişletmenin ‘Bu’ya uygun olması, ve dolayısıyla ona karşılık düşecek bir yolda *tam olarak belirli* olması gerekir; böyle bir genişleme bütünlük ya da ilk olarak genelde *Evrenselliştir*.

Bu Evrensellik ‘Bu’yu temel alır, çünkü Tekil burada kendi içine yansımış olandır; daha öte belirlenimleri buna göre onda *dışsal olarak* ilerler; ve tıpkı Tikelliğin kendini bu nedenle ‘Kimi’ olarak belirlemesi gibi, öznenin eriştiği Evrensellik de *Tümlüktür*, ve tikel Yargı *evrensel* Yargıya geçmiştir.

c. Evrensel Yargı

Evrensel Yargının öznesinde olduğu gibi Evrensellik dış yansıma-Evrenselliği, *Tümlük* ya da *Tümlüktür*; ‘Tüm’ tüm *Tekillerdir*; onda Tekil değişmeden kalır. Bu Evrensellik buna göre yalnızca kendileri için kalıcı Tekillerin bir *toparlanmasıdır*; bir *ortaklıktır* ki, onlara ancak *karşılaştırmada* aittir. — Evrensellik söz konusu olduğunda, öznel *tasarımsal düşüncenin* ilk aklına gelen şey genellikle bu ortaklıktır. Bir belirlenimin niçin evrensel bir belirlenim olarak görülmesi gerektiğinin en yakın nedeni olarak gösterilen şey *onun birçok şeye ait olmasıdır*. Analizde de örneğin bir fonksiyonun bir *polinomialdeki* açılımı *binomialdeki* açılımından *daha evrensel* olarak görüldüğü zaman, göz önünde tutulan şey başlıca bu evrensellik kavramıdır, çünkü *polinomial binomialden daha çok tekillik* sunar. Fonksiyonun evrenselliği içinde sunulması istemi aslında bir *pantonomial*, tüketilmiş sonsuzluk gerektirir; ama burada o istemin

sınırı kendiliğinden gelir, ve *sonsuz* çoğulluğun sunuluşu onun *Gereği* ile ve dolayısıyla bir *polinomial* ile yetinmelidir. Ama gerçekte *yöntemin* ya da *kuralın* yalnızca bir üyenin bir başkasına bağımlılığını ilgilendirdiği ve birçok üyenin öncekilere bağımlılığının kendini tikelleştirmede, ama bir ve aynı fonksiyonun temel olarak kaldığı birçok durumda *binomial* daha şimdiden *pantonomialdır*. *Yöntem* ya da *kural* gerçek Evrensel olarak görülecektir; açınının ilerlemesinde ya da bir *polinomialin* açınımında *kural* yalnızca *yinelenir*; böylelikle üyelerin sayılarının artışı yoluyla evrensellikte hiçbirşey kazanılmış olmaz. Daha önce kötü Sonsuzluktan ve bunun aldatmacasından söz etmiştik; Kavramın Evrenselliği *erişilmiş öte-yandır*; oysa kötü sonsuzluk salt sonsuza *ilerleme* olarak kaldığı sürece erişilemez birşey olarak öte-yan ile yüklü kalır. Evrensellik durumunda göz önünde tutulan yalnızca *Tümlük* olduğu, yalnızca Tekil olarak Tekilde tüketilmesi gereken bir Evrensellik olduğu zaman, bu o kötü sonsuzluğa bir geri düşüştür; ya da yalnızca *Çoğulluk* *Tümlük* yerine alınır. Gene de *Çoğulluk*, ne denli büyük olursa olsun, yalnızca ve yalnızca *Tikellik* olarak kalır ve *Tümlük* değildir. — Ama burada *Kavramın* kendinde ve kendi için var olan Evrenselliği bulanık olarak göz önünde tutulur; tasarımsal düşüncenin sarıldığı direktken Tekillikğin ötesine ve onun derin-düşüncesinin dışsallığının ötesine doğru yolunu zorla açan ve *Tümlüğü bütünluğun yerine* ya da daha doğrusu kategorik kendinde-ve-kendi-için-Varlığın yerine geçiren Kavramdır.

Bu kendini genel olarak *görgül* Evrensellik olan *Tümlükte* de gösterir. Tekilin dolaysız birşey olarak varsayıldığı ve buna göre *hazır verili* ve dışsal olarak *kabul edildiği* düzeye dek, onu *Tümlüğe* toparlayan derin-düşünce de eşit ölçüde dışsaldır. Ama '*Bu*' olarak Tekil bu derin-düşünceye karşı saltık olarak ilgisiz olduğu için, Evrensellik ve böyle bir Tekil bir birlik oluşturmak üzere birleşemezler. *Görgül* *Tümlük* bu nedenle bir *görev*, bir *Gerek* olarak *kalır* ki, böylece Varlık olarak sunulamaz. *Görgül* olarak evrensel bir önerme — çünkü gene de böyle şeyler ortaya sürülür — eğer yalnızca karşıtının hiçbir *örneği* getirilemezse, durumların *çokluğunun* *Tümlük* olarak geçerli olması gerektiği ya da *özel* *Tümlüğün*, yani *bilgimize gelmiş* olan durumların *nesnel* bir *Tümlük* olarak alınabileceği biçimindeki sessiz anlaşma üzerine dayanır.

Şimdi, önümüzdeki *evrensel Yargıyı* daha yakından irdelersek, daha önce belirttiğimiz gibi, kendinde-ve-kendi-için-var-olan Evrenselliği *varsayılmış* olarak kapsayan özne şimdi onu onda *koyulmuş* olarak da kapsar. "Tüm insanlar" *ilk* olarak *Cins* insanı, *ikinci* olarak bu Cinsi tekilleşmesi içinde anlar, ama öyle bir yolda ki, Tekiller aynı zamanda Cinsin Evrenselliğine genişletirler; evrik olarak, Evrensellik Tekillik ile bu bağlanma yoluyla eşit ölçüde bütünüyle Tekillik olarak belirlenir; sonuçta *koyulmuş* Evrensellik *varsayılmış* Evrenselliğe eşitlenmiş olur.

Gene de, aslında *varsayılmış* olanı önceden dikkate almamak, ama sonucu biçim-belirlenimde kendi için irdelemek gerekir. — Tekillik,

kendini Tümlüğe genişletmiş olduğu için, olumsuzluk olarak *koyulur* ki, kendi ile özdeş bağıntıdır. Böylelikle o ilk Tekillik olarak, örneğin Gaius'un Tekilliği olarak kalmamıştır; ama Evrensellik ile özdeş belirlenim ya da Evrenselin saltık belirlenmişliğidir. — Tekil Yargının o ilk Tekilliği olumlu Yargının *dolaysız* Tekilliği değildi, ama genel olarak belirli-Varlığın Yargısının eytışimsel devimi yoluyla ortaya çıkmıştı; daha şimdiden o Yargının belirlenimlerinin *olumsuz özdeşliği* olarak belirliydi. Bu yansıma-Yargısındaki gerçek varsayımdır; bu Yargıda ilerleyen koyma edimine karşı o ilk Tekillik belirliliği onun '*kendinde*'si idi; böylelikle Tekillik *kendinde* ne ise, bu şimdi yansıma-Yargısının devimi yoluyla *koyulur*, yani belirli olanın kendi ile özdeş bağıntısı olarak Tekilliktir. Buna göre Tekilliği Tümlüğe genişleten o *yansıma* ona dışsal bir yansıma değildir; tersine, onun yoluyla yalnızca daha şimdiden *kendinde* ne ise *kendi için* o olur. — Sonuç böylelikle gerçeklikte *nesnel Evrenselliiktir*. Özne bu düzeye dek '*Bu'dan 'Kimi'*' yoluyla Tümlüğe geçmiş olan yansıma-Yargısının biçim-belirlenimini sıyırmıştır; "tüm insanlar" yerine bundan böyle "insan" dememiz gerekir.

Bu yolla ortaya çıkan Evrensellik *Cinstir*, — Evrensellik ki, kendi içinde somut birşeydir. Cins özneye *özünlü* değildir ya da onun *tekil* bir özelliği, bütününde onun bir özelliği değildir; tüm tekilleşmiş belirliliği tözsel sağlamlığında *çözünmüş* olarak kapsar. — Kendi ile bu olumsuz özdeşlik olarak koyulduğu için, özsel olarak *öznedir*, ama bundan böyle yüklemde *alta alınmaz*. Böylelikle şimdi yansıma-Yargısının doğası bütününde değişir.

Bu Yargı özsel olarak bir *alta-alma* Yargısıydı. yüklem öznesine karşı *kendinde-var-olan* Evrensel olarak belirliydi; içeriğine göre özsel ilişki-belirlenimi olarak ya da ayırmaç olarak da alınabilirdi, — bir belirlenim ki, ona göre özne yalnızca özsel bir *Görüngüdür*. Ama yüklem *nesnel Evrenselliğe* belirlendiğinde, böyle bir ilişki-belirlenimi ya da toparlayıcı yansıma altına alınmaya son verir; böyle yüklem bu Evrenselliğe karşı daha çok bir Tikeldir. Özne ve yüklem ilişkisi böylelikle evrilmiş ve Yargı bu düzeye dek ilk olarak kendini ortadan kaldırmıştır.

Yargının bu ortadan kaldırılması *koşacın belirleniminin* olduğu ya da olduğu şey ile çakışır, ki bunu henüz irdelememiz gerekecektir; Yargı-belirlenimlerinin ortadan kalkışları ve koşaca geçişleri aynı şeydir. — Başka bir deyişle, özne kendini Evrenselliğe yükselttiği düzeye dek bu belirlenimde yüklem eşit olmuştur ve bu, yansımış Evrensellik olarak, Tikelliği de kendi içinde kapsar; özne ve yüklem buna göre özdeştir, e.d. koşaca kaynaşmışlardır. Bu özdeşlik bir şeyin Cinsi ya da kendinde ve kendi için var olan doğasıdır. Öyleyse bu özdeşlik kendini yine bir Yargıya ayırması ölçüsünde *iç doğadır* ki, onunla özne ve yüklem birbirleri ile bağıntılıdır, — bir *Zorunluk* bağıntısı ki, onda o Yargı-belirlenimleri yalnızca özsel olmayan ayrımlardır. "Bir Cinsin tüm Tekillerine ait olan şey doğası yoluyla Cinse aittir" — bu dolaysız bir sonuçtur ve

daha önce gördüğümüz şeyin anlatımıdır: Özne, örneğin *tüm insanlar*, biçim-belirlenimini sıyrır, ve *insan* onun yerini alır. — Bu kendinde ve kendi için var olan bağlantı yeni bir yargının, *Zorunluk Yargısının* temelini oluşturur.

C. ZORUNLUK YARGISI

Evrenselliğin kendini ona geliştirmiş olduğu belirlenim, gördüğümüz gibi, *kendinde-ve-kendi-için-var-olan* ya da *nesnel Evrenselliktir* ki, Öz alanında *Tözsellik* ona karşılık düşer. Bu sonuncudan *Kavrama* ait olması ve bu yolla belirlenimlerinin yalnızca iç değil, ama *koyulmuş Zorunluğu* da olmasıyla ayrılır; ya da *ayrım* ona içkin iken, buna karşı Tözün kendi ayrımını ilke olarak kendi içinde değil, yalnızca ilineklelerinde taşıması yoluyla ayrılır.

Şimdi, Yargıda bu nesnel Evrensellik *koyulur*, böylelikle *ilkin* ona içkin olarak bu özsel belirliliği ile, *ikincisi* belirliliğinin *Tikellik* olarak ondan ayrı olması ile — ki bu Tikelliğin tözsel temelini o Evrensellik oluşturur. Evrensellik bu yolda *Cins* ve *Tür* olarak belirlenir.

a. Kategorik Yargı

Cins özsel olarak kendini *böler* ya da *Türlere* iter; yalnızca Türleri kendi altında kapsadığı düzeye dek Cinstir; Tür yalnızca bir yandan Tekillerde varolduğu, öte yandan Cinste daha yüksek bir Evrensellik olduğu düzeye dek Türdür. — Şimdi, *kategorik Yargı* yüklemi olarak öyle bir Evrenselliği alır ki, özne *içkin* doğasını onda taşır. Ama kategorik Yargı kendisi ilk ya da *dolaysız zorunluk Yargısıdır*; buna göre öznenin onu Cins ya da Türe karşı bir Tikel ya da Tekil yapan belirliliği bu düzeye dek dışsal Varoluşun dolaysızlığına aittir. — Ama nesnel Evrensellik de burada ilkin yalnızca *dolaysız tikellesmesini* bulur; bu nedenle bir yandan kendisi belirli bir Evrenselliktir ki, ona karşı daha yüksek Cinsler vardır; — öte yandan doğrudan doğruya *en yakın* Cins değildir, e.d. belirliliği doğrudan doğruya öznenin özgül Tikelliğinin ilkesi değildir. Ama onda *zorunlu* olan şey öznenin ve yüklem *tözsel özdeşliğidir* ki, ona karşı öznenin kendini yüklemden ayırdetmesini sağlayan özelliği yalnızca özsel-olmayan bir koyulmuşluk ya da giderek yalnızca bir addır; özne yüklemde kendinde-ve-kendi-için-Varlığına yansır. — Böyle bir yüklem *önceki yargıların* yüklemleri ile biraraya koyulmaması gerekir; örneğin

Gül kırmızıdır,
Gül bir bitkidir,
ya da: Bu yüzük sandır,
O altındır,

Yargılarını birarada *tek bir sınıfa* atmak ve bir çiçeğin rengi gibi dışsal bir

özelliği onun bitkisel doğası ile eşit bir yüklem olarak almak en sıradan anlamının yakalaması gereken bir ayrımı gözden kaçırmaktır. — Kategorik Yargı buna göre belirli olarak olumlu ve olumsuz Yargılardan ayırdedilmelidir; bu sonuncularda özneye ilişkin olarak söylenen şey *tekel olumsal* bir içeriktir; birincilerde, içerik kendi içine yansıyan biçimin bütünlüğüdür. Koşaç buna göre onda *zorunluluk* imlemini, ötekilerde ise yalnızca soyut, dolaysız Varlık imlemini taşır.

Öznenin onu yüklemeye karşı bir *Tikel* yapan *belirliliği* ilkin henüz *olumsal birşeydir*; özne ve yüklem *biçim* ya da *belirlilik* yoluyla zorunlu olarak bağıntılı değildirler; zorunluluk buna göre henüz bir *iç zorunluktur*. — Ama özne yalnızca bir *Tikel* olarak öznedir, ve nesnel Evrensellik taşıdığı düzeye dek onu özsel olarak o ilkin dolaysız belirliliğe göre taşınmalıdır. — Nesnel Evrensel kendini *belirlemede*, e.d. kendini Yargıya koymada, özsel olarak ondan dışlanan bu genelde *belirlilik* ile özdeş bağıntı içindedir, eş deyişle, belirliliğin salt olumsal birşey olarak koyulmaması özsel-dir. Kategorik Yargı ancak dolaysız Varlığının bu *zorunluğu* yoluyla nesnel Evrenselliğine karşılık düşer ve bu yolda *hipotetik Yargıya* geçmiştir.

b. Hipotetik Yargı

“Eğer A varsa, B vardır”; ya da “A’nın varlığı onun kendi varlığı değil, ama bir başkasının, B’nin varlığıdır.” — Bu Yargıda koyulan şey dolaysız belirliliklerin henüz kategorik Yargıda koyulmuş olmayan *zorunlu bağlantısıdır*. — Burada *iki* dolaysız varoluş ya da dışsal olumsallık vardır ki, kategorik Yargıda ilkin bunlardan yalnızca biri, özne, bulunur; ama biri ötekine dışsal olduğu için, bu öteki de dolaysızca birinciye karşı dışsaldır. — Bu dolaysızlığa göre iki yanın *içerikleri* henüz birbirlerine karşı ilgisizdir; buna göre bu Yargı ilk olarak bir boş biçim önermesidir. Şimdi, dolaysızlık *ilkin* böyle olarak hiç kuşkusuz kendine-bağımlı, somut bir *Varlıktır*; ama *ikinci olarak* bu Varlığın bağıntısı özsel noktadır; öyleyse bu Varlık o denli de salt *Olanaktır*; hipotetik Yargı A’nın *var olduğunu* ya da B’nin *var olduğunu* değil, ama yalnızca, *eğer* biri varsa, *o zaman* ötekinin var olduğunu kapsar; yalnızca uçların bağlantısı var olarak koyulur, uçların kendileri değil. Tersine, bu zorunlukta her bir uç eşit ölçüde *bir başkasının Varlığı* olarak koyulur. — Özdeşlik önermesi şunu anlatır: A yalnızca A’dır, B değil; ve B yalnızca B’dir, A değil; buna karşı hipotetik Yargıda sonlu şeylerin Varlıkları biçimsel gerçekliklerine göre Kavram yoluyla koyulur, yani sonlu onun kendi Varlığı, ama o denli de *onunki* değil, tersine bir başkasının Varlığıdır. Varlık alanında sonlu *başkalaşır*, bir başkası olur; Öz alanında sonlu *Görüngüdür* ve Varlığının bir başkasının onda *görünmesinden* oluştuğu koyulur, ve *zorunluk iç* bağıntıdır, henüz bağıntı olarak *koyulmuş* bağıntı değil. Ama Kavram bu özdeşliğin *koyulmasıdır* ve var olan şey kendi ile soyut özdeşlik değil ama *somut* özdeşliktir ve dolaysızca kendisinde bir *başkasının* Varlığıdır.

Hipotetik Yargı yansıma-ilşkisi yoluyla *zemin* ve *sonuç*, *koşul* ve *koşullu*, *nedensellik* vb. ilişkileri olarak daha tam belirlilik içinde alınabilir. Tıpkı kategorik Yargıdaki Tözsellik gibi, hipotetik Yargıda da Nedensellik bağlantısı kendi Kavramının biçiminde bulunur. Bu ve başka ilişkiler toplu olarak hipotetik Yargının altında dururlar; ama burada bundan böyle *kendilerine-bağımlı yanların* ilişkileri olarak bulunmazlar, ama bu yanlar özsel olarak yalnızca bir ve aynı özdeşliğin kıpılarıdır. — Gene de bunlar hipotetik Yargıda henüz Kavram-belirlenimlerine göre birbirlerine Tekil ya da Tikel ve Evrensel olarak değil, ama ilkin yalnızca *genelde kıpılar* olarak karşıttırlar. Hipotetik Yargı bu düzeye dek daha çok bir önermenin şeklini taşır; tıpkı tikel Yargının belirsiz içerikli olması gibi, hipotetik Yargı da belirsiz biçimlidir, çünkü içeriği bir özne ve yüklem belirleniminde davranmaz. — Gene de Varlık, bir başkasının Varlığı olduğu için, *kendinde* tam bu yolla *kendisinin* ve *başkasının birliği* ve böylelikle *Evrenselliği*; böylece aynı zamanda aslında yalnızca bir *Tikeldir*, çünkü belirli birşeydir ve belirliliği içinde salt kendi ile bağıntılı birşey değildir. Ama koyulan *yalın*, soyut Tikellik değildir; tersine, *belirliliklerin taşıdıkları dolaysızlık* yoluyla Tikelliğin kıpıları ayırdedilirler; aynı zamanda kıpılarının bağınusını oluşturan birlikleri yoluyla Tikellik de onların bütünlüğü olarak bulunur. — Buna göre gerçekte bu Yargıda koyulan şey Kavramın somut özdeşliği olarak Evrenselliği ki, belirlenimleri kendileri için bir kalıcılık taşımazlar, ama yalnızca o özdeşlikte koyulmuş Tikelliklerdir. Bu Yargı böylece *ayrık Yargıdır*.

c. Ayrık Yargı

Kategorik Yargıda Kavram nesnel Evrensellik ve dışsal bir Tekillik olarak bulunur. Hipotetik Yargıda olumsuz özdeşliği içindeki Kavram bu dışsallıkta ortaya çıkar; bu özdeşlik yoluyla kıpıları şimdi ayrık Yargıda hipotetik Yargıda dolaysızca taşıdıkları koyulmuş belirliliği kazanırlar. Ayrık Yargı buna göre aynı zamanda biçim ile birleşme içinde koyulmuş nesnel Evrenselliği. Buna göre *ilkin* özne olarak *yalın* biçimde somut Evrenselliği ya da Cinsi kapsar; *ikinci olarak*, *aynı Evrenselliği*, ama ayrılaşmış belirlenimlerinin bütünlüğü olarak. *A* ya *B* ya da *C*'dir. Bu Kavramın *zorunluğudur* ki, onda *ilk olarak* iki ucun aynı erim, içerik ve Evrensellikte aynılığı bulunur; *ikinci olarak*, bunlar Kavram-belirlenimlerinin biçimine göre ayırdedilirler, ama öyle bir yolda ki, o özdeşlikten ötürü bu ayrım *salt biçim* olarak bulunur. Üçüncü olarak özdeş nesnel Evrensellik bu nedenle özsel-olmayan biçime karşı kendi içine yansıması belirlenim olarak, *içerik* olarak görünür, ama bir içerik ki, kendisinde biçim belirliliğini taşır; bir kez *Cinsin* yalın belirliliği olarak, ikinci kez ayrımı içinde gelişmiş bu aynı belirlilik olarak, — ki bu yolda *Türlerin* Tikelliği ve bütünlükleri, Cinsin Evrenselliğidir. — Gelişimi içindeki Tikellik *yüklemi* oluşturur, çünkü öznenin bütün evrensel alanını, ama

ayrıca onun açılmış tikelleşmesi içinde kapsadığı düzeye dek *daha evrensel* olandır.

Bu tikelleşme daha yakından irdelendiğinde, *ilk olarak* Cins Türlerin tözsel Evrenselliğini oluşturur; özne buna göre *hem B hem de C*'dir; bu '*Hem—Hem de*' Tikelin Evrensel ile *olumlu* özdeşliğini gösterir; bu nesnel Evrensel kendini Tikelliğinde eksiksiz olarak saklar. *İkinci olarak*, Türler birbirlerini karşılıklı olarak dışlarlar; *A ya B ya da C*'dir; çünkü evrensel alanın *belirli ayrımdır*lar. Bu '*Ya—Ya da*' onların *olumsuz* bağıntısıdır. Ama bunda olumlu bağıntılarında olduğu kadar özdeştirler; Cins *belirli Tikeller* olarak *birlikleridir*. — Eğer Cins belirli-Varlık Yargılarında olduğu gibi soyut bir Evrensellik olsaydı, o zaman Türlerin de yalnızca *türlü* ve birbirlerine karşı ilgisiz olarak alınmaları gerekirdi; ama Cins yalnızca *karşılaştırma* ve *atma* yoluyla ortaya çıkan o dış Evrensellik değil, tersine onlara içkin ve somut Evrenselliştir. Görgül olarak ayrı bir Yargı zorunluksuzdur; *A ya B ya C ya da D vb*'dir, çünkü *A, B, C, D vb*. Türleri daha şimdiden *verilmiştir*; aslında bu yolla bir '*Ya—Ya da*' bildirilmiş olmaz, çünkü böyle Türler bir bakıma yalnızca öznel bir tamamlanmışlık oluştururlar; *bir* Tür hiç kuşkusuz bir *başkasını* dışlar, ama '*Ya—Ya da*' *daha öte her* Türü dışlar ve bütünsel bir alanı kendi içine kapatır. Bu bütünlük *zorunluğunu* nesnel-Evrenselin olumsuz birliğinde taşır ki, o Evrensel Tekillliği kendi içinde çözümdürür ve onu Türleri *belirleyen* ve *bağıntılayan* içkin yalın ayırım *ilkesi* olarak kendi içinde taşır. Buna karşı, görgül Türler ayrımlarını herhangi bir olumsuzlukta bulurlar ki, dışsal bir ilkedir ya da bu nedenle *onların* ilkesi değildir, böylece Cinsin içkin belirliliği de değildir; bu nedenle belirliliklerine göre de birbirleri ile bağıntılı değildirler. — Ama Türler yüklemnin Evrenselliğini belirliliklerinin *bağıntısı* yoluyla oluştururlar. — *Aykırı* ve *çelişkili* denilen kavramların yerlerini aslında ilkin burada bulmaları gerekir; çünkü ayrı bir Yargıda özsel Kavram-ayrımı koyulur; ama onda aynı zamanda gerçekliklerini de bulurlar, yani aykırıların ve çelişkililerin kendilerinin her biri aykırı ve çelişkili olarak ayırdedilir. Türler yalnızca *türlü* oldukları, yani nesnel doğaları olarak Cinsleri yoluyla kendinde-ve-kendi-için-var-olan bir kalıcılık taşıdıkları düzeye dek aykırıdırılar; birbirlerini dışladıkları düzeye dek *çelişkilidirler*. Ama bu belirlenimlerden her biri kendi için tek-yanlı ve gerçekliksizdir; ayrı bir Yargının '*Ya—Ya da*'sında birlikleri gerçeklikleri olarak koyulur ki, ona göre Türlerin o kendine-bağımlı kalıcılığı *somut Evrensellik* olarak kendisi ayrıca onların karşılıklı olarak birbirlerini dışlamasına götüren olumsuz birlik *ilkesidir*.

Öznenin ve yüklemnin olumsuz birliğe göre az önce gösterilen o özdeşlikleri yoluyla ayrı bir Yargıda Cins *en yakın* Cins olarak belirlenir. Bu anlam ilk olarak *daha çok* ya da *daha az* belirlenimler gibi salt nicel bir ayrımı belirtir ki, onları bir Evrensel onun altında duran bir Tikelliğe karşı kapsar. Buna göre, aslında en yakın Cinsin ne olduğu olumsal kalır. Ama Cinsin salt belirlenimlerin atılması yoluyla oluşan bir Evrensel

olarak alınması ölçüsünde, aslında bir ayrık Yargı oluşturmaz; çünkü henüz *Ya—Ya da* 'ilkesini oluşturan belirliliği kendi içinde saklayıp saklamadığı olumsaldır; Cins bütününde *belirliliğine* göre Türlerde temsil edilmez, ve Türler yalnızca olumsal bir tamamlanmışlık taşıyabilirler. Kategorik Yargıda Cins ilk olarak özneye karşı yalnızca bu soyut biçimde bulunur, buna göre zorunlu olarak ona en yakın Cins değildir, ve bu düzeye dek dışsaldır. Ama Cins somut, özsel olarak *belirli* Evrensellik olduğu zaman, yalın belirlilik olarak *Kavram-kıpıların* birliğidir ki, bunlar o yalınlık içinde yalnızca ortadan kaldırılır, ama olgusal ayrımlarını Türlerde taşırlar. Buna göre Cinsin bir Türün *en yakın* Cinsi olması Türün kendi özgül ya da türsel ayrımını Cinsin özsel belirliliğinde bulmasına ve genel olarak Türlerin ayrı belirlenimlerini ilke olarak Cinsin doğasında taşımalarına bağlıdır.

Az önce irdelenen yan öznenin ve yüklemnin genel olarak *belirlenmişlik* yanına göre özdeşliklerini oluşturur; hipotetik Yargı tarafından koyulmuş bir yandır ki, zorunluğu dolaysız ve türlü olanların bir özdeşliği ve dolayısıyla özsel olarak olumsuz birliktir. Bu olumsuz birlik genel olarak özne ve yüklemi ayıran şeydir, ama bundan böyle kendisi ayrılmış olarak koyulur — öznede *yalın* belirlilik olarak, ve yüklemde *bütünlük* olarak. Özne ve yüklemnin o ayrılması *Kavram-ayrımıdır*; ama *Türlerin* yüklemdeki *bütünlüğü* bu ayırmadan *başkası* olamaz. — *Ayrık* üyelerin karşılıklı *belirlenimi* öyleyse bu yolla verilir. Kendini Kavramın ayrımına indirger, çünkü kendini ayrık kılan ve belirleniminde olumsuz birliğini açığa seren yalnızca odur. Bunun dışında Tür burada yalnızca yalın Kavram-belirliliğine göre irdelemeye alınır, İdeadan çıkarak daha öte kendine-bağımlı *olgusalığa* girişinin *şekline* göre değil; bu olgusalılık hiç kuşkusuz Cinsin yalın ilkesinde *atılır*; ama *özsel* ayrım Kavramın kıpısı olmalıdır. Burada irdelenen Yargıda aslında bundan böyle onun ayrıklığını *koyan* şey Kavramın *kendi* ilerleyen belirlenişidir, Kavramda onun kendinde-ve-kendi-için-var-olan belirlenimi olarak, onun belirli Kavramlara ayrışması olarak bulduğumuz aynı şeydir. — Şimdi Kavram Evrensel olduğu, Tikellerin hem olumlu hem de olumsuz bütünlükleri olduğu için, *kendisi* tam olarak bu yolla ayrıca dolaysızca *ayrık üyelerinden biridir*; ama *öteki* ise *Tikelliğine* çözülmüş bu Evrensellik ya da Kavramın *belirlilik* olarak belirliliğidir ki, bunda tam olarak Evrenselliğin kendisi kendini bütünlük olarak sergiler. — Eğer bir Cinsin Türlere bu ayrıklaşması henüz bu biçime erişmemişse, bu onun Kavramın belirliliğine yükselmemiş ve Kavramdan dışarı çıkmamış olduğunun bir tanıtıdır. — *Renk* ya mor, çivit mavisi, açık mavi, yeşil, sarı, kavuniçi ya da kırmızıdır; — böyle ayrıklaşmanın görgül karışıklığı ve arılık yoksunluğu bile açıkça görünürdedir; salt bu yandan görüldüğünde bile, ona barbarca denmelidir. Renk *açık* ve *koyunun* somut birliği olarak kavrandığında, bu Cins onun Türlere tikelleşmesinin *ilkesini* oluşturan *belirliliği* kendi içinde taşır.

Ama bu Türlerden biri bütünüyle yalın renk olmalıdır ki, karşıtlığı dengede ve rengin yeğlinliği içinde kapalı ve olumsuzlanmış olarak kapsar; bunun karşısında, açık ve koyu arasındaki ilişkinin karşıtlığı kendini sunmalıdır ki, buna, bir doğa-fenomenini ilgilendirdiği için, karşıtlığın ilgisiz yüksüzlüğü eklenmelidir. — Eğer mor ve kavuniçi gibi karışımlar ve çivit mavisi ve açık mavi gibi derece ayrımları Türler olarak alınırsa, bu zeminini ancak giderek görgücülük için bile çok fazla az derin-düşünce sergileyen bütünüyle düşüncesiz bir yöntemde bulabilir. — Ayrıklığın bunun dışında Doğanın ya da Tinin ögesinde yer almalarına göre hangi değişik ve daha tam olarak belirlenmiş biçimleri taşıyabileceğini tartışmak buraya ait değildir.

Ayrık Yargı ilk olarak ayrıklığın üyelerini yüklemde taşır; ama o denli de kendisi ayrık kılınmıştır; öznesi ve yüklemi ayrıklığın üyeleridirler; ama belirlilikleri içinde aynı zamanda özdeş olarak koyulmuş Kavram-kıpılarıdır; *özdeş* olarak, α) nesnel Evrenselliğe, ki öznede yalın *Cins* olarak ve yüklemde evrensel alan olarak ve Kavram-kıpılarının bütünlüğü olarak bulunur, ve β) *olumsuz* birlikte, zorunluğun gelişmiş bağlantısında, ki buna göre *yalın belirlilik* öznede *Türlerin ayrımlarına* dağılır ve tam bu ayrımında onların özsel bağınıdır ve kendi ile özdeş olandır.

Bu birlik, bu Yargının koşacı, ki uçlar özdeşlikleri yoluyla onda biraraya gelirler, böylelikle Kavramın kendisidir, ve dahası *koyulmuş* olarak; salt zorunluk Yargısı kendini böylece *Kavramın Yargısına* yükseltmiştir.

D. KAVRAMIN YARGISI

“Gül kırmızıdır,” “Kar beyazdır,” vb. gibi *belirli-Varlık Yargılarını* üretmeyi bilmek kolay kolay büyük bir yargı yetisinin belirtisi sayılmaz. *Yansıma Yargıları* daha çok *önermelerdir*; Zorunluk Yargısında nesne hiç kuşkusuz nesnel Evrenselliği içindedir, ama ilkin şimdi irdelenecek olan Yargıda *Kavram ile bağıntısı bulunur*. Bu Yargıda Kavram temelde yatar, ve nesne ile bağıntı olduğu için, bir *Gerektir* ki, olgusalılık ona uygun olabilir ya da olmayabilir. — Buna göre ilkin böyle bir Yargı gerçek bir değerlendirme kapsar; *iyi, kötü, gerçek, güzel, doğru* vb. Yüklemleri şeyin salt varsayılmış *Gerek* olarak evrensel Kavramında *ölçüldüğünü* ve onunla *bağdaşma* içinde olduğunu ya da olmadığını anlatır.

Kavramın Yargısına *kiplik* Yargısı denmiştir ve öznenin ve yüklemnin dışsal bir Anlaktaki bağıntı biçimini kapsıyor olarak ve koşacın değeri ile yalnızca *düşünme ile bağıntı içinde* ilgili olarak görülmüştür. Bu görüşe göre, *belkili (problematik)* Yargı doğrulamanın ya da yadsımanın *keyfi* olarak ya da *olanaklı* olarak, *önesürümlü (assertorik)* Yargı *gerçek*, e.d. *edimsel* olarak, ve *belgili (apodiktik)* Yargı *zorunlu* olarak kabul edilmesini anlatır. — Bu Yargı durumunda Yargının kendisinin dışına çıkmanın ve belirlenimini salt *öznel birşey* olarak görmenin niçin bu kadar doğal

olduğunu anlamak kolaydır. Çünkü burada Yargıda yine ortaya çıkan ve kendini dolaysız bir edimsellik ile ilişkilendiren şey Kavramdır, öznel olandır. Ama bu öznel *dışsal derin-düşünce* ile karıştırılmayacaktır; hiç kuşkusuz bu sonuncusu da öznel birşeydir, ama Kavramın kendisinden başka bir anlamda böyledir; tersine, ayrık Yargıdan yeniden ortaya çıkan Kavram salt [olumsal] bir *tür ve tarzın* karşıtıdır. Daha önceki Yargılar bu anlamda yalnızca özneldirler, çünkü bir soyutlama ve tek-yanlılık üzerine dayanırlar ki, bunlarda Kavram yitmiştir. Kavramın Yargısı ise tersine o önceki yargılara karşı nesneldir ve gerçekliktir, çünkü onun için temelde Kavram yatar — ama *dışsal derin-düşünce* ile ya da öznel, c.d. olumsal *düşünce* ile bağıntı içindeki Kavram değil, Kavram olarak belirliliği içindeki Kavram.

Ayrık Yargıda Kavram evrensel doğanın kendi tikelleşmesi ile özdeşliği olarak koyulmuştu; böylelikle Yargının ilişkisi ortadan kalkmıştı. Evrensellüğün ve tikelleşmenin bu *somutu* ilk olarak yalın sonuçtur; şimdi kendini daha ileriye, bütünlüğe geliştirmesi gerekir, çünkü kapsadığı kıpırlar onda ilkin yokolurlar ve henüz birbirleri karşısında belirli kendine-bağımlılık içinde durmazlar. — Sonucun eksikliği daha belirli olarak şöyle de anlatılabilir: Ayrık Yargıda nesnel *Evrensellik* kendini *Tikelleşmesi* içinde eksiksiz olarak oluşturmuş olsa da, bu ikincinin olumsuz birliği yalnızca *birinciye* geri döner ve henüz kendini üçüncüye, *Tekillığe* belirlemiş değildir. — Ama sonucun kendisi, *olumsuz birlik* olduğu düzeye dek, hiç kuşkusuz daha şimdiden bu *Tekilliktir*; ama böylece yalnızca bu *bir* belirliliktir ki, şimdi olumsuzluğunu *koyması*, kendini *uçlara* ayırması ve bu yolda sonunda *Tasıma* gelişmesi gerekir.

Bu birliğin en yakın ayrılması Yargıdır ki, onda bir kez özne olarak, *dolaysız Tekil* olarak, ve sonra yüklem olarak, kıpırlarının belirli bağıntısı olarak koyulur.

a. Önesürümlü (assertorisch) Yargı

Kavramın Yargısı ilkin *dolaysızdır*; böylece *önesürümlü* Yargıdır. Özne genel olarak somut bir Tekildir, ve yüklem onun *edimselliğinin*, belirliliğinin ya da *yapısının Kavramı* ile *bağıntısı* olarak aynı şeyi anlatır. (Bu ev *kötüdür*, bu eylem *iyidir*.) Öyleyse daha tam olarak şunları kapsar: a) Öznenin birşey olması *gerekir*; *evrensel doğası* kendini kendine-bağımlı Kavram olarak koymuştur; b) *Tikellik*, ki yalnızca dolaysızlığından ötürü değil, ama kendine-bağımlı evrensel doğasından belirtik ayrımlaşmasından ötürü, *yapı* ve *dışsal Varoluş* olarak bulunur; bu sonuncusu Kavramın kendine-bağımlılığından ötürü kendi yanından ayrıca Evrensele ilgisizdir ve ona uygun olabilir ya da olmayabilir. — Bu yapı *Tekilliktir* ki, Evrenselin ayrık Yargıdaki zorunlu *belirleniminin* ötesinde yatar, bir belirlenim ki yalnızca *Türün* tikelleşmesi olarak ve Cinsin olumsuz *ilkesi* olarak bulunur. Bu düzeye dek, ayrık Yargıdan ortaya çıkan somut

Evrensellik önesürümlü Yargıda *uçların* biçimine ayrılır ki, bunlar için Kavramının kendisi *koyulmuş* olarak, onları bağtınlayan birlik olarak henüz eksiktir.

Yargı bu nedenle ilkin yalnızca *önesürümlüdür*; *doğrulaması* öznel bir *inancadır*. Birşeyin iyi ya da kötü, doğru, uygun vb. olması ya da olmaması bağlantısını dışsal bir üçüncüde taşır. Ama bağlantının *dışsal olarak koyulması* onun ilkin yalnızca *kendinde* ya da *işsel* olması ile aynı şeydir. — Buna göre, birşey iyi ya da kötü vb. olduğu zaman hiç kuşkusuz hiç kimse onun örneğin yalnızca *öznel bilinçte* iyi ama kendinde belki de kötü olduğunu, ya da iyi ve kötü, doğru, uygun vb. nin nesnelerin kendilerinin yüklemeleri olmadıklarını sanmayacaktır. Bu Yargının önesürümünün salt öznel yanı öyleyse öznenin ve yüklem *kendinde* var olan bağlantısının henüz *koyulmamış* olmasından, ya da, yine aynı şey, yalnızca *dışsal* olmasından oluşur; *koşaç* henüz dolaysız, *soyut bir Varlıktır*.

Önesürümlü Yargının inancasının karşısında buna göre eşit hakla karşıt önesürüm durur. “Bu eylem iyidir” inancası verildiğinde, “Bu eylem kötüdür” karşıt inancası için henüz eşit doğrulama vardır. — Ya da, *kendinde* irdelendiğinde, Yargının öznesi *dolaysız Tekil* olduğu için, bu soyutlamada henüz evrensel Kavram ile bağlantısının kapsamı gereken *belirliliği* *onda* koyulmuş olarak taşımaz; böylece özne henüz olumsal birşeydir ki, Kavrama karşılık düşebilir ya da düşmeyebilir. Yargı buna göre özsel olarak *belkilidir*.

b. Belkili (problematisch) Yargı

Belkili Yargı önesürümlü Yargıdır, ama bu ikincinin olumlu olduğu gibi olumsuz olarak da alınması gerektiği düzeye dek. — Bu nitel yana göre *tikel* Yargı benzer olarak bir belkili Yargıdır, çünkü eşit ölçüde olumlu ve olumsuz olarak geçerlidir; — benzer olarak, *hipotetik* Yargıda öznenin ve yüklem *Varlığı* belkilidir; yine, tikel ve hipotetik Yargılar yoluyla tekil ve kategorik Yargıların henüz salt öznel oldukları koyulur. Ama genel olarak belkili Yargıda bu koyma edimi sözü edilen yargılarda olduğundan daha içkindir, çünkü *onda yüklem içeriği öznenin Kavram ile bağlantısıdır*, ve burada buna göre *dolaysız olumsal birşey* olarak *belirleniminin* kendisi *bulunur*.

İlk olarak, yüklem *belli bir özne ile* bağlı olup olmayacağı yalnızca belkili olarak görünür, ve belirsizlik bu düzeye dek koşaca düşer. Bundan *yüklem* için hiçbir belirlenim ortaya çıkamaz, çünkü yüklem daha şimdiden nesnel, somut Evrenselliktir. Belkililik öyleyse *öznenin* dolaysızlığını ilgilendirir ve bu yolla özne *olumsallık* olarak belirlenir. — Ama dahası, bu nedenle öznenin Tekillliği soyutlanmamalıdır; eğer özne bundan bütününde soyutlansaydı, yalnızca bir Evrensel olurdu; yüklem tam olarak öznenin Kavramının onun Tekillliği ile bağlantı içinde koyulacak olmasını kapsar. — Şu söylenemez: “*Ev* ya da *bir ev* iyidir”:

ama, “*yapılışına göre.*” — Öznede belkililik onun *kıpı* olarak *olumsallığını* oluşturur — şeyin nesnel doğası ya da Kavramı karşısında *onun öznelliğini*, salt *tür ve tarzını* ya da *yapısını*.

Böylelikle *öznenin* kendisi Evrenselliğine ya da nesnel doğasına, *Gereğine*, ve belirli-Varlığının tikel yapısına ayrışır. Böylece *olması gerektiği gibi olup olmadığının zeminini* kapsar. Bu yolda yüklem ile eşitlenir. — Belkili olanın *olumsuzluğu*, *öznenin* dolaysızlığına karşı yönelik olduğu düzeye dek, buna göre yalnızca *kendinde* daha şimdiden Evrenselin ve Tikelin birliği olarak bulunan *öznenin bu kıpılarına* bu kökensel bölünmesi demektir, — bir bölünme ki, Yargının kendisidir.

Daha öte belirtilebilir ki, *öznenin iki* yanından her birine, Kavramına ve yapısına, onun *öznelliği* denebilir. *Kavram* bir şeyin kendi içine geçmiş evrensel özü, onun kendi kendisi ile olumsuz birliğidir; bu onun öznelliğini oluşturur. Ama bir şey özsel olarak da *olumsaldır ve dışsal bir yapı* taşır; bu o denli de onun o nesnelliğe karşı salt öznelliği demektir. Şeyin kendisi tam olarak Kavramı kendi kendisinin olumsuz birliği olarak kendi Evrenselliğini olumsuzlayan ve kendini Tekillikğin dışsallığına düşürendir. — Yargının *öznesi* burada bu ikilik olarak koyulur; öznelğin o karşıt imlemleri gerçekliklerine göre birleşirler. — Öznel olanın imleminin kendisi belkili olmuş, çünkü dolaysız Yargıda taşıdığı dolaysız *belirliliği* ve *yükleme* karşı belirli *karşıtlığını* yitirmiştir. — Öznelin sıradan derin-düşüncenin uslanılmasında bile bulunan karşıt imlemi kendi başına en azından öznelğin bu imlemlerden *yalnızca birinde* hiçbir gerçeklik taşımadığı olgusuna dikkati çekebilir. Çifte imlem her birinin kendi başına tek-yanlı olduğu olgusunun görünmesidir.

Belkililik böylece *şeyin* belkililiği olarak, *yapısı* ile şey olarak koyulduğunda, Yargının kendisi bundan böyle belkili değil, ama *belgittir*.

c. Belgitli (apodiktisch) Yargı

Belgitli Yargının *öznesi* (Şu ya da bu *yapıdaki* ev *iyidir*, şöyle ya da böyle *yapıdaki* eylem *haklıdır*) kendisinde *ilk* olarak Evrenseli, *olması gerektiği* şeyi, *ikinci* olarak onun *yapısını* taşır; bu sonuncusu niçin Kavram-Yargısının bir yüklemine *bütün özne*ye ait olduğunun ya da olmadığının, e.d. *öznenin* kendi Kavramına karşılık düşüp düşmediğinin *zeminini* kapsar. — Şimdi bu Yargı *gerçekten* nesneldir; ya da genel olarak *Yargının gerçekliği*dir. Özne ve yüklem birbirlerine karşılık düşerler ve aynı içeriği taşırlar, ve bu *içeriğin* kendisi koyulmuş *somut Evrenselliktir*; başka bir deyişle, içerik iki kıpıyı, nesnel Evrenseli ya da *Cinsi* ve *tekilleşmiş* Evrenseli kapsar. Öyleyse burada *kendisi* olan ve kendini *karşıtı* yoluyla sürdüren ve ilkin ancak onunla *birlik* olarak Evrensel olan Evrensel bulunur. — Böyle örneğin *iyi, uygun, doğru* vb. yüklemi gibi bir Evrensel bir *Gereği* temel alır ve aynı zamanda *belirli-Varlığın* o *Gereğe karşılık*

düşmesini kapsar; o Gerek ya da kendi için Cins değil, ama bu *karşılık düşme Evrenseldir* ki, belgitli Yargının yüklemine oluşturur.

Özne benzer olarak bu iki kıpıyı *dolaysız birlik* içinde *olgu* olarak kapsar. Ama kendi içinde *Gereğine* ve *Varlığına* kırılmış olduğu olgusunun gerçekliğidir; bu *tüm Edimsellik üzerine saltık Yargıdır*. — Kavramın herşeye gücü yeterli olan bu kökensel bölünmenin o denli de onun birliğine geri dönüşü ve Gereğin ve Varlığın birbiri ile saluk bağıntısı olması edimsel olanı *bir olgu* yapar; iç bağıntısı, bu somut özdeşlik, olgunun *ruhunu* oluşturur.

Olgunun dolaysız yalınlığından onun Gereğinin ve Varlığının *belirli* bağıntısı olan *çakışmaya* (‘*karşılık düşmeye*’) geçiş ya da *koşac* şimdi daha yakından bakıldığında kendini olgunun tikel *belirliliğinde* yatıyor olarak gösterir. Cins *kendinde ve kendi için var olan* Evrenseldir ki, bu düzeye dek bağıntısız olarak görünür, — ama belirlilik ise o Evrensellikte *kendi içine*, ama aynı zamanda bir *başkası içine* yansındır. Buna göre Yargı *zeminini* öznenin *yapısında* taşır ve bu yolla *belgillidir*. Bundan böyle *belirli* ve *dolu* *koşac* önümüzde bulunur, ki daha önce soyut ‘*dir*’den oluşurken, şimdi ise kendini daha öte genel olarak *zemine* geliştirmiştir. İlk olarak özনে *dolaysız belirlilik* olarak bulunur, ama o denli de yüklem ile *bağıntıdır* ki, *çakışmanın* kendisinden ya da öznenin Evrensellik ile bağıntısından başka hiçbir *içerik* taşımaz.

Böylece Yargının biçimi yok olur — ilk olarak özne ve yüklem *kendilerinde* aynı içerik oldukları için, ama ikinci olarak özne belirliliği yoluyla kendi ötesini gösterdiği ve kendini yüklem ile bağıntıladığı için; ama yine, üçüncü olarak, *bu bağıntılama* yükleme geçmiştir, yalnızca onun içeriğini oluşturur ve böylece *koyulmuş* bağıntı ya da Yargının kendisidir. — Böylece Kavramın somut özdeşliği, ki ayrık Yargının *sonucuydu* ve Kavram-yargısının *iç* temelini oluşturur, şimdi *bütünde* yeniden kurulur, oysa ilkin yalnızca yüklemde *koyulmuştu*.

Yargının bir başka biçime geçişini oluşturan bu sonucun olumlu yanını daha yakından irdelersek, gördüğümüz gibi, öznenin ve yüklem belgitli Yargıda her birinin kendini bütün Kavram olarak gösterdiğini buluruz. — Kavram-*birliği* onları bağıntılayan *koşacı* oluşturan *belirlilik* olarak aynı zamanda onlardan *ayrıdır*. İlk olarak, yalnızca öznenin öteki yanında onun *dolaysız yapısı* olarak durur. Ama özsel olarak *bağıntılayan* olduğu için, yalnızca böyle dolaysız bir yapı değil, ama öznenin ve yüklem *içine* yayılan *Evrenseldir*. — Özne ve yüklem aynı *içeriği* taşıırken, öte yandan *biçim bağıntısı* o belirlilik yoluyla, *bir Evrensel* ya da *Tikellik* olarak *belirlilik* yoluyla koyulur. — Böylece uçların iki biçim-belirlenimini kendi içinde kapsar ve öznenin ve yüklem *belirli* bağıntısıdır; Yargının *doldurulmuş* ya da *içerikli* *koşacıdır*, Kavramın Yargıdan, onda uçlarda yitmiş olduğu Yargıdan yeniden ortaya çıkan birliğidir. — *Koşacın bu doldurulması* yoluyla Yargı *Tasım* olmuştur.

Bölüm Üç Tasım

Tasım kendini *Kavramın Yargıda* yeniden kuruluşu olarak ve böylelikle ikisinin birliği ve gerçekliği olarak göstermiştir. Kavram böyle olarak kıpılarını *birlik* içinde ortadan kaldırılmış tutar; Yargıda bu birlik içsel birşey, ya da yine aynı şey, dışsal birşeydir, ve kıpılar bağıntılı olsalar da, *kendilerine-bağımlı uçlar* olarak koyulurlar. *Tasımda* Kavram-belirlenimleri Yargının uçları gibidir, ve aynı zamanda belirli *birlikleri* koyulur.

Tasım böylelikle tam olarak koyulmuş Kavramdır; buna göre *ussal olandır*. — Anlak *belirli* Kavramın yetisi olarak görülür ve bu Kavram soyutlama ve Evrensellik biçimi yoluyla *kendi için* sıkı sıkıya tutulur. Oysa Usta *belirli* Kavramlar *bütünlükleri* ve *birlikleri* içinde koyulurlar. Tasım buna göre yalnızca ussal olmakla kalmaz, ama *ussal herşey bir Tasımdır*. Tasımlama uzun bir süredir Usa yüklenen birşeydir; ama öte yandan kendinde ve kendi için Ustan, ussal temel ilkelerden ve yasalardan öyle bir yolda söz edilir ki, tasımlama yapan o Usun ve yasaların ve daha başka ilksiz-sonsuz gerçekliklerin ve saltık düşüncelerin kaynağı olan bu Usun birbirleri ile nasıl bağlantılı oldukları açık değildir. Eğer birincinin yalnızca biçimsel Us olması, ikincinin ise içerik üretmesi gerekecekse, o zaman bu ayrıma göre tam olarak ikincide Usun *biçimi*, Tasım eksik olamaz. Buna karşın, ikisi genellikle öyle bir yolda birbiri dışında tutulur ve birinde ötekinden söz etmekten öylesine kaçınılır ki, saltık düşüncelerin Usu bir bakıma Tasımların Usundan utanıyor ve Tasımdan da neredeyse yalnızca geleneğe saygı olsun diye Usun bir edimi olarak da söz ediliyor görünür. Gene de, az önce belirtildiği gibi, açıktır ki mantıksal Us, eğer *biçimsel* Us olarak görülürse, özsel olarak bir içerik ile ilgilenen Usta da tanınabilir olmalıdır; aslında tüm içerik ancak ussal biçim yoluyla ussal olabilir. Bu konuda Us üzerine sıradan söyleme baş vuramayız, çünkü bu *Us* ile neyin anlaşıldığını bildirmekten kaçınılır; bu ussal olması gereken bilgi çoğunlukla nesneleri ile uğraşa öylesine dalmıştır ki, Usun kendisini tanımayı unuttur ve onu yalnızca iye olduğu nesneler yoluyla ayırdeder ve gösterir. Eğer Usun Tanrıyı, özgürlüğü, hak ve ödevi, sonsuzu, koşulsuzu, duyulurüstünü bilen bilgi olması gerekiyorsa, ya da giderek bunların yalnızca tasarımı ve duygularını veriyorsa, bir yandan bu sonuncular yalnızca olumsuz nesnelerdir, öte yandan genel olarak o ilk soru, tüm bu nesnelerde onları ussal yapanın ne olduğu sorusu geriye kalır. — Onları ussal yapan şey bu nesnelerin Sonsuzlarının sonlunun boş soyutlaması ve içeriksiz ve belirlenimsiz Evrensellik olmaması, tersine doldurulmuş Evrensellik, Kavram olmasıdır — Kavram ki, *belirlidir* ve belirliliğini kendini kendi içinde ayırıştırmanın ve bu anlak düzeyindeki belirli ayrımlarının birliği olarak bulunmanın gerçek kipinde kendisinde taşır. Us sonlunun, koşullunun, duyusalın ya da başka türlü nasıl belirlenirse belirlensin

bu tür şeylerin üzerine ancak böyle *yükselir*, ve bu olumsuzlukta özsel olarak *içerik-doludur*, çünkü belirli uçların birliğidir; ama böylece *ussal olan* yalnızca *Tasımdır*.

Şimdi ilk olarak Tasım da Yargı gibi *dolaysızdır*; böylece belirlenimleri (*termini*) *yalın*, *soyut* belirliliklerdir; böylece *Anlak-Tasımdır*. Eğer Tasımın bu şeklinde durup kalırsak, hiç kuşkusuz ondaki ussallık, bulunuyor ve koyulmuş olmasına karşın, görülebilir değildir. Tasımda özsel olan şey uçların *birliği*, onları birleştiren *orta terim* ve onları destekleyen *zemin*-dir. Soyutlama, uçların *kendilerine-bağımlılığına* sıkı sıkıya sarılarak, bu *birliği* onların karşısına eşit ölçüde katı, *kendi için var olan* bir belirlilik olarak koyar ve bu yolda onu tersine birlikten çok *birlik-olmayan* olarak kavrar. *Orta terim* (*medius terminus*) anlatımı uzaysal tasarımdan alınır ve belirlenimlerin *birbiri dışındalığında* takılıp kalma tutumuna kendi katkısını getirir. Eğer şimdi Tasım *uçların birliğinin* onda *koyulmasından* oluşuyorsa, ama eğer bu birlik saltık olarak bir yandan kendi için tikel birşey olarak, öte yandan yalnızca dışsal bağıntı olarak alınır ve *birlik-olmama* Tasımın özsel ilişkisi yapılırsa, o zaman Tasım olan Us ussallığa hiçbirşey katmaz.

İlk olarak belirli-Varlık Tasımı, ki onda belirlenimler böyle dolaysızca ve soyut olarak belirlidirler, o da Yargı gibi onların *bağıntısı* olduğu için, kendisinde onların böyle soyut belirlenimler olmadıklarını, ama her birinin *öteki ile bağıntıyı* kapsadığını, ve orta terimin yalnızca uçların belirlenimlerine karşı Tikellik olmadığını, ama bu belirlenimleri onda koyulmuş olarak kapsadığını gösterir.

Bu Tasım bu diyalektiği yoluyla kendini *Yansıma Tasımı*, *ikinci Tasım* yapar, — öyle belirlenimler ile ki, bunlarda özsel olarak *başkası görünür*; ya da bu belirlenimler *dolaylı* olarak koyulurlar — genel olarak Tasıma göre olmaları gerektiği gibi.

Üçüncü olarak, bu *görünme* ya da dolaylı kılınmışlık kendi içine yansıdığı için, tasım *Zorunluk Tasımı* olarak belirlenir ki, onda dolaylı kılıcı öge şeyin nesnel doğasıdır. Bu Tasım Kavramın uçlarını eşit ölçüde bütünlükler olarak belirlediği için, *Tasım* kendi Kavramının ya da orta terimin ve belirli-Varlığının ya da uçların ayrımlarının çakışmasına, gerçekliğine ulaşmış ve böylelikle Öznellikten *Nesnelliğe* geçmiştir.

A. BELİRLİ-VARLIK TASIMI

1. *Dolaysızlığı* içindeki Tasım kısımları olarak *dolaysızlıkları* içindeki Kavram belirlenimlerini alır. Böylelikle bunlar soyut biçim belirlilikleridir ki, henüz dolaylılık yoluyla *somutlaşmaya* gelişmemişler, ama yalnızca *tekil* belirliliklerdir. *İlk* Tasım buna göre aslında *biçimseldir*. Tasımlama sürecinin *biçimciliği* bu ilk Tasımın belirleniminde durup kalmaktan oluşur. Kavram, soyut kısımlarına ayrıldığında, *Tekilliği* ve *Evrenselliği* uçları olarak alır ve kendisi onların arasında duran *Tikellik* olarak görünür.

Bunlar dolaysızlıklarından ötürü yalnızca kendileri ile bağıntılı belirlilikler olarak hep birlikte *tekil bir içeriktir*. Tikellik ilk olarak *Tekillik* ve *Evrensellik* gibi iki kıpıyı *dolaysızca* kendi içinde birleştirdiği ölçüde orta terimi oluşturur. Belirliliğinden ötürü bir yandan Evrenselin altına alınır, öte yandan Tekile karşı Evrensellik taşıdığı için Tekil onun altına alınır. Ama bu *somutlaşma* ilk olarak yalnızca bir *iki-yanlılıktır*; dolaysızlıktan ötürü — ki *medius terminus* dolaysız tasımda onda bulunur — *yalın* belirlilik olarak bulunur, ve oluşturduğu *dolaylılık henüz koyulmuş değildir*. Şimdi, belirli-Varlık Tasımının eytişimsel devimi Tasımı oluşturan dolaylılığın onun kıpıları içinde koyulmasından oluşur.

a. Tasımın Birinci Betisi

Te-Ti-E belirli Tasımın genel şemasıdır. Tekillik Tikellik yoluyla Evrensellik ile birleşir; Tekil dolaysızca değil, ama Tikellik yoluyla evrensel; ve evrik olarak Evrensel de yine dolaysızca tekil değildir, ama Tikellik yoluyla Tekillığe indirilir. — Bu belirlenimler *uçlar* olarak birbirlerinin karşısında durur ve *ayrı* bir üçüncüde bir olurlar. İkisi de belirliliktir; bunda *özdeşirler*; bu genel belirlilikleri *Tikelliktir*. Ama bu Tikelliğe karşı tıpkı birbirlerine karşı olduğu gibi *uçlardırlar*, çünkü her biri kendi *dolaysız* belirliliği içinde bulunur.

Bu Tasımın genel imlemi Tekil olarak kendi ile sonsuz bağıntı olan ve böylelikle yalnızca bir *iç* olacak olan Tekilin Tikellik yoluyla Evrensellik olarak *belirli-Varlığa* çıkmasıdır ki, onda bundan böyle yalnızca kendisine ait değildir, ama *dış bağlantı* içinde durur; evrik olarak, Tekil kendini Tikellik olarak belirliliğine ayırdığı için, bu bölünmede somut bir Tekildir ve, belirliliğin kendi ile bağıntısı olarak, *evrensel*, kendi ile bağıntılı ve böylelikle ayrıca gerçek bir tekildir; Evrensellik ucunda dışsallıktan *kendi içine* dönmüştür. — İlk Tasımda Tasımın nesnel imlemi ilkin yalnızca *yüzeysel* olarak bulunur, çünkü onda belirlenimler henüz Tasımın özünü oluşturan birlik olarak koyulmuş değildir. Terimlerinin taşıdığı soyut imlemin kendinde ve kendi için değil ama yalnızca öznel bilinçte böyle yalıtılmış olduğu düzeye dek, Tasım henüz öznel. — Bunun dışında, Tekillik, Tikellik ve Evrensellik ilişkileri, görüldüğü gibi, Tasımın belirlenimlerinin *zorunlu ve özsel biçim-işikileridir*; eksiklik biçimin bu belirliliğinden değil, ama *bu biçim altında* her bir tekil belirlenimin aynı zamanda *daha varsıl* olmamasından oluşur. — Aristoteles Tasımın doğasını şöyle bildirirken kendini daha çok salt *özünütlük* ilişkisine sınırlamıştır: *Üç belirlenim birbiri ile bir ucun bütün orta belirlenimde ve bu orta belirlenimin bütün öteki uça olacağı bir yolda ilişkili olduğu zaman bu iki uç zorunlu olarak birleşir*.¹ Burada anlatılan şey üç terimin birbirlerine karşı belirlenimleri olmaktan çok, yalnızca bir ucun orta terim ile ve bunun

¹[Birinci Analitik I, 4.]

yine öteki uç ile *benzer özünü lülük ilişkisinin* yinelemesidir. — Şimdi Tasım terimlerin birbirlerine karşı verili belirlilikleri üzerine dayandığı için, hemen görüleceği gibi, terimlerin öteki betiler tarafından verilen öteki ilişkileri, o kökensel ilişkiye *indirgenebildikleri* düzeye dek, yalnızca anlak-tasımları olarak bir geçerlik taşıyabilirler; bunlar *birincinin yanısıra* duran *değişik beti türleri* değildir; tersine, bir yandan doğru Tasımlar olmalarının gerekli olması ölçüsünde yalnızca genel olarak Tasımın özsel biçimi üzerine dayanırlar, ki ilk betidir; ama öte yandan, ondan saptıkları ölçüde biçim dönüşümleridirler ki, o ilk soyut biçim zorunlu olarak onlara geçer ve bu yolla kendini daha öte ve bütünlüğe belirler. Şimdi bunun nasıl birşey olduğunu daha yakından göreceğiz.

Te-Ti-E öyleyse belirliliği içindeki Tasımın genel şemasıdır. Tekil Tike-lin altına, bu sonuncusu ise Evrenselin altına alınır; buna göre Tekil de Evrenselin altına alınır. Ya da, Tikel Tekile, Evrensel ise Tikele özünü lüdür; *buna göre* Evrensel de Tekile özünü lüdür. Bir yana göre, yani Evren-sele karşı, Tikel öznedir; Tekile karşı yüklemidir; ya da birinciye karşı Tekil, ikinciye karşı Evrenseldir. Onda iki belirlilik birleşmiş olduğu için, uçlar bu birlikleri yoluyla biraraya bağlanırlar. '*Buna göre*' *özne*de yer almış olan Vargı olarak görünür ki, iki *dolaysız* öncülün ilişkisi üzerine *öznel* içgöründen türetilir. Öznel derin-düşünce orta terimin uçlar ile iki bağıntısını tikel ve hiç kuşkusuz dolaysız *Yargılar* ya da *önermeler* olarak bildirdiği için, *dolaylı kılınmış* bağıntı olarak Vargı da hiç kuşkusuz tikel bir *önermedir*, ve '*buna göre*' ya da '*öyleyse*' onun dolaylı kılınmış önerme olduğunun anlatımıdır. Ama bu '*buna göre*' bu önermedeki dışsal bir belirlenim olarak görülmeyecektir, sanki zeminini ve yerini yalnızca öznel derin-düşünce buluyormuş gibi; tersine, daha çok uçların ken-dilerinin doğasında temellenir ki, bunların *bağıntısı* yalnızca soyutla-yıcı derin-düşünme uğruna ve onun yoluyla yine *salt yargı* ya da *önerme* olarak bildirilir, ama *gerçek bağıntıları terminus medius* olarak koyulur. "Öyleyse *Te E*'dir"; bunun bir *yargı* olması salt öznel bir durumdur; Tasımın anlamı tam olarak bunun salt bir *yargı* olmaması, e.d. *salt koşul* ya da boş '*dir*' yoluyla kurulu bir bağıntı olmaması, ama belirli, içerikli orta terim yoluyla kurulu bir bağıntı olmasıdır.

Bu nedenle eğer Tasım salt *üç Yargıdan* oluşuyor olarak görülürse, bu biçimsel bir görüştür ki, Tasımda herşeyin çevresinde döndüğü belirlenimlerin ilişkilerini gözardı eder. Terimlerin bağıntılarını yalıtılmış öncüllere ve onlardan ayrı bir vargıya ayıran genel olarak salt öznel derin-düşünce dir:

Tüm insanlar ölümlüdür,
Gaius bir insandır,
Öyleyse ölümlüdür.

Böyle bir Tasımın ileri sürüldüğünü duymak hemen bir sıkıntı duygusu yaratır; — bu yalıtılmış önermeler yoluyla kolayca olgunun kendisinde

çözülen bir türlü lük görünüşü veren yararsız biçimden doğar. Tasımlama işlemine öznel bir *eğreti yapı* görünüşü veren ve usun ya da anlağın *dolaysızca* bilemedikleri zaman başvurdıkları şey başlıca bu öznel şekildir. — Şeylerin doğası, onlarda ussal olan yan, hiç kuşkusuz ilkin bir büyük öncülü, bir tikelliğin kalıcı bir evrensel ile bağıntısını kurarak ve sonra ikinci olarak bir tekiliğin tikellik ile yalıtılmış bir bağıntısını bulup çıkararak ve sonunda üçüncü olarak bundan yeni bir önermeyi günışığına çıkararak iş görmek değildir. — Bu yalıtılmış önermeler yoluyla ilerleyen tasımlama öznel biçimden başka birşey değildir; şeyin doğası şeyin değişik Kavram-belirlenimlerinin özsel birlikte birleşmiş olmalarıdır. Bu ussallık eğreti birşey değildir; tersine, bağıntının *Yargıda* henüz yer alan *dolaysızlığına* karşı *nesnel* olandır; ve daha çok bilginin o önceki dolaysızlığı salt öznel birşeydir; buna karşı Tasım Yargının gerçekliğidir. — Tüm şeyler birer *Tasımdır*, bir Evrensel ki, Tikellik yoluyla Tekillik ile birleşir; ama bu hiç kuşkusuz *üç önermeden* oluşan bir bütün değildir.

2. *Dolaysız* anlak-tasımında terimler *dolaysız belirlenimler* biçimini taşırlar; bu tasım şimdi ona göre terimlerin *içerik* olduğu bu yandan irdelenecektir. Tasım bu düzeye dek *nitel* tasım olarak görülebilir, tıpkı belirli-Varlık yargısının aynı nitel belirlenim yanını taşıması gibi. Bu tasımın terimleri, o yargının terimleri gibi, bu yolla *tekil* belirliliklerdir, çünkü belirlilik kendi ile bağıntısı yoluyla *biçime* karşı ilgisiz olarak, böylelikle içerik olarak koyulur. *Tekil* herhangi bir dolaysız, somut nesnedir; *Tikellik* onun belirlilik, özellik ya da ilişkilerinden tekil biridir; *Evrensellik* yine henüz Tikeldeki daha da soyut, daha da tekil bir belirliliktir. — Özne *dolaysızca* belirli bir özne olarak henüz Kavramında koyulmadığı için, somutlaşması özsel Kavram-belirlenimlerine indirgenmez; kendi ile bağıntılı belirliliği buna göre belirsiz, sonsuz *çokluluktur*. Tekil bu dolaysızlıkta onun Tikelliğine ait olan ve buna göre her biri onun için bir Tasımda *medius terminus* oluşturabilecek sonsuz çoklukta belirlilik taşır. Ama *başka her medius terminus* yoluyla *bir başka Evrensel* ile birleşir; özelliklerinden her biri yoluyla belirli-Varlığın bir başka bağlantısı ve bağlamı içinde durur. — Dahası, *medius terminus* Evrensel ile karşılaşırma içinde ayrıca somut birşeydir; kendisi birçok yüklem kapsar, ve Tekil de aynı *medius terminus* yoluyla yine birçok Evrensel ile birleştirilebilir. Buna göre genel olarak bir şeyin birçok özelliğinden onu bir yüklem ile bağlamak üzere hangisinin alınacağı *bütünüyle olumsal* ve *keyfidir*; başka *medius terminuslar* başka yüklemlere geçirirler, ve giderek aynı *medius terminus* kendi için değişik yüklemlere bir geçiş olabilir, çünkü Tikel olarak Evrensele karşı birçok belirlenim kapsar.

Ama yalnızca bir özne için belirsiz bir çoklukta Tasım eşit ölçüde olanaklı olmakla kalmaz ve yalnızca tekil bir Tasım içeriğine göre *olumsal* olmakla kalmaz, ama aynı özneyi ilgilendiren bu Tasımlar ayrıca *çelişkiye* de geçmelidirler. Çünkü ilkin ilgisiz *türlülük* olan genelde ayırım o denli de özsel olarak *karşıtlıktır*. Somut olan bundan böyle salt görüngüsel

birşey değildir, tersine kendilerini Kavram-kıpılarına belirlemiş olan karşıtların Kavramdaki birlikleri yoluyla somuttur. Şimdi uçların nitel doğasına göre biçimsel Tasımda somut olan ona ait belirlenimlerin tek birine göre kavrandığı için, Tasım ona bu orta terime karşılık düşen yüklemi belirler; ama bir başka yandan karşıt belirlilik çıkarsandığı için, bu nedenle o vargı yanlış olarak görünür, üstelik kendi başlarına öncülleri ve benzer olarak çıkarsaması bütünüyle doğru olsalar da. — Eğer bir duvarın maviye boyanmış olduğu orta teriminden öyleyse onun mavi olduğu çıkarsanırsa, bu çıkarsama doğrudur; ama duvar bu Tasıma karşın eğer üzeri sarı da boyanmış olsaydı yeşil olabilirdi, ki bu son durumdan kendi başına alındığında onun sarı olduğu çıkarsanacaktır. — Eğer duyusal orta teriminden insanın ne iyi ne de kötü olduğu, çünkü duyusal olana ne birinin ne de ötekinin yüklenebilir olduğu çıkarsanırsa, Tasım doğru, ama vargı yanlıştır, çünkü insan somut bir varlık olduğu için tinsellik orta terimi de eşit ölçüde geçerlidir. — Gezenlerin, uyduların ve kuyruklu yıldızların güneşe doğru yerçekimleri orta teriminden doğru olarak bu cisimlerin güneşe düşecekleri sonucu çıkar; ama ona düşmezler, çünkü her biri o denli de kendi için bir yerçekimi özөгüdür ya da, söylendiğı gibi, özekkaç kuvvet tarafından itilir. Benzer olarak toplumculluk orta teriminden yurttaşların mal ortaklığı çıkarsanabilir; ama bireysellik orta teriminden, eğer eşit ölçüde soyut olarak izlenirse, devletin çözölüşü çıkarsanır, örneğın bu son orta terime sarılan Alman [Kutsal Roma] İmparatorluğunda olduğu gibi. — Haklı olarak bu tür biçimsel Tasım kadar yetersiz birşey olmadığı söylenmiştir, çünkü hangi orta terimin kullanılacağı olumsuzluğa ya da keyfiliğe dayanır. Böyle bir tüm dengelim Tasımlar içinden yolunu nasıl güzelce alırsa alsın, doğruluğı ne denli tam onay görürse görsün, gene de en küçük önemi olan bir sonuca götürmez, çünkü kendilerinden tam olarak karşıtının eşit ölçüde doğru olarak çıkarsanmasına izin verecek daha başka orta terimlerin bulunduğu olgusu her zaman ortada kalır. — Kant'ta Usun *antinomileri* bir kavramdan bir kez ilkin belirlenimlerinden birinin, ama ikinci kez eşit ölçüde zorunlu olarak ötekinin temel alınmasından başka birşey değildir. — Bu durumlarda bir Tasımın bu yetersizliğı ve olumsuzluğu sanki bu kusurlar biçimden bağımsızmış ve yalnızca bu sonuncusu mantığı ilgilendiriyormuş gibi yalnızca içeriğe kaydırılmamalıdır. Tersine, içeriğın böyle tek-yanlı bir nitelik olması biçimsel Tasımın biçiminde yatar; içerik bu tek-yanlılığa o *soyut* biçim tarafından belirlenir. Yani, somut bir nesnenin ya da Kavramın birçok niteliğinden ya da belirleniminden tekil bir niteliktir, çünkü *biçime göre* böyle dolaysız, tekil bir belirlilikten başka birşey olmaması gerekir. Tekillik ucu, *soyut Tekillik* olarak, *dolaysız* somuttur, buna göre sonsuz ya da belirlenemez çokludur; orta terim eşit ölçüde *soyut Tikelliktir*, buna göre bu çoklu niteliklerden *tekil* biridir, ve benzer olarak öteki uç *soyut Evren-seldir*. Biçimsel Tasım buna göre özsel olarak biçiminden ötürü içeriğine

göre bütünyle olumsal birşeydir, ve hiç kuşkusuz Tasım için *şu* ya da *bu* nesnenin ona altgüdümlü kılınmasının olumsal olması anlamında olumsal değil; mantuk bu içeriği soyutlar; ama bir özne temelde yatıyor oldukça Tasımın ondan ne tür içerik-belirlenimlerini türeteceğinin olumsal olması anlamında.

3. Tasımın belirlenimleri dolaysız, soyut, kendi içlerine yansımış belirlenimler olmaları ölçüsünde içerik-belirlenimleridirler. Ama onlarda özsel olan şey tersine böyle kendi içlerine yansımış, birbirlerine karşı ilgisiz belirlenimler olmaları değil, *biçim-belirlenimleri* olmalarıdır; bu düzeye dek özsel olarak *bağıntılılardır*. Bu bağıntılar *ilk* olarak uçların orta terim ile bağıntılarıdır — dolaysız olan bağıntılar, *propositiones praemissae*, ve hiç kuşkusuz bir yandan Tikelin Evrensel ile bağıntısı, *propositio major*, ve öte yandan Tekilin Tikel ile bağıntısı, *propositio minor*. İkinci olarak, uçların birbirleri ile bağıntısı bulunur ki, *dolaylı kılınmış* bağıntı, *conclusiodur*. O *dolaysız* bağıntılar — öncüller — genel olarak önermeler ya da yargılardır ve *Tasımın doğası ile çelişirler* ki, ona göre değişik Kavram-belirlenimleri dolaysızca bağıntılı değildirler, ama birliklerinin de koyulması gerekir; yargının gerçekliği Tasımdır. Öncüllerin dolaysız bağıntılar olarak kalmaları içeriklerinin dolaysızca *ayrıldıkları* belirlenimler olmasından ötürü daha da olanaksızdır, ve öyleyse dolaysızca kendilerinde ve kendileri için özde değildirler — ama arı özde önermeler, e.d. hiçbirşeye götürmeyen boş totolojiler olmadıkları sürece.

Buna göre genellikle öncüllerden istenen şey tanıtlanmış olmaları, e.d. *aynı yolda vargılar olarak sunulmalarıdır*. İki öncül böylece iki daha öte Tasım verir. Ama bu *iki* yeni Tasım yine birlikte *dört* öncül verir ki, bunlar *dört* yeni Tasım isterler; bunların *sekiz* öncülü vardır ki, *sekiz* Tasımları yine kendi *on altı* öncülleri için *on altı* Tasım verir, ve bu geometrik bir ilerlemede sonsuza doğru böyle sürer.

Öyleyse burada *sonsuz ilerleme* yine ortaya çıkar ki, *Varlığın* daha alt *alanında* daha önce ortaya çıkmıştı ve Kavramın, sonludan saltık kendi içine yansımının alanında, özgür sonsuzluğun ve gerçekliğin bölgesinde bundan böyle beklenmeyecek birşeydi. Varlık alanında gösterildiği gibi, bir ilerlemeye geçen kötü sonsuzluğun ortaya çıktığı yerde *nitel bir Varlığın* ve onun dışına ve ötesine geçen *güçsüz bir Gereğin* çelişkisi bulunuyordu; ilerlemenin kendisi nitel olana karşı doğan birlik isteminin ve o istem için uygun olmayan sınırlamaya sürekliliği düşüşün yinelemesidir. Şimdi, biçimsel Tasımda *dolaysız* bağıntı ya da nitel Yargı temeldir ve Tasımın *dolaylılığı* daha yüksek gerçeklik olarak onun karşısına koyulandır. Öncüllerin sonsuza ilerleyen tanıtlanması o çelişkiyi çözmez ama yalnızca sürekli olarak yeniler ve bir ve aynı kökensel eksikliğin yinelenişidir. — Sonsuz ilerlemenin gerçekliği daha çok onun kendisinin ve onun tarafından daha şimdiden eksik olarak belirlenen biçimin ortadan kaldırılmasıdır. — Bu biçim *Te-Ti-E* olarak dolaylılığın biçimidir. İki bağıntının, *Te-Ti* ve *Ti-E*, dolaylı kılınmaları gerekir; eğer

bu aynı yolda olursa, o zaman yalnızca eksik *Te-Ti-E* biçimi ikilenecek ve bu böyle sonsuza dek gidecektir. *Ti* *Te* karşısında ayrıca bir *Evrenselin* biçim-belirlenimini ve *E* karşısında bir *Tekilin* biçim-belirlenimini taşır, çünkü bu bağıntılar genel olarak Yargılardır. Buna göre dolaylılık gereksinirler; ama o dolaylılık şekli yoluyla yalnızca ortadan kaldırılmış olması gereken ilişki yeniden ortaya çıkar.

Buna göre dolaylılık başka bir yolda olmalıdır. *Ti-E* dolaylığı için *Te* bulunur; buna göre dolaylılık *Ti-Te-E* şeklini almalıdır. *Te-Ti*'yi dolaylı kılmak için *E* bulunur; bu dolaylılık buna göre *Te-E-Ti* Tasımı olur.

Bu geçiş Kavramına göre daha yakından irdelendiğinde, *ilk olarak* biçimsel Tasımın dolaylılığı, daha önce gösterildiği gibi, *içeriğine* göre *olumsaldır*. Dolaysız *Tekil* kendi belirliliklerinde belirsiz bir çoklukta orta terim taşır, ve bunlar da yine genel olarak belirliliklerin eşit bir sayısını taşırlar; böylece Tasımın öznesinin ne tür bir Evrensel ile birleşeceği bütünüyle dışsal bir *özençte*ye da genel olarak *dışsal bir durumda* ve olumsal belirlenimde yatar. Dolaylılık buna göre içeriğe göre zorunlu ya da evrensel birşey değildir; *şeyin Kavramında* temellenmemiştir; Tasımın *zemini* daha çok ona dışsal birşeydir, e.d. *dolaysız olandır*; ama Kavram-belirlenimleri arasında dolaysız olan ise *Tekildir*.

Biçim açısından benzer olarak *dolaylılık* kendi *varsayımı* olarak *bağıntının dolaysızlığını* alır; öyleyse dolaylılığın kendisi dolaylı kılınır, ve dahası *dolaysız olan*, e.d. *Tekil* tarafından. — Daha tam olarak, birinci Tasımın *vargısı* yoluyla *Tekil* dolaylı kılan olmuştur. Vargı *Te-E*'dir; *Tekil* bununla *Evrensel* olarak koyulur. Bir öncülde, küçük öncül *Te-Ti*'de, daha şimdiden *Tikel* olarak bulunur; böylelikle onda bu iki belirlenimin birleştikleri terimdir. — Ya da vargı kendinde ve kendi için *Tekili* Evrensel olarak anlatır, ve dahası dolaysız bir yolda değil, ama dolaylılık yoluyla, öyleyse zorunlu bir bağıntı olarak. *Yalın* Tikellik orta terimdi; vargıda bu Tikellik *Tekilin ve Evrensellüğün bağıntısı* olarak *gelişmişliği* içinde koyulur. Ama Evrensel henüz nitel bir belirlilik, *Tekilin* yüklemidir; *Tekil* Evrensel olarak belirlendiği için uçların Evrensellliği olarak ya da orta terim olarak *koyulur*; kendi için *Tekillik* ucudur, ama bundan böyle Evrensel olarak belirlendiği için, aynı zamanda her iki ucun birliğidir.

b. İkinci Beti: *Ti-Te-E*

1. Birinci nitel Tasımın gerçekliği birşeyin bir evrensel belirlilik olarak nitel belirlilik ile kendinde ve kendi için değil, ama bir olumsallık yoluyla ya da bir *Tekillikte* birleşmesidir. Böyle bir nitelikte Tasımın *öznesi* Kavramına geri dönmemiştir, ama yalnızca *dışsallığı* içinde kavranır; dolaysızlık bağıntısının zeminini, böylelikle dolaylılığı oluşturur; bu düzeye dek *Tekil* gerçeklikte orta terimdir.

Ama dahası, Tasım bağıntısı dolaysızlığın *ortadan kaldırılmasıdır*; vargı dolaysız bir bağıntı değil, ama bir üçüncü yoluyla bağıntıdır; buna göre

olumsuz bir birlik kapsar; böylece dolaylılık bundan böyle kendi içinde *olumsuz* bir kıpı kapsıyor olarak belirlenir.

Bu ikinci Tasımda öncüller *Ti-Te*ve *Te-E*'dir; bu öncüllerden yalnızca birincisi henüz dolaysızdır; ikincisi, *Te-E*, daha şimdiden birinci tasım yoluyla dolaylı bir öncüldür; buna göre ikinci Tasım birinciye ve böylece evrik olarak birincisi ikinciye varsayar. İki uç burada birbirlerine karşı Tikel ve Evrensel olarak belirlidir; bu düzeye dek ikincisi henüz kendi yerini korur: Yüklemdir; ama Tikel yerini değiştirmiştir: Öznedir, ya da *Tekillğin uçlarının belirlenimi* altında *koyulur*, tıpkı *Tekilin orta terim* ya da *Tikellik belirlenimi ile* *koyulması* gibi. İkisi buna göre bundan böyle birinci Tasımda oldukları gibi soyut dolaysızlıklar değildirler. Gene de henüz somut olarak *koyulmamışlardır*; her biri ötekinin yerinde durarak kendi belirleniminde ve aynı zamanda yalnızca *dışsal olarak* da olsa *öteki* belirlenimde *koyulur*.

Bu Tasımın *belirli ve nesnel anlamı* Evrenselin *kendinde ve kendi için* belirli bir Tikel olmadığı — çünkü Evrensel daha çok Tikellerinin bütünlüğüdür —, ama *Tekillik yoluyla* kendi türünün böyle bir *Tikeli* olduğudur; türünün geri kalanı dolaysız dışsallık yoluyla ondan dışlanır. Öte yandan Tikel benzer olarak dolaysızca ve kendinde ve kendi için Evrensel değildir, ama *olumsuz birlik* ondan belirliliğini sıyrır ve bu yolla onu Evrenselliğe yükseltir. — Tekillik Tikel ile onun yüklemi olması gerektiği düzeye dek *olumsuz* ilişki içinde durur; Tikelin yüklemi *değildir*.

2. Ama ilk olarak terimler henüz dolaysız belirlilikler değildirler; kendilerini kendileri yoluyla herhangi bir nesnel imleme geliştirmiş değildirler; onlardan ikisinin doldurduğu değiştirilen *konum* biçimdir ki, ilkin onlara yalnızca dışsaldır; buna göre henüz birinci Tasımda olduğu gibi genel olarak birbirlerine karşı ilgisiz bir içeriktirler, — iki nitelik ki, kendilerinde ve kendileri için değil, ama olumsal bir Tekillik yoluyla bağlıdır.

Birinci betinin Tasımı *dolaysız Tasımdı*, ya da, benzer olarak, Kavramında henüz kendini belirlenimlerinde olgusallaştırmış olmayan *soyut biçim* olarak bulunduğu düzeye dek Tasımdı. Bu arı biçimin bir başka betiye geçmesi bir yandan Kavramın başlamış olgusallaşmasıdır, çünkü dolaylılığın *olumsuz* kıpısı ve bu yolla daha öte bir biçim-belirliliği terimlerin ilkin dolaysız, nitel belirliliğinde *koyulur*. — Ama bu aynı zamanda Tasımın arı biçiminin bir *başkalaşmasıdır*; Tasım bundan böyle arı biçimine bütünüyle karşılık düşmez, ve onun terimlerinde *koyulan* belirlilik o kökensel biçim-belirleniminden ayrıdır. Yalnızca dışsal bir *derin-düşüncede* ilerleyen öznel bir Tasım olarak görüldüğü düzeye dek, bir Tasım *türü* olarak geçerlidir ki, Cinse, yani *Te-Ti-E* genel şemasına karşılık düşmesi gerekir. Ama ilk olarak buna karşılık düşmez; iki öncülü *Ti-Te* ya da *Te-Ti* ve *Te-E*'dir; buna göre orta terim iki durumda da alta alınır ya da iki durumda da öznedir ki, öyleyse öteki iki terim

ona özünüdür; öyleyse bir orta terim değildir, ki bunun bir yandan alta alan ya da yüklem ve öte yandan alta alınan ya da özne olması gerekecek, ya da terimlerden birinin ona özünü olması, ama kendisinin ötekine özünü olması gerekecektir. — Bu Tasımın genel Tasım biçimine karşılık düşmemesinin gerçek anlamı genel Tasım biçiminin ona geçmiş olmasıdır, çünkü o biçimin gerçekliği onun terimlerin öznel olumsal bir bağlantısı olmasından oluşur. Eğer vargı ikinci betide (onu belirsiz birşey yapan ve birazdan değinilecek olan kısıtlamadan yardım almaksızın) doğru ise, kendi için doğru olduğu için doğrudur, bu Tasımın vargısı olduğu için değil. Ama birinci betinin vargısı için durum aynıdır; onun bu gerçekliği ikinci beti tarafından koyulan gerçekliktir. — İkinci betinin yalnızca *bir* tür olması gerektiği görüşünde birincinin bu ikinci biçime zorunlu geçişi gözden kaçırılır ve birincisi gerçek biçim olarak sıkı sıkıya tutulur. Buna göre ikinci betide (ki daha öte bir zemin olmaksızın eski bir alışkanlıktan ötürü *üçüncü* olarak sunulur) benzer olarak bu öznel anlamda *daha doğru* bir Tasım yer alacaksa, o zaman birinciye uygun olması gerekecektir; böylece, bir *T_e-E* öncülü orta terimin uçlardan birinin altına alınması ilişkisini taşıdığı için, öteki *T_i-T_e* öncülünün onun taşıdığı karşıt ilişkiyi kapsaması ve *T_i*'nin *T_e*'nin altına alınabilmesi gerekecektir. Ama böyle bir ilişki "*T_e T_i'dir*" belirli Yargısının ortadan kaldırılması olacaktır ve yalnızca belirsiz bir Yargıda, tikel bir Yargıda yer alabilir; buna göre bu betideki Vargı yalnızca tikel olabilir. Ama tikel Yargı, daha önce belirtildiği gibi, hem olumlu hem de olumsuzdur, — bir vargı ki, buna göre ona daha büyük bir değer yüklenemez. — Yine, Tikelin ve Evrenselin uçlar ve dolaysız, birbirlerine karşı ilgisiz belirlilikler oldukları düzeye dek, ilişkilerinin kendisi de ilgisizdir; keyfi olarak biri ya da öteki büyük öncül ya da küçük öncül olarak ve öyleyse ayrıca öncüllerden biri ya da öteki büyük ya da küçük olarak alınabilir.

3. Vargı, eşit ölçüde olumlu ve olumsuz olduğu için, bu belirliliklerden birine karşı ilgisiz, böylelikle *evrensel* bir bağıntıdır. Daha yakından irdelendiğinde, birinci Tasımın dolaylılığı *kendinde* olumsal bir dolaylılık; ikinci Tasımda bu olumsallık *koyulur*. Böylece kendi kendisini ortadan kaldıran dolaylılıktır; dolaylılık Tekillik ve dolaysızlık belirlenimini taşır; bu Tasım yoluyla bileştirilen şey tersine *kendinde* ve *dolaysızca* özdeş olmalıdır, çünkü o orta terim, *dolaysız Tekillik*, sonsuz ölçüde çoklu ve dışsal belirlenmişliktir. Öyleyse onda daha çok kendine *dışsal* dolaylılık koyulur. Ama Tekilliğin dışsallığı Evrenselliştir; o dolaylılık dolaysız Tekil yoluyla kendi ötesini, *kendi başkasını* gösterir ve böylelikle *Evrensel* yoluyla yer alır. — Ya da, ikinci Tasım yoluyla birleştirilmesi gereken şey *dolaysızca* bileştirilmelidir; bu Tasıma temel olan *dolaysızlık* yoluyla belirli bir vargı ortaya çıkmaz. Gösterdiği dolaysızlık onunkine — Varlığın ortadan kaldırılmış ilk dolaysızlığına — karşı başkası olan, öyleyse kendi içine yansımış ya da *kendinde var olan* dolaysızlık, ya da *soyut Evrensel*dir.

Bu irdelenen yana göre, bu Tasımın geçişi Varlık alanındaki geçiş gibi bir *başkalaşma* idi, çünkü onun için nitel öge ve hiç kuşkusuz dolaysız Tekillik temelde yatar. Ama Kavrama göre Tekillik Tikelin *belirliliğini ortadan kaldırdığı* düzeye dek Tikeli ve Evrenseli birleştirir — bir olgu ki, kendini bu Tasımın olumsuzluğu olarak sergiler; uçlar orta terimleri olarak taşıdıkları belirli bağıntıları yoluyla birleşmez; bu terim buna göre *belirli birlikleri değildir*, ve henüz orta terime düşen olumlu birlik yalnızca *soyut Evrenselliştir*. Ama bu belirlenimde onun gerçekliği olan orta terim koyulduğu için, burada Tasımın bir başka biçimi vardır.

c. *Üçüncü Beti: Te-E-Ti*

1. Bu üçüncü Tasımın bundan böyle dolaysız bir öncülü yoktur; *Te-E* bağıntısı birinci, *Ti-E* bağıntısı ikinci Tasım yoluyla dolaylı kılınır. Buna göre bu üçüncüsü ilk iki Tasımı varsayar; ama evrik olarak bu ikisi de onu varsayar, ve böylece genel olarak her biri geri kalan ikisini varsayar. Böylece onda genel olarak Tasımın belirlenimi tamamlanır. — Bu karşılıklı dolaylı kılma tam olarak her bir Tasımın kendi için dolaylılık olmasına karşın aynı zamanda kendinde dolaylılığın bütünü olmadığını, ama kendisinde dolaysızlığı taşıdığını imler ki, bunun dolaylılığı onun dışında yatar.

Te-E-Ti Tasımı, kendinde irdelendiğinde, biçimsel Tasımın gerçekliğidir; biçimsel Tasımın dolaylılığının soyut evrensel dolaylılık olduğunu, ve uçların özsel belirliliklerine göre değil ama yalnızca Evrenselliklerine göre orta terimde kapsandıklarını, ve öyleyse dolaylı kılınması gerekenin tam olarak onda birliğe getirilmeyen olduğunu anlatır. Öyleyse burada Tasımın biçimselliğinin neden olduğu ortaya koyulur; terimleri biçime karşı ilgisiz olan dolaysız bir içerik taşırlar, ya da yine aynı şey, henüz kendilerini içerik-belirlenimlerine yansıtmamış biçim-belirlenimleridirler.

2. Bu Tasımın orta terimi hiç kuşkusuz uçların birliğidir, ama onda belirlilikleri soyutlanır; *belirsiz* Evrenseldir. Ama soyut olan bu Evrensel aynı zamanda *belirli* olan uçlardan ayırdedildiği için, kendisi de onlara karşı henüz *belirli* birşeydir, ve bütün olan bir Tasımdır ki, Kavramı ile ilişkisinin irdelenmesi gerekir. Orta terim Evrensel olarak *her iki* ucuna karşı alta alıcı terim ya da yüklem, ve bir kez daha alta alınmış ya da özne değildir. Buna göre, *bir* Tasım türü olarak Tasıma karşılık düşmesinin gerekli olması ölçüsünde, bu ancak bir *Te-E* bağıntısı daha şimdiden uygun ilişkiyi taşıırken, öteki *E-Ti* bağıntısının da aynı şeyi taşınması ile olabilir. Bu onda özne ve yüklem ilişkisinin ilgisiz olduğu bir Yargıda, *olumsuz* bir Yargıda olur. Bu yolda Tasım meşru, ama vargı zorunlu olarak olumsuz olur.

Böylece şimdi bu önermenin iki belirleniminden hangisinin yüklem olarak, hangisinin özne olarak alındığı, ve Tasımda Tekillik ucu

olarak mı yoksa Tikellik ucu olarak mı, ve böylece küçük öncül olarak mı yoksa büyük öncül olarak mı alındığı da ilgisizdir. Sıradan sayılıya göre öncüllerden hangisinin büyük, hangisinin küçük olacağı buna bağlı olduğu için, burada bu da ilgisiz bir sorun olmuştur. — Tasımın olağan *dördüncü betisinin* zemini budur; Aristoteles'in bilmediği bu beti yalnızca bütünüyle boş, ilgisiz bir ayrımı ilgilendirir. Onda terimlerin dolaysız konumları birinci betideki konumlarının *tersidir*; olumsuz vargının öznesi ve yüklemi Yargının biçimsel irdelemesine göre özne ve yüklem belirliliğini taşımadıkları, ama her biri ötekinin yerini alabildiği için, hangi terimin özne, hangisinin yüklem olarak alınacağı ilgisizdir; buna göre hangi öncülün büyük, hangisinin küçük olarak alınacağı da eşit ölçüde ilgisizdir. — Bu ilgisizlik, ona Tikellik belirleniminin de (özellikle bunun kapsamlı anlamda alınabildiğine dikkat edilirse) yardım etmesiyle, o dördüncü betiyi bütünüyle gereksiz birşey yapar.

3. Evrenseli orta terim olarak alan Tasımın nesnel imlemi uçların birliği olarak dolaylı kılıcı ögenin *özel olarak Evrensel* olmasıdır. Ama Evrensellik ilkin yalnızca nitel ya da soyut Evrensellik olduğu için, uçların belirliliği onda kapsamaz; bileşimleri, eğer yer alacaksa, eşit ölçüde bu Tasımın dışında yatan bir dolaylılığı zemini olarak almalıdır ve bu sonuncusu açısından Tasımın önceki biçimleri durumunda olduğu kadar olumsaldır. Ama şimdi Evrensel orta terim olarak belirlendiği ve uçların belirliliği onda kapsamadığı için, bu orta terim bütünüyle ilgisiz ve dışsal bir orta terim olarak koyulur. — Böylece ilk olarak bu salt soyutlamaya göre hiç kuşkusuz Tasımın bir *dördüncü betisi*, yani *ilişkisiz* Tasımın betisi, *E-E-E*, ortaya çıkar ki, terimlerin nitel ayrımını soyutlar ve böylece belirlenimi olarak onların salt dışsal birliğini, yani *eşitliğini* alır.

d. Dördüncü Beti: E-E-E, ya da Matematiksel Tasım

1. Matematiksel Tasım şöyledir: “İki şey ya da belirlenim bir üçüncüye eşit oldukları zaman birbirlerine eşittirler.” — Terimlerin özünürlük ve alta-alma ilişkisi bunda silinir.

Dolaylı kılıcı terim genel olarak bir *üçüncüdür*, ama uçlarına karşı ne olursa olsun hiçbir belirlenim taşımaz. Buna göre üçünden her biri eşit ölçüde üçüncü dolaylı kılıcı terim olabilir. Bunun için hangisinin kullanılacağı, buna göre üç bağıntıdan hangilerinin dolaysız olarak ve hangisinin dolaylı kılıcı olarak alınacağı dış durumlara ve daha başka koşullara, yani hangi ikisinin dolaysız olarak *verili* terimler olduklarına bağlıdır. Ama bu belirlenim Tasımın kendisini ilgilendirmez ve bütünüyle dışsaldır.

2. Matematiksel Tasım matematikte bir *belit* olarak, *kendinde ve kendi için açık*, ilk önerme olarak geçerlidir, ki, hiçbir tanıtlamaya, e.d. hiçbir

dolaylılığa yetenekli değildir, ne de gereksinir, başka hiçbirşeyi varsaymaz, ne de ondan türetilir. — Eğer dolaysızca *açık* olma üstünlüğüne daha yakından bakılırsa, onun belirlenimlerin tüm nitel türölülüğünü soyutlayan ve yalnızca nicel eşitliklerini ya da eşitsizliklerini kabul eden bu Tasımın biçimciliğinde yattığı görülür. Ama tam olarak bu nedenle varsayımsız ya da dolaylı kılınmamış değildir; onda dikkate alınan tek şey olan nicel belirlenim yalnızca nitel ayrımın ve Kavram-belirlenimlerinin *soyutlaması yoluyla* vardır. — Birbirlerine eşit olarak koyulan çizgiler, betiler, yalnızca büyüklüklerine göre anlaşılırlar; bir üçgen bir kareye eşit sayılabilir, ama üçgen olarak kareye değil, tersine yalnızca büyüklüğe göre, vb. Benzer olarak Kavram ve belirlenimleri bu tasımlamaya girmezler; bu nedenle onda genel olarak *kavrama* yoktur; ve giderek anlık da önünde biçimsel, soyut Kavram-belirlenimlerini bulmaz; bu Tasımın açıklığı buna göre yalnızca düşünce-belirleniminde çok yoksul ve soyut olmasına dayanır.

3. Ama *belirli-Varlık Tasımının sonucu* salt bu tüm Kavram-belirliliğinin soyutlaması değildir; ondan ortaya çıkan dolaysız, soyut belirlenimlerin *olumsuzluğu* henüz bir başka *olumlu* yan taşır, yani soyut belirlilikte *onun başkası* koyulmuş ve bu belirlilik bu yolla *somut* olmuştur.

İlk olarak belirli-Varlığın tüm Tasımları karşılıklı olarak birbirlerini *varsayarlar*, ve vargıda bileşen uçlar yalnızca başka bir yerde temellenmiş özdeşlik yoluyla *başka türlü* birleştirildikleri düzeye dek gerçekten ve kendilerinde ve kendileri için birleşirler; orta terimin, irdelenen Tasımdaki yapısına göre, onların Kavram-birliği olması *gerekir*, ama yalnızca biçimsel bir belirliliktir ki, onların somut birliği olarak koyulmaz. Ama o dolaylılıkların her birinin bu *varsayılan* ögesi matematiksel Tasımda olduğu gibi salt genel olarak verili bir *dolaysızlık* değildir, ama kendisi bir dolaylılık, öteki iki Tasımın her biri için bir dolaylılıktır. Öyleyse gerçekten bulunan şey verili bir dolaysızlık üzerine değil, ama dolaylılığın kendisi üzerine temellenmiş dolaylılıktır. Bu böylece dolaylılığın biçimini soyutlayan nicel dolaylılık değil, ama daha çok kendini *dolaylılık ile bağımlı* olan dolaylılık ya da *yansımanın dolaylılığıdır*. Bu Tasımların birbirleri ile birleşerek oluşturdukları karşılıklı varsayma dairesi bu varsaymanın kendi içine geri dönüşüdür ki, bunda bir bütünlük oluşturur ve her bir tekil Tasımın gösterdiği *başkası* soyutlama yoluyla dairenin *dışarsına* değil, ama *içerisine* yerleştirilir.

Dahası, *tekil biçim-belirlenimleri* yanından görüldüğü gibi, biçimsel Tasımların bu bütününde her bir tekil terim *orta terimin yerini* üstlenmiştir. Bu dolaysızca *Tikellik* olarak belirlendi; daha sonra eytişimsel devim yoluyla kendini *Tekillik* ve *Evensellik* olarak belirledi. Benzer olarak, bu belirlenimlerden her biri *her iki ucun yerini* doldurdu. *Salt olumsuz sonuç* nitel biçim-belirlenimlerinin salt nicel matematiksel Tasımda silinişidir. Ama gerçekten bulunan şey *olumlu sonuçtur*, dolaylılığın *tekil*, nitel bir biçim-belirliliği yoluyla değil ama belirliliklerin *somut özdeşliği* yoluyla yer

almış olmasıdır. Tasımın irdelenen üç betisinin eksikliği ve biçimciliği tam olarak böyle tekil bir belirliliğin onlarda orta terimi oluşturmasının gerekmesinde yatar. — Dolaylılık öyleyse kendini dolaysız ya da soyut biçim-belirlenimlerinin ilgisizliği olarak ve birinin ötekine olumlu yansıması olarak belirlemiştir. Belirli-Varlığın dolaysız Tasımı böylece yansımanın Tasımına geçmiştir.

Not [*Sıradan Tasım Görüşü*]

Tasımın ve değişik biçimlerinin doğasının burada verilen açıklamasında Tasımların sıradan irdelemesinde ve ele alınışında başlıca ilgiyi oluşturan şeye, yani her bir betide doğru bir vargının nasıl çıkarılabileceği konusuna da geçerken değinildi; gene de bu yapılırken yalnızca ana nokta belirtildi, ve olumlu ve olumsuz Yargıların ayrımı nicel belirlenimin, özellikle Tikelliğin yanısıra içeri çekildiği zaman doğan durumların ve karışıklıkların üzerinden atlandı. — Mantıkta Tasımın sıradan görüşü ve ele alınış yolları üzerine kimi gözlemler burada yerinde olacaktır. — Bilindiği gibi, bu öğreti öylesine sağın olarak geliştirildi ki, sözde incelikleri sonunda evrensel bir rahatsızlık ve tiksime konusu oldu. *Doğal Anlak* kendini tinsel kültürün tüm yanlarında tözsüz derin-düşünme biçimlerinin karşısına sürerken, us-biçimlerinin o yapay bilgisine de karşı çıktı ve onlarda saptanan tekil düşünce işlemlerini özel bir öğrenim olmaksızın doğal olarak ve kendiliğinden yerine getirdiği zemirinde böyle bir bilimden vazgeçebileceği sanısına kapıldı. Gerçekte eğer tasım biçimlerinin zahmetli bir incelemesi ussal düşünmenin koşulu olsaydı, insan bu bakımdan (Önsözde daha önce belirtildiği gibi) tıpkı anatomi ve fizyoloji öğrenmeden yürüyememe ve sindirim yapamama durumunda yaşayacağı sıkıntıları yaşardı. Bu bilimlerin öğrenilmesi beslenme düzeni açısından yarasız olmasa da, us-biçimlerinin incelemesine hiç kuşkusuz düşünmenin doğruluğu açısından çok daha önemli bir etki yüklenmelidir; ama öznal düşünmenin eğitimini ve buna göre aslında eğitim bilimi ilgilendiren bu yan üzerinde derinleşmeden kabul edilmelidir ki, usun işlem yollarını ve yasalarını konu alan inceleme kendinde ve kendi için en büyük çıkarı taşıyor olmalı, hiç olmazsa doğanın ve onun tikel şekillerinin yasalarının bilgisinin altında olmamalıdır. Eğer altmış kûsur papağan türü, yüz otuz yedi yavsanotu türü vb. bulmuş olmak önemsiz birşey olarak görülmüyorsa, us-biçimlerini bulmuş olmak daha da az önemsiz birşey olarak görülmelidir; Tasımın tek bir betisi bile bir papağan ya da yavsanotu türünden sonsuz ölçüde daha yüksek birşey değil midir?

Buna göre genel olarak us-biçimlerinin bilgisinin küçümsenmesi hamlıktan başka birşey olarak görülmeyecek olsa da, Tasımın ve tikel şekillerinin sıradan açıklamasının ussal bir bilgi, onların us-biçimleri olarak

bir açıklaması olmadığı, ve tasımlamacı bilgeliğin yaşadığı küçümse-meyi üzerine kendi değersizliği nedeniyle çektiği de eşit ölçüde kabul edilmelidir. Eksikliği yalnızca Tasımın *anlak-biçiminde* durup kalmaktan oluşur, çünkü ona göre Kavram-belirlenimleri *soyut* biçimsel belir-lenimler olarak alınır. Bu belirlenimlere soyut nitelikler olarak sarılmak daha da büyük bir tutarsızlıktır, çünkü Tasımda özsel olanı oluşturan şey onların *bağıntılarıdır* ve özünü olma ve alta-alma daha şimdiden Teki-lin, ona Evrensel özünü olduğu için, kendisinin Evrensel olduğunu, ve Evrenselin, Tekili alta-aldığı için, kendisinin Tekil olduğunu imler; daha tam olarak, Tasım tam bu *birliği* kesinlikle *orta terim* olarak koyar ve belirlenimi doğrudan doğruya *dolaylılıktır*, e.d. Kavram-belirlenimleri bundan böyle Yargıda olduğu gibi karşılıklı dışsallıklarını değil ama birliklerini temel olarak alırlar. — Bununla biçimsel Tasımın eksikliği Tasımın Kavramı yoluyla anlatılır; biçimsel Tasımda orta terimin uçla-rın birliği olarak değil, ama biçimsel, onlardan nitelikte ayrı, soyut bir belirlenim olarak sıkı sıkıya tutulması gerekir. — İrdeleme olumsuz ve tikel Yargılarda olduğu gibi biçimsel belirlenimleri bile ilgisiz olarak alan ve buna göre önermelere yaklaşan böyle bağıntıların ya da Yargı-ların eksiksiz ilişkiler olarak alınması ile daha da içeriksizleşir. — Şimdi *Te-Ti-E* nitel biçimi genel olarak enson ve saltık olarak geçerli sayıldığı için, Tasımın eytişimsel irdelemesi bütünüyle uzağa düşer; geriye kalan Tasımlar böylelikle o biçimin *zorunlu başkalaşımaları* olarak değil, ama *Türler* olarak görülürler. — Böylece ilk biçimsel Tasımın kendisinin yalnızca geri kalanların *yanısıra* bir Tür olarak mı yoksa aynı zamanda *Cins* ve Tür olarak mı görüleceği ilgisizdir — bu sonuncusu geri kalan Tasımlar birinci Tasıma indirgendiklerinde olmak üzere. Bu indirgeme belirtik olarak yerine getirilmezse, o zaman birinci betinin anlattığı dışsal alta-almanın aynı biçimsel ilişkisi her zaman temelde yatar.

Bu biçimsel Tasım şu çelişkidir: Orta terimin uçların belirli birliği olması gerekirken, bu birlik olarak değil ama birlikleri olması gerektiği uçlardan nitel olarak ayrı bir belirlenim olarak bulunur. Tasım bu çelişki olduğu için, kendinde eytişimseldir. Eytişimsel devimi onu tamamlanmış Kavram-kıpılarında sergiler, öyle ki yalnızca o alta-alma ilişkisi ya da Tikellik değil, ama *eşit ölçüde özsel olarak* olumsuz birlik ve Evrensellik uçların birleşmesinin kıpılarıdır. Bunlardan her birinin kendi için eşit ölçüde yalnızca Tikelliğin tek-yanlı bir kıpsı olması ölçüsünde, ben-zer olarak tamamlanmamış orta terimlerdir, ama aynı zamanda orta terimin açınmış belirlenimlerini oluştururlar; üç betiden geçen bütün süreç orta terimi birbiri ardına bu belirlenimlerden her biri içinde sergiler, ve ondan ortaya çıkan gerçek sonuç orta terimin tekil bir belir-lenim değil, ama onların bütünlüğü olduğudur.

Biçimsel Tasımın eksikliği buna göre *Tasımın biçiminde* yatmaz — bu daha çok ussallığın biçimidir —, ama biçimin yalnızca *soyut* ve dolay-ısıyla kavramsız biçim olarak bulunmasında yatar. Gösterildiği gibi, soyut

belirlenim kendi ile soyut bağıntısından ötürü o denli de içerik olarak görülebilir; bu düzeye dek biçimsel Tasım bir öznenin bir yüklem ile bağıntısının *yalnızca bu orta terimden* çıktığını ya da çıkmadığını göstermekten başka birşey yapmaz. Bir önermeyi böyle bir Tasım yoluyla tanıtlamış olmanın hiçbir yararı yoktur; orta terimin kavramsız bir nitelik olan soyut belirliliğinden ötürü, pekala kendilerinden karşıtın doğduğu başka orta terimler de olabilir; giderek, aynı orta terimden yine karşıt yüklemeler de daha öte Tasımlar yoluyla türetilir. — Biçimsel Tasım faza işe yaramamasının dışında ayrıca çok yalın birşeydir; yaratılan birçok kural daha şimdiden usandırıcıdır, çünkü yalnızca olgunun yalın doğası ile büyük bir zıtlık içinde olmakla kalmazlar, ama ayrıca Tasımın biçimsel değerinin dışsal biçim belirlenimi yoluyla, özellikle Tikellik yoluyla (başlıca bu amaçla kapsamlı anlamda alınmasının zorunlu olduğu düzeye dek) daha da düşürüldüğü ve giderek biçim açısından bile yalnızca bütünüyle değersiz sonuçların üretildiği durumlar ile bağıntılıdır. — Ama tasımcılığın karşı karşıya kaldığı küçümsemenin en haklı ve en önemli yanı onun biricik içeriği *Kavramın* kendisi olan bir konu ile böylesine başıboş ve *kavramsız* bir uğraş olmasıdır. — Sayısız tasım kuralı benzer olarak aritmetiksel işlemler üzerine tümü de işlemin *Kavramından* uzak durulması gerektiğini varsayan bir dizi kural veren aritmetikçilerin yöntemini anımsatır. — Ama sayılar kavramsız bir gereçtirler; aritmetiğin işlemleri dışsal bir toparlama ya da ayırmadan oluşur ve bu işlemleri yerine getiren hesap makinelerinin bulunuşunun gösterdiği gibi düzeneksel bir yordam oluştururlar; öte yandan en sert ve en çarpıcı olan şey Tasımın Kavramlar olan biçim-belirlenimlerinin kavramsız bir gereç olarak ele alınmasıdır.

Kavram-belirlenimlerinin bu kavramsız alınışının en uç örneği hiç kuşkusuz Leibniz'in (*Oppera*, Tom. II, S.1) Tasımı bileşimler kalkülüsüne altgüdümlü kılması ve onunla olumlu ve olumsuz, sonra evrensel, tikel, belirsiz ve tekil Yargıların ayrımları açısından Tasımların kaç konumunun olanaklı olduğunu hesaplamasıdır; böyle 2048 olanaklı bileşim vardır ki, kullanışlı olanların dışlanmasından sonra geriye 24 kullanışlı beti kalır. — Leibniz bileşimler analizinin yararlığını yalnızca Tasım biçimlerini değil, ama ayrıca başka Kavramların bileşimlerini bulma konusuna da genişletir. Bunun saptanmasını sağlayan işlem bir alfabenin harflerinin kaç bileşime izin vereceğinin, bir zar oyununda kaç atışın, iskambil kartları ile kaç tür oyunun vb. olanaklı olduğunun hesaplanmasını sağlayan işlem ile aynıdır. Öyleyse burada tasımın belirlenimlerinin zarın noktaları ve iskambil kağıdı ile *bir* sınıfa koyulduğunu, ussal olanın ölü ve kavramsız birşey olarak alındığını ve tinsel varlıklar olarak Kavramın ve belirlenimlerinin *kendilerini bağıntılama* ve bu bağıntı yoluyla *dolaysız* belirlenimlerini *ortadan kaldırma* özgünlüklerinin bir yana atıldığını buluruz. — Leibniz'in bileşimler kalkülüsünü Tasım üzerine ve başka Kavramların bileşimi üzerine bu uygulaması

kendini adı kötüye çıkmış *Lullus Sanatından*¹ yalnızca sayısal yanda daha yöntemli olmasında ayrılıyor, ama geri kalan anlamsızlıklarda ona denk düşünüyordu. — Bununla bağıntılı olarak Leibniz'in gençliğinde sarıldığı ve hamlığına ve sığılığına karşın daha sonra bile vaz geçmediği gözde düşüncesi, kavramların bir *evrensel karakteristiğinin*, bir *characteristica universalis*inin olduğudur — bir yazı dili ki, onda her bir kavram başkalarından çıkan bir bağıntı olarak ya da başkaları ile bağıntılı olarak sunulur —, sanki özsel olarak eytişimsel olan ussal bileşimde bir içerik kendi için saptandığı zaman taşıdığı aynı belirlenimleri saklı tutmayı sürdürüyormuş gibi.

Ploucquet'nin² kalkülüsü hiç kuşkusuz tasımın ilişkisinin bir kalkülüse altgüdümlü kılınabilmesini sağlayan en tutarlı yöneme sarılmıştır. Yargıdaki ilişki ayrımının, tekillik, tikellik ve evrensellik ayrımlarının soyutlanması üzerine ve öznenin ve yüklemın onları *matematiksel eşitlik* altına getiren *soyut özdeşlikleri* üzerine sıkı sıkıya sarılmaya dayanır — bir bağıntı ki, tasımlamayı bütününüyle değersiz ve totolojik bir önermeler formülasyonuna çevirir. — “Gül kırmızıdır” önermesinde yüklemın evrensel kırmızıyı değil, ama yalnızca *gülün belirli kırmızısını* belirtiyor olması gerekir; “Tüm Hristiyanlar insandır” önermesinde yüklemın yalnızca Hristiyan olan insanları belirtiyor olması gerekir; bu önermeden ve “Yahudiler Hristiyan değildir” önermesinden bu tasımlama kalkülüsünü Mendelssohn'a pek salık verdiremeyecek şu vargı çıkar: “Öyleyse Yahudiler insan değildir” (yani Hristiyanların oldukları insanlar değil). — Ploucquet buluşunun bir sonucu olarak şunları bildirir: *posse etiam rudes mechanice totam logicam doceri, uti pueri arithmetice docentur, ita quidem, ut nulla formidine in ratiociniis suis errandi torqueri, vel fallaciis circumveniri possint, si in calculo non errant.*³ Eğitimsizlere bütün bir Mantığın kalkülüs yoluyla *mekanik olarak* öğretilebileceği yolundaki bu öğüt hiç kuşkusuz Mantık Biliminin sunuluşu ile ilgili bir buluş için söylenebilecek en kötü şeydir.

B. YANSIMA TASIMI

1. Nitel Tasımın süreci belirlenimlerinde *soyut olanı* ortadan kaldırmıştır; terim bu yolla kendini öyle bir belirlilik olarak koymuştur ki, onda öteki belirlilik de *görünüştür*. Tasımda soyut terimlerin yanısıra *bağıntıları* da bulunur, ve vargıda bu bağıntı dolaylı kılınmış ve zorunlu

¹[Raymond Lullus, ykış. 1232-1315; *Ars magna*.]

²[Ploucquet, Gottfried, 1716-1790; *Principia de Substantiis et Phaenomenis, Accedit Methodus Calculandi in Logica Ab Ipso Inventa*, 1753.]

³“Eğitimsizlere bile mekanik olarak bütün mantığı öğretmek olanaklıdır, tıpkı çocuklara aritmetiğin öğretilmesi gibi, yani öyle bir yolda ki, eğer yalnızca hesaplamada yanlış yapmazlarsa, uslamlamada yanılabilirleri ya da aldanabilecekleri endişesine kapılmadan.”]

bir bağıntı olarak koyulur; buna göre her bir belirlilik gerçekte kendi için tekil bir belirlilik olarak değil, ama ötekinin bağıntısı olarak, *somut* belirlilik olarak koyulur.

Orta terim soyut tikellik, kendi için yalın bir belirlilikti, ve yalnızca kendilerine-bağımlı uçlara karşı dışsal olarak ve görelî olarak bir orta terimdi. Bundan böyle belirlenimlerin *bütünlüğü* olarak koyulur; böylece uçların *koyulmuş* birliği, ama ilk olarak onları kendi içinde kapsayan yansımanın birliğidir, — bir kapsama ki, dolaysızlığın *ilk* ortadan kaldırılması ve belirlenimlerin ilk bağıntısı olarak henüz Kavramın soyut özdeşliği değildir.

Uçlar yansıma Yargısının belirlenimleridir; asıl *Tekillik*, ve ilişki-belirlenimi olarak ya da kendi içinde bir çokluğu kapsayan bir yansıma olarak *Evrensellik*. Ama tekil özne, yansıma Yargısında gördüğümüz gibi, biçime ait olan salt Tekilliğin yanı sıra, saltık olarak kendi içine yansımış Evrensellik olarak belirliliği de varsayılmış olarak, e.d. burada henüz dolaysızca kabul edilen *Cins* olarak kapsar.

Uçların Yargı-belirleniminin sürecine ait olan bu belirliliğinden *orta terimin* daha yakın içeriği ortaya çıkar; orta terim Tasımda özsel ilgi noktasıdır çünkü Tasımı Yargıdan o ayırır. Şunları kapsar: 1) *Tekillik*, 2) ama Evrenselliğe genişlemiş olarak, *Tüm* olarak, 3) temelde yatan, Tekilliği ve soyut Evrenselliği saltık olarak kendi içinde birleştiren Evrensellik, *Cins*. — Yansıma Tasımı ilkin bu yolda *asıl biçim belirliliğini* taşır, çünkü orta terim belirlenimlerin bütünlüğü olarak *koyulur*; dolaysız Tasım ona karşı *belirsiz* Tasımdır, çünkü orta terim ilkin henüz soyut Tikelliktir ki, onda Kavramının kısırları henüz koyulmuş değildir. — Bu ilk yansıma Tasımına *Tümlük Tasımı* denebilir.

a. Tümlük Tasımı

1. Tümlük Tasımı tamamlanmışlığı içindeki Anlak-Tasımıdır, ama henüz daha çoğu değil. Orta terimin onda *soyut* Tikellik olmaması, ama kısırları içinde açınmış ve buna göre somut olarak bulunması hiç kuşkusuz Kavram için özsel bir gerektir; ama *Tümlük* biçimi Tekili ilkin yalnızca dışsal olarak Evrenselliğe toparlar, ve evrik olarak Tekili Evrensellikte henüz dolaysızca kendi için kalıcı birşey olarak kapsar. Belirlenimlerin dolaysızlığının olumsuzlanması, ki belirli-Varlık Tasımının sonucuydu, yalnızca *ilk* olumsuzlamadır, henüz olumsuzlamanın olumsuzlaması ya da saltık kendi-içine-yansıma değil. Buna göre o tekil belirlenimler onları kendi içinde kapsayan yansıma Evrenselliği için henüz temelde yatar, — ya da Tümlük henüz Kavramın Evrenselliği değil, ama yansımanın dış Evrenselliğidir.

Belirli-Varlık Tasımı olumsaldı, çünkü orta terimi, somut öznenin tekil bir belirliliği olarak, böyle başka orta terimlerin belirsiz bir çokluğuna izin veriyor ve böylelikle özne Tasımda belirsiz çoklukta başka yüklem ile

ve karşıt yüklem ile birleştirilebiliyordu. Ama bundan böyle orta terim *Tekilliği* kapsadığı ve bu yolla kendisi somut olduğu için, onun yoluyla özne ona somut olarak ait olan yalnızca bir yüklem ile bağlanabilir. — Örneğin *yeşil* orta teriminden bir tablonun yeşil göze hoş geldiği için hoş olduğu, ya da bir şiirin, bir yapının *düzenlilik* gösterdiği için güzel olduğu çıkarsanacaksa, o zaman tablo vb. gene de onlardan bu son yüklemle çıkarsanabileceği başka belirlenimlerden ötürü çirkin olabilir. Öte yandan, orta terim *Tümlük* belirlenimini taşıdığı için, yeşilliği, düzenliliği *somut birşey* olarak kapsar ki, bu tam bu nedenle salt yeşil ya da salt düzenli vb. birşeyin soyutlaması değildir; bu *somut şey* ile yalnızca *somut şeyin bütünlüğüne* uygun olan yüklemle bağlanabilir. — “Yeşil ya da düzenli olan hoştur” Yargısında özne yalnızca yeşilin ya da düzenliliğin soyutlamasıdır; “Tüm yeşil ya da düzenli şeyler hoştur” önermesinde özne tersine yeşil ya da düzenli olan tüm edimsel somut nesnelerdir, ki öyleyse yeşillik ya da düzenlilik dışında taşıdıkları *tüm özellikleri* ile *somut olarak* alınırlar.

2. Ama Tasımın bu yansımalı tamamlanmışlığı onu tam olarak böylelikle salt bir aldatmaca yapar. Orta terim ‘*Tüm*’ belirliliğini taşır; özne ile birleşen yüklem büyük öncülde bu belirliliğe *dolaysızca* bağlanır. Ama ‘*Tüm*’ *tüm Tekillerdir*; öyleyse büyük öncülde tekil özne o yüklemi daha şimdiden dolaysızca taşır ve onu *ilkin Tasım yoluyla kazanmaz*. — Ya da özne vargı yoluyla bir yüklemi bir sonuç olarak kazanır; ama büyük öncül bu vargıyı daha şimdiden kendi içinde kapsar; *öyleyse büyük öncül kendi için doğru değildir* ya da dolaysız, varsayılmış bir Yargı değildir, tersine *vargıyı daha şimdiden varsayar* ki, bunun zemininin o olması gerekiyordu. — Çok sevilen eksiksiz Tasımda:

Tüm insanlar ölümlüdür,
Şimdi Gaius bir insandır,
Ergo Gaius ölümlüdür

büyük öncül yalnızca *vargı doğru* olduğu için ve doğru olduğu ölçüde doğrudur; eğer Gaius raslantısal olarak ölümlü olmasaydı, büyük öncül doğru olmazdı. Vargı olması gereken önerme daha şimdiden dolaysızca kendi için doğru olmalıdır, çünkü yoksa vargı tüm Tekilleri kapsamazdı; vargının doğru olarak geçerli olabilmesinden önce, vargının kendisinin ona karşı bir *durum* olup olmadığı biçimindeki *ön* soru vardır.

3. Belirli-Varlık Tasımı durumunda Tasımın Kavramından görüldüğü gibi, öncüller *dolaysız* olarak vargı ile, yani Tasımın Kavramı tarafından istenen *dolaylılık* ile çelişiyorlardı, ve buna göre birinci Tasım ötekilerini ve evrik olarak bu ötekiler onu varsayıyordu. Yansıma Tasımında bu o Tasımın kendisinde koyulur, şöyle ki, büyük öncül vargısını varsayar, çünkü birincisi Tekilin yüklem ile bileşimini kapsar ki, ilkin vargı olması gereken şeydir.

Öyleyse gerçekte bulunan şey ilkin şöyle de anlatılabilir: Yansıma Tasımı yalnızca dışsal, boş bir *tasımlama görünüşüdür*, böylelikle bu Tasımın özü öznel *Tekillik* üzerine dayanır, buna göre bu orta terimi oluşturur ve böyle olarak koyulması gerekir, —Tekillik ki, böyle olarak vardır ve Evrenselliği yalnızca dışsal olarak kendisinde taşır. — Ya da, yansıma Tasımının daha yakın içeriğine göre görüldüğü gibi, Tekil yüklemi ile çıkarsanmış olmayan *dolaysız* bağıntı içinde durur ve büyük öncül, bir Tikelin bir Evrensel ile ya da daha tam olarak biçimsel bir Evrenselin bir kendinde Evrensel ile bileşimi, birincide bulunan Tekilliğin — Tümlük olarak Tekilliğin — bağıntısı yoluyla dolaylı kılınır. Ama bu *Tümevarım Tasımıdır*.

b. Tümevarım Tasımı

1. Tümlük Tasımı ilk betinin şeması, *Te-Ti-E*, altında, tümevarım Tasımı ikinci betinin şeması, *E-Te-Ti*, altında durur. çünkü yine Tekilliği orta terim olarak alır, *soyut* Tekilliği değil, ama *tamamlanmış*, yani karşıt belirlenimi ile, Evrensellik ile koyulmuş olarak Tekilliği. — *Bir uç* tüm bu Tekillere ortak herhangi bir yüklemidir; onlarla bağıntısı dolaysız öncülleri oluşturur ki, bu tür birşeyin önceki Tasımda varlığı olması gerekiyordu. — *Öteki uç* dolaysız *Cins* olabilir, önceki Tasımın orta teriminde ya da evrensel Yargının öznesinde bulunduğu gibi, ve orta terimin toplu olarak tüm Tekillerinde ya da türlerinde tüketilir. Buna göre Tasımın şekli şudur:

te
te
E – – Ti
te
te
sonsuza
dek

2. Biçimsel Tasımın ikinci betisi, *E-Te-Ti*, şemaya karşılık düşmüyordu, çünkü öncüllerden birinde orta terimi oluşturan *Te* alta-alan terim ya da yüklem değildi. Tümevarımda bu eksiklik giderilir; burada orta terim *tüm Tekillerdir*; *E-Te* önermesi, ki bir uç oluşturmak üzere ayrılmış olan nesnel Evrenseli ya da Cinsi özne olarak kapsar, en azından özne ile eş erimli ve böylece dış derin-düşünce için onunla özdeş olan bir yüklem taşır. Aslan, fil vb. dört ayaklı hayvanlar *Cinsini* oluştururlar; *aynı* içeriğin bir kez Tekillikte, ikinci kez Evrensellikte koyulması ayrımı böylelikle salt *ilgisiz biçim-belirlenimidir*, — bir ilgisizlik ki, biçimsel Tasımın yansıma Tasımında koyulan sonucudur ve burada erimin eşitliği yoluyla koyulur.

Tümevarım buna göre ona karşılık düşen ikinci beti gibi salt *algı* Tasımı ya da olumsal belirli-Varlık Tasımı değil, ama *deneyim* Tasımıdır, — Tekillerin Cinsin öznel toparlanması, ve Cinsin evrensel bir belirlilik ile bu belirlilik tüm Tekillerde bulunduğu için birleştirilmesi. Bu Tasım ayrıca dolaysız Cinsin kendini Tekilliğin bütünlüğü yoluyla evrensel bir özelliğe belirlemesi, evrensel bir ilişkide ya da ayırmaçta belirli-Varlığını taşıması gibi nesnel bir imlem de taşır. — Ama bunun nesnel imlemi, öteki tasımlarınki gibi, ilkin yalnızca onun iç Kavramıdır ve burada henüz koyulmuş değildir.

3. Tümevarım daha çok henüz özsel olarak öznel bir Tasımdır. Orta terimler dolaysızlıkları içindeki Tekillerdir; bunların Tümülük yoluyla Cinsin toparlanmaları *dışsal bir derin-düşüncenin işidir*. Tekillerin kalıcı *dolaysızlıklarından* ötürü, ve onlardan akan *dışsallıktan* ötürü, Evrensellik yalnızca tamamlanmışlıktır ya da daha çok *bir sorun* olarak kalır. — Buna göre Tümevarımda kötü sonsuzluğa *ilerleme* bir kez daha kendini gösterir; *Tekilliğin Evrensellik* ile *özdeş* olarak koyulması gerekir, ama *Tekiller* o denli de *dolaysız* olarak koyuldukları için, o birlik yalnızca bitimsiz olarak süren bir *Gerek* olarak kalır; bir *benzerlik* birliğidir; özdeş olmaları gerekenlerin aynı zamanda öyle *olmamaları* gerekir. Ancak *a, b, c, d, e* sonsuza dek sürdürüldüğü zaman Cinsi oluşturur ve tamamlanmış deneyimi verir. Tümevarımın *vargısı* bu düzeye dek *belkili* kalır.

Ama Tümevarım algının deneyim olabilmek için *sonsuz* dek sürdürülmesi *gerekliğini* anlatmada Cinsin kendi belirliliği ile *kendinde ve kendi için* birleşmiş olmasını varsayar. Böylelikle aslında vargısını daha çok dolaysız birşey olarak varsayar, tıpkı Tümülük Tasımının vargıyı öncüllerinden biri olarak varsayması gibi. — Tümevarıma dayalı bir deneyim geçerli olarak kabul edilir, *üstelik* kabul edildiği gibi algının *tamamlanmamış* olmasına karşın; ama o deneyime *karşı* olan hiçbir *durumun* doğamayacağı ancak deneyimin *kendinde ve kendi için* doğru olduğu düzeye dek kabul edilebilir. Buna göre Tümevarım yoluyla Tasım hiç kuşkusuz bir dolaysızlık üzerine temellense de, üzerine temellenmesi gereken dolaysızlığın üzerine, *Tekilliğin var olan* dolaysızlığı üzerine değil, ama *kendinde ve kendi için var olan* dolaysızlık, *evrensel* dolaysızlık üzerine temellenir. — Tümevarımın temel belirlenimi bir Tasım olmaktadır; eğer Tekillik orta terimin özsel belirlenimi olarak, Evrensellik ise yalnızca dışsal belirlenimi olarak alınırsa, o zaman orta terim bağlantısız iki bölüme düşer ve ortada hiçbir Tasım bulunmaz; bu dışsallık daha çok uçlara aittir. *Tekillik* ancak *Evrensellik* ile *dolaysızca özdeş* olarak orta terim olabilir; böyle bir Evrensellik aslında *nesnel* Evrenselliktir, *Cinstir*. — Bu şöyle de görülebilir: Evrensellik Tümevarımın orta teriminin temelinde yatan Tekillik belirleniminde *dışsal ama özsel*dir; böyle *dışsal olan* eşit ölçüde dolaysızca kendi karşıtı, *içsel* olandır. — Tümevarım Tasımının gerçekliği buna göre öyle bir Tasımdır ki, orta terim olarak dolaysızca *kendinde Evrensellik* olan bir Tekilliği alır, — *Andırım Tasımı*.

c. Andırım Tasımı

1. Bu Tasım dolaysız Tasımın üçüncü betisini, *Te-E-Ti*, soyut şeması olarak alır. Ama orta terimi bundan böyle herhangi bir tekil nitelik değil, tersine bir Evrenselliştir ki, *somut birşeyin kendi-içine-yansıması*, böylelikle onun *doğasıdır*; ve evrik olarak, böylece somut olanın Evrenselliği olduğu için, aynı zamanda kendinde bu *somut olandır*. — Öyleyse burada orta terim bir Tekildir, ama bunun evrensel doğasına göre; dahası, bir başka Tekil birincisi ile aynı evrensel doğayı taşıyan uçtur. Örneğin:

*Dünyada yaşayanlar vardır,
Ay bir dünyadır,
Öyleyse ayda yaşayanlar vardır.*

2. Onda iki Tekilin de bir oldukları ve ona göre bir Tekilin ötekinin bir yüklemi olduğu Evrensel ne denli salt bir *nitelik* ise ya da — nitelik öznel olarak alınınca — şu ya da bu *ayırmaç* ise, ikisinin ondaki özdeşliği salt bir *benzerlik* olarak alındığında, Andırım o denli yüzeyseldir. Ama bir anlak-biçiminin ya da us-biçiminin salt *tasarım* alanına indirgemesiyle kazandığı bu tür yüzeyselliğin Mantıkta hiçbir yerinin olmaması gerekir. — Yine, bu Tasımın büyük öncülünü “Kimi ayırmaçlarda bir nesneye andırımlı olan şey başkalarında da ona andırımlıdır” tarzında sunmak da uygunsuzdur. Bu yolda *Tasımın biçimi* bir içeriğin şeklinde anlatılır ve görgül içerik, böyle adlandırılması yerinde olan içerik ise küçük öncüle sürülür. Böylece giderek örneğin birinci Tasımın bütün biçimi bir büyük öncül olarak anlatılabilir: “Bir üçüncünün özünü olduğu bir başkasının altına alınan şeye bu üçüncü de özünüdür; ama şimdi ...” ve arkası. Ama Tasımın kendisinde önemli olan şey görgül içerik değildir, ve onun kendi biçimini bir büyük öncülün içeriği yapmak başka her görgül içeriğin bu amaç için alınması kadar ilgisiz bir sorundur. Ama andırımın Tasımı durumunda önemli olan şeyin Tasımın kendine özgü biçiminden başka hiçbirşey kapsamayan o içerik olmaması ölçüsünde, birinci Tasım durumunda da herşey gelip ona, e.d. Tasımı Tasım yapan şeye dayanmayacaktır. — Önemli olan nokta her zaman Tasımın biçimidir, görgül içeriği olarak ister bu biçimin kendisini isterse başka birşeyi alsın. Böylece andırımın Tasımı kendine özgü bir biçimdir, ve biçiminin bir büyük öncülün içeriği ya da özdeği yapılabilmesi, ama mantığın özdek ile ilgilenmemesi zemininde onu böyle bir biçim olarak görmemek bütününü boşunadır. — Andırımın Tasımı durumunda, belki de tümevarım Tasımı durumunda da bu düşünceye götürebilen şey onlarda orta terimin ve ayrıca uçların da salt biçimsel Tasım durumunda olduğundan daha öte belirlenmeleri ve buna göre biçim-belirleniminin, bundan böyle yalın ve soyut olmadığı için, *içerik-belirlenimi* olarak da görünmesinin kaçınılmaz olmasıdır. Ama biçimin kendini bu yolda

içeriğe belirlemesi *ilk olarak* biçimsel ögenin zorunlu bir ilerlemesidir ve buna göre Tasımın doğasını özsel olarak ilgilendirir; ama buna göre *ikinci olarak* böyle bir içerik-belirlenimi başka herhangi bir görgül içerik gibi görülemez ve soyutlanamaz.

Andırın Tasımının biçimi *eğer iki nesne bir ya da birkaç özelliğe bağdaşıyorsa, o zaman birine ait olan daha öte bir özellik ötekine de aittir* biçimindeki büyük öncülünün o anlamında irdelendiği zaman bu Tasım *dört belirlenim, quaternio terminorum*, kapsıyor gibi görünebilir, — bir durum ki, andırımı biçimsel bir tasımın biçimine getirme güçlüğüne yaratır. — *İki* Tekil vardır, *üçüncüsü* dolaysızca ortak olarak alınan bir özellik, ve *dördüncüsü* bir Tekilin dolaysızca taşıdığı ama ötekinin ilkin tasım yoluyla kazandığı bir başka özelliktir. — Bu, gördüğümüz gibi, andırın Tasımında *orta terimin* Tekillik olarak, ama dolaysızca onun gerçek Evrenselliği olarak da koyulması ile ilgilidir. — *Tümevarımda* iki uçtan ayrı olarak orta terim Tekillerin belirsiz bir çokluğudur; buna göre bu tasımda terimlerin sonsuz bir çokluğunun sıralanması gerekir. — Tümlük Tasımında Evrensellik orta terimde ilkin yalnızca Tümlüğün dışsal biçim-belirlenimidir; buna karşı andırın Tasımında özsel Evrenselliiktir. Yukarıdaki örnekte orta terim, *Dünya*, somut birşey olarak alınır ki, gerçekliğine göre bir Tekil olduğu denli de evrensel bir doğa ya da Cinstir.

Bu yana göre *quaternio terminorum* andırımı tamamlanmamış bir tasım yapmaz. Ama bir başka yana göre yapar; çünkü bir özne öteki ile aynı evrensel doğayı taşısa da, ikinci özne için de çıkarsanan belirliliğin birinciye *doğasından* ötürü mü yoksa *Tikelliğinden* ötürü mü ait olduğu, örneğin Dünyada *genelde* bir evren-cismi olarak mı yoksa yalnızca bu *tikel* evren-cismi olarak mı insanların yaşadığı belirsizdir. — Andırın Tekilliliğin ve Evrenselliğin onun orta teriminde *dolaysızca* birleşmiş oldukları düzeye dek henüz bir yansıma Tasımıdır. Bu dolaysızlıktan ötürü yansıma-birliğinin *dışsallığı* henüz bulunur; Tekil yalnızca *kendinde* Cinstir, belirliliğini Cinsin kendi belirliliği yapacak olan bu olumsuzlukta koyulmuş değildir. Bu nedenle orta terimin Tekiline ait olan yüklem daha şimdiden başka Tekilin yüklemi değildir, üstelik bu ikisinin tek bir Cins'e ait olmalarına karşı.

3. *Te-Ti* (ayda yaşayanlar vardır) vargıdır; ama bir öncül (dünyada yaşayanlar vardır) benzer olarak *Te-Ti*'dir; *Te-Ti*'nin bir vargı olmasının gerekmesi ölçüsünde, onda o öncülün de bir vargı olması istemi yatar. Bu Tasım böylelikle kendisinin kendi içinde kapsadığı dolaysızlığa karşı istemidir; ya da, vargısını varsayar. Bir belirli-Varlık tasımı varsayımını *başka* belirli-Varlık tasımlarında bulur; az önce irdelenen tasımlar durumunda varsayım onların içersine yerleştirilmiştir, çünkü yansıma tasımlarıdır. Öyleyse andırın Tasımı dolaylılığına yüklenen dolaysızlığa karşı dolaylılığının istemi olduğu için, kendisi ortadan kaldırılmasını istediği *Tekillik* kıpsıdır. Böylece orta terim için geriye dolaysızlıktan arınmış nesnel Evrensel, *Cins* kalır. — Cins andırın Tasımında yalnızca

dolaysız varsayım olarak orta terim kısıydı; Tasımın kendisi varsayılmış dolaysızlığın ortadan kaldırılmasını istediği için, Tekillığın olumsuzlanması ve böylelikle Evrensel bundan böyle dolaysız değil, *koyulmuştur*. — Yansıma Tasımı ilk olarak dolaysızlığın *ilk* olumsuzlamasını kapsıyordu; bundan böyle ikincisi ortaya çıkmıştır ve onunla dışsal yansıma-Evrenselliği kendinde ve kendi için var olan Evrenselliğe belirlenir. Olumlu yandan bakıldığında, vargı kendini öncül ile özdeş gösterir, dolaylılık kendi varsayımı ile çakışmıştır; böylelikle yansıma-Evrenselliğinin bir özdeşliği vardır ki, onu daha yüksek bir Evrensellik yapmıştır.

Eğer yansıma Tasımının gidişine bakarsak, dolaylılık genel olarak uçların biçim-belirlenimlerinin *koyulmuş* ya da *somut* birliğidir; yansıma bir belirlenimin bir başkasında bu koyuluşundan oluşur; böylece dolaylı kılıcı etmen *Tümlüktür*. Ama *Tekillik* kendini Tümlüğün özsel zemini olarak, ve Evrensellik yalnızca ondaki dışsal belirlenim olarak, *tamamlanmışlık* olarak gösterir. Ama Evrensellik Tekile birleştirici orta terim olması için *özseldir*; buna göre Tekilin *kendinde* var olan bir Evrensel olarak alınması gerekir. Oysa Tekil Evrensel ile bu salt olumlu yolda birleşmez, ama onda ortadan kaldırılır ve olumsuz bir kıpıdır; böylece Evrensel kendinde ve kendi için var olandır, *koyulmuş* Cinstir, ve Tekil dolaysız birşey olarak daha çok Cinsin dışsallığıdır, ya da *uçtur*. — Yansıma Tasımı genel olarak alındığında *Ti-Te-E* şeması altında durur; bunda Tekil henüz böyle olarak orta terimin özsel belirlenimidir; ama dolaysızlığını ortadan kaldırmış olduğu için, ve orta terim kendinde ve kendi için var olan Evrensellik olarak belirlemiş olduğu için, tasım biçimsel *Te-E-Ti* şeması altına girmiş ve yansıma Tasımı *zorunluk Tasımına* geçmiştir.

C. ZORUNLUK TASIMI

Dolaylı kılıcı etmen kendini bundan böyle 1. *yalın* belirli Evrensellik olarak belirlemiştir — belirli-Varlık Tasımındaki Tikellik gibi; ama 2. *nesnel* Evrensellik, e.d. ayırdedilen uçların bütün belirliliğini kapsayan Evrensellik olarak belirlemiştir — yansıma Tasımının Tümlüğü gibi, *dolu* ama *yalın* bir Evrensellik, — şeyin *evrensel doğası*, *Cins*.

Bu Tasım *içerik doludur*, çünkü belirli-Varlık Tasımının *soyut* orta terimi kendini *belirli ayırım* olarak koymuş — yansıma-Tasımının orta terimi olmak üzere —, ama bu ayırın yine kendini yalın özdeşliğe yansıtmıştır. — Bu tasım buna göre *Zorunluk* Tasımıdır, çünkü orta terimi başka türden dolaysız bir içerik değil, ama uçların belirliliğinin kendi içine yansımalarıdır. Bunlar orta terimde iç özdeşliklerini taşırlar ki, bunun içerik-belirlenimleri uçların biçim-belirlenimleridir. — Böylelikle Terimlerin ayırdedilmesini sağlayan şey *dışsalve özsel-olmayan* biçim olarak görünür, ve terimler *zorunlu* bir belirli-Varlığın kıpıları olarak bulunurlar.

İlk olarak bu tasım dolaysız tasım ve böylece, terimlerin *bağlantısının*

içerik olarak *özel doğa* olması ölçüsünde, biçimsel tasımdır, ve bu içerik ayırdedilen terimlerde yalnızca *türlü biçimde* bulunur, ve uçlar kendileri için yalnızca *özel-olmayan* birer kalıcılıktırlar. — Bu tasımın olgusallaşmasının onu öyle bir yolda belirlemesi gerekir ki, *uçlar* benzer olarak ilkin orta terimin o olduğu bu *bütünlük* olarak *koyulacaklar* ve ilkin yalnızca *tözel içerik* olan bağıntının *zorunluğ* *koyulmuş biçimin* bir bağıntısı olacaktır.

a. Kategorik Tasım

1. Kategorik Tasım iki öncülünden biri ya da ikisi olarak kategorik Yargıyı alır. — Burada bu Tasım ile, tıpkı Yargı ile olduğu gibi, orta teriminin *nesnel Evrensellik* olması biçimindeki daha belirli bir imlem bağıdır. Yüzeysel olarak, kategorik Tasım da salt bir özününlük Tasımından daha çoğu olarak alınmaz.

Kategorik Tasım içerikli imlemine göre *ilk Zorunluk Tasımıdır* ki, onda bir özne *Tözü* yoluyla bir yüklem ile birleşir. Ama Töz, Kavram alanına yükseltildiğinde, Evrenseldir, ve kendinde ve kendi için olarak öyle bir yolda koyulur ki, Tözün kendine özgü ilişkisi olan ilinekselliği değil, ama Kavram-belirlenimini Varlığının biçimi ya da kipi olarak alır. Buna göre ayrımları Tasımın uçları, ve belirli olarak, Evrensellik ve Tekilliktir. Birincisi daha tam *orta terim* belirlenimi olan *Cins*e karşı soyut Evrensellik ya da evrensel belirliliktir, — Tözün ilinekselliği, ki yalnız belirliliğe toplanmıştır, ama bu onun özel ayrımı, *türsel ayrımdır*. — Ama Tekillik edimsel olandır, Cinsin ve belirliliğin kendinde somut birliğidir; ama burada dolaysız tasımda ilkin dolaysız Tekillik olarak, *kendi için var olan* kalıcılık biçimine toplanmış ilineksellik olarak bulunur. — Bu ucun orta terim ile bağıntısı kategorik bir Yargı oluşturur; ama öteki uç da yukarıda verilen belirlenime göre Cinsin türsel ayrımını ya da belirli ilkesini anlattığı için, bu öteki öncül de kategoriktir.

2. Bu Tasım ilk ve böylece dolaysız Zorunluk Tasımı olarak ilkin birinci biçimsel Tasımın şeması, *Te-Ti-E*, altında durur. Ama orta terim Tekilin özel *doğası* olduğu ve onun *herhangi bir* belirliliği ya da özelliği olmadığı için, ve benzer olarak Evrensellik ucu herhangi bir soyut Evrensel değil, yine yalnızca tekil bir nitelik de değil, ama evrensel belirlilik, Cinsin *türsel ayrımı* olduğu için, öznenin bundan böyle yalnızca *herhangi bir* orta terim yoluyla *herhangi bir nitelik* ile birleşmesi olumsallığı ortadan kalkar. — Böylelikle uçların orta terim ile *bağıntıları* da belirli-Varlık tasımında olduğu gibi o dışsal dolaysızlığı taşımadıkları için, bu sonuncu tasımda yer alan ve sonsuz ilerlemeye götüren anlamda tanıtlama istemi doğmaz.

Dahası, bu tasım, bir yansıma Tasımının yaptığı gibi, vargısını öncülleri olarak varsaymaz. Terimler tözel içeriğe göre birbirleri ile *kendinde ve kendi için* var olan özdeş bağıntı içinde dururlar; burada üç terimin

içine yayılan bir öz bulunur ki, onda Tekillik, Tikellik ve Evrensellik belirlenimleri yalnızca *biçimsel* kıpırlardır.

Buna göre kategorik Tasım bu düzeye dek bundan böyle öznel değildir; o özdeşlikte Nesnellik başlar; orta terim uçlarının içerikli özdeşliği ki, onda kendilerine-bağımlılıklarına göre kapsanırlar, çünkü kendilerine-bağımlılıkları o tözsel Evrenselliktir, Cinstir. Tasımın öznel ögesi uçların Kavrama ya da orta terime karşı ilgisiz kalıcılıklarından oluşur.

3. Ama henüz bu Tasımda öznel bir yan vardır, öyle ki, o özdeşlik henüz tözsel özdeşlik olarak ya da *içerik* olarak bulunur, henüz aynı zamanda *biçim özdeşliği* olarak değil. Buna göre Kavramın özdeşliği henüz *iç* bağdır, böylelikle bağıntı olarak henüz *zorunluktur*; orta terimin Evrenselligi sağlam, *olumlu* özdeşliktir, o denli de *uçlarının olumsuzluğu* değil.

Daha tam olarak, bu Tasımın henüz *kendinde olduğu şey* olarak *koyulmuş* olmayan dolaysızlığı şöyle bulunur. Tasımda gerçekten dolaysız olan *Tekildir*. Bu orta terim olarak kendi Cinsi altına alınır; ama bu Cinsin altında *belirsiz çoklukta* daha başka Tekiller de durur; buna göre yalnızca *bu* Tekilin onun altına alınmış olarak *koyulması olumsaldır*. Ama dahası, bu olumsallık yalnızca Tasımda koyulan Tekili başkaları ile *karşılaştırma* yoluyla olumsal olarak bulan *dış derin-düşünceye* ait değildir; tersine, Tekilin kendisi nesnel Evrenselligi olarak orta terim ile bağıntılı olduğu içindir ki *olumsal* olarak, öznel bir edimsellik olarak *koyulur*. Öte yandan, özne *dolaysız* bir Tekil olduğu için, evrensel doğa olarak orta terimde kapsanmayan belirlenimleri kapsar; böylelikle ayrıca orta terime karşı ilgisiz, kendi için belirli Varoluş da taşır ki, kendine özgü bir içeriktir. Böylelikle, evrik olarak, bu öteki terim ilgisiz bir dolaysızlık ve birinciden ayrı bir Varoluş da taşır. — Aynı ilişki orta terim ve öteki uç arasında da yer alır; çünkü bu uç benzer olarak dolaysızlık belirlenimi, böylece orta terimine karşı ilgisiz olumsal bir Varlık belirlenimi taşır.

Böylelikle kategorik Tasımda koyulan *şey bir yandan* uçların orta terim ile öyle bir ilişkisidir ki, bunlar *kendilerinde* nesnel Evrensellik ya da kendine-bağımlı bir doğa taşırlar, ve aynı zamanda dolaysız terimler olarak, öyleyse birbirlerine karşı *ilgisiz edimsellikler* olarak bulunurlar. Ama *öte yandan* o denli de olumsal olarak belirlenirler ya da dolaysızlıkları özdeşlikleri içinde *ortadan kaldırılmış* olarak belirlenir. Ama bu özdeşlik edimselliğin o kendine-bağımlılığından ve bütünlüğünden ötürü yalnızca *biçimsel*, iç özdeşliktir; bununla Zorunluk Tasımı kendini *hipotetik Tasıma* belirlemiştir.

b. Hipotetik Tasım

1. Hipotetik Yargı bağıntılı terimlerin dolaysızlığı olmaksızın yalnızca zorunlu *bağıntısını* kapsar. Eğer A varsa, o zaman B vardır; ya da A'nın varlığı ayrıca eşit ölçüde *bir başkasının*, B'nin de varlığıdır; böylelikle

henüz ne *A*'nın var olduğu, ne de *B*'nin var olduğu söylenmiştir. Hipotetik Tasım Varlığın bu *dolaysızlığını* ekler:

Eğer *A* varsa, o zaman *B* vardır,
Şimdi *A* vardır,
Öyleyse *B* vardır.

Küçük öncül kendi için *A* 'nın dolaysız Varlığını anlatır.

Ama Yargıya eklenen yalnızca bu değildir. Tasım öznenin ve yüklem bağıntısını soyut koşaç olarak değil, ama dolu *dolaylı kılıcı* birlik olarak kapsar. *A* 'nın Varlığı buna göre *salt dolaysızlık* olarak değil, ama özsel olarak *Tasımın orta terimi* olarak alınacaktır. Bunun daha yakından irdelenmesi gerekir.

2. İlk olarak hipotetik Yargının bağıntısı Varoluştaki dışsal türölülük ya da görüngüsel Varlık alanındaki karşılıklı ilgisizlik ile bağlı *zorunluluk* ya da iç *tözel özdeşliktir*— içsel olarak temelde yatan bir özdeş *içerik*. Buna göre Yargının iki yanı dolaysız bir Varlık olarak değil, ama zorunluluk içinde tutulan Varlık olarak, öyleyse aynı zamanda *ortadan kaldırılmış* ya da yalnızca görüngüsel Varlık olarak bulunur. Dahası, Yargının yanları olarak birbirlerine karşı *Evrensellik* ve *Tekillik* olarak davranırlar; buna göre biri *koşulların bütünlüğü* olarak, öteki *edimsellik* olarak o içeriktir. Gene de hangi yanın Evrensellik olarak, hangisinin Tekillik olarak alınacağı ilgisizdir. Başka bir deyişle, koşullar henüz bir *edimsellikteki iç*, *soyut yan* oldukları ölçüde *Evrenseldirler*, ve bir *Tekillğe toplanmışlıklar* yoluyla *edimselliğe* girerler. Evrik olarak, koşullar *tekilleşmiş*, *dağılmış* bir görüngüdürler ki, ilk kez *edimsellikte birlik* ve imlem ve *evrensel* olarak *geçerli bir belirli-Varlık* kazanır.

Ama burada iki yan arasında koşulun koşullu ile ilişkisi olarak kabul edilen daha tam ilişki neden ve etki, zemin ve sonuç ilişkisi olarak da alınabilir; bu burada ilgisizdir; ama koşulun ilişkisi, koşul özsel olarak ilgisiz bir varoluş olarak bulunurken buna karşı zemin ve nedenin kendiliklerinden geçici oldukları düzeye dek, hipotetik Yargıda ve Tasımda bulunan bağıntıya daha yakından karşılık düşer; ayrıca koşul o ilişkilerin her iki yanını da kapsadığı için daha evrensel bir belirlenimdir, çünkü etki, sonuç vb. nedenin, zeminin tıpkı ikincilerin de birincilerin olduğu gibi koşuludur.

Şimdi *A dolaylı kılıcı* Varlıktır — *ilkin* dolaysız bir Varlık, ilgisiz bir edimsellik olduğu, ama *ikinci* olarak o denli de *kendinde olumsuz*, kendini ortadan kaldıran bir Varlık olduğu düzeye dek. Koşulları koşulları oldukları yeni şeklin edimselliğine çeviren şey soyut dolaysızlık olarak Varlık olmamaları, ama *Kavramı içindeki Varlık*, ilkin *Oluş* olmalarıdır, — ama, Kavram bundan böyle geçiş olmadığı için, daha belirli olarak kendi ile bağıntılı *olumsuz* birlik olarak *Tekillik* olmalarıdır. — Koşullar kullanılmayı bekleyen ve isteyen dağınık bir gereçtir; bu *olumsuzluk* dolaylı kılıcı öge, Kavramın özgür birliğidir. Kendini *etkinlik* olarak

belirler, çünkü bu orta terim *somut Evrenselliğin* çelişkisi ya da özdeş içeriğin bütünlüğü ve *ilgisiz dolaysızlıktır*. — Bu orta terim buna göre bundan böyle salt içsel değil ama *var olan zorunluktur*; nesnel Evrensellik *yalın dolaysızlık* olarak, Varlık olarak kendi ile bağıntıyı kapsar; — kategorik Tasımda bu kıpı ilk olarak uçların belirlenimidir, ama orta terimin nesnel Evrenselliğine karşı kendini *olumsallık* olarak belirler, böylelikle yalnızca *koyulmuş birşey* olarak, ayrıca ortadan kaldırılmış birşey olarak, e.d. birlik olarak Kavrama ya da orta terime geri çekilmiş birşey olarak belirler ki, bu birliğin kendisi şimdi nesnelliği içinde ayrıca Varlıktır.

“Öyleyse *B* vardır” vargısı aynı çelişkiyi anlatır: *B dolaysızca var olan birşeydir*, ama o denli de bir başkası yoluyla vardır ya da *dolaylıdır*. Öyleyse biçimine göre orta terim olan aynı Kavramdır; *zorunluktan* yalnızca *zorunlu olan* olarak ayrılır, — Evrenselliğe karşı Tekillliğin bütünüyle yüzeysel biçiminde. *A*’nın ve *B*’nin saltuk *içeriği* aynıdır; bunlar yalnızca belirli-Varlığın türleşmiş şeklinin görüngüsüne sarıldığı ve zorunlu olanı zorunluluktan ayırdettiği düzeye dek *tasarım* için aynı temele verilen iki ayrı addır; ama bu zorunluluğun *B*’den ayrılacak olması ölçüsünde, *B* zorunlu olan olmayacaktır. Böylelikle burada *dolaylı kılanın* ve *dolaylı kılmanın* özdeşliği bulunur.

3. Hipotetik Tasım ilk olarak *zorunlu bağıntıyı biçim* ya da *olumsuz birlik* yoluyla bağlantı olarak sergiler, tıpkı kategorik Tasımın olumlu birlik yoluyla sağlam *içeriği*, nesnel Evrenselliği sergilemesi gibi. Ama *zorunluk zorunlu olana* birleşir; koşullandıran edimselliğin koşullandırılan edimselliğe çevrilişinin *biçim-etkinliği* kendinde birliktir ki, onda karşıtlığın daha önce ilgisiz belirli-Varlığa özgürleşmiş belirlilikleri *ortadan kaldırılır* ve *A* ve *B* ayrımı boş bir addır. Buna göre kendi içine yansımış bir birliktir, — böylelikle özdeş bir içeriktir, ve yalnızca *kendinde* bu değildir, ama bu tasım yoluyla da öyle *koyulur*, çünkü *A*’nın Varlığı kendisinin değil ama *B*’hindir ve evrik olarak bütününde birinin Varlığı ötekinin Varlığıdır ve vargıda dolaysız Varlık ya da ilgisiz belirlilik kesinlikle dolaylı olarak bulunur; — öyleyse dışsallık kendini ortadan kaldırmıştır ve onların *kendi içine çekilmiş birlikleri* koyulur.

Tasımın dolaylılığı bu yolla kendini *Tekillik*, *dolaysızlık* ve *kendi ile bağıntılı olumsuzluk* olarak ya da ayrımlaşan ve kendini bu ayrımdan kendi içine toparlayan özdeşlik olarak belirlemiştir, — saltık biçim olarak ve tam bu yolla nesnel *Evrensellik*, kendi ile özdeş olan *içerik* olarak. Tasım bu belirlenimde *ayrık Tasımdır*.

c. Ayrık Tasım

Hipotetik Tasımın genel olarak biçimsel Tasımın ikinci betinin şeması, *E–Te–Ti*, altında durması gibi, ayrık Tasım da üçüncü betinin şeması, *Te–E–Ti*, altında durur. Ama orta terim *biçim ile dolu Evrenselliktir*; kendini *bütünlük* olarak, *açınmış* nesnel Evrensellik olarak belirlemiştir.

Orta terim buna göre Evrensellik olduğu denli de Tikellik ve Tekilliktir. Evrensellik olarak ilkin Cinsin tözsel özdeşliğidir; ama ikinci olarak öyle bir özdeşliktir ki, onda *Tikellik*, ama *Cinsin özdeşliğine eşit olarak kapsanır*; öyleyse evrensel alandır ki, onun bütünsel tikelleşmesini, Türlerine dağılmış Cinsi kapsar: *A*, ki hem *B* hem *C* hem de *D*'dir. Ama tikelleşme ayrımlaşma olarak o denli de *B* ve *C* ve *D*'nin 'Ya—Ya da'sı, olumsuz birlik, belirlenimlerin *karşılıklı* dışlamalarıdır. — Dahası, bu dışlama yalnızca karşılıklı bir dışlama ya da belirlenim salt görelî bir belirlenim değil, ama o denli de özsel olarak *kendi ile bağıntılı* belirlenimdir, — *başkalarının* dışlanması ile *Tekillik* olarak Tikel.

A ya B ya C ya da D'dir,
ama *A B'dir,*
öyleyse *A ne C ne de D'dir.*

Ya da ayrıca:

A ya B ya C ya da D'dir,
ama *A ne C ne de D'dir,*
öyleyse *A B'dir.*

A yalnızca iki öncülde değil, ama ayrıca vargıda da öznedir. Birinci öncülde Evrenseldir ve yüklemine türlerinin bütünlüğüne tikelleşmiş *evrensel* alandır; ikincide *belirli birşey* olarak ya da bir tür olarak bulunur; vargıda dışlayıcı *tekil* belirlilik olarak koyulur. — Ya da yine küçük öncülde daha şimdiden dışlayıcı Tekillik olarak bulunur ve vargıda olumlu bir yolda o olan belirli birşey olarak koyulur.

Böylelikle genelde *dolaylı kılınmış* olarak görünen şey *A*'nın *Tekillik* ile dolaylı kılınmış *Evrenselliği*dir. *Dolaylı kılan* ise bu *A*'dır ki, tikelleşmelerinin *evrensel* alanıdır ve *tekil birşey* olarak belirlenir. Böylelikle hipotetik Tasımın gerçekliği olan şey, yani dolaylı kılanın ve dolaylı kılınanın birliği ayrıktaki Tasımda *koyulur* ki, bu nedenle o denli de bundan böyle bir *Tasım değildir*. Çünkü orta terim, ki bu onda Kavramın bütünlüğü olarak koyulur, kendisi iki ucu tamamlanmış belirlilikleri içinde kapsar. Uçlar, bu orta terimden ayırım içinde, yalnızca bir koyulmuşluk olarak bulunurlar ki, bu sonuncusu bundan böyle orta terime karşı kendine özgü bir belirlilik taşımaz.

Bunu hipotetik Tasım açısından daha belirli olarak irdelersek, onda *iç zorunluk bağı* olarak *tözsel bir özdeşlik* ve ondan ayrı bir *olumsuz birlik* — yani bir belirli-Varlığı bir başkasına çeviren etkinlik ya da biçim — bulunur. Ayrıktaki Tasım genel olarak *Evrensellik* belirlenimindedir; orta terimi *Cins* olarak ve bütünüyle *belirli birşey* olarak *A*'dır; bu birlik yoluyla o daha önceki iç içerik de *koyulur*, ve evrik olarak koyulmuşluk ya da biçim ilgisiz bir belirli-Varlığa karşı dışsal olumsuz birlik değildir, ama o sağlam içerik ile özdeştir. Kavramın bütün biçim-belirlenimi belirli ayırımı içinde ve aynı zamanda Kavramın yalın özdeşliği içinde koyulur.

Şimdi bu yolla *tasımlamanın biçimciliği*, böylelikle Tasımın ve genel olarak Kavramın öznelliği kendini ortadan kaldırmıştır. Bu biçimsel ya da öznel yan uçları dolaylı kılan yanın *soyut* belirlenim olarak Kavram olmasından oluşuyordu, ve bu yolla bu soyut belirlenim birlikleri olduğu uçlardan *ayrındır*. Öte yandan Tasımın tamamlanışında, ki bunda nesnel Evrensellik o denli de biçim-belirlenimlerinin bütünlüğü olarak koyulur, dolaylı kılan ve dolaylı kılınan arasındaki ayrım yitmiştir. Dolaylı kılınanın kendisi onu dolaylı kılanın özsel kıpısıdır, ve her bir kıpı dolaylı kılınanın bütünlüğü olarak bulunur.

Tasımın betileri Kavramın her bir belirliliğini *tek tek* orta terim olarak sergilerler ki, bu aynı zamanda *Gerek* olarak, dolaylı kılanın Kavramın bütünlüğü olması istemi olarak Kavramdır. Ama Tasımın değişik Cinsleri orta terimin *doldurulma* ya da somutlaşma basamaklarını sergiler. Biçimsel tasımda orta terim yalnızca tüm belirliliklerin, ama her birinin tek tek, dolaylılık işlevinden geçmesi yoluyla bütünlük olarak koyulur. Yansıma Tasımlarında orta terim uçların belirlenimlerini *dışsal* olarak biraraya toplayan birlik olarak bulunur. Zorunluk Tasımında orta terim kendini yalnızca çok eşit ölçüde gelişmiş ve bütünsel olan birliğe belirlemiş, ve orta terimin uçlarından ayrımından oluşan Tasımın biçimi bu yolla kendini ortadan kaldırmıştır.

Böylelikle genel olarak Kavram olgusallaşmıştır; daha belirli olarak, öyle bir olgusallık kazanmıştır ki, Nesnelliktir. *En yakın olgusallık Kavramın* kendi içinde olumsuz birlik olarak kendini ikiye ayırması ve *Yargı* olarak belirlenimlerini belirli ve ilgisiz ayırma koyması ve Tasımda kendini onların karşısına çıkarmasıydı. Böylece henüz bu kendi dışsallığının içsel olduğu için, Tasımların gidişi yoluyla bu dışsallık içsel birlik ile eşitlenir; değişik belirlenimler ilkin yalnızca bir üçüncü olarak onda bir oldukları dolaylılık yoluyla bu birliğe geri dönerler, ve dışsallık kendisinde bu yolla Kavramı sergiler ki, böylelikle o denli de bundan böyle içsel birlik olarak ondan ayırdedilmez.

Ama Kavramın *olgusallık* olarak irdelenen o belirlenimi evrik olarak o denli de bir *koyulmuşluktur*. Çünkü yalnızca bu sonuçta Kavramın içselliğinin ve dışsallığının özdeşliği kendini Kavramın gerçekliği olarak sergilemekle kalmamıştır; ama daha şimdiden Yargıda Kavramın kıpıları karşılıklı ilgisizlikleri içinde bile birbirlerine karşı imlemlerini yalnızca bağıntılarında taşıyan belirlenimler olarak kalırlar. Tasım *dolaylılıktır*, *koyulmuşluğu* içinde tamamlanmış Kavramdır. Devimi bu dolaylılığın ortadan kaldırılmasıdır ki, bunda hiçbirşey kendinde ve kendi için değil, ama her biri yalnızca bir başkası dolayısıyladır. Sonuç buna göre bir *dolaysızlıktır* ki, *dolaylılığın ortadan kaldırılması* yoluyla ortaya çıkmıştır, bir *Varlıktır* ki, o denli de dolaylılık ile özdeştir, ve Kavramdır ki, başkalığından ve başkalığında kendini yeniden kurmuştur. Bu *Varlık* buna göre *kendinde ve kendi için olan bir Olgudur*, — *Nesnellik*.

İkinci Kesim

Nesnellik

Nesnel Mantığın birinci Kitabında soyut *Varlık belirli-Varlığa* geçiyor, ama eşit ölçüde *Öze* geri dönüyor olarak sergilendi. İkinci Kitapta *Öz* kendini *Zemine* belirliyor, bu yolla *Varoluşa* çıkıyor ve kendini *Töze* olgusallaştırıyor, ama yine *Kavrama* geri dönüyor olarak gösterir. Kavram söz konusu olduğunda, şimdi ilk olarak kendini *Nesnellğe* belirlediği gösterildi. Kendiliğinden açıktır ki, bu son geçiş belirlenimine göre daha önce *Metafizikte Kavramdan*, yani Tanrının Kavramından *onun belirli-Varlığının çıkarsanması* olarak, ya da Tanrının *belirli-Varlığının sözde varlıkbilimsel tanıtı* olarak bulunan şey ile aynıdır. — Yine iyi bilindiği gibi, Descartes'ın 'Tanrının *Kavramı Varlığını kendi içinde kapsayandır*' biçimindeki yüksek düşüncesi ilkin biçimsel tasımın kötü biçimine, yani o sözü edilen tanıtılamanın biçimine bozulmuş ve sonunda Usun Eleştirisine ve *belirli-Varlığın Kavramdan çıkarsanamayacağı* düşüncesine yenik düşmüştür. Bu tanıtılamanın kimi noktaları daha önce aydınlatıldı; Birinci Bölümde, s. 64vs, *Varlık* en yakın karşısında, *Yoklukta* yiterken ve *Oluş* kendini ikisinin gerçekliği olarak gösterirken doğan karışıklığa dikkat çekildi, çünkü tikel bir belirli-Varlık durumunda onun *Varlığına* değil, ama *belirli içeriğine* sarılan bakış açısı buna göre *bu belirli içeriği*, örneğin yüz Taleri, bir başka *belirli içerik* ile, örneğin algımın bağlamı ile, servet durumum ile karşılaştırdığı zaman o birinci içeriğin ikinciye eklenmesinin ya da eklenmemesinin bir ayrım yarattığını bulur — sanki bu durumda söz konusu olan şey Varlığın ve Yokluğun ayrımıymış ya da giderek Varlığın ve Kavramın ayrımıymış gibi. Dahası, aynı yerde, s. 83, ve İkinci Kitapta, s. 337, varlıkbilimsel tanıtılamada bulunan bir belirlenim, *tüm olgusallığın toplamı* belirlenimi aydınlatıldı. — Ama o tanıtılamanın özsel nesnesi, *Kavramın ve belirli-Varlığın bağlantısı*, *Kavramın* ve onun kendini *Nesnellğe* belirlemesinin bütün sürecinin az önce sonuçlanan irdelemesini ilgilendirir. Kavram saltık olarak kendi ile özdeş olumsuzluk olarak kendi kendisini belirleyendir; belirtildiği gibi, Kavram kendini tekillikte *Yargıya* belirlemede daha şimdiden kendini *olgusal olan* olarak, *var olan* olarak koyar; bu henüz soyut olgusalılık kendini *Nesnellikte* tamamlar.

Şimdi hiç kuşkusuz Kavramın Nesnellğe geçişi Tanrının Kavramından onun belirli-Varlığına geçişten başka birşeymiş gibi görünebilir; ama bir yandan dikkat etmek gerek ki, belirli *içerik*, Tanrı, mantıksal süreçte hiçbir ayrıma yol açmaz ve varlıkbilimsel tanıtılama yalnızca bu mantıksal sürecin o tikel içeriğe bir uygulamasıdır. Ama öte yandan yukarıda

belirtilen gözlemi, öznenin ilkin yüklemde belirlilik ve içerik kazandığını, ama bundan önce, duygu, sezgi ve tasarım için ne olursa olsun, kavrayan bilgi için yalnızca bir *ad* olduğunu anımsamak özeldir; ama yüklemde belirlilik ile birlikte aynı zamanda genel olarak *olguşallaşma* başlar. — Ama yüklemeler kendileri henüz Kavramda kapsanıyor olarak, böylelikle henüz belirli-Varlığa çıkmamış öznel şeyler olarak kavranmalıdır; bu düzeye dek bir yandan hiç kuşkusuz Kavramın olguşallaşması Yargıda henüz tamamlanmış değildir. Ama öte yandan bir nesnenin salt yüklemeler yoluyla belirlenmesi de bu belirlenme aynı zamanda Kavramın olguşallaşması ve nesnelleşmesi olmadıkça öylesine öznel birşey olarak kalır ki, nesnenin *Kavramının* gerçek bilgisi ve *belirlenimi* bile değildir — soyut derin-düşünce ve kavramayan tasarım anlamında öznel birşey. — Tanrı dirimli Tanrı olarak ve daha da ötesi saltık Tin olarak yalnızca *ediminde* bilinir. Önceleri insanlara Tanrıyı *işlerinde* tanımaları öğütlenirdi; ancak bunlardan onun *özellikleri* denilen *belirlenimler* ortaya çıkabilirdi ki, *Varlığı* da onlarda kapsanır. Böylece *işlerinin*, e.d. kendi kendisinin kavramsal bilgisi Tanrının *Kavramını* Varlığında ve Varlığını Kavramında kavrar. Genel olarak *Varlık* ya da giderek *belirli-Varlık* bile öylesine yoksul ve sınırlı bir belirlenimdir ki, onu Kavramda bulma güc-lüğü pekala yalnızca *Varlığın* ya da *belirli-Varlığın* kendisinin ne olduğunu irdelememiş olmaktan doğabilir. — *Varlık*, bütünüyle *soyut*, *dolaysız kendi ile bağıntı* olarak, Kavramın soyut kıpısından, soyut evrensellikten başka birşey değildir ki, Varlıktan istenen şeyi, Kavramın *dışında* olmayı da sağlar; çünkü Kavramın kıpısı olmasına karşın, kendini kendi karşısına koymada o denli de Kavramın ayrımı ya da soyut Yargısıdır. Kavram, biçimsel olarak bile olsa, daha şimdiden dolaysızca *Varlığı daha gerçek ve daha varsıl* bir biçimde kapsar, çünkü kendi ile bağıntılı olumsuzluk olarak *Tekilliktir*.

Ama genel olarak Kavramda ve eşit ölçüde Tanrının Kavramında *Varlığı* bulma güc-lüğü hiç kuşkusuz üstesinden gelinemez olur — eğer Varlık düşünce ile kavranabilir birşey değil, ama *servet durumumdaki yüz Taler* gibi *dış deneyim bağlamında* ya da *duyusal algı biçiminde* yalnızca el ile kavranabilir birşey, özsel olarak iç değil ama dış göz ile görülebilir birşey olacaksa, ve eğer şeylerin duyusal, zamansal ve geçici olarak taşıdıkları Varlığa olguşallık, gerçeklik denecekse. — Eğer bir felsefecilik Varlık durumunda kendini duyuların üzerine yükseltmiyorsa, Kavram durumunda da salt soyut düşünceyi terketmeyi başaramaz; bu düşünce Varlık ile karşıtlık içinde durur.

Kavramı yalnızca böyle soyut düşünce gibi tek-yanlı birşey olarak alma alışkanlığı daha önce ileri sürülen şeyi kabul etmeyi, yani *Tanrının Kavramından* onun *Varlığına* geçişi Kavramın nesnelleşmesinin yukarıda sunulan mantıksal sürecinin bir *uygulaması* olarak görmeyi daha başından önleyecektir. Gene de, genellikle olduğu gibi, eğer mantıksal olanın biçimsel olan olarak her belirli içeriğin bilgisi için biçimi oluşturduğu

kabul edilirse, o zaman en azından o ilişki geçerli sayılmalıdır, eğer genel olarak Kavramın Nesnellik ile karşılığı durumunda gerçek olmayan Kavramda ve eşit ölçüde gerçek olmayan bir Olgusalılıkta bir enson olarak durup kalınmayacaksa. — Ama *arı Kavramın* açımında daha öte imlendiği gibi, bu saltık, tanrısal Kavramın kendisidir, öyle ki gerçekte bir *uygulama* ilişkisi yer almayacak, ama o mantıksal süreç Tanrının kendini Varlığa belirlemesinin dolaysız açımı olacaktır. Ama burada şunu belirtmek gerek ki, eğer Kavram Tanrının Kavramı olarak sunulacaksa, o zaman daha şimdiden *İdeaya* alındığında olduğu gibi anlaşılacaktır. O arı Kavram Yargının ve Tasımın sonlu biçimleri içinden geçer, çünkü henüz kendinde ve kendi için Nesnellik ile bir olarak koyulmamış, ama yalnızca Nesnellik olma sürecinde kavranmıştır. Böylece bu Nesnellik de henüz tanrısal Varoluş değildir, henüz *İdeada* görünüşü içindeki olgusalılık değildir. Gene de Nesnellik varlıkbilimsel tanıtılmanın *Varlığından ya da belirli-Varlığından* daha varsıl ve daha yüksektir, tıpkı arı Kavramın da *tüm olgusallığın toplamının* o metafiziksel boşluğundan daha varsıl ve daha yüksek olması gibi. — Ama mantıksal biçimciliğin Tanrının belirli-Varlığının varlıkbilimsel tanıtılmasına olduğu gibi onun daha başka sözde tanıtılmalarına da getirdiği çeşitli yanlış anlamaları ve ayrıca onun Kantçı eleştirisini daha tam olarak durulaştırmayı, ve bu tanıtılmaların gerçek anlamlarını saptayarak temellerinde yatan düşüncelere değerlerini yeniden kazandırmayı bir başka fırsata bırakıyorum.

Daha önce anımsatıldığı gibi, dolaysızlığın çeşitli biçimleri ile ama değişik belirlenimler içinde olmak üzere daha şimdiden karşılaştık. Varlık alanında dolaysızlık Varlığın kendisi ve belirli-Varlıktır. Öz alanında Varoluş ve daha sonra Edimsellik ve Tözsellik, ve Kavram alanında ise soyut Evrensellik olarak dolaysızlığın dışında şimdi Nesnellik. — Felsefi Kavram-ayrımlarının sağınlığı söz konusu olmadığı sürece, bu anlamlar anlamdaş olarak kullanılabilirler; o belirlenimler ise Kavramın zorunluluğundan ortaya çıkmışlardır; — *Varlık* genel olarak *ilk* dolaysızlık, ve *belirli-Varlık* ilk belirlilik ile dolaysızlıktır. *Varoluş*, Şeyler ile birlikte, dolaysızlıktır ki, *Zeminden*, Özün yalın yansımasının kendini ortadan kaldıran dolaylılığından ortaya çıkar. Ama *Edimsellik* ve *Tözsellik* Görüngü olarak henüz özsel-olmayan Varoluşun ve onun Özsellığının ortadan kaldırılmış ayırımından ortaya çıkan dolaysızlıktır. Son olarak, *Nesnellik* Kavramın kendini soyutlamasının ve dolaylılığının ortadan kaldırılması yoluyla ona belirlediği dolaysızlıktır. — Felsefenin sıradan yaşamın tasarımlar dünyası için yapılmış dilinden Kavramın belirlenimlerine *yaklaşıyor görünen* türde anlatımları seçme hakkı vardır. Sıradan yaşamın dilinden seçilmiş bir sözcük için sıradan yaşamda da onunla onun için felsefenin kullandığı aynı Kavramın bağlandığını *tanıtlama* gibi bir soru olamaz, çünkü sıradan yaşamın Kavramları değil ama tasarımları vardır, ve başka bakımlardan salt Tasarım olanın Kavramını bilmek felsefenin

kendisidir. Buna göre eğer tasarımsal düşünce onun felsefi belirlenimler için kullanılan anlatımları durumunda bunların ayrımları için belli yaklaşıkları göz önüne getiriyorsa bu yeterli olmalıdır — tıpkı o anlatımlarda tasarımın karşılık düşen Kavramlar ile daha yakından bağıntılı nüanslarının tanınmasının söz konusu olabilmesi gibi. — Belki de bir şeyin *varolmaksızın yalnızca olabileceğini* kabul etmek güç olabilir; ama en azından örneğin yargının koşacı olarak ‘olmak’ anlatımı ‘*varolmak*’ anlatımı ile değiştirilmez ve ‘Bu mal pahalıdır, uygundur vb.’ ‘Altın metaldir,’ yerine ‘Bu mal pahalı, uygun vb. *varolur*,’ ‘Altın metal ya da metalik *varolur*’denmez;¹ ama *Olma ve Görünme, Görüngü ve Edimsellik*, ve ayrıca *Edimselliğe* karşı salt *Varlık* hiç kuşkusuz ayırdedilirler, tıpkı tüm bu anlatımların özellikle *Nesnellikten* ayırdedilmeleri gibi. — Ama anlamdaş olarak kullanılsalar bile, felsefenin hiç kuşkusuz dilin böyle boş gereksizliklerini kendi ayrımları için kullanma özgürlüğü vardır.

Apodiktik Yargı durumunda — ki Yargının tamamlanışı olarak onda özne yükleme karşı belirliliğini yitirir — *öznelliğin* ondan doğan ikili anlamını, yani Kavramın öznelliğini ve o denli de Kavrama karşıt olarak dışsallığın ve olumsuzluğun öznelliğini anımsatmıştık. Böylece Nesnellik için de kendine-bağımlı *Kavramın karşısında* duran, ama ayrıca *kendinde-ve-kendi-için-var-olan* Nesnellik olarak ikili bir anlam görünür. Birinci anlamda Nesne özne idealizmde saltık gerçek olarak bildirilen Ben = Ben ile karşıtlık içinde durur ve Benin ya da Kavramın onunla yalnızca hiç sonlanmayan bir savaşım içinde olduğu o dolaysız belirli-Varlığı içindeki çoklu dünyadır — bir savaşım ki, Benin ona girişmesinin nedeni bu *kendinde hiç* olan başkasının olumsuzlanması yoluyla kendinin ilk pekinliğine kendi ile eşitliğinin *edimsel gerçekliğini* verebilmektir. — Daha belirsiz bir anlamda, öznenin herhangi bir ilgisi ya da etkinliği için genel olarak bir nesneyi imler.

Ama karşıt anlamda, nesnel olan *kendinde-ve-kendi-için-var-olan* imler ki, sınırlamasız ve karşıtlıksızdır. Ussal temel ilkelere, eksiksiz sanat yapıtlarına vb. özgür ve tüm olumsuzluğun üzerinde oldukları düzeye dek *nesnel* denir. Ussal, kuramsal ya da törel temel-ilkelerin yalnızca özne olana, bilince ait olmalarına karşı, gene de bu sonuncuda *kendinde-ve-kendi-için-var-olan* yana nesnel denir; gerçekliğin bilgisi nesneyi nesne olarak, özne derin-düşüncenin herhangi bir eklentisinden özgür olarak bilmeye bağlanır, ve haklı eylem özne kökenli olmayan, hiçbir özence ve zorunluluklarını saptıracak hiçbir işleme izin vermeyen nesnel yasaları izlemek olarak kabul edilir.

Açıklamamızın şimdiki duruş noktasında, Nesnellik ilk olarak *Kavramın kendinde-ve-kendi-için-olan Varlığının* anlamını, kendi öz-belirlenimi

¹Bir komutanın kıyıya yaklaşabilmek için adanın yakınlarında genellikle sabaha doğru başlayan rüzgân beklediğini bildirdiği Fransızca bir raporda şu anlatım bulunur: “le vent ayant été longtemps sans exister”; burada ayrım yalnızca bir başka sıradan anlatım yolundan doğar, örneğin “il a été longtemps sans m’écrire.”

içinde koyulan *dolaylılığı* ortadan kendi ile *dolaysız* bağıntıya kaldıran Kavramın anlamını taşır. Bu dolaysızlığın kendisine bu yolla dolaysızca ve bütünüyle Kavram yayılır, tıpkı Kavramın bütünlüğünün dolaysızca Kavramın Varlığı ile özdeş olması gibi. Ama dahası, Kavramın o denli de öznelliğinin özgür kendi-için-Varlığını yeniden kurması gerektiği için, *Erek* olarak Kavramın Nesnellik ile bir ilişkisi ortaya çıkar ki, bunda Nesnellüğün dolaysızlığı Ereğe karşı olumsuz birşey ve Ereğin etkinliği tarafından belirlenen birşey olur ve böylelikle öteki anlamı, Kavram ile karşıtlık içinde durduğu düzeye dek kendinde ve kendi için hiç olma anlamını kazanır.

Şimdi, *ilk olarak* Nesnellik dolaysızlığı içindedir ki, bunun kısımları, tüm kısımların bütünlüğünden ötürü, *birbiri dışındaki Nesneler* olarak kendine-bağımlı ilgisizlik içinde kalırlar ve ilişkilerinde Kavramın *özel birliğini* yalnızca *iç* birlik olarak ya da *dış* birlik olarak taşırlar, — *Düzenek* ya da *Mekanizma*.

Ama, *ikinci olarak*, o birlik kendini Nesnelerin kendilerinin *içkin* yasası olarak gösterdiği için, bunların ilişkileri yasaları yoluyla temellendirilmiş *kendine özgü* ayırım ve bir bağıntı olur ki, bunda belirli kendilerine-bağımlılıkları kendini ortadan kaldırır, — *Kimyasallık*.

Üçüncü olarak, Nesnelerin bu özel birliği tam böylelikle kendilerine-bağımlılıklarından ayrı olarak koyulur, özel Kavramdır, ama kendinde ve kendi için Nesnellik ile bağıntılı olarak, *Erek* olarak koyulur, — *Teleoloji*.

Erek kendinde Nesnellik ile bağıntılı olan ve özel olma eksikliğini kendisi yoluyla ortadan kaldıran olarak koyulmuş Kavram olduğu için, ilkin *dışsal* olan ereksellik Ereğin olgusallaşması yoluyla *içsel* ve *İdea* olur.

Bölüm Bir Mekanik

Nesnellik Kavramın birliği içine geri dönmüş bütünlüğü olduğu için, böylelikle dolaysız birşey koyulur ki, kendinde ve kendi için o bütünlük-tür ve ayrıca böyle olarak *koyulur*, ama onda Kavramın olumsuz birliği kendini henüz bu bütünlüğün dolaysızlığından ayırmış değildir; — ya da Nesnellik henüz *Yargı* olarak koyulmuş değildir. Kavramı içkin olarak kendi içinde taşıdığı düzeye dek, Kavramın ayırımı onda bulunur; ama nesnel bütünlükten ötürü, ayrılmış kısımlar *tamamlanmış* ve *kendilerine-bağımlı Nesnelerdir* ki, buna göre bağıntılarında bile birbirlerine karşı yalnızca *kendilerine-bağımlı* olarak davranırlar ve her bileşimde birbirlerine *dışsal* kalırlar. — *Düzenegün* karakterini oluşturan şey bileşmiş olanlar arasında hangi bağıntı yer alırsa alsın bu bağıntının onların doğalarını hiç ilgilendirmeyen *yabancı* bir bağıntı olması, ve, bu bir Birlik görünüşü ile bağıl olsa bile, bunun *bileşim*, *karşım*, *birikim* vb.den

daha ötesi olmayan birşey olarak kalmasıdır. Tıpkı *özdeksel* Düzenek gibi, *tinsel* Düzenek de tinde bağıntılı olanların birbirlerine ve onun kendisine dışsal kalmalarından oluşur. *Mekanik* bir *düşünme yolu*, *mekanik* bir *bellek*, *alışkanlık*, *mekanik* bir *davranış yolu* tinin kavradığında ya da yaptığındaki tinin kendine özgü yayılışının ve bulunuşunun eksik olduğunu imler. Kuramsal ya da kılışsal Düzeneği onun kendi-etkinliği olmaksızın, bir itki ve bilinç olmaksızın yer alamasa da, gene de onda bireyselliğin özgürlüğü eksiktir, ve bu özgürlük onda görünmediği için, böyle edim salt dışsal bir edim olarak görünür.

A. MEKANİK NESNE

Nesne, gördüğümüz gibi, *Tasımdır* ki, dolaylılığı [nın yanları] eşitlenmiş ve buna göre dolaysız özdeşlik olmuştur. Böylece kendinde ve kendi için Evrenseldir; Evrensellik bir özellikler ortaklığı anlamında değil, ama Tikelliğe yayılan ve onda dolaysız Tekillik olan bir Evrenselliştir.

1. Buna göre ilk olarak Nesne kendini *özdeğe* ve *biçime* ayırmaz — ki o zaman bunlardan birincisi Nesnenin o kendine-bağımlı Evrenseli, ikincisi ise Tikel ve Tekil olurdu; Tekilliğin ve Evrenselliğin böyle soyut bir ayrımı Nesnenin Kavramına göre onda bulunmaz; eğer özdek olarak görülürse, o zaman kendinde biçimlenmiş özdek olarak alınmalıdır. Benzer olarak, Özellikleri ile Şey olarak, Parçalardan oluşan Bütün olarak, İlinekler ile Töz olarak ve yansımanın başka ilişkilerine göre belirlenebilir; ama bu ilişkiler Kavramda daha şimdiden bütününde yitip gitmişlerdir; buna göre Nesne ne Özellikler ne de İlinekler taşır, çünkü bunlar Şeyden ya da Tözden ayrılabilirlerdir; oysa Nesnede Tikellik saltık olarak bütünlüğe yansır. Bir Bütünün Parçalarında Nesnenin ayrımlarına ait olan kendine-bağımlılık hiç kuşkusuz bulunur, ama bu ayrımların kendileri doğrudan doğruya özsel olarak Nesnelerdir, bütünlüklerdir ki, Parçalar gibi, Bütüne karşı bu belirliliği taşımazlar.

Buna göre Nesne ilk olarak kendisinde hiçbir belirli karşıtlık taşımadığı düzeye dek *belirsizdir*; çünkü dolaysız özdeşliğe bileşmiş dolaylılıktır. *Kavramın özsel olarak belirli olduğu* düzeye dek, Nesne kendisinde belirliliği bir *çokluluk* olarak taşır ki, tamamlanmış olmasına karşın, bunun dışında *belirsiz*, e.d. *ilişkisizdir* ve ilkin benzer olarak daha öte belirli olmayan bir bütünlük oluşturur; onda ayırdedilebilen *yanlar*, *parçalar* dış bir derin-düşünceye aittir. Buna göre o bütünüyle belirsiz ayrım yalnızca *çok sayıda* Nesnenin olması demektir ki, bunlardan her biri belirliliğini yalnızca Evrenselliğine yansıtmış olarak kapsar ve kendini *dışa doğru* yansıtmaz. — Bu belirsiz belirlilik Nesneye özsel olduğu için, Nesne kendi içinde böyle bir *çokluktur* ve buna göre *bileşik* olarak, *toplak* olarak görülmelidir. — Gene de *Atomlardan* oluşmaz, çünkü bunlar bir bütünlük olmadıkları için bir Nesne değildirler. Leibniz'in *Monadı* bir Nesne olmaya daha yakındır, çünkü dünya-tasarımının bir

bütünlüğüdür, ama *yeğin özneliği* içinde kapalı olduğu için en azından özsel olarak kendi içinde *bir* olması gerekir. Gene de *dışlayıcı Bir* olarak belirlenen Monad yalnızca *derin-düşünce* tarafından *varsayılan* bir ilkedir. Ama Monad bir yandan çoklu tasarımlarının, salt *kendinde* var olan bütünlüğünün açınmış, e.d. *koyulmuş* belirlenimlerinin zemininin *onun dışındayattığı* düzeye dek, öte yandan *başkaları ile birlikte* bir Nesne oluşturma Monada benzer olarak ilgisiz olduğu düzeye dek, Nesnedir; böylelikle gerçekte *dışlayıcı ve kendi için belirli* değildir.

2. Şimdi, Nesne *belirlenmişliğin* bütünlüğü olduğu için, ama belirsizliğinden ve dolaysızlığından *ötürü* o belirlenmişliğin *olumsuz birliği* olmadığı için, kendilerinde ve kendileri için belirli *tekil belirlenimlere* karşı *ilgisizdir*, tıpkı bu sonuncuların kendilerinin birbirlerine karşı *ilgisiz* olmaları gibi. Buna göre bunlar ne ondan, ne de birbirlerinden kavranabilirler; bütünlüğü çokluluğunun kendinde belirli olmayan genelde Tekillige genel yansımasıyla biçimidir. Taşıdığı belirlilikler öyleyse hiç kuşkusuz ona aittir; ama onun ayrımlarını oluşturan ve bunları bir birliğe birleştiren *biçim* dışsal, ilgisiz bir biçimdir; parçaların ve yanların ister bir *karşımı*, isterse bir *düzeni* ya da belli bir *düzenlemesi* olsun, tüm bunlar böyle bağıntılı olanlara ilgisiz bileşimlerdir.

Böylece Nesne, tıpkı genel olarak bir belirli-Varlık gibi, bütünlüğünün belirliliğini *kendi dışında*, başka Nesnelerde ve bunlar da yine benzer olarak *kendi dışlarında* taşırlar ve bu sonsuza dek böyle gider. Bu sonsuza ilerlemenin kendi içine geri dönüşü hiç kuşkusuz benzer olarak kabul edilmeli ve bir *bütünlük* olarak, bir *dünya* olarak tasarımlanmalıdır ki, bu gene de belirsiz. Tekillik yoluyla kendi içine kapalı Evrensellikten, bir *Evrenden* başka birşey değildir.

Öyleyse belirliliği içindeki Nesne o denli de ona karşı ilgisiz olduğu için, belirlenmişliği için kendiliğinden *kendi dışını ve ötesini*, başka nesneleri gösterir ki, onlar için *belirleyen olmak* gene de benzer olarak *ilgisizdir*. Buna göre hiçbir yerde öz-belirlenim ilkesi bulunmaz; *Determinizm* — bilginin bir duruş noktası ki, onun için Nesne burada ilk olarak kendini gösterdiği yolda gerçek olandır — Nesnenin her belirlenimi için bir başka Nesnenin belirlenimini verir; ama bu başkası benzer olarak belirlenmişliğine karşı olduğu gibi kendi belirleme etkinliğine karşı da ilgisizdir. — Determinizm sonsuza ilerlemeyi içerdiği düzeye dek kendisi de belirsizdir; keyfi olarak her yerde durup kalabilir ve doyum bulabilir, çünkü ulaştığı Nesne biçimsel bir bütünlük olarak kendi içinde kapalıdır ve bir başkası yoluyla belirlenmişliğe ilgisizdir. Bu nedenle bir Nesnenin belirleniminin *açıklaması* ve bu tasarımın bu açıklama amacıyla daha öte ilerlemesi yalnızca *boş sözdür*, çünkü ulaştığı öteki nesnede hiçbir öz-belirlenim bulunmaz.

3. Şimdi bir Nesnenin *belirliliği bir başkasında yattığı* için, bunların arasında hiçbir belirli türülük bulunmaz; belirlilik bir kez bir Nesnede, sonra bir başkasında yalnızca *ikilenir*, bütünüyle ve yalnızca *özdeş birşeydir*,

ve açıklama ya da kavrama bu düzeye dek *totolojiktir*. Bu totoloji dışsal, boş ileri geri gidip gelmez; belirlilik ona karşı ilgisiz Nesnelerden kendine özgü hiçbir ayırdedicilik kazanmadığı ve bu nedenle yalnızca özdeş olduğu için, yalnızca *bir* belirlilik bulunur; ve ikilenmesi tam olarak bir ayırımın bu dışsallığını ve hiçliğini anlatır. Ama aynı zamanda Nesneler birbirleri karşısında *kendilerine-bağımlıdır*lar; bu nedenle o özdeşlikte birbirlerine salt *dışsal* kalırlar. — Böylece Nesnelerin birbirlerine karşı eksiksiz *ilgisizlikleri* ve *belirliliklerinin özdeşliği* arasındaki çelişki ya da belirliliklerinin *özdeşliğinde* eksiksiz dışsallıklarının çelişkisi bulunur. Bu çelişki böylece birçok Nesnenin *olumsuz birliğidir* ki, bunlar birliklerinde saltık olarak birbirini iterler, — *düzeneksel Süreç*.

B. MEKANİK SÜREÇ

Eğer Nesneler yalnızca kendi içlerinde kapalı bütünlükler olarak görülürse, o zaman birbirleri üzerinde etkili olamazlar. Bu belirlenimde tam bu nedenle birbirleri üzerinde hiçbir etkide bulunmadıkları düşünülen *Monadlar* ile aynıdır. Ama bir Monadın kavramı tam bu nedenle eksik bir derin-düşüncedir. Çünkü bu ilk olarak Monadın yalnızca *kendinde* var olan bütünlüğünün *belirli* bir tasarımıdır; onun dünya-tasarımının açınmasının ve *koyulmuşluğunun belli bir derecesi* olarak *belirli* birşeydir; şimdi kendi içinde kapalı bütünlük olduğu için, bu belirliliğe karşı da ilgisizdir; buna göre belirlilik onun kendi belirliliği değil, ama bir *başka* Nesne yoluyla *koyulmuş* belirliliktir. *İkinci olarak*, yalnızca *temsil eden* birşey olması gerektiği düzeye dek genel olarak *dolaysız* birşeydir; öyleyse kendi ile bağıntısı *soyut Evrenselliştir*; bu yolla *başkaları için açık bir belirli-Varlıktır*. — Tözün Özgürlüğünü kazanmak uğruna onu *kendi içinde tamamlanmış* olmakla *dışarıdan* alacak hiçbirşeyi olmayan bir bütünlük olarak tasarımılamak yeterli değildir. Gerçekte, kendi ile kavramsız, salt temsil eden bağıntı tam olarak başkalarına karşı bir *edilginliktir*. — Benzer olarak *belirtlilik* ister *var olan* birşeyin belirliliği olarak, isterse *temsil eden* birşeyin belirliliği olarak, ya da isterse içeriden doğan açınının bir *derecesi* olarak alınsın, *dışsal birşeydir*; — açınının eriştiği derece *sınırnı* bir *başkasında* taşır. Tözlerin etkileşimlerini *önceden belirlenmiş bir uyuma* kaydırmak onu bir *varsayım* yapmaktan, e.d. onu Kavramdan çekmekten başka birşey demek değildir. — Tözlerin *etkileşiminden* kaçınma gereksinimi temel alınan saltık *kendine-bağımlılık* ve *kökensellik* kıpısı üzerine dayanıyordu. Ama bu *koyulmuşluk*, açınının derecesi *kendinde-Varlığa* karşılık düşmediği için, bu sonuncusu tam bu nedenle zeminini bir *başkasında* taşır.

Tözsellik ilişkisi, onu ele alırken gösterildiği gibi, Nedensellik ilişkisine geçer. Ama var olan burada bundan böyle bir Tözün değil, bir *Nesnenin* belirlenimini taşır; Nedensellik ilişkisi Kavramda yitmiştir; bir *Tözün* bir başkasına karşı kökenselliği kendini bir *Görünüş* olarak, Etkisi ise karşıta bir geçiş olarak göstermiştir. Bu ilişki buna göre hiçbir

Nesnellik taşımaz. Bu nedenle bir Nesnenin etker Neden olarak öznel birlik biçiminde koyulduğu düzeye dek, bu bundan böyle kökensel bir belirlenim olarak değil, ama *dolaylı birşey* olarak geçerlidir; etker Nesne bu belirlenimini yalnızca bir başka Nesne dolayısıyla taşır. — *Düzenek*, Kavramın alanına ait olduğu için, onda kendini Nedensellik ilişkisinin gerçekliği olarak göstermiş olan şey koyulmuştur; başka bir deyişle, kendinde-ve-kendi-için-Varlık olması gereken Neden özsel olarak o denli de Etki, koyulmuş-Varlıktır. Buna göre Düzenekte dolaysızca Nesnenin Nedenselliği kökensellik olmayan birşeydir; Nesne bu belirlenimine ilgisizdir; öyleyse Neden olması onun için olumsal birşeydir. — Bu düzeye dek hiç kuşkusuz denebilir ki, Tözlerin Nedenselliği *yalnızca tasarımsal birşeydir*. Ama tam bu tasarımsal Nedensellik *Düzenektir*, çünkü Düzenek Nedenselliğin değişik Tözlerin *özdeş* belirliliği olarak, ve böylelikle kendilerine-bağımlılıklarının bu özdeşlikte yitip gidişi olarak *salt bir koyulmuşluk* olmasıdır; Nesneler bu birliğe karşı ilgisizdirler ve kendilerini ona karşı sürdürürler. Ama benzer olarak bu ilgisiz *kendilerine-bağımlılıkları* da *salt bir koyulmuşluktur*; bu nedenle *karşımaya* ve *toplanmaya* ve *toplak* olarak *tek bir Nesne* olmaya yeteneklidirler. Hem geçişlerine hem de kendilerine-bağımlılıklarına karşı bu ilgisizlik yoluyla Tözler *Nesnelerdir*.

a. Biçimsel Mekanik Süreç

Mekanik ya da Düzeneksel Süreç Düzenekğin Kavramında kapsanan şeyin, öyleyse ilk olarak bir *çelişkinin* koyulmasıdır.

1. Sözü edilen Kavramdan görüldüğü gibi, Nesnelerin etkileşimleri *özdeş* bağıntılarının *koyulmasıdır*. Bu yalnızca ortaya çıkan belirliliğe *Evrensellik* biçiminin verilmesinden oluşur, — *iletişim* olan şey ki, karşıta geçiş olmaksızın vardır. — *Tinsel iletişim*, her durumda Evrensellik biçimindeki Evrensel olan öğede ilerleyen bu iletişim kendi için *ideal* bir bağıntıdır ki, onda *bir belirlilik* kendini bozulmaksızın bir kişiden bir başkasına *sürdürür* ve hiçbir başkalaşım olmaksızın kendini evrenselleştirir, — tıpkı bir kokunun dirençsiz atmosferde özgürce yayılması gibi. Ama giderek özdeksel Nesneler arasındaki iletişimde bile bunların belirlilikleri deyim yerindeyse eşit ölçüde ideal bir yolda *yayılır*; kişilik Nesnelerde olandan sonsuz ölçüde daha yeğin bir *sertliktir*. Genel olarak Nesnenin biçimsel bütünlüğü, ki belirliliğe ilgisizdir ve böylelikle bir öz-belirlenim değildir, onu bir başkasından ayırdedilmemiş kılar ve böylece etkileşimi ilk olarak birinin belirliliğinin ötekinde engelsizce sürdürülmesine çevirir.

Şimdi, tinsel alanda iletmeye yetenekli sonsuz bir içerik çokluğu vardır, çünkü bu içerik anlığa alındığında onu iletilebilir birşey yapan bu Evrensellik *biçimini* kazanır. Oysa yalnızca biçim yoluyla değil ama kendinde ve kendi için Evrensel olan Evrensel tinsel alanda olduğu

gibi cisimsel alanda da genel olarak *nesnel olandır* ki, onun karşısında dış Nesnelerin olduğu gibi kişilerin Tekilliği de ona karşı hiçbir direnç gösteremeyen özsel-olmayan şeylerdir. Yasalar, töreler, genel olarak ussal tasarımlar tinsel alanda böyle iletilebilir şeylerdir ki, bireylere bilinçsiz bir yolda yayılırlar ve kendilerini onlarda geçerli kılarlar. Cisimsel alanda iletilebilir şeyler devim, sıcaklık, manyetizma, elektrik ve bu tür şeylerdir ki, özdekler olarak tasarımlansalar bile, *tartılamaz* etmenler olarak belirlenmeleri gerekir — etmenler ki, *özdeğin tekilleşmesini* temellendiren özdeksellikten yoksundurlar.

2. Şimdi eğer Nesnelerin birbirleri üzerindeki etkilerinde ilk olarak *özdeş* Evrensellikleri koyulursa, Kavramın öteki kıpısını, *Tikelliği* koymak da eşit ölçüde zorunludur; buna göre Nesneler *kendilerine-bağımlılıkları* da tanıtlarlar, kendilerini birbirlerine dışsal olarak sürdürürler ve o Evrensellikte *Tekilliği* kurarlar. Bu kurma edimi genel olarak *Tepkidir*. İlk olarak, Tepki Eylemin (Etkinin) ve iletilen belirliliğin *salt bir ortadan kaldırılması* olarak anlaşılmayacaktır; iletilen şey, bir Evrensel olarak, tikel Nesnelerde olumludur ve kendini yalnızca onların türölülüğünde *tikelleştirir*. Öyleyse bu düzeye dek iletilen ne ise öyle kalır; yalnızca kendini Nesnelere *dağıtır* ya da onların tikelliği yoluyla belirlenir. — Neden kendi başkasında, Etkide, nedensel Tözün etkinliği ise etkimesinde yitip gider; ama *etkin Nesne* yalnızca bir *Evrensel* olur; etkimesi ilk olarak belirliliğinin bir yitişi değil, ama bir *tikelleşmedir* ki, onunla ilkin ondaki bütün, *tekil* belirlilik olan Nesne şimdi onun bir *türüdür* ve *belirlilik* ilkin bunun yoluyla bir Evrensel olarak koyulur. İkisi, tekil belirliliğin iletişimde Evrenselliğe yükselmesi ve tikelleşmesi ya da yalnızca *bir* olanın dağılımda bir türe indirgenmesi bir ve aynıdır.

Tepki şimdi *Etkiye* eşittir. — Bu *ilkin* öyle bir yolda görünür ki, ikinci Nesne bütün Evrenseli *kendi içine almıştır* ve böylece şimdi birinciye karşı etkin olandır. Böylece Tepkisi Etki ile aynıdır, *dürtünün karşılıklı bir itişidir*. İkinci olarak, iletilen nesnel olandır; öyleyse Nesnelerin türölülükleri varsayımının yanında onların tözsel belirlenimi olarak *kalır*; Evrensel böylece aynı zamanda kendini onlarda özgüleştirebilir, ve her bir Nesne buna göre yalnızca bütün Etkiyi geri vermez, ama kendi özgül payını taşır. Ama, *üçüncü olarak*, Tepki *bütünyle olumsuz Etkidir*, çünkü her bir Nesne *kendine-bağımlılığının esnekliği* yoluyla onda bir başkasının koyulmuşluğunu iter ve kendi ile bağıntısını saklar. İletilen belirliliğin Nesnelerdeki özgül *Tikelliği*, daha önce Tür denmiş olan şey, *Tekillige* geri döner, ve Nesne *iletilebilir Evrenselliğe* karşı dışsallığını ileri sürer. Etki bu yolla *dinginliğe* geçer. Kendini Nesnenin kendi içine kapalı ilgisiz bütünölülüğünde yalnızca *yüzeysel*, geçici bir başkalaşım olarak tanıtlar.

3. Bu geri dönüş düzeneksel Sürecin *Ürününü* oluşturur. *Dolaysızca* Nesne Tekil olarak *varsayılır*; dahası, başkalarına karşı bir Tikel olarak, ama *üçüncü olarak* Tikelliğine karşı ilgisiz birşey olarak, Evrensel olarak varsayılır. *Ürün* Kavramın şimdi bir olarak *koyulan o varsayılmış*

bütünlüğüdür. Vargıdır ki, onda iletilen Evrensel Nesnenin Tikelliği yoluyla Tekillik ile birleşir; ama aynı zamanda dinginlikte *dolaylılık* kendini *ortadan kaldırmış* bir dolaylılık olarak koyulur; ya da Ürünün bu kendi belirlileşme sürecine karşı ilgisiz olduğu ve kazanılan belirliliğin ondaki dışsal bir belirlilik olduğu koyulur.

Buna göre Ürün ilkin sürece giren Nesne ile aynıdır. Ama aynı zamanda ilkin bu devim yoluyla *belirlenir*; düzeneksel Nesne *genel olarak yalnızca Ürün olarak Nesnedir*, çünkü ne ise ilkin *bir başkasının ondaki dolaylılığı* yoluyla odur. Böylece Ürün olarak kendinde ve kendi için olması gereken şeydir, bir *bileşik*, *karışım*, parçaların belli bir *düzen* ve *düzenlenişi*, genel olarak öyle birşey ki, belirliliği öz-belirlenim değil, ama *koyulmuş birşeydir*.

Öte yandan o denli de düzeneksel Sürecin *sonucu Sürecin kendisinden daha önce bulunmaz*; *Sonu*, Erek durumunda olduğu gibi, *başlangıcında* değildir. Ürün Nesnede *dışsal olarak* koyulmuş bir belirliliktir. Bu nedenle *Kavrama* göre bu Ürün hiç kuşkusuz Nesnenin başlangıçta daha şimdiden olduğu şeydir. Ama başlangıçta dışsal belirlilik henüz *koyulmuş* olarak bulunmaz. Bu düzeye dek sonuç Nesnenin ilk belirli-Varlığından *bütünüyle başka* birşeydir ve Nesne için salt olumsal birşey olarak bulunur.

b. Olgusal Düzeneksel (Reel Mekanik) Süreç

Düzeneksel Süreç *dinginliğe* geçer. Başka bir deyişle, Nesnenin onun yoluyla kazandığı belirlilik yalnızca *dışsal* bir belirliliktir. Bu dinginliğin kendisi ona eşit ölçüde dışsal birşeydir, çünkü dinginlik Nesnenin *Etkisine* karşıt olan belirliliktir, ama her belirlilik Nesneye ilgisizdir; buna göre dinginlik *dışsal* bir Neden yoluyla üretilmiş olarak da görülebilir, tıpkı etkin olmanın Nesneye ilgisiz olması gibi.

Dahası, belirlilik *koyulmuş* bir belirlilik olduğu ya da Nesnenin *Kavramı dolaylılık yoluyla kendine geri döndüğü* için, Nesne belirliliği kendi içine yansımış bir belirlilik olarak kendisinde taşır. Ama buna göre bundan böyle düzeneksel Süreçte Nesne ve Sürecin kendisi daha tam olarak belirlenmiş bir ilişki taşırlar. Salt türlü değildirler, ama birbirleri karşısında *belirli olarak ayırdedilirler*. Bir yandan belirlenimsiz dinginlik olan biçimsel Sürecin sonucu böylelikle öte yandan kendi içine yansımış belirlilik yoluyla genel olarak Nesnenin kendisinde taşıdığı *karşılığın* birbirleri ile düzeneksel olarak ilişkili birçok Nesne arasında *paylaştırılmasıdır*. Bir yandan belirlenimsiz birşey olan ve ilişkilerinde ne *esnek* ne de *kendine-bağımlı* olan Nesne öte yandan başka Nesneler için *içine işlenemez bir kendine-bağımlılık* taşır. Nesneler şimdi *birbirlerine karşı kendine-bağımlı Tekilliğin* ve *kendine-bağımlı-olmayan Evrenselliğin* bu daha belirli karşıtlığını da taşırlar. — Daha sağın ayrım cisimlerdeki *kütle*nin değişik büyüklüklerinin salt *nicel* bir ayrımı olarak ya da bir *yeğinlik* ayrımı olarak ya da başka birçok yolda kavranabilir. Ama genel olarak

ayırma salt o soyutlamada sarılmamak gerekir; Nesneler olarak ikisi *olumlu* olarak da kendilerine-bağımlıdırlar.

Şimdi bu olgusal *Sürecin* ilk kısıpı daha önce olduğu gibi *iletişimdir*. *Zayıf olan güçlü olan* tarafından ancak ikinciye kabul ettiği ve onunla *tek bir alan* oluşturduğu düzeye dek yakalanabilir ve içine işlenebilir. Tıpkı özdeksel alanda zayıf olanın oransız ölçüde güçlü olana karşı güvenlikte olması gibi (örneğin havada asılı bir kumaş parçasının bir mermi tarafından delinmemesi, ya da zayıf bir örgensel alıcılığın güçlü uyarana zayıf uyarandan daha az yanıt vermesi), yine öyle bütününü zayıf bir tin güçlü olana karşı bu ikinciye daha yakın durandan daha büyük bir güvenlik içindedir; eğer bütününü aptal ve soysuz birini tasarımılayacak olursak, böyle biri üzerinde yüksek bir anlayışın ve soyluluğun hiçbir etkisi olamaz; *Usa karşı* biricik tutarlı çare ona hiç bulaşmamaktır. — Kendine-bağımlı olmayanın kendine-bağımlı olanla birlikte gidemediği ve aralarında hiçbir iletişimin yer alamadığı düzeye dek, ikincisi de bir *direnç* gösteremez, e.d. iletilen Evrenseli kendi için özgüllestiremez. — Eğer *bir* alanda bulunmasalardı, birbirleri ile bağıntıları bir sonsuz Yargı olur ve aralarında hiçbir süreç olanaklı olmazdı.

Direnç bir Nesnenin öteki tarafından yenilmesinin daha yakın kısıpıdır, çünkü iletilen Evrenselin paylaştırılmasının ve kendi ile bağıntılı olumsuzluğun, üretilecek Tekilliğin koyulmasının başlama kısıpıdır. Nesnenin belirliliği Nesne tarafından üstlenilen ve kendini onda tekilleştirmesi gereken iletilmiş Evrensele *yeterli* olmadığı sürece *direnç yenilir*. Nesnenin görelî kendine-bağımlılık yoksunluğu kendini *Tekilliğinin iletilmiş olan için sığadan* yoksun olmasında ve bu nedenle kendini bu Evrenselde *özne* olarak oluşturamadığı ve onu kendine *yüklem* yapamadığı için onun tarafından parçalanmasında sergiler. — Bir Nesneye karşı *şiddet* yalnızca bu ikinci yana göre onun için *yabancı* birşeydir. *Gücü Şiddet* yapan şey Gücün — nesnel bir Evrenselliğin — Nesnenin *doğası* ile *özdeş* olmasına karşın belirliliğinin ya da olumsuzluğunun onun onu tekil birşey yapan kendi *olumsuz* kendi-içine-yansıması olmaması olgusudur. Nesnenin olumsuzluğunun Güçte kendi içine yansımaması ve Gücün Nesnenin kendisinin kendi ile bağıntısı olmaması ölçüsünde, bu olumsuzluk Güce karşı yalnızca *soyut* olumsuzluktur ki, sergilenişi yitip gidiştir.

Güç, *nesnel Evrensellik* olarak ve Nesneye karşı *Şiddet* olarak, *Yazgı* denilen şeydir, — bir Kavram ki, *kör* olarak adlandırıldığı, e.d. *nesnel Evrenselliği* özne tarafından özgül özgünlüğü içinde tanınmadığı düzeye dek Düzenegın içerisine düşer. — Bu konuda bir iki noktaya değinirsek, genel olarak dirimlinin Yazgısı *Cinstir* ki, kendini *edimsel Tekillikleri* içinde Cinsi Cins olarak taşımayan dirimli bireylerin geçiciliği yoluyla sergiler. Salt Nesneler oldukları için, yalnızca dirimli doğaların, tıpkı daha aşağı basamakların geri kalan Şeyleri gibi, bir Yazgıları yoktur; başlarına gelen şey bir olumsallıktır; ama *Nesneler* olarak *Kavramlarında* kendilerine *dışsaldırlar*; Yazgının yabancı Gücü buna göre bütününü

yalnızca onların *kendi dolaysız doğaları*, dışsallık ve olumsuzluğun kendisidir. Sözcüğün asıl anlamında bir Yazgıyı yalnızca özbilinç taşır, çünkü özgürdür, öyleyse kendi Beninin *Tekilliğinde* saltık olarak *kendinde ve kendi içindir* ve kendini nesnel Evrenselliğinin karşısına çıkarabilir ve ona *yabancılaşabilir*. Ama bu ayrılmanın kendisi yoluyla kendisine karşı bir Yazgının düzeneksel ilişkisini uyandırır. Öyleyse bu Yazgının onun üzerinde bir Gücünün olabilmesi için özsel Evrenselliğe karşı kendine herhangi bir belirlilik vermiş, bir *eylemde* bulunmuş olmalıdır. Böylelikle kendini *tikel birşey* yapmıştır, ve bu belirli-Varlık soyut Evrensellik olarak aynı zamanda ona yabancılaşmış özünün iletişimi için açık olan yandır; sürece bu yanda çekilir. Eylemsiz halk lekesizdir; nesnel, törel bir Evrenselliğe sarınmış, onda çözünmüştür ve bireysellikten yoksundur — bireysellik ki, devinmeyi devindirirken kendine dışa doğru bir belirlenim ve nesnel Evrensellikten koparılmış soyut bir Evrensellik verir, ama bununla özne de özünden vazgeçmiş birşey, bir *Nesne* olur ve *dışsallığın* onun doğasına karşı ilişkisine ve Düzenegün ilişkisine getirilir.

c. Mekanik Sürecin Ürünü

Biçimsel Düzenegün Ürünü genel olarak Nesne, ilgisiz bir bütünlüktür ki, onda *belirlilik koyulmuş* olarak vardır. Bu yolla Nesne *belirli birşey* olarak sürece girdiği için, bir yanda sürecin sönüşünde sonuç Nesnenin kökensel biçimselliği olarak *dinginlik*, kendi-için-belirlenmişliğinin olumsuzluğudur. Ama öte yandan belirlenmişliğin onun kendi içine *olumlu yansıması* olarak ortadan kaldırılması kendi içine dönmüş belirlilik ya da *Kavramın koyulmuş bütünlüğü*, Nesnenin *gerçek Tekilliğidir*. İlk belirsiz Evrenselliği içinde, sonra *Tikel* olarak bulunan Nesne şimdi *nesnel olarak Tekil* olma belirlenimini kazanır ve böylece ondaki o *Tekillik görünüşü*, ki yalnızca kendini tözel Evrenselliğin *karşısına koymuş* bir kendine-bağımlılıktır, ortadan kalkar.

Şimdi, bu kendi-içine-yansıma, gördüğümüz gibi, Nesnelerin nesnel Birliği ya da bireysel kendine-bağımlılıktır, — *Özek*. İkinci olarak, olumsuzluğun yansıması bir Evrenselliktir ki, belirliliğe karşı duran değil ama kendi içinde belirli, ussal Yazgıdır, — bir Evrensellik ki, kendini *kendi içinde tikelleştirir*, Nesnelerin kendine-bağımlı olmayan Tikelliğinde ve Süreçlerinde *dingin*, durağan ayrım olarak *Yasadır*. Bu sonuç düzeneksel Sürecin gerçekliği ve böylelikle ayrıca temelidir.

C. SALTİK MEKANİK

a. Özek

Nesnelerin boş çokluluğu şimdi ilk olarak nesnel Tekillığe, kendini belirleyen yalın *orta-noktaya* toplanır. İkinci olarak, Nesnenin dolaysız

bütünlük olarak belirliliğe karşı ilgisizliğini sürdürmesi ölçüsünde, belirlilik de onda özsel-olmayan olarak ya da birçok Nesnenin bir *bir-biri-dışındalığı* olarak bulunur. Öte yandan ilk belirlilik, özsel belirlilik birbirleri üzerinde düzeneksel olarak etkide bulunan birçok Nesne arasındaki *olgusal orta terimi* oluşturur ki, onun yoluyla *kendilerinde ve kendileri için* birleşirler, ve onların nesnel Evrenselliğidir. Evrensellik kendini ilk olarak *iletişim* ilişkisinde yalnızca *koyma edimi* yoluyla bulunuyor olarak gösterdi; ama *nesnel* Evrensellik olarak Nesnelerin içine yayılan içkin özleridir.

Özdeksel dünyada *Cins* olan şey *özeksel-cisimdir*, ama tekil Nesnelerin ve onların düzeneksel süreçlerinin *bireysel* Evrenselliğidir. Özsel-olmayan tekil cisimlerin birbirlerine karşı davranışları *itme* ve *basınç uygulamadır*; böyle ilişki *özeksel-cisim* ve özleri olduğu Nesneler arasında yer almaz; çünkü bunların dışsallıklarını oluşturan şey bundan böyle temel belirlenimleri değildir. Özdeksel-cisim ile özdeşlikleri öyleyse daha çok dinginlik, yani *özeklerinde-Oлма, özeklerinde Varlıktır*; bu birlik onların kendinde ve kendi için var olan Kavramlarıdır. Gene de yalnızca bir *Gerek* olarak kalır, çünkü Nesnelerin aynı zamanda henüz koyulmuş dışsallıkları o birliğe karşılık düşmez. Buna göre Özeğe doğru *çabaları* saltık Evrensellikleridir, *iletişim* yoluyla koyulmuş Evrensellik değil; bu Evrensellik gerçek, kendisi *somut, dışarıdan koyulmamış dinginliği* oluşturur ki, kendine-bağımlılıktan yoksun süreç ona geri dönmelidir. — Bu nedenledir ki Mekanikte genel olarak devime geçirilen bir cismin dışsal direnç yoluyla devimini yitirmedikçe doğru çizgide sonsuza dek devineceğinin kabul edilmesi boş bir soyutlamadır. *Sürtünme*, ya da direnç hangi biçimini taşırsa taşırsın, yalnızca *Özekselliğin* görüngüsüdür; Özeksellik cismi saltık olarak kendine geri getiren şeydir; çünkü devinen cismin sürtündüğü şey bir direncin kuvvetini ancak Özek ile Bir-Olmasında taşır; — *Tinsel alanda* Özek ve onunla Bir-Oлма daha yüksek biçimler kazanırlar; ama Kavramın birliği ve onun burada ilkin düzeneksel Özeksellik olan olgusalılığı orada da temel-belirlenimi oluşturmalıdır.

Özeksel-cisim bu düzeye dek salt bir *Nesne* olmaya son vermiştir, çünkü bunda belirlilik özsel-olmayan birşeydir; çünkü özeksel-cisim bundan böyle nesnel bütünlüğün yalnızca *kendinde-Varlığını* değil, ama *kendi-için-Varlığını* da taşır. Bu nedenle bir *birey* olarak görülebilir. Belirliliği özsel olarak parçaların salt bir düzeninden ya da *düzenlenmesinden* ve *dışsal bağlantısından* ayırır; kendinde ve kendi için var olan belirlilik olarak *içkin* bir biçim, kendini-belirleyen ilkedir ki, Nesneler ona özünlüdür ve onun tarafından gerçek bir Bire bağlanırlar.

Ama bu özeksel-birey böylece ilkin yalnızca henüz ortak uçlar taşımayan bir *orta terimdir*; ama bütünsel Kavramın olumsuz birliği olarak kendini böyle uçlara ayırır. Ya da, daha önceki kendilerine-bağımlı-olmayan, kendilerine dışsal Nesneler Kavramın gerilemesi yoluyla benzer olarak

bireylere belirlenirler; özeksel-cismin henüz bir *çaba* olan kendi ile özdeşliği *dışsallık* yüklüdür ki, özeksel-cismin *nesnel Tekilliliğine* alındığı için, bu Tekillik ona iletilir. Bu kendi Özeksellikleri yoluyla o ilk Özeğin dışına koyulan bu bireylerin kendileri kendine-bağımlı-olmayan Nesneler için Özeklerdir. Bu ikinci Özekler ve kendine-bağımlı-olmayan Nesneler o saltık orta terim yoluyla birlik içine getirilirler.

Ama görelî özeksel-bireyler kendileri de *ikinci bir tasımın* orta terimini oluştururlar ki, bu bir yandan daha yüksek bir ucun, nesnel *Evrenselliğin* ve saltık Özeğin *gücünün* altına alınır, öte yandan kendisi kendine-bağımlı-olmayan Nesneleri kendi altına alır ki, bunların yüzeysel ya da biçimsel tekilleşmeleri onun tarafından desteklenir. — Yine, bu kendilerine-bağımlı-olmayan Nesneler bir *üçüncü tasımın*, *biçimsel tasımın* orta terimidirler, çünkü saltık ve görelî özeksel-bireysellik arasındaki bağdır, ama ancak bu bireyselliğin onlarda *kendi ile bağıntıyı* aynı zamanda bir saltık orta-noktaya doğru *çaba* yapan dışsallığını taşıdığı düzeye dek. Biçimsel Nesneler Özleri olarak dolaysız özeksel-cismin özdeş *Yerçekimini* taşırlar ki, bu cisme özneleri ve tekillik ucu olarak özünlüdürler; oluşturdukları dışsallık yoluyla o cisim saltık özeksel-cismin altına alınır; öyleyse *Tikelliliğin* biçimsel orta terimidirler. — Ama saltık birey nesnel olarak evrensel orta terimdir ki, görelî bireyin kendi-içinde-Varlığını ve dışsallığını biraraya getirir ve sıkı sıkıya tutar. — Böylece *hükümet*, *bireysel yurttaşlar* ve bireylerin *gereksinimleri* ya da *dışsal yaşamları* da üç terimdir ki, bunların her biri öteki ikisi arasındaki orta terimdir. *Hükümet* saltık Özektir ve onda bireylerin ucu onların dışsal kalıcılıkları ile birleşir; benzer olarak *bireyler* orta terimdir ki, o evrensel bireyi dışsal varoluşa etkinleştirir ve onların törel tözlerini Edimsellik ucuna çevirir. Üçüncü tasım biçimsel tasım ya da görünüş tasımıdır ki, buna göre bireyler *gereksinimleri* ve dışsal belirli-Varlıkları yoluyla bu evrensel saltık bireysellik ile bağlanırlar, — bir tasım ki, salt özneler, ötekilere geçer ve gerçekliğini onlarda taşır.

Kıpılarının kendileri Kavramın tam ilişkileri olan bu bütünlük, içinde üç ayrı Nesnenin her birinin orta terimin ve uçların belirleniminden geçtiği *tasım özgür Düzeneği* oluşturur. Ayrı Nesneler onda nesnel Evrenselliği, *tikelleşmede* kendini *özdeş* olarak saklayan *yayılıcı* Yerçekimini temel belirlenimleri olarak taşırlar. *Basınç*, *itme*, *çekme* ve bu tür bağınlar ve ayrıca *toplaklaşmalar* ya da *karışımlar* kurulmuş tasımların üçüncüsünü temellendiren dışsallık ilişkisine aittirler. Nesnelerin salt dışsal belirliliği olan *Düzen* içkin ve nesnel belirlenime geçmiştir; bu *Yasadır*.

b. Yasa

Yasada Nesnelliğin *ideal olgusallığının* *dışsal olgusallığa* karşı daha belirli ayrımı öne çıkar. Nesne, Kavramın *dolaysız bütünlüğü* olarak, henüz dışsallığı kendi için koyulmuş olmayan *Kavramdan* ayrı olarak taşımaz.

Nesne süreç yoluyla kendi içine çekildiği için, *yalın özekselliğin* öyle bir *dışsallık* ile karşıtlığı ortaya çıkmıştır ki, şimdi dışsallık *olarak* belirlidir, e.d. kendinde ve kendi için var olmayan olarak *koyulur*. Bireyselliğin o özdeş ya da ideal yanı dışsallık ile bağıntıdan ötürü bir *Gerektir*; Kavramın kendinde ve kendi için belirli ve kendini-belirleyen birliğidir, ama dışsal olgusalılık Kavrama karşılık düşmediği için, ancak *çabaya* dek ulaşır. Ama bireysellik *kendinde ve kendi için olumsuz birliğin somut ilkesidir*, böyle olarak kendisi bütünlüktür, bir birlik ki, kendini *belirli Kavram-ayrım-larına* böler ve kendine özdeş Evrenselliği içinde kalır, böylelikle kendi arı ideallığı içerisinde *ayrım yoluyla genişlemiş* orta-noktadır. — Kavrama karşılık düşen bu olgusalılık o yalnızca çabalayan olgusalılıktan ayrı olan *ideal* olgusalılıktır; ayırımdır ki, ilk olarak bir Nesneler çoğulluğudur, özelliği içine ve arı Evrenselliğe alınmıştır. Bu olgusal ideallık daha önceki gelişmiş nesnel bütünlüğün *Ruhu*, Dizgenin *kendinde ve kendi için belirli özdeşliğidir*.

Nesnel *kendinde-ve-kendi-için-Varlık* buna göre kendini bütünlüğü içinde daha belirli olarak özegin olumsuz birliği olarak gösterir; özek kendini *öznel bireyselliğe* ve *dışsal nesnellığe* böler, birinciyi ikincide sürdürür ve ideal ayırım içinde belirler. Bu kendini belirleyen, dışsal nesnellığı saltık olarak ideallığe indirgeyen birlik *öz-devim* ilkesidir; bu diriltici ilkenin Kavramın kendisinin ayırımı olan *belirliliği Yasadır*. — Ölü Düzenek dolaysızca kendilerine-bağımlı olarak görünen, ama tam bu nedenle gerçekte kendilerine-bağımlı olmayan ve özeklerini kendi dışlarında taşıyan Nesnelerin yukarıda irdelenen düzeneksel süreciydi; *dinginliğe* geçen bu süreç ya *olumsallık* ve belirsiz benzemezlik ya da *biçimsel biçimdeşlik* gösterir. Bu biçimdeşlik hiç kuşkusuz bir *kuraldır*, Yasa değil. Yalnızca özgür Düzenegin bir Yasası vardır — arı bireyselliğin ya da *kendi için var olan Kavramın* kendisinin belirlenimi; Yasa ayırım olarak kendinde kendi kendini tutuşturan devimin geçici olmayan kaynağıdır, ve ayırımının ideallığında yalnızca kendi ile bağıntılı olduğu için, *özgür Zorunluktur*.

c. Mekaniğin Geçişi

Gene de bu Ruh henüz bedenine gömülüdür; nesnel bütünlüğün *bundan böyle belirli* ama *iç* Kavramı böylece özgür Zorunluktur — öyle ki, Yasa henüz Nesnesinin karşısına çıkmış değildir; *dolaysızca* Nesnellğine genişlemiş Evrensellik olarak *somut* özekselliktir. Buna göre o ideallık belirli ayırımı olarak *Nesnelerin kendilerini* almaz; bunlar bütünlüğün *kendilerine-bağımlı bireyleridirler* ya da ayrıca, eğer geriye biçimsel basamağa bakarsak, bireysel olmayan dışsal *Nesnelerdirler*. Yasa hiç kuşkusuz onlara içkindir ve onların doğa ve güçlerini oluşturur; ama ayırımı ideallığı içine kapalıdır, ve Nesnelerin kendileri Yasanın ideal ayırımına ayırmış değilirdirler. Ama Nesne özsel kendine-bağımlılığını yalnızca ideal

özeksellikte ve bunun Yasalarında taşır; buna göre Kavramın Yargısına direnç gösterecek ve kendini soyut, belirsiz kendine-bağımlılıkta ve kapalılıkta saklayacak bir gücü yoktur. Ona içkin ideal ayırım yoluyla, belirli-Varlığı *Kavram yoluyla koyulmuş bir belirliliktir*. Kendine-bağımlılıktan yoksun oluşu bu yolda bundan böyle yalnızca *özeğe* doğru bir *çaba* değildir, ki onunla bağıntısı yalnızca bir çaba olduğu için, ona karşı henüz kendine-bağımlı dışsal bir Nesnenin görüngüsünü taşır; tersine, *belirli olarak ona karşıt olan Nesneye* doğru bir çabadır; ve benzer olarak bu yolla özeğin kendisi dağılmış, ve olumsuz birliği *nesnelleşmiş karışıklığa* geçmiştir. Özeksellik buna göre şimdi bu birbirlerine karşı olumsuz ve gerilmiş Nesnelliklerin *bağıntısıdır*. Böylece özgür Mekanik kendini *Kimyasallığa* belirler.

Bölüm İki Kimyasallık

Kimyasallık bütün Nesnellikte Yargı kıpısını, nesnel olmuş ayırım ve süreç kıpısını oluşturur. Daha şimdiden belirlilik ve koyulmuşluk ile başladığı ve kimyasal Nesne aynı zamanda nesnel bütünlük olduğu için, sonraki ilerleyişi yalındır ve varsayımı yoluyla tam olarak belirlidir.

A. KİMYASAL NESNE

Kimyasal Nesne kendini düzeneksel Nesneden ikincinin belirliliğe karşı ilgisiz olan bir bütünlük olması yoluyla ayırdeder; buna karşı kimyasal Nesnede *belirlilik*, böylelikle *başkası ile bağıntı* ve bu bağıntının türü ve tarzı onun doğasına aittir. — Bu belirlilik özsel olarak aynı zamanda *tikelleşmedir*, e.d. Evrenselliğe alınır; böylece bir ilkedir, — yalnızca *tek bir tekil Nesnenin* değil, ama ayrıca *ötekinin* de *evrensel belirliliği*. Buna göre kimyasal Nesnede şimdi iki belirliliğin iç bütünlüğü olarak o nesnenin Kavramı, ve *dışsallık* ve *varoluşu* içindeki tekil Nesnenin doğasını oluşturan belirlilik kendilerini ayırdederler. Bu yolda *kendinde* bütün Kavram olduğu için, kendisinde karşıtını, *tek-yanlı kalıcılığı* ortadan kaldırma ve kendini belirli-Varlıkta Kavramına göre o olduğu *olgusal bütün* yapma *zorunluluğunu* ve *itkisini* taşır.

Nesnelliğin ayrımının burada kendini gösteren ilişkisi için *Kimyasallık* anlatımı üzerine daha öte belirtilebilir ki, bu anlatım burada sanki bu ilişki kendini yalnızca ögesel doğanın sözcüğün asıl anlamında Kimyasallık denilen biçimde sergiliyormuş gibi anlaşılmamalıdır. Giderrek meteorolojik ilişki bile parçaları kimyasaldan çok fiziksel öğelerin doğasını taşıyan bir süreç olarak görülmelidir. Dirimli varlıklar alanında eşey ilişkisi bu şema altında durur ve bu ayrıca tinsel sevgi, dostluk vb. ilişkileri için *biçimsel* temeli oluşturur.

Daha yakından irdelendiğinde, kimyasal Nesne ilkin genelde *kendine-bağımlı* bir bütünlük olarak kendi içine yansımış bir nesnedir ki, bu düzeye dek dışa doğru yansımışlığından ayrıdır, — ilgisiz bir *temel*, henüz ayrı olarak belirlenmemiş birey; Kişi de böyle ilkin yalnızca kendi ile bağıntılı temeldir. Ama *ayrımını* oluşturan içkin belirlilik *ilk olarak* öyle bir yolda kendi içine yansır ki, dışa doğru bağıntının bu geri alınışı yalnızca biçimsel soyut Evrenselliktir; böylece dışa doğru bağıntı onun dolaysızlığının ve Varoluşunun belirlenimidir. Bu yana göre, *kendisinde* bireysel bütünlüğe geri dönmez; ve olumsuz birlik karşıtlığının iki kıpısını iki *tikel Nesnede* taşır. Böylece kimyasal bir Nesne kendisinden kavranabilir değildir, ve birinin varlığı bir başkasının varlığıdır. — Ama *ikinci olarak* belirlilik saltuk olarak kendi içine yansır ve bütünün evrensel öz olan, tikel nesnenin *olgusal Cinsi* olan bireysel Kavramının somut kıpısıdır. Kimyasal Nesne böylelikle dolaysız koyulmuşluğunun ve içkin bireysel Kavramının çelişkisidir ve belirli-Varlığının belirliliğini ortadan kaldırmaya ve Kavramın nesnel bütünlüğüne varoluş vermeye doğru bir *çabadır*. Buna göre benzer olarak kendine-bağımlı olmayan bir Nesne olmasına karşın, gene de doğasının kendisi yoluyla kendini bu duruma karşı gerer ve kendini-belirleyen olarak *süreci* başlatır.

B. KİMYASAL SÜREÇ

1. Bu süreç gergin Nesnelerin ilk olarak kendilerine karşı gergin olmalarından ötürü tam olarak bu yolla birbirlerine karşı da gergin olmaları varsayımı ile başlar — bir ilişki ki, *eğiniimleri* olarak adlandırılır. Her biri Kavramı yoluyla kendi varoluşunun tek-yanlılığına karşı çelişki içinde durduğu ve böylelikle bunu ortadan kaldırmaya çabaladığı için, burada dolaysızca öteki Nesnenin tek-yanlılığını kaldırma ve bu karşılıklı eşitleme ve bağlama yoluyla olgusalılığı iki kıpıyı da kapsayan Kavrama uygun olarak koyma çabası koyulur.

Nesnelerden her birinin kendinde kendi ile çelişen ve kendini ortadan kaldıran olarak koyulması ölçüsünde, bunlar yalnızca *dış güç* yoluyla birbirlerinden ve karşılıklı bütünlüşmelerinden yalıtılma içinde tutulurlar. Bu uçları biraraya getiren orta terim *ilk olarak* ikisinin *kendinde-var-olan* doğası, her ikisini kendi içinde tutan bütün Kavramdır. Ama *ikinci olarak* varoluşa birbirlerine karşı durdukları için, saltık birlikleri de onlardan *ayrı olarak varolan*, henüz biçimsel ögedir — *iletişim* ögesi, ki onda birbirleri ile dışsal *ortaklık* içine girerler. Olgusal ayrım uçlara ait olduğu için, bu orta terim yalnızca soyut yüksüzlük, o uçların olgusal olanağıdır, — bir bakıma kimyasal Nesnelerin varoluşunun, onların sürecinin ve bunun sonucunun *kuramsal ögesi*; — cisimsel alanda *sı* bu orta terimin işlevidir; tinsel alanda, onda böyle bir ilişkinin andırımlısının bulunduğu düzeye dek, genel olarak *im* ve daha yakından *dil* o işlev olarak görülebilir.

Nesnelerin ilişkisi, bu öğede salt iletişim olarak, bir yandan dingin biraraya gelme, ama öte yandan o denli de *olumsuz bir tutumdur*, çünkü doğaları olan somut Kavram iletişimde olgusalığa koyulur ve böylelikle Nesnelerin *olgusal ayrımları* onun birliğine indirgenir. Önceki kendine-bağımlı *belirlilikleri* böylece ikisinde de bir ve aynı olan Kavrama uygun birleşmede ortadan kaldırılır, karşıtlık ve gerilimleri böylelikle körelir ve sonuçta çaba bu karşılıklı bütünleşmede dingin *yüksüzlüğüne* erişir.

Süreç bu yolda *söner*; Kavram ve Olgusalığın çelişkisi eşitlendiği için, tasımın uçları karşıtlıklarını yitirmiş ve böylelikle birbirlerine karşı ve orta terime karşı uçlar olmaya son vermişlerdir. *Ürün yüksüz* bir ürün, e.d. öyle bir üründür ki, onda bundan böyle Nesneler denemeyecek olan bileşenler bundan böyle gerilimlerini ve böylelikle gerili olarak onlara ait olmuş olan özellikleri taşımazken, önceki kendine-bağımlılık ve gerilim *yetenekleri* ise saklanır. Başka bir deyişle, yüksüz ürünün olumsuz birliği *varsayılmış* bir ayırmadan doğar; kimyasal Nesnenin *belirliliği* Nesnelliği ile özdeştir, kökenseldir. İrdelenen süreç yoluyla bu ayırım ilkin yalnızca *dolaysızca* ortadan kaldırılır; buna göre belirlilik henüz saltık olarak kendi içine yansımış değildir, böylelikle sürecin ürünü yalnızca biçimsel bir birliktir.

2. Bu üründe şimdi hiç kuşkusuz karşıtlığın gerilimi ve olumsuz birlik sürecin etkinliği olarak yitmiştir. Ama bu birlik Kavrama özsel olduğu ve aynı zamanda kendisi varoluşa çıktığı için, henüz bulunur, ama yüksüz Nesnenin *dışına* çıkmıştır. Süreç ayırımı yalnızca *varsayımı* olarak aldığı ve onu kendisi *koymadığı* düzeye dek kendini yeniden tutuşturmaz. — Nesnenin dışındaki bu kendine-bağımlı olumsuzluk, *soyut* tekilliğin varoluşu — ki bunun kendi-için-Varlığı olgusallığını *ayrım.sız Nesnede* taşır — şimdi kendi içinde kendi soyutlamasına karşı gerilir, ve kendi içinde dinginliksiz bir etkinliktir ki, yoketmek için dışarıya döner. Kendini *dolaysızca* Nesne ile bağıntılar ki, bunun dingin yüksüzlüğü karşıtlığının olgusal olanağıdır; o Nesne bundan böyle önceki salt biçimsel, şimdi kendi içinde somut ve belirli yüksüzlüğün *orta terimidir*.

Olumsuz birlik ucunun Nesne ile daha yakın dolaysız bağıntısı bu Nesnenin onun tarafından belirlenmesi ve bu yolla yarılmasıdır. Bu yarılma ilk olarak Kimyasallığın onlarla başladığı gerilmiş Nesnelerin karşıtlığının yeniden kuruluşu olarak görülebilir. Oysa bu belirlenim tasımın öteki ucunu *oluşturmaz*, ama ayrımlaştıran ilkenin orta terim ile dolaysız bağıntısına aittir ki, o orta terimde bu ilke kendine dolaysız olgusallığını verir; belirliliktir ki, orta terim ayrık tasımda Nesnenin evrensel doğası olmanın yanı sıra aynı zamanda onu da taşır, ve onunla Nesne hem nesnel evrensellik hem de belirli tekilliktir. Tasımın *öteki ucu* dışsal *kendine-bağımlı* tekillik *ucunun* karşısında durur; öyleyse eşit ölçüde kendine-bağımlı *Evrensellik* ucudur; buna göre orta terimin olgusal yüksüzlüğünün bu ucta uğradığı dağılma onun birbirleri karşısında ayrımlı değil ama *ayrım.sız* kıpılara çözülmesidir. Bu kıpılar böylelikle bir yandan

soyut, ilgisiz *temel*, ve öte yandan onun *dirileştirici* ilkesidir ki, temelden ayrılması yoluyla benzer olarak ilgisiz Nesnellik biçimine erişir.

Bu ayrık tasım Kimyasallığın bütünlüğüdür ki, onda aynı nesnel bütün ilkin kendine-bağımlı *olumsuz* birlik olarak, sonra orta terimde *olguşal* birlik olarak, ama en sonunda *soyut* kıpılarına çözülmüş kimyasal olguşallık olarak sergilenir. Belirlilik bu sonuncularda yüksüz ürün olarak *bir başkasında* kendi-içine-yansımasına ulaşmamış, ama kendi içinde soyutlaşmasına geri dönmüştür ve *kökensel olarak belirli bir öğedir*.

3. Bu öğesel Nesneler böylelikle kimyasal gerilimden kurtulmuştur; onlarda Kimyasallığın onunla başladığı *varsayımın* kökensel temeli olguşal süreç yoluyla *koyulmuştur*. Dahası, şimdi bir yandan bu Nesnelerin genel olarak içsel *belirliliklerinin* onların özsel olarak *yalın ilgisiz kalıcılıklarının* ve *belirlilik* olarak kendilerinin çelişkisi ve dışa doğru itki olması ölçüsünde — bir itki ki, kendini böler ve kendi nesnesinde ve bir *başkasında* gerilim koyar ve böylece ona karşı ayırım ilişkisi içinde davranabileceği ve onda kendini yüksüzleştirebileceği ve yalın belirliliğine belirli olarak varolan bir olguşallık verebileceği birşey taşıyabilir —, Kimyasallık başlangıcına geri öner ki, bunda karşılıklı gerilim içindeki Nesneler birbirlerini ararlar ve sonra biçimsel, dışsal bir orta terim yoluyla kendilerini yüksüz bir ürüne birleştirirler. Öte yandan Kimyasallık bu kendi *Kavramına* geri dönüş yoluyla kendini ortadan kaldırır ve daha yüksek bir alana geçmiştir.

C. KİMYASALLIĞIN GEÇİŞİ

Sıradan Kimya bile kimyasal başkalaşımın örneklerini gösterir, örneğin bir cismin kütlesinin bir bölümüne daha yüksek bir oksitleme yükleyerek bir başka bölümünü daha düşük bir oksitlenme derecesine indirilmesi ve ancak ona bu derecede getirilen ve o ilk dolaysız derecede onun için alıcı olamadığı ayrı nitelikli bir başka cisim ile yüksüz bir bileşime girebilmesi durumunda olduğu gibi. Burada olan şey Nesnenin dolaysız, tek-yanlı bir belirliliğe göre bir başka Nesne ile bağıntıya girmesi değil, ama kökensel bir *ilişkinin* iç bütünlüğüne göre olguşal bir bağıntı için gereksindiği *varsayımı* koyması ve bu yolla kendine bir orta terim vererek onun yoluyla *Kavramını* olguşallığı ile birleştirmesidir; bu kendinde ve kendi için belirli tekillik, uçlara *ayrıklığın* ilkesi olarak somut *Kavramdır*, ve uçların *yeniden-birleşmesi aynı* olumsuz ilkenin etkinliğidir ki, böylelikle ilk belirlenimine, ama *nesnelleşerek* geri döner.

Kimyasallığın kendisi *ilgisiz* Nesnelliğin ve belirliliğin *dışsallığının ilk olumsuzlamasıdır*; öyleyse henüz Nesnenin dolaysız kendine-bağımlılığı ile ve dışsallık ile yüklüdür. Buna göre kendi için henüz öz-belirlenimin ondan ortaya çıkan ve onda daha çok kendini ortadan kaldırdığı o bütünlüğü değildir. — Daha önce gördüğümüz üç tasım onun bütünlüğünü oluşturur; birincisi orta terimi olarak biçimsel yüksüzlüğü ve

uçları olarak gerilmiş Nesneleri alır; ikincisi orta terim olarak birincinin ürününü, olgusal yüksüzlüğü, ve uçlar olarak yarıcı etkinliği ve ürününü, ilgisiz ögeyi alır; üçüncüsü ise kendini olgusallaştıran Kavramdır ki, kendi için olgusallaşmasının sürecini koşullandıran varsayımı koyar, — bir tasım ki, Evrenseli özü olarak alır. Gene de kimyasal Nesnelliğin belirlenimi olarak dolaysızlıktan ve dışsallıktan ötürü *bu tasımlar henüz birbirlerinin dışına düşerler*. Ürünü gergin nesnelerin yüksüzlüğü olan ilk süreç ürününde söner, ve onu yeniden tutuşturan dışsal olarak eklenen bir ayrımlaşmadır; dolaysız bir varsayım yoluyla koşullanmış olarak, kendini kendi içinde tüketir. — Benzer olarak, ayrı uçların yüksüz üründen ayrılımları, tıpkı soyut öğelerine çözümleri gibi, etkinliğin *dışsal olarak eklenen koşullarından* ve uyarılmalarından başlamalıdır. Ama sürecin iki özsel kıpısının, bir yandan yüksüzleşmenin, öte yandan ayırmanın ve indirgemenin, bir ve aynı süreçte birleşmiş olmaları ve gergin uçların *birliğinin* ve körelmelerinin de uçlara bir ayrılma olması ölçüsünde, bunlar henüz temelde yatan dışsallıktan ötürü *iki ayrı* yan oluştururlar; aynı süreçte ayrılan uçlar başka nesneler ya da kendilerini onda birleştirmiş olanlardan başka özdeklerdir; birincilerin süreçten yine [kimyasal olarak] ayrı olarak ortaya çıkmaları ölçüsünde dışa dönmeleri gerekir; yeni yüksüzleşmeleri ilk süreçte yer almış olan yüksüzleşmeden başka bir süreçtir.

Ama kendilerini zorunlu olarak göstermiş olan bu değişik süreçler *dışsallığın* ve *koşullanmışlığın* ortadan kaldırılmasını sağlayan böyle bir *basamaklar* çokluğudur ki, Kavram onlardan geçerek kendinde ve kendi için belirlenmiş ve dışsallık tarafından koşullanmamış bütünlük olarak ortaya çıkar. İlk süreçte bütün olgusallığı oluşturan ayrı uçların birbirlerine karşı dışsallığı, ya da *kendinde var olan* belirli Kavramın '*orada-olan*' belirliliğinden ayrılığı kendini ortadan kaldırır, ikincide olgusal birliğin dışsallığı, salt *yüksüz* olarak birleşme ortadan kaldırılır; — daha tam olarak, biçimsel etkinlik kendini ilk olarak eşit ölçüde biçimsel temellerde ya da ilgisiz belirliliklerde ortadan kaldırır ki, bunların *ıç Kavramı* şimdi kendini içsel olarak olgusallaştıran olarak kendi içine çekilmiş saltık etkinlik, e.d. kendi içinde belirli ayrımları *koyan* ve bu *dolaylılık* yoluyla kendini olgusal birlik olarak oluşturan etkinliktir — bir dolaylılık ki, böylece Kavramın *asıl* dolaylılığı, kendi öz-belirlenimidir, ve ondan kendi içine yansımaları açısından, içkin *varsayımdır*. Bir yandan önceki sürecin yeniden kuruluşu olan üçüncü tasım öte yandan henüz *ilgisiz* temellerin en son kıpısını da ortadan kaldırır, — bütünüyle soyut dışsal *dolaysızlık*, ki bu yolda Kavramın kendisinin kendi kendisi yoluyla dolaylılık kıpısı olur. Böylelikle nesnel belirli-Varlığının tüm kıpılarını dışsal olarak ortadan kaldırmış ve kendi yalın birliği içinde koymuş olan Kavram bu yolla yalnızca özsel-olmayan bir olgusallık olarak bağıntılı olduğu nesnel dışsallıktan bütünüyle özgürleşmiştir; bu nesnel özgür Kavram *Erektir*.

Bölüm Üç Erekbilim

Erekselliğin algılandığı yerde bir *anlak* onun yaratıcısı olarak kabul edilir ve buna göre Erek için Kavramın kendisinin özgür varoluşu istenir. *Teleoloji* başlıca *Mekanik* ile karşıtlık içine koyulur ki, bu ikincide nesnede koyulan belirlilik dışsal olduğu için özsel olarak onda hiçbir *öz-belirlenimin* sergilenmediği bir belirliliktir. *Causis efficientibus* ve *causis finalibus* ya da salt *etker* neden ve son *neden* karşıtlığı o ayrım ile bağıntılıdır; ve bu ayrım, somut bir biçimde alındığında, dünyanın saltık özünün kör doğa-düzenegî mi, yoksa kendini Ereklere göre belirleyen bir *anlak* olarak mı alınacağını araştırması ile de ilgilidir. *Yazgıcılığın belirlenimcilik* ve *özgürlük* antinomisi benzer olarak *Mekanik* ve *Teleoloji* karşıtlığını ilgilendirir; çünkü Kavram varoluşu içinde özgür olandır.

Eski Metafizik bu kavramları başka kavramları ele aldığı gibi ele almıştır; bir yandan bir dünya-tasarımını varsaymış ve şu ya da bu kavramın ona uyduğunu ve karşıt olanın kusurlu olduğunu, çünkü o tasarımın ondan *açıklanmaya* izin vermediğini göstermekle uğraşmıştır; öte yandan bunu yaparken düzeneksel neden kavramını ve Erek kavramını hangisinin *kendinde ve kendi için* gerçeklik taşıdığı açısından araştırmamıştır. Bu kendi için saptandığında, nesnel dünya düzeneksel ve son nedenler sunabilir; ama bunların varoluşu *gerçeğin* ölçütü değildir; tersine, gerçek olan daha çok bu varoluşlardan hangisinin onun gerçek varoluşu olduğunun ölçütüdür. Tıpkı öznel anlağın kendisinde yanılıklar göstermesi gibi, nesnel dünya da gerçekliğin öyle yanlarını ve basamaklarını gösterir ki, bunlar kendileri için ilkin tek-yanlı, tamamlanmamış ve yalnızca görüngü-ilişkileridir. Eğer Düzeneksellik ve Ereksellik birbiri ile karşıtlık içinde duruyorsa, o zaman tam bu nedenle her biri kendi için doğru ve öteki kadar geçerlik taşıyan *eşit ölçüde geçerli* bir Kavram olarak alınamaz, ve böylece sorun yalnızca birinin ya da ötekinin nerede uygulanabileceği olamaz. Her ikisinin bu eşit geçerliği yalnızca *var olmaları*, yani ikisini de taşıyor olmamız olgusuna dayanır. Ama karşıt oldukları için, zorunlu ilk soru şudur: İkisinden hangisi gerçek kavramdır? Ve daha yüksek olan asıl soru ise şudur: *Gerçeklikleri bir üçüncü müdür, yoksa biri ötekinin gerçekliği midir?* — Ama *Erek-bağıntısı* kendini *Mekanik*in gerçekliği olarak tanıtlamıştır. — Kendini *Kimyasallık* olarak sergilemiş olan şey, Ereğin özgür varoluşu içindeki Kavram olması ölçüsünde, *Mekanik* ile birlikte alınır, ve genel olarak Kavramın özgürlük yoksunluğu, dışsallığa gömülmüşlüğü Erek ile karşıtlık içindedir; öyleyse ikisi de, *Mekanik* gibi *Kimyasallık* da doğa-zorunluğu altında kapsanırlar, çünkü birincide Kavram nesnede varolmaz, çünkü nesne düzeneksel nesne olarak *öz-belirlenim* kapsamaz; ikincide ise Kavram ya gerilimli, tek-yanlı bir varoluş taşır ya da yüksüz nesneyi uçlara geren birlik olarak ortaya çıktığı düzeye dek bu ayırmayı ortadan kaldırdığı için kendi kendisine dışsaldır.

Teleolojik ilke *dünya-dışı* bir anlak kavramı ile bağlı olduğu ve buna göre dindarlık tarafından kayırıldığı düzeye dek gerçek doğa araştırmasından uzaklaşmış görünüyordu, çünkü bu araştırma doğanın özelliklerini yabancı değil ama *içkin belirlilikler* olarak bilmeyi istiyor ve yalnızca böyle bilgiyi bir *kavrama* olarak geçerli sayıyordu. Erek varoluşu içindeki Kavram olduğu için, nesneleri Kavramlarından bilme daha çok *heterojen* bir öğeye aklanmamış bir giriş olarak görünürken, buna karşı bir nesnenin belirliliğini ona dışsal olarak ve bir başkası yoluyla koyulmuş bir belirlilik olarak alan Mekanğin ise Erekbilimden *daha içkin* bir görüş sayılması tuhaf görünebilir. Mekanik, hiç olmazsa sıradan ve özgür olmayan Mekanik, ve ayrıca Kimyasallık, hiç kuşkusuz içkin bir ilke olarak görülmelidir, çünkü belirleyen *dışsal etmenin* kendisi *yine yalnızca böyle* dışsal olarak belirlenen ve böyle belirlenmeye ilgisiz *bir nesnedir*, ya da Kimyasallıkta öteki nesne de benzer olarak kimyasal olarak belirli bir nesnedir; genel olarak, bütünlüğün özsel bir kısıpı her zaman dışsal birşeyde yatar. Buna göre bu ilkeler aynı doğal sonluluk biçimi içerisinde takılıp kalırlar; ama sonlunun ötesine geçmeyi istememelerine ve görün-güler için yalnızca kendileri daha öte gitmeyi gerektiren sonlu nedenlere götürmelerine karşın, gene de aynı zamanda kendilerini bir yandan kuvvet, neden kavramlarında ve bir *kökensellik* belirtmeleri gereken benzeri yansıma belirlenimlerinde, ama öte yandan *tüm kurvetlerin bir toplamının* soyut *evrenselliği*, karşılıklı nedenlerin bir *bütünü* yoluyla biçimsel bir bütünlüğe genişletirler. Mekanik bu yolla kendini bütünlüğün bir çabası olarak gösterir ki, doğayı *kendi için* bir *bütün* olarak, Kavramı için hiçbir başkasına gereksinimi olmayan bir bütün olarak anlamaya çalışır, — bir bütünlük ki, Erekte ve onunla bağlı dünya-dışı anlakta bulunmaz.

Ereksellik şimdi kendini ilkin genel olarak *daha yüksek birşey* olarak, bir *anlak* olarak gösterir ki, *dışsal olarak* nesnelerin çokluluğunu *kendinde ve kendi için var olan bir birlik* yoluyla belirler, öyle ki nesnelerin ilgisiz belirlilikleri *bu bağıntı yoluyla özsel* olurlar. Mekanikte *salt zorunluluk biçimi* yoluyla böyle olurlar ve onda *içerikleri* ilgisizdir, çünkü dışsal olarak kalmaları, ve yalnızca genel olarak anlağın kendi bağlantısını, soyut özdeşliği bilmekle doyum bulması gerekir. Buna karşı Teleolojide içerik önem kazanır, çünkü Teleoloji bir Kavramı, *kendinde ve kendi için belirli* birşeyi ve böylelikle *öz-belirlenimi* varsayar, ve öyleyse ayrımların *bağıntısı* ve birbirleri yoluyla belirlenmişlikleri arasında, *biçim ve kendi içine yansımış birlik, kendinde ve kendi için belirli birşey*, böylelikle bir *içerik* arasında bir ayrım yapmıştır. Ama eğer içerik başka bakımdan *sonlu* ve önemsiz bir içerik ise, o zaman olması gerektiği şey ile çelişir, çünkü Erek, biçimine göre, *kendi içinde sonsuz* bir bütünlüktür, — özellikle Ereklere göre yer alan etkinlik *salık* istenç ve anlak olarak kabul edildiği zaman. Teleolojinin kendi üzerine bu kadar çok saçmalık suçlaması çekmesinin nedeni gösterdiği Ereklere duruma göre daha önemli ya da daha önemsiz olmalarıdır; ve nesnelerin Erek-bağıntısının kaçınılmaz

olarak bu kadar sık oyun gibi görünmüş olmasının nedeni böylesine dışsal ve buna göre olumsal görünmesidir. Öte yandan Mekanik nesnelerin belirliliklerinin içerik açısından olumsal bir konumda olmalarına izin verir ki, nesne buna karşı ilgisizdir, ve bu belirliliklerin ne nesneler için ne de öznel anlak için daha yüksek bir geçerlik taşımaları gerekmez. Bu ilke buna göre kendi dış zorunluk bağlamında Teleolojiye karşı sonsuz özgürlük bilincini verir; Teleoloji ise içeriğinde sıradan olanı, giderek küçümsenebilir olanı saltuk birşey olarak yükseltir ki, bunda daha evrensel düşünce kendini yalnızca sonsuz ölçüde daraltılmış ve giderek tiksindirici bir duygu içinde bulabilir.

Bu Teleolojinin uğradığı ilk biçimsel zarar ancak *dış erekselliğe* dek ulaşabilmesidir. Kavram bu yolla biçimsel birşey olarak koyulurken, bu Teleoloji için içerik de Kavrama dışsal olarak çoklulukta ya da nesnel dünyada verili birşeydir, — tam olarak öyle belirliliklerde ki, Mekanik de içeriğidirler, ama dışsal birşey, olumsal birşey gibi bulunurlar. Bu ortaklıktan ötürü, bu Teleolojide özsel olanı oluşturan şey yalnızca kendi için *ereksellik biçimidir*. Bu bakımdan, henüz dış ve iç Ereksellik ayrımını dikkate almaksızın, genel olarak Erek-bağıntısı *kendinde ve kendi için* kendini *Mekanikğin gerçekliği* olarak göstermiştir. — Teleoloji genel olarak daha yüksek ilkeyi, varoluşu içindeki Kavramı, kendinde ve kendi için sonsuz ve saltuk olanı taşır, — bir özgürlük ilkesi ki, öz-belirleniminin eksiksiz pekinliği içinde, Mekanikğin *dışsal belirlenışinden* saltuk olarak kurtulmuştur.

Kant'ın felsefeye büyük hizmetlerinden biri de bir yanda görelî ya da *dış* ve öte yanda *iç* Ereksellik arasına getirmiş olduğu ayrımdır; iç Ereksellikte *Yaşam* Kavramını, *İdeayı* açığa sermiş ve bununla felsefe Usun Eleştirisinin ancak eksik, çok bozuk ve yalnızca *olumsuz* olarak yapmış olduğu şeyi *olumlu* olarak yapmış ve onu derin-düşünce belirlenimlerinin ve Metafiziğin görelî dünyasının üzerine yükseltmiştir. — Anımsatıldığı gibi, Teleoloji ve Mekanik karşıtlığı ilk olarak daha genel *özgürlük* ve *zorunluk* karşıtlığıdır. Kant karşıtlığı bu biçimde usun antinomileri arasında, ve hiç kuşkusuz *aşkınsal ideaların üçüncü çatışması* olarak sunmuştur.¹ — Daha önce sözü edilmiş olan açım-lamasına yalnızca kısaca değineceğim, çünkü özü herhangi bir ayrıntılı çözümleme gerektirmeyecek denli yalındır, ve Kant'ın antinomilerinin tür ve tarzı başka bir yerde¹ ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Burada irdelenecek olan antinomide *Sav* şöyledir: “Doğa yasalarına göre nedensellik kendisinden evrenin görüngülerinin tümünün türetilebileceği biricik nedensellik değildir. Bu görüngüleri açıklamak için bir de özgürlük yoluyla nedenselliği kabul etmek zorunludur.”

Karşısav: “Hiçbir özgürlük yoktur, tersine evrendeki herşey yalnızca doğa yasalarına göre olur.”

¹[*An Usun Eleştirisi*, B 472s.]

Tanıtlama geri kalan antinomiler durumunda olduğu gibi ilkin apagogik olarak işe girişir, her bir Savın karşıtı kabul edilir; ikinci olarak, bu önkabulün çelişkili doğasını gösterebilmek için, evrik olarak onun karşıtı, ki böylelikle tanıtlanacak olan önermedir, kabul edilir ve geçerli olarak varsayılır; — buna göre tanıtılamanın bütün dolambacından kaçınmak olanaklıdır; tanıtılama iki karşıt önermenin assertorik önesürümünden başka birşeyden oluşmaz.

Böylece *Savın* tanıtılması için ilk olarak *doğa yasalarına* göre, e.d. Kimyayı da kapsamak üzere genel olarak Mekaniğin zorunluğuna göre olandan *başka hiçbir nedenselliğin* olmadığı kabul edilir. Ama bu önerme kendi ile çelişir, çünkü doğa yasasının anlattığı şey yalnızca *yeterli olarak a priori belirlenmiş olan*, böylece kendi içinde saltık bir kendiliğindenlik kapsayan *neden olmaksızın* hiçbirşeyin olmadığıdır; — eş deyişle, Sava karşıt önkabul Sav ile çeliştiği için çelişkilidir.

Karşısavı tanıtlamak için kabul edilmesi *gereken* şey tikel bir nedensellik türü olarak bir *özgürlüğün* olduğu ve bunun bir durumu, dolayısıyla bunun sonuçlarının bir dizisini de saltık olarak başlatığıdır. Ama şimdi böyle bir başlangıç onu önceleyen durum ile hiçbir *nedensellik bağlantısı* taşımayan bir durumu *varsaydığı* için, deneyimin birliğinin ve genel olarak deneyimin biricik olanağı olarak *nedensellik yasası* ile çelişir; — eş deyişle, Karşısava karşıt olan özgürlük sayıltısı Karşısav ile çeliştiği için getirilemez.

Öz açısından aynı antinomi *Teleolojik Yargı Yetisinin Eleştirisinde* karşısav olarak yeniden görünür: *Özdeksel şeylerin tüm üretimi salt düzeneksel yasalara göre olur, ve onların üretiminin bir bölümü böyle yasalara göre olanaklı değildir.*¹ — Kant'ın bu antinomi için çözümü geri kalanların genel çözümü gibidir: Us önermelerden ne birini ne de ötekini tanıtlayabilir, çünkü salt görgül doğa yasalarına göre şeylerin olanağı üzerine *hiçbir a priori* belirleyen *ilkemiz* olamaz; — dahası, buna göre ikisi de *nesnel önermeler* olarak değil, ama *öznel düzgüler* olarak görülmelidir; *bir yandan* her zaman tüm doğa olayları üzerine salt doğa mekaniğinin ilkelerine göre *düşünmem* gerekir, ama *durum gerektirdiğinde* bu kimi doğa biçimlerini bir *başka düzgüye* göre, yani son-nedenler ilkesine göre *araştırmamı* engellemez, — sanki şimdi, bunun yanı sıra, *insan usu* için zorunlu olması gereken bu *iki düzgü* o *önermelerin* içinde bulundukları aynı karşıtlık içinde değilmiş gibi. — Daha önce belirtildiği gibi, bu bütün duruş noktasında felsefi ilgiyi gerektiren biricik nokta, yani iki ilkeden hangisinin kendinde ve kendi için gerçeklik taşıdığı araştırılmaz; ama bu bakış açısı için ilkelerin *nesnel* olarak mı (ki burada dışsal olarak varolan doğa belirlenimleri demektir), yoksa salt *öznel* bir bilmenin *düzgüleri* olarak mı görülmeleri gerektiği arasında hiçbir ayrım yoktur; — tersine, bu öznel, e.d. olumsal bir

¹[Kant, *Yargı Yetisinin Eleştirisi*, s. 268; çev. Aziz Yardımlı, İdea Yayınevi, 2006).]

bilmedir ki, *duruma göre* verili nesne için uygun saydığı yolda şu ya da bu düzgüyü uygular, ama bunun dışında bu belirlenimlerin kendilerinin *gerçekliğini*, nesnelerin mi yoksa bilginin mi belirlenimleri olduklarını sorgulamaz.

Buna göre Kant'ın teleolojik ilkeyi tartışması özel bakış noktası açısından ne denli yetersiz olursa olsun, ona verdiği konum her zaman dikkate değerdir. Onu *derin-düşünen bir yargı yetisine* yüklemekle *Usun Evrenseli* ile *Sezginin Tekili* arasında bağlayıcı *orta terim* yapar; — dahası, o *derin-düşünen* yargı yetisi ve *belirleyen* yargı yetisi arasına bir ayrım getirir ki, bu sonuncusu yalnızca Tikeli Evrenselin *altına alır*. —Yalnızca *altı-alan* böyle Evrensel *soyut birşeydir* ki, ilkin bir *başkasında*, Tikelde *somut* olur. Buna karşı, Erek *somut Evrensel*dir, kendisinde tikellik ve dışsallık kıpılarını kapsar, böylece etkindir ve kendini kendinden itme dürtüsüdür. Kavram Erek olarak hiç kuşkusuz *nesnel bir Yargıdır* ki, onda bir belirlenim özne, yani kendi kendisi yoluyla belirli somut Kavram iken, öteki ise yalnızca bir yüklem değil, ama dışsal nesnelliktir. Ama Erek-bağıntısı bu nedenle dışsal nesneleri yalnızca bir birliğe göre irdeleyen bir *derin-düşünen* yargılama değildir — *sanki* bir anlak bu birliği *bizim bilme yetimiz uğruna* vermiş gibi; tersine, o bağıntı kendinde ve kendi için var olan gerçektir ki, *nesnel olarak* yargılar ve dışsal nesnelliği saltuk olarak belirler. Erek-bağıntısı bu yolla *Yargıdan* daha çoğudur; kendini nesnellik yoluyla kendi ile birleştiren kendine-bağımlı özgür Kavramın *Tasımıdır*.

Erek kendini Mekanîğe ve Kimyasallığa *üçüncü* olarak göstermiştir; onların gerçekliğidir. Kendisi henüz nesnellik alanının ya da bütünsel Kavramın dolaysızlık alanının içerisinde durduğu için, genel olarak dışsallık tarafından etkilenir ve karşısında onunla bağıntılı olduğu nesnel bir dünya bulur. Bu yana göre mekanik Nedensellik, ki genel olarak Kimyasallık da ona katılacaktır, henüz *dışsal* bir bağıntı olan bu *Erek-bağıntısının* içinde görünür, ama *ona altgüdümlü* olarak, kendinde ve kendi için ortadan kaldırılmış olarak. Daha yakın ilişki söz konusu olduğunda, dolaysız bütünlük olarak mekanik nesne kendi belirlenmişliğine karşı ve böylelikle belirleyen olmaya karşı ilgisizdir. Bu dışsal belirlenmişlik şimdi öz-belirlenime gelişmiştir ve böylelikle nesnede yalnızca *iç*, ya da yine aynı şey, yalnızca *dış Kavram* olan Kavram bundan böyle *belirtiktir*; Erek ilkin tam olarak bu mekanik Kavrama dışsal olan Kavramın kendisidir. Böylece Erek Kimyasallık için de kendini belirleyen birşeydir ki, onu koşullandıran dışsal belirlenmeyi Kavramın birliğine geri getirir. — Nesnel sürecin önceki iki biçiminin altgüdümlünün doğası buradan görülür; onlarda sonsuz ilerlemede yatan başkası ilkin onlara dışsal olarak koyulmuş olan Kavramdır, ki Erektir; Kavram yalnızca onların tözü olmakla kalmaz, ama ayrıca dışsallık da onlara özeldir, onların belirliliğini oluşturan kıpıdır. Mekanik ya da kimyasal teknik öyleyse dışsal olarak belirlenmiş olma karakteri yoluyla kendini kendiliğinden Erek-bağıntısına sunar ki, şimdi bu daha yakından irdelenecektir.

A. ÖZNEL EREK

Öznel Kavram nesnel alanın belirliliğe karşı bir ilgisizlik olan *özekselliğinde* ilk olarak *olumsuz birlik-noktasını* yeniden bulmuş ve koymuştur; Kimyasallıkta ise *Kavram-belirlenimlerinin* nesnelliğini koymuştur ve ilkin bu sonuncusu yoluyla *somut nesnel Kavram* olarak koyulur. Belirliliği ya da yalın ayrımı bundan böyle kendisinde *dışsallık belirliliğini* taşır, ve yalın birliği bu yolla kendini kendinden iten ve bunda kendini saklayan birliktir. Erek buna göre kendini dışsal olarak koymak için özsel çaba ve itki olarak öznel Kavramdır. Burada geçişten bağışıktır. Ne kendini anlatan bir Kuvvettir, ne de kendini ilineklere ve etkilerde sergileyen bir Töz ve Neden. Kuvvet kendini belirtmedikçe yalnızca soyut bir İçtir; ya da ilkin ona kışkırtılması gereken belirışte belirli-Varlık taşır; ve Neden ve Töz için de bu böyledir; yalnızca ilineklere ve etkilerde edimsellik taşıdıkları için, etkinlikleri geçiştir ki, ona karşı kendilerini özgürlük içinde saklayamazlar. Erek hiç kuşkusuz Kuvvet ve Neden olarak da belirlenebilir, ama bu anlatımlar yalnızca onun imleminin tamamlanmamış bir yanını doldururlar; eğer ona gerçekliğine göre yükleneceklerse, o zaman yalnızca Kavramlarını ortadan kaldıran bir yolda yüklenebilirler, — bir Kuvvet olarak, ki kendini belirışe kışkırtır, bir Neden olarak, ki kendi kendisinin nedenidir ya da etkisi dolaysızca nedendir.

Daha önce sözü edildiği gibi, Ereksellik bir *anlağa* yüklendiği zaman bunda *içeriğin belirli yanı* dikkate alınır. Ama genel olarak Erek *kendi varoluşu içindeki 'ussal'* olarak alınacaktır. *Ussallığı* sergiler, çünkü *nesnel ayrımı saltık birliği içinde tutan* somut Kavramdır. Buna göre özsel olarak kendinde *Tasımdır*. Kendine eşit *Evrenseldir*, ve dahası kendini kendinden iten olumsuzluğu kapsayan olarak ilkin evrensel ve bu düzeye dek henüz *belirsiz etkinliktir*; ama bu kendi ile olumsuz bağıntı olduğu için, kendini dolaysızca *belirler* ve kendine *tikellik* kıpısını verir ki, benzer olarak *biçimin kendi içine yansımış bütünlüğü* olarak *biçimin koyulmuş ayrımlarına karşı içeriktir*. Eşit ölçüde dolaysızca bu olumsuzluk kendi ile bağıntısı yoluyla *biçimin kendi içine saltık yansımaları ve tekilliktir*. Bir yandan bu yansıma *öznenin iç evrenselliği*, ama öte yandan *dışa doğru yansımadır*; ve bu düzeye dek Erek henüz öznel birşeydir ve etkinliği dışsal nesnellığe karşı yönelmiştir.

Çünkü Erek nesnellikte kendi kendisine gelen Kavramdır; kendine orada verdiği belirlilik belirlenmişliğin *nesnel ilgisizliği* ve *dışsallığıdır*; kendini kendisinden iten olumsuzluğu buna göre öyle bir olumsuzluktur ki, kıpıları, yalnızca Kavramın kendisinin belirlenimleri oldukları için, birbirlerine karşı nesnel ilgisizlik biçimini de taşırlar. — Biçimsel *Yargıda* bile *özne* ve *yüklem* birbirlerine karşı kendilerine-bağımlı olarak belirlenirler; ama kendilerine-bağımlılıkları ilkin yalnızca soyut evrenselliştir; evrensellik bundan böyle *nesnellik* belirlenimini kazanmıştır; ama Kavramın kıpısı olarak bu tamamlanmış türülülük Kavramın yalın

birliğinde kapalıdır. Şimdi Erek nesnelliğin bu *kendi içine* bütünsel *yansıması* ve dahası *dolaysızca* böyle olduğu için, *ilk olarak* öz-belirlenim ya da tikellik *yalın* kendi-içine-yansıma olarak *somut* biçimden ayırdır ve *belirli* bir *içeriktir*. Erek bu bakımdan *sonludur*, üstelik biçimine göre sonsuz öznellik olsa bile. *İkinci olarak*, belirliliği nesnel ilgisizlik biçimini taşıdığı için bir *varsayım* şeklini taşır, ve bu yana göre sonluluğu önünde *nesnel*, mekanik ve kimyasal bir *dünya* bulmasından ve etkinliğinin onunla *bulunan birşey* olarak bağıntılı olmasından oluşur; kendini-belirleyen etkinliği böylece özdeşliği içinde dolaysızca *kendi kendisine dışsaldır* ve dışa doğru yansıma olduğu denli de kendi-içine-yansımadır. Bu düzeye dek, yani o nesnelliğin onun karşısında durduğu düzeye dek, henüz gerçekten *dünya-dışı* bir varoluş taşır, — tıpkı öte yandan bu nesnelliğin de onun karşısında henüz Erek tarafından belirlenmeyen ve içine işlenmeyen mekanik ve kimyasal bir bütün olarak durması gibi.

Ereğin devimi buna göre şimdi *varsayımını*, e.d. nesnenin dolaysızlığını ortadan kaldırmaya ve onu Kavram yoluyla belirlenmiş olarak *koymaya* gidiş olarak da anlatılabilir. Nesneye karşı bu olumsuz tutum o denli de kendine karşı olumsuz bir tutum, Ereğin öznelliğinin ortadan kaldırılmasıdır. Olumlu olarak, Ereğin olgusallaşması, yani nesnel Varlığın onunla birleşmesidir, öyle ki Ereğin kısıpı olarak dolaysızca onunla özdeş belirlilik olan bu Varlık *dışsal belirlilik* olarak bulunacak ve evrik olarak nesnel varlık *varsayım* olarak daha çok Kavram tarafından belirlenmiş olarak *koyulacaktır*. — Erek kendinde kendini olgusallaştırma dürtüsüdür; Kavram kıpılarının belirliliği dışsallıktır; ama Kavramın birliğindeki *yalınlıkları* bu birliğin kendisine uygun değildir, ve buna göre Kavram kendini kendisinden iter. Bu itme genel olarak olumsuz birliğin kendi ile bağıntısının *çözülüşüdür* [*Entschluß/karar*] ki, bununla *dışlayan* [*ausschließende*] tekilliktir; ama bu *dışlama* [*Ausschließen*] yoluyla *karar verir* [*sich entschließt*] ya da kendini *açar* [*schließt sich auf*], çünkü bu dışlama *kendini-belirleme*, *kendi kendisinin* koyulmasıdır. Bir yandan, öznellik kendini belirlemede kendini tikellik yapar, kendine bir içerik verir ki, Kavramın birliği içinde kapalı olarak henüz içsel bir içeriktir; ama bu *koyma edimi*, yalın kendi-içine-yansıma, görüldüğü gibi, dolaysızca aynı zamanda bir *varsaymadır*; ve Ereğin öznesinin *kendini* belirlediği aynı kıpıda özne ilgisiz, dışsal bir nesnellik ile bağıntılıdır ki, onun tarafından o iç belirlilik ile eşitlenecek, e.d. *Kavram* yoluyla *belirlenmiş birşey* olarak, ilkin *Araç* olarak koyulacaktır.

B. ARAÇ

Erekte ilk dolaysız koyma edimi aynı zamanda *içsel birşeyin*, e.d. *koyulmuş* olarak belirli olan birşeyin koyulması, ve aynı zamanda Erek-belirlenimine ilgisiz olan nesnel bir dünyanın varsayılmasıdır. Ama Ereğin öznelliği *saltık olarak olumsuz birliktir*; ikinci belirlemesi buna göre bu

varsayımın bütününde ortadan kaldırılmasıdır; bu ortadan kaldırma *kendi içine geri dönüştür*, çünkü onun yoluyla o *ilk olumsuzlama* kıpısı, olumsuzun *özneye* karşı koyulması, dışsal nesne ortadan kaldırılır. Ama varsayma karşı ya da belirlemenin dolaysızlığına karşı, nesnel dünyaya karşı ilkin yalnızca *ilk*, kendisi dolaysız ve buna göre dışsal olumsuzlamadır. Bu koyma edimi buna göre henüz yerine getirilmiş Ereğin kendisi değil, ama ancak ona doğru *başlangıçtır*. Böyle belirlenen nesne yalnızca *Araçtır*.

Erek kendini bir Araç yoluyla nesnellik ile ve bunda kendi kendisi ile birleştirir. Araç Tasımın orta terimidir. Erek sonlu olduğu için, onu yerine getirecek bir Araca gereksinir, — bir Araca, e.d. bir orta terime ki, aynı zamanda Ereğin kendisine ve onun yerine getirilmesine karşı ilgisiz bir *dışsal* belirli-Varlık şeklini taşır. Saltık Kavram kendi içinde öyle bir yolda dolaylılık kapsar ki, onun ilk koyma edimi nesnesinde ilgisiz bir dışsallığın temel belirlenim olacağı bir varsayma değildir; tersine, bir yaratı olarak dünya yalnızca böyle bir dışsallığın biçimini taşır, ama temel belirlenimini daha çok olumsuzluğu ve koyulmuşluğu oluşturur. — Ereğin sonluluğu buna göre belirlemesinin bütününde kendi kendisine dışsal olmasından, böylece ilk belirlemesinin, gördüğümüz gibi, bir koyma ve bir varsayma edimine bölünmesinden oluşur; bu belirlemenin *olumsuzlaması* da buna göre yalnızca bir yandan daha şimdiden bir kendi-içine-yansımadır; ama öte yandan yalnızca bir *ilk olumsuzlamadır*; — ya da: kendi-içine-yansımanın kendisi ayrıca kendine dışsaldır ve dışa doğru yansımadır.

Buna göre Araç bir *biçimsel* tasımın *biçimsel* orta terimidir; öznel Erek *ucuna* karşı ve öyleyse nesnel Erek *ucuna* karşı da *dışsal birşeydir*; tıpkı tikelliğin biçimsel tasımda yerini başkalarının da alabileceği ilgisiz bir *medius terminus* olması gibi. Dahası, tıpkı bu tikelliğin yalnızca bir uç ile bağıntı içinde belirlilik, ama öteki uç ile bağıntı içinde bir evrensel olma yoluyla orta terim olması, ve böylece dolaylı kılıcı belirlenimini başka terimler ile görelilik olarak taşıması gibi, Araç da ilkin yalnızca dolaysız bir nesne olduğu için, ikinci olarak Erek ucu ile ona *dışsal* olarak taşıdığı bağıntı yoluyla bir Araç olduğu için dolaylı kılıcı orta terimdir —, Erek ucu ile bağıntı onun için ona karşı ilgisiz olduğu bir biçim olmak üzere.

Kavram ve nesnellik buna göre Araçta yalnızca dışsal olarak birleşirler; Araç bu düzeye dek salt *düzeneksel bir nesnedir*. Nesnenin Erek ile bağıntısı bir öncüdür, ya da dolaysız bağıntı — ki görüldüğü gibi Erek açısından *kendi içine yansımadır* —, Araç özünü bir yüklemidir; nesnelliği Erek-belirlenimi altına alınır ki, bu, somutlaşmasından ötürü, Evrenselliktir. Onda olan bu Erek-belirlenimi yoluyla şimdi Araç başlangıçta henüz belirsiz olan öteki nesnellik *ucuna* karşı da alta alıcıdır. — Evrik olarak, öznel Ereğe karşı Araç, *dolaysız nesnellik* olarak, *belirli-Varlığın evrensellliğini* taşır ki, Ereğin öznel tekiliği henüz bundan yoksundur. — Erek böylece ilk olarak yalnızca Araçta dışsal belirlilik olarak bulunduğ

için, kendisi olumsuz birlik olarak onun dışındadır, tıpkı Aracın Ereği bütünlüğün yalın somutlaşması olarak değil, ama yalnızca onun için bir belirlilik olarak kendisinde taşıyan düzeneksel nesne olması gibi. Ama birleştirici olarak orta terimin kendisi Ereğin bütünlüğü olmalıdır. Erek-belirleniminin Araçta aynı zamanda kendi içine yansıma olduğu görüldü; bu düzeye dek kendi ile *biçimsel* bağıntıdır, çünkü *belirlilik, olgusal ilgisizlik* olduğu için, Aracın *nesnelliği* olarak koyulur. Ama tam bu nedenle bu bir yandan arı öznellik aynı zamanda ayrıca *etkinliktir*. — Öznel Erekte kendi ile olumsuz bağıntı henüz genel olarak belirlilik ile, içerik ve dışsallık ile özdeşir. Ama Ereğin başlayan nesnelleşmesinde, yalın Kavramın bir başkası-oluşunda, bu kıpılar birbirlerinden ayrılırlar, ya da evrik olarak bu başkası-oluşun ya da dışsallığın kendisi böyle ayrılmadan oluşur.

Bu bütün orta terim böylelikle kendisi tasımın bütünlüğüdür ki, onda soyut etkinlik ve dış Araç uçları oluştururlar, ve bunların orta terimini nesnenin belirliliği onu Araç yapan Erek yoluyla oluşturur. — Ama dahası, *evrensellik* Erek-etkinliğinin ve Aracın *bağıntısıdır*. Araç nesnedir, *kendinde* Kavramın bütünlüğüdür; Ereğe karşı hiçbir direnme kuvveti yoktur — ilkin bir başka dolaysız nesneye karşı taşıdığı gibi. Koyulmuş Kavram olan Erek için buna göre saltık olarak içine işlenebilir ve bu iletişim için alıcıdır, çünkü *kendinde* Erek ile özdeşir. Ama bundan böyle Kavram için de içine işlenebilir olarak *koyulur*, çünkü özeksellikte olumsuz birliğe doğru çabalayan birşeydir; benzer olarak Kimyasallıkta hem yüksüz hem de ayrımlı birşey olarak kendine-bağımlı olmaktan çıkmıştır. — Kendine-bağımlı olmaması tam olarak yalnızca *kendinde* Kavramın bütünlüğü olmasından oluşur; ama Kavram kendi-için-Varlıktır. Buna göre nesne Ereğe karşı güçsüz olma ve ona hizmet etme karakterini taşır; Erek nesnenin öznelliği ya da Ruhudur ki, dışsal yanını nesnede taşır.

Nesne, bu yolda Ereğe *dolaysızca* altgüdümlü olarak, tasımın bir ucu değildir; ama bu bağıntı onun bir öncülünü oluşturur. Gene de Aracın bir yanı daha vardır ki, ona göre henüz Ereğe karşı kendine-bağımlılık taşır. Araçta Erek ile bağlanan nesnellik, yalnızca dolaysızca bağlı olduğu için, henüz ona dışsaldır; ve *varsayım* buna göre henüz sürer. Ereğin Araç yoluyla etkinliği bu nedenle henüz bu varsayım üzerine yöneliktir, ve tam olarak nesnellik kısıpı Araçta belirliliği içinde dışsal birşey olarak koyulduğu ve Kavramın yalın birliği bu nesnellliği *böyle* olarak şimdi kendisinde taşıdığı için, Erek bundan böyle salt itki ve çaba değil ama etkinliktir.

C. YERİNE GETİRİLMİŞ EREK

1. Erek Araç ile bağıntısında daha şimdiden kendi içine yansımıştır; ama *nesnel* kendi içine geri dönüşü henüz koyulmuş değildir. Ereğin

Araç yoluyla etkinliği henüz kökensel varsayım olarak nesnellik üzerine yöneliktir; *etkinlik* tam olarak belirliliğe karşı ilgisiz olmaktır. Eğer etkinlik yine salt dolaysız nesnelliği belirlemekten oluşacak olsaydı, o zaman ürün yine yalnızca bir Araç olurdu, ve bu sonsuza dek böyle giderdi; yalnızca bir ereğe-uygun Araç ortaya çıkardı, ama Ereğin kendisinin nesnelliği değil. Buna göre Aracında etkin olan Erek dolaysız nesneyi *dışsal birşey olarak* belirlememeli, ve böylelikle nesne Kavramın birliğine kendiliğinden uyum göstermelidir; ya da, Ereğin Aracı yoluyla önceki dışsal etkinliği kendini *dolaylılık olarak* belirlemeli ve kendisini ortadan kaldırmalıdır.

Ereğin etkinliğinin Araç yoluyla dışsal nesne ile bağıntısı ilk olarak tasımın *ikinci öncülüdür*, — orta terimin öteki uç ile *dolaysız* bir bağıntısı. Bu bağıntı *dolaysızdır*, çünkü orta terim kendisinde dışsal bir nesne taşır ve öteki uç böyle bir başka nesnedir. Orta terim bu sonuncuya karşı etkin ve güçlüdür, çünkü nesnesi kendini-belirleyen etkinlik ile bağlıdır; oysa öteki nesne için ondaki dolaysız belirlilik ilgisiz bir belirliliktir. Bu bağıntıda süreçleri mekanik ya da kimyasal süreçten başkası değildir; bu nesnel dışsallıkta önceki ilişki ortaya çıkar, ama Ereğin egemenliği altında. — Ama bu süreçler, kendilerinin göstermiş olduğu gibi, kendiliklerinden Ereğe geri dönerler. Öyleyse eğer ilk olarak Aracın üzerinde iş görülecek dış nesne ile bağıntısı dolaysız bir bağıntı ise, bu kendini daha şimdiden bir tasım olarak sergilemiş, ve bu arada Erek kendini onların gerçek orta terimleri ve birlikleri olarak tanıtlamıştır. Öyleyse Araç Erek yanında duran ve onun etkinliğini kendi içinde taşıyan nesne olduğu için, burada yer alan Düzeneksellik aynı zamanda nesnelliğin kendi içine, Kavrama geri dönüşüdür, ki bu sonuncusu gene de daha şimdiden Erek olarak varsayılır; ereksel etkinliğin nesneye karşı olumsuz tutumu bu düzeye dek *dışsal* bir tutum değildir, ama nesnelliğin kendi içinde Ereğe başkalaşımı ve geçişidir.

Ereğin dolaysızca bir nesne ile bağıntılı olması ve onu Araç yapması ve ayrıca bununla bir başka nesneyi belirlemesi *Şiddet* olarak görülebilir, ama ancak Ereğin nesneden bütünüyle başka bir doğa olarak görünmesi ve iki nesnenin benzer olarak birbirlerine karşı bağımsız bütünlükler olmaları ölçüsünde. Ama Ereğin kendini nesne ile *dolaylı* bağıntı içine koyması ve kendisi ile onun *arasına* bir başka nesne *sokması* usun *hilesi* olarak görülebilir. Ussallığın sonluluğu, belirtildiği gibi, bu yanı, Ereğin kendini varsayım ile, e.d. nesnenin dışsallığı ile ilişkilendirmesi yanını taşır. Nesne ile *dolaysız bağıntıda* kendisi Düzenekselliğe ya da Kimyasallığa girecek ve böylelikle olumsuzallığa ve kendinde ve kendi için var olan Kavram olma belirleniminin yitişine altgüdümlü olacaktır. Oysa bir nesneyi Araç olarak ortaya sürer, kendisi yerine işi ona gördürür, onu aşınmaya bırakır ve kendini onun arkasında mekanik şiddete karşı sakınır.

Dahası, Erek sonlu olduğu için sonlu bir içerik taşır; buna göre saltık

birşey ya da yalnızca kendinde ve kendi için *ussal birşey* değildir. Ama *Araç* Ereğin yerine getirilmesi olan tasımın dışsal orta terimidir; buna göre *Araçta* ondaki ussallık kendini ussallık olarak bilinir kılar, *bu dışsal başkasında* ve tam olarak bu dışsallık *yoluyla* kendini saklar. Bu düzeye dek *Araç dış* erekselliğin *sonlu* Ereğinden *daha yüksek* birşeydir; — *pulluk* dolaysızca onun yoluyla işlenen ve Erekler olan yararlıklardan daha onur vericidir. *Alet* kendini saklar, bu arada dolaysız yararlıklar yitip gider ve unutulur. İnsan aletinde dışsal doğa üzerinde güce iyyedir, üstelik Erekleri açısından daha çok ona altgüdümlü olsa bile.

Ama Erek kendini yalnızca düzeneksel sürecin dışında tutmakla kalmaz; tersine, kendini onda sürdürür ve onun belirlenimidir. Erek nesneye ve onun sürecine karşı özgürce varolan ve kendi kendisini belirleyen etkinlik olan Kavram olarak o denli de Düzenekselliğin kendinde ve kendi için var olan gerçekliği olduğu için, Düzeneksellikte yalnızca kendi kendisi ile birleşir. Ereğin nesne üzerindeki gücü bu kendi için var olan özdeşliktir, ve etkinliği onun belirişidir. Erek *içerik* olarak kendinde ve kendi için var olan *belirliliktir* ki, nesnede ilgisiz ve dışsal olarak bulunur; ama Ereğin etkinliği bir yandan sürecin *gerçekliğidir* ve olumsuz birlik olarak *dışsallık görünüşünün ortadan kaldırılışıdır*. *Soyutlama* yanına göre, eşit ölçüde dışsal olarak bir başkası ile değiştirilen şey nesnenin ilgisiz belirliliğidir; ama belirliliğin yalın *soyutlaması gerçekliği* içinde olumsuzun bütünlüğüdür, somut olan ve dışsallığı kendi içinde koyan Kavramdır.

Ereğin *içeriği* onun *kendi içine yansımış yalın tikellik* olarak olumsuzludur ve *biçim* olarak bütünlüğünden ayırd edilir. Belirliliği kendinde ve kendi için Kavramın bütünlüğü olan bu *yalınlıktan* ötürü, içerik Ereğin olgusallaşmasında *özdeş kalan* olarak görünür. Teleolojik süreç seçikliği içinde Kavram olarak varolan Kavramın nesnellığe *çevrilidir*; varsayılmış bir başkasına bu geçiş kendini Kavramın *kendi kendisi yoluyla kendi kendisi ile* biraraya gelmesi olarak gösterir. Şimdi, Ereğin içeriği bu özdeş olanın biçiminde varolan özdeşliktir. Tüm geçişte Kavram kendini saklar; örneğin neden etki olduğu zaman, etkide yalnızca kendi kendisi ile birleşen şey nedendir; ama teleolojik geçişte Kavramdır ki, bütününde daha şimdiden *neden olarak*, nesnellığe ve onun dışsal belirlenebilirliğine karşı *özgür* olan saluk somut birlik olarak varolur. Ereğin kendini ona çevirdiği dışsallık, gördüğümüz gibi, daha şimdiden kendisi Kavramın kıpsı olarak, onun kendi içinde ayrılaşmasının biçimi olarak koyulur. Erek buna göre dışsallıkta *kendi kıpısını* taşır; ve içerik, somut birliğin içeriği olarak, onun *yalın biçimidir* ki, Ereğin değişik kıpılarında — öznel Erek olarak, *Araç* ve dolaylı kılıcı etkinlik olarak, ve nesnel Erek olarak — yalnızca *kendinde* kendine özdeşliğini sürdürmekle kalmaz, ama ayrıca kendine özdeşliğini sürdüren olarak varolur.

Buna göre teleolojik etkinlik üzerine denebilir ki, onda Erek başlangıç, sonuç zemin, etki nedendir; o oluşmuş olanın oluş sürecidir; onda

yalnızca daha şimdiden varolan varoluşa gelir vb., genel olarak yansımanın ya da dolaysız Varlığın alanına ait olan tüm ilişki-belirlenimleri ayrımlarını yitirmişlerdir, ve Son, Sonuç, Etki vb. gibi bir *başkası* olarak bildirilmiş olan herşey Erek-bağıntısında bundan böyle bir *başkasının* belirlenimini taşımaz, ama tersine yalın Kavram ile özdeş olarak koyulur.

2. Teleolojik etkinliğin ürünü şimdi daha yakından irdelendiğinde onun Ereği yalnızca dışsal olarak kendisinde taşıdığı görülür, ama ancak öznel Ereğe karşı saltık varsayım olduğu, başka bir deyişle, ereksel etkinliğin kendi Aracı yoluyla nesne ile yalnızca düzeneksel olarak ilişkili olması ve onun ilgisiz belirliliğinin yerine ona eşit ölçüde dışsal bir *başkasını* koyması noktasında kalındığı sürece. Bir nesnenin Erek yoluyla taşıdığı böyle bir belirlilik kendini genel olarak salt düzeneksel olan bir başkasından birinci nesnenin bir *birliğin* kıpısı olması ve böylece belirliliğin gerçekten nesneye dışsal olmasına karşın gene de kendi içinde salt dışsal birşey olmaması yoluyla ayırdeder. Böyle bir birliği sergileyen nesne bir bütündür ki, parçaları, onun kendi dışsallığı, ona karşı ilgisizdir; belirli, *somut* bir birlik, ki değişik bağıntı ve belirlilikleri kendi içinde birleştirir. Nesnenin özgül doğasından kavranamayacak olan ve belirli içeriğe göre nesnenin kendine özgü içeriğinden başka bir içerik olan bu birlik *kendi için* düzeneksel bir belirlilik değildir, ama nesnede henüz düzenekseldir. Tıpkı ereksel etkinliğin bu ürününde Ereğin içeriğinin ve nesnenin içeriğinin birbirlerine dışsal olmaları gibi, tasımın öteki kıpılarında da bu etkinliğin belirlenimleri birbirlerine karşı öyle davranırlar, — birleştirici orta terimde ereksel etkinlik ve nesne (ki Araçtır), ve öznel Erekte, öteki uçta, Kavramın bütünlüğü olarak sonsuz biçim ve onun içeriği. Öznel Ereğin nesnellik ile birleşmesini sağlayan *bağıntıya* göre, öncüllerden biri, yani Araç olarak belirlenen nesnenin henüz dışsal nesne ile bağıntısı da, tıpkı öteki gibi, yani öznel Ereğin Araç yapılan nesne ile bağıntısı gibi, dolaysız bir bağındır. Tasım buna göre genel olarak biçimsel tasımın eksikliğini taşır ve onu oluşturan bağıntılar kendileri vargılar ya da dolaylılıklar değildirler, ve gerçekte üretilmesi için Araç olarak hizmet etmeleri gereken vargıyı daha önceden varsayarlar.

Eğer *öncüllerden* birini, öznel Ereğin nesne ile bunu Araç yapan dolaysız bağıntısını irdelersek, Erek dolaysızca nesne ile bağıntılı olamaz; çünkü nesne Ereğin *dolaylılık yoluyla* onda yerine getirilmesi gerektiği öteki ucun nesnesi ile eşit ölçüde dolaysız birşeydir. Böylece *ayrı şeyler* olarak koyuldukları düzeye dek, bu nesnellik ve öznel Erek arasında bağıntılarının bir Aracını yerleştirmek zorunludur; ama bu Araç o denli de daha şimdiden benzer olarak Erek tarafından belirlenen nesnedir; ve o nesnenin nesnelliği ve teleolojik belirlenim arasına yeni bir Araç yerleştirilmelidir, ve bu sonsuza dek böyle gider. Böylelikle *dolaylılığın sonsuz ilerlemesi* koyulur. — Aynı şey öteki öncüller açısından, Aracın henüz belirsiz nesne ile bağıntısı açısından da yer alır. Saltık olarak

kendilerine-bağımlı oldukları için, yalnızca bir üçüncüde birleşebilirler, ve bu sonsuza dek böyle gider. Ya da evrik olarak, öncüller *vargıyı* daha şimdiden varsaydıkları için, vargı yalnızca dolaysız öncüller yoluyla var olmakla ancak tamamlanmamış olabilir. Ereksel edimin vargısı ya da *ürünü* ona dışsal bir Erek yoluyla belirlenen nesneden başka birşey değildir; *böylece Araç olanla aynıdır*. Buna göre böyle bir ürünün kendisinde *yalnızca bir Araç* ortaya çıkmıştır, *yerine getirilmiş bir Erek* değil, ya da Erek onda bir nesnellığe gerçekten erişmiş değildir. — Buna göre dış Erek yoluyla belirlenen bir nesnenin yerine getirilmiş Erek olarak mı yoksa yalnızca Araç olarak mı görüleceği bütünüyle ilgisizdir; belirlenim nesnenin kendisine dışsal görelî bir belirlenimdir, nesnel değil. Öyleyse onlarda dışsal bir Ereğin yerine getirildiği tüm nesneler eşit ölçüde yalnızca Ereğin Araçlarıdır. Bir Ereğin yerine getirilmesinde kullanılacak ve özünde Araç olarak alınacak olan şey belirlenimine göre tükenecektir. Ama yerine getirilen Ereği kapsamaması ve kendini Ereğin nesnelliği olarak sergilemesi gereken nesne de geçicidir; Ereğini benzer olarak kendi kendisini saklayan dingin bir belirli-Varlık yoluyla değil, ama ancak onun tükenmesi yoluyla yerine getirir, çünkü Kavramın birliğine ancak dışsallığı, e.d. nesnelliği kendini o birlikte ortadan kaldırdığı düzeye dek karşılık düşer. — Bir ev, bir saat üretimleri için kullanılan aletlere karşı Erekler olarak görünebilirler; ama Ereğin edimselliğini oluşturan taşlar ve kirişler ya da tekerlekler ve dingiller vb. o Ereği yalnızca uğradıkları basınç yoluyla, hava, ışık ve su ile girdikleri kimyasal süreçler yoluyla yerine getirirler, ve bunlar sürtünmeleri vb. yoluyla insanı onlardan yoksun bırakırlar. Öyleyse belirlenimlerini yalnızca kullanımları ve aşınmaları yoluyla yerine getirirler ve olmaları gereken şeye yalnızca olumsuzlanmaları yoluyla karşılık düşerler. Erek ile olumlu olarak birleşmezler, çünkü öz-belirlenimi kendilerinde yalnızca dışsal olarak taşırlar ve yalnızca görelî Erekler ya da özsel olarak yalnızca Araçlardır.

Bu Erekler, gördüğümüz gibi, genel olarak sınırlı bir içerik taşırlar; biçimleri kendini o içerik yoluyla dışsal tekilliğe sınırlamış olan Kavramın sonsuz öz-belirlenimidir. Sınırlı içerik bu Erekleri Kavramın sonsuzluğuna uygunsuz kılar ve onları gerçekliksiz bırakır; böyle belirlilik daha şimdiden zorunluk alanı yoluyla, Varlık yoluyla Oluşa ve başkalaşıma teslim edilir ve geçici birşeydir.

3. Böylelikle elde edilen sonuç ilkin Teleolojinin yalnızca biçimini taşıyan dış erekselliğin aslında yalnızca Araca dönmesidir, nesnel bir Ereğe değil, — çünkü öznel Erek dışsal öznel bir belirlenim olarak kalır; ya da Erek etkin olduğu ve kendini yalnızca bir Araçta da olsa yerine getirdiği düzeye dek henüz nesnellik ile *dolaysızca* bağlıdır, ona batmıştır; kendisi bir nesnedir ve Erek, denebilir ki, bu düzeye dek Araca ulaşmaz, çünkü yerine getirme bir Araç yoluyla ortaya çıkabilmesinden önce Ereğin yerine getirilmesine gereksinir.

Ama gerçekte sonuç yalnızca dışsal bir Erek-bağıntısı değil, tersine onun gerçekliği, iç Erek-bağıntısı ve nesnel bir Erek'tir. Nesnenin Kavrama karşı kendine-bağımlı ve Ereğin kendi için varsaydığı dışsallığı bu varsayımda özsel-olmayan bir görünüş olarak *koyulur*ve ayrıca kendinde ve kendi için daha şimdiden ortadan kaldırılmıştır; Ereğin etkinliği buna göre aslında yalnızca bu görünüşün sergilenişi ve ortadan kaldırılışıdır. — Kavram yoluyla görüldüğü gibi, ilk nesne iletişim yoluyla Araç olur, çünkü kendinde Kavramın bütünlüğüdür ve dışsallığın kendisinden başkası olmayan belirliliği yalnızca dışsal birşey, özsel-olmayan birşey *olarak* koyulur, buna göre Ereğin kendisinde onun kendi kısıpı olarak görünür, Ereğe karşı kendine-bağımlı bir kısıpı olarak değil. Bu yolla nesnenin Araca belirlenimi saltık olarak dolaysız bir belirlenimdir. Buna göre o nesneyi bir Araç yapabilmek için öznel Erek ona karşı hiçbir şiddete ya da kendini güçlendirmekten başka hiçbir güçlendirmeye gereksinmez; *karar*, açıklama, bu kendi kendinin belirlenimi nesnenin *yalnızca koyulmuş* dışsallığıdır ki, onda dolaysızca Ereğe altgüdümlüdür ve ona karşı kendinde-ve-kendi-için-Varlığın hiçliğinden başka hiçbir belirlenim taşımaz.

Nesnelliğin nesnellik yoluyla ikinci ortadan kaldırılışı yukarıdakinden öyle bir yolda ayrılır ki, birincisi, ilk ortadan kaldırma olarak, nesnel *dolaysızlık* içindeki Erek'tir, ve buna göre ikincisi yalnızca bir ilk dolaysızlığın değil, ama ikisinin, yalnızca koyulmuş birşey olarak nesnel olanın olduğu gibi dolaysız olanın da ortadan kaldırılmasıdır. Olumsuzluk bu yolda öyle bir tarzda kendi içine geri döner ki, eşit ölçüde nesnelliğin, ama onunla özdeş bir nesnelliğin yeniden kuruluşudur, ve bunda aynı zamanda ayrıca yalnızca Erek tarafından belirlenen dışsal bir nesnellik olarak nesnelliğin de koyulmasıdır. Bu son durum yoluyla bu ürün, daha önce olduğu gibi, Araç olarak kalır; birincisi yoluyla Kavram ile özdeş nesnellik, olgusallaşmış Erek'tir ki, onda Araç olma yanı Ereğin kendisinin olgusallığıdır. Yerine getirilmiş Erek'te Araç yiter çünkü henüz yalnızca dolaysızca Ereğin altına alınmış nesnellik olacaktır ki, olgusallaşmış Erek'te Ereğin kendi içine geri dönüşü olarak bulunur; dahası bununla dışsal olanın bir ilişkisi olarak dolaylılığın kendisi de bir yandan nesnel Ereğin somut özdeşliğine, öte yandan belirli-Varlığın soyut özdeşliği ve dolaysızlığı olarak yine aynı özdeşliğe yiter.

Burada ayrıca ilk öncül için, Ereğin nesne ile dolaysız bağıntısı için gerekmiş olan dolaylılık da kapsanır. Yerine getirilmiş Erek ayrıca Araç'tır, ve evrik olarak Aracın gerçekliği eşit ölçüde olgusal Ereğin kendisi olmaktır, ve nesnelliğin ilk ortadan kaldırılışı daha şimdiden ayrıca ikincisidir, — tıpkı ikincinin birinciye de kapsadığını göstermiş olması gibi. Başka bir deyişle, Kavram *kendini belirler*; belirliliği dışsal ilgisizliktir ki, dolaysızca kararda *ortadan kaldırılmış* olarak, yani *içsel*, *öznel* ilgisizlik olarak, ve aynı zamanda *varsayılmış nesne* olarak belirlidir. Kendisinden daha öte ortaya çıkışı, ki varsayılmış nesnenin onun altına *dolaysızca*

iletimi ve alınışı olarak görünmüştü, aynı zamanda dışsallığın *o içsel, Kavramda kapanmış* olan, e.d. ortadan kaldırılmış olarak koyulan belirliliğinin ortadan kaldırılması ve aynı zamanda bir nesnenin varsayımının ortadan kaldırılmasıdır; böylelikle ilgisiz nesnelliğin bu görünüşteki ilk ortadan kaldırılması ayrıca daha şimdiden ikincisidir, dolaylılık içinden geçmiş bir kendi-içine-yansıma ve yerine getirilmiş Erektir.

Burada Kavramın belirliliğinin *ilgisiz dışsallık* biçimini taşıdığı nesnel alanında Kavram kendi ile etkileşim içinde olduğu için, deviminin açılması burada bir kat daha güç ve karışıktır, çünkü bu devim dolaysızca kendisi çifte bir devimdir ve bir ilk her zaman ayrıca bir ikincidir. Kendi için, e.d. özneliği içindeki Kavramda onun kendi kendisinden ayrımı kendi için *dolaysız* özdeş bütünlük olarak bulunur; ama burada belirliliği ilgisiz dışsallık olduğu için, bu dışsallıkta kendi ile özdeşliği de dolaysızca yine kendinden itmedir, öyle ki özdeşliğe dışsal ve ilgisiz olarak belirlenen daha çok özdeşliğin kendisidir ve özdeşlik özdeşliğin kendisi olarak, kendi içine yansımış olarak, daha çok kendi başkasıdır. Yalnızca buna sıkı sıkıya sarılarak Kavramın kendi içine nesnel geri dönüşü, e.d. gerçek nesnelleşmesi kavranabilir, — e.d. bu dolaylılığın içlerinden geçtiği tekil kıpıların her birinin kendisinin o kıpıların bütün tasımı olduğu kavranabilir. Böylece Kavramın kökensel *iç dışsallığı* — ki onun yoluyla Kavram kendini kendinden iten birlik, Erek ve Ereğin nesnelleşmeye doğru çabasıdır — dışsal bir nesnenin dolaysızca koyulması ya da varsayımıdır; *öz-belirlenim* ayrıca Kavram tarafından belirlenmeyen, *dışsal* bir nesnenin de belirlenimidir, ve evrik olarak bu son belirlenim *öz-belirlenimdir*, e.d. ortadan kaldırılmış, *iç olarak koyulmuş* dışsallıktır — ya da dış nesnenin *özel-olmayışının pekinliğidir*. — İkinci bağıntı, nesnenin Araç olarak belirlenimi açısından az önce onun nasıl kendisinde Ereğin nesnede kendi ile dolaylılığı olduğu gösterildi. — Benzer olarak üçüncü bağıntı, Düzeneksellik — ki Ereğin egemenliği altında ilerler ve nesneyi nesne yoluyla ortadan kaldırır —, bir yandan Aracın, daha şimdiden ortadan kaldırılmış olarak koyulan nesnenin ortadan kaldırılması ve böylelikle ikinci ortadan kaldırma ve kendi-içine-yansımadır; öte yandan dışsal nesnenin ilk belirlenişidir. Bu sonuncusu, belirtildiği gibi, yine yerine getirilmiş Erekte yalnızca bir Aracın üretilişidir; sonlu Kavramın özneliği Aracı küçümsemeyle yadsırken hedefinde daha iyi birşeye erişmiş değildir. Ama Araçta Ereğe erişildiği ve yerine getirilmiş Erekte Aracın ve dolaylılığın saklandıkları düşüncesi *dışsal Erek-bağıntısının son sonucudur* ki, onda o bağıntı kendini ortadan kaldırmış ve sonuç onu kendi gerçekliği olarak sergilemiştir. — Son olarak irdelenen üçüncü tasım onun ilk olarak önceki tasımların öznel Erek-etkinlikleri olması, ama ayrıca dışsal nesnelliğin ve böylelikle genel olarak dışsallığın *kendiliğinden* ortadan kalkması ve bu yolla *koyulmuşluğu içindeki bütünlük* olması yoluyla ayırdedilir.

Şimdi ilkin Kavramın *özneliğinin, kendi-için-Varlığının* onun

kendinde-Varlığına, Nesnelliğe geçtiğini, ve sonra bu ikincide Kavramın kendi-için-Varlığının olumsuzluğunun yeniden ortaya çıktığını gördük; Kavram bu olumsuzlukta kendini öyle bir yolda belirlemiştir ki, *tikelliği dışsal Nesnelliktir*, ya da kendini yalın somut birlik olarak belirlemiştir ki, bunun dışsallığı onun öz-belirlenimidir. Ereğin devimi şimdi öyle bir noktaya erişmiştir ki, dışsallık kıpısı yalnızca Kavramda koyulmaz, Erek yalnızca bir *Gerek* ve *çaba* değildir, ama somut bütünlük olarak dolaysız Nesnellik ile özdeşdir. Bu özdeşlik bir yandan yalın Kavram ve eşit ölçüde *dolaysız* Nesnelliktir, ama öte yandan eşit ölçüde özsel olarak *dolaylıdır* ve yalnızca bu sonuncusu yoluyla kendi kendini ortadan kaldıran dolaylılık olarak o yalın dolaysızlıktır; böylece Kavram özsel olarak şudur: Kendi-için-var-olan özdeşlik olarak *kendinde-var-olan* Nesnelliğinden ayrı olmak ve bu yolla dışsallık taşımak, ama bu dışsal bütünlükte bu bütünlüğün kendini-belirleyen özdeşliği olmaktır. Böylece Kavram şimdi *İdeadır*.

Üçüncü Kesim

İdea

İdea yeterli Kavramdır, nesnel Gerçek ya da Gerçek olarak Gerçektir. Eğer herhangi birşey Gerçeklik taşıyorsa, onu İdeası yoluyla taşır, ya da *birşey yalnızca İdea olduğu düzeye dek Gerçeklik taşır*. — İdea anlatımı sık sık felsefede de tıpkı gündelik yaşamda olduğu gibi Kavram yerine, giderek salt bir *tasarım* yerine bile kullanılır; “Bu dava, yapı, bölge hakkında henüz hiçbir ‘ideam’ yok” demek *tasarımdan* daha ötesini anlatmaz. Kant İdea anlatımını Us-kavramı için yeniden aklamıştır. — Şimdi Us-kavramının Kant’a göre *koşulsuzun* Kavramı olması, görüngüler açısından ise *aşkın* olması gerekir, e.d. onun *ona yeterli hiçbir görgül kullanımı* yapılamaz. Us-kavramlarının *algıları kavramaya*, Anlak-kavramlarının onları *anlamaya* hizmet etmeleri gerekir. — Ama gerçekte, eğer ikinciler edimsel olarak Kavramlar iseler, o zaman Kavramlardırlar, — onlar yoluyla kavranır, ve algıların anlak-kavramları yoluyla *anlaşılması* bir kavrama olur. Ama eğer anlama yalnızca algıların örneğin böyle bütün ve parça, kuvvet, neden ve benzerleri gibi belirlenimler yoluyla bir belirlenmesi ise, o zaman bu yalnızca derin-düşünce yoluyla bir belirlemeyi imler, tıpkı *anlama* ile bütünüyle belirli duyusal içeriğin yalnızca belirli *tasarımlanmasının* imlenebilecek olması gibi; böylece örneğin yol gösterilen biri ona ormanın sonunda sola dönmesi gerektiği söylenmesi üzerine “*Anladım*” yanıtını verdiğinde, *anlama* tasarımda ve bellekte ayırımsamadan başka birşeyi belirtmez. — Us-kavramı da biraz hantal bir anlatımdır; çünkü Kavram bütününde ussal birşeydir; ve Us, Anlaktan ve genel olarak Kavramdan ayırdedildiği düzeye dek, Kavramın ve nesnelliğin bütünlüğüdür. — İdea bu anlamda *ussal olandır*; — koşulsuz olandır çünkü yalnızca özsel olarak bir nesnellik ile bağıntılı olanın koşulları vardır, ama bir nesnellik ki, onun kendisi tarafından belirlenmemiş, tersine ona karşı henüz ilgisizlik ve dışsallık biçimindedir, tıpkı dışsal Ereğin henüz koşullarının olmuş olması gibi.

Şimdi İdea anlatımını nesnel ya da olgusal Kavram için ayırmanın ve onu Kavramın kendisinden, ama özellikle salt tasarımdan ayırdetmenin yanında, dahası İdeanın onu yalnızca edimsel olmayan birşey olarak alan ve gerçek düşüncelerin *yalnızca ‘idealar’ olduklarını* bildiren değerlendirmesini daha da kararlı olarak yadsımalıyız. Eğer *düşünceler* salt *öznel* ve olumsal şeyler iseler, o zaman hiç kuşkusuz daha öte hiçbir değerleri yoktur; ama bu bakımdan benzer olarak olumsallıklardan

ve görüngülerden daha öte bir değerleri olmayan zamansal ve olumsal *edimselliklerin* altında durmazlar. Öte yandan evrik olarak eğer İdea görüngüler açısından *aşkın* olduğu için, duyu-dünyasında onunla çakışan hiçbir nesne verilemediği için gerçeklik değeri taşımayacaksa, o zaman bu tuhaf bir yanlış anlamadır, çünkü İdeaya görüngüyü, nesnel dünyanın *gerçek olmayan Varlığını* oluşturan şeyden yoksun olduğu için nesnel geçerliği yadsıyacaktır. Kılğısal İdealar açısından Kant şunu kabul eder: “Hiçbirşey İdealar ile çatıştığı ileri sürülen *deneyime* başvurma *kabalığından* daha zararlı ve bir felsefeci açısından daha yakışsız olamaz. Eğer devlet kurumları doğru zamanda İdealara göre oluşturulmuş olsalardı, eğer İdeaların yerine *yalnızca deneyimden türetilmiş olmakla* tüm iyi niyetleri boşa çıkaran o *ham kavramlar* geçirilmemiş olsaydı, böyle bir deneyimin varolması bile söz konusu olmazdı.”¹ Kant İdeayı zorunlu birşey olarak, hedef olarak görür ki, *kök-imge* olmakla bir maksimum olarak saptanmalı ve edimselliğin durumunu her zaman ona daha da yaklaştırmak için çaba gösterilmelidir.

Ama İdeanın Kavramın ve Nesnelliğin birliği olduğu, Gerçek olduğu sonucu ortaya çıktığına göre, onu yalnızca yaklaşılmaması gereken ama kendisi her zaman bir tür *öte-yan* olarak kalacak bir *hedef* olarak görmemek gerekir; tersine, edimsel herşey yalnızca İdeayı kendi içinde taşıdığı ve onu anlattığı düzeye dek *vardır*. Nesnenin, genel olarak nesnel ve öznel dünyaların İdea ile salt *çakışmasının gerekmesi* söz konusu değildir; tersine, kendileri Kavram ve Olgusallığın çakışmalarıdır; Kavrama karşılık düşmeyen *realite salt görüngüdür*, öznel, olumsal, keyfi olandır ki, gerçeklik değildir. Eğer deneyimde *İdea* ile eksiksiz olarak çakışan hiçbir nesnenin bulunmadığı söylenirse, İdea öznel bir ölçüt olarak edimsel olanın karşısına koyulmuş olur; ama eğer edimsel birşeyin Kavramı kendisinde değilse, eğer nesnelliği bu Kavrama hiçbir biçimde uygun düşmüyorsa, o zaman gerçekte ne *olması* gerektiği söylenemez; çünkü o zaman hiçbirşey olmayacaktır. Mekanik ve kimyasal nesneler, tıpkı tinden yoksun özne ve yalnızca sonluyu bilen ama onun özünün bilincinde olmayan anlık gibi, hiç kuşkusuz değişik doğalarına göre Kavramlarını onlarda *kendi özgür biçimi içinde* varolan Kavram olarak taşımazlar. Ama genel olarak ancak Kavramlarının ve Olgusallığın, ruhlarının ve bedenlerinin birleşmesi oldukları düzeye dek Gerçek birşey olabilirler. Örneğin devlet, kilise gibi bütünler eğer Kavramlarının ve Olgusallıklarının birliği çözülürse varolmaya son verirler; insan, dirimli varlık, eğer ruhu ve bedeni onda birbirlerinden ayrılırsa ölür; ölü doğa, mekanik ve kimyasal dünya — yani eğer ölü olan örgensel olmayan dünya olarak alınırsa, yoksa hiçbir olumlu anlamı olmayacaktır —, ölü doğa öyleyse eğer Kavramına ve Olgusallığına ayrılırsa, düşünsel bir biçimin ve biçimsiz bir özdeğin öznel soyutlamalarından başka birşey

¹[*An Usun Eleştirisi*, B 373.]

değildir. İdea olmayan, Kavramın kendisinin kendi ile birliği olmayan Tin, — ya da Kavramın kendisini Olgusallığı olarak almayan Kavram ölü, tinsellikten yoksun Tin, özdeksel bir nesne olacaktır.

Varlık Gerçeklik imlemine erişmiştir, çünkü İdea Kavramın ve Olgusallığın birliğidir; öyleyse bundan böyle *var* olan yalnızca İdea olanıdır. Sonlu şeyler Kavramlarının Olgusallığını tam olarak kendilerinde taşımadıkları, tersine onu tamamlayacak başkalarına gereksindikleri için sonludurlar, — ya da evrik olarak, nesneler olarak varsayıldıkları düzeye dek, Kavramı kendilerinde dışsal bir belirlenim olarak taşıdıkları için sonludurlar. Bu sonluluk yanına göre eriştikleri en yüksek şey dış erekselliktir. Edimsel şeylerin İdea ile çakışmamaları onların *sonluluk* ve *gerçekliksizlik* yanlarıdır ki, buna göre her biri kendi değişik alanı ile uyum içinde ve nesnellik ile ilişkide düzeneksel olarak, kimyasal olarak ya da dışsal bir erek yoluyla belirlenen *nesnelerdir*. İdeanın Olgusallığını tam olarak işleyip geliştirmemiş, onu eksik olarak Kavrama altgüdümlü bırakmış olması — bu İdeanın kendisinin *sınırlı bir içerik* taşımasından, ve özsel olarak Kavramın ve Olgusallığın birliği olmasına karşın eşit ölçüde özsel olarak onların ayrımları da olmasından doğan bir olanaktır; çünkü yalnızca nesne onların dolaysız, e.d. yalnızca *kendinde-var* olan birlikleridir. Ama eğer bir nesne, örneğin devlet, İdeasına *hiçbir biçimde* uygun düşmemişse, e.d. gerçekte hiçbir biçimde devletin İdeası olmamışsa, eğer onun özbinçli bireyin Olgusallığı olan Olgusallığı Kavrama bütününde karşılık düşmemişse, ruhu ve bedeni birbirlerinden ayrılmış olacaktır; birincisi düşüncenin yalnızlık bölgelerine kaçacak, ikincisi tekil bireyselliklere dağılacaktır; ama devletin Kavramı bu bireyselliklerin doğasını öylesine özsel olarak oluşturduğu için onlarda öylesine güçlü bir itki olarak bulunur ki, bunlar onu yalnızca dışsal ereksellik biçiminde de olsa olgusallığa çevirmeye ya da ona olduğu gibi katlanmaya itilirler, ya da kaçınılmaz olarak yitip giderler. Olgusallığı Kavramına en az karşılık düşen en kötü devlet, henüz varolduğu sürece, henüz İdeadır; bireyler henüz egemen bir Kavrama boyun eğmeyi sürdürürler.

Ama İdea yalnızca *gerçek Varlığın*, e.d. *Kavram ve Olgusallığın* birliğinin daha genel anlamını değil, *öznel Kavramın* ve *Nesnellığın* daha belirli anlamını taşır. Başka bir deyişle, Kavram Kavram olarak daha şimdiden kendisi kendisinin ve *Olgusallığının* özdeşliğidir; çünkü belirsiz *olgusallık* anlatımı genel olarak *belirli Varlıktan* başka birşey değildir; ama bu sonuncuyu Kavram tikelliğinde ve tekiliğinde taşır. Dahası, benzer olarak *Nesnellik* belirliliğinden kendi ile *özdeşliğine* geri dönmüş bütünsel *Kavramdır*. O özneallikte Kavramın belirliliği ya da ayrımı bir *görünüştür* ki, dolaysızca ortadan kaldırılır ve kendi-için-Varlığa ya da olumsuz birliğe geri döner, *özünlülük* yüklemidir. Ama bu Nesnellikte belirlilik dolaysız bütünlük olarak, dışsal bütün olarak koyulur. İdea kendini şimdi yine nesnede ona batmış olduğu dolaysızlıktan özneallığına kurtarmış Kavram

olarak göstermiştir ki, kendini Nesnelliğinden ayırdeder, ama bu Nesnellik o denli de onun tarafından belirlenir ve tözsellliğini yalnızca o Kavramda taşır. Bu özdeşlik buna göre haklı olarak *Özne-Nesne* olarak belirlenmiştir, öyle ki nesne olarak nesne *olduğu denli de* biçimsel ya da öznel Kavramdır. Ama bu daha belirli olarak anlaşılmalıdır. Kavram, Olgusallığına gerçekten ulaştığı zaman, bu saluk Yargıdır ki, *öznesi* kendi ile bağıntılı olumsuz birlik olarak kendini nesnelliğinden ayırdeder ve bu sonuncunun kendinde-ve-kendi-için-Varlığıdır, ama özsel olarak kendini kendisi yoluyla onunla bağıntılar, — buna göre *kendi-Erek ve itkidir*; ama bu nedenle nesnellik özneyi dolaysızca kendisinde taşımaz — çünkü o zaman yalnızca genel olarak nesnenin nesnellikte yitmiş bütünlüğü olurdu —, tersine, nesnellik Ereğin olgusallaşmasıdır, Ereğin etkinliği yoluyla *koyulmuş* bir nesnelliktir ki, *koyulmuşluk* olarak kalıcılığını ve biçimini yalnızca öznesi tarafından içine işlenmiş olarak taşır. Nesnellik olarak kendisinde Kavramın *dışsallık* kıpısını taşır ve buna göre genel olarak sonluluk, geçicilik ve görüngü yanısıdır ki, gene de yitişini Kavramın olumsuz birliğine geri dönmede taşır; ilgisiz bir-biri-dışındalığının kendini özsel-olmayan birşey ve koyulmuşluk olarak göstermesini sağlayan olumsuzluk Kavramın kendisidir. Buna göre İdea, bu nesnellığe bakılmaksızın, saltık olarak *yalın ve özdeksel-olmayandır*, çünkü dışsallık yalnızca Kavram yoluyla belirli ve onun olumsuz birliğine alınmış olarak bulunur; ilgisiz dışsallık olarak sürdürükçe, yalnızca genel olarak Mekaniğe teslim edilmiş olmakla kalmaz, ama yalnızca geçici olan ve gerçek olmayan birşey olarak bulunur. — Öyleyse İdea, Olgusallığını bir özdeksellikte taşımasına karşın, bu sonuncusu Kavram karşısında kendi için kalıcı soyut bir *Varlık* değildir; tersine, yalnızca *Oluş* olarak, ilgisiz Varlığın olumsuzluğu yoluyla Kavramın yalın belirliliği olarak bulunur.

Buradan İdeanın daha tam belirlenimleri doğar. — *İlk olarak yalın Gerçekliktir*, Kavram ve Nesnelliğin özdeşliğidir, öyle bir *Evrensel* olarak ki, onda tikelin karşıtlığı ve kalıcılığı kendi ile özdeş olumsuzluğuna çözümler ve kendi ile eşitlik olarak vardır. *İkinci olarak*, yalın Kavramın kendi-için-var-olan Öznelliğinin ve ondan *ayrırdedilen* Nesnelliğinin *bağıntısıdır*; birincisi özsel olarak bu ayrılmayı ortadan kaldırma *itkisi*, ve ikincisi ilgisiz koyulmuşluk, kendinde ve kendi için bir hiçlik olan kalıcılıktır. Bu bağıntı olarak İdea kendini bireyselliğe ve bunun örgensel-olmayan doğasına ayırma ve yine örgensel-olmayan doğayı öznenin gücü altına geri getirme ve ilk yalın Evrenselliğe geri dönme *sürecidir*. İdeanın kendi ile *özdeşliği süreci* ile birdir; Edimselliği ereksiz başkalaşabilirlik görünüşünden kurtaran ve *İdeaya* yükselten düşünce edimselliğinin bu gerçekliğini ölü dinginlik olarak, dirimsiz, itkisiz ve devimsiz salt bir *imge* olarak, bir deha ya da sayı olarak ya da soyut bir düşünce olarak tasarımlamamalıdır; İdea Kavramın onda eriştiği özgürlük dolayısıyla kendi içinde *en katı karşılıklı* da taşır; dinginliği güvenlik ve pekinlikten

oluşur ki, bununla o karşıtlığı sonsuzluk içinde üretir ve sonsuzluk içinde yener ve onda kendi ile birleşir.

Ama ilk olarak İdea yine yalnızca *dolaysızdır* ya da yalnızca *Kavramındadır*; nesnel Olgusallık hiç kuşkusuz Kavrama uygundur, ama henüz Kavrama özgürleşmemiştir ve Kavram *kendi için Kavram* olarak varolmaz. Kavram böylece hiç kuşkusuz *Ruhtur*, ama *dolaysız birşey* kipinde Ruhtur, e.d. belirliliği Ruhun kendisi olarak bulunmaz, kendini Ruh olarak ayımsamamıştır, nesnel olgusallığını kendi içinde taşımaz; Kavram henüz *ruhlu* olmayan bir Ruh olarak bulunur.

Böylece İdea ilk olarak *Yaşamdır*; Kavram, ki Nesnelliğinden ayırdedilmiş, kendi içinde yalın olarak Nesnelliğine yayılır, kendinin-Ereği olarak Nesnellikte aracını taşır ve onu aracı olarak koyar, ama bu araca içkin ve onda olgusallaşmış kendi ile özdeş erektir. — Bu İdea şimdi dolaysızlığından ötürü *Tekilliği* varoluşunun biçimi olarak alır. Ama saltık sürecinin kendi içine yansması bu dolaysız tekillikğin ortadan kaldırılmasıdır; bu yolla bu tekilikte evrensellik olarak *İç* olan Kavram dışsallığı evrensellik yapar ya da nesnelliğini kendi ile eşitlik olarak koyar.

Böylece *ikinci olarak* İdea *Bilme* ve *İsteme* olarak *Gerçeğin* ve *İyinin* İdeasıdır. İlk sonlu Bilme ve sonlu İstemedir ki, bunlarda Gerçek ve İyi henüz ayırdedilir ve ikisi de yalnızca *hedef* olarak bulunur. Kavram *kendini* ilk olarak kendi kendisine özgürleştirmiş ve kendine olgusallığı için ilkin yalnızca *soyut nesnellik* vermiştir. Ama bu sonlu bilginin ve eylemin süreci ilk soyut evrenselliği bütünlük yapar ki, böylelikle *tamamlanmış nesnellik* olur. — Ya da, bir başka yandan irdelersek, sonlu, eş deyişle öznel Tin kendi için nesnel bir dünyanın *varsayımını yapar*, tıpkı Yaşamın böyle bir varsayım *taşınması* gibi; ama etkinliği bu varsayımı ortadan kaldırmak ve koyulmuş birşey yapmaktır. Böylece olgusallığı onun için nesnel dünyadır, ya da evrik olarak, nesnel dünya idealliktir ki, onda kendi kendisini tanır.

Üçüncü olarak, Tin İdeayı *saltık gerçekliği* olarak, kendinde ve kendi için olan gerçeklik olarak bilir; sonsuz İdea, ki onda bilgi ve eylem eşitlenmiştir ve *onun kendisinin saltık bilgisidir*.

Bölüm Bir Yaşam

Yaşam İdeası öylesine somut ve, eğer dilersek, öylesine olgusal bir nesne ile ilgilidir ki, sıradan *tasarıma* göre onunla Mantık kendi alanının sınırlarını aşıyor görünebilir. Eğer Mantık boş, ölü düşünce-biçimlerinden başka birşey kapsamıyor olsaydı, o zaman onda İdea ya da Yaşam gibi bir içerikten hiçbir biçimde söz edilemezdi. Ama eğer saltık gerçeklik Mantığın nesnesi ise ve genel olarak *gerçeklik* özsel olarak *bilgide* ise, o zaman hiç olmazsa *bilginin* ele alınması gerekecektir. — Sözde arı

mantık genellikle *uygulamalı* bir mantık tarafından izlenir — bir mantık ki, *somut bilgi* ile ilgilenir, Mantığa karıştırılmaları sık sık zorunlu sayılan *ruhbilimsel* ve *insanbilimsel* gerekçeler bir yana. Ama bilginin insanbilimsel ve ruhbilimsel yanı onun görüngüsü ile ilgilidir ki, bunda Kavram kendi için henüz ona eşit bir nesnellik değil, e.d. kendini nesne almış değildir. Mantığın bu yanı irdeleyen bölümü genel olarak *uygulamalı mantığa* ait değildir; eğer olsaydı, o zaman her bilimin mantığın içine çekilmesi gerekirdi, çünkü her biri nesnesini düşüncenin ve Kavramın biçiminde ayırmaktan oluştuğu düzeye dek bir uygulamalı mantıktır. — Öznel Kavram kendilerini ruhbilimsel, insanbilimsel ve daha başka biçimlerde sergileyen varsayımlar taşır. Ama Mantığa arı düşüncelerin, soyut özselliklerin biçimini, *Varlığın* ve *Özün* belirlenimlerini taşıdıkları düzeye dek yalnızca arı Kavramın varsayımları aittir. Benzer olarak *bilgi* ya da Kavramın kendi-kendini-ayırmsaması açısından Mantıkta onun varsayımının başka şekilleri değil ama yalnızca kendisi İdea olan şekil ele alınır; ama İdea zorunlu olarak Mantıkta irdelenir. Şimdi bu varsayım *dolaysız* İdeadır; çünkü bilgi Kavram olduğu için — ama ancak Kavram kendi için olduğu ama öznel birşey olarak nesnel olanla bağıntı içinde olduğu düzeye dek böyle olduğu için —, Kavram İdea ile *varsayılmış* ya da *dolaysız* İdea olarak bağıntılıdır. Ama dolaysız İdea *Yaşamdır*.

Bu düzeye dek Yaşam İdeasını Mantıkta irdeleme zorunluğu, başka türlü de kabul edildiği gibi, bilginin somut Kavramını burada ele almanın zorunluğu üzerine dayanacaktır. Ama bu İdea Kavramın kendi zorunluğu yoluyla ortaya çıkmıştır; kendinde ve kendi için *Gerçek* olan *İdea* özsel olarak Mantığın nesnesidir; ilk olarak dolaysızlığı içinde irdelenmesi gerektiği için, onda *Yaşam* olduğu bu belirlilik içinde ayırmalı ve bilinmelidir, çünkü irdelemesi ancak bu yolla boş ve belirsiz birşey olmaktan çıkar. Belki de belirtilmesi gereken şey yalnızca Yaşam üzerine mantıksal bakış açısının ona ilişkin daha başka bilimsel bakış açılarından ne düzeye dek ayrıldığıdır; gene de onun felsefi olmayan bilimlerde nasıl ele alındığını incelemek buraya ait değildir; burada yalnızca arı İdea olarak mantıksal Yaşamın *Doğa Felsefesinde* irdelenen doğal Yaşamdan ve *Tin* ile bağlantı içinde durduğu düzeye dek Yaşamdan nasıl ayrıldığını irdeleyebiliriz. — Birincisi, Doğanın Yaşamı olarak, *varoluşun dışsallığına* atılmış olduğu, *koşulunu* inorganik Doğada bulduğu düzeye dek Yaşamdır, ve bu düzeye dek İdeanın kısırları edimsel şekillenmelerin bir çokluğudur. Yaşam İdeada böyle edimsellik şekilleri olan *varsayımlar* olmaksızın bulunur; onun varsayımı, irdelendiği gibi, bir yandan öznel olarak, öte yandan nesnel olarak *Kavramdır*. Doğada Yaşam Doğanın dışsallığının kendi içine çekilerek ve kendini öznellikte ortadan kaldırarak eriştiği en yüksek basamak olarak görünür. Mantıkta yalın kendi-içinde-Varlıktır ki, Yaşam İdeasında ona gerçekten karşılık düşen dışsallığına erişmiştir; daha önce öznel olarak ortaya çıkmış olan Kavram Yaşamın kendisinin Ruhudur; kendi için nesnellik içinden

geçerek olgusallığını dolaylı kılma itkisidir. Doğa dışsallığından çıkarak bu İdeaya eriştiği için kendi ötesine geçer; sonu başlangıcı olarak değil ama sınırı olarak bulunur ki, onda kendi kendisini ortadan kaldırır. — Benzer olarak, Yaşam İdeasında onun olgusallığının kısırları dışsal edimsellik şeklini kazanmaz, ama Kavramın biçiminde kapalı kalırlar.

Ama *Tinde* Yaşam bir yandan ona karşı, öte yandan onunla bir olarak koyulmuş görünür ve bu birlik Tin yoluyla arılığı içinde yeniden doğar. Başka bir deyişle, Yaşamın burada genel olarak asıl anlamında *doğal Yaşam* olarak alınması gerekir, çünkü Tin olarak *Tinin Yaşamı* denilen şey onun kendi özgünlüğüdür ki, salt Yaşam ile karşıtlık içinde durur; tıpkı Tinin doğal birşey olmamasına, tersine Doğanın karşıtı olmasına karşın Tinin '*doğasından*' söz edilmesi gibi. Öyleyse genel olarak Yaşam Tin için bir yandan *Araçtır*, böylece Tin onu kendi karşısına koyar; öte yandan, Tin dirimli birey ve Yaşam onun bedenidir; yine, dirimli bedenselliği ile bu birliği onun kendisinden bir *İdeal* olarak doğar. Tin ile bu bağıntılardan hiç biri mantıksal Yaşamı ilgilendirmez, ve Yaşam burada ne bir Tinin aracı olarak, ne onun dirimli bedeni olarak, ne de İdealin ve Güzelliğin kısırları olarak görülecektir. — Yaşam bu iki durumda da, hem *doğal* Yaşam hem de *Tin ile* bağıntı içinde duran Yaşam olarak, *dışsallığının bir belirliliğini* taşır — ilk durumda başka Doğa şekilleri olan varsayımları yoluyla, ama ikinci durumda Tinin erekları ve etkinliği yoluyla. Yaşam İdeası kendi için önceki varsayılan ve koşullandıran nesnellikten olduğu gibi bu son öznelлік ile bağıntıdan da özgürdür.

Yaşam, şimdi İdeasında daha yakından irdelenirse, kendinde ve kendi için saltık *evrenselliktir*; Kavram onun kendisinde taşıdığı nesnellığe baştan sona yayılmıştır ve bu nesnellik tözü olarak yalnızca Kavramı taşır. Parça olarak ya da başka bir dışsal yansımaya göre ayırdedilen şey bütün Kavramı kendi içinde taşır; Kavram onda *her- yerde- bulunan* Ruhtur ki, kendi ile yalın bağıntı olarak ve nesnel Varlığa ait olan çoklulukta Bir olarak kalır. Bu çokluluk, kendine dışsal nesnellik olarak, ilgisiz bir kalıcılık taşır ki, uzayda ve zamanda, eğer burada daha şimdiden bunlardan söz edilebilirse, bütünüyle türlü ve kendilerine-bağımlı öğelerin birbirlerine dışsallıklarıdır. Ama dışsallık Yaşamda aynı zamanda onun Kavramının *yalın belirliliği* olarak bulunur; böylece Ruh bu çokluluğa her- yerde- bulunan bir döküldüştür ve aynı zamanda saltık olarak somut Kavramın kendi ile yalın Bir-liği olarak kalır. — Yansıma ilişkilerinin ve biçimsel Kavramın belirlenimlerine sarılan düşünme Yaşamda, onun Kavramının nesnellüğün dışsallığındaki bu birliğinde, atomistik özdeğin saltık çoğulluğunda saltık olarak tüm düşüncelerinin boşa çıktığını bulur; yalın olanın çok yanlı dışsallıkta her- yere- bulunuşu derin- düşünce için bir saltık çelişkidir, ve derin- düşünce aynı zamanda bu her- yerde- bulunuşu Yaşamı algılayışından ayırımsamak ve böylelikle bu İdeanın edimselliğini kabul etmek zorunda olması ölçüsünde, bu onun için *kavranması olanaksız bir gizdir*, çünkü Kavramı ayırımsamaz, onu

Yaşamın tözü olarak kavramaz. — Ama yalın Yaşam yalnızca her-yerde-bulunan değildir; saltık olarak nesnelliğinin *kalıcılığı* ve *içkin tözüdür*; ama öznel töz olarak tikel ayrımın *itkisi*, ve dahası *türsel itkisidir*, ve eşit ölçüde özsel olarak bu tikelleşmesini birliğe geri getiren ve onda saklayan türsel ayrımın bir ve evrensel itkisidir. Yaşam ancak nesnelliğinin ve tikelleşmesinin bu *olumsuz birliği* olarak kendi ile bağıntılı, kendi için var olan Yaşamdır, bir Ruhtur. Böylelikle özsel olarak *tekil olandır* ki, nesnellik ile bir başkası olarak, dirimsiz bir doğa olarak bağıntılıdır. Yaşamın kökensel *Yargısı* buna göre bireysel özne olarak kendini nesnel olandan koparmasından ve, kendini Kavramın olumsuz birliği olarak oluşturduğu için, dolaysız bir nesnelliğin *varsayımı* yapmaktan oluşur.

Yaşam buna göre *ilkin dirimli birey* olarak irdelenecektir ki, kendi için öznel bütünlüktür ve ilgisiz olarak karşısında duran bir nesnelliğe karşı ilgisiz olarak varsayılır.

İkinci olarak, Yaşam-sürecidir — varsayımını ortadan kaldırma, ona karşı ilgisiz nesnelliği olumsuz olarak koyma ve kendini o nesnelliğin gücü ve olumsuz birliği olarak edimselleştirme süreci. Böylelikle kendini bir Evrensel yapar ki, kendi kendisinin ve kendi başkasının birliğidir.

Yaşam buna göre, *üçüncü olarak, Cinsin sürecidir* — tekilleşmesini ortadan kaldırma ve kendini kendisi olarak nesnel belirli-Varlığı ile ilişkilendirme süreci. Bu süreç böylelikle bir yandan kendi Kavramına geri dönüş ve ilk ayrılmanın yinelenişi, yeni bir bireyselliğin Oluşu ve ilk dolaysız bireyselliğin ölümüdür; ama öte yandan Yaşamın *kendi içine çekilmiş Kavramı* kendi ile ilişkili, evrensel olarak ve özgür olarak kendi için varolan Kavramın Oluşudur — *Bilgiye* geçiş.

A. DIRİMLİ BİREY

1. Yaşam Kavramı ya da evrensel Yaşam dolaysız İdeadır, Kavramdır ki, nesnelliği ona uygundur; ama nesnelliği ona ancak onun bu dışsallığın olumsuz birliği olduğu, e.d. onu kendine uygun olarak *koyduğu* düzeye dek uygundur. Kavramın kendi ile sonsuz bağıntısı olumsuzluk olarak kendini-belirleme, kendisinin *öznel tekillik olarak kendisine* ve *ilgisiz evrensellik olarak kendisine* bölünmesidir. Yaşam İdeası dolaysızlığı içinde ilkin yalnızca yaratıcı evrensel Ruhtur. Bu dolaysızlıktan ötürü onda İdeanın ilk olumsuz bağıntısı kendisinin *Kavram* olarak öz-belirlenimidir — *kendinde* bir koyma edimi, ki ancak kendi içine geri dönüş olarak *kendi-için-Varlık*, yaratıcı *varsaymadır*. Bu öz-belirlenim yoluyla *evrensel* Yaşam *bir tikedir*; böylelikle kendini dolaysızca bir Tasıma dönen Yargının iki ucuna bölmüştür.

Karşıtlığın belirlenimleri *Kavramın* genel *belirlenimleridir*, çünkü bölünme Kavram ile ilgilidir; ama bu belirlenimlerin *doldurulması* İdeadır. Bir uç Kavramın ve Olgusalığın *birliğidir* ki, kendini daha önce *nesnellik* olarak göstermiş olan *dolaysız birlik* olarak İdeadır. Ama burada

başka bir belirlenimdedir. Orada Kavramın ve Olgusallığın birliği idi, ama ancak Kavramın Olgusallığa geçtiği ve onda yalnızca yittiği düzeye dek; Kavram Olgusallığın karşısında durmuyordu; ya da, onun için yalnızca *İç* olduğu için, yalnızca ona *dışsal* bir yansımadır. Buna göre o nesnellik dolaysız bir yolda dolaysızın kendisidir. Oysa burada yalnızca Kavramdan ortaya çıkmış birşeydir, öyle ki özü koyulmuşluktur, e.d. *olumsuz* birşey olarak vardır. — *Kavramın evrensellik yanı* olarak, böylelikle *soyut* evrensellik olarak görülecektir; özsel olarak yalnızca özneye *özünlüdür* ve kendi için koyulmuş olmakla özneye karşı ilgisiz olan dolaysız *Varlık* biçimindedir. Kavramın nesnellığe bağlı bütünlüğü bu düzeye dek bir bakıma yalnızca *ödünc* birşeydir; nesnelliğin özneye karşı taşıdığı son kendine-bağımlılık o *Varlıktır* ki, gerçekliğine göre yalnızca Kavramın o yukarıdaki kúpısıdır — *varsayan* olarak Kavramın ki, henüz bir koyma edimi *olarak*, kendi içine yansımış birlik olarak bulunmayan, henüz *kendinde* var olan bir *koyma ediminin* ilk belirliliğinde bulunur. Öyleyse İdeadan ortaya çıkmakla kendine-bağımlı nesnellik yalnızca Kavramın öz-belirleniminin Yargısının *yüklemi* olarak dolaysız Varlıktır, — bir Varlık ki, hiç kuşkusuz öznenen ayırdır, ama aynı zamanda özsel olarak Kavramın *kúpısı* olarak koyulur.

İçeriğe göre bu nesnellik Kavramın bütünlüğüdür ki, gene de karşısında Kavramın öznelliğini ya da olumsuz birliğini bulur ki, gerçek özekselliği, yani Kavramın kendi ile özgür birliğini oluşturur. Bu *özne* yalın ama olumsuz kendi ile özdeşlik olarak *teklik* biçimindeki İdeadır — *dirimli Birey*.

Bu ilkin *Ruh* olarak, kendi kendisinin kendi içinde bütünüyle belirli olan Kavramı olarak, başlatıcı, kendini devindiren *ilke* olarak Yaşamdır. Yalınlığı içindeki Kavram belirli dışsallığı *yalın* bir kúpı olarak kendi içinde kapatılmış olarak kapsar. — Ama dahası, bu Ruh *dolaysızlığı* içinde dolaysızca dışsaldır ve kendisinde nesnel bir Varlık taşır, — ereğe altgüdümlü bir olgusallık, dolaysız *araç*, ilkin öznenin *yüklemi* olarak nesnellik; ama nesnellik bunun dışında ayrıca tasımın *orta terimidir*; Ruhun bedenselliği onu dışsal nesnellik ile birleştiren şeydir. — Dirimli varlık bedenselliği ilkin dolaysızca Kavram ile özdeş olgusallık olarak taşır; bu düzeye dek onu bütününde *Doğa* yoluyla, *doğal* olarak taşır.

Şimdi, bu nesnellik bireyin yüklemi olduğu ve öznel birliğe alındığı için, nesnenin önceki belirlenimleri, düzeneksel ya da kimyasal ilişkiler, ve özellikle bütün ve parça vb. gibi soyut yansıma-ilşkileri ona bağlanmazlar. Dışsallık olarak hiç kuşkusuz böyle ilşkilere *yeteneklidir*, ama bu düzeye dek dirimli belirli-Varlık değildir; eğer dirimli varlık parçalardan oluşan bir bütün olarak, düzeneksel ya da kimyasal nedenlerin etkisi altındaki bir varlık olarak, düzeneksel ya da kimyasal bir ürün olarak — ister salt böyle olarak, isterse dışsal bir erek tarafından da belirleniyor olarak — alınırsa, o zaman Kavram ona dışsal olur ve o varlığın kendisi *ölü birşey* olarak alınır. Kavram ona içkin olduğu için, dirimli varlığın *erekselliği içsel*

olarak kavranacaktır; Kavram onda belirli olarak, onun dışsallığından ayrı olarak, ve ayırdetmesinde ona yayılan ve kendi ile özdeş kalan Kavram olarak bulunur. Dirimlinin bu nesnelliği *Örgenliktir*; örgenlik Ereğin *aracı* ve *aletidir*, bütünüyle erekseldir çünkü Kavram onun tözünü oluşturur; ama tam olarak bu nedenle bu araç ve aletin kendileri yerine getirilmiş erekürler ki, onda öznel erek bu düzeye dek dolaysızca kendi ile biraraya getirilir. Dışsallığı açısından, Örgenlik *parçaların* değil, *üyelerin* bir çoklusudur ki, bunlar böyle olarak a) yalnızca bireysellikte sürerler; dışsal olarak var oldukları ve bu dışsallıkta kavranabildikleri düzeye dek ayrılabilirlerdir; ama ayrıldıkları düzeye dek sıradan nesnelliğin düzeneksel ve kimyasal ilişkileri altına geri dönerler. b) Dışsallıkları dirimli bireyselliğin olumsuz birliği ile karşıtlık içindedir; bu bireysellik buna göre Kavramın soyut belirlilik kıpısını olgusal ayırım olarak koyma itkisidir; bu ayırım *dolaysızca var olduğu* için, her bir *tekil*, *türsel kıpının* kendini üretme ve benzer olarak tikelliğini evrenselliğe yükseltme, ona dışsal başka kıpıları ortadan kaldırma, kendini onlar pahasına üretme, ama o denli de kendini ortadan kaldırma ve başkaları için araç yapma *itkisidir*.

2. Dirimli bireyselliğin bu *süreci* kendisine sınırlıdır ve henüz bütünüyle onun içerisine düşer. — Dışsal ereksellik tasımında daha önce onun ilk öncülü, ereğin dolaysızca nesnellik ile bağıntılı olması ve onu araç yapması, öyle bir yolda irdelendi ki, bu öncülde ereğin kendine benzer kalmasına ve kendi içine geri dönmesine karşın, nesnelliğin henüz *kendi içinde* kendini ortadan kaldırmadığını ve buna göre ereğin bu öncülde bu düzeye dek henüz *kendinde ve kendi için* olmadığını ve ilkin vargıda öyle olduğunu bulduk. Dirimlinin kendi ile süreci o aynı öncüldür, ama ancak bu öncül aynı zamanda vargı da olduğu ve öznenin bu yolla bir araç ve alet olan nesnellik ile dolaysız bağıntısının aynı zamanda Kavramın kendi içinde *olumsuz birliği* olduğu düzeye dek; erek bu dışsallığında kendini yerine getirir, ve bunu o dışsallık üzerinde öznel güç olma yoluyla ve dışsallığın kendini çözümdürmesini ve ereğin bu olumsuz birliğine geri dönmesini onda sergilediği süreç olma yoluyla yapar. Dirimlinin dışsal yanının dinginliksizliği ve değişebilirliği onda Kavramın belirişidir ki, kendinde olumsuzluk olarak, nesnelliği ancak bu nesnelliğin ilgisiz kalıcılığının kendini ortan kaldırıyor olarak gösterdiği düzeye dek taşır. Kavram öyleyse itkisi yoluyla kendini öyle bir yolda üretir ki, ürün, özû Kavram olduğu için, kendisi üreten etmendir; başka bir deyişle, ürün yalnızca kendini eşit ölçüde olumsuz olarak koyan dışsallık olarak ya da üretme süreci olarak üründür.

3. Az önce irdelenen İdea şimdi *dirimli öznenin* ve *onun sürecinin Kavramıdır*; birbirleri ile ilişkide olan belirlenimler Kavramın kendi ile bağıntılı *olumsuz birliği* ve *nesnelliktir* ki, bu sonuncusu Kavramın *aracıdır*, ama onda Kavram kendi içine *geri dönmüştür*. Ama bu kıpılar *kendi Kavramı içindeki* Yaşam İdeasının kıpıları oldukları için, *olgusalığı içindeki dirimli bireyin* belirli Kavram-kıpıları değildirler. Bu bireyin nesnelliği

ya da bedenselliği somut bütünlüktür; o kıpılar dirimliliğin kendini ondan oluşturduğu yandır; buna göre bu daha şimdiden İdea tarafından oluşturulmuş dirimliliğin kıpıları değildirler. Ama genel olarak bireyin dirimli *nesnellığı*, Kavram tarafından dirileştirildiği ve Kavramı tözü olarak taşıdığı için, özsel ayrımı olarak da Kavramın belirlenimlerini, *Evrensellik*, *Tikellik* ve *Tekillığı* taşır; bunların onda dışsal olarak ayırdedildikleri *şekil* o ayrıma göre bölünür ya da kesitlenir (*insectum*).

Böylelikle *ilk olarak evrenselliştir* ki, dirimliliğin salt kendi içinde titremesi, *Duyarlıktır*. Evrensellik Kavramı, yukarıda gördüğümüz gibi, yalın dolaysızlıktır, ama yalnızca kendi içinde saluk olumsuzluk olarak budur. Bu *saltık ayırım* Kavramı, olumsuzluğu *yalınlıkta çözünmüş* ve kendine benzer olarak, Duyarlıkta sezgiye getirilir. Kendi-içinde-Varlıktır, soyut yalınlık olarak değil, ama sonsuz ölçüde *belirlenebilir* bir alıcılık olarak, ki belirliliğinde çoklu ve dışsal birşey olmaz, ama saluk olarak kendi içine yansır. *Belirlilik* bu evrensellikte yalın *ilke* olarak bulunur; tekil dışsal belirlilik, bir sözde *izlenim*, dışsal ve çoklu belirleniminden *öz-duygunun* bu yalınlığına geri döner. Duyarlık böylelikle kendi içinde var olan Ruhun belirli-Varlığı olarak görülebilir, çünkü tüm dışsallığı kendi içine alır, ama onu kendine benzer evrenselliğin eksiksiz yalınlığına indirger.

Kavramın *ikinci* belirlenimi *tikelliktir*, *koyulmuş* ayırım kıpsıdır; olumsuzluğun açılışı, ki yalın öz-duyguda kapatılmıştır ya da onda henüz olgusal değil, ideal bir belirliliktir, — *İrkilirlik*. Duygu olumsuzluğunun soyutluğundan ötürü itkidir; kendini *belirler*; dirimlinin öz-belirlenimi onun Yargısı ya da sonlulaşmasıdır ki, ona göre kendini *varsayılmış* bir nesnellik olarak dışsal olanla bağıntılar ve onunla etkileşim içindedir. — Tikelliğine göre şimdi bir yandan dirimli varlıkların başka Türlerinin yanı sıra bir *Türdür*; bu *ilgisiz türülülüğün* kendi içine *biçimsel* yansması *biçimsel Cins* ve onun dizgeselleşmesidir; ama bireysel yansımaya tikelliğin, onun belirliliğinin olumsuzluğunun, dışa doğru bir yön olarak, Kavramın kendi ile bağıntılı olumsuzluğu olmasıdır.

Bu *üçüncü* belirlenime göre dirimli varlık *tekil olarak* vardır. Bu kendi-içine-yansımaya daha tam olarak öyle bir yolda belirlenir ki, dirimli varlık İrkilirlikte kendine karşı, aracı ve aleti olarak dolaysızca kendisinde taşıdığı ve dışsal olarak belirlenebilir olan nesnellığe karşı kendi dışsallığıdır. Kendi-içine-yansımaya bu dolaysızlığı ortadan kaldırır, — bir yandan kuramsal yansımaya olarak, başka bir deyişle, olumsuzluğun Duyarlıkta irdelenmiş olan ve *duyguyu* oluşturan yalın Duyarlık kıpsı olması ölçüsünde; — öte yandan, olgusal yansımaya olarak, çünkü Kavramın birliği kendini *dışsal nesnellğinde* olumsuz birlik olarak koyar, — *Üreme*. — İlk iki kıpı, Duyarlık ve İrkilirlik, soyut belirlenimlerdir; Üremede Yaşam *somut birşeydir* ve dirimlilik; Yaşam onun gerçekliği olarak Üremede ilk kez duygu ve direnme gücü de taşır. Üreme yalın Duyarlık kıpsı olarak olumsuzluktur, ve İrkilirlik yalnızca dirimli direnme gücüdür, öyle ki

dışsal olanla ilişki Üreme ve kendi ile bireysel özdeşliktir. Her bir tekil kıpı özsel olarak tümünün bütünlüğüdür; ayrımları ideal biçim-belirliğini oluşturur ki, Üremede bütünün somut bütünlüğü olarak koyulur. Buna göre bu bütün bir yandan bir üçüncü olarak, yani *olguşal* bütünlük olarak o belirli bütünlükler ile karşıtlık içindedir; ama öte yandan onların kendinde-var-olan özsellikleri ve aynı zamanda kıpılar olarak onda toplandıkları ve öznelerini ve kalıcılıklarını onda buldukları şeydir.

Tekillik kıpısı olarak Üreme ile dirimli varlık kendini *edimsel* bireysellik olarak, kendi ile bağıntılı bir kendi-için-Varlık olarak koyar; ama aynı zamanda olguşal bir *dışa doğru bağıntıdır*, — *tikelliğin* ya da İrkilirliğin *bir başkasına doğru*, *nesnel* dünyaya doğru yansımasıdır. Bireyin içerisine kapalı Yaşam süreci genel olarak varsayılmış nesnellik ile bağıntıya geçer, çünkü birey, kendini *öznel* bütünlük olarak koyduğu için, dışsallık ile *bağıntı* olarak *belirliliğinin kıpısı* ayrıca *bütünlük* de olur.

B. YAŞAM-SÜRECİ

Dirimli birey kendini kendi içinde şekillendirerek kendini kendi köken-sel varsayma edimine karşı gerer ve kendinde ve kendi için var olan özne olarak kendini varsayılmış nesnel dünya ile karşıtlık içine koyar. Özne kendine-Erektir, Kavramdır ki, ona altgüdümlü nesnellikte aracını ve özne olguşallığını taşır; bu yolla kendinde ve kendi için var olan İdea olarak ve özsel olarak kendine-bağımlı birşey olarak oluşturulur ki, ona karşı varsayılmış dışsal dünya yalnızca kendine-bağımlı olmayan olumsuz birşeyin değerini taşır. Öz-duygusunda dirimli şey onun karşısında duran *başkalığın* kendinde var olan *hiçliğinin pekinliğini* taşır. İtkisi bu başkalığı ortadan kaldırma ve kendine o pekinliğin gerçekliğini verme gereksinimidir. Birey özne olarak ilkin Yaşam İdeasının yalnızca *Kavramdır*; kendi içinde özne süreci — ki onda kendi kaynaklarını kullanır —, ve dolaysız nesnellik — ki onu doğal bir araç olarak Kavramı ile uyum içinde koyar —, kendini tam olarak koyulmuş dışsallık ile, onun yanısıra duran *ilgisiz* nesnel bütünlük ile bağıntılayan süreç tarafından dolaylı kılınır.

Bu süreç *gereksinim* ile başlar, e.d. dirimli varlığın *ilk* olarak kendini belirleme, böylece yadsınmış olarak koyma ve bu yolla kendini ona karşı bir *başkası* ile, ilgisiz nesnellik ile bağıntılama kıpısı ile, ama *ikinci* olarak o denli de bu kendi yitişinde yitmeme, kendini onda saklama ve kendine benzer Kavramın özdeşliği olarak kalma kıpısı ile başlar; böylece onun için *başkası* olan bu dünyayı *kendi için*, kendine benzer olarak koyma, onu ortadan kaldırma ve *kendini* nesnelleştirme itkisidir. Bu yolla öz-belirlenimi nesnel dışsallık biçimini taşır, ve aynı zamanda kendi ile özdeş olduğu için saltık *çelişkidir*. Dolaysız şekil yalın Kavramı içindeki İdeadır, Kavrama uygun nesnelliktir; böylece doğal olarak *iyidir*. Ama olumsuz kıpısı kendini nesnel tikelliğe belirlediği için, e.d.

birliğin özsel kıpılarından her biri kendi için bütünlüğe olgusallaştığı için, Kavram kendi ile saltık benzemezliğine *bölünür*, ve bu bölünmüşlükte eşit ölçüde saltık özdeşlik olduğu için, dirimli varlık kendi için bu bölünmüşlüktür ve *acı* olan bu çelişkinin duygusunu taşır. Buna göre *acı* dirimli doğaların ayrıcalığıdır; onlar varolan Kavram oldukları için, sonsuz kuvvetli bir edimsellikler ki, kendi içlerinde kendi *olumsuzluklarıdır*, bu *kendi olumsuzlukları onlar içindir*, kendilerini kendi başlarında sürdürürler. — Çelişkinin düşünülemez olduğu söylenir, ama gerçekte dirimli olanın acısında çelişki giderek edimsel bir varoluştur.

Dirimlinin kendi içinde bu yarılması *Duygudur*, çünkü yarılma Kavramın yalın evrenselliğine, Duyarlığa alınır. Acı ile *gereksinim* ve *itki* başlar ki, bunlar kendi için kendi olumsuzlaması olan bireyin kendi için özdeşlik de olmasını sağlayan geçişi oluştururlar — bir özdeşlik ki, yalnızca o olumsuzlamanın olumsuzlamasıdır. — Genel olarak itkide olan özdeşlik öznel öz-pekinliktir ki, ona göre birey kendini ilgisiz olarak varolan dışsal dünyası ile, bir görüngü olarak, kendinde Kavramsız ve özsel olmayan bir edimsellik olarak o dünya ile ilişkilendirir. Bu edimselliğin Kavramı kendi içine ilk kez içkin erek olan özne yoluyla kazanması gerekir. Nesnel dünyanın belirliliğe karşı ve böylece ereğe karşı ilgisizliği onun özneye uygun olma dışsal yeteneğini oluşturur; kendisinde bunun dışında hangi özgüllükleri taşırsa taşırsın, düzeneksel belirlenebilirliği, içkin Kavramın özgürlüğünün eksikliği onun kendini dirimli varlığa karşı sakınabilme güçsüzlüğünü oluşturur. — Nesnenin dirimli varlığın karşısına ilkin ilgisiz dışsal birşey olarak çıkması ölçüsünde, nesne onun üzerinde düzeneksel olarak etkide bulunabilir; ama o zaman dirimli olan üzerinde etkide bulunuyor olmaz; onunla etkide olduğu düzeye dek, Neden olarak etkide bulunmaz, ama onu *uyarır*. Dirimli olan itki olduğu için, dışsallık ancak daha şimdiden kendinde ve kendi için *onda* olduğu ölçüde ona yaklaşabilir ve girebilir; buna göre özne üzerindeki etki yalnızca öznenin kendini sunan dışsallığı *karşılık düşünüyor bulmasından* oluşur; — bu dışsallık öznenin bütünlüğüne uygun olmayabilir, ama en azından ondaki tikel bir yana karşılık düşmelidir, ve bu olanak öznenin dışsal ilişkisinde tikel birşey olmasında yatar.

Özne şimdi, gereksiniminde belirli olarak dışsal olanla bağıntılı olduğu ve böylelikle kendisi dışsal birşey ya da alet olduğu düzeye dek, nesne üzerinde *şiddet* uygular. Tikel karakteri, genel olarak sonluluğu bu ilişkinin daha belirli görüngüsüne düşer. — Bunda dışsal yan genel olarak nesnellik süreci, düzeneksellik ve kimyasallıktır. Ama bu süreç dolaysızca bozulur ve dışsallık içsellığe dönüşür. Öznenin etkinliği yoluyla ilkin ilgisiz nesnede üretilen dışsal ereksellik nesnenin Kavrama karşı bir töz olmaması, buna göre Kavramın yalnızca nesnenin dış biçimi olamaması, ama kendini onun özü ve içkin ve içe yayılan belirlenimi olarak, Kavramın kökensel özdeşliği ile uyum içinde koymak zorunda olması olgusu tarafından ortadan kaldırılır.

Buna göre, nesnenin ele geçirilmesi ile düzeneksel süreç iç süreçte geçerve onun yoluyla birey nesneyi öyle bir yolda *kendinin edinir* ki, onu kendine özgü yapısından yoksun bırakır, kendine araç yapar ve kendi öznelliğini ona töz olarak verir. Bu benzeştirme ya da asimilasyon böylelikle bireyin yukarıda irdelenen Üreme-süreci ile çakışır; bu süreçte birey ilk olarak kendi nesnelliğini kendine nesne yapmada kendini kullanır; üyelerinin dışsal şeyler ile düzeneksel ve kimyasal çatışması onun nesnel bir kısıpıdır. Sürecin düzeneksel ve kimyasal yanı dirimli şeyin çözülüşünün bir başlangıcıdır. Yaşam bu süreçlerin gerçekliği olduğu, ve böylelikle dirimli birşey olarak bu gerçekliğin varoluşu ve bu süreçler üzerindeki güç olduğu için, onların üzerine yayılır, evrenselleri olarak onların içine işler, ve ürünleri bütünüyle onun tarafından belirlenir. Dirimli bireyselliğe bu dönüşümleri bu bireyselliğin kendi içine geri dönüşünü oluşturur, öyle ki genel olarak bir başkasına geçiş olacak olan Ürün Üreme olur ki, onda dirimli varlık kendini *kendi için* kendi ile özdeş olarak koyar.

Dolaysız İdea ayrıca Kavramın ve Olgusallığın *kendi için* var olmayan dolaysız özdeşliğidir; nesnel süreç yoluyla dirimli varlık kendine *öz-duygusunu* verir, çünkü kendini o süreçte kendinde ve kendi için olan olarak, ilgisiz olarak koyulmuş başkalığında kendine özdeş olan olarak, olumsuzun olumsuz birliği olarak *koyar*. Bireyin ilkin ona ilgisiz olarak varsayılmış nesnelliği ile bu biraraya gelişinde birey, bir yanda kendini edimsel tekillik olarak oluşturmuş birey olarak, *tikelliğini ortadan kaldırmış* ve kendini *evrenselliğe* yükseltmiştir. Tikelliği bölünmeden oluşuyordu ki, bununla Yaşam kendi Türü olarak bireysel Yaşamı ve ona dışsal nesnelliği koyuyordu. Dış Yaşam-süreci yoluyla böylelikle kendini olgusal, evrensel Yaşam olarak, *Cins* olarak koymuştur.

C. CİNS

Dirimli birey, ilkin Yaşamın evrensel Kavramından ayrılmış olarak, bir varsayımdır ki, henüz dirimli bireyin kendisi tarafından doğrulanmış değildir. Eşzamanlı olarak varsayılan dünya ile süreci yoluyla, kendini *kendi için* kendi başkalığının olumsuz birliği olarak, kendi temeli olarak koymuştur; böylece İdeanın edimselliğidir, öyle bir yolda ki birey şimdi kendini *edimsellikten* ortaya çıkarır, tıpkı daha önce yalnızca *Kavramdan* ortaya çıkmış olması gibi, ve bir *varsayım* olmuş olan türeyişi şimdi Üremesi olur.

Ama karşılığın ortadan kaldırılması yoluyla eriştiği daha öte belirlemin önceki ilgisiz başkalığı ile özdeşliği olarak *Cins* olma belirlenimidir. Bireyin bu İdeası, bu özsel özdeşlik olduğu için, özsel olarak kendi tikelleşmesidir. Bu bölünmesi, ondan ortaya çıktığı bütünlüğe göre, bireyin eşlenmesidir — onunla özdeş olan bir nesnelliğin bir varsayımı, ve dirimli varlığın bir başka dirimli varlık olarak kendi kendisi ile bir ilişkisi.

Bu evrensel yan üçüncü basamaktır, Yaşamın gerçekliğidir, ama ancak bu sonuncunun kendi alanı içerisine kapalı olduğu düzeye dek. Bu basamak bireyin kendi ile bağıntılı sürecidir ki, onda dışsallık onun içkin kıpısıdır; *ikinci olarak*, bu dışsallık, dirimli bütünlük olarak, kendisi bir nesnelliktir ki, birey için onun kendisidir, onda birey *ortadan kaldırılmış* olarak değil ama *kalıcı* nesnellik olarak kendi öz-pekinliğini taşır.

Şimdi Cinsin ilişkisi bireysel öz-duygunun aynı zamanda bir başka kendine-bağımlı birey olanda özdeşliği olduğu için *çelişkidir*; dirimli varlık böylelikle yine bir itkidir. — Cins şimdi hiç kuşkusuz Yaşam İdeasının tamamlanışı olsa da, ilkin henüz dolaysızlık alanı içerisindedir; bu evrensellik buna göre *tekil* bir şekil içinde *edimseldir*, — Kavram ki, olgusallığı dolaysız nesnellik biçimini taşır. Buna göre birey *kendinde* Cins olsa da *kendi için* Cins değildir; onun için olan şey ilkin yalnızca bir başka dirimli bireydir; kendinden ayırđedilen Kavramın onunla özdeş olduğu nesnesi Kavram olarak kendisi değil, ama öyle bir Kavramdır ki, dirimli varlık olarak aynı zamanda onun için dışsal nesnellik, ve buna göre dolaysızca karşılıklı olan bir biçim taşır.

Başka birey ile özdeşlik, bireyin evrenselliği böylelikle ilkin yalnızca *işsel* ya da *özneldir*; buna göre onu koyma ve kendini bir evrensel olarak olgusallaştırma özlemini taşır. Ama Cinsin bu itkisi kendini ancak henüz birbirlerine karşı tikel olan tekil bireyselliklerin ortadan kaldırılması yoluyla olgusallaştırabilir. İlk olarak, *kendilerinde* evrensel olan, özlemlerinin gerilimini doyuran ve kendilerini Cinslerinin evrenselliğine çözündürenlerin bu bireysellikler olduğu düzeye dek, bunların olgusallaşmış özdeşliği bölünüşten kendi içine yansıyan Cinsin olumsuz birliğidir. Bu düzeye dek Yaşamın kendisinin bireyselliğidir ki, bundan böyle Kavramından değil, ama *edimsel* İdeadan *üretilir*. İlk olarak kendisi yalnızca henüz kendini nesnelleştirmesi gereken Kavram, ama *edimsel Kavramdır*— *dirimli bir bireyin Tohumu*. Onda Kavramın ne olduğu, *özel Kavramın dışsal edimsellik taşıdığı* olgusu *sıradan algı için bulunur*. Çünkü dirimlinin tohumu bireyselliğin tamamlanmış somutlaşmasıdır ki, onda tüm değişik yanları, özellikleri ve eklemlenmiş ayrımları *bütün belirtilik-leri* içinde kapsar, ve ilkin *özdeksel-olmayan*, özel bütünlük gelişmemiştir, yalındır ve duyusal-olmayandır; tohum böylece Kavramın işsel biçimi içindeki bütün dirimli varlıktır.

Cinsin kendi içine yansımaları bu yana göre onun *edimsellik kazanmasını* sağlayan şeydir, çünkü olumsuz birlik kıpısı ve bireysellik onda *koyulur*, — dirimli türlerin *üremesi*. Yaşam olarak henüz dolaysızlık biçiminde olan İdea bu düzeye dek edimselliğe geri düşer, ve bu yansımaları yalnızca yineleme ve sonsuz ilerlemedir ki, onda dolaysızlığının sonluluğunun dışına çıkmaz. Ama ilk Kavramına bu geri dönüşün daha yüksek bir yanı da vardır ki, buna göre İdea yalnızca dolaysızlığın içersindeki süreçlerinin dolaylılığı içinden geçmekle kalmamış, ama tam olarak bu yolla bu dolaysızlığı ortadan kaldırmış ve böylece kendini belirli-Varlığının

daha yüksek bir biçimine yükseltmiştir.

Başka bir deyişle, Cinsin süreci — ki onda tekil bireyler ilgisiz, dolaysız varoluşlarını birbirlerinde ortadan kaldırırlar ve bu olumsuz birlikte ölüp yiterler — bunun dışında ürününün öteki yanı için *olgunlaşmış Cinsi* taşır ki, bu kendini Kavram ile özdeş olarak koymuştur. — Cinsin sürecinde bireysel Yaşamın yalıtılmış tekillikleri yitip giderler; onda Cinsin kendi içine geri döndüğü olumsuz özdeşlik bir yandan *tekilliğin üretimi* olduğu kadar öte yandan *onun ortadan kaldırılmasıdır*, böylelikle kendi ile biraraya gelen Cinstir, İdeanın *kendi için oluş sürecindeki evrenselliğidir*. Çiftleşmede dirimli bireyselliğin dolaysızlığı ölüp gider; bu Yaşamın ölümü Tinin doğuşudur. Cins olarak *kendinde* olan İdea şimdi *kendi içindir*, çünkü dirimli türü oluşturan tekilliğini ortadan kaldırmış ve böylelikle kendine bir *olgunalık* vermiştir ki, *kendisi yalın evrenselliktir*; böylece *kendini kendi ile İdea* olarak *ilişkilendiren* İdeadır, evrenselliği kendi belirliliği olarak ve belirli-Varlığı olarak taşıyan evrenseldir, — *Bilgi İdeası*.

Bölüm İki Bilgi İdeası

Yaşam dolaysız İdea ya da onun henüz kendinde olgunlaşmış olmayan *Kavramı* olarak İdeadır. *Yargısında* İdea genel olarak *Bilgidir*.

Kavram *özgürce* soyut Evrensellik ya da Cins olarak varolduğu düzeye dek Kavram olarak *kendi içindir*. Böylece kendi ile anı özdeşliğidir ve bu kendini kendi içinde öyle bir yolda ayırdeder ki, ayırdedilen kıpı bir *nesnellik* değildir, ama benzer olarak öznelliğe ya da yalın kendi ile özdeşlik biçimine özgürleşir ve böylece Kavramın nesnesi Kavramın kendisidir. Genel olarak *olgunluğu belirli-Varlığının biçimidir*; önemli olan nokta bu biçimin belirlenimidir; Kavramın *kendinde* ya da *özel* olarak ne olduğu ve nesnellığe ve sonra Yaşam İdeasına battığı zaman ne olduğu arasındaki ayrım bu belirlenim üzerine dayanır. Yaşam İdeasında hiç kuşkusuz dışsal olgunluğundan ayırdedilmesine ve *kendi için* koyulmasına karşın, gene de bu kendi-için-Varlığını yalnızca özdeşlik olarak taşır ki, ona boyun eğen nesnellliğine batmış olarak kendi ile, ya da içkin, tözsel biçim olarak kendi ile bir bağıntıdır. Kavramın Yaşamın üzerine yükselişi olgunluğunun Evrenselliğe özgürleşmiş Kavram-biçimi olmasıdır. Bu Yargı yoluyla İdea ikilenir — özel Kavrama, ki olgunluğu Kavramın kendisidir, ve nesnel Kavrama, ki Yaşam olarak vardır. — İdeanın kendini kendine nesne aldığı ve *belirli-Varlığının*, e.d. Varlığının belirliliğinin onun kendisinden kendi ayrımı olduğu düzeye dek, *Düşünme*, *Tin*, *Özbilinç* İdeanın belirlenimleridirler.

Tinin Metafizigi, ya da daha yaygın olarak anlatıldığı gibi, *Ruhun Metafizigi* Töz, yalınlık, özdeksel-olmama belirlenimleri çevresinde

dönüyordu — belirlenimler ki, onlarda Tinin *görgül* bilinçten alınan *tasarımı* özne olarak temelde yatıyor ve buna göre şu soru geliyordu: Hangi yüklemeler algılar ile bağdaşır? Bu yordam fiziğin yordamından, görüngüler dünyasını evrensel yasalara ve derin-düşünce belirlenimlerine indirgemekten daha ileri gidemezdi, çünkü onun da temelinde yalnızca *görüngüsü* içindeki Tin yatar; aslında bu yordam fiziksel bilim-selliğin bile gerisinde kalmak zorundaydı; Tin yalnızca Doğadan sonsuz ölçüde daha varıl olmakla kalmadığı, ama ayrıca özü karşıtların *Kavramdaki* saltık birliği tarafından oluşturulduğu için, görüngüsünde ve dışsallık ile bağıntısında çelişkiyi en yüksek belirliliği içinde sergiler; ve böylece karşıt derin-düşünce belirlenimlerinden her biri için bir deneyim getirilebilmeli ya da deneyimden çıkarak karşıt belirlenimlere biçimsel tasımlama yoluna göre ulaşılabilmelidir. Görüngüde dolaysızca kendilerini gösteren yüklemeler ilk olarak henüz *görgül* ruhbilime ait oldukları için, metafiziksel irdeleme için geriye sözcüğün asıl anlamında yalnızca bütünüyle yetersiz derin-düşünce belirlenimleri kalır. — Kant *ussal Ruh Öğretisini* eleştirisinde¹ bu metafiziğe sarılır ve o öğretinin, eğer ussal bir bilim olacaksa, algıdan özbilincin *genel tasarımına eklenecek* en küçük birşey yoluyla *görgül* bir bilime döneceğini ve tüm deneyimden ussal arılığının ve bağımsızlığının bozulacağını belirtir. — Ama böylelikle geriye yalın, kendi için içerikte bütünüyle boş bir *Ben* tasarımından başka hiçbirşey kalmaz ki, bunun bir *Kavram* olduğu bile söylenemez ve en çoğundan ancak *tüm Kavramlara eşlik eden salt bir bilinç* olabilir. Şimdi, Kant'ın daha öte vargılarına göre, bu düşünen *Ben* ya da *O* (Şey) yoluyla düşüncelerin aşkınsal bir öznesinden (= x) daha öte birşey tasarımlanamaz ki, yalnızca onun *yüklemeleri* olan düşünceler yoluyla bilinir ve onun, yalıtılmış olarak alındığında, *hiçbir zaman en küçük bir kavramını* taşıyamayız; burada bu Ben, Kant'ın kendi anlatımına göre, onun hakkında herhangi bir yargıda bulunabilmek için her zaman *daha şimdiden ondan yararlanmak zorunda olmamız* gibi bir *uygunsuzluk* taşır; çünkü tikel bir nesnenin ayırdedilmesini sağlayan *bir tasarım* olmaktan çok, bir bilgi denebileceği düzeye dek genel bir tasarım *biçimidir*. — Şimdi, Kant'ın eleştirisine göre, ussal ruh öğretisinin içine düştüğü *bozukvargılara* yol açan şey düşünmede özbilinç *kiplerinin* bir *nesneye* bağlanmış olarak *anlak-kavramlarına* çevrilmesi, o "*düşünüyorum*"un *düşünen bir varlık* olarak, bir *kendinde-Şey* olarak alınmasıdır; yine, bu yolda Benin bilinçte her zaman *özne* olarak ve hiç kuşkusuz *tekil*, tasarımın tüm çokluluğunda *özdeş* olan ve beni bana dışsal birşey olarak bu sonuncudan ayırdeden bir özne olarak bulunmasından haksız olarak Benin bir *töz* olduğu, dahası nitel olarak *yalın birşey* ve bir *Bir* ve uzaysal ve zamansal şeylerden *bağımsız olarak varolan birşey* olduğu sonucunun türetilmesidir.

Bu açıklamaya ayrıntılı olarak girmemin nedeni *Ruh üzerine* önceki

¹[*Arı Usun Eleştirisi*, B 401s.]

metafiziğin ve özellikle onu yokeden *Eleştirinin* doğasının belirli olarak anlaşılmasına izin vermesidir. — Birincisi Ruhun *soyut özünü* belirlemeye yönelmişti; bunun için kökensel olarak algıdan yola çıkıyor ve bunun görgül evrenselliğini ve edimsel olanın tekilliğine bağlanan bütünüyle *dışsal* derin-düşünce belirlenimini *özün* sözü edilen *belirlenimlerine* çeviriyordu. — Kant'ın eleştirisinde genel olarak göz önüne aldığı şey yalnızca ondan önceki metafiziğin durumuydu; bu metafizik başlıca böyle tüm eytişimden yoksun soyut, tek-yanlı belirlenimlere takılıp kalıyordu; ama Kant daha eski felsefecilerin tin kavramı üzerine gerçekten *kurgul* düşüncelerini ne dikkate aldı ne de yokladı. O belirlenimler üzerine *Eleştirisinde* bütünüyle yalın olarak kuşkuculuğun Hume'a özgü tarzını izler ve buna göre Bene özbilinçte görüldüğü gibi sarılır, ama kavracak olanın onun *özü* — *kendinde-Şey* — olması ölçüsünde bundan görgül herşeyi uzaklaştırır; o zaman geriye tüm tasarımlara eşlik eden ve *en küçük bir kavramını bile* taşımadığımız "*düşünüyorum*"un bu görüngüsünden başka hiçbirşey kalmaz. — Hiç kuşkusuz kabul edilmelidir ki, *kavramsal olarak düşünmediğimiz* ve yalnızca yalın, durağan *tasarımda* ve *adda* durup kaldığımız sürece ne Benin, ne herhangi bir şeyin, ne de giderek Kavramın kendisinin bile en küçük bir Kavramını taşımayız. Benin Beni yargılayabilmek için daha şimdiden Benden *yararlanmak* zorunda olması düşüncesi — eğer ne olursa olsun buna bir düşünce denebilirse — tuhaf bir düşüncedir; yargılayabilmek için öz-bilincin kendisinden bir araç olarak *yararlanan* Ben, bu Ben hiç kuşkusuz bir *x*'tir ki, onun, tıpkı böyle 'yararlanma' ilişkisinin olduğu gibi, en küçük bir kavramını bile taşıyamayız. Ama özbilincin bu doğasına — Benin kendisini düşünmesine, Benin düşünenin Ben olmaksızın düşünüle-meyecek olmasına — bir *uygunsuzluk* ve sanki onda düzmece birşeyler varmış gibi bir *daire* demek gülünçtür. Bu bir ilişkidir ki, onunla dolaysız görgül öz-bilinçte bu bilincin ve Kavramın saltık, ilksiz-sonsuz doğası açığa serilir, ve şu nedenle açığa serilir ki, öz-bilinç bütünüyle *belirli olarak varolan*, öyleyse *görgül olarak algılanabilir*arı *Kavramdır*, saltık kendi ile bağıntıdır ki, ayıran Yargı olarak kendini kendine nesne yapar ve yalnızca bu yolla kendini bir daire yapma edimidir. — Bir taş o *uygunsuzluğu* göstermez; eğer düşünülecek ya da üzerinde yargıda bulunulacaksa, o zaman kendisi kendi yolunda durmaz; bu iş için kendi kendisinden yararlanma külfetinden bağışıktır; bu çabayı üstüne alması gereken onun dışında olan bir başkasıdır.

Barbarca denmesi gereken bu tasarımların Benin düşünülmesinde Benin *özne* olarak atılamamasına bağladıkları kusur o zaman evrik olarak ayrıca öyle bir yolda görünür ki, Ben *yalnızca özbilincin öznesi* olarak bulunur, ya da Ben kendimi yalnızca bir yargının *öznesi* olarak *kullanabilirim*, ve Benin bir *nesne* olarak *verilmesini* sağlayan *sezgi* eksiktir; ama yalnızca özne olarak varolabilen bir şeyin Kavramı kendisinde henüz hiçbir olgusalılık taşımaz. — Eğer nesnellik için dışsal, zamanda

ve uzayda belirli sezgi gerekli ise ve burada eksik olan o ise, o zaman hiç kuşkusuz nesnellik ile denmek istenenin yalnızca duyusal olgusalılık olduğu anlaşılır; oysa kendini onun üzerine yükseltmiş olmak düşün-
cenin ve gerçekliğin koşuludur. Ama hiç kuşkusuz eğer Ben gündelik bilinçte Benden söz ederken yaptığımız gibi kavramsız salt yalın tasarımı olarak alınırsa, o zaman soyut belirlenimdir, kendini nesne alan kendi ile bağıntı değil; — böylece yalnızca uçlardan *biri*, nesnelliği olmaksızın tek-yanlı öznedir; ya da giderek öznelliksiz nesne olurdu, eğer sözü edilen uygunsuzluk olmasaydı ve düşünen özne nesne olarak Benden uzaklaştırılmasaydı. Ama gerçekte aynı uygunsuzluk ilk belirlenimde, özne olarak Bende de yer alır; Ben *birşeyi* düşünür, kendini ya da başka birşeyi. Kendini onlarda kendi karşısına aldığı iki biçimin bu ayırtamazlığı onun Kavramının ve Kavramın kendisinin en asıl doğasına aittir; tam olarak Kant'ın yalnızca kendini kendi içinde ayırtlaştırmayan ve böylece hiç kuşkusuz *Kavramdan yoksun olan tasarımı* saklayabilmek için uzak tutmayı istediği şeydir. Şimdi, böyle Kavramsız birşey hiç kuşkusuz önceki metafiziğin soyut derin-düşünce belirlenimlerinin ya da kategorilerinin karşısına çıkabilir, — çünkü tek-yanlılıkta onlarla aynı çizgide durur, gerçi bunlar daha yüksek bir düşünce düzeyinde olsalar da; ama eski felsefenin ruhun ya da düşünmenin kavramı üzerine daha derin düşünceleri ile, örneğin Aristoteles'in gerçekten kurgul düşünceleri ile karşılaştırıldığında çok daha yoksul ve boş görünür. Eğer Kant felsefesi o derin-düşünce belirlenimlerini araştırma altına almışsa, o sıkı sıkıya tutulan boş Ben soyutlamasını, tam olarak soyutluğundan ötürü kendini gerçek olmaktan bütünüyle uzak gösteren o sözde kendinde-Şey düşüncesini ise özellikle araştırması gerekirdi; yakınma konusu edilen uygunsuzluğun deneyiminin kendisi o soyutlamanın gerçeklik yoksunluğunun kendini onda anlattığı görgül olgudur.

Kant'ın ussal ruhbilimi eleştirisi Ruhun kalıcılığının tanıtılarından yalnızca Mendelssohn'a ait olanın sözünü eder,¹ ve burada Kant'ın onu çürütmesinden onun karşısına çıkardığı usamlamanın dikkate değer doğasından ötürü değineceğim. Söz konusu tanıtılamanın dayanağı Ruhun *yalınlığıdır* ki, bundan dolayı Ruh başkalaşıma, zamanda *bir başkasına* geçişe yetenekli değildir. Nitel yalınlık genel olarak yukarıda irdelenen o *soyutlama* biçimidir; *nitel* belirlilik olarak Varlık alanında araştırıldı, ve genel olarak nitel olanın böyle soyutluğu içinde kendi ile bağıntılı belirlilik olarak daha çok tam bu nedenle eytışimsel ve yalnızca bir başkasına geçiş olduğu tanıtlandı. Ama Kavram açısından gösterildiği gibi, eğer kalıcılık, yokedilemezlik, geçici olmama ile bağıntı içinde irdelenirse, Kavram daha çok bu nedenle kendinde-ve-kendi-için-var-olan ve ilksiz-sonsuz olandır, çünkü *soyut* değil, ama *somut* yalınlıktır, soyut olarak kendi ile bağıntılı belirlenmişlik değil ama *kendi kendisinin*

¹[*An Usun Eleştirisi*, B 414s.]

ve *kendi başkasının* birliğidir; öyleyse Kavram onda sanki kendini değiştiriyormuş gibi bir geçiş yapamaz, çünkü *kendi başkası*, belirlenmişlik, onun kendisidir ve öyleyse bu geçişte yalnızca kendi kendisi ile buluşur. — Şimdi, Kant'ın eleştirisi Kavram-birliğinin o *nitel* belirleniminin karşısına *nicel* olanı koyar. Ruhun birbiri dışındaki parçaların bir çoklusu olmamasına ve *uzamlı* bir büyüklük kapsamamasına karşın, gene de bilincin *bir derecesinin* ve Ruhun varolan herşey gibi *yeğin bir büyüklüğünün* olduğunu ileri sürer; ama o zaman *aşamalı bir yitiş* yoluyla Yokluğa geçişin olanağı koyulmuş olur. — Şimdi bu çürütme bir *Varlık* kategorisinin, *yeğin büyüklüğün* Tine uygulaması değildir de nedir? — bir belirlenim ki, kendisinde hiçbir gerçeklik taşımaz ve tersine Kavramda ortadan kaldırılır.

Metafizik, giderek kendini değişmez anlak-kavramlarına sınırlayan ve kurgul olana ve Kavramın ve İdeanın doğasına yükselemeyen metafizik bile, ereği olarak *gerçekliği bilmeyi* alıyor ve nesnelerini *gerçek* olup olmadıkları, tözler mi yoksa fenomenler mi oldukları açısından araştırıyordu. Ama Kant'ın eleştirisinin bu metafizik üzerindeki etkisi daha çok *gerçek olanı* erek alan araştırmayı ve bu ereğin kendisini bir yana atmaktan oluşur; ilgili olan biricik soruyu, belirli bir öznenin, burada *tasarımın soyut Beninin* kendinde ve kendi için gerçeklik taşıyıp taşımadığı sorusunu hiçbir biçimde getirmez. Oysa görüngüde ve kendini gündelik bilinçte salt tasarım olarak göstermiş olanda durup kalmak Kavramı ve felsefeyi yadsımak demektir. Bunun üzerine yükselen herşey Kant'ın eleştirisinde uçuk birşey demektir ve usun ona hiçbir hakkı yoktur. Gerçekte Kavram Kavramsızın üzerinden uçar, ve onun ötesine geçmek için en doğrudan aklama bir yandan Kavramın kendisi, öte yandan, olumsuz yana göre, görüngünün ve tasarımın tıpkı kendilerinde-Şeylerin ve kendine nesne olmaması gereken o Benin oldukları gibi gerçeklikten yoksun olmalarıdır.

Bu manuksal açılımının bağlamında, Tinin İdeası *Yaşam İdeasından* ortaya çıkmış, ya da yine aynı şey, kendini onun gerçekliği olarak tanıtlamıştır. Bu sonuç olarak, İdea gerçekliğini kendinde ve kendi için taşır ki, sonra bununla Tinin görgül yanı ya da görüngüsü karşılaştırılabilir ve bu sonuncunun onunla nasıl bağdaştığı görülebilir; ve gene de görgül yanın kendisi bile ancak İdea yoluyla ve ancak ondan ayırmsanabilir. *Yaşamın* İdea olduğunu gördük, ama Yaşam aynı zamanda henüz İdeanın belirli-Varlığının gerçek sergilenişi ya da tür ve tarzı olmadığını göstermiştir. Çünkü Yaşamda İdeanın olgusalılığı *tekillik* olarak bulunur; *evrensellik* ya da Cins *İçtir*; saluk olumsuz birlik olarak Yaşamın gerçekliği buna göre soyut, ya da yine aynı şey, dolaysız tekilliği ortadan kaldırmak ve *özdeş olan* olarak kendi ile özdeş olmak, Cins olarak kendine benzer olmaktır. Bu İdea şimdi *Tindir*. — Bu noktada yine belirtebilir ki, burada Tin bu İdeaya mantıksal olarak ait olan biçimde irdelenmektedir. Çünkü İdeanın burada geçerken değinilebilecek daha başka

şekilleri de vardır ki, bunlarda onun Tinin somut bilimlerinde, yani *Ruh, Bilinç ve genelde Tin* olarak irdelenmesi gerekir.

Ruh adı önceleri genel olarak tekil sonlu Tin için kullanılır, ve ussal ya da görgül *Ruh-öğretisi* ise *Tin-öğretisi* anlamında alınırdı. *Ruh* anlatımı göz önünde onun da başka şeyler gibi bir *Şey* olduğu tasarımını canlandırır; *yeri*, eş deyişle *uzaysal* belirlenim sorulur ki, *kuvvetleri* oradan etkili olurlar; daha da ötesi, bu şeyin nasıl *yokedilemez* olduğu, nasıl *zamansallığın* koşullarına altgüdümlü olmasına karşın gene de onda başkalaşımdan bağışık olduğu sorulur. *Monadlar* dizgesi özdeği ruhsallığa yükseltir; *Ruh* bu tasarımda genel olarak özdeğin atomları gibi bir atomdur; kahve fincanından buhar olarak yükselen atom talihli durumlarda kendini Ruha geliştirme yeteneğindedir; yalnızca tasarımının *daha büyük bulanıklığı* onu *Ruh* olarak görünen türde bir şeyden ayırır. — *Kendi için var olan Kavram* zorunlu olarak ayrıca *dolaysız belirli-Varlıktadır*; Yaşam ile bu tözsel özdeşlikte, dışsallığı içine batmışlığında *Kavram insanbilimde* irdelenir. Ama insanbilim bile bu *dolaysızlık* biçimini bir *ruh-şeye*, bir *atoma*, özdeğin atomlarına benzeştiren o metafiziği kendine yabancı saymalıdır. — İnsanbilime yalnızca o bulanık bölge bırakılmalıdır — bir bölge ki, orada Tin bir zamanlar dedikleri gibi *yıldızların* ve *dünyaların* etkileri altında durur, bir doğa-tini olarak doğa ile *sempati* içinde yaşar, doğanın başkalaşımlarını *düşlerde* ve *önsezilerde* algılar, ve beyin, yürek, sinir düğümü, karaciğer vb.'de yerleşmiştir; Platon'a göre Tanrı ruhun *usdışı* parçasının bile onun iyiliğinden ve yüksek şeylerden pay alması için kaygı göstererek karaciğere özbilinçli insanın onun üzerine yükseltildiği *peygamberlik* yetisini vermiştir. Dahası, tasarımın ve daha yüksek tinsel etkinliğin koşulları bu *usdışı* yana aittir, çünkü bu etkinlik tekil özde bütünüyle olumsal bedensel yapının, dışsal etkilerin ve tekil durumların oyunlarına boyun eğer.

Tinin onlarda özdekselliğe battığı somut şekillerin bu en alt olanı dolaysız üstünü *Bilinçte* bulur. Bu biçimde özgür *Kavram kendi-için-olan Ben* olarak nesnellikten geri çekilmiştir, ama onunla *kendi başkası* olarak, ona karşı duran nesne olarak bağıntılıdır. Tin burada bundan böyle *Ruh* olarak bulunmadığı, ama *öz-pekinliği* içinde *Varlığın dolaysızlığı* onun için daha çok *olumsuz birşeyin* imlemini taşıdığı için, nesnelin alanında kendi ile özdeşliği aynı zamanda henüz yalnızca bir *görünüştür*, çünkü nesnelin alanı da henüz *kendinde-var-olan* birşeyin biçimini taşır. Bu basamak *Tinin Görüngübilimi*'nin nesnesidir, — bir bilim ki, Doğa-Tinin biliminin ve Tin olarak Tinin biliminin arasında orta noktada durur, ve *kendi için var olan* Tini aynı zamanda *kendi başkası ile bağıntısı* içinde irdeler — bir başkası ki, anımsatıldığı gibi, bu bağıntı yoluyla *kendinde* var olan nesne olarak olduğu gibi olumsuzlanmış olarak da belirlenir —, ve böylece Tini *görüngüsel* Tin olarak, kendisini karşıtımda sergileyen Tin olarak irdeler.

Ama bu biçimin daha yüksek gerçekliği *kendi için Tindir* ki, onun için

bilinç için *kendinde* var olan nesne onun kendi belirlenimini, genelde *tasarım* belirlenimini taşır; bu Tin, ki belirlenimler üzerinde kendi belirlenimleri üzerinde, duygular, tasarımlar ve düşünceler üzerinde olduğu gibi etkindir, bu düzeye dek kendi içinde ve biçiminde sonsuzdur. Bu basamağın irdelemesi asıl *Tin Öğretisine* aittir; bu sıradan *görgül ruhbilimin* nesnesi olan şeyi kapsayacaktır, ama, Tinin Bilimi olabilmek için, görgül olarak işe girismemeli, tersine bilimsel olarak kavranmalıdır. — Tin bu basamakta *sonlu Tindir*, çünkü belirliliğinin *içeriği* dolaysız, verili bir içeriktir; sonlu Tinin biliminin kendini bu belirliliğinden kurtarma ve gerçekliğinin, sonsuz Tinin kavrayışına ilerleme sürecini sergilemesi gerekir.

Öte yandan *Tinin İdeası*, ki *mantıksal* nesnedir, daha şimdiden arı bilimin içerisinde durur; buna göre Tinin Doğa ile, dolaysız belirlilik ve özdeksel gereç ya da tasarımsal düşünce ile karışmışlığı içinden nasıl geçtiğini gözlemesi gerekmez; bu süreç yukarıda sözü edilen üç bilimde irdelenir; Tinin İdeası bu süreci daha şimdiden geride bırakmıştır, ya da yine aynı şey, tersine onu önünde bulur, — birincisi Mantığın *son* bilim olarak ve ikincisi *ilk* bilim olarak alınması ölçüsünde, ki İdea bu sonuncudan ilkin Doğaya geçer. Buna göre Tinin mantıksal İdeasında Ben dolaysızca Doğa Kavramından çıkarken kendini Doğanın gerçekliği olarak gösterdiği gibi özgür Kavramdır ki, Yargısında kendisi nesnedir, *onun İdeası olarak Kavramdır*. Ama bu şekil içinde bile İdea henüz tamamlanmış değildir.

Hiç kuşkusuz İdea özgür, kendi kendisini nesne alan Kavram ve böylece *dolaysızdır*; ama tam olarak dolaysız olduğu için henüz *öznelliği* içindeki, ve böylelikle genel olarak sonluluğu içindeki İdeadır. Kendini olgusallaştırması gereken *Erektir*, ya da henüz *görüngüsü* içindeki *saltık İdeanın* kendisidir. *Aradığı şey, Gerçek*, Kavramın kendisinin ve Olgusallığın bu özdeşliğidir, ama onu henüz yalnızca aramaktadır; çünkü burada, bu ilk aşamasında, henüz *özel* birşeydir. Buna göre, Kavram için olan nesnenin burada ayrıca verili bir nesne de olmasına karşın, gene de özneye onun üzerinde etkin bir nesne olarak ya da genelde kendi için yapılanmış bir nesne olarak ya da tasarım olarak girmez; tersine, özne onu bir *Kavram-belirlenimine* dönüştürür; Kavramdır ki, nesnede etkindir, onda kendini kendisi ile bağıntılar ve nesnede kendine olgusallığını vererek *Gerçekliği* bulur.

İdea öyleyse ilkin Kavram olarak bir Tasımın uçlarından biridir ki, Erek olarak ilkin kendi kendisini öznel olgusallık olarak alır; öteki uç öznelin sınırlanışı, nesnel dünyadır. İki uç İdea olmalarında özdeştir; ilk olarak birlikleri birinde yalnızca *kendi için*, ötekinde yalnızca *kendinde* olan Kavramın birliğidir; ikinci olarak olgusallık birinde soyuttur, ötekinde somut dışsallığı içindedir. — Şimdi bu birlik bilgi yoluyla *koyulur*; bilgi Erek olarak kendisinden başlayan öznel İdea olduğu için, birlik ilkin yalnızca *orta terim* olarak bulunur. — Bilen özne Kavramının

belirliliği, yani soyut kendi-için-Varlık yoluyla hiç kuşkusuz bir dış dünya ile bağıntılıdır, ama kendi kendisinin saltık pekinliği içinde, kendinde olgusallığını, bu biçimsel gerçekliği olgusal gerçekliğe yükseltebilmek için böyledir. Kavramında nesnel dünyanın *bütün özsellliğini* taşır; süreci kendi için o dünyanın somut içeriğini *Kavram* ile özdeş olarak ve evrik olarak Kavramı nesnellik ile özdeş olarak koymaktır.

Görüngünün İdeası dolaysızca *kuramsal* İdea, genel olarak *bilgidir*. Çünkü dışsal dünya kendi için var olan Kavram için dolaysızca *dolaysızlığın* ya da *Varlığın* biçimini taşır; tıpkı Kavramın ilk olarak yalnızca soyut, henüz kendisinin kendi içinde kapanmış Kavramı olması gibi; buna göre Kavram yalnızca *biçim* olarak vardır; kendisinde taşıdığı olgusallığı yalnızca onun yalın *evrensellik* ve *tikellik* belirlenimleridir; ama bu biçim tekilliği ya da *belirli belirliliği*, içeriği dışarıdan kazanır.

A. GERÇEĞİN İDEASI

Öznel İdea ilk olarak *itkidir*. Çünkü Kavramın kendini *nesne* alma ve kendisi olgusallık olma, ama gene de nesnenin ona karşı kendine-bağımlı birşey olacak bir *başkası* olmaması, ya da Kavramın kendi kendisinden ayrımının aynı zamanda özsel *türlülük* ve ilgisiz belirli-Varlık belirlenimini taşıması çelişkisidir. İtki buna göre kendi öznelliğini ortadan kaldırma, ilk soyut olgusallığını somut olgusallık yapma ve onu öznelliği tarafından varsayılan dünyanın *içeriği* ile doldurma belirliliğini taşır. — İtki öte yandan şöyle belirlenir: Kavram hiç kuşkusuz kendi kendisinin saltık pekinliğidir; ama *kendi-için-Varlığının* karşısında onun *kendinde* var olan bir dünya varsayımı durur ki, gene de bunun ilgisiz *başkalığı* Kavramın kendi kendisinin pekinliği için yalnızca *özel-olmayan* birşey değerini taşır; Kavram bu düzeye dek bu başkalığı ortadan kaldırma ve nesnede kendi ile özdeşliğini sezme itkisidir. Bu kendi-içine-yansımanın ortadan kaldırılmış karşıtlık, ve *koyulmuş*, özne için ortaya çıkarılmış ama ilkin varsayılmış *kendinde-Varlık* olarak görünen *tekillik* olduğu düzeye dek, kendi-içine-yansıma biçimin karşıtlıktan yeniden kurulmuş kendi ile özdeşliğidir — bir özdeşlik ki, böylelikle ayırdedilmişliği içindeki biçime karşı ilgisiz olarak belirlenir ve *içeriktir*.

Buna göre bu itki gerçekliğin *bilgide* olduğu düzeye dek *gerçeklik* itkisi, öyleyse asıl anlamında *kuramsal* İdea olarak *gerçeklik* itkisidir. — *Nesnel* gerçeklik hiç kuşkusuz Kavrama karşılık düşen olgusallık olarak İdeanın kendisidir ve bir nesne bu düzeye dek kendisinde gerçeklik taşıyabilir ya da taşımayabilir; böylece öte yandan gerçekliğin daha belirli anlamı onun öznel Kavram *için* ya da öznel Kavramda, *bilmede* olmasıdır. Gerçeklik *Kavram-yargısının* ilişkisidir ki, kendini biçimsel gerçeklik yargısı olarak göstermiştir; çünkü onda yüklem yalnızca Kavramın nesnelliliği değil, ama olgunun Kavramının ve edimselliğinin bağıntılayıcı karşılaştırmasıdır. — Kavramın bu olgusallaşması onun *biçim* olarak henüz

öznellik belirlenimini ya da özne için onu kendi belirlenimi olma belirlenimini taşıdığı düzeye dek *kuramsaldır*. Bilgi erek olarak ya da öznel olarak İdea olduğu için, *kendinde var olan* olarak varsayılmış dünyanın olumsuzlanması *ilk* olumsuzlamadır; buna göre, yine, nesnel olanın onda öznel olarak koyulduğu vargı ilk olarak yalnızca kendinde-var-olanın yalnızca öznel birşey olarak ya da yalnızca Kavram-belirleniminde *koyulmuş* olması, ama bu nedenle böyle iken kendinde ve kendi için olmaması imlemini taşır. Bu düzeye dek vargı yalnızca *yüksüz* bir birliğe ya da bir *Senteze*, e.d. kökensel olarak ayrı olanların onları yalnızca dışsal olarak bağlayan bir birliğine ulaşır. — Buna göre bu bilgide Kavram nesneyi *kendi* nesnesi olarak koyduğu için, İdea ilk olarak kendine yalnızca bir içerik verir ki, bunun temeli *verilidir* ve onda yalnızca dışsallık biçimi ortadan kaldırılmıştır. Bu düzeye dek bu bilgi yerine getirilmiş ereğinde henüz *sonluluğunu* sürdürür; yerine getirilmiş erekte aynı zamanda o ereğe *erismemiş* ve *gerçekliğinde* henüz *gerçekliğe ulaşmamıştır*. Çünkü sonuçta içeriğin henüz *verili* bir içerik belirlenimini taşıdığı düzeye dek, Kavramın karşısındaki varsayılmış *kendinde-Varlık* ortadan kaldırılmış değildir; Kavramın ve Olgusallığın birliği, gerçeklik, böylelikle o denli de onda kapsanmış değildir. — Tuhaf bir biçimde, yakın zamanlarda *sonluluğun* bu yanı sıkı sıkıya kavranır ve bilginin saltuk ilişkisi olarak kabul edilir, — sanki genel olarak sonlu olanın Saltuk olması gerekirmiş gibi! Bu duruş noktasında nesneye bilginin *arkasındaki* bilinmeyen bir *kendinde-Şeylik* yüklenir ve bu ve onunla birlikte gerçeklik de bilgi için saltuk bir *öte-yan* olarak görülür. Bu görüşte genel olarak düşünce-belirlenimleri, Kategoriler, yansıma-belirlenimleri ve ayrıca biçimsel Kavram ve kısırları kendilerinde ve kendileri için sonlu şeyler olma değil, ama o boş *kendinde-Şeyliğe* karşı öznel birşey olma anlamında sonlu belirlenimler olma konumunu kazanırlar; bilginin gerçek olmayan bu ilişkisini gerçek ilişki olarak kabul etmek modern zamanların evrensel sanısına dönüşen yanılgıdır.

Sonlu bilginin bu belirleniminden dolaysızca onun kendi kendisini ortadan kaldıran bir çelişki olduğu açıktır, — aynı zamanda gerçeklik olmaması gereken bir gerçekliğin çelişkisi, — *var olanın* bir bilgisinin çelişkisi ki, aynı zamanda kendinde-Şeyi bilmez. Bu çelişkinin çöküşünde içeriği, öznel bilgi ve kendinde-Şey, çöker, e.d. kendini gerçek olmayan birşey olarak gösterir. Ama bilginin kendi süreci yoluyla sonluluğunu ve böylelikle çelişkisini çözmesi gerekir; onun üzerinde yaptığımız bu irdeleme dışsal bir derin-düşünmedir; ama bilginin kendisi Kavramdır ki, kendine erektir, öyleyse olgusallaşması yoluyla kendini yerine getirir ve tam bu yerine getirmede öznelliğini ve varsayılmış kendinde-Varlığı ortadan kaldırır. — Buna göre bilgiyi olumlu etkinliğinde kendi içinde irdelememiz gerekir. Bu İdea, gördüğümüz gibi, Kavramın kendini *kendi için* olgusallaştırma itkisi olduğu için, etkinliği nesneyi belirlemek ve bu belirleme yoluyla nesnede kendini özdeş olarak kendi

ile bağıntılamaktır. Nesne saluk olarak belirlenebilir olandır, ve İdeada kendinde ve kendi için Kavrama karşıt olmama biçimindeki bu özsel yanı taşır. Bu bilgi henüz kurgul değil ama sonlu bilgi olduğu için, varsayılmış nesnellik henüz onun için kendinde saltık olarak yalnızca Kavram olma ve ona karşı kendi için tikel olan hiçbirşey kapsamama şeklini taşımaz. Ama kendinde var olan bir öte-yan olarak geçerli olduğu için, *Kavram yoluyla belirlenebilirlik* belirlenimini özsel olarak taşır, çünkü *İdea* kendi için var olan Kavramdır ve saluk olarak kendi içinde sonsuz olandır ki, onda nesne *kendinde* ortadan kaldırılır ve erek şimdi yalnızca onu *kendi için* ortadan kaldırmaktır; buna göre nesnenin bilgi İdeası tarafından *kendinde var olan* olarak varsayılmasına karşın, özsel olarak öyle bir ilişki içindedir ki, buna göre İdea kendi kendisinin pekinliği ve bu karşıtlığın hiçliğinin pekinliği içinde, Kavramının olgusallaşmasına nesnede ulaşır.

Öznel İdeayı şimdi nesnellik ile birleştiren vargıda *ilk öncül* Kavramın, erek-bağıntısında gördüğümüz gibi, nesneyi dolaysızca ele geçirmesinin ve onunla bağıntısının aynı biçimidir. Kavramın nesne üzerindeki belirleyen etkinliği onun nesneye dolaysızca *iletilişi* ve üzerine dirençsizce *yayılışdır*. Kavram bunda kendi ile arı özdeşlik içinde kalır; ama bu dolaysız kendi-içine-yansıması eşit ölçüde nesnel dolaysızlık belirlenimini taşır; *Kavram için* kendi belirlenimi olan şey o denli de bir *Varlıktır*, çünkü varsayımın *ilk* olumsuzlamasıdır. Koyulmuş belirlenim buna göre o denli de yalnızca *bulunmuş* bir varsayım olarak, *verili birşeyin* bir *ayırmsanışı* olarak geçerlidir ki, burada Kavramın etkinliği daha çok kendisine karşı olumsuz olmaktan, bulunanın karşısında kendini geri tutmaktan ve edilgin kılmaktan oluşur, öyle ki bu sonuncusu böylelikle kendini özne tarafından belirlenmiş olarak değil, ama kendinde olduğu gibi *gösterebilir*.

Buna göre bu bilgi bu öncülde giderek mantuksal belirlenimlerin bir *uygulaması* olarak bile değil, ama onların bulunan şeyler olarak kabul edilmesi ve ayırmsanması olarak görünür, ve etkinliği yalnızca öznel bir engelin, dışsal bir örtünün nesne üzerinden kaldırılmasına sınırlanmış görünür. Bu bilgi *analitik* bilgidir.

a. Analitik Bilgi

Analitik bilgi ve sentetik bilgi arasındaki ayrımın zaman zaman öyle bir yolda verildiği görülür ki, buna göre biri bilinenden bilinmeyene, öteki bilinmeyenden bilineene ilerler. Ama bu ayrım daha yakından irdelendiğinde, onda, Kavram bir yana, belirli bir düşünce bulup çıkarmak bile güç olacaktır. Denebilir ki, bilgi genel olarak tanışıklık yoksunluğu ile başlar, çünkü daha şimdiden tanıdık olan birşeyi bilmeyi öğrenmeyiz. Evrik olarak, tanıdık olan ile de başlar; bu bir totolojik önermedir; onunla başladığı, öyleyse edimsel olarak bildiği, tam bu yolla tanıdık

birşeydir; henüz bilinmeyen ve ilkin daha sonra bilinmesi gereken henüz tanıdık olmayan birşeydir. Bu düzeye dek denmelidir ki, bilgi, başlar başlamaz, her zaman bilinenden bilinmeyene ilerler.

Analitik bilginin ayırdedici yanı bütün tasarımın ilk öncülü olarak henüz dolaylılık kapsamıyor olmasında daha şimdiden belirlidir; tersine, bu bilgi Kavramın henüz başkalık kapsamayan dolaysız iletişimidir ki, onda etkinlik kendini olumsuzluğundan sıyrır. Bağıntının o dolaysızlığının gene de bu nedenle kendisi dolaylılıktır, çünkü Kavramın nesne ile olumsuz bağıntısıdır; ama bu bağıntı kendini yokeder ve bu yolla yalın ve özdeş kılar. Bu kendi-içine-yansıma yalnızca öznel birşeydir, çünkü dolaylılığında ayırım henüz varsayılmış *kendinde-var-olan* ayırım olarak, *nesnenin* kendi içinde türülüşü olarak bulunur. Buna göre bu bağıntı yoluyla ortaya çıkan belirlenim yalın *özdeşlik*, *soyut evrensellik* biçimidir. Analitik bilgi böylece genel olarak bu özdeşliği ilkesi olarak alır; ve başkasına geçiş, ayrı terimlerin bağlantısı onun kendisinden, onun etkinliğinden dışlanır.

Şimdi analitik bilgiyi daha yakından irdelersek, *varsayılmış*, böylece tekil, *somut* bir nesneden başlar; bu tasarım için daha şimdiden *tamamlanmış* bir nesne olabilir, ya da bir *problem* olabilir, yani yalnızca durumları ve koşulları içinde verili, ama henüz kendi için onlardan kopmamış ve yalın kendine-bağımlılığı içinde sergilenmiyor olabilir. Analizi yalnızca kapsayabileceği tikel *tasarımlara çözümlmesinden* oluşmaz; böyle bir çözüme ve tasarımların ayırmsanması bilgiye ait olan bir iş değildir, ama yalnızca daha yakın bir *tanışıklığı*, *tasarım yetisinin* alanı içerisindeki bir belirlenimi ilgilendiriyor olabilir. Analiz Kavramı temel aldığı için, ürünü özsel olarak Kavram-belirlenimleri, ve hiç kuşkusuz *dolaysızca* nesnede *kapsanan* türde belirlenimlerdir. Şimdi Bilgi İdeasının doğasından açıktır ki, öznel Kavramın etkinliği bir yandan yalnızca *nesnede daha şimdiden var olanın açınımı* olarak görülmelidir, çünkü nesnenin kendisi Kavramın bütünlüğünden başka birşey değildir. Analizi sanki nesnede onun *içine koyulmuş* olandan başka hiçbirşey yokmuş gibi tasarımlamak, tıpkı elde edilen belirlenimlerin yalnızca ondan *dışarı çıkarılmış* olduklarını sanmak kadar tek-yanlıdır. İlk görüş bilindiği gibi öznel İdealizm tarafından anlatılır ki, Analizdeki bilme etkinliğini yalnızca ötesinde *kendinde-Şeyin* gizli kaldığı tek-yanlı bir *koyma edimi* olarak alır; ikinci görüş sözde Realizme aittir ki, öznel Kavramı düşünce-belirlenimlerini kendi içine *dışardan kabul eden* boş bir özdeşlik olarak ayırmsar. — Analitik bilgi, verili gerecin mantıksal belirlenimlere dönüştürülmesi, kendini birde birleşen iki şey olarak, kendini eşit ölçüde dolaysızca bir *varsayma edimi* olarak belirleyen bir *koyma edimi* olarak gösterdiği için, bu ikinciden ötürü mantıksal öge nesnede daha şimdiden *tamamlanmış birşey* olarak görünebilir, tıpkı birinciden ötürü salt öznel bir etkinliğin *ürünü* olarak görünebilmesi gibi. Ama her iki kıpıyı ayırmamak gerekir; mantıksal öge Analizin onu yükselttiği soyut biçiminde hiç kuşkusuz

yalnızca bilgide bulunur, tıpkı evrik olarak yalnızca *koyulmuş birşey* değil, ama *kendinde-var-olan birşey* olması gibi.

Şimdi, analitik bilgi yukarıda belirtilen dönüşüm olduğu düzeye dek daha öte bir *orta terim* içerisinde geçmez; tersine, belirlenim bu düzeye dek *dolaysızdır* ve tam olarak nesneye özgü ve kendinde ona ait olma, buna göre öznel dolaylılık olmaksızın onun kendisinden ayırmsanma anlamını taşır. — Ama dahası, bilginin bir *ilerleme*, *ayrımın bir açınımı* da olması gerekir. Ama burada taşıdığı belirlenime göre Kavramsız olduğu ve eytişimsel olmadığı için, yalnızca *verili bir ayrımı* taşır, ve ilerlemesi ancak *grecin* belirlenimlerinde yer alır. Türetilmiş düşünce-belirlenimlerinin yeniden çözümlenebildikleri düzeye dek, henüz somut birşey oldukları düzeye dek, yalnızca *içkin* bir ilerleme taşıyor görünür; bu çözümlemenin en yüksek ve en son noktası soyut en yüksek öz ya da soyut öznel özdeşlik ve ona karşı olan türölülüktür. Bu ilerleme gene de tek bir kökensel analiz ediminin yalnızca yinelemesinden, yani daha önceden soyut Kavram-biçimine alınmış olanın *somut birşey* olarak yeniden-belirlenmesinden başka birşey değildir ve bunu onun analizi, ve sonra ondan ortaya çıkan soyutun somut birşey olarak yeniden belirlenmesi izler, ve bu böyle sürüp gider. — Ama düşünce-belirlenimleri kendilerinde bir geçiş de kapsıyor görünürler. Eğer nesne bir bütün olarak belirlenirse, o zaman ondan hiç kuşkusuz *öteki parça* belirlenimine, *nedenden* öteki *etki* belirlenimine vb. ilerlenir. Ama bu burada bütün ve parçanın, neden ve etkinin *ilişkiler* oldukları düzeye dek bir ilerleme değildir, ve dahası bu biçimsel bilgi için bu ilişkiler öyle bir yolda *hazır* ilişkilerdir ki, bir belirlenim ötekine özsel olarak bağlanmış *bulunur*. *Neden* ya da *parça* olarak belirlenmiş olan nesne böylelikle *bütün* ilişki yoluyla, daha şimdiden onun iki yanı yoluyla belirlenir. İlişkinin *kendinde* sentetik birşey olmasına karşın, bu bağlantı analitik bilgi için o denli de yalnızca *grecinin* başka bir bağlantısı gibi *verili birşeydir* ve buna göre onun kendine özgü işine ait değildir. Böyle bir bağlantının başka türlü *a priori* ya da *a posteriori* olarak belirlenmiş olup olmaması burada ilgisiz bir noktadır, çünkü daha şimdiden *hazır bulunan* birşey olarak, ya da, yine belirtildiği gibi, *parça* belirleniminin *bütün* belirlenimi ile vb. bağlı olduğu bilincinin bir *olgusu* olarak ayırmsanır. Kant *a priori* sentetik temel-ilkelerin olduğu gibi derin bir gözlemde bulunmuşken ve bunların kökleri olarak özbilincin birliğini ve dolayısıyla Kavramın kendi ile birliğini kabul etmişken, gene de *belirli* bağlantıyı, ilişki-kavramlarını ve sentetik temel-ilkelerin kendilerini *biçimsel mantık tarafından verili* olarak alır; bunların tündengeliminin bilincin o yalın birliğinin bu kendi belirlenimlerine ve ayrımlarına geçişinin açıklaması olması gerekirdi; ama Kant kendini bu gerçek sentetik ilerlemeyi, kendi kendisini üreten Kavramı gösterme çabasından bağışlamıştır.

Bilindiği gibi özellikle *arimetik* ve *kesikli büyüklüğün* daha genel *bilimleri analitik bilim* ve *analiz* olarak adlandırılır. Bunların bilme yolları

gerçekte en yüksek içkinlik derecesinde analitiktir, ve bunun temelini kısaca irdelemek gerekir. — Bunun dışındaki analitik bilgi kendisinde olumsal bir çokluluk taşıyan somut bir gereçten başlar; içeriğin tüm ayrımı ve daha öte içeriğe ilerleyiş bu gereç üzerine bağımlıdır. Öte yandan, aritmetiksel ve cebirsel gereç daha şimdiden bütünüyle soyut ve belirsiz kılınmış birşeydir ki, onda ilişkinin tüm özgünlüğü silinmiş olduğu için şimdi her belirlenim ve bağlantı ona dışsal birşeydir. Böyle bir gereç kesikli büyüklüğün ilkesidir, *Birdir*. Bu ilişkisiz atom bir *çoğulluğa* arttırılabilir ve dışsal olarak bir miktara belirlenebilir ve birleştirilebilir; bu arttırma ve sınırlama boş bir ilerleme ve belirlemedir ki, soyut Birin aynı ilkesinde durup kalır. *Sayıların* daha öte nasıl birleştikleri ve ayrıldıkları yalnızca bilen öznenin koyma etkinliğine bağlıdır. *Büyüklik* genel olarak içerisinde bu belirlenimlerin yapıldıkları kategoridir, — *ilgisizleşmiş* belirlilik olan şeydir, öyle ki nesnenin ona içkin olacak ve öyleyse bilme için *verili* olacak hiçbir belirliliği yoktur. Bilmenin kendine ilk olarak sayıların olumsal bir tür lülüğünü verdiği düzeye dek, bunlar şimdi daha öte işlemler ve çoklu ilişkiler için gereci oluştururlar. Böyle ilişkiler, ortaya çıkarılışları ve işlenmeleri hiç kuşkusuz analitik bilgiye içkin birşey olarak değil, tersine olumsal ve verili birşey olarak görünür; ve bu ilişkiler ve onlarla bağıntılı işlemler de genellikle herhangi bir iç bağlantının gözlemi olmaksızın *birbiri ardına türlü* olarak sunulurlar. Ama yol gösterici bir ilke saptamak kolaydır, ve bu hiç kuşkusuz türlü-lükteki *eşitlik* olarak görünen analitik özdeşliğin içkin ilkesidir; ilerleme eşitsiz olanların her zaman daha da büyük eşitliğe indirgenmesidir. İlk öğeler üzerine bir örnek verirsek, toplama bütünüyle olumsal olarak *eşitsiz* sayıların biraraya toparlanmasıdır; öte yandan çarpma *eşit* olanların toparlanmasıdır ki, bunları yine *miktar* ve *birim eşitliği* ilişkisi izler ve üslerin ilişkisi ortaya çıkar.

Şimdi nesnenin ve ilişkilerin belirliliği *koyulmuş* bir belirlilik olduğu için, onlarla daha öte işlem de bütünüyle analitiktir, ve analitik bilimin buna göre *teoremlerden çok problemleri* vardır. Analitik teorem problemi daha şimdiden onun için çözülmüş olarak kapsar, ve teorem tarafından eşitlenen iki yana bağlı bütünüyle dışsal ayrım özsel olmaktan öylesine uzaktır ki, bu tür bir teorem sıradan bir özdeşlik olarak görünecektir. Kant hiç kuşkusuz $5 + 7 = 12$ önermesinin *sentetik* bir önerme olduğunu bildirmiştir, çünkü aynı şey bir yanda 5 ve 7'nin, bir çoğulluğun biçiminde, ve öte yanda 12'nin, bir birliğin biçiminde sunulur. Ama eğer analitik önerme bütünüyle soyut olarak özdeş ve totolojik $12 = 12$ önermesi demek değilse ve her ne olursa olsun bir ilerleme kapsayacaksa, herhangi bir ayrım bulunuyor olmalıdır, ama gene de öyle bir ayrım ki, bir nitelik üzerine, bir yansıma belirliliği üzerine, ama özellikle Kavram üzerine temellenmiş olmamalıdır. $5 + 7$ ve 12 baştan sona aynı içeriktir; birinci yanda 5 ve 7'nin *tek bir* anlamda toparlanması *istem*i de anlatılır; e.d. upkı beşin bütünüyle keyfi olarak durdurulmuş ama pekala daha

öte sürdürülebilecek de olan bir saymanın sonucu olması gibi, şimdi aynı yolda saymanın eklenecek birlerin yedi olması belirlenimi ile sürdürülmesi istemi de anlatılır. 12 öyleyse 5 ve 7'nin ve daha şimdiden koyulmuş ve doğasına göre bütünüyle dışsal ve düşüncesiz bir edim olan ve buna göre bir makine tarafından da yerine getirilebilecek bir işlemin sonucudur. Burada bir *başkasına* geçişin en küçük izi bile yoktur; 5'i ve 7'yi üreten aynı işlemin salt bir sürdürülmesi, e.d. *yinelemesidir*.

Böyle bir teoremin *tanıtlaması* — eğer sentetik bir önerme olsaydı böyle birşeyi gerektirirdi — yalnızca 5'ten sonra belirli olarak 7 birim daha sürdürülen sayma işleminden ve bu saymanın sonucunun ayrıca 12 denilen ve yine o belirli saymanın kendisinden başka birşey olmayan şey ile bağdaşmasının saptanmasından oluşacaktır. Bu nedenle, teorem biçimi yerine doğrudan doğruya *problem* biçimi, işlem *istemi*, yani teoremi oluşturacak ve öteki yanı bulunacak olan eşitliğin yalnızca *bir* yanının anlatımı seçilir. Problem içeriği kapsar ve onunla üstlenilecek olan belirli işlemi bildirir. İşlem özgül ilişkilerle yüklü katı bir gereç yoluyla sınırlanmış değildir, tersine dışsal, öznel bir edimdir ki, belirlenimleri onda koyulacak oldukları gereç tarafından ilgisizce kabul edilir. Problemde ortaya koyulan koşullar ile *çözümdeki* sonuç arasındaki bütün ayrım yalnızca birincide belirtilen belirli birleşme ya da ayrılma yolunun ikincide *edimsel* olmasıdır.

Buna göre burada sentetik önermeler ile bağıntılı olan geometrik yöntem biçimini uygulamak ve probleme *çözümün* dışında bir de *tanıt-lama* eklemek baştan sona gereksiz bir çerçeve kurmaktır. Tanıtlama çözümün doğru olduğu, çünkü problemde verilen işlemin yerine getirildiği totolojisinden başka birşeyi anlatamaz. Eğer problem birçok sayıyı toplamaksa, o zaman çözüm onları toplamaktır; tanıtlama çözümün doğru olduğunu gösterir, çünkü problem toplamaktı, ve toplama yapılmıştır. Eğer problem daha karmaşık belirlenimleri ve işlemleri, örneğin ondalık sayıların çarpımını kapsıyorsa ve çözüm mekanik bir yordamdan başka birşeyi belirtmiyorsa, o zaman bir tanıtlama hiç kuşkusuz zorunludur; ama bu o belirlenimlerin ve çözümün ondan kendiliğinden çıkacağı işlemin analizinden başka birşey olamaz. Mekanik bir yordam olarak *çözümün*, ve geriye ele alınacak nesnenin ve işlemin kendisinin doğasına bir gönderme olarak *tanıtlamanın* bu ayrılması yoluyla tam olarak analitik problemin üstünlüğü, yani *çizimin* dolaysızca probleminden türetilbilmesi ve buna göre kendinde ve kendi için *anlaşılır* olarak sunulabilmesi üstünlüğü yitirilir; başka bir yolda anlatı-lırsak, çizime kesinlikle sentetik yöneme özünü olan bir eksiklik verilir. — Üs-ilişkileri ile birlikte başlıca kesikli büyüklüğün nitel ve Kavram-belirliliklerine bağımlı ilişkilerini ele alan yüksek analizde problemler ve teoremler hiç kuşkusuz sentetik belirlenimler kapsarlar; orada problem ya da teorem tarafından *dolaysızca belirtilenler* dışında *başka* belirlenimler ve ilişkiler ara terimler olarak alınmalıdır. Bunun dışında, bu yardımcı

belirlenimler bile problemin ya da teoremin bir yanının irdelemesinde ve gelişmesinde temellendirilecek bir türde olmalıdırlar; buna göre sentetik görünüm yalnızca problemin ya da teoremin kendisinin daha şimdiden bu yanı öne çıkarmamış olmasından gelir. — Örneğin bir eşitliğin köklerinin üslerinin toplamını bulma problemi köklerin eşitliğinin katsayıları olan fonksiyonların irdelenmesi ve sonra bağlanması yoluyla çözülür. Buradaki yardımcı belirlenim olarak katsayıların fonksiyonları ve bunların bağlantıları problemde önceden anlatılmış değildir, — ve bunun dışında, açının kendisi bütünüyle analitiktir. Aynı şey $x^{m-1} = 0$ eşitliğinin sinüsün yardımı ile çözümünü için, ve ayrıca iyi bilindiği gibi Gauss tarafından bulunan ve $x^{m-1} - 1$ 'in m ile bölünmesinin *artuğunu* ve ilkel denilen kökleri dikkate alan içkin cebirsel çözüm için de geçerlidir — bir çözüm ki, yakın zamanlar analizinin en önemli genişlemelerinden biridir ve sentetik bir çözümdür, çünkü yardımcı belirlenimler, sinüs ya da artuğun irdelemesi, problemin kendisinin bir belirlenimi değildirler.

Değişken büyüklüklerin sonsuz küçük denilen ayrımlarını irdeleyen analizin, ayrışımı kalkülüsün ve tümlev kalkülüsünün analizinin doğası üzerine bu Mantığın *Birinci Bölümünde* ayrıntılı olarak duruldu. O bölümde burada nitel bir büyüklük belirleniminin temelde yattığı ve bunun ancak Kavram yoluyla ayrımsanabileceği gösterildi. Genel olarak büyüklükten ona geçiş bundan böyle analitik değildir; matematik buna göre bu güne dek o geçiş üzerine dayanan işlemleri kendi kaynakları yoluyla, e.d. matematiksel olarak aklamayı başaramamıştır, çünkü geçiş matematiksel doğada değildir. Sonsuz ayrımlar ile hesaplamayı bir *Kalkülüse* dönüştürmüş olmakla onurlandırılan Leibniz, aynı yerde belirtildiği gibi, geçişi olanaklı en yetersiz yolda, matematiksel olmadığı gibi hiçbir biçimde kavramsal da olmayan bir yolda yapmıştır; ama geçiş bir kez varsayıldıktan sonra — ve bilimin şimdiki durumunda bir varsayımdan daha çoğu değildir —, daha öte ilerleme hiç kuşkusuz yalnızca bir dizi sıradan analitik işlemdir.

Anımsatıldığı gibi, analiz bundan böyle problemlerin kendileri tarafından *koyulmuş* olmayan *belirlenimlere* yöneldiği ölçüde sentetik olur. Ama analitik bilgiden sentetik bilgiye genel geçiş dolaysızlık biçiminden dolaylılığa, soyut özdeşlikten ayırma zorunlu geçişte yatar. Analitik bilgi etkinliğinde genel olarak kendileri ile bağıntılı olan belirlenimlerde durup kalır; ama *belirlilikleri* yoluyla onlar da özsel olarak *bir başkası ile bağıntılı* olma doğasındadırlar. Daha önce anımsatılmıştı ki, analitik bilgi dışsal olarak verili bir gereç değil ama düşünce-belirlenimleri olan ilişkilere ilerlediği zaman bile analitik kalır, çünkü onun için bu ilişkiler bile *verilidirler*. Ama bu bilginin kendine ait bildiği tek şey olan soyut özdeşlik özsel olarak *ayrı terimlerin özdeşliği* olduğu için, özdeşlik böyle olarak da onunki olmalı ve öznel Kavram için ayrıca onun yoluyla *koyulmuş* ve onunla özdeş olarak *bağlantı* olmalıdır.

b. Sentetik Bilgi

Analitik bilgi bütün tasımın ilk öncülüdür, — Kavramın nesne ile *dolaysız* bağıntısı; *özdeşlik* buna göre analitik bilginin onunki olarak tanıdığı belirlenimdir, ve bu bilgi yalnızca *var* olanın *ayırmsanmasıdır*. Sentetik bilgi var olanın *kavranmasına*, e.d. belirlenimler çoklusunu birlikleri içinde ayırmsamaya yönelir. Buna göre sentetik bilgi tasımın genel olarak *ayrı olanların* onda bağıntılı oldukları ikinci öncülüdür. Hedefi bu nedenle genel olarak *zorunluktur*. — Bağlı olan değişik terimler bir yandan bir *ilişki* içinde bağılıdır; bu ilişkide bağıntılı oldukları denli de birbirlerine karşı ilgisiz ve *kendilerine-bağımlıdır*lar, ama öte yandan Kavramda bağılıdır; Kavram onların yalın, ama belirli birlikleridir. Şimdi sentetik bilginin ilk olarak *soyut özdeşlikten ilişkiye* ya da *Varlıktan yansımaya* geçtiği düzeye dek, Kavramın kendi nesnesinde tanıdığı şey Kavramın saltık yansıması değildir; kendine verdiği olgusalılık sonraki basamak, yani genel olarak ayrı terimlerin belirtilen özdeşliğidir ki, buna göre aynı zamanda henüz *içtir* ve yalnızca zorunluktur, kendi için var olan öznel özdeşlik değil, buna göre henüz genel olarak Kavram değil. Sentetik bilgi buna göre hiç kuşkusuz Kavram-belirlenimlerini içeriği olarak alır ve nesne onlarda koyulur; ama bunlar yalnızca birbirleri ile *ilişki* içinde dururlar ya da *dolaysız* birlik içindedirler, ve tam bu nedenle Kavramın özne olarak varolmasını sağlayan birlik içinde değil.

Bu olgu bu bilginin sonluluğunu oluşturur; İdeanın ondaki bu olgusal yanı henüz özdeşliği bir *iç* özdeşlik olarak taşıdığı için, belirlenimleri henüz kendilerine *dışsaldır*lar; özdeşlik öznellik olarak bulunmadığı için, Kavramın nesneyi özümsemesi henüz *tekelliğe* ulaşmaz; ve nesnede Kavrama karşılık düşen şeyin bundan böyle soyut değil ama *belirli* biçim ve dolayısıyla Kavramın *tükelliği* olmasına karşın, gene de nesnedeki *tekil* yan henüz *verili* bir içeriktir. Buna göre bu bilginin nesnel dünyayı Kavramlara dönüştürmesine karşın, ona Kavram-belirlenimlerini yalnızca biçim açısından verir, ve nesneyi *tekilliği* açısından, belirli belirlilik açısından *bulmalıdır*; bu bilgi henüz kendini belirleyen bilgi değildir. Benzer olarak önermeler ve yasalar *bulur* ve onların *zorunluklarını* tanıtlar, ama kendinde ve kendi için şeyin bir zorunluğu olarak değil, e.d. Kavramdan değil, ama verili belirlenimler üzerinde, görüngünün ayrımları üzerinde ilerleyen ve *kendi için* önermeyi birlik ve ilişki olarak bilen ya da görüngünün zeminini *görüngüden* bilen bilginin zorunluğu olarak.

Şimdi sentetik bilginin daha yakın kıpılarının irdelenmesi gerekir.

1. Tanım

İlk olarak, henüz verili nesnellik ilk biçim olarak yalın biçime, böylelikle *Kavramın* biçimine dönüştürülür; bu ayırmsamanın kıpıları buna göre Kavramın kıpılarından başka birşey değildir: *Evrensellik, Tikellik*

ve *Tekillik*. — *Tekil* olan *dolaysız tasarım* olarak nesnenin kendisidir, tanımlanması gerektirir. Tanımın nesnesinin Evrenseli kendini nesnel yargının ya da zorunluk yargısının belirleniminde *Cins* olarak, ve hiç kuşkusuz *en yakın* Cins olarak, başka bir deyişle, aynı zamanda Tikelin ayrımı için ilke olan bu belirlenim ile Evrensel olarak göstermiştir. Bu ayrımı nesne *türsel ayrım*da taşır ki, onu belirli Tür yapar ve geri kalan Türler karşısındaki ayrıklığını temellendirir.

Tanım, bu yolda nesneyi *Kavramına* indirgeyerek, onu varoluş için gerekli olan dışsallıklarından sıyrır; Kavrama olgusallaşmasında ekleneni soyutlar, bu yolla Kavram ilk olarak İdeaya ve ikinci olarak dışsal varoluşa çıkar. *Betimleme tasarım* içindir ve olgusallığa ait bu daha öte içeriği kabul eder. Ama Tanım sezgisel belirli-Varlığın çoklu belirlenimlerinin bu varsılığını en yalın kıpılara indirger; bu yalın öğelerin biçimi ve birbirlerine karşı nasıl belirlendikleri Kavramda kapsanır. Nesne böylelikle, görüldüğü gibi, Evrensel olarak kavranır ki, aynı zamanda özsel olarak belirli birşeydir. Nesnenin kendisi üçüncüdür, Tekildir ki, onda Cins ve tikelleşme bir olarak koyulur; ve *dolaysız birşeydir* ki, Kavramın *dışında* koyulur, çünkü Kavram henüz kendini-belirleyen değildir.

O belirlenimlerde, Tanımın biçim-ayrımında, Kavram kendi kendisini bulur ve onlarda ona karşılık düşen olgusallığı taşır. Ama Kavram-kıpılarının kendi içine yansımaları, Tekillik, bu olgusallıkta henüz kapsanmaz, çünkü böylelikle nesne, bilgide olduğu düzeye dek, henüz öznel olarak belirlenmiş değildir; oysa bilgi, tersine, öznel bir bilgidir ve dışsal bir başlangıç taşır, ya da Tekildeki dışsal başlangıcı nedeniyle öznel bir bilgidir. Kavramın içeriği buna göre verili ve olumsal birşeydir. Somut Kavramın kendisi böylelikle iki yan açısından olumsaldır: Bir kez genel olarak içerik açısından, ve ikinci kez nesnenin dışsal belirli-Varlıkta taşıdığı çoklu niteliklerden hangi içerik-belirlenimlerinin Kavram için seçilecek ve onun kıpılarını oluşturacak olması açısından.

İkinci nokta daha yakın irdelemeyi gerektirir. Çünkü Tekillik kendinde ve kendi için belirlenmişlik olarak sentetik bilginin kendine özgü Kavram-belirleniminin dışında yattığı için, nesnenin hangi yanlarının onun Kavram-belirlenimine ve hangilerinin yalnızca dışsal olgusallığa ait olarak görüleceklerini saptamak için hiçbir ilke yoktur. Bu Tanımlar durumunda sentetik bilgi için aşlamayacak bir güçlük yaratır. Gene de burada bir ayrım yapılmalıdır.

İlk olarak, özbilinçli erekselliğin ürünleri için Tanım kolayca bulunabilir, çünkü bu ürünlerin ona hizmet etmeleri gereken erek öznel karardan üretilen bir belirlenimdir ve özsel tikelleşmeyi, varolanın biçimini oluşturur ki, burada herşey gelip ona dayanır. Bunun dışında, gerecinin doğası ya da daha başka dışsal özellikler, ereğe karşılık düşükleri düzeye dek, onun belirleniminde kapsanırlar, ve geri kalanlar onun için özsel değildir.

İkinci olarak, geometrik nesneler soyut uzay-belirlenimleridirler;

temelde yatan soyutlama, sözde saltuk uzay, tüm daha öte somut belirlenimleri yitirmiştir ve dahası şimdi yalnızca onda koyulu türde şekiller ve betilenimler taşır; *bunlar* öyleyse özsel olarak yalnızca olmaları *gereken* şeylerdir; genel olarak Kavram-belirlenimleri ve daha tam olarak özgül ayırım onlarda yalın, engelsiz olgusalılığı taşıır; bu düzeye dek dışsal erekselliğin ürünleri gibidirler, tıpkı aritmetiksel nesneler ile de anlaşmaları gibi, çünkü bunlarda benzer olarak yalnızca onlarda koyulmuş belirlenim temelde yatar. — Uzayın hiç kuşkusuz daha öte belirlenimleri vardır; üç boyutluluğu, sürekliliği ve bölünebilirliği onda ilkin dışsal belirlenme tarafından koyulmuş değildirler. Ama bunlar kabul edilmiş gerece aittirler ve dolaysız varsayımlardır; yalnızca o öznel belirlenimlerin içine katıldıkları alanın bu kendine özgü doğası ile bileşmeleri ve karıştırılmaları sentetik ilişkileri ve yasaları ortaya çıkarır. — Sayısal belirlenimler durumunda, onlar için yalın *Bir* ilkesi temelde yatdığı için, bileşim ve daha öte belirlenim bütünüyle ve yalnızca koyulmuş bir şeydir; öte yandan, kendi için sürekli bir *birbiri dışındalık* olan uzaydaki belirlenimler daha da ileri gider ve Kavramlarından ayrı bir olgusalılık taşırlar ki, bundan böyle dolaysız Tanıma ait değildir.

Ama, *üçüncü olarak*, Doğanın olduğu gibi Tinin de *somut* nesnelerinin Tanımları durumunda durum bütünüyle başka türlü görünür. Böyle nesneler genel olarak tasarım için *birçok özellikli Şeylerdir*. Burada ilk yapılması gereken şey bunların en yakın Cinslerinin ve sonra türsel ayırımlarının ne olduğunu ayımsamaktır. Buna göre birçok özelliğinden hangilerinin nesneye Cins olarak, hangilerinin Tür olarak ait olduklarını, dahası bu özellikler arasında hangilerinin özsel olduklarını belirlemek gerekir; bu son nokta birbirleri ile hangi bağlantı içinde durduklarını, birinin daha şimdiden öteki ile birlikte koyulmuş olup olmadığını saptamayı ilgilendirir. Ama bunun için *belirli-Varlığın* kendisinden başka hiçbir ölçüt bulunmaz. — Özelliğin yalın, açınmamış belirlilik olarak onda koyulacak olduğu Tanım için özsellığı evrenselliğidir. Ama evrensellik belirli-Varlıkta salt zamandaki görgül evrenselliktir — özellik sürebilir ya da sürmeyebilir, ve bu arada başkaları kendilerini bütünün kalıcılığında geçici olarak gösterebilirler —, ya da öyle bir evrenselliktir ki, başka somut bütünler ile karşılaştırmadan ortaya çıkar ve bu düzeye dek ortaklıktan daha çoğuna varmaz. Şimdi karşılaştırma bütünsel *habitusu* kendini görgül olarak sunduğu gibi ortak temel olarak belirtiyorsa, o zaman derin-düşüncenin onu yalın düşünce-belirleniminde toparlaması ve böyle bütünlüğün yalın karakterini ayımsaması gerekir. Ama tek bir düşünce-belirleniminin ya da dolaysız özelliklerden tekil birinin nesnenin yalın ve belirli özünü oluşturduğu konusundaki tanıklık ancak böyle belirlenimin nesnenin somut yapısından *türetilmesi* olabilir. Ama bu dolaysız yapısal özellikleri düşüncelere dönüştüren ve onlarda somut olanı yalın birşeye indirgeyen bir analizi gerektirir; bu irdelenenden daha yüksek bir analiz olacaktır, çünkü soyutlayıcı olamaz, ama somut

olanda belirli olanı henüz evrenselde saklaması, onu birleştirmesi ve yalın düşünce-belirlenimine bağımlı olarak göstermesi gerekecektir.

Ama dolaysız belirli-Varlığın çoklu belirlenimlerinin yalın Kavram ile bağınıtları tanıtlama gerektiren teoremler olacaktır. Oysa Tanım henüz açınmamış ilk Kavramdır ve nesnenin yalın belirliliğini ayımsaması gerekirken ve bu ayımsamanın ise dolaysız birşey olması gerektiği için, bu amaçla onun *dolaysız* sözde özelliklerinden yalnızca birini kullanabilir, — duysal belirli-Varlığın bir belirlenimini ya da tasarımı. Bu özelliğin soyutlama yoluyla yer alan tekilleşmesi yalınlığı oluşturur, ve evrensellik ve özsellik için Kavramın görgül evrenselliğe, değişmiş durumlar altında kalıcılığa, ve Kavram-belirlenimini dışsal belirli-Varlıkta ve tasarımda, e.d. bulunmayacak olduğu yerde arayan derin-düşünceye geri düşmesi gerekir. — Buna göre Tanımlama özsel olarak nesnelerin ilkeleri olan asıl Kavram-belirlenimlerini kendiliğinden yadsır ve *ayırmaçlar* ile, e.d. onlarda nesnenin kendisi için *özellik*in ilgisiz olduğu ve daha çok yalnızca dışsal bir derin-düşünce için *ayırdedici imler* olarak amaçlanmış belirlenimler ile yetinir. — Böyle tekil, *dışsal* bir belirlilik somut bütünlüğe ve onun Kavramının doğasına onun için seçilmiş olamayacak denli uygunsuzdur, ve somut bir bütünün gerçek anlatımını ve belirlenimini onda taşıması söz konusu olamaz. — Örneğin Blumenbach'ın¹ gözlemine göre kulak memesi tüm başka hayvanlarda eksik olan birşeydir ve buna göre ortak ve ayırdedici ayırmaçlar üzerine sıradan konuşma yolunda bütünüyle haklı olarak fiziksel insanın Tanımında ayırdedici karakter yerine kullanılabilir. Ama böyle bütünüyle dışsal bir belirlenimin fiziksel insanın bütünsel *habitusu* tasarımına ve Kavram-belirleniminin özsel birşey olması gerektiği istemine nasıl uygunsuz olduğu hemen kendini gösterir! Tanımda kabul edilen ayırmaçların yalnızca bu türden salt eğreti şeyler olmaları ya da bir ilkenin doğasına daha yakın olmaları bütünüyle olumsal birşeydir. Yine dikkat etmek gerek ki, dışsallıklarından ötürü Kavram-bilgisinde başlangıç noktası olmamışlardır; tersine, bulanık bir duygu, belirsiz ama derin bir anlam, özsel olanın bir önsezisi Doğada ve Tinde Cinslerin bulgulanışını öncelemiş ve ancak bundan sonra anlık için belirli bir dışsallık aranmıştır. — Kavram belirli-Varlıkta dışsallığa çıkarken ayrımlarına açınır ve böyle tekil bir özelliğe hiçbir biçimde bağlı olamaz. Özellikler şeyin dışsallığı olarak kendileri dışsaldırlar; görüngü alanında birçok özellikli şeyler durumunda gösterildiği gibi, özellikler bu nedenle özsel olarak giderek kendilerine-bağımlı özdekler bile olurlar; Tin görüngünün aynı duruş noktasından görüldüğünde, birçok kendine-bağımlı kuvvetin bir toplacı olur. Bu duruş noktasının kendisi yoluyla, tekil özellik ya da kuvvet giderek başkalarına karşı ilgisiz olarak koyulduğu yerde bile karakterize edici ilke olmaya son verir, böylelikle belirlilik Kavramın belirliliği olarak bütününde yiter.

¹[Blumenbach, Johan Friedrich, 1752-1840; Jena'da profesör; karşılaştırmalı anatomide ve fizyolojide öncü.]

Özelliklerin kendi aralarındaki t rl l   n n yanısıra, *Kavram* ve *edimselle mesi* arasındaki ayrım da somut şeylere girer. Kavramın Doğada ve Tinde dışsal bir sergileni i vardır ki, bunda belirliliği kendini dışsal olana bağımlılık olarak, geçicilik ve yetersizlik olarak gösterir. Buna göre, edimsel birşey hiç kuşkusuz kendinde ne olması *gerektiğini* gösterse de, olumsuz Kavram-yargısına göre eşit ölçüde edimselli inin bu Kavrama ancak eksik olarak karşılık d  t   n , yani *kötü* olduğunu da gösterebilir. Şimdi, Tanımın Kavramın belirliliğini dolaysız bir özellikte belirtmesi gerekir; ama hiçbir özellik yoktur ki karşısına bir örnek  ıkarılamasın ve bunda, bütünsel *hubitusun* tanımlanacak somut şeyin saptanmasını izin vermesine karşın, gene de onun karakteri olarak alınan özellik kendini olgunla mamı  ya da güdük olarak göstermiyor olsun. Kötü bir bitkide, kötü bir hayvan cinsinde, sefil bir insanda, kötü bir devlette başka bakımlardan Tanım için bu tür somut birşeyin varolu undaki ayırdedici yan ve özsel belirlilik olarak alınabilecek varolu yanları eksiktir ya da bütünüyle silinmi lerdir. Ama gene de kötü bir bitki, hayvan vb. her zaman bir bitki, hayvan vb. olarak kalmayı sürdürür. Buna göre, eğer kötü t rl r de Tanıma alınacaklarsa, o zaman özsel olarak görmeyi istediğimiz tüm özellikler onlardan yoksun olan bozuk yaratılış örnekleri yoluyla görgül araştırmadan kaçarlar; örneğin beynin fiziksel insan için  zselli i ba sız insan örnekleri yoluyla, yaşam ve mülkiyet güvenliğinin devlet için  zselli i despotik devletler ve tıranlık h k metleri yoluyla c r t l r. — Eğer böyle bir örneğe karşı Kavram ileri sürülür ve örnek ona karşı ölçüldüğünde kötü bir örnek olarak belirtilirse, o zaman bundan böyle görüngü Kavramı do rulamaz. Ama Kavramın kendine-bağımlılığı Tanımın anlamına aykırıdır; çünkü Tanımın *dolaysız* Kavram olması gerekir ve buna göre nesneler için belirlenimlerini yalnızca belirli-Varlığın dolaysızlı ından alabilir ve kendini yalnızca hazır bulunanda aklayabilir. — İçeriğinin *kendinde ve kendi için* gerçeklik mi yoksa olumsuzluk mı olduğu onun alanının dışında yatar; ama biçimsel gerçeklik, Tanımda  znel olarak koyulan Kavramın ve onun dışındaki edimsel bir nesnenin ba da ması bu nedenle saptanamaz, çünkü tekil nesne kötü de olabilir.

Tanımın içeriği genel olarak dolaysız belirli-Varlı tan alınır, ve dolaysız olduğu için hiçbir aklaması yoktur; zorunlu una ilişkin soru köken tarafından bir yana atılır; Kavramı salt dolaysız birşey olarak bildirmesinde, Tanım onun kendisini kavramaktan kaçınır. Buna göre verili bir içerikte Kavramın kendi içine yansıması olmaksızın, e.d. *kendi-için-Varlığı olmaksızın* Kavramın biçim-belirleniminden başka hiçbirşey sunmaz.

Ama genel olarak dolaysızlık yalnızca dolaylılı tan ortaya çıkar ve  yleyse dolaylılı a geçmelidir. Ya da Tanımın kapsadığı içerik-belirlenimi, belirlilik olduğu için, yalnızca dolaysız değil, ama kendi başkası yoluyla dolaylı olandır; buna göre Tanım nesnesini ancak karşıt belirlenim yoluyla ayımsayabilir ve  yleyse *Bölümlemeye* geçmelidir.

2. Bölümleme

Evrensel kendini *tikelleştirmelidir*; bu düzeye dek Bölümlemenin zorunluğu Evrenselde yatar. Ama Tanımın kendisi daha şimdiden Tikel ile başladığı için, onun Bölümlemeye geçme zorunluğu Tikelde yatar ki, bu kendi için bir başka Tikele göndermede bulunur. Evrik olarak, Tikel tam olarak kendini kendi başkasından ayırdetme gereksiniminde belirliliğe sıkı sıkıya sarılma ediminde kendini Evrenselden ayırır; Evrensel böylelikle Bölümleme için *varsayılır*. Buna göre gidiş Tanımın tekil içeriğinin Tikellik yoluyla Evrensellik ucuna tırmanmasıdır; ama Evrensellik bundan böyle nesnel temel olarak kabul edilmelidir, ve onunla Bölümleme kendini Birinci olarak Evrenselin ayrıklığı olarak sunar.

Böylelikle bir geçiş ortaya çıkar ki, Evrenselden Tikele olduğu için, Kavramın biçimi yoluyla belirlenir. Tanım kendi için tekil birşeydir; bir Tanımlar çokluğu bir nesneler çokluğu ile birarada durur. Evrenselden Tikele Kavrama ait olan ilerleyiş *sentetik bir bilimin*, bir *Dizgenin* ve *dizgesel bilginin* temeli ve olanağıdır.

Bunun için ilk gerek, gösterildiği gibi, başlangıcın bir *Evrensel* biçimindeki nesne ile yapılmasıdır. Edimsellikte, bu ister Doğanın isterse Tinin olsun, somut Tekillik Birinci olarak öznel, doğal bilgiye verilirken, öte yandan en azından Kavram biçimini temel aldığı düzeye dek bir kavrama olan bilgide tersine *yalın birşey*, somut olandan *çıkarılmış birşey* Birinci olmalıdır, çünkü nesne yalnızca bu biçimde kendi ile bağıntılı Evrenselin ve Kavrama göre dolaysız olanın biçimini taşır. Belki de bilimsel olanın izlediği bu yola karşı sanılabilir ki, sezme bilmeden daha kolay olduğu için, sezilebilir olan ve öyleyse somut edimsellik bilimin başlangıcı yapılabilir, ve bu gidiş yolu soyutlaması içindeki nesneden başlayan ve ondan ters yöne onun tikelleşmesine ve somut tekilleşmesine ilerleyen yoldan daha *doğaldır*. — Ama *bilinmesi* gerektiği için, *sezgi* ile karşılaştırma daha şimdiden bir *karara* bağlanmış ve ortadan kaldırılmıştır ve olanaklı biricik soru *bilme ediminin içerisinde* Birincinin ne ve sonucun doğasının ne olacakları sorusudur; bundan böyle istenen şey *doğaya uygun* bir yol değil, ama *bilmeye uygun* bir yoldur. — Eğer soru salt bir *kolaylık* sorusu ise, o zaman yine kendiliğinden açıktır ki, bilme için soyut yalın düşüncebelirlenimini kavramak böyle düşünce belirlenimlerinin çok-yanlı bir bağlantısı ve ilişkileri olan somutu kavramaktan daha kolaydır; ve somut olanı bundan böyle sezgide olduğu gibi değil, ama bu yolda ayırmsamak gerekir. Kendinde ve kendi için *Evrensel* ilk Kavram-kıpsıdır, çünkü *yalın* olandır, ve Tikel ancak sonra gelendir, çünkü dolaylı olandır; ve evrik olarak *yalın* olan daha evrensel olandır, ve somut olan kendi içinde ayrılmış ve böylelikle dolaylı kılınmış olarak bir Birinciden geçişi daha şimdiden varsayandır. — Bu gözlem yalnızca Tanım, Bölümleme ve Önergelerin belirli biçimlerindeki gidişin düzenini değil, ama ayrıca genel olarak bilmenin düzenini de, ve salt genel olarak soyut olanın ve

somut olanın ayrını açısından ilgilendirir. — Buna göre örneğin *okumayı öğrenmede* de ussal yol bütün sözcüklerin ya da giderek hecelerin okunmasıyla başlamak değil, ama sözcüklerin ve hecelerin *öğeleri* ve *soyut* seslerin imleri ile başlamaktır; yazılı harflerde somut sözcüğün soyut seslere ve bunların imlerine çözümlenmesi daha şimdiden yerine getirilmiştir; okumayı öğrenme tam bu nedenle soyut nesneler ile birincil bir uğraş olur. *Geometride* başlangıcın somut bir uzaysal şekil ile değil ama nokta ve çizgi ile ve sonra düzlem betiler ile, ve bu sonuncular arasında çokgenler ile değil ama üçgenler ile, ve eğri çizgiler arasında daire ile yapılması gerekir. *Fizikte* tekil doğa özelliklerinin ya da özdeklerin somut edimsellikte içinde bulundukları çeşitli karışıklıklarından kurtarılmaları ve yalın, zorunlu koşullar ile sunulmaları gerekir; onlar da, tıpkı uzaysal betiler gibi, sezilebilir şeylerdir, ama sezgileri öyle bir yolda hazırlanmalıdır ki, ilkin durumların onlara kendi belirliliklerine dışsal olarak yüklediği tüm değişkilerden kurtarılmış görünmeli ve tutulabilmelidirler. Manyetizma, elektrik, gaz türleri vb. öyle nesnelerdir ki, belirliliklerinin bilgisi ancak onları edimsellikte içinde göründükleri somut durumların dışında kavrayarak kazanılabilir. Deney onları sezgiye hiç kuşkusuz somut bir durum içinde sunar; ama bir yandan, bilimsel olabilmek için, deney bu amaç için yalnızca zorunlu koşulları almalı, öte yandan bu koşulların ayırtamaz somutlaşmasının özsel olmadığını gösterebilmek için kendini çoğaltmalıdır, ve bunu şeyleri bir başka somut şekilde ve sonra yine bir başkasında göstererek yapar ve böylelikle ki bilgi için geriye yalnızca bunların soyut biçimleri kalır. — Bir başka örnek daha verirsek, *renge* ilk olarak hayvansal öznel duyunun somut görüngüsünde, sonra öznenin dışında asılı kalan hayaletimsi bir görüngü olarak ve son olarak dışsal edimsellikte nesnelerde saptanmış olarak irdelemek doğal ve akılcıca görünebilir. Ama bilgi için evrensel ve böylelikle gerçek ilk biçim yukarıda sözü edilenler arasında ortadadır, çünkü bunda renk öznellik ve nesnellik arasında bilinen izge olarak askıda durur ve gene de bunu öznel ve nesnel durumlar ile hiç karışmaksızın yapar. Sonuncular ilkin bu nesnenin doğasının arı irdelemesi için rahatsız edicidirler, çünkü etkin nedenler olarak davranırlar ve buna göre rengin belirli başkalaşım, geçiş ve ilişkilerinin onun kendi özgül doğasında mı temellendiğini, yoksa daha çok o durumların hastalıklı özgül yapılarına mı, öznenin organlerinin sağlıklı ve hastalıklı tikel değişkilerine mi, yoksa nesnelerin kimyasal, bitkisel, hayvansal kuvvetlerine mi yükleneceğini belirsiz kılarlar. — Örgensel Doğanın ve Tinin dünyasının bilgisinden daha başka birçok örnek gösterilebilir; her yerde soyut olan başlangıcı ve öğeyi oluşturmalıdır, çünkü somut olanın tikelikleri ve varsıl şekilleri onda ve ondan yayılır.

Şimdi Tikelin Evrenselden ayrını aslında Bölümlemede ya da tikel olanda ortaya çıkıyor olsa da, bu Evrensel daha şimdiden kendisi belirli birşeydir ve böylelikle yalnızca bir Bölümlemenin üyesidir. Buna göre onun için daha yüksek bir Evrensel vardır; ama bunun için yine daha

yüksek biri vardır, ve böylece ilk olarak bu sonsuza dek böyle gider. Burada irdelenen bilgi için içkin bir sınır yoktur, çünkü verili olandan başlar ve soyut Evrensellik biçimi onda Birinci olana özgüdür. Öyleyse ögesel bir Evrensellik taşıyor görünen herhangi bir nesne belirli bir bilimin nesnesi yapılır ve *tasarımsal düşüncenin* onunla tanışıklığının *varsayıldığı* ve kendi için herhangi bir türetmeye gereksinmiyor olarak alındığı düzeye dek saluk bir başlangıçtır. Tanım onu dolaysız olarak alır.

Bu başlangıçtan daha öte ilerleme ilk olarak *Bölümlemedir*. Bu ilerleme için yalnızca içkin bir ilke, e.d. Evrenselden ve Kavramdan bir başlangıç gerekir; ama burada irdelenen bilgi böyle bir ilkeden yoksundur, çünkü yalnızca Kavramın biçim-belirlenimini onun kendi-içine-yansıması olmaksızın izler ve buna göre içerik-belirliliğini verili olandan alır. Bölümlemede ortaya çıkan Tikel için ne Bölümleme-zeminini oluşturan açısından, ne de ayrıklığın üyelerinin kendi aralarında taşımaları gereken belirli ilişki açısından ona ait hiçbir zemin bulunmaz. Buna göre bu bakımdan bilginin işi yalnızca bir yandan görgül gereçte bulgulanan tikelleri düzenlemekten, öte yandan ayrıca o tikelliğin evrensel belirlenimlerini karşılaştırma yoluyla bulmaktan oluşur. Bu belirlenimler sonra Bölümleme-zeminleri olarak geçerli sayılırlar ki, bunlardan çok sayıda olabilir, tıpkı üzerlerine kurulan Bölümlemelerin de benzer olarak çok sayıda olmaları gibi. Bir Bölümlemenin üyelerinin, Türlerin birbirleri ile ilişkileri yalnızca *kabul edilen Bölümleme zeminine göre* birbirlerine karşı belirli olmaları biçimindeki genel belirlenimi taşır; eğer türülükleri bir başka bakış açısına dayanıyorsa, o zaman birbirleri ile aynı çizgide eşgüdümlü olmayacaklardır.

Kendi-için-belirlenmişlik ilkesinin eksikliğinden ötürü bu Bölümleme işi için yasalar ancak hiçbirşeye götürmeyen biçimsel, boş kurallardan oluşabilir. — Böylece Bölümlemenin Kavramı *tüketmesi* gerektiği gibi bir kuralın saptandığını görürüz; ama gerçekte Bölümlemenin her bir tekil üyesi *Kavramı* tüketmelidir. Gene de tüketilmesinin gerekli olduğu düşünülen şey aslında Kavramın *belirtiliğidir*; ama Türlerin görgül, kendi içinde belirlenimsiz çokluluğu durumunda bunların az mı yoksa çok mu oldukları Kavramın tüketilmesine hiçbirşey eklemeyiz; örneğin 67 papağan türüne ek olarak bir düzine türün daha bulunması Cinsin tüketilmesi için ilgisizdir. Tüketme istemi yalnızca tüm türler *tamamlanmışlıkları* içinde sunulmalıdır biçimindeki totolojik önermeyi imler. — Görgül bilginin genişlemesi durumunda pekala Cinsin kabul edilen belirlenimi altına uymayan Türler bulunuyor olabilir, çünkü bu belirlenim sık sık kesinlikle bütün bir *habitusun* belirlenimi için hizmet etmesi gereken az çok tekil bir ayırmaca göre olmaktan çok onun bulanık bir tasarımına göre kabul edilir. — Böyle bir durumda Cinsin değiştirilmesi ve başka bir sayıda Türü yeni bir Cinsin Türleri olarak görmenin aklanması gerekecek, e.d. Cins birlik olarak kabul etmeyi istediğimiz herhangi bir ilkeye göre düzenlediğimiz şey ile uyum içinde

belirlenecektir; bu durumda bu ilkenin kendisi Bölümlemenin temeli olacaktır. Evrik olarak, eğer ilk kabul edilen belirliliğe Cinsin kendine özgü belirliliği olarak sarılırsak, Tür olarak daha önceki ile birarada kümelenlendirmeyi istediğimiz o gereç dışlanacaktır. Bu Kavramsız işlem, ki bir kez bir belirliliği Cinsin özel kıpısı olarak kabul eder ve sonra ya Tikelleri ona altgüdümlü kılar ya da ondan dışlar, bir başka kez ise Tikelden başlar ve onu kümelenlendirmede kendini yine bir başka belirlilik tarafından güdülmeye bırakır —, bu işlem bir özenç oyunu görünüşünü verir ki, somutun hangi bölümüne ya da hangi yanına sarılacağına ve hangisini düzenleme ilkesi olarak kullanacağına karar vermek ona bırakılır. — Fiziksel Doğa Bölümlemenin ilkelerinde böyle bir olumsuzluğu kendiliğinden sunar; bağımlı, dışsal edimselliğinden ötürü, onun için benzer olarak verili bir bağlantılar çokluğu içinde durur; buna göre bir dizi ilke bulunur ki, kendini onlara uygun kılması gerekir, ve öyleyse biçimlerinin bir dizisinde bir ilkeyi, başka dizilerde ise başka ilkeleri izler ve o denli de ayrı yanlara aynı zamanda ait olan karışık melezler üretir. Böylelikle olan şey doğal şeylerin bir dizisinde ayırmaçlar çok belirgin olarak ve özel olarak ortaya çıkarken, başkalarında ise göze çarpmaz ve amaçsız olmaları ve buna göre bu Türün Bölümleme ilkesine sarılmanın olanaksız olmasıdır.

Görgül Türlerin evrensel *belirlilikleri* ancak karşıtlar olmaksızın genel olarak birbirlerine karşı *türlülük* göstermeleri olabilir. *Kavramın ayrıklığı* daha önce belirliliği içinde gösterildi; tikellik Kavramın olumsuz birliği olmaksızın dolaysız ve verili bir tikellik olarak alındığında, ayırım yalnızca genel olarak türlülüğün daha önce irdelenen yansıma-biçiminde kalır. Kavramın başlıca Doğada içinde bulunduğu dışsallık ayırımın bütün ilgisizliğini birlikte getirir; buna göre Bölümleme için sık kullanılan bir belirlenim *Sayıdan* alınır.

Burada Tikel Evrensele karşı ve buna göre genel olarak Bölümlemeye karşı öylesine olumsuzdur ki, bu bilgide duyusal özelliklerin izin verdikleri ölçüde kendilerini Kavrama daha uygun gösteren Bölümlemeye-zeminleri ve Bölümlemeler bulunduğu zaman, bu usun bir *içgüdüüne* yüklenebilir. Örneğin *hayvanlar* durumunda yeme örgenleri, dişler ve pençeler Bölümleme dizgelerinde geniş ve köklü bir Bölümleme zemini olarak kullanılırlar; ilk olarak ayırmaçların yalnızca özel bilgi amaçları için onlarda daha kolayca gösterilebildiği yanlar olarak alınırlar. Ama gerçekte bu örgenlerde yalnızca dışsal bir derin-düşünceye ait olan bir ayrımlaşma yatmaz; tersine, onlar hayvansal bireyselliğin dirimsel noktalarıdır ki, onlarda hayvan kendini kendi ile bağıntılı bireysellik olarak ona dışsal olan Doğanın başkalığından ve başkası ile süreklilikten koparan tekillik olarak koyar. — *Bitki* durumunda, döllenme örgenleri bitkisel yaşamın en yüksek noktasını oluştururlar ki, onlarla bitki eşey ayırımına ve böylelikle bireysel tekilliğe geçişi gösterir. Bitkiler Dizgesi buna göre haklı olarak yeterli olmasa da geniş kapsamlı olan

bir Bölümleme zemini için bu noktaya dönmüş ve bu yolla öyle bir belirliliği temel almıştır ki, salt dışsal derin-düşünce için karşılaştırmayı ilgilendiren bir belirlilik değil, ama kendinde ve kendi için bitkinin yetenekli olduğu en yüksek belirliliktir.

3. Teorem

α) Kavram-belirlenimlerine göre ilerleyen bu bilginin üçüncü basamağı Tikelliğin Tekillığe geçişidir; bu *Teoremin* içeriğini oluşturur. Öyleyse burada irdelenecek olan şey *kendi ile bağıntılı belirlilik*, nesnenin kendi içinde ayrımı ve ayrılmış belirliliklerin birbirleri ile bağıntısıdır. Tanım yalnızca *bir belirlilik* kapsar; Bölümleme *başkasına karşı* belirliliği kapsar; tekilleşmede nesne kendi içinde dağılmıştır. Tanımlar evrensel Kavramda durup kalırken, buna karşı Teoremlerde nesne olgusalılığı içinde, olgusal belirli-Varlığının koşulları ve biçimleri içinde bilinir. Buna göre Tanım ile birarada, Teorem Kavramın ve Olgusallığın birliği olan *İdeayı* sunar. Ama burada irdelenen ve henüz arayışta olan kavramsal bilgi onda olgusalılık Kavramdan ortaya çıkmadığı, öyleyse olgusallığın Kavrama bağımlılığı ve böylelikle birliğin kendisi bilinmediği düzeye dek bu sunuşa ulaşamaz.

Şimdi, verilen belirlenime göre, Teorem bir nesnenin belirliliklerinin ilişkilerinin *zorunlu* oldukları, e.d. Kavramın *iç özdeşliğinde* temellendikleri düzeye dek nesnenin asıl *sentetik* yanıdır. Tanımda ve Bölümlemede sentetik yan dışsal olarak kabul edilen bir bağlantıdır; verili bulunan şey Kavramın biçimine getirilir, ama, verili bulunan olarak, bütün içerik yalnızca *gösterilir* [*monstriert*]; oysa Teoremin *belgitlenmesi* [*demonstriert*] gerekir. Bu bilgi Tanımlarının içeriğini ve Bölümleme-belirlenimlerini *çıkarsamadığı* için, sanki kendini Teoremlerin anlattığı ilişkileri *tanıt-lama işinden* bağışlayabilirmiş ve bu bakımdan da benzer olarak algı ile yetinebilirmiş gibi görünür. Oysa bilginin kendini salt algıdan ve tasarımdan ayırdetmesini sağlayan şey genel olarak *Kavramın biçimidir* ki, içeriğe bilgi tarafından verilir; bu Tanımda ve Bölümlemede yerine getirilir; ama Teoremin içeriği *Tekillik* Kavram-kıısından ortaya çıktığı için, bundan böyle salt yalın ve dolaysız Kavram-belirlenimlerini ilişkileri olarak almayan olgusalılık-belirlenimlerinden oluşur; Tekillikte Kavram *başkalığa*, olgusalığa geçmiştir, ve bu yolla *İdea* olur. Teoremde kapsanan sentez böylelikle bundan böyle aklanması için Kavramın biçimini taşımaz; *türlü olanların* bir bağlantısıdır; buna göre ilkin henüz onunla koyulmuş olmayan birliğin gösterilmesi gerekir, ve böylece burada tanıt-lama bu bilgi için bile zorunlu olur.

Şimdi burada ilk olarak *nesnenin belirlenimlerinden* hangilerinin *Tanımlara* kabul edilebileceğini ve hangilerinin *Teoremlere* gönderilebileceğini belirli olarak *ayırdetme* güçlüğü kendini sunar. Bu konuda hazır hiçbir ilke bulunamaz; belki de bir nesne ile dolaysızca ilgili olanın Tanıma

ait olmasında, ama geri kalanının ise dolaylı olduğu için ilkin dolaylılığının gösterilmesinin gerekmesinde böyle bir ilke imleniyor görünür. Ama Tanımın içeriği genel olarak belirli ve bu yolla kendisi özsel olarak dolaylı kılınmış bir içeriktir.; yalnızca *özel* bir dolaysızlığı vardır, e.d. özne keyfi bir başlangıç yapar ve bir nesneyi varsayım olarak geçerli sayar. Şimdi bu genel olarak kendi içinde somut bir nesne olduğu ve ayrıca bölünmesi de gerektiği için, bir belirlenimler çokluğu ortaya çıkar ki, doğalarına göre dolaylı kılınmışlardır ve bir ilke yoluyla değil, ama yalnızca özel belirlenime göre dolaysız ve tanıtımsız olarak kabul edilirler. — Giderek her zaman haklı olarak bu sentetik bilgi türünün ustası kabul edilen Euklides'te bile *koşut çizgiler* üzerine bir *belit* adı altında bir *varsayım* bulunur ki, tanıtlamaya gereksinimi olduğu düşünülmüş ve bu eksiklik çeşitli yollarda giderilmeye çalışılmıştır. Başka birçok Teoremden dolaysızca kabul edilmemeleri, ama tanıtlanmış olmaları gereken varsayımlar açığa çıkarıldığına inanılmıştır. Koşut çizgiler ile ilgili o belite bakarsak, bu konuda belirtilebilir ki, hiç kuşkusuz biliminin ögesini olduğu gibi doğasını da sağın olarak değerlendirmiş olan Euklides'in doğru anlayışını tam olarak orada tanıyabiliriz; o belitin tanıtının koşut çizgiler *Kavramından* yerine getirilmesi gerekirdi; ama böyle bir tanıtlama onun bilimine ancak Tanımlarının, Belitlerinin ve genel olarak nesnesinin, uzayın kendisinin ve onun en yakın belirlenimleri olarak boyutların tûmdengeli kadar aittir; — çünkü böyle bir tûmdengelim yalnızca Kavramdan yerine getirilebilecekken, bu ise Euklides'in biliminin kendine özgü alanının dışarısında yatar ve dolayısıyla bu bilim için zorunlu olarak *varsayımlar*, görelî İlkler vardır.

Belitler, eğer bu fırsattan yararlanarak onlara değinirsek, aynı sınıfa aittirler. Genellikle haksız olarak sanki kendilerinde ve kendileri için hiçbir tanıtlamaya gereksinimleri yokmuş gibi saltık İlk olarak kabul edilirler. Eğer durum gerçekten bu olsaydı, o zaman salt totolojiler olurlardı, çünkü yalnızca soyut özdeşlikte hiçbir türölülük yer almadığı için hiçbir dolaylılık da gerekli değildir. Ama eğer belitler totolojilerden daha çoğu iseler, başka *herhangi bir bilimden alınan önermelerdirler*, çünkü belitler olarak hizmet ettikleri bilim için varsayımlar olmaları gerekir. Buna göre sözcüğün asıl anlamında *Teoremlerdirler*, ve dahası çoğunlukla Mantıktan alınan Teoremlerdirler. Geometrinin belitleri bu türden *lemmalar*, mantıksal önermelerdir ki, dahası totolojilere yaklaşırlar, çünkü yalnızca büyüklükleri ilgilendirirler ve buna göre nitel ayrımlar onlarda sönür; ana belitten, arı nicel Tasımdan yukarıda söz edilmişti. — Buna göre belitler de, tıpkı Tanımlar ve Bölümlemeler gibi, kendilerinde ve kendileri için görüldüklerinde bir tanıtlamaya gereksinirler ve Teoremler yapılmamalarının biricik nedeni belli bir duruş noktası için görelî olarak İlk oldukları için varsayımlar olarak kabul edilmeleridir.

Şimdi *Teoremlerin içeriği* açısından daha yakın bir ayrımı getirmemiz gerekir. İçerik Kavramın olgusallığının *belirliliklerinin* bir *bağıntısından*

oluştugu için, bu bağıntılar nesnenin az ya da çok tamamlanmamış ve tekil ilişkileri olabilirler ya da olgusallığın *bütün içeriğini* kapsayan ve o içeriğin belirli bağıntısını anlatan bir ilişki olabilirler. Ama *tamamlanmış içerik-belirliliklerinin birliği Kavrama* eşittir; onları kapsayan bir önermenin buna göre kendisi yine bir Tanımdır, ama yalnızca dolaysızca kabul edilen Kavramı değil, belirli, olgusal ayrımlarına gelişmiş Kavramı ya da onun tamamlanmış belirli-Varlığını anlatır. Buna göre ikisi birlikte *İdeayı* sunarlar.

Eğer sentetik bir bilimin, *özellikle geometrinin* Teoremlerini yakından karşılaştırsak, Teoremlerinden kimilerinin nesnenin yalnızca tekil ilişkilerini kapsıyor, oysa başkalarının ise nesnenin tamamlanmış belirliliğini anlatan türde ilişkileri kapsıyor olması gibi bir ayrım kendini gösterir. Tüm önermeleri değer açısından birbirine eşit saymak ve bunu genel olarak her biri bir gerçeklik kapsadığı ve tanıtlamanın biçimsel gidişinde, bağlantılarında, her biri eşit ölçüde özsel olduğu için yapmak çok yüzeysel bir bakıştır. Teoremlerin içeriği açısından ayrım bu gidiş yolunun kendisi ile sıkı sıkıya biraraya bağlıdır; bu sonuncusu üzerine daha öte bir kaç gözlem o ayrımı olduğu gibi sentetik bilginin doğasını da daha yakından aydınlatmaya hizmet edecektir. İlk olarak, Euklides geometrisi, en eksiksiz modelini sunduğu sentetik yöntemin temsilcisi olan ve bize burada örnek olarak hizmet edecek olan bu geometri her zaman Teoremlerin sıralanışındaki düzenden ötürü övgü kazanmıştır; bu düzen yoluyla her bir Teoremin çizimi ve tanıtlaması için gereken önermeler her zaman daha şimdiden tanıtlamış olarak bulunur. Bu durum biçimsel ardışıklığı ilgilendirir; bu ne denli önemli olursa olsun, gene de daha çok dışsal bir ereksellik düzenini ilgilendirir ve kendi için Kavramın ve İdeanın özsel ayrımı ile herhangi bir bağıntısı yoktur; bu ikincide ilerlemenin zorunluğunun daha yüksek bir ilkesi yatar. — Başka bir deyişle, başlangıcı onlarla yaptığımız Tanımlar dıysal nesneyi dolaysızca verili olarak kabul eder ve onu en yakın cinsine ve türsel ayrımına göre belirlerler; bunlar da benzer olarak Kavramın yalın, *dolaysız* belirlilikleri, evrensellik ve tikelliktir ki, ilişkileri daha öte geliştirilmez. Şimdi başlangıçtaki Teoremler ancak ve ancak Tanımlarda kapsanan türde *dolaysız* belirlenimler üzerine dayanabilirler; benzer olarak, karşılıklı *bağımlılıkları* ilk olarak yalnızca birinin ancak başkası yoluyla *belirlenmesi* biçimindeki genel noktayı ilgilendirebilir. Böylece Euklides'in üçgenler üzerine ilk önermesi yalnızca *uygunluğu*, e.d. bir ve aynı üçgenin *geri kalan* parçalarının ya da bütünü'nün *tam olarak belirlenebilmesi* için bir üçgende kaç parçanın *belirlenmesi gerektiğini* ilgilendirir. *İki* üçgenin birbiri ile karşılaştırılması ve uygunluğun *çakışma* üzerine dayandırılması *düşüncenin*, e.d. *belirlenmişliğin* yerine *duyusal çakışmayı* kullanmak zorunda olan yöntemin gereksindiği dolambaçlı bir yoldur. Bunun dışında, kendileri için düşünöldüklerinde, bu Teoremlerin kendileri *iki* bölüm kapsarlar ki, bunlardan biri *Kavram* olarak,

öteki *olgusal*lık olarak, birinciye olgusallığa tamamlayan öge olarak görülebilir. Başka bir deyişle, üçgeni tam olarak belirleyen şey, örneğin iki yan ve aralarındaki açı, *anlak için* daha şimdiden bütün üçgendir; onun tamamlanmış belirliliği için daha öte hiçbirşeye gereksinmez; geri kalan iki açı ve üçüncü kenar Kavramın belirliliği üzerine olgusallık artığıdır. Buna göre o Teoremlerin yaptıkları şey aslında hiç kuşkusuz üç kenara ve üç açığa gereksinen duyusal üçgeni en yalın koşullara indirgemektir; Tanım yalnızca düzlem betiyi kapatan ve onu bir üçgen yapan genel olarak üç çizgiden söz etmişti; kesin olarak açının kenarların belirlenmişliği yoluyla *belirlenmişliğini* kapsayan ilkin bir Teoremdir, tıpkı geri kalan Teoremlerin öteki üç parçanın böyle üç parçaya bağımlılığını kapsaması gibi. — Ama üçgenin kenarlarına göre büyüklüğünün *kendi içinde* tam belirliliği *Pisagor Teoreminde* kapsanır; bu ilk olarak üçgenin kenarlarının *eşitliği*dir, çünkü önceki teoremler kenarları yalnızca genel olarak üçgenin parçalarının karşılıklı bir *belirliliği* içine getirirler, bir *eşitlik* içine değil. Öyleyse bu önerme üçgenin, yani ilk olarak dik açılı üçgenin, ayrımları içinde en yalın ve böylece kurala en uygun olanın tamamlanmış, *gerçek Tanımıdır*. — Euklides ilk kitabı bu önerme ile sonlandırır, çünkü bu gerçekte erişilmiş eksiksiz bir belirliliktir. Böylece yine ikinci kitabı da, ilkin daha büyük eşitsizlik ile yüklü olan ve dik açılı olmayan üçgenleri biçimdeş tipe indirgedikten sonra, dikdörtgenin kareye indirgenmesi ile tamamlar — kendi kendisine eşit olan ya da kare ile, kendi içinde eşitsiz olan ya da dikdörtgen arasında bir eşitleme ile; böylece Pisagor Teoreminde dik açığa, kendine eşit olana karşılık düşen hipotenüs eşitliğin bir yanını oluştururken, öteki yanı ise kendine eşitsiz olanlar, yani birbirine dik *iki* kenar oluşturur. Kare ve dikdörtgen arasındaki o eşitlik dairenin *ikinci* tanımının temelinde yatar, — ki yine Pisagor Teoremidir, ama yalnızca birbirine dik kenarlar değişken büyüklükler olarak alınmak üzere; dairenin ilk eşitliği tam olarak *duyusal* belirlilik ile genel olarak konik kesitlerin iki ayrı tanımı arasında geçerli olan *eşitlik* ile ilişkisindedir.

Bu gerçek sentetik ilerleyiş *Evrenselden Tekilliğe*, yani *kendinde ve kendi için belirli olana* ya da nesnenin *kendi içindeki* birliğine bir geçiştir, ama ancak nesnenin kendi özsel olgusal belirliliklerine çözülmüş ve ayrılmış olduğu düzeye dek. Oysa başka bilimlerde bütününü eksik olan sıradan ilerleyiş yolunda genel olarak hiç kuşkusuz bir evrenselden başlansa da, bunun *tekilleşmesi* ve somutlaşması yalnızca başka bir yerden getirilen bir gereç üzerine *uygulanmasıdır*; İdeanın asıl *tekil* ögesi bu yolda *görgül* bir eklentidir.

Şimdi, Teoremin içeriği ne denli eksiksiz ya da eksikli olursa olsun, gene de *tanımlanmalıdır*. Teorem Kavram-belirlenimlerinin ilişkisini taşımayan olgusal belirlenimlerin bir ilişkisidir; eğer bu ilişkiyi taşıyorlarsa, ki *ikinci* ya da olgusal *tanımlar* demiş olduğumuz önermelerde taşıdıkları gösterilebilir, o zaman bir yandan böyle önermeler tam bu nedenle

Tanımlardır; ama, öte yandan, içerikleri aynı zamanda salt bir evrenselin ve yalın belirliliğin ilişkisinden değil, ama olgusal belirlenimlerin ilişkilerinden de oluştuğu için, böyle ilk Tanım ile karşılaştırma içinde tanıtlamaya gereksinirler ve yeteneklidirler. Olgusal belirlilikler olarak *ilgisiz kalıcılık* ve *türlülük* biçimini taşırlar; buna göre dolaysızca bir değildirler; bu nedenle dolaylılıkları gösterilmelidir. İlk tanımdaki dolaysız birlik ona göre tikelin evrenselde olduğu birliktir.

2. Şimdi daha yakından irdelenmesi gereken *dolaylılık* yalın olabilir, ya da birçok dolaylılık içinden geçiyor olabilir. Dolaylı kılıcı üyeler dolaylı kılınacak olanlar ile biraraya bağlıdırlar; ama bu bilgide dolaylılık ve Teorem karşıta geçişin bütününde ona yabancı olduğu Kavramdan başlamadığı için, dolaylı kılıcı belirlenimler bağlantı Kavramının yokluğunda tanıtlamanın çerçevesi için hazırlık gereci olarak herhangi bir yerden getirilmelidirler. Bu hazırlık işlemi *çizimdir*.

Teoremin içeriğinin çok sayıda olabilen bağıntıları arasında şimdi yalnızca tanıtlamaya hizmet edenler getirilmeli ve gösterilmelidir. Gereci sağlamanın bu yolu ancak tanıtlamada anlam kazanır; kendinde kör ve Kavramsız görünür. Sonradan hiç kuşkusuz tanıtlama için geometrik betide örneğin çizimin gösterdiği yolda böyle daha öte çizimleri çizmenin amaca uygun olduğu görülür; ama çizimin kendisi sırasında kör gibi boyun eğmek gerekir; buna göre kendi için bu işlem anlaktan yoksundur, çünkü onu yöneten erek henüz bildirilmiş değildir. — Çizimin sözcüğün asıl anlamında bir teorem için mi yoksa bir problem amacıyla mı yerine getirildiği ilgisizdir; tanıtlamadan *önce* görüldüğü yolda, teoremden ya da problemde verilen belirlenimden türetilmiş olmayan birşeydir, ve buna göre henüz hizmet ettiği ereği tanımayan biri için anlamsız olan ya da ne olursa olsun yalnızca dışsal bir erek tarafından yönetilen bir edimdir.

Çizimde ilkin henüz gizli olan bu nokta *tanıtlamada* açığa serilir. Belirtildiği gibi, tanıtlama Teoremden bağlı olarak bildirilen şeyin dolaylılığını kapsar; bu dolaylılık yoluyla bu bağlantı ilkin *zorunlu* bir bağlantı olarak *görünür*. Tıpkı çizimin kendi için Kavramın öznelliğinden yoksun olması gibi, tanıtlama da nesnellikten yoksun öznel bir edimdir. Başka bir deyişle, Teoremin içerik-belirlenimleri aynı zamanda Kavram-belirlenimleri olarak değil, ama birbirleri ile çeşitli dışsal ilişkiler içinde duran verili *ilgisiz parçalar* olarak koyuldukları için, zorunluğun kendini sergilediği yer yalnızca *biçimsel, dışsal* Kavramdır. Tanıtlama Teoremin içeriğini oluşturan ilişkinin bir *türeyişi* değildir; zorunluluk yalnızca kavrayış için vardır ve bütün tanıtlama *bilginin öznel amacı* uğrunadır. Bu nedenle bütününde *dışsal* bir derin-düşüncedir ki, *dışarıdan içeriye gider*, e.d. dışsal durumlardan ilişkinin iç yapısını çıkarsar. Çizimin sunmuş olduğu bu durumlar nesnenin doğasının bir *sonucudurlar*; bunlar burada evrik olarak *zemin* ve *dolaylı kılıcı* ilişkiler yapılmışlardır. Orta terim, üçüncü, ki Teoremden bağlı olan terimler kendilerini onda birlikleri içinde sunarlar

ve kendisi tanıtlamanın sınırını sağlar, bu nedenle öyle birşeydir ki, bu bağlantı onda *görünür* ve *dışsaldır*. Bu tanıtlamanın izlediği *sıra* daha çok olgunun doğasının tersi olduğu için, onda *zemin* olarak görülen şey öznel bir zemindir ki, olgunun doğası ondan yalnızca bilgi için ortaya çıkar.

Bu noktaya dek belirtilenler bu bilginin çok sık yanlış anlaşılan zorunlu sınırını açığa çıkarır. Sentetik yöntemin parlak örneği *geometri* bilimidir, — ama uygun olmayan bir yolda başka bilimlere, giderek felsefeye bile uygulanmıştır. Geometri bir *büyüklik* bilimidir, buna göre *biçimsel* çıkarsama ona ait olması en uygun olanıdır; onda salt nicel belirlenim irdelendiği ve nitel olan soyutlandığı için, *biçimsel özdeşliğin*, kavramsız birliğin içerisinde kalabilir, çünkü bu *eşitlik* ve dışsal soyutlama derin-düşünceye aittir. Konusu, uzay-belirlenimleri, daha şimdiden bütünle sonlu, dışsal bir belirlilik taşıma amacı için hazırlanmış soyut nesnelerdir. Bu bilim soyut nesnesi yoluyla bir yandan bu boş dingin uzaylarda rengin silinmiş ve benzer olarak başka duyuşsal özelliklerin yitmiş olmalarına, ve dahası dirimli bireyselliğe daha yakından seslenen başka her çıkarın susturulmuş olmasına bağlı bir tür yücelik taşır. Öte yandan soyut nesne henüz *uzaydır*, — *duyuşsal olmayan duyuşsal birşey*; *sezgi* kendi soyutlamasına yükselmiştir; uzay bir sezgi *biçimidir*, ama henüz *sezgidir*, — duyuşsal birşey, duyuşsallığın kendisinin *birbiri dışındalığı*, onun arı *Kavramsızlığı*. — Yakın zamanlarda geometrinin bu yan açısından eşsizliğinden söz edildiği yeterince işitilmiştir; duyuşsal sezgiyi temel alması en yüksek üstünlüğü olarak bildirilmiş ve giderek yüksek bilimselliğinin kendini bunun üzerine temellendirdiği ve tanıtlamalarının sezgi üzerine dayandıkları bile sanılmıştır. Bu sığlığa karşı şu açık anımsatmayı yapmak zorunludur ki, sezgi yoluyla hiçbir bilim ortaya çıkmaz; tersine, bilim ancak *düşünce yoluyla* ortaya çıkar. Geometrinin henüz duyuşsal gereci yoluyla taşıdığı sezgisellik ona yalnızca genel olarak *duyulurun* düşüncesiz anlık için taşıdığı o açıklık yanını verir. Buna göre gerecin bu duyuşsallığının onun bir üstünlüğü olarak sayılması acınacak bir durumdur ki, gerçekte onun duruş noktasının düşüklüğünü gösterir. Ancak duyuşsal nesnesinin *soyutlanması* yoluyla ki daha yüksek bir bilimselliğe yetenek kazanır ve benzer olarak insanların bilimler demeyi sevdikleri o bilgi katışmaçları karşısındaki büyük üstünlüğünü taşır — bilimler ki, içerikleri olarak duyuların somut duyumsanabilir gerecini alırlar ve yalnızca ona getirmeye çalıştıkları düzen yoluyla Kavramın istemlerinin uzak bir önsezisini ve anıstırmasını gösterirler.

Yalnızca geometrinin uzayının birbiri dışındalığının soyutlaması ve boşluğu olması yoluyla ki, uzayın belirsizliği içinde betilerin belirlenimlerinin katı dinginlik içinde birbirleri dışında kalacakları ve kendi içlerinde karşıta hiçbir geçiş taşımayacakları bir yolda çizilmesi olanaklıdır. Bu belirlenimlerin bilimi böylece büyüklüğe göre karşılaştırılan ve birliği dışsal birlik, *eşitlik* olan *sonlunun* yalın bilimidir. Ama şimdi bu

betilerin çiziminde aynı zamanda değişik yan ve ilkelerden yola çıkıldığı ve değişik betiler kendileri için ortaya çıktıkları için, karşılaştırmalarında *nitel* benzetimlilik ve *eşölçümsüzlük* de kendini gösterir. Geometri bunlarda ona öylesine kurallı ve güvenli ilerleme olanağı veren *sonluluğun* ötesine, *sonsuzluğa*, nitel olarak türlü olanların eşit olarak koyulmasına itilir. Burada öteki yanında temelinde katı sonluluğun yatmasına ve Kavram ve görüngüsü ile, o geçiş ile hiçbir ilgisinin olmamasına bağlı açıklık sona erer. Sonlu bilim burada sınırına gelmiştir, çünkü sentetik olanın zorunluğu ve dolaylılığı bundan böyle yalnızca *olumlu* değil ama *olumsuz özdeşlikte* temellenir.

Eğer geometri tıpkı cebir gibi soyut, salt anlık düzlemindeki nesneleri ile çok geçmeden sınırına çarpıyorsa, sentetik yöntem *başka bilimler* için daha da yetersiz olduğunu ve felsefe durumunda ise tümü için olduğundan da yetersiz olduğunu daha başından gösterir. Tanım ve Bölümleme açısından ilgili noktalar daha önce saptandı; burada geriye yalnızca Teorem ve Tanıtılma üzerine konuşmak kalıyor; ama tanıtlamayı daha şimdiden gerektiren ve varsayan tanımlama ve bölümleme varsayımları dışına, bu yöntemin yetersizliği bundan başka tanımın ve bölümlemenin teoremler açısından genel *konumundan* oluşur. Bu konum, başlıca örneğin fizik gibi görgül bilimler durumunda ve bunlar kendilerine sentetik bilim biçimini vermeyi istekleri zaman dikkate değerdir. O zaman yöntem şöyledir. Tikel *kuvvetlerin yansıma-belirlenimleri* ya da deneyimin analizinden doğan ve ancak *sonuçlar* olarak aklanabilen daha başka içsel ve özsel biçimler *doruğa koyulmalıdırlar*, öyle ki kendilerinde daha sonra *tekil olana uygulanan* ve onda gösterilen genel bir *temel* taşıyabilsinler. Bu genel temellerin kendileri için hiçbir destekleri olmadığı için, şimdilik *oldukları gibi* alınmalıdırlar; ama ilkin türetilmiş *sonuçlarda* bu sonuncuların o *temellerin* asıl *zeminini* oluşturduklarını ayırırsanız. Teoremlere getirilen somutun sözde *açıklaması* ve tanıtlaması kendini bir yandan totoloji olarak, öte yandan gerçek ilişkinin bir karıştırılması olarak gösterir; dahası, bu karışıklık deneyimi tek-yanlı olarak kabul eden ve ancak bu yolla yalın tanımlarını ve temel-ilkelerini elde edebilmiş olan bilginin aldatmacasının üzerini örtmeye hizmet etmiştir; ve deneyimden çürütmeyi deneyimi somut bütünlüğü içinde değil ama örnek olarak ve hiç kuşkusuz önsavlarına ve kuramlarına yararlı yanlarına göre alarak ve geçerli sayarak siler. Somut deneyimin varsayılmış belirlenimlere bu altgüdümlünde kuramın temeli bulanıklaşır ve yalnızca kurama uygun olan yana göre sergilenirken, buna bağlı olarak bütününde somut algıların yansız olarak kendileri için irdelenmeleri de güçleşir. Bütün ancak bütün sürecin başaşağı çevrilmesiyle doğru ilişkiyi kazanır ki, bunda zemin ve sonuç bağlantısı ve algının düşünceye dönüşmesinin doğruluğu gözlenmeye izin verir. Buna göre böyle bilimleri incelemadaki başlıca güçlüklerden biri *onların içine girmektir*, — ki bunu yapmanın biricik yolu varsayımları *körü körüne kabul etmekten* ve onlara

ilişkin bir Kavram olmaksızın ve üstelik sık sık belirli bile denemeyecek bir tasarıma, en çoğundan düşlemin karışık bir imgesine dayanarak, kabul edilmiş kuvvetlerin, özdeklerin ve bunların hipotetik şekillerinin, yönlerinin ve dönmelerinin belirlenimlerinin şimdilik dosdoğru belleğe kazınmasından geçer. Eğer varsayımları kabul etmek ve geçerli saymak için zorunluk ve Kavramları istenirse, o zaman başlangıç noktasının ötesine geçilemez.

Sentetik yöntemin sağın analitik bilime uygulandığının uygunsuzluğu üzerine yukarıda konuşma fırsatını bulmuştuk. Bu uygulama Wolff tarafından olanaklı her tür bilgiye genişletilmiştir, — bilgiler ki, Wolff'un onları felsefeye ve matematiğe çekmesine karşın, bir ölçüde bütünüyle analitik doğada, bir ölçüde de olumsal ve salt el zanaatları ile ilgili türdedirler. Böyle kolayca kavranan ve doğasından ötürü sağın ve bilimsel irdelemeye yetenekli olmayan gereç ile kaskatı izlenen bilimsel dolambaçlar ve ona giydirilen kılıklar arasındaki zıtlık kendi başına böyle uygulamanın hantallığını ve güvenilmezliğini göstermiştir.¹ Gene de, bu kötüye kullanım bu yöntemin *felsefede* bilimsel sağınlık elde etmek için uygunluğuna ve özelliğine inancı yıkamamıştır; Spinoza'nın felsefesini açıklamadaki örneği uzun bir süre boyunca bir model olarak kabul edilmiştir. Ama gerçekte önceki metafiziğin bütün bir tarzı ve onunla birlikte yöntemi Kant ve Jacobi tarafından bir yana atılmıştır. Kant kendi tarzında o metafiziğin içeriğinin sağın belgitleme yoluyla *antinomilere* götürdüğünü göstermiştir, ki bunların doğası başka bakımlardan daha önce ilgili yerlerde aydınlatıldı; ama Kant sonlu bir içeriğe bağlı olan bu belgitlemenin kendisinin doğası üzerine düşünmemiştir; oysa bunlardan biri öteki ile birlikte düşmek zorundadır. *Doğa Biliminin Başlangıç İlkeleri*'nde kendisi bu yolda felsefe için aklandığını düşündüğü bir bilimi bir derin-düşünce bilimi olarak ve kendi yönteminde ele almanın bir örneğini vermiştir. — Eğer Kant önceki metafiziğe daha çok özdeği açısından saldırmışsa, Jacobi ona başlıca belgitleme yöntemi

¹Örneğin [Christian] Wolff'un *Mimarının Başlangıç İlkeleri*'nde [*Anfangsgründen der Baukunst*: in: *Anfangsgründe aller mathematischen Wissenschaften*, Halle 1710, 1. Teil] Sekizinci Teorem [2. Teil] şöyledir: Bir pencere iki kişinin ona yanyana rahatça dayanabilecekleri kadar geniş olmalıdır.

Tanıt: Çünkü sık sık bir başka kişi ile birlikte pencereye dayanmak ve dışarıyı seyretmek olağandır. Şimdi mimarın ev sahibinin başlıca niyetlerinin doyumunu her bakımdan karşılaması gerektiği için (§ 1), pencereleri de iki kişinin ona yanyana rahatça dayanabilecekleri kadar geniş yapmalıdır.

Aynı yazarın *İstihkamın Başlangıç İlkeleri*'nde *İkinci Teorem*: Düşman yakında kamp kurduğu ve kaleyi ele geçirmek için bir girişimde bulunacağı beklendiği zaman, bütün kale çevresine bir savunma hattı çekilmelidir.

Tanıt: Çevre savunma hatları herhangi birinin dışarıdan kampın içine girebilmesini engeller (§ 311). Ama kaleyi almak isteyenler dışarıdan kampa girmeyi isterler. Öyleyse eğer dışarıda tutulacaklarsa, kale çevresine bir çevre savunma hattı çekilmelidir. Bu nedenle, düşman yakında kamp kurmuşsa ve eğer kaleyi ele geçirme girişiminde bulunacağı bekleniyorsa, o zaman kamp çevre savunma hatları ile kuşatılmalıdır.

yanından saldırmış ve herşeyin dayandığı noktayı, yani böyle belgitleme yönteminin saltık olarak sonlunun katı zorunluluk alanına bağlı olduğunu, ve özgürlüğün, e.d. *Kavramın* ve onunla birlikte *gerçek olan herşeyin* onun ötesinde yattığını ve onun tarafından erişilemez olduğunu çok açık ve çok derin bir yolda vurgulamıştır. — Kant'ın sonucuna göre metafiziği çelişkilere götüren şey onun kendine özgü gerecidir, ve bilginin yetersizliği *öznelliğinden* oluşur; Jacobi'nin sonucuna göre, sorun yöntemde ve yalnızca bir *koşulluluk* ve *bağımlılık bağlantısını* ayımsayan ve buna göre kendini kendinde ve kendi için ve saltık gerçek olan için yetersiz gösteren bilginin kendisinin bütün doğasında yatar. Gerçekte, felsefenin ilkesi *sonsuz özgür Kavram* olduğu için ve tüm içeriği yalnızca onun üzerine dayandığı için, kavramsız sonluluğun yöntemi ona uygun değildir. Bu yöntemin sentezi ve dolaylılığı, *tanıtlama*, onu özgürlüğün karşısında duran bir *zorunluktan* daha ileri götürmez, — yani bağımlı olanın yalnızca *kendinde* olan bir *özdeşliğine* takılır, bu ister *içsel* olarak isterse *dışsal* olarak ayımsansın; ve bu özdeşlikte ondaki olgusalılığı oluşturan şey, ayrımlı olan ve varoluşa çıkan öge, yalnızca *bağımsız tür-lülük* içinde ve buna göre *sonlu birşey* olarak kalır. Öyleyse burada bu *özdeşliğin* kendisi *varoluşa* çıkmaz ve yalnızca *içsel birşey* olarak kalır, ya da yalnızca *dışsal birşeydir*, çünkü belirli içeriği ona verilidir; — her iki bakış açısından da soyut birşeydir ve olgusal yanı kendisinde taşımaz ve kendinde ve kendi için *belirli özdeşlik* olarak koyulmaz; böylelikle biricik ilgi noktasını oluşturan ve kendinde ve kendi için sonsuz olan *Kavram* bu bilgidен dışlanır.

Öyleyse sentetik bilgide İdea yalnızca *Kavram* kendi *özdeşlik* ve *olgusal belirlenimler* kıpılarına göre ya da *evrensellik* ve *tikel ayrımlar* kıpılarına göre — ve dahası ayrıca değişik öğelerin *bağlantısı* ve *bağımlılığı* olan *özdeşlik* olarak — *Kavram* için olduğu düzeye dek ereğine ulaşır. Ama *Kavramın* bu nesnesi onun için yeterli değildir; çünkü *Kavram nesnesinde* ya da *olgusalılığında kendisinin kendi ile birliği* olmuş değildir; zorunlukta özdeşliği onun içindir; ama özdeşlikte [nesnenin] kendisi *belirlilik* değildir, ama özdeşliğe dışsal, e.d. *Kavram* yoluyla belirlenmeyen bir gereç olarak bulunur ki, onda öyleyse *Kavram* kendini bilmez. Öyleyse genel olarak *Kavram* kendi için değildir, birliğine göre aynı zamanda kendinde ve kendi için belirli değildir. İdea bu nedenle bu bilgide nesnenin özel *Kavrama* uygunsuzluğundan ötürü henüz gerçekliğe ulaşamaz. — Ama zorunluk alanı Varlığın ve yansımanın en yüksek doruğudur; kendinde ve kendi için bu alan *Kavramın* özgürlüğüne geçer; ve iç özdeşlik kendi belirişine, *Kavram* olarak *Kavrama* geçer. Zorunluk alanından *Kavrama* bu *geçişin kendinde* nasıl olduğu zorunluğun irdelemesinde gösterildi; aynı geçiş kendini bu kitabın başında *Kavramın türeyişi* olarak da sunmuştur. Burada *zorunluk Kavramın olgusalılığı* ya da *nesnesi* olma konumunu taşır, tıpkı ona geçtiği *Kavramın* da bundan böyle *Kavramın* nesnesi olması gibi. Ama geçişin kendisi

aynıdır. Burada da ilkin yalnızca *kendindedir* ve henüz bilginin dışında bizim derin-düşüncemizde yatar, e.d. henüz bilginin iç zorunluğunun kendisidir. Yalnızca sonuç onun içindir. İdea, Kavramın şimdi *kendi için* kendinde ve kendi için belirli Kavram olduğu düzeye dek, *kılgısal İdeadır, Eylemdir*.

B. İYİNİN İDEASI

Kendi kendisinin nesnesi olan Kavram kendinde ve kendi için belirli olduğu için, özne kendine *Tekil* olarak belirlidir. Öznel birşey olarak yine kendinde var olan bir başkalığın varsayımını taşır; kendini olgusal-laştırma *itkisidir*, kendine *kendi kendisi yoluyla* nesnel dünyada nesnellik vermeyi ve kendini gerçekleştirmeyi isteyen erektir. Kuramsal İdeada öznel Kavram *Evensel* olarak, kendinde ve kendi için *belirlenimsiz* olarak nesnel dünyanın karşısında durur ki, ondan kendine belirli içerik ve kapsak alır. Ama kılgısal İdeada, Edimsel olarak, Edimselin karşısında durur; öznenin kendi kendinde-ve-kendi-için-belirlenmişliğinde taşıdığı öz-pekinlik ise kendi edimselliğinin ve dünyanın *edimsellik-yoksunluğunun* bir pekinliğidir; yalnızca dünyanın başkalığı soyut evrensellik olarak özne için bir hiçlik olmakla kalmaz, ama dünyanın tekilliği ve tekilliğinin belirlenimleri de böyledir. Özne burada *nesnelliği* kendi için aklamıştır; kendi içinde belirliliği nesnel olandır, çünkü evrenselliktir ki, o denli de saltık olarak belirlidir; buna karşı önceki nesnel dünya henüz yalnızca koyulmuş birşey, *dolaysızca* birçok yolda belirli birşeydir, ama yalnızca dolaysızca belirli olduğu için kendi içinde Kavramın birliğinden yoksundur ve kendi için hiçbirşeydir.

Kavramda kapsanan, ona benzeyen ve tekil dışsal edimsellik istemini kendi içinde kapsayan bu belirlilik *İyidir*. Saltık olma değeri ile ortaya çıkar, çünkü kendi içinde Kavramın bütünlüğüdür, aynı zamanda özgür birlik ve öznellik biçiminde nesnel olandır. Bu İdea irdelenen bilgi İdeasından daha yüksektir, çünkü yalnızca evrenselin değerini değil, ama saltık olarak edimsel olanın değerini de taşır. — *İtkidir*, ama bu edimselin henüz öznel olduğu, kendi kendisini koyduğu ve aynı zamanda dolaysız varsayım biçimini taşımadığı düzeye dek; onun kendini olgusal-laştırma itkisi aslında kendine nesnellik vermek değildir — bunu kendisinde taşır—, ama yalnızca bu boş dolaysızlık biçimidir. — Buna göre ereğin etkinliği verili bir belirlenimi kendi içine kabul edebilmek ve kendinin yapabilmek için kendisine karşı yönelmiş değildir; tersine, daha çok kendi belirlenimini koyabilmek ve dışsal dünyanın belirlenimlerinin ortadan kaldırılması dolayısıyla kendine dışsal edimsellik biçiminde olgusallık verebilmek için böyledir. — İstenç İdeası *kendi için* kendini-belirleyen olarak *içeriği* kendi içinde taşır. Şimdi bu hiç kuşkusuz *belirli* içeriktir ve bu düzeye dek *sonlu* ve *sınırlı* birşeydir; kendini-belirleme özsel olarak *tikelleşmedir*, çünkü İstencin kendi içine yansması genelde olumsuz birlik

olarak ayrıca bir başkasının dışlanması ve varsayılması anlamında da tekilliktir. Gene de içeriğin tikelliği ilk olarak Kavramın biçimi yoluyla sonsuzdur ki, Kavram kendi belirliliği olan bu içerikte kendi ile olumsuz özdeşliğini, böylelikle yalnızca tikel birşeyi değil, ama sonsuz tekillikliğini taşır. Böylece kılğısal İdeada içeriğin sözü edilen *sonluluğu* ilk olarak kılğısal İdeanın henüz yerine getirilmemiş İdea olması ile bir ve aynıdır; Kavram *içerik için* kendinde-ve-kendi-için-var-olandır; burada *kendi için* var olan nesnellik biçimindeki İdeadır; bir yandan öznel olan bu nedenle bundan böyle yalnızca *koyulmuş*, keyfi ya da olumsal birşey değil, ama bir saltıktır; ama öte yandan bu *varoluş biçimi*, *kendi-için-Varlık*, henüz *kendinde-Varlığın* biçimini taşımaz. Böylece genel olarak biçim açısından karşıtlık olarak görünen şey *yalın özdeşliğe* yansımış Kavramın biçiminde görünür, e.d. içerikte onun yalın belirliliği olarak görünür; İyi, gerçi kendinde ve kendi için geçerli olsa da, bu yolla herhangi bir tikel erektir ki, gene de gerçekliğini ilkin olgusallaşma yoluyla kazanması gerekmez, tersine daha şimdiden kendi için gerçek olandır.

Dolaysız *olgusallaşmanın* tasımının kendisi burada daha yakın bir açıklamayı gerektirmez; bütünüyle yalnızca yukarıda irdelenen *dışsal ereksellik* tasımıdır; ayrımı yalnızca içerik oluşturur. Biçimsel ereksellik olarak dışsal ereksellikte bu genel olarak belirsiz sonlu bir içerikti; burada da hiç kuşkusuz sonlu, ama böyle olarak aynı zamanda saltık olarak geçerli bir içeriktir. Ama vargı ya da yerine getirilmiş erek açısından daha öte bir ayrım ortaya çıkar. Sonlu erek *olgusalılığı* içinde de benzer olarak yalnızca *aracı* dek ulaşır; başlangıcında daha şimdiden kendinde ve kendi için belirli erek olmadığı için, yerine getirilmiş olarak bile kendinde ve kendi için olmayan bir erek olarak kalır. Eğer İyi de yine *sonlu* birşey olarak saptanırsa ve eğer özsel olarak böyle birşeyse, o zaman o da, içsel sonsuzluğuna bakılmaksızın sonluluğun yazgısından kaçamaz — bir yazgı ki, birçok biçimde görünür. Yerine getirilmiş İyi daha şimdiden öznel erekte, İdeasında olduğu şey yoluyla iyidir; yerine getirilme ona dışsal bir belirli-Varlık verir; ama bu belirli-Varlık yalnızca kendinde ve kendi için hiç olan dışsallık olarak belirli olduğu için, İyi onda yalnızca olumsal, yokedilebilir bir belirli-Varlık taşır, İdeasına karşılık düşen yerine getirmeye erişmiş bir belirli-Varlık değil. — Dahası, İyi içeriğine göre sınırlı birşey olduğu için, birçok İyi türü vardır; varolan İyi yalnızca dışsal olumsallık yoluyla ve Kötülük yoluyla değil, ama İyinin kendisinin çarpışması ve çatışması yoluyla yokoluşa uğrar. Onun için varsayılan nesnel dünya yanından, ki İyinin öznelliği ve sonluluğu bunun varsayımından oluşur ve başka bir dünya olarak kendi yolunda gider, İyinin yerine getirilmesinin kendisi engeller karşısında, giderek olanaksızlık karşısında kalır. Böylece İyi bir *Gerek* olarak kalır; *kendinde ve kendi içindir*, ama *Varlık* son, soyut dolaysızlık olarak ona karşı ayrıca bir *olumsuz-Varlık* ya da *Varlık-olmayan* olarak belirlenmiş kalır. Gerçekleşmiş İyinin İdeası hiç kuşkusuz *saltık bir konutlamadır*, ama bir konutlamadan,

e.d. öznellik belirliliği ile yüklü saltıktan daha çoğu değildir. Henüz karşıtlık içinde iki dünya vardır, biri saydam düşüncenin arı uzaylarındaki öznellik alanı, öteki açılmamış bir karanlık alanı olan dışsal olarak çoklu bir edimselliğin ögesindeki bir nesnellik alanı. O *saltık ereğin* — ki bu edimselliğin *sınırlaması üstesinden gelinemez bir yolda* o ereğin karşısında durur —, bu çözülmemiş çelişkinin tamamlanmış gelişimi *Tinin Görüngübilimi*'nde ayrıntılı olarak irdelendi. — İdea tamamlanmış belirlilik kıpısını kendi içinde kapsadığı için, Kavramın İdeada onunla ilişkiye girdiği öteki Kavram öznelliğinde aynı zamanda bir nesnenin kıpısını taşır; buna göre İdea burada *öz-bilincin* şekline girer ve bu bir yana göre onun açılması ile çıkarılır.

Ama kılğısal İdeada henüz eksik olan şey asıl bilinç kıpısının kendisi, yani, edimsellik kıpısının Kavramda kendi için *dışsal Varlık* belirlenimine erişmiş olmasıdır. — Bu eksiklik *kılğısal* İdeanın henüz *kuramsal* İdea kıpısından yoksun olması biçiminde de görülebilir. Başka bir deyişle, bu sonuncuda öznel Kavramın, yani kendi içinde Kavram tarafından sezilme sürecinde olan Kavramın yanında yalnızca *evrensellik* belirlenimi durur; bilgi kendini yalnızca ayrımsama olarak, Kavramın kendi ile kendi için *belirsiz* özdeşliği olarak bilir; doldurma, e.d. kendinde ve kendi için belirli nesnellik onun için *verili birşeydir* ve *gerçekten var olan* ise öznel koyma ediminden bağımsız olarak bulunan edimselliktir. Öte yandan kılğısal İdea için onun karşısında aynı zamanda üstesinden gelinemez bir sınırlama olarak duran bu edimsellik kendinde ve kendi için bir hiçlik olarak geçerlidir ki, gerçek belirlenimini ve biricik değerini ilkin İyinin erekları yoluyla kazanması gerekir. Buna göre hedefine erişmesinin yolunda yalnızca İstencin kendisi durur, çünkü İstenc kendini bilgidan koparır ve dışsal edimsellik onun için gerçekten var olanın biçimini kazanmaz; buna göre İyinin İdeası bütünlenişini ancak Gerçeğin İdeasında bulabilir.

Ama bu geçişi kendisi yoluyla yapar. Eylemin tasımında bir öncül *iyi ereğin edimsellik ile dolaysız bağıntısıdır*, öyle ki, erek onu gücü altına alır ve ikinci öncülde dışsal *araç* olarak dışsal edimselliğe karşı yöneltir. Öznel Kavram için İyi nesnel olandır; belirli-Varlığı içindeki edimsellik onun karşısında yalnızca henüz kendinde-ve-kendi-için-Varlık anlamında nesnel birşey belirlenimini değil, ama *dolaysız belirli-Varlık* belirlenimini taşıdığı düzeye dek üstesinden gelinemez sınır olarak durur; tersine, edimsellik ya Kötü ya da ilgisiz, yalnızca belirlenebilir olandır ki, değerini kendi içinde taşımaz. Ama ikinci öncülde İyinin karşısında duran bu soyut Varlık daha şimdiden kılğısal İdeanın kendisi tarafından ortadan kaldırılmıştır; bu İdeanın eyleminin ilk öncülü Kavramın *dolaysız nesnelligidir* ki, buna göre erek hiçbir direnç olmaksızın kendini edimselliğe iletir ve onunla yalın, özdeş bağıntı içindedir. Öyleyse bu düzeye dek gereken şey yalnızca onun iki öncülünün düşüncelerini biraraya getirmektir. İlk öncülde nesnel Kavram tarafından dolaysızca

daha şimdiden yerine getirilen şeye ikinci öncülde ilk olarak yalnızca onun dolaylılık yoluyla ve böylelikle *nesnel Kavram için* koyulmuş olması eklenir. Şimdi tıpkı genel olarak erek-bağıntısında yerine getirilmiş ereğin yine yalnızca bir araç da olması, ama evrik olarak aracın da yerine getirilmiş erek olması gibi, benzer olarak İyinin tasımında ikinci öncül daha şimdiden dolaysızca birincide *kendinde* bulunur; ama bu dolaysızlık yeterli değildir, ve ikinci öncül daha şimdiden birincisi için konutlanır; — İyinin onun karşısında duran başka bir edimselliğe karşı yerine getirilmesi dolaylılıktır ki, dolaysız bağıntı ve İyinin edimselleşmişliği için özsel olarak zorunludur. Çünkü yalnızca Kavramın ilk olumsuzlanması ya da başkalığıdır, bir nesnelliktir ki, Kavramın dışsallığa batmışlığı olacaktır; ikinci olumsuzlama bu başkalığın ortadan kaldırılmasıdır ki, bununla ereğin dolaysız yerine getirilişi ilkin kendi için var olan Kavram olarak İyinin edimselliği olur, çünkü bu edimsellikte Kavram kendi ile özdeş olarak koyulur, bir başkası ile değil, ve yalnızca böylelikle özgür Kavram olarak koyulur. Şimdi eğer İyinin ereği gene de bu yolla yerine getirilmeyecekse, o zaman bu Kavramın etkinliğinden önce doldurduğu duruş noktasına, hiçlik olarak belirlenen ve gene de olgusal olarak varsayılan edimselliğin duruş noktasına bir geri düşüşüdür — kötü sonsuzluğa ilerlemeye dönen bir geri düşüş ki, zeminini yalnızca o soyut olgusalılığın ortadan kaldırılmasında bu ortadan kaldırmanın o denli de dolaysızca unutulmasında ya da bu olgusalılığın gerçekte daha şimdiden kendinde ve kendi için hiçlik olan, nesnel olmayan bir edimsellik olarak varsayıldığının unutulmasında bulur. Yerine getirilmemiş ereğin varsayımının ereğin edimsel yerine getirilişinden sonra bu yinelemesi buna göre kendini öyle bir yolda belirler ki, nesnel Kavramın *öznel desteği* yeniden üretilir ve bitimsiz kılınır, böylelikle İyinin *sonluluğu* içeriğine olduğu gibi biçimine göre de kalıcı gerçeklik olarak görünür, ve edimselleşmesi her zaman yalnızca *tekil* bir edim olarak görünür, *evrensel* bir edim olarak değil. — Gerçekte bu belirlilik kendini İyinin edimselleşmesinde ortadan kaldırmıştır; nesnel Kavramı henüz *sınırlayan* şey onun kendine ilişkin kendi *görüşüdür* ki, edimselleşmesinin *kendinde* ne olduğu üzerine düşünme yoluyla yiter; bu görüş yoluyla yalnızca kendi yolunda durur ve böylece yapması gereken şey dış bir edimselliğe değil, ama kendine karşı dönmektir.

Başka bir deyişle, ikinci öncüldeki etkinlik yalnızca tek-yanlı bir *kendi-için-Varlık* ortaya çıkarır ve buna göre ürünü *öznel ve tekil* birşey olarak görüldüğü için onda ilk varsayım yinelenirken, gene de bu etkinlik gerçekte o denli de nesnel Kavramın ve dolaysız edimselliğin *kendinde var olan* özdeşliğinin koyulmasıdır. Bu dolaysız edimsellik yalnızca bir görüngü olgusalılığını taşıma, kendinde ve kendi için hiçbirşey ve yalnızca nesnel Kavram tarafından belirlenebilir olma varsayımı yoluyla belirlenir. Dış edimsellik nesnel Kavramın etkinliği yoluyla değiştiği ve böylelikle belirlenimi ortadan kaldırıldığı zaman, tam bu yolla o

edimsellikten salt görüngüsel olgusalılık, dışsal belirlenebilirlik ve hiçlik uzaklaştırılır ve bu edimsellik böylelikle kendinde ve kendi için var olan olarak *koyulur*. Bunda genel olarak varsayım, yani İyinin salt öznel ve içeriği açısından sınırlı bir erek olarak belirlenimi, onu yalnızca öznel etkinlik yoluyla olgusallaştırma zorunluğu, ve bu etkinliğin kendisi ortadan kalkar. Sonuçta dolaylılık kendini ortadan kaldırır; sonuç tek bir *dolaysızlıktır* ki, varsayımın yeniden kurulması değil, ama daha çok onun ortadan kaldırılmışlığıdır. Böylelikle kendinde ve kendi için belirli Kavramın İdeası bundan böyle salt etkin öznedeki değil, ama o denli de dolaysız bir edimsellik olarak koyulur; ve evrik olarak, bu edimsellik, bilgide olduğu gibi, gerçekten var olan nesnellik olarak koyulur. Öznenin ona varsayımı tarafından yüklenen tekilliği bu varsayım ile birlikte yitmiştir; böylelikle özne şimdi *özgür, evrensel kendi ile özdeşliktir* ki, onun için Kavramın nesnelliği ne denli *verili*, dolaysızca onun için *bulunan* bir nesnellik ise, özne de o denli kendini kendinde ve kendi için belirli Kavram olarak bilir. Böylelikle bu sonuçta *bilgi* yeniden kurulur ve kılğısal İdea ile birleşir; verili bulunan edimsellik aynı zamanda yerine getirilmiş saltık erek olarak belirlenir, ama araştıran bilgide olduğu gibi Kavramın özneliği olmaksızın salt nesnel dünya olarak değil, iç zemini ve edimsel kalıcılığı Kavram olan nesnel dünya olarak. Bu saltık İdeadır.

Bölüm Üç Saltık İdea

Saluk İdea, kendini gösterdiği gibi, kuramsal İdeanın ve kılğısal İdeanın özdeşliğidir ki, bunların her biri kendi için henüz tek-yanlıdır, İdeanın kendisini yalnızca aranan bir öte-yan ve erişilmemiş bir hedef olarak kendi içinde taşır; buna göre her biri *çabanın bir sentezidir*, İdeayı kendi içinde taşıdığı denli de *taşımaz*, bir düşünceden ötekine geçer, ama iki düşünceyi biraraya getirmez ve çelişkilerinde durup kalır. Saltık İdea, olgusalılığına salt kendisi ile biraraya gelen ussal Kavram olarak, nesnel özdeşliğinin bu dolaysızlığından ötürü bir yandan *Yaşama* geri dönüştür; ama dolaysızlığının bu biçimini o denli de ortadan kaldırmıştır ve kendi içinde en yüksek karşıtlığı taşır. Kavram yalnızca *Ruh* değil, ama özgür öznel Kavramdır ki, kendi içindir ve dolayısıyla *Kişilik* taşır, — kılğısal, kendinde ve kendi için belirli, nesnel Kavram ki, Kişi olarak içine-işlenemez atomik Özneliktir, ama o denli de dışlayıcı tekillik değildir, tersine kendi için *evrensellik* ve *bilmedir* ve kendi başkasında *kendi* nesnelliğini nesne olarak alır. Başka her şey yanılgı, bulanıklık, sanı, çaba, özenç ve geçiciliktir; yalnızca Saltık İdea *Varlık*, geçici olmayan *Yaşam*, *kendini bilen Gerçeklik* ve *tüm Gerçekliktir*.

Saluk İdea felsefenin biricik nesnesi ve içeriğidir. *Tüm belirliliği* kendi içinde kapsadığı ve özü öz-belirlenim ya da tikelleşme yoluyla kendine

geri dönmek olduğu için, değişik şekillenmeleri vardır ve felsefenin işi bunlarda onu tanımaktır. Doğa ve Tin genel olarak onun *belirli-Varlığını* sergilemenin değişik kipleri, ve Sanat ve Din kendini ayımsamasının ve kendine uygun bir belirli-Varlık vermesinin değişik kipleridir; Felsefe Sanat ve Din ile aynı içeriği ve aynı ereği paylaşır; ama saltık İdeayı ayımsamanın en yüksek kipidir, çünkü onun kipi en yüksek kip, Kavramdır. Buna göre reel ve ideal sonluluğun olduğu gibi sonsuzluğun ve kutsallığın o şekillenmelerini de kendi içinde taşır ve onları ve kendi kendisini kavrar. Bu tikel kiplerin türetilmesi ve bilgisi şimdi tikel felsefi bilimlerin daha öte işidir. Saltık İdeanın *mantıksal* yanına onu bir *kipi* de denebilir; ama *kip tikel* bir türü, bir biçim *belirliliğini* belirtirken, buna karşı mantıksal yan evrensel kiptir, onda tüm tikel kipler ortadan kaldırılır ve örtülür. Mantıksal İdea arı özü içindeki İdeanın kendisidir, Kavramında yalın özdeşlik içinde kapalı ve henüz bir biçim-belirliliği içinde *görünüşe* çıkmamış İdeadır. Mantık buna göre saltık İdeanın öz-devimini yalnızca kökensel Söz olarak sergiler ki, bir *anlatımdır* [*Äußerung*], ama öyle bir anlatım ki, dışsal birşey [*Äußerer*] olarak varken dolaysızca yine yitmiştir; İdea öyleyse yalnızca bu öz-belirlenimde, bu *kendini işitme* ediminde, *arı düşüncede* vardır ki, bunda ayırım henüz *başkalık* değildir, tersine kendine eksiksiz olarak saydamdır ve öyle kalır. — Böylelikle mantıksal İdeanın içeriği *sonsuz biçim* olarak kendisidir, — *biçim* ki, *içeriğin* kendi içine gitmiş ve özdeşlikte ortadan kaldırılmış biçim-belirlenimi olduğu, ve bunu bu somut özdeşliğin biçim olarak açınmış özdeşliğe karşıt olduğu yolda yaptığı düzeye dek *içeriğe* karşı karşısavı oluşturur; içerik saltık olarak *bağıntı* içinde duran ve belirliliği aynı zamanda görünüş olarak koyulan genelde biçime karşı bir başkasının ve verili olanın şeklini taşır. — Saltık İdeanın kendisi daha tam olarak yalnızca biçim-belirleniminin onun kendisinin tamamlanmış bütünlüğü, arı Kavram olması olgusunu içeriği olarak alır. Şimdi İdeanın *belirliliği* ve bu belirliliğin bütün bir süreci Mantık Biliminin nesnesini oluşturmuş ve bu süreçten saltık İdeanın kendisi *kendi için* ortaya çıkmıştır; ama kendi için kendini öyle bir yolda koymuştur ki, belirlilik bir *içeriğin* şeklini taşımaz, ama yalnızca *biçim* olarak bulunur, ve buna göre İdea saltık olarak *evrensel İdeadır*. Öyleyse burada henüz irdelenmesi gereken şey genel olarak bir içerik değil, ama biçiminin evrensel yanısıdır —, e.d. *Yöntem*.

Yöntem ilkin bilmenin salt *tür ve tarzı* olarak görünebilir, ve gerçekten de böyle bir doğası vardır. Ama tür ve tarz Yöntem olarak yalnızca *Varlığın kendinde ve kendi için belirli* bir kipliği değildir; tersine, bilmenin kipliği olarak *Kavram* yoluyla belirlenmiş olarak ve *Biçim* olarak koyulur, çünkü tüm nesnelliğin ruhudur ve başka türlü belirlenmiş tüm İçerik gerçekliğini yalnızca Biçimde bulur. Eğer İçerik yine Yönteme verili olarak ve kendine özgü bir doğa taşıyor olarak kabul edilirse, o zaman böyle bir belirlenimde Yöntem, tıpkı genel olarak mantıksal öge gibi,

salt *dışsal* bir biçimdir. Ama buna karşı başvurabileceğimiz şey yalnızca mantıksal olanın temel Kavramı değildir; tersine, onun verili bir içeriğin ve nesnelerin tüm şekillerini ortaya çıkaran bütün bir süreci bunların geçiciliğini ve gerçeksizliğini göstermiştir; ve verili bir nesnenin temel olabilmesi ve saltık Biçimin onunla salt dışsal ve olumsal bir belirlenim olarak ilişkili olabilmesi bir yana, tersine, saltık Biçim kendini saltık temel ve enson gerçeklik olarak tanıtlamıştır. Buradan Yöntem *kendi kendini bilen*, *kendini* öznel olduğu gibi nesnel olma anlamında da Saltık olarak *nesne alan Kavram* olarak, böylelikle Kavramın ve Olgusallığının arı bağdaşması olarak, Kavramın kendisi olan Varoluş olarak ortaya çıkmıştır.

Buna göre burada Yöntem olarak irdelenecek olan şey yalnızca *Kavramın* kendisinin devimidir ki, doğası daha şimdiden bilinmektedir; ama *ilkin* bundan böyle ek bir *imlem* daha vardır ki, buna göre *Kavram herşeydir* ve devimi *evrensel saltık etkinlik*, kendi kendini belirleyen ve kendini olgusallaştıran devimdir. Yöntem bu nedenle kısıtlama olmaksızın evrensel, içsel ve dışsal kip olarak ve saltık olarak sonsuz kuvvet olarak tanınacaktır ki, kendini dışsal, Usa uzak ve ondan bağımsız birşey olarak sunduğu ölçüde hiçbir nesne ona direnç gösteremez, ona karşı tikel bir doğada olamaz ve onun tarafından içine işlenmemiş kalamaz. Bu nedenle *Ruh ve Tözdür*, ve herşey ancak *bütünüyle Yönteme altgüdümlü* olarak kavranır ve gerçekliği içinde bilinir; o her olgunun kendisinin Yöntemidir, çünkü etkinliği Kavramdır. Bu ayrıca onun *evrenselliğinin* de gerçek anlamıdır; derin-düşünmenin evrenselliğine göre, yalnızca *herşey* için yöntem olarak alınır; ama İdeanın evrenselliğine göre, hem bilmenin, *öznel olarak* kendini bilen Kavramın tür ve tarzı, hem de *şeylerin*, e.d. ilk olarak *tasarım* ve *derin-düşünmeye başkaları* olarak göründükleri ölçüde Kavramların *nesnel* tür ve tarzı ya da daha doğrusu *tözselliğidir*. Buna göre Yöntem yalnızca Usun en yüksek *kuvveti* ya da daha doğrusu *biricik* ve saltık *kuvveti* değil, ama ayrıca onun *kendi kendisi yoluyla herşeyde kendini* bulmak ve kendini bilmek için en yüksek ve biricik *itiksidir*. — Böylelikle burada *ikinci olarak* ayrıca *Yöntemin Kavram olarak Kavramdan ayrımı* ya da *tikel yanı* da belirtilir. Kavram kendi için irdelenirken dolaysızlığı içinde görünmüştü; ve *derin-düşünme* ya da *onu irdeleyen Kavram bizim* bilmemize düşüyordu. Yöntem bu bilmenin kendisidir ki, onun için Kavram salt nesne değil ama bilmenin kendi öznel edimidir, bilme etkinliğinin ondan ayırdedilen ama onun kendi özsellliği olarak ayırdedilen *aleti* ve aracıdır. Araştıran bilmede (*suchenden Erkennen*) yöntem yine aynı yolda *alet* olarak, öznel yanda duran bir araç olarak alınır ki, bu yan onun yoluyla nesne ile bağıntı içine getirilir. Özne bu tasımda bir uç ve nesne öteki uçtur, ve birincisi yöntemi yoluyla kendini ikincisi ile birleştirir, ama böylece kendi için *kendi ile birleşmiş* olmaz. — Uçlar türülükleri içinde kalır, çünkü Özne, Yöntem ve Nesne *tek bir özdeş Kavram* olarak koyulmaz; buna göre tasım her zaman biçimseldir; öznenin

biçimi kendi yöntemi olarak kendi yanına onda koyduğu öncül *dolaysız* bir belirlenimdir ve bu nedenle gördüğümüz gibi *öznde hazır bulunan* olgular olarak tanım, bölümleme vb. gibi biçim belirlenimlerini kapsar. Buna karşı gerçek bilmede Yöntem yalnızca belli belirlenimlerin bir çokluğu değil, ama Kavramın kendinde ve kendi için belirlenmişliğidir; ve Kavramın orta terim olmasının nedeni yalnızca o denli de nesnel olanın imlemini taşımasıdır; nesnel olan buna göre vargıda yalnızca Yöntem yoluyla bir dış belirliliğe erişmez, ama öznel Kavram ile özdeşliği içinde koyulur.

1. Buna göre Yöntemi oluşturan şey Kavramın kendisinin belirlenimleri ve bunların bağıntılarıdır ki, şimdi Yöntemin belirlenimleri olma imleminde irdelenmelidirler. — Bunun için *ilk olarak başlangıç* ile başlanmalıdır. Başlangıçtan daha önce Mantığın kendisinin başında olduğu gibi yine önceden öznel bilme durumunda da söz edildi ve, keyfi olarak ve kategorik bir bilinçsizlik ile yapılmadıkça, belli güçlükler getiriyor gibi görünebilmesine karşın gene de aşırı ölçüde yalın bir doğada olduğu gösterildi. Başlangıç olduğu için, içeriği *dolaysız* birşeydir, ama öyle bir dolaysız ki, *soyut evrensellik* anlamını ve biçimini taşır. Bunun dışında, eğer *Varlığın* ya da *Özün* ya da *Kavramın* bir içeriği ise, *dolaysız* birşey olduğu düzeye dek *varsayılı*, *verili*, *önesürümlü* birşeydir. Ama *ilk olarak duyuşsal sezginin* ya da *tasarımın* değil, ama *düşünmenin* bir dolaysızıdır ki, dolaysızlığından ötürü duyulurüstü, *işsel bir sezgi* de denebilir. Duyuşsal sezginin dolaysızı *çoklu* ve *tekil* birşeydir. Arna bilme kavrayan düşünmedir, ve buna göre başlangıcı da *yalnızca düşünme ögesindedir*, — *yalın* ve *evrensel* birşeydir. Bu biçim daha önce tanım durumunda söz konusu edildi. Sonlu bilmenin başlangıcında da evrensellik aynı yolda özsel belirlenim olarak kabul edilir, ama Varlık ile karşıtlık içinde yalnızca düşünme-belirlenimi ve Kavram-belirlenimi olarak alınır. Gerçekte bu *ilk evrensellik dolaysız* bir evrenselliktir ve bu nedenle o denli de *Varlığın* imlemini taşır; çünkü Varlık tam olarak bu kendi ile soyut bağıntıdır. Varlık başka hiçbir türetmeye gereksinmez — sanki yalnızca duyuşsal sezgiden ya da başka herhangi bir yerden alındığı için tanımın soyut ögesine aitmiş ve bu düzeye dek gösterilmesi gerekiyormuş gibi. Bu gösterme ve türetme bir *dolaylılığı* ilgilendirir ki, salt bir başlangıçtan daha çoğudur, ve öyle bir dolaylılıktır ki, düşünerek kavramaya ait değildir, ama tasarımın, görgül ve uslamamacı bilincin düşünmenin duruş noktasına yükselişidir. Düşüncenin ya da Kavramın Varlık ile yürürlükteki karşıtlığının bakış açısından, kendi için birinciye henüz hiçbir Varlığın ait olmaması ve ikincinin ise düşüncenin kendisinden bağımsız ve kendine özgü bir zemininin olması önemli bir gerçeklik gibi görünür. Arna yalın *Varlık* belirlenimi kendinde öylesine yoksuldur ki, salt bu nedenle üzerine gürültü paturtu koparmak gereksizdir; evrenselin dolaysızca kendisi bu dolaysızdır, çünkü soyut birşey olarak o denli de salt kendi ile soyut bağıntı ve böylece Varlıktır. Gerçekte Varlığın

gösterilmesi isteminin daha öte bir iç anlamı vardır ki, bunda salt bu soyut belirlenim yatmaz; onunla denmek istenen daha çok genel olarak *Kavramın olgusallaşması* istemidir; ama bu olgusallaşma *başlangıcın* kendisinde yatmaz, tersine bilmenin daha ileri bütün bir gelişiminin hedefi ve işidir. Dahası, başlangıcın *içeriğinin* gösterme yoluyla iç ya da dış algıda aklanması ve gerçek ya da doğru birşey olarak onaylanması gerektiği için, bundan böyle onunla denmek istenen şey genel olarak evrenselliğin *biçimi* değil ama onun *belirliliğidir*, ki birazdan zorunlu olarak bundan söz edeceğiz. Başlangıcın onunla yapıldığı *belirli içeriğin* doğrulanması onun *gerisinde* yatıyor görünür; gerçekte ise, eğer kavrayan bilmeye aitse, bir ilerleme olarak görülecektir.

Başlangıcın böylece Yöntem için yalın ve evrensel birşey olmanın dışında başka hiçbir belirliliği yoktur; bunun kendisi onu eksik kılan *belirliliktir*. Evrensellik arı, yalın Kavramdır, ve Yöntem Kavramın bilinci olarak bilir ki, Evrensellik salt bir kıpıdır ve Kavram onda henüz kendinde ve kendi için belirli değildir. Ama başlangıcı salt Yöntem uğruna daha ileri götürecek olan bu bilinç ile Yöntem biçimsel birşey, dışsal derin-düşüncede koyulmuş birşey olacaktır. Ama Yöntem nesnel, içkin biçim olduğuna göre, başlangıcın dolaysız *kendi içinde* eksik birşey ve kendini daha ileri götürme *itkisi* ile yüklü olmalıdır. Ama saltık Yöntemde Evrensel salt soyut birşey olarak değil, nesnel Evrensel olarak, e.d. *kendinde somut bütünlük* olarak geçerlidir, ama bu bütünlük henüz *koyulmuş* değildir, henüz *kendi için* değildir. Giderek genel olarak soyut evrensel bile Kavramda, e.d. gerçekliği açısından görüldüğünde, salt *yalın* birşey değildir, ama *soyut* birşey olarak daha şimdiden bir *olumsuzlama* ile yüklü olarak *koyulmuştur*. Bu nedenle, ister *edimsellikte* olsun isterse *düşüncede*, genellikle düşünülüşü gibi böyle yalın ve böyle soyut hiçbirşey *yoktur*. Böyle yalın birşey salt bir *sanıdır* ki, zeminini ancak gerçekte bulunanın bilinçsizliğinde taşır. — Daha önce, başlayan, başlangıcı yapan dolaysız olan olarak belirlenmişti; *evrenselin dolaysızlığı* burada *kendi-için-Varlık* olmaksızın *kendinde-Varlık* olarak anlatılan ile aynı şeydir. — Bu nedenle pekala denebilir ki, tüm başlangıç *Saluk* ile yapılmalıdır, tıpkı *kendinde-var-olanın* Kavram olması ölçüsünde, tüm ilerlemenin yalnızca Saluk'un açıklaması olması gibi. Ama Saluk ilkin yalnızca *kendinde* olduğu için o denli de Saluk değildir, ne de koyulmuş Kavram ya da İdeadır; çünkü bunlar tam olarak *kendinde-Varlığın* salt soyut, tek-yanlı bir kıpı olduğunu anlatırlar. Bu nedenle ilerleme bir tür *gereksizlik* değildir; eğer başlangıcı yapan gerçekte daha şimdiden Saluk olmuş olsaydı, o zaman ilerleme bir gereksizlik olurdu; ilerleme daha çok Evrenselin kendini belirlemesinden ve *kendi için* Evrensel olmasından, e.d. o denli de Tekil ve Özne olmasından oluşur. Yalnızca tamamlanışında Saluktur.

Burada anımsatılabilir ki, *kendinde* somut bütünlük olan başlangıç böyle olarak *özgür* de olabilir ve *dolaysızlığı dışsal bir belirli-Varlığın*

belirlenimini taşıyabilir; *dirimli varlığın tohumu* ve genel olarak *öznel erek* kendilerini böyle başlangıçlar olarak göstermişlerdir ve buna göre ikisi de kendileri *itkilerdir*. Buna karşı tinsel-olmayan ve dirimli-olmayan şeyler ise salt *olgusal olanak* olarak somut Kavramdırlar; *Neden* somut Kavramın zorunluluk alanındaki başlangıç olarak onda dolaysız bir belirli-Varlık taşıdığı en yüksek basamaktır; ama henüz kendini edimsel olgusallaşmasında bile özne olarak sürdüren özne değildir. Örneğin güneş ve genel olarak dirimli-olmayan herşey belirli varoluşlardır ki, onlarda olgusal olanak bir *iç bütünlük* olarak kalır ve bütünlüğün kısımları onlarda yine özne biçimde *koyulur* ve, kendilerini olgusallaştırdıkları ölçüde, bir varoluşa başka cisimsel bireyler yoluyla ulaşırlar.

2. Başlangıcı oluşturan somut bütünlük böyle olarak kendisinde ilerlemenin ve gelişimin başlangıcını taşır. Somut birşey olarak *kendi içinde ayrılmıştır*; ama *ilk dolaysızlığı* nedeniyle ilk ayrılmışma ilk olarak *türlüleşmedir*. Ama dolaysız olan kendi ile bağıntılı evrensellik olarak, Özne olarak, bu türülüğün de *birliğidir*. Bu yansıma daha öte ilerlemenin ilk basamağıdır, — *ayrımın*, yargının, genel olarak *belirlemenin* ortaya çıkışı. Özsel olan şey saltık Yöntemin evrenselin belirlenimini onun kendisinde bulması ve tanınmasıdır. Anlak düzlemindeki sonlu bilme burada öyle bir yolda davranır ki, somut olandan o evrenselin soyutlama yoluyla üretiminde dışladığı şeyi şimdi eşit ölçüde dışsal olarak yeniden kabul eder. Buna karşı saltık Yöntem *dışsal* derin-düşünme olarak davranmaz, tersine belirli olanı nesnesinin kendisinden alır, çünkü kendisi onun içkin ilkesi ve ruhudur. — Bu, *şeyleri kendilerinde ve kendileri için irdelemek*, Platon'un bilme etkinliğinden istediği şeydir: Bir yandan onları evrensellikleri içinde irdelemek, ama öte yandan onlardan saparak durumlara, örneklerle ve karşılaştırmalara sarılmamak, tersine yalnızca onları önüne almak ve onlara içkin olanı bilince çıkarmak. — Saltık bilmenin yöntemi bu düzeye dek *analitiktir*. Başlangıçtaki evrenselinin daha öte belirlenimini bütünüyle ve yalnızca onda *bulması* Kavramın saltık nesnelligidir ki, bunun pekinliği Yöntemdir. Ama o denli de *sentetiktir*, çünkü dolaysızca *yalın bir evrensel* olarak belirlenmiş olan nesnesi, dolaysızlığının ve evrenselliğinin kendisinde taşıdığı belirlilik yoluyla, kendini bir *başkası* olarak gösterir. Türlü olanların bu bağıntısı — ki nesne böylece kendi içinde budur — gene de bundan böyle sonlu bilme durumundaki sentez ile denmek istenen şey değildir; nesnenin o denli de genel olarak analitik olan belirlenimi yoluyla, e.d. bağıntısının *Kavramdaki* bağıntı olması yoluyla, bu bağıntı kendini sentetik bağıntıdan bütünüyle ayırır.

Başlangıçtaki Evrenselin kendini kendi içinden *kendi başkası* olarak belirlemesini sağlayan ve sentetik olduğu denli analitik de olan bu *Yargı* kıpısına *diyalektik* kıpı denecektir. *Diyalektik* modernlerin metafiziğinde ve daha sonra genel olarak eskilerin olduğu gibi yenilerin de halksal felsefeleri yoluyla çok yanlış anlaşılan eski bilimlerden biridir. Diogenes Laertius Thales'in doğa felsefesinin, Sokrates'in ahlak felsefesinin

kurucuları olmaları gibi, *Platon* için de onun felsefeye ait bilimlerden üçüncüsünün, Diyalektiğin kurucusu olduğunu söyler — bir hizmet ki, eski dünya tarafından onun en yüksek hizmeti olarak görülmesine karşın, ondan en çok söz etmeleri gerekenler tarafından sık sık bütünüyle göz ardı edilmesi sürmektedir. Diyalektik sık sık bir *sanat* olarak görülmüştür, sanki öznel bir *beceri* üzerine dayanıyormuş ve Kavramın nesnelliğine ait değilmiş gibi. Kant felsefesinde hangi şekli ve hangi sonucu kazandığı onun bakış açısının belirli örneklerinde daha önce gösterildi. Diyalektiğin bir kez daha Us için zorunlu olarak tanınması sonsuz önemde bir adım olarak görülmelidir, üstelik bundan Kant'ın ondan çıkardığı sonuca karşıt bir sonucun çıkarılması gerekse de.

Bundan başka, Diyalektik genellikle olumsal birşey gibi görünmesinin yanı sıra sık sık daha tam olarak şu biçimi alır: Herhangi bir nesneye, örneğin evrene, devime, noktaya vb. herhangi bir belirlenimin ait olduğu gösterilir — örneğin, söz konusu nesneleri sırasıyla alırsak, uzayda ya da zamanda sonluluk, *bu* tikel yerde olma, uzayın saltuk olumsuzlanması; ama bundan sonra eşit zorunlulukla karşıt belirlenimin de, örneğin uzayda ve zamanda sonsuzluğun, *bu* tikel yerde olmamanın, uzay ile bağının ve dolayısıyla uzaysallığın da nesneye ait olduğu gösterilir. Eski Eleatik okul Diyalektiğini başlıca devime karşı, *Platon* sık sık kendi zamanının, özellikle Sofistlerin tasarım ve kavramlarına karşı, ama ayrıca arı kategorilere ve derin-düşünce belirlenimlerine karşı da uyguladı; daha sonraki bir dönemin kültürlü kuşkuculuğu onu yalnızca bilincin sözde dolaysız olgularına ve gündelik yaşamın düzgülerine değil, ama ayrıca bilimsel kavramlara dek genişletmiştir. Şimdi böyle diyalektikten çıkarılan vargı genel olarak getirilen önesürümlerin *çelişkileri* ve *hiçlikleridir*. Ama bu vargı iki anlamda olabilir: — Ya nesnel anlamda, e.d. böyle bir yolda kendi içinde kendi ile çelişen *nesnenin* kendini ortadan kaldırması ve bir hiçlik olması anlamında, ki örneğin Eleatiklerin sonucu buydu ve onlara göre örneğin evrene, devime, noktaya *gerçeklik* yadsınıyordu; — ya da öznel anlamda, *bilginin kusurlu olması* anlamında. İkinci vargı altında anlaşılabilecek şeylerden biri bir hile ile aldatıcı görünüşü yutturanın yalnızca bu diyalektik olduğudur. Bu *duyusal* kanıt ve *alşıldık tasarım* ve *yargılara* sarılan sözde sağlam insan anlayışının her zamanki görüşüdür ki, kimi *zaman* daha dingindir — örneğin Köpek Diogenes'in sessizce ileri geri yürüyerek devimin diyalektiğini kofluğu içinde göstermesi gibi; ama sık sık belki de salt bir budalalıkta ya da — törel olarak önemli konular söz konusu olduğunda — ötsel olarak sağlam olanı sarsmaya çalışan ve erdemsizliğin eline zeminler vermeyi öğreten bir saygısızlıkta onu görür ve öfkeye kapılır; ve bu görüştür ki Sofistlerin diyalektiğine karşı Sokratik diyalektikte görülür, ve bir hiddettir ki, karşı yöne dönmüş ve giderek Sokrates'in yaşamına patlamıştır. Diogenes'in yapıtı o ayaktakımına yaraşır çürütme, düşünmenin karşısına *duyusal bilinci* çıkarıp bunda gerçekliği bulduğunu sanısı kendi

başına bırakılmalıdır; ama, Diyalektiğin törel belirlenimleri ortadan kaldırdığı düzeye dek, Usun onların yeniden ama gerçeklikleri içinde, ve haklarının olduğu gibi sınırlarının da bilinci ile nasıl kuracağını bildiğine güvenmeliyiz. — Ya da yine öznel hiçliğin sonucu Diyalektiğin kendisini değil ama daha çok diyalektiğin ona karşı dönmüş olduğu bilme etkinliğini, ve, kuşkuculuğun ve benzer olarak Kant felsefesinin anlamında ise, *genel olarak bilmeyi* ilgilendiriyor olabilir.

Buradaki temel önyargı Diyalektiğin *yalnızca olumsuz bir sonucunun* olduğudur, ve bu nokta birazdan daha tam belirlenimini kazanacaktır. İlk olarak, genellikle Diyalektiğin içinde görüldüğü o sözle edilen *biçim* açısından belirtmek gerek ki, o biçime göre Diyalektik ve sonucu ele alınan *nesneyi* ya da öznel *bilmeyi* ilgilendirir, ve bu bilmenin ya da nesnenin bir hiç olduğunu bildirir; buna karşı, bir *üçüncü* olarak nesnede gösterilen *belirlenimler* ise dikkate alınmadan bırakılır ve kendileri için geçerli olarak varsayırlar. Bu eleştirel olmayan yordam üzerine dikkati çekmiş olması ve böylelikle *düşünce-belirlenimlerinin kendilerinde ve kendileri için* irdelenmeleri anlamında Mantığın ve Diyalektiğin yeniden kuruluşuna bir dürtü vermiş olması Kant felsefesinin sonsuz ölçüde değerli yanlarından biridir. Düşünme ve Kavram olmaksızın alındığı biçimiyle nesne bir tasarım ya da giderek bir addır; nesne ne ise düşünce-belirlenimlerinde ve Kavram-belirlenimlerinde *odur*. Öyleyse gerçekte herşey gelip yalnızca bu belirlenimlere dayanır; onlar Usun gerçek nesnesi ve içeriğidirler, öyle ki nesne ve içerik ile onlardan ayırım içinde anlaşılan başka herşey geçerliğini yalnızca onlar yoluyla ve onlarda kazanır. Buna göre belirlenimlerin kendilerini yapı ve dışsal bir bağlantı yoluyla eytişimsel olarak göstermeleri bir nesnenin ya da bilgilenmenin suçu olarak alınmamalıdır. Bu yolda nesne ve bilme bir özne olarak tasarımlanır ve *belirlenimler* ona yüklemeler, özellikler, bağımsız evrenseller biçiminde öyle bir yolda getirilirler ki, kendileri için sağlam ve doğru olsalar da, ancak yabancı ve olumsal bir bağlantı yoluyla bir üçüncüde ve onun tarafından eytişimsel ilişkiler ve çelişki içine getirilirler. Tasarımın ve anlağın böyle dışsal ve durağan bir öznesi gibi soyut belirlenimler de temelde yatan *enson* ve güvenilir dayanaklar olarak görülmek yerine, tersine kendileri dolaysız olarak, tam anlamıyla varsayılmış ve başlangıçta olan dolaysız birşey olarak görüleceklerdir ki, daha önce gösterildiği gibi, kendinde ve kendi için Diyalektüğe boyun eğmelidir, çünkü *kendinde* Kavram olarak alınacaktır. Böylece katı ve durağan olarak kabul edilen tüm karşıtlıklar — örneğin sonlu ve sonsuz, tekil ve evrensel — söz gelimi dışsal bir bağlantı yoluyla çelişki içinde değildirler; tersine, doğalarının irdelemesinin gösterdiği gibi, kendilerinde ve kendileri için geçitirler; sentez ve içinde göründükleri özne onların Kavramlarının kendisinin yansımasının ürünüdür. Eğer kavramsız irdeleme onların dışsal ilişkilerinde durup kalıyor ve onları yalıtıp katı varsayımlar olarak bırakıyorsa, onların kendilerini

göz önünde tutan, ruhları olarak onları devindiren ve diyalektiklerini ortaya çıkaran daha çok Kavramdır.

Şimdi bu yukarıda belirtilen duruş noktasının kendisidir ki, ona göre bir evrensel İlk, *kendinde ve kendi için irdelendiğinde*, kendini kendi başkası olarak gösterir. Bütünüyle genel olarak anlaşıldığında, bu belirlenim öyle bir yolda alınabilir ki, burada ilkin *dolaysız* olan böylelikle *dolaylı* olan olarak, bir başkası ile *bağıntılı* olarak görünür, ya da evrensel olan tikel olan olarak koyulur. Böylelikle ortaya çıkan *ikinci* terim birincinin *olumsuzu*, ve eğer daha öte ilerlemeyi önceden dikkate alırsak, *ilk olumsuzdur*. Dolaysız terim bu olumsuz yana göre başkasında *yitmiştir*, ama başkası özsel olarak *boş olumsuz* değil, diyalektiğin olağan sonucu olarak alınan *yokluk* değil, ama *birincinin başkası, dolaysızın olumsuzudur*; öyleyse *dolaylı* olarak belirlidir — genel olarak *birincinin belirlenimini* kendi içinde kapsar. Birinci terim böylelikle özsel olarak giderek başkasında *saklanır* ve *sürdürülür*. Olumluya *kendi olumsuzunda*, varsayımın içeriğinde, sonuçta sıkı sıkıya sarılmak, — bu ussal bilmedeki en önemli noktadır; aynı zamanda bu gereğin saltık gerçekliği ve zorunluğu kanısını edinmek için en yalın derin-düşünce bile yeterlidir, ve bunun tanımının *örnekleri* söz konusu olduğunda, bütün Mantık bunlardan oluşur.

Buna göre artık önümüzde bulunan *dolaylı* olandır ki, ilk olarak ya da benzer olarak dolaysızca alındığında, o da *yalın* bir belirlenimdir; çünkü ilk olan onda yitmiş olduğu için şimdi yalnızca ikincisi bulunur. Şimdi ilk terim de ikincide *kapsandığı* ve ikincisi birincinin gerçekliği olduğu için, bu birlik dolaysızı özne ve dolaylıyı ise onun yüklemi olarak alan bir önermenin biçiminde anlatılabilir; örneğin: *Sonlu sonsuzdur, Bir çoktur, Tekil evrenseldir*. Ama böyle önermelerin ve yargıların yetersiz biçimi kendiliğinden göze çarpar. *Yargıyı* irdelerken gösterildiği gibi, genel olarak yargı biçimi ve herşeyden önce *olumlu* yargının dolaysız biçimi kurgul olanı ve gerçekliği kendi içinde kavramaya yeteneksizdir. Bunun en yakın tümlecenin, *olumsuz* yargının da en azından eklenmesi gerekecektir. Yargıda ilk olan, özne olarak, kendine-bağımlı bir kalıcılık görünüşünü taşır, çünkü gerçekte kendi başkası olarak yüklemine ortadan kaldırılır; bu olumsuzlama hiç kuşkusuz o önermelerin içeriğinde kapsanır, ama olumlu biçimleri içerik ile çelişir; böylelikle onlarda kapsanan ortaya koyulmuş olmaz — ki tam olarak bir önermeyi kullanmanın amacı olacaktı.

Dahası, ikinci belirlenim, *olumsuz* ya da *dolaylı* belirlenim, aynı zamanda *dolaylı kılıcı* belirlenimdir. İlkin yalın belirlenim olarak alınabilir, ama gerçekliğine göre bir *bağıntı* ya da *ilişkidir*; çünkü olumsuz terimdir, *ama olumlunun olumsuzudur* ve onu kendi içinde kapsar. Öyleyse *başkasıdır*, ama ona karşı ilgisiz olduğu birşeyin başkası değil — yoksa bir başkası olmaz, ne de bir bağıntı ya da ilişki olurdu —, tersine *kendi içinde başkası, bir başkasının başkasıdır*, bu nedenle *kendi* başkasını kendi içinde kapsar ve böylelikle *çelişki* olarak *kendi kendisinin* koyulmuş

*diyalektik*dir. İlk ya da dolaysız olan *kendinde* Kavram olduğu ve buna göre ayrıca yalnızca *kendinde* olumsuz olduğu için, onun durumunda eytişimsel kıpı *kendinde* kapsadığı *ayrımın* onda koyulmasından oluşur. Buna karşı, ikincinin kendisi *belirli olan* terim, *ayrım* ya da ilişkidir; buna göre onun durumunda eytişimsel kıpı onda kapsanan *birliği* koymaktan oluşur. — Eğer bu nedenle olumsuz olan, belirli olan, ilişki, yargı ve bu ikinci kıpı altına düşen tüm belirlenimler daha şimdiden kendileri için çelişki olarak ve eytişimsel olarak görünmüyorsa, bu yalnızca düşüncelerini biraraya getirmeyen düşünmenin eksikliğidir. Çünkü gerek, *bir bağıntı* içindeki *karşıt* belirlenimler, daha şimdiden *koyulmuşlardır* ve düşünce için bulunurlar. Ama biçimsel düşünce özdeşliği kendine yasa yapar, önünde bulduğu çelişkili içeriği tasarımın alanına, uzay ve zamana düşmeye bırakır ki, burada çelişkili yanlar yanyana ve ardarda *birbirleri dışında* tutulurlar ve böylece karşılıklı bir değme olmaksızın bilincin önüne gelirler. Bu noktada biçimsel düşünme çelişkinin düşünülebilir olmadığını kendine belirli temel ilke yapar; gerçekte ise çelişkinin düşünülmesi Kavramın ötsel kıpsıdır. Biçimsel düşünme hiç kuşkusuz olgusal olarak çelişkiyi düşünür, ama yalnızca düşünür düşünmez gözünü ondan kaçırır ve onun düşünülemez olduğunu söyleyerek yalnızca ondan soyut olumsuzlamaya geçer.

İrdelenen olumsuzluk şimdi Kavramın deviminin *dönüm noktasını* oluşturur. Bu *yalın* kendi ile *olumsuz bağıntı noktası*, tüm etkinliğin, dirimsel ve tinsel öz-devimin en iç kaynağı, gerçek herşeyin kendisinde taşıdığı ve onu gerçek yapan biricik eytişimsel ruhtur; çünkü Kavram ve Olgusalılık arasındaki karşıtlığın ortadan kaldırılması ve gerçeklik olan birlik yalnızca bu öznellik üzerine dayanır. — Ulaştığımız *ikinci* olumsuz, olumsuzun olumsuzu, çelişkinin o ortadan kaldırılmasıdır, ama çelişki *dışsal derin-düşünmenin bir edimi* olmaktan öylesine uzaktır ki, tersine Yaşamın ve Tinin *en iç, en nesnel kıpsıdır* ve bir *özne, kişi, özgür olan* onun yoluyla vardır. — *Olumsuzun kendi ile bağıntısı* bütün tasımın *ikinci öncülü* olarak görülecektir. *Birincisi*, eğer *analitik* ve *sentetik* belirlenimleri karşıtlıkları içinde kullanılırsa, *analitik* kıpı olarak görülebilir, çünkü dolaysız onda *dolaysızca* kendi başkası ile ilişkilidir ve buna göre ona *geçer* ya da daha doğrusu geçmiştir, — gerçi bu bağıntı, anımsatıldığı gibi, sentetik de olsa da, çünkü içine geçtiği onun kendi *başkasıdır*. Burada irdelenen ikinci öncül *sentetik* öncül olarak belirlenebilir, çünkü *genel olarak ayırdedilenin ondan ayırdedilen* ile bağıntısıdır. — Tıpkı ilk kıpının *evrensellik* ve *iletişim* kıpsı olması gibi, ikincisi de *tekillik* tarafından belirlenir ki, başkası ile ilkin dışlayıcı olarak ve kendi için ve ayrı birşey olarak bağıntılıdır. Olumsuz terim *dolaylı kılıcı* terim olarak görünür, çünkü kendi kendisini ve olumsuzlaması olduğu dolaysızı kendi içinde kapsar. Bu iki belirlenimin herhangi bir ilişkiye göre dışsal olarak bağıntılı alınması ölçüsünde, olumsuz kıpı yalnızca dolaylı kılıcı *biçimsel* yandır; ama saluk olumsuzluk olarak saltık dolaylılığın olumsuz kıpsı birliktir ki, öznellik ve ruhtur.

Yöntemin bu dönüm noktasında bilgilenmenin gidişi aynı zamanda kendi içine geri döner. Bu olumsuzluk kendini ortadan kaldıran çelişki olarak *ilk dolaysızlığın*, yalın evrenselliğin *yeniden kurulmasıdır*; çünkü başkasının başkası, olumsuzun olumsuzu dolaysızca *olumlu olan, özdeş olan, evrensel olandır*. Eğer herhangi bir biçimde *saymayı* istersek, bu *ikinci* dolaysıza bütün süreçte ilk dolaysıza ve [ikinci] dolaylıya karşı *üçüncü* denebilir. Ama ayrıca ilk ya da biçimsel olumsuza karşı ve saltık olumsuzluğa ya da ikinci olumsuza karşı da *üçüncüdür*; ama o ilk olumsuzun daha şimdiden ikinci terim olması ölçüsünde, *üçüncü* olarak sayılan *dördüncü* olarak da sayılabilir ve saltık biçim *üçlülük* yerine bir *dörtlülük* olarak alınabilir; olumsuz ya da ayırım bu yolda bir ikilik olarak sayılır. — Üçüncü ya da dördüncü genel olarak ilk ve ikinci kıpıların, dolaysızın ve dolaylının birliğidir. — Bu *birlik* gibi yöntemin bütün biçiminin bir *üçlülük* olması hiç kuşkusuz bilme kipinin yalnızca bütününüyle yüzeysel, dışsal yanıdır; ama salt bunu ve hiç kuşkusuz belirli uygulaması içinde göstermiş olmak — çünkü bilindiği gibi soyut sayı biçiminin kendisi çok erken bir evrede, ama Kavramsız olarak ve dolayısıyla sonuçsuz olarak gösterilmiştir — , benzer olarak Kant felsefesinin sonsuz ölçüde değerli bir yanı olarak görülmelidir. Kendisi de bir üçlü olan *Tasım* her zaman Usun evrensel biçimi olarak kabul edilmiştir; ama bir yandan genel olarak içeriğin doğasını belirlemeyen bütününüyle dışsal biçim olarak görülmüştür, öte yandan biçimsel anlamda salt anlak düzenindeki *özdeşlik* belirleniminde ilerlediği için özsel *eytişimsel* kıpıdan, *olumsuzluktan* yoksun kalır; oysa bu kıpı belirlenimlerin üçlülüğüne girer, çünkü üçüncü ilk iki belirlenimin birliğidir, ve bu sonuncular yittikleri için birlikte yalnızca *ortadan kaldırılmış* olarak var olabilirler. — Biçimselcilik hiç kuşkusuz benzer olarak üçlülüğü de eline geçirmiş ve onun boş *şemasına* sarılmıştır; sözde modern felsefi *yapılaştırmanın* — ki biçimsel şemayı Kavram ve içkin belirlenim olmaksızın herşeyin üstüne tutturaktan ve dışsal bir düzen için kullanmaktan başka birşeyden oluşmaz — saçmalığı ve verimsizliği o biçimi çoktandır can sıkıcı birşeye çevirmiş ve kötü bir ün kazanmasına neden olmuştur. Ama bu kullanımın yavanlığından ötürü o biçim iç değerinden hiçbirşey yitirmez ve ussal olanın şeklinin bu ilkin Kavramdan yoksun olan bulunuşuna gene de her zaman yüksek değer vermemiz gerekir.

Şimdi, daha tam olarak, *üçüncü* olan dolaysız olandır, ama *dolaylılığın ortadan kaldırılması yoluyla*; ve yalındır, *ayırımın ortadan kaldırılması yoluyla*, ve olumludur, olumsuzun ortadan kaldırılması yoluyla; Kavramdır ki, kendini başkalık yoluyla olgusallaştırmış ve bu olgusalılığın ortadan kaldırılması yoluyla kendi ile birleşmiş, saltık olgusalılığını, kendi ile *yalın* bağıntısını yeniden kurmuştur. Bu *sonuç* öyleyse *Gerçekliktir*. Dolaylılık *olduğu denli de* dolaysızlıktır; — ama “Üçüncü dolaysızlık ve dolaylılıktır” ya da “Onların *birliğidir*” gibi yargı biçimleri onu kavramaya yeteneksizdir, çünkü o dingin bir üçüncü değil, ama tam anlamıyla

bu birlik olarak kendini kendi ile dolaylı kılan devim ve etkinliktir. — Başlangıcı yapan bir *evrensel* iken, sonuç ise *tekil*, *somut*, *öznedir*; birinci *kendinde* ne ise, ikinci şimdi eşit ölçüde *kendi için* odur, evrensel olan [şimdi] *özcede koyulmuştur*. Üçlünün ilk iki kısıpı *soyut*, gerçek-olmayan kısıplardır ki, tam bu nedenle eytişimseldirler ve bu olumsuzlukları yoluyla kendilerini *özne* yaparlar. Kavramın kendisi *bizim için* ilkin *hem* kendinde var olan evrensel, *hem de* kendi için var olan olumsuz, *ama o denli de* üçüncü, kendinde-ve-kendi-için-var-olan, tasımın tüm kısıplarının içinden geçen *evrenseldir*; ama üçüncüsü vargıdır ki, onda Kavram kendi olumsuzluğu yoluyla kendi kendisi ile dolaylı kılınır, böylelikle *kendi için evrensel olan* olarak ve *kısıplarının özdeşliği* olarak koyulur.

Şimdi bu sonuç kendi içine gitmiş ve kendi ile *özdeş* bütün olarak kendine yeniden *dolaysızlık* biçimini vermiştir. Böylelikle şimdi kendisi *başlangıcı yapanın* kendini belirlemiş olduğu türden birşeydir. Kendi ile yalın bağıntı olarak bir evrenseldir, ve onun eytişimini ve dolaylılığını oluşturmuş olan *olumsuzluk* bu evrenselliğe benzer olarak *yalın belirliliğe* yoğunlaşmıştır ki, yine bir başlangıç olabilir. İlkin öyle görünebilir ki, sonucun bu bilgisi onun bir analizidir ve buna göre o aynı belirlenimleri ve onu ortaya çıkaran ve irdelenmiş olan süreci yeniden ayrıştırmalıdır. Ama nesne edimsel olarak bu analitik yolda ele alınırsa, o zaman İdeanın yukarıda irdelenen basamağına, arayan bilmeye aittir ki, nesnesi konusunda yalnızca onun *ne* olduğunu bildirir, ama somut özdeşliğinin zorunluğu ve Kavramı ile ilgilenmez. Ama nesneyi kavrayan gerçeklik yöntemi, gösterildiği gibi, kendisi analitik olsa da — çünkü bütünyle Kavramın içinde kalır —, buna karşı o denli de sentetiktir, çünkü Kavram yoluyla nesne eytişimsel olarak ve bir başkası olarak belirlenir. Yeni bir nesne olarak sonuç tarafından oluşturulan yeni temelde yöntem önceki nesne durumunda olanla aynı kalır. Ayrım yalnızca genel olarak temelin ilişkisini ilgilendirir; temel hiç kuşkusuz şimdi de benzer olarak bir temeldir, ama dolaysızlığı yalnızca *biçimdir*, çünkü aynı zamanda bir sonuçtu; buna göre içerik olarak belirliliği bundan böyle salt kabul edilmiş birşey değil, ama *türetilmiş* ve *tanıtlanmış* birşeydir.

İlkin buradadır ki genel olarak bilmenin *içeriği* irdelemenin dairesine girer, çünkü şimdi türetilmiş olarak yönetime aittir. Yöntemin kendisi bu kıpı yoluyla kendini bir *Dizgeye* genişletir. — İlk olarak yöntem için başlangıç içerik açısından bütünyle belirsiz olmalıydı; yöntem bu düzeye dek yalnızca biçimsel ruh olarak görünür ki, onun için ve onun yoluyla başlangıç bütünyle ve yalnızca *biçimine* göre, eş deyişle dolaysız ve evrensel birşey olarak belirlenmişti. Belirtilen devim yoluyla nesne kendi için bir *içerik* olan bir *belirliliği* kazanmıştır, çünkü yalınlığa yoğunlaşmış olumsuzluk ortadan kaldırılmış biçimdir ve yalın belirlilik olarak kendi gelişimi ile, herşeyden önce evrenselliğe karşıtlığının kendisi ile karşıtlık içinde durur.

Şimdi bu belirlilik belirsiz başlangıcın en yakın gerçekliği olduğu

için, onu eksik birşey olarak kınar, tıpkı yola başlangıçtan çıkarken salt biçimsel olmuş olan yöntemin kendisini de kınaması gibi. Bu şimdi şu belirli istem olarak anlatılabilir: Başlangıç, sonucun kendisinin belirliliğine karşı belirli birşey olduğu için, dolaysız değil ama tersine dolaylı ve çıkarsanmış birşey olarak alınmalıdır —, ki tanıtılamada ve çıkarsamada sonsuza dek *geriye*-giden ilerleme istemi olarak görünebilir, tıpkı kazanılmış olan yeni başlangıçtan yöntemin süreci yoluyla benzer olarak bir sonucun doğması ve böylece ilerlemenin o denli de *ileriye doğru* sonsuza dek yuvarlanıp gitmesi gibi.

Daha önce sık sık gösterildiği gibi, genel olarak sonsuz ilerleme kavramsız derin-düşünmeye aittir; Kavramı ruhu ve içeriği olarak alan saltık yöntem ona götüremez. İlk böyle *Varlık*, *Öz*, *Evrensellik* gibi başlangıçlar bile bütünüyle biçimsel olması gereken bir başlangıç için istenen bütün evrenselliği ve içeriksizliği taşıyan ve buna göre saltık olarak ilk başlangıçlar olarak daha öte hiçbir gerileme istemeyen ve buna izin vermeyen türde başlangıçlar olarak görünebilirler. Kendileri ile arı bağıntılar oldukları, dolaysız ve belirsiz oldukları için, hiç kuşkusuz kendilerinde başka türden bir başlangıçta doğrudan doğruya onun biçiminin evrenselliği ve içeriği arasında koyulan ayrımı taşımazlar. Ama o mantıksal başlangıçların biricik içerik olarak taşıdıkları belirsizliğin kendisi onların belirliliğini oluşturan şeydir; bu ise ortadan kaldırılmış dolaylılık olarak olumsuzluklarından oluşur; bunun tikelliği belirsizliklerine bile bir tikellik verir ki, onunla *Varlık*, *Öz* ve *Evrensellik* kendilerini birbirlerinden ayırırlar. Şimdi onlara ait olan belirlenim, eğer bunlar kendileri için alınırlarsa, onların *dolaysız* belirliliğidir, tıpkı herhangi bir içeriğin belirliliği gibi, ve buna göre bir çıkarsamaya gereksinir ; yöntem için belirliliğin *biçimin* mi yoksa *içeriğin* belirliliği olarak mı alındığı ilgisiz bir sorundur. Bu nedenle bir içeriğin onun sonuçlarından birincisi yoluyla belirlenmiş olmasıyla gerçekte yöntem için yeni bir kip başlamış olmaz; yöntem böylelikle daha önce olduğundan ne daha çok ne de daha az biçimsel kalır. Çünkü yöntem saltık biçim olduğu, kendi kendini ve herşeyi Kavram olarak bilen Kavram olduğu için, ona karşı durabilecek ve onu tek-yanlı dışsal bir biçime belirleyebilecek hiçbir içerik yoktur. Buna göre tıpkı o başlangıçların içeriksizliklerinin onları saltık başlangıçlar yapmaması gibi, yine böyle yöntemi ileriye ya da geriye doğru sonsuz ilerlemeye götürebilecek olan şey de içerik olarak içerik değildir. Bir yandan yöntemin kendine sonucunda ürettiği *belirlilik* onun kendi kendisi ile *dolaylılık* olmasını ve *dolaysız başlangıcı dolaylı birşey* yapmasını sağlayan kıpıdır. Ama evrik olarak, yöntemin bu dolaylılığının içerisinden geçtiği şey belirliliktir; görünüşte kendisinin bir *başkası* olarak bir *içeriğin içerisinden* geçerek başlangıcına öyle bir yolda geri döner ki, salt o başlangıcı, ama *belirli* bir başlangıç olarak yeniden kurmakla kalmaz, ama sonuç o denli de ortadan kaldırılmış belirlilik, ve böylelikle ayrıca onda başladığı o ilk belirsizliğin yeniden

kurulmasıdır. Bunu bir *bütünlük dizgesi* olarak yerine getirir. Onu henüz bu belirlenim içinde de irdelememiz gerekir.

Sonuç olmuş olan belirlilik, gösterildiği gibi, içine yoğunlaştığı yalınlık biçimden ötürü kendisi yeni bir başlangıçtır; bu başlangıç ondan öncekinden tam olarak bu belirlilik yoluyla ayırdedildiği için, bilme ileriye doğru içerikten içeriğe yuvarlanır. Herşeyden önce bu ilerleme yalın belirliliklerden başlamasıyla ve izleyenlerin sürekli olarak *daha varsılve daha somut* olmalarıyla belirlenir. Çünkü sonuç kendi başlangıcını kapsar, ve süreci onu yeni bir belirlilik ile varsıllaştırmıştır. Temeli oluşturan *Evrenseldir*; ilerleme bu nedenle bir *başkasından bir başkasına akış* olarak alınmayacaktır. Saltık yöntemde Kavram kendini kendi başkalığında, evrensel kendi tikelleşmesinde, yargıda ve olgusalılıkta *sürdürür*; daha öte belirlenmenin her basamağında önceki içeriğinin bütün kütlesini yükseltir ve eytişimsel ilerlemesi yoluyla yalnızca hiçbirşey yitirmemekle kalmaz, ne de arkada herhangi birşey bırakır, ama kazandığı herşeyi kendisi ile birlikte taşır ve kendini kendi içinde varsıllaştırır ve yoğunlaştırır.

Bu *genleşme* içerik kıpısı olarak ve bütünde ilk öncül olarak görülebilir; evrenselin kendisi içeriğin varsıllığına *iletir*, dolaysızca onda saklanır. Ama ilişkinin ikinci, olumsuz ya da eytişimsel yanı da vardır. Varsıllaşma Kavramın *zorunluğunda* ilerler, onun tarafından tutulur, ve her belirlenim bir kendi-içine-yansımadır. *Kendi-dışına-gidişin*, e.d. *daha öte belirlenimin* her yeni basamağı ayrıca bir kendi-içine-gidiş, ve daha büyük uzam o denli de *daha yüksek yeğnliktir*. En varsıl olan bu nedenle en somut ve *en öznel* olan, ve kendini en yalın derinliğe geri çeken ise en güçlü ve en kaplayıcı olandır. En yüksek, en keskinleşmiş doruk *arı kişiliktir* ki, yalnızca doğası olan saltık Diyalektik yoluyla o denli de *herşeyi kendi içinde kucaklar* ve tutar, çünkü kendini en özgür olan yapar — ilk dolaysızlık ve evrensellik olan yalınlık.

Bu yoldadır ki, daha öte belirlenim sürecinde *ilerlemenin* her adımı kendini belirsiz başlangıçtan uzaklaştırırken o denli de *geriye ona doğru yaklaşır*, ve böylelikle ilkin ayrı olarak görünebilen şeyler, başlangıcın *geriye giden temellendirilmesi* ve *ileriye giden daha öte belirlenimi*, birbirinin içine düşer ve aynıdır. Böylelikle kendini bir daireye bükten yöntem gene de zamansal bir açınımda başlangıcın böyle olarak daha şimdiden türetilmiş birşey olduğunu önceleyemez; dolaysızlığı içindeki başlangıç için onun yalın evrensellik olması yeterlidir. Bu olduğu düzeye dek, tam koşulunu elde etmiştir; ve yalnızca *geçici* ve *hipotetik* olarak geçerli sayılabilmesine karşı çıkmak gerekmez. Karşısına çıkarılabilecek herşeyin — diyelim ki insan bilgisinin sınırları, olgunun üzerine gitmeden önce bilmenin aletini eleştirel olarak yoklama gereksinimi — kendileri *varsayımlardır* ki, *somut belirlenimler* olarak dolaylı kılınma ve temellendirilme istemini kendileri ile birlikte getirirler. Böylelikle karşı çıktıkları o olgu ile *başlamanın* önünde biçimsel hiçbir üstünlüklerinin olmamasından,

aslında daha somut içeriklerinden ötürü kendilerinin çıkarsanma gereksinimi içinde durmalarından ötürü, başka herşeyden önce onlara dikkat edilmesi yönündeki istemlerinin boş bir istem olarak görülmesi gerekir. Gerçek olmayan bir içerikleri vardır, çünkü sonlu olduğu ve gerçek olmadığı bilinen birşeyi karşı çıkılamaz ve saltık birşey yapmış, onu içeriğine karşı biçim ve alet olarak belirlenmiş sınırlı bir bilmeye çevirmişlerdir; bu gerçek-olmayan bilmenin kendisi de biçimdir, geriye doğru giden temellendirmedir. Gerçeklik yöntemi de başlangıcı tamamlanmamış birşey olarak bilir, çünkü başlangıçtır; ama aynı zamanda bu eksikliği zorunlu birşey olarak bilir, çünkü gerçeklik yalnızca dolaysızlığın olumsuzluğu yoluyla kendi-kendisine-gelmedir. İster başlangıç, ister nesne, ister sonlu densin, ya da başka hangi biçimde alınırsa alınsın *belirli* olanın yalnızca ötesine gitmeyi ve kendini dolaysızca saltıkta bulmayı isteyen dayançsızlığın önünde bilme olarak boş olumsuzdan, soyut sonsuzdan başka hiçbirşey yoktur —, ya da *sanısal* bir saltık vardır ki, sanısaldır çünkü *koyulmuş* değildir, *kavranmış* değildir; yalnızca bilmenin *dolaylılığı* yoluyla kavranmasına izin verir ki, evrenselin ve dolaysızın bu bilmenin birer kıpısı olmalarına karşın, gerçekliğin kendisi yalnızca genişlemiş süreçte ve erekte bulunur. Tanışıklık yoksunluğuna ve bunun yarattığı dayançsızlığa bağlı öznel gereksinim için hiç kuşkusuz *bütün* üzerine *ön* bir gözlem verilebilir, ve bu iş evrenselden tikeli, sonlu bilmenin tarzına göre, *bulunan* ve bilimde beklenen birşey olarak belirleyen derin-düşüncenin bir bölümlenmesi yoluyla yapılabilir. Gene de bu *tasarımsal* bir imgesinden daha çoğunu sağlamaz; çünkü evrenselden tikele ve kendinde ve kendi için belirli bütüne — ki bunda o ilk evrenselin kendisi gerçek belirlenimine göre yine bir kıpıdır — gerçek geçiş o bölümlenme yoluna yabancıdır ve yalnızca bilimin kendisinin dolaylılığıdır.

Yöntemin belirtilen doğasından ötürü bilim kendini kendi içine dönen bir *daire* olarak sergiler ki, sonu dolaylılık tarafından geriye başlangıcına, yalın zemine bükülür; dahası, bu daire bir *daireler dairesidir*; çünkü her bir tekil üye, yöntem tarafından diriltilmiş olarak, kendi-içine-yansımadır ki, başlangıca geri döndüğü için, aynı zamanda yeni bir üyenin başlangıcıdır. Bu zincirin fragmanları tekil bilimlerdir ki, bunların her birinin bir *önceli* ve bir *ardalı* vardır; ya da, daha sağın olarak konuşursak, yalnızca önceli *vardır* ve ardılını vargısının kendisinde *gösterir*.

Böylece Mantık saltık İdeada başlangıcı olan bu yalın birliğe de geri dönmüştür; Varlığın arı dolaysızlığı, ki onda ilkin her bir belirlenim çözülmüş ya da soyutlama yoluyla uzaklaştırılmış görünür, dolaylılık yoluyla, eş deyişle dolaylılığın ortadan kaldırılması yoluyla kendi ile ona karşılık düşen benzerliğine ulaşmış İdeadır. Yöntem kendini yalnızca kendi ile ilişkilendiren arı Kavramdır; buna göre yalın *kendi ile bağıntıdır* ki, *Varlıktır*. — Ama şimdi ayrıca *doldurulmuş* Varlık, kendini *kavrayan Kavram*, somut, o denli de saltık olarak *yeğin* bütünlük olarak

Varlıktır. — Vargı olarak bu İdea konusunda yalnızca şunu da anımsatabiliriz ki, onda *ilk olarak mantıksal Bilim* kendi Kavramını kavramıştır. *Varlık* durumunda, *içeriğinin* başlangıcı durumunda, Kavramı öznel derin-düşünmede o içeriğe dışsal bir bilme olarak görünür. Ama saluk bilmenin İdeasında Kavram İdeanın kendi içeriği olmuştur. İdeanın kendisi arı Kavramdır ki, kendini nesne alır, ve kendini nesne almış olarak belirlenimlerinin bütünlüğünün içerisinde geçer, kendini olgusalığının bütününe, Bilim Dizgesine geliştirir ve bu kendi kendini kavramayı ayımsayarak, böylelikle içerik ve nesne olarak konumunu ortadan kaldırarak ve Bilimin Kavramını bilerek sonlanır. — *İkinci olarak* bu İdea henüz mantıksaldır, arı düşüncede kapalıdır, yalnızca tanrısal *Kavramın* bilimidir. Hiç kuşkusuz dizgesel yerine getirilişin kendisi bir olgusallaşma, ama aynı alanın içerisinde tutulan bir olgusallaşmadır. Bilmenin arı İdeası bu düzeye dek özneliliğin içerisinde kapalı olduğu için onu ortadan kaldırma *itkisidir*, ve arı gerçeklik enson sonuç olarak ayrıca *bir başka alanın ve bilimin başlangıcı* olur. Burada geriye kalan şey yalnızca bu geçişi belirtmektir.

Şimdi, İdea kendini arı Kavramın ve onun Olgusalığının saltık *birliği* olarak koyduğu, böylelikle *Varlığın* dolaysızlığında toparladığı için, bu biçimde *bütünlük* olarak vardır — *Doğa*. Ama bu belirlenim bir *Oluşmuşluk* ya da *Geçiş* değildir — örneğin (yukarıda) kendi bütünlüğü içindeki öznel Kavramın *Nesnellik* ya da *öznel Ereğin Yaşam* oluşları gibi. Tersine, arı İdea, ki Kavramın kendisinin belirliliği ya da olgusalığı Kavrama onda yükseltilir, saltık bir *Özgürleşmedir* ki, onun için bundan böyle o denli de *koyulmamış* ve Kavram olmayan hiçbir dolaysız belirlenim yoktur; bu Özgürlükte buna göre hiçbir geçiş yer almaz; İdeanın kendini ona belirlediği yalın Varlık onun için eksiksiz olarak saydam kalır ve kendi belirleniminde kendi kendisinde kalan Kavramdır. Geçiş öyleyse burada daha çok öyle bir yolda anlaşılmalıdır ki, İdea saltık öz güveni ve içkin dinginliği içinde kendini *özgürce salıverir*. Bu özgürlükten ötürü *belirliliğinin biçimi* de eşit ölçüde saltuk olarak özgürdür, — saltuk olarak kendi için ve öznel olmaksızın var olan *Uzay ve Zamanın dışsallığı*. — Bu dışsallık, yalnızca Varlığın soyut dolaysızlığına göre var olduğu ve bilinç tarafından ayımsandığı düzeye dek, salt nesnellik ve dışsal yaşam olarak bulunur; ama İdeada kendinde ve kendi için Kavramın bütünlüğü olarak, ve tanrısal bilmenin Doğa ile ilişkisinde Bilim olarak kalır. Ama arı İdeanın kendini dışsal İdea olarak belirlemek için bu sonraki kararı böylelikle kendi için yalnızca dolaylılığı koyar ki, ondan Kavram dışsallıktan kendi içine çekilmiş özgür varoluş olarak yükselir, *Tinin Biliminde* özgürleşmesini kendisi yoluyla tamamlar ve kendi kendisinin en yüksek Kavramını kendini kavrayan arı Kavram olarak Mantuk Biliminde bulur.

Arkasöz

AZİZ YARDIMLI

Hegel *Tinin Görüngübilimi*'nden sonra ikinci büyük çalışması olan *Mantık Bilimi*'ni Nürnberg'de Ägidiengymnasium müdürü olarak geçirdiği yıllarda (1808-816) yazdı. Çalışma Nürnberg'de 1812-1816 yılları arasında üç bölüm olarak yayımlandı. Birinci cilt, *Nesnel Mantık*, iki kitaba ayrıldı ve "Varlık Öğretisi" 1812'de, "Öz Öğretisi" 1813'te çıktı. "Kavram Öğretisi"ni kapsayan İkinci cilt 1816'da yayımlandı. Hegel yeni basım için *Mantık Bilimi*'nin birinci cildinin büyük ölçüde yeniden elden geçirilmiş ve genişletilmiş birinci kitabını, "Varlık Öğretisi"ni Ocak 1831'de yayımcısına teslim etti. 7 Kasım 1831 tarihli Önsöz elinden çıkan son metin oldu. 14 Kasımda öldü. Bu çeviride izlenen bu yeni biçim 1832'de yayımlandı.

* * *

Mantık Bilimi Logosun, Usun, ya da daha doğrusu *arı* Usun, ama belki de bu anlatımlara yükleme alışkanlığında olduğumuz tek-yanlı *öznellikten* kaçınabilmek için en iyisi ve Hegel'in kendisinin kullandığı anlatımla "*nesnel düşüncenin*" çözümlemesidir. Logos *fiziksel* olmadığı gibi *tinsel* de değildir. *Mantık Bilimi* bu düzeye dek *insan düşüncesinin* kendini *nesnel düşünce* yapma, ya da Kavramın Kavram ile, bilincimizdeki *öznel* Kavramın *kendinde var olan* nesnel Kavram ile örtüşme çabasıdır. Bunun, yani *çaba* olmasının bir sonucu *öznel* Kavramın nesnel Logosu çözümleme girişimi olarak *Mantık Bilimi*'nin *daha da eksiksiz* olma olanağına açık olmasıdır. Bu eksiksizliğe ulaşmak öncelikle Hegel'in kendisinin *başlıca* amacı oldu, *Mantık Bilimi*'ne — aslında bütün bir *Felsefi Bilimler Ansiklopedisi*'ne — sürekli olarak daha *nesnel*, böylece daha tam ve anlaşılır bir biçim vermeye çalıştı. Gerçekte yalnızca *ussal* olan *anlaşılır* olandır.

Logos hiç kuşkusuz *fiziksel-özdeksel* değildir; ama *tinsel* de değildir. Yalnızca meta-fiziksel ya da *doğa-ötesi* değil, ama ayrıca meta-tinsel ya da *tin-ötesidir*. Logos *vardır*. Ama *salt Varlık* ne fiziksel, ne de tinseldir. Fiziksel olan ve tinsel olan, ya da uzaysal ve zamansal olan — ya da kısaca *görgül* olan — yalnızca *var* olmayan, ama, daha yüksek ve daha somut bir belirlenim ile, *oluştur* olandır, *ontolojik* değil ama *fenomenolojik* denilen şeydir. *Görüngüsel* olanın salt *var* olandan daha içerikli, daha

varsıl, daha yüksek olduğu kendiliğinden açıktır. Ama salt bu görelî somutluk varlık soyutlamasının varlığını yadsımak için yeterli değildir. Tersine, görüngüsel olanın var olması, *varlığı* kapsamı gerekir, üstelik *yokluğu* da kapsamının eşit ölçüde zorunlu olmasına karşın.

Mantık Bilimi'nin içeriğini *metafiziksel* ya da *ontolojik* olarak gören 'mantıksal' pozitivizmin onu *yokluğa* sürmesinin, sözde *ontolojik* olanı *yokluk* ile eşitlemesinin nedeni böyle varlığın *görgülye* da *uzaysal-zamansal* olmaması, dolaysız *deneyimin* nesnesi olmamasıdır. Ama *varlığın* kendisine *varlığı* yadsımak ancak ve ancak onu *duyusal ve tinsel* olana indirgemekle olanaklıdır. O zaman yalnızca varlığın değil ama bütününde *evrenselin* yadsınması gerekir, ve sözde 'mantıksal' pozitivizme kuramsal temelini sağlayan görgücülüğün yaptığı mantıksızlık tam olarak budur. Ve *varlığın varlığı* yadsındığı zaman bütün bir görüngüsel varoluşu da kuşku ile karşılamak kaçınılmaz olur. Görgücülüğün *kuşkuculukta* demirlemesinin nedeni budur.

Logosun, "düşünce ögesindeki arı İdea"nın (A-MB, § 19) *Varlığı mantıksaldır*. Bildiğimiz gibi, Hegel *Tinin Görüngübilimi*'ni Varlık ve Kavramın birliği olarak Saltık Bilgi ile, bu *kurgul-mantıksal öge* ile sonlandırır. Bununla *Mantık Bilimi* yalnızca biçimsel-kavramsal olmaktan çıkar, aynı zamanda içeriksel-varlıksal da olur — ya da yapay epistemoloji ve ontoloji ayrımı bu terimlerin kendileri ile birlikte bir yana atılır. Kavram dışsal Varlıkta ona yabancı bir şey ile değil, ama *kendi kendisi* ile, öznel-düşünce nesnel-düşünce ile karşıtlık içindedir. Ama karşıtlık, salt doğası gereği, birliktir ve karşıtların bu birliği, bu gerçek özdeşlik Düşüncenin ve Varlığın bağdaşması olarak — ya da dilersek Kavramın Kavram ile bağdaşması olarak — 'gerçeklik = bilgi' dediğimiz şeydir, tasarımın tasarıma karşılık düşmesi olarak 'doğruluk' değil.

Mantık Bilimi, aslında Hegel'in bütün felsefesi sık sık felsefe tarihinin özel bir dönemine özgü *öznel* bir dizge olarak, modern Alman felsefesinin türüllüğü ortasında bir tür olarak *görülür*. Bu gerçekten de görüldüğü gibi en iyisinden bir *görüş*, yalnızca Hegel'in felsefesinin analitik-hermeneutik anlık tarafından bir yorumlanışıdır. Eğer tüm *kuşkucu* irrasyonalizmin *inakçı* önesürümlerine karşın *bilgi* diye birşey varsa, Hegel'in felsefesi bu *bilgiyi* üretmesinde kendini dönemin gerçekten de tümü de Kant felsefesi ile koşullu olarak biçimlenen öteki girişimlerinden *baştan sona* ayırır. Hegel'in felsefesine öyle tanıtlamasız, ya da avukat tanıtı, dizgesiz, yöntemsiz kökenlerden bir türeyiş aramak ve bulmak kurgul düşünceyi, ussal olanı kavraması analitik doğası gereği olanaksız olan anlağın bütünüyle olağan tutumudur. Hegel *bilgi idealine* ulaşmanın olanağını doğrular. Kant bilgiyi salt *öznel görüşe* indirger, insanı bilgisizliğin eline ve bunun kendilerini daha sonra bir pozitivizm ve nihilizm türüllüğü olarak açındıracak olan vargılarına teslim eder. Hegel Kant'ın felsefesinin *bilimin* değil ama *görüngübilimin önermeleri ile yüklü* olduğunu söyler (Ans., § 415). Kant'ta ve dönemin

onun yorumunu yorumlamaktan öteye geçemeyen başka felsefecilerinde kurgul düşünce en iyisinden raslantısaldır, *yöntemli* değil ama *keyfi*-dir. Ve bu özelliğin doğal bilinçteki yaygınlığı ve başatlığı nedeniyledir ki modern Alman felsefesi, özellikle Kant'ın kişisel-eleştirel felsefesi *Mantık Bilimi* için en iyisinden sınırlı yararları olan tarihsel bir *polemik kaynağı* değerindedir. Salt *tasarımsal* (ya da doğal ya da derin-düşünsel ya da anlak düzeyinde düşünmede direten) bilincin Kavrama direncini yenmeyi amaçlayan ve bir noktadan sonra bütünüyle gereksizleşen ve değersizleşen bu polemik konusunda Hegel'in kendisi gerekçesini bildirir (s.43-44, dipnot):

Anımsatmam gerek ki, bu çalışmada Kant felsefesine sık sık göndermede bulunmamın nedeni (ki bu birçoklarına gereksiz görünebilir) ... bu felsefenin modern Alman felsefesinin temelini ve başlangıç noktasını oluşturmuş olması ve bu değerinin ona yüklenebilecek hiçbirseyden zarar görmeden kalmasıdır. ... Aramızda en yaygın olan felsefecilikte Kant'ın Usun hiçbir gerçek içeriği bilemeyeceği ve saltık gerçeklik açısından inanca yöneltilmesi gerektiği gibi sonuçlarının ötesine *geçilmez*. ... Kant felsefesi böylece kendini herşeyin daha şimdiden tanıtlanmış ve tamamlanmış olduğu kanısı ile rahatlatan düşünme tembelliği için bir yastık olarak hizmet eder. Buna göre bilgi için ve böyle verimsiz ve kuru bir rahatlıkta ...

Hegel onunla aynı kurgul tını paylaşan Schiller'in yirmi yılına patlayan aynı Kantçılık tuzağına düşmedi.

Hiç kuşkusuz Hegel'in felsefesi Kant, Fichte, Schelling, Jacobi, ve daha başka sayısız düşünürü (ve şairi, müzisyeni, ressamı, bir bilimciler ordusunu) üreten çok güçlü bir kültürel ve tinsel coşku dönemi sırasında üretildi. Ama bu *dışsal* olgudur ve Hegel'in *Tinin Görüngübilimi*'ni yazdıktan sonra o dışsallık ile ortaklıktan bütünüyle çekilen düşüncesinin *içsel* çabası karşısında hiçbirseydir. Hegel düşüncesinin güdüsünü yine *düşüncenin kendisinde* buldu; düşüncenin biçimini yaratmadı, ve tüm sözde yaratıcılığı, özelliği, özgünlüğü, kişiselliği onlara bağlı tüm görelilik ve kültürelilik ile birlikte bir yana bıraktı. “Nesnel düşünce”nin Hegel olarak onun düşüncesinde ulaştığı açınım için öyle fenomenolojik, hernemeutik ya da giderek romantik kökenler aramak ve bulmak “nesnel düşünce” karşısında kaba özelliğini yenmeyi başaramayan doğal bilincin yapabileceği en iyi şeydir. Düşüncenin özgürlüğünden değil köleliğinden yana davranan bu *altyapıcı* bakış açısı her durumda düşüncenin ancak *dışardan*, ancak şu ya da bu koşul tarafından belirlendiğini ileri sürer, *kendini* belirlemesini, öz-belirlenimini, öz-gürlüğünü değil, çünkü sözcüğün gerçek anlamında özgür düşünme gibi bir yeteneği yoktur, çünkü kendisi *dışardan* belirlenmekten daha iyisine yetenekli değildir. Hiç kuşkusuz Hegel içinde yaşadığı dönemin önemini ve anlamının bilincinde idi. Tüm entellektüel, etik ve estetik jingoizmin üstünde ve ötesinde, kültürde ve uygarlıktan her zaman geç

kalmayı bilen Almanya düşünceyi, duyguyu ve estetik duyarlığı yepyeni boyutlara, ve özellikle sanatta sonsuzluk boyutuna yükselten, tını bir süre için de olsa bütünüyle sınırsız entellektüel ve estetik anlatımlar için özgür bırakan yeğın bir klasik-idealistik tını teslim oldu. Ve gene de insanlığın bütün bir tarihinde benzeri yalnızca Klasik Atina'da yaşanan böyle bir dönemin Hegel'in felsefesinin dışsal arkatasarı olduğunu düşünmekten çok, tersine, dönemin karakterinin kendisinin zamanın daha başka alanlardaki klasik yapıtlar ile birlikte onun felsefesi tarafından tanımlandığını düşünmek gerekir. Bu felsefenin yalnızca dönemin raslantısal ya da koşullu bir yan-ürünü olmadığını felsefesinin bütün bir felsefe tarihindeki *gerçek konumu ve bağlamı* herşeyden açık olarak göstermelidir. *Mantık Bilimi* geçici bir dönemin verimsiz felsefi denemelerini düzeltip toparlama gibi gereksiz bir işlevin ötesinde, Aristoteles'in *Organon*'ünün bütünsel bir yeniden-toparlanışıdır (*einer totale Umarbeitung*), ve bu analitik "felsefe"de yaşanan sözde Aristoteles rönesansından bütünüyle başka bir tinde, belki de başka herkesten çok Aristoteles'in kendisinin muazzam katkıları ile büyüttüğü kurgul tinde yerine getirilir:

Eğer Mantık Aristoteles'ten bu yana hiçbir değişime uğramamışsa ... çıkarılacak vargı hiç kuşkusuz özellikle bütünsel bir yeniden-toparlama gereksiniminde olduğudur.

Usun doğasına yabancı akışkan bilinç biçimleri, *dizgeselliğin, tanıtlamanın, yöntemin* Hegel'in felsefesi için *saltık biçim* olması olgusundan habersiz bu çok bilmiş yorumcular Hegel'in felsefesinde sözde onun bilinçsizi olduğu kökenler ve güdüler arayıp bulabilirler. Ama buna karşı söylenebilecek tek şey doğal bilincin, görüngünün bilincinin düzleminde felsefe yapmanın olanaklı olmadığıdır. *Tinin Görüngübilimi* görüngünün bilimidir, *gerçek* olanın değil, *yanlış* olanın, *var olmayanın* ama *oluşturulanın* çözümlemesidir. Yüz yıldır *Mantık Bilimi*'nin düşünce için, dil için, bilimler için saltık önemini anlamayan sözde felsefi bilincin *Tinin Görüngübilimi* ile onu da anlayamayan bu uzun süreli dışlayıcı ve kör ilişkisi kökenini kendisinin *Görüngübilim*'in nesneleri ile akrabalığında, kendisinin *fenomenolojik* olmasında bulur.

Usu doğrulamak hiç kuşkusuz kolay değildir çünkü salt sözel, biçimsel, salt akademik bir sorun değildir. Bu yapıldığında, ve üstlenilen estetik, etik ve entellektüel sorumluluğu yüklenme riski karşısında, Usu yadsımak çok daha kolay, çok daha uygun, giderek kimilerine çok daha ussal tutum olarak görünür. Doğal bilinç insanın büyüklüğü karşısında insanın küçüklüğüne düşmeyi, özgürlüğün ürkütücü sorumluluğu karşısında köleliğin suçsuzluğuna ve çocukluğuna dönmeyi ister, ve insanı bilgisizliğe indirgeyen bir kuşkuculuğu, onu özgürlüğün yükümlülüğünden kurtaran nihilizmi, düşünmeyi öldürmeyi isteyen materyalizmi yeğler. Bu olgu, kurgul felsefenin karşılaştığı bu yaygın direnç paradoksal olarak modern dönemin felsefeye o çok gereksindiği özgürlüğü

tanımış olan eşitlikçi tininden doğar, çünkü bilimlere ve sanatlara olduğu gibi felsefeye de tüm geleneksel-kültürel bilinç biçimlerinin despotik artıkları ile ilk kez giren eğitimsiz kalabalıklar bu alanlara ilkin ancak nihilizm, pozitivizm, materyalizm, kübizm vb. gibi henüz bütünsel tinsel geriliğe anlatım veren bakış açılarını besleme yatkınlığı ile gelirler. Modern dönemde felsefe klasik dönemin tersine güçlü ve yaygın bir irrasyonalist süredurumu yenmek zorundadır. Sokrates'in ve Platon'un ve Aristoteles'in yalnızca Sofistleri vardı. Evrensel özgürlük tını olan modern kültürde ise felsefe karşısında kitlesel bir ölçeğe yükselmiş Sofizmi ve bunun henüz her nedense felsefe adı altına almayı sürdürdüğümüz sözde 'felsefelerini' bulur. Karakteri duyusal, tekil, sonlu olana bağılılık olan Sofizmin usa bağısıklığı aşırı ölçüde güçlüdür, ve ilkin sıradan kültürün eğittiği ve katılaştırıp kapattığı bilinci kurgul felsefenin yeniden-eğitmesi, onu ussal düşünmenin akışkanlığına kazandırması hemen hemen olanaksızdır. Ama Zaman görelidir, ve Tinin işi Zamanda olsa da Logosun işi Zamana bütünüyle ilgisizdir.

İstanbul, Fenerbahçe
2008, 2014

TÜRKÇE - ALMANCA SÖZLÜK

A

açığa sermek offenbaren
açıklama Erklärung
açıklık Klarheit
açıklama Exposition, Auslegung
açınmak, gelişmek entwickeln
ağırlık Gewicht
alt olmak gehören
aklamak rechtfertigen
Aktuozite Aktuosität (etkinlik)
alan Feld, Sphäre
alet Instrument, Werkzeug
algı Wahrnehmung
alıcılık Rezeptivität
alıkoymak, saklamak behalten
elmaş Abwechslung
alta-alma Subsumtion
altgüdümlü subordiniert
anallz, çözümlene Analyse
andırım Analogie
anımsama Erinnerung
anlaşılr intelligible
anlatım Ausdruck; Äußerung (ayrıca beliriş, dışlaşma)
anlık Intelligenz; Gemüt (ayrıca yürek)
antinomi, çatışkı Antinomie
apagojik apagogic (karşıtının çelişkisini göstererek tanıtlama)
araç Mittel
ardışım, ardışıklık nache-

inander
aşamalılık, derecelilik Allmählichkeit
ayırdeğilmişlik Unterschiedenheit
ayırdeğmek, ayırmaştırma unterscheiden
ayırmaç Merkmal
ayırmaç, yarmak dirimieren
aykırı, çelişkil konträr
aynı, eşit, benzer gleich
ayrık disjunktive
ayrıklık Disjunktion
ayrım Unterschied, Differenz
ayırmaştırma Differenzieren ("Differenzieren bezeichnet das Setzen von Differenzen" "Ayrımıştırma ayrımların koyulmasını belirtir"; s. 223)
ayırımsamak erfassen
ayırımsız indifferent
ayırımsızlık Indifferenz
ayrışık, heterojen heterogen
ayrışım Differential (sonsuz küçük, Dx , dx , kadar ayrımlı; ayrıştırma (Differenzierung) tümleştirme-nin (Integration) tersidir; kalkülüsün temel teoremi)
ayrışım katsayısı Differentialkoeffizient

B

bağdaşma Übereinstimmung
bağımlı olmak abhängen
bağımsız unabhängig
bağıntı Beziehung
bağıntılı olmak, bağıntılamak beziehen
bağlantı, bağıntı Zusammenhang, Verknüpfung
başkalaşabilirlik Veränderlichkeit
başkalaşım Veränderung
başkası-için-Varlık Sein für Anderes
belgitli (tanıtlı) apodiktisch
bellirleim Bestimmung, Determination

bellirleimlilik Determinismus
bellirleimsiz bestimmungslos
bellirleimsizlik Bestimmungslosigkeit
bellirlemişlik Bestimmtheit
belliril bestimmt
belliril olarak var olan Daseiende
bellirilleşme, belliril oluş Bestimmtwerden
bellirlilik Bestimmtheit
bellirsizlik Unbestimmtheit
bellirliciler indices (Anzeichen)
bellirtik explizit, manifestiert
bellirtme, im Bezeichnung
bellit Axiom
belkili problematisch
bellek Gedächtnis
belli gewiß
benzemezlik, eşitsizlik Ungleichheit
benzeş(tir)me Assimilation
beti Figur
betimleme Beschreibung
betimlemek beschreiben
biçimdeşlik Gleichförmigkeit
blleşen Bestandstück
blleşik zusammengesetzt
blleşim Verbindung, Zusammensetzung
bilgi Erkenntnis, Wissen
billinç Bewußtsein
bllemek erkennen
blraraya gelmek, blrleşmek zusammengehen
blrbiri-dışında Außereinander
blrbirine karşı gegeneinander
blrçokluk, çoğulluk Vielheit
blrey Individuum
blreyleşme Individuation
blreysellik Individualität
blrleşme Einigkeit
bltimsiz perennierend
boşinanç Aberglaube
bozukvargı Paralogismus

bölüm (bölmenin sonucu)
 Quotient
bölümlenme Einteilung
bölünmek, ayrılmak ent-
 zweien
bulanık dunkle
bulunmak vorhanden
bulunmayış Abwesenheit
buna göre daher
bundan böyle nunmehr
bütünlük Totalität
bütünsel totale
büyük öncül Obersatz

C

clns Gattung
clsm Körper
clsmclık Korpusek
clsmsemlık Körperlichkeit

Ç

çarpım Produkt
çarpışma Kollision
çatışma Widerstreit
çekim kuvveti die anzie-
 hende Kraft
çekmek (yerçekimi değil)
 anziehen
çellşkl Widerspruch
çellşklıl widersprechend,
 kontradiktorisch
çizim, yapılaştırma Kons-
 truktion
çoğulluk, çokluk Vielheit
çoğunluk Mehrheit (Hegel
 bu anlatımı Yeğinlik/De-
 rece bağlamında kullanır;
 "çoğunluk" ve "azınlık"
 ilişkisinde uzamlı/kesikli
 büyüklük geriye çekilir;
 belirli-Varlık kendi-için-
 Varlığa, nicelik niteliğe
 çekilir.)
çoklu mannigfaltig
çokluluk Mannigfaltigkeit
çözülüş, çözüm Auflösung

D

dayanak Substrat
değillleme, olumsuzlama
 Verneinung
değışkl Affektion
dehlık Verrücktheit
deney Experiment

deneyim Erfahrung
devim Bewegung
dık geğış *transitus rectus*
 (Lat.)
dinginliksiz rastlos
dırlmıllık Lebendigkeit
diskursif diskursiv
dizge System
doğa Natur
doğru richtig
doğrudan direkt
doğruluk Richtigkeit
dolaylılık Vermittlung
durum, faktör Umstand
duyarlık, duyusalılık Sen-
 sibilität
duygu Gefühl
duyu; anlam Sinn
duyulur-üstü übersinnlich
duyusalılık Sinnlichkeit
düğümlü çizgi Knotenlinie
dünya-dışı außerweltlich
dürtü Anstoß
düşünce, düşünme Den-
 ken
düşünce-şey Gedanken-
 ding
düzen Ordnung
düzenek, mekanizma Mec-
 hanismus
düzeneksel, mekanik mec-
 hanisch
düzgü Maxim

E

edimsel wirklich
eğinim Affinität, Verwandt-
 schaft
eksl minus
eksiklik Mangel
eksponent Exponent ($a/b =$
 c eşitliğinde c ; bölüm); üs
 (a^2 'de kare)
en yakın, yakın nächste
engel, sınırlama Schranke
endişe Angst
erek Zweck
ereksellik Zweckmäßigkeit
ereksel-neden Endursache
esenlik Erlösung
eşgüdümlü koordiniert
eşitlik, aynılık Gleichheit
eşölçümsüzlük Inkommen-
 surabilität

etkerlik Wirksamkeit
etki Wirken
etki(lenme) Einwirkung
etkilemek einwirken
etkileşim, karşılıklı etki
 Wechselwirkung
etkin aktiv, tätig, wirkend
evrenbilim Kosmologie
evrenbilimsel kosmolo-
 gisch
evrensellik Allgemeinheit
evrik verkehrt
eylem Aktion, Handlung
eytışim, diyalektik Dia-
 lektik
eytışimsel dialektisch

F

fenomen Phänomen
fırsat Gelegenheit
filosofem Philosophem (fel-
 sefi bir öneri, öğreti,
 kuram; Aristoteles'te apo-
 diktik bir tasım)
fluxion fluxion (Newton)

G

geğış Übergang
geçmek übergehen
gelişim, açınım Entwick-
 lung
genelde, genel olarak,
bütününde überhaupt
geneleme, totolojı Tauto-
 logie
gerçek; doğru wahr ("wahr,
 d. h. wirklich" "gerçek,
 e.d. edimsel," s. 503; He-
 gel Gerçekliği, Türkçe'de
 de olduğu gibi, yalnızca
 biçimsel doğruluk ola-
 rak değil, ama içerik ile,
 Kavramın nesnesi olarak
 Varlık ile, var olmakla
 ilgili olarak alır. "Olma-
 yan" gerçek değildir.
 Türkçe'de gerçeğı söy-
 lemek söz konusu oldu-
 ğunda, sözcük 'olanı,'
 'var olanı' anlatmak için
 amaçlanır. "Doğruluk"
 tasarımın nesnesi ile
 bağdaşmasıdır.)
gerçeklik Wahrheit
gereç, özek Stoff

gerek Sollen
gergin gespannt
gizil *en puissance*
gizli okkult
görel relativ
görüngü Erscheinung
görüngübilim Phänomenologie
görünmek, ışımak scheinen
görünüş, ışıma Schein (dolaylı olan yansımadan ayrı olarak dolaysız; ışıma görünüşün olanağıdır)
göstermek zeigen
gözenekli porös
gözeneklilik Porosität
güç Macht
güçsüz kraftlos
güçsüzlük Ohnmacht
güdü Beweggrund

H

hesap(lama); kalkülüs Rechnung
hesaplama türü Rechnungsart
hiç Null
hiçlik Nichtige, Nichtigkeit

I

ısı Temperatur
ışık-korkusu, fotofobi Lichtscheu

İ

içerik Inhalt
içgörü, bligl Einsicht
içgüdü Instinkt
içkinlik Immanenz
içsellik Innerlichkeit
idea Idee
idealizm Idealismus
ideallik Idealität
ikterimli binomial; Binomium
ilerleme Progreß
ilgi, çıkar Interesse
ilgisiz gleichgültig
ilgisizlik Gleichgültigkeit
ilineksellik Akzidentalität
ilişki Verhältnis, Relation
ilke Prinzip

inanca Versicherung
inceleme Abhandlung
indirgemek herabsetzen
irdeleme Betrachtung
irkillilik Irritabilität
işlem Operation
itki Trieb
itmek abstoßen
izge (tayf) Spektrum
izlek Trajektorie
izlenim Eindruck

K

kabul etmek aufnehmen
kalıcılık Beharrlichkeit, Bestehen
kamutanrıcılık Pantheismus
kapsak Erfüllung
kapsamak enthalten
kare Quadrat
karşı gegen
karşı durmak, karşı olmak gegenüberstehen
karşı-itiş, karşı-vuruş Gegenstoß
karşılık düşmek, çakışmak entsprechen
karşit entgegengesetzt
karşıtlık Entgegensetzung, Gegensatz
kategori Kategorie
katsayı Koeffizient
kaynaşmışlık Zusammengefloßensein
kendi-içinde-Varlık Insichsein

kendi-ile-olma, kendiile-Varlık Beisichsein
kendiliğindenlik Spontanität
kendinde Ansich
kendinde-Şey Ding-ansich
kendinde-varlık Ansichsein
kendine-bağımlı selbständig (kendi-içine yansıyan; bağımsız)
kendine-bağımlılık Selbstständigkeit
kendinin-Ereği, kendin-Erek Selbstzweck
kesik diskret
kesiklilik Diskretion
kesir Bruch

kesirli gebrochen
keyfi beliebig
kılgısal praktisch
kıpı Moment
kırılganlık Sprödigkeit
kışkırtmak, uyarmak sollicitieren
kıvama getirmek temperieren
kip Mode, Modus
kiplik Modalität
konutlama Postulat
konutlamak postulieren
koşaç Kopula
koşul Bedingung
koşulsuz unbedingt
koyulmuşluk, koyulmuş-Varlık Gesetztsein
kök alma Wurzelausziehen
kökensel ursprünglich
kötü schlecht
kurgu Spekulation
kurgul spekulativ
kurmak, yapılaştırmak, tasarlamak konstruieren
kutluluk Seligkeit
kuvvet, üs (exponent) Potenz
kuvvete yükseltme, üs alma potenzieren
küçük öncül (proposio minor) Untersatz

L

lemma, yardımcı önerme Lemma

M

mantık Logik
miktar Anzahl, Menge
monad Monade

N

neden Ursache
nedensellik Kausalität, Ursächlichkeit
nesne Gegenstand, Objekt
nesnellik Objektivität
nice Quantum
nicel quantitativ
nicelik Quantität
nicellik Quantitativität
nisus çaba
nitel qualitativ

nitelik Qualität
nokta Punkt
numaralandırma(k), say-
ma(k) numerieren

O

olanak Möglichkeit
olgu, şey, sorun Sache
olgu Tatsache,
olgusal reel, faktisch
olgusallaştırmak realisi-
 eren
olgusalılık Realität
olumla(n)ma Affirmation;
 Position
olumsal zufällig
olumsalılık Zufälligkeit
olumsuz negativ
olumsuz bellirli-Varlık
 Nichtdasein
olumsuz kalıcılık Nichtbes-
 tehen
olumsuz-kendinde-Varlık
 Nicht-Ansichsein
olumsuzlema Negation
olumsuzlemek negieren
olumsuzluk Negativität
olumsuz-Varlık Nichtsein
oluş Werden
oran, ilişki Verhältnis
orantı Proportion
orantılılık Proportionalität
orta terim Medius Termi-
 nus, Mitte
ortaç Particip
ortaklık, topluluk Geme-
 inschaftlichkeit
ortaya çıkmak entstehen

Ö

ölçü Maß
ölçüt, ölçün Maßstab
ön-bellirlenim ("ön-yazgı")
 Prädestination
öncül Prämisse
önerme Satz
önkabul Annahme
önsezi Ahnung
örgenlik Organismus
örgensel organisch
öte-yan Jenseits
öyleyse also
öz Wesen
öz-bilinç Selbstbewußtsein

özdek Materie
özdeşlik Identität
özellik Eigenschaft
özenç Willkür
özgül, türsel spezifisch
özgüleştirmek spezifizie-
 eren
özgüllük Spezifikation
özgünlük Eigentümlichkeit
özne Subjekt
özünlü innewohnend, in-
 härent
özünlü (ilintili) olmak
 inhärieren (Lat. *inhae-*
reo sarılmak, yapışmak,
 bağlanmak; İng. *intrinsic*
 "özünlü" ile anlamdaş;
 İng. *immanent* içkin)
özünürlük Inhärenz
özsellik Wesenheit, We-
 sentlichkeit
özsüz wesenlos

P

pay Zähler
payda Nenner
pitoyable (Fr.) acınası
polinomlal, çok-terimli
 Polynomium
problem; görev Aufgabe

Q

quaternio terminorum dört
 terimli ('tasım')

R

ruhsallık Seelenhaftigkeit

S

saklamak, sakınmak er-
 halten
sani, görüş Meinung
sayı Zahl
seçici eğilim Wahlver-
 wandtschaft
sentetik, biresimli synthe-
 tisch
sentezleme, biresitirme
 Synthesieren
sergilemek, bellirmek ma-
 nifestieren
sergileniş Manifestation
sezgi Anschauung
sıcaklık Wärme

sınırlanmışlık Beschränkt-
 heit
simge Symbol
somutlaşma Konkrektion
sonlulaşma Verendlichung
sonuç Resultat
sonurgu Korollarium
soyut abstrakt
soyutlama Abstraktion
soyutlamak abstrahieren
stereometril Stereometrie
 (cisimlerin hacımlarını
 ölçme ve hesaplama sa-
 natı ya da bilimi)
stoklometril Stöchiometrie
 (bir kimyasal tepkimede-
 ki öğelerin ve ürünlerin
 miktarlarının hesaplan-
 ması)
süreç Prozeß
süreklilik Stetigkeit

Ş

şekil Gestalt
şey Ding
şiddet Gewalt

T tamalgı Apperzeption
tanım Definition
tanımlamak definieren
tanımlık Artikel
tanıt(lama) Beweis
tanıtlamak beweisen, er-
 weisen
tartılamaz imponderable
tasım Syllogismus
tasımlama, tasımsal çıkar-
sama Schließen
taşkın überfließend
teklil singulär
tekillik Einzelheit, Singula-
 rität
temel Grundlage, Unterlage
temel ilke Grundsatz
teorem Lehrsatz
tepkil Gegenwirkung, Re-
 aktion
tikellik Besonderheit, Par-
 tikularität
tin Geist
titreme Erzittem
toparlama Zusammenfas-
 sen
toplak Aggregat

topluluk Gemeinschaft	uzaysal räumlich	haffenheit
toplumculluk Sozialität		yaratı, yaratık Geschöpf
töz Substanz	Ü	yargı Urteil
tözsellik Substantialität	üstün eminent	yarılma Diremction
tutarlı, bağıntılı zusam- menhängend	üzerine düşünmek;	yasa Gesetz
tümellik, tümlük Allheit	yansımak reflektieren	yaşam Leben
tümevarım Induktion	V	yatık geçiş (Lat.) <i>transitus</i> <i>obliquus</i>
tür ve tarz (= biçem, yol) Art und Weise	'var olan,' 'olan' das Sei- ende	Yayılım Emanation
tür, kip, tarz, yol Art	vargı Folgerung, Schluß- satz	yazgı- cılık Fatalismus
türe, dürüstlük Gerech- tigkeit	varlık Sein	yeğlilik Intensität
türetme, çıkarsama; türev Ableitung	varlıkbilim Ontologie	yer Ort
türetmek, çıkarsamak ab- leiten	varlıkbilimsel ontologisch	yerçekimli, ağırlık Schwere
türeylş Genesis	varolan Existierendes	yeti Vermögen
türlülük Verschiedenheit	varoluş Existenz	yinelemek wiederholen
	vazgeçme Entäußerung	yitmek vergehen
	Y	yokluk Nichts
U	yalıtılma, takilleşme Vere- inzelnung	yol, kip Weise
us Vernunft	yalıtmak vereinzeln, tekil- leş(tir)mek	yordam Prozedur, Verfah- ren
usdışı vernunftlos	yamuk Trapez	yücelik Erhabenheit
us-kavramı Vernunftbegriff	yan Seite	yüklem Attribut, Prädikat
uslamamak rasonieren	yanılgı Irrtum	yüksüz neutral
ualamlama Rasonnement	yanlışlama Verfälschung	yüksüzleştirme Neutrali- sation
ussal vernünftig	yansı Reflex	yüzey Fläche, Oberfläche
uygun gemäß	yansıma; derin-düşünme Reflexion	yüzeysel oberflächlich
uygunluk Kongruenz	yansıma; derin-düşünme Reflexion	Z
uzaktan eylem (etki) <i>actio</i> <i>in distans</i>	yansıma; derin-düşünme Reflexion	zaman Zeit
uzam Ausdehnung	yansıma; derin-düşünme Reflexion	zemin Grund
uzamlı extensiv	yansıma; derin-düşünme Reflexion	zeminde düşmek (= yok olmak) zugrunde gehen
uzay Raum	yansıma; derin-düşünme Reflexion	zorunlu notwendig, nötig
	yapı, oluşum, doğa Besc-	zorunluk Notwendigkeit

ALMANCA - TÜRKÇE SÖZLÜK

A

Aberglaube boşinanç
Abgrund uçurum
Abhandlung inceleme
abhängen bağımlı olmak
Abhängigkeit bağımlılık
ableiten türetmek, çıkar-
 samak
Ableitung türetme, çıkarsa-
 ma; türev
abstoßen itmek
abstrahieren soyutlamak
abstrakt soyut
Abstraktion soyutlama
Abwechslung alması;
Abwesenheit bulunmayış
actio in distans uzaktan
 eylem
actu (Lat.) edimsel olarak
Affinität, Verwandtschaft
 eğitim
Affirmation olumlama, doğ-
 rulama
Aggregat toplak
Ahnung önsezi
Aktion eylem
aktiv etkin
Aktuosität Aktuozite
Akzidentalität ilineksellik
Allgemeinheit evrensellik
Allheit tümellik, tümlük
Allmählichkeit aşamalık,
 derecelilik
also öyleyse
Analogie andırım
Analyse analiz, çözümleme
Angst endişe
Annahme önkabul
Anschauung sezgi
Ansich kendinde
Ansichsein kendindevarlık
Anstoß dürtü
Antinomie antinomi, çatışkı
Anzahl miktar

anziehen çekmek (yerçeki-
 mi değil)
apagogisch apagojik
apodiktisch belgitli (tanıt-
 lanmış), apodiktik
Apperzeption tamalgı
Art tür, kip, tarz, yol
Art und Weise tür ve tarz
 (= biçim, yol)
Artikel tanımlık
Assimilation benzeş(tir)me
Attribut yüklem
Aufgabe problem; görev
Auflösung çözülüş, çözüm
aufnehmen kabul etmek
Ausdehnung uzam
Ausdruck anlatım
Auslegung açıklama; yo-
 rumlama
Außereinander birbiridi-
 şında
Äußerung anlatım, beliriş;
 dışlaşma
außerweltlich dünya-dışı
Axiom belit

B

Bedingung koşul
Beharrlichkeit kalıcılık
beibehalten alıkoymak,
 saklamak
Beisichsein kendi-ile olma,
 kendi-ile-Varlık
beliebig keyfi
Beschaffenheit yapı, olu-
 şum, doğa
Beschränktheit sınırlan-
 mışlık
beschreiben betimlemek
Beschreibung betimleme
Besonderheit tikellik
Bestandstück bileşen
Bestehen kalıcılık,
bestimmt belirli
Bestimmtheit belirlilik
Bestimmtsein belirlenmiş-
 lik
Bestimmtwerden belirli-
 oluş, belirlileşme
Bestimmung belirlenim
bestimmungslos belirle-
 nimsiz
Bestimmungslosigkeit be-
 lirlenimsizlik

Betrachtung irdeleme
Beurteilung yargılama, de-
 ğerlendirme
Beweggrund güdü
Bewegung devim
Beweis tanıt(lama)
Bewußtsein bilinç
Bezeichnung belirtme, im,
 notasyon
beziehen bağıntılı olmak,
 bağıntılamak
Beziehung bağıntı
binomial, Binomium ikite-
 rimli, binomial
Bruch kesir

D

Daseiende belirli olarak var
 olan
definieren tanımlamak
Definition tanım
Denken düşünce, düşünme
Determination belirlenim
Determinismus belirlenim-
 cilik
deutlich seçik, duru
Dialektik eytişim, diyalektik
dialektisch eytişimsel, di-
 yalektik
Differential ayrışımı
Differentialkoeffizient ay-
 rışımli katsayısı
Differenz ayırım
Ding şey
Ding-an-sich kendindeŞey
direkt doğrudan
Diremption yarılama
disrimieren yarmak, ayırmak
disjunktion ayrıklık
disjunktive ayrık
diskret kesikli
Diskretion kesiklilik
diskursiv diskursif
dunkle bulanık

E

Eigenschaft özellik
Eigentümlichkeit özgünlük
Eindruck izlenim
Einigkeit birleşme
Einsicht içgörü (bilgi)
Einteilung bölümlenme
einwirken etkilemek
Einwirkung etki(lenme)

Einzelheit tekillik
Emanation Yayılım
eminent üstün
en pulssance (Fr.) gizil
Endursache ereksel neden
Entäußerung vazgeçme;
 dışlaş(tır)ma
Entfernung uzaklaşma
entgegengesetzt karşıt
Entgegensetzung karşıtlık
enthalten kapsamak
entsprechen karşılık düş-
 mek, çakışmak
entstehen ortaya çıkmak
entwickeln gelişmek, açın-
 mak
Entwicklung açınım, ge-
 lişim
entzweien bölünmek, ay-
 rılmak
Erfahrung deneyim
erfassen ayırsamak, an-
 lamak, kavramak
Erfüllung kapsak
Erhabenheit yücelik
erhalten saklamak, sakın-
 mak
Erinnerung anımsama
erkennen bilmek
Erkenntnis bilgi
Erklärung açıklama
Erlösung esenlik
Erscheinung görüngü
erweisen tanıtlamak
Erzittern titreme
Ex nihilo nihil fit Yokluktan
 yokluk gelir
Existenz varoluş
Existierendes varolan
Experiment deney
explizit belirtik
Exponent eksponent ($a/b =$
 c eşitliğinde c ; bölüm); üs
 (a^2 'de kare)
Exposition açıklama
extensiv uzamlı

F
faktisch olgusal
Faktor faktör, etmen
Fatalismus yazgıcılık
Feld alan
fest sağlam; değişmez; katı
Figur beti

Fläche yüzey
Flächeninhalt alan
fluxion fluxion (akı, akış;
 Newton)
Folgerung vargı

G
Gattung cins
gebrochen kesirli
Gedächtnis bellek
Gedankending düşünce-
 şey
gediegen sağlam
Gefühl duygu
gegen karşı
gegeneinander birbirine
 karşı
Gegensatz karşıtlık
Gegenstoß karşı-itiş, karşı-
 vuruş
gegenüberstehen karşı
 durmak, karşıt olmak
Gegenwirkung tepki
gehören ait olmak
Geist tin
Gelegenheit fırsat
gemäß uygun
Gemeinschaft topluluk
Gemüt anlık, yürek
Geneels türeyiş
Gerechtigkeit türe, dürüst-
 lük
Geschöpf yaratı, yaratık
Gesetz yasa
Gesetztseln koyulmuşluk,
 koyulmuş-Varlık
gespannt gergin
Gestalt şekil
Gewalt şiddet
Gewicht ağırlık
gewiß belli
gleich aynı, eşit, benzer
Gleichförmigkeit biçim-
 deşlik
gleichgültig ilgisiz
Gleichgültigkeit ilgisizlik
Gleichheit eşitlik, ayrınlık
Grund zemin
Grundlage temel
Grundsatz temel ilke

H
Handlung eylem
herabsetzen indirmek

herstellen kurmak
heterogen ayrışık, hete-
 rojen
Hypothese hipotez, önsav
hypothetisch hipotetik,
 önsavsal

I
Idealismus idealizm
Idealität ideallik
Idee idea
ideell ideal (moment),
 olumsuz varlık
Identität özdeşlik
Immanenz içkinlik
Inbegriff toplam
Indifferenz ayırsızlık
Individualität bireysellik
Individuation bireyleşme
Individuum birey
Induktion tümevarım
Inhalt içerik
Inhärenz özünü olma,
 özünümlük
inhärleren ilintili olmak,
 özünü olmak, içkin ol-
 mak
Inkommensurabilität eşöl-
 çümsüzlük
Innerlichkeit içsellik
Insichsein kendi-içinde-
 Varlık
Instinkt içgüdü
Instrument alet
Intelligenz anlık
Intensität yeğinlik
Interesse ilgi, çıkar
Irritabilität irkilirlik
Irrtum yanılgı
imponderable tartılamaz
indices belirticiler
indifferent ayırsız
intelligible anlaşılır

J
Jenseits öte-yan

K
Kategorie kategori
Kausalität nedensellik
Klarheit açıklık
Knotenlinie düğümlü çizgi
Koeffizient katsayı
Kollision çarpışma

Kongruenz uygunluk
Konkretion somutlaş(tır)ma
konstruieren kurmak, yapılaştırmak,
Konstruktion yapılaştırma, çizim
kontradiktorisch çelişkili
konträr aykırı, çelişik
koordiniert eşgüdümlü
Kopula koşul
Korollarum sonurgu
Korpuskel cisimcik
kosmologisch evrenbilimsel
Kozmologie evrenbilim
Körper cisim
Körperlichkeit cisimsellik
Kraft, die anziehende çekim kuvveti
kraftlos güçsüz
Kreislauf döngü, çember

L

Leben yaşam
Lebendigkeit dirimlilik
Lehrsatz teorem
Lemma lemma, yardımcı önerme
Lichtscheu ışık-korkusu, fotofobi
Logik mantık

M

Macht güç
Mangel eksiklik
Manifestation sergileniş, beliriş
manifestieren sergilemek
manifestiert belirttik
mannigfaltig çoklu, çeşitli
Mannigfaltigkeit çokluluk
Maß ölçü
Maßstab ölçüt, ölçün
Materie özdek
Maxim düzgü
mechanisch düzeneksel, mekanik
Mechanismus düzenek, mekanizma
Medius Terminus orta terim
Mehrheit çoğunluk (nitelik)
Meinung sanı, görüş

Menge miktar, çokluk
Merkmal ayırmaç
Merkselchen ayırdedici im
minus eksi
Mitte orta, orta-terim, özek
Mittel araç
Modalität kiplik
Mode kip
Modus kip
Moment kıpı
Monade monad
Möglichkeit olanak

N

nachinander. ardışım
nächste en yakın, yakın
Natur doğa
Negation olumsuzlama
negativ olumsuz
Negativität olumsuzluk
negieren olumsuzlamak
Nenner payda
neutral yüksüz
Neutralisation yüksüzleş-(tir)me
Nicht-Ansicheln olumsuz-kendinde-Varlık
Nichtdaseln olumsuz belirlili-Varlık
Nichtentgegengesetzte olumsuz-karşıtlık
nichtig hiç
Nichtige, Nichtigkeit hiçlik
Nichts yokluk
Nichtsein olumsuz-Varlık
Nisus çaba
notwendig zorunlu
Notwendigkeit zorunluk
nötig zorunlu
Null hiç, hiçbirşey
numerieren numaralan-dırma(k), sayma(k)
nunmehr bundan böyle

O

Oberfläche yüzey
oberflächlich yüzeysel
Obersatz büyük öncül
Objekt nesne
Objektivität nesnellik
offenbaren açığa sermek, bildirmek
Ohnmacht güçsüzlük
okkult gizli

Ontologie varlıkbilim
ontologisch varlıkbilimsel
Operation işlem
Ordnung düzen
organisch örgensel
Organismus örgenlik
Ort yer

P

Pantheismus kamutanrıcılık
Pantomum tüm-terimli
Paralogismus bozukvargı
Particip ortak
partikulär tikel
Partikularität tikellik
perennierend bitimsiz
Phänomen fenomen
Phänomenologie görün-gübilim
Philosophem filosofem
pitoyable (Fr.) acınası
Polynomium polinomial, çok-terimli
Porosität gözeneklilik
porös gözenekli
Position olumlanma
Postulat konutlama
postulieren konutlamak
Potenz kuvvet; üs (exponent)
potenzieren kuvvete yükseltme, üs alma
Prädestination ön-belirlenim ("ön-yazgı")
Prädikat yüklem
praktisch kılğısal
Prämisse öncül
Prinzip ilke
problematisch belkili, problematik
Produkt çarpım
Progreß ilerleme
Proportion orantı
Proportionalität orantılılık
Prozedur yordam
Prozeß süreç
Punkt nokta

Q

Quadrat kare
quadrata rotundis yuvarlak kare
Qualität nitelik

qualitativ nitel
Quantität nicelik
quantitativ nicel
Quantitativität nicellik
Quantum nice
quaternio terminorum dört terimli
Quotient bölüm (bölmenin sonucu)

R

räsonieren uslamamak
Räsonnement usamlama
rastlos dinginliksiz
Raum uzay
räumlich uzaysal
Reaktion tepki
real olgusal
reallieren olgusallaştırmak
Realität olgusalılık
Rechnung hesap(lama); kalkülüs
Rechnungsart hesaplama türü
rechtfertigen aklamak
reell olgusal, gerçek
reflektieren üzerine düşünmek; yansımak
reflektierte Bestimmun-gen yansımış belirle-nimler
Reflex yansı
Reflexion yansıma; derin-düşünme
Relation ilişki
relativ görelî
Resultat sonuç
Rezeptivität alıcılık
richtig doğru
Richtigkeits doğruluk

S

Sache olgu; şey; sorun
Satz önerme
Schein görünüş, ışım
schellen görünmek, ışı-mak
Scheinende görünen; ışyan; görünüşle olan
schlecht kötü
Schließen tasımlama, ta-sımsal çıkarsama
Schlusssatz vargı

Schranke engel, sınırlama
Schwere yerçekimi, ağırlık
Seelenhaftigkeit ruhsallık
Selende 'var olan'
Seln varlık
Seln für Anderes başkası- için-Varlık
Selte yan
selbständig kendine-ba-ğımlı, bağımsız
Selbständigkeits kendine-bağımlılık, bağımsızlık
Selbstbewußtsein özbilinç
Selbstzweck kendinin-Ere-ği, kendi-Erek
Selgkeit kutluluk
Sensibilität duyarlık, du-yusalılık
singular tekil
Singularität tekillik
Sinn duygu; anlam
Sinnlichkeit duygusalılık
Sollen gerek
sozialisieren kışkırtmak, uyarmak
Sozialität toplumsallık
Spektrum izge (tayf)
Spekulation kurgu
spekulativ kurgul
Spezifikation özgülük
spezifisch özgül; türsel
spezifizieren özgüleştir-mek
Sphäre alan
Spontaneität kendiliğin-denlik
Sprödigkeit kırılabilirlik
Stereometrie stereometri
Stetigkeit süreklilik
Stoff gereç, özdek
Stöchiometrie stokiometri
Subjekt özne
subordiniert altgüdümlü
Substantialität tözsellik
Substanz töz
Substrat dayanak
Subsumtion alta-alma
Syllogismus tasım
Symbol simge
Synthesieren sentezleme, bireştirme
synthetisch sentetik, bire-şimli
System dizge

T

Taler para birimi
tätig etkin
Tatsache olgu
Tautologie geneleme, to-toloji
Temperatur ısı
temperieren kıvama getir-mek
totale bütünsel
Totalität bütünlük
Trajektorie izlek
transitus obliquus (Lat.) yatık geçiş
transitus rectus (Lat.) dik geçiş
Trapez yamuk
Trileb dürtü, itki

U

Umstand durum; faktör
unabhängig bağımsız
unbedingt koşulsuz
Unbestimmtheit belirsizlik
unfruchtbar kısır, verimsiz
Ungleichheit benzemezlik, eşitsizlik
Unselbständigkeits kendi-ne-bağımlı-olmama
Unterlage temel
Untersatz küçük öncül (proposio minor)
unterscheiden ayırdetmek; ayırtma
Unterschied ayırım
Unterschiedenheit ayırde-dilmişlik
Ursache neden
Ursächlichkeit nedensellik
ursprünglich kökensel
Urteil yargı
Übereinstimmung bağ-daşma
überfließend taşkın
Übergang geçiş
übergehen geçmek
überhaupt genelde, genel olarak, bütününde
übersinnlich duyulurüstü

V

Veränderlichkeit başkala-şabilirlik
Veränderung başkalaşım

Verbindung bileşim	vorhanden bulunmak	Z
ver einzeln yalıtırmak		Zahl sayı
Ver einzelung yalıtılma, te- killeşme	W	zählen saymak
Verendlichung sonlulaşma	Wahlverwandschaft seçici eğitim	Zähler pay (kesrin üstü)
Verfahren yordam, işlem yolu	wahr gerçek; doğru	zelgen göstermek
Verfälschung yanlışlama	Wahrheit gerçeklik	Zelt zaman
vergehen yitirmek, yitip git- mek	Wahrnehmung algı	Ziffer basamak
Verhältnis ilişki; oran, orantı	Wärme sıcaklık	zufällig olumsal
verkehrt evrik	Wechsel alması, değiş tokuş	Zufälligkeit olumsallık
Verknüpfung bağlantı, bi- leşim	Wechselwirkung etkileşim, karşılıklı etki	zugrunde gehen zemine düşmek, yok olmak
Vermittlung dolaylılık, ara- cılık	Welse yol, kip	zusammenfallen çakış- mak; çökmek
Vermögen yeti	Werden oluş	Zusammenfassen topar- lama
Verneinung değilme, olumsuzlama	Werkzeug alet	Zusammengefaßt toplak
Vernunft us	Wesen öz; varlık	Zusammengeflossensein kaynaşmışlık
Vernunftbegriff us-kavramı	wesenhaft özünü, özsel	zusammengehen bir araya gelmek, birleşmek
vernunftlos usdışı	Wesenheit özsellik	zusammengesetzt bileşik
vernünftig ussal	wesenlos özsüz	Zusammenhang bağlantı, bağıntı
Verrücktheit delilik	Wesentlichkeit özsellik	zusammenhängend tutarlı, bağıntılı
Verschledenheit türlü lük	Widerspruch çelişki	Zusammensetzung bileşim
Versicherung inanca	Widerstreit çatışma	Zustand durum
Verwandschaft, Affinität eğitim	wiederholen yinlemek	Zweck erek
Vielheit çoğulluk, çokluk	Willkür özenç	Zweckmäßigkeit ereksellik
	Wirken etki	
	wirkend etkin	
	wirklich edimsel	
	Wirksamkeit etkerlik	
	Wurzelauszulehen kök alma	

Dizlin

2/7 188s

7 + 5 = 12 (Kant; sentetik)
158, 602

+a ve -a 325

A

A = A 313s

a/b 188

absis ve ordinat 200

acı 587

acı (Yaşam) 587

ad (Yargı) 478, 479

ahlak (Gerek) 100;
(Kant; sonsuza ilerleme) 177

Aktuozite (töz) 428

Alman dili 20

alter alterum 88

analitik bilgi 599, 605

analitik kıpı 636

Anaxagoras (Nous evrenin özü) 34

andırım Tasımı 529

Anfangsgründe der Naturwissenschaft (Kant) 136

Anlak 508; (analitikten diyalektiğe) 469; (metafizik; felsefe) 31; (sağlam, sıradan A.) 77; (soyut Evrenselin yetisi) 467; (Üçlülüğü anlayışı) 164; (ve Us) 469, 508; (yargı; tasım) 460

anlak Sonsuzu 105

anlam 164

antinomiler (Kant) 513;
(Kant; nicelik) 146

a posteriori (*a priori*) 159
a priori (bütününde bulanık bir anlatım) 159
a priori sentetik yargılar (Kant; kurgul önemi) 452

arabesk tarih tablosu 431

Aristoteles 21s, 593;
(Bayle) 152; (biçimsel mantık) 457; (dinamis) 247; (diyalektik) 151; (Kant, Mantık) 35; (Kategori tanımı) 310; (Mantık) 35; (ölçü) 255; (Platon; sayı) 163; (tasım) 510; (tasım; dördüncü beti) 519

aritmetik (analitik bir bilim) 162

aritmetiksel işlemler 156
arı bilme (mantıkta başlangıç, koşul) 50

Arı Usun Eleştirisi (gerçeklik; kendinde şey) 455; (Hume) 592

arı Varlık (Parmenides) 151

Arşimedes 160; (Lagrange) 228

aşamalılık (ölçü) 279

aşkınsal idealizm 32; (kategoriler; kiplik) 249; (kendinde-Şey) 373

aşkınsal mantık 470; (Kant) 44

aşkınsal sonsuzluk (Kant) 187

atomculuk 125, 128 (nicelik tasarımı) 144

atom ve boşluk 125

A ve A-değil 315, 316

avukat tanıtı (Kant) 149
aydınlık, karanlık (Varlık, Yokluk tasarımları) 69

"ayrıca" (şey) 378

ayrıştırmama (kalkülüs; terimin anlamı) 223

ayrışmazlık 284; (Spinoza'da Töz) 289

ayrışım-katsayısı (dx/dy) 194

B

Bacon 260

Barrow (Newton'un öğretmeni; kalkülüs) 200, 218

başkalaşım 87; (nicenin) 259

başkası, başkalık 88

başkası-için-Varlık 90, 94

başlangıç (Ben) 55; (felsefede; Ben) 55; (yön-tem) 630

Bayle (Aristoteles) 152

belirlenim (belirlilik) 92; (birşey kendinde ne ise bu onda da bulunur) 92

belirlenimler (yansıma) 307

belirlilik (belirlenim) 92; (Varlık) 465

belirsizlik (bir belirlilik) 468

belit (axiom; tanımı) 519

belitler 615

belkili Yargı 505

Ben (arı Nicelik) 145;
(arı özbilinç; Kavar-ram) 448; (başlangıç olarak) 55; (Bir-için-Varlık) 120; (felsefede başlangıç) 55; (Fichte; sonsuz ilerleme) 178; (Kant) 591; (kendinde-Şey) 373; (sonsuzluk) 176

Ben = Ben (Fichte) 178;
(öznel idealizm) 541

Berthollet, C. Louis 272-274, 277

Berzelius, J. Jacob 272-274

- betimleme (tasarım için) 606
bilgi, analitik 599; (doğruluğu) 25
Bilim Kuramı (Fichte) 178
bilincin bilinçsiz İdealizmi 117
bilinç (Kavramın irdelemesinde bir yana atılması) 45; (kendi-için-Varlık) 119; (sonlu B. Mantık Biliminde aşılır) 45
birbirine benzer iki şey yoktur (Leibniz) 320
Bir (boşluk) 125
bireyleşme ilkesi (Leibniz) 413
birinci dereceden fonksiyonlar 193
Böhme, Jakob 85
bölme (aritmetik) 160
boşluk (Birincil Niteliği) 125
boyutlar (düzlem, hacim) 233
Brahman 250; (belirsizlik) 72; (ölçü) 250
Budizm 61
"Bu" (Tekil) 477
bütün ve parçaların ilişkisi 392
- C**
Cadixli Moderatus 163
Carnot 203
Cavalieri 235
cebir 620
characteristica universalis 524
cins (evrensellik) 497
- Ç**
çarpma (aritmetik) 160; (nicel, nitel) 233
çekim 130
çelişki 327; (sıradan düşüncede) 334
çelişki önermesi 315
- çifte-ışınma 463, 475
çifte olumsuzlama (soyut olan durumunda) 462
Çince 20
çıkarma işlemi (aritmetik) 160
çoğunluk (*Mehrheit*) 167
- D**
daire (ilerleme) 52
"değil" (koşak) 488; (olumsuzlama, Yokluk) 61
değilleme 83
değişken büyüklükler (kalkülüste) 193
değişkenlik (fonksiyonlarda) 192
deneyim Tasımı 528
deneyim (tümevarım) 528
derece (çıkarsanması) 166; (ölçü) 268
derin-düşünme 306
Descartes (kalkülüs) 200; (Tanrının varoluşu) 538; (teğet-yöntemi) 221
determinizm 544
Dictionnaire 152
dil (Alman dili) 20; (anlağın işi) 88; (düşünce) 19; (kavram) 19; (kimyasal süreç) 555; (Us) 474
Diogenes, Sinoplu 633; (diyalektik) 151
Diogenes Laertius 632
direnc (mekanik) 549
diyalektik 39, 633; (açımlama) 636; (Aristoteles) 151; (Diogenes) 151; (Kant) 39; (Sofistler, Sokrates) 633
dizge (bölümleme) 610
dışsallık 249
doğa (güçsüzlüğü) 466; (Tin; yaşam) 581
doğa felsefesi 136
- Doğal Felsefenin Matematiksel İlkeleri* (Newton) 260
doğal mantık 23, 25; (bilinçsiz) 22; (görgül bilimlerde) 41; (icgüdüsel olarak etkin) 25
doğanın Matematiği 260
doğaüstü (= düşünsel, tinsel) 19
doğru çizgi (en kısa yol; Kant) 159
doğruluk (gerçeklik) 488
doğru oran 240, 242, 245
doğru ya da gerçek (yargı) 492
Doğu (saltık yokluk) 61; (Yokluk ilkesi) 76
dokuz sinaması/*Neunerprobe* 218
dolaylılık (doğası) 367
dolaysızlık (çeşitli biçimleri) 540
dörtlülük (yöntem) 637
düas 163
dügümlü çizgi (ölçü) 279
duyarlık (Yaşam) 585
duyulur-üstü dünya 387
duyusal varlık (felsefe; din) 451
düzenek (nedensellik) 436
dx/dy ayrışım-katsayısı 194
- E**
eğitim (tanım) 555
eğitbilim (tasımlar) 521
ekspONENT (oran; tanım) 240
Eleatikler (soyut kamutanrıcılık) 77; (soyut olumsuzlama) 121; (Varlık) 61
Eleatik okul (diyalektik) 633; (diyalektik; Kant) 151
Eleştirel Felsefe 23; (metafizik, mantık) 35

- engel 99
Ens 45
 entelekhi (monad) 412
 entellektüel sezgi 469;
 Ben) 57
 eşey ilişkisi (kimya) 554
 eşölçümsüzlük (sonsuz-
 luk) 191, 192
 ether 397
 Euklides 159, 235, 615-
 617; (sentetik bilgi)
 615
 Euler 198-200, 215; (kav-
 ram) 473
 evrensel düşünce yasaları
 310
 evrensellik (cins) 497
Ex nihilo nihil fit 77
 eytişimsel kıpı (soyut, ger-
 çek-olmayan) 638
- F**
 felsefe (din) 451; (din;
 idealizm) 117; (sanat
 ve din ile aynı içeriği
 paylaşır) 628; (yön-
 temini matematikten
 alamaz) 17
 Fermat 200, 218
 Fichte 178; (A = A) 70;
 (Ben = Ben) 178;
 (Ben; sonsuz ilerleme)
 178; (*Bilim Kuramı*)
 178; (Görünüş) 300
 Fischer, E. Gottfried 272,
 274
 fluxionlar (Newton) 195
 fonksiyonlar 192
 Fotios 163
- G**
 Galileo 261
 Gauss 604
 geometri 620; (ilkeleri
 sentetik, Kant) 159;
 (karakteri) 619; (nes-
 nesi) 156; (ölçmez;
 ölçme-sanatı değildir)
 156; (sezgi) 619
- gerçek birşey ya da edim-
 sel birşey 27
 gerçeklik 597; (doğru-
 luk) 25, 488; (elle tu-
 tulabilirlik) 35; (Kant)
 455; (yargı) 492
 gerçeklik ve pekinlik 30
 gerçek sonsuzluk (Spino-
 za) 191
 "Gerek" 98m, 113; (ah-
 lak) 100? (kötü son-
 suz) 107, 175; (nice)
 172; (nicelik, nitelik)
 183; (not) 100; (ödev)
 102; (Sınır, Engel)
 100; (sonsuz dizi) 190;
 (tasım) 514
 görüngünün yasası 382,
 384
- H**
 Haller (bengilik) 175
 "hem—hem de" 501
 Herakleitos 61, 125;
 (Oluş) 76; (Parmeni-
 des) 151
 herşey akıştadır 61
 hesap lama türleri 157
 Hint panteizmi 250
 hipotetik ve problematik
 bir Gerçek (Reinhold)
 51
 hipotetik Yargı 533
 Hristiyan metafizik
 (Oluş) 62
 Hume (Kant) 592
- I**
 ışıma (görünüş) 424
- İ**
 içerik (Kavramın belir-
 liliği) 25; (Mantık ile
 ilişkisi) 29; (mantıksal
 biçim) 456
 idea, kılğısal 623
 ideal (*Das Ideelle*) 113
 idealite 121; (sonsuz-
 luğun niteliği) 113
- J**
 Jacobi 73; (Kant) 71s;
 (metafizik) 621
 Jakob Böhme 85
- K**
 kalkülüs (Barrow) 218;
 (Leibniz) 219; (me-
 kanik) 223; (Newton)
- idealizm (bilincin bilinç-
 siz İdealizmi) 117;
 (Kant ve Fichte'nin)
 123; (Leibniz) 122;
 (Malebranche) 121;
 (öznel İ.) 117; (rea-
 lizm) 117; ("Sonlu ide-
 aldir" önermesi idea-
 lizmi tanımlar) 117;
 yeni (Görünüş) 300
 ideallik (olgusalılık; son-
 suz) 113; (olumsuzla-
 ma) 113
 ideal olan (kıpı) 113
 iki nokta arasındaki doğ-
 ru çizgi en kısıması 159
 ilerleme (gerileme; ze-
 min) 52
 iletişim (nesnellik) 546
 iletişim, tinsel (kişiler ara-
 sı) 546
 ilgisizlik (ayrırımsızlık) 284
 ilk gerçeklik 77
 imgelemen sonsuzluğu
 (Spinoza) 192
 im (kimyasal süreç) 555
infinitum actu (Spinoza)
 192
 insanbilim 595
 irkilirlik (Yaşam) 585
 istenç (Kant; ahlak; k.
 sonsuzluk) 177
 istenç İdeası 623 itki 587
 itme (kesiklilik) 143
 itme ve çekme 128; (ad-
 landırmann nedeni)
 136; (Mantıkta ince-
 lenmez) 136
 iyi 623

- 219; kalkülüs (sonsuz küçüklükteki büyük-
lükler; Leibniz) 197;
(yöntemi) 210
kamutanrıcılığın özü (so-
yut özdeşlik) 62
kamutanrıcılık (soyut;
Eleatikler) 77: (Spino-
za) 77
kanon (Kant) 453
Kant 452; (ahlak) 177,
178; (antinomiler)
147, 513; (*a priori* sen-
tetik temel-ilkeler)
601; (*a priori* sentetik
yargılar) 160; (aşkın-
sal mantık) 43, 470;
(avukat tanıtı) 149;
(belirli-Varlık, Var-
lık) 367; (Ben) 591;
(Ben Beni nesne ala-
maz; barbarca) 592;
(Benin Beni nesne
alması, 'uygunsuzluk')
592; (diyalektik) 39;
(dörtlü bölümlleme,
kategoriler) 58; (eski
metafiziğin devrilme-
si) 145; (evrenbilim-
sel antinomiler) 146;
(felsefeyi yadsımak)
594; (geometrik öner-
meler) 159; (geomet-
rinin ilkeleri sentetik)
159; (Görünüş) 300;
(Haller; bengilik) 175;
(Hegel'in K. eleştirisi)
594; (Hume) 592; (iki-
cilik) 456; (ilişki kate-
gorisi) 59; (Jacobi)
71; (kategoriler) 249;
(Kavram, Ben) 448;
(kendinde-şey) 455;
(kurgul değil) 456;
(maksimum ve mini-
mum) 186; (mantık)
35; (Mendelssohn;
Ruhun kalıcılığı) 593;
(metafiziğin yıkılması)
145; (metafizik) 621;
(metafizik; ruh) 592;
(metafizik üzerinde-
ki utkusu) 594; (öz-
deği itme ve çekme
kuvvetlerinden kur-
ması) 135; (sentetik
önerme) 158; (sezgi;
sentez) 159; (sonsuz)
186; (sonsuzluk) 176;
(sonsuz Nice) 186;
(Spinoza) 192; (tanrı-
nın varoluşunun varlık-
bilimsel tanıtı) 78; (Te-
leoloji; iç ve dış) 561;
(us-kavramları; idealar)
453; (yargı yetisi) 306;
(yeğlilik; Ruh) 171;
(yüce) 175
Kant felsefesi 15; (değeri)
44; (sık gönderme
yapılmasının nedeni)
43
karşıtlık 320, 322
kategori (Aristoteles'te
tanım) 310
kategorik Tasım 532
kategoriler (Kant, köken-
leri) 470
kavram (belirliliği) 25;
(Ben; arı özbilinç)
448; (dil) 19; (dolay-
sız K.) 458; (duru,
seçik, yeterli vb. KK.)
470; (herşeydir) 629;
(Kavramın deviminin
dönüm noktası) 636;
(tasarım, sözcük) 540;
kavrama (Ben) 449
Kavramın Kavramı 447,
458
kendi-için-Varlık (bilinç)
119; (öz-bilinç) 119
kendi-içinde-Varlık 93,
95; (Bir) 124; (Bir,
boşluk) 125; (Duyar-
lık) 585; (evrensel
Kavram) 464; (kuv-
vet) 397; (ölçü) 253;
(özek) 552; (varoluş)
369; (yansıma) 309;
(yargı) 482; (yaşam)
580
kendi ile olumsuz birlik
86
kendinde-şey 23; 35, 90,
373; (bilgi) 598; (kate-
goriler) 249
kendinde-Varlık 89, 91
kendinin-Ereği 579
Kepler 232, 261; (devim
yasası) 224; (Newton;
deneyim, matematik)
209
kesiklilik (Nicelik) 143
kiplik Yargısı 503
kip (töz; panteizm) 250
kişilik 627
kılışal idea 623
kıpı (ideal; olumsuz Var-
lık) 113
kök alma 161
koşak 482s, 486, 489, 492;
(birlik) 503; ('değil')
488; (hipotetik Tasım)
534; (Jacobi, Kant) 72;
(olma; varolma) 541;
(ortadan kalkışı) 497;
(yargı) 311, 480
koşul (zemin) 358
kötü nicel Sonsuzluk 174
kötü Sonsuz 113; (anlak
Sonsuzu) 105
kötü Sonsuzluk 189;
(anlak sonsuzu) 103;
("Gerek") 107; (ma-
tematiksel sonsuz dizi)
190; sonsuzluk (nitel ve
nicel) 174; (Spinoza)
191; (tasım) 514; (ters
oran) 244
koyma (*Setzen*) 91
koyulmuşluk (belirleni-
mi) 304; (belirli-Varlı-
ğa karşılık düşer) 308;
(belirli-Varlıkta) 91;
(kendinde-Varlık) 91
Krişna 250

- kural (Cavalieri) 235
kurgul düşünce 115, 335;
(doğası) 115
kurgul (eytişimsel) 39
kuşkuculuk, eski (antino-
miler) 146; (Görünüş)
300
kuvvet (anlatımı) 396;
(tepki) 400
- L**
Lagrange 198, 200s, 203,
204, 214s, 224, 228-230;
(Arşimedes) 228
Lambert (kavram) 473
Landen 200
Leibniz (bireyleşme ilke-
si) 413; (*characteristica*
uneversalis) 524; (ide-
alizm) 122; (kalkülüs)
200, 219, 604; (mıkna-
tıs örneği) 101; (Mo-
nad) 128, 413, 543;
(Monad; Görünüş)
300; (Monad; Spinoza)
412; (Newton; çekim
kuvveti) 350; (nicelik;
özdek) 144; (önceden
belirlenmiş uyum)
545; (sonsuz küçük-
lükler) 197; (Tanrının
iyiliği) 84; (tasımların
sınıflandırılması) 523;
(türlülük önermesi)
321
Logos 26
Lullus Sanatı 524
- M**
maksimum ve minimum
(Kant) 186
Malchos 163
Malebranche (idealizm)
121
Mantık 16; (arı Usun diz-
gesi) 34; (aşkınsal M.
Kant) 470; (biçimsel
bilim) 454; (içeriği
Tanrının betimlenişi)
- 34; (içerik) 33; (Kant)
35; (Kant, aşkınsal)
43; (metafiziktir) 273;
(nesnelliği) 35
Mantık Bilimi (gerçek
metafizik, kurgul felse-
fe) 17
mantıksal olan (içeriği
soyutlar mı?) 456
matematik (fiziğin nitel
bağıntılı yasaları) 209;
(metafizik) 184; (onu-
ru) 209; (varsayım ile
başlamalı) 411
matematiksel sonsuz 184,
187; (dizi) 190; (sıra-
dan tanımı) 186
medius terminus (tasım)
509
mekanik (kalkülüs) 223
Mendelssohn (Ruhun ka-
lıcılığı; Kant) 593
metafizik 15s; (arı kurgul
Felsefe) 17; (çöküşü,
Kant felsefesi) 15;
(eski M.; Kant; dev-
rilmesi) 145; (eski ve
modern) 31; (Kant)
593s; (kimya) 273;
(Mantık) 45; (Mantık
Bilimi) 17; (mantık,
Kant) 35; (matematik)
184; (Oluş) 62; (ruh;
Kant) 592; (yıkılması;
Kant; antinomiler) 145
metafiziksel sonsuz 184
metafiziksiz bir ulus 15
miktar 155
Mısır (Aristoteles) 21;
(rahipler sınıfı) 21
Moderatus (sayı) 163
Monad (idealdir) 122;
(Leibniz) 412s; (nes-
ne; Leibniz) 543s
monas (Pisagorcular)
163
- N**
nedensellik (özgürlük
yoluyla) 561
nesnel (anlamı) 541
nesnellik (kategorik ta-
sımda) 533; (varlık,
varoluş) 367
nesnel Mantık (metafi-
zik) 44s
Newton (Barrow) 218;
(*Doğal Felsefenin Mate-
matiksel İlkeleri*) 260;
(kalkülüs) 219; (kalkü-
lüs; akılar) 195; (Kep-
ler) 209; (Leibniz;
çekim kuvveti) 350;
(yerçekimi kuramı)
208; (yiten bölünebi-
lirler) 195
nice 141, 154; (başkalık;
dışsallık) 171; (sonsuz-
luğu) 182, 239
nicelik, arı (ben, özdek)
145; (çıkarsanması)
134; (kesiklilik kıpısı)
143; (özdek) 144; (sü-
reklililik kıpısı) 142;
(uzay; zaman) 144
nicel oran 184
nicel sonsuzluk 172,
Nieban 250
Nirvana 250
nitel başkalaşım 282
nitelik 82
numaralandırma 158
- O**
okul metafiziği 24
olasılık (felsede geçersiz)
185
olguşal edimsellik 418
olguşallaşma (belirlen-
me) 539
olguşallık (Nitelik) 83
olguşallık ve olumsuzla-
ma 81
olumlu ve olumsuz 322,
323; (aritmetikte) 325
olumsallık 417
olumsuz 328

- olumsuzlama (ideallik) 113; (Nitelik) 83
olumsuzlamanın ilk olumsuzlaması 86
olumsuzlamanın olumsuzlaması 94s, 99; (soyut olan durumunda) 462
olumsuzlama, soyut (Eleatikler, Spinoza) 121
oluş (Hıristiyan metafizik) 62
omnis determinatio est negatio 84
oran (sonsuz nice) 239
orantı (çıkarsanması) 184
organon (Kant) 453
ortadan kaldırma 79
orta terim (*medius terminus*) 509
- Ö**
ödev ("Gerek") 102
önceden belirlenmiş uyum (Leibniz) 545
önerme (gramatik) 480; (kurgul gerçeklikleri anlatamaz) 67; (yargı) 311; (yargı; gramatik Ö.) 480
önesürümlü Yargı 504
ontoloji 45
ontolojik tanıtlama (varoluş) 367
ön-yazgı (monad, Leibniz) 413
örgenlik 584
öz (oluşu) 251
öz İdeası 251
öz-bilinç (kendi-için-Varlık) 119; (sonsuzluk) 176
özdek (duyumsanmaz; belirli-Özdek duyumsanır) 343; (itme ve çekme kuvvetlerinden yapılaştırılması) 135; (nicelik) 144; (saltık olarak soyut, belirlenimsiz) 343
özdek ve niceliğin aynı olmaları (Leibniz) 145
özdekçilik 472
özdeşlik (belirli-Varlıkta) 90; (yansıtmış belirlenim) 307
özdeşlik-dizgesi (kamtanrıcılık) 77
özdeşlik önermesi (analitik ve sentetik) 316
özek (mekanik) 550
özeksel-cisim (nesneler çokluğunun özü) 551
özgürlük (doğa yasaları) 561; (nedensellik) 561
özne (olumsuzun olumsuzu) 86
özne ve yüklem (Yargı) 478
öznel İdealizm 117; (analiz) 600; (Kant; metafizik) 145; (kendinde-Şey) 373; (metafizik; Kant) 145; (nesne) 541
öznellik (Kendinin olumsuz birliği) 191
özel ilişki 391
- P**
panteizm 249s; (Hint P.) 250
Parmenides 73, 125; (bilimin ögesini yarattı) 80; (Herakleitos) 151; (Varlık) 70; (yalnızca Varlık vardır) 61
Parmenides (Platon) 39
Philosophiae naturalis principia mathematica 195, 201, 208
Pilatus 441
Pisagoras (filosofemler) 162; (sayı) 247
Pisagorcular (sayı) 163
Pisagor Teoremi 617
Platon 21, 39, 75, 595, 632s; (Aristoteles; sayı) 163; (başkası) 88; (Devlet'in yedi kez işlenmesi) 28; (diyaloglarının bulucusu) 633; (diyalogları) 26; (*Parmenides*'teki diyalogları) 130
Platonik açıklama 28
Platonik Devlet İdeası 83
Platonik Diyalektik 39
Platonik İdealar 35
Ploucquet 524
potentia (Aristoteles; dinamis) 247
- Q**
qualierung (Jakob Böhm) 85
- R**
rahipler sınıfı (Mısır; Aristoteles) 21
realist felsefe (idealist felsefe) 117
realizm (analiz) 600
Reflexion (tanım) 302
Reinhold (felsefede başlangıç) 51
Richter, J. Benjamin 272; (stokiyometrik dizi) 274
Roberval 218
ruh 582; (kalıcılık; Mendelssohn; Kant) 593; (Kant; yeğinliği) 171; (Tin; İdea) 595; (Yaşam) 582; (Yaşam; Kavram) 583
- S**
saltık bilme 34, 52; (*TGb*) 33
saltık idea 627
Saltık-Saltık 408
saltık yöntem 17, 631s, 640
Sanat ve Din (saltık İdea) 628

- sayı 154s; (Aristoteles; Platon) 163; (belirle-
nimlerinin tümü) 161;
(doğası) 162; (duyusa-
lın ve düşüncenin ara-
sında) 163s; (Kavram
için uygunsuz) 470;
(süredurumlu) 157
sayılar dizgesi 158
seçici eğinim 276; (ölçü)
265
sentetik (= salt tasarımlı)
62; (yöntem bağ-
lamında) 638
sentetik bilgi 605; (Eukli-
des) 615
sentetik yöntem 620;
(Euklides) 616
sentez (dışsal birlik) 71,
598; (Kant; dışsal bir-
lik) 452? (Kant; kurgul
değil) 452
sentezleme (Kant) 159?
(kesiklilik) 192
sezgi (bilim ile ilgisiz; dü-
şünce) 619; (duyusal
S.) 469; (entellektüel
S.) 469; (geometri)
619; (Kant; sentez)
159; (Kavram) 469;
(nesnellik değil) 593
simge 247; (Kavram)
164, 474; (sayılar) 164
siyah çiçek 16
sıçrama (ölçü) 279
sınır 94; (oran; expo-
nent) 240
Sofistler (diyalektik, Pla-
ton, Sokrates) 633
sofistlik 356
Sokrates (ahlak felsefe-
sinin kurucusu) 632s;
(diyalektik, Sofistler)
633; (sofistler) 356,
633
"sonlu idealdır" (İdea-
lizm) 117
sonluluk 97
sonsuz 236; (anlak
sonsuzu) 105; (gerçek
S.; Sinoza) 191; (Kant)
186; (kavramı) 191;
(kötü-S.) 105; (mate-
matiksel S.) 184; (Ni-
teliktir) 183
sonsuz ilerleme 113,
182; (Fichte; Ben) 178;
(nicel) 107, 173; (Ta-
sımda) 514
sonsuz-büyük ve -küçük
174, 182, 186
sonsuz dizi (kötü sonsuz-
luk kapsar) 190
sonsuz dürtü (Fichte)
178
sonsuz-küçük 174, 182,
186, 197
sonsuz-küçüklüğün Kav-
ram-belirliliği 210
sonsuz nice (oran) 239
sonsuz yargı 491
sonsuzluk 103; (aşkınsal;
Kant) 187; (Ben) 176;
(bir dizinin) 179; (ger-
çek S.) 112; (imgele-
min S.; Spinoza) 192;
(kötü nicel S.) 172,
174; (nitel S.) 282;
(Spinoza) 121; (S.a
geçiş, 'Gerek') 100
soyutlama (boş değil)
468; (olumsuzlamanın
olumsuzlaması olarak)
462
soyut Varlık 538
sözcük (dil, kavram) 540
sözcük açıklamaları (Kav-
ram) 472
Spinoza 73, 411; (gerçek
Sonsuz) 191; (kamu-
tanrıcılık) 77; (kip)
249; (kötü sonsuzluk)
191s; (nicelik) 144;
(*omnis determinatio est
negatio*) 84; (panteizm)
249; (Saltık; yayılım)
412; (sonsuzluk) 121;
(soyut olumsuzlama)
121; (Töz) 289s, 410,
445; (Töz; ayrımsızlık)
289s; (töz, belirlilik,
olumsuzlama) 84;
(Töz Kavramı) 410;
(yöntem) 37
Spinozacılık (panteizm)
250
subjectum 479
suç (hak; sonsuz yargı)
492
süreklilik (Birler) 134;
(Nicelik) 142; (ve ke-
siklilik) 152
\$
şey (çoğalmas) 374
şiddet (dirimli varlık; nes-
ne) 587; (güç) 435;
(nesne; güç) 549
Şiva 250
T
tamalgının kökensel sen-
tezi (Kant, kurgul)
452
tanıtlama (anlak) 467;
(matematik, fizik) 209;
(saltık sağınlık; bilime
özel) 185
Tanrı (Doğa, Tin) 403;
(Malebranch) 121
Tanrının varoluşunun
varlıkbilimsel tanıtı
336; (Kant) 78
tasarım (sözcük, kavram)
540
tasım (Aristoteles; dör-
düncü beti) 519; (eğit-
bilim) 521; (Leibniz
tarafından sınıflan-
dırma) 523; (sonsuz
ilerleme) 514; (türle-
ri, 2048; Leibniz) 523;
(ussal herşey bir Tasım-
dır) 508
tekil, somut, özne 638
teleolojik Zemin 340
teorem 614

- teпки 547
 tepki (kuvvet) 400
 terminoloji (felsefede ge-
 reksiz) 20
 ters oran 242
 ters oranı 140
 Thales 117, 632
 Tin (Anlak ve Us) 17;
 (doğası; Yaşam; Doğa)
 581; (Doğa, Tanrı) 403
Tinin Görüngübilimi 17,
 37, 625; (bilim kavra-
 mının çıkarsanması
 34; (bilinç) 595 (dizge
 ile ilişkisi) 18; (MB)
 50; (MB ile aynı yönte-
 mi kullanır) 37; (sonu-
 cu) 33
 tohum (yaşam İdeası)
 589
tollendum esse Octavium
 80
tollere 80
 toplama (aritmetik) 158
 Töz 391; (Budizm) 250
 Töz (Kip) 250; (Spinoza)
 249, 410
 tümevarım (deneyim)
 528
 tümlev (ayrışımli fonk-
 siyondan bulunması)
 210
 tümlev kalkülüs 225
 tümlük (evrensellik değil,
 tikellik) 496; (tasım)
 525
 türlülük önermesi (Leib-
 niz) 320
U
 üç kuralı/*Regel de tri* 218
 uçlülük (anlak) 164;
 (Hıristiyan; Hint) 250;
 (panteizm) 250; (ilk
 iki kıpısı soyut, eytişim-
 sel) 638
 üreme (Yaşam) 585
 ürün (düzeneksel) 548
 Us 508; (Anlak) 469
 us (dil) 474; (tasım) 508
 us-gerçekliği (doğruluk;
 gerçeklik) 488
 us-kavramları (Kant) 453
 ussal herşey bir Tasımdır
 508
 usun hilesi (erek; araç)
 568
 uyum (estetik) 264
 uzamlı büyüklük 165,
 166
 uzay (nicelik) 144; (saltuk
 U.) 607
 uzay ve zaman 252
 Ū
 üsse yükseltme 161
V
 varlıkbilimsel tanıt (Olgu-
 sallık) 83
 Varlık (soyut V.) 538
 Varlık ve Yokluk (boş dü-
 şünce-şeyler) 78
 varsayma 304
 Vişnu 250
Vita Pythagorae (Malchos)
 163
W
 Wolff (kalkülüs) 197;
 (sentetik yöntem) 621;
 (yöntem) 37
Y
 yansıma 251; (Öz) 296;
 (Özün kendi içinde ışı-
 ması) 366
 yansımış belirlenimler
 307
 yapı 92
 yargı (kavramın yarılma-
 sı) 479; (koşaç) 480;
 (kurgul için yetersiz)
 635; (önerme) 311,
 480; (özne ve yüklem)
 478; (sözcük kökeni)
 479
 yargı yetisi (derin-düşün-
 me) 306
 yasa (düzenek) 552; (gö-
 rüngünün ötesi değil)
 384; (ölçü; algı) 261
 yasalar alanı (görüngü)
 387
 Yaşam (Doğa; Tin) 581;
 (kavram) 450; (Ruh)
 582
Ya—Ya da 501
 yayılım kuramı (Spinoza;
 Leibniz) 412
 yazgı (güç; şiddet) 549
 yeğin büyüklük 166
 yerçekimi (düzenek;
 özek) 552
 yiten büyüklükler 194
 yığın (ölçü) 255
 yokluk (Doğuda Saltık)
 61
 yöntem 628; (analitik
 kıpı) 632; (başlangıç)
 630; (daha öte eksik-
 sizleştirilmesi) 38;
 (dönüm noktası) 637;
 (formülasyon) 17;
 (Kavramın kendisinin
 devimi) 629; (Kavra-
 mın ve Olgusalığının
 arı bağdaşması) 629;
 (saltuk Y.) 17, 631s
 yüce (Kant) 175s
Z
 zaman (nicelik) 144
 zemin (ceza durumunda
 zeminler) 355
 Zenon (Bayle) 152
 zorunluk 417; (özgür Z.)
 553
 zorunluk Tasımı 531

İdea Yayınevi Kitapları

1 Eros Ve Uygarlık (RUHBİLİM; FELSEFE)	MARCUSE
2 Platon (FELSEFE)	COPLESTON
3 Hegel (FELSEFE)	COPLESTON
4 Sokrates (FELSEFE)	COPLESTON
5 Spinoza (FELSEFE)	COPLESTON
6 Tinin Görüngübilimi (T-A) (FELSEFE)	HEGEL
7 Aristoteles (FELSEFE)	COPLESTON
8 Descartes (FELSEFE)	COPLESTON
9 Tek Boyutlu İnsan (FELSEFE)	MARCUSE
10 Aydınlanma (FELSEFE)	COPLESTON
11 Kant (FELSEFE)	COPLESTON
12 Alman İdealizmi (FELSEFE)	COPLESTON
13 Us ve Devrim (FELSEFE; TOPLUMBİLİM)	MARCUSE
14 Helenistik Felsefe (FELSEFE)	COPLESTON
15 Sartre (FELSEFE)	COPLESTON
16 Mantık Bilimi (KÜÇÜK MANTIK) (FELSEFE)	HEGEL
17 Felsefe Tarihi (FELSEFE)	SAHAKIAN
20 Ruhbilimin Öncüleri (RUHBİLİM)	FANCHER
22 Arı Usun Eleştirisi (FELSEFE)	KANT
23 Modern Alman Felsefesi (FELSEFE)	BUBNER
24 Modern Fransız Felsefesi (FELSEFE)	DESCOMBES
26 Orta Çağların Tini (TARİH)	ARTZ
32 Törebilim (T-L) (FELSEFE)	SPINOZA
34 İnsan Doğası Üzerine Bir İnceleme (T-i) (GÖRGÜCÜLÜK)	HUME
38 İnsanı Anlamak I (FELSEFE)	KAUFMANN
39 Özdek ve Devim (T-i) (DOĞABİLİM;FELSEFE)	MAXWELL
40 Söylem • Kurallar • Meditasyonlar (T-F) (T-L) (FELSEFE)	DESCARTES
41 Nihilizm ve Materyalizm (FELSEFE)	COPLESTON
42 Leibniz (FELSEFE)	COPLESTON
43 İnsanı Anla[ma]mak II (NİHİLİZM;VAROLUŞÇULUK)	KAUFMANN
44 Söylem • İnceleme • Monadoloji (FELSEFE)	DESC.,SPINOZA,LEIBNIZ
45 Savunma, Fedon (FELSEFE)	PLATON
46 7'nci Mektup, Dion (FELSEFE; TARİH)	PLATON, PLUTARK
47 Hegel Üzerine Yorumlar I (YORUM)	KAUFMANN, AVINERI
48 Estetik Boyut (FELSEFE)	MARCUSE
50 Doğa Felsefesi I - Mekanik (FELSEFE)	HEGEL
51 Doğal Felsefenin Matematiksel İlkeleri (DOĞABİLİM)	NEWTON
52 Özdek ve Devim (DOĞABİLİM)	MAXWELL
53 Özel ve Genel Görellilik Kuramı (DOĞABİLİM)	EINSTEIN
54 Uzay, Zaman, Özdek I (DOĞAB.)	MAXWELL, EINST., SCHRÖD., BORN
55 Kurallar • Meditasyonlar (FELSEFE)	DESCARTES
56 Kapalı Dünyadan Sonsuz Evrene (FELSEFE)	KOYRÉ
58 Hobbes • Locke (FELSEFE)	COPLESTON
59 Berkeley • Hume (FELSEFE)	COPLESTON
60 Yarırcılık ve Pragmatizm (FELSEFE)	COPLESTON

İdea Yayınevi Kitapları

61	Törebilim (FELSEFE)	SPİNOZA
62	Metapsikoloji (RUHBİLİM)	FREUD
63	Uygarlık ve Hoşnutsuzlukları • Bir Yanıtsamanın Geleceği (R.)	FREUD
64	Eşeysellik Üzerine Üç Deneme (RUHBİLİM)	FREUD
65	Bir Felsefe Tarihi (FELSEFE)	FRANK THILLY
66	Varlık ve Zaman (T-A) (FELSEFE)	HEIDEGGER
67	Tüze Felsefesi (T-A) (FELSEFE)	HEGEL
68	Yaşamlar - 1 (TARİH)	PLUTARK
69	Yaşamlar - 2 (TARİH)	PLUTARK
70	Yargı Yetisinin Eleştirisi (T-A) (FELSEFE)	KANT
71	Kılgısal Usun Eleştirisi (T-A) (FELSEFE)	KANT
72	Tarih Felsefesi (FELSEFE)	HEGEL
73	İskender'in Seferleri (TARİH)	ARRIAN
74	Mantık Bilimi (BÜYÜK MANTIK) (FELSEFE)	HEGEL
75	Toplumsal Sözleşme ve Söylemler (FELSEFE)	ROUSSEAU
76	Erken Yunan Felsefesi (FELSEFE)	BURNET
77	Reformasyon Avrupası 1517-1559 (TARİH)	ELTON
78	Bilimin Yapısı (FELSEFE)	NAGEL
79	Özel Görelilik Kuramı (FİZİK)	BOHM
80	Felsefi Propedeutik (FELSEFE)	HEGEL
81	Prolegomena (FELSEFE)	KANT

İdea Yayınevi
Şarap İskelesi Sk. 2/106-107
34425 Karaköy — İstanbul

iletisim@ideayayinevi.com / www.ideayayinevi.com / www.ideasatis.com

"Sonlu idealdir önermesi *İdealizmi* oluşturur. Felsefenin *İdealizmi* yalnızca Sonluyu gerçekten var olan birşey olarak tanımamaktan oluşur. Her felsefe özsel olarak *İdealizmdir* ya da en azından onu ilkesi olarak alır, ve o zaman soru yalnızca bu ilkenin edimsel olarak ne ölçüde yerine getirildiğidir. Felsefe bu düzeye dek din gibidir; çünkü din de benzer olarak Sonluluğu gerçek bir Varlık olarak, bir enson ya da Saltık olarak, ya da koyulmamış, yaratılmamış, ilksiz-sonsuz birşey olarak tanımaz. *İdealist* ve *realist* felsefelerin karşıtlığı buna göre anlamsızdır. Genel olarak sonlu belirli-Varlığa gerçek, enson, saltık Varlık yükleyen bir felsefe felsefe adına yaraşmaz; eski ya da yeni felsefelerin ilkeleri, Su ya da Özdek ya da Atomlar *düşünceler*, evrenseller, ideal kıpıllardır, dolaysızca bulundukları gibi, e.d. duyusal tekillikleri içindeki şeyler değil; giderek Thales'in Suyu bile böyle değildir, çünkü görgül su olmasına karşın, bunun dışında aynı zamanda tüm başka şeylerin *Kendindeleri* ya da *Özleridir*, ve bu şeyler kendine-bağımlı, kendi içinde temellenmiş değil, tersine bir başkasından, Sudan *koyulmuş*, eş deyişle *idealdir*."

İDEA YAYINEVİNDE HEGEL (Çeviriler: Aziz Yardımlı)

Tinin Görüngübilimi (T-A)

Mantık Bilimi (Küçük Mantık; Felsefi Bilimler Ansiklopedisi I; T-A)

Mantık Bilimi (Büyük Mantık)

Doğa Felsefesi / I - Mekanik (Felsefi Bilimler Ansiklopedisi II)

Felsefi Propedeutik (T-A)

Tüze Felsefesi (T-A)

Tarih Felsefesi

Estetiğe Giriş

İDEA 74/2 FELSEFE
ISBN 978 975 397 089 1

idea